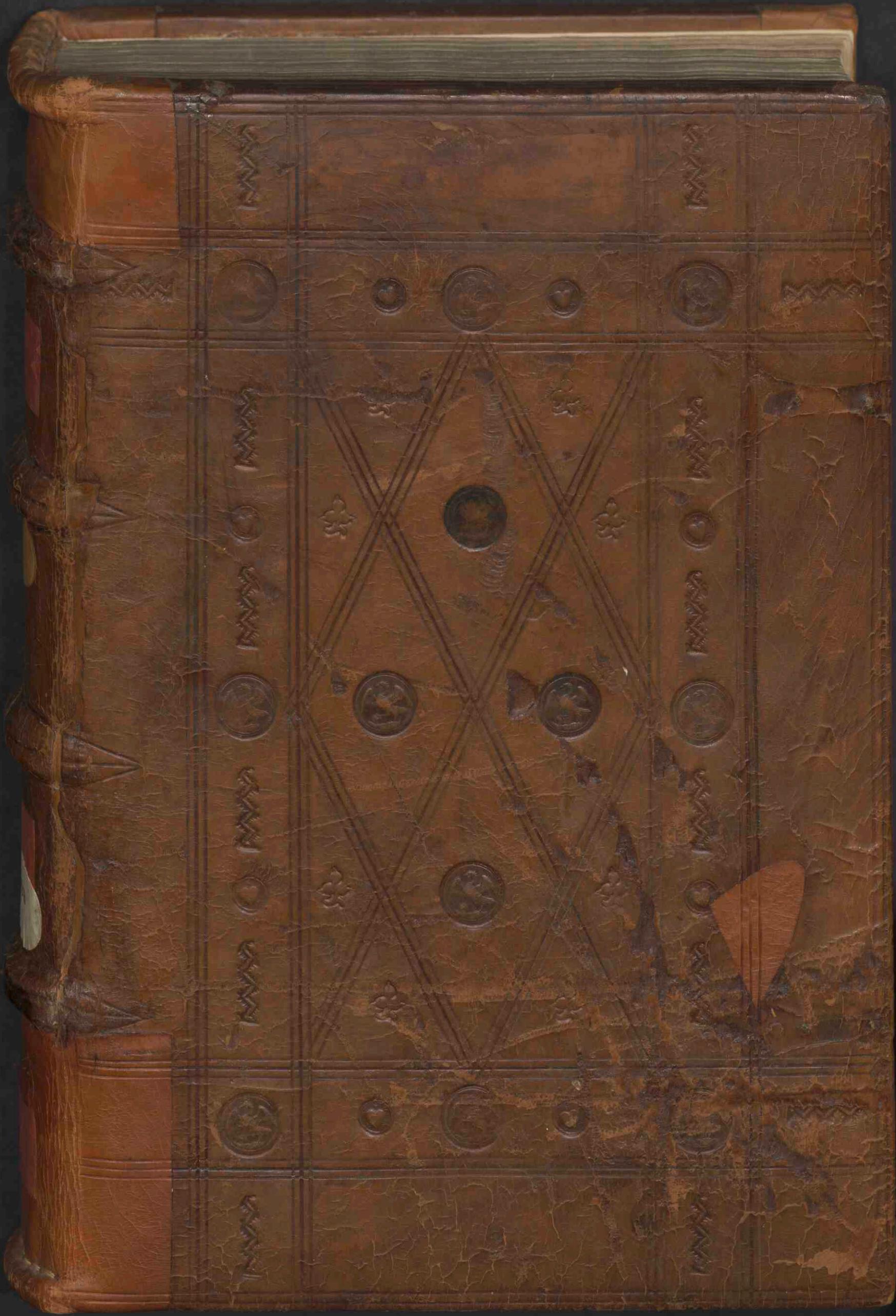

Quadragesimale beati Bernardini de chr[ist]iana religione.

<https://hdl.handle.net/1874/461638>

Cm

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
 - de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
 - the spine
 - the head edge
 - the fore edge
 - the bottom edge
 - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

ens de dilecti absentia et se lapsi... tunc non va-
lens prupit exteri... clamore di. Nū que dili-
git aia mea vidisti? Sic et Jo. xx. Abagdale-
na q circa sepulcrū querebat dilectū et amoris
ei? igne succēsa cūctis recedētib? nō recede-
bat: di. illud Cant. v. Adiuo vos sūte hieru-
salē si inuentreis dilectū meū ut ānūciētis ei
qz amore lāgueo. Jo. languas. co. p te. iesu
chriso imo redēptore. Te. re. nō sento el suo
decore tuta q̄tra delicato. Tertio dilectio p̄
attin git obiectū: qm̄ cū reliq̄ x̄tutes viuāt su-
is obiectis s̄z sp̄e h̄ aut viuit fm̄ rē: qz vt scri-
bit. i. Coz. vi. Qui adhēt deo vn̄ sp̄s est.
Adhesio aut̄ sit p̄ dilectionē que ē x̄tus vni-
ens coherētia vehemētī et indissolubili coz-
dis adhesionē. Propterea Cant. iij. ait sponsa
Inueni quē diligis aia mea: tenui euz nec di-
mitā. Et itez in p̄sona ei? Bern. in q̄: Sc̄q̄
q̄cūqz ieris m̄ mibi tolli si poteris iesus laus
nri generis cū meuz coz abstuleris. Et hoc q̄
apls Rho. viij. ait: Quis nos sepabit a chari-
tate chrisi: tribulatio an angustia: an p̄secutio
an fames: an nuditas: an piculū: an gladi-
? Et seq̄: Tert̄ sum qz nec mors nec vita nec
angeli nec p̄ncipar? nec x̄tutes nec instantia
nec futura nec fortitudo nec altitudo nec p̄-
fundū nec creatura aliq̄ poterit nos separare
a charitate di: q̄ est h̄ chriso iesu dño nro glo-
rioso et benedicto.

Q in regno celoz dilectio dei
ceteris v̄tutib? p̄manētior est in
tribus. Capitulum. iij.

Tertio d̄: mādātū de v̄na dilectio
ne maximū rōne indeficiētie: quia
deficiētib? q̄si ceteris v̄tutib? sola
dilectio remanebit in patria. Et maxie q̄ ad
tria. Primo q̄ ad habitū. sc̄do q̄ ad actum
tertio q̄ ad modū. Primo enī dilectio dei
q̄tū ad habitū p̄petua remanebit. Un̄. j. Co-
rinth. xij. Charitas nunq̄ excidit: neqz. s. in
p̄siti seculo neqz in futuro. Nā h̄ incipit sed il-
lic p̄ficiat. Propterea Esa. xxxi. c. scrip. ē. U-
iuit dñs cui? ignis i sion: et camin? ei? in hie-
rusalē. Nā si credēdo et sp̄ado diligim? deuz
quē nō videm? nec tenem? q̄to fortū amabi-
bim? in eternū. Hui? aut̄ charitatis i sion p̄-
sentis vite ignis ē: s̄ i hierusalē sup̄ne patrie
forax ē. Rō durabilitatis diuini amoris est
qz cū dilectio fm̄ Aug. sit vita amātē copulā
cū amato vt maxie copulabimur deo maxia
ē h̄ copula. Hec aut̄ erit i patria qm̄ sicut ap̄ls
ait. i. Coz. xv. De? erit oia i oib? .i. glorioziss.
Sc̄do remanebit dilectio dei i patria p̄tinua

q̄tū ad actū. qm̄ affect? n̄ tūc sine interrup-
tione amoris indefinētis feret̄ in deū: sic nec
erit amoris interruptio illi? ad nos. Et h̄ ip-
se sine motu affectōis amet nos: s̄ cū affecti-
one amabim? incessant? et p̄tinue sine motu af-
fectōis amabim? eū. Un̄ Cant. vij. Ego dile-
cto meo et ad me p̄sio eius. Et id̄ Bern. ait:
Tua iesu dilectō q̄ta mētis restitūdo: reptē si
ne fastidio: dās famē d̄siderio. Tertio rema-
nebit i patria p̄tinua dei dilectio p̄fecta q̄tū
ad modū. Abodus aut̄ hui? p̄cepti fm̄ Aug.
in hac vita impleri nō p̄t. Hui? rō est: primo
ex p̄te cognitōis. sc̄do ex p̄te affectōis. Ex p̄-
te q̄dē cognitōis qm̄ cū nihil diligat nisi coz-
gnitū: sicut nō nisi ex p̄te cogitū ita nō nisi
ex p̄te diligim?. Sicut di. mḡ in. iij. sen. di.
xxxvij. Sc̄do ex p̄te affectōis qm̄ q̄dū h̄
mortali vita sum? lex fomitis repuḡt legi spi-
ritus vt nō ex toto ferat̄ in deum.

Articulus. ij. rō triplex qua
re mādātū de diuina dilectione
seruari debet.

Sc̄do p̄ncipalit̄ ondit dilectōis
seu potandis obiectū: cū d̄: dñm
deū tuū. Ex q̄b? elici p̄t triplex rō
q̄re h̄ mādātū debeat seruari. Prima ē p̄niti-
tionis: ibi: dñm. sc̄da ē spes retributiōis: ibi:
deū. tertia ē vtilitas impletōis: ibi: tuū.

Q timēdus ē dñs p̄pter tria
Capitulum. j.

Primo rō est timor p̄nitōis: qz d̄
cit dñm qd̄ est nomē p̄tātū. Cui?
est delinq̄ntes p̄sire ne p̄ impunitē trāsgressi-
onis exēplar ceteri puocent̄ ad norā. Pro-
pterea de dño ps̄. ait: Deus vltionū dñs. Et
Esa. xlvij. Vltionē capia et non resistet mibi
hō. Et iterū Mat. j. De? emulatoz et vlciscēs
dñs: vlciscēs dñs et h̄is furorē: vlciscēs dñs
in hostes suos. vbi exp̄mit triplex vlciscēdi
verbū. Primū vt vindictā timeam? sicut i p̄so-
na hui? timētis Abachuc. iij. dicebat: Audi-
ui et turbat? ē vent? me. Sc̄dm vt de vindi-
cta dñi nō dubitem?. vt Deut. xxxij. d̄: Red-
dam vltionē hostib? meis et his q̄ oderūt me
retribuā. Tertū vt vindictā nob nō vsurpe-
mus. De q̄ Deut. xxxij. vbi fm̄ Nicol. de ly.
translatio n̄ra h̄z: mea ē vltio et ego retribuā
eis i r̄e. Hec Nicol. de ly. sup̄epla ad Rho.
c. xij. Abibi vindictā et ego retribuā. Et iterū
Deut. v. Ego sum dñs de? tu? : d̄s emulatoz
et reddēs iniq̄tatē patrū in filios. Amor au-
tez q̄ in hac p̄sideratiōe generat̄ in aiaz amo-
rem gignit. Ec̄c. xxxv. c. scrip. est. Timor dñi

initū est dilectōis. Propt̄ tria enī timēdus ē
deus. Primo qz est infallibil. sc̄do qz ē inflexi-
bilis. tertio qz est infugibil. Primo enī timē-
dus est qz est infallibil. Quis enī p̄t ei? fal-
lere sapiam cū sit inextinguibile lumē ei? : vt
dicat̄ Sap. vij. Jo vt d̄z Esa. xxxix. p̄bit enī sa-
piētia a sapientib? ei? .i. in iudicio. qm̄ vt d̄z
Job. xij. ip̄e nouit et decipiet̄ et enā eū q̄ deci-
puit. Sc̄do qz ip̄e inflexibilis est. Quis enī
p̄t eius flectere iusticiā? Un̄ Pro. vi. scri. ē
Zelus et furor viri. i. chrisi nō parcer in die
vindictē: nec acquiescet cuiusq̄ p̄cib? : nec reci-
piet p̄ redēptiōē dona plurima. Tertio quia
infugibilis. Quis enī p̄t ei? fugē vindictā
cum nullū malū ab eo sit impunitū: et ip̄e oi-
potens sit ad puniendū. Un̄ Mat. iij. Job.
bap. ad p̄seuerantes in p̄cis ait: Quis vobis
mōstrabit fugē a ventura ira. i. iudicis tur-
bati: Et Job. ix. c. Deus cui? ire nemo resi-
stere potest.

Tria sperare debēt diligētes
deū: que ab illo p̄missa sunt.
Capitulum. ij.

Sc̄da ratio est spes retributiōis
quā subdit: cum dicit deū cuius ē
p̄missa fidelit̄ et stabilit̄ obseruare
nec vt filius hoīs vt mutet̄. Propterea solli-
cite et discrete p̄salandus est: qz d̄s tria p̄misit
diligētib? se. Primo videlz amotionē oīuz
maloz. sc̄do associatiōē oīum sc̄doz. tertio
impletiōē oīum desiderioz. Primo enī p̄-
misit amotionē oīuz maloz. Un̄ Apo. vij.
Nō esuriēt neqz sitient ampli? : nec cadet sup̄
illos sol. s. in tremēdo iudicio. Et seq̄: Et ab-
sterget d̄s oēs lachrymā ab oculis eoz. Ab-
sterget inq̄ ab illis q̄s gaudij et felicitatis sue
securos reddz. Jo Jo. x. dicit dñs de ouibul
suis. Quis mee vocē meā audiunt. At post:
Ego vitā eternā do eis: et nō p̄būt in eternū
nec eas rapiet̄ q̄sqz de māu mea. Sc̄do p̄mit-
tit associatiōē oīuz sc̄doz: quā p̄missionē cō-
siderās p̄p̄ba exultando dicebat ps̄. cxxxij.
Ecce q̄ bonū et q̄ iocū. ha. fra. in vnū. Ter-
tio p̄mittit impletiōē oīuz desiderioz in se-
ip̄o q̄ fons est et finis oīuz bonoz: tm̄qz ē bo-
num qd̄ excedit oēs p̄sitionē: oē desiderioz
oēs estimatiōē: et nos tāto bono dignos re-
putat si diligam? super omia et p̄p̄ se. Un̄ ad
Pyrum. j. In spe vite eterne quā repromisit
deus q̄ nō mentit̄. Et Esa. lxxvi. d̄: Haudete
cū ea vniūsi q̄ lugebat̄ vt et sugeat̄ et replea-
mini ab vberib? solatiōis ei? vt mulgeat̄ et

delitijs affluatis ab oimoda gloria eius.
De triplici vtilitate quā aia cō
sequit̄ in celis ex diuina dilectio
ne. Capitulum. iij.

Tertio d̄o est vtilitas impletōis q̄
addit̄ cum dicit tuū. Qd̄ vtiqz est
possessiuū p̄nomē p̄ qd̄ apte signi-
ficat qz deus se ipsum dabit in possessiuū pre-
miū glorie sempit̄ne his q̄ diligūt euz. Pro-
pterea Bern. xv. dñs ait: Noli timere abraaz
ego p̄teoz tuus sum: et merces tua maḡ ni-
mis. Qd̄ exponēs Aug. ait: Dñs oīno me
non satiarer nisi se ipsum p̄mitteret. Die p̄-
missi oia bona si amē te: da te solū et sufficit
mibi. Oculis nō vidit de? absqz te que pre-
parasti diligētib?. Et qd̄ est illud Pax pax sp̄
pax vel sup̄ pacē indeficiēs exultatio: flumē
leticie: torēs voluptatū dine. Et qd̄ dicimus
fide nō attingit̄: spe nō cōpēdēdit: charita-
te nō capis: desideriaz vota trāsgredit̄ acq̄ri
p̄t estimari nō p̄t. In trib? enī p̄sistit vtili-
tas ista. Primo in dei viltione. sc̄do i dei pos-
sessione. tertio in dei dilectōe. Primo enī vi-
debim? eū sicut est: vt. j. Jo. iij. d̄z. Sc̄do pos-
sdebim? certe: p̄pterea nos hortat̄ ap̄ls. j.
Coz. ix. d. Sic currite vt cōp̄hendat̄. Ter-
tio diligem? p̄fecte. Un̄ Job. xxxij. c. ait: Tūc
sup̄ oipotente delitijs affluēs. Sz de his la-
tius in sermo. lxxij. ar. iij. agendū est.

Articulus. iij. qz deus dulci-
ter prudēter et fortiter amari d̄z.

Tertio ondit dilectōis seu potatio
nis modulū cū d̄z ex toto corde tuo
et ex to. ani. t. et ex to. forti. t. qz. s.
tria d̄z ex corde nro h̄e amor no-
ster ad deū vt sit q̄si triplex fons diui amoris
Un̄ Rich. sup̄ cant. Et h̄ idem Bern. Disce
xp̄iane a chriso amare chrisuz. Ama dulcis
ama prudēt: ama fortis: dulcis ne allectus:
prudēt ne decept? : fortis ne depp̄sus ab amo-
re dñi reūtaris. Primo enī d̄z eē dulc. sc̄do
do prudēs. tertio fortis. Et h̄ triplici bibēdi
modo anima tota inebriat̄.

Q ex consideratiōe triū dul-
celcit̄ i anima amor dei. Cap. j.

Primo d̄z eē amor dulcis hoc ē di-
ligere deum ex toto corde. Et ad
hanc dulcedinē p̄t trahē aiaz no-
stram tres p̄sideratiōes. Prima in
dulgentie. sc̄da gr̄e. tertia glorie. Primo p̄si-
derāda est indulgētia: qz sepe imo sepi? dimi-
f 7

E. fo.
65

Rariora

Cm

Cm

24.

z.

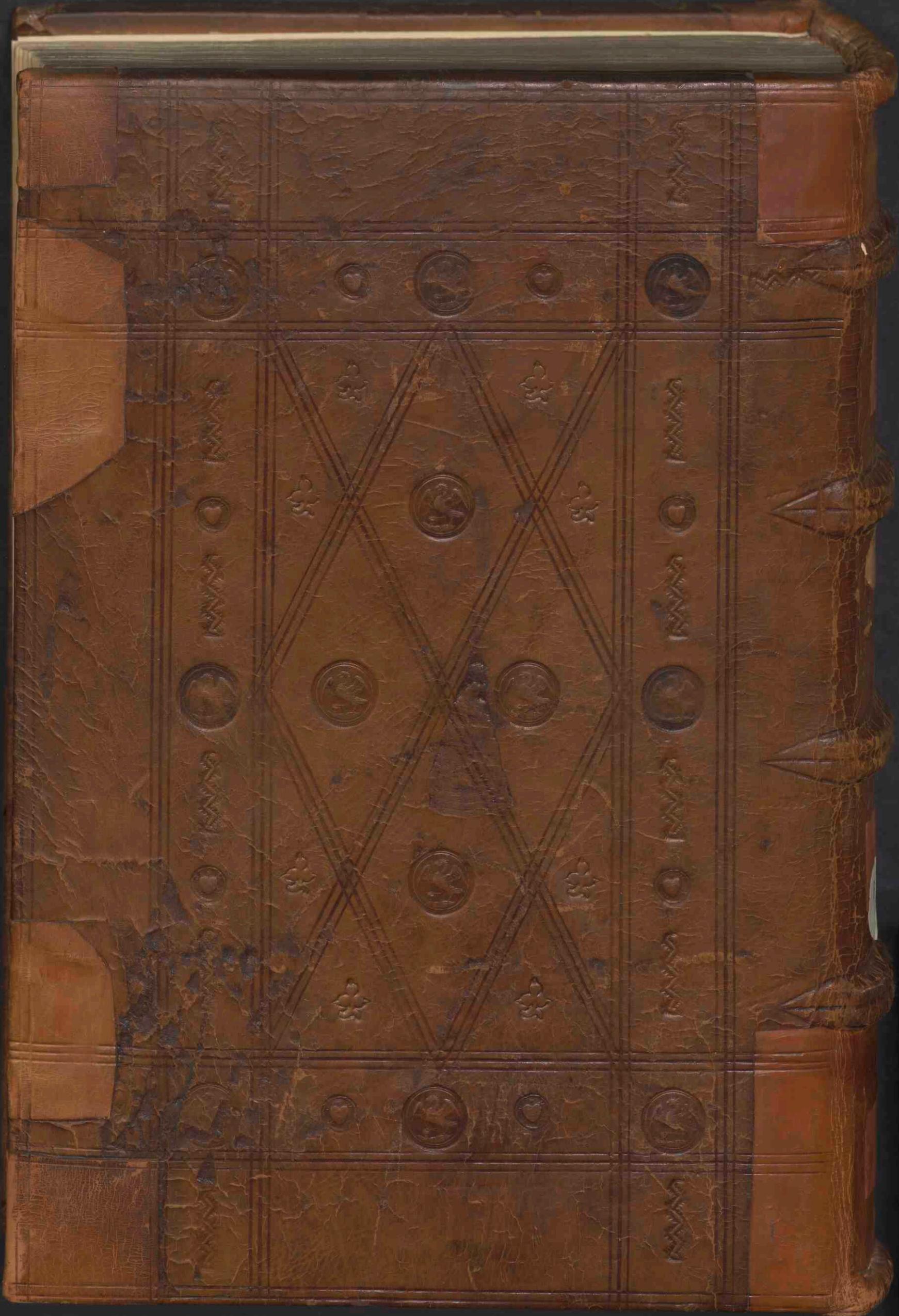
Cm

Cm

Theologia

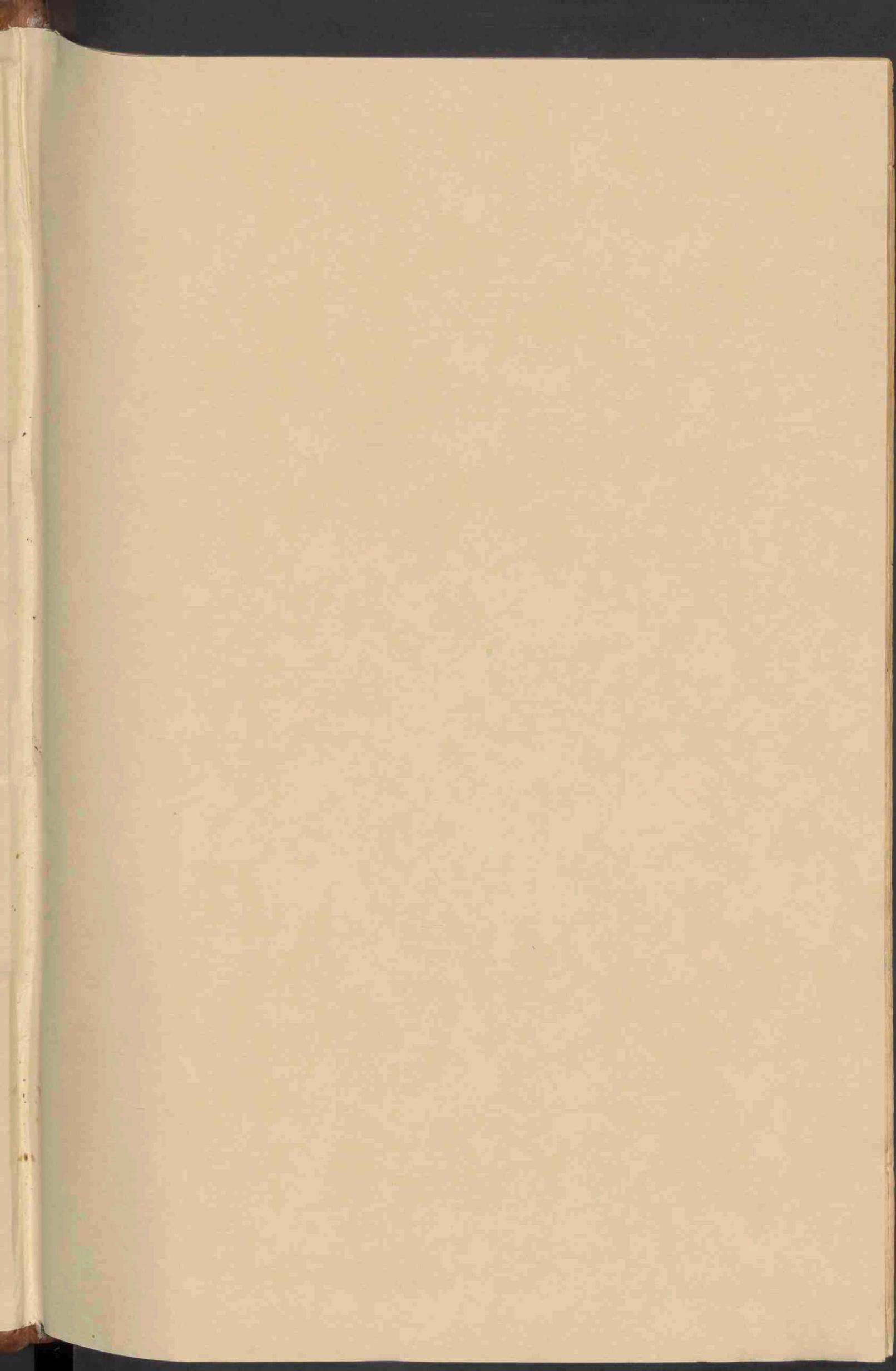
Folio n°. 65.

114. **Bernardinus Senensis**, *Quadragesimale de religione christiana*. [Bazel, Joh. Amerbach c. 1489]. 2°. E. 2°. 65

Typen 11, 13, 14, 16. — HC* 2834. — BMC III p. 751. — Peddie I p. 96. — Pell. 2083. — Pr. 7632.

In oorspr., herstelden led. stempelband uit het Regulierenklooster te Utrecht, waaraan de sloten ontbreken. Zie de beschrijving en de afb. der stempels in: Hulshof-Schretlen p. 5, pl. I, 1, 2, 4, 5.

gerestaand 15-6-03

2. fol. 65.

N 29 c

**Quadragesimale beati Ber
nardiini de xp̄iana religione.**

**Tabula alphabetica putilis
cōtines principalia contenta in
hoc libro.**

Duersitates dant iusti z qre b fit oñ
a diſ mult rōnib⁹ fmōe. viij. z. xxij.
Alearū lud⁹ ipugnat ser. xliij.
Aie dignitas z bñſicia ei collata ser. li.
Angelica salutatio p ordinē ser. liij.
Adoratio ser. ix. Aſſūptio btē marie. ſ. lxi
Eatozū exercitia fmōe. lxxv.
b Btōz ſpirituū glia i regno dei z casus
malozū ser. lx.
Beatoz glia ſubalis ſeu essentialis ser. lxxij
Btōzū corporū ſubali glia ser. lxxij.
Btōzū glia accidētali ser. lxxij.
Blasphemia horribilis ser. liij.
c Ena oñi z de. xij. fructib⁹ ſacri eucharis-
tie ser. liij.
Cōtritio ser. xij. Cōfeſſio ser. xv.
Cōſuetudo mala z d remedijs ser. xxx.
Cōiugali pudicia z iordinata affectiōe ac⁹
matrimonialis ser. xvij.
Credere debet qlibet : ponunt aut. xij. ipedi-
menta qre hō nō credit ser. xxvj.
Laude mulierum. ser. xlvij.
d Detractio peſtifera ser. xxij.
Dimittere ſeu indulgē inimicū ser. xxij.
Dilectio diuina ser. xliij.
Deo triplex exhibēd⁹ ē honor ser. ix.
Deo qlibz tenet ad ſbiectōez. ſ. iij. ar. iij. c. iij.
Dolores. xij. qz pctōz i hora mortis patit. ser.
Duplicitas ser. xxxij. xliij.
e Ecclēſiastici qd⁹ q̄ta veneratiōe honora-
ri debent ser. xx.
Elemoſyna ser. vij.
Extremū iudiciū ser. xj.
Eucharisſtie ſacm z fruct⁹ ei⁹. xij. ser. liij.
f Fidei firmitates. xij. ser. j.
Fidei nccitas eq̄tas dignitas ser. ij.
Fides xp̄iana ē haz deſmiata ad quam
qlibet obligat ser. iij.
Fidei. xij. nobilitates ser. iij.
Fidei impedimenta. xij. ser. xxvij.
Fili⁹ pdigus ser. xxvij.
Gozia ſpirituū btōz i regno dei z casus
malozū ser. lx.
Glia ſbalis ſeu cēntial⁹ alaz btāz. ſ. lxxij.
Glia ſubſtāntialis cozpoz btōz ser. lxxij.
Glia accidētalis q̄ ē in btis ser. lxxij.
Ḡra triplici ser. xxvij. ar. ij.
Honor triplex exhibēd⁹ ē deo ser. ix. ar. iij.
Iuniū de ei⁹ obligatiōe z exēptiōe vbi
i circa pfectionē ieiuniū ponunt. xij. fru-
ctus ser. v.
Ieſu noie glioſo z titulo triūphali ser. xlix.

Indulgere inimicū z remittere. ser. xxvij.
Iudicio vltimo ser. xj.
Iuramentū z piuriū ser. xlv.
Lud⁹ alearū. ſ. xliij. Libri phibiti. ſ. iij. ar.
Arie ſup admirabil⁹ ſ. a z glo= iij. c. j.
m ria ser. lxx.
Aſſimonij ſacm: qd liceat z qd ſi. ſ. xvij
Aſſimonij ſacm z h⁹ neſta mliere ser. xlvij
Aſſimonij mag⁹ p⁹ ſide paſſi ſūt. ſ. j. ar. ij. c. iij.
Aſſendaciū exēcrādū ser. xxxj.
Aſſūdi p̄cept⁹ z mūdanozū natura ser. l.
Momen ieſu glorioſum ser. xlix.
Momen ieſu deſiderabile ibidem ser. vj.
o Ratio cū ſuis excellētis ser. vj.
Ordines ecclēſiastici q̄to venerari de-
bent ser. xx.
Oratio dñica exponit ser. vj.
p Arcialitate impia ser. xxv.
Paradiſi pugna z ſacomāno. ſ. lxxvj.
Paſſio xp̄i ſacratiffima ser. lv.
Pctōzū ſupueniūt. xij. p̄cta i ſine vite. ſ. xij.
Pctōzū qre p̄ſpera a deo tribuūt. ser. xxij.
Penitētie ipedimēta. xij. ser. xij.
Periuriū z iuramentū ser. xlv.
r Eligio de q̄ pulcher dialog⁹ ser. xvj.
Reſtitutio ser. xxxij.
Reſtituere qz obligat ser. xxxij.
Reſtitutio vſurariū ser. xxxv.
Reſtituē qd z q̄tū hō obligat vbi de triplici
dāno ſpūali cozpali z t̄pali qd p̄mo ſolet i
ferri z de debita ſatiſfactiōe illoz. ser. xxxvj
Reſtitutio ſpūaliū rerū ser. xxxvij.
Reſtituere qz qz obligat vbi tres regule po-
nunt. ſ. xxxvij.
Reſtituē q̄ loco res aliene reſtituende ſint ac
d prudēt ſeu diſcreto mō aliēa ſtituēdi. ſ. xj
Reſurrectio capit⁹ n̄ri ieſu xp̄i vbi agit d̄ ipi⁹
nccitate t̄pali z iocūditate ser. lvij.
Reſurrectio hūana nccria ser. lvij.
Regno vniūſali z dñio ieſu xp̄i ser. liij.
s Alutatio angelica declarat ser. liij.
Sacm diuinū z d̄ his q̄ male ſe h̄nt ar
ca illud ser. liij.
Sacri ligni vite. xij. fruct⁹. ser. liij.
Sacm: q̄to qlibz ſe p̄pare dz ad ſuſcipiēdū.
Tēplū q̄to ſit honorādū cū ḡdib⁹ ecclēſiasticis
Timor dei ser. xxx. ser. xx.
v Anitab⁹ mūdanicis z pompis. ser. xliij
De mltitudine maloz q̄ ex vanitatib⁹ ſe-
cleratio honor z quāt. ser. xlvj.
cult⁹ deo exhibēd⁹ eſt ser. ix.
Viuere bñ ē viuere ſic decet in phemio.
Virgo maria de cul⁹ ḡra z glia ser. lxx.
Vanitates mlierū in caudis ser. xlvij.
Ydolatria z cultu demonū ser. x.

Proemiū de christiane religiōis cōmēdatiōe

Incipit liber de christiana religione per totā quadragesimā editus per sanctus Bernardinū de senis ordinis fratrum minorū. Et primo ad sequēs opus proemium vbi christiana religio diuersimode cōmendat.

¶ Inc manēt fides spes et

n
charitas tria hec. i. *Coz. xiiij.* Religionis christiane mūde et imaculate sanctimoniam ptemplātes: et mise-

rabili eius ruine compatiētes: ad multorum aias de profundo vitioꝝ pelago eruendas et ad semitas veritatē reducēdas: duce dño nro iesu christo et dulcissima mīse eius et scīssimo patre nostro Francisco: libet in occurrēti q̄dragesima de christiana religione tractare. Tante nāq̄ necessitatē: tanteq̄ utilitatē ē noticia eius: vt solum illius ignorātia erubescēda sit. sicut dicit p̄s Apuleius. *Aut enī: Interrogat̄ an scias statuā facere: absq̄ rubore respondebis nescio: q̄ non pudet te non esse significū. id est. statuariū. Interrogatus an scias bñ viuere: nō audebis dicere nescio huiusmodi enī ignorātia adeo vbiq̄ damnata est: vt oīs natio illam gladio et igne extimet et p̄fliget. Cū. n. oē animal irrōnale sciat: vt ita dicam: viuere s̄m q̄ ipsum decet: quid est magis maiorisq̄ damnatiōe in humano genere dignū q̄ ignorātia bñ viuēdi. Bene autē viuere: est viuere sicut decet. Nihil enī adeo decet vitam nostrā: vti religiositas vera. nihil adeo pōt habere decoꝝ vt illā. Nam totus et solus decoꝝ hūane vite ipsa religiositas est. Ipsa etiam est p̄fectio ad quam nati sumus: queq̄dem hic apprehēdenda est et semp̄ p̄tinuis p̄fectib⁹ augenda: et tandem est in gloria p̄sumanda. Nam sicut *Eccl̄. c. j.* scriptū est. Religiositas custodiet te et iustificabit cor et iocūditatē atq̄ gaudiū dabit. Religiositas enī custodit. s. a culpa et pena. Iustificat autē cor per diuinā gratiā: datq̄ iocūditatē. s. animi in p̄sentī: atq̄ gaudiū. s. p̄sumate beatitudinis in futuro. Unde h̄mōi christiane religionis fruct⁹ idem p̄sus est: qui et diuini cultus. Oium autē utilitatū utilitas et oium fructuū fructus: atq̄ oium desiderioꝝ*

finis optatus est felicitas sempiterna: p̄p̄ quā oēs substātie nobiles hoc est rōnales et intelligibiles create sunt. Quia autē nec gressu nec volatu nec natatu nec alio quocūq̄ motu q̄ sacratissimo cultu dei: nec alia via nisi sincerissima et imaculatissima religiōe illius: hoc est qua ei adheret et vnif: possibile est venire ad felicitatē eternā: ideo vtilissimū existimauit desideratib⁹ deum: viam hui⁹ sacratissime religiōis de sanctorū doctoꝝ et m̄ḡoꝝ theologoꝝ traditis ap̄te: et tractatū ipsū d̄ religione christiana intitulare: vt min⁹ periti discant viuere sicut christianos decet. Talis etenim vite tam in p̄sentī gloriozum fructū etiam portamus cū vitam celibem inchoam⁹ sicut ap̄s. *ij. Coz. j. ait: Gloria n̄ra hec est testimonium p̄sciētie nostre. In futuro autē post hanc vitam expectat̄ eiusdē cumularissima plenitudo: que erit potissima pars felicitatē eterne. Totum autē deo viuere: religiōis p̄sumatio est ac simul b̄itudinis et glorie plenitudo. Quia igit̄ s̄m *Chrys.* Fides est christiane religionis primū et stabilissimū fundamentū p̄maq̄ radix atq̄ p̄ncipiū diuini cultus. propterea necesse habem⁹ christiana fidei p̄mo firmiter stabilire. q̄d̄z int̄d̄m⁹ agere vsq̄ ad sequentē feriam q̄rtā. tunc autē p̄ticulari⁹ ipsius christiane religiōis edificii d̄stinguem⁹. Ad iaciendū h̄mōi fundamētū christiane fidei: ad p̄sens q̄tuor p̄tēplatiōes p̄mittam⁹ de fide. Prima erit de fidei christiane firmitate in qua ostendunt̄ eiusdē fidei. *xij.* firmitates. Sc̄da de fidei necessitate: de q̄ hodie in die: vbi ostendit̄ q̄tū necessaria ē fides. Tertia de fidei singlaritate: et de hac feria. *ij.* agemus declarātes que homo credere obligat̄. Quarta de fidei ḡositate: et de hac in sequenti feria. *ij.* vbi ḡositatē fidei ostendemus.*

¶ Vñica in quinquagesima demane De fidei christiane firmitate vbi declarant̄ eiusdē fidei. *xij.* firmitates. Sermo primus.

¶ Inc autem ma

n
nent fides spes charitas tria h̄sz in se comprehendūt totū edificium sp̄iale: sed fides est ipsius edificij stabile fundamētū in quo tota christiana religio stabilif. Ad q̄d̄ q̄dem firmandum vel potius firmissimum demonstrādū: et ad puincendum omnes hereticos et paganos: atq̄ firmandū quoslibz christianos va-

Dñica i quinquagesima de christia. si. firmi.

illantes in fide: duodecim ostendam⁹ catho-
lice et christiane fidei firmitates. Prima est pre-
nunciatio prophetica. secunda scripturarum con-
cordia. tertia auctoritas scribentium. quarta dili-
gentia recipientium. Addantur alie quatuor. Pri-
ma est honestas prentorum. secunda inhonestas
singulorum errorum. tertia asperitas martyrorum
quarta lympiditas seu claritas miraculorum. Su-
peraddantur alie quatuor. Prima est diuina ho-
norificetia. secunda est ecclesie permanentia. ter-
tia est iudeorum captiuitas. quarta diuine puidetie equitas.

Articulus primus de quattuor fidei firmitatibus. Et primo quod christiana fides est vera ex testimonio prophetarum. Cap. i.

Prima igitur christiane fidei firmitas est pronuntiatio prophetica. Cum enim vera fides nihil aliud sit quam digna et debita eorum que pertinent ad fundamentum religionis credulitas: ideo necesse est ut illa sit vera qua deo creditur: et quod credendum est ipsum deum verum colendum. Et si ipsa credulitas haberet diminutionem vel imperfectionem aut errorem: necesse esset habere similia et affectiones et operationes que ex ipsa credulitate descendunt. Quia igitur in diuino cultu defectus necessarie partis et in deum que peccatus est et error atque blasphemia: id necesse est credulitate prenotata que fundamentum est diuini cultus ac nostre religionis: puram esse ac liberam a falsitate errore et integram. scilicet sine diminutione necessarie partis. In hominibus autem credulitas videlicet de deo et de his que eius sunt que nec errorem habeat falsitatis nec diminutionem necessarie partis: nequaquam innotescere potuit: nisi prophetia et reuelatione diuina. Propterea manifestum est fidei seu credulitate que fundamentum est vere religionis et principium diuini cultus: per se esse ex prophetia vel reuelatione diuina: nec per alium modum innotescere potest. Solus enim deus et non alius naturaliter preuidet certitudinaliter contingentia que sunt futura: ergo solus ipse vel ab ipso instructus illa potest certitudinaliter preuidere. Talis enim est christianorum catholica fides. Nulla enim alia secta prophetis solis illa innititur in parte. et si qua innititur: in quantum innititur concordat huic fidei. Propterea in parte illa non errat diuino modo prophetarum eloquiorum intelligentiam non peruertat. Quod quidem propter iudeos populos dicimus. quod in mul-

tis fidei articulis recte sentiunt: fideique catholice in hoc sentiunt inducti testimonium prophetarum. Verum ubi dissentit ipsa prophetarum eloquia: non tam falsa quam etiam ridiculosa interpretatio errorum suo aptare conantur. Quia autem admiranda concordia sit impletorum et traditorum per christum ad ea que de ipso et de ipsius ecclesia predicata et figurata fuerant in veteri testamento: satis clarescere potest ei qui utrumque testamentum prospexerit diligenter. et manifeste comprehendit quod a nullo humano ingenio talis impletio potuisset fieri vel cogitari. Ita sicut auri grana sunt inter arenas dispersa: sic magna et humilia christi sunt in scripturis veteris testamenti per partes hinc inde dispersa. Et hoc sub talibus modis: quod nisi per operis euidenciam ista in se simul sub debito ordine adunata: ad unum nequaquam posset vel ad plenum veraciter intelligi: nisi per singularissimam et clarissimam visionem vel reuelationem dei. Et hoc quidem facile est aduertere ei qui concordiam veteris testamenti et noui per experientiam et perspicacem intelligentiam comprobant hanc viam tagit Augustinus. xij. de ciui. dei. c. x. d. Vera se narrasse preterita ex his que futura pre-nunciat que cum tanta veritate implent ostendit. Et Gregorius in omelia diuina de aduentu inquit: Cum multa iam pronuntiata completa sint. Dubium non est quod sequantur etiam pauca que restant: quia sequentium rerum certitudo est preteritorum exhibitio.

De ex concordia scripturarum fides christiana ostendit esse vera.

Capitulum. ij.

Secunda autem christiane fidei firmitas est scripturarum concordia. Sed enim Scotus in prologo primi libri super sententiam. q. ij. In non euidencibus nec principia euidencia sic habentibus ex terminis: non possunt firmiter et infallibiliter multi diuersimode dispositi: nisi a causa superioris ipso intellectu inclinentur ad sensum. sed scriptores canonicis varie dispositi et diuersis temporibus existentes in talibus non euidencibus omnino concordabant et consonabant. Et hoc pertractat Augustinus. xvij. lib. de ciui. dei. c. d. Auctores nostri pauci esse debuerunt: ne multitudie vilesceret quod religione carum esse oporteret: nec tamen ita pauci ut eorum sensus non sit miranda neque in multitudine prophetarum facile quis inueniret: inter quos cuncta que senserunt conueniant. Quod quidem sicut ibidem patet: per multa exempla probat: que sunt pulcherrima ad

videndū. Si quis autem obstet quod posteriores licet aliter dispositi quam priores in alijs temporibus existentes: tamen habuerunt doctrinam precedentium in scripturis atque credendo acquiruerunt sicut discipuli magistro doctrine. et sic nihil dissonum a prioribus prescripserunt licet deus non doceret hos et illos. Sed contra hoc obicit Aug. ubi. s. de p. his De labore litterario monimenta suorum dogmatum reliquerunt quam discipulis legerunt: et licet in aliquibus essent assensientes prioribus ut discipuli: alia tamen improbauerunt: ut patet ibidem de Antisthene et Aristippo: qui ambo socratici: tamen in quibusdam contradixerunt. Et quicquid discipulus tradidit magistro: sicut patet de Aristotele qui tradidit platonem. Quomodo autem non contradixissent posteriores nostri prioribus aliquibus: si non habuissent doctorem communem eorum intellectum ad eadem non euidenter inclinarent. Ratio huius concordantie ex exemplo solis patere potest. qui cum per diuersas fenestras domus ingreditur: cuiuslibet fenestre sol ab altero alterius fenestre nullomodo discordans est. Sic fuit in scriptoribus scripturarum: qui quasi fenestre fuerunt luminis diuersorum ad illuminandum domum ecclesie dei. Nam sicut deus est sol illuminans vniuersum: nunc in semetipso discordat: sic et predicti scriptores eodem modo lumine illustrati in omnibus extiterunt concordantes. Unde patet. inquit loquens de scriptoribus scripturarum. De medio petrarum dabunt voces. id est. de medio sancte trinitatis emittunt consonantiam sensuum in scripturis. Atque originem talis concordie doctrine clarius exprimens subdit: Rigans. scilicet tu deus montes. id est illos eminentes sanctos atque prophetas: de superioribus tuis. id est. de tuis optimis donis et illustratiōibus sanctis. Quare autem hec in his scribentes concordia sit: ex munere dei et ex lectione aliorum scriptorum etiam patere potest si attente legantur historie prophetales: ubi reperitur expresse quod ezechiel prophetauit in babilone tempore quo hieremias prophetauit in iudea. Et cum non solum diceret illa que a moysi quasi comuni magistro eorum potuerunt habere sed alia multa: in illis equidem poterant dissentire cum non esset euidencia ex terminis nisi habuissent aliquem doctorem communem supra intellectum humanum. Ad cum minorum admiratiōe pensanda est concordia non solum dictorum sed etiam operum et gestorum sanctorum omnium etiam fere catholicorum qui in dei ecclesia exiterunt: ab ipso christo usque ad tempora nostra. Nam in his que legis et fidei

nostre sunt: nec in puncto quidem discor-dant. licet in his que per opinionem probabilem currunt: aliqui aliter vnus quam alter reperiatur sentire. Unde per hec clarescere potest quia et posteriores et priores in vno eundemque spiritu congregati: vnam constituerunt ecclesiam sponsam vnicam iesu saluatoris: in vnam et eandem fidem: in eandem spem atque in eandem charitatem spiritualiter ordinata. ut verificetur quod per. xxj. c. scriptum est: quod turbe que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes: Hosanna filio dauid: benedictus qui venit in nomine: pax in terra et gloria in excelsis. **Vera ostenditur christiana fides ex scribentium auctoritate et dignitate. Capitulum. iij.**

tertium firmitas est auctoritas scribentium. Nam aut libri scripture sunt istorum auctorum quorum esse dicuntur: aut non. Primo autem si sunt eorum cum mendacium maxime in fide et moribus tanta seueritate condemnent: quod verissimum est eos fuisse mentirosos dicendo: hec dicit dominus: si deus non fuisset locutus. Si autem dicas illos fuisse deceptos non autem mentirosos. Contra ait enim apostolus. i. Cor. xij. Scio hominem in christo ante annos. xiiij. siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit raptus homo usque ad tertium celum. Et scio homo hominem siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit: quoniam raptus est in paradysum: et audiuit archana verba que non licet homini loqui. Quare quidem assertiones non videntur fuisse absque mendacio graui: si asseres non fuit de homini certus. Asseres namque dubium tanquam verum et certum: mendacium vel non longe a mendacio est. Ex illa namque reuelatione apostoli et ex multis alijs factis manifeste concluditur: quod intellectus eorum non potuerunt induci ad asserendum ita firmiter de illis quorum non potuerunt noticiam ex naturalibus obtinere sicut asserunt nisi ab agente supernaturali fuissent supernaturaliter illustrati. Si iterum dicas propter lucrum fuisse mentirosos: aperte contrarium patet cum pro illis ad que homines inducere voluerunt: non solum temporalia bona sed tribulationes maximas atque vltima supplicia sustulerunt. Secundo autem si predicti libri non sunt eorum quod habet asserunt graue inconueniens esse videtur: quod sic negabit quicumque alius liber et forma illius cuius libellus esse dicitur. Quare enim isti soli falso ascripti sunt auctorum: quorum non erant: quod quidem dicere absurdum manifeste apparet. **Amplius**

Bnica i quinquagesima de christia. si. firmi.

aut illi qui libros eis ascripserunt fuerunt christiani: aut non. **P**rimo autem si fuerunt christiani: quod tales libros eis tam mendaciter ascripserunt: cum lex christiana tam seuerè mendacium persequitur. **P**s. testante qui ait: Perdes oēs qui loquuntur mendacium. Quod etiam asserunt deum multa fuisse locutum que ibi narrant: et personis quibus libri intitulanti si hec vera non extiterunt. **Q**uomodo insuper libri isti ita autentici extiterunt atque ita divulgati esse talium auctorum: nisi fuissent eorum: et ipsi auctores autentici extitissent. **U**nde August. xxi. lib. de ciui. dei. c. ij. loquens de christo ait: **P**rius xps per prophetas deinde per seipsum postea per apostolos quantum satis est indicat locutus. **S**cripturam perdidit que canonicè noiat eminentissime auctoritatem. **E**t in decret. di. ix. c. Si ad scripturas admissa fuerint officiosa mendacia: quid in eis remanebit auctoritatis: que tandem de scripturis illis sententia profertur: cuius pondere perentiose falsitas obteritur improbitas. **E**t. c. ego iterum ait: **E**go solis eis scriptorum libris qui canonici appellantur didici hunc timorem honorumque referre vel nullum eorum scribendo errasse audeam credere: aut si in eis aliquid offedero quod videatur perariū veritati: nihil aliud existimo quam mendosum esse codicem vel non esse assecutum interpretem quod dictum est: vel me mime intellexisse non ambigam. **A**lios autem ita lego ut quanta licet scitatem quanta doctrina polleat: non ideo veram putem quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi per alios auctores vel canonicas vel probabiles rationes: quod a vero non abhorreat persuadere potuerunt. **S**ecundo autem si illi qui predictos libros scripserunt non fuerunt christiani: non videtur verisimile quod voluerint tales libros scribere atque alijs ascribere et sectam et ritum viuendi magnificare cuius contrarium credebant et obseruabant. **H**ec Scotus ubi supra.

Que pertinent ad fidem christianam quanta diligentia sint recepta. **C**apitulum. iij.

Quarta firmitas est diligentia recipientium que sic patere potest. **A**ut enim nulli credes de peringenti quod non vidisti: et ita non credes mundum factum fuisse ante te: nec locum esse in mundo in quo non fueris: nec istum esse patrem tuum: nec istam matrem tuam: et sic talis incredulitas destruet totam polytica vitam. **S**i autem vis alicui credere de peringentibus quod tibi non est nec fuit

euidens: communitati maxime credendum est siue illis quos tota communitas approbat: et maxime si communitas illa famosa est et honesta: et cum maxima diligentia recipit approbata. **T**alis utique est scripture canon. **T**anta nepe apud iudeos de libris habendis in canone solertia fuit: et tanta apud christianos de libris recipiendis tanquam autenticis quod de nulla scriptura per autentica habenda tanta sollicitudo inuenta est: precipue cum tam solennes communitates de scripturis ipsis curam gesserint tanquam de pertinentibus ad salutem necessaria. **U**nde August. lib. xvij. de ciui. dei. xxxvij. c. ait: quod etiam scriptura enoch de qua iudas in canonica sua mentionem facit non recipitur in canone. **E**t multe alie scripture de quibus fit mentio in libris regum. ubi aperte demonstrat quod illa sola in canone recepta sunt que auctores non sicut homines sed prophete divina inspiratione scripserunt. **E**t. xl. c. ait: **I**lli israelite quibus credita sunt eloquia dei nullo modo pseudo prophetas cum veris parilitate sententie profunderent: sed percordes inter se atque in nullo dissentientes sacrarum litterarum veraces ab eis cognoscebant et tenebant auctores. **H**ec etiam Scot.

Articulus. ij. ubi ponuntur alie quattuor christiane fidei firmitates. **P**rima est de honestate et rationabilitate credendorum in christiana fide. **C**apitulum. j.

Prima firmitas est honestas seu rationabilitas credendorum et in christiana fide perentorum. **S**ane sola catholica fides credit deo. **N**am christiane fidei solus deus veritatis uno deo veritas testis est. **N**am siue credat per miracula seu per oracula prophetarum ubique et in omnibus illi credit cuius testimonijs credit. **Q**ua de re si in aliquo erraret quod tamen impossibile est: non ei esset imputandum: sed ipsi testificanti deo cuius fidei ipse est dator testificator et doctor. **S**ola enim christiana fides ad spem venie gratie et glorie subleuat humanam corda: dum predicat imensam magnitudinem misericordie dei: et tam imensam quam misericordiam nostram assumere dignum est. **N**ulla etenim via magis suaderi communitati generis humani potuit: deus glorie sue nos velle habere per sortem quam per hanc quam misericordie nostre per sortium inuit et multo efficacius quam tam ignominiosam atque acerbissimam mortem subiit. **Q**uid enim magis ad spem venie mentes erigere potuit et verisimiliter ostendere valuit

deum velle misereri hoib⁹ q³ q³ p^r mīarū p^rprio filio suo vt eis p^rcēt nō p^rcept: z ipse filius vt imunes z illesi ipsi abirēt latrocinioz ipso rum dicit^r ē p^rferre suspēdiū. Credulitas enī hoīz ē qui ruinā despātiōis in pctōib⁹ penit^r p^rhibet z aūtīr: z sp^re magnificā velut colū nā firmīssimaz in corde hūano erigit z p^rfirmat. Hec sola ē que corda subūsa erigē portare et fulcire sufficit. Dēs enī alie secte oēs q³ erro res aut fulcimēta sp^re penit^r tollūt: aut debīlia adhibēt fundamēta instar festucaruz vel palearū que sup^rportare cor hūanū oīno nō p^rst. Sola enī catholica fides ad verā z vīuificā charitatē inflāmat. Sicut enī ignis ignē maxime generat atq³ p^ractu suo q³ sūt ignibilia inflāmat. Sic ignis dīne dilectiōis b^rificiō dīnice incarnatiōis p^r credulitatē cordib⁹ hoīuz applicat^r ignē sc^re dilectiōis in deū in illis generat amozēz vīuifico incēdit atq³ inflāmat. Letera nāq³ b^rificia dei velut scintille sunt ac p^rmodice puule ad inflāmāduz hūana corda. B^rificiū autē incarnatiōis atq³ redēptionis nō solū est sicut mōs igne⁹ cordibus n^ris inflāmādis p^r credulitatē apposit^r: imo incompatib⁹ maior ignis q³ eēt tor⁹ mūdus si tor⁹ arderet. Q³to enī maior ē dei fili⁹ toto mūdo: rāto corda hūana mag³ calefacē bz et inflāmāre p^r hāc credulitatē ei applicat^r q³ totus mūdus corpa n^ra si tor⁹ ardēt. Quorū sūt sunt torres z faces alijq³ ignes ad calefaciēda corpa calore sensibili: sic sunt dei b^rificia ad calefaciēda corda calore dīni amorī. Manifestū est igit^r q³ si tor⁹ mūdus ardēt modic⁹ ignis eēt ad calefaciēdū q³ d^rctiq³ corpus: imo nullus compatiōe b^rificij hui⁹ ad calefaciēdū corda hūana. Q³ia x^o alia b^rificia cordib⁹ aliarū gēnū implicānt q³ vt dixim⁹ q³ si modice scintille sunt ad hūc ignē. Manifestus est oēs alias gētes a dīno amore frigiditas cē cōpatiōe christianoz: z iō mortuas cū calor ille solus sit vīuific⁹ z vital. Præterea q³d honesti us atq³ rōnabili⁹ q³ deū tanq³ finē vltimū su per oīa diligi z p^rimū sicut seipsum. i. ad id ad q³ seipsum d^r diligē fm Greg. In his enī duob⁹ p^rceptis tota lex pēdet z p^rp^re sicut bz **Mat. xxij.** Sola etiā christiana fides mētib⁹ applicat maximū dī timorē dū p^r eā credī iusticia ei⁹ in vltio districta z p^rtumaces atq³ rebelles eiusq³ vindictaz efna eē duratiōe z incogitabil acerbitate. Dēs enī alie secte z hūc timorē z alias affectiōes aut penit^r tollūt aut p^rūt dīnitat⁹ diminutiōe deo iuriosa. Quid etiā honesti⁹ q³ q³ **Mat. vij. scrip. ē.** Q³ia q³ cunq³ vult^r vt faciāt vob⁹ hoies z vos facite illis. Ex illi q³ si p^ractid⁹ p^rncipūs alia p^rcipua i

scripturū sequunt^r: tradita oīno rōnā p^rsona et honesta sicut de rōnabilitate eoz sigillatim clarescē p^r cuilibet speculātū: de p^rceptis p^rsilij et sac^ris fidei orthodoxe q³ i oib⁹ videt^r eē q³si q³dā explicatio leg⁹ nature: que fm aplm ad **Rho. j. c.** scripta ē in cordib⁹ n^ris. De honestate autē christiane leg⁹ ait **Aug⁹. ij. de ci. dei c. xxvij.** Nihil turpe aut flagitiosuz spectandū imitādūq³ vnicuiq³ p^rponit^r vbi mira dei aut miracula narrāt aut dona laudant aut b^rificia postulant. hec de morib⁹. S³ z d⁹ credibilib⁹ etiā patz: q³ i christiana fide nihil de deo credim⁹ vel sentim⁹ q³d aliquā impoztet ipfectionē: imo etiā mag³ attestat^r p^rfectiōi diuine q³ oppositū ei⁹. Patz de trinitate p^rsonarū de incarnatiōe verbi z sic de ceteri⁹ scrip^ris z rōnabilib⁹ atq³ honestis.

Q³ta fulgeāt honestate z rōne que cōtinent^r in christiana fide. Capitulum. ij.

S Ecūda firmitas ē inhonestas et irrōnabilitas singloz erroz. Q³ta enī fuit amētia paganoz colentiū idola opa manuū suarū in q³b⁹ nihil ē numinis sicut satis ostēdit etiā ipsi nāles p^rhib^r multo efficac⁹ doctozes sc^ri. Quid etiā adducere p^rst^r deceptissimi saraceni illius vilissimi porci machometri sectatores. Quid inq³ p^r scripturū allegare potest q³d porcis z asinis cōuenit gulā z coitū p^r vltia b^ritudie expectantes. Quā etiā remuneratiōe z p^rmissionē de spiciēs p^rhs **Zuicēna:** q³ q³si extitit illius secte ix. metaphysice. ij. c. alium q³si p^rfectiōe sinez magisq³ rōnali hoī p^rgruētē ponēs ait: Lex n^ra quā dedit machomet⁹ ostēdit p^rfectionē felicitatis z miserie q³ sunt fm corp⁹. S³ ē alia p^rmissio q³ apprehēdit intellectu. Et addit: Sapientib⁹ multo mag³ fuit cupiditas ad ostendēdū aliā felicitatē q³ corpoz: q³ q³uis daretur eis: nō tñ attēderūt nec tñ app^rciati sūt eaz cōpatiōe felicitatē q³ est p^ruictio p^rme d^ritati. Tu dei q³ insensati z rudes nouū testm⁹ p^rdēnāt: q³d q³dē in veteri testō p^rmittit^r: sic ostēdit apls ij. c. ad **Heb.** ostēdēt q³ isipide sint eoz cerimonie sine x^po. Nōne x^pm aduēisse z ita nouū testm⁹ ab ipso p^rncipat^r p^rmulgatū z sic autēri cū fore acceptādū eoz p^rp^rie ostēdūt. Unde **Gen. xlix. c. sc^rp. ē.** Nō auferet^r sceptrū d^r iuda et dux de femore ei⁹ donec veniat q³ mittēd⁹ est z ipse erit expectatio gētiū. **Dan. q³. ix. c. sc^rp. ē.** Cū venerit sc^rtūs sc^rtoz cessabit vncio v^ra. Quid enī asini manichei sablant^r p^rmu⁹ māifestū cū z ipsi z si nō fuerit p^rmi mali: rāsi fuerit multū mali: rātaq³ cecitate obtenebra^r

Dñica i quinquagesima de christia. si. firmi.

uit eos malū vt nō intelligerēt q̄ oē ens in-
q̄tū ens est bonū: nec cōgnerūt q̄ vet̄ testm̄
in nouo fuerit autēce approbatū. **Uñ** etiā
multitudo hēticōz habuit ortum nisi de scri-
pturis sacris male interpretat̄: sicut testat̄ **Au-**
gu. in li. lxxxiij. q. lxx. di. Non pōt error qui
palkat̄ christiano noie oriri nisi de scripturis
nō intellect̄. **Et** h̄ id qz pcedētia z seq̄ntia nō
p̄tūc solz circūstātia sc̄pturarū illūiare sniaz
vt d̄r ibidē. q. v. **Et** addit: **Nec** etiā alia loca
sc̄pture p̄tulerūt: vñ hēses exorte sūt p se legē-
do q̄ pferēdo repulse sūt: qz pferētes repulsi
sunt qz pferētes sniaz diuisas adduxerūt q̄ ex
se mutuo iuicē videri potuerūt q̄lit eēt intelli-
gendū. **Lōtra** q̄s ē aug. verbū p̄ eplam fun-
damētī: **Nō** crederē inq̄t euāge. nisi qz ecclie
catholice credo q̄ totū canonē eqliē vt certuz
recipiat. **Quid** etiā dicem̄ de varijs doctri-
nis z sectis p̄hoz mltā irrōnabilia p̄tinētib⁹
sicut de policijs diuisis a varijs p̄his diuisi-
mode ordiatis. in. ij. pol. **Arist.** pbat. **Poli-**
cia q̄s sua in q̄busdā est etiā inhonestā. **Nam**
tradēs policiā suā inq̄t: **Ex**pedit ad tēperati-
am coitū facē seniozib⁹: dicitqz nullū ozbarū
debere nutriri atqz horrēdā infantiā supad-
dit di. q̄ si q̄s generauerit filios vltra sufficiē-
tiā diuitiarū anteq̄ sentiat̄ vita: fiat aborsus
hec **Seco.** vbi. s̄.

De aspitate martyrioz quib⁹
apozobata ē christiana fides.

Capitulum. iij.

Etia fidei firmitas ē martyriozuz
aspitas. **Per** martyria nāqz x̄itas
fidei clar⁹ elucescit q̄si patus ē hō
mou p veritate quaz p̄dicat. **Nā** z x̄ps p fi-
dei testionio mortu⁹ ē: similis z pp̄he añ euā-
geliū p testionio fidei mortui sunt esaias hie-
remias ezechielz alij multi. **Pro** fide aūt chri-
stiana q̄pta passi sint martyres oñdit apls ad
heb. xj. c. d. **Sci** p fi. vice. reg. opati sūt iusti-
ciā: adepti sūt repromissōes. **O**bturauerūt
ora leonū: extinxerūt impetū ignis: effuga-
uerūt acie gladij: pualuerūt d̄ infirmitate: ca-
stra x̄teft exteroz: acceperūt mulieres de re-
surrectione mortuos suos. **Alij** aūt distenti
sunt nō suscipiētes redēptionē vt meliozē in-
uenirēt resurrectionē. **Alij** x̄o ludibria z ver-
bera expti insup z vincula z carcēs: lapidati
sūt: secti sūt: rēptati sūt: i occisiōe gladij mor-
tui sūt. **Circū**ierūt i meloēis z i pellib⁹ capzinif
egētes āgustiat̄ afflictī q̄b⁹ dign⁹ si erat mū-
dus. **In** solitudib⁹ errātes: i mōtib⁹ z in spe-
luncis z i cauinis terre. **Et** hi oēs testionio fi-
dei p̄bati iuētū sūt. **Tāto** ardoze fidei marty-

res illi feruebāt vt i oib⁹ opprobrijs vitupis
z supplicijs sp̄ sentirēt dulcorē ac iocūditates
Ad h̄ enī sūmū pducebat illos fidei feruoz et
dulcor vt q̄to ḡuioza p x̄po portauerūt tanto
se vltro ad durioza tolerāda offerret. **Uñ** in
psona martyriū ad **Rhoma.** viij. c. apls ait:
Quis nos sepabit a charitate x̄pi: **T**riblatio
an angustia: an p̄secutio: an nuditas: an pe-
riculū: an fames: an gladi⁹: **Sic** scriptū ē. qz
pp̄ te mortificamur iota die: estiat̄ sum⁹ sic
oues occisiōis. **Sz** i his oib⁹ supam⁹ pp̄t eēt
q̄ dilexit nos. **Ter** sum enī: qz neqz mors ne-
qz vita: neqz āgeli: neqz p̄ncipat⁹: neqz x̄tu-
tes: neqz instātia: neqz futura: neqz fortitu-
do: neqz altitudo: neqz pfundū: neqz creatu-
ra alia poterit nos sepāre a charitate dei que
est i x̄po iesu dño n̄ro. **Ecce** q̄sta q̄toz ardo-
re fidei sc̄ti martyres p̄ fide orthodoxa sunt
passi. **Q̄to** igit̄ supplicio digni sunt q̄ negle-
ctāmo despecta illoz fide p̄ corpib⁹ ab egri-
tudie liberādis recursum h̄nt ad vetulas isen-
satas z magas aut ad q̄scūqz incātatozes vel
incātatrices q̄ p alijs z demētis suis firmā-
dis i feruētū aq̄ p tps vicesime p̄l hore digi-
tū nō tenerēt. **Sz** h̄ alibi lati⁹ tractādus ē **Q̄**
demētia p̄sumata. **Credit** cec⁹ canī de via et
baculo de aq̄ pfunda. **Credis**qz expto i arte
sua: z nō credit̄ martyrib⁹ sc̄tis z x̄po q̄ tot z
tāta supplicia atqz mortē sustinuerūt p̄ fide sua.

Qz p vera miracula testat̄ de⁹ ve-
rā eē christiana fide. **Cap. iij.**

Clarta fidei firmitas ē miraclozū
lympiditas seu claritas. **Nulla** nē-
pe gēs nulla secta miracula h̄z p̄ter
xp̄ianā fidē quā sp̄ z comitata sūt
miracula z secuta. **Nā** ab ipso abelysqz ad le-
gē datā p moyses z i gēte hebreoz mirabilia
multiplicia atqz ab exitu egypti vsqz ad in-
gressuz terre p̄missiōis comitata atqz p̄sola-
ta sunt: gētēqz z p̄lz hebreoz nec deseruēt
eā donec ipsa deseruit fidē verā: tūc enī cū ip-
sa fide i apls z alijs ex iudea credētib⁹ trāsta-
ta sūt ad eccliaz ex iudeis z gētib⁹ p̄gregatā
ac p̄ dei ḡfaz vsqz i hodiernū diē euidēt p̄se-
uerāt i illa: ita vt ea posita videāt etiā miracu-
la posita: atqz ea remota videant̄ miracula
remouē vt q̄si sint ipsi⁹ fidei testionia z effe-
ctus inseparabilis p̄comitātia illā. **Nec** enī ido-
latre q̄s paganos vocam⁹: nec gēs macho-
meti q̄s dicim⁹ saracenos: neqz iudei neqz he-
retici legū ac sectarū suarū vnqz aliq̄d mira-
culū h̄nt. **Nā** licet hētici p̄ sua p̄fidia morant̄
nunqz tñ miracula h̄nt vel habuerūt. **In** cui⁹
mysteriū **Exo.** viij. magi illo digito defen-

dere nō valentes sicut aaron in cynifes conuertere puluerē terre: id dicitur digir^o dei est hic. Miracula autē appellam^o virtutis solius diuine insolitas opatiōes atq; mirandas cur- suiq; nature p̄rias q̄les vtiq; sūt suscitatiōes mortuoz: illūiatiōes cecoz, mūdatiōes lepro- soz: liberatiōes demoniacoz: effugatiōes et religatiōes demonioz: et similia q̄ omnia nisi v̄tute diuina fieri nequaq; p̄nt. Propterea et ve- ra diuina testionia sunt: nec q̄dē xp̄iana recepta ē fides: nisi diuina testionia. i. miracul^o p̄firma- ta: nec creditū est aplis et p̄phis nisi doctri- nā suā miraculis p̄firmaret: q̄ testionia cre- ditū est dei aut testionia nō p̄nt in aliq̄ eē fal- sa. Un̄ dei testionia crediti sūt articuli fidei et recepti: q̄ re et ipsi oēs veri necessarii sūt. Ergo tā mirificoz operū testionia solā chri- stiana fidē p̄firmare nec ab initio cessauit nec adhuc etiā cessat misericors d̄s: nec ē hanc solā eē veridicā ipsiq; placitā atq; gr̄ā. Am- pl^o nōne in noie dilectissimi d̄ni n̄ri iesu christi crucifixi et mortui alij mortui ab ei^o aduentu māifeste sunt p̄ ap̄los suscitati: et p̄ viros san- ctos etiā hodie suscitant. Et q̄d etiā mai^o seu euidēt^o miraculū est ipsi apli martyresq; cō- fessores mortui mortuos suscitāt et alia mul- ta miracula opant: et ad ipsos iā mortuos vi- ri fideles p̄ impetrādū miraculis sepe recur- rūt atq; p̄ illos obtinēt illa fieri. Apparet igit̄ hāc fidē nō solū in viuis: s̄ etiā in mortuis fi- delib^o miracula obtinēt. Infideles v̄o atq; he- retici sicut nec viui p̄nt aliqd̄ apud deū: sic eti- am mortui nec se p̄nt nec alios adiuuare. Ap- paret q̄ solidi^o testionia de veritate fidei d̄i ei fideles etiā mortui miracul^o attestāt et quā- viui tenuerāt etiā p̄ mortē miracul^o approbāt et p̄firmāt. Et his oib^o māifeste apparet q̄ si in fide christiana ē error deo q̄ neminē p̄t fal- lere imputādū est. Un̄ Rich. j. de trini. ij. c. ait: D̄ne si ē error a te decepti sum^o: nā rot et tātis signis p̄firmata sunt q̄ nō nisi p̄ te pos- sent fieri. Si q̄s autē obstet miracula illa neq; fuisse facta. R̄ndebim^o ei si xp̄ian^o ē et hac in fidelitate decept^o illud q̄d ait maxim^o in ser- mone plurimoz martyrū vbi inq̄t: Magni- p̄culi res ē si p̄ p̄pharū oracula p̄ ap̄loz te- stimonia p̄ martyrū vulnera veterē itaq; fi- dem q̄ si nouellā discutē p̄sumas: et p̄ tā ma- nifestos duces in errore p̄maneat et moriēti- um sudores ociosa disputatiōe p̄redat. Si q̄s autē vel extiterit infidelis vel alia deuota cu- riositate fuerit incitat^o. R̄ndebimus ei q̄ vel fuerūt facta miracula i xp̄iana fide: sicuti chri- stianoz scripture testant^o aut nō. Si autē fuisse facta fateris: sufficit nob̄ te veritati p̄sentire.

Si autē negas oia illa fuisse facta te p̄uincim^o multiplici via. Primo. i. euidētissima rōne si- mul et aucte. sc̄do compatiōe. tertio expimen- tatiōe. Primo q̄dē rōne parit^o et aucte Aug^o. xxij. li. de ciui. deic. v. vbi inq̄t: Si illa mira- cula facta eē nō credūt nob̄ vnū gr̄ade mira- culū sufficit: q̄ iam orbis terrarū sine vllis miraculis credidit et. multū notabilia q̄ tan- git in. j. c. Si q̄s at̄ diligēt p̄feret tria h. P̄rio q̄ hāc fidē p̄dicauerūt. sc̄do q̄d p̄dicauerūt. ter- tio q̄b^o p̄dicauerūt. Patent^o aiadūter sine mi- raculis mūdū fuisse p̄uersum ad fidē extitisse miraculū miraculoz. P̄rimo nāq; p̄sidera q̄ hāc fidē p̄dicauerūt p̄ q̄ vbi. s̄. audi Aug. dicētē: Si q̄dē q̄d credim^o dicat̄ incredibile esse: nō min^o credibile ē hoies ignobiles in- firmos paucissimosq; ac impitōs rem tā in- credibilē tam efficacit mūdō et i illo etiā docti- p̄suadē potuisse vt mūdū illa credat sic et cre- didisse videt. Sc̄do p̄sidera q̄d p̄dicauerūt: d̄ q̄ Aug^o. 3. eplam fundamētī. Quis tantam multitudinē ad pctā p̄nā ad legē p̄trariā car- ni et sanguini seruādā inducēt nisi d̄s. Ter- tio q̄ p̄sidera q̄b^o p̄dicauerūt. Un̄ Aug^o. de ciui. dei. xxij. li. c. ij. ait: Quid incredibile^o q̄ ad legē p̄trariā carni et sanguini doctis pau- ci rudes et paupes possent plurimos poten- tes et sapiētes p̄ntē. Q̄d q̄dē patet de multis sapiētib^o. P̄rimo fidei rebellib^o postea p̄- s̄is: vt de paulo pus p̄secutore: et de augusti- no pus p̄ manicheos aliq̄lit seducto postea doctore illustrissimo: de dionāso pus paga- no p̄ho postea pauli secretissimo ac illustrissi- mo discipulo: et cyrano pus sceleratissimo ma- go postea sc̄tissimo martyre doctore et ep̄o et sic de alijs innūis. Sc̄do te p̄uincim^o compa- tione. Un̄ Aug^o. li. iij. de ciui. dei. c. xvij. Si libris magicis et angurijs credūt cur cur illis libris credē nolūt ista esse facta: Tertio te p̄uincim^o euidētī exp̄imētatiōe. Nam que- dam miracula tāta euidētia sunt patrata q̄ ni- si ab oino p̄teruis mētib^o negari nequaq; p̄nt: sicuti sunt miracula facta a br̄o sil uestro corā p̄stātino impatore: tā in curatiōe ei^o le- pre q̄ in disputatione p̄ iudeos q̄ vtiq; facta tanq; celeberrima mūdū mime latuerūt. Si q̄s iterū obstet q̄ miracula faciet et antichrist^o. R̄ndebim^o ei q̄ mag^o d̄ria in̄ vera miracula dei et facta antichristi falsa miracula diaboli. De differētia tractat Aug^o. de vtilitate cre- dendī. Mirabile inq̄t voco q̄cqd̄ arduū su- pra sp̄e vel facultatē mirātis apparet quedā summā admirationē faciūt: q̄dā magnā gra- tiam et beniuolentiā p̄ciliāt: q̄lia fuerūt chri- sti miracula: et alia plura q̄ ibi diffuse tractat:

Dñica i quinquagesima de christia. si. firmi.

nosq; de hmōi differētia lati^o alibi tractatu-
ri sumus.

**Articulus. iij. de quattuor vl-
timis firmitatib⁹ ⁊ ostētio q^o so-
la fides christiana honorificat
deum. Capitulum. j.**

prima fidei firmitas ē dei honori-
ficētia. Sola enī fides xp̄iana p̄di-
cat ea q̄ maxie honorē dei suadēt.

**Sola. n. xp̄iana fides idolatriā de h̄ secto ef-
fugauit q̄ tñ ab initio legi vsq; ad christū nō
solū in p̄lo paganorū s̄ nec etiā in p̄lo iudeo-
rū potuit aliq̄ mō excludi. Sola xp̄iana fides
dilatat magnificētia cultus vni⁹ dei. Nā p̄ fi-
dem xp̄i tor⁹ mūdus plus accessit ad verita-
tē ⁊ etiā intelligētia q̄ vnq; potuerit fieri i le-
ge: nūc aut̄ tāta credit̄ veritas dinitati vt eti-
am in trib⁹ p̄sonis summe vni⁹ ⁊ summe sim-
plex oīno eē credat̄ ⁊ a sapiētib⁹ intelligatur
Sola enī xp̄iana fides ē que i nullo detrahāt
potētie dei cū oīs secta p̄ditōis eidē ex toto
detrahāt vel ex pte. Multa enī dicit oīs hui⁹
modi secta creatorē nō posse vel nō alit̄ posse
ea facē q̄ faciat. S; ipsa sola catholica fides
libratē potētie ei⁹ ⁊ credit ⁊ pcedit i vltio. Si-
milis ⁊ āplitudinē ⁊ fortitudinē que tria siml⁹
accepta: videlicet libtas fortitudo ⁊ ampli-
tudo potētie ⁊ h̄ in vltio rō sunt siue explicatio
oipotētie lucida ⁊ pfecta. Est enī oipotētia
verissima rōe: potētia libera i vltio libtat: et
fortis i vltio fortitudis ⁊ ampla i vltio ampli-
tudis. Sapit q̄ ipsi⁹ etiāz multi p̄tumeliose
detrahūt s̄ generalit̄ oēs hēticiz increduli ei⁹
dem detrahūt bonitati. Alie enī male senti-
unt de iusticia ei⁹ sicut q̄ dixerūt ipsum nūq;̄
reqrē vel vindicare pctā aut saltē eternis ea
nō vindicaturū supplicijs. Aut male sentiūt
de mīa: sicut q̄ dixerūt nō eē reūsiōē aiab⁹
post lapsum ⁊ destruxerūt p̄niam ⁊ oēm aliā
viā reūsiōis ad ipsum deū. Alij de bñficijs
eius tāto neq;us tāto p̄nitios⁹ senserūt q̄to
maioza ei⁹ bñficia ausi sunt discrede ⁊ ne-
gare q̄lia sunt bñficiū incarnatiōis filij dei et
redēptiōis generl hūani: repatōq; ipsi⁹ ⁊ ad ḡ-
tia ⁊ ad gloriā sempitēnā. Alij s̄ libalitatē ipsi-
us ⁊ largitatē neq;issime blasphemare nō ve-
rētur q̄ negāt eū esse remuneratōrē delictorū
suorū. Similit̄ p̄tra ḡuitā ⁊ naturalē ei⁹ bñfi-
centiā multi in p̄tumeliā dei delirauerūt at-
tribuētes bona qb⁹ in mūdo isto vtimur. vl-
fato vel stellis vel cuidā nature dicētes her-
bas ⁊ plātas fruges ⁊ fruct⁹ nō a deo creari s̄
terrā a seipsa hmōi p̄ducē. Vides igit̄ q^o so-**

la catholica fides dei p̄tumelias declinat ⁊ fu-
git atq; honoris sui diminutiones abhorret
sola sentiēs de ipso magnifice sicuti ipsuz de-
cet. Sola igit̄ est q̄ ipse honorificat absq; de-
tractiōe sui honoris vel p̄tumelia sui. Qua-
re manifestū est hāc solā esse veridicā ⁊ ei ac-
ceptabilē fidem.

**Q^o stabilis p̄manētia ecclesie
dei ostēdit verā esse christianam
fidem. Capitulum. ij.**

secūda xp̄iane fidei firmitas ē ec-
clesie p̄manētia. Nō enī pōt deficē
fides ecclesie dei q̄ sup̄ firmā petrā
xp̄m fundata ē. Vñ Abat. xvj. c. ait dñs ad
petrū. Tu es petr⁹ ⁊ sup̄ hāc petrā edificabo
ecclesiā meā: ⁊ porte inferi nō p̄uea. adū. cā
Nec etiā deficē pōt fides quā de⁹ p̄ p̄fitiā suā
semp̄ tuet̄: sicut ipse Abat. xxvij. c. p̄missit d.
Ego vobiscū sum oib⁹ dieb⁹ vsq; ad p̄sumā-
tionē seculi. Nō pōt deficē fides p̄ q̄ p̄feruā-
da fili⁹ dei ad p̄rem orauit. Vñ Luc. xxij. ait
dñs ad petrū. Ego p̄ te rogavi petre vt non
deficiat fides tua: ⁊ tu aliqui p̄uersus p̄firma-
frēs tuos. Hinc Aug⁹. de vtilitate credendi
c. viij. ait: Dubitam⁹ nos ei⁹ ecclesie gremio
credē q̄ vsq; ad p̄sumationē generl hūani ab
aplica fide p̄ successiōes ep̄orū firmata hereti-
cis circūlatrātib⁹ culmē auctat̄ obtinuit. Et
parū post subdit: Quid ē aliud inḡtum esse
ori dei q̄ tāto labore p̄dicte aucti resistē velle
Probat̄ etiā firmitas fidei n̄se ex snia gama-
lielis Act. v. Si ē ex hoib⁹ p̄siliū h̄ aut̄ op⁹ dis-
soluet̄: si x̄o ex deo ē nō poterit̄. s. dissolue
eos: ne forte ⁊ deo repugre inueniam̄.

**Q^o christiana fides ex iudeo-
rū captiuitate ostendit esse vera
Capitulum. iij.**

tertia firmitas est iudeorū captiui-
tas q̄ tāto tpe pdurat. Si enī dñs
iesus xp̄s fuit ab eis ex vero zelo
et recto pcussus ⁊ reprobat⁹: tūc fm̄ legē ⁊ p̄-
phetarū p̄missa debuerūt tam t̄paliē q̄ sp̄ua-
liter foueri a deo etiāz plus q̄ ante ⁊ p̄cipue
cū nusq; ab idolatria fuerūt sic imunes sicut
erāt tpe christi. Quō ḡ ⁊ ex q̄ cā a tpe illo ⁊ ci-
tra sic sunt t̄paliē captiuati ⁊ sp̄ualit̄ destituti
et deserti a grā dei: vt extūc nō solū nullū ve-
rū p̄pham habuerint: imo tam ad intellectū
dīnorū q̄ ad sp̄uales affect⁹ ⁊ mores cui⁹ uis
iudicio sane mēt̄ appareāt deprauiati ⁊ a dei
religiōe terribilit̄ derelicti. Q̄ diu enī steterūt
in vera fide exaltauit illos de⁹ sup̄ oē hoīum

gen^o: sicut patet in terra quā dedit eis et in lege et regno et templo et victorijs miracul^o etiā signis et prophetis et cultu et beneficijs. Postq̄ autē dei filiū negauerūt et ei^o fidē abiecerūt nulla gens adeo fuit dep̄ssa et abiecta opp̄ssidibus tyrānoꝝ latronū siccariorū scismatib^o et depopulatoꝝ mutuis et dissentiōib^o et obsidiōibus pestibus et cladib^o gladio fame captiuitate nece strage seruitute ludibrijs venditione et despatione: sicut legit^o sup̄ eos euenisse oēs has maledictiōes que liq̄dius cernē poterit. Si q̄s finē iosephi et quōq̄ libros legerit egypti. In illis q̄dez legit^o q̄ capta hierusalem oēs iudei fuerūt capti atq̄ triginta dati sunt p̄ denario vno q̄diu emptozes inuenti sunt. Demūq̄ positi in nauib^o compellebantur comedere que gesserāt in captiuitate libros legis non habere ac filios non circūcidere cogebant. Quā etiam p̄trahēbāt anteq̄ uxores suas cum quib^o p̄traxerāt cognoscere auderēt sub pena capitalis snie: adducebant eas ad centuriōes p̄sides vel iudices: vt eas violādo p̄cognoscerēt vel eas alijs traderent vel illas sibi haberēt q̄tū vellent. Si autem ois scriptura loquens de p̄suris eoz oino cessaret saltem hoc hūanis oculis vbiq̄ manifeste claret q̄ gens iudaica que q̄ndam pulcherrima fuit atq̄ decora et nobilissima forma: mō manifeste apparet abiectissima vilissima et turpissima debilis et meretriculosa vltra omnes alias nationes.

Q̄ videretur esse deus impius et iniquus si vera non esset fides christiana. Capitulum. iij.

Q̄arta et vltima christiane fidei firmitas est diuine p̄uidētie equitas et pietas. Si dñs iesus christ^o fuisset erroneus tunc q̄tū ad omnia supradicta p̄uidētia dei fuisset impia et iniqua: quia per testimōia sua summā occasionem dedisset et dari permisisset oino errādi. Preterea nullatenus credibile est: q̄ deus nullam rectam viā salutis generi humano p̄uiderit: aut q̄ non omni tempe genus humanū est aptum dirigi et p̄uerti ad deum vtilē viam salutis q̄tum ex se est non ostendit. Si igitur non solum ex p̄ncipijs vere fidei sed etiam ex p̄ncipijs naturalis rationis omnis secta fidei christiane p̄traria potest cōvinci esse erronea in multis oportet in christo et fide eius rectā et vtilē viam salutis eē generi humano p̄uisam. Quomodo enī credendū est deum derelinquere illos qui salu-

tem toto corde requirūt. Hanc autem multi feruentissime requirētes ad christianā fidez conuersi sunt et q̄to feruentiores facti sunt i querēdo: tanto in hac fide p̄firmati sunt subito: panitētesq̄ in ea de p̄terita malicia sua in mirabilem vitam mutati sunt: et plures q̄ tormenta aspera sustulerunt que pbata nō videntur nisi deus hanc fidei viam sacre scripture innitēte ordinari ad salutem irrefragabiliter approbaret sibi firmiter adherere: i ea feruenter viuere: atq̄ in eadem vsq̄ ad finem ardentē perseuerare nobis concedat qui est benedictus fidelis et ver^o sponsus dominus iesus christus. Qui cum patre et cum spiritu sancto viuūt et regnat in secula seculorum Amen.

Dominica in quinquagesima infra diem de fidei necessitate equitate et dignitate. Ser. ij.

Hinc autem ma

nent fides spes charitas tria h
Iterum vbi .s. Jam perspeximus christiane religiōis fidē eē

solam stabilem atq̄ veram. Hunc vō de secunda p̄templatione hoc est de fidei oportunitate disseramus. Ad dicēdoꝝ tamē intelligentiam notandū est: q̄ fides de qua h agere intendimus prima et initialis est inter omnes virtutes: et quasi capitalis honorificentia summi dei. Ipsa nempe caput humane mentis. id est. intellectum ad adorandū et venerandū dei altissimā maiestātē primū incuruat atq̄ inclinat. Iuxta quod. ij. Cor. x. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequiū christi. Et merito quidē Nam quemadmodū intellectus primus est inter omnes vires humane mentis: ita necesse est q̄ eius operatio que est fides: eiusq̄ obsequium atq̄ religiositas sit etiam prima inter omnes virtutes. Propterea fides dicitur fundamentum et caput totius religionis seu religiositatis in vita ista. Ex quo sequitur q̄ eius operatio prima est in operib^o dei atq̄ eius obsequium in cultu et honorificentia dei est primū: sicut testatur ps. dicens. Omnia opera eius in fide. Et iterum apostolus ad heb. xj. c. ait: Fides est substantia sperandarum rerum argumentum non apparentium: vbi apte fidē esse subam dicit q̄ si substantē: q̄ p̄ eā totū spūale edificiiū sustentat.

Dñica in quinquagesima de fi. necessi. equi.

Itē Chrysostomus ait: Fides est sanctissime religionis fundamentum. Ad faciendum igitur atque stabiliscendum sanctissimum fundamentum tria ad presens contemplantur de fide.

Articulus primus quod omnino in omni cultu necessaria est fides.

Primo contemplantur fidei necessitatem. secundo fidei equitatem. tertio fidei dignitatem. **Primo** inquam fidei necessitatem. Si quis enim diligenter advertet non solum in christiana religione: verum etiam in omni cultu necessaria reperiet esse fidem: Quod quidem tripliciter ostendi potest. **Primo** respectu dei cui cultus fidei exhibetur. secundo respectu hominis a quo exhibetur. tertio respectu cultus qui exhibetur.

Quod necessaria est fides respectu dei cui cultus exhibetur. Cap. i.

Primo quidem ostendam necessariam esse fidem respectu dei cui cultus fidei exhibetur. Et hoc maxime propter tria. **Primo** videlicet propter suam incomprehensibilitatem. **Secundo** propter suam improbabilitatem. **tertio** propter suam dignitatem. **Primo** inquam necessaria est fides respectu dei propter suam incomprehensibilitatem. Nam eo ipso quod deus excedit intellectum humanum eo quod per intellectum absque fide non potest intelligi neque capi: sicut **Exo. xxxiii. c.** ipse dominus ait: **Nō videbit me homo et vivet. Et iterum Jo. i.** Nemo deus vidit unquam. **Et de hoc rationem assignat apostolus. i. Timoth. vi. d.** quod deus habitat luce inaccessibile quam nullus hominum vidit nec videre potest. **Secundo** necesse est quod fide capiatur et teneantur quod de seipso nobis ipse revelat cum intellectum nostrum excedant. **Propterea Esa. viij. ait:** **Nisi crediderit non permanebit. Cū** igitur opera magni dei intellectu non possint capi necessaria est nobis fides: alias per cultum in nullo eum honorarem ac pro hoc non eum colerem sed scirem. **Hic enim. xi. ad Hebr. apostolus ait:** **Operatur accedente. scilicet ad deum credente:** quod aliter eum non potest intelligere. **Secundo** necessaria est propter dei improbabilitatem. **Si enim** dicitur quod id deo credis: quod certa et cogenti ratione scis. scilicet quod metiri non potest: **Sed** propter quod aut scis quod ille quod loquitur sit deus propter rationem aut non. **Primum** autem non est dare propter necessariam rationem. **Si autem** scire non potes: quod ille quod loquitur sit deus: **sed** scis hoc propter fidem: **sed** fides necessaria est. **Et dato** quod propter rationem certam scires quod ipsa est pura veritas non tamen ex hoc est honor sibi credere neque virtus: quod similitudine cuiusque trifurcatorum fidei daretur si ipsius scires non posse metiri. **Tertio** necessaria est fides propter dei dignitatem. **In omni** namque religionis cultu oportet ferre honorem deo quocumque reputet pro deo: alias non esset cultus. **Et ex hoc** quidem ar-

guo. **Aut** ei credendum est quod dicit et absque alia ratione aut cum ratione. **Si autem** cum ratione sic nullus ei exhibet honorem sicuti dignus est exhiberi: quod ita bene credens unum medietatem de mundo ex quo pro ratione dictum suum firmaret et roboraret ac fulciret. **Si autem** sine ratione hoc est autem fides. **Propterea** apostolus. **xj. c. ad Hebr. concludit d.** **Sine fide impossibile est placere deo.**

Quod autem necessaria est fides respectu hominis a quo cultus exhibetur et maxime propter tria. Cap. ij.

Secundo ostendit possumus necessarias esse fides respectu hominis a quo cultus exhibetur. **Et hoc** etiam triplici ratione hylarum due ostendat ipsam fidem nostram catholicam esse necessariam. **Debent enim** mens esse primo alicui cultui obligata. **secundo** altissimo subiugata. **tertio** in deo justificata. **Primo** inquam debet mens esse alicui cultui obligata. **Quilibet enim** ex quo rationis est capax alicui cultus necessario esse debet: **sed** propter rationem dato quod omnia per demonstrationem sciri possent: non tamen potest quilibet statim scire: imo indiget multo studio et investigatione: **sed** oportet quod illud fide teneatur: cum infra cultum seipsum teneatur esse. **Hinc apostolus. iij. c. ad Romanos. ait:** **Arbitramur** homines iustificari ex fide. **Secundo** debet humana mens esse altissimo subiugata. **Eodem** nempe iure et equo pleno tenetur subditus esse intellectus humanus altissimo creatori: sicut ipse affectus equi debitor est obedientie ad eundem. **Quod autem** debitor sit humanus affectus exhibere deo debitam subiectionem testatur divinum preceptum **Deut. vj. d.** **Diliges deo. de. tu. ex to. cor. t. et ex to. ani. t. et ex to. for. t. et ex to. me. t.** sicuti lucas addit. **i. diliges deum super omnia. Nam** secundum Gregorium in moralibus. **Inculcatio est verborum quod significat amoris excellentiam: ut sit ei crebra ingematio ad fortiorem exprimentum et impimentum altitudinem atque vehementiam mandati domini et ligamen. Adeo enim** humanus affectus arbitrii est dei parere mandatis: ut etiam pro seipsum necesse habeat operationes suas operari: utpote pro seipsum nihil velle vel amare desiderare vel odire et contra seipsum dimicare propter ipsum. **Unde Jo. xij dominus ait:** **Qui** amat animum suum. **perdat eum. et quod odit animum suum. in hoc mundo. in vitam eternam custodit eum. Sic etiam** intellectus humanus necessario obligatur pro seipsum et operari propter deum. **Nulla autem** operatio habet existere potest nisi illa quod est credere. **Teneat igitur** pro se credere propter ipsum de operationibus autem intellectus solum credere habet bellum. **Comprehendimus autem** operari in eo quod credere est: quoniam credere quod dicitur est opinari. **Nam** credere nihil aliud est nisi vehementer opinari. **Scire autem** propter fortitudinem et firmitatem suam habet bellum nisi sophisticum quod quidem ipsa levitate ei

quod est scire non tam vincit quam dissolvitur vel
 lur nebula et evanescit: sicut illusio et fantas-
 ma. Ipsum quoque cogitandum et bellum habet: et
 bellum est propter cogitationes que improbabissime se
 ingerunt humane menti. Quod quidem evidētissimuz
 et durissimū est in temptatiōib⁹ blasphemie meta-
 lis. Similit̄ aut̄ propter cogitatiōes mūdās et re-
 ctas que in dū cū multa difficultate et viri obti-
 neri possunt: ita ut per h̄ videat̄ ap̄ls. iij. Cor. iij. c.
 attestari et dicē: **Nō** que sim⁹ sufficientes aliqd
 cogitare a nob̄ q̄si ex nob̄. Tertio tenet huma-
 na mēs eē in deo gr̄issima. Cū enī tota sit aīa
 glorificāda: h̄ ē gloria felicitati etne vestiēda
 nec redderet gloria nisi gr̄e: nec sup̄estitio
 gl̄ie nisi que p̄estitū innēit gr̄a tota: igit̄ gr̄is-
 cāda ē h̄ ex necitate siue gr̄a vestiēda. Qua-
 re intellect⁹ gr̄a sine gr̄is vestiēdus ē inf̄ q̄s
 palā est p̄mā eē fide q̄ credit aīaz deo gr̄a esse
 sp̄saz: sicut **Dee. c. ij.** ad talē aīam d̄ns ait:
 Sp̄sabo te mihi in fide. Et ad **Rhom. xiiij. c.**
 ap̄ls ait: **De** quod nō ē ex fide p̄ctm̄ est. Ex his
 igit̄ patz necessariā eē fidē respectu hoīs a q̄
 cult⁹ fidei exhibetur.

**Quod necessaria ē fides respectu
 cult⁹ qui exhibet̄ deo et maxime
 propter tria. Cap. iij.**

t Tertio ostēdam⁹ necessariā eē fides
 respectu cult⁹ q̄ deo exhibet̄: et ma-
 xime propter tria. Primo propter ei⁹ in

certitudinē. sc̄do propter ei⁹ dubitationē. tertio
 propter ei⁹ artationē. Primo inq̄s necessaria ē fi-
 des respectu cult⁹ propter ei⁹ incertitudinē. Cul-
 tus nēpe dei mīme eē p̄t̄ de reb⁹ h̄ntib⁹ ne-
 cessitatē evidētīā: qz iā eēt scīa et nō cult⁹: q̄ est
 de reb⁹ in q̄b⁹ p̄t̄ dubietas oriri. **Op̄ortz** aut̄
 q̄ sit ibi firma adhesio q̄ nō ē nisi p̄ fidē: fides
 ē necessaria ē in oī cultu. Sc̄do etiā est neces-
 saria fides respectu cult⁹ propter ei⁹ dubitationē
Quod enī in q̄libz cultu dubitatiōes oriunt̄ atz
 errores: nō necessariū est aliud vtrūqz p̄clu-
 dens: aliū nō esset firmitas in aliq̄ cultu: si fides
 est vtrūqz p̄cludēs: q̄ fides necessaria ē q̄ nos
 adiuvet in duob⁹: **Nā** facit intellectuz primo
 p̄mptū. sc̄do discretū. Primo enī fides red-
 dit intellectū facile et p̄mptū ad credēdū cre-
 denda p̄ duriciā et dubietatē: **Quod** sic ait ap̄ls
 i. Cor. xiiij. **Charitas** oīa credit h̄ nō oīb⁹ cre-
 dat h̄ t̄m̄ his q̄ veritas ipsa suadet. Sc̄do red-
 dit intellectū discretū ad renuēdū nō credē-
 da p̄ errorē. Est etenī sicut lāpas ad effugan-
 das caligies et errores p̄ntes q̄ in aīa p̄tinue
 lucet. **Quod** aut̄ in oī cultu possunt dubitationes
 atz errores insurgē patz: qz vel oīa eēt p̄-
 bata certissima rōne et sic nō cult⁹ h̄ scīa esset:

vel p̄nt ibi errores vel dubitatiōes insurgē et
 sic necessaria ē ibi fides. Tertio q̄s necessaria
 est fides respectu cult⁹ propter ei⁹ artationem
Nullus ē enī dei cult⁹ in q̄cūqz statu in q̄ di-
 scredēs non arceatur iuste ad expellēdū in-
 credulitatē siue ad remouēdū errorē si quez
 h̄z p̄ cultū illi⁹ dei. Et sicut nō capiēs q̄ fidei sūt
 iuste cogit̄ ad credēdū quod ipsi maiores cre-
 dūt. Si igit̄ iusta ē coactio h̄ et p̄hibitio erro-
 rū iusta ē necessario etiā impatio credulitatū
 siue creditionū illi⁹ cult⁹. **Nā** impossibile est
 q̄ sit iusta p̄ceptio nisi sit debita obia: q̄ in oī
 religiōis cultu necessaria ē fides siue obia in-
 tellectus ad credēdū ignota.

**Articulus. ij. Quod rōnabilis sit
 modus cognoscēdi p̄ fidē absqz
 naturali rōne.**

s **Ecūdo** p̄teplemur fidei eq̄tatem.
Equus et rōnabilis ē mod⁹ iste co-
 gnoscēdi p̄ fidē: et maxie propter tria

Primo qz deo ē gloriosus. sc̄do qz hoī ē me-
 ritori⁹. tertio qz in se ē laude dign⁹.

**Quod gloriosus ē deo adherere p̄
 fidē absqz naturali rōne. Ca. i.**

p **Primo** enī mod⁹ ipse cognoscēdi p̄ fi-
 dem deo ē gl̄iosus. Gl̄iosus ē enīz
 p̄ncipi si credat̄ eius simplici v̄bo
 absqz cautioē pigris vel fidei iusto-

ris aut etiā iuramēti. **At** ecōtra ignōsuz ē ei
 si simplici ei⁹ v̄bo nō credat̄: imo etiā cūlibz
 viro note hōitatē et sufficiētē facultatē molestū
 vtrūqz ē si ei⁹ simplici v̄bo nō credat̄: q̄stoma-
 gis regi gl̄orie ē exosum q̄ vtrūqz nescit fallere
 neqz falli si nō credit̄ verb⁹ ei⁹ sine cautioē na-
 turaliū rōnū: quā greci q̄rūt vel sine cautio-
 ne miraculoz quā queit̄ iudei: sicut. i. Cor.
 i. c. ap̄ls ait: **Judei** si q̄ petūt: et greci sapiam
 q̄rūt: nos aut̄ p̄dicam⁹ christū crucifixū: iu-
 deis quod ē sc̄dalū: gētib⁹ aut̄ stulticiā: ipsis aut̄
 vocatis iudeis atqz grecis xpm̄ dei d̄itū et
 dei sapiam. **Quod** aut̄ deo displiceat tal̄ curio-
 sitas infidel̄ ostēdit d̄ns **Abat. xij. c.** quereb⁹
 ab eo signuz r̄sudit d̄. **Generatio** mala et ad-
 ultera: mala morib⁹ et adultera p̄ infidelitatē
 in p̄fēz meū signū q̄rit: et signū nō dabitur ei
 nisi signū iōne. **Hypocras** atqz p̄thagoras
 hāc legē int̄fēct̄ discipulis suis ut si eēt au-
 si in sentētijs suis interrogare propter quod h̄ eēt eis p̄
 rōne dicētis auctas: q̄stomaqz dina auctas
 p̄ efficacissima rōne habēda ē. **Ex** p̄dicti igit̄
 claret q̄ q̄cūqz alia credulitas nisi illa q̄ pure
 fidei ē nihil aliud ē erga deū nisi ingrātia eius
 qz in illa credit̄ hō deo: in alia aut̄ sib̄ ipsi,

Dñica in quinquagesima de fi. necessi. equi.

Quod meritorium est homini absque probationibus credere deo. **Ca. ij.**

Sciendo etiam modus ille cognoscendi per fidem est homini in merito. **L**u enim homo assentit deo in his que non sunt sensui manifesta nec etiam per se nota intellectui: nec violentia necessarie probationis ostensa libera est assentio illa et ideo meritoria. Assentio vero que homo assentit vel manifesti sensui vel per se notis intellectui vel necessario probati merito non habet quod quasi coacta est. **U**bi glo. Greg. super illud **Heb. x.** **H**uites **f**iduciam in introitu sanctorum in sanguine christi inquit: **F**ides non habet meritum ubi humana ratio prebet experimentum. **E**t notant dicitur humana ratio. **i.** humanus et naturalis sensus. **Q**ue enim gratia est creditori si sub bona cautione credat verbo alicui. **C**irca hoc autem potest queri iuxta predicti **Greg.** **xviii.** ratio inducta ad ea que fidei sunt fidei meritum diminuat vel accrescat. **A**d quod **Tho. ii. ij. q. iij. ar. x. r.** dicitur di. **Q**uod actus fidei potest esse victoriosus in quantum subiacet voluntati non solum quantum ad intellectum sed etiam quantum ad assensum. **R**atio autem humana ducta ad ea que sunt fidei dupliciter potest se habere ad voluntatem credendi: uno quod modo sicut procedens: alio modo sicut consequens. **P**rimo autem modo sicut procedens: puta cum quis aut non habet voluntatem aut non habet promptam voluntatem credendi nisi rationes humane inducerent. **E**t sic humana ratio inducta diminuit meritum fidei: sicut passio procedens electionem in virtutibus moralibus diminuit laudem virtuosum actus. **S**icut enim homo actus virtutis moralium exercet deus propter iudicium rationis non propter passionem: ita debet credere homo ea que sunt fidei non propter rationem humane sed propter charitatem divina. **S**ecundo autem modo ratio humana potest se habere ad voluntatem credendi sicut consequens. **L**u enim homo promptam voluntatem habet ad credendum diligit creditam veritatem et super ea cogitat et amplectitur si quas rationes ad hoc inuenire potest. **E**t quantum ad hoc ratio humana meritum fidei non excludit sed est signum meriti amplioris: sicut etiam passio consequens in virtutibus moralibus promptioris voluntatis est signum. **E**t signum est **Jo. iij. c.** cum samaritani ad mulierem per quam humana ratio designat dixerunt **J**am non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus quod hoc est vere saluator mundi. **P**reterea apostolus. **i.** **De. iij.** **P**arati sumus ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea que non vobis est fide et spe. **N**on autem ad hoc sic inducet apostolus si per hoc meritum fidei minuere. **A**ccipit hoc patet quod ratio adducta ad articulos fidei vel facit ad fidem et tunc euacuat meritum: vel non facit sed declarat fidem et meritum augumentat: sicut in persona catholice fidei **Eccl. xx. iij. c.** inquit: **Q**ui elucidat me: vita eterna habebit

Quia laude dignus sit modus ipse cognoscendi per fidem. **Cap. iij.**

Eritio quod modus iste cognoscendi per fidem est laude dignus. **N**on enim est virtuosum sic etiam nec credere quod manifeste probabile est per virtuosum est et laude dignum credere deo in his que sensus et ratio non suadent sicut fecit abraham de quo inquit apostolus. **iiij. c. ad Rom.** **Q**ui in spe in spe credidit: ubi glo. **P**reterea spes secundum naturam fuit dum iuuenis cum iuuenula secundum naturam sobole sperat non tamen habuit modo primum illi spei sperat. **s. vi.** **U**etus ex vetula sterili generaret. **D**e eodem habet **Gen. c. xv.** **D**ixit dominus ad abraham que egredietur de utero tuo habebit eum heredem. **E**t in eodem. **S**uscipe celum et numera stellas eius si potes: sic erit semine tuum. **I**mpossibile enim poterat hoc videri cum dominus concludisset saram **Gen. xvij.** **S**imiliter etiam beata virgo beatificat **Lu. j. c.** que angelo credidit in illa sublimi permissione: propterea ait illa gloriosa elisabeth. **B**ea que credidisti: quam proficiens in te ea que dicta sunt tibi a domino. **A**ncora moyses et aaron **Num. xx.** de incredulitate periti sunt. **U**bi dominus ad illos ait: **Q**uod non credidisti mihi ut scificaretis me coram filiis israel: non introducetis hos populos in terram quam daturus sum eis. **Z**acharias etiam puniit **Lu. j.** **E**cce inquit angelus: **E**rit tacens et impotens loquens in die que hoc fiet pro eo quod non credidisti verbis meis. **P**ropterea **Eccl. xvj.** scrip. est. **I**n gente incredibili exardescet ira. **E**t **Apo. xxj.** dominus ait: **I**ncredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et idolatris et omnibus mendacibus: pars illorum erit in stagione ardenti et sulphure quod est mors secunda.

Articulus. iij. de dignitate fidei et quantum ei donum excedit acquisita et naturalia dona.

Eritio preplemur fidei dignitates. **S**icut. **n. Jaco. j. c. cano.** **S**ue inquit: **D**e deo. **op. et oedo. pfe.** **desur. est** **descende. a pa. lu.** **P**ropterea distigue possumus triplicia dona. **P**rimo data bona. **s**ecundo data meliora. **t**ertio data optima. **P**rima enim a deo dantur per acquisitionem. **s**ecunda per inclinationem. **t**ertia per infusionem.

De bonis datis a deo per humanam acquisitionem. **Cap. j.**

Primo autem sunt quedam dona bona que scilicet dat deus per hominis acquisitionem: sicut sunt omnes scientie a rebus adquisite: **v**tpu. **t**a septem liberales artes. **g**ramatica: **p**hia:

theol. rē. Similiter et virtutes morales frequētia et assuefactōe operū generate. Eodē modo diuitie delitie et magnificētie tpales: que oīa et multa p̄hoz atq; alioz infidelīū a bonozum oīum largitore acq̄ri et obtineri possunt ipso donante: a pctōribus multis etiam dum p̄manent in peccatis. Propterea apostolus. i. Corinth. xiii. ait: Si linguis hominū loquar et angeloz charitatem autē nō habeam factus sum velut es sonans aut cymbalum tinniens. Et iterum. c. xi. ad Rhoma. Sine penitētia enī sunt dona. scilicet talia a deo data.

De datis a deo meliorib; per inclinationem. Capitulum. ij.

Secundo autē sunt data a deo meliora: sicut sunt virtutes et scientie naturales. similiter naturales diuitie atq; delitie: que q̄dem naturam non corrūpunt sed illustrāt et decorant et meliorāt. Virtutes autem naturales vocamus naturalem prudentiā: naturalem iusticiam: naturalem fortitudinē: naturalem temperantiā: naturalem mansuetudinē: naturalem pietatē: magnificentiā: grauitatē: zelum leticiam: amorem: gratiam: mititatem et p̄similia. Sciētiās naturales vocam; que a natura nobis indite sunt: sicut nostrimet et eoz que sunt in aīabus nostris. Cuiusmodi ē viuere intelligere gaudere trīstari timere sperare atq; opposita eozū dē. Hoz igit̄ est in nobis scientia naturalis quoz nobis ignorantiā impossibilis est. Diuitie dō naturales in corpe sunt sanitas fortitudo pulcritudo libertas nobilitas sensuū p̄speritas et p̄similia. In anima dō p̄spicacitas intellectus ingenū acutior et memoria tenax rē. Diuitie dō naturalis honestatis sunt et honeste: in rebus videlicet honestis honestate naturalis et per se nō. sicut delectari de profectu scientiarum: delectari in bonis opibus et honestis: vt est delectari in subueniēdo egenis: in honorādis parentib;: in seruando fidē amicis: et sic de similibus.

De dato optimo quod est fides supra animas a deo sursum. Capitulum. iij.

tertio dō loco atq; sublimiori sunt data optima: et hec super naturas sunt. Propterea naturā nostram sursum supra semetipsas trahunt in sublime. scilicet ad gloriā eternalē. p̄pter

q̄d manifeste patet talia data optima maiora et fortiora esse naturalib; necnon et nobilioza et sublimioza. Ex naturalib; enī solummodo descendit ad inferiora et nullo modo supra naturā vel naturalia: per ipsa supra naturalia ad eterna. Quia igitur inter naturā et gloriā gratia inf̄media est: gloriā autem in fortitudie magnitudie nobilitate et sublimitate vltima est seu sup̄ma. Necessario ex his oib; secūda est gratia. et vltima est natura quasi minor ex oibus q̄ gratia. Et q̄ sequitur q̄ fides de qua hic loq̄mur quacūq; cognitione naturali maior fortior sublimior et nobilior est. Propterea verū dicit quicūq; ait q̄ nihil certius fide: nec enī repies vere fidelem qui non prius p̄cederet affirmationē et negationē de eodem dici posse: q̄ vnū ex articulis fidei non esse verū. Quia autem fides gratia sit et virtus: ex hoc manifeste apparet q̄ nulla virtus contra se esse potest vel etiā sup̄ se nulla potētia et hoc per se. Quia nulla virtus vel potētia p̄ semetipsam est maior vel fortior se. Humanus igitur intellectus per semetipsum non potest credere p̄tra se: hoc est contra oīa que pro eo sunt et sua sunt et q̄dāmodo ipsum adiuuant illumināt et naturalit̄ fulciunt: vel supra se neq; vincere se. Luz igitur habeat necesse credere contra se. p̄pterea necessariū sibi est credere p̄tra oīa sua naturalia adiutoria et p̄tra oēm illuminationē sibi p̄naturalē. Luz igitur credere nihil aliud sit q̄ illuminari et videre: p̄pterea necesse habet videre contra oē suū lumen naturale et illuminari. Videre autē nequaq; potest nec illuminari nisi per lumen: quare necesse ē ipsum illuminari fortiori lumine et fortiori illuminatione q̄ naturali. Naturalib; autem illuminationib; nulla fortior est nisi gratia aut gloriā. Ideo illuminatio eius cum in p̄senti fit possit esse gloriā et illuminationes naturales de uincat: necessario erit gratia que gratiā a deo datur his qui humilit̄ suscipiūt illam. Unde et ad Eph. apostolus ait: Gratia enī saluati estis per fidem et hoc non ex vobis. scilicet solis: dei enī donū est non ex opibus ne quis gloriētur. Et Bern. etiam ait: Transgredit̄ enī fides fines rationis hūane: nature vsu et exp̄ientie terminos. Et. i. Corinth. xij. Nemo potest dicere dñs iesus nisi in sp̄sancto. Ille nempe dicit dñs iesus in sp̄sancto q̄ corde et ope dñs iesus p̄sitet. Quod nobis adimplere concedat ipse dñs iesus christus qui cum patre et sp̄sancto viuūt et regnāt in secula seculoz Amen.

Fe. ij. p^o dñicā in quinquagesima de fi. vnita.

Feria. ij. post dñicam in quinquagesima q^o fides sola est vera et determinata ad quam de necessitate quilibet obligat. Ser. iij.

Inc manent fi

n des spes charitas tria hec. Item ubi. s. Per iam dicta clare scit: q^o necessarium est esse fidem: et q^o equus et dignus est modus credēdi. Ad tertiam p^otemplationē de fide oculos subleuimus que est de fidei singularitate. Tres enim singularitates p^oinet vera fides. Prima est vnionis. secūda determinationis. tertia est obligatiōis. Propterea fm has tres singularitates: tria mysteria distinguam^o. Primum ē fidei vnione. secundū de fidei determinatione. tertium de fidei obligatione.

Articul^o prim^o q^o fides christiana ex necessitate ē vna sola.

p Rimum mysterium de fidei vnione. Vnam esse fidem p^oculdubio necessarium est: in qua necesse est vniri et adunari populū dei qui vere ē populus electorū ipsum vera religione colētium. Hanc veram fidem p^obari potest esse vnicam. Primo ex parte sui. secūdo ex parte dei. tertio ex parte mūdi seu nostri.

Ex parte sui ipsius fidei p^obat^o q^o ex necessitate est vera.

Capitulum. j.

p Rimo autem dicam^o q^o ex pte ipsius fidei necesse est esse vnicā atq^o solā. Et hoc dupliciter. primo s^o suam essentiam. scōo q^ontum ad credita. Primo autem modo fides est vna in seipsa fm suaz essentia. Non enī oportet vt diuifificet p^opter diuersitatē creditorū: aut vt multiplicet p^opter multitudinē eorundē. Ratio est: qm̄ non est ab ipsis: sed est diuine bñficentie gratuitum donū et gratia a solo summo opifice sup^oinfusa. Si autem a rebus esset: necessario sequeretur dispositiōes rerū in vnitate et diuinitate et in idemp^oritate et diuersitate. Quēadmodū est i arithmetica et geometria que diuerse scientie sunt p^opter diuersitatē rerum. de quibus sunt et a quibus etiam sunt velut vmbre et imagines earum relucētes in speculo intellectus: sic necessario fides ac credulitas que a rebus sunt: aut eedem sunt p^o idēp^oritate earum: aut diuerse p^o diuersitate ip-

sarum. Vt autem intellectina quoniā non est a rebus ipsis sed ab vno datore oīum bonorum deo: non rerū dispositiōes sequit^o: vt dixim^o sed imitat^o vnitatē essentie sue manens vna et eadem: non obsistente diuersitate aut multitudine intelligibiliū. Sic et fides ab vno et eodem datore deo vna persistit atq^o eadem non impediēte diuersitate vel multitudine creditorū vel credibiliū. Euidens aut^o exemplum est in virtute visibili et visibiliū que ex eadem causa vna est qua fides et vis intellectiua: ille x^o diuerse et multe: p^opter eā de^o causas qua arithmetica et geometria. Fides x^o cautionaria et pignozaria h^o est p^obat^o onibus suasa vel exorta quoniā ad rem est quēadmodū et scientie mortue sequunt^o diuifitionē rerum: et p^opter hoc diuifificat et multiplicat fm diuersitatē et multitudinē rerum de quibus et a quibus est. Secundo autem modo fides est vna vnitate creditorū: nō quia illa vnū sunt sed quia vna. id est. cōmunitis credentib^o. Cōmunitas autem credēdorū que vsualiter articuli fidei nūcupat^o: alia sunt velut radices p^omitiue et fundamēta primaria: alia sunt sicut rami descēdētes ab huiusmodi radicib^o et sicut partes diuifisiōis de quibus infra dicitur.

Q^o fides est vna de necessitate ex parte dei. Capitulum. ij.

s Ecundo necesse est ex pte dei vnicam esse fidem. Scriptum est enī Ep^o. iij. c. Vnus dñs vna fides vnū baptisma. Cuius igitur creator oīum per omnē mundū sit vnus in semetipso: et quicqd est in seipso creator equalit^o sit in omnibus: p^opterea quicqd debet ei p^opter se debetur ei ab oībus cōmunit. Preterea vna est in se veritas diuinaliū: quā non diuifificat neq^o variat in aliq^o eorū diuifitas vel varietas: non enī pēdy vilo modo ex hominibus h^omōi veritas rerum vel dispositiōibus eorundem. Vnius autem veritatis vna ē ap^ophensio q^ontum ad ap^ophensum vel ap^oprehensum: licet sint variū modi ap^oprehensōnū. Quia igitur illa ap^oprehensio p^opter causas quas in precedenti sermone diximus: non possit esse in cōmunitate hominū nisi credulitas necessario vna: ideo cōmunit^o est credulitas h^omōi rerum si qua est in cōmunitate hominum: sicut et cōmunit^o est veritas. Credulitas inq^o super quam tanq^o super fundamētum edificandus sit diuinus cultus veraq^o religio dei. Super errores enī neq^o sincerus

cultus neque vera religio aliquo modo fundari potest: cum error pertinet in rebus homini impietas sit et blasphemia aduersus deum. Eadem via est ostendere: quia communis est vera credulitas de rebus alijs quam diuinis. Eadem enim est veritas rerum aliarum ad religionem pertinentium: eadez inquam apud omnes: et ideo communis. De communi autem oibus veritate communis est et necessaria vera credulitas. Quare manifestum est de rebus ad religionem pertinentibus sicut communis est et eadem apud omnes veritas: sic commune esse veram credulitatem et eandem apud omnes. Quicquid autem contra veram credulitatem est: error vtiq; necessario iudicandus est. prosequens igitur est omnem credulitatem que communi fidei contradicit: impietatis esse errorem et ideo gladio et igne exterminandum.

Quod fides ex parte hominum de necessitate est vna. Cap. iij.

Tertio ex parte hominum seu mundi necesse est fidem esse vnam. Cum enim natura hominum eadez sit apud omnes et naturalia eadez apud omnes: ideo quecumq; debent creatori iure nature vel naturalium iure naturali: communi ei debentur ab omnibus et apud omnes: Quare cultus qui deo debet naturaliter: siue propter sui ipsius excellentiam siue propter donorum et beneficiorum naturalium obligationem: communis est et idem apud omnes. Quare et credulitas vera de his rebus oibus ad cultum et religionem veram pertinentibus que fundamentum est cultus deo debiti et vere religionis: eadez est quantum ad creditam apud omnes et si in modo credendi possit esse varietas multa. Preterea sicut religio vna et communis debet esse in hominibus: sic necessario vnum et idem ipsius fundamentum oportet esse in eisdem. Non est autem dubium quoniam vna et commune oportet esse religionem qua deus colatur eius placeatur et seruiatur ab oibus. Quod autem religionem vnam oportet esse in oibus qui religionis capaces sunt: id manifestum est quoniam nec debitam vite honestatem cuius non seruare licitum esse potest: nec debitum deo cultum eidem non impedere. Quicumq; igitur sit debitus deo cultus: illi necesse est eisdem ab oibus exhiberi. Non enim debitus est ei simpliciter cultus qui potest ei sine iniuria subtrahi vel negari. Iuxta hanc viam manifestum est non esse debitam vite honestatem: quam sine debonestatione vite potest ab homine non ser-

uari: videlicet quasi est capax huius honestatis. Eodem modo intelligimus et de cultu. quia proculdubio non est simpliciter deo debitus qui a quocumq; qui idoneus est ad ipsum colendum: potest eidem absque iniuria denegari. Propterea necesse est vnam atque communem fidem fundamentum esse religionis in oibus: cum nunquam vlli licitum esse possit aliam vitam agere nisi qua colitur deus qua ei placeatur atque seruitur. Ex predictis igitur patet vnam esse catholicam fidem quam latine vniuersam dicimus seu communem: que dicenda est vniuersa atque communis religionis stabile fundamentum.

Articulus. ij. Quod numerus credendorum debet esse determinatus finitus et certus et maxime propter tria.

Secundum mysterium circa fidem est de determinatione. Determinatus enim finitus et certus esse debet numerus credendorum. Et maxime propter tria. Primo ratione cogitationis. secundo ratione affectionis. tertio ratione operationis seu in-executionis.

Numerus credendorum debet esse determinatus ut intellectu percipi possit. Capitulum. 1.

Primo enim esse debet determinatus et certus numerus credendorum ratione cogitationis. Si enim infinitus esset numerus credendorum: intrasibilis esset non solum doctrina et eruditio sed cogitatio et narratio. Quod neque ad narrationem huiusmodi credendorum sufficeret doctores. neque ad auditum vel cogitationem eorum sufficeret spiritus. Multo igitur minus ad cognitionem vel credulitatem ipsorum: ideo impossibilis esset hominibus credulitas eorum. Sed credulitatem talium necesse est esse fundamentum totius religionis sic super dictum est. Manifeste igitur prosequens est religionem non posse fundari: cum corda hominum in quibus solum religio fundata est: credulitatem infinitam seu infinitorum portare non possint. et ipsi operari seu fundatores habent doctores et predicatores fundamentum homini neque docendo neque predicando neque etiam simpliciter narrando preiacere villo modo sufficiant. Neque enim humana virtus ad enarrationem infinitorum sufficit. et etiam si sufficeret: tempus hoc faciendi in vita ista nequaquam haberet. cum tempus presentis vite finitum sit. Infinitus autem

Fe. ij. p^o dñicā in quinquagesima de fi. vnita.

narratiōib⁹ q̄tūcūq; breuib⁹: tempus finitum sufficere nequaquā potest: eo q̄ nullum finitum infinita tanta quacūq; q̄titate demonstrata continere possit. **P**onē igitur huiusmodi esse infinita de quibus loquimur: ē destruere credulitatē eorum que sūt fundamentum religionis. et propter hoc religionē infundabilē faceret: quare et inedicabilē. **H**oc igitur est destruere religionē et etiā de medio auferre salutarem doctrinam ac p̄ dicationē fidei et religionis. **R**estat ergo finita esse et determinata numero credenda ista fundamentalia religionis humane.

Numerus credēdoꝝ debet esse determinatus vt certius pascantur affectiones. **Cap. ij.**

Secundo debet numer⁹ credēdoꝝ esse determinat⁹ et certus ratione affectionis siue causa operum diuini cultus atq; apprehēssionis. siue causa affectionū ad cultum dei: ideo necesse est diuini cultus operib⁹ subesse certas et determinatas apprehēssiones: ex quibus pcedant affectiones: ex quibus causent^r opera cultus dei. **H**ec autem apprehēssiones non possunt esse certitudines vel certe in cōmunitate hominū propter breuitatem intellectus et paucitatē exercitatiōis indocti vulgi omniumq; simpliciū et ignorantū veritatē. quare ex necessitate hmoi apprehēssiones nō sunt nisi credulitates aut opiniōes. **Q**ue qm̄ p̄ma sunt in eis q̄ ad veraz religionē et diuinū cultum pertinent: necessario p̄ncipia sunt et fundamenta et radices illius. **M**anifestus est igitur certas esse et numero determinatas apprehēssiones de his que p̄tinent ad fundamentum vere religionis: quare et ipsa apprehēssa. **H**ec autem sunt que articuli fidei nominant^r: quibus affectiones ad dei cultū adherent.

Numerus credēdoꝝ debet esse determinat⁹ vt credita possint executioni mandari. **Ca. iij**

Tertio debet esse numer⁹ credēdoꝝ determinatus et certus ratione opationis seu executionis. **M**ax aut aliqua sunt seruitia que cōmuniter exhibenda sunt deo a cūctis hoibus et quibus sine dei iniuria et blasphemia contradici nō potest: aut non: **Q**uod si quis dixerit q̄ nulla sunt hmoi: sequitur ergo nihil certum habere veram religionem siue diuinū cultū

Si enī absq; dei p̄tūmelia vel blasphemā potest dici vel ab vno vel a plurib⁹ de quocūq; seruitio qd̄ ipsi deo altissimo non debet. **E**rgo p̄culdubio nullū ei seruitiū p̄certo debetur. **S**i enī ei aliqd̄ debetur: d̄ illo nō posset dici sine iniuria dei qm̄ ipsi debeatur. **Q**uare si de quolibet seruitio potest dici sine iniuria dei q̄ ipsi non debeat: p̄ certo nullum ei debetur. **A**mplius euident^r etenim certum est q̄ sine iniuria dei et p̄tūmelia non posset dici deum non esse adorandū venerandū orandū et. his similia. **Q**uare manifestū est aliqua esse seruitia que necesse habent oēs homines deo exhibere recognoscere et p̄ferri. **H**ec autem infinita esse nō possunt: qm̄ si infinita essent: non soluz exhiberi non possent sed neq; etiam recognosci neq; numerari neq; noīari. **C**erta igitur et numero determinata sunt seruitia: que cōmunitas hominū ex necessitate tenetur imp̄dere deo altissimo. **A**ggregatio autem horum: est integer diuinus cultus qui ex necessitate deo exhibēdus ē h̄ est p̄ter voluntaria et superogata.

Articulus. iij. Quomō quilibet obligatur ad fidem et articulos eius.

Tertium mysteriū p̄siderandū de fide est de eius obligatione. **Q**uilibet enī obligat^r ad fidem: sed aliter doctus: aliter indoctus. **P**ropterea triplicē fidem distinguere possum⁹. **P**rima est fides abundans. **S**ecūda fides sufficiens. **T**ertia fides reficiens.

De fide necessaria prelati et viri docti. Capitulum. j.

Prima autem dicitur fides abundans que aliter explicata nuncupatur. **T**alis fides est credere omnes articulos fidei explicite. id est particularit^r et expresse. **E**t s̄m̄ Bonauen. in iij. di. xv. q. iij. hoc non exigis de necessitate salutis nisi illis qui habent alios docere: sicut docti et prelati predicatorum et p̄fessores. **U**nde hi tenent scire fidem explicitā et distinctam s̄m̄ exigentiā sui status et gradus. **M**ax talium ignorantia si errant: excusat in his q̄ pertinent ad statum suū: sicut p̄batur ex de iniur. et dam. da. c. si culpa. **C**oncor. **T**ho. ij. q. ij. **E**x simbolo autez hmoi obligantur ad fidem et noticiam aliquatē trium scripturarum: ad maiorē tamen vel minorē s̄m̄ q̄ magis postulat hois p̄p̄riū officii seu stat⁹.

Prima scriptura est nouū testamentū : ppte
 rea in symbolo scrip. est. fm scripturas: h au
 tez est dicere: Credo incarnationē christi: na
 tiuitatē: passionē: resurrectionē: z cetera que
 de dño iesu christo dictate spūs sancto in no
 uo testamēto scripta sunt. Secūda scriptura
 est testamentū vetus qđ etiā in symbolo pti
 netur: cum dicit: Qui locut' est p pphetas.
 Dēs quippe pphete fuerūt qui libros testa
 menti veteris pscripterūt: sicut pater de moy
 se qui pmos qnqz libros testamēti veteri cō
 scripsit. Similit' Job: salomon: esaias: ps: et
 sic de alijs scriptoribus veteris testamenti.
 Tertia scriptura credenda est. Quicquid
 a sancta rhomana ecclesia in decretis decre
 talib' atqz exuagantib' determinat qđ etiā
 in symbolo pti net: cum dicit: Et vnā sanctā
 catholicā z aplicam ecclesiā. Sūt qđ z alie scri
 pture qđ in triplici dña repire ptingit. Et de
 his varie sentiendū est. Nam quedā sunt ap
 pbate: quedā autē reprobate: quedā xō du
 bitate. Primo enī sunt scripture quedā vltra
 pdictas ab ecclesia approbate: sicut cōmuni
 qtuor doctorū pncipaliū scripta. Item ope
 ra beati Cypriani: Gregorij nazāseni: Atha
 nassi: Basilij: Properi: Leonis cuz multis
 alijs de qbus. xv. di. c. sancta rhomana eccle
 sia. Item opa beati Bernardi. Itē op' Ale
 xandri de hal' de ordine minoz qđ fecit sup
 mgro sniarū de quo patet parisi' in nfo con
 uentu autētica bulla. Sunt etiaz pleriqz ali
 j de quib' longū esset narrare. Scđo quedā
 sunt scripture ab ecclesia reprobate: d quib'
 xv. di. c. sancta rhoma. eccle. s. hec in his si
 milia vbi multoz scriptura damnat. Itēz ex
 de hereti. c. vnico in clef. Ademnat doctri
 na libri qđ de asa simplici nūcupat: vbi expli
 cantur plurimi illius libri errores. Per Jo
 q. xxij. in quadā exuaganti que incipit: Ex
 cōicatis sententiā ipso facto incurrūt qui re
 tinent libros in quib' z per quos demones
 inuocant. i. libros necromācie. Sunt qđ phi
 biti libri in quibus pti net sortēs: auguria:
 diuinationēs z p similia: de quibus latius ali
 bi disserem. Libz qđ de arte amādi ab Ouidio
 scriptū: quis apud christicolos non dicat
 esse phibitū cum etiā apud carnales infide
 les execrabilis putaret: qđ tum qđ periculum
 imo ruinosus casus sit fragiliū mentiū fre
 quentare libros poeticos. i. lasciuos. cum pa
 tenti expientia docet apls. j. Loz. xv. dicens
 Corrūpunt bonos mores colloquia praua.
 Tertio qđ sūt quedā scripture ab ecclesia du
 bitate. Duplicit' etenim de illis ecclesia dubitat

Primo quia firmiter auctores nō nouit. In
 ter hos libros computat liber d infantia sal
 uator. De penitētia Origenis: sortes aplo
 rum. Epistola dñi ad abagarū scripta. Re
 uelatio que pauli appellat: transit' sancte ma
 rie: penitētia ade: collatiōes patrū: de quib'
 bus oibus z p similibus multa habent in p
 allega. c. sancta rhoma. eccle. s. in primis. xv
 di. Tertio qđ sunt alie scripture ab ecclesia du
 bitate vel nō approbate: videlicz alique opi
 niones diuersoz doctorū etiā approbatoz
 inter se ptradicientiū in qbusdā que sunt ne
 cessaria ad salutē. Sicut patet de Salomo
 ne quem Aug'. opinat esse damnatū: z Am
 bro. illum eē saluatū: z sic de multis alijs z si
 milib' de qbus ecclesia pmittit varie sentien
 dum tam de antiqz qđ de doctoribus nouis.
 Scđm enī Sco. et Hostien. qñ sunt diuersa
 iura z opinionēs que tamē non ptra deuz z
 bonos mores ceteris parib' humanior pfe
 renda est ex de transac. c. si. Alia enī standū
 est illi qui meliori rationi innitit extra d fef.
 c. capellanus.

De fide necessaria communi vulgo sine qua nō est sal'. Ca. ij

Secūda autē dicit' fides sufficiens.
 Sūt in hūano genere multi qđ pro
 pter breuitatē intellect' aut pauci
 tatē expientie aut defectū doctri
 ne vel grē non capiūt explicite z exp'sse. i. in
 particulari que comprehendunt in symbolo hoc
 est in catholica fide: sed nullū est gen' hoiz
 et intellectu naturalit' adeo tardū: qđ saltē in
 vniūsalit' z generali credulitate qđ ad fun
 damētū vere religiōis pti net cape nō possit.
 Nullus enī oino in oibus repitur qđ credere
 non possit verū esse quicquid sacris eloquijs
 pti netur: quicquid spū dei edocti hoies docue
 rūt credendū esse. Similit' de deo verū eē qđ
 quid de ipso pphete pphetauerūt. Nullus
 est enī adeo pti net qui non facile acquiescat vt
 credat imitādos eē sanctos z sapiētes viros
 imitādos esse in qđ in fide z morib' z qđ nō fa
 cile credat hmōi hoies videre vel nosse veri
 tatem qđ indocti z vulgares hoies nōdū ca
 pere sufficiūt. Propterea fm Bonauē. vbi
 s. Sufficiens fides est cū homo hmōi aliqđ
 articulos credit implicite: aliquos xō expli
 cite. Et talis est fides necessaria ad salutem.
 Articuli autem qđ oportet credere explicite
 iste precipue sunt. s. vnitas essentie: trinitas
 psonarū. Sed quia in noie patris z filij z spi
 ritus sancti se signāt fideles: z pferūt ecclesia

Dñica i quinquagesima de christia. fi. vnita.

stia sacramēta: ideo ipso actu assignationis
h possunt scire fideles. Similit̄ de redempto
re oportet credere natiuitatē passionē resur
rectionē peccatorū remissionē. Et hos q̄dem
cognoscere p̄fit ex ipsis solēnitatib⁹ quas ec
clesia solēnizat atq; ex actib⁹ sacerdotū: p̄pte
rea ab horum cognitiōe nullus excipit q̄ vti
tur ratione. Similit̄ tenet̄ credere futurū iu
diciū: alios x̄o articulos sufficit credere im
plicitē et in q̄dā generalitate: mō h̄mōi vt ha
beat p̄ hos p̄positū credendi q̄cqd̄ r̄homa
na ecclesia credit in p̄ticulari dissentiēdi a nul
lo et cum a catholicis et etiaz p̄latiis seu docto
ribus explicant̄ acq̄scendo.

De fide que non sufficit ad sa lutem que condēnat̄ triplici ra tione. Capitulū. iij.

Tertia fides deficiēs nūcupat̄. Hā
fm Bonauē. vbi. s̄. Credere oēs
articulos fidei implicitē est fidei di
minute. **U**bi non sufficit in habentib⁹ vsum
liberi arbitrii: quia oīno eē non pōt q̄ p̄uer
satus inter fideles non sit negligēs et p̄tēptoz
salutis sue q̄n habeat explicatā cognitiōē s̄
aliquib⁹ articulis sup̄dictis: Insuper fides il
luminat̄ ad assentiendū illis. **S**icut aut̄ talis fi
des non sufficiat ad salutē pōt triplici ratio
ne p̄bari. Nam quilibz obligat̄ p̄mo ad dei
cognitionē. sc̄do ad dei dilectionē. tertio ad
dei subiectionē. **P**rimo autem de necessita
te salutis quilibz obligat̄ ad dei cognitionē
Nullo enī p̄uilegio exceptus est intellectus
human⁹ a diuino cultu et vera religione quē
admodū nec affectus. **N**lla enī que sunt in in
tellectu s̄ est apprehēsiōes p̄ncipia sunt et cau
se atq; fundamēta eozuz que sunt in affectu
Similiter ea que sunt in affectu s̄ est affectio
nes cause sunt et p̄ncipia atq; fundamēta eo
rum que sunt in effectu. id est. in opatione.
Quare religio intellect⁹ cā est p̄ncipiuz atq;
fundamētū totius sequēns religionis atq;
diuini cultus. **R**eligio aut̄ intellect⁹ non po
test esse nisi apprehensio. **A**pprehensio autem
in cōmunitate hominū non potest esse certitudo
p̄pter causas iam p̄dictas: quare credu
litas est necessaria religio intellect⁹. **N**ece s̄
est autem omnē intellectū capacem religiōis
et religiosum esse ne et deus iniuriē: et penā
tante iniurie iuste incurrat. **I**n omni igitur
intellectu humano necesse est fundari credu
litate religiosam: intellectum inq; qui po
test esse capax illius q̄ dicimus p̄pter par

uulos et alios impeditos. **H**ec autem credu
litas quia necessario est de his que pariūt in
nobis affectiones ex quibus sunt operatio
nes diuini cultus necessario est de rebus q̄s
diximus et de similibus. **S**ecundo de necessi
tate quilibz tenetur ad dei dilectionē et affe
ctionē. **Q**uemadmodū nullus hominū ex
ceptus est nisi p̄uilegio diabolico q̄ est p̄
tinax in dñi blasphemia vel p̄tumelia excep
tus inq; ab operib⁹ deo ex necessitate debi
tis sic neq; ab affectionib⁹ ex quibus debent
esse huiusmodi opationes: quare nec ab ap
prehensionib⁹ que causant huiusmodi affe
ctiones. **H**ec autem sunt sicut predictum est
apprehensiones radicales articuloz fidei et
credulitas eozundem. **E**x quo manifeste ap
paret a credulitate articuloz fidei nulluz ho
minem credulitatis capacem esse exceptum
imō ad illam eodem iure teneri omnes et sin
gulos quo tenentur ad ipsam religionem et
diuinum cultum. **T**ertio quilibz de ne
cessitate tenetur deo ad subiectionem. **N**ul
lum quidem dubium est neminem deum co
lere nisi qui credit ipsum esse et nisi qui credit
de eo illa propter que merito debetur eidez
cultus quem ipsi impendit. **V**erbi gratia:
Nemo exhibet ei seruitutis officium nisi qui
credit et reputat eundem dñm. **S**imiliter ne
mo impendit ei latrerie cultum nisi qui credit
ipsum esse deum. **E**t iuxta hunc modum ne
mo orat vel adorat illum nisi qui credit eum
se posse scire et velle iuuare: et ita se habet per
singulas partes diuini cultus ac vere religio
nis. **Q**uare manifestum est cum generalit̄
p̄portiones sint partes similes eoz tota:
quia integro diuino cultui hoc est autem ex
omnibus debitis deo seruitijs aggregato
subest ex necessitate fides integra: hoc est ex
omnibus articulis aggregata: ad quoz cre
dulitatem necessario tenent̄ quicunq; ad ex
hibitionem diuini cultus et vere religionis
obseruantia obligati sunt. **S**ciendum est au
tem fm **A**lexan. de hal. et **B**onauen. q̄ na
to et nutrito in deserto cui nulla explicatio fa
cta est de aliquo articulo fidei: sufficit p̄para
tatiue et si non expletive fides omniū impli
cita. id est. credere de deo q̄ credebatur i le
ge nature. **E**t ad hoc illuminat̄ cognitio in
nata vel per se reuelando vel per angelum il
luminādo vel per hominē predicādo. **Q**uā
nobis concedat qui est benedictus in secula
seculorum **A**men.

Seria tertia post dominicam i
l. de fidei nobilitate vbi duode-
cim eius nobilitates declaratur
Sermo quartus.

Hinc manent fi

O des spes charitas tria hec. Tertiū
vbi supra. Usurū ē in preceden-
tibus q̄ sola vnica ē fides. et in q̄
bus determinata sit: q̄d̄q̄ om̄es obligamur
ad eā. Nūc aut̄ restat quartā ei⁹ cōtemplatio
nem considerare q̄ ē de fidei gr̄ositate. Duo
decim em̄ sunt eius gratiositates. quarū q̄t-
tuor̄ p̄tinēt ad incipientes. quattuor ad p̄fici-
entes. et q̄tuoꝝ ad p̄fectos. Primo p̄ incipiē-
tibus quattuor nota gratiositates. quarū p̄-
ma dicit̄ fundatio. sc̄da purgatio. tertia viuifi-
catio. quarta illuminatio. Sc̄do p̄ p̄ficiēti-
bus quattuor alias gratiositates cōsidera.
quarū prima dicit̄ distinctio. sc̄da p̄nexio. ter-
tia desponsatio. quarta p̄ctio seu defensio.
Tertio etiā p̄fectis quattuor addant̄ gratio-
sitates. quarū p̄ma dicit̄ p̄batio. sc̄da opatio
tertia triūphatio. quarta coronatio.

Articul⁹ prim⁹ de quattuor no-
bilitatib⁹ fidei p̄tinētib⁹ ad incipi-
entes. et primo oñdit q̄d̄ ē funda-
mentū toti⁹ edificij sp̄ualis. Ca. i.

Prima quidem gratiositas vere fi-
dei fundatio nūcupat̄. Fides em̄
sic̄ ex precedētib⁹ patz̄ ē fundamē-
tum toti⁹ edificij sp̄ualis. i. omnis
gr̄e et omnis gl̄ie. Propterea Ap̄lus. xj. c. ad
heb. fidē diffiniēs ait. Fides ē substātia spe-
randarū rerum argumentū nō apparentiū.
Quā diffinitionē declarās Bonauēsi. in. iij.
di. xxxij. q. v. ait. Q̄ diffinitio et notificatio ē
recte assignata: cū nihil p̄tineat sup̄flūū: nihil
etiā diminutū. et hoc ē q̄n̄ p̄ ip̄am notificatio-
nē vel ip̄s⁹ diffinitionē. Primo cēntia plene
indicat̄ sc̄do apte māifestat̄. tertio ab oib⁹ alijs
sperat̄. hoc ē in p̄posito reperire si quis bñ
aduertit. Primo em̄ fidei cēntia indicat̄. Nā
fides fm̄ essentiā suā aliqd̄ respicit ex pte affe-
ctus. et aliqd̄ ex pte intellect⁹. quia habet affe-
ctum stabilire et intellectū illuminare. Primo
em̄ inq̄stū habet affectū stabilire dī substā-
tia q̄si substans fundamētū. sc̄do aut̄ inq̄stū
habet intellectū illuminare dicit̄ argumentū
Sc̄do p̄ diffinitionē res apte manifestat̄. Et
q̄n̄ habet⁹ x̄tutis duplici⁹ notificari habz̄. l.

p̄ finē vltimū et p̄ suū obiectum. ideo hec duo
ap̄ls manifestat. Primo finē vltimū: Suis at̄
ip̄s⁹ fidei cōsistit in eterna beatitudine quaz
speram⁹. idō dicit̄ sperandarū rerū. sc̄do suū
obiectū q̄d̄ cōsistit in x̄tate nō visa. et ideo di-
cit nō apparētū. tertio p̄ diffinitionē res ab
om̄ib⁹ sepat̄. Habet em̄ fides informis sepa-
ri a fide formata et distingui ab habitu cuius-
libet alteri⁹ x̄tutis. Primo em̄ distingui h̄a
fide informi inq̄stū sustentat totā fabricā spi-
ritualem. ideo dicit̄ substātia sperandarū
rerū. Sc̄do at̄ ab alijs habitib⁹ x̄tutū inq̄stū
x̄tutū nō in se facit adherere. idō dicit̄ argu-
mentū nō apparentiū. Et ex hoc sic patz̄ q̄ p̄-
dicta notificatio nihil cōtinet sup̄flūū. nec di-
minutū: nec est in ea clausula nec dictio sup̄-
flua imo etiā nec ociosa. Sic ergo fm̄ p̄hm
argentū viuū principium ē oim̄ metallorū et
albedo cūctorū colorū. sic fides est p̄ncipium
oim̄ x̄tutū atq̄ donorū. Est etiā radix omni-
um gratiarū. Cū Aug⁹ sup̄ Joh. Sicut in ra-
dice arboris nulla prorsus spēs apparet pul-
chritudinis. et tñ quicqd̄ ē in arbore pulchri-
tudinis et decoris ex illa p̄cedit. sic ex fidei hu-
militate quicqd̄ meriti: qcquid beatitudinis
aīa susceptura est ex fidei fundamēto. p̄cedit
Q̄d̄ p̄s. x̄bo viuifico manifestat cū ait. Om-
nia opa eius in fide.

Q̄ p̄ fidē viuā oīa pctā ab aīa
expurgantur. Cap̄ secūdū.

Sc̄da gratiositas fidei purgatio
noīat̄. Purgat̄ em̄ aīa ab om̄ibus
inq̄namētis et culpīs cū in ea fides
est viuā quēadmodū ei⁹ fortissimā
cōcupiscentiā timor̄ erubescētie aut mortū ex-
tinguit. et hoc p̄ opinionē fortē aut dubitati-
onē cū ip̄a dubitatio fortis fuerit. Sic vtiq̄
fides om̄em labē diluit pctōrū. sicut Act. xv.
c. scri. ē. Fide purificās corda eorū. Uno em̄
mō lux diei. alio modo patibulum. atq̄ alio-
mō p̄tās latrones effugat. Sic nihil phibz̄
dei lucē fugare vitia et pctā et vnā quāq̄ x̄tu-
tem in aīa inserere et plantare. Itē Proū. xv.
scrip. est. Per misericordiam et fidē purgant̄ pec-
cata. Itē Bern⁹ in epla quadā. Sola fides et
mētis ad deū cōuersio sine effusione sangui-
nis et sine pfusioe aque salutē sine dubio ope-
rat̄ volētī. sed nō volenti. phibēte necessitatē
articulo baptisari q̄d̄ etiā p̄z̄ di. iij. c. bapti-
sati. vbi ostēdit q̄ fides sup̄plet vbi deficit ba-
ptismus vel aliud sacramētū.

Q̄ aīe vita ē v̄a fides. Ca. iij.

Feria. iij. p^o dñicā in .l. de fidei nobilitate

Tertia fidei gratiositas viuificatio dicitur. Fides enim vita est anime et sine fide mortua est. **Uñ** Abac. j. Justus meus ex fide uiuit. Et ad Rhoma. ij. Justus autem ex fide uiuit. Tante namque viuacitatis est hec virtus: ut mortis torpore quod mens humana ad salubria moueri non permittit omnino amoueat timoris etiam fortissimorum amoris motus incitat vel excitat. vñ silis est radio a calore solari cuius vigore reuiuiscunt plante et herbe arbores et cuncta virētia terre. Silis est radici: nam vita radicius vita totius arboris est que si arefcit et mouit tota vis arboris perit. Sic similis est cordi omnia in corpore viuificanti.

Qlumē aīe ē fides v̄a. **Ca. iij**

Quartā fidei gratiositas vocat illuminationem. Illuminat namque per ipsam intellectus humanus ad inuisibilia cognoscenda. **Uñ** Matth. ix. c. dñs ait cecis. Creditis quia hoc possum facere vobis et tetigit oculos eorum dicens. Scdm fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. **Uñ** Aug^o. Quid est fides nisi credere quod non vides. Creditimus enim ut cognoscamus: quia intellectus non attingere non potest ea que sunt supra naturam nisi per fidei virtutem. Circa quod aduertendum est quod dupliciter cognosci potest. scilicet cognitione naturali. et cognitione accidentali. Naturalis enim cognitio duplex est. Prima autem per se: quia homo cognoscebat deum apte in creaturis. Secunda post peccatum: et hoc per speculum in enigmate: sicut scribitur. **1. Cor. xij.** Eadem nunc per speculum in enigmate. Accidentalis triplex est. Prima est acquisita per rationes naturales: et hanc habuerunt philosophi et dicitur scientia. **Uñ** Ap^ols ad Rhoma. j. Qui cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis: et obscuratum est insipientibus eorum cor. Secunda est que habet testimonium scripturarum et miraculorum: et hoc cognitio dicitur fides informis et mortua. Tertia est que habet ex charitate: et hoc dicitur fides formata et viuua: et per tale cognitionem assentit anime per me virtuti propter se et supra omnia. **Uñ** adueniente ea peunt omnes alie cogitationes accidentales ad minimum quo ad actus. De hac fide Aug^o. ait. Fides est res audax et improba pueniens que non pertingit intelligentiam. Ista enim est que ascendit super cherubin et volat super seraphim senas alas habentia. Et Bern^o. sup cantica. Quid est quod non inueniat fides: attingit inaccessa: deprehendit ignota: comprehendit immensa: apprehendit vniuersa. Ista namque nepe eternitatem suo sinu quodammodo circūcludit. Et de lumine fidei **Eccl. xj. dñs**. Dulce lumē et delectabile oculis

est videre solē. i. per fidem cognoscere deum. **Uñ** Aug^o. diffinites quantum ad obiectum et principium motuum ipsam fidem ait. Fides est illuminatio mentis ad summam veritatem. Et idem super Job. Noli intelligere ut credas: sed crede ut intelligas. igitur intellectus merces fidei est. **Chrys.** etiam inquit super **Matth.** fides lampas est: quia sicut lampas illuminat domum: ita fides animam: hac luce anime irradiant: ad celestia dirigunt: et occulta eius mysteria declarant. Tanta est enim luminositas huius virtutis cum viuua est: ut tenebras nocte incredulitatis: aut piculose ignorantie de his que ad salutem necessaria sunt nullatenus patiat.

Articul^o scdm de quattuor nobilitatibus fidei que pertinet ad proficiētes. Et primo quod fides distinguit inter reprobos et saluos.

Capitulum primum.

Prima gratiositas pertinet ad proficientes distinctio dici potest. Per fidem enim distinguunt reprobos ab electis. **Uñ** Rho. iij. Signum accepit circūcisionis signaculum iusticie fidei: distinguunt sapientes ab insipientibus. **Uñ** Apo^o. xij. hec est sapientia sanctorum: que custodiunt mandata dei et fidei. et infra. Nam sine fide falsa est virtus etiam in optimis moribus. **Uñ** ap^ols. xij. c. ad Rhoma. ait. Omne quod non est ex fide peccatum est. Et **Lu. xj.** dñs inquit. Qui non est mecum. scilicet per veram fidem aduersum me est: et quoniam colligit mecum dissipat. scilicet merita per fidem formata dissipat. Et **Heb. xj.** ap^ols ait. Sine fide impossibile est placere deo.

Quod per fidem omnes homines insimul coniunguntur. **Cap. secundum.**

Secunda gratiositas dicitur connexio seu coniunctio. Omnia enim membra militantis ecclesie per fidem insimul connectuntur et coniunguntur. Per quod enim connectit parentibus filiis nisi per fidem: sic de fratribus et sororibus: et omni alia parentela. Propterea etiam per fidem credimus aliquem reum accusantium testimonio quod eis credimus. Tolle fidem et tollis omnem vnitatem et naturalem et supernaturalem. **Uñ** Bern^o. sup can^o. Dicam^o fidem virtutis: virtutes palmites: botrum opus: deuotionem vinum. De hac connectione. **Esa. xj.** Erunt fides cinctorum renū eius. **Renes** sunt partes infirmiores vel inferiores. **Partes** vero superiores humeri sunt. Sic fides habet primo caput. scilicet christum: partes superiores. id est humanas animas in celis regnantes: et partes renum. id est conuersantes in mundo. et huius etiam crura id est exites in purgatorio. **Charitas** ut dicitur

Loz. iij. Est vinculum perfectio: quia charitas non
quod excidit: sic dicit Aplos. i. **Loz. xij.** Et p. nectit
membra utriusque ecclesie militantis scilicet et trium
phantis cum capite nostro christo.

Per fidem anima a domino desponsatur.

Cap. iij.

Etiam gratiositas dicitur desponsatio: quia per fidem christo sponso anima desponsatur: ut quasi fides sit anulus desponsationis eius: sicut

Osee. i. scriptum est. **Sponsabo te mihi in fide.** **Et. i.** **Timoth. ij.** Saluabitur per filiorum. id est. per bonorum operum generationem si permanserit in fide. id est. si in fide perseverauerit. **In huius autem mysterium Luc. xv.** Annulus in manu filii prodigi dicitur: ut per annulum desponsatio denotetur: sicut. **ij. Corinth. xi.** aplos ait. **Desponsatio enim vos uni viro virginem castam exhibere christo.** **Per manum vero opera demonstrantur:** quia sicut **Jaco. i.** canon. **sue. c. ij.** ait. **Fides sine operibus mortua est.**

Fides defendat animam a contrariis suis. Ca. iij.

Carta fidei gratiositas protectio seu defensio dicta est. Protegitur enim et defenditur anima per fidem a mundi superbia: luxuria: et auaricia

De quibus. i. Job. ij. **Omne quod est in mundo:** aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut luxuria vite. **Et Deut. viij.** **In solitudine illa magna vite.** id est. in mundo est serpens statu adurens: hoc est luxuria: et scorpio brachijs amplectens: hoc est superbia multa ambiens: et diptera qui est serpens hominem occidens per firum cum momordit eum: et hoc est auaricia. **Contra hec. i. Pet. v.** scriptum est. **Aduersarius vester diabolus etc.** **Unde fides figuratur in columna nubis in die refrigerans populum in deserto. Exo. xij. ca.** **Et per noctem illuminans eum.** **Unde Eph. viij.** **In omnibus sumentes scutum fidei.** **Et ps.** **Scuto circumdabit te veritas eius etc.** **rotum vsque.** **Ladent a latere tuo mille etc.** **Et Psal. vj.** **Nulla lesio inuenta est in eo qui credidit deo.** **Ad hoc Amb.** **sup Beati immaculati.** **Fides in exercitata languescit acerbis: ociosa temptat incommodis: remissas excubias callidus in sidiaz: irrumpit: assuetus autem bello virum hostiaria fraus instruit: et gloriose prouehit palma victoriae.** **Pax ergo fidei corruptela mala est.**

Articulus tertius de quattuor no-

bilatibus fidei que pertinent ad perfectos. Et primo quod per fidem anima comprobatur. Ca. i.

Prima fidei gratiositas conueniens ad perfectos probatio nominatur. **In tribulationibus enim probatur vera fides.** **Unde. i. Pet. i.** scriptum est

Modicum nunc si oportet contristari in varijs temptationibus ut probatio fidei vestre preciosior sit auro quod per ignem probatur etc. **Judith viij.** **Temptati sunt patres nostri ut probarentur: si vere colerent deum suum.** **Memores esse debemus quomodo pater noster abraham temptatus est: et per multas tribulationes probatus: amicus dei effectus est: sic Isaac: sic iacob: sic Moyses: et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles: habebunt. **Et Bern.** **de duodecim gradibus humilitatis.** **Qualis sit cuiusque fides: tribulatio probat.****

Omnia miracula virtute fidei impetrantur. Ca. secundum

Secunda fidei gratiositas est operatio scilicet miraculorum: que quidem virtuti fidei tribuuntur. **Unde Matth. vl.**

deus ait. **Signa autem eos qui crediderint hec sequentur.** **In nomine meo demonia eijcient. linguis loquentur nouis: serpentes tollent. et si mortiferum quid biberint non eis nocebit: super egros manum imponent et bene habebunt.** **Attribuunt autem miracula virtuti fidei secundum Bonauenturam in centiloquio.** **Quia ipsa est prima virtus que supra se eleuat intellectum: captiuas eius in obsequium iesu christi: et ideo meretur de congruo apud deum opus arduum impetrare: ad quod non se extendit possibilitas admirantis.** **Et hoc est quod tangit in diffinitione miraculi.** **Miraculum est arduum et insolitum opus supra spem et facultatem admirantis consistens.** **Idem Matth. xv.** **Cananee dicit.** **Domine mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis: et sanata est filia eius ex illa hora.** **Matth. quod xvij.** **dominus ait.** **Si habueritis fidem sicut granum sinapis. scilicet firmam: patientem humilem et fortem: dicetis huic monti transi et transibit: et nihil erit vobis impossibile.** **Unde Exo. xij.** **Cum extendisset moyses manum: diuisa est aqua et ingressi sunt filii israel per medium siccis maris: eratque aqua quasi murus a dextris et a sinistris eorum et leua.** **Et iterum Matth. ix.** **dominus ait.** **Si potes credere omniaabilia sunt credenti.** **Et iterum Matth. xxi.** **Siculnea ex ma-**

Feria. iij. p^o dñicā in .l. de fidei nobilitate

ledictione domini arefacta mirantibus discipulis ait. Amen dico vobis si habueritis fidem et non hesitaueritis: non solum de ficulnea facietis: sed et si monti huic dixeritis tolle te. et iacta te in mare: et ita fiet. Et omnia quecumque petieritis in nomine meo et in oratione credentes: accipietis. Exemplum notabile a plerisque narratur: quod cum gentiles catholicos oppressissent: eosque non sinerent viuere sub tributo: rector illius patrie episcopos et clericos conuocat ut de catholica fide redderet rationem. Solenni disputatione iam facta: iamque confutatis et conuictis erroribus paganorum: ait iudex fidelibus. Si dixerit iesus christus. Si habueritis fidem. etc. ut dictum est: respondentes illis quod sic ait. Ergo vos tali die montem illum qui est in terra mea in mare secundum legem vestram transferatis: aut lex vestra falsa apparebit: et vos sicut infideles sustinebitis sententiam capitalem. Cum autem ad .liij. dies presignata fuisset indixerunt in ecclesia catholica ieiunium et orationem. Cumque ad presignatum diem mestri catholici et clerici puenirent: fidelis quidam cum mesticia requisit. Et causa audita: assumpto martello die presignata ad montis radicem puenit. Sequente autem eum multitudine fidelium cum mesticia cordis episcopis ait. Dixit ne dominus hoc in euangelio nostro: quibus respondentibus quod sic ait. Quomodo ergo vos super hoc trepidi dubitatis. Et in trepido animo fideque securus: cum martello montem percussit: ait. Mons in nomine domini iesu christi qui hoc dixit: precipio tibi ut hinc transferas te in mare: qui statim paruit imperanti.

Quod virtute fidei omnia testamenta et male consuetudines triumphant. Ca. iij.

Tertia gratiositas triumphatio dicitur. Triumphat enim anima per ardorem fidei contra omnia temptamenta. Unde Apoc. xix. scriptus est. Et ecce equus albus: et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax. Et. i. Job. v. dicitur. Omne quod natum est ex deo vincit mundum et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Et ad Heb. xi. Sancti per fidem vicerunt regna. etc. Et iterum. i. Regum. xvij. Tulit dauid lapidem unum: et funda iecit et percussit philisteum in fronte: et infixus est lapis et cecidit in faciem suam: ut innuat quod diabolica temptamenta et vincula malorumque desideria et malignos viros virtute fidei dirumpunt psternum

et annihilant. In ingressu enim ipsius moles malarum consuetudinum de mente quam illustrat: adit: sicut per testat. Ipsi videtes. scilicet per lumen fidei sic admirati sunt malicium consuetudinis male: conturbati sunt. scilicet per contritionem: commoti sunt contra malam consuetudinem: tremor apprehendit eos. Ibi. id est in anima illa fidei dolores ut perurietis. propter conformacionem in spiritu vehemeter coteres naues tharsis. Nauius multos cum portat consuetudines malam designat: que multos ad eternum supplicium gerit. Tharsis dissipans specula interpretatur: ut per hoc ostendat quod consuetudines in quibus vnus alterum quasi speculum respiciendo sequitur in ruinam per seruos fidei dissipantur et relinquunt.

Quod per pseuerantem fidem anima in gloria coronatur. Ca. iij.

Quarta gratiositas coronatio nominatur. Per ipsam enim anima in gloria coronatur. Unde anime fidelis Apoc. ij. dominus ait. Esto fidelis vsque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Ubi dominus dicit tria. Primo petit fidelitatem: quod nihil preciosius seruitio christi putet: propter quod dominum derelinquat: ideo ait. Esto fidelis. Secundo petit pseuerantiam. scilicet ut propter tribulationes et temptationes in fide non deficiat. Matth. xxij. ca. Qui autem pseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. propterea subdit vsque ad mortem. Cum enim homini nihil terribilius sit morte: ceteras tribulationes facilliter vincit qui propter christum morti non cedit. Et merito quidem vsque ad mortem ait. Non enim minus debetur deo quam tempali domino. Sunt namque plerique qui tempalem dominum ita diligunt: ut se tempali morte exponant. Et satis quidem iniuste: cum iste in eius seruitio plus impendat quam ille restituere valeat. Tale namque obsequium soli deo debetur: qui solus restituere sufficit omne damnatum. Talis namque zelus debet in quolibet christiano esse de fide christi ut potius velit fidelem sanguinem fundere quam fidem christi negare. Tertio autem talibus promittit coronam: ideo subdit. Et dabo tibi coronam vite: vita enim delectationem habet: corona vero propter periculum in quo perficitur eternitatem demonstrat. Corona ergo vite eterne delectatio seu leticia est que digne illis reddatur: qui pro fide christi vsque ad mortem cum acta aspera patiuntur. He duodecim gratiositates fidei duodecim fructus ligni vite possunt nominari. Propterea Proverb. iij. ca.

mystice scriptum est. **L**ignum vite est his qui apprehenderint eam: et qui tenuerit eam beatus. **O** gratiosa et amabilis fidei virtus. **Q**uis igitur te non amabit que fundamentum es omnis gratie et virtutis: purgans peccata: vivificans animas: illuminas cecos: distinguis electos: connectis membra capiti nostro christo: animas fideles deo facis sponas: protegis et defendis: probas iustos: miracula operaris: in omnibus triumphas: atque eterna felicitate perseverantes in te coronas. **I**n quibus connumerabiles reddat nos dominus **J**esus christus qui est benedictus in secula seculorum. **A**men.

In die cinerum de sacro ieiunio. **S**ermo quintus.

Tem ieiunatis

nolite fieri sicut hypocrite tristes. **M**atth. vi. **I**am domino adiuvante ad sacrum tempus quadragesime perducti sumus. **I**n quo ordinandus est

modus per totam quadragesimam continuandus. **C**um igitur tractaturi sumus de christiana religione: iamque de illa in precedentibus stabilitum sit solidum fundamentum et edificium ipsius: corda ora et opera extendamus. **E**t ut ordinato progressu sermo recte et utiliter dirigatur qualibus die quadragesime de una religio sita agemus. **D**iebus vero dominicis et duabus: ita quod qualibet septimana de octo religio sita differemus usque vero ad futuram dominicam solum quatuor premitamus. **P**rima est religiositas ieiunij: et de hac in presenti die ubi de ieiunio fit mentio dicemus. **S**ecunda est religiositas erogandi: de qua in sequenti die ubi sacra dominica oratio exponetur. **T**ertia est religiositas largiendi: et de hac feria. vi. ubi de elemosyna tractaturi sumus. **Q**uarta est religiositas patiendi: de qua sabbato futuro differemus: ubi ostendetur multiplices rationes quare iustis adversa dantur. **E**t merito hic ordo tenendus est. **N**am sublimia quidem sunt hec tria opera. **P**rima cum sint principalia opera satisfactoria. scilicet ieiunium: oratio: et elemosyna: **I**eiunium contra luxuriam: **O**ratio contra superbiam: **E**lemosyna contra avaritiam. **E**t de his tribus **T**ob. c. xij. ait. **B**ona est oratio cum ieiunio et elemosyna. **E**t sicuti quidam aiunt ad has reducuntur omnes alie satisfactiones. **N**am vigi-

lie: peregrinationes: discipline: abstinentia cunctaque opera affligentia carnem ad ieiunium reducuntur. **O**pera autem misericordie spiritualia reducuntur ad orationem. **O**pera vero misericordie corporalis ad elemosynam. **P**ropterea per ieiunium ordinatur homo ad seipsum: per orationem ad deum. per elemosynam vero ad proximum. **I**tem fit satisfactio de bonis corporis per ieiunium: de bonis anime per orationem: de bonis exterioribus per elemosynam. **S**ed quartum. scilicet adversa pati de quo in sabbato futuro hec tria predicta probat si veraciter fiant. **N**am vita iustorum est benefacere et mala pati. **D**e primo. scilicet ieiunio ait dominus. **C**um ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. scilicet qui hic seculum perdunt et regnum amittunt. **C**irca autem ieiunium quod a sancta ecclesia ponitur. quasi religionis initium tria consideremus. **P**rimo eius perfectionem. secundo eius obligationem. tertio eius exemptionem.

De duodecim fructibus sanctissimi ieiunij. **A**rticulus primus.

Prima consideratio de ieiunij perfectione. **D**e quo **H**ieronimus ad demetriadem ait. **I**eiunium non solum est perfecta virtus: sed etiam ceterarum virtutum fundamentum et sanctificatio et pudicitia. **D**uodecim possunt distinguui perfectissimi fructus sanctissimi ieiunij. **S**unt triplicem statum. scilicet purgativum: illuminativum: et perfectivum. **P**rimi quatuor habent mentem purgare. secundum quatuor mentem illuminare. tertium quatuor mentem perficere. **P**rimi quatuor qui habent mentem purgare hi sunt. **P**rimus dicitur refrenatio secundus satisfactio. tertius declinatio. quartus placatio. **S**ecundi autem qui habent mentem illuminare hi sunt. **P**rimus videlicet est clarificatio. secundus cibatio. tertius sanctificatio. quartus fortificatio. **A**ddantur alij quatuor qui habent mentem perficere: quorum **P**rimus dicitur eradicatio. secundus sacrificatio tertius triumphatio. quartus glorificatio. **P**ropterea hec etiam in prefatione quadragesime ecclesia canit. **Q**ui corporali ieiunio vitia comprimis. **E**t hoc quo ad statum purgativum. **M**entem elevas. **E**t hoc quo ad statum illuminativum. **V**irtutem largiri et premia. **E**t hoc quo ad statum perfectivum.

De primis quatuor fructibus

In die cinerum

ieiunij qui pertinet ad statū purgatum. Et primo q̄ per ieiunium vniuersa vitia refrenatur. **Primus fructus.**

Primus fructus dicitur refrenatio. Domat enim corp⁹ ⁊ eius illecebras premit: q̄to em̄ corpus magis fouetur: tanto anima magis attenuatur ⁊ eōuerso. Ratio huius est: quia ieiunium partē superiorem regnare facit super inferiorem: ⁊ austeriorem eam ab illecebris carnis reddit. Nam exercendo se ad austeros ⁊ amaros actus ieiunij: exercet se ad virtutem vel virilitatem: ⁊ excutit a se omnem molliē ⁊ inercia q̄m quā subiacet sue carni ⁊ sibi ipsi. Unde in hui⁹ exemplū seponit apostolus. i. Corinth. ix. c. di. Castigo corp⁹ meū ⁊ in seruitutem redigo. Per castigationē inquit se corpus in seruitutem redigere. Et merito. Nam cum corpus in creatione factū fuerit anime seruus ex patrata culpa factum ē anime domin⁹: sed per penitentia ⁊ ieiunia in seruitutem debitam etiam reformatur: vt merito per abstinentiam gula anime corpori dominetur: sicut per inobedientiam gula caro anime inobediens facta est: quamdiū em̄ Eua in paradiso abstinuit virgo permansit. Preterea Hester vt dicitur. xiiij. c. humiliavit corpus suum ieiunij. Substracō lignis olle cessat feruor. Remota causa remouetur effectus. Non potest sine anima moueri corpus. Non sine sole radius. Nō sine mari fluuius. Nō sine fonte riuius. Nec sine radice ramusculus. Sic nec sine gula rebelle ē corpus. Unde merito illi irrisione digni censi di sunt qui dicunt carnem se nō posse domare: cum homo possit ei ieiunando cibum subtrahere. Non em̄ est castrū adeo forte quod expugnari nō possit: si ei victualia subtrahantur. Non est pugil adeo probus qui etiam a debili vinci nō valeat: si forte necesse habeat dietam tenere quā voluerit debilis. Non est ignis adeo magnus ⁊ valid⁹: qui lignis substractis non deficiat. Unde Proverb. xxvj. Quis defecerint ligna extinguet ignis. Si ad hoc per impotentiam te excusas: audi sententiam cōtra te. Benef. xvi. Ecce ancilla in manibus tuis est. Ad hoc vide. dist. xxxv. sexto die.

Q per ieiunius de preteritis culpis deo anima satisfact.

De sacro ieiunio

Secūdus fructus.

Secundus fructus est satisfactio. Cum em̄ anima ieiunij refrenauit corpus satisfactionem de preteritis culpis consequi iustissimum est: quod per ieiunium cōuenientissime potest fieri. Est enim vnum de tribus precipuis remedijs penitentia: ⁊ vnum de potissimis instrumentis iusticie penitentialis seu satisfactiois sicut ex precedentibus patet. Pro libidine em̄ perpetrati: subtractio delectationi iustissime recompensat. Qui illicita peccat: debet satisfaciendo ab aliquibus licitis abstinere: sed ieiunium satisfact pro commissis ⁊ omissis: sicut patet dist. xxvj. c. igif.

Q mediante ieiunio homo a ruina culpe declinat. **Tertius fructus.**

Tertius fructus est declinatio. Nō em̄ sufficit pro perpetratis criminibus satisfacere: nisi etiam ad futura cauenda quis conetur. quod quidem per ieiunium fit. Cum em̄ sit corpus afflictuum concupiscentiam debilitas: futuris peccatis obsistit. Unde Hieronymus ad Demetriadem. Post cogitationum diligentissimam cautionem ieiuniorum tibi arma sumenda sunt: ⁊ cantandum cū David. humiliavi in ieiunio animam meam. Et paulo post. Ignita sunt diaboli iacula que simul vulnerant ⁊ inflammant: ⁊ a rege babilonis tribus pueris preparantur. Sed quomodo ibi quartus speciem habēs filij dei incensos mitigat ardores: sic in animo virginali: ⁊ ore celesti: ⁊ ieiunioꝝ frigore puellarū calor extinguitur: ⁊ humano corpori angelorum cōuersatio preparatur. Auicula veniente ancipitre sepem intrant orti ⁊ vinee denigrate spinarū ⁊ sepium fures euadunt. Qui thesaurum suum custodire cupit ostium claudit. Sic q̄ cupit animam suam custodire os suum claudere debet. Arborū cortex aspera apparet: sed econtrario medullā seruat. Spica plena granis sub aristulis pungentibus ab auicul aeris manet tuta. Taxus propter asperitatem pellis a vulpe teneri non solet: Quia ex corio aspero carnem eius dentibus non potest ledere. Hinc est q̄ sancti olim cum volebant carnis incentiuum extinguere taxi pelles vestiebant: quam melotem vocabant. Delicat⁹ insuper hospes: non libenter moram trahit vbi ignis friget. Et Isido. de sum. bo. c. viij.

Leuia ieiunia fortia tela sunt aduersus temptamenta demoniorum: cito enim per abstinentia vincunt.

Quod diuina iracundia per ieiunium mitigatur. Quartus fructus

Quartus fructus dicitur placatio. **C**uz vt dicit **Sal.** v. Caro concupiscit aduersus spiritum. Refrenata petulantia carne ne rebellet spiritui humiliat: spiritus ne recalcitret deo: ex quo benigne placat deus ne peccatori vel scelerato populo per iudicia aspera irascatur: quod totum operatur ieiunium. Unde **Jone.** c. iij. scribitur. Factum est verbum domini ad **Jonam.** secundo dicens. Surge et vade in niniue ciuitatem magnam et predica ibi in ea predicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit **Jonas** et abiit in niniue iuxta verbum domini: et niniue erat ciuitas magna itinere dierum trium. Et cepit **Jonas** introire ciuitatem itinere diei vnus: et clamauit et dixit: adhuc quadraginta dies et niniue subuertetur. Et crediderunt viri niniuite domino et predicauerunt ieiunium et vestiti sunt sacco a maiore usque ad minorem. Et puenit verbum ad regem niniue: et surrexit de solio suo: et abiicit vestimentum suum a se: et vestitus est sacco: et sedit in cinere: et clamauit et dixit. In niniue ex ore regis et principum eius **Domines** et iumentorum et boues et pecora non gment quicquam nec pascantur: et aquam non bibant: et homines operiantur sacco: et iumenta clament ad dominum in fortitudine: et conuertatur vir a via sua mala et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur et ignoscatur deus et reuertatur a furore ire sue et non peribimus. Et vidit deus opera eorum. quia conuersi sunt de via sua mala et misertus est deus super maliciam quam locutus fuerat ut faceret eis et non fecit. Ratio autem quare ieiunio placatur deus est: quia cum vniuersae viae domini sint misericordia et veritas: si vnus eius fugis manum: alteri te propinquas. Si misericordiam fugis iusticie approximas: et econuerso. Igitur cum ieiunium sit euasum ire dei: metem propinquat misericordie eius. Unde **Amb.** Nullum est tam graue delictum quod abstinentia non purgetur.

De secundis quattuor fructibus

bus ieiunium qui pertinent ad statum illuminatum: Et primo quod per ieiunium intellectus illuminatur in operandis et speculandis Quintus fructus.

Primus fructus est clarificatio. **Ela.** xxvij. Quem docebit deus scientiam: et quem intelligere faciet auidum: ablactatos lacte auulsos ab uberibus. Duplex quidam intelligentia per ieiunium acquiritur. Prima in operandis. secunda in speculandis. In operandis quidem: quia vt legit **Exod.** xxij. **Moyse** post ieiunium data est lex. Unde **Ambro.** in libro de ieiunio **Moyse** ait. De ieiunio legem dedit ipsumque ieiunantem non voces magne non fulgura: non nubes ymbrosa et fumigans syna terruit. Non enim introisset in nubem et dei vocem loquentis de medio ignis sine periculo salutis audisset nisi munitus armis ieiunium: quadraginta enim diebus ieiunauit in monte vt legem acciperet a domino deo nostro. Et in superioribus quidem montis datur lex **Moyse** ieiunanti: inferioribus vero populo manducanti preuaricatio sacrilega accendebatur epulantium: quo spectaculo motus fregit tabulas **Moyse** indignum iudicans vt ebrio populo lex daretur. hec ille. Secundo acquiritur per ieiunium intelligentia in speculandis. Nam ad perspicuitatem et puritatem orationis et contemplationis miro modo disponit. Nonne lectio predicatio: et oratio: ieiuno stomacho melius capiuntur et exercentur. Unde **Hieronymus** contra **Iovinianum.** **Daniel** atque tres pueri reuelationem somniorum ieiunio reuelant. Pastusque legumibus pulchrioribus et prudentioribus inueniuntur. Eodemque libro inquit **Helyas** qui quadraginta dierum ieiunio preparatus dominum vidit in monte oreb: audiuitque ab eo. Quid tu hic agis **Helya.** Multo familiarior vox ista quam istius: **Adamybi** es. Illa enim pastus terre bat et perditum hec ieiunanti famulo blandiebatur. Iterum **Hieronymus.** Nihil sic intelligentiam obruit vt comestatio et ebrietas. Et alibi inquit venter pinguis non gignit tenuem sensum. De **Iohanne** etiam euangelista patet: cum ieiunanti in pathmos insula apocalypse reuelatio facta est. **Apostoli** quoque ieiunantes et orantes: in igneis linguis

In die cinerum

Spiritus sanctum acceperunt. Act. ij. Gloriosus quoque Franciscus quadraginta diebus in solitudine montis orans ieiunauit in pane et aqua: et ibi sic accepit ex ore dei postea asseruit sacratissimam regulam scribi fecit. Dan. ix. scribitur: quod postquam Daniel orauerat dominum in quinquagesima ieiunio sibi angelo reuelante mysteriorum sacramenta cognoscere meruit. Et yd. lxxxij. de sum. bo. c. viii. Per ieiunium occulta mysteriorum celestium reuelantur.

Quod propter ieiunium spirituales et corporales suauitates et cibi a domino ministratur. Sextus fructus.

Secundus fructus est cibatio. Cum enim mens fuerit illuminata ex cognito homo facilius delectatur: et sic ex ieiunio diuine dulcedini intendendo spirituali delectationi inebriatur. Unde Job. xx. xviii. scriptum est. Qui preparat coruo escam quando pulli eius clamant ad deum: Super quo Gregorius ait. Quod coruorum parentes contempnunt pascere eos donec nigrescant: sed videns deus clamorem eorum: de rore celi pascit eos. Similiter autem deus eos pascit quos abicit mundus qui ad dominum clamant: et propter eum ieiunant teste virgine gloriosa que inquit. Esurientes impleuit bonis et diuites dimisit inanes. Et in ps. quoque dicitur. Quod deus dat escam pulis coruorum in uocantibus eum. In huius signum Matth. iij. Cum ieiunasset Iesus. ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Et Act. x. Cornelio ieiunanti apparuit angelus: nec tantum spirituales cibum subministrat deus ob meritum ieiunandi: sed etiam corporales sicut patet de sancto Paulo primo heremita: qui ieiunium prolongabat quousque medietas panis sibi mitteretur a domino: cui in aduentu Anthonij integer ablati est. Danieli in super per Abachuc dominus pauit: sicut scribitur Dan. xiiij. c.

Quod per ieiunium acquiritur corporalis sanitas et seruatur. Septimus fructus.

Tertius fructus est sanificatio. Iuste naturam sequitur sanitas ieiunanti diuina suauitate gustata. Sic enim electuaria et confortatiui cibi ad valitudines

De sacro ieiunio

educunt debiles: sic spirituales suauitates et refectiones in aliquibus tantum a mente redunt in carnem: quod ex sanatiua delectatione spiritus resultat in eis sanitas carnis. Ubi Ecclesia. xxxvij. In multis enim estis erit infirmitas: et auiditas appropinquabit usque ad coleram: propter crapulam multi perierunt vel obierunt: qui autem abstinens est adiuciet vitam. Item. c. xxxj. vtere. q. homo frugi his que tibi apponuntur. Et post. Sanitas est anime et corporis sobrius potus. Item Hieronymus. Superfluitas cibi generat morbos varios et mortiferos: moderata vero refectio sanat egrotudinem: procurat sospitatem et hilaritatem: Saltem in super ait. Abstinencia summa est medicina. Exemplum de prelato qui non poterat curari medicina: sed factus monachus propter ieiunia et abstinenciam curatus est. Qui ad tempus cum visitaretur a medico dum comederet fabas: interrogatus quomodo sanus factus esset: respondit fame et fabis etc. Iterum doceantur egroti vel corpore fiant sani. Unde de conse. di. v. ne tales. Chrysostomus ait. Morbi saturitate nimia concitantur. Et. c. sequenti scribitur. Legimus quosdam morbo articulari et podagra humoribus laborantes proscriptioe bonorum ad simplicem mensam: et pauperes cibos redactos conualuisse. Caruerunt enim sollicitudine dispensationi domus: et epularum largitate que et corpus frangunt et animam. Irridet Oratius appetitum ciborum: qui consumpti relinquunt penitentiam vel penam. Chrysostomus ubi supra.

Quod per moderata ieiunia spiritus et corpora roborantur. viij. fructus.

Quartus fructus est fortificatio: que bene sequitur ad precedentia: cum sanitas in fortitudinem conualescat: facit enim ieiunium ad labores promptum: ad patientiam firmum: ad constantiam solidum: et ad omnem fortitudinem preparatum. Unde in decret. di. xxxvi. sexto die dicitur. quod cognitio infirmitatis in cibo firmitatis virtus in ieiunio. ij. Corinth. xij. Cum infirmior fortior sum.

De ultimis quattuor fructibus ieiunii qui pertinent ad perfectos

Et primo q̄ per ieiunium eradicatur proprius amor. **Nonus fructus.**

Primus fructus est eradicatio. Per ieiunium namq̄ eradicatur proprius amor qui radix est omnium viciorum. Unde apostolus. i. Timoth. vi. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Proprius enim amore procedunt carnalis amor sui: et sue vite et sensualium delectationum. Item sensuum et carnis vigor ad immanendum delectationibus et delectabilibus mundi. Hec est illa bestia de qua Apocal. xij. vbi dicitur. Vidi bestiam ascendentem de mari habentem capita septem et cornua. x. et super decem cornua decem dyademata: et super eius capita nomina blasphemie. etc. Hic proprius amor ascendit de mari: quia spiritus amara fugit. Hic vij. capita quia ex eo. vij. capitalia vitia generantur: decem vero cornua gestat: quia cunctis dei preceptis continue aduersatur: decem vero dyademata gloriatio est de vniuersitate malorum. Habetque super septem capita nomina blasphemie: quia talis amor animam blasphemius plenam reddit.

Quod per ieiunium se offert homo quasi sacrificium coram deo. **Decimus fructus.**

Secundus fructus est sacrificatio. Per afflictionem enim ieiunij fit de homine iusto deo sacrificium vesperinum et matutinum. Desperatum quo ad corpus: matutinum quo ad spiritum. Et de vitis ps. ait. Sacrificium deo spiritus contribulatus. id est simul cum corpore per ieiunium tribulatus. In hoc autem sacrificio mactamus et affligimus membra nostra: et diuino cultui mancipamus: et quasi in holocaustum carnem nostram offerimus incendio famis et inedia. Ad quod sacrificium hortabatur apostolus. c. xij. ad Rhodios. cum dicebat. Obsecro vos per misericordiam dei ut exhibeatis corda vestra hostiam uiuentem sanctam deo placentem rationabile obsequium vestrum. Quod ideo hoc ultimum huius adiunxit. ne per sacrificium indiscreti ieiunij corpora destruantur ineptaque fiant ad seruitium dei et ad spiritualia dona quod sepe in nouitiis feruoribus solet fieri iuxta sententiam

salomonis. Capi. i. Adolescentule dilexerunt te nimis. De quibus ps. ait. Ascendunt usque ad celos et descendunt seorsum postea usque ad abyssos: anima vero eorum in malis tabescebat: quia tales contracti mente et corpore antra tepiditatis et impatientie fiunt.

Quod per ieiunium superantur demonia et aduersa et iusti quecumque ardua operantur. **Undecimus fructus.**

Tertius fructus est triumphatio. Eradicato namque amore proprio sacrificioque spirituali per ieiunium consummato: ad triumphalem victoriam carnis per mundalium mens ascendit. Per virilitatem enim ieiunij. Primo vincuntur demonia. Unde Matth. iij. Post ieiunium dominus iesus de hoste triumphat. Fames lupum de silua pellit. id est diabolus de mente obscura superba et luxuriosa. Iuxta illud Job. xl. Sub umbra dormit in secreto calami in locis humentibus. Secundo superantur aduersa. Unde Ambrosius. Est quedam gemme natura quam adamantem vocat nec facile igne consumitur: que imposta focis igne scit: ilico sublata de flamma tanquam aquarum in fusione munda resplendet. Talia erant hebreorum puerorum corpora et de ieiunio in adamantem transformata naturam vapore ignis non ad dispendium sui: sed ad gratiam mutabatur. Daniel quoque trium hebdomarum ieiunio leones docuit ieiunare missus in lacum in adamantinam soliditatem abstinentie rigore membra duratus non potuit vulnerari. Sicut enim constrixerant ieiunia: ut in eis corpore ferarum morsibus locus esse non posset: clausa tenebant leones ora que abstinentia prophetice sanctitatis comprimerebat ut ea fere aperire non possent veluti quibusdam vinculis alligata. hec ille. Tertio operantur ardua. Unde Ambrosius in libro de ieiunio. Magna est virtus ieiunij: denique tam speciosa militia est ut ieiunare delectaret christum: tam valida ut ad celum homines eleuaret. Et ut humanis magis diuisitar exemplis Helyas ieiunio ore clausit celum: ieiunio filium vidue ab israhel suscitauit: ieiunio pluuias orone deponit: ieiunus ignem eduxit de celo: ieiunus raptus est ad celum: et quadraginta dierum ieiunio acquisiuit diuinam presentiam: tunc denique plus meruit quando am-

In die cinerū

plius ieiunauit. Quis enim humana virtute igneos equos et currus potuisset ascendere nisi qui naturam corporis incorruptibilis humani ieiunij virtute mutasset. hec ille.

Qui ieiunium in celestem patriam introducit. **Quod** decimus fructus.

Quartus fructus est glorificatio: quod bene ad omnia precedentia sequitur: sicut cantat ecclesia. **Paradisi** portas aperit nobis ieiunij tempus. **Et. iij. Regl. ij.** Helyas post ieiunium raptus est in celum. **Et merito** quia gula celum nobis claudit: sed ieiunium illud nobis aperuit. **In huius** mysterium post ieiunium quod dragemine statim resurrectionis gloria celebratur. **Unde. i. Corinth. ix.** Omnis qui in agone contendit: ab omnibus se abstinet: et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam. **Pro omnibus** quod supradictis audi Augustinum in quodam sermone de oratione et ieiunio. **Ieiunium** mentem purgat: sensum subleuat: carnem spiritui subijcit: cor contritum et humiliatum facit: quod deus non spernit concupiscentie nebulas dispergit: libidinum ardozem extinguit: castitatis lumen accendit. **Et subdit** Ieiunium verbositatem non amat: diuicias superfluitatem reputat: superbiam spernit: humilitatem commendat: prestat homini seipsius intelligere esse infirmum et fragilem.

Articulus secundus de triplici ieiunio et de temporibus in quibus homines ieiunare tenentur.

Secunda consideratio est de ieiunij obligatione. **Ad triplex** quidam ieiunium homines obligantur. **Primo** ad ieiunium nature. **Secundo** ad ieiunium penitentie. **tertio** ad ieiunium ecclesie. **Primo** obligatur homo ad ieiunium nature. **Logit** nempe et obligat lex ipsa nature: ut quilibet ieiunijs cohibeat in se peccata: valet enim ieiunium ut ex precedentibus patet: et ad vitandum peccata: et ad consequendum bona. **Preterea** vnusquisque ex naturali ratione tenetur tantum ieiunijs uti quantum sibi est necessarium ad predicta. **Et ideo** cum homo ieiunando abstinet a peccatis: tunc est ieiunium

De sacro ieiunio

virtuosum. **Unde Ambrosius. lxxxvi. di. c.** quid prodest. sic inquit. **Quid** enim prodest ieiunare visceribus: et luxuriare venatibus abstinere a cibis et errare peccatis. **Secundo** obligatur homo ad ieiunium penitentie. **scilicet** cum ei in confessione pro penitentia ieiunia imponuntur que quidam satisfactoria sunt: quia subtractione delectationis homo afflictionem assumit: et illam sicut predictus est pro peccati libidine recompensat: sicut **Mat. xvij.** dominus ait. **Hoc** genus demoniorum non eijcitur nisi in oratione et ieiunio. **Insuper** quia concupiscentiam debilitat contra peccata futura preseruat: satisfacit etiam pro commissis atque omissis sicut etiam ex precedentibus patet. **Tertio** obligatur homo ad ieiunium ecclesie: quia sic est ab ecclesia institutum. **scilicet** quod aliquibus temporibus homo ieiunare tenetur. **unde** preceptum est ieiunium. **Primo** pro totam quadragesimam exceptis diebus dominicis: sicut patet de **psal. di. v. c.** ieiunia et. c. se. **Clericis** autem quibuscumque iniunctum est ieiunium incipe a quinquagesima: sicut patet **di. iij.** statuimus. et. c. denique. **sed** consilium est secundum glo. **Secundo** in quattuor anni temporibus. **xxvi. di. c.** statuimus. **Tertio** in omnibus vigilijs apostolorum **Philippi et Jacobi et Johannis euangeliste et Barnabe** exceptis. **et de obser. ieiunio. c. consilium.** **Quarto** in vigilia dominice natiuitatis: que natiuitas si venerit feria sexta hi qui nec voto nec ex regula abstinentia carni sunt astricti: tali die carnis uti possunt secundum consuetudinem ecclesie generalis: nec tamen hi reprehendendi sunt qui ab eis ob deuotionem volunt abstinere. **et de obser. ieiunio. c. explicari.** **Quinto** in vigilia pentecostes ut notatur **xxvi. di. necessario.** **Sexto** in assumptione virginis gloriose. **extra. de obser. ieiunio. c. j.** **Septimo** in vigilia beati Johannis baptiste sancti **Laurentij et omnium sanctorum:** et hoc de consuetudine approbata que ligat: sicut patet **di. i. consuetudo. et di. xi. c. ecclesiasticarum. et. c.** in his **Octauo** in vigilia beati **Bartholomei** que obseruari debet secundum consuetudinem festi vel preterite. **extra. de obser. ieiunio. c. consilium.** **Nono** debitum est ieiunium secundum consuetudinem patrie approbatam. quia consuetudo obligat ut predictum est: unde si in aliqua regione seu diocesi sit aliquid quod ieiunium consuetum: quod tamen per ius scriptum non est preceptum: nihilominus est ab exiitibus ibi etiam obseruandum. **Decimo** in tribus diebus rogationum ante ascensionem domini ieiunandum est. **de conse.**

dist. iij. rogationes. sed vt ibidem glofa dicit
 consilium est. vbi tamē est approbata consue-
 tudo ieiunandi: est per equiualentiam sub p̄
 cepto: sicut ex precedētibus patet. Cum hoc
 concordat etiaz hostien. Undecimo ieiunia
 indicta ab episcopis etiam obseruanda sunt
 de consecra. di. v. ieiunia. z di. iij. c. j. Duode-
 cimo ieiunium aduentus sicut in patria s̄ cō
 suetudine est preceptum. aliter autē non fm̄
 hostien. extra de obserua. iei. ca. cōsiliū. m̄
 licet honestum sit q̄ clerici z maxime presby-
 teri. Similit̄ est de consuetudine ieiunare in
 feria quarta sexta z sabbato: vt patet de con-
 secreta. distincti. iij. c. ieiunia. z c. sabbato. In
 omnibus autē vigilijs festozum que feria secū-
 da veniunt in precedēti sabbato ieiunanduz
 est: vt in predicto. c. consilium. ordinatum est
 z c. ex parte.

**Articulus tertius de duodeci
 generibus hominum que ad iei-
 unium non ligātur.**

Tertia consideratio est de ieiunij ex-
 ceptione. Regulariter nempe a ie-
 iunio exempti sunt quicūq; nō ie-
 iunandi rationalem z legitimam
 causam habent: sicut patet. extra de obserua.
 iei. c. consilium. vbi scriptum est. Legi non
 subiacet necessitas. Laueat tamen sibi quicū-
 q; sibi falso indulget ne carnaliter decipiat se
 metipsum. Qui em̄ ieiunaret qualibet die p̄
 lucrando flozenum: nec posse ieiunare se di-
 cit pro lucrando celum: manifeste declarat q̄
 amplius diligit numum q̄ deum: possunt it̄
 aliqui rationabiliter a ieiunio excusari. quo-
 rum **P**rimi sunt pueri: qui ideo excusantur:
 quia cibus in eis est materia duplicis virtu-
 tis. s. nutritiue z augmentatiue. **Q**uo ad nu-
 tritiuam indigent frequentī cibo propter na-
 ture debilitatem: sed virtus naturalis illū di-
 gerere non posset si multus esset: ideo frequē-
 tiori z meliore z minori q̄ alij nutriēdi sunt.
Quo ad augmentatiuam vero etiam indi-
 gent nutrimento maiori. propterea duz sunt
 in augmento quod fm̄ **P**hm̄ est vt in pluri-
 bus vsq; ad finem tantū septennij ad ieiuni-
 um non tenentur: nisi forte interpolatim.
Alexander de hal. dicit. Si tales sunt q̄ iei-
 virtus supleat etatem. Propter duo tamen
 ante predictā etatem inducendi sunt. **P**rimo
 propter vitiorum refrenationem. s. cum sunt

lasciui z dissoluti: quia tunc z si forte non ob-
 ligantur ex precepto ecclesie: obligantur ta-
 men ex precepto legi nature: que dicitur a fer-
 uenti z exuberanti corporis olla extrahenda
 esse alimentozum fomenta. **S**ecundo prope
 generalem cōmotionem z miscdie impetrati-
 onem z conuersionem: imo propter imminē-
 tem tribulationem etiam pueris in signū pe-
 nitentie arctozis ieiunia indicenda sunt. **U**n-
Joel. ij. Sanctificate ieiunium. Sequit̄. Co-
adunate senes: congregate paruulos z su-
gentes vbera. s. vt eozuz exemplo ceteri ani-
mentur: z vt eozum innocentia placetur deo
Cum etiam niniuitis **Joel. iij. sicut visum**
est superius ieiuniū sit iniunctū. **Scdo excu-**
santur nouitij z minores religiosi: qui vt ait
Bern̄. fm̄ discretionem prelatozū ieiuna-
re debēt. **Tertij excusabiles sunt pauperes:**
qui tamen fm̄ **Thoñ. Si possunt habere tā-**
tum simul q̄ sufficiat ad vnam comestionem
a ieiunio non excusantur. si vero habere nō
possunt excusabiles sunt. Similiter quando
pp̄ter precedentem inedia ieiuniū suffer-
re non valent: concordat **Richardus. **Q**uar-**
ti sunt peregrinantes: vbi aduertendum est
q̄ si peregrinatio cōmode differri potest aut
minui seu anticipari absq; detrimento: pro-
pter hoc nō sunt ecclesie ieiunia intermitten-
da: alias pretermitti possunt fm̄ **Richarduz**
z **Thoñ. z maxime si tempus ieiunij impor-**
tabilis preoccupat in via: vel quia dies fest⁹
alicui impingeret ad quem hic ex deuotione
puenire desiderat: v̄l quia mora in patria pe-
riculum habet vel spirituale aut originale: h̄
tamen intelligimus de illis qui tantū affligū-
tur itineris labore q̄ simul itinerare z ieiu-
nare non possunt. **Nec obstat q̄ preceptum**
consilio preponendum sit: quia intentio dā-
tis hoc preceptum non est excludere alias pi-
as z necessarias causas. **Secus tamē est de p̄-**
ceptis legis nature que prohibent illū quod
fm̄ se est semper malum. **Quinti sunt curso-**
res: **Scōm em̄ **A**lexādrū de hal. **N**ulla affli-**
ctio: neq; peregrinationis: neq; itineratio-
nis absoluit a ieiunio ab ecclesia instituto ni-
si dispēsante necessitate: z hoc auctoritate da-
uium. **Sexti sunt operantes: qui si ieiunādo**
competenter possunt habere victum pro se z
sua familia de qua incumbit sibi cura: seu
quia als sunt diuites: siue quia de minori la-
bore ieiunium suum secū cōpatiēte sufficien-
tia lucrari possunt a ieiunio nō excusantur.
****E**x quo patet q̄ intentio maioris lucri non**

Feria .v. p^o cineres

necessarij nõ excusat tales a culpa si ieiunij fragũt: nec etiã a peccato imunes sunt q̄ oparios p̄ducere nolunt nisi cũ pacto q̄ ieiunij soluant: nisi forte talis necessitas immineret q̄ r̄onabiliter opus pro quo laborat festinãciam postularet: cõcordat Richar. Septimi sunt mense nobilium seruitores: qui si ex cã necessaria p̄ueniant aliquãtulum comedẽdi horam ex toto comedendo: vel modicum p̄libando: ne seruiendo deficiant: et hoc faciunt iam positis mensis vel modicum ante: ita quod propter temporis continuatiõnem vna mensa debeat reputari: nõ credo q̄ peccent: sic nec etiam peccant seruitores mediocrium personarum qui surgũt de mensa dominorũ suorũ vt p̄uino vadant v̄l enenia deferant: et iterum reuertentes ad mensam cõmestionem continuãt iam inceptam: hoc sentit Rodonens. cum quo satis concordat Bonauẽ. Octauj sũt debiles et infirmi q̄ ad arbitriũ boni viri dimittere ieiunij possunt. Noni sunt p̄sone antique: et idem dicendũ est de debilib⁹ et infirmis s̄m Innoç. Decimi sunt pregnantes que tantũ non possunt dimittere ieiunium sed etiã debet. Si immineret periculum plis s̄m Rodonens. habent etiã sciẽpe nutrimentũ non tantũ pro se sed etiam pro sua prole. Insuper solent pregnantes habere desideria inordinata diuersorum ciborum et quãdoq; ita intensa q̄ nisi aliquo modo possunt satisficere appetitui suo esset periculũ fet⁹ s̄m Richar. Undecimi sunt nutrices que etiam possunt dimittere ieiunij duz lactant cum etiam habeant recipere nutrimentum pro se et pro prole. Duodecimi sunt vxores de quibus notandum est: q̄ mulieris caput est vir in omnibus excepto coniugij debito. Propterea abstinentie vota potest mulier vouere viro permittente: que tamẽ promissa implere nõ potest illo prohibente: et h̄ p̄pter seruitutis conditionem: quia in omnibus supradictis debet suo viro subesse. xxxiij. q. v. manifestum. et c. se. Ieiunia autẽ ecclesie s̄m Innoç. dimittere nõ debet sed forte p̄pter viri scandalum cuitandum potest p̄prius sacerdos vel confessor dispensare facilliter. ar. l. distin. x. consuetum. c. vt constitueret. ex. de de. exco. c. latores: cõcordat Hosti. De dispensatione autẽ ieiunij notandum est: q̄ si euidentis causa sit potest homo per se ipsum statuti obseruantiam p̄terire: p̄sertim consuetudine interueniente vel si nõ pos-

De dñica orõne

set ad superiores de facili habere recursum. Si autẽ causa dubia sit: debet homo ad superiorẽ recurrere qui potestatem habet in talib⁹ dispensare. Et hoc obseruandum ẽ in ieiunijs ab ecclesia institutis ad que omnes rationabiliter obligantur: nisi eis fuerit impedimẽtus aliquõ speciale. cõcordat Thom. Qui igitur a ieiunio nõ est exemptus disponat se in hac sacra quadragesima ieiunare: visa illius obligatione atq; diligentẽ p̄sata illi⁹ p̄fectiõne: quã intelligere: querere: et consequi nobis concedat sacri ieiunij institutor: adiutor: et premiator domin⁹ noster iesus christus. Qui cũ patre et spiritu sancto viuit et regnat deus. amẽ.

Feria quinta post cineres de dominica oratiõne. Sermo. vi.

Domine puer

meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Mat. thei. viij. Necessitatem parientis atq; orantis et supplicantis verba sunt ista. Premittitur enim ad litteram q̄ cuz

introisset Iesus capharnaum: accessit ad eũ Centurio rogans eum. Et subdens orationem ait. Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Sicut enim ex precedentibus patet. Premisso iam primo opere satisfactorio pro luxuria quod est ieiunium per quod ordinatur corpus ad spiritum subiiciendo carnem sub imperio rationis. Hunc vero tractandum est de secundo opere satisfactorio pro superbia quod ẽ oratio: per quam ordinatur homo ad deum subiiciendo spiritum sub imperio sanctissime voluntatis dei. Et hoc orans postulat Centurio. id est. superior ratio dicens. Domine puer meus. id est. seruus meus ad litteram. Nam s̄m consuetudinem scripturarum serui pueri dicebantur. Unde. ij. Regum. ij. Surgant pueri et ludant coram nobis. Per Centuriõis autẽ puerum superbus a deo rebellis spiritus designatur qui merito seruus dicitur: quia vt scribitur Job. viij. Qui facit peccatum seruus est peccati. Et seruire deo regnare est. Hic autẽ seruus in domo carnis iacet vitijs prostratus. Paralytic⁹ vero quia omnibus spiritualibus virtutibus est destitutus et male torquetur dũ sp̄ remordente cõsciẽtia cruciat. Ex his igitur patz: q̄ s̄m mo-

ralem intelligentiam in propositis verbis secunda religiositas. s. exorandi mystice demōstrat cum superior ratio a dño p orationem postulat spiritum ab hmōi infirmitatib⁹ liberari. Tractatur igit de oratione: quia oratiōi dominice nulla oratio equari potest: ideo omnibus alijs circa hanc materiam p̄missis de illa solūmodo differamus. Circa quam ad presens tria consideremus. Primo eius excellentiam. secūdo eius beniuolentiam. tertio eius continentia.

Articul⁹ primus de triplici excellentia dñice orationis.

Primo em̄ considerando excellentiam tante orationis triplicē eius distinguamus excellentiam. Excellentia em̄ cunctas alias orationes.

Primo in dignitate. secūdo in breuitate. tertio in utilitate seu secunditate.

Propter tria em̄ fecit dñs hanc orationem proprio ore suo. Ca. primum.

Excellentia em̄ hec sancta oratio. Primo in dignitate cum ab ipso dño qui oratur composita sit et edita: sicut Ath⁹. vi. cap. patet. Ex quo manifeste apparet: q̄ nec sapientius: nec feruentius: nec insup̄ utilius vel salubrius potuit ab alio hui⁹ orationis forma componi. Fecit aut̄ illam propria ore maxime propter tria. Primo scz vt adhibeatur huic orationi maior reuerentia. secundo maior diligentia. tertio maior confidentia. Primo vt adhibeatur huic orationi maior reuerentia. Cui⁹ Aug⁹. Maxima ab oib⁹ fidelib⁹ reuerentia dominice orationi exhibēda est: quia ab ipso summo doctore facta est: vnde ab omnib⁹ sciri debet. Prop̄ta si tanta reuerentia dignum est christi vestimentū: quod corpus exteri⁹ tetigit et mortuū est: quāto magis hec sacra oratio que de christi corpore exiuit et viuit: dicente Ap̄lo Heb. iij. Cuius est sermo dei et efficax. Secundo vt adhibeatur maior diligentia. scz indicendo illam: ruminando illam: saporando illam: cum sint verba mire altitudinis et virtutis et altissimi filij dei contineant sensus. Unde Ciprianus. Amica et familiaris est illa oratio dñm de suo rogare. Et Chryso. ite-

rum ait. O q̄ fidelis et beata hec oratio ē cui⁹ ordinem nobis doctor vite ac magister celestis instituit. Tertio vt adhibeatur maior confidentia. Cum em̄ deus misericors sit et iustus: exaudire nō debet nisi in his que ad suum spectant honorem et nostram salutem: hec aut̄ nescimus nisi instruamur ab ipso. prop̄ta dulcissim⁹ iesus ne vagaremur in celsi omnium petēdorum nobis in hac oratione formam dedit: vt fideliter orās iuxta in hac oratione contenta de postulatis non habeat dubitare. Iuxta illud Jaco. i. Postulet in fide nihil hesitās.

Propterea facta est a domino hec oratio ita breuis. Capitulum secundum.

Secundo autem excellit hec oratio in breuitate. Fecit enim illam dñs breuem iuxta vaticiniū Rhomano. ca. ix. Verbum breuiatum faciet dominus super omnes terram: Atq̄ ad hanc breuitatem illam reduxit triplici ratione. Primo videlicet pro facili recordatione. secundo pro clarioꝝ cognitione. tertio pro feruentiori deuotione. Primo pro facilioꝝ recordatione: et hoc quo ad memoriam scz: vt in disciplina celestis discipulorum memoria non laboret: sed quod simplicis fidei est anima facilliter discat: atq̄ iexcusabilis sit de illi⁹ ignorantia omnis homo. Unde Augustin⁹. Paucis verbis multiplices res comprehendit: vt sicut cito simplicitas fidei sufficientiam sue salutis addisceret: et prudentia ingenioꝝ profunditate mysterioꝝ stuperet. Secūdo pro clarioꝝ cognitione: et hoc quo ad intelligentiam. Facilius em̄ intelliguntur et capiuntur ingenio breuia q̄ phylacteria longa. Cui⁹ dominus cum doceret quid sit gloria sempiterna: totum illud sacramentum diuina breuitate complexus est: dicens Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum deum verū et quem misisti iesum christum. Tertio pro feruentiori deuotione: et hoc quo ad voluntatem. Pinguedo enim deuotionis est q̄ deo acceptum reddit sacrificium nostre orationis: sicut Ps̄. ait. In nomine tuo leuabo manus meas: sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea. Plerumq̄ enim per orationis prolixitatez pia deuotio obtundi solet: propterea Ath⁹. vi. cap. dominus ait: Orantes autē nolite multum loqui. Et Augustinus.

Abfit ab oratione multa locutio: sed non de
fit multa deuotio: sed feruens perseveret in
tentio.

Quod est petibile necessarius ad
impetrandum in dominica ora-
tione conclusum est. **Capitulum**
tertium.

Ertio vero excellit hec oratio sacra
in utilitate seu fecunditate: quia quicquid
est petibile et necessarium ad
impetrandum in istis septem petitionibus con-
tinetur. **Q**uod quidem sic patere potest. **O**mne enim
petibile aut est pro bonis adipiscendis: aut pro
malis amouendis: aut ad confirmationem vtrius-
que. **P**rimo si est pro bonis adipiscendis pro se
et pro alijs: aut est bonum glorie: aut est bo-
num gratie: aut bonum nature ad quod re-
ducitur bonum fortune. **P**rimo enim petimus
bonum glorie. ibi. **A**duentat regnum tuum
secundo bonum gratie. ibi. **F**iat voluntas tua: sicut
in celo et in terra. tertio bonum nature. ibi. **P**a-
nostrum quotidianum da nobis hodie. **S**e-
cundo pro malis amouendis pro se et pro alijs.
Est autem malum triplex. **Q**uod tenet ratio-
nem preteriti: quoddam presentis: atque quoddam
futuri: siue quoddam est malum culpe siue trans-
gressionis quoddam est malum pene siue tem-
ptationis: quoddam est malum pene siue tri-
bulationis. **P**rimum petit amoueri in dimissio-
ne debitorum. secundum in victoria temptationum
tertium in liberatione a pressura delictorum ad-
uersorum. **T**ertio ad confirmationem seu ad
consummationem vtriusque. scilicet boni adepti et
mali amoti pro se et pro alijs. **S**equitur septi-
mum quod tertium est in ordine primum. scilicet sancti-
ficetur nomen tuum. **T**unc autem vere sanctifi-
catur nomen dei in nobis: quoniam et bonum neces-
sarium obtinetur: et omne malum penitus amo-
uetur. **P**ensate ergo diligenter dilectissimi fra-
tres: quia sunt in hac oratione dominica sacra-
mentum: quod multa: quod etiam magna. **I**n superius breui-
simo collecta ut nihil omnino pretermittimus
sit quod in huius celestis ac diuine orationis
compendio comprehendat. **U**nde Augustinus
Quocumque alia verba in oratione dicamus: nihil ali-
ud dicimus quam in illa oratione positum est:
si recte et congruenter oramus.

Articulus secundus. **Q**uod triplex
christi beniuolentia est in exor-
dio diuine orationis.

Secundo consideremus dominice
orationis beniuolentiam. **T**riplex
enim in exordio huius orationis a deo
uero oratore beniuolentia capta-
tur. **P**rimo ex parte rogati cum dicitur pater.
secundo ex parte rogantis cum dicitur noster.
tertio ex parte assensorum rogati cum dicitur
qui es in celis. etc.

Quod triplici ratione dicimus deum
patrem. **C**a. i.

Primo enim capitur beniuolentia
ab orante ex parte rogati: cum di-
citur. **P**ater. **D**ocet etiam christus
quomodo possimus patris aures
beniuolam inclinare cum dicere decet pater:
ut recolamus quod deus ipse est pater. **P**rimo
ratione creationis. secundo ratione redem-
ptionis. tertio ratione glorificationis. **P**ri-
mo inquam recolamus quod deus est pater ratione
creationis. **F**ecit enim hominem ad imagi-
nem et similitudinem suam: ut dicitur **Genes.** i.
capitulum. et **Deutero.** xxxij. scriptum est. **H**un-
quid non ipse est pater tuus qui possedit te et
fecit et creauit te. **S**ecundo recolamus quod ipse
est pater ratione redemptionis. **U**nde **Job.**
iij. **S**ic deus dilexit mundum: ut filium suum
unigenitum daret. scilicet in precium redem-
ptionis nostre. **E**t iterum **Job.** i. **Q**uotquot
autem receperunt eum dedit eis potestatem
filios dei fieri his qui credunt in nomine eius.
Unde **Augustinus** ait. **H**unquam inuenitur pre-
ceptum in veteri testamento quod orationi pre-
mitteretur. **P**ater noster. sed solum christia-
nis. **A**lijs quidem dominus: nobis enim man-
datur ut dicamus. **P**ater noster. quia per spi-
ritum adoptionis christo mediante suscepimus:
ut sicut deus noster pater est creatione
sic sit pater singulari dilectione et consolatio-
ne. **P**ater nomen est dulcioris amoris. **Q**uia
secundum **Augustinum.** hoc nomine patris chari-
tas excitatur. **U**nde **Hiere.** iij. ipsemet pater
ait. **S**altem a malo voca me pater meus: dum
virginitatis mee tu es. **E**t iterum **Chrysostomus.** in-
quit. **P**atres se magis voluit dici quam dominum
ut fiduciam daret impetranti: quia serui non
semper impetrant. **E**t **Bernardus.** **O**ratio que pa-
terno dulcescit nomine omnium petitionum
nostrarum impetrandarum fiduciam mihi
prestat. **Q**uia secundum **Chrysostomum.** tanti muneris gra-
tiam consecuti sumus: ut non solum serui:
sed filij efficeremur: quoniam filij agere. id est. perferari

debem⁹ vt id nos esse q⁹ dicimur in speciali actu pbem⁹. Tertio recolam⁹ q⁹ ipse sit futurus pat⁹ rōne glorificationis. qz oim beatorū p gloriā pater erit. cū clara facie videbim⁹ ei⁹ pulchritudinē. possidebim⁹ ei⁹ maiestātē. atq⁹ plenissime t⁹ cōpletissime diligem⁹ t⁹ pfruemur ei⁹ suauitatē. qz sicut ps. testat. Gloria h⁹ est oimib⁹ sanc⁹ eius.

Qad triplicē dilectionē oim creatorū cū dicimus noster aīa⁹ dilatamus. **Ca. secundū.**

Secūdo capta⁹ beniuolētia ex pte rogantis cū dicit n⁹. nec dicimus me⁹ qz soli xpo hoc dicere competit. qui dei ē fili⁹ p naturā. Dicim⁹ aut noster vt ad triplicē naturā creatā p dilectionē ppter amorem dei aīa dilatet. **Primo** ad naturā spūalē. scdo ad naturā rōnalē. tertio ad naturā corpālē. **Primo** aut orādo t⁹ dicit. **Pater n⁹**: habet aīa dilatari ad naturā spūalem. i. ad totā multitudinē spirituum beatorū q⁹ nobiscū sunt omnes filij dei. **Iuxta illud Job. xxxvii.** Quis deiecit lapidem angularē terre cū me laudaret astra matutina: t⁹ iubilaret omnes filij dei. **Lapis** at angularis est xps sicut ipemet ait **Matth. xxj. ca.** **Hūc** legis in scripturis. **Lapidē** quē reprobauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput angularē. **Hūc** lapidē tunc deus deiecit cū angelis p reuelationē incarnādum xpm eē ostēdit: de quo ipm laudabant astra matutina. i. angeli creati. t⁹ iubilabant omnes filij dei. i. angeli t⁹ beati. **Ex hoc patz.** q⁹ angeli etiā sic t⁹ nos filij dei denoiant: ad quorū amorem tanq⁹ ad fres orādo aīa dilatā. **Secūdo** xō cū dicim⁹ noster habet p charitatē anima dilatari ad naturā rōnalē. i. ad totū humanū gen⁹. scz vt duplex amoris pceptum cōpleat. videlicet dei cū dicimus pater: t⁹ primi cū pluraliter dicim⁹ noster t⁹ nō me⁹. **In his duob⁹** mandatis tota lex pendet t⁹ pphe. sicut scribitur **Matth. xxij.** **Ex hoc em** oīa nra mag⁹ exaudibilis ē. **Uñ Chrys.** **Libēter** audit de⁹ quādo xpian⁹ nō solū p se orat. s⁹ etiam p primo pro se em orare nature ē. p altero gfe: **Pro** se orare cogit necēitas: p alio charitas. **Dul-** cior est aut oīa aīa deū. quā nō necēitas mittit s⁹ quā fraternitatis charitas pmittit. **Uñ Jaco. vlt.** scrip. ē. **Orate** pinuicē vt saluem⁹. **Hinc** vtiq⁹ ē q⁹ dñs iesus xps vnitatē t⁹ pacis amator t⁹ doctor puatim noluit pcez fieri. vt quicūq⁹ pcat. nō tm p se fundat orationem. sed p toto pto oret. **Unde** in tota hac oratio

ne docuit semp pluralit⁹ loqui. sicut manifeste apparet in vltimis quattuor petitionibus hui⁹ sanctissime orōnis. **Hinc Gre⁹. xxy. moral.** inquit. **Quisquis** intercedere p alijs nititur sibi potius ex charitate suffragat. t⁹ p se mēpō citi⁹ exaudiri meret quāto deuotius p alijs intercedit. **Hinc ps. ait.** **Et** oīa mea ī sinu meo pueret. **Tertio** quoq⁹ cū dicimus n⁹ ad naturā corpalem ex abundāti creator dilectione p amorem aīa dilatā. tm quia amore dilecti omnia diligibilia sunt. tum quia fm **Aug.** **De⁹** creauit omnia ppter hoīem et hominē ppter se.

Qad triplicē varietatē celozū in quibus habitat deus cū oramus ē aīa subleuāda. **Ca. tertiu**

Tertio capta⁹ beniuolētia ab orante ex pte assensorū rogati cū dicit. qui es in celis. **In triplici** aut varietate celozū dicit eē deus. **Primo** in celis nature. scdo in celis gfe. tertio in celis glorie. **Primo** em d⁹ eē in celis nature. id ē in corpālibus celis. vt altitudo sui eē nobis sensualib⁹ ingerat p exntiā eius in altissimo loco etiā corpali. ac p celozū eminentiā refulgentiā t⁹ influentiā. p⁹is eminentiā. filij refulgentiā. t⁹ spūssanci influentiā. a quo omne datum optimū t⁹ omne donū pfectū descendit clarior cognoscat. sicut ps. ait. **Celi** enarrāt gloriā dei. **Secdo** esse d⁹ in celis gfe hoc ē in iustis in qb⁹ habitat de⁹. **Primo** p fidē **Eph. iij.** **Habitare** p fidē xpm ī cordib⁹ v⁹is. **Secdo** p dilectionē. i. **Job. iij.** **De⁹** charitas ē t⁹ qui ma. in cha. in dō ma. t⁹ deus ī eo. **Tertio** permāditorū impletionē. **Job. xiiij.** **Si** q⁹ diligat me s⁹monē me. ser. t⁹ p⁹ me⁹ dili. eum t⁹ ad eū ve. t⁹ mās. apud eū faciem⁹. **Tertio** d⁹ esse in celis glie videlicet in beal. in quorū intellectu ē p clarā visionē. i. memoria p certā possessionē. in volūtate p cōsummātā dilectionē sicut **Esa. xlvj.** dñs dicit. **Dabo** in syon salutem t⁹ in israel gloriā meā. **Ex hoc em** fiducia nobis auget cū t⁹ ipi solliciti sunt p nob orare deū. inter quos supeminētissima ē virgo glorioza maria. **Possumus** etiā ad altiorē intelligentiā intellectū spūaliter subleuare. vt p eē ī celis velit deū ostēdere eē in altissimis sue nature pprietatib⁹ oimib⁹ creaturis incōphensibilib⁹ t⁹ celatis.

Articulus tertius in quo septē petitiones orationis dominice p ordinē declarantur.

Tertio xō considerem^o dñice ofonis cōtinētā. Et licet alit in supioribus distincta sit. tñ p clariozi z faciliozi itelligētia aliter ordinē. Nam prime tres ordinant aiām ad ipm deū. Quattuor xō sequētes specialitē respectū habent ad hominis delectū. Per tres aut primas ordinat ad ipsuz deuz animā. et hoc dupliciter. Primo quidē p gratiam. scō xō p gloriā. Primo em̄ in deum ordinat p gratiā. z hoc tripliciter. Prio itelligētia p fidem. Secūdo memoria p spes. Tertio xō voluntas p charitatem.

Petitio prima de triplici sanctificatione nois dei. Ca. primū

Primo em̄ ordinat ad deū humanus intellect^o p fidē. Et hoc docet dñs postulare in prima petitione cū dicit. Sanctificet nomē tuum.

Triplīciter em̄ per ipsaz sanctificat in nobis nomen dei. Primo p dei cognitionez. scō p nostri sanctificationē. tertio p primi edificationem. Primo quidē p dei cognitionē. Nomen em̄ a notamine dictū est vt notamē ablato ta. p syncopam dicat nomen. Cū z nomen noticiam designat. Nomine etiam res quelibet cognoscunt. Oramus igitur dicentes. Sanctificet nomen tuū. id ē. da domine plūmē fidei itelligere sanctitatē tuam. vt p hoc te summū bonū iam cognitum diligam^o toto affectu. atq; honoremus z colamus omni conatu. Secūdū aut hunc intellectum ait Aug^o. Sanctificet nomen tuū. id ē. sanctum innotescat vt nihil sanctius extimetur. Scō sanctificat in nobis dei nomē p nostri sanctificationē. Cū em̄ cognouerim^o deū sanctitatē infinite necesse vtiq; ē vt z hoc refectur sanctitas vite quod iam facere vel sentit lingua itelligere. aliter esset fides mortua z informis sicut testat^o Iacobus. ij. canoñ. sue dicēs. Fides sine opibus mortua ē. Tū ergo nomē dei sanctificat in nobis cum sanctitatē p nos in eo cognita mutatur. Et ad hoc hortatur dñs Leuit. xj. di. Sancti estote qm̄ ego sanctus sum. Hinc aut Chrys^o. ait. Sanctificam^o deum in nobis: qm̄ sciētes cū sanctū timem^o z sollicitē vigilam^o ne forte violem^o sanctitatē nois eius p opa mala: sicut q̄ p̄clara veste indutus est fugit om̄em rem sordidaz ne pdat grām candoris. Tertio sanctificat nomē dei in nobis p primi edificationē: vt sicut christiani vocamur nomine. sic virtutem christiā tatis mōstrem^o p exemplū in ope. Cū Abat. v. c. p̄cipit dñs dicēs. Sic luceat lux vestra co-

ram hominibus vt vide. opave. bona: z glō. pa. ve. qui in celis ē. Hoc em̄ ē primū z summum q̄ mens christiana petere debet q̄ in se laudes dei factura atq; glōrificet ille qui fecit eam.

Petitio secunda de triplici regno dei. Ca. ij.

Secūdo xō p spem nostrā memoria ordinat in deū: quod postulamus in secūda petitione dicentes.

Adueniat regnū tuū. Triplex ē regnū quod p spes aduenire a dño postulam^o. Primo ē regnū cōsciētie. secundū ē regnum ecclie. tertiu ē regnū glorie. Primo em̄ petimus aduenire regnum cōsciētie cum dicim^o. Adueniat regnū tuū. i. regnet in nostra conscientia amor tu^o. Iusticia nempe p̄mum in nobis pficit: cū quadā difficultate cōpellen^o te nos ip̄o dei amore tandē reddi^o nobis nō solum facilis: s̄ z delectabilis. Et ideo regnat in nobis amor dei p iusticie libertatem quasi in pprio suo regno. Et de hoc Apo^o. j. cap. scrip. est. Fecisti nos deo nro regnum. Et dominus Luc. xij. Regnū dei intra vos est. Et iterū. ij. Corinth. j. apostol^o ait. Gloria nra ē testimoniū cōsciētie nre. Secūdo postulamus aduenire regnū ecclie. i. visita defensa atq; dilata ecclēsiā tuam vt amons p̄secutoribus tyrannozū hereticozū ac falsozū fratruz in vera tranquillitate seruiēdo tibi in nobis cū gloria regēs. De quo regno Ap̄s. xiiij. c. ad Rhoma. inquit. Nō est regnū dei. i. sancta ecclia esca nec etiā potus: s̄ iusticia z pax z gaudium in spirituscō. Tertio poscimus aduenire regnū glorie dicētes. Adueniat regnū tuū. quia sicut ps̄ testat^o. Regnū tuū regnū omnū seculozū. z dñatio tua in generatione z generationē. Cū iuxta illud Sapies. Iusti regnabūt cū deo in secula seculozū. Amē.

Petitio tertia de triplici voluntate dei cui petimus conforari. Ca. iij.

Tertio ordinat in deū humana voluntas p charitatē. Et hic poscimus cum dicim^o. Fiat voluntas tua sic in celo z i terra. Tria siquidē vult deus in nobis. Primo vitz reformationem nature. scō multiplicationem gratie. tertio consummationē glorie. Primo inq; vult reformationē nature que a p̄ma sua institutione p culpam reformatā est: z iuxta hanc primam dei voluntatem hec petitio tripliciter ex-

ponitur. **Primo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. id est sicut fit in syderibus quae semper malum refugit et ad bonum stimulat et inclinatur sicut fit in conscientia nostra per expulsionem mali et dilectionem boni. **Secundo modo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut fit in ratione que semper appetit bonum: sic etiam fiat in sensualitate que semper bonis omnibus aduersatur et appetit malum: sicut apostolus Gal. c. v. testatur. Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. **Unde Cyprianus.** Idcirco quotidianis imo continuis orationibus hoc precamur in celo et in terra voluntatem dei circa nos fieri: quia hec est voluntas dei ut terrena celestibus cedant et spiritualia et diuina preualeant. **Tertio modo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut voluntas tua fit in iusto: sic etiam fiat in peccatore. Nam secundum Augustinum. Voluntas equidem dei est peccatoris salus. **Iuxta illud Ezech. xviiij.** Nunquid voluntas mee est mors impij: et non magis ut conuertatur et viuatur. **Oramus** igitur ut sancta voluntas eius in peccatoribus consequatur effectum per adiutorium suum. **Secundo vult deus** in nobis multiplicationem gratie. Et secundum hoc etiam tripliciter exponatur. **Primo modo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut voluntas tua fit in celo cui spiritualis influxus et infusio gratie sic fiat per executionis effectum et subsequente opere. **Secundo modo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut voluntas fit in desiderijs sic fiat in voluntatibus. **Iuxta illud psalmus.** Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. **Tertio modo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut fit tua voluntas in celo materiali et omnia tenent ordinem et cursus suum in pace: sic et in terra in omnibus seruetur pax et concordia: ita ut ab omnibus cognoscatur que sit voluntas tua bona beneplacens et perfecta: sicut apostolus ait ad Romanos. xij. **Tertio vult deus** in nobis glorie consummationem. Et secundum hoc etiam tripliciter declaratur. **Primo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est secundum Augustinum: sicut in angelis sic etiam in hominibus. **Et Isaac** in collationibus patrum. Non potest esse maior oratio quam optare ut terrena mereantur celestibus adequari. **Non** quidem est aliud dicere. **Fiat voluntas tua** sicut in celo et in terra quod ut fiant homines similes angelis: et sicut voluntas dei ab illis impletur in celo: ita etiam hi qui sunt in terra: non suam sed eius vniuersi faciant voluntatem. **Secundo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. id est sicut fit in

celo assumpte nature: ita sic fiat in terra imitatis nostre qui eius. scilicet sumus membra. **Tertio modo.** Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra: hoc est sicut in tuo celato et eterno consilio est dispositum et ordinatum et factum: sic fiat in terra id est in omni creatura que respectu tui est terra per extrinsecum opus.

Secunda expositio predictarum trium petitionum. Ca. iij.

Quarto autem ordinatur anima in deum per gratiam. Et secundum hoc predictae tres petitiones aliter possunt exponi secundum anagogicum intellectum. **In**

prima enim petitione poscimus intellectum illuminari visione summe veritatis in qua vere ac clare nomen dei sanctificatur: quia videbimus eum sicuti est: ut dicitur. j. Job. iij. **In** secunda parte poscimus memoriam quietari possessione summe maiestatis quod quidem nos efficit reges: sicut Apoc. c. j. scriptum est de christo. Qui est primogenitus mortuorum et princeps regum terre. **Et** hoc postulamus cum dicimus. **Adueniat regnum tuum.** **In** tertia vero petitione petimus nostram in dei voluntate totaliter transformari fructione summe bonitatis: et fit in nobis voluntas dei sicut in celo anime sic in terra corporis iam beati: quia sicut dicitur Job. xxij. Tunc super omnipotentem delicias afflues.

Petitio quarta de triplici pane quo indigemus a domino subueniri. Ca. v.

Quattuor autem petitiones sequentes habent specialem respectum ad nostrum defectum. Nam ad tria predicta secundum quod ordinant animam ad deum per gratiam siue per gloriam duplicem habemus defectum. **Primus** est impotentia quia ad ipsam ex nobis non possumus pervenire. **Secundus** est malicia quia illa conamur impugnare. **Contra** primum qui est impotentia est quarta petitio ideo auxilium postulamus dicentes. **Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.** **Triplex** enim panis ad predicta indigemus. **Primo** panis corporali. **Secundo** panis spirituali. **tertio** panis sacramentali. **Primo** solum per corpus indigemus. **Secundo** solum per animam. **tertius** vero quodammodo est necessarius pro utroque: quod spiritualiter et sacramentaliter manducatur. **Primo** inquam indigemus panis corporali ideo postulamus dicentes. **Panem nostrum.** etc. **In** qua petitione quicquid est necessarium humano corpori postulat. **Sed** quia qui tetigerit picem co-

Feria. v. post cineres

inquinabit ab ea: vt dicit **Eccī. xij.** **I**so sub necessitatis pallio ne rebus temporalibus implicemur atq; frenis inficiamur docet in desiderio terrenorū. s. vitia euitare. **P**rimū ē superfluitas que apostatare facit a deo. i. ab oī bono. **U**n̄ **Deutl. xxxij.** **D**an fluet largit̄ ex basan. **P**an em̄ cā z basan pinguedo interpretat̄: quia ex superfluis cā data multi piclitatur. **P**ropterea **Sapīcs. Prouerb. xxx. c.** orabat dī. **T**m̄ victui meo tribue necessaria: ne forte fatiat̄ alliciar ad negandū: p̄pterea petē docemur panē. **S**cōm ē rapacitas que ex desiderio superfluorū sequi solet: ideo dicit nostrū nō alienū: quod quidē est oīne illicite acq̄situm. **T**ertū est anxietas. **R**ic̄ em̄ pleriq; abstineant ab illicitis lucris: rari tñ effugiūt superflua z indefessam sollicitudinē terrenorū lucrorū. **U**n̄ ne in longū nimis desideria petitionis nostre velim̄ extendere: z cōtra phibitionem dñi. **M**atth. vj. de crastino cogitare ait quotidianū nō ad multos annos in horreis z cellarijs vbi suat̄: de quo multi pauperes alij possent viuere cū eis superflua debeant. **Q**uotidianū panis nihilominū dici pōt quicq; p loco z tempe discreta z debita sollicitudo referuat. **Q**uartū est arrogantia: sūt nāq; pleriq; qui diuitias quas possidēt suorum vel suorū laboriz sollicitudini ac industrie gloriā tribuēt̄es obliuiscunt̄ illas se suscipisse a deo rapinā cōtra dei gloriā arbitantes. **C**ōtra quos subdit **Dauid. s. tu cui** sunt vniuersa: qz vt p̄s. testatur: **D**omini ē terra z plenitudo eius. **D**a inq; tanq; tuū tu q; das escam oīni carni. **Q**uintū est tenacitas que q̄dem ex p̄cedenti arrogantia ortū habet. **C**ū em̄ homo diuitias suas labori suo ac industrie tribuit oīnis diminutio substantie sue q̄si exinanitio aīe sue ē: p̄pterea ad retinēdas diuitias yngulas curuas habet z miluus ex cupiditate factus semp corde ore z ope clamat nio nio nio. **C**ōtra quod dñs docet orare ac dicere nobis non mihi: **U**n̄. xlvij. di. c. sicut. **E**surientiū panis est quē tu detines: nudorū vestimentū est quod tu recludis: miserorum redemptio z absolutio ē pecunia quā tu i terra abscondis. **S**extū est longeuitas seu imortalitas. **S**ūt etem̄ quidā qui sicut nunq; mori vellent: sic semp se victuros esse existimant totoq; affectu terrenis imersi p̄sens seculum vanū z naufragijs plenū sibi cōstituunt paradisum. **C**ōtra qd dicit dñs **hodie. q. d. petite** que necessaria sunt ad p̄sens temp̄ quia nescitis quid vobis supuentura periat dies. **S**ecundo indigem̄ pane spūali. **E**t hunc pe-

De dñica oratione

timus dicētes. **P**anē nostrū. zc. **M**atth. iij. **N**ō in solo pane viuit homo sed de oīni verbo qd p̄cedit d ore dei. **U**n̄ **Aug.** inq; **S**icut nullū est mar̄ signū p̄destinationis et̄ne: q̄ dei verba libēter audire: sic nullū peius ē signum q̄ illa cōtempnere. **I**so **Jo. viij.** scriptum est. **Q**ui ex deo est verba dei audit: p̄pterea vos nō auditis quia ex deo non estis. **T**ertio indigemus pane sacramentali qui q̄ die p̄fici in altari. **P**etimus ergo vt sic istuz accipim̄ in sanctissimo sacramēto: ita nobis proficiat ad salutem: sicut **Joh. vj. c.** scrip est. **Q**ui māducauerit ex hoc pane viuet i cōtū.

Petitio quinta. **T**riplex ratio quare homo parcendo offendētibus consequitur remissionem suarum offensionum. **C. a. vj.**

Secūdus defectus ne gratiā z gloriā cōsequamur est malicia. **E**t h̄ quidem triplex est. **P**rima videlz tenet rationē p̄teriti: z hec est malicia culpe seu transgressionis. **S**ecunda tenet rationē p̄sentis: z hec est malicia pugne seu temptationis. **T**ertia tenet rationē futuri: z hec ē malicia pene seu tribulationis. **P**rima q̄des malicia q̄ tenet rationē p̄teriti est malicia culpe seu trāsgressionis: p̄pterea in hac petitione oramus. **D**imitte nobis debita nostra sic z nos dimittim̄ debitorib; n̄ris. **I**n qua quidem petitione hac nos certa cōditione z spōsione cōstringit: vt sic nob; dimitti debita possulemus: s; q; z ip̄si dimittim̄ debitorib; nostris scientes impetrare qd petim̄ p peccatū nō posse nisi z ip̄i circa peccatē in nos paria faciamus. **S**ed forte mirant̄ quidā quare h̄ plus attribuāt actui istū dilectionis q̄ ceteris alijs actib; virtuosis: cū magis attribuendū eē videat̄ actui orōnis v̄l cuiusq; actui charitatis deo imediate vnitiuo. **A**d quod dicēdū ē licet charitas p̄mū ad oīnes actus sibi necessarios h̄ac remissionē impetret seu hoīem viuificet: christus tñ attribuit ei p̄ncipium ad p̄dictū misericordie actū. **E**t hoc ex triplici ratioe. **P**rimo p̄pter eius excellentiā. **S**ecundo p̄pter ei; correspondentiā. **T**ertio p̄pter ei; experientiam. **P**rimo inq; p̄pter ei; excellentiā vt ostendat̄ singularitatem eius: z q; singulariter deus actū istū dilectionis p̄cipue exigit z acceptat. **I**n cui; mysteriū p̄ter z exemplum christus in cruce pendēs cūctis alijs p̄posuit illud verbū. **L**uc. xxij. **P**ater dimitte illis quia nesciunt quid faciunt. **S**ecundo attribuit ei hoc p̄pter eius correspondentiā

habet enim quandam condignitatem et proportio-
nabilitatem correspondentie mutue et decen-
tis: quia indulgere et indulgentiam impetra-
re sibi in mutuo correspondent: sicut **Matth. v.**
in beatitudinibus meriti ad premia varias cor-
respondentias dominus assignauit. **Unde Aug^o.**
In manibus nostris et nostro arbitrio posu-
it deus unde saluemur et damnemur. **Dimit-**
te et dimitte tibi: si non dimiseris nec deus di-
mittere tibi. Ineffabilis est eius clemencia qui
neminem vult perire: visus breuem salutem in-
ueniendi ostendit. **Et Lyprian^o.** Excusatio ti-
bi nulla est in die iudicii cum secundum tuam sententi-
am iudicaris et quod feceris hoc ipse patieris. **Ter-**
tio hoc illi attribuit propter eius experientiam hoc
est ut ostendat quod in presenti vita operis actus
per in deum absolute refertur non utique est pro-
fectus ac per consequens nec deo perfecte gratus
nisi ad dilectionem proximi usque ad inimicos et
usque ad indulgentiam offensarum si patenter ex-
tendat: de quo utique per scripturas ait. Omnis consum-
mationis vidi finem latum mandatum tuum nimis.
Quia enim deus inuisibilis est: proximus autem
visibilis: quia etiam quidam actus diuini amo-
ris sepius habent nimis falsam similitudinem
puri et sinceris amoris quod habeat actus quo-
quis ex corde iniurias parcat et amplectitur ini-
micos: idcirco vult deus quod veritas sui amo-
ris in homine visibili comprobetur qui tanquam dei
imago nobis proponitur loco eius et in quo sen-
sibilis et infallibilis probari potest si ho-
mo vere diligit deum saltem in illis actibus
qui sensibilibus nostre nature repugnare vi-
dentur.

Petitio sexta de triplici tempta- tione. **Ca. vii.**

Secunda quidem malicia ne. scilicet gra-
tiam et gloriam consequamur est ma-
licia pugne seu temptationis. Et h-
tener rationem presentis. Et per hac
sexta petitio subinfertur cum dicitur. Et ne nos i-
ducas in temptationem. Non enim dicimus non per-
mittas nobis fieri temptationes: quod quidem
esset obdormitio virtutum atque euacuatio meri-
torum. Nec in super poscimus: mitte nobis tem-
ptationes quod esset presumptio meritorum:
sed humiliter postulamus dicentes. Et ne nos
inducas in temptationem: hoc est si permittis nos
duci ad temptationem ut excitemur: non tamen
permittas per consensum induci ne sepemur. Tri-
plex siquidem est temptatio in qua perimus
nos non induci. Prima datur a carne. secunda a dia-
bolo. tertia vero a mundo. Prima quidem da-

tur a propria carne. **Dupliciter enim temptat ca-**
ro. Primo retrahendo a bono. secundo incli-
nando ad malum. Primo quidem retrahendo a
bono. Spiritus enim de sua natura semper inclina-
tur ad bonum: sed caro infecta illi continue ad-
uersatur. Unde apostolus **Rhoma. vii. **Condelector****
legi dei secundum interiore hominem. etc. Et **Sap.**
ix. scribitur. Corpus quod corrumpitur aggrauat
animam. Et grauis sit talis temptatio ostendit
Greg^o. cum inquit. **Natura pestis efficacior sit**
ad nocendum quam familiaris inimicus. etc. Secun-
do autem temptat caro inclinando ad malum cum
semper inclinet et querat illecebras voluptatis
Et de hoc **Jaco. i. c. inquit. unusquisque repta-**
tur a concupiscentia sua. Secunda vero tempta-
tio datur a diabolo sicut. i. canon. sue. v. c. pe-
trus ait. Aduersarius vester diabolus t. l. r.
cir. q. q. de. c. re. f. in fide. Dupliciter enim nos
temptat aduersarius noster. Primo alluciendo.
secundo intrinsecando. Primo quidem alluciendo et
maxime sub specie boni ut saltem curuetur mens
a rectitudine virtutis. **Uti. ij. Corinth. xi. apostolus**
ait. **Sathanas transfiguratur se in angelum lu-**
cis. Secundo autem intrinsecando. scilicet ne mens que ce-
cidit a peccatis resurgat. **Ibo Job. xl. scrip-**
est. **Merui testicularum eius proplexi sunt. **Ter-****
tio quoque temptat mundus ad hoc in duplici
modo. Primo per aduersitatem. secundo per
prosperitatem: atque in decuplo plus per prosperita-
tem quam per aduersitatem. sicut per scripturas ait. **Cadent a**
latere tuo mille et decem milia a dextris tuis.
idem a prosperis tuis.

Petitio septima de triplici mo- do liberationis a malo **Ca. viii.**

Tertia malicia tenet rationem futu-
ri. Et hec est malicia pene seu tri-
bulationis. Et per hac septima peti-
tio annotatur cum dicitur. Sed libera nos a malo.
Tripliciter autem a malo pene petimus liberari. Pri-
mo ei petimus liberari per supportationem. secundo per con-
solationem. tertio per obliuionem. Primo enim
petimus liberari per supportationem a malo tri-
bulationis et pene. Cum enim dicat apostolus. **viii.**
c. ad **Rhoma. **Et diligentibus deum omnia coop-****
erant in bonum: hic est quod iustis omnia aduer-
sa per supportationem et patientiam conuertuntur
in bonum: propterea non oramus libera nos a
tribulatione et pene sed a malo: quia aduer-
sitates conuertuntur iustis ad gloriam et coronam
Cetera nempe virtutes virtutis utuntur homines bo-
nis sed patientia virtutis eius malis. **Hinc. ij. Co-**
rinth. iiii. apostolus ait. **Tribulationem patimur**
et sustinemus. Secundo per consolationem. **Uti**

Feria. vi. post cineres

ij. Corinth. i. ap[osto]lus de d[omi]no ait. Qui consolatur nos in omni tribulatione n[ost]ra. Et ibidem iterum inquit. Sicut abundat passiones christi nobis ita per christum abundat consolatio n[ost]ra. Et Bern[ardus]. Qui abundat tribulatio n[ost]ra pro d[omi]no t[ame]n abundat consolatio n[ost]ra per eum. Tertio per obliuionem que maxime ex sp[iritu]alibus consolationibus sequi solet. Hinc Proverb. xxxj. c. salomon ait. Date sinceram mercedem et vinum his qui amaro sunt animo: bibant et obliuiscantur egestatis sue et doloris sui non recordentur amplius. Sp[iritu]alis nempe leticia denotata in vino: sic humanam mentem absorbet ut omnem egestatem atque dolorem quem in mundanis varietatibus et necessitatibus patitur pro nihilo reputet et illud faciat obliuisci. Atque verificat quod Joseph Gen. xxij. de se testatur est d[omi]ni. Obluisci fecit me deus laborum meorum. In fine vero orationis d[omi]nice conclusio subinfertur. Amen in quo est oratio adimpletionis omnium predictorum. Et s[ecundum] Hieronimum. est signaculum d[omi]nice orationis. quod concludendo dicamus Amen. id est fideliter ac vere fiant nobis gratie postulate: ut per eas consequamur mereamur ad gloriam sempiternam. In qua d[omi]nus iesus christus cum patre. s. s. vi. et regnat in. s. s. Amen.

Feria sexta post cineres de elemosyna. Sermo. vij.

E autem faci

ente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Matth. vi. Postis in precedentibus duobus operibus satisfactorijs. scilicet ieiunio et oratione: nunc vero merito subdi debet de tertio quod est elemosyna: quod quidem pro auaricia satisfacit: et per hanc ordinant temporalia bona ad corpus humanum ex dilectionis amore. De ipsa igitur d[omi]nus ait. Te autem faciente elemosynam ne. si. t. q. f. d. t. Scdm enim Chrysostomum. per superabundantiam vel hyperbolice locutus est d[omi]nus. q. d. Si possibile esset te et tuas manus latere operum tuum conari deberes ad occultandum tibi et tue manus: ergo ex hoc optime exaggerat ista diligentia et cautela sit operum bonum omni humane glorie abscondendum. Hilomino p[ro]p[ri]e designauit esse in homine duplicis intentionis aspectum: vnus est sinister aspiciens ad ista exteriora. secundus est dexter aspiciens ad eterna. Hi autem utriusque manus comparantur: quia sicut operamur per manus atque largimur dona: sic per intentionem facimus regimus et largimur opera nostra. Innuere igitur in

De elemosyna

tendit quod elemosyne opus et quecumque alia opera virtuosa recta intentione incepta nullatenus retorquenda sunt ad intentionem sinistra: imo totaliter abscondenda ab illa. Et ibi ostendit tertia religiositas. scilicet largiendi elemosynam sine intentione corrupta. Circa quam tria consideremus. Primo elemosyne descriptionem. secundo elemosyne conditionem. tertio elemosyne gratificationem seu mutationem.

Articulus primus in quo per descriptionem quid sit elemosyna declaratur.

Primo enim consideremus elemosyne descriptionem vel definitionem id est quid est elemosyna. Solet autem quibusdam sic describi. Elemosyna est opus in quo datur aliquid indigenti ex compassione propter deum. Dicitur enim elemosyna ab eo quod est verbum grecum: et est idem quod misereor: cuius impatius est eleyson. id est misereor: a quo eleos. id est misericordia. et inde elemosyna. id est misericordia. Et dicitur elemosyna ab eley quod est deus et moyses quod est aqua. quasi aqua dei. misericordia autem miseris necessaria est. Sicut enim ex nature instigatione quilibet miseriam a se expellit in quantum potest: ita qui misericors est a primo suo miseriam amouet illi subueniendo et bona sua communicando. propterea in descriptione dicitur quod est opus in quo aliquid datur indigenti ex compassione: nec tamen talis communicatio meritoria est nisi propter diuinum amorem fiat. Vel clarius dici potest quod in predicta descriptione tanguntur quatuor que ad perfectionem elemosyne requiruntur. Primo tangitur miseriam que motiuum misericordie est. id est ibi datur indigenti. Secundo misericordia que nascitur in nobis ex miseriam aliena: ideo addit ex compassione. Tertio effectus in releuando alienam miseriam: propterea subdit opus in quo aliquid datur. Quarto est intentio recta in deum et datur elemosyne rationem mercedi. Talis tamen definitio pertinet ad elemosynam prout significat ipsam rem datam.

Articulus secundus de septem conditionibus secundum quas elemosyna debet dari.

Secundo autem circa elemosyne conditionem considerandum est in dando exemplum Zachari qui Luc. ix. ca. ait ad d[omi]num. Ecce dimidium bonorum meorum d[omi]ne do pauperibus. In quibus sanctissimis verbis ponuntur septem conditiones quas habere debet elemosyna ut grata sit deo. Pri-

ma cōditio est gratiositas ibi. ecce. secūda largitas ibi: dimidiū. tertia bonitas ibi: bonoz quarta pprietas ibi: meozū. quinta sinceritas ibi: dñe. sexta liberalitas ibi: do. septima pietas ibi: paupibus.

Quattuor reddunt elemosynam gratiosam: et q̄ in vita est danda. *Ca. j.*

Prima cōditio est gratiositas: propterea dicit: ecce. In quo quidem verbo ex quattuor lris composito inuit q̄ ad hoc q̄ elemosyna sit gratiosa quattuor communitates habere debet. Primo iocundū affectū. secundo hilare vultum. tertio suauē verbū. quarto p̄mptum effectum seu modū. Primo etem fieri debet elemosyna cū iocundo affectu: sicut. ij. Corintl. ix. scriptū est. Nō ex tristitia aut ex necessitate: hilare em̄ datorē diligit deus. Iterū q̄q̄ habet in canōn. sac. xv. di. due. Elemosyna que corporaliter datur si sine benigno cordō tribuitur omnino nō sufficit. Secūdo fieri dōz cū hilari vultu. Unde Eccl. xxxv. In om̄i dato hilare fac vultū tuū. Et. c. iij. Congregatiōi pauperū affabile te facito. Tertio cum suauē verbo. Eccl. xvij. Nōne ardorem refrigerabit ros: sic et verbū melius q̄ datur? Quarto cū p̄mpto affectu seu mō. Ad h̄ Eccl. iij. Nō protrahas datū angustiatī. Et Prouerb. iij. Ne dicas amico tuo vadez cras dabo tibi cū statim dare possis. Et Job. xxxj. Si negaui paupi quod volebat et oculos vidue expectare feci. s. sicut faciunt quidā insensibiles et insensari qui paupibus p̄ elemosyna ad ostiū eozum accedentibus diu nihil respondēt: de mum dicunt vadas cū deo: Unde Sen. Nil carius em̄ q̄ q̄ cū multis p̄cibus comparatur. Ista ergo quattuor faciunt elemosynam gratiosam. Et hec exprimunt in h̄ termino Ecce. Sic etiā accipit Esa. xij. Ecce de⁹ saluator meus: quia deus in mundū dñdēs et in elemosynam se nobis paupib⁹ donās h̄ predicta quattuor obseruauit. Hec quoq̄ q̄t tuoz obseruauit etiā quedā deuota mulier q̄ cum esset in ecclesia et missa cantaretur. ibidē accessit ad eam paup quidā nudus frigore et algore grauitur cruciat⁹: pieq̄ sibi elemosynam postulauit: quē cum pia mulier aspexisset: misericōdia mota cogitauit q̄ si iret domū p̄deret missam: si autē missam expectaret paup algore cruciaret⁹: et iocūdo affectu et hilari vultu illi dulciter ait. Dulcissime mi frater expe-

cta modicum atq̄ victa arda necessitate pauperis frigesctis cito ad angulum ecclesie p̄rexit clāq̄ supellectilē exiit paupiq̄ i elemosynam hilariter dedit: missam quoq̄ in eodē passu quo illam cantari dimiserat reinuenit. Ista gratiositas venotata in Ecce inuit q̄ in vita elemosyna maxime fieri debet vt lumen ecclesie morientis pedes p̄cedat non sequatur. Nō sicut faciunt infantuli quidam q̄ de pane vel caseo seu pomo dum comedunt quod volunt demū fastidiri alteri donāt: vel tales similes sunt terreo vasculo in quo auari pueri recōdunt denarios quos hinc inde coadunari possunt: de quo vase nisi frangatur: nequaq̄ extrahi valent: cōtra quos ps̄. ait. Ne timueris cum diues factus fuerit homo. et cū ml. su. glo. dō. ei⁹ qm̄ cum interierit nō su. oia neq̄ de. cum eo gloria eius. Et alibi dormierunt sompnū suum et nihil inueniunt om̄es viri di. in manib⁹ suis.

Quanta largitate debeat elemosyna dispensari. *Ca. ij.*

Secūda cōditio debet esse largitas scz in dando elemosynas: ideo s̄ditur dimidium. Unde Tob. iij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. Nam nunq̄ ex hoc aliquem ad paupertatem nisi forte ad voluntariam vidimus vel legimus deuenisse: quod ip̄e apostol⁹. ij. Corintl. ix. testat di. Qui parce seminat p̄ce et metet: et qui seminat in b̄dictionibus d̄ b̄dictionibus et metet. Luc. quocq̄. vi. dñs ait. Om̄i petenti te tribue. Sicut ad lram scruauit quidam deuorus dei: qui cū om̄ia dedisset amore christi et p̄pter obseruantiam hui⁹ p̄fecti consilij cū adhuc aliū elemosynam postularent nihilq̄ ei remansisset proiecit se in manus poscentū di. Cum iam nihil ad dandum remanserit: suscipite memetipsum: exēplo christi qui cū om̄ia nobis donauerit finaliter in cruce expansis brachijs nobis obtulit semetipsum. Unde Job. iij. Sic deus dilexit mundū vt filium suū vnigenitum daret. Sed mirabile quidē ē q̄ amplius communiter recipiunt in elemosynis mendicantes a paupibus q̄ a diuitibus: vt manifeste clarescat q̄ ip̄e diuicie insatiabilitatem et ariditatem in avarozū mentibus augmentant. Malum vtiq̄ signum arboris est: cum non fructificat iuxta aquam sicut alie in terra arida.

Quod et si pauperibus elemosyna non sit tribuenda de optimis

Feria. vi. post cineres

tamen dari debet de bonis non de noxijs atq; corruptis. **Ca. iij**

Tertia conditio est bonitas q; pauperibus debet dari nō dicēdo optima sed bona: non corrupta neq; noxiua. **Et d' B** subdit bonoz. **Uñ** **Proverb. c. iij.** scriptū est. **De p̄minijs frugū tuarum da paupibus.** Bonozum etiam inquit: quia temporalia a deo creata bona bonis cooperant̄ in bonum si de illis indigentib⁹ subministrant. **Aliter** em̄ eisdem sunt ad ruinam sicut columpna nimio pondere p̄sa ruat: sed idem pondus diuersis columpnis circumstantibus si cōmode dispensef stabit: sicut apostolus **Gal. vj. c. ait.** **Alter alterius onera portate: et sic adimplebitis legem christi.** **Ut intelligat̄ q; diuitem onera que sunt diuitie et peccata: paupes quodāmodo ferre debent: atq; diuites pauperum obligantur in firmitates et necessitates sustentare.** **Sepe etiam humores supflui sunt ad hominis necefficit et substantia supflua sepius est causa p̄ditionis eterne.**

Que de proprio elemosyna danda est q; impium sit distribuere aliena si certa sunt. **Ca. iij.**

Quarta conditio est p̄prietas. id ē. debet homo dare non de alieno sed de suo: ideo subdit meozum. **Q**uod et se fecisse testat̄. **Job. xxxj. c. dicit̄** **De vellerib⁹ ouitū mearū calefactus est scilicet paup.** **Et Proverb. iij.** **Honora dñm de tua substantia. s. nō de aliena.** **Et Eccl. xxxij.** **Immolauit ex iniquo maculata est oblatio eius** **Et sequitur.** **Qui offert sacrificium de substantia paupis quasi vicimat filium in conspectu patris sui: quod exponit̄. j. q. j. c. nō est putanda.** **Unde dicit̄ quātus etiā sit dolor patris p̄pendamus si in eius cōspectu filius vicimet̄** **Ex hoc facile cognoscit̄ quātū apud deū dolor exasperat̄ qñ ei sacrificiū de rapina tribuitur.** **Et iterū. xiiij. q. v. c. j.** **Nolite velle elemosynas facere de fenore et vsuris hoc est de certis: quia de incertis pōt elemosyna fieri. xiiij. q. v. c. qui habetis. z. c. se.** **Et Psido. de rapinis ac omnibus alienis elemosynā facere non est miserationis officiū sed criminis pōt incrementum: eius quidē criminosis et criminis causa est: quia talis sib̄p̄si occasionem p̄stat ut de peccato p̄ restitutionem exire non valeat.** **Unde talis elemosyna dicit̄ aquilina seu etiam leonina: cōtra hoc. xiiij. q. v. p̄ totū. c.**

De elemosyna

de iur. iuran. etate. de deci. c. tua nobis. in fine. pōt tñ tantus excessus charitatis eē in dāte quod apud deum excusat̄ si dar: non dico de rapina aut furto aut vsura: sed de substantia quā ad ipm nō p̄tinet dispensare. **Sic accidit** cuidam cōuerso cisterciensi qui suas tunicas paupibus dabat cōtra voluntatem platifur: de quo cuz consuleref summus pontifex **Alexander.** dum ad pres gallie transiret respondit: tu cōuerse quoriscūq; tibi charitas suadet dar: et tu abbas quoriscūq; cum inuenieris inobedientem da. i. verbera. **In talib⁹ tñ multū cauendum ē cum qñq; diabolus se trāffiguret in angelum lucis vt sub pretextu boni qñq; fiant mala.**

Que recta intentione elemosyna danda est et triplici genere hominum qui mala intentione dispensant elemosynas suas. et d' remuneratione eorum. **Ca. v.**

Quinta conditio est sinceritas. id est intentio recta p̄ deo. p̄pterea addit dñe. q. d. p̄ amore tuo. **In elemosyna em̄ plus pensat deus animum p̄ium q̄ datū: sicut patet. xliij. di. c. qui escamus.** **Et Leuit. ij.** **Dñe quod obruleris dño absq; sermōto erit.** **Uñ Abant. vj.** **Cum facis elemosynā noli tuba canere ante te: sicut hypocrite faciunt in synagogis et vicis vt honozant̄ ab hominib⁹.** **Amen dico vobis receperit mercedem suā.** **In quib⁹ verbis tres veritates circa elemosynā a dño declarant̄.** **In p̄ma nāq; dirigit intentionē.** **In secūda ostendit hypocritarū conditionē.** **In tertia addit eorum remunerationē.** **In p̄ma nāq; dñe nostrā dirigit intentionē.** **Cū facis elemosynā no. tu. ca. ante te.** **Sunt nēpe pleriq; qui canunt elemosynas suas tubas p̄mittēdo anfer: quidam vero secum. alij vero post se.** **Primi nempe faciētes elemosynas canunt an se et alij sunt qui cum fastu et gloria distribuunt illas.** **Scdm em̄ Chrys.** **Tuba denotat omnē actū seu sermonē p̄ quē bonū opus iactāter magnificat̄ et p̄dicat̄.** **Secūdi aut̄ qui secū deferunt tubas sunt qui cum fastu pomposo et vano quibusdam diebus congregant p̄ elemosynis distribuendis multitudinem pauperum ante ostium suum.** **Tertij qui post se deferunt tubas sunt qui capellas et paramēta calices hospitalia et consilia in vita p̄ mortem statuunt fieri cum insignijs et armis suis aut cū scriptura vel sculptura in pariete scul-**

pta seu depicta. Sed qui executor est talis intentionis vt ad plenum impleat illam: faciat depingi tubicinancium circulum circa arma siue circa lfas: vt quilibet armu pmiu exqsiuit ipsaru abundantiore copia fortian. Sz q re-
ctius agere conaret cum talia fiant de impie-
acquistis r maxime de certis sicut fieri aliqui
solet. Suspendat in talibus sua ppria insignia
seu arma que sunt pprie furu r latro nu pa-
tibus vt iusticia poscit r ipe meref. Abira
nempe infania mundane iniquitatis r vani-
tatis: vt no solum velint peccare dum viuut.
sed etiã quodãmodo peccare conant postq
de hoc seculo decesserunt. Nec tñ vitupare p
hoc intendimus elemosynas manifestas: cū
Chryf. dicat. Qz sicut lampas accensa no po-
test celari sic nec opus iusticie potest abscondi.
No ergo est deo ingrata elemosyna que vi-
detur: sed que ppter ea fit vt videatur: cuius
manifestissimũ signũ est talia insignia sc̄tu-
re pdicte: r arma saltem pbent exemplũ ma-
lum r habet speciem mali. In secunda equi-
dem veritate ostendit dñs hypocritaru condi-
tionem. s. in elemosynis dandis. Et de h sub-
dit: sicut hypocrite faciunt in synagogis r in
vicis vt honozificent ab hominibus. Dupli-
citer nempe dolosa calliditate r simulatione
hypocrite in elemosynis gratiam suam p-
curant. Primo in synagogis. s. vt videant a sa-
pientibus r notabilib viris qui eis possint p-
bere credibile r validum testimoniũ bone fa-
me. Secũdo in vicis. s. vt videant a turbis r
sic apud omnes eoz bonitas publice. Et hoc
no ad gloriã dei nec ppter bonum exemplũ.
sed vt honozificent ab hominibus. In tertia
siquidem veritate subdit eozũ remuneratio-
nem di. Amen dico vobis receperunt merce-
dem suam. i. fumosam culpã sibi debitã: suã
inquit no dei. q. d. velit. Sufficit eis q habe-
ant illam gratiam quam finaliter omnes suo
ope quesierunt r seipsos indignos dei gloria
iudicauerũt. Et his igif patet q̄ta sincerita-
te r rectitudine in elemosynis ad decum est in-
tentio virigenda. Sũt tñ pleriqz qui ex qua-
dam importunitate coacti elemosynas pau-
peribus porrigunt. De quibus Aug. super
ps. ait. Qui dat vt careat tedio interpellãtis
no vt reficiat viscera indigentis r rem r meri-
tum pdit. nullum etem munº deo plene e g-
tum nisi ex amore procedat. Non pöt panis
ad cibũ placere nisi fuerit igne decoctº. Unde
i. Corin. h. xiiij. ap̄s ait. Si distribuero om-
nes facultates meas in cibos pauperũ, cha-

ritatem aut no habuero nihil mihi pdest. Pe-
sent ergo auari elemosynas pauperibus impie
denegantes quõ darẽt in necessitatis articu-
lo primo vel dño ppriam aiã siue vitaz qñ
p deo nolunt sincere impendere modicã ele-
mosynam.

**Qz elemosyna danda est libe-
re no vendenda. Ca. vj.**

Sexta conditio est liberalitas quã
libere paupibº impendere elemo-
synas debet: ideo subdit: do no di-
cit vendo: sicut quidã qñqz faciũt
r maxime mulieres quedã que qbusdã pau-
peribus feminis elemosynas ideo porrigũt:
vt demũ in quibusdã seruitijs remuneretur
r iaz in p̄senti receperũt mercedem suã. Sed
audiat quelibet talis quod ei Eccl. xxix. c. ait
Sup humilẽ animo fortior esto: r p elemosy-
na no trahas illum. s. ad seruitiũ tuũ. ppter
ea Luc. ix. ait dñs: Cum facis cõuiuium vo-
ca paupes r debiles claudos r cecos r beatº
eris: qm no habent tibi retribuere: retribuẽt
em tibi in retributione iustozũ. Et iterº Sesi.
lib. de clementia ait. Nihil est venali miscõia
turpius.

**Qz paupis indigentia atqz pi-
etas mouere debet ad elemosy-
nas largiendum: et de duobº er-
roribus elemosynas dispensan-
tium. Ca. viij.**

Sextima conditio est pietas. id e. p-
pter pietatẽ ex paupis necessitate
mouentẽ: ideo subdit pauperibus:
Unde Bern. In vase vacuo liqre
elemosyne fundite. In implendo. iij. Regũ
iij. Vasa vacua p̄cepit helyseus impleri non
pauca. Et Gregº in moral. Iniuriã facit oris
stillam proiciens in mari. Et Esa. lvij. sc̄p. e
Cum effuderis esurienti animã tuã r ani-
mam afflictam repleueris: tunc oriet in tene-
bris lux tua. Et iterum eodẽ. c. Frange esuri-
enti panẽ tuũ: r egenos vagosqz induc i do-
mum tuã: cũ videri nudũ opieum: r carnem
tuã ne despereris. No em est dãda elemo-
syna nisi indigenti. Exemplo nature q corpa
libus mēbris fm eozũ necessitatem distribu-
it cibũ: terre quoqz sitiienti aqua valis est: no
sitiienti dampnosa. In hoc tñ multi duplici-
errant. Nam quidã sunt in elemosynis dan-
dis inconsiderati: quidã autem curiosi. Pri-
mo em sunt quidam in dandis elemosynis i

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iii.

cōsiderati: qđ plerūq; ex vicio simplicitatē ha-
bet originem. **Nō** omī q̄storū trutanno ac ri-
baldo elemosyna danda ē. **Uñ** Eccl. xij. Da
iustoz ne dederis pctōri. s. ad fomentū pecca-
ti. **Sūt** em̄ quidā qui questozū exercent offici-
um: et in tabernis atq; alijs inhonesti loci con-
uersantes turpitudinis ostēdūt exempluz: q̄
quos ex de pe. et re. c. cum ex eo. imo sicut. v.
q. v. c. nō omīs. scrip. ē. **De**l^o ē cū seueritate
diligere: q̄ cū benignitate decipe: vtili^o esuri-
enti panis tollit si de cibo secur^o iusticiam ne-
gligebat q̄ esurienti panis frangitur: vt ius-
ticie seduct^o acquiescat: et q̄ freneticū ligat et
qui litargicū excitat: ambob^o molestus: am-
bos amat. **Sunt** quidā similes cuidam iocu-
latozi: qui licet a suo cōfessore de talibus mo-
neret: tñ ad mortem veniēs voluit dimittere
dño ciuitatis et epō diuiti atq; stipēdarijs di.
Cos religiosi et sacerdotes dicitis q̄ debem^o
dñm imitari: sic ergo volo facere sic de^o q̄ sua
diuitib^o et potentib^o donat. **Mercator** etenim
prudens pecunia sua in certo tempe egens:
nō cōmodat illā homini qui ad nūdinas nō
est venturus: nec aduocato damus salariuz
quē cōtra nos expectam^o esse cōtrariuz. **Sic**
nec passim omīb^o impijs ē elemosyna largiē-
da nisi in extrema necessitate. lxxxvi. di. pasce
Secūdo sunt qđaz in dandis elemosynis cu-
riofsi quod cōmuniter ex auaricia pcedere so-
let: nec volunt elemosynā dare sub p̄textu bñ
locandi eā nisi videant paupem iam semine-
cem. q. velint ei duplex bñficiū dependere et
vite remissionem et elemosyne subuentionē.
Tanta etiā diligentia volunt quidā suas ele-
mosynas dependere tñmodo iustis: vt ante
voluerint in paupem mirabilia videre q̄ ele-
mosynam dare. cōtra quos di. xlij. c. quiesca-
mus. **Joh. Chryz.** ait. **Quiescam^o** ab hac ab-
surda curiositate et diabolica et pemptoria. **Et**
sequit. **Si** p nutrimento postulat: nō in his ex-
animēs quō abraam se hospitale circa omēs
ostendebat. **Si** scrutator esset circa refugien-
tes ad se: nunq; angelos hospitio recepisset.
Fortassis em̄ nō putasset eos angelos sed cū
reliquis repellēt: sed qm̄ omēs recipiebat: re-
cepit et angelos. **Noli** em̄ ex vita eozū quos
suscipis mercedem: tibi tributur^o est de^o: sed
ex voluntate et honorificētia multa ex miseri-
cordia ex bonitate. **Unde** glosa. in p̄dicto. c.
quiescamus ait. **Q̄** qñcūq; quis elemosynā
petit p nutrimento: tñc semp et indistincte est
elemosyna danda. j. q. ij. c. q̄ pio. et xi. q. iij. q̄
niam. **Si** aut nō possum^o omīb^o sufficere: tñc
dandū ē poti^o bono q̄ malo et cōsanguineo

q̄ extraneo et sic de singulis sicut alibi patet.
Et fm hoc intelligendū est qđ dñs ait. **Desu-**
det elemosyna in manu tua donec inuenias
iustū cui des. **Et** **Lam.** ij. **Ordinavit** in me cha-
ritatem. **Et** id qđ scribit. lxxxvi. di. non satis.

Articulus tertius de duobus ex quib^o elemosyna suscipit gra- tie et meriti incrementum.

Etio principaliter p̄siderem^o gra-
tificationē seu mutationē. **Elemo-**
syna em̄ ex duob^o suscipit meriti et
gratie incrementū. **Primo** videt^o
ex affectu interiori. scđo ex dato exteriori. **Pr-**
mo quidē ex affectu interiori. s. dantis: et sic
respectu p̄mij essentialis efficacia elemosyne
magis pensat^o ex affectu feruenti dānis q̄ ex
dato: sed respectu p̄mij accidentalitatis: vt remis-
sionis pene vel alicui^o h̄mōi magis pensatur
elemosyne efficacia ex magnitudine dati: nisi
ex pte altera intentio voluntatis magnitudinē
exterioris dati p̄ponderet. **Pōt** em̄ tam intē-
ta voluntas et affectio feruens esse in dando q̄
nō tñ omēm absorbet reatum: verū etiam tō
tam penā: sicut de cōtritione doctores tenēt.
Secundo elemosyna suscipit meriti incremē-
tum ex dato exteriori. i. ex pte ip̄am elemosy-
nam recipientis: in q̄stū obligat ad orandum
p̄ illo qui elemosynā dedit: et maior efficacia i
maiori dato existit i q̄stū p̄ h̄ ples et magi debi-
tiores efficiūt. **Sz** def q̄ duo sint eq̄les i cha-
ritate et eas faciāt eq̄les: s. alē cū ḡuaminc: alē
xō cū hylaritate: q̄s hoz magi meret q̄stū ad
dimissionē pene. **Dicēdū** q̄ si ḡuamē illō p̄ce-
dit ex radice auaricie vel ex reliquijs ei^o: nō
est ex hoc magi satisfactoria sed minus: quia
procedit ex peccati radice ex qua nō debet cō-
modū reportare. **Si** pueniat ex radice cōple-
tionis p̄rie magis est satisfactoria et merito-
ria q̄stū ad dimissionē pene cū sit magi pena-
lis. **Si** aut obijciat illud. ij. **Corinth.** ix. **Hyla-**
rem datorē diligit de^o. **Dicēdū** q̄ h̄ intelligit^o
de dilectōe q̄ de^o eū remunerat in p̄nti dāns
aliqd gaudiū spūale qđ nō h̄z q̄ dat cū graua-
mine: **Uñ** dici pōt q̄ hylaris sumit^o ibi p̄ volū-
tarioz spontaneo: sic etiā innuit aplus. **Non**
em̄ inculpat colericus si nō pōt leuiter ieiū-
nare: sic nec melancolic^o si nō pōt leuiter et hy-
larit dare. **h̄** **Builhel.** de milirona. **Ex** p̄dictis
igif p̄tz et qđ sit elemosynaz quō dāda sit atq;
ex qđ^o mai^o suscipiat meriti incremētū: vt q̄libz
aict ad elemosynas largiēdas: p̄ q̄s et in p̄nti
psequat gram et in suo gliaz. **Ad** quā nos p̄-
ducat magn^o elemosynari^o iesus xp̄us. **Qui**

cū p̄re z sp̄scō viuūt z regnat in .s. se. Amen.
Sabbato post cineres quare
aduersa dantur iustis multis ra-
tiōib⁹ demōstratur. Ser. viij.

Rat nauis in

medio mari. **Matth. vj.** Jā
 in p̄cedētib⁹ s̄mōib⁹ tribus
 opib⁹ satisfactorijs. s. ieiunio
 orōne z elemosyna declara-

tis ad tēptationē z p̄batōz. s. vtrū talia in x̄a
 charitate s̄iāt appropinquandū est. **Sp̄a nēpe**
mūdi aduersa clari⁹ manifestant si iustozum
opa in veritate s̄iant. Juxta illud Jac. j. Pati
 entia op⁹ p̄fectū habet: qd̄ in apl̄s ip̄e dñs est
 am monstratū exp̄ientia: sic ad s̄ram p̄posi-
 tum x̄bū oñdit cum dicit. **Erāt nauis in me-**
dio mari. Moraliter tñ p̄ mare amarū z flu-
 ctuationib⁹ plenū: status aduersitat̄ z ama-
 ritudin̄is demōstrat. **In hoc fluctuat: sed nō**
perit nauis humane mentis: dū iust⁹ tribula-
tionib⁹ agitaf. **In hac aut̄ nauī sunt discipu-**
li. s. disciplinari affectus: q̄ nō p̄ verā peniten-
tiam in trib⁹ p̄cedētib⁹ opibus mūdānā vera-
citer despererūt: q̄ ip̄a patiens aduersozū to-
lerantia manifestat. Et in h̄ ozif̄ q̄rta religio-
sitas que d̄r religio sitas patiēdi: sine q̄ nemo
adult⁹ saluari p̄t. Cū apl̄s. x. c. ad heb. in-
quit. Patiētiā vobis necessaria ē. qz vti p̄s. te-
stat. Mirabiles elatiōes maris: sed sperādū
in dño. Mirabilis in ali⁹ dñs: testimonia ei⁹
credibilia facta sunt nimis. Sed forte miran-
tur quidā quare de⁹ nauē h̄ ē iustos in mari
p̄sentis seculi p̄mittit tot fluctib⁹: tot calami-
tatib⁹: ac tot tribulatiōib⁹ agitari? Ad qd̄ di-
cendū q̄ talia adūsa eis danē. Primo. p̄ reme-
edio medicinali. sc̄do. p̄ succursu spiritalia.
tertio. p̄ dono diuinali.

Articulus prim⁹ q̄ iustis ad-
uersa dantur pro triplici medici-
na vt sequitur.

Primo qd̄ dāt p̄ remedio medicinali
 vñ formāt tres triplicate rōnes. **Pr̄m̄o**
 dāt p̄mo p̄ medicina purgatiua. sc̄do
 p̄ medicina p̄suatiua. t̄t̄o p̄ medicina solidatiua.

Qz p̄ aduersa in hoīb⁹ iustis
purgātur tria. Ca. j.

Primo inq̄ dāt p̄ medicina purgatiua
 Cū i triplici rōe adūsa dāt s̄m q̄ tria
 i nob̄ idigēt purgatiōe. s. vt purgent
 Pr̄m̄o offēnsiōes. sc̄do affectiōes. t̄t̄o p̄suetu-

dines. **Pr̄m̄o dāt ad purgādū offēnsiōes: q̄s i**
 q̄ tā inocēs ē vt absq̄ crimie viuāt di. **Joh.**
j. Joh. j. Si dixerim⁹ qz pctm̄ nō habem⁹: ip̄i
nos seducim⁹ z x̄itas in nob̄ nō ē. In sup. i. si
forte mortalib⁹ culpis qd̄a in p̄nti nō s̄nt a-
stricti: fūest tñ in eis in p̄terito irretiri: p̄p̄ea
merito indigēt emēdari atqz purgari. iō h̄ie
ro. ait. Radix pcti sine igne tormēti p̄sumi s̄
p̄t. Et Greg⁹. in q̄t. Ad lima ferro: fornar̄ au-
ro: flagella grano: h̄ facit tribulatio iusto. Si-
cut nouacula pili sup̄flua de corpe amouētur
z acutis pectinib⁹ purgant: lane z capita a fe-
cib⁹ suis z p̄āni acrimonia saponis: z iuruiō
aut fullonū herbis mūdāri solēt: sic iustozū
mētes a tribulationib⁹ tolerat. vñ Malach.
ij. de dño ait. Sedebit p̄s̄as z erātūdās argē-
tū z purgabit filios leui: q̄ iterp̄ caſ assūpt⁹. s.
ad iusticie statū. i. viros x̄tuosios z iustos. Se-
cūdo danē ad purgādū aff. ectiōes: q̄b⁹ sepi⁹
mēs mūdānis z tāstozū s̄ iheret. s. i t̄pali gau-
dio: dolore: spe: timorē: odio z d̄siderio. Cū
s̄m sniam salomōis Prou. xij. Ecce deriso-
rē z exibit cū eo iur. gñū cessabūtqz cause z pu-
melie. Itē sic sarc̄to sp̄inez nocue herbe euēl-
lunt de satis: s̄z radicales affectiōes aiaz cor-
rūpētes de mētib⁹ iustozū tribulatiōib⁹ extir-
panē. vñ. p̄s. Argētū. s. igne tribulatiōis exa-
minatū: terre hoc ē in terrea affectiōe: purga-
tū septuplū p̄p̄ p̄dictas septē affectiōes: ne-
sc̄z iusti s̄iāt sic corū q̄ nō redūt ad noe in arcā
Gen. viij. vñ Greg⁹. Qui in p̄nti q̄sita felici-
tatē iuenit: auctorē q̄ eā tribuit nō req̄rit. Et
Prou. xx. Lior vulneris absterget mala et
plage in interiorib⁹ vētr̄i. Tertio dantur ad
purgandū malas p̄suetudines z malos ha-
bit⁹ sepe iueteratos in nobis. vñ Apoc. viij. d-
talib⁹ sc̄p. ē. Hi sunt q̄ venēst d̄ magna tribu-
lacione: z laueſt s̄to. suas: z dealbaueſt eas i
sanguie agni: q̄ meritorias facit i eis habitas
passiones: ablati habitib⁹ z p̄suetudib⁹ mal.

Aduersa propter tria p̄seruat
iustos. Ca. ij.

Secūdo danē iustis adūsa p̄ med-
 cina p̄suatiua. **Et hoc iterū ex tri-**
 plici causa. **Primo** qz remouēt pec-
 candi occasiōes. sc̄do qz dant men-
 tales occupationes. tertio qz sunt iustozū de-
 fēnsiōes. **Pr̄m̄o** em̄ adūsitates remouēt peccā-
 di occasiōes. **Sic** etiā abstinētiā z dietā tenē
 ab idigētiōib⁹ p̄suat: z p̄ p̄s̄ a morbis q̄ ex i
 digestionē generant: sic paup̄tas: infirmitas
 z quecunqz alia temporalis aduersitas pre-
 seruat a culpis: que venire solēt ex p̄sperita-

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

te magnificentiarū delictarū diuiciarū z con-
similiū. Unde mens in tribulatione posita ē
locus ille aridus. de quo **Matth. xij.** Cū im-
mundus spiritus exierit ab homine: vadit p
loca arida querens requiem z nō inuenit. At
ecōtra de eodem imundo spiritu: z loco eius
dicit **Job. xl.** Sub ymbra dormit i secreto ca-
lami in locis humentib⁹. Secundo dat men-
tales occupationes ne. i. mens noxia cogitā-
do ruat. **3do** scribitur **Eccl. xj.** Abalicia. i. af-
flictio vnius hore obliuionē facit luxurie ma-
xime. Ad hoc ponit **Hiero.** in epistola ad ru-
sticū exemplum de quodam iuvene di. **Q** i
quodam tenobio quidam adolescens nulla
opis magnitudine flagrantiam poterat car-
nis extinguere: vnde eum piclitantem pater
monasterij vidēs hac arte seruauit imperās
cuidam viro graui: vt cum iurgijs atq; con-
uitijs misectaretur: z post irrogatam iniuriā
prius veniret ad querimonias: vocati testes
pro eo loquebant qui contumeliam fecerat.
Solut pater monasterij defensionem oppo-
nebat: ne abundantī tristitia frat absoberet
ita annus decursus est. Quo expleto inter-
rogatus adolescens sup cogitationibus p̄sti-
nis r̄idet. Pater viuere me non licet: z forni-
cari licebit z p consequens sic euasit. Tertio
sunt iustorum defensiones. Est enī tribulatio
sicut fossatum muniēs castrum mentis a sup-
bia z a ceteris peccatis que a prosperitate se-
quant. Unde **Exod. xiiij.** Aque erāt filijs isrl
p muro a dextris. i. a p̄speris: a quibus plu-
rimi submerguntur. Est etiam sicut alr⁹ mu-
rus z fortis p̄seruans a p̄cipitio: z ab hostili
impetu inimicorum. i. alijs z ceterorum viti-
orum concussionē. Est insup sicut sepes mu-
niens ortum mentis maxime ab auaricie cul-
pa. Unde **Dee. ij.** Sepiā viam tuam spinis
id ē. detractationibus z murmuratiōib⁹ atq;
blasphemijs p̄tra te factis.

**Propter tria iusti p aduersa i
gratij et virtutibus confirman-
tur. Ca. ij.**

Tertio dan^t aduersa iustis p medi-
cina consolidatiua. Consolidatur
enī mēs humana p aduersa in ac-
quisitis gratijs atq; bonis maxie
p̄pter tria. Primo p̄pter recollectionem. se-
cundo p̄pter roborationem. tertio p̄pter ex-
pulsionem. Primo p̄pter recollectionē. Nā
virtus interior mētis: dum a suo cōrrario ex-
terius puocare se sentit: mox etiam cum sopi-
ta omēs spūs vires in seipsam resumit: sicut

expimento certissimo patz q ignis nō tactus
nec villo vento pulsatus cito deficit p seipsum
sed ccontra aliqua cōrrarietate sicut follibus
artatus omēs vires suas recolligit in seipm.
Sic terra frigore coartata in hyeme calozē re-
colligit intra se. Et humanus stomachus ex
frigore in hyeme naturalē calozem ad seipm
attrahit. In disputationibus insup graui ar-
gumento obiecto omēs intelligentie vires i
mente recolligunt. z fortius virtus in infir-
mitate perficitur. Secundo consolidat p̄ o-
pter roborationē. Ex tribulationibus enim
mens forti⁹ roborat: quod sequit ex p̄dictis
Nam ignis competenti vento pulsar⁹ in ma-
iorem erigitur flāmā fortiusq; figurat⁹ z inca-
lescit. Sicut etiā patet de terraz stomacho fri-
gore coartatis. Propterea **Sen. li. de puidē-
tia** ait. Non est arbor magna neq; fortis: nisi
quā frequēs ventus incurfat. Ipsa enī vera
tione constringitur: z radices celsius figit. Et
Greg⁹. Electorū desideria dum premunt ad-
uersitate crescunt: sic ignis flatu p̄mitur vt cō-
ualescat: z vñ extingui credit roborat. Tertio
cōsolidatur p̄pter expulsionē cōrrarij sui: qd
etiam ex duob⁹ p̄dictis facile conspicitur seq̄
Nam lateres igne decocti ictibus non tā fa-
cile cedunt sicut crudi. Tyrones nempe p̄
liorum exercitia sunt milites strenui z discre-
ti: scholastici q̄q; disputādoz nodosa sophis-
mata dissoluendo: sunt magis ad resistendū
contrarijs p̄mpti. **Gubernatorē** in tempesta-
te in acie militē intelligas: sic iustis calamital
virtutis est occasio nō ruine.

**Articulus secundus p aduer-
sa nepe tripliciter domin⁹ succur-
rit iustis.**

Secundo dan^t aduersa iustis p suc-
cursu spiritali. vñ trabunt alie
tres triplicate rōnes. Nam datur
eis adūsā ad tria. P̄rio ad eos exci-
tandū. sc̄do ad eos illuminādū. tertio ad eos
conseruandū.

Qum aduersitatib⁹ de⁹ pro-
pter tria excitat iustos. Ca. ij.

Primo qdē iusti adūsā dāt ad eos ex-
citādū: z h̄ maxie p̄pter tria. P̄rio vt vi-
uāt attēti⁹. sc̄do vt clamēt affectuosi⁹
t̄tio vt ipetrēt copiosi⁹. P̄rio vt viuāt attēti⁹.
Sepe etenī fit vt iust⁹ qdā opa iusticie exercēs
z q̄si oia detestāda delinquēs sibij p̄i qdāmō
sufficere arbitretur: z quodam pigricie som-
pno torpescēs talētū grē ad lucrū sibi p̄cessū

in terra reponat: vt dicit **Matth. xxv.** Tale aut dñs tribulationes pugno pcutiens in latere p apostolum ait **Eph. v.** Surge qui dormis. In hui⁹ mysteriū **Act. xij.** dum dormiret in carcere **Petrus.** Ecce angelus dñi astitit p cussos latere petri excitauit eum dicens **Surge velocit.** Angeliq⁹ suasu herodis vincula z carcerē dereliquit. Sic moralit^r percutitur iustus laboribus z erumpnis vt abijciat vincula negligentie z relinquat carcerem pigricie z torporis. Secundo vt clament affectuosus z inuocent. s. auxilium saluatoris. **Unde Aug⁹.** Premunt iusti in ecclia: vt pressi clamēt: clamantes exaudiant: exauditi glorificent deum. **Tria vtiq⁹ sunt que faciūt auxiliū fortiter inuocare.** Accensus ignis i domo subintrans: atq⁹ in nauī: z tempestas vehemens in mari. **Unde Matth. viij.** clamāt discipuli dicentes. **Dñe salua nos perimus.** Sic nempe ignis afflictionū z aque tribulationum: insup z tempestates psecutionū iustos torpentes excitant ad affectuosum clamorem. **Et tunc quippe vt testat^r ps.** Prope ē dñs omnibus inuocantibus eum in veritate. **Tertio vt impetrent copiosius.** Ex duobus quippe que nuperrime dicta sūt. s. qz mēs vigilat attentius z inuocat feruentius. necesse est q⁹ aptior fiat ad gratiā acceptandam: z copiosius impetrandam. ideo in psona dñi ait ps. **Inuocabit me et ego exaudiam eum cuz ipso sum in tribulatione: eripiam eum z glorificabo eum.**

Qz cum aduersis de tribus illuminantur iusti. Ca. scdm.

Secundo dantur aduersa iustis ad illuminandum. Tripliciter namq⁹ illuminat^r mens expurgata adūstitate. **Primo vici ad cognitionem sui.** secundo ad cognitionem dei. tertio ad cognitionem mūdi. **Primo illuminat^r ad cognitionem sui.** Solent nempe homines mēte alienati ligari atq⁹ in plantis pedū cōtundī: vt p dolore corpis redeat sensus mentis. Sic vtiq⁹ qui a sui cognitione alienati sunt: a deo p flagella ad seipos recognoscendum misericorditer coartant: ictibus catuli cogunt. atq⁹ docent stare: z equi z boues compositē ire. **Sic filius prodigus Luc. v.** ad seipm reūsus est. **Quis inq⁹ puer nisi flagell^r z virga abijcit stulticiam suam: sicut Prover. xxij.** scriptū ē **Stulticia colligata est in corde pueri: sed virga discipline fugabit illā.** Sic vtiq⁹ stulta ignorantia sui: nō nisi flagellozū disciplina fuga-

tur. **Unde Apoē. iij.** domin⁹ suadet iusto dñ. **Unge collirio oculos tuos vt videas.** Collirium quippe ex quodam puluere atq⁹ medicinali aqua permixta: oculisq⁹ apposita sua acrimonia albuginē oculorū abstergit. **Quid per collirium quo iniungendi sunt oculi corporales: nisi tribulatio qua iniungendi sunt p patientem mansuetudinem oculi spirituales: vt recognoscat homo peccata sua.** Nam fm **Gregl.** oculos quos culpa claudit: pena aperit. **Secundo per aduersitates mens iusti illuminatur ad cognitionē dei.** **Unde Esa. xxvij.** Sola veratio dabit^r intellectum auditui. **Tribulatio vtiq⁹ est illud amarū sel quo oculi tobie. id ē. viri iusti ad dei cognitionē fuerunt illuminati.** **Tobie. xj.** **Unde Rudic. iij.** scriptum est. **De sunt gentes quas dimisit dominus in terra promissionis: vt p has erudiret israelem. s. ad dei cognitionem.** **Uti de habitis tribulationibus. i. humiliationis regratiāns dñō propheta ait.** Bonum mihi quia humiliasti me: vt discas iustificationes tuas. id ē. voluntates tuas iustificantes animas. **Tertio p aduersa anima iusti illuminatur ad cognitionem mundi.** Ex forti nāq⁹ nubium cōcussione coruscatio in aere generat^r. **Unde etiam in noctis tenebris circumstantia pericula subito lumine demonstrantur.** Sic ex tribulationum quassatione mūd⁹ iste plenus periculis z laqueis z malignitatibus potest cerni atq⁹ cognosci. **Qz verum est qd scribitur. s. Job. v.** **Mundus totus in maligno positus est.** **Propterea. s. Job. ij.** omnibus cōsulit apostolica veritas di. **Holite diligē mūdum: nec ea que in mundo sunt.** **Et in eodez c. rationem assignans ait.** **Quia mūd⁹ trahit z cōcupiscentia eius: quod intelligēs apostolus ad Phil. iij.** ait. **Omnia arbitratus sum vt stercoza.**

Qz p aduersitates iusti tripliciter cōseruantur. Ca. iij.

Tertio dātur iustis aduersa ad cōseruandum. **Conseruantur enim gratie virtutes z merita acquisita triplici ex causa per aduersa.** **Primo videlicet ex laborioso lucro.** secundo ex amoroso stimulo. tertio ex gratioso adiutorio. **Primo quidem gratie virtutes z merita cōseruantur ex laborioso lucro.** **Notabili q⁹ dem animaduersione pensandum est q⁹ altiora dona nequaq⁹ cōseruari solent accepta si absq⁹ erumpnoso labore fuerint acquisita: siq⁹ experientia in scriptura sacra apertius mani-**

Sabbato p^o cineres Quare aduersa datur iu.

festat. vnde em luciferum a tanta altitudine gratie cernimus cecidisse: nisi quia tanta dona absq; labore adeptus est. Et de hoc Esa. xliij. c. interrogat eum quodammodo di. Quo modo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris? Unde adam et eua: ecclie pastor a dño constitutus: et alij plures p prospera aut p tempore reliquerunt deum: nisi quia absq; sudoribus et erumpnis adepti sunt altiora dona largitatis diuine vt discat quilibet nostrum de acceptis gratijs exultare in domino cum tremore. Et si sine labore accepit dona possideat illa cū magno timore. Secundo conseruantur predicta bona ex amoroso stimulo. Magna nempe et mirabilis et omni acceptioe digna est miscētia dei: que p malos quādoq; cōtra iustos duras et grauas infamias suscitare pmittit: vt p aquam infamie vinū nimis gratiosi nominis temperetur: ne iusti mens incurrat spiritalē ebrietatē. vnde deuiare habeat a vero lumine virtutis: quod quidē moral' Greg^o. elegantissime scribit. vj. q. j. sunt pleriq; zc. vbi ait. Sunt plurimi qui vitā bonorum fortasse amplius q; debent laudant: et ne aliqua elatio de laude subzeperat permittit deus malos in obrectationem et oburgationem prumpere: vt si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur: ab ore vituperantium suffocet. hec ille. Magnū ergo periculum est laudari: quia tales laudationes homines precipitant in ruinā. Amplectēdi sunt em qui nos blasphemant vitupant et rephendunt: quia ne ruamus vtiq; nos sustentant. Unde in vitis patrū quidā de senioribus ait. Nisi velauerit pastor oculos animalis molētis ad molam vertit se animal: et comedit labores suos: sic deus pmittit nobis insurgere diffamatores et validas tribulationes q; oculos nostre mentis obnubilēt ne bona q; operamur videntes erigamur in supbiam: pda musq; lucrum nostrorum laboriosorum sudorum. Tertio etiam conseruantur predicta bona ex gratioso adiutorio. s. in tribulatioe dato. Tribulatio em hominē volentem saluari quasi cogit eum: vt nō solum pugnet p virtute contra quā temptatur et angustiatur. verū etiam vt querat auxilium nō solum dei sed etiam seruatorū eius. Interim misericors deus tribulatis oratione multorum in auxilium ppe est: sicut ps. testat di. Juxta est dominus his qui tribulato sunt corde et humiles spiritu saluabit. Et iterum Greg^o. inquit. Nisi ps. p tribulationē melius se seruari sci-

ret nō diceret. Proba me domine et tēpta me.

Articulus tertius q; p aduersitates iustis datur a dō tria dona

Tertio dantur aduersa iustis p dono diuinali. Triplex siquidē donum donatur parentibus iusti cū eis aduersa dantur. Primum est donum conformitatis. secundum est donum suauitatis. tertium est donū iocūdītatis.

Q; triplex donum conformitatis cum christo prestant aduersa. Ca. j.

Primum autem est donum conformitatis. In quo quidē dono ostēditur q; aduersa cum dantur iusti tripliciter sunt signa cōformatōis cum dño iesu christo: Primo quia sunt signa imitationis. secūdo sunt signa associationis. tertio sunt signa vnionis seu pfectionis. Primo sunt signa imitationis hoc est q; iusti seq; tur christum. Luz em christus sit caput iustorum. Juxta aplm Eph. v. Caput ecclie ē xps Quo em graditur caput debēt et membra sequi: teste etem Luc. xxiiij. c. Pro nobis redimendis oportuit pati christum et ita intrare i gloriā suam. Decens vtiq; est membra ei^o qui sunt iusti per passionū tolerantiam suo capiti conformari: quia vt ipse dñs Luc. vi. c. attestatur. Non est discipulus super magistrum: nec seruus maior domino suo: si me psecuti sunt et vos persequentur. Secūdo sūt signa associationis. Unde apłus. ij. Corintl. j. ait. Sicut socij passionum estis: sic et consolationis eritis. Magnū quippe preconiu est iustorum conformes fieri imagini filij dei et portare insignia christi que sunt tribulationes atq; aduersa. Tertio sunt signa perfectionis seu vnionis. Unde dominus Luc. vi. ait. Perfectus erit ois si sit sic mgt ei^o q; pass^o ē vsq; ad mortē: mortē autē crud: sic Phil. ij. c. ait apostol^o.

Q; tres suauitates p aduersa acquirunt iusti. Ca. ij.

Secūdū ē donū suauitatis. In adūssis em dati iusti saporosus gust^o: sapidul q; affect^o et pur^o ad triplicia dona: sic scđ. ē. Ex mali gustu fit dulci^o oē bonū. Primo ad bona temporalia. secūdo ad bona corpalia. tertio ad bona spūalia. Primo em fm deum dulcius sapiunt per aduersa tpalia

bona q̄ sine aduersis. **A**del enim dulcius sapit cum p̄mo gustat aliquid amarū: sic et p̄spera dulciora sunt p̄batis aduersis. **U**nde ps̄. ait Circa tua. i. tribulatio: quia cū x̄ga pueri flagellant: et baculus tuus. i. temporalis consolatio. **N**am cū baculo sustentamur: sic et temporalibus adiuuamur: ipsa me consolata sunt etiam temporaliter. **S**ecundo p̄ aduersa dulcius sapunt corporalia bona. **N**ōne sepe post fortissimas febres: acutosq; dolores iocundior sanitas estimat: tantoq; gratiosior q̄to p̄cessit infirmitas grauior. **N**ec estimat homo diuitias sanitatis nisi senserit mesticias grauis infirmitatis. **P**ost abstinentiā vel penuriā magis dulcis fit om̄is cibus: qui talia sunt salis sancti Bernardi. **E**xemplū de abbate stomachato quē pinginasus curauit fabis et aq̄. **T**ertio in sup̄ p̄ aduersa dulcius sapiunt bona sp̄ualia. **U**nde. ij. Corin. j. Sicut abundant passionēs christi in nobis ita p̄ x̄m abundat consolatio nostra. **E**t Bern. **E**tum abundat tribulatio nostra p̄ deo: tāto abundat cōsolatio n̄ra p̄ eum.

Triplex iocūditas que iustis Venit per aduersa. Ca. iij.

Eritū donū iustis p̄ aduersa dat. scz donū iocunditatis. **P**ro cuius intelligentia norandū est: q̄ donū sapiētie disponit ad pacē: quia sapientia iungit mentē sūmo et vero bono: et est finis et trāquillitas totius appetit̄ rōnis: et h̄ par est beatitudo illa: de qua dñs **M**atth. v. inquit. **B**eati qui p̄secutionē patiunt̄ p̄pter iusticiā: qm̄ ipsorū est regnū celozū: quia tanta delectatione fer̄ in tales persecutōnes: vt eas i hac vita eligat p̄ summa beatitudie sue. **E**t qua quidē beatitudine iam adepta ex necessitate sup̄abundat quedā delectatio spir̄itualis que gaudiū nominat: et inter duodecim fructus sp̄ūs ab ap̄to ad **M**atth. v. nominatur. **E**x hoc nempe gaudio triplex iocūditas i talibus iustis de aduersis generat̄ etiā in p̄sentia. **P**rima vicz ē iocūditas mentalis. sc̄ba ē iocūditas corporalis. tertia est iocūditas celestialis. **P**rima ē iocūditas mētalis que mensurat̄ etiam s̄m abundantia p̄cedentiuz passio- num. **U**nde ps̄. inquit. **S**cōm multū. dolo- meo. cōsolationes tue letificauerūt aiām meam. **E**t alibi idem ait. **L**etati sumus p̄ dieb̄ q̄bus nos humiliasti annis quib̄ vidim̄ mala. **S**ecunda est iocūditas corporalis. vñ sc̄p. est **A**cl. v. **Q**uibant apli gaudētes a conspectu consi. qm̄ digni. ha. sūt p̄ nomine iesu cō-

pati. **E**t **C**ol. j. de se ap̄s ait. **G**audēo in passionibus meis: **U**ñ tales p̄ ps̄. dicunt. **T**ransiimus per ignem et aquam et educet nos i refrigerium. **S**icut beatus **L**aurentius exp̄tus est cui carbonēs prestabant refrigerium. **T**ertia est iocūditas celestialis que ex duabus precedentibus generatur: de quib̄ beatus **J**acobus ait. **O**m̄ne gaudium scz spirituale et corporale existimate fratres cum in variis temptaciones incidēritis. **E**t iterū **J**ob. xvj. domin̄ ait. **T**risticia vestra cōuertetur i gaudium et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. **S**en. quoz in li. de pudentia inquit **G**audent magni viri. rebus aduersis: nō aliter q̄z viri fortes belli triumpho. **E**t. ij. **C**or. j. **P**ater misericordiarum et totius consolationis. qui consolatur nos in om̄i tribulatione nostra. **H**ec est iocūditas de qua dñs **L**uc. xxij. ait. **E**go dispono vobis sic disposuit pater meus mihi regnū vt edatis et bibatis super mensam meam que est passio et aduersitas i regno meo. **Q**uod nobis post nostras tribulationes ip̄e dñs iesus christus vt cū patre et ip̄so filio et sp̄s̄sancto edamus et bibam̄ sup̄ mensam eius in regno celozūz nunc per gratiam et in futuro p̄ gloriām p̄ infinita secula seculozum. **A**men.

Dominica prima in quadra-
gesima ordo dicendorum per to-
tam septimanam sequentem.

Sermo nonus.

Ominum de

um tuum adorabis et illi soli seruiēs. **M**atth. iij. c. **P**ositis christiane religionis operibus satisfactorijs atq; p̄ patientiam probatis iam ad dilatationem eius accedendum est: **P**ropter qd̄ octo religiositates pro presenti septimana per ordinem distinguam̄. **P**rima est religiositas honorās: vbi de diuino honore et cultu diuissime trinitatis agemus. **S**ecunda religiositas dic̄ reformans: vbi de idolatrie origine culpa et causis differemus. **T**ertia est religiositas timorans: vbi materia vltimi iudicij distinguetur. **Q**uarta religiositas est conterens: vbi contritionis materia declarabitur. **Q**uinta est religiositas exp̄pauescēs: vbi ponunt̄. xij. picula in quibus periclitantur peccatores in vltimo fine. **S**exta est religiositas p̄stringens vbi de. xij. doloribus: qui sceleratis sup̄uent

unt in hora mortis agem^o. Septima ē religio-
stas cōfiteas: vbi cōfessōis p̄paratio discre-
tio z integratio ostendit. Octava est religio-
stas regulās: vbi demonstrabit perfectio sa-
cre religionis.

**De honore et cultu dei: seu san-
ctissime trinitatis. Et primo po-
nuntur tria credibilia fundamē-
ta necessaria ad salutē. Ser. ix.**

Primo pro p̄ma religiositate q̄
honorans nuncupat: dñs ait.
Dñm deū tuū adorabis z illi so-
li serues. Iterū vbi supra. Ad
cui^o intelligētiā notandum est
q̄ tria sunt tā necessaria ad cre-
dendum q̄ sine eorū crudelitate nō est homi-
ni salus. Primū est credere deū esse. secundū
credere deū esse vnicū creatorem. tertium cre-
dere deū esse trinū z vnū. Primū inq̄ z radi-
cale fundamentū omniū credendorū est cre-
dere deū esse: hoc em̄ sublato nihil de eo cre-
ditur: p̄pter q̄d cultus ei z honorificētia im-
pēdat. Nullus em̄ honor: null^o timor: null^o
amor ei impendēret: z iterū nulla spes euenit i-
eū: nlla d̄ eo fiducia: q̄re nec curabit nec etiā
cogitabit. Propterea manifestū ē incredulita-
tem hui^o articuli atq̄ negationē ipsi^o destru-
ctionem esse diuini cultus z subuersionē ro-
tius edificij religiosi. Manifestū igit̄ est hūc
esse articulum p̄marium z fundamētū atq̄ ca-
put fidei que credit: z nulli hominū eē posse
excusationē de ei^o p̄naci incredulitate atq̄
negatione. Propterea Exod. iij. ait domin^o.
Ego sum qui sum: z dicas filijs israel: q̄ ē mi-
sit me ad vos. Et Job. c. ix. Si non ille est q̄s
ergo ē. Esa. quoq̄. xliij. dicit dñs. Intelliga-
tis quia ego ip̄e sum. Et ap̄ls. ij. Corinth. j.
Nō est apud illum ē z nō: s̄ est in illo est. Se-
cundū necessariū ad salutem est credere deū
esse vnicū creatore: z nō esse ei e regione vel
ex aduerso aliū vllō modorū: sed ip̄m solū eē
principiū z principē vniuersitatis ac singula-
ris z vniuersalis imperij dñm z omniū secu-
lorum. Cōtra quē articulū blasphemant ne-
fandissimi manichei: qui duo principia vide-
licet beatorū z malorū: z duos p̄ncipes lucis
z tenebrarū: z duos p̄ncipatus siue regna et
duo vniuersa. s. bonorū z malorū isanissima
p̄nacia mentiunt. Cōtra quos Job. j. c. ait.
Omnia p̄ ipsum facta sunt z sine ip̄o factū est
nihil. Tertium aut̄ necessariū ad salutē ē cre-

dere deum esse trinū z vnū: q̄d qui nō credit
cū nō minus sit vnaqueq̄ p̄sonarū q̄ diuina
essentia: vllō modorū sibi om̄em estimationē
destrahit glorie: specialiter aut̄ ip̄i p̄sone quas
denegat imo in vna quacq̄ supra modū blas-
phemat contra singulas. Et sicut p̄dictū est:
nullū vestigiū illi relinquit diuini honoris aut
cultus: cum eodem iure p̄ om̄ia z debito eā-
li diuinus honor sacerq̄ cultus om̄ibus illis
debeat p̄sonis. Et de hoc Job. j. Job. v. ca.
ait. Tres sunt qui testimoniū dant in celo pa-
ter verbū z sp̄s sanctus: z hi tres vnū sunt.
Amplius si quis negaret deum creasse mun-
dum: nō est dubiū quin intollerabiliter blas-
phemaret. Luz igitur incompatibiliter maior
sit gloria ip̄e filius genitori suo q̄ mūd^o crea-
tori: z tā^o vtiq̄ maior q̄to ip̄e fili^o maior mū-
do est: apte incompatibiliter nequius blasphe-
mant qui negant deum patrem genuisse fili-
um: q̄s qui negant eum creasse mundum. Et
ad hunc modū est ostēdere de spiritū sancto
qui est p̄mum z maximū donum largita-
tis ip̄suis. Ex quo manifeste apparet q̄tū di-
uine largitati destrahit qui hmoi donū ex eo
nō procedere cōtendit. Cum em̄ alia dona cō-
paratione illius nihil sint: manifestum est q̄
quasi nihil diuine largitati relinquit compa-
tione eius quod destrahit ei qui donū sp̄s
sancti ei auferre p̄sumit. Ampli^o si p̄pha di-
cere ausus est. Delectasti me dñe in factura
tua: q̄to forti^o dicere poterat. Delectasti me
dñe in genitura tua p̄pter filiū: z in p̄cessura
tua p̄pter spiritū sanctum. Ex his igit̄ mani-
festum est q̄ quecūq̄ de deo credenda sunt:
aut sunt ei p̄ se: hoc est sine respectu z compa-
tione aliarum rerum aut non: z si sunt per se
partim sunt ea que diximus: partim conse-
quentia ex his. Consequentia autem voca-
mus eternitatem simplicitatem: impassibili-
tatem: personarum equalitatem: et multa cō-
similia que posito fundamento trinitatis ex
necessitate sequuntur personas vel aliquam
seu aliquas ex predictis. Tria igitur hec que
premissimus principia sunt z radices ac fun-
damenta aliorum. Eorum vero que de cōpa-
ratione rerum aliarum principia z radicalia
sunt p̄ om̄ia sapientia z bonitas. Omnia em̄
alia consequentia horum sūt: sicut q̄ dicitur
creator: q̄ dicitur pater: q̄ dicitur nutricius:
q̄ dicitur lux et dux hominum et consimi-
lia. Ex crudelitate enim horum trium
oriuntur om̄es partes diuini cult^o. Eorū igit̄

que p̄tinet ad diuinū honorē z cultū: quedā p̄tinet ad diuinā potentia: quedā ad diuinā sapientia: quedā ad diuinā clemētia. Et hoc ostendit verbū preallegatū cū dicit: Dñm deum tuū adorabis. zc. Nam p̄mo ad potentia p̄tinet illud dominiū. Secūdo ad sapientia illū quod dicit deū. Deus em̄ videns interpreta tur: z ido dei sapientia apte demonstrat. Tertio ad clemētia p̄tinerē videt quod dicit tuum: quia ipse deus ex charitate sua factus est noster.

Articul⁹ prim⁹ q̄ deo propter infinitam potentiam ei⁹ triplex est exhibend⁹ cultus et honor.

Primo em̄ altitudini z sup̄essentie diuine potentie triplex exhibend⁹ est honor z cultus. Prim⁹ dicitur adoratio. secūdo dicitur exoratio. tertius dicitur veneratio. Nam q̄ dei potentia infinita esse credēdo cognoscit deū adorandū exorandū z venerandū intelligit.

Quid est adoratio et de quattuor actib⁹ adorationis. Ca. i.

Primus diuine potentie cultus et honor dicitur adoratio. Est em̄ adoratio subiectio z humiliatio interi⁹ or z exteri⁹: qua nos deo subiectos eē ad p̄ndendū vel saluandū plenarie p̄fitemur. Sic adorabat dñm ps̄. di. In manibus tuis sortes mee. Consistit autē hec adoratio in quattuor actib⁹. Primo in inclinatione capitis. secūdo in curuatiōe corpis. tertio in genuflectione poplicis. quarto in totali prostratione hominis. Primo in inclinatione capitis vt cū nominat iesus vel x̄ps in sacris solēnijs. ec̄. de imu. ec̄. c. decet domum dñi sanctitudō. Et hoc maxime facere debem⁹ vt discamus erubescere ex nostrorū peccatorū consideratione: sicut fecit publican⁹. Luc̄. xviij. q̄ nō audebat oculos ad celum leuare. zc. Discamus a bonis indolis pueris: qui cum de relinquerint atqz redarguti fuerint inclinatio capite erubescūt. Sic z nos cum a p̄se nostro qui in celis est rephendimur qui sic n̄rē in q̄t filia babilonis misera: tūc anima sicut filia bona ploret. di. illud Threno. iij. Memoria memor ero z tabescet i me anima mea. Et iterum dicat cū ps̄. Fuerūt mihi lachryme mee panes. zc. Secūdo in curuatione. s. cum dicitur gloria patri z hoc in signū: q̄ om̄i fragilitate miseria quo ad animaz z quo ad corp⁹ pleni sumus: z q̄ ad iterum ruendum atqz peccan-

dum z deficiendū prompti sum⁹ quod in corpore stercore z immūdicia pleno demonstrat. Unde Job. x. Memēto queso q̄ sicut lutum feceris me: z in puluerē reduces me. Tertio in genuflectione poplicis. s. in eleuatiōe corp⁹: poris christi z cōsimilib⁹: talis quidē debz eē reuerentia: qualis est cui reuerētia exhibet. Si em̄ dñum seculare cū genu sinistro: qz ex pte dei dñs corp⁹ z temporalis substantia ē. Si platus genu dextro: quia ex pte dei domin⁹ anime phibetur. Si papa cum vtroqz. Multo amplius debem⁹ genuflectere deo. Iuxta illud Ep̄. iij. Flecto genua mea ad patrē domini nostri iesu x̄pi. Et Rhoma. xiiij. Cuius ego dicit dñs: quia mihi curuabit om̄e genu. Qui ergo corā sacramēto corp⁹ christi soluz vno genu se curuat: similis est iudeis illo mōse genuflectētib⁹ corā christo tpe passionis. Quarto totali p̄stratione hominis. s. i signū q̄ finem vite nostre cōsiderare debemus: vel in signū q̄ p̄fitemur nihil esse ex nobis. Hūc autē modum tenet ecclesia tempe passionis in quattuor passionib⁹ q̄ dicitur. Et inclinato capite emisit spiritū. Venite ergo sicut ps̄. ait adorem⁹ z p̄cidamus ante deū plorem⁹ corā domino. zc.

Quid est exoratio. et q̄ quattuor ei⁹ actib⁹ diuina potentia inclinatur. Ca. ij.

Secundus autē diuine potentie honor z cult⁹ dicitur exoratio. Per exoratiōem em̄ ad dei potentia cōsumimus inclinandā. Per quattuor em̄ nobis diuina potētia inclinatur. Primo p̄ oratiōem. secundo p̄ deprecationem. tertio p̄ sacrificatiōem. quarto p̄ thurificatiōem. Primo em̄ diuina potentia inclinatur p̄ orationē que fit p̄ bonis optinendis: sicut patet i dominica oratione cum dicimus. Pater noster zc. In qua oratione postulam⁹ que sunt necessaria ad hominis vtriusqz salutē. Et de h̄ etiam ps̄. ait. Verba mea auribus p̄cipe dñe intellige clamorem meum. Intēde voci orationis mee: rex meus z deus meus. Secūdo inclinatur p̄ deprecationē que fit p̄ malis remouendis: sicut fecit Tobias. iij. c. pro plaga cecitatis amouenda: z sara pro opprobrio virorum occisorum. sequitur In illo tēpore ex audite sunt preces amborum in cōspectu glorie summi dei: z missus ē angel⁹ dñi raphael vt curaret ambos: quorū sūt vno tpe of̄c nes in cōspectu dñi p̄ntate. Ad h̄ etiam ps̄ ait. Deprecatus sum faciē tuā i to. cor. meo. Ad i. mei

et exaudi me. **Et Jaco. v. c.** Multum enim valet
 peccatio iusti assidua. Tertio per sacrificacionem
 ut audiamur. Sacrificium dicitur ex hoc quod homo fa-
 cit aliquid sacrum: sed super omnia sacrificia: imo
 sacrificium sacrificiorum est corpus sanctissimi iesu
 christi: sicut patet de psalmo. di. j. c. nihil. **Et ideo**
 de illo psalmo. ait. Sacrificium laudis homo. me et il-
 liter quo ostendat illi salutare dei. Quarto per
 thurificacionem ut exaudiamur. Thurificatio
 nempe designat non tantum odorem sacrificii: sed etiam
 solennitatem dei in cuius honorem sacrificium cele-
 bratur. que quidem **Exod. xxx.** in thimiamate fi-
 guratur. **Et** quia omnis gratia a domino impetranda
 ex iesu christi merito nobis datur et ad nos de-
 scendit ministerio angelorum atque sanctorum. **Iu-**
ta illud Heb. j. Omnes sunt administratorum
 spiritus. et. **Et. ij. Corinth. ij.** apostolus ait. Odorem
 nominis sue spargit per nos in omni loco. **Ibo** alta-
 ris thurificatio per quod christus significat in
 ecclesia primitus primo: deinde officio mini-
 stros thurificans omnes per ordinem circumstantes.

**Quid veneratio: et quod ad illam
 quattuor necessaria sunt. Ca. ij.**

Tertius autem diuine potentie honor
 et cultus est veneratio. scilicet qua ad di-
 uinam potentiam vel ad sacra eius
 non nisi deceter hoc est loti et purifi-
 catione mente et corpore accedere presumamus. **Hec**
 autem quattuor requirit. Primo sacrorum locorum
 magnificentiam. secundo ministrorum mundiciam:
 tertio necessariorum decentiam. quarto cerimo-
 niarum armoniam. Primo enim veneratio requi-
 rit sacrorum locorum magnificentiam et decorem.
Et merito quidem quia est ibi presentia dei: sicut
 psalmo. ait. Dominus in templo sancto suo. **Est** insup
 ibi communiter domini presentia sacramenti. **De hoc**
 iterum psalmo. ait. Dominus in loco sancto suo. **Est** in-
 super etiam ibi presentia militum angelorum astantium
 coram domino: qui est in hostia consecrata. **In ea**
 suscipimus sanctissima sacramenta. **Ita** ibi ba-
 ptisamur: confirmamur: emundamur: ibi sacri
 ordines dantur. ibi suscipimus corpus sanctis-
 simum iesu christi: ibi indulgentiarum gratie condonantur.
Que omnia in spiritu contemplans iacob. Genes.
xxvij. admirans ait. **Quod** terribilis inquit est lo-
 cus iste: non est aliud nisi domus dei et porta
 celis: propterea requirit magnificentiam et deco-
 rem. **Secundo** ministrorum mundiciam. scilicet in con-
 tractando diuinarum ecclesiasticarum sacrarum. **Quanta**
 puritate pollere debet quorum ministerio iusti-
 ficanter impij: reconcilianter reus: curantur infirmi:
 illuminantur ceci: mundantur leprosi: et mortui de-
 niq; suscitantur: **Profecto** mundus esse debet qui vi-

cem christi gerit in terris: et maxime cum alijs et si-
 bi dispensat dominicum sacramentum. **Ad hoc** facit quod
 scribitur **ex. de imo. ec. c.** decet dominum. **Et Esa.**
j. Lauamini mundi estote. **Tertio** necessario-
 rum decetia. scilicet in apparatu vasorum luminarium
 vestimentorum et huiusmodi que omnia clamant et osten-
 dunt gloriam et magnificentiam cultus: ad quod
 hortatur **Salomon Proverb. ij.** honora do-
 minum de tua substantia. **Hinc. j. Reg. ij.** ait do-
 minus. **Qui** honorauerit me. scilicet in predictis glo-
 rificabo eum. scilicet honoribus sempiternis. **Quarto**
 ceremoniarum armoniam. id est concentum et ordinem vel
 celebritatem carationum psalmodiarum duotionum
 et lectionum: necnon et tota festiuitas musicorum
 huic seruire debet. **Ubi** **fm Aug. x.** **psellio.**
Per aurium oblectamenta infirmorum mens in
 affectum pietatis assurgat: non ad ostentationem
 et delectationem puocandam sed carnalibus talia
 incarnalia conuertuntur: quia sicut **fm Aplm**
vij. c. ad Rho. Diligentibus deum omnia coopan-
 tur in bonum: ita non diligentibus deum omnia coo-
 perant in malum.

**Articul. secundus de triplici cultu
 et honore qui exhibendus est deo
 propter infinitam sapientiam eius.**

Secundo enim quod eum deum credit sapien-
 tie infinite esse: et quod omnia ad nudum
 intuetur tria deo impedit. **Et sic** tri-
 plex est diuine sapientie cultus et ho-
 nor. **Primus** est timor. secundus est pudor. tertius est
 dolor. **In oculis** nempe dei aliquid agere inti-
 morate: impudenter: et impenitentem: non est ho-
 minis quod credat eum omnia aspiceret oculis sapien-
 tie sue: cum deus videns interpretatur. **Iuxta illud Heb.**
ij. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius.

**Timor dei duo generat in huma-
 na mente. Ca. j.**

Primus autem diuine sapientie honor et cultus
 est timor. scilicet qui ostendit culpam et diuinas
 iusticias: sicut psalmo. ait. **In** initium sapientie ti-
 mor domini: intellectus bonorum. o. fa. cum. **Et ex**
h duo bona oriuntur: stupor et tremor. **Primo**
 ex timore oritur stupor. scilicet diuini iudicij quod conti-
 nue psuevit a deo peccatoribus infligi: quod preteritans
 propheta de se ait. **Di** iudicia eius in speculo meo
 et iusticias eius non repulsi a me. **Et ad h** hortatur
Ecclesi. xvij. c. di. **C**ognoscite iusticias et iudicia
 dei. scilicet ut stupeant. **Hic** utique est quod in diuino cultu
 ita repetitur diuina iudicia sicut et beneficia ut stu-
 peamur peccare coram diuina sapientia. **Recoli-**
mus enim diuina iudicia primi angeli: **Ade:** dilu-
 uij: sodome: domus salomonis: samsonis. pet. et

ultimi iudicii vt stupor in mentib⁹ nris gene-
retur. Secūdo ex timore oris tremor. s. eter-
ni supplicij pccōrib⁹ prepati vbi p̄siderare de-
bet homo q̄ momentaneū est qd̄ delectat: sed
eternū qd̄ cruciat. Ponderetq; sniam ch̄isti
dicentis p̄tra damnatos Mat. xxv. **Discedi**
te a me maledicti in ignem eternū. qui prepa-
tus est diabolo z angelis eius: Nō p̄siderās
p̄s ait: Timor z tremor venerūt sup me z cō-
tererūt me tenebre. Et iō in cultū dei sepius
infernale iudiciū vel supplicij rep̄ntamus.

Q̄ pudore generāf duo. Cap. ij

Secūdo diuine sapie honor z cul-
tus ē pudor q̄ cōmissa repenset et
p̄sideret: ex quo duo bona etiā or-
tum habent. s. verecūdia z erube-
scentia. **Primo** verecūdia. s. culpe cōmisse.
Exemplū de Magdalena Lu. viij. que stans
retro secus pedes dñi iesu lachrymis cepit rī-
gare pedes eius z vnguēto vngēbat. Simili-
ter etiam publican⁹ Lu. xviij. non audebat
oculos ad celū leuare: sed pcutiebat pect⁹ su-
um di. **Deus** ppicius esto mihi pccōri. **Secū-**
do erubescētia. s. pene insicte: qz sicut p̄s ait:
Multa flagella pccōris spantes autē in dño
mīa circūdabit. **Et iō** gestus vtriusq; s. vere-
cūdie z erubescētie in diuino cultu frequen-
tius recoluntur.

Ex dolore duo i anima generā-
tur. Capitulum tertium.

Tertius autē diuine sapie honor et
cultus est dolor q̄ pensata emēdet
p̄ veram p̄niam: ex quo duo insu-
per oriunt bona. s. p̄fessio z corre-
ptio. **Primo** ex dolore oris p̄fessio peccati de-
fieri sicut p̄s ait: **Dixi** p̄strebōz aduersum me
iniusticiā meaz dño: z tu remisisti impietate
peccati mei. **Et alibi.** **Confitebor** tibi dñe i to-
to corde meo: in p̄fessio iustoz z p̄gregatione
Secūdo oris correptio peccati p̄fessio p̄ veraz
circūsp̄ctionē. **Exemplo** p̄phete q̄ de se ait:
Cogitavi vias meas z p̄uer. pe. me. in testio
nia tua. s. vt amplius non delinquā. **Et ideo**
vtrūq; exercitām⁹ in diuino cultu: z h̄ quidē
vt vere p̄fiteamur z emēdemur. **Ex his** q̄ di-
cta sunt patet q̄ timoris ē ostendere: pudoris
videre: z doloris delere z emēdare offensas
quas in dei oculis cūcta cernētis opari p̄-
sumpsit in ḡuissim⁹ homo.

Articulus tertius **Q̄ deo pro-**
pter infinitam clementiam eius
triplex est exhibendus honor.

Tertio p̄pter infinitā dei bonitatē
tres cultus ei exhibēdi sunt. **Qui**
enī credit deū esse bonū z b̄nificūz
tres honores ei impēdit. **Quorū**
prim⁹ est ḡritudo deuotiōis. **Secūdo** p̄m-
p̄ritudo dilectiōis. **Terti⁹** ē rectitudo inten-
tionis. **Quasi** tres principales sint effectus
amoris. **Quicūq;** enī diuinā bonitatē plene
credit z p̄siderat est grat⁹ ob eius b̄nificentiā
Promptus ob eius beniuolentiā. **Adus** ob
eius b̄npatientiā: q̄ sunt tres actus b̄nitatis.

Beuote gratitudis quattuor
cōparatiōes vel actus. Cap. i.

Primus autē diuine demētie cult⁹
et honor est gratitudo deuotiōis
scilicet circa b̄nificia dei q̄ ingratīs
et indignis sua dona nō cessat q̄-
tidie multiplicif elargiri. **Huius** autē ḡritudi-
nis quattuor sunt act⁹ q̄s exercem⁹ z frequen-
tamus q̄tidie in diuino cultu. **Prim⁹** ē reco-
gnitio. **Secūdo** b̄ndictio. **Tertius** collau-
datio. **Quart⁹** gloriificatio. **Primus** est reco-
gnitio que est ḡratiūactio p̄ receptis. **Unde**
p̄s ait: **Cantabo** dño .i. recognoscēdo rece-
pta b̄nificia: laudabo dñm q̄ bona tribuit mi-
hi. **Quia** vt d̄r **Iaco. j.** **Omne** datū optimuz
et oē donū p̄fe. zc. **Et dicit** pluralit⁹ bona: qz
dat deus z bona sp̄alia z bona corp̄alia z bo-
na sp̄alia. **Et qd̄** his oib⁹ meli⁹ ē dabit: da-
bit etiā gloriā sempitnā. **Propterea** alibi p̄s.
inqr: **Quid** retribuā dño p̄ oibus que retri-
buit mihi? **Secūdo** est benedictio que ē bo-
noz imprecatio largitori: sicut ibi: **Benedi-**
ctus es dñe deus patrū nroz z laudabilis et
gloriosus in secula. **Et iterū** **Apo. viij.** **B̄n-**
dictio z claritas z sapiar ḡratiūactio honor z
virtus z fortitudo deo nro in secula seculoz
amen. **Et denuo** p̄s ait: **B̄ndicā** dñm in om-
ni tpe: semper laus eius in ore meo. **Tertius**
collaudatio que est b̄nfactoris magnificatio
vt pote cū dicim⁹: **Tibi** dñe gloria imperium
et honor z magnificētia: nobis autē p̄fusio et
opprobriū semp debet. **Unde** p̄s inqr: **Ma-**
gnificate do. m. z ex. no. eius in idipsum. **Et**
alibi idem ait: **Magnus** dñs z laudabilis ni-
mis: in ciuitate dei nri in monte sancto eius.
Et iterū dicit: **Benedicā** aīa mea do. dñe deus
meus mag. e. vehement. **Et alibi.** **Lauda** aīa
mea dñm: laudabo dñm in vita mea. **Et glo-**
riosa virgo ait: **Magnificat** aīa mea dñm. s.
non meip̄sam Lu. j. **Quartus** gloriificatio q̄
est b̄nificioz z b̄nfactoris p̄dicatio diuulgatio
publicatio atq; diffamatio ad oēs. **Gloria.** n.
nihil aliud est q̄ clara subtrilis z lata fama.

Di. i. in. xl.

Unde ap[osto]l[us]. i. ad **Timotheum**. i. Regi seculorum
imor. inui. so. deo ho. et gloria in secula seculorum
amen. Et iterum ps[almus] ait: **Quis** sicut d[omi]n[us] de
us noster q[ui] in altis habitat: et humilia respicit
in celo et in terra.

**Prompte dilectionis quattuor
sunt signa. Capitulum. ij.**

Secundus diuine clementie cultus et
honor est promptitudo dilectionis
circa eius beniuolentiam qui culpam
indulget et alleviat miseriam seu pena[m].
huius autem prompte dilectionis quattuor sunt signa:
Quorum primum est penitentia. secundum elemosyna.
tertium elemosyna. quartum indulgentia.

Primum enim signum prompte dilectionis est penitentia.
s. gratanter recepta ad satisfaciendum
pro culpa commissa: In ipsa etenim homo seipsum
offert deo ut dignum morte quasi sacrificium: sicut
ps[almus] ait: **Sacrificium** deo spiritus tribulatum: cor contritum
et humiliatum deus non despicies. Secundum
signum est elemosyna. s. percussus vel quecumque
afflictio et maceratio carnis: ut caro crucifigatur
cum vitijs et concupiscentijs: sicut ps[almus] ait
d[omi]n[us] **Mat. xvj.** Qui vult venire post me abneget
semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me.
Et **Paulus Gal. ij.** de se ait: **Confixus**
sum cruci. Et iterum. v. c. **Qui** autem christi sunt
carnem suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscentijs.
Tertium signum est elemosyna que est
subuentio miserat[i]o[n]is corporalis ad alteri[m] miseriam
releuanda[m]: sub quo sunt vna et eadem ratio[n]e
opa misericordie corporalis et spiritualis. Corporalis
sicut pascere esurientem: potare sitientem: colligere
hospitem: vestire nudum: visitare infirmum: et
redimere captiuum. Spiritualis autem sicut docere
ignorantem: consolari afflictum: remittere offendenti:
portare onerosos: et orare pro peccatoribus.
Nam ut scribit **Mat. v.** **Beati** misericordes
quoniam ipsi misericordiam consequentur. Quartum est
indulgentia. s. locorum sanctorum et oris peregrinationis
vel labor acceptus voluntarie pro suorum
venia peccatorum: sicut ire ad sepulcrum: ad sanctum
Jacobum: ire rhomanam: ire ad sanctam **Mariam** de
porciaculo. prope assisium ubi beatus **Franciscus**
impetravit a deo: quod quicumque prima die augusti
peritrus et confessus intrauerit ecclesiam illam: plenam
indulgentiam consequatur omnium peccatorum suorum.

**Recte intentionis quattuor sunt
fructus. Capitulum. iij.**

Tertius diuine clementie cultus et
honor est rectitudo intentionis circa
eius patientiam qua peccantibus

De cultu sanc. trinita.

differt vindictam. Hec autem rectitudo est ad
vitandum vindictam et ultionem ad dirigendos
pedes nostros in viam pacis: sicut d[omi]n[us] **Matth.**
vj. c. ait: **Si** oculus tuus simplex fuerit: totum
corpus tuum lucidum erit. Huius rectitudinis
intentionis quattuor sunt fructus: Primum videlicet
reminiscentia. secundum diligentia. tertium prudentia
quarta persolantia. Primum fructus est
reminiscentia que est recordatio offense totius
iterate: et persequens venie totius collate seu
conitate et donate ut per hoc scias libentius
offensas vel iniurias septies: imo septies et
septuagies septies in te peccantibus indulgere: sicut
percipit d[omi]n[us] **Lu. vj.** **Dimittite** et dimittentur
Et iterum **Mat. vj.** in oratione dominica postulamur
dicentes: **Dimitte** nobis debita nostra: sicut et
nos remittimus. Secundus fructus est diligentia se
exercens in tali eius seruitio in sacris sacrificijs
et sacris studijs antequam veniat dies ultimus
extreme ultionis. Unde ap[osto]l[us]. ij. **Corinthios**. vj.
hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis:
Sed enim: **Tempus** ac. ex. te et in die sal. adiuui
te. **Ecce** nunc tempus ac. ec. nunc dies salutis. Et
idem ad **Gal. vj.** iterum ait: **Dum** tempus habemus
operemur bonum. Tertius fructus est prudentia.
s. declinans a periculis quibus cadere possit in
foveam damnationis eterne: sciens quod. **Jo. v.**
ap[osto]l[us] ait: **Abundus** totus in maligno positus est.

Quartus fructus est persolatio anhelans per
desiderium celestium ad remunerationem eternam
semper sibi suspecta de obstaculo quod finaliter non
pertingat: Unde ps[almus]. **Quemadmodum** desit. cer.
ad fontem aqua. ita desit. ani. m. ad te deus. **Sitit**
uita mea ad deum. **font. vi.** quoniam ve. et apa. ante
fa. dei. **Fuerunt** mi. la. m. pa. die ac no. du. bz
mi. qti. ubi est deus tuus. Ad hec omnia notandum
est: quod idem opus exterius diuini cultus
potest fieri ex diuersa virtute et diuerso fine: ut
sacrificare vel ad honorandum solum eius
magnificentiam tantum: vel ad obtinendum veniam
tam: vel ad impetrandum gratiam tantum: et ad
obtinendam tantum eternam remunerationem. Et quicquid
propter hec omnia simul si placuerit offerenti et sic
de alijs. In his autem breuiter concludimus scilicet
me trinitatis diuinissimum cultum ut in eodem
deuota mens possit facillime exerceri pro illud In
memoria repleat diuina immensitate personis. In
intelligentia diuina sapientia filij: et in voluntate diuina
dulcedine spiritus sancti. Qui in trinitate perfecta
per eterna secula regnant: cum quibus nos
pregnare faciat d[omi]n[us] iesus christus pro infinita
secula seculorum Amen.

**Di. i. in. xl. infra diem de
idolatrie cultu. Sermo. x.**

Ominū deū tu

um adorabis: et illi soli seruies.

Matth. iij. Satis ut puto h
mane patuit de cultu sanctissi-
me trinitatis. Merito igitur nunc tractan-
dum est de idolatrie cultu: per quē tanta insi-
piencia ac temeritate homines delirauerūt et
apostatauerūt a verō diuino cultu: atq; ho-
die i reliquis huiuscemodi pseruerant: ut ad-
orent pro deo demones in vilissimis creatu-
ris: qđ dñs phibens in verbo pposito ait:
Dñm deum tuū adorabis: et illi soli seruies.
In quo verbo scđa. i. refrenans religiositas
demonstrat: cum p̄cipiat christus deū solū
modo et non aliū adorandū: et illi soli toto co-
namine seruiendū. Tria igitur circa idola-
triam p̄siderem⁹ ad p̄sens: ut ois noster affe-
ctus sermo et actus ab omni cultu idolatrie
refrenet. Primo idolatrie originatiōē. secū-
do idolatrie offensionē. tertio idolatrie dila-
tationē.

**Articulus primus de origine
idolatrie: et triplici ei⁹ varietate**

Primo inq; p̄sideremus idolatrie
originatiōē. Prenotandū est ta-
men qđ idolum dictum ē ab eo qđ
est idos fm **Fidoz**: idos autē for-
mam dicit ab idea tractā sicut **Ses.** ait: Pro-
pterea idolū dicit p̄prie simulacrū rep̄senti-
uum rei existentis vel rei ficte. Et fm h̄ idola-
tria p̄prie dicit cum simulacra colunt. Ex cōi-
tamen p̄suetudine: quia gentiles creaturas
colebant sub q̄busdam imaginib⁹ impositiū
est idolatrie nomē ad significandū qualem-
cunq; creature cultum etiam si sine imagini-
bus fieret: vel sic dicta est idolatria quasi ido-
lorum latria: non quia ois hmōi ex necessa-
rio seruitutis ut dictum est idolis impende-
retur: sed quia vel primū idolis exhibita est
vel quia frequētius. Aduertendū est etiā
qđ in prima etate non fuit idolatria p̄pter re-
centem memoriā creatiōis mūdi: ex q̄ uige-
bat cognitio veri dei in seculo illo. sed in se-
cunda etate reperta est. s. tempore abrae ut
infra patebit. In sexta x̄o etate exclusa est p̄
virtutem et doctrinā christi qui de diabolo
trīphauit: sicut ipse p̄dixit **Joh. xij.** Nūc
iudiciū est mūdi: nūc princeps huius mūdi
eijcietur foras: licet multe reliquie ut infra di-
cetur: maxime his t̄pibus adhuc etiam inter
christianos reperiantur. Erat antiquit⁹ ido-
lorum seu imaginū differētia triplex. Que-

dam enī erant imagines tm̄: quedam x̄o hā-
bitacula demonū: quedam autem dij facticij
vocabantur.

**Quin principio idolatrie que
dam erant imagines tantū. Ca. j.**

Primo enī erant quedam imagi-
nes tm̄. s. ad rep̄sentationē eorū
quoz imagines erant: nībilq; nu-
minis credebant h̄re: sicut nec nūc
apud nos sanctorū imagines rep̄tant. Re-
fert namq; beatus **Fulgētius** lib. j. ethymol.
suarum qđ diofantes lacedomoz auctor li-
bros. xij. scripsit antiq̄tatū in quibus ait sy-
rophanē egyptium familia substantiaq; lo-
cupletem filiū genuisse quem ait velut in ois
substantie successore ineffabilis vltra qđ pas-
nitas exigebat affectu erga filiū deditū fuisse
Isq; dum aduersis fortune incur sib⁹ raperē-
tur: quo patri crudele gemie orbitatis dereli-
quisset elogiū: ut et posteritatis p̄petuale sus-
fragiū denegasset: et substantie p̄pagade subi-
tam acceptiōē adduceret. qđ igitur faceret
aut secūda paternitas in sterilitate damnata
aut felix substantia in successiōe curtata. Pa-
rum erat ut non haberet qđ habuit nisi etiā
nec esset qui obtineret qđ reliq̄: deniq; dolo-
ris angustia que semper inq̄rit necessitati so-
latium filiū sui simulacrū in edibus instituit:
dumq; tristitie remediū querit semariū po-
tius doloris inuenit: nesciens qđ sola sit me-
dicina miseriarū obliuio. Fecerat enī ille vn-
deluctus resurrectiōis indies acq̄rerent nō
in quo luctus solatiū inueniret: deniq; idolū
dictum est. id est. idos doli: qđ latine spiritus
doloris nos dicimus. Namq; vniuersa fami-
lia in dñi adulationez aut coronas plecteret
aut flores inferre: aut odoramenta si latio
succendere p̄sueuerat. Nonnulli etiam seruo-
rum culpabiles dñi furā euitantes ad simu-
lacrū pfugi veniam merebant: et quasi salu-
tis certissimo collatōri floz atq; thuris offe-
rebant munuscula: timoris potius effectū qđ
amoris affectu. Deniq; huius rei non ime-
mor et petronius ait: **Primos** i orbe deos fe-
cit timor. Nam et meritanoz musicus in chro-
moropoyon lib. artis musice quē scripsit ait:
Dñi doloris quem prima compūctio huma-
ni finxit generis. Ex hinc ergo inueterat⁹ er-
ror humanis pedetentib⁹ p̄sertum decipul-
baratro quodam sene crudelitatis plabaf.
Et hoc **Sap. xij.** habetur. Lepit idolatria
apud grecos: fm **Fidoz** a promothēo qđ pri-
mus simulacra hominū finxit de luto. **Ju-**

dei autem dicunt q̄ hismael primus simula-
 crum de lnto fecit. Dicunt etiam quidam q̄
 idolatria cepit a nēroth: qui vt dicit cogebat
 hoies adorare ignez. Alij etiam dicunt q̄ tē
 pore abzac idolatria cepit: quo tpe nū^o edi-
 ficauit niniue quā a suo noie denoiāuit. Ab
 isto idolatria in syria orta est: sicut a syropha-
 ne in egypto quem etiam ninus bello subie-
 cit. **Mortuo** autem patre eius belo patris fe-
 cit imaginē: cui hoies ceperūt diuinos exhi-
 bere honores: quia rex q̄buslibz p̄cebat reis
 qui p̄fugiebant ad eam. Ihuius exēplo pluri-
 mi suis charis decedentib⁹ imagines statue-
 runt: et sicut ab idolo beli cetera traxerūt ori-
 ginem ita q̄ et denoiationē. Sicut enī assyrii
 vocabant belum sic et alie lingue fm idio-
 ma sua noia formauerūt: quidam dicētes bel
 quidam boal: quidam baalim et sic d̄ alijs hu-
 iusmodi. **Q̄d** antiquus hostis aduertēs po-
 suit se in huiusmodi idolis: cepitq̄ dare re-
 sponsa vt homies induceret in errores. Hoc
 nanq̄ modo insensati hoies vt deos hoies
 coluerūt: sicut ex libris et fabulis gentiū cer-
 tum est. **Quidam** etiam infirmitatis et mor-
 talitatis sue oblitū se deos adorādos p̄stue-
 runt. Nam sicut expresse legitur **Judith. ij.**
Abuchodonosor p̄cepit holoferni p̄ncipi
 militie sue: vt oēs deos terre exterminaret: vt
 deliceret vt ipse solus deus diceret: ab his na-
 tionib⁹ que possent holofernis potētia sub-
 iugari. **Et** iterum in. vj. eiusdem holofernes
 inquit. **Ut** sciant oēs gentes qm nabucho-
 donosor deus terre est: et preter ipsum alter
 non est. **Simili** yefania p̄motus gayus cesar
 in templo dñi q̄d erat in hierusalē: statuā sibi
 erigi fecit: vt vel ipsa vel potius ipse in ea
 pareat que erant idolorū imagines tm̄.

**Q̄ i ip̄o exordio idolatrie que-
 dam imagines erant habitacu-
 la demoniorum. Cap. ij.**

Sciēdo erant quedam habitacula
 deoz: hoc est dem onioz. p̄s. testā-
 te qui ait: **Qm̄** oēs dñi gentiū de-
 monia. **In** his idolis vel imagini-
 bus demones ludificabāt idolatras et illecti
 sacrificijs eoz et impijsim̄is honorib⁹ respō-
 sa dabant eisdem ac si illa inhabitaret. **Ad** h̄
 autem herbas et aromatis et cantilenis exe-
 crabilibus ipsas imagines se p̄secrare puta-
 bant: et ipsos demones induci: videlicet vt ip-
 se fierent sacra habitacula deoz: et ipsi ad in-
 habitandū inducerent. **Interdū** autem sola

hore obseruatōe qua imago huiusmodi vel
 fundere vel sculperet: idē fieri opinati sunt
 et i libris eoz q̄p dei gratiā iam ex maxia pre-
 pierūt ista repiunt. **Huiusmodi** autē imagi-
 nes nec colebant vt dñi: nec noiabāt nisi for-
 sitan hoc errore fieret inspicuissimoz hoium
 qui imagines huiusmodi r̄isa demonū dan-
 tes loqui putarēt: adeo incircūspecti et insen-
 sati erant vt in parte ista non distinguerent
 sicut et forsitan multi simplices sunt adhuc q̄
 inter imagines sanctorū et ipsos sanctos i su-
 is ofombus non distinguūt: imo orationes
 quas ad sanctos facere debent: ad ipsas ima-
 gines faciunt. **Potuit** autem esse et credibile
 est causam semp fuisse et esse maliciā demonū
 vt imagines huiusmodi in q̄bus habitare vi-
 debant: vel pro se vel in honore sui: vel etiam
 tanq̄ deos vellent et facerēt adorare: et in tali
 errore vsq̄ ad mortem impenitent p̄secra-
 re. **Et** de huiusmodi **Apocal. ix.** scriptum est
Acq̄ penitentia egerunt de opibus manū
 suarum vt non adorarent demonia et simula-
 cra aurea et argētea et creta et lignea et lapidea:
 que scilicet ab effectu que in talib⁹ opatur:
 neq̄ videre possunt neq̄ audire neq̄ ambu-
 lare.

**Q̄ quedam imagines dñi facti
 cū quasi imagines deificate nū-
 cupabantur. Cap. iij.**

Eriū genus idolorū seu imaginū
 erant fm opinionē eozum dñi fa-
 cticij: hoc est quibus velut splen-
 dor quidam diuinitatis et virtus
 numinis infūdebat seu imprimebat: et vel a
 spiritib⁹ celestibus vel ab ipsis stellis et celis
 ac lumiaribus et cum iuxta obfuarōes eozū
 sub certis horis et p̄stellatiōib⁹ vel fundeban-
 tur vel sculpebant vel fabricabant. **Quā** ima-
 ginati sunt hoies q̄ quasi vnū fieret ex idolo
 celesti virtute: sicut fit vnū ex anima et cor-
 pore: et q̄ illa virtus influxa de celis esset que-
 dam virtus diuinitatis in idolo. **Et** ideo ho-
 mines sic decepti statuerūt demōi tanq̄ deo
 sacra et sacrificia: vt habet **Sap. xiiij.** **Hec** au-
 tem fuit opinio hermetis trimegisti vt dicit
Aug⁹. ij. de ciui. dei: imo q̄ execrabil⁹ ē hu-
 ius erroris velut reliquie adhuc apud vetu-
 las mltas etiā christianas in q̄busdā patrijs
 extant. **Dicūt** nanq̄ oēs imagines sexagesi-
 mo anno a factione sua virtutem sortiri d̄ ce-
 lis: et deiceps q̄ diu durauerit obtinere. **His**
 imaginib⁹ sensum magia seu subfumigatio-
 nes verbaq̄ et decatiōes p̄stueūt ac si ve-

ri dñi illi dñi facticij essent. Hanc autem adin-
 uentionē extollit mercurius in lib. quem scri-
 psit de helya. id est. de deo deoz di. Int om-
 nia mirabilia mirabilius est q̄ homo potuit
 diuinā naturā iuuenire z eā efficere. Ubi ex-
 presse dicit q̄ deoz alij sunt naturales: alij fa-
 cticij: z ne aliqua esset dubitatio de intellectu
 et intentione eius. Interrogat⁹ in eodem li-
 bro ab asclepio discipulo eius statuas dicitis o
 termegiste statuas o alesepi. Et iterū: Pir-
 ris o alesepi z nunqd tu diffidis q̄ hoies fa-
 ciunt deos: z post pauca: Sicuti de⁹ aut do-
 minus vt sui similes essent deos fecit etnos:
 ita humanitas deos suos ex sui vultus simi-
 litudine fingat. Et alibi dñs z pater vel qd̄ ē
 summū deus vt effectoz est celestiu deoz: ita
 homo est effectoz deoz qui in tēplo sunt hu-
 mana primitate p̄tenti. Et q̄ de statuīs qual
 demones inhabitare credebat hoc expresse
 intellexerit: aptius in sequētib⁹ patefecit. De
 his verbis vides o alesepi q̄tenus tuipe dif-
 fidis statuas aīatas sensu vel spū plenas tan-
 ta z talia facientes statuas futuroz p̄scias zc
 Et iterum: Qui nostri inuenerūt artem qua
 deos efficerent cui inuente adiūxerūt demo-
 ni natura p̄uenientē materiā eāq̄ miscentes
 qm̄ hoies facere nō poterāt cuocantes aīas
 deoz vel angeloz eas indiderūt imaginib⁹
 sanctis diuinisq̄ mysterijs per quas idola et
 bñfaciēdi z malefaciēdi vires habere potu-
 ſent. Et iterū: Horū deoz o termegiste qui
 terreni habēt cuiusmodi est q̄litas: p̄stat ale-
 sepi de lapidib⁹ z de oratiōibus vim diuinita-
 tis naturalem in se habentib⁹: Et p̄pter hāc
 causam sacrificijs frequētib⁹ oblectant: hym-
 nis etiam z laudib⁹ z dulcissimis sonis i mo-
 re celestis armonie p̄cinentib⁹. Siue igitur
 ista duo genera idolorū execrabiliūq̄ imagi-
 num intellexit mercurius in verbis istis: siue
 illud solū gen⁹ cui nafas demonū inditas di-
 cit nullaten⁹ dubitandū est qn̄ virtutem di-
 uinam z numen attribuerint. Huiusmodi er-
 roneis statuis z imaginib⁹ vel sub certis cō-
 stellatiōibus solūmodo factis vel nefandis
 sacrificijs z orationib⁹ scripturis z figuris ad-
 hibitis cum ipsis p̄stellationib⁹. In quem er-
 rorem inducti videntur ex opinione stellaz
 luminū z celoz. Quēadmodū enim ab ipsis
 p̄stellationib⁹ nascentib⁹ sub ipsis credebāt
 p̄uenire cum fauste z fortunate essent super-
 eminentias quasdam hoibus videlicet vt re-
 ges z p̄cipes aut p̄phete aut sapiētes eēt
 ante alios: sic virtutes non quidem ita obti-
 neri sed magis p̄standi p̄uenire credebāt

imaginib⁹. Et hoc expresse legi in libris eoz
 quos de prestigijs z imaginibus alijsq̄ sacri
 legis maleficijs p̄scripserunt. Quibusdā enī
 imaginib⁹ posuerūt virtutē p̄stādi honores
 seu dñationes atq̄ prelatiōes aut artes aut
 eloquentiā. Et imagini musce sub certa con-
 stellatione sculpta attribuerūt virtutē fugā-
 di muscas ab oī loco in quo ipsa foret. Simi-
 liter z imagini scorpiōis fugandi oēs scor-
 piones a ciuitate vel regiōe i qua sculpta eēt
 Eodem modo z imaginib⁹ quozūdam ani-
 maliū posuerūt virtutes p̄gregādi ea. Simi-
 liter z quibusdam speculis virtutem liberan-
 di quemcūq̄ captiuū vel incarceratū vellēt.
 Manifestum est autem virtutes p̄standi ho-
 nores z dignitates z sapientiā z p̄phetiam
 atq̄ eloquentiā non esse virtutem nisi dei oī-
 potētis: ex quo manifestū ē eos dei gloriā et
 honorem z virtutem transtulisse in huiusmo-
 di imagines: nec solum in imagines sed etiā
 in ea imagines non sunt sicut in stellas ipsas
 et lunaria: nec in ipsa solum sed in figuras
 quasdam quarū alias sigilla planetarū alias
 ānulos alias characteres eoz alias imagies
 vocant cum nullam earum similitudinē ha-
 beant. Crediderūt etiam quidam deos vel
 sibyp̄sis paritos fuisse z hoc forte vel domi-
 ni deozum ipsis distribuisse terrarū orbem.
 Plato enī sensit deum deoz orbem terrarū
 eis regendū tradidisse ac distribuisse: Qui-
 dam etiam sic bestialit̄ insanuerūt vt deum
 hebreoz ynnū ex his opinarēt: z forte obtinu-
 isse vt deus esset populi hebreoz.

Articulus. ij. Q̄ propter tria idolatria grauissima culpa est.

Ecūdo principalit̄ p̄siderem⁹ ido-
 latrie offensione. Cum enī latria
 summe venerationis cultus sit et
 obsequiū honorificentie p̄sumate
 merito soli deo altissimo debita est: ipse enī
 in primis z maxime in omnib⁹ modis est ve-
 nerandus z honorādus atq̄ colendus. Cū
 igitur huiusmodi cultus seu obsequiū ad ali-
 ud translataz siue illud sit siue non sit: z q̄c-
 quid illud sit intolerabili⁹ a diuino gladio z
 igne exterminanda iniuria z p̄tumelia de al-
 tissimo irrogat. Hec iniuriosa p̄tumelia tri-
 plex est. Prima videlicet ex eo q̄ ei debite ho-
 norificentie cultus subtrahit̄. secūda ex eo q̄
 alij impenditur z appropriat̄. tertia ex eo q̄ ei
 aliud equatur. Quēadmodū si aliquis re-
 gi vel dño suo honorem regium ei debitum
 subtraheret z alij illum impenderet z in regi
 0 3

illius regno vel ciuitate alium sibi in potentia et honorificētia coequaret. Aggrauat autē nefas istud uilitas eius et ignobilitas atq; impotentia siue infirmitas in quas honor ille incōmutabilis transmutat. Execrabilius quidem peccauerūt qui honorem illum in quadrupedes aut reptilia q̄ qui in homines trāstulerunt: et qui in imagines animalū q̄ qui in homines aut animalia mutauerunt: sicut Rhoma. j. apostolus. Abutauerūt gloriā incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hominis: et uolūcrum et quadrupedum et serpentum. Et iterū ps̄. dicit. Abutauerunt gloriā suā in similitudinē vituli comedentis fenum. Uides ergo ad q̄tas dei iniurias et contumelias insipientissimi homines deuenerunt: ut non solum in mimas et uilissimas creaturas honorem et gloriā trāstulerunt creatoris: sed etiam in imagines eorundem: imo etiam q̄ horrēdissimū et stupēdissimū simulq; ridiculosissimū auditu est: sicut in itinerario clementis: hoc est q̄ in lib. disputationū petri contra simonem magus legitur etiam strepitus ventris adorare nec ueriti sunt nec erubuerunt: ut uerificet q̄d d̄ eis Rhoma. j. apostolus ait: dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. sed etiam hodie exant in barbaria de gentibus aquilonis q̄ tonitruū pro deo adorant.

Articulus. iij. Quod per triplicem modum diabolus in mūdo idolatriam disseminauit et dilatauit atq; conseruat.

Tertio consideremus idolatrie dilatationem. Dimissis tamen infidelibus ad quos per idola stulta et uana ut ex precedentib; patet idolatria dilatata est: ad solos christicolasyeniamus qui occultiori nō salubriori fallacia deluduntur. Tribus nempe operibus seu modis inter christicolasyeniamus idolatriam in mundo disseminauerūt et dissemināt semper demones infernales. Primo in falsa scientia. secundo in ficta potentia. tertio in occulta malicia

Per quam scientiam demones ualent prescire futura. Et quattuor modis hoc consequi possunt. **Cap. j.**

Primo quidem demones disseminauerūt in mundo idolatriā falsā scientia. Produxit autem hanc

pestem diuinationis demonū qua futura quaedam et alia occulta predicere uidebant: per h̄ enim ueram diuinitatē habere credebant. Unde et diuinationis quasi diuinitatis mutatio dicta est. solus enim diuine intelligentie ac sapientie est occulta nosse et reuelare. Ad intelligentiam autem horum que demones prescire possunt fm̄ Bona. in. ij. di. vij. q. iij. Notandum est q̄ futurorū triplex est genus. Primo enim sunt quedam futura que habent determinatam causam et infallibilē. secundo sunt quedam que habent determinatam causam sed fallibilem. tertio h̄o sunt quedam que habent causam indeterminatam et fallibilem.

Primo enim sunt quedam futura que habent determinatam causam et infallibilē: ut illa que attenduntur circa motum corporū superiorum: in quibus est determinatio et ois impedimenti remotio: et talia possunt certitudinaliter sciri non solum a deo et in deo: sed etiam in creatura et h̄ in sua causa sicut tempus eclipsis et similia. Secundo sunt quedam que habent determinatam causam sed fallibilem: ut illa que sunt fm̄ inferiorem naturam que ideo habent causam determinatam: quia intentio nature mouet determinate ad unum. Ideo h̄o fallibilem quia multiplex potest impedimentū occurrere: ut pote q̄ ager seminatū si terra pinguis est et bona dispositio corporum superiorū afferat fructum pinguem. Et illa possunt quodammodo sciri et presciri nō tñ a deo sed etiam a creatura que nouit naturas rerum superiorū et inferiorū: non tamē ita certitudinaliter sicut predicta. Tertio sunt quedam que habent causam indeterminatam et fallibilem: sicut ea que sunt a uolūtate nostra: que quidem indeterminata est ppter h̄ q̄ est ad opposita et fallibilis: etiam quia possunt uolenti perficere occurrere multa impedimenta: et talia non possunt certitudinaliter sciri ab aliqua creatura in seipsa sed solum a deo uel per reuelationem diuinam. Unde Dam. lib. ij. c. iij. ait: Quod futura neq; angeli neq; demones nouerunt. scilicet naturali cognitione et loquitur de futuris contingentibus huius autem ratio est: quia cognitio creature pendet ex re: qm̄ igitur res incerta est: et in se et in sua causa: ideo creatura nō potest certitudinaliter noscere aut prescire illa. Diuina autem cognitio non pendet a re aliqua: imo omnia que nouit fm̄ modum sue uirtutis nouit. Et quia ueritas sibi certissima est: ideo certissime contingētia noscit ut necessaria et sicut certissime nouit ita potest certitudinaliter

liter demonstrare et reuelare: ideo hec p̄cogni-
tio futuroꝝ vel dei est vel a deo. Et ideo cuz
talia futura p̄dicunt: predictio illa diuinatione
nūcupat: quia talis diuin⁹ est actus. Et quia
demonēs sup̄bi maxime desiderant honorari
vt deus: ideo conant ostēdere hoc in se habe-
re. Et ideo dicere q̄ demones p̄ seip̄os futu-
ra p̄tingētia certitudinalit̄ p̄sciant hoc ē eis
attribuere q̄d dei est: ideo est ibi apta infide-
litas: et infidelitati frequēt idolatria ānexa
est: ideo diuinatione p̄hibet̄ oīno. Sed no-
tante aduertendū est q̄ quīs demones nō
possint p̄ seip̄os futura p̄tingētia certitudi-
naliter scire tamē frequēt p̄dicunt vera: qz
euentū futuroꝝ aliq̄ modo p̄sentit̄ vel p̄-
sciunt. Quidē q̄ dupliciter p̄tingere p̄t
fm̄ Aug. in. iij. sup̄ B̄n̄. ad litteraz. Primo
sensus seu ingenij acrimonia. sc̄o multa ex-
perientia. tertio dolosa cautela et malicia. q̄r-
to x̄o aliena doctrina. Primo q̄dem sen-
sus seu ingenij acrimonia vt q̄n vident et dili-
genter p̄siderāt ad q̄d inclinēt affectio n̄ra
vel que sint inducētia vel retrahētia. Hāc au-
tem acrimoniā sensus p̄ficiat celeritas motus
eoz. Q̄d declarās idē Aug⁹. xxvj. q. iij.
c. j. ait: Predicti demones acumiē sensus et
celeritate motus multa ante cogitata p̄nū-
ciant vel nūciant que hoīes pro sensus terre-
ni tarditate mirant̄. Secūdo multa seu lō-
ga experientia. Unde Aug⁹. vbi. s. e. c. ait: Ac-
cessit etiā demōibus p̄ tam longū tempus
quo eoz vita p̄tendit rerū longe maior exp̄i-
entia q̄ potest hoībus p̄pter breuitatem vi-
te puenire. Et subdit: Aliq̄i autem non que
ipsi faciunt sed que naturalib⁹ signis vera fu-
tura p̄nosunt: que signa in hoīuz sensus ve-
nire non possunt ante p̄dicunt. Neq̄ enī qz
p̄uidet medicus q̄d p̄uidere nescit huius ar-
tis ignarus non tamen diuin⁹ habendus ē:
hec ille. Ex his patet q̄ quia tam longo tem-
pore naturas humanas et virtutes et infirmi-
tates eozum et dispositiōes rerum exp̄i p̄ie-
cturare possunt futura et predicere ac opari
mira que human⁹ sensus ignorat. Tertio
dolosa cautela quando p̄ponit homo aliq̄d
facere et illud p̄dicat quasi illud aliis sit factu-
rus. Quarto aliena doctrina cū iusto dei
iudicio p̄mittendo addiscunt aliquid ab an-
gelis bonis. Ex his igitur patet q̄ licz demo-
nes non possint futura p̄tingētia certitudi-
naliter p̄uidere: possunt tamen p̄babiliter illa
p̄sentire: et per hunc modū ac per hanc scien-
tiam in eis ab idolatriis non intellecta idola-
tria maximū fomentū sumpsit.

De triplici ficta demonū po- testate per quam hoīes in idola- triam plabuntur. Cap. ij.

Secundo autem modo vel opere
dissemiauerūt demones idolatri-
am per orbem terrarū. scilicet ficta
potentia. Triplicem potentiam
ostendebant demones deceptis hoīb⁹ p̄p̄
quam inducti sunt in idolatrie labem et ad-
huc plurimi inducunt. Primam placādi cō-
trarietates et turbatiōes. sc̄am sedandi tem-
pestates et fluctuatiōes. tertiam sanādi infir-
mitates et lesiones. Primā quidem demo-
nes habere ostendunt potestātē. scilicet pla-
candi p̄trarietates guerras et turbatiōes: si-
cut patuit in rhomanis qui pro victorijs ob-
tinendis aduersarijsq̄ sedandis idolis imo-
labāt et inde postulata plerūq̄ obtinuisse ar-
bitrati sunt: sicut ex valerio maximo atq̄ ex
alijs historioḡphis patet. Inter christianos
autem licet aliter opantur eadem: sicut de q̄-
busdam astrologis et mathematicis patet: q̄
re certissime fatendū est grauem fore offen-
sam circa ea que ab hoīs volūtate depēdent
astrozum iudicijs vii: quia diabolus vt ho-
mines trahat in p̄ditōis errorē: opibus eoz
qui iudicijs astroꝝ intendūt sepius se imiscz
Unde Aug⁹. ij. lib. sup̄ B̄n̄. ad litteram ait:
Fatendū est q̄n ab istis. s. mathematicis ve-
ra dicunt instinctu quodaz occultissimo dia-
boli quem nesciētes humane mētes patiunt̄
q̄d cum ad decipiendū hoīes fit spiritū im-
mūdoꝝ et seductoꝝ operatio est. Secūdaz
quoq̄ demones ostendūt habere potestates
scilicet sedandi tempestates et fluctuatiōes:
circa quos dimissis paganoz ludibrijs ad so-
los christianos diuertamus sermonē. Ille in-
cantat turbidū tempus quibusdaz p̄uratio-
nibus et euaginato ense. Alius extra ostium
domus sue p̄icit catenā que appendit̄ super
ignem. Alter frustū combusti ligni de die na-
talis relictū contra tempestatē extra domum
emittit et p̄similia multa: omni quidem stulti-
cia plena. Quid dicam de nauigantib⁹ ma-
re qui certis seruatis diebus ex vana sup̄sti-
tione non naturali quidem cognitiōe vt in-
ciperent iter vt d̄ p̄prio loco abirent dies ob-
seruantes et horas. Contra quos habet. xx-
vj. q. j. c. id quod. j. q. j. c. nō obserueti. Qui-
dam quoq̄ cum oriri viderint tempestatem
gladium in nauis arbozem figunt. Alij cum
descendere viderint quandam nubem quā
quidam magonē vocant que solet de mari

haurire cum nauū piculo: aquam illam euaginato ac vibrato ense q̄busdā p̄iuratiōibus p̄cidere q̄dāmodo simulāt: et sic de p̄similib⁹ multis. **Tertīa** quidem potentiā ostendebant atq; ostendūt. s. sanandi infirmitates et lesiones: et hoc dum ab eis irrogādis cessabant et se circa remedia aponebāt. **Interdū** nanq; iusto et occulto vel māifesto iudicio dei diuersas et varias infirmitates irrogare hoībus pctōribus pmittunt. **Interdū** etiam p̄hibentur nihil oīno ptātis in his habētes nisi q̄tum diuine voluntatis beneplacitū aut cōcesserit aut pmiserit opari: cum diuine ptātis plenissimo iure ac seruitute subdant ad restringendū: limitandū: auferendū: trāsferendum: suspendendū: et relaxandū. **De** virtutibus autē naturalib⁹ habet **Exo. iij.** **De** virtute ignis que suspēsa est a cōbustiōe rubi. **Similiter** et in virtute aque que suspēsa fuit a fluxu et submersione in diuisiōe maris rubri **Exo. x. c.** **Et** tomagis potuerūt et necesse habent parere rōnales creature bñiplacitis imperiosissime voluntatis dei: et h̄voluntarie si bone sunt vel etiam inuite si sunt male. **Et** igitur scire interdū pmittūtur limites et restrictiones potestati suarū ipsi demones: similiter et relaxatiōes et amplificatiōes: quid igit mirū si potuerūt hoībus p̄dicare: et infirmitates quas irrogauerāt et infirmitatū cessatiōnes vt sic et posse nocere viderent: et posse p̄desse: oīno tacentes q̄ dei iudicio et voluntate et mala irrogare pmittebant: et ab illis destitute compellebant. **Si** eteni h̄mōi reuelaret oīno approbarēt se non esse timēdos cū creatoris imperio adeo ligata teneat eorum potestas: vt non quotiens neq; q̄ta vellent mala hoīb⁹ inferre valerent: s̄ quiens et q̄ fuerit oīpotētissima creatoris voluntas: que et ab infestatiōe hoīum eosdem compescit licet inuitos: et ad eandem eos relaxat put et glorie suę saluti hominū p̄spicit expedire iusticiamq; suam decernere. **De** hoc maximū exemplum patet in passiōe apostoli bartholomei de demone astaroth: qui in templo suo idolo consecrato egros quos infirmitatibus varijs cruciabat ad se pro auxilio recurrentes: non sanitatē dando sed infirmitates q̄s irrogauerat amouēdo videbat curare. **De** huiusmodi forte sunt multi erronei et ab isto eodem vel ab alio demone excecati qui patientes caducum vel regium morbum in die assumptiōis in opprobriū virginis vel in die apostoli bartholomei in dedec⁹ apostoli dei in eorum templis die noctuq; salūates diuer

fasq; insanias maxime ne casu in terram ruant obseruantes credunt se per annū ab illa egritudine illesos stare: cum iudicio dei: et h̄ peccatorū malicia exigente demones et illos tali egritudine in corporis dispendiū ledant et cū tali annuario censu et sacrificio placati fuerint in dispendium spiritus a tali molestia ad tempus cessent. **Hec** aduertunt huiusmodi insani atq; demones q̄ si vera dei curatio esset: non salubus dissolutiōibus atq; truffis in sacris edibus: sed fidelissimis deuotissimis atq; instantissimis et pijs orationibus impetraret: non annali recidiuatiōe spiritus et corporis: sed vera sospitate et pseuerabili gratia vtriusq;. **Multos** quoq; maligni spūs eodem diuino iudicio pmittente in corpore diuersis necessitatib⁹ et supplicijs vexant qui facturati vel malefaciati aut amaliati credunt: p̄uidentes q̄ vel ipsi vel p̄sanguinei sui seu amici pro liberatiōe ad incantatores et incantatrices recurrere debent: vt sic et vexatos et liberātes et fauentes et huiusmodi pmittentes et licitum esse credētes atq; omnes huiusmodi sustinentes: vel non contradicētes in laqueis idolatrie pestis possideat captiuatos. **Iuxta** illud. lxxxvj. di. c. facientis. scriptum est. **Non** caret scrupulo cōfessōis occulte: qui manifesto facinori destituit obuiare. **Et** q̄ mirabili⁹ est huiusmodi spiritus infernales intantū alienant vexatorū obtenebratas mentes: q̄ tanq; dulcissimis p̄ciibus suis compicipāt supplicia inferorū nec tales miseriz miserabiles hoc aduertunt. **Et** licet ipsi demones varijs sacrificijs ac nefandis modis illecti et inclinati a corporeis cruciantib⁹ q̄siq; cessent: fortiorib⁹ tamen catenis vexatorum ac participantū spiritus tenent. **Iuxtaq;** dñi sententiā. **Matth. xij.** **Sicut** nouissima eorum peiora prioribus: cum si vnus ex talibus egrediatur spiritus: septē illo deteriores reuertentur in eo. **Sed** de varijs infirmitatib⁹ pro quibus liberādis stultorum turba demonibus varia sacrificia libat aliqd modo practico disseramus discreti legentibus atq; predicantibus reliqua p̄similia detestanda: sed diuersas patrias p̄quirēt relinquentes: a planta enim pedis vsq; ad verticem non est in hoīe membrum neq; locus pro quo sanando non fiant a diabolo ab impijs idolatris sacrificia mltā. **Primo** nāq; contra dolorem capitis quidam non comedūt de capite et alias stulticias operantur **Contra** dolores frontis suos habēt incantādi modos et ritus. **Contra** dolozē aurīū ope

rantur quidam que turpe est dicere vel cogitare multo amplius operari. Contra fluxus sanguinis per nares vel aliunde: habet quosdam incantationes quibus vtuntur cum lapidibus niuis positis circa nares. Contra dolorem dentium tangunt dentem cum dente hominis suspensi: vel osse alterius defuncti vel quibusdam verbis gladium in terra frangunt: vel cum pulsantur campane in die sabbati sancti ponunt ferrum inter dentes et similia multa. Contra dolorem siue tumefactionem gutturis seu contra cantarellas incantant cum cultello qui habeat manubrium nigrum. Contra malum gyaphij portant anulos fufos duos legitur passio christi dies et horas contra apostolum obseruantes. Contra ossa siue membra distorta vtuntur arundinibus vel nouellis auelanaz: duos tenet ex utroque capite illas: diabolusque iungit eas: cumque putent miraculum esse diabolo sacrificium prestant: demum opus diaboli quasi stans reliquias ad collum suspendunt. Contra malum lumborum stat infirmus pronus in terram quasi diabolus adorando: et mulier que duos filios ex vno partu produxit duas in manibus tenens colos calcando pedibus lumbos eius tribus vicibus pertransit eum que dam interim insaniam dicendo et risu digna. Contra defectum lactis vel malum vberum mulierum quis exprimere sufficit quod demencias operantur. Contra passiones vermium maxime puerozum scribunt super frontem vel super ventrem infirmi: quidam proijciunt in aquam liquefactum plumbum vel oleum cum filo puelle virginis ponunt super puerum. Contra malum ymbilici multas faciunt insanias insuper quando illum a puero separant alias demencias operantur. Contra carnem calefactam quam infirmitatem quidam vocant ignem siluestrem vel carnem crepatam: quidam numerant cum pede lapides muri per cursum eleuato pede ad murum: de mum osculatur suum genu et alia plura insaniam. Contra venam retortam in crure incantant in bacili atque faciunt diabolo adiuuante quod aqua in vas terre de bacili ascendit. Contra febrem continuam tertianam vel quartanam dant herbarum folia scripta ad comedendum ieiuno stomacho: vel pomum scriptum siue scriptam hostiam et hoc tribus diebus quasi diabolus velit preferri christo qui semel in ultimo infirmitatis in sacramento assumitur ab infirmo diabolus autem ter: christus in necessitatis articulo sumitur etiam a

non ieiuno: sed diabolus venerabilius ter a ieiuno stomacho vult sumi. Contra quasdam infirmitates puerozum faciunt illos transire per radices concauas quercuum vel propagines siue per foramen recente. Mittunt etiam puerozum panniculos nicaenis vetulis ad mensurandum. Contra fascinulum inuenabilia fiunt: quidam etiam infirmitati dicta missa faciunt fieri loco flabelli ventum cum missali super egrotum vt sanetur. Contra morbum regium siue morbum caducum ponunt duodecim candelas ad duodecim apostolos et cum infirmus sit prius baptisatus in nomine iesu christi tunc rebaptisatur in nomine diaboli cum mutatur nomen impositum in baptismo et imponitur nomen apostoli quem remanserit candela accensa. Contra guirectiones siue sagittas portant guirectonem sancti sebastiani in festo eius in ipsius dedecus cum quibusdam insanis obseruantis fabricatum. Contra guirectiones cum non valent de vulnere trahi incantant dicentes: Longinus fuit hebreus etc. quod patens mendacium est vt animaduertant tales homines infideles quod diuina permittente iusticia: et diabolus qui mendax est et pater mendacium cum illum guirectonem infligi fecit et illum ne extraheretur: retinuit donec idolatrie sacrificium ei exhibitum fuerit. Quod quidem manifestum apparet cum solum duobus digitis quasi idolatrie signo ferrum de vulnere extrahatur. Cum infirmus non potest mori et quodammodo desideret quidam mortem eius discooperiunt tectum super eum: vel leuant eum de illo loco: dicentes quod ibi est penna alicuius auis que non permittit illum mori: ergo persequens occidunt eum. Contra vulnera incantant dicentes: Tres boni fratres etc. quod quidem non tamen mendacium sed etiam ridiculum manifeste apparet: tunc ibi diabolus cui sacrificium exhibet primum manifestum propter oleum et lanam: primum occultum remedium prestat. Quidam seruunt pelliculam cum qua ortus est puer: et quod horrendum est etiam audire illam maledictam carnem et pellē baptisari faciunt in ungi unctione sacra: et multa horrenda inde fiunt que fari mime licet. Contra parere non valentes innumerabiles et incredibiles stulticie sunt: dum pariunt quedam expellunt muscipulas ne pariant feminam: post partum vero putant esse pagane signo crucis signant ab obstetrice vel vt pagane non filant quousque ecclesias intrent. Hec et similia diuino occulto iudicio permittente et diabolo nota supra naturam:

Feria. ij. p^o primā dñicā in .xl. De vlti. iud.

sed fm naturam inuisibilē operante ad corporum sanitatem per quasdam obseruanti-
as et incantatiōes insanas stultis p̄ficere vi-
dentur: licet oīno in se contineant p̄nciosissi-
mam anime et corporis falsitatē et hoīs vtri-
usq; finalem p̄ditionē. His quoq; sup adden-
dum est q̄ cum suo adiutorio demōes ad sa-
nandas infirmitates induxerūt homines ac
mulieres ex illa impia impietate huiusmodi
mentes ad tantam insaniam deducūt vt par-
uulis maxime: q̄s etiam et adultis nocere
desiderēt: q̄s cernentes demones qui talib^o
dñantur in tantam incredulitatē precipitāt
eos vt et nocendi et sanandi occidēdi et liberā-
di quibusdam sacrificijs prius receptis suis
cultoribus videant tribuere potestātē. In
his impiissimas feras sunt quedam crude-
lissime mulieres et etiam quidam viri creden-
tes et p̄fidentes se cum dyana seu iobyana vt
herodiade et innumera multitudine mulierū
equitare super quasdam bestias: et multa ter-
rarum spacia intēpeste noctis silentio p̄ran-
sire eiusq; iussionib^o obedire velut deo: et cer-
tis noctib^o sicut nocte iouis et nocte p^o dñicā
diem ad eius seruitiū euocari. Afferunt etiā
ab illis aliquas creaturas maxime paruulos
pueros post se in deterius vel in melius per-
mutare: aut in aliam speciem et similitudines
trāsformare. De huiusmodi latius habetur
xxvj. q. v. c. episcopi cor. vbi predicta in snia
de huiusmodi habent. Et subditur: Utinā
he sole in p̄fidia sua perissent et non multos
secum ad infidelitatis interitum p̄traxissent.
Nam et innumera multitudo hac falsa opinio-
ne decepta hec vera esse credit: et credendo a
recta fide deuiat et errore pannoz inuoluit:
cum aliqd diuinitatis aut numis extra vnū
deum arbitratur. Et sequit: Siquidem ipse
sathanas qui trāsfiguratur se in angelum lucif-
cum mentem cuiusq; mulieris cepit et hanc p̄
infidelitatem subiugauerit ilico trāsformat
se in diuersarum p̄sonarū species atq; simili-
tudines: et mentem quam captiuam tenet in
somnia deludens modo leta: modo tristia:
modo cognita: modo incognita personā
ostendens p̄ deuias queq; deducit: et cum so-
lus spiritus hoc patitur: infidelis hoc non in
anima sed in corpore euenire opinat. Quis
eni in somnis et nocturnis visionib^o non ex-
tra seipsum educit et multa videt dormiēdo
que vigilando nunq̄. Quis x̄o tam stultus
et hebes sit qui hec oīa que i solo spiritu fue-
runt etiam in corpore accidere arbitret: sicut
et paulus non aude se dicere raptum in cor-

porē. Et subditur: Quisquis ergo posse fieri
aliquam creaturam in melius aut in deteri^o
mutari aut trāsformari in aliam speciem vel
in aliam similitudinē non ab ipso creatore q̄
omnia fecit et per quem oīa facta sunt: p̄cul-
dubio infidelis est et pagano deterior. I. p^o q̄
super talibus audierit veritatem et p̄tinaciter
hoc sic fieri asseruerit post informationē p̄e-
dictam.

**De occulta malicia demonū
qui dum per naturalia operant
vt homines in errorem inducāt
supra naturam operari se mon-
strant. Capitulum. iij.**

Etio x̄o modo vel opere demo-
nes idolatriam dilatauerūt. scilicet
occulta malicia. Adificētia enim
quorūdam operum que etiam ve-
ra opera naturalia sunt: quia p̄curante ma-
licia demonū ipsas naturas vel p̄iungentiū
vel cōmiscentiū vel aliter ad opandū expedi-
entium et adiuantiū facta sunt: demonum
opera credebant ab ignorantib^o ista. Et hu-
iusmodi opibus est magica naturalis q̄ ne-
romancia seu phisicam plurimi vocant vel
multum improprie: atq; est totius sciētie na-
turalis pars yndecima. Hec igitur mirifica
hoīs huius sciētie ignari que natura virtu-
tibus a creatore sibi inditis opabat credebāt
demonē operari: et p̄pter hoc non solū po-
tentiam magnā et mirificā eis attribuerūt sed
etiam oīpotentiā. Et hoc quidem in duplicē
ignominia et iniuria creatoris. Primo qz vir-
tutem que talia opabat ab ipso creatore re-
mouebant. Sc̄do etiā ab ipsa natura cum et
ipsius creatoris esset vt auctoris et dñantē et
am ipsius nature et absq; vlla rebellione et
p̄tradictiōe seruiētis. De h̄mōi autem ope-
ribus est subita generatio ranarū pediculo-
rum et vermū aliorūq; aialū et quorūdam alio-
rum: in quibus oībus solum natura naturalit̄
operatur. In h̄mōi autē adhibent adiutoria
quedam que ipsa semina nature p̄fortant et
acuūt adeo: qz opus generatiōis intrin accēle-
rent vt ab ipsis q̄ hoc ignorāt nō opus videa-
tur nature que talia tardius p̄suevit efficere
sed poti^o virtutē nature quibus impantis que
dicta vbi reuiget et feruet christiana religio si
q̄s talia et talit̄ opatur ab impitis de talibus
maleficijs reputatur: et non virtute alicuius
nature sed magis adiutorio et potentia de-
monum huiusmodi facere extimatur. Qui

autem in talibus sunt docti talia non mirantur sed si sunt vere fideles in his glorificant creatorem: scientes quod sola omnipotentissimae voluntate ipsius operatur natura. Et iuxta consuetudinem notam hominibus et praeter consuetudinem non solum nouis modis sed etiam res nouas. Non enim dubitandum est in nouis seminibus commixtionibus et ipsorum adiutorijs noua animalia et etiam nondum visa posse vtiq; generari sicut aperte docetur in libro nezeroth: ut per hec cognoscat sapientia summi dei: honoretur et glorificet potentia eius: ac dilatato affectu diligatur eius clementia et charitas infinita qui propter nos tot mirabilia fecit: ut nos traheret ad seipsum nunc per gratiam et in fine per gloriam quam nobis concedat in secula seculorum Amen.

Seria. ij. post primam dominicam in. xl. De vltio iudicio. Ser. xj.

Discedite a me

D maledicti in ignem eternum. **M**atth. xxv. Cum enim secundum apostolum ut praedictum est auaricia sit idololorum seruitus: et de idolatria sit in praecedentibus tacum: iam de punitione ipsius idolatrie que in auaricia cumulat agendum est. **Q**ue tamen punitione licet in mundi fine temporaliter futura sit: erit nihilominus in vltima christi sententia eternalis sicut in verbo preallegato euangelista testatur christus contra reprobos sententiam fulminaturum atque dicitur: **D**iscedite a me maledicti in ignem eternum. **I**n quo quidem verbo tertium videlicet timorans religiositas demonstrat. **Q**uis etenim non timebit atque pauebit quando cum attentata consideratione pensabit: quod horrendum sit iuxta apostolum. x. c. ad **H**eb. incidere in manus dei uiuentis: et vtriusque hominem eternis ignibus ac supplicijs condemnandum. **D**e hac igitur timore religiose tria mysteria distinguam. **P**rimum iudicialis actionis. secundum iudicialis indignationis. tertium iudicialis executionis.

Articulus primus. De peccatis propter que exterminabitur mundus.

Rimium autem mysterium timore incutiens est iudicialis actionis. **T**ria siquidem sunt peccata deo horrenda propter que contra rationalem creaturam irascitur deus. **S**u-

perbia. scilicet qua offenditur deus per spiritum. **L**uxuria qua offenditur deus per corpus. **A**uaricia qua offendit deus per temporalem substantiam. **D**e his peccatis. **i. Job. ij. Q**uod est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite. **S**ecundum ergo hec tria peccata: tria sunt generalia iudicia dei. **P**rimum quod iam factum est contra angelos deo rebelles: id quo **A**pocal. xij. **F**actum est prelium magnum in celo etc. **E**t sequitur: **E**t proiectus est draco ille magnus ser. an. qui vocatur diabolus et sa. qui se. v. orbem: et proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt. **E**t paulo ante ait: quod draco cauda sua traherat tertiam partem stellarum. id est. angelorum celi et misit eas in terram. **S**ecundum iudicium factum est contra luxuriam: de quo **Gen. vj. s**criptum est: **V**idens autem deus quod multa malicia hominum esset in terra: et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore: penituit eum quod hominem fecisset in terra. **E**t sequitur quod induxit diluuium ad delendam omnem carnem. **T**ertium iudicium futurum est quod quidem contra auariciam per ignem fiet: sicut **Malach. iij. c.** ait: **E**cce dies venit succensa sicut camino: et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem sicut stipula: et inflamabit eos dies ueniens dicit dominus exercituum: que non relinquet eis radicem et germen. **E**t merito in his talibus iudicijs condigne culpis date sunt pene. **N**am superbi et angelus sunt humiliati defluentes per lasciuiam: in defluentibus aquis sunt submersi: et insatiabiles auari cum suis substantijs insatiabiliter concupitis totaliter erunt insatiabili igne combusti. **T**anto enim mirabilius est hoc iudicium quam alia duo: quia de primo remanserunt due angelorum partes: de secundo remanserunt octo anime ut dicit beatus **Pe. in. j. canonica. c. iij.** sed de hoc tertio nulla relinquet in terra. **U**nde **M**atth. xxij. scrip. est. **C**um videritis abominationem desol. que dicta est a dauid propheta stan. in lo. s. qui le. intelligat: ubi notanter aduerte quod nec superbia nec luxuria licet idola dici possint sicut et auaricia que est idololorum seruitus: ut dicit apostolus **Gal. v.** tamen dicta non sunt idolum desolationis sed solum auaricia: quia ex iudicio auaricie ignis ante ipsum precedet. **Q**uod exprimeret volens dominus notanter de operibus meis non exercitatis: hoc est de operibus omissionis et propter auariciam derelictis in iudicio agatur. **Q**uid ergo de operibus commissionis. id est. de furtis et rapinis:

Feria .ij. p^o primā dñicā in .xl. De vlti. iud.

vsuris proditiōib^o homicidijs z p̄simil^o b^o.

Articulus .ij. de vltima indignatione summi dei contra scelestum mundum.

Secundū mysteriū timorez incutens est iudicialis indignatiōis. Sicut enī dedignat^o est dñs p̄tra superbiam angeloz intantuz vt ad tartara p̄cipitaret ad terram: atq; p̄tra luxuriam intantū: vt non nisi octo anime remanerent in terra vt ex p̄cedentib^o patet. Sic z q̄dammodo terribil^o dedignabit^o p̄tra auariciam mūdi: ita vt non dicat tm̄ sicut tpe diluuij ait: Penitet me fecisse hoīem: sed penitet me redemisse hoīem. Et de hac vltima indignatione dñi p̄tra mūdū Apocal. x. ad litteram scriptum est. Et angelus quem vidi stantem supra mare z supra terrā leuauit manū suaz ad celum z iurauit per viuētē in secula seculoz qui creauit celum z oīa que in eo sunt et terrā z oīa que in ea sunt: z mare z ea que in eo sunt q̄ tempus ampli^o non erit. Sed i diebus vocis septimi angeli cum cepit tuba canere p̄sumabit^o mysteriū dei. In quibus sacratissimis verbis ostendit q̄ senescēte mundo in scelerib^o p̄sumatis irasceat p̄tra eum rex viuoz z mortuoz deus. i. christus cuius ire resistere nemo potest. vt dicit^o Job. c. ix. atq; ineuasibilis erit illius furoz. Et maxime p̄p̄tria: quia ad puniēdū erit primo infinite potentie. sc̄do infinite sapie. tertio infinite iusticie

Q̄ summa dei potentia indignabitur contra mūdū. Cap. j.

Primo quidem erit turbat^o cōtra mūdū christus in quo est infinite potentia p̄pterea punire poterit scelestū mūdū. Et de hoc Job. ait: Angelus quem vidi stantem supra mare leuauit manū suam ad celum. Quid p̄ hunc angelū nisi christum qui Esa. ix. c. dicitur est magni p̄siliij angelus: qui vita parit z doctrina dedeo diligēdo mūdo magnū p̄siliū dedit. Hic stare supra mare z sup̄ terram dicit^o: quia ipsi potestas maris z terre tradita est: cum z in terra signa fecerit: z sup̄ mare siccis pedibus ambulauerit. Sed p̄ueniētius sup̄ mare z sup̄ terram dicit^o stare: q̄ potestate h̄z cui vult z p̄spera distribuere z aduersa seculi monstrare. Terra autē fructifera ex q̄ delitie crescunt mūdi p̄speritate signat^o: Utriusq; enī fortune dispensator est christus teste p̄s. qui de se ait: Deus meus es tu: in manibus tuis sortes mee. Recnō in his inferiori-

bus solum potestatem habet sed etiam i celo: Propterea subinfert^o: Leuauit ma. su. ad celum. Quid enī per manū christi: nisi oīpotentia eius qua equalis patri est p̄ueniētius demonstratur: hanc postulabat p̄pheta per incarnationē mitti in mūdum cum dicebat i p̄s. Mitte manū tuam de alto: eripe me z libera me de aquis multis: z de manu filiozū alienozum. Et Esa. xlvij. Manus mea fundauit terram: z dextera mea mensa est celos Ipse enī est per quē facta sunt oīa z sine ipso factum est nihil. Bene ergo manū suam ad celum leuauit: quia eadem cum p̄fe oīpotentiam habet: Ideo Matth. xxvij. c. de se ait: Data est mihi oīs potestas in celo z in terra. Et p̄s iterum inquit: Altitudo manus suas leuauit. Huius autem man^o sp̄s sancti digitus dicitur est Ero. vij. c.

Indignabit^o contra mundus infinita sapientia dei. Cap. ij.

Secūdo p̄tra mūdū scelestum erit turbatus christus qui est infinite sapientie: p̄pterea punire sciet: iō Job. subdit: Et iurauit p̄ viuētē in secula seculoz. In quo q̄dem iuramento certitudo ostendit futuroz: cum oīa que diuino p̄silio decreta atq; definita sunt irritari nequaq; possint. Qui enī sententiā p̄pter peccatoz p̄niam variat: sicut Jobe. iij. in niue patet. Prehēbitū p̄siliū de iustificatiōe vel punitiōe eozum nequaq; mutat. Unde xxij. q. iij. incōmutabilis noīat. Et p̄s ait: Inrauit dñs z non penitebit eum. Indicat ergo iuramentū diuini diuini p̄siliij imutabilitatem z firmitatē. Propterea heb. vi. ap̄tus ait: q̄ abūdantius volens deus ostēdere pollicitandēs hereditibus imobilitatē p̄siliij sui in terposuit iusiurandū. Ad hoc quidem christus interposuit iuramentū iurans p̄ viuētē in secula seculoz. Per deum patrem filius iurat qui vnū cum patre p̄siliū tractat: vt quēadmodū dei filius cum eterno patre oīa vno p̄silio p̄didit: sic z oīa cum patre pari p̄silio p̄sumabit. Propterea subdit^o: Qui creauit celū z oīa q̄ in eo sūt: terrā z oīa que in ea sunt: mare z oīa que in eo sunt. Omnia enī h̄stū ad statū in q̄ nūc sunt p̄sumabunt: vt quēadmodū p̄cōres oīb^o creaturis corporibus peccādo abusi sunt. s. b̄nificijs celestib^o: terrēis atq; marinis corrupti qua corruptio ne triplex mūdi machia pulchritudinē ordinis sui in q̄ndā relaxā vetustate amisit: sic ad christi noui hoīs aduētū q̄ v̄ctur^o ē viuos et mortuos iudicare renouata decus maioris

honestatis repabunt in secundo adam scilicet christo per ipsi iusticia qua in primo adam amiserunt. Unde. ij. Pe. t. ij. de aduetu christi loquens beatus petrus ait: **Q** celi ardentis calore soluent: et elementa ignis ardoze tepescent. **N**ouos ergo celos et nouam terram atq; pmissa ipsius expectamus in quibus iusticia habitabit.

Q indignabitur mundus seueram iusticia summi dei. **Cap. iij.**

Eritio contra scelestu mundu erit turbatus christus qui est infinite iusticie: ideo vult punire malos et reddere vnicuiq; fm opa sua. **P**pterea addit q tempus amplius non erit. potest eni hoc referri specialit ad merita iustorum et demerita reproboz. **T**empus siq; dem pntis vite ad merendu eternitate hoibus indultum est: quo q; peccatores ad eterne salutis demeritu abutunt: iuste et hoc cuz ceteris donis dei quibus male vtunt aufertur: sicut. **Mat. xxv. c.** scriptum est. **Q**ui non habet et id qd videtur habere auferet ab eo. **P**eccato nempe d amnadus meritum ex te: poze sibi pcesso nequaqs habet: tempus tassi ipsum habere videt q; diu fruturu pcupiscen tije huius labilis vite: ppterea q; ad sua dñationem habet auferet ab eo ne obnoxium se efficiat i inferno supplicij grauioris. sed p pinq; uitate horum possum attendere ex co q; **Jo.** addit. **S**ed in diebus vocis septimi angeli cuz cepit tuba canere psumabit mysterium dei. **L**um eni simus in sexto ecclesie statu atq; i sexta apocalypsis tuba sicut alibi latius traditum est: nihil aliud restat nisi septimus status in quo rex oium filioz supbie antichristus venturus est per quem in corruptione sua cuiq; viuere licebit sicut libebit. **E**t i hac nouissima tuba. **i. Corinth. xv.** apostolus attestat christum ad iudiciu esse venturum oesq; in aduentu eius esse resurrecturos. **O**mnes quippe resurgem: sed non oes imutabimur in momento in ictu oculi i nouissima tuba. **E**t tuc psumabit mysteriu dei.

Articulus. iij. De iudicio saluandorum et damnandorum et ad hoc euangeliu d iudicio declaratur.

Eritium mysteriu timorem incutens est iudicialis executiois: **S**icut eni ps testat anteq; christus veniat iudicare viuos et mortuos: ignis ante ipsum pce-

detz inflamabit in circutu inimicos ei. **T**erribilis nempe erit h ignis quia virtute diuina **E**t ignis q; manet in spera sua atq; ignis mundi huius et purgatorij et inferni simul pcurrent puenientes faciem iudicatis. **E**t quattuor ergo ignibus diuino iudicio fiet vnus qui quattuor pdictoz igniu officiu exercebit. **N**am ignis terrestris purgabit iustos: puniet et malos: icinerabit corpa et psumet terrenascentia. **I**gnis autem elemetaris elementa subtiliabit atq; ad innouationem disponet. **I**gnis autem purgatorij purgabit electos illos quibus purgatio necessaria erit. **I**gnis xpo inferni impios iam incipiet cruciare. **P** hoc sequet q; aplos. **i. Thessa. iij.** ait: **I**pse dominus in iussu et in voce archageli et in tuba dei descen. de ce. **Q**ue tuba erit vox christi dulcissima iustis: sed terribilis contra reprobos in tonantis et dicentis: **S**urgite mortui venite ad iudiciu: sicut ps ait: **D**eus deoz dñis locutus est et voca. terram. i. totum humanu genus ad iudiciu suu: imo ad huius iudicij sententia vocabit supos et inferos vniuersos di. **Deut. xxxij.** **A**udite celi que loquor: et audi at terra verba oris mei. **E**t alibi idez ait: **A**duocauit celum de sursum et ter. di. po. suum. **T**anti namq; terrozis erit illa vox christi: vt **H**iero. dicere audeat. **S**ive comedam siue bibam siue aliqd aliud agam: semp mihi videt in meis auribus insonare vox ista: **S**urgite mortui venite ad iudiciu. **T**unc quippe oes mortui resurgent ad impium christi et apparebunt coram dñi maiestate: sicut. **i. Corinth. v.** aplos ait: **O**mnes nos manifestari oportet ante tribunal christi. **S**edebit eni christus in eminentissimo loco supra vallem iosaphat et oes sancti cum eo: mali xpo inferius in terra quam dilexerunt. **E**t h ostenditur in euangelio hodierno **Mat. xxv.** in quo ponunt tria pssideranda fm iudicalem executione. **P**rimu est maiestas triumphalis: ibi: **C**um venerit filius hois. secundu est equitas iusticialis: ibi: **T**unc dicet rex. tertiu est irreuocabilitas eternalis: ibi: **E**t ibunt hi in suppliciu eternu.

De triumphali maiestate dñi iudicantis cu qua in iudicio apparebit. Cap. j.

Primo pssideranda est maiestas triumphalis. i. iudicatis. **I**n qua etiam pssidera duo. **P**rimo triumphalem aduentu. scdo triumphale pcessum. **P**rimo pssidera triumphale aduetu tantu iudic de q; quattuor i euag. describunt. **P**rimu e icertitudo

Feria. ij. p^o primā dñicā in. xl. De vlti. iud.

iudicij. secundū plenitudo imperij. tertium cel-
situdo fastigij. quartum pulchritudo p^ofor-
cij
Primo quidem in euāgelio describit in-
certitudo iudicij: ideo dicit dñs: **Lum vene-**
rit zc. nec alibi in scriptura ips determinat
qñ christus ad iudiciū sit ventur^o: imo de ei^o
incertitudie. j. **Thessal. v. c.** ap^olus ait: **Dies**
dñi sicut fur ita veniet. Et **Mat. xxij.** dñs
ait: **De die autem illo z hora nemo scit.** **Se-**
condo describit plenitudo imperij: p^opterea
subinfert fil^o hois: in q̄ notat q̄ erit deus z
homo christus: qm̄ mūdū iudicatur^o est: nō
ergo erit iudex adaz qui non filius hois sed
a deo creatus est: nec erit eua: quia non filius
sed filia hois fuit si dici licet. nec alius homo
qz qlibet est filius hoiz non hois: qz ex pa-
tre z matre quilibet generat: sed erit fil^o ho-
minis. i. intacte virginis: z p^osequens z fil^o
dei: ergo erit iudex deus z homo. **Erit nāqz**
in q̄tum deus iudex ordinarius: sed in q̄tū
homo iudex adueniet delegatus. **Unde p̄s**
ait: Deus manifeste veniet. i. in hoc aduētu:
qui sub nube carnis nfe latuit in primo ad-
uentu. **Deus noster p^o p^oformitatē nature.** id
est. homo z non. silebit: sicut ante pilatum in
primo aduentu: sed p^odemnabit impios z p^o-
miabit in fontes. **Tertio** describit celsitudo
fastigij: **Ideo** subdit: **In maiestate sua.** i.
gloriosa qui in primo aduentu apparuit i na-
tura infirma: tñc enī apparuit iudicādu: nūc
x̄o iudicaturus. **Et licet inenarrabilis gau-**
dij z leticie plena talis maiestas futura sit iu-
stis: tamen iniustis apparebit terribilis z hor-
renda. **In q̄rum psona Job. xiiij.** ait: **Quis**
mibi tribuat vt in infer. pteg. me: z abscon-
me do. p^otran. fu. tuus. **Ubi Grego. ait:** q̄ ma-
li mallent esse in inferno q̄, videre christum
iratum. **Et iterū p̄s ait:** **Quis nouit p̄tatem**
ire tue z pre timore tuo iram tuā dinūerare?
Et iterū patet Malach. iij. **Quis poterit co-**
gitare diem aduentus eius: z quis stabit ad
videndū eum? **Et Apocal. vj.** scriptum est. q̄
dicent montib^o z petris: **Cadite super nos z**
abscondite nos a facie sedentis sup thronuz
et ab ira agni. **Quarto** describit plenitu-
do p^ofor^o: ideo subdit: **Et oēs angeli eius cū**
eo. **Veniunt nāqz angeli z p^o p̄ iudicis bo-**
nozrem atqz p^o p̄ iudicij executionez: eo q̄
ministerio angeloz z sancti deducunt in ce-
lum: z impj z demones ad inferos rapient
Nō ie tamen angeloz bonoz p^ofecti euāgeli-
ci exprimunt: inter quos beata virgo obrinz
principatū: demū beatus Johānes bap^onista
atqz apostoli z eoz p^ofecti imitatores qui oēs

maiestatiue q̄si iudicis assessores supra infe-
riores in sedib^o p̄sident: **Sicut Mat. xij.**
p̄dixit dñs atqz iurando firmavit di. **Amen**
dico vobis: q̄ vos qui secuti estis me in reg-
cum se. si. ho. in se. ma. f. sede. z vos super se.
duodecim iudi. duode. tribus israel. **Per q̄s**
xij. licet principales apli intelligant v^ol expri-
mantur: tamen supā būdās numerus p^ofecto-
rum imitātū christū in tali nūero denotat.
Unde Esa. iij. ait: **Dñs ad iudicandū veni-**
et cum seniorib^o populi sui. **Secūdo** p̄side-
ra triūphalem p^ocessum: de quo etiaz in euā-
gelio q̄tuor scribunt. **Primū** est magnitu-
do triūphi. scdm multitudō collegij. tertius
dissimilitudo meriti. quartū apitudo loci.
Primū enī subdit magnitudo triūphi: ideo
euāgelista ait: **Tunc sedebit sup sedem maie-**
statis sue. **Quid** enī per hanc sedem nisi ma-
iestas que data est christo hoī denotat: de q̄
p̄s ait: **Sedes tua deus in se. se. virga di. vir-**
ga regni tui. **Et alibi itez dicit: Thronus ei^o**
sicut sol in p̄spectu meo. **Scdm** additur
multitudo collegij: cum subdit: **Et p̄gre. an-**
te facie ei^o oēs gētes. glo. ois eras. ois sexus
quia. f. mali z boni: boni per angelos: mali p̄
demones. **Tertū** ponitur dissimilitudo
meriti: ideo addit: **Et sepabit eos abinuicem**
sepabit in q̄s singloz merita discutiēdoz vo-
caliter diuersis noibus appello hos hedos:
alios x̄o eues. ideo subdit: Sicut pastor se-
gregat oues ab hedis. In ouib^o omēs iusti
merito denotant z p^opter simplicitatē z p^o p̄
secunditatē z p^opter eoz miratē: sicut de ill
p̄s ait: Propter te mortificamur tota die ex-
termiat sum^o sic oues occisiōis. Per hedos
autem impj denotant p^opter fidelitatē z car-
nalitatem z p^opter sterilitatē. Quarto sub-
iungitur apitudo loci. **Unde euāgelista ait:**
Et ista. oves quidem a dex. hedos autem a si-
nistris. fm q̄ in p̄senti vita per diuersa itine-
ra inceserūt. q. d. hos approbo: qui recta via
iuerunt: hos x̄o reprobo qui per deuia in-
cesserunt: Juxta q̄s Prouerb. iij. scribitur:
Uias que a dextris sunt nouit dñs: peruer-
se x̄o que a sinistris sunt.

De remuneratione beatorum atqz malorum. Cap. ij.

Secundo in hac iudiciali executio-
ne p̄sideranda est equitas iusticia
lis: in qua duplex retributio de-
mōstrat. **Prima** est remuneratio
iustoz. secūda aut punitio impiozum. **Pr-**
ima remuneratio est iustozum: de qua qua-

duplex veritas demonstrat. Prima glorificationis scda commendationis. tertia humilitationis. quarta approbationis. Prima enim ostendit de hac remuneratione iustorum veritas glorificationis. Unde subdit: Tunc dicit rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei pos. pa. vo. reg. a. p. sti. mundi. Dulcissima allocutio et vox omni iocunditate ac suavitate repleta: qua invitant ad visionem ad possessionem et ad fruitionem totius sanctissime trinitatis. Primo invitatur eos ad glorificationem dei. Venite. Venite inquam ad me fontem vite indeficientem: ad me lucem glorie vivificantem: ad me torrentem voluptatis inebriantem: ad me inquam plenitudinem ubertatis inundantem. Secundo datur benedictionem dei. Benedicti. id est bonis nature gratie et glorie inseparabiliter addicti. Tertio attribuitur patrie dilectioni dei. patris mei: qua benedicitur deus et pater domini nostri iesu christi benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in christo iesu: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius: sicut ait apostolus Eph. i. Quarto introducit eos in possessionem dei. possidete. scilicet eternaliter filii visionem: patrie participationem: et spiritus sancti fruitionem: et anime et corporis eternam glorificationem. Quinto donat eis regni sublimationem. id est facit eos reges dei regnum. Nam quilibet beatus rex erit totius celestis regni: sicut Apocal. j. c. scrip. est. Primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Sexto manifestat predestinationem dei. paratum vobis. Septimo commendat predictorum omnium confirmationem dei. a constitutione mundi. Secunda veritas est commendationis qua christus commendat iustos de operibus misericordie dei. Esurivi et dedistis mihi manducare: ergo frange esurienti panem tuum: ut dicit Esai. lvij. Sidiui et dedistis mihi bibere: ergo si inimicus tuus sitit: potum da illi. Sicut ait apostolus ad Rhoma. xij. Hospes eram et collegisti me ergo hospitales inuicem sine murmuratione. Sicut scriptum est Mat. xxv. Rudus eram et opulisti me. ergo cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despereris ut dicit Esai. lvij. Infirmus eram et ve. ad me: ergo non te pigeat visitare infirmum. Eccl. x. In carcere eram et venistis ad me. ergo visita in carceratum: Exemplo regis de quo legit Hier. xvij. quod Hieremias prophetam in carcere visitavit. De sermone primo ope misericordie quod est sepultura nulla merito hic fit eo quod misericordia sit primis in quantum videlicet christi membris: mortuus autem in quantum mortuus est nequaquam est membris christi: sicut apostolus. ij. ad Heb. inquit. Christus autem semper vivens est.

Sit autem hic specialis mentio de operibus misericordie corporalis maxime propter duo. Primo ad provocandum omnes ad misericordiam. scilicet ad ostendendum quod mirabilis misericordia superat iudicium et vincit rigorem iusticie. Unde Petrus Ra. i quodam sermone ait: In regno celi coram angelis omnibus in adventu resurgentium quod abel passus sit: quod mundum salvavit noe: quod abraham fidem custodiuit: quod moyses legem dedit: quod petrus etiam primus crucem ascendit deus tacet et clamat quod pauper comedit. Esurivi et dedisti mihi manducare. Qui enim misericors est: dignus misericordia est. Secundo mentio fit solum de operibus misericordie corporalibus: quia per ista designantur opera misericordie spiritualia. Indigent enim inferiores foris doctrina et facili seu suavi foris est ut cibum: suavis vero ut porus. Indigent etiam protegi contra exteriores temptaciones: et pie in suis nuditatibus et erubescerentis operiri. Debent enim maiores revereri et quasi non videre: imo et posse operiri et ornare spirituales nuditates inferiorum. Debent etiam eis visitationem tam correctoriam quam consolatoriam: et habere respectu debilitatum spiritus etiam respectu carceris peccatorum. Hic Rabanus ait: Qui esurientem pane verbi dei reficit: qui sitientem potu sapientie refrigerat: qui errantem in domo patris inuocat: qui innocentem protegit: qui infirmum in fide assumit: qui tribulatione oppresso subvenit compatiendo vel consolando veram dilectionem implet. Vel misericordie opera spiritualia sunt septem. Primum docere ignorantem. secundum consolari dubitanti. tertium corrigere peccantem. quartum consolari tristem. quintum remittere offendenti. sextum portare onerosos. septimum pro omnibus orare. Unde de vtriusque operibus misericordie versus dant. Clisito potum cibo redimo te go colligo condo. Consule castiga solare doce remitte ser ora. Tertia veritas est humilitationis qua scilicet iusti indignos se reputabunt tanta gloria proprie quasi nulla opera sua. Et de hoc euangelista subiungit: Tunc respondebunt iusti dicentes: Domine quoniam vidimus te esurientem et pavimus te: sitientem et dedimus tibi potum: quoniam autem te vidimus hospitem et collegimus te: aut nudum et cooperuimus te: aut quoniam te vidimus infirmum aut in carceratum et venimus ad te. Hec autem non quasi ignorantes dicent: sed quasi admirantes super tanta unitate capitis et membrorum christi. Nam designat plenam illuminationem eorum super seipsos. Vel dici potest quod si iusti hoc dicent sic eis respondetur a christo sicut nunc sequitur. Quarta veritas est approbationis de qua subdit: Et respondens rex dicit illi: Amen

Feria. ij. p^o primā dñicā in. xl. De vlti. iud.

dico vobis quod diu fe. vni de fratribus meis minimis mihi fecistis. Secunda autem retributio est punitio impiorum que etiam alias quatuor continet veritates. Prima est condemnationis. scilicet exprobrationis. tertia lamentationis. quarta confirmatio. Prima veritas est condemnationis propterea subdit euangelista di. Tunc dicit his qui a sinistris eius erunt. Discedite a me male dicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Infelix discessio et separatio ab omnibus bonis. Verbum percutiens usque ad diuisionem anime a summo deo: compagumque et medullarum et interiorum cordis et corporis percussiuum. Radicatio vniuersorum malorum eorum ne nemo possit a deo diuelli quoniam malis omnibus secundum demerita repleat. In quibus verbis primo notandum est quod si reprobi sibi dicant. Non sumus domine digni tuum possidere eternale regnum: tamen ex tua pietate benigna saltem concede quod ad pedes tue maiestatis possim stare. Tunc iratus precipiet a se separationem dei. Discedite a me. quod di. illud Esa. xxvj. Tollat impius ne videat gloriam dei. Secundo si dicant. Et si nos infelices repellis a te: tamen tua benedictione effice dignos. Nihilominus subdit terribilem maledictionem dei. Maledicti. id est. malis nature culpe et pene eternaliter applicati. Tertio si dicant saltem imensa pietas: si cum tua maledictione repellis in aliquo refrigerij loco nos collocare digneris. At tamen acerbe pene incarcerationem infert dei. In ignem. Quarto si addant. Domine rex misericordiarum pietatis si talem acerbo igne nos precipis cruciari saltem misericorditer terminum statue breuem: subiugiet tamen eternam punitioem dei. eternum. Quinto et lachrymabiliter subdant. Oh oh oh si in tot cruciatibus sumus eternaliter permansuri saltem prelatum statue nobis qui humaniter nos gubernet: super eos tamen statuet diaboli dominionem dei. qui paratus est diabolo. Sexto si subdant. O iustissime et misericordissime iudex si talem nobis preficis dominatorem saltem gratam nobis adhibe societatem: nihilominus subiugiet demonum associationem dei. et angelis eius. O sortium atque tormentum horribile ad imaginandum: horribiliter ad videndum: horribilissimum ad cohabitandum et expiendum. Secunda veritas est exprobrationis qua exprobrant impium de impietatibus suis. Unde subdit. Esuriui et non dedistis mihi manducare. sitiui et non dedistis mihi potum. hospes eram et non collegistis me. nudus et non opuistis me. infirmus et incarceratus et non visitastis me. Damnant mali pro solo defectu misericordie propter duo. Primo quod talia opera

naturali inclinatione facere obueit: propterea talia omittere fuit impium et horridum. Secundo ut ostendat secundum Gregorium quod si tanta pena mulctatur qui sua non dedisse conuincit: quanta pena ferendus est qui aliena redarguit abstulisse. quod dicere velit. Si tanta pena plectendus est qui esurientem non pavit. sitienti potum non dedit. hospitem in suo hospitio non recepit. nudum non coopuit vestimento. infirmum et incarceratum non visitauit. quanto grauiori supplicio puniendus est qui usura rapina vel furto abundantem diuitijs fame et siti cruciat aut perire facit: aut qui pro propria domo eijcit et peregrinum et aduenam etiam cogit: aut qui vestibus indutum nudum et frigidum etiam fecit: aut pueros seu nobiles puellas quasi seminudos cruciari ac erubescere compellit: seu qui sanos laboribus et eruinis ac supplicijs ad mortem compellit: siue liberis carceribus crudeliter tradit. In hoc etiam innuit dominus quod si propter peccata omissionis impium tot cruciatibus punient: quanto supplicijs feriendi sunt qui scelera commissiois impie patraunt. sicut sunt sortilegi. sacrilegi. fures. raptores. usurarii. lufiores. piuri. blasphematores. homicide. et his similes. Tertia veritas est lamentationis. Tanta nempe erit superba cecitas damnatorum. ut etiam deum fallere se arbitrentur qui in hoc seculo homines decipere consueverunt. Ideo subdit. Tunc ridebit ei et ipsi dei. Domine quoniam te vidimus esurientem aut sitientem: aut hospitem: aut nudum: aut infirmum vel in carce. et non ministravimus tibi: Ubi secundum Gregorium. aduertendum est quod super. Iusti imorantur in vnoque verbo. iniusti autem hic non sic per singula sed quasi cursive recitant illa: quoniam proprium est iustorum beneficia sua in facie sibi relata diligenter et per singula referre causa humilitatis: malorum autem hominum est culpas suas excusationis causa aut nullas vel le ostendere aut leues aut paucas. Potest etiam addi quod ideo breuiter verbis ridebit: et quod a facie christi confusi: et quod iam a demonibus ad tartara tracti. Quarta est veritas confirmationis: quod in eternis supplicijs confirmant. Unde subdit quod tunc christus ridebit dei. Amen dico vobis: quod diu non fecistis vni de minoribus his: nec mihi fecistis.

De irreuocabili sententia damnatorum et saluandorum. Cap. iij.

tertium considerandum in hac iudiciali executione est irreuocabilitas eternalis. scilicet super sententia data: sicut in psalmo dicit dominus per prophetam ait. Que procedunt de labijs meis: non faciam irrita. Duplex quidem erit irreuocabilitas a iusto retributore tunc

collata. s. eterne afflictiois ad damnatos: et eterne glorificatiois ad saluatos. Prima autem sine irreuocabilitate retribuet damnatis. Et de hac subiugit christus: Et ibunt hi in supplicium eternum. Cum enim ab ore iudicis sententia fuerit: plata iam et excusatio reproborum annihilata: quid agent peccatores impij: quo terrore pauescent: quo more marcescent qui latibulo se abscondent: supra erit iudex terribilissime perturbatus: subitus inferno horribilissimus paratus: Juxta omnes sancti sententias iudicis approbantes: atque iusti et reprobi damnatorum crimina cognoscetes: contra angeli boni ad tartara propellentes: a dextris peccata accusantia: a sinistris demonia ad inferos trahentia: interius conscientia remordens: exterius mundus exurens. Totus enim ignis ille qui predelet faciem iudicantis et omnis calliditas eius conglomeratos inuoluet et attrahet ad inferos peccatores: sic precipitantes ruent in supplicium sempiternum. Unde secundum Hugonem lib. e. de anima. Quis putas tunc meror erit que tristitia cum sepantur impij a consortio sanctorum et auisione dei et traditi in demonum potestate ibunt cum impijs in ignem eternum: ibique semper erunt in luctu et gemitu sine fine: ubi erit dolor intolerabilis: fetor incompatibilis: timor horribilis: mors corporis et anime sine spe venie et misericordie. Ubi qui torquet aliquis non fatigat: nec qui torquet aliquis morietur: sed morietur ut semper uiuat: et sic uiuet ut semper moriatur. Hec ille. Secunda autem sententia irreuocabilitate retribuet saluatis: de qua euangelista subiugit: Iusti autem in vitam eternam: ubi noie eterne vite datur intelligi gloria sempiterna: ut ex ipso modo loquendi aperte clarescat quod omnis alia vita: mors et miseria est potius nuncupanda respectu illius gloriose sempiternae vite: ubi iocunditas sine merore: unitas sine diuisione: satietas sine fastidio: perpetuitas sine tedio: formositas admirabilis: libertas summa: dignitas alta: conformitas voluntatum: societas dignitatum: securitas inuariata: et tranquillitas consummata consistit. Ad quam nos perducatur dominus iesus christus qui cum patre et spiritu sancto est super omnia diligendus: laudandus: et glorificandus regnans per omnia secula seculorum Amen.

Seria. iij. post primam dominicam in
xl. Bevera contritioe. Ser. xij.

Um intrasset ie

us hierosolymam comota est uniuersa ciuitas. Mat. xxi. Nimis

vtique obstinatus et durus est quem non contondit et perierit tam terribilis sententia iudicantis quanta in precedenti die ostendimus tempore iudicij expectare peccatores. sed qui sensatus est mente talia primescens intellectu illuminatur atque recognoscens seipsum preteritam detestatur vitam preteritur humiliatur et in rectam ad dominum dirigatur viam. Et hoc est quod mystice et moraliter per verbum propositum demonstratur cum dicitur: Cum intrasset iesus hierosolymam: comota est uniuersa ciuitas. Quid autem per hierosolymam aliud quam conscientia congruenti designatur. Hierosolalem nempe interpretatur visio pacis: quia in humana conscientia inter deum et animam intellectus semper debet videre pacem absque quocumque remorsu. ps. testante: qui de deo et conscientia locutus est dum ait: Factus est in pace locus eius. Hanc hierosolymam deus siquidem intrat cum conscientiam lumine veritatis irradiat: et sic per detestationem culpam atque puram contritionem a malo ad bonum uniuersa mentis ciuitas commouetur. Unde mystice hec est pbatrica piscina Job. v. que ab angelo mouebatur. In hac autem qui prior descendit post motionem aque sanus fit a quacumque detinetur infirmitate mortalis culpe. Et in hoc quarta. s. preterens religiositas indicatur: de qua triplex mysterium contemplerur. Primum de contritionis quidditate: secundum de contritionis qualitate: tertium de contritionis quantitate. De quibus per ordinem ps. in l. ps. ait: Cor contritum: hoc quo ad primum: et humiliatum: hoc quo ad secundum: deus non despiciet: hoc quo ad tertium addit

Articulus primus: In quo per triplicem veritatem quid est vera contritio declaratur.

Primum siquidem mysterium est de contritionis quidditate: quod quidem per exprimitur di. Cor contritum. Circa hoc autem ut clarius exprimat: quid est contritio vera: tres veritates circa illam consideremus. Primo eius diffinitionem. secundo eius denominationem. tertio eius imperfectionem.

Contritionis declarat diffinitio magistralis. Cap. j.

Prima veritate consideremus eius diffinitionem. Contritio secundum Beatum in iij. di. xij. sic magistraliter diffinitur. Contritio est dolor voluntarie assumptus pro peccatis cum proposito contritionis et satisfaciendi. Ita sicut in naturalibus aliquid perierit dicitur quia totaliter in minas partes reducitur: ita cor hominis

Feria. iij. p. j. dñicā in xl. De vera cōtritione

conteri dicit qñ affectus peccati fm oēm sui partē in eo totalit̄ p̄fringit̄ z p̄fecte a pctō resilit. Et qz talis resilitio dolor qdā ē ideo cōtritio p̄ dolore tanq̄ p̄ p̄ziū genus diffinit̄. Addit̄ aut̄ volūtariē assumpt̄: tanq̄ differētia ponēs in genere morali. Et addit̄ p̄ peccatis: tanq̄ materia specificās loco vltie differētie. Hec ergo ē diffinitio competēs p̄tritionis inq̄stū est actus virtutis: sed vt est ps sacramētū penitēne sic oportet q̄ addat̄ cuz p̄posito p̄tendi: p̄cordat̄ Tho. ibidem.

Ex trib⁹ trahit̄ moraliter vere contritionis nomē. Cap. ij.

In secūda veritate p̄siderem⁹ eius v̄denotacionē. i. q̄re sic p̄tritio nominat̄. **U**bi notandū est fm Bonamū. in. iij. di. xiiij. q. ij. tria in h̄ sunt p̄siderāda. Primo qd̄ p̄terit̄. sc̄do cuz q̄ p̄teritur. tertio vbi p̄terit̄. Primo p̄siderandū est qd̄ p̄teritur. Duo enī p̄teri debent sc̄z cor z culpe. Primo p̄teri debet cor qd̄ ad litterā in vera p̄tritiōe totū terit̄ p̄ nimia angustia dolore z indignatiōe quā p̄tra peccata sua p̄cepit. **U**nde **Iob. ij.** Scindite corda v̄ra. **Sc̄do** p̄teri debent culpe que quidez dolore illo p̄terunt. i. simul z totalit̄ terunt in corde: hoc autē p̄fecte fit cū peccata totalit̄ abijciūt a corde. vñ ps. Effundite corā illo corda v̄ra. **Et Thren. ij.** Effunde sicut a quā cor tuū. **Sc̄do** p̄siderandū est cū quo p̄terit̄: qz sc̄z duplici mola. Prima. s. diuine spei. sc̄ba timoris dei. Prima. s. diuine spei: z hec ē inferior sensum elcūās ad spem venie: veniēs ex p̄sideratiōe mie dei: ne mens peccatis obruta desperet. **Uñ** **Esa. v. c.** scriptū est. Quis ambulauit in tenebris. s. pctōz z non ei lūm speret in noie dñi z iniat̄ sup dñm deū suūz **Et** **Esa. xlij.** peccatrici z q̄si despate a dño dictum est. **Tolle** molam. s. spei z mole farinaz **Secūda** mola timor est dei deorsum dep̄rimens q̄. s. aia timet penam ex p̄sideratiōe diuine iusticie: recolens qd̄ ap̄ls **Heb. x. c.** ait: q̄ horrendū est incidere in man⁹ dei viuētis **He** due mole duo sunt pedes q̄s posuit angelus super mare z sup terrā: sicut **Apocal. x.** scriptum ē. **Et** posuit pedem dext̄z super mare: z sinistrū sup terram. **Q**uid p̄ angeluz nisi angelica p̄tritiōis ḡra a deo p̄ angelum missa: q̄ pedē p̄uidēcie seu volūtatis dei ponit sup mare mētis amaricate ne de iusticia dei desperet: z sinistrū sup terrā mūdialis et crimiose mētis: ne de mia dei p̄sumat. q. calcando mare mētis p̄trite illud ps. dicat. **S**pera in deo: z sinistro calcādo terrā ne p̄sumat

addat: **Et** fac bonitatē. **H**or enī duoz alterz sine altero ad ruinā non ad salutē est. **I**n cuius mysteriū **Deus. xiiij.** p̄cepit dñs moysi: **N**on accipies loco pignoris inferiorē aut superiorē molā solā. s. fm v̄trāq̄z vel nullaz: qz ad litterā vna sola mola nulli vtilis est: videlicet nec accepta nec relicta. **S**ic ad mores nec sperandū sine dei timore nec timendū sine dei spe. **S**ola nempe timoris mola cayn z iudas salutis farinā molere volentes interiecit̄ q̄s etiā pleriq̄z in morte sequiūt. **M**axim⁹ q̄ numerus pctōz de dei mia p̄sumētes: mola inanis spei molūt qui q̄tidie in scelerib⁹ plurimis irretiti nec se emēdare volētes in dei mia sperant. **C**ontra q̄s **Apocal. xiiij.** Angelus p̄ mediū celū volans clamitat alta voce di. **T**imete dñm. **T**ertio x̄o p̄terit̄ in tribus potentijs in mēoria amare recordādo. **Esa. xxxvij.** **R**ecogitabo tibi. **Sc̄do** in intellectu recognoscēdo deum offendisse dō. **T**ibi soli peccavi. **T**ertio i volūtate volūtariē penitētiā agendo. dō. **E**cce in flagella pat⁹ sum. **Q**uarto p̄siderandū est quare p̄terit̄. p̄pter enī duo habet p̄teri mens hūana. **P**rimo videlicet qz aia est delicata. sc̄do qz pctōis consciētia est dura z impetrata. **P**rimo enī debz mens p̄teri qz aia est delicata: formata ē enīz ad imaginē dei. **P**ropterea ait illi deus **Lan. ticoz. iij.** **T**ota pulchra es amica mea z macula nō est in te. s. ex natura a me formata: s̄ ex malicia a te p̄petrata. **Sc̄do** qz p̄scia peccatoris ē dura z impetrata: **F**acit enī peccatum in p̄scia sicut pestiferum virus in inguine seu i carne hūana: indurat eteni cor: sicut virtus indurat carnē. **H**inc **Iob. xli.** **I**ndurabit̄ cor eius quasi lapis. **Et** **Ecc. iij.** scriptum est. **C**or durū male habebit in nouissimo. i. si sic se repit in vltima hora mortis **I**nde **Breg. ait:** **C**ontritio apostema pungit p̄fessio aperit z sanic̄ emittit: satisfactio cathaplasmata aponit. **P**er hāc igif p̄ctiōnem p̄terit̄ cor hūanū: z tūc pcti delectatio totalit̄ effūd̄: neq̄ de illo remanet sapor neq̄ virtus: pctā enī ad hoc p̄terunt vt simul z totalit̄ distrahant̄.

De differentia inter attritionem z contritionē. Cap. iij.

In tertia aut̄ veritate p̄sideremus p̄tritiōis impfectionē. **P**onūt docto. dñam inf̄ attritionē z p̄tritiōnē. **A**tritio enī est act⁹ displicētie nō cū priuatiōe informatus: s̄ p̄tritio ē act⁹ charitate informatus. **A**tritio enī orit̄ ex timore pene: p̄tritio x̄o ex p̄sideratiōe diuine

offense. **I**te attritio elicit a voluntate: p̄tritio
 x̄o a gr̄a. Propterea attritio gr̄a iformata effi-
 cit p̄tritio. **S**z magi pp̄rie p̄sidem̄ eoz d̄iaz
 Et primo videam̄ de attritioe. Attritioe aut̄
 cor pctōis solū i aliq̄s ptes frāgit̄. Dicit̄ enī
 res atteri q̄n solū res in diuersas ptes dimi-
 nuif̄ z cōminuif̄: sic cor hoīs in ptes frangit̄
 q̄n solū de magnis pctis dolet sicut de homi-
 cidio p̄ditioe incēdijs piur̄is blasphem̄is
 sodom̄is z manifestis stupris z p̄similib̄. De
 adulter̄is sacrileḡis vsuris z p̄similib̄. De
 paruis aut̄ culpis licet mortalib̄ nō multuz
 curat neq; de eis dolet: sicut de v̄ditioe ter-
 mini z de acq̄sitis p̄ illū: de fr̄q̄ntatioe mun-
 danoz iuramētoz q̄ nō celebrauerit festa: d̄
 mēsuris z p̄oderib̄ falsis: de acq̄sitis p̄ ludū
 q̄ habuit odia: inuidias p̄cialitates: q̄ secut̄
 fuerit aleas: breuia spectacula tripudia: q̄ n̄
 audierit tpe debito missas: nec ieiunauerit
 vt tenet: q̄ detraxerit: murmurauerit: p̄ximū
 diffamauerit: p̄nitiosa p̄silia dederit: p̄tra ec-
 clesiasticā lib̄tatē fecerit: z inde z aliūde in ex-
 cōicatiōib̄ fuerit multiplicif̄ irretit̄ z sic de
 p̄similib̄. **N**ec etiā multū imo nihil curabūt
 seu dolebūt de sup̄fluis vestib̄ p̄ciosis curio-
 sis illicite acq̄sit̄ z vanis nec de fucatur̄ non
 de mortuis suis vel alienis capillis: nec d̄ cau-
 dis nec de ribaldis nō de altissimis trāpalis
 et manic̄ amplis sup̄fluis anul̄ z localib̄ p̄-
 ciosis z similib̄ cūcti. **C**ū aut̄ nō solū attritio
 ne s̄ veraci p̄tritioe cor pctōis p̄tritū fuerit
 dolebit z veracit̄ p̄teret̄ de oib̄ pctis z culpis
 cōmissiois z omissiois magnis z puis: dole-
 bit z p̄teret̄ de oī culpa cordis z oris z operis
 de oī indebito visu auditu gustu odoratu et
 tactu: de oī passu pedis p̄tra dei honorē facto
 dolebit de oib̄ pctis simul z singulis singla-
 rit̄ z de maiorib̄ magi ita q̄ nullus pcti affe-
 ctus remanebit i eo: z i voluntate dei ascēdēs
 eius b̄n̄placito se totalit̄ p̄formabit: nihil de-
 niq; sui oīno i se reseruās. **T**ūc aut̄ cor pctō-
 nis est complurizatū z p̄ hūilitatē dolorē z cō-
 tritionē ad mīma reductum: z tūc tale cor fit
 deo sacrificiū: sicut p̄s dicit: **S**acrificium deo
 sp̄s p̄tribulat̄. **A**d cognoscēdū aut̄ p̄ ma-
 nifesta siḡ q̄ sint corda p̄trita aut̄ attrita: p̄t
 similitudo poni de duob̄ mōticulis q̄rū vn̄
 est d̄ frustis laterū coaceruat̄: al̄ x̄o ē d̄ plu-
 rizat̄ laterib̄ i mortario z malleis ferreis cu-
 mulat̄. **S**i aut̄ mōs illoz fractoz laterū ma-
 nu seu baculo hincinde moueat̄: rumorē ex-
 citat iuxta violētā mor̄: nec effigiē seu vesti-
 giū rennebit: si q̄s crucē vel manū aut̄ pedē
 amouēdo posuerit sup̄ illū. **A**t ecōtra de oī-
 bus eueniet de illo mōticulo laterū pluriza-

to. **S**ic cor attritū z nō vere p̄tritū remurmu-
 rat z recalcitrat monitiōib̄ z obedētijs p̄fes-
 soris atq; obliuiscit̄ statim z iniūcte p̄nie z sa-
 tisfacere de pctis atq; oīuz correctionū prece-
 proz iniūctoꝝ a p̄uido p̄fessore. **S**ignū ecō-
 trariū cordis p̄triti totū ē p̄trariū opari. **A**d-
 uertendū est tū q̄ si hō dispōit se p̄ attritionē
 et facit qd̄ in se ē: d̄s infūd̄it gr̄am gr̄ū facien-
 tem de necessitate p̄ verā p̄tritionē. **N**ō quī-
 dē de necessitate coactiois s̄ de necessitate i-
 mutabilitat̄ ex p̄sumptioe imutabilitat̄ sue
 et ordiatiois sue q̄ imutabilis z liberalit̄ ordi-
 nauit se daturū gr̄am dei petēti: z q̄ in se est
 faciēti. **U**n̄ Apoca. iij. **E**go sto ad ostiū z pul-
 so rē. vsq; ibi: cenabo cū illo z ipse mecum. **E**t
 iij. **R**egl. iij. de vidua in mysteriū scriptū ē.
Qz filij offerēbāt vasa z illa infūdebat. s̄ oleū
 qz diuina gr̄a infūd̄it se p̄panti: p̄pterea soli
 assilat̄ q̄ domū n̄ ingredit̄ nisi fenestra apiat̄

Artculus. ij. de triplici quali- tate contritionis.

S **E**cū dū mysteriū est de p̄tritiois q̄-
 litate. **E**t de h̄ p̄s. subiūgit: **A** hu-
 militatū. s̄ sub diuino b̄n̄placito et
 mādato cū p̄ri diuinis p̄ceptis rebellio fuerit
De q̄litate aut̄ p̄tritiois tria ad p̄his p̄sidere-
 mus. **P**rimo facilitatē. sc̄do difficultatē. ter-
 tio p̄trarietatem.

Q̄ facile ē libere voluntati adi- pisci contritionem. Cap. j.

P **P**rimo p̄siderem̄ p̄tritiois facilita-
 tes. s̄. ex pte n̄ra. **S**icut enī scribit̄
 extra de reg. iu. c. j. **U**nūq; q; per
 q̄scūq; causas nascit̄ p̄ easdē dis-
 soluit̄. **C**ū aut̄ pctm̄ p̄ voluntat̄ actū. i. p̄ displi-
 centiā z dolorē q̄tū est ex pte n̄ra tolli p̄t. **E**t
 cū h̄mōi dolorē h̄re semp̄ sit in hoīs p̄tate: n̄
 aut̄ h̄re dolorē sensibilē: id̄ d̄s nō red̄it dolo-
 rem sensibilē de p̄tritiois necessitate s̄ est de
 ei p̄fectione vt. j. patebit̄ fm̄ Bonāuē. pe. z
 host. aliosq; doc. **E**t his patet q̄ facilis ē ex
 pte n̄ra p̄tritionē h̄re qz ex libera voluntate p̄-
 cedit q̄ voluntate q̄libet libere p̄t vt̄. **U**nde
Ecci. xv. **A**nte hoīem vita z mors. **E**t iteruz
 in eo. c. ait: **D**eus ab initio p̄stituit hoīem et
 reliq; illū in māu p̄slij sui.

Q̄ magna atq; difficilis res est habere cōtritionē. qd̄ quidē maxie p̄ quinq; apparz. Cap. ij.

S **E**cūdo p̄siderem̄ p̄tritiois diffi-
 cultatē. **L**icet in voluntat̄ lib̄tate z
 rōnis electō p̄tritiois p̄sistat: tū ex
 altera pte difficilimū est h̄re vera-

Feria. iij. p. j. dñicā in xl. De vera cōtritione

cem p̄tritionē. Nā fm Bonāuen. in. iij. di. xvj. ar. ij. Dolor in q̄tū est displicētia rōnis i vera p̄tritiōe mēsurat fm q̄titatē charitatis aut in comparatiōe ad iniquos p̄ amorē q̄diu in corde ē dñiuz v̄dicat sibi i eo nec vnq̄ est ibi nisi sit dñia. Propterea ad h̄ q̄ aliq̄s habeat charitatē necesse ē q̄ sup oīa diligat deum etiā sup seipsum: h̄ aut sit cū p̄ nullo cōmodo vel incōmodo deū offendere velit. Et h̄ intelligēdū est de displicētia rōnis. vñ tm̄ dz p̄ctm̄ displicere rōni q̄ nullo pacto nullo cōmodo vel incōmodo velit p̄sensisse vel etiā p̄sentire in ipsum qm̄ voluntas q̄ ex aliq̄ causa p̄sentit in culpa iusta mīme esse potest. Propterea sicut nō est necesse h̄ntē charitatem velle mori p̄ christo s̄ in casu i q̄ vel oportet ipsum amittere charitatē vel corporeā vitam tūcteneē magi mori p̄ christo q̄ amittere charitatē: sic in p̄posito intelligēdū est fm eum. Ex his apte elici p̄t q̄ q̄ p̄terit p̄ncipalit̄ p̄p̄ timorē inferni z nō p̄p̄ amorē dei nō est in statu salutis: qz nō dolet amore dei sed amore sui: vt z si cessaret dñatio ex p̄p̄trata culpa cessaret z p̄tritiō illa. S̄ fm Sco. in. iij. di. xx. licet ad verā p̄tritiōnez p̄currat timor humilitās dz tm̄ p̄currere amor inflammans: vñ z si in p̄ctōze in iij̄tiet timor pene su perueniēs tm̄ amor talē timorē dz repellere sicut. j. Job. iij. scriptū est: Timor nō est in charitate s̄ p̄fecta charitas foras mittit timorē. Et ad h̄ p̄z exēplū san. Aug. lib. xiiij. de ciui. dei. c. Q̄ sicut qm̄ volum⁹ suere v̄l duos p̄anos diuersos iūgere habem⁹ acum et imponim⁹ sericū vel serici filū sicq̄ suimus s̄ demū remouet acus filo serici remanēte Sic ad p̄iūgendū deū z aiām p̄ctōris req̄rit̄ acus id est. dei timor z inferni horroz q̄ velut acus compūgat animū p̄ctōris z dei amorē. q. filū serici introducat. His nēpe duob⁹ ds z anim⁹ p̄ctōris p̄iūgūt: z tm̄ fmanz amor. q. serici filū qz charitas nūq̄ excidit: vt dz. j. Cor. xiiij sed acus. i. inferni timor introducēs amozez cessat. Richar. q̄z me. vij. in. iij. di. xx. q. j. qnqz dicit oīno esse necessaria ad salutē. Primū est efficax dolor de p̄teritis culpis. Scōz p̄positū cauēdi a mortalib⁹ in futuro. Tertium si possibile ē p̄fessio vera. Quartū p̄ posse satisfactio iusta. Quintū aut qd̄ cetera ḡta reddit est q̄ h̄ oīa p̄ncipalit̄ moueant amore dei nō p̄p̄ timorē inferni. Et ad h̄ etiā Aug. de pe. di. ij. c. nullus. Ex his ergo aperte patet q̄ difficile sit h̄re verā p̄tritiōnē. Descēdere tm̄ ad hāc penā vel ad illā hoies nō tenētur: imo stulte faceret si q̄s seipsum vel aliuz nimis sollicitaret sup hm̄ōi p̄ticularib⁹ penis

huius opiniōis ē Tho. Anno. et host.

¶ An hec cōtrarietas facilis et difficilis contritionis ortum sumat. **Capitulum. iij.**

tertio p̄siderem⁹ p̄tritiōis p̄trarietate. Pirū eq̄dē est de p̄tritiōe videri tantā oppositā p̄trarietatem. sed facile q̄s aduertit si spūs ac carnis oppositam naturā penset. Ex p̄te nanq̄ spūs facile est p̄tritiōnē h̄re: ex p̄te carnis difficile: di cente dñio. Bar. xxvj. Spūs qd̄ē p̄mpt⁹ est caro aut infirma. Et Gal. v. ap̄lus ait: Caro p̄cupi. aduer. spi. z spiri. aduer. car. hec enīz sibi iuicē aduersant vt non q̄cūq̄ vultis irā faciatis. Qm̄ igit̄ caro magis spūi dñat: sicut in hoib⁹ carnalib⁹ lasciuīs atq̄ mūdānis: tāto p̄tritiō difficilior ē z ecōuerso cū in vera cōtritiōne spūs dñet carni. Luz igit̄ rō in hoīe triūphalit̄ dñat quedā pax inē spūi z carnez regnat: vñ in vera p̄tritiōe rō subijcit deo et caro subijcit rōni. De his duab⁹ subiectionibus ps̄ ait: Discordia z veritas obuiaueūt sibi. s. in subiectione rōnis ad deū. Iusticia et pax osculate sunt. s. in subiectione carnis ad rōnē: z sic vñ veniat h̄ p̄trarietas manifeste apparet.

¶ Articulus. iij. de triplici gradu vere contritionis.

tertium mysteriū est de p̄tritiōis q̄titate. Et s̄ h̄ ps̄. subdit: De⁹ si despicies s̄ large appreciaris. Unde triplicē vtilitatē sequit̄ cor p̄tritus fm q̄ triplex p̄tritiōis ḡdus distingui potest. Prim⁹ ē p̄tritiōis sufficiētis. scōs ē p̄tritiōis eminētis. tertio ē p̄tritiōis exuberantis.

¶ De cōtritiōe necessaria ad salutē que tria in aīa opat. **Cap. j.**

prim⁹ in q̄ p̄tritiōis ḡdus dz p̄tritiōis sufficiētis q̄ sicut ex p̄cedentib⁹ patet ē vera displicētia rōnis p̄ quā oīa crimina remittunt̄: z h̄c necessaria ad salutē. Tria siq̄dem efficit i aīa p̄tritiō h̄. Primo purgationē. scōs sanationē. tertio viuificationē. Primo enī p̄tritiō h̄ necēria ad salutē i aīa opat purgationē. In cuius mysteriū scribit̄. iij. Regl. v. q̄ in q̄i heli⁹ seus ad naamā syrū. Elade z lauare septies in iordane. Iordanis nēpe riu⁹ iudiciū interpretatur p̄ quē qd̄ aliud p̄ueniēt⁹ desiḡt q̄s cōtritiō lumiofa q̄ q̄si ad modū riuī mētē illūinando atq̄ discutiēdo irrigat ḡta saluatoris atq̄ emūdat illā a q̄cūq̄ sorde maculatā culpe. hec siq̄dē septies lauāt cū p̄scia p̄ctōris a

iudicio punient nō pterit emendat sicut in pcedēti sermōe demonstratū est: necesse ē ei vt impio corde obstinatissime induret non tūm dū uiuit: verū etiā cū ad uite extremū venit: sicut in verbo palleгато apte dñs manifestat cū ait: **F**uit nouissima hois ill' p'cioza p'ozib' In qb' dñs qnta. i. expauescēt religiofitas mō straf p' quā p'siderat hō prudēs picta q' in tali extremitate iminēt pctōri atq; expauescit pō derās q' infana sit impentētū vita. De periculofo igit' statu coz q' diu male viuēdo vsq; ad extremū uite sine pnia pseuerāt differam' **L**oco aut' extremū in illis q' ex causis euidentibus iudicādi sunt mortū ppinq' fm causas inferiores opantes vt in plurib': vt pote i infirmitate qñ iaz ad gradū desperatū attingit iudicio medicoꝝ vel in alijs piculis: vt in submersiōe aque qb' statim iminerz piculū mortis. Licet etiā satis extremū piculū sit in pctif diu vixisse z cū graui infirmitate venire alcapozale maxie tpe pestis de q' fm qdū suū etiā intelligēdū est. **T**ales nāq; xij. picula digno dei iudicio incurrūt ex qb' difficilimū z qñ impossibile ē aiām euadere cū salute. Et d' talib' ponam' q̄ttuoz picula pma. **P**rimū ē passionū alteratioz terribilis veratio. scōz ē charitatis priuatio. tertiu' pctōz habitatio. q̄rtū seruilis p'ditio. **A**ddant' alia q̄ttuoz picula durioza. **P**rimū est diaboli impugtio. scōm ipaliū intricatio siue occupatio. tertiu' naturalū g'rarū p'sumptio. q̄rtū a deo elongatio. **S**upaddant' alia q̄ttuoz. **P**rimū virtutū z btōz abomiatio. scōm mēt' alienatio et alteratio. tertiu' iusta a deo z a mūdo derelictio. q̄rtū z vltimū t'pis ablatio z cessatio.

Articulus prim' de .iij. piculis grauib' que pctōrib' iminēt i extremis. Et primus est q' ne possit vere cōteri a diuersis sumis passiōib' alterat. Cap. j.

Primū qdē piculū est passionū alteratioz terribil' veratio. **A**dest ei i tali pctōris extremitate insensitiua pte maxim' dolor z cruciatus: vel maxim' timor vel qñq; vterq; simul. **E**t vtraq; passio vehemēs nata ē impedire liberū arbitriū z vsū libere rōnis z volūtatis. **E**t lz oēs iste q̄ttuoz passiōes rōnēz mētē hominis habeāt alterare. **A**nti hz Aug. li. lxxxij. q. q. xxxvj. passiōes causate a tristabilibus pl' mouēt q̄ passiōes causate a delectabilibus. **E**t nihilomin' delectatiōis passio vehemēns qñq; etiā impedit totalit' vel fere vsū rōnis

hūane: vt ait Aug. li. de ciuit. dei. c. **Q**uo igit' priuabūt vel alterabūt ampli' vsū rōnis tristabiles passiōes doloris videlz z timoris. **A**ct' aut' displicētie de pctō ad h' q' sit sufficiēs ad verā pniām siue intrinsecā solaz seu ad sacri pnie dignā susceptionē necessario req̄rit vsū liberū rōnis z volūtatis q' qñ impossibile videt' tali adesse. **S**i xō dicas q' dolor vel timor q' mēt' hois inest nō totaliter impedit intellectū vel volūtate: pcedo qdem **A**ultū tū impedimētū p'stat z p' p'leqñs remissus vt imp'ct' vsū intellect' z volūtatis tūc pōt haberi q' vir sufficit ad sufficiētē displicētiā z req̄sitā ad pniām verā. **H**oc piculū tāgit Aug. de pe. di. vij. c. nullus. di. **N**ullus expectz qñ peccare si pōt arbitriū ei q̄rat libratem vt delere possit cōmissa non necessitatē. **Q**ui pri' itaq; a pctis reliquit q̄ ipse ea reliq̄t nō ea libere s' qñ necessitate p'dēnat. **T**ar' nē pe aliqñ sensitiu' dolor opprimit z cruciatus mēbra coartat q' vir hō aliud cogitare valet **C**h' Greg. in q̄r: **T**ata ē vis doloris q' alibi si p't ferri vis cogitatiois. **P**robat etiā h' p' ext' plū. **S**it q' habeat dilectissimū filiū suū p' ocul' suis ad mortē horribilē p'patū vicinūq; habeat infirmū de cui' incōmodo nihil vel modicum cogitat nec etiā aī oculos suos hz quid mirū si dilectū filiū quē aī oculos suos tenet recogitat z infirmi obliuiscit quem nō videt nec diligit multū. **S**ic in p'posito sensual' appetit' z carnal' amor ē fili' dilect' quem pctōz cruciatū in tormētis aī oculos suos hz: **A**b sens vicin' modicū qdē dilect' ē z ipse d's seu p'pri' spūs cui' pctōz obliuiscit: dū angustiat i dolore z timore cōprimif. **S**i aut' vicinum spūs suū intelligere volum' cui' etiā tūc obliuiscit. testimoniū ab Aug. habem' in sermone Innocētū dicēte: **H**ac aiaduēsiōe pcutit pctōz vt morēs obliuiscat sui q' dum viueret oblitus est dei.

Secūdū piculus est q' huiusmodi pctōres in terribili bello mortis inermes sunt qz charitate z ceteris virtutibus sunt priuati. Capitulū. ij.

Secūdū qdē piculū pctōri iminēt i extremis qdē ē charitatis siue dilectiōis priuatio. **A**d h' enī vt pctōrū displicētia sit g'ta deo necesse ē q' sit debite circumstāciata z maxie circūstātia p'cipūz finis h' ē q' sit volūtaria p'p' deū sicut de sene penitēte p's ait: **V**olūtarie sacrificabo tibi z p'fi. nō tuo dñe qm. bonus est. **E**t

Aug^o. in p̄dicto. c. nullus inq̄r: Scriptur̄ est
 neminē sine charitate saluū eē: nō itaq̄ in so-
 lo timore viuūt hō. Quem ergo penitet sero
 oportet nō solū deū timere iudicē sed iustuz
 diligere nō tñ penā timeat sed anxief p̄ glo-
 ria. Ex verbis igit̄ Aug. patet q̄ licz hō time-
 at penā timori tñ p̄ponere dz charitatē diui-
 nā. Sed difficile ē in tali extremitate h̄c hūc
 actū hac p̄ncipali circūstātia intentionatuz
 et regulatū. Et h̄ maxime p̄p̄ duo. Primo
 q̄ timet infernū: nā qui vsq̄ tūc fuit impeni-
 tens nō videt tūc a seipso extorq̄re displicēti-
 am nouā pctōz suoz nisi timore iminēt̄ pe-
 ne nō charitatē diuine. Presumit enī q̄ si re-
 motus eēt a pena sicut p̄zi nō extorq̄ret a se
 ipso displicētiā illā sicut nec etiā p̄zi. Secun-
 do q̄ timet mortē. Nā saltē aliqd̄ simpliciter
 inuolūtariū videt̄ causa istī displicētiē. s. ex-
 pectatio mortis p̄p̄inque: mors enī ista inuo-
 luntaria ē: z q̄ nō sit nisi ex sup̄positiōe cuius-
 dam inuolūtarij nō simpliciter volūtariū dici
 p̄t̄ sicut p̄ exēplū patet. Nō enī oīno volūta-
 rie p̄icit̄ q̄s merces suas ī mari nisi ex sup̄po-
 sitiōe cuiusdā picliratiōis quā nollet: qd̄ ar̄ sit
 nisi sit volūtariū nō est multū acceptabile illi
 cui fit: q̄ nō videt̄ p̄p̄ ei^o amorē fieri. Claret
 igit̄ ex iam dictis q̄ durū z arduū est q̄ talis
 deū sup̄ oīa amet quē antea sup̄ oīa odiebat.
 Exēplū causa. Si q̄s foret cordialis amic^o re-
 gis ḡnate naturalis tñ subdit^o regi arrogo-
 nie z faueret iuxta posse regi ḡnate atq̄ no-
 ceret toto conaie regi arrogonie: z in hac ini-
 micitia pseueraret p̄ q̄ttuor ānos: z sup̄uēirz
 casus q̄ rex arrogonie capet eū multiq̄s crui-
 ciatib^o torq̄ret illū nōne q̄si impossibile esset
 et incredibile q̄ capt^o talis verteret amorē
 ad regē arrogonie totoq̄ corde eū diligeret
 sup̄ cūctos hoīes ton^o orb: sup̄ socios super
 amicos sup̄ filios z ceteros p̄sanguineos su-
 os. In sup̄ addat̄ q̄ eū specialit̄ diligeret q̄
 eū captiuum teneret z cruciaret: z ecōuerso
 auerteret amorē suū a rege ḡnate z illū odi-
 ret sup̄ oēs hoīes mūdi quē tñ prius dilexit
 nullamq̄ causam dederit ei d̄ nouo odio ge-
 nerādo. Sic vtiq̄ in p̄posito eēt de rege x̄o
 d̄no iesu christo z eius aduersario infernali
 atq̄ de hoīe pctōre in extremis agēte p̄redi-
 cto modo. Def̄ etiā in exēplū alter q̄ in fur-
 to a q̄dā iusto iudice comp̄hēsus ē pseuera-
 uitq̄ longo tpe in furādo: finalit̄ iusta sentē-
 tia p̄dēnat̄: ad mortē ducit̄ ad patibulū qd̄
 an̄ se p̄spiciēs lachrymabilit̄ veniā poscit di-
 nō se imposterū similia patratuz. Quis esti-
 mabit̄ illū diciturū amorē reipublice vel iu-
 sti d̄ni aut iudicio z nō pot^o timore atq̄ pa-

uore mortis? Sic est in p̄posito de eo quē pe-
 nitet in extremis.

**Tertiu^o periculū est qz mali ha-
 bitus z cōsuetudines peccatorz
 ne penitere valeat retinent pec-
 catozem. Capitulū. iij.**

**Tertiu^o piculū imminēs peccatori ī
 periculo mortis est peccatorz habi-
 tuatio. Nam habitus vsq̄ tūc cō-
 tractus multum ab actu penitētie
 retrahit peccatozē. Hoc periculū tangit Au-
 gust. de pe. di. vii. c. nullus. vbi ait: Timen-
 dum est de penitēte sero: quem enī morbus
 urget z pena terret: ad veram vix veniet sa-
 tisfactionē: Maxime cū filij quos maxime di-
 lexit sint p̄sentes vxoz z mūdus ad se vocet
 multos solet penitētia serotina decipe. In-
 tellige integre hec delectabilia esse p̄sentia in
 se vel in fantasmatibus vehement̄ impressa.
 Siue autem vno modo siue altero ex vehe-
 mentia habitus p̄tinuati multū inclinant ad
 se inordinate amandū: z per p̄sequens ma-
 gnam faciunt difficultatē ne sit sufficiēs di-
 spositio ad culpe deletionē. Ampla enī ē via
 per quam piscis intrat in massam: letusq̄ co-
 medit inuentam escam: sed postea q̄si vult in-
 de exire nō potest. Sic euenit peccatori qui
 habitum vitiorum induit: p̄pterea clamans
 dauid dicebat: Saluū me fac deus: qm̄ intra-
 uerūt aque vsq̄ ad animā meam. Infr^o suz
 in li. pro. z non est substantia. Difficilius nē-
 pe curatur antiquū vulnus: sordescq̄ inuete-
 rate magno abluuntur labore. Lana etiam
 iacens in tinctura difficile potest in colozem
 album reduci. Panus insuper quas recen-
 tes nuces tinxerunt non paruo labore pur-
 gantur. Grauius etiam curantur sordes et
 vulnera mentis q̄ ventris. In huius autem
 mysteriū Prouerb. xxx. scriptū est. Tria sūt
 mihi difficilia. Una aquile in celo. i. superbul
 Una colubz super petram. id est. auarus. et
 via nauis in medio mari. id est. luxuriosus.
 Ratio huius difficultatis est: quia super ta-
 les ruit maledictio illa: de qua ps̄ ait: Fiat ei
 sicut vestimentum quo operitur: z sicut zo-
 na qua semper p̄cingitur. In horum autē
 figuram populus israel qui diu captiu^o fue-
 rat siue steterat sub pharaonica seruitute ab
 ea difficulter liberatus est: sicut in Ero. patz
 Nonne etiam pharaonem in peccatis inue-
 teratum penis multiplicibus affixit deus: et
 licet ore sepius peniteret z populum se di-
 missurū sp̄deret tam nūq̄ vere penituit.
 vñ merito aia z corpe interijt sic phibz aug^o.**

**Quartū piculū est q̄ i tali ex-
tremitate pctā nō volutarie sed
necessarie dimittunt. Cap. iiii.**

Quartū piculū est seruilis p̄ditio.
Et o enī aliq̄s in corpe minus est
dñs sui actus: tanto req̄rit intensi
or displicētia mentis ad h̄ q̄ sit di-
spostio sufficiēs ad deletionē cōmisse culpe.
Pctōr aut̄ in extremis agēs min⁹ est dñs: qz
nullo mō est dñs actus exterioris ad peccan-
dum. Req̄rere aut̄ fm̄ strictā iusticiā dei di-
splicētia intēsiōr mor⁹ tam ad iustificationē
eius q̄ ad iustificationē sani: cū tñ vix possit
habere eque intēsum. **Hoc aut̄ piculū tangit
Aug⁹. de pe. di. vii. c. q̄q̄. Age p̄niam dū sa-
nus es: si sic agis dico tibi qz secur⁹ es: qz pe-
nitentiam egisti eo tpe q̄ peccare potuisti. Si
vis agere p̄niam qm̄ iam peccare non potes
pctā te dimiserūt nō tu illa: admin⁹ nō tu illa
libere pctā dimittit sicut facit san⁹. Et id̄ q̄ tuz
deficit in te de libtate tñ fm̄ rigore req̄rit in
te intēsiōr mor⁹ quē vix vel nunq̄ poterit in
talibus extremis aīa infelix h̄re. Ad h̄ idem
Aug⁹. vbi. s. c. nullus. Illi aut̄ q̄ cū potuerūt
nunq̄ auerti voluerūt p̄fiteres cū iam pecca-
re nequeūt nec sic facile acōrunt qd̄ volunt.
S; dices forte tūc pctā dimittit pctōr. Re-
spondet Aug⁹. vbi. s. di. Due sunt res: aut
ignoscit tibi aut nō ignoscit: qd̄ hoz tibi fu-
turū sit nescio. ergo tene certū z dimitte incer-
tum. Multi exēplū suscipiūt a latrone cuius
et si fuerit sera p̄nā tñ nō fuit sera indulgen-
tia. Nec tales auertūt q̄ nec simile de aliquo
alio legi in tota sacra scriptura. Et q̄ post⁹
sit in summitate mōtis mic̄ dei in figura hūa-
ni generis latrocinātī z sola dei mia liberati.
Insup̄ vt testat̄ **Abagl. i. iiii. sen. di. xx. in fi-
c. j. Licet latro veniā meruisset in fine de om-
ni crimie nō tñ dedit baptisat̄ peccādi z p̄se-
uerandi auctoritatē. Hec q̄ttuor picula iam
p̄tacta ponit **Scō. in. iiii. sen. di. xx. q. j.******

**Articulus. ij. de alijs quattu-
or piculis grauiorib⁹ que supue-
niūt pctōrib⁹ in vltio fine: z pec-
catū est qz tūc maxie forti⁹ quas
vnquā fecerāt ante a demonib⁹
impugnantur. Cap. j.**

Primū siqdē piculū est obseruatiū
et insidiantū demonū impugtiō.
Scōm enī **Greg. rāto diabol⁹ gra-
uiorēs tēptatiōes ingerit: q̄toma**

gis pctōrē appropinq̄ri fini aspicit. **Insidiat**
eni in abscondito q̄si leo i spe. sua. **Insidiat vt**
ra. pau. ra. pau. dū attra. cū. **Uñ sicut muri**
legus ad foramē insidiat muri: ita diabolus
in fine vitez p̄pe exitū aīe insidiat pctōri. **Nō**
tali pctōri **Eccl. xj. c. p̄cauet di. Arde tibi a**
pestifero. i. diabolo: fabricat enī mala. s. cul-
pe in vita ne forte hora. s. mori inducat sup-
te subsannationē imp̄petuū. **Si igit̄ pctōr nō**
poruit impias tēptatiōes tolerare qm̄ cader⁹
qm̄ erat san⁹: quō grauiorēs tolerabit qm̄ erit
infirm⁹: **Deridēdus vtiq̄ foret q̄ iuuenis est**
et san⁹ z fortis dicit se pugre nō posse: demū
cum fact⁹ est ita debilis z infirm⁹ q̄ se moue-
re nō pōt petit campū certamīs ingredi ar-
maz sibi postulat dari. **Abatoz vtiq̄ derisso**
p̄uenit hm̄oi pctōri q̄ tpe tam piculoso z arto
debilis z infirm⁹ p̄tra insidias z versucias et
violētias demonū pugre querit cuz sicut ait
apls **Eph. vj. Nō est nob̄ colluctatio marie**
tpe illo aduersus car. z sanguinē s; ad p̄zin. z
p̄iātes ad mūdi rectores tenebrarū harū: cō-
tra sp̄alia neq̄tic in celestib⁹. **Itē apls **Pe. s.****
Pe. v. Vigilate ait: qz aduersari⁹ vester dia-
bolus tanq̄ leo ru. cir. q̄. quē deuo. cui refi-
for. in fide. i. in fideli mādatoz obseruatione
in vita.

**Secūdū piculū est cū hō se re-
perit intricatū mūdialib⁹ in ex-
tremis. Capitulum. ij.**

Secūdū piculū est t̄paliū intricatiō
occupatio z affectio. **Naturale q̄**
dem ē z exp̄ctia h̄ clare ostēdit q̄
ea q̄ versant̄ in mente viuētis ver-
santur etiā cōit̄ in mēte moriētis. Dilexit in
vita gloriā z honores: fastū z p̄pas: dñatio-
nes z tyrānias videt eas q̄ tñ dilexit in se an-
nihilari z verificari in eo qd̄ scriptū est **Job**
xx. Si ascēderit vsq̄ in celum supbia ei⁹: z ca-
put eius nubes tetigerit q̄si sterq̄liniū in fine
p̄des: videbat enī p̄zi⁹ inesse sibi rerū oīuz af-
fluentiā natos p̄ficiētes seruos alacres fecit:
dos greges: horrea plēa: apothecas abūda-
re in vita sanitate: in sanitate abūdātia: i abū-
dātia pacē: in pace securitatē: i securitate fe-
licitatē. Et iuxta p̄s. sniaz: **Quoz filiū sic no-**
plā. in iuue. s. filie eoz cōpo. circū. vt simi. tē.
Promp̄ eo. ple. eruc. ex h̄ i illud. **Quē eo**
se. abū. i edi. s. bo. e. crasse. Non est rui. ma-
neq̄ trāsi. neq̄ da. i pla. eoz. **Cōspicit infelix**
pctōr se derelinquere ozbaros filios q̄s tñ di-
lexit q̄ p̄ eis aīaz suā donauit. **Cōtemplat̄ la-**
chymātē vxorē parctēs delicias z diuitias.
Q̄tus dolor: Q̄tus horror: Q̄tus

aníme meror cū talis p̄spicit his omnib⁹ bre
 ui puncto in eternum p̄uari quibus tm̄ in-
 uisceratus ⁊ irretitus est. **Q**uot anxietas-
 tes: quot timores: quot pauores: quot innu-
 merabiles ⁊ varie cogitationes a demonib⁹
 a carne a mūdo a p̄suetudie mala ab ipsa p̄-
 pria malicia sua in tali extremo ei⁹ ingerunt
 mētē. **I**n q̄rū p̄sona **Job. xx. inq̄r:** Cogitatio
 nes mee varie succedūt mihi ⁊ mēs mea p̄ di-
 uersa rapit. **T**ūc exp̄it illud **Ecc̄i. xij. Q** mors
 q̄ amara ē mēoria tua. **E**t lamētabilit̄ p̄que-
 rit cū p̄inguissimo agab. **Reḡ. xv. q̄ dice-**
bat: Siccine sepet amara mors. **s. dulcissimū**
mediū p̄sens: videlicet mūdū q̄ est mediū inl-
p̄teritū seculū ⁊ futurū. **Et p̄s. ait etiā in p̄so-**
na illi. **Cor meū p̄turbatū est i me ⁊ formido**
mortis ce. su. me. **Timor ⁊ tremor ve. su. me**
et p̄tere. me tenebre. i. caligauerūt affect⁹ me
os tenebrose mūdi delectandēs. **Ecce talis**
pectōr in tāto piculo p̄stitur⁹ qd cogitat: qd di-
spōnit: qd deniq̄ in ei⁹ mēte versat: qd autez
nisi ad qd afficit. **Maz lingua significat locū**
doloris. **Exēplū **M**oui hoīem q̄ dū morere**
tur sicut i vita fecerat nihil nisi denarios no-
minabat clamabat furebat seruūq̄ vocabat
di. **Curre post talē qui soluit mihi talē mone**
tam falsam: porta mihi denarioz bursaz dic
tali q̄ trāsīuit termin⁹ solutiōis sue: heu me
talis in tot denariis me decepit ⁊ inūeras ta-
les demētias sicut versabāt in corde ita eru-
ctabat ex ore: teste christo q̄ **Matt̄h. xij. ait:**
****M**alus hō de malo thesauro cordis sui pro-**
ferit mala. **Moui etiā frēm q̄ a parētib⁹ cuius-**
dam magni diuitis req̄sit⁹ q̄ illi diuiti i extre-
mis agēdi p̄niam suaderet. **Stererat nanq̄**
ultra. xxx. ānos absq̄ p̄fessioe: festin⁹ in so-
lerti ato illuc religiosus accessit: hortabat blā-
da dulcedie illū ad dei amorē sanctūq̄ timo-
rem atq̄ sue salutē: ⁊ ad spem magnam mie-
dei q̄ indigebat. **Rūdet. **Q**uū ascēdit cente-**
nariū pipis: fratre autē ad verba salutē redeū-
te rūdet. **Et centenariū lane q̄tū valet: **A**dh**
fratre ad eadē verba redeūte rūdet. **Sūt ne**
adhuc reuerse galee de baruti: diu steterunt
naues de aq̄ mora. **Est ne bonū forz de cyna-**
momo ⁊ zucharo: **Oh mercācie nihil hodie**
valēt. **Illo autē semp ad ea q̄ viuēs amauerat**
linguā vertente ait frat: **Pilecte mi frat volo**
q̄ his dimissis cū sis in extremis: tā de anima
tua p̄ses p̄stēdo dño: te accuses ⁊ miam ab
eo hūili corde postules. **Tūc voce maḡ ⁊ do-**
loroso clamore rūdit. **Nō possum. nō possum**
nō possum. q̄b⁹ dicti cuz diabolo expirauit.
****R**ōnib⁹ veritatib⁹ ⁊ exēplis tā patet verā eē**
iniam saluatoris **Abat. vj. dicētis. **E**bi ē the-**

sauro tu⁹ dū viuēs: ibi ē ⁊ cor tuū dū morieris
Tertiu piculū est qz i extremis
agēti nō tātū aufert gratia cha-
ritatis s̄ gratie gratis date. c. iij.

Ertiu piculū est naturalū gr̄arū
 r p̄sumptio. **D**uo nēpe sunt gene-
 ra gr̄arū. **U**nū est gr̄e gr̄ificāt qd
 est charitas. **A**lterū gr̄e gr̄is date
 ad q̄s p̄seruādas ⁊ p̄firmādas **A**pocal. iij. in
 b hortat dñs di. **E**sto vigilās ⁊ p̄firma cetera
 q̄ moritura erāt. **S**olert nāq̄ vigilare debe-
 mus ne p̄ncipalē gr̄am. s. charitatē pdam⁹
 quā ⁊ si p̄ mortalē culpā pdiderim⁹ subito ce-
 tera q̄ moritura erāt. i. gr̄as gr̄is datas p̄fir-
 mare debem⁹ qd sit vt ait p̄s. **U**iuēs viuens
 id est. viuēs ⁊ san⁹ p̄stebit nbi. **S**umme cle-
 mentie d̄s: licet eni gr̄a iustificās subito ⁊ to-
 tā simul hoīe se aueritēte a dō auferat: dona-
 tū ⁊ gr̄e gr̄is date paulatim decrescūt duz hō
 impie uiuit. **I**n extremis autē agēti ⁊ maxie
 p̄ctōri auferunt. **E**t h̄ ex euidētissima diuine
 mie ⁊ iusticie disp̄satiōe sapiētissime ordina-
 tur vt ex ea pte q̄ gr̄e minuūt p̄tinue cōmine-
 tur iusticia dei q̄ peniteat p̄ctōrē in extremis
 agentē: ⁊ ex alia pte q̄ gr̄e nōdū oīno ablate
 sunt iuuent⁹ ad p̄niam p̄ficiēdam. **U**nū **E**c̄s
 xij. c. inq̄r: **M**emēto creatoris tui in die iuue-
 tutis sue: ⁊ post dic: anteq̄ veniat. s. in extre-
 mis tenebreseat sol lumen ⁊ stelle ⁊ luna ⁊ re-
 uertatur nubes post pluuiā. **C**larā sunt gr̄a
 rū gr̄is datarū genera: qdā mētales videlicet
 intellect⁹ bon⁹ ⁊ clar⁹ volūtas liberat memo-
 ria firma. **H**ec sunt velut sol lucēs in intelle-
 ctu: calens i volūate: ⁊ vigenz in memoria
De q̄ sole cū hō est iuuenis ⁊ san⁹ inq̄r **E**c̄i.
 xlij. **S**ol illuminās p̄ oīa respexit: lumē est cō-
 sciētie scintilla. **D**e lumine p̄s. ait: **S**igēū est
 sup nos lumē vult⁹ tui dñe. **S**tellesunt fen-
 sus n̄ri tam corpales q̄ spūales: de q̄b⁹ **B**a-
 ruch. iij. **S**telles dederūt lumē in custodijs su-
 is. **L**una corp⁹ n̄ri denotat siue aperitum
 n̄ri carnalē mutabilē velut luna: de q̄ **E**c̄i.
 xxvij. **S**tultus in luna mutat: q̄ oīa in vltia
 infirmitate tenebreseunt diuinogz iudicio sit
 vt tanto maior in mēte p̄reptoris fiat cecitas
 q̄to maior p̄cedētū gr̄arū fuit p̄ri⁹ in mente
 hūana claritas. **H**ec autē cecitas in nube no-
 tatur. **I**n iugib⁹ eni imbrū spissior semper
 nubes esse solet q̄ posterior ē. sicut q̄to imber
 gr̄e iugior irrogauerit corp⁹ ⁊ mēte tanto ce-
 citatis nubes q̄ p̄ceptā gr̄az p̄seq̄ spissior erit
 i extremis. **P**rop̄tea nos hortat apls. ij. **C**o-
 rint̄h. vj. di. **H**ortamur vos ne i vacuū gr̄az
 di recipiat. **E**t **E**c̄s. iij. **D**ia tps h̄nt: qz tps se

Fe. iij. p. j. do. i. xl. de. xij. pi. que su. pe. i. vl. fi.

minādi z tps metēdi: in vita seminat hō z in morte metit. Unde Proverb. xx. Propri frigus piger arare noluit: mēdicabit in estate. Stultus eēt agricola q̄ nagnā sparet messes in estate si nihil semiasset in hyeme. Unde. ij. Loz. ix. Qui parce seminat parce z metet. parce seminat q̄ in vitijs enutrit. Un̄ in extremo parce etiā de virtutib⁹ metet. Et subdit ibidē: Et q̄ semiat in bñdictiōib⁹. i. q̄ virtuose viuit de bñdictiōib⁹. i. virtutib⁹ z metet. Et Gal. vi. Que semiauit hō h̄ z metet: qm̄ q̄ semiat in carne sua. i. carnalis viuit de carne z metet corruptionē: q̄ aut̄ semiat in spiritu sancto de spū sancto metet vitaz eternam.

Quartū piculū qz i extremis insensat⁹ pctōr se repit a deo elō gatum z surdum. Cap. iij.

Quartū piculū est a deo elongatio. In q̄libet eni pctō mortali elongatur hō a christo plus q̄ p mille die tas. Un̄ Gen. xj. Lū pfiscerentur de oriēte inuenerūt campū in terra sennaar z habitauerūt in eo. Oriēs vtiqz christ⁹ est: teste zacharia Luc. j. q̄ ait: Visitauit nos oriens ex alto: ab isto oriēte recedētes habitant in pctōz fetore. Sennaar interpretat⁹ fetor vel excussio dentium: z denotat fetentē z vitiosam vitā quā qui sequit̄ excutiunt ei dentes q̄b⁹ masticare poterat opa dei. pp̄ q̄s necesse ē ei interire fame. Et de h̄ ps. ait: Qui elongant se a te pibūt: pdidisti oēs. i. perdes oēs q̄ stulte pseuerant fornicant̄ abs te. Hic est filius pdig⁹ de q̄ Lu. xv. scriptū est. Qui pegre pfect⁹ est in regionē longinquā. Naz vt ait ps. Longe a pec. z maxie in pctis pseuerantib⁹ salus. Qz igif ita a deo sunt elongati difficult⁹ audiūt deū clamārē. Clamat ad pctōzē q̄ndie deus vocat pulsat. Un̄ ps. ait: Deus deoz dñs locut⁹ ē z vo. terram. i. nos hoies: clamās illud Hiere. xxij. Terra. terra. terra. audi sermonē dñi. Ecce t̄na pctōris citatio. Prima ē natural corruptio sicut in p̄cedenti piculo patet. Sc̄da ē accidētāl infirmitas. Tertia est pemptoria. s. ipsa extremitas vite. Propterea admonet tales dñs Deus. xxxij. c. di. Audiat terra verba oris mei. Et licet dñs q̄tidie premnat̄ ab eis: tñ nō dediḡ nec vocare desistit. Propterea ps. subdit: A solortu. i. ab infantia in q̄ puer nascit̄: sol iusticie p baptismū vsqz ad occasum. i. vsqz ad mortē in q̄ occidit eis ois spes gr̄e venie et glozie. Lū ergo dñs vocauerit terrā si nō venit nō eā ignorātia excusabit s̄ ptumar malicia accusabit: dicēte dño Joh. xv. Si non ve-

nissem z locut⁹ eis fuisset: pctm̄ non h̄rent. vñ tales nō ignorātes s̄ rabidi z furibundi a ps. dicunt̄ cuz ait: Furoz illis. s. tpe extremo fm̄ similitudinē serpētis. s. vulnerati sic aspidis surde z ob. au. suas. s. terra. i. terrenozū amore z cauda. i. vana spe longioris vitene audiat dñm se vocantem.

Articulus. iij. de quattuor vltimis grauissimis piculis superuenientib⁹ pctōrib⁹ in vltimo fine. Primū est q̄ oēs virtutes et gratias tanquā vitia z errores tales abominant̄. Cap. j.

Primū piculū est virtutū z bonoz abominatio. Amaritudo eni spūalis z diutine infirmitatis videlicet pcti inueterati q̄ maxie i extremo sentit̄: facit oēs virtutes z spūalia dona desipere: imo odiosa sentire: ita vt in his que dei sunt vex videat̄ falsum z falsum vex: bonuz videat̄ malū z malū bonū: dulce videat̄ amarū z amarū dulce: q̄ oia in x̄tutib⁹ z vitijs tales expiri ptingit iudicio iusti dei. Et h̄ ē maledictio in q̄ pnumerat̄ dñs p Esa. v. di. Te vob̄ q̄. s. tpe vltimi finis dicitis malū bonū: et bonū malū: ponētes tenebras lucē: z lucē tenebras: ponētes amarū dulce: z dulce amarū. Et licet q̄sqz talis fundat lachrymas: tunc dat pct⁹: miam poscat adhuc sunt dubia h̄ siḡ. Un̄ Aug⁹. Qui differt penitere vsqz i fine vix aut nunqz bñ penitet: quia q̄ credit vera eē p̄ritio mortis ē instans exasperatio

Secūdū piculū est qz tales in maiori periculo sepe amentes fiunt. Capitulum. ij.

Secūdū piculū est mētis alienatio. Alienat̄ eni in talib⁹ mēs multis oppressa vexatiōib⁹. Hinc etenim vexat dolor inde mortis expectate z nō expectate timor: hinc pctōz seruitus inde tēptates demōes: illinc mūdi affectiōes et intricatiōes: pdit sensum: amittit mēoziaz nihilqz min⁹ curat q̄ ppriā aiaz. Propterea ps. de talib⁹ ait: Nō est i morte q̄ memor sit tui: z p pseq̄ns nec etiā sui: in inferno aut̄ q̄ p̄stebit tibi. q. d. nullus: sicut. q. nullus pctōz hmōi i morte recordat̄ tui. Def̄ exēpli cā q̄ aliqz fuerit pcurator alic⁹ dñi p q̄tuoꝝ ānos sicqz fuerit imprudēs q̄ nihil notauit vel scripsit de sibi cōmissis in toto tpe illo. Die tñ ab illo expectata vocat eū dñs q̄ rēs oino videre et audire compositū d̄ his que gesta sunt per

eum et importune contra eum agit di. Redde ratione villi. tue. Statuit spacium vni diei vel vnius hore cogit ille reddere ratione. Nunquid reddet oium gestoz pure compositum bonum integrum et clarum: vere credo quod non: quia oium non poterit recordare. Sed dices ad impossibile nemo tenet: peccatoz suoz non recordatur: deus miserebitur eius: de his que memoria tenet assistebit. Ad hoc respondet Augustinus. de pe. di. vij. c. q. di. Si quis positus in ultima necessitate sue egritudinis voluerit accipere penam et accepit et mox reconciliat: et hinc vadit fateor vobis non illi negamus quod petit: sed non presumimus quod bene hinc exit. Si securus hinc exierit ego nescio penam dare possumus: securitate vero non. Ratio horum est quod seipsum coegit per anime sue negligentiam suorum crimina reminisci non posse: et sue scientie ignorantiam crassam et supinam habere que hominem non excusat. Teste apostolo. j. Cor. xiiij. Qui ignorat ignorabit. sicut si quis se per altissimam turrim precipitaret si dum descenderet se inde peccasse peniteret credo quod saluum remanere non valeret sed oporteret quod totam longitudinem saltus mensuraret et terram tangeret de propinquitate: deo possibile esset illi a corpore morte saluare. Ego non credo in hoc sperandum: qui de hoc presumit perbet saluum et nos expectabimus non videre miraculum: sed iudicabimus stultum ridiculum. Preterea si ponderetur Augustinus. verba presupponit quod velit accipere penitentiam et accipiat in extremis et tamen non presumit quod bene hinc exeat. Quid presumendum est illis qui oino in memores salutis sue: vel quasi expectant ultimam horam et confessio suorum scelerum nihil aliud est nisi quod facti quasi ameres et ingrossata lingua nihil aliud habent nisi ba bla bla. ble. han. heu. ho. hui. hei. De hac mundana stulticia et summata insania quid de eo aliud restat nisi quod infernus eum expectat vivens uti patet. Per totum assistebit tibi cupiens misericordiam consequi et penam euadere sempiternam.

Tertium piculum est quod iusto iudicio dei sepe tales a deo et a mundo in manibus demonum relinquuntur. Capitulum. iij.

Tertium piculum est iusta a deo et a mundo in manibus diaboli derelictio quod maxime provenit divitibus et magnatibus. Non audeat quisquam talibus confessionem vel confessionem suadere nec etiam notare nisi et raro usque ad insensatam extremitatem. De quo pulchre Augustinus in quodam sermone ait: **Horis v-**

get et pena terret ad veram vitam veniet homo satisfactionem. Quia enim persona nobilis infirmam vitam invenit aliquis qui de salute anime sue audeat sibi loqui. Executores sollicitantur circa divitias et thesauros: medici circa corporis medicinas vxores filij amici consolantur infirmum: et sic miser si permittit de peccatis suis cogitare nec statum et finem vite salubriter ordinare. At quantum piculum sit primo medicis de propria et infirmorum anima non curantibus ostendit decretalis eorum. de pe. et re. c. cum infirmitas. ubi dicitur: **Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat dicente domino languido quem sanaverat. Glade et amplius noli peccare ne deteri aliquid tibi contingat: presenti scripto statuimus et districte precipimus medicis corporum: ut cum eos ad infirmos vocari contingerit ipsos ante omnia moneant et inducant ut medicos advocent anime: ut pro quibus fuerit infirmo de spirituali salute provisum: ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur: cum causa cessante cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto quod quidam in egritudinis lecto iacentes cum eis a medicis suaderet ut animam salutem disponant in desperationis baratrum ruit: unde facilius piculum incurrunt. Si autem medici hoc decreto tanta severitate ad predicta cogunt: quanto magis parentes fratres filij vxores ceterique sanguinei et propinqui ad precepta artant: cum ceteri etiam proximi pro loco et tempore et instante necessitate ad hoc ex divinis precepto obligati sint dicente domino **Mat. xxij. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Solent nempe tales et maxime vxores dicere recordantibus de confessione confessione infirmi. Non dum est tempus: sed ut vera gloria huic maledicto textui apponatur. Non est tempus: vere non est tempus cum diabolus super infirmum habeat tantam preteritatem dum mente et corpore compositum est sui: et vitiosus tempus est quod memoria deficiet et sensu ingrossataque lingua cum nequit nescit et quidam non volit vel inefficaciter velit profiteri scelera sua: vere in quibus tempus est quod diabolus ad tartaream regionem suam portet et eos qui de infirmi anime negligentes in tanto periculo sunt finaliter cum eo ferat. Ponderent autem omnes predicti rationem quam ponit decretalis pallegata. Nam causa cessante cessat et effectus. Causa infirmitatum sepius sicut ibi sunt crimina et peccata quibus per confessionem veram cessantibus cessat effectus. scilicet infirmitatis. Et sic liberatur infirmus. id est honoratur medicus: et vxor cum amicis et sanguineis consolatur. Si autem infirmus ob vxoris stulticiam a penitentia cesset non cessat infirmitas et mortis causa. id est peccatum sed deficit ei male vita.****

Ponderent itaq; z solerti attentione pside-
rent qui oculos habent q; ex medicoꝝ vxo-
rumq; z sanguineoꝝ culpa ac aiali insensu-
bilitate z crudeli pietate damnent eorum q;
absq; saltem efficaci penitētia moriunt.

**Quartus periculū est q; nul-
tis diuino iudicio insperate au-
fertur penitentie tps. Cap. iiii.**

Quartum z vltimū piculū est tem-
poris ablatio z cessatio. Sperat ei
psumptuosus peccator in extremi-
tate tps penitere. Ad quē Bern.

Quid tibi de futuro tpe: tam temerarie psum-
mis o miser tanq; deus pater tempora z mo-
menta in tua non in sua posuit pte. Vide
peccator primo tps p̄ciositate: quia modico
tpe potest homo lucrari veniam: gratiā z
gloriam: male x̄o expensum obligat ad tor-
mentum eternū. Si talis mercancia ad in-
fernū portare: solum tempus dimidie hore
ad penitendū emerent illud pro mille mun-
dis si possent. Tā ē enī thesaur⁹ tps p̄cio-
sus q; vt ait Bern. Non est tempus vite im-
pensum q; non exigatur qualis sit expensum
nec non viuens recogita. Secūdo infelix pec-
cator temporis labilitatem. Quid enī aliud
est p̄sens tempus nisi quidam p̄tinuus z flu-
ctuosus z velocissim⁹ cursus in quo hois vi-
ta quasi currēti flumini simlatur: qd cum ad
mare puenerit perdit nomē. Juxta illud ps
Ad nihilum deueniēt tanq; aqua decurrēs
inten. ar. suū. s. cor: porceos gestus donec in-
firmentur. Et Job. vii. Dies mei velociores
fuerunt curfore: z velocius trāsierūt q; a te-
pente tela succidit. Recogita tertio peccator
infelix tps irreuocabilitatē: pp̄ qd Bern.
ait: vocat enī irreuocabilitē tempus nec tam
auertit insipiens quid amittat. Pensa quar-
to demens peccator tps breuitatem. Audi
Job. xiiij. Breues dies hois sunt. Et idem i
eo. c. Homo natus de muliere breui viuens
tempore. Considera q̄nto obstinate pecca-
tor tps incertitudinē. Nihil enī certius mor-
te: nihil incertius hora mortis. Propterea
Apocal. iij. in q̄nta ecclia ad talem peccatorē
dñs ait: Esto vigilans. Et subdit: Si ergo nō
vigilaueris veniam ad te tanq; fur z nesciēs
qua hora veniam. Sicut etiam lithargic⁹ tā-
diu dormit donec soporē morte pcludat: sic
male viuens cito eternam mortem incurrit
si viuens cito per p̄niam euigilare nō curat.
Esto ergo vigilās o peccator si euigilare no-
lucris ad dei miam te vocantem euigilaberis

ad dei iusticiā te damnantē: de qua dñs sub-
dit: Si ergo non vigilaueris veniā ad te tāq;
fur. Fur etenī ad hoc venit vt thesaurū indi-
ligenter custoditū tollat. Theaur⁹ vtiq; in-
diligentē custoditus est p̄ciosissimū tempus
qd merito dñs pctōri tollit: quia illud male vi-
uendo in lucro non ponit. Unde Mat. xiiij.
inquit b̄ndictus iesus: Qui enī habet dabit
ei z abūdabit: qui autem non habet: id qd vi-
detur habere auferet ab eo. Habet vtiq; iu-
stus tempus qd b̄n expandit. Huic tps h̄nti
tps in fine datur z spaciū recogitādi z etiam
purgandi p̄scientiā suam: z abūdabit. s. ple-
nitudinē vera: venia magna: gr̄a larga: z glo-
ria infinita. Ille x̄o non habet: qui male vi-
uendo amisit p̄ciosissimū tps: z tamen diui-
no iudicio z diabolico ope fit vt sicut pecca-
tor stulte tempus dum viueret amisit: sic stul-
tissime in incerto tpe mortis speret ita q; dūz
tempus penitēdi in fine se speret habere di-
gno iudicio dei p̄ inexpectatā vel subitanēā
mortem spaciū penitēdi non valeat obti-
nere. Propt̄ qd admonet nos dñs Mat. xiiij.
di. Vigilate ergo: qz nescitis qua hora
dñs vester venturus sit. Propterea cātat ec-
clesia: Emēdemus in melius que ignorant
peccauim⁹: ne forte p̄occupati die mortis q-
ramus spaciū penitētie z inuenire nō possi-
mus. Et ap̄s Gal. vi. Dum tempus habe-
mus opemur bonū. Et ij. Ro. vi. Tpe acce-
pto exaudiui te. Accepto. s. vite exaudiui te
id est. exaudiā te: z in die salutis adiui te.
Ecce nūc tps acce. ec. nūc di. salu. Propterea
aia exclamans Aug. ait: O vita presens q;
multos decipis: que dū cognosceris nihil es
cum videris ymbra es: cū exaltaris fum⁹ es
insipientib⁹ dulcis es: sapientib⁹ x̄o amara
es: qui te querūt non te cognoscūt: z qui te
cognoscūt non te querūt: qui te fugiunt ipsi
te intelligūt: vera non est via quā tu ostēdis
fugitiua est velut somnū. Alijs ostēdis te
longam vt p̄das in fine: alijs breuem vt dūz
penitere volunt non pmittas. alijs longam
vt faciant quecūq; volunt: alijs angustaz vt
non faciant bonū. alijs tristē vt non p̄solē-
tur de bono. Hec sunt. xii. picula de qb⁹ ps.
in p̄sona hmōi pctōris ait: Pericula inferni
inuenerūt me. Quod etiam potest esse the-
ma in materia occurrenti. Ex his igif peri-
culis patet q; vigilanter q; solerter oib⁹ vi-
uendū sit ne p̄occupati sim⁹ in his in aliquo
p̄dictoꝝ in hora mortis: cū etiā dñs in verbo
p̄posito de tali peccatore dicat q; fuit nouissi-
ma hois illius peiora priorib⁹. Et ps. testat

quod idem experientia ministrat: quod mors peccatorum est pessima. A qua nos eripiat misericordia iesu christi. Qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum Amen.

Feria. v. post primam dominicam in xl. de. xij. doloribus quos patitur peccator in hora mortis. Ser. xiiij

Filia mea male

a demonio vexatur Matth. xv. Scdm enim sententiam salvatoris Joh. iij. Qui non credit. s. pba

re picula antedicta sicut predictum est iam iudicatus est. s. expiri dolores quibus peccatores in ultimo fine merentur affligi nisi respiciant. De quibus doloribus ps. in persona anime peccatricis in hora mortis afflicte inquit in ps. xvij. Circederunt me dolores mortis. Quod potest esse aliud thema in presenti materia. Et ad hunc moxalem sensum loquitur verbum preallegatum in persona impij peccatoris in ultimo laborantis ac lamentabiliter dicentis: Filia mea male a demonio vexatur. Que vero est filia hec nisi anima criminosa: cuius filia dicta est non amore gratie sed in instinctu nature. Hec autem male a demonio vexatur: cum divino iudicio permittente in fine vite priuata gratijs et adiutorio dei multiplicibus cruciatibus et doloribus atque demonijs relaxatur. In quibus sacratissimis verbis selecta religiositas. s. stringens apertius indicatur: quia per eam aptatur homo et quodammodo stringitur ante talem finem doloribus plenum de salute sue aie puidere. Duodecim igitur sunt dolores quos cõiter patiuntur impij peccatores in ultimo fine. Hos autem tres quaternarios distinguam. Et primo ponam quattuor primos dolores et cruciatibus graues. Primus est dolor afflictionis. scdm est dolor cogitationis. tertius est dolor priuationis. quartus est dolor separationis. Addant etiam quattuor alij grauiiores. Quorum primus est dolor dubitationis. scdm est dolor offensiois. tertius est dolor obligatiois. quartus est dolor citationis. Supradant relictis quattuor grauioribus in summo. Quorum primus est dolor presentationis. scdm est dolor examinationis. tertius est dolor iniationis. quartus est dolor damnationis

Articulus primus de primis quattuor doloribus in ultimo fine cruciantibus peccatorem. Et primus dolor est de afflictione

bus que cruciant eius corpus. Ca. i.

Primus inquit est dolor afflictiois. Doleat caput: dolz corpus: dolent brachia: dolent membra cuncta: et viscera patiuntur intra. Astar vero sanguinei: medici et torcumulus paretele circūstat: vnus solus afflictus: alius spem porrigit sanitatis. Ad delam ordinat ille: alius dat si rupos: alter addit emplastrum. Sicut fricatio nes caloziqz sedado: aqua rosea funditur ad manus: et per eandem pedibus refrigerium datur. Et cum his nihilominus qualescit dolor: torquetur corpus vlulat lamentatur: heu heu hoy hey hem hem: descendit ad vltimum strati reascendit vnde descendit: et de tanto tamque acerbo cruciatu ait vroz. Dñs opez ferat illi sup lec. dolo. e. vni. stra. e. versasti. i. versare fecisti in firmitate eius. Et ipse impatiens lamentabitur ait ps. xvij. Dolores inferni circūcedunt me

De varijs cogitationibus que vltio fine cruciant peccatores. Ca. ij

Secundus est dolor cogitationis. Quattuor quidem genera cogitationum in firmi peccatoris inuadunt mentem: videlicet doloris amoris timoris et spei

Hi sunt quattuor cogitationum venti de quibus in mysterio Dani. vij. scriptum est. Quattuor venti pugnant in mari magno. i. in amaricata mente magni peccatoris. Ex vna parte insurgit cogitatio dolorosa: mens enim a dolore corporeo transfigitur et cassatur. Vnde Greg. ait: Egri tudine opprimeris: nihil aliud cogitare poteris: quia dirigitur tota intentio mentis vbi sentitur vis doloris. Ex altera vero parte insurgit cogitatio amorosa: videlicet amor filiorum vroz: diuitiarum: honorum: status: et eorum omnium que viuens in mundo vitiose dilexit. Unde Eccl. xxxij. Vir in multis expertus. s. siue malis siue bonis cogitabit multa: videlicet finem ea que expertus est. sed tales male viuendo non experiuntur nisi opera mala sic male moriendo cogitant. Ex alia etiam parte insurgunt in eo cogitationes timorose: timet mortem: pauet infernum seculum alterum abhorret ita vt vere dicere possit cum ps. Timor et tre. ve. sup me et preterit me tenebre. i. cogitationes tenebrose. Licet autem iustus naturaliter timeat mortem: nam etiam eam extimuit christus: longa tamen vicia timet eam peccator et iustus. Sicut si duo in carcere sint quorum vnus expectat suspensum et alius liberari. Tpe autem statuto cum ambo de carcere euocantur: vnus timet non exire: alius enim egredi iocundatur. Sic vtiqz stringit de carcere corpali: cum inde per

Je. v. p. j. do. i. xl. de. xij. dolo. quos pa. pec.

mortem egrediunt iusti et peccatores. Hinc ap[osto]lus p[ro]p[ter]bil. j. ait: Cupio dissolui et cum christo
Et ps[almus]. inquit: Educ de custodia animam meam
Sed peccator timet coram iudice comparere: et
p[ro]sciis quidem sibi quod expauescit expectat.
Ex parte autem reliqua insurgunt cogitatio-
nes spei. **A**ira quidem stulticia: quia dum mori
tur adhuc mortem euadere arbitrat: quod cum
optat illud sperat: quod abhorret quodammodo non
expectat. Cupit vivere: credit vivere: nollet
mori: non credit mori: et miratur mori: quia oino
nollet mori et euadere cupit: euadere credit:
sanitatem optat: sanitatem expectat. Similis est
v[er]so qui t[em]p[or]e hyemis dum nullum signum pomorum
apparet eleuato capite ad arbores ait: Hoc
anno erunt multa poma: sed ideo inquit: quia sic esse
vellet. Sic infelix peccator diabolo instigante de
anima sua ne disponat: sperat adhuc se lon-
gam habere vitam: p[ro]tra quod ps[almus]. ait: Viri san-
gui. et dolo. non dimi. dies suos. i. homines mu-
danas diuitias p[er]sequentes et primis suis no-
centes: non dimi. di. suos. **A**unquam enim pecca-
tor mori vellet ideo hac spe falsa sibi sp[er]ans
vitam longam: imo quasi sine fine vitam et si esse
tum annis viuat non dimidiat dies suos. **I**n
cuius mysterium Lu. xij. scrip. e[st] de diuite qui si-
bi spondebat longam vitam di. Anima mea ha-
bes multa bona reposita in annos plurimos
recesce: comede: bibe et epulare. **E**cce quod sicut
optabat in delitijs longam vitam sic eam sibi se-
curo animo p[ro]mittebat sed illam non dimi-
diauit. **U**bi sequitur ibi: Dicit autem illi d[omi]n[us]. Stul-
te hac noc. animam tuam repe. a te: que autem pa-
cuius erunt? **A**d hoc etiam Job. xij. scrip. est.
Uiri iniqui sublati sunt ante oculos suos. i. a se spe-
raturum: vel quod p[ro] falsam affectionem et spem fece-
rant suum. **S**ed nonne Eccl[esiasticus]. vij. p[ro]trarium scrip.
est: vbi dicit: Iustus perit in iusticia sua et im-
pius multo viuat t[em]p[or]e. **A**d hoc clara r[ati]o patet
p[ro] hoc quod dicit ps[almus]. dies suos: non dicit dies eta-
tis sue sed dies suos. i. quos inordinata affecti-
one huius vite ipsi sibi p[ro]miserunt. **C**onside-
ra etiam quanta diuersitate p[ro]trarium cogitatio-
num huius peccatoris anima p[er]quassat: dolet: afficit:
timet et sperat. **Q**uod ergo timet sperat: et quod
sperat timet: odit salubria: amat picula et dan-
nosa. **U**nde Jacobus de tuderto. **Q**uattro v[er]-
ti muta el mare che la mente far turbare. lo
timere et lo sperare la dolere et gaudire. **L**a-
tine. **Q**uattuor v[er]ti mutant mare qui men-
tem faciunt turbare. i. timor: spes: dolor et gaudi-
um. **E**t Esa. lvij. scri. e[st]. **M**orsipij. q. mare fer-
uens. s. in cogitationibus suis quod quiescere si
potest: maxime in hoc extremo.

De anxio cruciatu malorum: cum
per mortem omnibus magnifice-
tibus delitijs et diuitijs in eternum
conspiciunt se priuari. **C**ap. iij.

Ertius est dolor priuationis. **U**ide-
tur enim se priuari mundana gloria
et fatuosa supbia delitijs carnis et
substantia tpali. **Q**uod est dolor e-
quum se priuari p[ro]spicit gloria pompa et supbia
mundiali in quibus posuerat totam spem suam
cum videt se expiri quod Esa. xl. scriptum est. **D**is-
caro fenem: et ois gloria eius quasi flos agri:
exiccatum est fenum et cecidit flos eius: vere
vtique vere p[ro]bat quod flos est marcescens dum mori-
tur qui olim floruit dum in florida etate in flo-
rido mundo florido corde stetit: qui flos vtique
cadit dum fenem corpis p[ro]stabescit. **C**onspicit
etiam in se verificari quod ps[almus]. inquit: **A**bane. s.
delitie puericie sicut herba transeat. i. transi-
uit mane. s. adolescentie et iuuentutis gloriose
floreat p[ro] mundanos fastus et pompas et p[ro]tra-
seat vespe. i. vltima hora mortis: decidat p[ro]
infirmitate: induret p[ro] dolorosam et obstina-
tam desperationem et areseat p[ro] p[ro]sumentem
mortem. **L**ungum in extremis laborat et omnia
pallent: fatiscit sp[iritus]: arescunt membra: oculi
p[ro]cauantur: lingua palato adheret: oes sen-
sus: totum exhaustum corpus clamare videntur
in horum p[ro]sona illud Sap. v. **Q**uid nobis
p[ro]fuit supbia nostra: aut diuitiarum iactantia
quid p[ro]tulit nobis? transiit hec omnia tanquam
ymbra. **Q**uod est etiam horum quum p[ro]spicit se pri-
uari delitijs carnis: dilecta vxore: amatis fi-
lijs: p[ro]bat luxurijs: p[ro]suctis solatijs: sonis:
cantilenis: ludis: trufis: et iocis. **U**nde hugo.
lib. de aia ait: **Q**uid p[ro]fuit istis inanis gloria
breuis leticia: mundi potentia: carnis volu-
ptas: false diuitie: magna familia: et mala co-
cupiscencia. **U**bi risus: vbi iocus: vbi iactan-
tia: vbi arrogantia. de tanta leticia quanta tristi-
cia: post tantam voluptatem tam grauis miseria
De illa exaltatione ceciderunt in magnam ruinam
et magna tormeta. **E**t iuxta quod ironice dicit
Esa. **L**iberet te ne congregati tui. i. denarij.
Unde miratur ps[almus]. in p[ro]sona iustorum di. **Q**uo-
facti in desolationem subito defecerunt: pierunt
p[ro]pter iniquitatem suam. **E**t in p[ro]sona iuuenis
pulchre delitiose et vane sed deformate p[ro]p[ter]
infirmitatem et in extremis agendis ait Job. xix
Spoliauit. s. infirmitas grauis gloriam meam
et abstulit coronam de capite meo. **A**d litteram
vel coronam vocat capillos vanos vel cetera
capitis ornamenta: destruxit me vndique et p[ro]

et. q. auulſe arbori abſtulit ſpem meā quam habebam in delitijs ⁊ vanitatib⁹ meis. **Q**uā- tus in ſup meroꝝ cum ꝑſpicit ſe priuari diu- tijs mūdi quas tanto labore acq̄ſiuit: tanto timore fuauit: ⁊ nūc tanto dolore relinquit: quas tanto amore dilexit: vidz enī q̄ nihil ſe cum portare poteſt niſi ꝑctā ſua q̄bus eas in debite ꝑgregauit: iuxta illud **Job. xxvij.** Di- ues cū dormierit nihil ſecum afferet: aperiet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet. i. ꝑctā q̄d vere eſt nihil: quia de vero eſſe hominem priuat. **Et** alibi habet in ꝑs. **D**ormierūt ſomnū. ſ. et nihil inuenerūt oēs vi. diuiti. in manib⁹ ſuis **Et** iterū in ꝑs. **M**e timueris cū di. fac. fuerit homo: ⁊ cū multipli. fu. glo. do. eius: qm̄ cuz inte. non ſu. oia: neqz de. cuz eo gloria eius. **Q**uā iuſti vidētes verent̄ in eis iuſta iudicia dei ⁊ roborānt̄ in fide. **U**nde in ꝑs. **T**idebūt iuſti ⁊ ti. ⁊ ſup eū ri. ⁊ di. **E**cce hō qui nō po. deū adiuto. ſuū: ſed ſpa. i multi. di. ſu. ⁊ ꝑzi- ua. in vanitate ſua. **Et** vere ꝑualuit in vani- tate cū tales diuitie ꝑgregate nec ad corpale vitam tenendā nec ad victum ⁊ veſtitū corpi vel aie ꝑferānt̄: iuxta illud **Eccl̄s. v.** Qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. **E**xempluz de illo diuite qui ſibi portare fecit oēs denari- os ⁊ theſauos ſuos q̄s dolozose alloquens dicebat: **D**enarij mei. **T**heſauri mei: en morioꝝ: iuuate me queſo: iuuate me denarij mei: relinq̄uā ne vos dilecti denarij mei: tan- gebat eos: palpabat: oſclabat eos: amplexa- batur eos: lamentabat. denarij mei: heu me denarij mei. demū accepto argēteo vaſe in il- lud. q. rabidis morſib⁹ reſtringēs cum dia- bolo expirauit. **Q**uid igiſ ille ſecum porta- uit niſi peccata ſua. **Et** ſicut dicit **Mat. xvi.** **Q**uid ꝑdeſt hōi ſi mūdū vniū. lu. aie x̄o ſue detri. patiat? **Q**uid portant dñi d̄ diuitijs ſu- is: qd̄ duces: qd̄ reges: qd̄ etiā oēs impato- res: **Q**uod intelligēs ſoldan⁹ magn⁹ in ſa- racenos appꝑximās vltimo ſini ſudarium q̄ poſt mortem induēdus erat ante ſe ꝑſentari iuſſit: demūqz ꝑ ciuitatē ꝑclamari fecit: tñ tñ: tñ de omnibus rebus ſuis ꝑnceps ma- gnus ſoldanus portat. **I**nſup qd̄ relinq̄uūt auari cum moriunt̄ ob elemofynas largas. **A**udi teſtamentū eoz. **P**ro elemofyna aīam dant demonib⁹: corpus terre ⁊ deuozantib⁹ vermibus: diuitias x̄o mūdo ⁊ mūdantis ho- minibus: vides cū q̄ta canitate nō dico cha- ritate moriunt̄ tales ⁊ q̄s magni elemofyna- rij ſunt. **S**ed dolozos⁹ eſt talis qm̄ ipſo iaz ſemine ⁊ moriente: videt ante oculos ſuos diuitias ſuas aſportari ab his q̄s odit: cū ꝑ-

tius vellet q̄ ſubmergerent̄ vel ꝑicerentur in mari q̄ q̄ venirent ad eoz manus: vt veri- ficetur qd̄ dictū eſt ꝑ ꝑphetam. **R**elinquēt ali. d. ſu. ⁊ ſepul. eo. do. il. in eternū. **Et** iterū ſcriptū eſt **Eſa. iij.** **E**xactozes ſui ſpoliaueſt eum. **I**nſuper qd̄ his oibus deterius eſt im- peditur a ꝑſanguineis infirmus ⁊ qm̄qz a ſi- lijs ne poſſit teſtari ⁊ ꝑſiteri vt non faciat cō- ſcientiam de male acq̄ſitis volens reſtituere illa. **Et** ſic iuſto dei iudicio cogatur in bara- trum deſperatiōis demergi atqz damnari.

De dolore anime peccatricis cum ſepatur a carne quas ſuper omnia diligebat. Cap. iij.

Cartus eſt dolor ſepatiōis. **C**re- ſcit autez ante mortē anguſtia cor- poralis tanta tam ardua ⁊ taz gra- uis q̄ta ⁊ qualis nec fuit nec ē an- te ꝑquaffationē iſtam in ꝑſiti vita. qd̄ ⁊ ſi nō in cunctis in plurimis tñ patet: quia ꝑre do- loze magno quo ꝑremunt̄ ſeiꝑſos etiam cuz horribili aspectu diſcerpūt. **R**atio autez tan- ti doloris in lib. de ſpū ⁊ aīa. c. xvij. assignat: vbi dicit. **Q**uā aīa recedens a corpe trahit oēs potentias ſecū: ſenſum imaginationē ratio- nem intellectū intelligentiā ꝑcupiſcibilitatez iraciſcibilitatē. **Et** ex his ſm̄ merita afficiē ad dolozē vel delectationē. hec ibi. **I**nſelix autē peccatoꝝ qui nō ſolū naturali amore: verū- etiam inordinata affectiōe carni ſue ꝑgluti- natus ⁊ glomeratus atqz ligatus eſt q̄to do- loze q̄toqz horroze ſentit illam fortem ⁊ incō- parabilē violentiā conquaffantē ꝑ quā ne- xus illi ⁊ viſcales nodi q̄bus corpus ⁊ anima naturalit̄ ⁊ criminalit̄ iuncti ſunt dirumpunt̄ fari nō licet: expiri autem nō poteſt: expe- ctari cum timore debet qd̄ expiri quidem ne- ceſſe eſt: nō eſt ytiqz mēbz: nō articulus: nō neruus: nō inſtura: nō deniqz in toto cor- pore locus: qui hoc inestimabili dolore nō in- uoluatur. **U**t bene verificet̄ verbū ꝑs. qui i ꝑſona talis morientis ait: **C**ircūdederūt me dolozes mortis. **H**ic autem dolor tantus eſt q̄ aufert ⁊ occupat oēs ſenſus ⁊ artus etiam in vno iuſto. **I**n pedibus aufert poteſtatem gradiēdi: a manibus ⁊ a corpe poteſtatē tan- gendi: ab oculis videndi: olfactum a narib⁹ auditum ab auribus: guſtus a palato: ita vt verificet̄ illud qd̄ ſcriptum eſt **Hiere. ix.** **A**ſcē- dit mors ꝑ fenestras veſtras. **I**uſtis autem licet amara ſit mors ex ꝑditione nature: eſt tamen eis amabilis ex beneplacito volunta- tis diue. **C**redūt q̄ mors ſit de carcere egreſ-

Fe. v. p. j. do. i. xl. de. xij. dolo. quos pa. pec.

sus: exilij finis: terminus presentium erumnarum: pegrinatiōis quies: ad portum applicatio: oneris grauissimi depositio: egressus de ruinosā domo: liberatio egritudinū: euasio cūctorum piculorum: debiti nature solutio: victoria pugne: reditus ad patriam: principium vite: et ingressus ad gloriam sempiternam. Unde cum ps. dicunt. Propterea non timebimus dum tur terra. scilicet carnis: et transferent motes. scilicet carnales sensus in cor maris. id est in amarā mortem.

Articulus. ij. de secundis quatuor doloribus in ultimo fine cruciantibus peccatores. Et primus dolor agitat peccatoris mentes dubitationibus ac timoribus plenam. Capitulum. j.

Primus est dolor dubitatiois. **P**roptus timor et tremor quoniam se videt peccator morti propinquum et euadere nequaquam posse. Talis nempe fuit Chrysostomus in sermone de patientia. **A**horrens cunctos salutat donec sue mentis dominus est: donec sua lingua loqui poterit: valet inquit amici mei et dominus pro me orate. Iter enim pago extraneum quod nunquam ambulavi: et in regione longinqua quam nunquam vidi: et in seculum alteram animarum inde nullus reuersus est: et in mansiones metuendas: ad quas nullus me comitatur et ante iudicem terribilem ubi nescio quid mihi continget. Ecce quero adiutorem et non est qui me eripiat: qui me comitetur: et nullus mihi comparatur: nec de gentibus est vir mecum: ut scriptura verificet Deum. xxviij. Dabit cor pauillum et deficientes oculos et animam presumptam merore: et erit vita tua pendens ante te: timebis die ac nocte. In huiusmodi etiam exemplum: Dominus quidam cum prope finem interitus esset inquit: Domine o domine quantum temerarius est mundus iste. Ecce ego qui tor habeo castrorum hospicia ad hospitandum: et tamen nescio quo hac nocte ire debeam: aut quis me debeat hospitari.

Secundus dolor de horrore peccatorum suorum cum priusquam spiritus a corpore sepe ante mentis oculos presentantur. Capitulum. ij.

Secundus dolor est offensiois. Cum enim plene defatigato corpore et viribus exhaustis caro fuerit equalifata: anima multo liberius tunc in momento videt sibi occurrere omnia quecumque fecit

bona et mala: iusto ad lenitiam et consolationem: peccatori in mestitiam et confusionem: **J**uxta illud apostoli Romae. vij. Diligentibus deus omnia cooperantur in bonum: et a contrario sensu non diligentibus deus a peccatoribus omnia cooperantur in malum. scilicet bona et mala. **I**mpio igitur omnia scelera sua et malicia peccatorum suorum ante mentis oculos presentant: videt peccatorum suorum multitudinem: videt turpitudinem: videt magnitudinem: videt in gratitudinem: videt quod deturpauerunt infelicis anime pulchritudinem: videt quod subiugata est peccato: priuata est eterno regno: et obligata est in sempiternum inferno. **J**uxta quod Deum. xxxj. scriptum est. Occurrent vobis mala in extremo tempore. **E**t Eccl. xj. In fine hominis denudatio operum eius. **T**antus est enim dolor ex his pueniens: retractatio ista tam grauis quam anima turbata in desperationis baratrum precipitare se cogitur. propter peccata sua mentis clamore valido lamentabilis di. **T**orrentes iniquitatis peritur me. **T**orrentes preceps flumen et terrenus dicitur est et designat peccatum. quod quidem maxime tunc precipitando in desperationem terret animam infelicem: dum ipsa respicit et intelligit infinitam malitiam eius. **U**nde Gregorius ait: **T**orrentis diues et oculos aperit: quia cum moritur id anima videre cogit quod dum viueret preuidere contempsit.

Tertius utique dolor est cum mens diiudicat tormenta futura que passura est in eternum. Capitulum. iij.

Tertius est dolor obligatiois quam anima oritur: et quoniam iam iste incipit diiudicare et propter iniquitates suas vniuersa debita gehene tormenta in ictu oculi sibi puidet imminere: **J**uxta psalmum. finiam in persona talis peccatoris loquenti. **D**olores inferni circum me. **E**t Job. xxj. hoc idem testatur d. **V**idebunt oculi eius interfectionem: et de furore omnipotentis bibet. scilicet velit nolit.

Quartus dolor est citationis cum se conspicit peccatrix anima ante iustum iudicem per diabolum necessario aduocari. Capitulum. iij.

Quartus dolor est citationis. **P**resentat se diabolum peccatoris anime morientis ut illam presentem domino iudicanti: clamoremque valido vocat eam di. **V**eni prope infelix anima coram deo. **O** quantum terror: o quantum horrore: o quantum stupor quoniam ab infelice anima respiciunt demones preparata

ti ad escam. **O** aia insensata quis te tuebitur
in hora tante necessitati? quis consolabit? quis
comitabit. **A**udi quid a dño imponit diabo
lo animā coram deo citanti **Hiere. xv.** Si di-
kerit ad te. s. anime citate p te q̄ egrediemur
Dicit dñs: dices suple o diabole infernalis
qui ad mortē ad mortē: et qui ad gladiū ad
gladiū: et qui ad famē ad famē: et qui ad capti-
uitatem ad captiuitatē. **D**uplex est enī mort
q̄tū ad p̄sens spectat. s. spūalis culpe et eter-
ne pene. **D**e q̄bus **Heb. ij.** scriptū est: q̄ in q̄t
dñs ade et eue. **Q**uacūq̄ hora comederit. s.
de ligno verito: morte moriemī spūali et eter-
nali: spūali p culpam: eternali p penā. **E**st in-
super duplex gladius. s. p̄sciētie pungentis
et p̄sciē rodentis: pungentī in p̄senti seculo:
rodentis aut in futuro. **D**e primo **Proū. xij**
Et qui p̄mittit. s. diabolus alliciēdo: et q. gla-
dio pun gif. s. p̄sciē aia. **A**lius gladius ē con-
scientie rodentis **Esa. lxxvj.** **T**ermis eoz nō
moriet. **E**st etiam duplex famēs. scz famēs
ḡre et p̄sumptio eterne pene. **D**e prima **Pro-**
uerb. x. **N**ō affligz dñs fame aiam iusti. **D**e
secūdo p̄s. **F**amē patient vt canes. **B**rem est
duplex captiuitas. s. criminalis et infernalis.
Et de his duab⁹ **Apocal. xij.** **Q**ui in capti-
uitatem duxerūt: in captiuitatē vadant. i. q̄
captiuauerūt aiam p culpā: ecce prima capti-
uitas: captiuabunt in aia et corpe p etnā pe-
nam: ecce secūda captiuitas q̄ captiuat hoies
infelices. **D**icit ḡ dñs q̄ anime poscētī q̄ egre-
diamur: diabol⁹ r̄ideat: **Q**ui hucusq̄ per-
uenit ad mortē spūalem: veniat ad mortē et-
nalem. **E**t ad gladiū pungentē aiam: veniat
ad gladiū mordentē aiam. **E**t qui ad famem
ḡre: veniat ad famē nature. **E**t qui ad capti-
uitatē culpe: veniat ad captiuitatē infernalis
pene: vbi infelix aia in manib⁹ demonū eter-
naliter captiuat. **E**cce desperatiu⁹ dolor quē
cum aia citat a diabolo ei p̄cipit dñs nūciari
Et sicut **Apocal. vj. c.** de diabolo scriptū est:
Data est ei ptās. s. a dño sup q̄ttuoz ptes ter-
re. i. sup q̄ttuoz vitiosas pctōris affectiōes in-
terficere gladio fame morte: et bestijs terre. i.
demonib⁹. **D**e quo euadere iustos p̄s. ora-
bar di. **N**e tradas bestijs aias p̄sentes tibi:
que q̄druplex ptās diabolo aiam peccatricē
citanti cōmissa est.

**Articulus. iij. de quattuor vl-
timis consummatis et extermina-
tis dolorib⁹ peccator. Primus
dolor est cuz peccatrix anima an-**

**te terribilem iudicem constituit
condemnanda. Cap. j.**

Rim⁹ autez dolor est p̄tationis
P **T**pe aut mortis tam boni q̄ ma-
li comparēt corā christo: ideo dici-
tur obitus: qz obuiam venit ani-
me christus: et iusti suscipiūt p̄solationē et im-
pū p̄fussionē: maxie erubescētes q̄ culpa sua
non effectualit̄ redempti sanguine iesu chri-
sti sunt. **U**n̄ **Apocal. j.** scriptum est. **V**idebit
eum ois oculus et qui eū pupugerūt: et tunc
plangent se sup eum oēs trib⁹ terre. **C**ū aut
aia pctōris corā dño p̄sentat̄ p̄fusione plena
voce terribili interrogat eam di. illud **Mat.**
xxij. **Q**uius est imago hec et superscriptio. **E**t in
crepative addit: vbi sunt insignia p̄celse tri-
nitatis: vbi insignia diuine claritatī: vbi sūt
incendia paterne charitatī: vbi eloquia sup-
ne ciuitatī. **C**ui⁹ est imago hec et superscriptio:
q̄d est illud hospiciū q̄d tu p̄duxisti: q̄d est il-
lud precū q̄d tecū attulisti: q̄d nanqz est con-
fortiū cū quo accessisti: q̄d illud eduliū quo
te p̄munisti. **C**ui⁹ inqz est imago hec et super-
scriptio: **E**bi est locus in quo debes quiesce-
re: vbi est cibus q̄ te debes reficere: vbi ē cen-
sus q̄ te debes redimere: vbi est cetus qui te
debet defendere.

**Secundus dolor iminet ani-
me peccatrici cum coram deo ex-
aminat̄ et multipliciter d̄ suis sce-
leribus accusatur. Cap. ij.**

S **S**ecundus ē dolor examinatiōis corā
summo iudice. **C**ōstituta aia infe-
lice ad examinatiōē trāsīēs a diu-
sis diuersimode accusat̄. **A**ccusat
eā p̄sciā sua: iuxta aplī sniam **Rho. ij.** **T**esti-
moniū reddēte illis p̄sciā eoz et int̄ se cogita-
tionū accusantiū aut etiā defēdētū: i die q̄ iu-
dicabit dñs occulta hoium. **Q**d etiā ipse p̄s.
testat̄ in p̄sona p̄sciē loq̄ns et dicēs ad aiam
peccatricē. **E**xististi iniqz q̄ ero tui similis: ar-
gu. te. et sta. te p̄tra faciē tuā. **A**ccusant eā sua
opa mala. **U**n̄ **Apocal. iij.** **B**ri mor. q̄ in do-
mino moriunt̄. **E**t addit: **O**pa enī il. seq. il.
Qd verbū exponēs **Berū.** ait: **O**pa bona
seq. bonos: sed opa mala p̄seq. malos. **E**t p̄s
q̄ ait: **L**oḡscet dñs iu. sa. in op. ma. su. comp̄-
hen. ē pctōr. **S**icut interuenit ericio: q̄ cū fu-
rare poma fugit ipsis sup spinulas dorſi in-
fixis: fugiēs q̄z comp̄hendit cū furto suo. **A**c-
cusant eā demōes infernales. **U**n̄ **Apoc. xij**
Accusator frat̄ū q̄ accusabat illos an̄ p̄pe-

Fe. v. p. j. do. i. xl. de. xij. dolo. quos pa. pec.

ctum dei nostri die ac nocte. Unde psallium **Eccī. xviii.** attente considerandum est. Ante iudicium para iusticiam tibi: et ante quod loquaris discere. Ante languorem adhibe medicinam: et ante iudicium interroga teipsum in conspectu dei et inuenies propitiationem. **Aug.** in sermone ait Presto erit diabolus et recitabit verba perfissionis nostre et obijciat nobis in faciem quicquid fecerimus in qua die peccauimus: in quo loco: et quid operis tunc temporis facere debuimus: concurrunt ad animam profundam et rapiendam milia terribilium demoniorum: omnes contra illam insultantes dei beneficia improperantes atque cuncta scelera accusantes. **Quartus** anime tunc tremor. **Quintus** timor cum omnia pendenda anime nudabunt. Et ut dicit **Job. xx. vj.** Columne celi tremiscunt aduentum eius Abbas agathon cum moreretur: mansit per tres dies immobilis tenens oculos apertos: ad quos fratres. Pater abba ubi es: respondit in conspectu diuini iudicij. Et illi. Times pater: ait ille: Laboravi virtute qua potui in custodiendis mandatis dei: sed nescio si opera mea placuerint coram deo: quia alia sunt iudicia dei: alia hominum. Et cum vellent eum amplius interrogare ait: Nolite quia ego occupatus sum. Quid ergo faciet infelix peccator: cum coram diuino iudicio comparebit. Unde **Aug.** inquit quod diabolus coram deo et anima astans dicit Equissime iudex iudica istum esse meum ob culpam: qui tuus esse noluit per gratiam: tuus per naturam: meus per maliciam: tuus per passionem: sed meus per observationem.

Tertius dolor super infelicem animam irruit cum contra eam a domino sententia irremediabilis promulgatur. **Capitulum. iij.**

Tertius dolor est iniuriarum. scilicet cum terribilis illa sententia ex ore altissimi super infelicem peccatoris animam fulmiabit dicente domino **Mat. xxij.** Ligati pedibus et manibus proijcite eum in tenebras. Exteriores enim tenebre noiant: quia existens in eis expulsus est a ciuitate sanctorum. Et est dictum a simili serui vel filij existens in domo regis quod propter aliquam culpam expellitur et ponitur extra in carcere tenebroso. Unde iuxta illud **Esa. iij.** Ne impio in malis: retributio manuum suarum fiet ei. Tunc peccatrici anime fit sicut proijci canibus circumdate: falcone super eam tuente. Unde intellectuali cogitatione clamare cogitur illud psalmi. Arcubederunt me canes multi. id est demones prolium malig. ob.

me. In viis patrum dicebat abbas helias. Tres res timeo. Una est quoniam egressura est de corpore meo anima mea. Secunda quoniam occursum sum deo. Tertia. scilicet quoniam preterita est sententia. Inflexibilis est enim diuina iusticia: iuxta illud **Prou. vj.** Zelus et furor viri non parcat in die vindicte: nec accrescet cuiusquam precibus: nec recipietur per redemptionem dona plurima. Et **Aug.** in libro de symbolo. Ille iudex non gratia prouenit: nec misericordia iam flexit: nec pecunia corrumpit: nec satisfactio vel penitentia mitigat. Hic igitur dum tempus habet agat animam per seipsam quod diu est locus misericordie: ibi erit locus iusticie.

Quartus dolor anime peccatrici est cum eterna supplicia experitur. **Capitulum. iij.**

Quartus dolor est dolor damnationis. scilicet cum anima per illam terribilem sententiam respicit se priuari in eternum silentio: et affligi omni tristitia et dolorosa pena. In huius mysterio **Apocal. x.** scribitur. Et angelus qui est christus predicens animam peccatricem clamat animam. scilicet predicens quod admodum leo cum rugit: de quo rugitu **Amos. iij.** Rugit. scilicet sententiam promulgando quod non timebit. scilicet contra eum talis sententia data erit. Et sequitur: Et cum clamasset locuta sunt septem tonitrua voces suas. Septem namque tonitrua vniuersitatem cruciatuum inducunt infernos: ut generaliter septenario culpe correspondeat septenarius vniuersae pene. Horum tonitruorum primum est damnatum irrecupabile. secundum pena interminabilis tertium dolor desparabilis. quartum confusio intolerabilis. quantum paupertas inexplebilis. sextum presumptio miserabilis. septimum contra deum rebellio interna et externa implacabilis. De quolibet predictorum tonitruorum psalmi ait: Etenim sagitte tue transierunt: vox tonitruorum in rota. Sagitte nempe que transiendo desistunt sunt undecim angeli istum peruenientes dolores: sed vox tonitruum christi tunc est in rota. scilicet cum anima peccatoris septem predictis afflictionibus eternaliter cruciatur. Sagitta nempe finem seu metam attingit. Rota contra deum finem nescit ut per hoc ostendatur quod per dolores temporales iam preteritos superaddunt alij et nales. Unde **Apocal. ix.** mystice scriptum est. Et unum abijt: et ecce alia duo veniunt post hec. Primum quidem veniens quod abijt est afflictio cum undecim doloribus corporalis mortis: sed duo venientes que superaddunt sunt dolores duplices. scilicet dampni et sensus que in damnatis nunquam contingunt finem. A quibus veniens nos eripiat nisi benignitas saluatoris: qui cum patre et spiritu

sancto viuit et regnat in secula seculorum Amē
 Feria. vj. post primam dñicā
 in. xl. d. vera cōfessiōe. Ser. xv.

Uirge tolle grabatū tuū et ambula

Spiritus sancti quidem p̄scien-
 tiam impiam stimulant verba
 sunt ista. **Q**uis enī tam obstinat⁹ et durus q̄
 auditis piculis et dolorib⁹ qui in vltimis imi-
 nent pctōri si illa repēset mente nō respiscat
 atq; ad suscipiēdā diuinā gratiā se habiliter
 et disponat. **S**emper enī diuina mīa ad in-
 dulgentiā est parata nisi peccātis malicia ad-
 uerfetur. **Q**uēadmodū enī ipse sol facile in-
 gredit per fenestrā nisi clausa pseueret. **S**ic
 vtiq; virtus radiantis gr̄e mentem ingredit
 si corde humiliato suscipiat. **P**ropterea **A**po-
 cal. iij. scriptum est. **E**go sto ad ostium. s. vo-
 luntatis peccantis: et pulso. s. p̄ lumen verita-
 tis et bonitatis: si quis audierit vocem meam
 ad penitentiā et mīam inuitantē: et aperuerit
 mihi per p̄sensum intrabo ad eum p̄ gratiā
 gr̄ificantē: et cenabo cū illo per gratiā pseue-
 rantem et ille mecum p̄ gratiā videlicet p̄sum-
 mantem. **H**oc deniq; modo sp̄s veritatis
 p̄scientiā impiam stimulat et ppulsat di. **S**ur-
 ge tolle grabatū tuū et ambula. **S**urge inq; **A**-
 nima pigra et neq;: relinque scelera et pecca-
 ta: tolle grabatū tuū. i. onus iniquitatū tuarū
 p̄ veram p̄fessionē in leue penitentię iugū cō-
 mutando assume: et ambula p̄ itinera recta:
 que antea gressus secuta es p̄ itinera tortuo-
 sa atq; puerfa. **E**t in hoc septima. i. p̄fiteſ re-
 ligioſitas indicat: p̄ quam anima impia pec-
 cata graua p̄fiteſ et relinq;es onus amo-
 rose penitentię etiam assumit. **D**e hac igiſ cō-
 fessionis religioſitate et maxime in p̄fessione
 necessaria p̄templemur tria. **P**rimū p̄fessio-
 nis p̄pationē. sc̄dm p̄fessionis discretionem
 tertiu p̄fessionis integrationē. **Q**ue quideſ
 tria p̄ ordinem p̄s. tangit in p̄s. lxxv. di. **C**o-
 gitatio hoīs p̄fitebiſ tibi. **C**onfessiōis p̄p-
 ationem exprimit cum dicit: **C**ogitatio: discre-
 tionem dō adiūgit cum ait: hoīs: homo enī
 est animal p̄ discretionē rationale. **I**ntegra-
 tionem dō subiūgit cum inquit: p̄fitebiſ tibi.
 id est. siml et integre fatebiſ tibi o misericors
 deus.

Articulus primus de tribus
 modis se p̄pandi ad veram cō-
 fessionem.

Primo inq; p̄templemur p̄fessio-
 nis p̄pationē. **P**leriq; enī mini-
 mū seu nullum fructū de p̄fessio-
 ne reportant quia impparati ad il-
 lam vadunt. **L**unq; ad p̄fessionē tota vis pe-
 nitentię sacramēti reducat: valde necessariū
 est vt cum tota mentis p̄pationē p̄scia discu-
 tiatur. **D**ifficilimū nempe imo quasi impossi-
 bile est hoīem in mūdialib⁹ multiplicif intri-
 catū et maxime si absq; p̄fessione steterit diu
 subito oīum pctōz suoz plenarie reminisci.
Sed qđ nequit fieri vigore subite recorda-
 tionis sit ingenio sollicitate recogitatioſ teste
Asa. q. xxxviij. c. i. vere p̄tētē p̄sona ait. **R**e-
 cogitabo tibi oēs annos meos in amaritu-
 dine anime mee. **I**n qbus sacratissimis ver-
 bis triplex p̄patione veri penitentię que p̄fessi-
 onem p̄cedere debet p̄ ordinez demonstrat
Prima p̄patione est recogitatioſ ibi: **R**e-
 cogitabo tibi. **E**t hac auteſ sequit sc̄da. s. reco-
 dationis ibi: oēs annos meos. **E**t hac sc̄q̄
 tertia. s. amaritatioſ ibi: in amaritudine ani-
 me mee.

Prima p̄patione ad confessio-
 nem fit per diligentē recordatio-
 nem oīum omissoz et cōmissio-
 rum. **C**apitulum. j.

Prima quideſ p̄patione est recog-
 itationis. **A**it enī: **R**ecogitabo ti-
 bi. s. o dñe deus meus. **P**roteranter
 autem dicit: **R**ecogitabo tibi. i. ite-
 rum atq; iterum cogitabo. **C**ontra multos
 vtiq; insensatos qui ad p̄fessionē imp̄medi-
 tati accedunt et peccatis suis nullā vel tenuis-
 simam solertiā et recogitationē vident ha-
 bere: cum tamen in veritate illuminate aie cō-
 stent. **H**ec maiora negocia et debita esse q̄ q̄-
 cunq; alia possit habere homo in p̄senti vita
Ita sunt tam ardua opa et negocia magna
 q̄ pro eis dei filius passus est opprobriū mor-
 tis et dire crucis. **S**unt etiā tanto examie dig-
 q̄ pro illis discutiēdis veniet dñs ad iudiciū
 cum senatorib⁹ terre: vniuersam rōnalē crea-
 turam ad illa dijudicāda puocabit. **D**e celo
 angelos et sanctos: de mūdo bonos et malos
 et de inferno demōes et dānatos. **C**ū **A**bat.
 xxv. scriptū est. **C**um venerit filius hoīs i ma-
 iestate sua: et oēs angeli eius cū eo: tūc p̄gre-
 ante eum om. gen. **D** insensata moralitū cu-
 ra in vanis: cum q̄ta solertiā et diligētia an-
 nuatim rationes suas reuident et p̄uident et
 calculāt et discutiūt seculi mercatores: anime

do sue stolidi pctores p plurimos anos peccatis obrute ac submerse ratios cuz dno negligunt cum tanto piculo reuidere. Duo maxime sunt recogitanda aie que vult veracit penitere. Primum est beneficia recepta. scdz mala comissa. Primo qdem recogitanda sunt beneficia recepta. s. beneficiu creatiois: redemptionis: recociliatiois. Item cuncta recepta beneficia spualia corpalia z tpalia z fm diuersas pditioes z stat. Masale eqde e q recordatio et recogitatio boni i intelligetia generat lumen veri: ex qbus duob' sat' facili' puocaf amor ipsi' boni magisqz dilectio datus bonu qui deus est. Propterea Leuit. vi. pcepit dominus di. Ignis in altari meo semp ardebit que nutriet sacerdos subiciens ligna mane p singulos dies. Quid p ignem nisi ardēs dilectio dei: de quo Lu. xij. dñs ait: Ignē veni mittere in terram z qd volo nisi vt ardeat? Altare siqdem. q. alta res alitudinē humani cordis aperte demōstrat. In illo semp arde debet ignis diuini amoris quez sacerdos id est. rōnalis intellectus pseruat z fouet cū ligna receptoz beneficioz p singulos dies recogitādo qtidie magis ac magis i amoze feruescit. Secūdo recogitāda sunt mala comissa z bona omissa z specialius z cordialius et attentius grauiora: exceptis peccat' delectabilib' z lasciuis i quoz cogitatioib' nequaqz diu imozandū est: sed cursim pcurrēda sunt ne mentē sua inficiant labe. Nam Eccl. xij. c. scriptū est. Qui tetigerit pices. s. p tactū cogitationis morose coinqñabit ab ea. Talis nempe recogitatio pctoz magi qtidie illuminat intellectū ad recognitionē suaz offensio- num: aperit p eaz malicia demonū: elucescat insup vanitas z piculū oium mūdanoz ex q bus oibus odiū z detestatio vite pterite generat. Propterea ad h' hortabat penitentem dñs Hier. ij. Vide vias tuas i pualle. s. mētis hūilitate: scito qd feceris cursor leuit. q. s. tam impmeditate curris ad pessionem.

Secūda preparatio fit per peccatoz recordationē quam pctoz septemplici discussione cōsequi potest. Capitulum. ij.

Secūda aut preparatio penitent' ē recordationis qbū ex recogitatioe merito ortū hz. Et de hac recordatione addidit Esa. oēs annos meos. vbi artificiosum vtiqz modū expmit recordendi sufficienter oium pctoz: q cū diu absqz

penitentia maxime vera in criminib' vitam duxerūt h' recolēdi artificio op' hnt. Septez enī ingenijs poterūt oium pctoz suoz de q bus penitere tenent' facili' remisci. Quenim ppheta ait: oēs annos meos: Propterea penitens pmo discutiat vitam suaz atqz discutat diuersas etates suas. s. puericie: adoleſcētie: iuuentut': virilitat'. senectut' zc. Secūdo pſideret diuersos status. s. virginalē: vidua lem: z mrimonialē: z si aliqū docuit malum aliqō vel induxit ad malum. Tertio pſideret diuersas fortunās. s. pſperitatis z aduersitatis. Quarto pſideret diuersa officia que plerunqz exercitauit. Quinto pſideret diuersas societates cum quibus puerfatus est. Sexto pſideret diuersa loca: ciuitates: castra: villas domos in qbus fuit. Septimo pſideret diuersas culpas quib' deum offendit corde pſentiendo: ore loqndo: z ope adimplēdo. Ex his septem ingenijs satis puenient' z competent' inueniet homo quicqd mali opatus est in oibus annis vite sue: qz vt ait Eccl. ij. Est tps spgendi lapides. i. pctā in pſſioe: z tps colligendi. i. peccata recordandi.

Tertia preparatio ante cōfessionem fit per amaritudinē contriti cordis. Capitulum. iij.

Tertia pparatio an pſessionē est amaritudois. Un subdit Esa. in amaritudine aie mee: que qdez ad veram recordationē z recogitatio- nē merito debet fieri. Hec aut aie amaritudo vera ptritio est: sine qua pcedēte inanis z vana est pſessio seqns. Ad hāc amaritudinē Hier. xxxj. c. hortabat pctōz di. Statue tibi specula: pone tibi amaritudines. dirige cor tuū in viā rectā. hāc aut amaritudinē sentiebat ps. cū ait: Rugiebā a gemitu cordis mei Et alibi: Suerūt mihi lachryme mee pa. die ac noc. dū di. mi. qti. vbi ē ds tu'. Et iterum Esa. xxxvij. i. psona veri ptriti cordis ait: Ecce i pace amaritudo mea amarissima. In pace nanqz ē cū amaritudie mens hūana qñ b suis offensis cū volūtaria qete pſcie cruciat: atqz de pteritis culpīs cū gaudio amaricat: que primo qdem amara ē ex adeptione etne pene: sed amarior ex amissione eterne glorie sed amarissima quidem est ex impia ppetratione diuine offense.

Articulus. ij. de discretioe necessaria ad veram confessionem

Secundū in p̄fessione necessarium est discretio: de q̄ p̄s. subdit hoīs
Lum enī homo sit aīal rationale rationē discretioni esse necessariā in p̄fessione ostendit cū dicit hoīs: non vtiq̄ aīalis indiscreti. p̄tra q̄sdam qui tanq̄ aīalia absq̄ vlla discretiōe ad p̄fessionē accedunt. **T**riplex nanq̄ discretio necessaria ē vere penitenti. **P**rima est electiōis. sc̄da sollicitudis tertia modificatiōis.

Quia discretiōe debet eligi cōfessor bonus qui de tribus maxime sit ornatus. s. scientia. vita et auctoritate. **Cap. j.**

Prima est discretio electionis. s. vt sciat eligere necessariū et sibi competentē p̄fessorē fm̄ variū p̄fessionum statū. **T**ria nanq̄ sunt necessaria p̄fessori vt̄ sufficientē possit p̄fessionē p̄fiteri: h̄ est q̄ sciat velit et possit p̄fessionē in penitentia subuenire: aliter non est sine piculo p̄fessoris et penitenti. **P**rimū est sciētia. sc̄dm̄ ē vita. tertiū est auctas. **P**rimo enī est ei necessaria sc̄ia: debz enī habere claritatē cognitiōis: sicut dicit **Aug.** de pe. di. vj. c. j. **L**audat iudex sp̄ūalis vt̄ sicut nō cōmisit crimē nequicie ita vt̄ nō careat munere sc̄ie. **P**oportet enī q̄ sciat cognoscere q̄d d̄z iudicare. **J**udicia: ria nanq̄ p̄rās h̄ expostulat vt̄ q̄d iudicare debet discernat. **S**icut enī in lege veteri officium sacerdotis erat iudicare de lepra vel si lep̄ et d̄ differētis lepre: et vn̄ q̄sq̄ leprosus vel imūdus a lepra iudicabat arbitrio sacerdoti: vt̄ d̄ **Leuit. xij.** **S**ic sacerdos euāgelic̄ iudicare debet de lepra sp̄ūali. i. de pctis et de differētis pctōz. **S**acerdos enī sine scientia est sicut ductor cecus in via: q̄ sacerdos habet officii p̄cundū: et viam salutis alijs ostendit. **U**nde **Mat. xv.** d̄ns ait: **L**ecus si ceco ducatur p̄stet: ambo in foueā cadūt. **U**ñ **Paral. xix.** p̄cipiens iofaphat iudicab̄ ait: **E**lide q̄d faciatis: non enī hoīs exercet iudiciū sed d̄ns: et q̄d cūq̄ iudicauerit in vos redundabit: sit timor d̄ni vobiscū. **A**duertant oēs p̄fessores q̄ nulla ars aliq̄a docere p̄sumit nisi didicerit. **D**ifficilior aut̄ ars nulla vtiq̄ est regimē aīarū: sicut ait **Grego. lib. j. pastoral. c. j.** **N**ulla ars doceri p̄sumit: nisi p̄ us intēta meditatiōe discat. **A**b impijs q̄ pastoralis magisteriū qua temeritate suscipit: qm̄ est ars artū regimē aīarū. **A**lie q̄dem ar

tes liberales et mechanice p̄sumunt doceri sine piculo aīarū et corporū. **A**rs x̄o medendi corporibus et si q̄sq̄ doceri valz sine piculo aīarum non sine piculo et corporū detrimēto. **S**z regimen aīarū in p̄fessionib̄ audiēdis ab imperitis exerceri nō valet sine piculo aīarum tam p̄fessionū q̄ etiā p̄fessorū. **U**ñ **Greg. vbi. s.** **Q**uis cogitationū vulnera occultiora eē nesciat vulnerib̄ viscerū: et tñ sepe q̄ p̄cepta sp̄ūalia nō nouerūt cordis se medicos p̄fiteri nō metuūt: dūq̄ pigmētoz seu p̄fessionū vim nesciunt videri medici cordis nō erubescunt. **C**ōfessor enī q̄uens se ingerit ad audiēdas p̄fessiones: toties se offert ad r̄ndendū s̄ quolibet: et interdū de casib̄ inopinatis et alijs si audiri et questioib̄ valde p̄plexis: q̄ t̄m̄ in scholis forte nō auderet r̄ndere de mīma questione: vbi si r̄nderet mīn̄ bene: licet forte erubescēdi causam inde haberet: nō tñ sibi nec auditorib̄ piculū aīarū vel corporū imineret. **S**i x̄o p̄fessiones audiēdo non vere iudicat seu docet seipsuz et p̄fessionē in foueā p̄ditionis inducit. **P**ropterea plura tenet scire. **P**rimo enī sacerdos tenet h̄re scientiam et si nō p̄uenientē: saltē tamen competentem. **C**ompetēs aut̄ nūcupat que necessaria est ad executionem ordinis cuiuscūq̄. **N**am in q̄tum est sacramētoz minister scire tenet que sit debita materia vel forma cuiuscūq̄ sacramenti et modum recte singula dispensandi. **I**n q̄tum autem doctor est tenetur scire salte scire fidei rudimenta. **I**n q̄tum x̄o in foro conscientie iudex est tenetur scire discernere inter lepram et lepram: et inter non lepram et lepram: saltē in his peccatis que sunt omnibus notoria. **S**ecūdo autem tenet scire dirigere penitentem per viam necessariā ad salutem fm̄ statum cuiuscūq̄ quem in p̄fessione suscipit audire. **I**n alijs autem de quibus etiam dubitant sapientes: plerūq̄ debz simplex sacerdos tantam discretionem habere: q̄ saltem sciat de huiusmodi dubitare: et q̄ nec p̄cedendum est in eis sine superiorū consilio ad quos debeat et possit remittere penitentem. **T**ertio q̄z debet scire que sint peccata capitalia et que mortalia saltē in cōmuni et que venialia in genere. **Q**uarto insup debet scire fm̄ hosti. que pertinet ad dispensationes et absolutiōes et restitutiōes illicite acq̄sitorū ad bella p̄ncipum et cōitarum et ad talias et exactiones eorum: et ad contractū mercatorum vtrum sint illiciti vel liciti: vt̄ per h̄ sciat vtrum prohibere debeat confitentē vt̄ suspendere a cōmuniōe: an licētiare vel vtz

Fe. vi. p. j. do. i. xl. de vera confessione

ille teneat ad restitutionē vel non. Nam cuz sit pceptum semel in āno assumē corp^o christi si pffessor pbibeat illum cōicare qui peccatus mortale non habet: vel forte iudicat illicituz esse qđ licitum est: vel si licētiat nō licētiandū quia forte iudicat licitū qđ illicitū est tam cōfessor qđ pffitens in foueam cadunt: nisi forte pbabilis ignorātia excuset illum puta qđ habuit doctozē aliquem autenticū z famosum cuius innitit opinioni. Ex his. i. patz qđ si cōfessor non est expertus in casib^o ita qđ p seipsum nesciat iudicare: nec etiaz nouerit dubitare cum expreso piculo capitis sui. i. anime audit in penitētia pffitētes. In sup z illi qđ sciunt impiciam eius cum illo peunt nisi iterato pffiteantur hoī qui in hmōi noscat cum scientia iudicare. Contra qđsdaz qui querūt medicos spūales. i. pffessores ignaros: vt de eterna damnatiōe obtineant melius for. Unde Aug^o. de pe. di. j. .s. quem penitiz ait: Qui cōfiteri vult peccata vt inueniat gřam querat sacerdotē scientē ligare atqz soluere: ne si negligens extiterit circa se negligat ab eo qđ cū misericordiz monet z petit ne ambo in foueam cadant. Scđm eni alexan. de hal. in. iij. Scire ligare z soluere est scire ostendere illi que requirunt ad absolutionē a peccato z ligare cuz penitētia competēt. Ex pmissis etiā patet: qđ qui non ordinant nisi ex deuotione vt missas celebrēt: sicut quidam deuoti religiosi qui non habēt aiarū curaz nec audiunt pffessiones ad hmōi sciendū non sunt astricti. Sed qui curam recipit animarū z tenetur pffessiones audire vel se ingerit eis nisi habeant scientiā competētē vt dictum est: mortali pccat audiēdo pffitētes: z qui cuz instituit ampli^o peccat: z institutū ministrare pmititēs etiam mortali pccat si sua interest hmōi pbihere: hec oīa i snia sentit Purādus et cū eo cōiter oēs doc. Secūdo eni necessaria est pffessori vita si qua velit sine sui dispendio alijs salubria remedia puidere. Tantaz nempe debz habere puritatē affectiōis vt sit dignus minister dñi nři iesu christi z fidelis dispēlator ministerioz dei: vt ait apłs. j. Corinth. iij. Et. j. Pe. iij. Sicut boni dispensatores multiformis gře dei. Debz eni pffessor iustus esse multiplici rōne. Primo quidē iustus esse debet ministerio cui^o iustificānt impij: recōciliānt rei: curānt infirmi: illumināntur ceci: mūdānt leprosi: z mortui deniqz suscitānt. Secūdo autem iustus z purus debz esse qui vicem christi gerit cum psonā eius representat in terris qui arbiter z medius existit

inter peccatores z deū: z quicqđ pnūciat in penitētie foro clauē vtiqz non errante: deus ipse i celi pffistorio aucte sua pffirmat: sicut ipse dñs Mat. xvi. testat d. Quodcūqz ligaueris sup terraz erit ligatū z in celis: z qđcūqz solueris sup terram erit solutum z in celis. Tertio debet esse pffessor iustus. i. sine mortali crimine: aliter mortali pccat sacramentū penitētie ministrādo indigne nisi prius peniteat cum pposito pffitēdi qđ cito oportunitatem habebit. Argumētū ad h de pe. di. vi. c. j. vbi Aug. ait: Sacerdos itaqz cui oīs peccator offert añ quē statuit oīs languoz i nullo coz iudicāndus est que in alijs iudicare est pmpus: iudicans tñ aliū qui iudicāndus est seipsum pdeinat. Hec ille. Hi tales deteriorē dici possunt etiam phariseis qui summā sapientiā in sidijs capere pndētes cū mulierem adulterā adduxissent ad iesum Jo. viij. Et ille rñdisset eis. Qui sine peccato est vřm primus in caz lapidē mittat: oēs se recognouerūt pctōres: ppterea nullus eam lapidare psumpsit. Quarto insup debet non tñ eē iustus sed etiā in iusticia firmus z solidatus iam ex auditis in pffessione sepe excitant in pffessore pcupiscētie motus. Nam fm Greg. Difficile est fontem nō turbari vbi abluunt sordes: sed in bonis z fortib^o sacerdotibus. Scđm alex. de hal. hec ipsa turbatio meritoria est dñi virilit^o ptradicit. In malis autē fragilibus mortifera est dñi mentalit^o inquinānt et atrocit^o vulnerānt. Unde Bern. sup cantica sermōe. xvij. ait: Tu frater cui firma charitas nondū est sed a deo tenera z arūdinetā vt oī statui cedat qua fronte aliena vulnera curare aut ambis aut acqđescis: noli esse nimis iustus: sufficit tibi si diligis primū tuuz sicut teipsum. Non eni salutē pprimū debes querere in salutis pprie detrimentū. Et. j. Robrem si recte sapis concham te exhibeb non canalem: hec siqđem pene simul recipit et effundit: illa xō donec impleat expectat: et quo supabūdat sine suo dāno cōicat. Sūt tamen pleriqz qui nō pffiderātes fragilitatez et impiciam suam in audiēdis pffitētib^o seipfos pccipitant sub pallio charitatis seu vt rectius dicam impie charitatis. Non eni charitas est que ppriam destruit charitatē: cū oīs charitas in hoīe incipiat a seipso. Et si aliqui tales causa alioz videant esse salutis: id quoqz facile non credit discretus z doct^o sciens qđ non potest peccatorem dirigere p viā salutis qui illam mime nouit. Sed dicit aliquis. Quid faciam cum non reperiantur ta

les vt dicis confessores iusti z docti cui con-
fitebor an ergo confessionem dimittam. Cui
de pe. di. j. c. fi. pulchre respondet Aug^o. di.
Qui ergo p̄fitef sacerdoti meliori q̄ p̄t̄ p̄fi-
teatur. Hec ille. Si etiaz p̄ multa m̄ltaria de-
beret ire ad illū querendus est talis: nec am-
plius negligēdus est sp̄s q̄ mortale corpus
p̄ quo sanādo longa z grauiā itinera assu-
munt. Demū cū ois talis vt dictū est repiri n̄
possit tūc dicendū est: q̄ q̄n non potest id fie-
ri q̄b̄ vis id velis q̄b̄ possis: dūmō talis eliga-
tur p̄fessor qui ab ecclesia aliq̄ non sit p̄cisus:
nec q̄ ex tali p̄fessione maior ruina sequatur
Propter ea multū cauere debēt iuuenes mu-
lieres ne p̄fiteant̄ lasciuia iuuenib^o atq̄ p̄fes-
sibus malis: z maxime cum in sedas luxu-
rias lapsi sunt: iuxta p̄siliū Eccl̄i. iij. qui ait:
Non p̄fundaris p̄fiteri peccata tua: hec con-
fessio suadet. Et addit: Et ne subūcias te hoī
pro peccato. i. ne p̄fitearis indifferent omī sa-
cerdoti: h̄ autem cautela indicit. Et irez. xxx.
vij. c. P̄siliario malo serua aiām tuā. Ter-
tio ē necessaria p̄fessori auctas qua possit ab-
soluere penitētes. Et licet multa hic dicenda
circa hoc essent: tamen breuitatē causa soluz
hoc notandū est semp. Cum sacerdos nō
soluat nisi ligādo ad aliquid faciendū: ille so-
lus absoluere potest qui p̄ ipsuz potest ad ali-
quid faciendū ligare. Ideo oportet q̄ homo
p̄fiteat̄ pp̄rio sacerdoti nisi in q̄busdam casi-
bus de q̄bus alibi differem^o. Alienus aut̄ eū
non potest soluere vel ligare: d̄ pe. di. vj. pla-
cuit. Proprius x̄o sacerdos quo ad hoc in-
telligit̄: ois ille qui illius ordinariā curam ha-
bet: sicut papa legatus ep̄s parochialis: sed
nec parochialis ab oibus absoluere p̄t̄: qz
excipiunt̄ ep̄ales casus atq̄ papales. Talis
autem sacerdos pp̄rius absoluere potest sub-
ditum suū vbiq̄ siue intra territorii prochie
sue siue extra: cū penitētia de iurisditiōe vo-
luntaria sit. Vñz de loco nihil expressum est
in. c. ois vtriusq̄ sexus. ex de pe. z re. hec fm̄
Tho. in. iij. di. xvij. Predicatores aut̄ z m̄o-
res olim poterant libere audire ex p̄uilegio
benedicti. xj. q̄b̄ incipit: Inter cūctos: q̄d ho-
die vacat. Ad hoc ergo q̄ nūc possint p̄fessio-
nes audire oportet q̄ mḡ vel puincialis p̄-
dicatoz vel eoz vicarij z generales vel puin-
ciales ministri aut custodes m̄ioz primo ac-
cedant ad p̄sentiam ordinarioz p̄ se vel p̄ ali-
os fratres z petant vt fratres qui electi fue-
rint in eoz diocef. vel ciuitatib^o p̄fessioes au-
dire valeant z penitēcias imponere z peni-
tentes absoluere. Post hec dicti p̄lati ordinū

eligant p̄sonas idoneas z rēp̄sentent vel fa-
ciant p̄sentari dictis p̄latis ecclesiarū vt de
ipsoz licentia z gratia possint audire p̄fessio-
nes. Qui tamen p̄sentati non poterūt audi-
re in alio ep̄atu. Et debent ipsi electi esse i nu-
mero put̄ vniuersitas cleri z populi hoc exi-
git. Et si p̄lati licentiā p̄cesserint: tunc predi-
cte p̄sone dictum officii exequant̄. Et si dicti
p̄lati quenq̄ de p̄sentatis non admiserint
loco eius ponat̄ alius. Si x̄o absolute licen-
tiam dare recusauerint: p̄cedit̄ eis licētia au-
toritate ap̄lica. Tales tñ non p̄pter hoc pos-
sunt absoluere plus q̄ parochialis sacerdos
nisi p̄lati ecclesiarū dare vellent: hec in de-
men. de sepul. c. dudū. Nec p̄ hoc q̄ cōmittit̄
siue datur alicui licētia: q̄ alienos parochia-
nos valeat audire: sit p̄iudiciū pp̄rio sacerdo-
ti: eo q̄ iurisditiōis potestas alicui non ē cō-
missa in fauorē suū: sed in plebis vtilitatem z
ad honorē dei. Et ideo si sup̄iorib^o p̄lati vi-
detur expedire ad plebis salutē z dei hono-
rem: q̄ alijs cōmittat̄ in nullo inferiorib^o p̄-
latis p̄iudiciū sit: nec iterum tenet̄ subdit^o pe-
tere licentiā a pp̄rio sacerdote: q̄ glo. in. c.
ois vtriusq̄ sexus hoc dicat: quia p̄ clemen-
tem. iij. tanq̄ oino falsa damnata fuit in q̄-
dam p̄uilegio indulto p̄dicatozib^o z m̄iozib^o
bus q̄b̄ incipit: Quidam temere. In q̄ p̄ui-
legio determinatū fuit q̄ illi quibus a sup̄io-
ribus cōmittit̄ talis licentia p̄fessiones audi-
endi possint audire etiam p̄radicantib^o sa-
cerdotib^o parochialib^o z inuitis. Et hoc te-
net̄ Jo. an. de pe. et si ep̄us lib. vj. Et p̄fessus
sacerdoti habenti cōmissionē a sup̄iori vt di-
ctum est non tenetur p̄fiteri pp̄rio sacerdoti
illa peccata que iam p̄fessus fuit cuz iam sint
dimissa: sicut patet in extraua. Jo. xxij. q̄ in-
cipit: Clas electiōis. Sed p̄pter statutū ecclē-
sie de p̄fessione faciēda pp̄rio sacerdoti se-
mel in anno debet eodem modo se habere sicut
ille qui habet venialia solum z illa p̄fiteri
vt quidam dicunt vel p̄fiteri se a pctō morta-
li imunem.

**Quanta solertia peccator ad
confitendum debet captare con-
ueniens tempus. Cap. ij.**

Secunda discretio quam in confes-
sione homo tenere debz est sollici-
tudinis. scilicet p̄ueniendo temp^o
ante q̄dragesimā vel saltem in p̄n-
cipio quadragesime: sicut Proverb. xvij. c.
scriptum est. Iustus in principio scilicet qua-
dragesime accusator est sui. Et iterū p̄s. ait:

Fe. vi. p. j. do. i. xl. de vera confessione

Preoccupem⁹ faciem eius i⁹ p⁹essione. **M**ulti quicq; labore totius qdragesime pdunt p⁹ negligentia vel laborez vnius hore qua possent p⁹fiteri. Plus etenim valet vnu ieiuniu in gratia q̄ centum in culpa. Si autez obijcias hoc posse fieri p⁹tritione. Rndemus q̄ hoc securius fit p⁹ p⁹essionem in qua fit homo quicq; de attrito p⁹ritus. Qui autez plongant vsq; ad finem qdragesime sunt. q. q̄ lauāt man⁹ nō ante mensam sed cum iam. q. sumpserint cibum. Stultus eodem est qui tunc arua p⁹ terita segete purgat cum iam messuerit maiorem partem. Stultus insuper est qui ante pegrinas q̄ p⁹iteat. Addatur etiam q̄ ita de die in die dicētes more corui: cras cras cras p⁹essionem plongant vt vsq; ad vltimā qdragesime septimanā z eius septimane vltimuz diem p⁹iam z dei gratiā fugiētes ad diē pasce veniūt: atq; de illo sani corpe z egri mēte euadētes: sed aiām z diuina p⁹cientes p⁹ter gum vsq; ad sequentē annū in eandē diē mētiā redeunt ruituri: z sic vsq; ad vltimū vitē in simili insania p⁹seuerant.

De diuerso z discreto modo confitendi varia genera peccatorum. Capitulum. iij.

Tertia discretio quā oportet habere in p⁹essione est modificatiōis h⁹ est discretum habere modū in dicendo peccata sua. Sunt enī quedam peccata leuia: quedā x̄o grauiā: quedā x̄o horribilissima z g⁹uissima. Sic i modo dicendi fm g⁹uitatē culpe p⁹nūcianda sunt verba doloris z displicētie. Sunt nanq; pleriq; qui magno merore leuia grauāt: ac scelera tissima z horrēda quadā insensibilitate z inercia. q. fabulam manifestant.

Articulus. iij. Quare integra debet esse confessio penitētis ex tribus consistit.

Tertiu in p⁹essione necessarium est integratio. Et de hoc p⁹. subdit: Confitebit tibi. Confiteri est siml oia p⁹tā fateri. Tria siq̄dē sunt ex qb⁹ p⁹essio redditur diminuta. q. triplex defectus. Primus est malicie. scōs est circūstantie. tertius negligentie.

Q non est integra cōfessio cū peccator tacet aliquam mortale culpam: nec illi indulget de⁹ ma

xime propter tria. Cap. j.

Primus defectus est malicie: cum scz homo maliciose aut ex verecūdia aliq̄d p⁹tā mortale scientē celat. Contra talem **O**see. xij. Absconditū est p⁹tā eius: dolores p⁹urientis venient ei. s. torquet illum: z remordēte p⁹scientia mala. Et sicut testat **Beda**. Quid p⁹dest si tota ciuitas custodiā: z vnu foramen p⁹ qb⁹ hostes intrant relinqua. **Ferz** quidē q̄diu in vulnē est si p⁹sunt vnguenta. Quid enī ē aliud p⁹tā celare q̄ ignem in sinu portare. **Sed** vti **Proū. xxvij.** scriptū est. Qui abscondit scelera sua nō diriget: qui autē p⁹essus fuerit z reliq̄rit ea miam p⁹sequet. **Sed** forte miratur quisq; quare nō parcat deus p⁹ccōri saltem peccata illa que p⁹fitet. **Cui** rñdet: q̄ b⁹ potest triplex ratio assignari. **Primo** videlicet rōne diuine bonitatis. scōs rōne diuine puritatis. tertio rōne diuine veritatis. **Primo** qui dem rōne diuine bonitatis. **Nam** fm **Augl.** **M**ira dei bonitas veniā non dimidiat: nāz aut totū aut nihil ppiciādo donat. **Equidem** summa iniqtas ē ab eo q̄ est bon⁹ dimidiam sperare veniā. **Scōs** rōne diuine puritatis. **Nō** dimittit mortalis culpa: nisi adueniente spūsancti grā que digne exq̄rit generalem mūdiciā in hospicio suo: licet diabolus tanq; iufernalis z cupidus porcus p⁹ctulari in mūdicia p⁹tentus sit. **Tertio** rōne diuine veritatis. **Retinē** nāz i p⁹scia aliq̄d mortale crimē nihil aliud ē q̄ p⁹ditore p⁹ritū retinere in domo sua vt in spato eū tradat in māib⁹ inimicorū suoz. **Deo** siq̄dē displicet z abomiabile est cohabitare cū p⁹ditore amicorū suoz. **Uti** de talib⁹ crimib⁹ occulte retēt **Sap. iij.** scri. est. **Traducēt** eos ex adūso iniqtates eozum **Tales** vtiq; nō p⁹itent: qz p⁹fiteri sicut dicitū ē: est simul oia fateri: fateri enī sed non p⁹fitet.

Quas peccatorū circūstantias tenet penitēs cōfiteri. Ca. ij.

Secundus defectus est circūstantia q̄. s. aliqua circūstantia grauis culpe in confessione non dicitur. **Sicut** enī fieri solet ignis ad comburendū non solum ex arboris trunco sed etiā ex eius ramis: sic gehennali igne cremari potest anima ex circūstantijs peccatorum sicut ex principalib⁹ culpis. **Sed** aduertendū est q̄ circūstantiarū q̄ attingūt peccatum tria sūt genera. **Quedā** alleuiātes: q̄dā in aliud genus trabētes: quedāz x̄o aliq̄ mō agguantes. **Prime** quidē circūstantie alleuiā-

antes non sunt pfitende nisi ppter hoc vt satisfaciat homo aliene psciētie vel in q̄sitiōi vt vt pvideat eius scandalo z pturbatiōi: vtpote si timeret pffozē ex hoc accipie occasionez ad malum: vel etiam si tm̄ diminuat vt sit in genere veniale: sicut ppter infirmitatē in .xl. comedere carnes: ita tm̄ q̄ a latere non sit gulositas aliqua. Et ratio hec est: quia in pffio ne non debet pctōr se excusare sed accusare. Scōe dō circūstantie sunt in aliud gen^o trahentes. Et hec fm̄ Bonauē. et alexā. de hal. sunt de necessitate pfitēde: vt cognoscere pūgatam vel p̄ sanguineā: tenet enī genus peccati exprimere. Tertie circūstantie sunt aliquo modo aggrauātes. Et hec fm̄ Bonauen. et Tho. non sunt de necessitate pfitende sed de bono z equo. Sed tamen Guif. antiq̄. si circūstantie non sint notabilis aggrauātes vt scientia z ingritudo z similia pfiteri non ē necesse. Si dō notabilis sint aggrauātes tūc debent pfiteri. Non enī sufficit ei qui mille marcas rapuit dicēdo ego rapui aliena: qz possz verificari si duos solidos rapuisset: nec sufficit illi qui vulnerauit aliū gladio dicēdo percussisti primū. Multas quidem circūstantias aggrauātes tangit Aug^o. d̄ pe. di. v. c. j. que et a doctozib^o in his tribus versib^o pcludūf. Aggruat ordo: locus: psona: scia: tēp^o. Etas: p̄dino: numerus: moza: copia: causa. Est modus z culpa: status altus lucta pusilla. Que oia sic intelligi pfit. Primo aggruat ordo. i. si est subdyacon^o dyaconus aut sacerdos. secūdo loc^o si ē sacer. tertio psona hoc ē si ē m̄ri monio copulata. quarto sciētia qz non ignoranter fecit. q̄nto tempus. s. sacrū. sexto etas septimo p̄ditio. s. vtrū nobilis furtuz fecerit octauo numerus. s. q̄tiens peccauerit in luxuria. nono moza. i. si steterit in peccato viginti annis: qz hoc dicēdo simul pfiteret. xl. pctā mortalia que cōmisit infra illud tempus: qz si obediuit p̄cepto ecclesie de semel pfitendo in anno z cōicādo. decimo copia. i. q̄tuz abstulit vtrum multum vel parum. vñ decimo causa. i. ex qua causa comedit i q̄dragesima carnes: si ppter gulam aut ppter infirmitatem duodecimo est modus in culpa si manifeste peccauit aut in luxuria modum naturalē nō seruauit. tertiodecimo status altus. id est. si religiosus vel religiosus vel platus. q̄rtodecimo lucta pusilla: quia parua tempraōe stimulatus siue nulla sed illam puenit.

De duplici obliuiscētia z q̄n in tali casu tenetur quis iterum

confiteri. **Capitulum. iij.**

Tertius defectus in pffessione ē negligentia. Ad cuius intelligētia queri potest: vtrum qui in pffessione obliuiscit alicui^o peccati z ad tēpus recolit illud teneat de necessitate iteruz pfiteri. Ad q̄d dicēdū fm̄ Richar. in. iij. di. xvij. q̄ hec obliuio culpe: aut fuit ex diligentia: aut ex negligentia. Primo si fuerit ex diligentia: quia. s. peccator obliuiscit alicui^o mortalis culpe z tamē adhibuit debitam diligentiam. put de cōi lege pmittit hūana fragilitat nec tamen vltorius alicui^o mortalis pcti potuit reminisci: non credo q̄ tentione necessitatis teneatur illud pfiteri sacerdoti p̄ori: obliuiscit tamen illud pfiteri alteri sacerdoti. Secūdo dō si fuit talis ignorātia z negligentia: videlicet q̄ pfitens fuit ignorās ignorantia affectata vel crassa: credo q̄ p̄iori sacerdoti teneatur tentione necessitatū illud pfiteri si illum cōmode repire potest z non sit ab illo postea soluendi auctoritas interdicta: aut p̄dictum peccatū z oia alia mortalia p̄iori sacerdoti pffessa. put recolare potest pfitent alteri sacerdoti. In di. xxvij. ij. arti. addit q̄ q̄ per talem negligentia obliuiscit alicui^o mortali culpe si h̄ mō suscipit corp^o xpi peccat mortali. Et hui^o inie ē Scō. Qui q̄ hac p̄p̄tione sollicita: discretiōe attēta: integratiōe cōpleta sicut p̄dictum est veraciter pffessus fuerit peccata sua sperare debet in dulcissima misericordia dei q̄ ab eo miam psequet^o: z veniaz ex gratia in qua pseuerans vsqz in finem ad gloriam pueniet sempiternā. Quam nobis pcedat dñs iesus christus qui cuz patre z spiritu sancto viuit z regnat i secula seclōz amē

Sabbato post primā dñicaz in .xl. d̄ sacra religioe. Ser. xvj.

Assumpsit iesus

a petrum z iacobuz z iohannem fratrem eius: z duxit illos i montem excelsum seorsum Matth. xvij. z in euāgelio hodierno. Et vera vtiqz pffessione non tm̄ humana mens a maculis criminū emundat: verum etiam ad maiora illustratur lumine veritatis. Hinc ps̄. ad talem hominem ait: Confessionem z decorem induisti amictus lumine sicut vestimento. Hinc est q̄ per confessionem expurgatis maculis pctōz induisti virtutū z gr̄az decore: atqz plume dei abijcis atqz spernis malicias car-

Sabbato p^o. j. do. i. xl. de sacra religione

nis demonū atq; mūdi. Hac etenī arte deludunt demones hoīem infelicem : nam p bona t^oalia z mūdana seducūt carnem : atq; p carnem finalit deludūt mentem. **Q**uōd p^ocipiē anima p p^ofectionē a vitūis emūdata : mūdana despicit : carnem affligit : demonib^o virili animo resistit : z aliqñ ad religionē p^ofugiens sicut ad vere tunissimū locum illum assumit. **U**nde ad maiorē intelligentiā piculosi status mūdaniz status religiōis securi : notanduz ē q^o in tribus p^osistit sapiētia imo dementia seu malicia mūdi : videlicet in supbia luxuria et anaricia. **P**rima in mēte spūali. scda in suba corporali. tertia xō in adminiculo t^oali. **H**ec mala sunt fundamentū totius edificij criminosi z mūdiak : teste **Jo. q. j. Jo. ij. c. ait** : **Q**uōd est in mūdo aut est p^ocupiscētia carnis : aut p^ocupiscētia o. aut supbia vite. **S**ic sunt tria his p^otraria que sunt fundamentū totius edificij spūalis. s. obediētia : castitas : z paup^otas. **E**longant enī nos non soluz a malo : sed ab oī causa mali que in illis tribus peccat^o p^osistit **H**ec tria fundamenta p^os. ostēdit cum in p^os. **lxvij. ait** : **D**ñs in loco sancto suo. **O**stēdit autem primo castitatem di. **D**ñs in loco sancto suo est. **L**ocus enī p^otinens est. **E**cce p^oinētia siue castitas. **H**ac docuit christus **Mat. xix. S**unt eunuchi qui se castrauerūt p^opter regnū celoz. **S**ecūdo subdit paup^otatē di. sancto. **S**anctus enī qui sine terra dicitur. **E**cce paup^otas que merito dicit^o sancta quia p^osistit in abdicatione oīs p^oprietat^o. **D**e qua **Mat. xix. Si** vis p^ofectus esse : vade z vende omia q^o habes z da pau. z habebis thesaurū in celoz veni z sequere me. **Et Lu. xiiij. Qui** non abrenūciauerit oibus que possidet : non potest meus esse discipulus. **T**ertio de obediētia p^opheta subdit di. suo. **S**it enī locus aīe vere dei per obediētiā puram. **D**e qua obediētia p^os. inquit : **V**olūtarie sacrificabo tibi. **D**e hac etiam dñs **Mat. xvj. ait** : **Q**ui vult veni re post me : abne. se. z tol. cru. suam z seq. me **P**er obediētiā enī anima subijcī deo : vt vere dicere possit : **S**iat voluntas tua sicut in celo z in terra. **P**er castitatē caro subijcī imperio rationis. **A**d **Gal. v. ap^ols ait** : **F**ructus autem spiritus castitas. **P**er paup^otatē totus mundus corpori nostro subiugat. **U**nde **Deuf. xi. Omnis locus quem** calcauerit pes vester : vester erit. **C**alcare enī despiciere est. **R**eligio igitur est locus quem dñs elegit in habitaculū suū : qui mystice per montem transfiguratiōis in verbo p^oposito monstra us est cum dicit. **A**ssumpsit iesus petrum z

iacobū z iohannē fra. ei. z duxit illos in montem excelsum seorsum. **I**n quo octaua. i. regularis religiositas demonstrat. **Q**uid per hunc montem excelsum nisi eminētia z celsitudo religionis a limosis vallibus mūdi alium eleuate. **H**ic est mons dei : mons pinguis mons in quo beneplacitū est deo habitare : i eo etenī dñs habitabit in finem. **I**n hūc montem assumit dñs tres discipulos suos : hoc ē tria euāgelica vota z dñi p^ofecta consilia. **P**rimum est obediētia que in petro demonstratur. **P**etrus etiam simon nuncupat. **S**imō nempe obediens interpretat. **S**ecundū castitas in iohanne virgine indicat. **T**ertium xō paup^otas que designatur in iacobo q^o supplantans festinantem interpretat. **m**undus enī per t^oalia animam nititur supplantare. **Q**ui ergo vult diabolu supare fm **B**ezogorum vestimenta abijciat ne succubat. **A**ssumit autem istos tres discipulos seorsum. i. sepatim a turbis : quia hec tria vota in locis sepatim a turbis melius obseruantur. **S**z recte in euangelio subinfertur. **R**espondens autem petrus. id est. obediens vere dixit ad iesum. **D**ñe bonū est nos hic esse. scilicet in religione. **R**ationes autē z causas quare melius est esse in statu religionis q^o seculi exprimit deuotus **B**erri. cum verbuz hoc ad hūc sensum exponens dicit : **B**onuz est nos hic esse videlicet in religione : quia i ea homo viuī purius : cadit rarius : resurgit veloci^o : incedit cautius : quiescit securius : irroza^o frequēntius : purgatur citius : moritur p^ofidenti us : z premia^o copiosius. **I**n quibus sententijs mirabiliter breuiter z egregie **B**erri. exprimit nouez rationes quare in religioe melius sit esse q^o in statu seculari. **H**arum autem rationū tres prime maxime concernūt religionis ingressum z initiū : secūde tres religiōis p^ocessuz : tres vltie religiōis terminū.

Articulus primus continēt tres rationes pertinentes ad religionis initium quare melius sit in religione quā in statu seculari conuersari. Prima ratio est quia ibi homo viuī puri^o z maxime propter tria. Cap. j.

Prima ratio quare melius sit in sancta religione q^o in statu seculi conuersari est : quia homo viuī purius z maxime propt^o tria. **P**ri-

mo propter obedientiam . secundo propter castitatem . tertio propter paupertatem .
Primum propter obedientiam : cum eradicat radicem cunctorum malorum que est voluntas propria et proprius amor . De qua radice . i . **T**imoth. vi . ap. ait : Radix omnium malorum est cupiditas id est . proprius amor sicut **A**ug. et affectio proprie voluntatis ex qua cuncta mala originem habent sed iniquitatum radicem cum suis sequelis sancta obedientia arefacit . In huius mysterium **R**eg. . v . dicit **h**eliseus . i . percipiens statum ad naaman syrum . i . ad obedientem subditum .
Vade : ecce obedientia sancta : et lauare septies in iordane . i . si obediens fuerit lauaberis ab omnium peccatorum labe seu culpam . **I**ordanis enim riuus iudicij interpretatur . Ille nempe septies in iordane lauat : qui per luminosam et discretam obedientiam ab omni culpa mundatur . **E**t sequitur textus . Descendit ergo . i . humiliter subditus obediuit et lauit iuxta sermonem hominis dei . i . filii latari qui est loco dei : et restituta est caro eius sicut caro pueri paruuli et mundata est a lepra .
Quia per obedientiam fit homo sicut paruulus humilis atque purus : propterea dominus **A**bat. xviii . ait : **N**isi uersus fuerit . glo. s . ab elatione et efficiamini sicut paruuli . i . humiles et innocentes non intrabitis in regnum celorum . **S**ecundo uiuit homo purius propter castitatem . **C**astitas enim purificat atque pulchrificat humanam carnem ab omni inquinamento carnali : **S**icut **S**ap. iiii . c . scriptum est . **P**ulchra est casta generatio cum claritate . **T**ertio uiuit homo purius propter paupertatem que purificat ab omnibus terrenis transitorijs mundi atque ad simplicitatem colubina ad ducit et ad prudentiam serpentinam : iuxta preceptum domini **A**bat. x . **E**stote prudentes sicut serpentes et simplices sicut colubine . **Q**uia autem per paupertatem mens ad ista ascendat ostendit ap. ii . **C**or. vii . c . qui ait : **A**lissima pauperas eorum abundauit in diuitias . **E**cce prudentia serpentina que diuitem facit sensibus luminosis : simplicitas eorum : **E**cce simplicitas colubina que mundat ab omnibus criminosis . **A**t contra propter diuitias cumulas multa scelera perpetratur . **P**ropterea dominus ut predictum est hec tria consilia principalia dedit contra superbas luxurias et auaricias mundi : intelligens quod illecebris aia in seculo iniqua dum per hec tria vota peccandi occasiones non fugit .

Secunda ratio est quia homo in religione cadit rarius : et maxime propter tria . **C**ap. ii .

Secunda ratio est : quia in religione homo cadit rarius . **E**t maxime quod ibi fugit tria que coniter ducunt ad casum . **F**ugit enim primo vitiosas occasiones . secundo vitiosas uersationes . tertio vitiosas consuetudines . **P**rimum amplius quam in seculo fugit vitiosas occasiones iuxta consilium domini qui **A**bat. v . ait : **S**i oculus tuus . i . res a te dilecta tanquam oculus scandalizat te : erue eum et proice abs te . **E**xpedi enim tibi . i . necessarium est ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam . **S**ecundo amplius fugit vitiosas uersationes . **H**inc patet inquit : **C**um sancto sanctus eris : et cum viro innocente innocens eris : et cum electo electus eris : et cum peruerso peruerteris . **E**t iterum dicit : **S**i . s . in seculo videbas furem currebas cum eo : ecce auaricia : et cum adulteris porcum ponebas : ecce luxuria : quia ex habitis occasioibus multi in talia crimina ruunt . **E**ccl. . q . xii . c . ait : **Q**ui comunicat superbo . i . mundo induit superbiam : ecce superbia . **T**ertio amplius fugit vitiosas consuetudines . s . mentendi decipiendi falsificandi luxuriam simlanti iurandi et piurandi ac defacili blasphemandi et similia iniquitatum que in seculo sine magna difficultate euitari non possunt : que si non uelit habebit multos aduersarios . **H**inc ad uersantes in seculo **H**iere . xii . c . ait : **S**i potest ethyops mutare pellem suam aut pardus uarietates suas : et vos poteritis benefacere cum didicerit malum . **P**ropterea ad tales apostolus **E**p . iiii . ait : **I**nduite . s . in religione nouum hominem qui secundum deum creatus est . **E**t quidem in religione gratia mirabiliter operatur : ut qui hodie a mendacijs et periurijs et luxurijs et similibus abstinerere non poterat cras religionem ingressus illorum uitioz amplius minime recorderet : quia hec est mutatio dextere excelsi : nam dextera domini fecit uirtutem . **H**inc de religione preseruationem ab his tribus malis picitantibus seclares **E**ccl. . j . scriptum est . **R**eligiositas custodit te scilicet ab occasioibus malis : et iustificabit cor tuum . scilicet a societatum prauis : et iocunditatem uidet exterius atque gaudium interius dabit . scilicet uitiosis consuetudinibus seculi a te expulsi . **I**n seculo enim homo non potest effugere blandientes occasiones attrahentes conuersationes nec impellentes consuetudines propterea in eo ruere necesse est . **H**inc de talibus propheta ait : **S**iant . id est . fiunt uic illorum tenebre : ecce primus : et lubricum : ecce secundus : et angelus domini persequens eos : ecce tertium . **S**ed de his latius sermone . l . et . lxxii . agendum est

Sabbato p^o. j. do. i. xl. de sacra religione

**Tertia ratio q^u in religioe ho-
mo resurgit velocius ⁊ maxime
propter tria. Capitulum. iij.**

Tertia ratio quia in religioe resur-
git homo veloci⁹. Licet tanq^u ho-
mo q^u cadat: tria adiutoria i re-
ligione magis q^u in seculo iuuant
ad resurgendū. **Primū** est lectio. scōz exhor-
tatio. tertiū exēplatio. **Primū** ad resurgē-
dum adiutoriū est lectio. q^u tidie enī legunt li-
broz sanctorū atq^{ue} doctorū lucida documēta:
q^u tidie audiunt in mensa ⁊ extra mensam p^{re}-
ritoz resurgentiū manifesta exēpla. **Hic** me-
rito d^{omi} verbis d^{omi} p^{ro}pheta ait: **Declaratio** ser-
monū tuoz illuminat. s. ad resurgendū ⁊ in-
tellectū dat paruulis. **Scōm** adiutoriū est ex-
hortatio. s. patrū ⁊ socioz qui exhortant^{ur} ad
resurgendū ⁊ ad sinceritatē immaculate vite
Tanta est enī grā societatis bone vt firme ciui-
tati merito competat. **Hinc** salomon **Prou.**
xvij. ait: **Frater** qui adiuuat a fratre q^u si ciui-
tas. i. ciuū vnitas firma videt: quia vnus al-
terum firmiter tenet ne cadat: vel si ceciderit
adiuuat vt resurgat. **Tertiū** adiutoriū est ex-
emplatio. **Plus** enī mouēt exēpla q^u verba:
p^{ro}pter exemplū enī bonoz patrū ac fidelium
sociozum homo p^{ro}tinue resurgere p^{ro}pulsatur
Et econtra sicut **Eccl̄s.** iij. **De** soli inquit: q^u
cum ceciderit non habebit subleuantē se. **Et**
vere sol⁹ est imo in maiori piculo est male so-
ciatus q^u solus. **Et** h^u mōi est qui seculi p^{ro}fortiū
habet. **Nam** si p^{ro}dicatores ieiunia: ofones: ⁊
p^{ro}similia bona homo frequētat p^{ro}plexq^{ue} ab alijs
deridetur ⁊ hypocrita reputat^{ur} despiciat^{ur} et p^{ro}-
nibilo estimat^{ur}. **Et** ecōuerso sicut p^{ro}pheta ait:
Laudat peccator in desiderijs a. s. ⁊ iniquus
benedicit^{ur}. **Exhortatores** multos habz ad ma-
lum q^u in hoc obsequiū se p^{ro}stare deo certissi-
me arbitrant^{ur}. **Exēpla** q^u mala atq^{ue} innumera-
bilia alia atq^{ue} de oī genere musscoz quotidie
imo q^u tidie velit nolit coram oculis ingerunt

**Articulus. ij. de tribus alijs
rationib⁹ pertinentib⁹ ad religio-
nis processum. Prima est q^u in
religione incedit cautius ⁊ ma-
xime propter tria. Caplm. j.**

Prima ratio est q^u in religioe ho-
mo incedit cautius nec mirū. **Nam**
religio est vere sapiētie schola in
qua discit homo sapiētā dei: per
quā cautius incedit in via sua. **Prop^{ter}** tria ei

hec sapia spūalis acq^uri potest que maxime i
religione exercitant^{ur}. **Primo** a deo p^{ro} oratio-
nem. scōo a primo p^{ro} instructionē. tertio a se
ipso p^{ro} expimentationē. **Primo** enī acqui-
ritur hec sapiētia cautius ad incedendū a deo
per ofonem. **Nam** p^{ro} eam mens eleuata i de-
um purificat serenas ⁊ illuminat ad cogscen-
das necessarias virtutes. **Unde** **Bern.** ad
fratres de monte dei. **Oratio** illuminat ⁊ cō-
fortat. **Nulli** enī suam grām q^ustum in se ē de-
negat deus. **Et** q^u d est gratia in hūana mēte
nisi cecitatis lumen q^u sic spūalit^{er} dirigit euz
sicut materiale lumen dirigit corpus: ⁊ h^u de-
uote orantib⁹ datur. **Unde** **Aug⁹.** ait: **Abeli-**
us soluunt dubia oratioe q^u inq^ustione. **Hic**
Tob. iij. c. ait: **Si** tempe benedic deum ⁊ pe-
te ab eo vt vias tuas dirigit: q^u quidē quo-
tidie in religione seruaf. **Secūdo** acquirit^{ur} sa-
pientia a primo p^{ro} instructionē: quia in reli-
gione quotidie homo pie a maiorib⁹ in sapi-
entia edocet. **Sicut** **Eccl̄s.** xvij. c. scriptum ē:
Qui miam. s. aiarū habet docet ⁊ erudit. q.
pastoz. **Tertio** acq^urit sapiam a seipso p^{ro} expi-
mentationē multarū temptationū atq^{ue} pug-
rum. **Non** quidem auditu atq^{ue} narratione
bellicoz gestoz: sed expientia pugne fit ho-
mo doctus in bellica arte. **Sic** etiam in spūa-
li pugna. **Unde** **Eccl̄s.** iij. scriptū est. **Qui** nō
est temptat^{us} q^u d sit vir in multis expius cogi-
tabit multa: ⁊ qui multa didicit enarrabit. s. p^{ro}
experientiam intellectum: qui non est ex-
pertus pauca recognoscit. **Nulla** nempe ma-
ior expientia in p^{ro}sentī militia d^{omi} decipulis hu-
ius mundi acq^uri pōt q^u i campo ⁊ lucta re-
ligionis. **Illuceni** oēs malicie atq^{ue} versucie
atq^{ue} virus demonuz effundunt. **In** seculo
autem. q. i egypto q^u tenebre interpretat^{ur} mē-
tes a diuino lumie aliene ignorant^{ur} hucide
oberrant: in malicijs instruunt^{ur} atq^{ue} nullum
expimentum sumūt nisi operū impioz.

**Secūda ratio est: Q^u homo
in religioe quiescit securi⁹ ⁊ ma-
xime propter tria. Cap. ij.**

Secūda rō ratio ē q^u ibi hō quie-
scit securi⁹. **Nō** enī molest^{ur} a tri-
bus piculis q^u sicut expientia docz
infest^{ur} hoīes seculares ⁊ eoz cō-
scientias turbat atq^{ue} irremediabilib⁹ piculis
plena sunt. **Primū** est stat^{us} ⁊ regimē seculare
scōm amor parētalis. tertiū autez occupatio
mūdiālis. **Primū** piculū est status ⁊ regi-
men seculare. **Q^u** q^u exprimi possz q^uta p^{ro}p^{ri}-
talia regimia p^{ro}petrant. **Quis** in talib⁹ p^{ro}stis

tutus pertinere se vult scit et vult et potest quoniam pro bono conitatis sue seu domini in consiliis aut in officiis contra iustitiam agat: nemo seipsum fallat: nullus chariorum amicum fallere potest quam se ipsum velit nolit. Huiusmodi necesse est ei iniustitiam fouere: innocentes opprimere: sectas et peculiaritates imitari: impios exaltare: iniquos descendere: iniusta bella sectari: leges iniuste condere vel seruare propter usurarios publicos sicut. i. videbitur: vel propter alia patrata contra ecclesiasticam libertatem quissimas excoicationes subire: ac propter plura de predictis ad satisfactionem impossibile se reddere obligatur ut verificetur quod **Eccl. xiiij.** scriptum est. Qui tetigerit picem conquinabitur ab ea. Secundum periculum est amor parentalis maxime uxorum et filiorum propter quos multi ut abundant diuitiis: locudent in delictis: effundant in luxuriis exaltent in magnificentiis: pro se obliuioni traduntur: non tantum vitam eternalem sed etiam temporalem: ut verificetur quod **Mat. x.** dominus ait: Inimici hominis domestici eius. Tertium periculum est occupatio mundialis que multipliciter distrabit et lacerat: atque quassat mentem: neque sinit eam ad salutem necessaria meditari. Nunc enim rapit eam infatigabilis spes lucrorum: nunc dolor et meror de amissione bonorum: nunc gaudium quod obueniunt occupata: nunc decipit: nunc decipit: nunc alienam substantiam rapit: nunc alieni rapiunt sibi suam: nunc in mundialibus exaltat: nunc deicit et humiliat: nunc torquet suspitionibus: nunc cruciat questionibus: nunc molestat in domo: nunc extra domum: nunc in ciuitate: nunc homo in rure: nunc ab amicis: nunc ab inimicis: nunc ex votis propriis nunc homo ex alienis: nec unquam sinit animam quietesce- re ad salutem propriam exquirendam: sed semper in mundialibus cogit fluctuare. Propterea ad eam **Thren. ij.** **Hiere.** ait: Magna est velut mare contritio tua.

Tertia ratio est quia in religione homo irroratur frequentius et maxime propter tria. Cap. iij.

Tertia autem ratio est quod homo irroratur frequentius. Tota enim religio sine vita animarum ordinata et disponit ad gratiam acquirendam. Tria sunt quibus tota vita religiosa insistit: per que mens disponit atque preparatur ad gratiam acquirendam. Primum videlicet est humilitas in intellectu. secundum est puritas in affectu. tertium est veritas in effectu. Primum est humilitas in intellectu. Totum enim religionis exercitium ad hunc propterat sine: ut homo

pro multiplices humiliaciones ad cognitionem sui ipsius peruenire cogatur. Quanto in homine maior erit cognitio sui: tanto maior infunditur gratia dei. Unde **Isa. iij.** ait: Superbis deus resistit: humilibus autem dat gratiam. Sicut enim magnes attrahit ferrum: sic humilitas gratiam ad se trahit. Unde **Lu. j.** iubilando cantat beata virgo. **Et** respexit humiliter an. sue: ecce enim ex hoc nunc me dixit. om. gene. Secundum est puritas in affectu. Secundum enim religio ad puritatem mentis et corporis elaborat ut gratiam et gloriam mereatur adipisci visionis divine. Iuxta sententiam saluatoris **Mat. v.** Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt. scilicet nunc pro gratiam demumque pro gloriam. Tertium est veritas in effectu. Cum enim mens in religione omni simulatione abiecta incedit per itinera veritatis: currit continue obuiam pro munere omnium bonorum largitori de indigno quodammodo cogatur ad gratias largiendum. Propterea **ps.** ait: Veritas de terra. i. de homine adhuc peregrinante in terra orta est: et iusticia de celo prosperit. s. pro gratie infusione. Et iterum dicit. Misericordia et veritas obuauerunt sibi. Misericordia quidem ex parte dei ut munera offerenti: et iusticia ex parte hominis dona suscipientis.

Articulus. iij. continens tres ultimas rationes ad religionis terminum pertinentes. **Prima ratio est quod homo in religione purgatur citius et maxime propter tria. Capitulum. j.**

Prima ratio est quia homo purgatur citius. Nemo enim in presenti seculo neque in unius viuunt a culpa saltim veniali. **Hinc. j.** **Jo. j. c.** de se et cooperis suis ait: Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est: quanto magis ceteri qui tali gratiarum copia non sunt dotali. Quilibet ergo de culpis suis indiget expurgari. Sed qui desiderat sacre religionis statum non solum ad merita cumulanda: verum etiam ad crimina velocius expurganda dinoscere poterit ordinata: quod perfectionem peruenit in se comprehendit: Unde nec est tam graue crimine pro cuius satisfactione religionis assumptio homini non possit imponi: quod religionis status omnem aliam satisfactionem transcendit. **Uti. xxxij. q. ij. c.** admonet **Astulfo** qui propriam uxorem interfecit de ingressu religionis. q. melius et leuius consilium datur alioquin ei durissima pena assignatur. Tria siquidem sunt exercitiorum genera in religione commiter frequentata. Quaedam spiritualia: quedam corporalia: quedam

tpalia. **P**rimo eni frequētant in religioe que-
dam exercitia spūalia vtputa officii diuinū
oratio priuata: aqua bñdicta: videre: adora-
re sepi^o sacramētū: dñica ofo: credo: missarū
frequētia: meditatio chusti passi: tūssio pe-
ccatoris cū p̄tritiōe z deuotiōe: intrare ecclesiā
p̄secratā: celebrare missas: cōficare deuote: cō-
fessio sacramētalis: p̄fessio generalis z simi-
lia. **S**ecūdo frequētant quedā exercitia corpa-
lia: vtputa nō se expoliare in lecto ieiunia iti-
nera vigilie castitas discipline: in nocte surge-
re ad matutinū z cūcta p̄similia. **T**ertio fre-
quentant quedā opa tpalia vel exercitia vt-
puta lucrari industria sua victū: elemosinas
mēdicare: exercere coq̄nā: gubnare canapā:
laborare in horto: facere sacrificiā z p̄similia
exercitia monasterij vel p̄uentus. **H**ec oīa in
religione fiunt amplius q̄ in seculo facilioza
securioza z vtilioza. **P**rimo q̄dē sūt facilio-
za: z maxime rōne societati. **E**q̄ eni leuioza la-
boze gradiunt in via simul multi q̄ soli. **S**ic
in religione vnus exēplo alteri^o aiatus in bo-
no leui^o opaf. **S**ecūdo sūt securioza q̄ in secu-
lari statu: qz bona opata in societate multoz
min^o ab inani gloria molestant. **M**ā seculari
si bene fecerit solus inf multos apparet x̄tuo-
sus z iust^o: minu s̄qz extra religiois castra cō-
tra aduersarios munit^o est. **I**n p̄gregatione
autem si vnus ieiunat z ceteri ieiunāt: si vigi-
lat siue orat: z ceteri h̄ etiā opant. **E**x q̄ fit vt
non facile homo sibi appareat singlaris mi-
nusqz patentē ingressum habeat ipsa gloria
vana. **T**ertio q̄ sūt vtilioza: qz. q. oīa opera
sup̄dicta cū merito obediētie exercent: p̄pte-
rea sicut. j. patebit magi meritoria sūt. **E**x su-
p̄dictis patent apparet qz hō multiplici rō-
ne in religione q̄ in seculo citius expurgat.

Secūda ratio est qz hō in reli-
gione morit confidenti^o z maxi-
me propter tria. **C**apitulū. ij.

Secūda ratio ē qz hō morit p̄fiden-
tius. **H**anc anime p̄fidentia tria p̄-
stant. **P**rimū multiplicatio bono-
rū. scōm paucitas maloz. tertium
raritas impedimētoz. **P**rimo p̄stant fiducia
moriēdi multiplicatio bonoz. s. obseruantia
non solū preceptoz sanctorz: verūctiā p̄fecto-
rum p̄silioz: expiētia virtutū: multiplicatio
donoz: bñtudinū calor: sacoz fauor: socie-
tas nō solū angelicoz viroz: verūctiā ipsoz
angeloz sanctorz q̄ obeūti fauorabiles astant
sicut p̄pheta ait: **P**reuenent p̄ncipes p̄iuc.
psal. in medio iuuēcularū tympanistraruz.

Ibi eni p̄tinue chusti passio inconsummato
amore spesqz de mīa eius ad memoriā reuo-
catur: ibi exhortatio ad phase. i. pascha glorio-
sum cū angelis celebrandū. **S**ecūdo p̄stat fi-
duciam moriēdi paucitas maloz. **V**enit eni
p̄nceps hui^o mūdi in fidiās calcaneo h̄ ē fini
mulieris. i. aie sponse chusti: nec inuenit ali-
quā mortalē culpā in eius volūrate p̄p̄ obe-
dientie humilitatē: nō in carne p̄p̄ purissi-
mam castitatē: non in suba hui^o mūdi. p̄pter
scitissimā paupertatē. **T**ertio p̄stat fiducia mori-
endi raritas impedimētoz. **R**eligiosus eni
in tali extremo nō reperit se imersum z intrica-
tum in h̄ seculo neqz: nec ē alligat^o vxoris te-
neritudine: nō filioz amore: non cōpassione
nubiliū filiarū: neqz affectiōe diuitiarū: non
testamentoz violēta dispositiōe: nec in super-
creditoz vexatiōe z p̄turbatiōe: ecce quō mo-
ritur p̄fident^o. **U**n in p̄sona veri religiosi mo-
rientis **J**ob. xxix. c. ait: **I**n nidulo meo mori-
ar z sicut palma multiplicabo dies meos. s. i
gloria sempiterna.

Tertia ratio ē qz hō premiā
copiosius z maxime p̄pter tria
Capitulū. iij.

Tertia ratio ē qz homo p̄miā cop-
iosius. **U**n p̄miatiōis ratio tri-
plex ē. **P**rima rōne p̄ceptoz. scōa
rōne p̄silioz. tertia rōne votoz. **P**rimo q̄dē
rōne p̄ceptoz. **N**am in religioe meli^o seruari
p̄nt p̄cepta q̄ in seculo ceteri parib^o: p̄p̄ q̄d
p̄fectiori p̄ceptoz obseruatiōi mai^o p̄miū pre-
parat. **S**ecūdo rōne p̄silioz: q̄ maioris meri-
ti sunt q̄ seruare p̄cepta. **N**am p̄cepta sepāt
nos ab illicitis: sed p̄silia a p̄cessis. **P**er p̄ce-
ptum eni declinam^o p̄ctm: sed p̄ p̄siliū occasi-
ones peccādi. **I**tē p̄ p̄cepta maxie negatiua
penas fugim^o: sed p̄miū p̄ p̄siliū cumulam^o.
Tertio rōne votoz. **A**mpli^o eni meret q̄s cū
aliqd facit ex voto q̄ si faceret sine voto. **U**n
q̄dem triplici rōne ostendi pōt. **P**rimo rōne
donatiōis. scōo rōne multiplicatiōis. tertio
rōne p̄firmatiōis. **P**rimo q̄dē rōne donatio-
nis: s̄m eni **S**reg. sup **E**zech. h̄ inf sacrificiū
et holocaustū distat: qz oē holocaustū sacrifi-
cium ē: z nō oē sacrificiū holocaustū. **I**n sa-
crificio eni ps pecudis. **I**n holocausto x̄o to-
tū pecus offerri p̄sueuerat. **C**ū ḡ aliqd suoz
aliqd deo vouet: z aliqd nō vouet. sacrificiū
est. **C**ū x̄o oē q̄d h̄z: oē q̄d viuit: oē q̄d sapit
oipotēti deo vouerit holocaustū est. **U**n q̄
dem implet per tria religiois vota. **P**er sa-
crificiū eni oblationē s̄m an. ique legi mada-

tum p peccatis satisfacere oportebat: sicut in Leuit. scrip. e. **U**n p̄s. cū dixisset. **Q**ue dicitur i cor. v̄s r̄ in cubilib' v̄s compūgimini: statim de satisfactiōe subinfert. **S**acrificate sacrificium iusticie. i. facite opa iusta r̄ recta post penitentie lamēta: vt exponit glo. **S**icut ḡ holocaustū sacrificiū est pfectū: ita p̄ h̄ tria scitissima vota aīa se pfecte sacrificat deo: cui r̄ d̄ ex teriorib' rebus r̄ de corpe pp̄io: r̄ de pp̄io sp̄ū modulosum holocaustum offert. **S**icq̄ astrictio h̄ nō solū d̄ pfectione nō minuit sed culmen pfectionis inducit: q̄ de n̄o facit diuinū dū nō solū actū sed etiam voluntatez dedicans deo totū illud qd̄ est offert r̄ redigē sub iurez d̄sio dei. **H**oc est enī illud sacerdotale officiū oīum pfectoz in q̄ nō ē distinctio iudei r̄ greci: masculi r̄ femie: serui r̄ liberi: q̄ oib' volentib' pfectos esse puenit illud qd̄. **I. Pe. ij.** Anthonomastice scriptuz est **V**os estis genus electū: regale sacerdotiū: gens sancta: populus acq̄sinos vt virtutes eius annūciatis q̄ de tenebris vos vocauit i admirabile lumē suū. **P**ropterea **Aug.** tractans illud p̄s. **S**icut iurauit d̄no votū: vouit deo iacob ait: **Q**uid vouem' d̄no nisi vt simus templū dei. **N**ihil enī possum' gratius deo offerre q̄ q̄ dicam' illud **Esa. xxvj.** **P**ossidet nos. **Hec Aug.** **S**i igitur perfectius possidet qui possidet quo ad pp̄ietatem r̄ q̄ ad vsum: q̄ qui quo ad vsum tm̄ pfectius deo sacrificat qui deo se offert r̄ q̄ ad vsum corpis et q̄ ad arbitriū voluntatis. **S**ic etiam patenter ostēdit **Anselm.** in lib. de similitudinibus ponēs sensuale exemplū de duob' q̄rū vn' tpe suo offert d̄no arboris fructū sed arbori retinet pp̄ietatē. **A**lter d̄o largit' vtrunq̄: et hoc donū secūdi p oblationē tanq̄ liberali' offerētis dicit merito p̄ferendā. **A**c p̄ h̄ iuxta huius similitudinē opus vouentū acceptabilius ē q̄ nō vouentū. **E**t iam dicitis patere potest: q̄ q̄ facit aliqd̄ sine voto dat ei solum qd̄ facit p̄pter eius amorē. **Q**ui enī nō soluz facit sed etiam vouet non tm̄ dat ei qd̄ facit sed etiā potentiā qua illud facit: facit enī se n̄ posse qn̄ faciat qd̄ prius nō facere licite poterat. **S**c̄do meret' religiosus amplius p̄mari rōne multiplicatiōis siue adiūctiōis. **N**ā qd̄libet bonū finitū est a nūeratiōe alteri' boni maius ē. **N**ulli enī dubiū esse debet qn̄ ipsa pmissio boni sit aliqd̄ bonū. **N**onne q̄ hm̄oi aliqd̄ p̄mittit bonū aliqd̄ ei iam imp̄dere se ostendit. **I**n hm̄oi iudiciū q̄bus aliquid pro mittit gr̄as agūt. **T**otū nempe ē quedaz facta deo pmissio: sicut patet p̄ illud qd̄ **Ec̄s. v**

scriptū est. **S**i quid vouisti deo ne moreris reddere: displicet enī ei infidelis r̄ stulta p̄missio. **T**ertio rōne p̄firmatiōis. **A**d laudes enī op̄is boni p̄tinet q̄ volūtas firme in bono: sicut vtiq̄ ad grauitatē culpe q̄ voluntas sit obstinata in malo. **E**st autē manifestuz q̄ qui aliqd̄ vouet volūtatē suam firmat ad id qd̄ vouet: r̄ sic cū implet qd̄ vouerat op' bonum ex firmata volūrate p̄cedit. **S**icut igit' ad grauiatē culpe p̄tinet q̄ ex p̄posito firmato aliqd̄ operet' malū: est enī h̄ ex malicia peccare: ita ad cumulū meriti clare p̄tinere apparet q̄ aliqd̄ opus bonuz opetur ex voto. **E**x his tribus rōnibus clarescere p̄t: q̄ q̄ ex voto aliqd̄ opatur plus deo donat: plura bona multiplicat atq̄ firmitus in bono ope se cōfirmat ceteris parib' meret': r̄ sic p̄sequens in celesti gloria copios' p̄mias. **H**ec autē dixisse velim de religiōe r̄ religiosis seruanti' p̄o fessionē suā: nō autē de dissolutis r̄ sceleratis. **E**x p̄dictis. **ix.** rōnib' beati bernardi lucidissime patet q̄ta differētia sit inter vitam seculi neq̄ r̄ vitam religiosam angelicā r̄ diuinā que vere dici potest celestis vita: ac quelibet p̄gregatio seruoꝝ dei p̄fessionē suā seruantiū quodāmodo parua paradysus appellari potest in terra. **H**āc autē sanctā religionem a longe p̄pheta p̄templās p̄s. **cxvij.** p̄gratulanter ait: **E**cce q̄ bonū r̄ q̄ io. ha. fra. i vnū qd̄ qdem p̄t esse thema in occurrētī sermōe vel in p̄nti sermōe vbi p̄fectio religiōis q̄ ad eius celestē vitam ac q̄tū ad eius triplex votum aptius demonstrat'. **P**rimo q̄ ad obediētiam: ibi: **E**cce q̄ bonū. **S**c̄do q̄ ad castitatez ibi: et q̄ iocundū. **T**ertio q̄ ad paupertatē: ibi habitare fr̄es in vnū. **Q**ue oibus illa desiderantib' plene r̄ pfecte seruare p̄cedat inuituz caput r̄ rector ac p̄mū oīum religionū ipse christus d̄s n̄s q̄ cū p̄re r̄ sp̄ū sancto viuit et regnat in secula seculoz **A**men.

Dñica. ij. in. xl. d̄ mane ordo dicendor' p̄ hebdomadā sequentem. **S**ermo. xvij.

Ciat vnusquis

q̄ v̄m suū vas possidere i scificatione r̄ honore. **j. Thessa. iij**
c. **S**ilua seu viridariū christiāe religiōis quā hucusq̄ ingressi sum' iam p̄ticulari' p̄tēplātes ad sc̄dam occurrentē septimanaz huius sancte q̄dragesime feruentiori animo inflāmemur. **J**am enī incipiūt incallescere corda nostra: iaz emulatiōe seruēnoꝝ animi nostri

vt video ad meliora charismata reuiuiscunt
 Jam eni hyems trássit imber abijt z recessit
 flores desiderioꝝ sanctorꝝ apparuerūt in ter-
 ra nostra: tps putatiōis aduenit. Propterea
 ad feruētius inflāmandū corda: alias octo re-
 ligioſitates addam. Prima dicitur mñimonia-
 lis vbi de honestate ſacralis mñimonij. i. qđ
 liceat z qđ non liceat in actu mñimonij vela-
 ri ſeu abſcondi debet. **Secda** pudicitia. **Ter-**
tia ponderabilis dicta ē: z ibi. xij. impedimē-
 ta puic apientur. **Quarta** est clerical vbi ec-
 cleſiaſtica dignitas declarabit. **Quinta** dici-
 tur pſuetudinalis: vbi ostendem⁹ puerſita-
 tem pſuetudis male z remedia ptra eā. **Se-**
xta nūcupat iudicialis: vbi demonſtrabim⁹
 quare pſpera dant malis. **Septima** noiarur
 verbalis in q̄ detractōnis malignitas descri-
 betur. **Octaua** pñialis est dicta: vbi euāgelij
 um de pñſione filij pdigi moralit exponem⁹

Bñica. ij. in. xl. in mane d̄ cō
iugij honestate. Et primo poni
tur inſinuatio quedam ad duos
bodiernos sermones. Ser. xvij

Rima autem re

pligioſitas mñimoniales mereſ
 dici. Et de hac vbi. s. apłus ait:
Sciat vnusq̄sq̄ veſtrū ſuū vas
 poſſidere in ſcificatiōe z honore. Quia q̄ ho-
 die tractaturi ſum⁹ de ſctimonia p̄iugali: cū
 mñimoniales actus quoq̄modo in p̄dicatio-
 ne p̄tingere ſciens neſcio q̄ndam impude-
 tiam ſonat: ideo non parū neceſſariuz puto
 inſinuatiōe prudēti opus eſſe: z ante ingreſ-
 ſum ſermōis huic tractatui quedā neceſſaria
 p̄libare. Hec aut̄ tria ſunt videlicet. **Veritas**
honestas: z fidelitas: h̄ est dicere veritatem:
 ſeruare honeſtatē: z habere fidelitatē. **Pre-**
dicatoꝝ nempe opus eſt circa hāc materiam
 oportuno tpe veritatē dicere: nec q̄ min⁹ ne-
 ceſſarium ei puto in verbis z modo hone-
 ſtatem ſeruare. **Idem** q̄ exiſtimo auditori-
 bus in aſcultādo patientē fidelitatē tenē. **Di-**
co igit̄ q̄ cum p̄ceptū de correctiōe fraterna
 ſit p̄ceptū affirmatiuū: obligat̄ veritatis anū-
 ciatoꝝ ſaltem p loco z tpe hanc materiaz p̄lo
 annūciare. **Eſt** nempe ſm Augl. in. iij. li. de
 doc. chriſtia. doctoris officiū illuminare dele-
 ctari z tandem ſectere mentes auditoꝝ ſiue
 erudire exhortari z arguere. q. quidā ſol: ſi-
 cuti Eccl. xlij. c. ſcrip. eſt. **Sol** illuminat̄ p oia
 reſpexit. **Tunc** nanq̄ ſolaris doctrina illu-

minantis p oia reſpicit cum ſclera que i ſa-
 cro mñimonio ſunt ab eo prudētiffime nun-
 ciantur: hoc etenim ex officio ſibi incūbit. **Un-**
Verſi. ait: **Non** licet tacere cui ex officio in-
 cumbit peccātes arguere. **De** igitur peccato
 ri abſcondenti hmōi veritatē: qđ intelligens
 apłs. j. **Cor.** ix. ait: **De** mihi eſt ſi nō euāgelij
 ſauero. **Obligat** nanq̄ quilibet p̄dicatoꝝ ſi
 abſq̄ rōnabili cauſa hanc p̄terit veritatē cir-
 ca hoc de populo dño reddere rōnem: tā de
 cōmiſſis p̄teritis q̄ etiam de p̄ſentib⁹ z futu-
 ris cum ſua culpa z inſano ſilentio aie redē-
 pte chriſti ſanguie p̄cioſo picitent̄ **Hec** intel-
 ligunt qđā: qm̄ vt p̄s. teſtat. **Veritatē** requi-
 ret deus z retribuet abundantē facientib⁹ ſu-
 perbiām. **Sic** vtiq̄ ſunt tales de q̄bus **Ma-**
lvj. c. ait: **Lanes** muti nō valentes latrare: ſi-
 ue ex ignauia ſiue ex iniquavita aut ex putri-
 da fama ſiue ex aliqua alia irrōnabili cauſa.
Primo nanq̄ tenent̄ dño reddere rōnes de
 hmōi p̄teritis culpis de q̄bus in ſcleris pec-
 catoꝝ z ceci mime q̄nq̄ p̄feſſi ſunt. **Et** q̄ hoz
 ribilius eſt corpus dñicū cum talib⁹ ſcleris
 bus ſuſceperūt de quibus ſi fuiſſent cdocti
 multi p̄feſſi eſſent. **Secūdo** habebūt redde-
 re ratiōnē de hmōi p̄ſentib⁹ culpis in quib⁹
 in mñimonio p̄ſtituti abſq̄ penitētia z que-
 dam ſupina ignorātia ſe imergūt ſicut ſuſi
 volutabro lutū: a quibus illuminati plurimuz
 abſtinerēt qui beſtialit̄ errantes putāt qđq̄
 impetuoſus libidinis furoꝝ impetū licitū eē
 poſſe. **Tertio** q̄ reddaturi ſunt ratiōnē de q̄
 buſcunq̄ criminib⁹ que ex eoz taciturnita-
 te in poſterū cōmittent̄. p quibus oibus ex-
 tra de homici. in. c. ſicut dignū. §. ij. **Non** ca-
 ret ſcrupulo p̄ceſſiōis occulte qui manifeſto
 facinoꝝi deſinit obuiare. **Ad** idēz. lxxxvj. di.
 in. c. facientis vbi ſcriptū eſt. **Facientis** p̄o-
 culdubio culpā h̄z qui qđ poſteſt corrigē ne-
 gligit emēdare. **Et** itēz: **Negligere** cū poſſis
 p̄turbare puerſos nihil aliud eſt q̄ fouere.
Secūdo obligant̄ p̄dicatoꝝ in hmōi ſermo-
 nibus nihilomin⁹ p̄mittere honeſtatem.
Debent eni hec ab eis tractari prudenter ca-
 ſte z ſobrie. **Primo** nanq̄ debet hoc dici pru-
 denter hoc eſt ne talit̄ p̄dicent̄ q̄ multa enoz
 mia que in mñimonio perpetrant̄ ignorata
 a multis diſcantur: a plurimis cauteq̄ verb
 coopertis vtendū eſt: vt non videntes nō vi-
 deant z inexperti in talibus ceci ſiant. **Secū-**
do debent dici etiam caſte: multa nanq̄ ne-
 quaq̄ poſſunt caſte fieri que tamen p̄nt ca-
 ſte dici. **Hec** tñ p̄hibetur veritatis doctor
 inhoneſta q̄ inhoneſte loqui: minusq̄ malū

esset talia cum silentio p̄terire q̄ cum populi scandalo predicare. Tertio debet hoc predicari sobrie et moderate et q̄tum sufficit ne quid amplius nec quid minus ne videlicet tacurnitate damnū et nimietate scandalū oriatur: sicut Rhoma. xij. scriptū est. Non plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem non ad paucitatem siue ad nimietatem.

Tertio obligatur in super populus hoc fideliter audire ne errent. Nam circa hoc peccantes non excusat ignorantia: non negligētia: non etiam malicia. Primo namque non excusat in talibus ignorantia: nam quilibet de necessitate salutis tenetur scire quicquid ad suum statum de necessitate dinoscit pertinere: aliter per ignorantiam errant sicut Tho. ij. ij. q. xlij. Qui errat ignorantia iuris coram deo minime excusat: sicut si errat iudex per ignorantiam que ad officium suum spectat promulgat per ignorantiam sententiam falsam: obligatur quidem hōi illi qui inde est lesus ad interesse: et sic de singulis. extra de iniur. et dam. da. c. si culpa. Sic in proposito errans in facto matrimoniali per ignorantiam non excusatur cum quilibet in matrimonio constitutus tenetur se informare et discere que ad matrimonium sacri pertinent honestatem. i. quid in copula carnali licet et quid non licet: quod que in talibus non semper licet: quodcumque licet. Sed quia iuuenule sunt in hōi in experite debent honeste doceri a parentibus vel a professoribus suis vel a quibuscumque fidelibus et discretis. Ideo in mane antequam tradat puella iuueni ad carnalis copule summationem: debent iuuenis et puella humiliter profiteri deuote assumere corpus christi et nuptiale benedictionem a sacerdote suscipere: propter cuius reuerentiam consilium ab ecclesia datur: quod prima nocte sequente post sacram benedictionem a carnali copula utique debeant abstinere: sicut patet. xxij. di. c. sponsus: ubi dicitur. Sponsus et sponsa cum benedicens sunt a sacerdote a parentibus suis vel a paranymphis offerant qui cum benedictionem acceperint eadem nocte propter reuerentiam ipsius benedictionis in virginitate permanant. Secundo in hōi non excusat negligentia cum non curent discere quod eorum statui scire necessarium est: quia abutens in matrimonio ignorantiter peccat mortaliter. Quod autem talis ignorantia siue negligentia non excuset satis aperte patet extra de iniur. et dam. da. in. c. si culpa. ubi dicitur. Si culpa tua datum est dānū vel iniuria irrogata seu alijs irrogantibus opem forte tulisti aut hec impericia tua seu negligē-

tia euenerunt iure super his satisfacere te oportet nec ignorantia te excusat si scire debuisti ex facto tuo iniuriam verisimiliter posse contingere vel iacturam. Tertio quod et multominus excusat eos malicia que quidem manifeste apparet in illis qui cum predicatorum pronunciat aliquo die determinato hanc materiam tractari non soluz renuunt auisati venire: verum etiam propterea vices vel alios multipliciter impedire conantur: nec et ipsi audiant tam necessarias veritates quod vitium non fiat ut licent et absque rebellionem multa possint circa hec scelera perpetrare. Contra hōi propheta ait: Noluit intelligere ut bene ageret. Pirantur quidam insani et ignorantia hoc predicari sed non mirantur hoc perpetrari. Qui amplius in hōi inquinant magis has tam necessarias veritates audire de dignantur: et horrent salubria dicta et non horribilia facta: pudet abluere et non pudet indignari: stulta malicia et punitiosa nequitia murmurare et detrabere sermonibus veritatis et sauer opibus prauitatis. Nonne omnia hec que tractantur sumus ponit et tradit scriptura sacra et magni doctores non tamen antiqui verum etiam moderni sicut hi qui zelotes fuerunt salutis animarum. Non equidem despicerent auarum de stercore extrahentem pecuniam et despiciunt predicatorem de luxuriarum stercore erigentem animam. Nonne inquinat sol pringens queque corrupta: nec mens zelotis predicatoris honeste tractantis aliqua impudica. Possunt enim tales porcis assilari qui amplius delectantur in rebus cenosis quam in odoriferis rosis. Sic istis plus placet porcini amor et fetor quam predicationis decore et odor. Nihil namque effrenate luxurie euidentius signum est quam de hōi sermonibus indignari vel dedignari: vice-versus omne quod tangit eum asperum putat: scabiosus rasore horret: fur lucem: puer preceptores freneticus ligamentum: adultera sponsum: et obstinatus luxuriosus hōi documentum. Unde Eccl. xxi. scriptum est. Verbum sapiens quodcumque audierit sciens laudabit et adduciet: audiuit luxuriosus et displicebit illi: et proiciet illud post dorsum suum. Cum enim equo tangitur marcidum dorsum recalcitrat: et rugit porcus cum ei auferatur operatus cibus. Contra tales etiam Bern. ait: Mirabilis infantia irascimur sananti et non irascimur vulneranti. Et Grego. Egra mens predicationem non sustinet quia tacto vulnere dolet. Contra quos Proverb. xij. Qui odit increpationes insipientis est. His itaque necessario iam premissis ad preceptum apostoli redeamus. Ait enim: Sci-

at vnusquisq; vestrū vas suū possidere i sanctificatione ⁊ honore. Viri vtiq; vas est vxor illius: ⁊ econuerso teste petro apostolo qui p̄me canonice sue. c. iij. ait: Infirmiori vasculo. id est. vxori honorem impientes. Tunc autem quilibet eorum suū corporis vas recte possidet cum illud s̄m iudiciū recte rationis frenando regit. Sed quia apostolus. j. Corinth. viij. ait: Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir: Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet s̄m mulier. Querant ad clariorē declarationē tria.

Articulus primus sub titulo questionis de potestate quā habent coniuges in pari suo quo ad debitum nuptiale.

Primo namq; queritur an huiusmodi apostolica sentētia ita intelligatur q̄ vnusquisq; coniugum teneatur compari suo debitum reddere quotienscūq; ⁊ quomodocūq; ⁊ quāndocūq; petierit illud: q̄ prima facie sic intelligendū esse videtur. Ad q̄ s̄m docto. dicendum est q̄ circa debitū m̄rimoniale tres veritates cōsiderande sunt. scilicet q̄ in eius vsu. Primo debet esse temperātia moderata. secūdo obedientia ordinata. tertio prudētia discretā.

Per tria frena rationabiliter refrenari debet debitum conjugale. Capitulum. j.

Prima namq; veritas est q̄ reddi vel exerceri debet m̄rimoniale debitum cum temperātia moderata. **T**ria siquidem frena teneri circa hoc debent in rationis manu. Prīmū itaq; frenū est q̄ non solum ius sit ibi proprietatis: vt non nisi cum p̄pria ⁊ legitima vxore fiat: verumetiaz q̄ stet infra limites m̄rimonij veri: videlicet q̄ cum illa nō cum alia si non cēt vxor hoc nequaquā faceret. Nam s̄m Aug. et alexan. de hal. Si excedit limites m̄rimonij videlicet q̄ etiam licet non esset vxor hoc idē faceret: tunc m̄rimonialis actus semper mortale peccatum est. Unde Hierony. Et habet xxxj. q. iij. c. origo: vbi sic ait: Origo quedā honesta erat amoris. scilicet causa vitāde fornicationis: sed magnitudo deformis: nihil at̄ interest ex qua honesta causa quis insaniat. Unde ⁊ sextus in sententijs. Adulter est inquit in suam amator ardētiōr. In aliena q̄p-

pe vxore ois amor turpis est in sua nimius. Sapiens iudicio debet amare coniugem non affectu: non regnet in eo impetus voluptatis nec preceps seratur ad coitum. Nihil est feridius q̄ vxorem amare. q. adulterā. Hec Hierony. Secundū frenū est q̄ non fiat tpe menstruoz cōmuniē cōtingētū: quia s̄m Hiero. et Isido. lib. ethymol. est i periculū mēstruorum p̄ceptū ⁊ vltra quādam horrendā ⁊ q. insatiabilē seu incontingendā ⁊ merito abscondēdā immūdiā secum gerit: vnde p̄sumitur affectus tunc puenientū ad carnalem immūdiā nimis esse p̄cliuē. Unde Leuit. xvij. morale p̄ceptū datur ad q̄ etiam obligamur in noua lege vbi dicitur. Ad mulierem que patitur menstrua non accedas: vbi glo. necessario tunc vtriq; cōtinentia indicat. Et Ezech. xvij. Ad mulierem menstruatam non accesserit: vbi glo. p̄cipit vt non soluz in alienis sed etiam in suis modū ⁊ tempora seruant. Unde s̄m Bonauē. i. iij. di. xxxij. Tempus menstruoz aut est s̄m naturā cōmunes scilicet semel in mense: aut p̄ter naturā cōmūnem. et sic quilibet eoz potest petere et exigere si nimis duret quia filij tunc non generant: ⁊ ideo non est piculum. Si autē sit s̄m naturam: aut ergo reddit violēt aut ex ignorantia ⁊ tunc excusat: aut reddit libentē ⁊ petit scienter ⁊ tunc peccat mortalit̄: quia facit p̄tra p̄ceptum morale. Scdm autem Alex. de hal. exigere scient̄ est peccatum mortale: reddere autem petenti cuius non timet probabilit̄ piculū non est peccatū mortale. Quare autem reddere debitum tunc non sit mortale sicut exigere s̄m Bonauē. ratio est: quia exigere est in voluntate hois: reddere autem in necessitate viri vel mulieris. Non eni p̄cepit deus in veteri lege non reddere sed exigere. Exigere autem contra diuinū p̄ceptū manat a lege carnali. Reddere autem vt p̄dictum est manat ab obediētia m̄rimoniali. Tho. autem addit q̄ mulieri passionē suam non est semper tutum viro p̄prio indicare ⁊ maxime si sodomitico peccato est infectus ne exinde ei vxor aboiabil̄ fiat sicuti talib⁹ facile fieri solet. Si autem vxori de viri prudentia et bonitate constat tunc ei honeste reuelare potest. Hec autem cum multa discretione in pulpito tractanda sunt. Et prius mulieres hortande sunt dulciter ne erubescant de his que absq; peccato ministrat natura: sed de his que non carent mortali culpa. Solent namq; mulieres multum erubescere talia aut dire nisi multum caute ⁊ discrete tangant et

sobrie. Tertium frenum est q̄ modus coeundi contra naturam non fiat. Duplicit̄ autem sit contra naturam s̄m Tho. in. iij. Primo modo quando pretermittit̄ debitum vas. secundo si pretermittit̄ debitum modus a natura statutus q̄stum ad situm. In primo quidem semper mortale peccatū est: quia proles sequi non potest: et sic totalit̄ intentio nature frustratur. In secūdo autem non semper est mortale ut dicunt quidam: potest tamē q̄sque esse signum mortalis concupiscentie et esset peccatum: tunc autem quando amplius a dispositione naturali recedit tanto q̄ui⁹ est. Q̄sque autem potest subreptio esse ut cum alterum modum non patitur dispositio corporalis. Eodemq̄ modo excusari potest s̄m Guil. si p̄pter egritudinem vel p̄pter piculum suffocandi fetum in utero manentem aut p̄pter aliam rationabilem causam fiat. Quum autem peccatum sit cum p̄pria vxore peccare contra naturam ostendit Aug⁹. xxxij. q. viij. c. adulterij malum. Adulterij malus vincit fornicationē: vincit q̄ incestu: peius est enī cum matre q̄ cum aliena vxore concumbere: sed et oīus horū pessimū est qd̄ p̄tra naturā fit. Et sequitur: vsus qui est contra naturā execrabiliter sit cum meretrice sed execrabilior est cū vxore. Quot indicibilis et execrabilibus et quot incredibilis modis viri abutunt̄ vxoribus suis: quis vnq̄s exprimere honeste poterit: non vtiq̄s videntur copule coniugales s̄ abusiones porcine et vltra q̄ bestiales. Et licet vxores q̄sque sint male contente: tamen q̄cunq̄ modo consentiūt non effugiunt tam horrendū facinus qd̄ scelestius sit q̄ peccare cum p̄prio patre. Potius deberēt p̄prio patri cōmisceri s̄m naturam q̄ cum marito cōtra naturā: sicut ex Aug⁹. verbis clar⁹ patz penset nunc mulier q̄ libenter assentiret in hoc p̄prio patri. Vir autem p̄siderare debz q̄stum scelus sit cum matre misceri: et grauius hoc monstratur p̄pria vxore abuti.

Qua obedientia sunt coniuges inuicem obligati quo ad debitum coniugale. Cap. ij.

Secunda veritas est q̄ reddere debitum coniugale debz esse cū obedientia ordinata. Duplex obedientia distingui potest. scilicet regularis et coniugalis. Regularis quidem per votū astricta est: et tamen nullus subditus obedire tenetur prelato suo in his que sunt contra articulos fidei: vel contra precepta vel p̄hibi-

tiones dei vel contra generale statutum rē. h̄mōi. Unde. xj. q. iij. c. non enī semper: vbi dicitur. Non enī semper malum est obedire precepto. Cum enī prelat⁹ iubet que deo cōtraria sunt tunc ei obediendū non est. vbi dicit glo. q̄ inferior non solum obedire nō debet cum preceptum est iniustum: sed etiā cum ei est inhonestum. Secūda obedientia est coniugalis: que quidem carnalibus concupiscentiis necessario est cōmixta: quapropter incredibile est q̄ talis obedientia strictior et imitatio sit q̄ obedientia regularis. Cum obedientia euangelica et regularis iuxta mensuram p̄prie p̄fessionis p̄prieq̄ salutis limites certos habeat sibi p̄fixos: indubitanter p̄phanum est dicere q̄ obedientia coniugalis sit ita artans supra omnem limitē sobrietatis p̄prieq̄ salutis: q̄ coniugis non solum semper sed ad semper obedire teneatur cōpari suo. Ac si quisq̄ aperte dicat q̄ si exigat hoc cōpar semper in luto degere teneatur: semperq̄ in illo agitari ut porca. Absit q̄ sanctitas coniugalis et sacra coniugia populi dei et membrorum christi ad talem rabiem et sordiciem sint astricta. Quapropter tenendū est q̄ nullus coniugum obedire tenetur alteri in cōmercio coniugali sub quocūq̄ modo qui nimis fortiter nimisq̄ aperte et periculose disponat et inclinet animū obedientis ad precipitiū mortalis peccati: et in notabile ac periculosas dispersionem virtualis honestatis et pudicitie sancte spiritualisq̄ vite et charitati in domini precepto habende. Impossibile enī est q̄ huiusmodi obedientia diuino iure transcendit limites charitati diuine: aut q̄ obliget ad aliquid qd̄ contrarium est saluti anime sue: aut pudicitie sancte et honestati siue etiam spirituali et christiane vite qua homo tenetur carnem spiritui subiugare. Unde sicut nemo sane mentis diceret: q̄ vxor debeat obedire compari suo ad concubendū in sacro altari vel in alio sancto loco: sic nec dicere debz q̄ ad concubendū die noctuq̄ et quasi infinites sibi debeat obedire: quia esset vtiq̄ maioris impudentie q̄ in cane.

Qua prudentia se debent inuicem coniuges regere quo ad matrimonij actum. Cap. iij.

Tertia veritas est q̄ circa matrimonij actum debitū debz esse prudentia discretior. In oīb⁹ namq̄ officiis et actibus stuosus vna oīb⁹ neq̄q̄ pōt ponit mēsurā sic patz iesu et potu: qz qd̄ erit nimis

vn̄i erit alteri parū: z cibus expediēs vn̄i no-
rius fiet alteri. Sic vtiq; in cōmercio m̄fimo-
niali vna oibus nequaq; poni potest mēsu-
ra: sed necesse est attendē diuerſas z singlas
circūſtantiās p̄ſonaz z maxime quo ad tria.
Primo quo ad corpales eozū diſpoſitiones
ſc; iuuetutis z ſenectutis: debilitatis z forti-
tudinis: ſanitat̄is z infirmitat̄is: z ſic de p̄ſimi-
libus. **S**ecūdo quo ad mēt̄ales eozū p̄ditio-
nes: hic eſt modeſtus: alter diſcholus: iſte di-
ſcretus: alter fatuus: ali⁹ temperat⁹: ali⁹ im-
moderat⁹: vnus rōnalis: alter beſtialis: vn⁹
caſtus: alius luxurioſus: z ſic de p̄ſimilibus
Tertio quo ad dīnos ḡrarū influxus z spūa-
les viſitatiōes: q̄buſdā enī p̄iugum ſicut ego
ſam plurīes reperi adeo q̄nq; imittit tantus
carnaliū horroz: tantus deuotionū z gūſtu-
um appetitus: q̄ abſq; ſummo horroze z ma-
gna difficultate nequeūt debitū reddere cō-
iugale: z tunc deus certe in parte ad reddi-
tionē hm̄oi debiti p̄ ſpūſſancti p̄riuatā legeſ
que cōi legi p̄iudicat videt̄ aliqualiē impedi-
re. **A**d p̄ſigendū tamen in ſingulari menſu-
ram hui⁹ obediētie ne menſ declinet p̄ deuiā
latitudis carnis vel p̄ſciētie ſcrupuloſe tres
virtutes ſpūaliē p̄ſulende ſunt que maxime
p̄ mulierib⁹ dici poſſunt tres p̄ſiliat̄ices. ſ.
diſcretio: p̄ſciētia: z charitas. **H**ic p̄ſulēda eſt
p̄ mentis p̄ſiderationē virtus p̄p̄rie diſcreti-
onis z prudētie que diſcrete p̄ſideret i ſer in
corpore ſuo corpales z mēt̄ales diſpoſitiōes
et ḡras ſpūales. **C**onſciētie q̄ p̄p̄rie ordina-
tus inſtinctus examinat̄us eſt. **C**haritas eri-
am per quedam charitatiū ſenſum tam p̄-
p̄rie ſalutis q̄ corpis ſui penſanda eſt. **S**i au-
tem hec ſufficere non vident̄: poteſt p̄ſefigi
diſcrete menſura hec p̄ p̄ſilia p̄itorum z ſpūa-
lium p̄ſelloz. **P**eritorū dixi quia multi ſunt n̄
p̄iti p̄ſellores: ſed inſcū p̄ſellores ipſi ceci fiēt
cecoz duces. **M**at. xv. c. **C**ecus ſi ceco duca-
tum p̄ſeſter: ambo in foueaz cadunt. **S**pūa-
lium x̄o dixi: quia plurimi ſunt nimis fauo-
rabiles ad p̄ſilia carnis p̄ eo q̄ de dīno ſpū
et ſuauitarib⁹ eius parū vel nihil gūſtāt. **N**e-
mo enī dat qd̄ nō habet. **E**t ſicuti ap̄ls. j. **C**o-
rint̄. ij. ait: **A**nimalis hō nō p̄cipit ea q̄ ſūt
ſpiritus dei: ſtulticia enī eſt illi z nō p̄t̄ intel-
ligere quia ſpūaliē examinat̄. **S**pūalis autē
oīa diiudicat. **I**deo autē ſpūalib⁹ in dei ſpiri-
tu illuminatis talia p̄ſilia querēda ſunt. **Q**ui
enī taliū ſpūaliū donoꝝ non habent exp̄imē-
tum p̄uipendūt negligūt impedimentū ſpi-
ritualiū ḡrarum z deuotionū in alligatis ad
negocia carnis z p̄pterea plus debito ſtant

cum p̄ſilijs huiusmodi ligamēto z parum p̄
vinculis dīni amoris. **S**ed dici p̄t̄ illi qui tali-
bus p̄ſilijs credit. **A**mice caro z ſanguis re-
uelauit tibi. **C**ontra quos **H**ierony. p̄tra **J**o-
uianū lib. vlti. circa finem ſic ait: **S**emper
p̄ſeudo p̄phete dulcia p̄dicant z ad modicū
temp̄is placet. **A**mara x̄o eſt veritas: z q̄ eā
p̄dicant replent amaritudine. **E**ḡregia ſa-
ne vox raro ieiunate: crebrius bibite: nō enī
poteſtis implere opa nuptiarū niſi muſum
et carnes z vinū electū ſumpſeritis: viribus
opus eſt ad libidinē. **E**t paulo poſt his p̄ſi-
lijs bubulci tui paſtoꝝ n̄ris ditiores ſunt
et hirci plurimas ſecum capras trahūt: equi
inſaniētes in feminas facti ſunt: z in placen-
tias ſuas p̄thnephas ſcripturarū ſolant̄ ex-
emplis. **S**ed z ipſe muliercule miſere z miſe-
rabiles p̄ceptoꝝ ſui verba calcāt̄. **Q**uid
enī niſi ſemen req̄rit deus non ſolū pudicit̄
am ſed etiaz verecundiā p̄diderūt: maioriq;
p̄ccitate defendunt libidinē q̄ exerceant
hucuſq;.

**Articulus. ij. sub titulo que-
ſtionis q̄n coniuges poſſunt vl
debent licite coniugale debitū.**

Secūdo querit̄ p̄pter eandē apl̄i
ſententiā. ſ. q̄ mulier poteſtatē ſui
corporis non habet zc. **S**i peccat
mulier ſi ad b̄n̄placitū viri ſui licet
inordinatū tamen reddit ſibi debitū poſtulā-
ti. **N**am peccare videtur p̄pter multa. **P**ri-
mo quia ſibi videtur dare cauſaz fornicatio-
nis aut extraordinare pollutiōis: z ſic p̄ p̄ſe-
quens dare ſibi videt̄ occaſionē p̄ſiditandi.
Secūdo quia dat illi occaſionē eam odiendi
et domeſtice diſcordie: ex qua ſepius non ſo-
lum ipſi ſed totum regnū z trāquilla pax ſa-
milie perturbatur. **T**ertio quia ipſa mariti
ſalutem p̄curare z p̄ſeruare tenet z non con-
ſentiendo videlicet eum ruere in peiora p̄p̄t
quod videtur q̄ ei debeat p̄ſentire. **A**d que
oīa per tria notabilia r̄ndendum eſt.

Quod nemo in matrimonio non
mortaliter vel venialiter peccet
compari ſuo reddere debitum.

Capitulum. j.

Primū notabile eſt q̄ quilibet am-
plius obligatur mortale peccatuz
vitare i ſe q̄ in q̄cūq; altero. **E**t h̄
int̄m q̄ ſm **A**uḡ. in lib. p̄tra mendaciū. **P**ro
nullo mortali i altero euitādo dz hō ſcienter

ventalit' peccare. Et Anshel. in li. Cur deus
hō. Non' deberet hō totū mūdū pmittē pīre
q̄ facere mīmū nutum p̄tra voluntatez dei.
Unde. xxij. q. ij. c. si q̄s. sic inquit Aug'. Si
quis ad te p̄fugeret qui de mēdacio tuo a te
liberari possit non eris mentitur'. Os enīz
q̄d mentit' occidit animā. Et ibidem. c. faciat
idem ait: Faciat homo etiā p̄ tpali salute ho-
minū q̄d potest: cū autem ad h' ventū fuerit
vt tali saluti nisi peccādo p̄sulere nō possit iā
se existimet non habere q̄d faciat. Ad h' idez
xxij. q. ij. ne quis arbitret: z ex de vsur. c. su-
per eo. Hoc idem sentit Aug'. sup p̄s. expo.
illud verbū p̄s. Perdes oēs q̄ loquunt' mē-
daciū. Et etiā Greg. exponēs idem p̄s. ver-
bum in. xvij. moralīū. c. ij. Ex q̄bus oib' pa-
ter q̄ mulier non tenet p̄ vitanda fornicatio-
ne in marito pprio vel altero malo in corpo-
re suo aliqd̄ facere q̄d sit in euident' piculū sa-
lutis pprie aut in euident' offensaz alicuius
diuini p̄cepti: cum fm ap̄lm Rhoma. iij. Nō
sunt faciēda mala vt euēiant bona. Nec mi-
retur quisq̄ si viro negat q̄d sui iuris esse vi-
detur. Nam cum p̄tra rōnem debitū postu-
let non querit sibi de iure debitū sed iniurio-
se querit recipe alienū: p̄pterea iuste z meri-
toze sibi poterit denegari. Unde sicut dño
infirmātū vel furibūde irascētū z ab ancilla
ppriū vinū vel gladiū postulātū: ab ancilla li-
cite z salutifere denegat'. imo etiā de talis
dñi manibus aliq̄n licite amouet. Et licet illi
dño tunc displiceat tamē ad rectā rediēs ra-
tionem p̄solat. Sic viro petenti compar' cor-
pus tanq̄ suū: potest z q̄sq̄ debet in ipsi' pe-
tenti p̄tra salutem aliq̄n pie z licite denega-
ri. Et tūc maxie poterit fieri q̄n pbabilit' spe-
ratur q̄ non ex hoc in fornicationē ruet sed
ponus a p̄cupie vitio magis ac magis ex h'
sanabit' in futurū: ad diuinūq̄ amorē ac spi-
ritualīū societate cum compare suo in dō ha-
bendaz plenius p̄ducere: q̄uis p̄ tpe ex suo
vicio molestet'. Precipue etiā tunc salutifere
licet q̄n alter p̄iugū scit hoc ita discrete z rati-
onabilit' denegare q̄ modus ipse fugiendi si
ue negandi in altero stimulos libidinis com-
p̄mitit z caste p̄scientie stilum acuit: augetq̄
in ipso reuerentiam in negantem z piam de-
uotionem.

Q̄ per triplicem p̄uidentiāz
potest quilibet coniugum effu-
gere debitum reddere compari-
suo. Capitulum. ij.

Secundū notabile est q̄ sicut d' san-
ctissima elizabeth z q̄busdam alijs
feminis sanctis legim' mult' san-
ctis z honestis modis p̄st pudice
et duote mulieres suoz viroz carnales aspe-
ctus p̄cupias z amplex' z q̄scunq̄ p̄cubitūz
prudenter subterfugere tam p̄ salute ppria
q̄ etiā p̄ salute z vilitate viroz suoz: Q̄d q̄-
dem varijs prudentib' modis fieri p̄t. Pri-
mo p̄ exempla sanctitat' z deuotiōis z oīmo-
de honestatis abijciendo a se oēm ambicio-
sam pompā vestimētoz z vanitatū. Nam in
monstrādo se velle honestatē cum compare
suo custodire: vanitatesq̄ z pompas coram
alijs ostentare nihil aliud est q̄ suā fictionez
ostendere z de se suo viro zelotypiā genera-
re. Sc̄do p̄ multiplices sermōes rōnabiles z
pias suasiones sicut q̄n ex eoz corde p̄cedit
nouerūt facere in optatis mulieres pruden-
tes. Tertio p̄ cautas z puidas dissilatiōes: si-
cut vxorē surgere de mane bona hora: de se
ro tarde ire dormitū: z sic de p̄similib' quas
cauta z circūspecta prudētia docet. Per hos
eteni modos sepi' factū est q̄ tales mulieres
deuote z sapiētes tanq̄ sc̄tissime z castissime
a viris pprijs sunt dilecte z maxia reuerētia
venerate. Sepi' eteni est p̄batū his modis
carnalem virū per castā p̄iugem sc̄tificatū eē
et econuerso.

Ex quib' iudicijs patz q̄ ho-
mo reddere debitum non tenet.

Capitulum. iij.

Tertū q̄ notabile est q̄ alter p̄iug-
um longa exp̄ientia didicit q̄ ex
freq̄nti z p̄mpta redditiōe debiti
suus compar' nullo modo ad meliora dispo-
nitur: nec a carnali impietate retrahit': nec
imposterū p̄ h' retrahēdus p̄sumit': q̄n pot'
semper in se perseveret durus: in proximus
impius z oīno a deo separatus z alienus.
Non q̄ caste coniugū tantopere est curandū
vt semper ad votum satisfaciāt libidini indu-
rati cordis z obstinati. Et precipue vbi diui-
norum charismatum vberem p̄uentum ex
hoc sibi subtrahi apertissime experit'. Puto
enim q̄ omnis diuinitus instigatus z accen-
sus ad altiora dona si in consi' nili casu talis
coniugis poneretur aliter iudicaretur. Naz
lucta carnaliū z pugna cum spū suo z detri-
mentorū experientia comprobata ipsum
tūc exp̄imentalius z efficacius edocet. Non
ex his aliquo modo intendo quin p̄satum

Domenica. ij. in. xl. de pudicitia coniugali

debitū in q̄tū debitū est nō debeat sp̄ reddi.
Articulus. iij. sub titulo que-
stionis q̄ in duobus casib⁹ qui-
b⁹ mortaliter peccat non red-
dens debitum compari suo.

Tertio est querēdū p̄pter idē apo-
stolicū verbū. Mulier sui corpori
potestātē non habet ⁊ ecōuerso.

An obediētia m̄rimonial' act⁹ ad
comparem suū ita sit arcta: q̄ oīs nutus seu
simplex petitio hui⁹ debiti ad obediēdū tāq̄
ex necessitate in piculū mortalis pcti astrin-
gat. Ad q̄d dicendū q̄ non. Ratio hui⁹ ē: qz
si ad hoc astringeret obediētia hec longe stri-
ctior esset q̄ obediētia ecclesiastica vel regu-
laris que solū astringit ad mortale peccatuz
q̄n exp̄sse manifestat p̄ vocem vel litteras v̄l
aliq̄d aliud euidēs ⁊ manifestū signum. Du-
plex t̄n potest esse causa siue ratio de necessi-
tate salutis obligās ad mortale si m̄rimonia-
le debitum non reddatur.

Qum discretionē exactus si
non reddit debitum mortaliter
peccat. **Capitulum. j.**

Prima ē exactio siue vrgens peti-
tio qz in petente multū differt in-
uitatio simplex vel petitio a vexa-
tione p̄ceptoria vel cogēte. Q̄n nisi p̄ siḡ que
cunq̄ sufficient' appareat q̄ p̄cise ⁊ cogent' pe-
tens intēdit debitu sibi reddi: nō obligat cō-
parem ad reddendū ex necessitate p̄cepti.
Magna t̄n est differētia int' vexatōes ⁊ p̄ce-
pta que obligant ad debitū reddendū vx-
ores: ⁊ illa que obligāt viros: qz euidentiores
vexatōes expectare p̄nt iuges q̄ mariti.
Qui⁹ triplex p̄t esse ratio. Primo qz mulie-
res verecūdiores sunt ad expetendū q̄ viri.
Secūdo qz talis petitio vilior ⁊ ignomiosior
est mulieri q̄ viro. vñ fm naturalē instinc-
tionem ⁊ cursum pon' h̄nt rōnē patient' ⁊ susci-
pientis q̄ exigent' ⁊ stimulant' ⁊ rōnem sub-
diti plusq̄ dñant': ⁊ ideo petitōis improbi-
tas maiorē impudētiā sapit ⁊ turpius stat in
eis q̄ in viris. Tertia rō est qz mulieres ma-
gis sunt sub regimie viri q̄ ecōuerso.

Q̄n hō n̄ exact⁹ tenet reddere
debitum compari suo. Cap. ij.

Secūda exactio obligās ad reddē-
dum debitū iugale ē euitatio im-
minentis piculi fornicatōis vel al-
terius carnalis pcti in cōpare suo

qz nō euidēt' apparet d̄z alit' alteri debitū red-
dere etiā non req̄situs: ⁊ maxime in B astrin-
gitur vir vxori plus q̄ ecōuerso: p̄pter has
tres rōnes imediate p̄tractatas. Ex p̄dictis
igitur patere p̄t q̄sta diligētia p̄ceptū apo-
stoli p̄seruandū sit: vt sciat vnusq̄sq̄ vestruz
suū vas possidere in sanctificatiōe ⁊ honore.
cum sit m̄rimoniū tante sanctitat'. q̄ obser-
uare p̄ suā gr̄am vobis p̄cedat legitim⁹ san-
ctissim⁹ ⁊ pudicissim⁹ aīarū sponsus dñs no-
ster iesus ch̄ist⁹: qui cū p̄fe ⁊ sp̄s sancto viuūt
et regnat in secula seculoz Amen.

Dñica. ij. in. xl. infra diem de
pudicitia coniugali. Ser. xvij.

Ciat vnusquis

S qz v̄m suū vas possidere in sci-
ficatiōe ⁊ honore. Tertū vbi. s̄.

Tanta quippe ē necessitas ac cō-

seq̄nda vtilitas in hac materia explicāda: vt
et dicēdi discretio audaci dilectione indiscre-
to imo p̄nitioso silentio silentiū ponat. Ra-
ra siqdē auis est in terra huiuscemōdi sermo
et rarissime p̄dicatus: nec piget honestat' p̄-
uidos amatores nec vtiq̄ sup̄flūū purāt mul-
ta hoc mane relicta sunt plen⁹ hos explica-
re cum ad noticiam hoz non indocte ap̄tus
iterū nos cōmoneat ⁊ ad hoz intelligentiaz
iterum exhortet di. Sciat vnusq̄sq̄ vestrum
suū vas possidere in sanctificatiōe ⁊ hono-
re. In quibus verbis solerti aiaduēsiōe p̄-
sandum est q̄ omnis porcina coinquatio in
tam notabili sacramento ex trib⁹ causis eue-
nire solet. Primo ex ignorantia. secundo ex
fragilitate. tertio ex carnalitate ⁊ a carnali
voluntate. Hinc contra omia p̄dicta aposto-
lus tria p̄cepta ponit. Primū contra igno-
rantiam di. Sciat vnusquisq̄ vestruz: a quo
ex varijs causis nullum eximit: quia omnes
tangit fm tamen diuersos gradus. Secun-
dum contra fragilitatē d. suū vas possidere
Tertū contra carnalitatē: ibi: i sanctificatiō-
ne ⁊ honore. Et i his p̄cept' sc̄da. i. pudicitia
religiositas indicata est que vtiq̄ obseruat
cum m̄rimonialem iugium per sanctificatiō-
nem pudicitie honorat. Propter hāc igitur
religiositatem iterum queri potest: An exer-
cens opus coniugale solum propter volu-
ptatem aut saltem principalius propter ip-
sam sic tamen q̄ nullo modo hoc ageret nisi
cuz legitia sua vxore nec insup̄ modo inatrali
peccet: an mortalit' peccare possit. Ad q̄d di-
cendū q̄ i m̄rimonialem actu etiā cū p̄ditōib⁹ sup̄-

dicitur potest venire mortalis culpa. Et hoc maxime propter tria. Primo videlicet propter inordinatam affectionem. secundo propter nimiam frequentationem. tertio propter circumstantem conditionem.

Articulus primus quoniam inordinata affectio in actu matrimoniali propter tria signa cognosci potest.

Primo quidem in predicto casu potest esse culpa propter inordinatam affectionem. Cum enim Augustinus regulariter diffiniat mortale peccatum. scilicet quod est spreto incommutabili bono rebus commutabilibus adherere: Sequitur quod quicquid super deum et plura quam deus amat non careat mortali culpa. Unde idem Augustinus in libro de bono coniugali inquit: Si magis in sua iustificatione diligunt quod honestus est quam quod inhonestus. id est quod est nuptiarum quam quod est nuptiarum hoc auctore apostolo eis sine venia est peccatum. Si vero equiparet vel preferat deo est mortale peccatum. hoc idem per Hieronymum patet in predicto. c. origo. xxxij. q. iij. hoc idem etiam in exemplo patere potest. Sicut enim quis potest seipsius aut suas possessiones vel pecunias diligere supra deum: sic etiam potest et uxorem propriam et carnalem pulchritudinem eius: ipsiusque delitiositate et eius carnaliter coitum supra deum amare: quam sic diligens eam ab omni aliena muliere sibi proponeret firmiter precavere. Propterea dato quod aliquis sibi firmiter caueat ab omni illicita perturbatione alienae rei et de vino proprio se ingerat et inebrietur: et de carnibus a se iustissime emptis per ingluviam peccet vel in aliqua re propria et excessivam avaritiam percipiat et plusquam in deum inardescat ita quod totum cor eius sit ibi: quod dubitatur talem peccare mortaliter et in eternum animam suam danare: Unde apostolus. i. Thessal. iij. ait: Non in passione desiderij. scilicet commiseri debet. Loquitur enim ibi de commercio coniugali. Et iterum Augustinus ait: De uxore non licet dicere facio quod volo de meo cum ipsa non sit sua sed capitis sui christi. **Tria nempe sunt signa inter coniuges inordinatae affectionis. Primum signum est zelotypia. secundum meretricis ornatum. tertium absque rationabili causa dare filios alijs ad nutriendum.**

De zelotypia inter coniuges que est signum inordinati affectus

Capitulum. i.

Primum namque signum est zelotypia in altero coniugum vel in utroque. Contra zelotem virum Ecclesiasticus. ix. c. ait: Non zelus mulierem sinus tui. Narrat Aegyptus quod

herodes rex ex nimia dilectione propriam uxorem occidit: factus amens nec credens eam esse mortuam alloquebatur ut vivam. De zelote etiam muliere Ecclesiasticus. xxvj. scriptum est. Dolor cordis et lucrus mulier zelotypa. Si autem ambo sunt zelotes adiuvet eos deus.

Meretricis ornatum in muliere inordinati affectus est signum.

Capitulum. ij.

Secundum signum inordinati affectus est meretricis ornatum: qui quicquid provenit ex concupiscentia mulieris: quod tunc se feliciorum putat cum rabiore inordinatius et amentius coniunx diligit illam ultra omnes limites honestatis. Ad cuius incentivum se fucat: colorat: ornat: vanitates meretricias repetit et sectatur. Et quod peius est in possessione se palliat: dicit se hoc facere ut solus placeat viro suo. quod inter coniugem et uxorem nequeat esse inordinatus et criminosus affectus. Quoniam ut superflue diligantur a viris non sufficiunt ornatus et fucamenta currunt ad magas: frequentant malicias: multiplicat nephanda remedia que quicquid si innotescerent viris proculdubio cum anime periculoso dispendio etiam corporaliter interirent. Ad tales etiam demeritas et peccata potissime patrocinio habent matres que filias tanto feliciores putant quanto diligentius bestialius a maritis: idola eorum fiant spreto deo. Quoniam etiam ex viro provenit in uxore superfluum et meretricis ornatum impioseque dicit: Volo te fucari: falso decore ornari et quod mirabiliter risuque dignius quam uxores suas proprias phenas pingunt colorat et ornant operibus studentes illas amittere quam forte iam perdidit. Quoniam talis inordinatus ornatum provenit ex utroqueque fatuitate. Unde Hieronymus contra Iovinianum li. i. circa finem inquit: Refert Seneca se cognovisse quendam ornatum hominem qui exiturus in publicum cum uxoris fascipectus colligabat et ne percipio quidem hore presentia eius carere poterat: potionemque nullam nisi alteri tactum labijs vir et uxorem hauriebant: alia deinceps non minus inepta facientes in que impudica vis cedentis affectus erumperebat.

Quando dant filios nutricibus ad lactandum sit licitum an non.

Capitulum. iij.

Tertium quoque signum inordinati affectus est absque rationabili causa dare filios nutricibus ad alendum: quod vix habuit in plurimis ortum atque sequela clare demonstrat Augustinus. in. c. ad eum in. li. di. d.

Domica. ij. in. xl. de pudicitia coniugali

Prava autem consuetudo in coniugatorum moribus surrexit in filios quos gignunt mulieres nutrire preternaturam: eosque alijs mulieribus ad nutriendum tradunt: quod videlicet ex sola carnis continentia videtur inuentum: quod dum se continere nolunt despiciunt lactare quos gignunt. He itaque qui filios suos ex prava consuetudine alijs ad nutriendum tradunt nisi purgationis transferant tempus viris suis non debent admisceri. Sed excusant se quedam dicentes hoc facere viros suos hoc velle ut non lactando facilius possint alios percreare. Contra quos Augustinus in predicto. c. ad eius inquit: Ad eius deo precubitu vir suus accedere non debet quisque quod gignit ablactetur. Et licet contra hoc agendo non putet semper fore mortale peccatum: tamen in plurimis facti cuiusdems est iudicium dei ut que ad lactandum filios tradunt pauciores minorisque vite filios habeant quam mulieres cetera proprios filios nutrientes. Et quod mirabile est si viuunt cum sint filij nutriti a nutricibus vitiosis licet habeant parentes multis donis et virtutibus decoratos degenerant quosque in tantum quod alterius progenies fore potius suspicent. Nam nutriti lacte ouium hedus tenerior sensim capillus efficit. Agni vero si caprarum lactent vellera duriora fieri conpertum est. In arboribus etiam humorum et glebe prope modum maiorem partem quam seminis esse constat. Sic facile ab ebriosis nutriti ebriosi saltem inclinatur furiam: a luxuriosis educati inclinatur ad luxuriam: et sic de similibus multis.

Articulus. ij. imoderata frequentatio matrimonialis actus propter tria.

Secundus actus matrimonialis de preteractis conditionibus potest esse mortalis propter imoderatam frequentationem. Ex qua frequentatione triplex dissipatio sequi solet. Prima est corporalis. secunda vero spiritualis. tertia autem eternalis.

De duplici malo corporali quod continua frequentatione actus matrimonialis euenire solet. Ca. j.

Prima est dissipatio corporalis. Duo enim pericula corporalia euenire solent ex hac frequentatione effrenata. Primum insecundum dicitur. scilicet in infirmitate. Primum est periculum insecundum dicitur. Solus videlicet ex nimia frequentatione sepe contingere infructuosus conceptus impedimentum: vel filiorum vita non diuturna. Sicut Sapientia. iij. scriptum est. Ab ini-

quo thoro exterminabitur semine. Effrenata etenim voluptas est que principali intentione sanctissimi matrimonij antefert: que videlicet est procreatio filiorum: quia propter iudicio dei sepe filii cet non propter hoc eueniat semper ut plus filij careant qui generationis opus plus frequentant. Secundum periculum est infirmitas. scilicet in aliter utro coniugum quod sepe coniugibus nouo coniugio copulatis sepe contingere solet: nisi a parentibus prudenter provideatur. Multi insuper efficiunt amentes. Sicut. ij. Esdre. iij. scriptum est. Multi dementes facti sunt propter uxores suas. Demencia quidem ceteris infirmitatibus periculosior est eo quod cum corporali salute qui hoc morbo laborat etiam sensum perdat.

Quarta dissipatio bonorum spiritualium subsequatur ex continua frequentatione matrimonialis actus. Capitulum. ij.

Secunda dissipatio que sequi solet ex nimia frequentatione matrimonialis actus est spiritualis. Dissipatur enim ex hoc omnis spiritualis virtus: et maxime que ad tria. Primo que ad seipsum. secundo que ad proximum. tertio quo ad deum. De quibus latius alibi in sermone de malis que in homine facit luxuria. Ad presens autem sufficiat dictum Hieronymo. 5. Ponticianum li. j. in fi. sic dicens contra nimium amorem uxorum. Amor forme rationis oblatio est et infamie primus sedum mitemque pueniens animo solo spiritum vitium turbat prolixa: alios et generosos spiritus frangit: a magnis cogitationibus ad infimas detrahit: querulos iracundos temerarios. scilicet dure impios seruire blandos omnibus inuitiles ipse nouissime amori facit. Nam cum fructu insatiabilis cupiditate flagrat plura tempora suspitionibus lachrymis et questionibus perdit: odiumque sui facit: et ipse nouissime in odium est. Et sequitur: Non iudicio ducit sed furoris et uxorum pulchrum quissimum custos accubit. Ad idem quod Bernardus ait. Luxuria est sitis ebria: delectatio momentanea: amaritudo eterna: lucem odit: tenebras appetit: velamentum querit: sensus hebetat: appetit plenus anxietate: fatietas plena penalitate.

Quod ex nimio usu matrimonialis actus quosque pereunt in eternum filij. Capitulum. iij.

Tertia dissipatio pueniens ex nimia frequentatione matrimonialis actus est eternalis. Sepe enim ex hoc effrena-

to et impetuoso actu pthnephias filij pprii et corporalis et eternalis puniunt dum occidunt in ventre matris. Contra quos Amb. super eplam ad Corinth. ait: Ipsa ratio accepta par tuis iuxta legem cessare vsum carnis his debere tibi demonstrat. Ecce in sup. c. iij. ait: Tps est amplexandi et tps longe fieri ab amplexibus. Psidius q. xxij. q. vij. c. non solum ait: Sunt autem quidam qui sicut aialia absque vlla discretionione indefinenter libidini seruiunt quos ego nec minus pecudibus compauerim. Pecora enim cum accipiunt ultra non indulgent maribus copiam sui. Si enim omni die vel qualibet septimana sererent arua nequaquam ad maturitatis pervenirent fructum. Quia autem talis concubitus sit mortale vel veniale peccatum: distiguit Alexander hal. di. Quod si presumis vehementer periculo partus peccat mortaliter. Si vero fiat vitade fornicationis causa eo quod in parte progreditur secundum motum libidinis peccat venialiter. Non solum autem talis immoderata frequentatio causa necis spiritualis corporalis et eternalis est filiorum: verum etiam ipsorum concubentium. Audiuimus in notabili civitate italie evenisse: quod cum iuuenis nuptiarum ducta misceret cum ea inter eius amplexus extinguitur est. Nec mirum: Legimus enim Tob. vi. angelum dixisse tobie timere saraz accipe in uxore eo quod septem eius precedentes viri a demone necati essent. Audi me et ostendam tibi quod iuuenibus potest prevalere demonium: hi namque quod coniugia ita suscipiunt ut deum a se et a sua matre excludant et sue libidini ita vacent sicut equus et mulus quibus non est intellectus habet super eos demon potestatem. Tu ergo cum accepis eam ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea et nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea.

Articulus. iij. de triplici circumstantia per quam quis peccat in actu debiti conjugalis.

Primo etiam cum predictis conditionibus matrimonialis actus potest esse mortalis propter circumstantiam conditionem. Triplex namque circumstantia reddit mortalem predictum actum. Primum circumstantia modi. secundo circumstantia loci. tertio circumstantia temporis.

Ex quibus modis circumstantibus culpabile redditur debitum conjugale. Capitulum. j.

Primo quidem redditur culpabilis matrimonialis actus ex circumstantia modi scilicet cum ibi concurrunt quidam effrenati et libidinosi nimis ac meretricales abusus: qui

quibus non sint directe contra naturam: non tamen erunt absque mortali culpa. De quibus ad prius tres abusionis explicemus modos. Primum est in visu. scilicet in ore. tertium in tactu. Primum quidem in visu. scilicet cum nimium nimisque continuati libidinosi abusus immundorum aspectuum quibus omnia turpia et verecunda non dico imminente necessitate vel casu: sed cum omni porcina et execrabili complacencia specularunt. Quaedam etiam possunt cum honestate contingi: que non possunt cum honestate studiose videri. Quis dubitat effrenatum et inhonestum affectum ultraque limites sacri christiani se vel le videri vel pati videri pudet dicere nudos. Hic quippe oculi quod te scandalizat a te vtiq; precipiendus est dicente domino Mat. v. Si oculus tuus scandalizat te: erue eum et proice abs te. Et Zach. v. Vidit zacharias amphoras et dicit angelus: Hic est oculus eorum in universa terra. Numeri q. xv. preceptum est talibus quod non sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes sed magis memores preceptorum domini faciant ea: sintque sancti domino deo suo. Secundus abusionis modus est in ore cum interueniunt ibi non solum verba et sermones concubitus et pudendorum sordide abominabiles exprimentur: verum etiam abusus osculorum libidinosissime et immoderatissime frequentatorum. Tertius abusionis modus est in tactu quasi. scilicet ibi concurrunt nimium nimisque libidinosi et continuati abusus practicum: quibus non solum facit sed etiam diuersa corporis loca et quod turpius est pudet dicere etiam et pudenda impudenter tractant: que quidem indubitanter sunt euidentissime signa porcine impudentie et potius scorum et meretricum quam in sacro coniugio coniugum. Absit quod coniugum viro iuncta in matrimonium sancto teneat ad hominem euidentis impudentie meretricia blandimenta. Sunt tamen quedam blandimentorum genera que sub debito moderamine potest licite exhiberi: et precipue vbi ad hoc potius instigat pietas et sacra coniugii charitas quam libido carnalis: et vbi ab omnimoda recusatione talium euidenter apparet coniugem in quibus discordias vel immundicias precipitari. Puto etenim quod coniugum tunc contra charitatem coniugii debitam faceret nisi forsitan ex frequentia multa vel modo petendi vel exigendi ad immoderantiam verterentur. Cum enim huiusmodi actus ad ius conjugale non spectent et defacili in plures immoderantias vergunt: plusquam quibus talia inflammat ad malum quam ipse coniugalis concubitus sine his omnibus simpliciter presumat. Quis mens pudica et casta secure potest in talibus facere conscientiam strictam Atque per ea que dicta sunt nequaquam intendo quod uxorem teneat viro ad casta et decencia sicut amici-

tie vere. Nam quilibet socij aut domestici aut p̄ciues: imo etiã vniuersi fideles fm̄ p̄portio nes statuũ suoz tenent ad charitatis signa sibijnuicẽ exhibẽda. Sed certe charitas nõ augeri sed plus infici solet his carnalib⁹ blã dimentis in quibus facillime insolescit.

Quo loco phibitũ sit exerce re conjugalem actum. Ca. ij.

Secũdo culpabilis reddit m̄rimo nialis actus ex circũstantia loci. Nam fm̄ Bonauẽ. et Alex. d̄ hal. cum Tho. licet debitũ reddendũ sit oĩ tpe sicut iam p̄dictũ est et infra dicet: nõ tamen reddendũ est in oĩ loco qz locus pol luit potest et recõciliatiõẽ indiget: nõ autez sic tps. Nunquã etiã ex sola plis intentiõẽ carna lis p̄cubitus in ecclesia vel in altari complet⁹ nõ includz mortale irreuerentiã in diuina: q̄s enĩ hoc audet dubitare. Si etiã alibi fieret in oculis pluriũ nõne enormẽ impudicitia de monstraret et necessariũ vel amẽ debiti pudor is excluderet. Multa nepe p̄nt honeste fieri que nõ possunt honeste videri: p̄pterea te nendũ est q̄ debitũ reddendũ est salua semp que in talib⁹ exigĩt honestate. Unde ḡuiter reprehensibiles sunt multi parẽtes q̄ filijs et fi liabus alijsqz p̄iuctis nõ longe manẽtib⁹ sed et scientib⁹ et intelligẽtib⁹ reddũt vel exigũt qd̄ deterius ẽ debitũ p̄iugale. Ex q̄ sepi⁹ mul ti pueri et puelle licet se fingãt nõ intelligẽ fa ctum tñ irrigant ad enormia et malũ exẽplũ et scandalum inde sumũt.

Quo tpe illicitũ sit coniuges insimul comisceri. Cap. iij.

Tertio reddit culpabilis m̄rimo nialis actus ex circumstãtia tps Triplici nanqz tpe illicitũ est exi gere debitũ p̄iugale. Primo vide licet tpe orõnis. scõbo tpe solẽnitati. tertio tpe cõmunionis. Primo nanqz nõ licet exigere debitũ tpe orõnis. Nam in die p̄cessiõis et ie iunioz ab ecclesia statutoz p̄uenire non de bent. Uñ. j. Coz. ij. apls ait: Nolite fraudare inuicẽ nisi forte ex p̄sensu ad tps vt vacet orõni. Nam etiam a licitis abstinendũ est vt facilius impetrari possit qd̄ petĩt: vt dicĩt in c. christiano. xxxij. q. iij. Scõm aut Alex. de hal. in. ij. di. Qui nulla necessitate duct⁹ sed causa satiãde libidinis tpe debito orõni pe tit instant copulam carnalẽ nõ causa p̄crea tionis mortalit̄ peccat. Et dicĩt de tpe solen niter instituto ab ecclesia. Aliter autem esset

si peteret causa vitãde fornicatiõis in se veli altera p̄sona. Reddens aut tali tpe fm̄ eun dem p̄or non peccare si reddit qd̄ alienũ est et cũ anxietate animi p̄pter illud qd̄ est ibi d̄ morbo p̄cupiscẽtie. Scõm aut Ray. exactus debet reddere nisi caute et sine piculo posset differre: fm̄ Bonauẽ. in. iij. di. xxxj. Eccles sia instituit diebus p̄cessionũ ieiunioz et solẽ niũ festoz abstinere ab vsu carnali ad carnif rep̄sionẽ et mentis eleuationẽ: vt fm̄ Aug. vbi. s̄. facilius impetrem⁹. Intendit aut ec clesia illis diebus vsum carnis dissuadere s̄ non totalit̄ phibere: et ideo illis dieb⁹ redde re cum displicẽtia nõ est peccatũ mortale: exi gere autem p̄pter carnis infirmitatẽ non est mortale sed graue veniale: exigere autem ex p̄temptu et cũ irreuerentiã tps peccatũ morta le est: p̄cor. Ray. cum eo. Secũdo non licz exigere debitũ in tpe solẽnitatis et diebus fe stiuis. Unde Aug. xxxij. q. iij. c. q̄riẽscũqz ait: Dies natalis dñi aut relique festiuitates si aduenerint non solũ ab infidelĩũ p̄cubina rum p̄ortio: sed etiã a p̄prijs vxozib⁹ absti nete. Tamen de petentib⁹ et reddentib⁹ eõ dem modo tenendũ est sicut de tpe oratiõis fm̄ allegatos doctores distinctũ est. Ad que facit Amb. xxxij. q. j. c. si causa: vbi inq̄r: Si causa p̄creandoz filioz ducit vxoz non mul tum tps videt p̄cessum ad ipsum vsum: quia et dies festi et dies p̄cessionis et ipsa ratio cõ ceptus et partus iuxta legẽ cessare vsum car nis his debere t̄pibus demonstrat: que q̄dem lex Leuit. xij. et. xvij. c. inuenitur. Tertio cessandum est a m̄rimoniali cõmrecio tpe sa cre cõionis. In lege enĩ veteri Exo. xix. que ad tantam sanctitatẽ et m̄diciã nõ astringebat sicut lex noua iubet a dño talibus dieb⁹ per abstinentiã ab vxozib⁹ sc̄rificari vt digne parati essent ad suscipiẽda mandata dei et ad videnda mirabilia eius. Iterũ autẽ. j. Reg. c. xxj. Anteqz abimelech sacer dos sanctũ pa nem p̄positiõis dare vellet ipsi dauid: a lau lis facie fugiente ait: Non habeo panes lai cos ad manũ sed tñ panem sanctũ: si m̄di sunt pueri et maxie a mulierib⁹ manducent Cui dauid r̄dit: Si d̄ mulierib⁹ agit p̄tinui mus nos ab heri et nudi⁹ terti⁹ qñ egredieba mur: et fuerunt vasa pueroz sancta. Ad hec xxxij. q. iij. c. vbi dicĩt. Sciatis fratres cha rissimi qñ quicũqz vxozĩ debitum reddit va care non potest orationi nec d̄ carnib⁹ agni comedere debet. Item si panis p̄positiõis ab his qui vxozes suas tetigerant comedi nõ poterat: q̄stomagis panis iste qui d̄ celo de-

scendit non potest ab his qui coniugalibus patulo ante hescere amplexibus violare atque contingere. Verba sunt Hiero. de ps. di. ij. c. ois. vbi dicit: Dis homo ante sacram coniunctionem a propria uxore abstinere debet tribus aut quattuor aut quinque aut septem diebus. Verba enim sacri scripti sunt. Et licet glo. dicat hoc esse consilium non preceptum tamen alij secus dicunt. Unde Guil. de cremona eps papieus. in. iij. et i. de eucharistie sacro circa si. arti. primi ait: **Q**uod in crastinum concubaturus debet ab actu matrimonij continere propter tria. Primo quia mentis multum distrahit a deuotione debita que requiritur in sacra coniunctione. Secundo quia talis actus multum distrahit a debita reuerentia debita huic sacro. Tertio quia talis actus obnubilat acies intellectus quibus limpidissima deus preterea talis abstinere a tali actu in morte filij et simili precibus: ergo conueniens est quod etiam abstineat in hoc casu non solum a peccato debito sed etiam a reddendo. Secundum enim Grego. xxiiij. q. iij. c. vir ait: Si quis vero sua coniuge non cupiditate voluptatis captus sed solummodo creando filios gratia vult profecto iste siue de ingressu ecclesie siue de sumendo officio corporis sanguinisque mysterio suo est iudicio relinquendus: quia pro nos prohiberi non debet accipere qui in igne positus nescit ardere. Sed quod est hic et laudabimus eum: fecit enim mirabilia in vita sua. Examine enim quilibet conscientiam suam nec decipiat quisque seipsum quia deceptus erit. Sed de exigentibus et reddentibus debitum tempore sacre coniunctionis videtur dicendum sicut de ordine et tempore et diebus festiuis a doctoribus distinctum est circa debitum coniugale. Ita igitur deo dante iuxta apostoli documentum per ea que dicta sunt scire poterit unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore. Quod et velle et proficere nobis precetur misericors deus qui in trinitate perfecta gloriose vivit et regnat in secula seculorum Amen.

Feria. ij. post. ij. dominica in .xl. de duodecim penitentia impedimentis. Sermo. xix.

Oriemini in peccatis vestris Job. viij.

In multis quidem errasse diuina gratia inspirante iam nouit charitas vestra et maxime circa illa que in die precedenti tractata sunt: que licet auertant in plures grauia videri debeant: grauiora et perniciosiora censeri habent quam talia impedi-

ca atque horrenda extra statum matrimonij facta reperiuntur: nec huiusmodi atque alia scelera perpetrasse nosse sufficit a scultanti nisi per digna penitentia subsequatur. Solent nempe demones multiplicitate via impedire peccantes ne ad penitentiam auertantur. Quibus blanditijs: quibus malitijs: et quibus violentijs. Per blanditias enim inuisant in mundialibus voluntatibus: per malitias obtenebrant intelligentiam in peccatis: per violentias debilitant facultatem ut per hoc infelix peccator volendo nolit: cognoscendo ignorat: et conando nequeat ad salutarem viam redire. In huius autem mysterium propheta in ps. lxvij. in persona talis anime infelicis ait Infixus sum in limo. Et in hoc vitio tenacitas indicatur. Et addit: profundus: et in hoc cecitas demonstratur. Et subdit: et non est substantia in quo debilitas nunciatur. Quod quidem verbum per presentem materia potest esse thema. De his denique tribus simul hoc est de inuisitatis execratis et obstinatis. Hiero. xxij. c. ait Polluti sunt: et in domo mea inueni malum eorum dicit dominus: ideo via illorum erit quasi lubricum: ecce primum: in tenebras impellentur: ecce secundum: et corruet in ea: ecce tertium. Ad hos ergo in proposito verbo dirigitur terribilis sermo christi cum ait: **Conuertimini in peccatis vestris: si impenitentes superseuerauerit in sceleribus vestris.** In quo vitioque verbo exprimitur tertia religio sitas que ponderabilis dicta est: quia valde ponderanda sunt verba huius cum sint plata ob ore infallibilis veritatis. Causa autem mystica quare tales moriuntur in peccatis suis Gen. xiiij. posita est vbi dicitur: quod vallis siluestris habebat puteos multos bituminis. Quid per vallem siluestrem nisi presentis seculi neque exprimitur: quod quidem ad similitudinem vallis siluestris est locus exilij: locus contagij et locus periculi. Propterea. j. Job. ij. scriptum est. Nolite diligere mundum nec ea que in mundo sunt. Hec quidam mundana vallis multos puteos habet bituminis: quia in ea sunt multi et bitumini casus in quos peccatores ruentes difficillime resurgere habent. De quibus duodecim subiungemus per ordinem secundum quod duodecim sunt que impediunt confessionem et veram penitentiam facere de commissis. De quibus quattuor pertinent ad tenacitatem: quattuor ad cecitatem: et quattuor ad debilitatem impenitentium peccatorum.

Articulus primus de quattuor impedimentis penitentia que

Je. ij. p. ij. do. in. xl. de. xij. pnie impedimen.

impediunt voluntatem ne peni-
tere velit.

Primus quidem abissales putei bituminis infernalis ad tenacitates confidentes subdantur. Primus est amor peccandi. secundus horror satisfaciendi. tertius nimia verecundia. quartus consuetudo mala.

Primum impenitentis impedimentum ne penitere velit est amor peccandi. Capitulum. j.

Primus est amor peccandi. Cum enim in talibus caro spiritui dominici: iamque sensus anime carnales effecti subdantur sub sensibus carnis operatione proprii amoris qui in homini regnat. Ideo necesse est ut amor peccandi continuo crescat et in mundanis oblectamentis inuisitatus effectus quasi in sua virtutudine quietescat: nec tamen homini insensati advertunt quod sicut Gregorius ait: **Epale est quod delectat: eternum vero quod cruciat. Et Ecclesiasticus. iij. ait Qui amat periculum in illo peribit. Periculum namque est neglectis celestibus adherere terrenis: eternis spiritualibus: corpus spiritui et proprium amorem dilecti omni eterni domini anteferre. Furta quod Proverbia. j. scriptum est. Stulti ea que sibi sunt noxia capiunt. Recolunt enim miserabiles peccatores delectationum quas in preterito experiri sunt: quod sine illis non possint ducere vitam suam falso et nequam iudicio imaginantur. Amant magnificentias: amant delicias: amant divitias: retinent aliena: et sicut in his non finem habere anxie percipiscunt: ita quod nequaquam se habere credunt. O infelicissimi et stolidissimi peccatores sicut per se ait: **Filij hominum usque gravi corde: ut quid dicitis vanitates et queritis mendacium. De hoc enim genere erat dives ille: quod oblitus deo totum affectum posuerat in peccatis. De quo dominus Lu. xvj. ait: Homo quidam erat dives: ecce avaricia: qui induebatur purpura et bysso: ecce superbia: et epulabatur quotidie splendide: ecce luxuria. Sed et subdit: **Mortuus est dives et sepultus est in inferno: hoc est in sathane cimiterio. Ecce primum salutis impedimentum videlicet peccandi amor: cum quo iste vixit cum eodem obediens eternaliter pemptus est. Hic est bituminis puteus primus: id est quod Apocalypsis. ix. scriptum est. **Uidi stellam. id est luciferum de celo cecidisse in terram: hoc est in terrenum sensum: et data est ei clavis putei abyssi: quia concessa est illi libertas proprie voluntatis ad seipsum magis quam deum diligendum: et aperuit: quia proprie pass-********

lam fecit puteum abyssi. id est amor peccandi: qui merito puteus dici potest: quia sicut qui in puteum cadit per seipsum inde resilire non potest sic qui peccandi amore ruit cum sit anima spiritus vadens et non rediens per semetipsum nequam evadere valet. **Abyssus quod puteus dignissime nominatur: quia sine ipsa bonitate divina amor peccandi manet. Testante Job. xxvij. c. q. ait Dicit abyssus: non est in me. id est per gratificantem gratiam bonitas dei.**

Secundum autem impedimentum voluntatis male satisfaciendi est horror. Capitulum. ij.

Secundus autem puteus bituminis est horror satisfaciendi et restituendi facile namque est ruere in puteum offensionis: sed in homini putei bitumine implicatur videns satisfaciendi difficultatem stupet et horret et in damnationis statu animam propriam derelinquit. **Audit nempe vel pensat quod si vult proferri digneque penitere necesse est illi aliena restituere: sicut usuras: rapinas symonias et furta et omnia mala lucra. Item oportet quod satisfaciatur illatis damnis: restituatur ablatas famas: indulgeatur inimicis: percularibus renunciet universis maxime ghibelline et guallese: sine qua renunciatione facta corde ore et opere nullus unquam absolutus debet vel potest: sicut in tractatu contra percularitates latrociniosum est. Item necesse est quod renunciet omnibus sectis et omnibus officiis percularibus assumptis vel datis. Item videt sibi necesse satisfacere emissis votis exequi testamenta quibus ore hoc est permissione siue instrumento obligatus est. Item mercancias non plus propter dilatum tempus et terminum vendere quam sine illo lucrucumque iam acquisitum exinde satisfacere plene cum sit usura in conscientia foris tenetur: sicut patet ex de usuris. in. c. perfulvit. Item se videt obligatum satisfacere usuras et rapinas: aliasque iniquitatis lucra que sui predecesores sibi dereliquerunt. Insuper horrent satisfacere publice sicut similiter publice peccaverunt quia sic tenentur. ex de pe. et re. c. j. **Horret etiam potissime mulieres amovere a se superfluas vanitates et vestes: sumptuosa iocalia: ad ulterimos capillos: diabolica fucamenta spectacula et choreas que omnia peccatorum occasiones sunt que omnino si homo vere penitere vult a se removere tenentur. Nam ut scribit de pe. di. iij. circa principium. Penitentia est peccatorum causas excidere: nec earum suggestionibus aditum indulgere. **Arta nempe hoc tempore peccatorum apparet via que ducit ad vitam: arta quippe******

nimis maxime restituere aliena: cū tamē vt dicit̄ ex de reg. iur. lib. vi. Non dimittit̄ peccatū nisi restituaſ ablatū. Hic igit̄ satisfactio nis horroz puteus bitumis est: d quo Pro uerb. xxiij. dicit̄. Puteus angust' aliena scz satisfacere. Propterea hie. viij. c. ait: Attē di et auscultauit: nemo qđ bonū ē loquit̄: nul lus est qđ agat pniaz super pctō suo di. qđ feci oēs pueri sunt ad cursum suū. q. equus ad impetum suū vadens ad pzelium.

Tertū impedimentū penitē tie impediēs volūtātē est vere cundia indiscreta. Cap. iij.

Tertius puteus bitumis est nimia verecūdia. In h' subiūgunſ multi hypocrite z supbi de foris cupien tes apparere hoib' virtuosi z sani cum intus sint vitiosissimi z infirmi. Hec vere cundia est inordinata: z ne vere peniteant plurimū mulierib' obest marie circa opa car nis. Sed i his z p similib' facit diabolus pec catozi sicut canis in cuius os pūcit carnes ne latret. Hec verecūdia pute' ille est de qđ sama ritana Jo. iij. ad dñm ait: Puteus altus est id est. pfundus. Profunda nanqz ruina ve recundia est in quā qui cadit n̄ facillime euadit: qz puteus bitumie plenus: hoc est stulto rubore animā a peccatis euadere nō pmittit Sed vniet vtqz dies illa: veniet inqz tps d qđ dñs Sopho. i. ait: In tpe illo scrutabor hie: rusalem in lucernis: z visitabo sup viros de fros in fecibus suis. Contra qđ Bern. ait: Infania nimia hoiz: pudet abluiz nō pu det inqñari: pudet fordes abstergere z non pudz strahere: abstergit caligat ptemnitur aia. Et Eccl. iij. Non pfundaris p aia tua di cere vex: est eni pfusio adducēs pctm: z ē cō fusio adducens gloriā. i. gratiā.

Quartū penitētie impedimē tum impediēs volūtātē est ma licia male consuetudis. Ca. iij

Quartus pute' bitumis ē psuetu do mala. Cū eni Jo. viij. dñs di cit. Qui facit pctm seru' est pecca ti: necesse est vt qđ psuetudinē ma lam diu sub iugo iniquitatz subiect' fuit: sine magna difficultate nequaqz resurgere possit In qđrū psona hie. Thren. j. ait: Vigila uit iugum iniquitatz mearū in manu ei'. i. con suetudinis male: puolute sūt z imposite col lo meo: infirmata est virt' mea: dedit me do minus. s. pmittit in manu de qua nō pote

ro surgere. Hoc est iugū de quo Eccl. xl. scri ptum est. Iugū graue sup filios adā. Hic ē la pis qui Jo. xj. lazaro supposit' erat. vbi glo. Difficile surgit quē moles male psuetudinis pmit. Et hic qđdem est labor qđ filij israel duris opibus palearū luti z lateris pmebant sub pharaonica seruitute: sicut patet Exo. j. Lu ius rōnem assignat Hug. d san. vi. sup regu lam Augl. di. Cogitatio praua parit delecta tionē: delectatio psensum: psensus opationē opano psuetudinē. psuetudo necessitatē: ne cessitas cogit. et sic fit. q. irremediabilis mor bus. q. in ossata gutta: incurabilis lepra. De quo Eccl. j. Peruersi difficile corrigunt̄. Et hie. xij. Si mutare potest ethyops pelles suam: aut pardus varietates suas: z vos po teritis benefacere cū didicerit̄ malū. Simil nanqz est mala psuetudo puteo qđ in fundo ē latus z in ore artus ppter qđ difficult' hō in de egredi potest: ppterea Bern. xvj. scriptuz est. Qu' nomē putei illius ē latitudo: qz lata ē via que ducit ad pditionē z multi ingrediūſ p eā. Et hie. xlvij. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua z requieuit i fecib' suis. Ec ce quattuor bituminis putei mirabili cecita te inuiscātes hois volūtātē ne salubrit̄ velit et valeat penitere.

Articulus. ij. de alijs quattu or penitētie impedimentis que impediūt intellectū ne sciat vera citer penitere.

Ecūdo aliq̄ quattuor bitumis putei prinētes ad cecitatē aie subiūgan tur. Quoz primus est incredulitas. scbs ignorātia. terti' exēpluz delinqndi qrtus spes diu viuendi.

Primū penitētie impedimen tum impediēs intellectū est in credulitas. Cap. j.

Primus bitumis pute' est incre dulitas siue defect' fidei. Plurimi nēpe psiderātes religiosoz z cleri sceleratā vitā ex h' vacillātes imo multotiens deficiētes in fide nō credūt a recto sumptam non estimātes qđ illa que de nra fide sunt scri pta sint vera sed scripta fuerint nō dei spira mine sed hūana z deceptoria inuentione: non credētes diuinis scripturis neqz doctoribus scitis: sicut de pntis tps infidelib' christianis ppheta testat' ē di. Nec fideles habiti sunt i testamēto eius. Hinc etenī pseqns est qđ cla uiū virtutē nō credūt: ecclesiastica sacra des

Fe. ij. p. ij. do. in. xl. de. xij. pnie impedimen.

spiciūt aīam esse non putāt: vitia nō cūtant
virtutes nō reputāt. nō horrēt inferos: cele-
stia mīme ꝑcupiscūt: sed trāsitorijs cordialit
adherētes hoc seculū sibi statuēt paradysus
Dia enī h ab vno infidelitat fonte ꝑcedunt
Nesciūt nēpe distinguere int̄ prelatoꝝ ⁊ sa-
cerdotū gradū ⁊ vitā. Ricet enī vita multoꝝ
clericoꝝ sit criminib⁹ plena: autētas tū in illis est
sancta ⁊ venerāda: sicut in sermōe seqnti pa-
tebit. Huius enī infidelitas ē ꝑfessionē impe-
diens ⁊ ꝑpter exēpla mala clericoꝝ autētem
ꝑtemnēs. Est illa plūbea massa q̄ os ampho-
re. i. terrene ꝑscie obstructū ē: ⁊ mulier q̄ im-
pietas b̄z in amphora ē ꝑclusa: qz impietas
male voluntari ꝑ impiam in ꝑscia clausa est
De qb⁹ patet Zach. v. c. Talis incredulitas
ꝑmus cecitatis bitumiosus pute⁹ est: de quo
ꝑs. ait: Tu dō deus deduces eos. s. incredu-
los in puteū interitus h̄ est infidelitat igno-
rantia vñ habeāt eternalit̄ interire.

Secundū impedimentū im- pediens intellectū est ignorātia

Capitulum. ij.

Secundus pute⁹ bitumiosus ē ignorā-
tia ceca. Ignorat enī infelix ꝑctōꝝ
suū miserū ⁊ miserabilē statū. Nō
enī intelligit quē offendit. s. deū: qd̄ cōmissit
scz peccatū: cui seruit. s. diabolo: q̄tū tps ꝑ-
didit qd̄ recupare nō poterit in eternū. Ig-
norat etiā qd̄ ꝑdidit qz ꝑadysum: q̄tam pul-
chritudinē amisit. s. aīe sue: qd̄ icurrit. s. acer-
bissimā inferni penā. Sic ꝑrou. vij. scriptus
est. Ignorat stultus q̄ ad vincula trahat: do-
nec trāsfigat sagitta cor eius. Insup de tali-
bus ꝑs ait: Nescierūt neqz intellexerūt in te-
nebris ambulāt: mo. oia fundamta terre. s.
in ꝑucto sue dānose mortis. Hic pute⁹ bitu-
minis ille ē de q. ij. Regl. xvij. mystice dictū
est: q̄ tulit mulier ⁊ expādit velamē super os
putei. Hec mulier cecitas ē que tūc velamen
sup os putei ꝑdit cū igrātiā sui stat⁹ i aīaz pec-
catoris inducit: Sed vt testat ap̄ls. i. Corin.
xiiij. Si q̄s ignorat ignorabit. Et ꝑs. de illis
ꝑdicat. Veniat. i. veniet illi laque⁹ quē igno-
rat. Et ꝑrou. xxi. Impiget ad laqueos mor-
tis q̄s ignorat. Alā. vij. Si nō crediderit nō
ꝑmanebit.

Tertū impedimentū penitē- tie impediens est exemplum de linguendi. Cap. iij.

Tertius pute⁹ ē exēplum delinqndi.
Considerat enī hō ꝑctōꝝ q̄ multū

sunt qui male viuūt sicut ⁊ ipse ⁊ q̄os ꝑctōꝝ: q̄
rū quidā sunt eo sapiētiores in scia ⁊ natura
nobiliores etiā in ꝑgenie ⁊ in fame celebra-
te. Infideliterqz interrogat ⁊ mirat di. Nun
qd̄ tor ⁊ tanti dānari debēt. Contra q̄s Eccl.
xxxij. scriptū est. ꝑctōꝝ hō vitabit correꝑtio-
nem ⁊ fm voluntatē suā inueniet compatiōē
Et eiusdē. c. vij. Nō pecces in multitudie ci-
uitatis: h̄ est exēplo multitudis ꝑraue. Rōnē
dō assignat Aug⁹. ij. q. i. c. multi. di. Nā non
ꝑpterea min⁹ ardebūt qz cū multis ardebūt
imo etiā magis: qz q̄to plura i igne sunt li-
gna tanto magis inualefcit ignis. Qd̄ natu-
rali qdā instinctu intelligēs diues ille epulo.
Lu. xvj. Rogabat abraam vt mitteret lazaz
in mūdū q̄nqz frīb⁹ suis q̄s i mūdo relique-
rat ꝑniaz ꝑdicare. Et i h̄ n̄ ē vez qd̄ b̄z. Sola-
cium ē miseris socios h̄fcin ꝑenis: quia q̄to
plures in inferno damnant: tanto amplius
accidētalis pena augmētat̄ eis. Hinc ꝑrou.
xx. c. scriptū est. Pondus ⁊ ꝑodus: mēsuraz
mēsuraz. i. ꝑsiderare secū alios ꝑctōꝝes vñqz
abomiabile est apud deū. Hoc qdā sapiens
ait: Si oēs deberēt saluari dēpto vno: time-
rem ne forē ille. Et si oēs deberēt dānari ex-
cepto vno: laborarē q̄ essem ille. Hoc ē in my-
stico sensu puteus ille: de q. i. Machab. vij.
scriptū est. Quosdā de populo mactauit in
puteum magnū ꝑiecit.

Quartū impedimentū peni- tentie intellectū obfuscās ē spes longioris vite. Cap. iij.

Quartus pute⁹ est spes diu viuēdi
q̄ Contra q̄s ꝑs. ait: Viri sanguinū
et dolosi nō dimi. di. suos. s. quis
tanta est falsa spes q̄ diu viuē cre-
dunt qz sic ꝑcupiscūt: qz licet centū ⁊ amplius
viuerēt ānis adhuc nō dimidiarēt dies suos
fm Alex. de hal. qz. s. cupiūt nunqz mori: vn-
de si viuerēt etiā mille ānis nunqz dimidia-
rent terminū ꝑcupitū. Addat q̄ Jaco. iij. c.
ait: Que ē vita n̄fa: vapor ad modicū ꝑarēt
et deiceꝑs exterminabit. Et Job. xiiij. ait: Hō
natus de muliere breui viuēs tpe: repl. mul-
mise. q̄ q̄si flos egre. ⁊ ꝑte. ⁊ fu. ve. vii. ⁊ nū.
i eo. sta. ꝑma. Et. c. xx. Laus impioꝝ breuis
est: ⁊ gaudiū hypocrīte adīstar ꝑūcti. Si af-
cenderit vsqz ad celū supbia ei⁹: ⁊ caput ei⁹
nubes tetigerit: q̄si sterq̄liniū in fine ꝑdetur
Et q̄ eū viderāt dicēt: Ubi ē: velut somnium
aduolās nō inueniet: trāsiet sicut visio nocte-
na. Et ꝑs. etiā ait: Uidi impiū superal. ⁊ ele.
sicut ce. libani: trā. ⁊ ecce si erat: ⁊ que. cū ⁊ n̄

est inuentus locus eius. Et iterum **Mat. xij.** **U**gilate nescitis enim quando dominus veniet: sero an media nocte: an gallicantu: an mane: ne cum venerit reperire inueniat vos dormientes. Hic est puteus dicitur **Gen. xxyj.** dicitur: quod ysaac appellauit alium puteum inimicitia quia hec vana et falsissima spes quotidie inimicitia inter deum et animam augmentat. In hunc puteum ceciderat et pemptus est diues ille: dicitur **Lu. xij.** scriptum est. quod aie sue dicebat: Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos: requiesce: comede: bibebat: et epulare. Dixit autem illi deus. Frustrate hac nocte animam tuam repetent a te: que autem parasti cuius erit: imo tu quod parasti cuius eris? Hi sunt quatuor putei ad intellectus tenebrositate corde spondentes in quibus defixa intelligentia excecatur ut nesciat ad patriam viam reuertii.

Articulus. iij. dicitur vltimis quatuor impedimentis patrie impediunt facultatem peccatis ne valeat penitere.

Primo quod sunt alij quatuor putei bituminis pertinentes ad facultatem videlicet ne quasi valeat penitere hominem peccatore. **Primo** est pigritia. scilicet timor recidendi. **tertio** presumptio. **quarto** despicio.

Primo patrie impedimentum ne homo penitere possit negligens pigritia nuncupatur. **Cap. j.**

Rimus autem puteus est pigritia. scilicet quod homo differt de die in diem penitere et profiteri. Nil enim homo seipso vilius est plusque seipsius negligit quam aliquid suorum. **Contra** quod **Prou. xix.** Qui negligit vias suas mortificabit. Sicut namque plerique quod peccatorum sarcina vel arena quatuor et criminibus pleni expectant quod dragesimam. Ecce iam venit putationis tempus: iam transijt hebdomada prima: venit secunda iam tertia et quarta recedit: iamque abeunte quinta et sexta ad septimam iam veniamus. Ecce igitur iam nunc tempus acceptabile et nihilominus ad confessionem non venit ut verificetur quod de talibus **Esai. xxxvij.** scriptum est. **Parada** remanda. scilicet tu de inspiracionibus sanctas expecta reexpecta. scilicet de anno in annum de die in diem quod reuertat ad patriam: modicum ibi modicum ibi: hoc est modicum reuertit ad patriam est quod dragesimam: et modicum in quod dragesima ut vadant et cadant retrosum. id est semper deteriorent et perant. scilicet in naturalibus bonis et illaqueant criminibus multis et capiant in eternis supplicijs. Sicut nempe quidam similes accipit pingui vel fati siluestri quod non vult veni-

re nisi carnes rubee ostendant. Sic tales negligentes et pigri ad profitendum non vadunt nisi die veneris sancta quibus vtrum valeat penitentia illa de qua valde timendum est: tunc quod impeditati accedunt: tunc quod multitudini tunc ad professionem currenti paucitas non sufficit confessorum: tum quia rari sunt confessores intelligentes et zelum animarum habentes. Propterea sequitur quod in tribus verbis peccator erit impeditus nolo dicere absolutus et expeditus ab eis: sic deterioris conditionis domum reuertet peccator quam prius esset cum se credat fuisse confessum et non est: imo forte per mortale peccatum suum confessorem secum ad inferos traxit: si in tali officio negligens vel insufficientis fuit. Ecce quantum periculum secum portat negligentia ista. Hic est ille puteus dicitur **Lu. xij.** dominus ait: Cuius vestrum asinus vel bos in puteum cadit et non continuo. id est sine dilatione extrahet illum. Hinc de hoc pigro dicitur **Eccli. xxij.** De stercore bovis lapidabitur piger.

Secundum impedimentum penitentiae impediens facultatem est recidendi timor. **Cap. ij.**

Recidens puteus est timor recidendi. Dicit enim intra se insensatus peccator. Quid mihi perderit profiteri: quod potero in bonis inceptis perseverare cum ardua sit via que ducit ad vitam: ut dicitur **Mat. vij.** quod me potero a luxuria posterum continere: similiter ab iniustis lucris: a mendacijs: a blasphemijs: a piuribus: ab iniurijs et vanitatibus: a ludis: choreis et gulostantibus: quod potero ieiunia ecclesie obseruare et festa: quod effugiam periclititates et officia periculosa data et similia: quod potero effugere versucias diaboli cui sunt mille nocendi artes et modi ut dicitur **2. xvj. q. ij. c. visis.** Quod etiam euadant laqueos mundi qui allicit decipit et trahit et nos fragiles ad relapsum producit. Nec aduertit peccator quod ex assumpta penitentia hostis debilius factus est: confususque discedit: unde et si iterum reuertatur miteme timendus est. Nam uti **Hiero.** ait: Parum timendus est hostis qui non potest vincere nisi volentem. Insuper ex depositione peccati et ex secure conscientie libertate homo robustior est contra insidias eius tanquam fortis armatus et a carcere liberatus: quia penitentia armatura dei est. de qua **1. Ep. vj.** apostolus ait: Induite vos armatura dei ut possitis stare adversus insidias diaboli etc. Insuper adiutores habet omnem cetum iustum: quia in mystico corpore christi per gratiam manens particeps fit omnium aliorum me-

nec in multis deferendum esse intelligunt. Hinc sequitur q̄b̄ inter maxima et piculossima impedimēta penitētie diffusiusq̄ tractanda q̄ in precedenti sermone fecerimus p̄numeranda sunt. Propterea in verbo p̄posito dñs ait: Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei etc. Ad litterā enī: quia in cathedra regendi et p̄cipiēdi sedent pontifices et doctores quando docēt et predicāt populo mandata dei: ideo per cathedram regēdi et p̄cipiēdi atq̄ docendi auctoritas designatur quasi dicere velit dñs. In hac cathedra auctoritatis ecclesiastice dum deo p̄mittente et ecclesia clerici p̄seuerant. Omnia quecūq̄ dixerint vobis. s. ad cathedram. i. ad eorum officium spectantia seruate. i. in corde p̄memoriam et voluntatem bonam: et facite. i. sate opere adimplere: s̄m̄ x̄o opera eoz. s. si mala sunt nolite facē. q. d. Auctoritate dei q̄ in eis residet parere curate: opera x̄o q̄ vtiq̄ sunt illorum non dei cuz mala sunt oīno imitari cauete: s̄m̄ q̄ glo. interli. ait: Doctrinam tenete non vitam. Et de hac differētia dignitatis seu potestatis p̄sonarū tenentiū illam. Magister sen. in. ij. d. vl. c. pe. discit diligēter. Chrysostom⁹ q̄s ait: Freq̄nter d̄ hoīe malo doctrina bona p̄cedit. Ecce terra vilis p̄ciosum aurum p̄ducit. Nunquid p̄pter terrā vilem p̄ciosum aurum p̄temnitur: non. sed sicut aurum eligitur et terra relinquitur: sic et nos debemus doctrinam accipere et mores relinquere. Nam apibus herbe necessarie non sunt sed flores herbaruz. Flores colligunt et herbas relinquūt. Sic et flores doctrine colligite et p̄uersationē relinquite vbi sit inutilis herba. In quibus verbis q̄rta b̄ est clericalis religiositas et auctoritas indicatur qua sit vt ex p̄senti p̄cepto dñi q̄libet dignitati ecclesie parere debeat que non peccat cleric⁹ crimen fugiat quando peccat. Ad plenozem atq̄ vtiliozem intelligentiā dicendorum circa venerationē sacrorum et ecclesiastice potestatis et dignitatis tria ad p̄sens p̄sideremus. Primo sacrum locum. secundo sacrum gradum. tertio sacrum p̄ceptum.

Articulus primus. Q̄ta veneratione sunt digna ecclesiastica templa.

primo autē p̄sideremus circa venerationem sacrorum ipsummet sacrum locum et templum. Quod quidem reuerentia dignum esse probatur se p̄tuplici ratione seu respectu. Primo p̄pter

p̄sentiam dei. secundo p̄pter reuerentiaz dñici sacramenti. tertio p̄pter assistentiam angelozum. quarto p̄pter diuersa beneficia ibidem nobis donata. quinto p̄pter maiorum exempla et signa. sexto quia sunt ibi res sacre. septimo quia ibi diuina officia celebrantur.

Q̄ ecclesia reuerentia digna est q̄ ibi est p̄sentia dei. Ca. j.

primo quidem templum dei reuerentia dignū est p̄pter p̄sentiaz dei. Relucet quidē in templo sancto p̄sentia dñi sabaoth: sicut p̄s. testatur di. Dñs in templo sancto suo. Et iterum idem ait: Deus in loco sancto suo. Hinc omnes fideles hortatur alibi d. Adorate dominū in atrio sancto eius. Q̄ in persona fidelium id facere spondit di. Introibimus in tabernaculū eius: ad. in loco vbi ste. pes eius.

Quanta sit templis dei reuerentia exhibenda quando ibi est p̄sentia dñici sacramēti. Ca. ij

secundo est templis dei reuerentia exhibenda p̄pter p̄sentiam dominici sacramenti. Q̄ quidem in hoc seculo est super oīa venerandum. Q̄ charissimi q̄ta reuerentia ac modestia circūspecta ingredimur et moramur i aulis dñozum ac in p̄sentia magnatoz ne q̄c̄q̄ irrisione dignū agam⁹ seu loq̄mur. q̄tomaq̄ in p̄sentia eius qui est rex regum et dñs dñantium. Hinc Hiero. ad p̄machiū et oceanū in. ij. cpla inq̄t. Timeo ne q̄s p̄risum introim⁹ ecclesiā sic d̄ nob̄ rideat d̄s: sicut scriptū est. Qui habitat in ce. irri. eos: et dñs sub san. eos. Q̄ta igit̄ indignitōe turbat dñs cōtra illos q̄ aspectib⁹ impudic⁹ et p̄catiōib⁹ effrenat̄ sacra dei tēpla et edes tanq̄ publica p̄stibula meretricū p̄phanāt. Qua insup iusticia s̄ matres et p̄sanguineas irasceat seueritas dei q̄ tanq̄ meretriculas exornatas p̄stituūt filias et puellas corā oculis p̄catoz in tēplis sacris: imo in p̄spectu dñici sacris duz diuina mysteria celebrant. Qua deniq̄ snia punient q̄cūq̄ ibidem turpia atq̄ sacrilega opant. Q̄ infanū hūanū gen⁹ p̄tra vos. i. Corinth. ij. ap̄ls acerrima p̄clamat p̄denatiōe di. Si q̄s tēplū dei violauerit dispdet illū d̄s. Hinc etiā ad l̄faz forte q̄nq̄ h̄mōi mulieres dispdūt in ptu. Cōtra hui⁹ cemōi Apoca. c. vl. scri. ē. Forl canes et venefici. Hic minas et idig

tur p. Esa. c. j. dñs di. Cognouit bos possessorem suum: et asinus p. sepe dñi sui: israel aut. i. populus christianus me non cognouit: et populus meus non intellexit. **U**e g. gēti peccatrici: p. lo. g. ui iniquitate: semi neq. filijs scelerat. **P**iscat igitur homines insensati ab irrōnabilib. creatur. q. ta ueneratiōe sit dignū dñicū sacm: ac cū q. ta reuerētia ac tremore p. uersari debēt in ecclesijs ubi p. tinue hēt hostia p. secrata. **N**otent exēplū de rustico q. dā cupido et auaro: q. cū cupet diuitijs abūdare: maleficū p. suluit fiducialit. querēs q. uia ditari posset. **L**ui maleficus p. siliū dedit: q. cū in pascate suscipet corpus christi illud secrete ex ore extractū seruaret in māu atq. i apū alueolo locaret: et sic cūcte uicioz apes ad mellificādū ad ei. alueolū p. uēirēt. **Q**uo facto audi mirabile dictu apes rustici antedicti cū apib. uicinoz ecclesiūculam cū altari de ipsa cera scitissimo sacro mirando artificio p. struxerūt. **E**xtrahēs itaq. mella de alueolis p. sumato iam tpe uenit rusticus mel querēs in eis et uasa repit uacua. **M**irās q. deuēit ad alueolū i q. posuerat dñi cum corp. **A**udit apes mirabilib. melodijs circūquaq. in aere resonātes. **L**ūq. appropinquet ad locū ubi erat dñicū sacm subito q. dā impetu uindicādi oēs ille apes irruerūt i eū aculeis suis illū cūctis uirib. suis affligētes. **S**entiēs itaq. in hmōi dei uirtutē subito secedit a loco. **C**urrēs ad p. p. sacerdotem aperit scelus suū et miraculum dei patefacit. **C**ongregat p. ls iudicio sacerdotis: currūt uindiq. gentes et debitis solennijs concurrunt ad locum ubi erat locatū dñicū sacm. **Q**uib. appropinquātib. de alueolis eleuant apes mirabilib. melodijs et p. cinantib. choris in aere iubilabāt. **S**acerdote itaq. reuerenter p. spiciēte in alueolū antedictū cernit i eo ecclesiūculā cereā cū altari miro artificio ab apib. fabrefactū et sup. altare residere dñi cum sacm. **S**tupet sacerdos cūctiq. astātes āmiratiōe replent. vel admirati replent deuotione. **E**xtrahētes deniq. p. dictā ecclesiāz cū dñico sacro et debita deuotiōe ad ecclesiāz trāsferētes p. summis reliquijs seruauerūt. **E**x his manifeste apparet q. reuerētia et timorosa deuotiōe assistere hēt oēs in ecclesijs in q. bus adest dñicū sacm. **P**ropterea statutus est de p. se. di. ij. c. p. resbyl. q. semp. p. infirmis habeat eucharistiā in ecclesia p. parā: quaz in loco honorabili locare debet cū lampade accensa semp. astāte. **D**e p. nia aut. male custodientis eucharistiā sacrā habet in. c. subsequētū ibidem.

Quoniam veneranda sunt dei templa quia ibi astant multitudines angelorum. **Capitulum. iij.**

Tertio ueneranda sunt templa dei propter assistentiā angeloz. **H**ic ap. l. i. Coz. xj. ait: **D**ebet mulier uelamen hēre sup. caput suū. p. p. angelos. **O**b triplicit. exponit mg. sen. sup. hunc passuz in glo. sup. epl. pauli. **P**rimo p. p. angelos. s. q. ad custodiā cuiuslibet un. bonus angelus deputat. est. **H**inc **H**iero. ait: **M**agna ē dignitas asarū: ut uaquez habeat ab ortu natiuitat. in custodiā sui angelum deputatū. **S**ecūdo etiā p. p. angelos q. assistūt in ecclesia dñico sacro. **U**n. **G**rego. **Q**uis fidelū dubiū hēre possit in ipsa imolationis hora ad sacerdotis uocē celos aperiri et in illo christi mysterio angeloz choros adesse ymis summa sociari: et unū q. dem ex inuisibilib. et uisibilib. fieri. **H**ec in. iij. sen. di. xj. **T**ertio uo. p. p. angelos. i. p. p. ecclesiasticos sacerdotes q. angeli nūcupant. ne. s. ex femiarū lasciuo aspectu scādalizent: maxime cū occupant in officijs sacris. **E**x his manifeste clarescit q. oēs angeli in ecclesia existētes cū uiderint p. mulieres corā dñico sacramento aīas sibi in custodiā datas multipliciter auferrī p. tra eas acriter indignant. **S**imiliter p. tra q. scūq. q. cūq. modo in ecclesia dñm offendentes.

Quoniam ecclesie uenerande sunt quia i eis suscipim. multiplicia beneficia dei. **Capitulum. iij.**

Quarto sunt honoranda dñica templa p. p. diuisa bñficia nobis in eis data. **I**bi enī primo baptizamur et ab originali culpa curamur: ex quo efficiamur dilecti filij dei. **S**ed sicut **R**homa. viij. apostolus ait: **S**i filij et heredes: heredes quidem dei coheredes aut. christi. **S**ecūdo p. firmamur. s. ut stabiliiores simus in gratia dei. **T**ertio q. ibidē p. p. niaz et p. fessione recōciliamur: et d. lapsu atq. relapsu p. seqmur mīaz d. **Q**uarto etiā in eisdē ad diuisa officia spūalia ordiamur. **Q**uinto in sup. ibidē audimus diuisa officia et sac. **S**exto i eisdē suscipim. mltiplices indulgētijs cōmissoz. **S**eptio q. ibi suscipim. scitissimū sacm p. qd. saluat et libati sumus. **E**t merito q. libz d. d. tot bñficijs ibi recepti laudare deū et cum p. pheta iubilādo d. cātare di. **S**uscipim. de. misericordiā tuam scilicet multiplicē in medio templi tui. **E**x p.

dictis igitur patet q̄ merito his bñficijs indig-
num se reddit q̄ ibidem aliqd indignū ait:
Hinc q̄ addendū est q̄ q̄to sanctior locus ē:
tanto ibi cōmissa grauior est offensa.

**Q̄ in nullo christ⁹ sic feruidū
zelū ostēdit: sicut pro honorādo
dñico templo. Cap. v.**

Q̄into dñica tēpla honorāda sūt
pp̄ter maioꝝ exempla et siḡ. Et vt
exordiu sumam⁹ a chusto: p̄sde-
ra mēs deuota q̄ta reuerētia honorauit do-
minus iesus christ⁹ hierosolymis templū dei
Nam cū hierusalē intrabat solit⁹ erat statim
visitare templū: illud q̄ suis officijs et benefi-
cijs honorabit. Ibi enī cōiter predicabat: ibi
orabat: ibi q̄ miracula frequētius faciebat.
Deinde ad oīū n̄m inflāmāda corda ad ze-
lum diuini cultus in templis dei maiorē ze-
lum ostendit p̄tra inhonorātes dñicū tēplū
q̄ p̄tra suos crucifixoꝝ duos aut q̄libet
alios sceleratos. Nec alicui sceleri corrigē-
do legim⁹ posuisse manū nisi p̄tra inhonorā-
tes deū in tēplo suo. Propt̄ h̄ enī vt scribitur
Mat. xxi. Intrauit iesus in templū dei: et e-
ciebat oēs vendētes et emētes in templo et mē-
sas nūmularioꝝ et cathedras seu sedilia ven-
dentū colūbas euertit et dixit eis: Scriptū ē
Esa. lvi. Dom⁹ mea dom⁹ ofonis vocabitur
vos aut̄ fecistis eam speluncā latronū. Ad
x̄bū p̄t̄i toto p̄nti arti. esse aliud thema Jo.
q̄. c. ij. scriptū est. Q̄ cū iesus fecisset q̄si fla-
gellū de funiculis: oēs eiecit de templo: oues
q̄ et boues et numularioꝝ effudit es: et mēsas
vendentū colūbas euertit. Et his q̄ vende-
bant colūbas dixit. Auferte illa hīc: et nolite
facere domū patris mei domū negociatiois
Scribit̄ q̄ Dross⁹ in chronicis suis. Q̄ cum
pompeius vigintiduos oriētales expuḡisset
reges: sempq̄ in rebus bellicis triumphass̄
ad vltimū in hierusalē veniēs obsedit tēplū
p̄fugiētes ad illud cepit et infem̄it. Alij q̄ scri-
bunt q̄ etiā ibi collocauerat eq̄s. Ex q̄b⁹ oī-
bus diuino iudicio factū est: vt qui ante i oī-
bus victor erat: nōst hoc infelicit victus fuit.

**Q̄ dignū est honorare domi-
ni templū cū ibi sint multa diui-
na et sacra. Cap. vi.**

Sexto honorāde sūt ecclia dei. q̄ i
illis sunt res sacre vt pote reliq̄e
sc̄toꝝ: pamēta sacra: calices sacri:
verba sc̄tissima ex ore altissimi p̄dita: imo de
corde christi egressa sicut d̄ verb̄ sc̄tissimi euā-

gelij patet. Hinc monuit beat⁹ fr̄sc̄iscus fra-
tres suos potissime ad reuerētia verborum
sc̄toꝝ: et maxie noīis dei. Q̄m̄ ait ad insinuādā
in nob̄ n̄ri altitudinē creatoris et ipsi n̄raz de-
bitam seruitutē debem⁹ vasa et officialia cu-
stodire que p̄tinet sc̄tissima v̄ba dñica. Pro-
pter h̄ moneo fr̄es meos et oēs in christo cō-
ferto q̄ten⁹ v̄bicūq̄ inuenerint scripta diui-
na verba sicut p̄nt̄ venerent illa q̄ta ad eos
spectat: et si inhoneste iacēt seu dispa recolligāt
et reponāt i honesto loco. In sermōib⁹ q̄s
locur⁹ est dñm honorātes: m̄ta enī sc̄rificanē
p̄ v̄ba dei: v̄tute v̄boꝝ x̄pi altar⁹ p̄ficiē sac̄m.
Propter h̄ oīa ob reuerētia sacroꝝ et deuoti-
onē antiq̄r canes et porci aues et falcones et
quecūq̄ p̄similia de honestātia sacra dei p̄ ex-
orcistas de ecclesijs pellebāt. Iux̄ q̄d Mat.
vi. dñs ait: Nolite sanctū dare cāib⁹: et mar-
garitas nolite p̄icē an̄ porcos: licz iux̄ altiorē
sensum eiciēdi poti⁹ sint canes a veris p̄di-
catorib⁹ detrahētes: atq̄ porci: h̄ ē in ecclesia
p̄catores q̄b⁹ margarite sacrarū rex merito
denegāde sunt.

**Q̄ in ecclesia sūt officia parady-
si ideo est celebriter honoranda
Capitulum. vii.**

Septimo et vltio honorāda sūt dei
tēpla: q̄ in eis oīa officia celebrā-
tur. Queq̄dez oīa officia sunt an-
geloz: sicut cātare p̄dicare legere orare et dñz
laudare. q̄. quelibet ecclesia sit puulus para-
dyfus. Ibi enī sicut p̄pheta testat̄ sunt p̄nci-
pes p̄iūcti p̄fallētib⁹ i medio iuuēclaz tym-
panistiaz. Tales p̄ncides gaudēt d̄ eccliaſticū
officijs atq̄ laudib⁹: sic fac̄ amorosa m̄ cū au-
dit filiōlū suū cātare et balbectare. Ex oīb⁹ igit̄
iam p̄dictis manifeste apparet q̄ iux̄ta suam
Augl. Nemo in oratorio aliqd agere dz nisi
ad q̄d factū est v̄n̄ et nomē accepit. Propter
h̄ oīa statutū ab ecclesia emanauit eē d̄ imu.
ec. c. decz domū dñi sc̄tudo lib. vi. vbi scri-
ptum ē. Decet domū dñi sc̄tudo: decz vt in
cui⁹ pace fact⁹ ē loc⁹ eius: cult⁹ sit cū debita ve-
neratiōe pacificus. Sit itaq̄ ad ecclesias hūi-
lis et deuot⁹ ingressus: sit i eis q̄eta p̄satio:
deo q̄ta: inspiciētib⁹ placida q̄ p̄siderātes vel
circūstātes nō solū instruat h̄ etiā reficiat. Et
sequit̄: Attēdanē in loc̄ eisdē intēl̄ p̄cordijs
fac̄ solēnia: duos ofonib⁹ insistat. Null⁹ i lo-
cis eisdem in quibus cum pace et quiete vo-
ta conuenit celebrari: seditionez excitet: con-
culcationem moueat: impetumue commit-
tat. Lessent i illis v̄niū statū et societātū quo-

rumlibet p̄silia contiones ⁊ publica plamentata: Cessent vana ⁊ multo fortius sedit ⁊ p̄phana colloquia: cessent p̄fabulatioes quelibet. Sūt postremo quecūq; alia que diuinū possent pturbare officiū aut oculos diuine maiestatis offendē ab ipsis p̄sus extranea: ne vbi est peccatoꝝ venia postulāda ibi peccati detur occasio aut dephendant p̄ctā committi. Cessent in ecclesijs earumq; cimiterijs negociatioes ⁊ p̄cipue nūdinarū ac fori cui⁹ cunq; tumultus: ois in eis seculariū iudiciorum strepitus ⁊ quiescat: nulla ibi causa p̄ laicos criminalis maxime agat̄. Sint loca eadez a laicoꝝ p̄ragionib⁹ aliena. Ordinariū locoꝝ hoc faciant obseruari suadēda suadēat: inf̄dicta huius canonis auēte compescāt: ad h̄ alios qui in ecclesijs ipsis magis assiduos et ad p̄missa idoneos deputādo: ⁊ nihilominus p̄cessus iudiciū seculariū ⁊ specialit̄ plate sententie in eisde locis oino careant roboze firmitatis: hec ibi. Quicūq; ergo oia p̄dicta vel ignorauerit vel etiam non digna aiaduersione pensauerit corde ore ⁊ ope attestet̄. Ac cū iacob. xxviii. Gēsi. q. euigilans fateatur ⁊ dicat. Clere dñs est in loco isto ⁊ ego nesciebaz. Dauensq; cū eodem addat: Et terribilis est locus iste: non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi.

Articulus. ij. in quo ostenditur septemplex ratione q̄sta reuerentia persone ecclesiastice digne sint.

Secundo p̄siderem⁹ circa venerationem sacroꝝ sacrum gradū. s. sacerdotalem ⁊ p̄ p̄seq̄ns etiā maioruz. Licet enī multa in p̄cedentib⁹ in honore materialū ecclesiarū sint tacta. Que quidem in honore p̄sonarū ecclesiasticarū satis apte tēdunt s̄m q. ij. Achab. c. v. scriptū est. Nō p̄pter locum gentē sed p̄pter gentē locū elegit dñs. Clarus tamē atq; vilius de dignitate ecclesiastica disseram⁹ cum necessario h̄ exposcant infelicia t̄pa nostra in quibus hufianoꝝ pestifera heresis insurrexit atq; in tāto roboze diuino iudicio in tam paruo tempore vires sumpsit. Pro tuēda igitur catholica veritate firmiter tenendū est q̄ quilibz sacerdos dum ab ecclesia tolerat̄ licz non sit iustus vt decet debet ab oibus honorari. Et h̄ septuplici ratione seu respectu. Primo ratione dignitatis. scdo ratione medialitatis. tertio rōne p̄ncipalitatis. q̄rto ratione vtilitatis.

q̄nto ratione nobilitatis. sexto ratiōe exemplaritatis. septimo ratione potestatis.

Que debent sacerdotes honorari quia vicem dei tenēt. **Ca. j.**

Primo enī honorādi sunt sacerdotes ratione dignitatis. Sunt enī vicarij dei i terris vt animas christi sanguine redemptas seruēt curent ⁊ maxime sp̄ualiter pascant. In cui⁹ mysteriū Jo. xxi. ait dñs petro: Simon iohannis amas me: dicit ei petrus: Dñe tu oia nō stit: tu scis quia amo te. Dicit ei dñs. Pasce oues meas. Ecce q̄ petro in p̄sona alioꝝ sacerdotum cōmissa est a dño animarū cura. Abaga ē igit dignitas sacerdotis qui vicē dei in aiabus pascendis atq; regēdis gerit i terris. Propterea Eccl. vii. ad horum honorem horat̄ di. In tota anima tua time dominū ⁊ sacerdotes illius scitifica: honora deū ex tota anima tua ⁊ honorifica sacerdotes. Et contra spernētes vel inhonorātes in sacerdotibus ecclesiasticū gradum Lu. x. dñs ait: Qui vos spernit me spernit. Unde recitat̄ mḡ historiaꝝ: Q̄ cū alexāder capta gazza iret hierusalem iadus orabat pro gēte sua. Cui dñs ait: vt p̄sideret ⁊ ciuitatem sericis ornaret ⁊ pontificalib⁹ indutus obuiam pergeret alexandro: q̄ ⁊ fecit cum sacerdotib⁹ ⁊ ciuium multitudine magna. Quem cum alexander videret pontificalib⁹ indutum ⁊ sup cidarim ianuā in qua erat scriptū nomē dñi tetragramathon descendit de eq̄ solusq; adijt et nomē dñi adorauit: atq; pōntificēz venerationem est. Petētib⁹ autē q̄re pōntificē iudeoꝝ adorasset ait: Nō hūc adorauit sed deū cui⁹ p̄ncipatū sacerdotij tenet. Nā p̄ somniū deū in tali habitu vidi q̄ mihi p̄ncipatū p̄sarū se vaturū in visione p̄misit.

Honorādi sunt sacerdotes cū habeāt officiū angeloz inter populum ⁊ ipsum deum. **Cap. ij.**

Secundo honorādi sunt sacerdotes rōne medialitatis. Sūt enī medialit̄ores int̄ pplm ⁊ ipsuz deū. Cū enī sacerdos publica sit p̄sona atq; totius ecclesie sit. q. os. Que q̄dē vnū est corp⁹ p̄ vinculū charitatis. Idcirco nō solū sacerdotū ofo s̄ ⁊ sc̄ti sac̄ti oblatio atq; sūptio totū corpus ecclesie d̄z vegetare. h̄nc Malach. iij. Angelus dñi exercitū nūcupat̄. Sicut enī angelus medi⁹ est inter deū ⁊ ipsam aiaz seu populum: sic ⁊ sacerdos huius medialitatis

officium tenet atq; exercere debet. Hinc dicitur sacerdos. q. sacrum dans: quia a dño sacra suscipere debet: que & ipse populo suo dispenset. Et licet ipse peccator sit: gratiam tamen in alios ipse transfundit p sue officio dignitatis: vt ponit mgr sen. in. iij. di. xix. c. iij. vbi Aug^o. ait: Dicitur est a dño in numeris ad moysen & aaron sacerdotes. Vos ponite nomen meum super filios israel: ego dñs benedicam eos: vt gratiam traditā per mysterium ordinati transfūdāt hoibus: nec voluntas sacerdoti obesse vel pdesse possit sed meritum benedictionē poscentis. Hec ille.

Q sacerdotes honorādi sunt quia sunt capita populorum.

Capitulum. iij.

Tertio sunt sacerdotes etiaz honorandi ratione pncipalitat. Officium namq; capitis i populo habet qd membris & vitam & sensum p̄tinue admistrat. sic sacerdos & sensum dei & vitam gratie iplo suo dispēsat: p̄p̄ h̄ d̄r sacerdos q̄si sacra dās vel q̄si sacer dux. Et i vey sit q̄ q̄n caput dōlz cetera membra lāguēt. Nihilomin^o incōpabilit̄ mal^o maluz est q̄ & deterius ē ho mini habere caput precisum q̄ caput vulneratum vel fractū. Sic vtiq; incōpabilit̄ populis christianis piculosus & damnosus ē: licet hussite & heretici p̄trariū dicant nō habere moderno tempe malos religiosoz & malos sacerdotes q̄ illos habere etiam si i multis iusticie aduersent. Quid enī modernis temporib^o sequeret si cessaret in popul^o verbum dei qd hodie a multis non iustis in ecclesia predicatur. Quid si cessarēt p̄sules cōfessores & celebrātes ceteraq; ecclesiastica sacramenta ministrātes. Hic. xvj. q. vj. c. si fortassis. dictum est: **Q** etiam prelatis inutilib^o sit debita reuerētia exhibēda. Nam ad mēbra non p̄tinet caput ledere vel impugnare: sed a lesione p̄tegere & defensare: seq; pro eo ne ledatur exponere: lesioq; sanitatem oīum diligentia p̄curare: sicut naturalit̄ hoc agūt corporalia membra.

Q sacerdotalis dignitas honoranda sit propter utilitatem quam ex ea populi consequuntur

Capitulum. iij.

Quarto est sacerdotiū honorandū ratione utilitatis. Sacerdotes namq; populum primo per p̄fessionem a

maculis purgāt & tanq; spūales medici a varijs languorib^o sanant. Hinc Eccl̄. xxxvij. scriptum est. Honora medicū p̄pter necessitatem: creauit enī illum deus. Sed quidam tanq; frenetici p̄tra medicos spūales insanunt: eosq; detractionib^o dilacerant & discerpunt. Secundo vō in gratia per sacra p̄firmant. Tertio q̄ p̄ auctoritatē celum referāt dicente dño Mat. xvij. Quicūq; alligaueritis sup terrā: erunt ligata & in celis: & quecūq; solueritis sup terrā: erūt soluta & in celo: que vtiq; clauē non errāre intelligi debēt nec a tua vtilitate retrahat quorūdā clericoz deformis: vita cum nō despicias in tua necessitate candelā alios q̄dem illuminantes seq; p̄tinue p̄sumentem. Nec insup despicias crucem in capite vie iter tibi monstrātē: nec tam seipsam inde mouentem: nec q̄ despiciat ipsa campana ad p̄dicationē alios vocās: nec tamen ipsa q̄nq; ad p̄dicationē descēdēs. Clir vtiq; discretus & prudēs a quolibet suscipit si qd bonū exemplū p̄bet: impio relinquens impietatem suam. Quia vt scribit̄ Proū. i. Frustra iacitur rethe. i. exemploz maloz ante oculos pennatoz. i. ante oculatas & xtuofas mentes hoīum sensorum. Et ad h̄ dñs Lu. xvj. hortatur di. Facite vobis amicos d̄ māmona iniqtatis. Et fm aplm Rhoma. xij. Noli vinci a malo. i. exemplo: sed vince i bono. i. in discreta edificatiōe boni malum scilicet proximi tui.

Q nobilitas sacerdotalis gradus reddat honorabiles sacerdotes. **Capitulum. v.**

Quinto sacerdotali gradu ē reuerentia exhibēda rōne nobilitat. Sūt etenim reges & regis eterni filij p̄p̄ gradū sicut p̄pheta ait: Ego dixi dijs estis & filij ex. omnes. In cuius siqdem signū tonstram. q. coronā in capite gestant. Cur deniq; dici nō merent̄ reges cum illi seruiāt cui seruire regnare est. Hinc autem Eccl̄. x. scriptū est. Super faciem scribe. i. cuiuslibz sacerdotis imponet de^o honorē suū: hoc lumie illustratus gloriofus franciscus asserere solitus erat: q̄ si obuiaret angelo simul & sacerdoti prius reuerentiam debitam faceret sacerdoti q̄ angelo dei.

Q exemplo maiorum & maxime respectu christi a cūctis sūt honorabiles sacerdotes. **Ca. vj**

Sexto honorandi sunt sacerdotes ratione exemplaritate. Sumant obsecrationes exempla maiorum. Legimus enim quod postquam fidelissimus imperator cum sacerdotum consilio in ecclesia provocatus: nec primum locum ausus sit tenere nec se priorum commiscere ceteris sed se de nouissima occupauit. Scias vero quod ab eis approbatas audiuit ita venerat: ac si eas de diuina maiestate sensisset emanasse iudicando. Theodosius quippe imperator magnus ob unicum notam tamen eatenus quod a sacerdote mediolani. Ambrosio a regali usus et insignis imperii suspensus est: et indictam sibi penitentiam homicidij patienter et solenniter egit. Cur tamen per multa vagamur? Nonne dominus iesus christus adhuc in tenera etate dum staret in medio doctorum et transgressorum diuine legis matrem eum querenti respondit. **Lu. ij.** Quid est quod me querebatis? nesciebatis quia in his que preteritis mei sunt oportet me esse. **In B** manifeste ostendit quod esse in medio doctorum adhuc tamen licet peccantium tenentium locum dei in terris amplius erat esse in his que preteritis sui erant quod stare in cohabitatione materna: considerata figura carnalis generationis quam mater ipsa tenebat. Voluit nihilominus etiam spiritualis affectum carnali proponendum esse manifeste docere: et quod in carnali affectione nequaquam sit cultus et reuerentia summi patris.

Quod sacerdotis potestas est infinita et quod creatorum creatorum superat potestatem. **Capitulum vij.**

Sextimo est honorandus gradus sacerdotalis ratione potestatis: quod soli habent potestatem corpus diuini consecrare. **Q**ue quidem potestas tanta est primo quod superat potestatem demonum. secundo superat potestatem angelorum. tertio superat potestatem archangelorum. quarto superat potestatem virginis gloriose et omnium creatorum. **P**rimo inquam superat potestatem omnium demonum. **Q**ui quidem habent incompatibilem potestatem per respectum ad quamlibet potestatem huius mundi. **S**icut **Job. xij.** de demone testatur dei. **N**on est super terram potestas que ei comparet. **S**ed maior utique est sacerdotis potestas. **N**am quis demones toto studio ac conamine nitantur per iniquitates peccatorum claudere celum: peccantibus sacerdotibus sacra penitentia ministrando plures quam illi claudere possunt celum peccantibus seu penitentibus aperire. **I**n cuius mysterium cum sacerdotibus ab episcopo ordinantur: potestas clauium ab eisdem cum sacerdotali caractere ministratur: sicut habetur in. **iu. sen. di. xix.** **S**ecundo sacerdotalis potestas superat potestatem etiam angelorum. **L**icet enim unum angelum

possit unum celorum mouere iuxta sententiam. **doc. in. ij. sen. tñ** mime potest unum ipsorum celorum de celo ad terram tam cito transferre: sicut radius solis emittitur ab ipso sole. **S**acerdos vero suo mysterio transfert verissimum corpus christi de empyreo celo ad ipsum altare sacrum: et hoc in tanta temporis breuitate seu tam cito sicut est diffusio solaris lucis quemadmodum in. **iu. sen. di. xj.** phibetur. **T**ertio sacerdotalis potestas superat potestatem archangelorum. **Q**uemadmodum enim archangeli ad terram preter mittunt re angelos: sicut habetur de angelica hierarchia: sic sacerdos potest eos euocare ad terras cum dei visibilia celebrat sacra: teste **Grego. i.** omelia pascali qui ait: **Q**uis fidelium dubium habere possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri: et in illo christi mysterio angelorum choros adesse summis sociari? **Q**uoniam quidem ex inuisibilibus atque visibilibus fieri. **Q**ue recitat **Agg. in. iij. sen. di. xj.** sicut iterum ad aliud propositum allegatum est. **S.** **Q**uarto quod superat potestatem virginis gloriose et omnium creatorum. **A**irgo amorosa et benedicta excusa me apud te: quia non obloquor pro te: cum veritatem quam dixit se esse filius tuus fateor coram te et sacerdotium sicut super dictum est in templo ipse pretulit super te. **I**n quatuor quidem excelsis sacerdotis potestas virginis potestatem. **P**rimo in breuitate. secundo in maiestate. tertio in immortalitate. quarto in replicabilitate. **P**rimo quidem excelsis in breuitate. **S**i quis enim haberet clauem que quatuor resolutionibus aperiret seram: nonne potentior teneret quam ea que eandem seram in octo resolutionibus aperiret? **L**inea nempe virginis clauis extitit paradysi: et in octo dictionibus tanquam in octo lingue quasi clauis resolutionibus aperuit celum. **N**am cum angelo nunciante respondit octo verba. **P**rimo ait ecce: nec fuit celi reuerata sera: nec insuper cum secundo super adiuuerit: ancilla. tertio quasi dicitur ait: et sic de reliquis verbis virginis sensus per que omnia simul sumpta et completa celi ianua patefacta est atque virtute illorum verborum. **V**erbum caro factum est: et habitauit in nobis. **S**ed longe maior est in hoc sacerdotalis dignitas et potestas cum per quatuor consecrationis verba ianuas aperiat paradysi atque de celis ad terram christum trahat. **H**ec nihilominus consecrationis verba tante sunt dignitatis atque virtutis ut silentio nunc ponimus quam eloquio ueneranda sint. **P**rimum et ultimum per utilitatem fidelium referabo. **A**it. **n.** sacerdos in consecratione corpori christi. **H**oc. **P**er istud verbum si aperit celum nec

propterea scipis et de privi. c. religiosi. in cle.
 cauendum est religiosi et predicatoribus platis
 ecclesiarum ne detrahant: quod quidem dignum me-
 rito et rationabile est. Et hoc ostendi potest septuplici via
 Prima est exceptio nullorum. Secunda exempla
 maiorum. Tertia admonitio sanctorum. Quarta indiscre-
 tio reprehensorum. Quinta obstinatio clericorum. Sex-
 ta experientia factorum. Septima deterioratio po-
 pulorum.

**Quod predicator in generali repre-
 hendere debet. Capitulum. i.**

Prima namque via est exceptio nul-
 lorum: quia quoniam predicator vitia reprehendit
 sicut nullum nominare debet nec etiam
 inculpare: sic nullum exceptuam cum
 inuehit contra superbiam: contra luxuriam: contra auari-
 ciam et cetera homini de platis et sacerdotibus et
 religiosi intelligi habet: sicut imo amplius
 quam de ceteris quibuslibet: quia maius pondus et
 periculum incurrit eis quam aliis. Unde hinc apostolus ad
 Gal. vi. Unusquisque onus suum portabit.

**Multiplici patet exemplo quanta
 plati reuerentia digni sunt. Ca. ij.**

Secunda autem via est exempla maiorum.
 Et primo exemplo Hiero. q. xvi. q.
 j. c. si clericus inquit: Non est humilitatis
 mee neque mesure de ministris ec-
 clesiarum sinistrum quod propter dicere: habent illi ordi-
 nem suum et gradum. Item exemplo Constantini: de quo
 xvij. di. c. in scripturis legitur Constantinum dixisse
 Vere si propriis oculis vidissem sacerdotem
 dei aut aliquem eorum qui monastico habitu circum
 amicti sunt peccantem: chlamydem meam expolia-
 rem et cooperire eum ne ab aliquo videretur. Et. xi. q.
 j. c. sacerdotibus dicitur. Ecclesiastica testatur hi-
 storia: quod cum pie memorie Constantino principi scri-
 pro oblate accusaciones contra ipsos fuissent li-
 bellos quidam accusaciones accepit et eosdem qui
 accusati fuerunt episcopus provocans in eorum respectu
 libellos quos accepit incendit. Item et in vos
 causas vestras disponite: quia indignum est quod nos
 iudicemus deos. In hoc si quidem manifestans quanta
 reuerentia veritus sit presbyterorum crimina vel con-
 uitia publicare. Et Cham reprobi filij maledi-
 cionem incurrere quod patris vereda non tenuit ut
 scribit Gen. ix. Que facta et verba sepe in ca-
 sibus filij Johanes elemosynari referrebat.

**Quod illuminati facti spiritus induxerunt
 ad reuerentiam ecclesiastice dignita-
 tis. Capitulum. iij.**

Tertia via est admonitio sanctorum. Des

nempe illuminati spiritus atque sancti ad hanc re-
 uerentiam ecclesiastici gradus induxerunt: in quibus
 maxime clarescere potest ex admonitione beati
 francisci: qui in plerisque episcopis suis suos admo-
 nebat fratres ne obloquerentur contra clericum dum
 ab ecclesia tolerantur. Si contra feceritis ha-
 bebunt sacerdotes amicos et adherentes suos
 et detrahent vobis et dictis vestris: et ubi quere-
 batis aiarum fructum atque salutem: totum vertet in
 scandalum et confusionem. Unde cum esset semel in
 lombardia et a quodam heretico accusaretur: sibi
 sacerdos quidam statim in prospectu heretici co-
 ram sacerdote genuflectens manum eius oscu-
 latus est.

**Quod sacrilegium sit platos eccle-
 sie increpare. Capitulum. iij.**

Quarta via est indiscretio reprehens-
 so. Si enim in quolibet peccatore corripiendo
 charitatis et discretiois or-
 do seruari debet secundum quod Mat. xvij
 precepit dominus: multo amplius in quolibet plato et
 sacerdote atque religioso: quia ex tali indiscretio-
 ne maiorum mala sequuntur: propterea in sacrile-
 gia numerantur. Unde. xxij. q. iij. c. non in peccatu-
 um. Rabanus ait: Non in peccatu dānamur
 cum iniuste iudicamur: dicite patris. Nec dāna-
 bit illum cum iudicabit illi. Multi sacerdotum cul-
 pam zelo dei se persequi putant: sed dum indis-
 crete hoc agunt: sacrilegium faciunt incurrunt: et dum
 precipites quasi ad emendandum ruunt ipsi quasi magis
 deterius cadunt.

**Quod ex indiscreta correctio non
 corrigitur sed deterioratur clerus.
 Capitulum. v.**

Quinta via est obstinatio clericorum:
 quia clerus sic publice confusus contra
 ordinem charitatis et iuris deterio-
 rat: et ubi secundum sententiam christi ubi. s. de fraterna
 correctio loquens correctio finis esse debe-
 at correctio peccatoris. Hinc manifeste apparet
 sequi deteriorationem eius. Nam abiecto rubore
 tales insanunt contra omnem manifestissimam verita-
 tem. Et nisi predicator sit cautus cum a secularibus
 ut fieri solet impingitur detrahere clero defacili
 in scandalum ruet. Nam primi seculares qui ad
 hoc agendum impellent suadent eis aliquid comodo-
 do tpali totum contrarium agent: imo ipsi sacer-
 dotibus adherent.

**Quod per experientiam patet quanta peri-
 culi sit prelatos corripere indi-
 crete. Capitulum. vij.**

S **E**rra via ē expiētia scōz. Nā ostēdit h̄ expiētia manifesta: qz nunq̄ vidi ex tali indiscreta correptione cōmunit nisi scandalū seq̄ z obnubilationē imo q̄sq̄ p̄fusione veritatis z fraterne salutis. Nā cum p̄dicator exemerit gladius p̄tra clerum orta iam p̄tentioe z pugna q̄ de facili fieri solet populi scelera d̄ necessitate tacere oportet. Nā cū vsurarij sodomite sacri legi excōicati ceteriq̄ scelesti se senserint tāgi vbi p̄mo suadebāt p̄dicati publice rēphēdere clerū: ipsi p̄mi adhibebūt clero z sic oīno cessabit in virisq̄ dei honor z aiarū fructus. De q̄ exp̄tus Hiero. ait: Frustra niti z neq̄ aliud fatigādo nisi odiū querere extreme de mentie est. hec ille in p̄logo sup̄ Esdras.

Qz populo longe deteriores fiunt cum p̄dicatores ecclesie p̄latos redarguunt indiscrete.

Capitulum. viij.

S **E**ptima via ē deterioratio p̄forū Nā ex hac indiscreta p̄dicatioe seu detractioe p̄ctōres populi deteriorēs sūt. Predicet q̄libet ḡtus verbo dei z redarguat scelera grauiā p̄ctōz: intonet p̄tra errātes: fulgura emittat: p̄tra ḡues iniquitates interserat aliud q̄d tangit clerū statim que ḡuissime tangūt p̄ctōres sceleratos obliti sunt. Sola memoria remanet ei q̄d tetigit sacerdotēs: illud. q. fabula versat̄ in ore vulgi: illud p̄petua mēoria retinet: imo q̄ ridiculosū ē si p̄s in sermōe tedio calore seu frigore cruciatur. Et p̄dicator p̄tra sacerdotes z p̄latos seu religiosos verbulū p̄ferat aut annūciat se dicurū: statim euigilāt dormiētes affecti tedio hylarescūt calore: insup̄ estuātes aut frigore cruciati in auditu talis oblocutiois in rorem eis vertit̄ calor: i temperiē estus z i veri amēnitatē horrendū friḡ: fames q̄ z sitis a memoria euanescūt. Et q̄d deterius est sceleratissimi p̄ctōres respectu cleri corā pp̄rijs oculis sūt iusti z sancti. Hoc aut̄ Jo. p̄uidēs affuturum Apocal. vi. in sexto sigillo q̄d est temp̄ p̄s sicut alibi oīsum ē de h̄mōi ait: Qui dicit̄ mōtib̄ z petris: cadite sup̄ nos. Graui⁹ sicut q̄dē ē q̄ peccare p̄ctm̄ excusare: q̄d tñ cōiter fieri solet vt q̄libet cōium p̄ctōz p̄ctm̄ suū excusare velit p̄ compassionē ad p̄ctā sup̄iorum. Quasi enī mōres sup̄ inferiores se cadūt cuz ruine magnoz hōiuz inferiorū culpas. q. nul las in oculis pp̄rijs faciāt apparere. Cū h̄ie re. iij. c. ait: Iustificauit aīam suā adūfatrix israel in compatiōe p̄uaricatricis iuda. Auerfa

trix siq̄dē israel ē peccatrix cōitas christiano rum q̄ deo peccādo p̄tinue adūfat. Hec autē nō simplici iusta d̄z nec a deo q̄dē iustificata sed seipsum iustificasse narrat̄ in compatiōe p̄uaricatricis iuda. Nemo q̄ppe corā deo ex h̄ innocētior siue melior est: quia se peior alius inuenit̄: tamen iustū seipsum reputat q̄libet inferiorū cum peiorē se attēdit quolibet superiorū: quoz stat⁹ p̄ p̄uaricationē iuda p̄grue designat̄. Iuda enī p̄fessio d̄z que magis debetur statui platoz eo q̄ christum doctrinaz virtutū exemplis coram multitudine p̄fiteri tenetur. Sed tu o insensate peccator q̄ temeritate audes aīam tuam exemplo sacerdotis impij seu p̄lati aut cuiuscūq̄ religiosi mali in eternū interitum dare qui ex p̄plo illi⁹ nolles tuam adhuc florentem vineā vindemiare: imo nec denariū p̄dere. Nunquid etiaz si videres physicū in interitū ire ex potiōe quā tibi offerret nūq̄d volūtarie sumeres illā? credo certe q̄ si. Quō igitur h̄mōi clericoz exēpla sponte sequeris in mortali in tuam p̄ditionē eternam. Addatur q̄z q̄ etiam sepe merito plebis z diuino iudicio fit vt appareat monstrū in populo atq̄ ponat̄ in vtre veteri vinū nouū z dirumpat vt impio p̄lo eis p̄similis p̄ferat̄: sicut Osec. c. iij. ait: Erit sicut p̄s sic z sacerdos. Hoc aut̄ lat⁹ dixisse velim non vt p̄ h̄ maiorū crimia defendant̄ sed gradus ecclesiastici p̄seruent̄ z defensentur: q̄bus amotis perit christiana fides q̄sq̄ oīno fatendū sit q̄ eoz exempla mala multos ięrantes p̄ fragiles scandalizēt in ecclesia dei. Scripsi etiam latius sup̄ dicta vt pleriq̄ p̄dicatores zelum quidez habētes: sed nō semp̄ fm̄ sciam a zelo precipiri p̄seruent̄ atq̄ dño operante in clero z in populo per prudentē et circūspectam discretionē vitia extirpent̄. atq̄ virtutes z gratie inserāt̄. Nemo igitur dubius esse debet q̄ reuerentia p̄pter deum circa predicta sacra z mentem in soliditate fidei firmat̄ z deo humilē atq̄ subiectū seruat̄ nec non z diuinā gratiā impetrat: sicut Eccl. xxxij. dicitur. Pro reuerētia accedet tibi bona gratia. Quā ex obseruantia predictorū nobis largiri dignetur benignitas saluatoris. Qui cum patre z sp̄s̄sancto viuit z regit̄ in secula seculoz Amen.

Feria. iij. post. ij. dñicam in quadragesima de consuetudine mala z de remedijs contra eam Sermo vicesimus primus.

Principes genti

Primū dñantur eoz: et q̄ maiores sunt p̄tēz exercent inter eos: non ita erit inter vos. **Mat. xx** hesternō q̄dez sermōe vtilima tractata sunt q̄bus et ratio p̄sonat et p̄scia dicit atq̄ ad ea ois sc̄ptura artat et exhortat. **Sz** multa q̄dē p̄dicti p̄stāt impedimēta et maxime inueterata et impia p̄suetudo peccādi. **Magnas** siq̄dem in his et in oibus malis suscipiūt vires crimina cum ex p̄suetudine sumpserint p̄ncipatum: q̄d etiā p̄ verbū p̄positū moralit̄ intellectū indicat christus cū ait: **Principes gētiū do. eo. et q̄ rē.** Per gentes nempe in tota scriptura sacra crimia et p̄ctā: sicut per populum dei virtutes et gratie moralit̄ denotantur. **Horū** siq̄dem p̄ncipes dñant cum in q̄libet vicio hoīum mala p̄suetudo obinet p̄ncipatū. **Et** q̄z tunc in eos maiores exercent p̄tatem cū i varia vitiā ruere cogūt p̄verse p̄suetudines. **Sed** non ita erit inter vos p̄uidos et discretos et christianā religionē sectantes ait dñs et mgr̄. **In** q̄bus verbis q̄nta. s. p̄suetudinalis religiositas demōstrat. **Circa** quā tria mysteria ad p̄ns p̄siderem⁹ de p̄suetudine mala. **Primū** crimiosam dñationem: ibi: **Principes gentiū do. eo.** Sc̄dm̄ impiosaz exactionē: ibi: et q̄ maiores sunt p̄tātē exercent int̄ eos. **Tertiū** virtuosam liberationē: ibi: non ita erit int̄ vos. **Et** his tribus potest exponi illud q̄d scribit̄ in ps̄. vj. in p̄sona aīe lamentantis de mala p̄suetudine ac dicit̄: **Inueteraui** int̄ oēs inimicos meos. **Discedite** a me oēs q̄ opa. iniq̄. **Q̄d** in p̄senti materia p̄t esse aliud thema. **Inueteraui. i. fact⁹** sum veteris hoīs mēbz p̄pter peccati p̄suetudinez ecce primū: inter oēs inimicos meos. i. inter demones et peccata: ecce sc̄dm̄. **De** his **Baruch. iij.** **Quid** est israel q̄ in terra inimicoz es: inueterasti in terra aliena: coinquinat⁹ es cū mortuis: deputat⁹ es cū descendētibus in infernū. **Discedite** a me oēs q̄ opamini iniquitatem. i. p̄suetudinē malam: ecce tertiū.

Articulus prim⁹ de septē officijs que exercent in hoīe cōsuetudines male dū in aīa dñantur.

Primū mysteriū circa malā p̄suetudinē p̄tractanduz est p̄siderare eius crimiosam dñationē. **Iurta** q̄d dñs ait: **Principes gentiū do. eo.** **Qui** enim facit p̄ctm̄ seru⁹ est p̄cti vt dicit dñs **Jo. viij.** **Ideo** adulterendū est q̄ ḡda

tim septem officia exercent p̄suetudines male dum in hoīe dñantur. **Primū** enī eozū officiū est aīam interimere. sc̄dm̄ a bono retrahere. **tertū** in culpis inlatenare. **q̄rtū** corda indurare. **q̄ntū** diabolo subiugare. **sextū** hominē vilificare. **septimū** p̄sc̄ptionē generare

Q̄z p̄pter malam consuetudinem multa ventalia in mortalia conuertantur. **Capitulum. j.**

Primū officium malarū ac dñantiū p̄suetudinū est aīam interimere. **Multa** siq̄dem sunt p̄ctā q̄ venialiter cōmittunt si nō p̄suetudinarie sūt: sed postq̄ in p̄suetudinē trāsierūt mortalit̄ perpetrant. **Ps̄. xxv. di. c. vñū** orarium. s. alias ante mediū scriptū est. **Multa** enī ex deliberatiōe p̄cedūt que nisi sepi⁹ iterata et in p̄suetudinē fuerint redacta q̄uis uent post mortē nō tñ eternalit̄ perdūt. **Er**go ex hoc videtur q̄ si in p̄suetudinē trāsierunt mortalia sūt. **Et** de multis talib⁹ de **Augustini** sentētia in codē. c. subiūgit: vbi ait: **Q̄z** si ebrietas assidua sit inter mortalia computatur. **Et** similit̄ de multis alijs minutis culpis quas ibi enumerat di. **Quoties** aliq̄s in cibo aut potu plus accipiat q̄ necesse est ad minuta p̄ctā nouerit p̄ncipē: quoties quis pl⁹ loquitur q̄ oporteat plus tacet q̄ expedir: q̄ tiens paupem impotente petentē exasperat quotiens cum sit corpe sanus alijs ieiunātib⁹ prandere voluerit q̄ intelligit̄ de ieiunius n̄ p̄ceptis. **Sequit̄:** **Aut** somno deditus tardus ad ecclesiā: surgit sup̄le nisi missa sit debita ex p̄cepto. **Sequitur:** **Quoties** excepto filioz desiderio vxorem suam coguerit: quotiens in carcere positos tardius inq̄slerit: infirmos tardius visitauerit: si discordes ad p̄cordiam reuocare neglexerit: si pl⁹ aut primū aut vxorem aut filium aut seruū exasperauerit q̄ oportz: seu cuiq̄ p̄sone maiori aut ex voluntate aut ex necessitate adulari voluerit: et multa p̄similia ponit que ex p̄suetudine mortalia fiunt.

Q̄z mala consuetudo ad bene opandū reddit hoīem ponderosum et grauem. **Capitulum. ij.**

Secundū officiū est a bono retrahere. q̄d iuste sequit̄ ex p̄cedenti. **Reddit** enī hoīez ponderosus et grauem ad opera virtuosa. **hinc** **hiere. xij. c. ait:** **Si** mutare p̄t ehyops pellem suaz: aut pardus varietates suas: et vos

poteritis bñfa. cū didicerit malū. **U**sus cito inflectit naturā fm Amb. de officijs. Et de hñsatis. s. sermo. xix. ar. j. c. iij. dictum est.

Consuetudo mala in peccatis hoīem ligat atqz catenat. Ca. iij

Ertū officiū ei⁹ ē culpīs ligare et incatenare qđ etiā ex pcedēti merito solet seq. **L**igat enī hō ex mala qđam psuetudine: sicut d̄ sampso ne Judicū. xvj. mystice scriptū est. **Q**ui pmo septē neruceis ⁊ adhuc humēnib⁹ funib⁹ ligatus ē. scđo funib⁹ nouis. tertio licio septē crinib⁹ capitū circūplexo ⁊ clauo in terra defixo circūligato. q̄rto xō post capilloz abraseonē cap⁹ exocular⁹ vinculis ferreis catenatus ⁊ incarcerat⁹ ad voluendū molā loco asini deputat⁹ est. **S**ic moralit̄ euenit peccatorizimo enī ligat⁹ p recentē psensum mēt̄. secundū p opis nouitate. tertio p iteratiōis āpleationē. q̄rto xō rasis capillis cogitationuz bonarū intelligētia excecāt: vinculis malarū psuetudinū catenāt: ponit̄ in carcere obstinatiois puerse ⁊ ad molā frēntatarū impietātū tanqz bestia ligat⁹ est. **E**t de talib⁹ ps ait In circūitu malarū psuetudinū impij ambulat. **D**e hac enī catena **E**sa. lviij. ait: **S**i absteris de medio tui catenā. i. psuetudinem malā suple salū eris. **I**n idē qđ mysterium **Bo. xj.** **L**azar⁹ q̄riduan⁹ ⁊ fetens institis circumligatus erat. **I**hinc etiā **Berū.** ait: **C**olupras habita libenter repetit: repetita blādif psuetudo ligat: ratio psopit. **F**acit enī psuetudo sicut recētes nuces qđ⁹ coīnq̄nate manus multis lorionib⁹ non mūdantur.

Indurat utiqz corda consuetudo peruersa. Capitulum. iij.

Cartū officiū pseqns ex ptractis ē corda indurare. **S**icut enī aq̄ constricta gelu longa psuetudie chry stallus efficit: sic ⁊ humana corda pctōz gelu p longaz psuetudinē pstringunt et indurant. **U**ñ **Eccī. xliij.** **F**rigidus vent⁹ aq̄lo flauit. i. temptatio diaboli iualuit: ⁊ gelauit chry stallus ab aq̄. i. mollia corda facta sunt dura p psuetudinē longā. **E**t iterū **Job xij.** scriptū est. **I**ndurabit̄ cor ei⁹. q. lapis. s. ex psuetudine mala: ⁊ restringet̄ q̄si malleatoris incus: q̄ q̄toplus pcutit: tāto amplius indurat. **I**hinc ē qđ hmōi mēs fit seuior ac nequior in flagellis: ⁊ vñ ex adūsīs debebat hu militari ⁊ flecti inde in maiorē neq̄tiā puale scit. **I**n cui⁹ mysteriū **Apocal. xij.** scriptū est **E**t vidi vnū de capitib⁹ eius occisum i mor-

tem. i. vnū de septē criminalib⁹ veniēte causa emendandū. **E**t plaga mortis eius curata ē **H**oc ē incmedabile eē psperit: p̄p̄ hanc eandem causam ps. ait: **S**iat. i. fiet ei suū. s. p̄m̄ ex psuetudine mala sicut vestimentū qđ operitur ⁊ sicut zona qđ semp p̄cingit. **H**inc. **Eccī. xxiij.** **J**udiscipline loq̄le ne assuecat os tuum: **S**equit̄: **H**ō assuefact⁹ verbis improperij dieb⁹ oibus vite sue non erudiet. s. qz induratū est cor eius sicut lapis.

Seruum diaboli facit hominem consuetudo mala. Ca. v.

Untū qđ ad pcedētia sequit̄ officiū eius ē aiām diabolo subiugare. **A**nscri ⁊ miserabiles hoies nō adūtūt qđ p malā psuetudinē diabolus in tantā seruitutē ⁊ insaniam deducit eos vt dicē possit eis ⁊ facē: sicut. **J. Regl. xj** **N**aaas amonites viris iabes qđ⁹ ait: **I**n h̄ feriam vobiscū fedus vt eruā oium vrm ocu los dextros: ponāqz vos opprobriū in vniūso israel. **T**unc eis naas. i. diabolus oculos dextros eruit sibi pfederat̄ cū intētiōes ⁊ affectiōes ad dexterā eterne glorie dirigētes p psuetudinē malā ad t̄palia ⁊ vitiosa. q. sinistra diuertit vt vere licet sepius sine merito subiugando se dicē possint illud **Esa. xxvij.** **P**ercussim⁹ fedus cū morte: ⁊ cuz inferno fecimus pactum. q. dicāt. **M**anus n̄ras posuimus in man⁹ diaboli ei homagium faciētes nunqz recedēdi ab eius opibus: nec aduertimus n̄ram t̄palem ⁊ eternaz sub impio talis dñi ⁊ tam impij seruitutem.

Reddit consuetudo mala hominem despicabile ⁊ abiectum Capitulum. vj.

Ertū officiū est pseqns ad p̄dicta scz hoīem vilificare. **F**acit enī hominē despicabilem abijciēs ab eo oēm dignitatē nobilitatē atqz honorē. **U**ñ **Eccī. xli.** de talib⁹ scriptū est. **F**ilij abomiationū sūt filij pctōz. i. impiarū culparuz: ⁊ qđ puerfat. s. p malā psuetudinē: secus domos impioz aboiationū filij sūt. **F**ilioz pctōz p̄bit hereditas. s. si malas psuetudies a parentibus sumāt: ⁊ cū semie illoz assiduitas opprobrij. s. ex eadē mala psuetudine erit. **D**e p̄re impio conquerunt filij: qm̄ p̄p̄ illū. i. p malas psuetudines q̄s didicerūt ab illo sunt in opprobrio. s. t̄pali ⁊ sempiterno.

Sub dñio demonū pscribit̄ hō ex consuetudie mala. Ca. vij

S Eptimū q̄ officū eius p̄st oia su-
 pradicta est p̄scriptionē generare
 Scdm enī q̄d habet ex de p̄scrip-
 c. vig. lāti. P̄scriptio nō in fauo-
 rem malefidei possessoris sed in penā rem su-
 am p̄sequi negligēt̄ introducta ē. In iusto
 iudicio fit vt postq̄ hō rē aliquā pacifice pos-
 sederit p̄ longū tps ex diuturnitate t̄pis imp-
 petuū fiat sua: licet eā p̄s p̄tra iusticiā possi-
 deret. Nec enī demū facile recuperat possessio
 quā tuē antiq̄ p̄scriptio. Sic p̄scriptio asarū
 sub dñio antiq̄ hosti iuste a iustissimo dō intro-
 ducta ē vt ex mala p̄suetudie longa fiat pec-
 cator imp̄petuū diaboli seru⁹ licet antea illū
 diabolus p̄tra iusticiā possideret. In huius
 mysteriū Exo. v. Pharaō p̄ quē diabolus my-
 stice figurat filios israel. i. aias pctōz iure p̄-
 scriptiōis possidere volebat di. Nescio dñm
 et israel non dimittam.

**Articulus. ij. de septuplici ty-
 rannide quā exercet in homine
 consuetudo mala.**

S Ecū dū mysteriū circa malā p̄sue-
 tudinē p̄tractādū: est p̄siderare ei-
 us impiosam coactionē: de q̄ dñs
 subdit: Et q̄ maiores sunt. s. ad inclinanduz
 ad mala: p̄tāt. s. violentā exercēt in eos. s. si
 bi obediētes. Per septē tyrānides seu violē-
 tias q̄datim p̄cipitat aiam in infernū. Cōsue-
 tudo enī mala p̄mo pctā grauiora facit. se-
 cundo minuit naturalia bona. tertio reddit
 p̄mptū ad mala. q̄rto p̄cipitat in pctā. q̄nto
 peccare cogit. sexto in vltimā despationē in-
 ducit. septimo eternaliter damnat.

**Ex maloz cōsuetudine longa
 nō leuiora pctā reddūt. Cap. j.**

P Rima tyrannis seu violētia p̄sue-
 tudinis male ē qz peccata grauiora
 facit. Auget enī crīmen p̄suetudo
 puerfa ex diuturnitate lōgena: si-
 cut patet. xxiiij. q. j. in. c. scisma. et ex d̄ symo.
 c. nō satis. et ex de p̄sue. c. vl. imo q̄to longi-
 or ē p̄suetudo irrōnabilis et puerfa tāto gra-
 uiora pctā reddunt. Irrōnabilis autē p̄suetu-
 do ab Inno. exterminat q̄ reprobat a iure si-
 cut satis nō. ex de p̄sue. c. vl. Ex h̄ patet igit̄
 qz p̄suetudo caudarū in vestimēt̄ manicarū
 tāta imoderātia amplarū: capilloz mortuoz
 localū imoderate p̄ciosoz et multoz p̄simili-
 um q̄to longior ē tāto neq̄oz rōnabilis repu-
 tatur: imo taliū nō p̄suetudo sed abusio nun-
 cupāda ē: nec min⁹ q̄ corruptela p̄nitiosa vi-
 tari d̄z: sicut patz di. viij. c. mala. vbi d̄z. Aba-

la p̄suetudo nō min⁹ q̄ p̄nitiosa corruptela
 vitāda ē q̄ nisi cit⁹ radicit⁹ euellat in p̄uilegi-
 orū ius ab impijs assumit et incipiūt p̄uari-
 catiōes varie: p̄sumptiōes celerrime nō cō-
 presse p̄ legib⁹ venari: et p̄ p̄uilegioz more p̄-
 petuo celebrari. Et ibidē. c. veritate. Augu-
 air: Nemo p̄suetudinē rōni et veritati p̄pō-
 nat: qz p̄suetudinē rō et veritas semp̄ exclu-
 dit. Et. c. se. Grego. air: Adūtenū est q̄ dñs
 dicit: Ego sum veritas. Et in. c. frustra. Au-
 gu. etiā inq̄t: Frustra inq̄t q̄dā cū rōne vicūf
 p̄suetudinē nob̄ obijciūt: q̄si p̄suetudo ma-
 ior sit veritate aut nō sit in sp̄ualib⁹ seq̄nduz
 q̄d meli⁹ a sp̄sctō reuelat. Hoc plane vtz ē:
 qz ratio veritatis p̄suetudini p̄pōnēda est et si
 p̄suetudini veritas suffragat̄ nihil opoztz fir-
 mius retinere. Et. c. p̄suetudo. Btū. Lypa-
 nus air: Cōsuetudo sine v̄itate vetustas er-
 roz est. Sed de h̄mōi corruptelis et abusioni-
 bus maxime mulierū dicit infra.

**Qz p̄ malā cōsuetudinē pau-
 latim cōsummūt in hoīe gratie
 gratis date. Cap. ij.**

S Ecūda tyrānis ē: qz diminuit na-
 turalia bona: et maxie bonos mo-
 res: paulatimqz comedit et deuo-
 rat ac p̄sumit. Propterea Eccl. xij. c. air: Nō
 est enī ei bñ qui assidu⁹ ē in malis. Et hiero.
 xlvij. c. air: Fertilis erat moab. s. in bonis
 morib⁹ ab adolescētia: et req̄euit in fecib⁹ suis
 scz p̄pter p̄suetudinē malā. Et sequit̄: Pro-
 sternēt eū. s. demōsetz pctā eius: et vasa ei⁹ ex-
 hauriēt. i. v̄tutes et opa gratuita atqz bonos
 mores exhauriēdo p̄sumēt. Hec est q̄rta be-
 stia que Pañ. vij. describit̄: terribilis et fortis
 nimis: h̄ns dētes ferreos: et vngues: quedā
 comedēs: quedā cōminuēs et reliq̄ pedibus
 p̄culcāt: qz p̄suetudo mala bona gr̄uita tollit
 atqz p̄sumit bona sp̄ualia acq̄sita: vtputa sci-
 entiam et virtutes: p̄sumitqz bona naturalia
 p̄culcat et atterit. Seu dicam⁹ qz comedit bo-
 na gr̄e: cōminuit bona fortune. Hinc. j. Aba-
 chab. j. c. mystice scriptū est. Qz antiochus i-
 scificationē in multitudie q̄ui et aliq̄ cōminu-
 it et alia abstulit. Quid p̄ antiochū nisi diabo-
 lus infernalis p̄ueniēt⁹ designat̄: hic siqui-
 dem mentē ingredit̄ p̄ p̄suetudinē malaz in
 multitudine. s. reiteratoz maloz. Et addit q̄
 ui: qz q̄ue dānū aie infert et q̄uit p̄sciaz p̄mit.
 Hinc Eccl. xij. c. nos admonet di. Abemēto
 creatoris tui in dieb⁹ iuuetutis tue: et anteq̄
 qbus dicas: non mihi placēt: anteq̄ tenebre

scat sol et lumē et stelle et luna et reuertant nubes post pluuiā. Licet enī iustificās grā subito et tota simul i hoīe se auertēte a deo illi auferat: dona tñ et grē grās date p̄ p̄suetudinē malā paulatim decrescūt. Et h̄ ex euidentissimā dispēsatiōe iusticie et miē dei: vt ex ea pte q̄ p̄ iusticiā grē minuunt hō ad p̄niam mouetur atq; ex alia pte q̄ p̄ miam grē nōdū sunt oīno ablata ad p̄ficiēdā p̄niam adiuuet. Periculosissimū est q̄dem p̄ malā p̄suetudinē se nescere in p̄ctis. Sicut exemplū de salomōe habem⁹: qui cum sapiētissim⁹ esset dū p̄ malā p̄suetudinē p̄seueraret in culpīs sic paulatim insatuatus est vt idola sequeretur. Sicut iij. Regl. xij. c. scriptū est. **Iuuent⁹ q̄ ad puerionē et bonā vitā aptior repit cū naturales grē vigent atq; gr̄uita dona q̄ p̄ subiūcta significānt nōdū oīno sunt ablata et p̄sumata.** Quid igit p̄ solem qui splendēs et vigēs et calens est nisi in iuuetute aīa intelligētia p̄spicitia splēdens memoria vigēs atq; volūtas feruēs significat? Et q̄d p̄ lumē nisi luminosa ratio demonstrat. Stelle siq; dez sunt corpora rei sensus in iuuetute splēdidi: in corpe quasi stelle in celo fixe. Luna eq̄dem est ipsa mutabilis caro que sepi⁹ in fluxu lune tanq; luna mutat atq; modo pallefcit: mō albescit: modo in puericia est cornuta: in iuuetute est plena: in senectute reuertit cornuta et curua. **Hec oīa tunc p̄ malā p̄suetudinē tenebrescūt cum in senectute inuenerata vitia regnant et grē reuertēdi ad deum amisse et p̄sumpte sūt.** Et q̄d piculosius est tanto in mentē p̄ceptoris obscurior cecitas generat q̄tū precedentium gr̄arum fuerit abūdantia maior. Et h̄ est nubes que post pluuiā reuertit dicit: **In iugib⁹ nempe imbrib⁹ spissior atq; obscurior esse solet nubes que posterior est.** Sic in q̄to iugior in h̄ genere irrozauerit mentem tanto dīno iudicio cecitatis nubes spissior et obscurior in hoīe erit: que p̄temptā gr̄az per malā p̄suetudinē subseq̄et.

Q̄ per malam consuetudines reddunt homines ad mala p̄mpti et proni. Capitul. iij.

Tertia quidē p̄suetudinis male tyrannis est: quia reddit hoīem pronum seu p̄mptū ad malū. Tales enī sunt sicut peluis in aqua vel gallus sup̄ pinaculū dom⁹: aut molendinū ad ventuz vel sic sine remige nauicla ē in mari: aut puluis in viā vel in platea lanugo. Sunt etiam hī similes nubib⁹ sine aqua aut nebulis tur-

biuib⁹ agitatis vel fluctib⁹ maris: qui a quocunq; temptatiōis agitant impulsu siue carnis siue demōis siue etiā mūdi illuc ducunt et impellunt. Unde p̄ fluctuationem q̄ttuor ventoz signant: sicut **Dasi. vij. scriptum est. Quattuor venti. i. q̄ttuor affectiōes pugnant in mari magno. s. hūane mentis: qz videlicet tales anime modo inani⁹ gaudēt: modo sine moderamine p̄ristant: modo extolluntur spe vana: modo hō inani timore vile scunt et pusillanimes sūt.** Ratio autē quare tales sic reddunt ad malum p̄ni: est ignorātia peccati et delectatio peccadi que ex peccatorū frequēntatione generari solent. **Uñ Celsarius in sermone. Habet hoc infelix p̄suetudo peccadi vt q̄to ampli⁹ quisq; peccauerit tanto min⁹ ipsa p̄ctā intelligat et tāto plus eū peccare delectet.** Unde **Isido. in synonymis** **Assiduitas mores facit: magnus vsus in naturam se vertit.**

Q̄ facile mala consuetudo p̄cipitat hominem de peccato in peccatum. Cap. iij.

Quarta tyrānis est qz p̄cipitat i peccata. Nō enī aiadūt vel ponderat hō cum i mīmo peccat qz ex consuetudine longa decider in maiora. Sic **Eccl. xij. c. scriptū est. Qui spernit modica paulatim decider.** Unde **Mat. xxvj. habet qz petrus primo christū negauit. sc̄do p̄tra christū iurauit. tertio hō detestat⁹ ē et iurat atq; anathematizat dñm iesum christū. hinc Eccl. xx. iij. canet di. Jurationi nō assuescat os tuuz: multi enī casus in illa.** Et iterum in eo. c. ait: **Indisciplinate loquele nō assuescat os tuuz est enī in illa verbū peccati.** Sicut exempluz patet de q̄dam bubulco qui cuz summo mane comederet pira: interrogat⁹ a q̄dam religioso si iam dixisset ad dei laudem p̄ n̄f: iuramento r̄ndit se illud nescire. **Cūq; de iuramento increparet: iurabat itez atq; iurabat et sepius nō iurasse. Dūq; idipsum iuramento firmaret iurabat se nō iurare.** Propterea atente p̄siderēt artifices et mercātes qz si in frequentatiōe iuramentoz et mēdaciōz decipere primū suū intendūt: vel si absq; tali intētiōne mēdacia et iuramēta frequētāt mortaliter peccāt s̄m **Hostien. cū q̄ p̄cor. Rich. et Tho.**

Q̄ta violentia cōsuetudo hominum quasi inuitū peccare cogit. Cap. v.

Quinta hō tyrānis ē quia peccare

hōiem cogit: qz si velit nolit fm adeptā p̄sue-
tudinē peccare necesse ē illi. Scōz enī Berni.
ad fratres de monte dei. Cōsuetudo sc̄da na-
tura est. Quot eteni sunt q̄ de plano fatent
se nō posse p̄tinere a p̄tagione mulierū z p̄si-
milib⁹. Et vñ h̄ nisi qz hec tyrānica p̄suetudo
ad hmōi cogit: x̄gula tortuosa facili⁹ quipe
erigi pōt qd̄ in veteri ligno mime fieri valet.
sic mentib⁹ inueteratis p̄tingere solet. Hinc
Hugo de san. vic. sicut alibi allegatur est. s̄.
regulā Augl. ait: Cogitatio p̄ua parit dele-
ctationē: delectatio p̄sensum: p̄sensus opati-
onem: opatio p̄suetudinē: p̄suetudo necessi-
tatem. Necessitas autem non excusat sed po-
tius accusat sicut superius dictum est. Ad h̄
exempluz patere potest de p̄ho qui ex suoz
guitate mox elect⁹ est in regem cuiusdā no-
bilis ciuitatis. Cū ciues hortaret̄ nutrire fili-
os sub mox debita disciplina: atqz illos auer-
tere a prauis p̄suetudinib⁹ vitioz: nec ciues
huic virtuose monitioni oīno parerēt: nutri-
ri fecit duos captiuos catulos ex optimis pa-
rentib⁹ ortos: vnū in coqna cum oi pingue-
dine z inercia corpulēta: aliū x̄o in oi expiē-
tia loboziōsarū venationū. Ad tps x̄o ip̄lo
p̄uocato in publico z in sup̄dictis morib⁹ re-
iterato sermone ambob⁹ canib⁹ inibi p̄p̄a-
tis in medio populi apponi fecit sartaginez
parapsides masona z p̄similia coqnalita pin-
guedine plena atqz leporē in sperato dimisit
Facto q̄ signo fm q̄ p̄mo docuerat seruos
suos q̄ dimitterent subito canes. Canis ve-
nationibus assuetus insultu p̄mo dentibus
leporē rapit. Alius x̄o canis in coqna nu-
tritrus oibus circūstātib⁹ ad leporē exhortan-
tibus eū: statim cucurrit ad papsides pingues
et ad cetera p̄suetu. Quoquidē memorādo
exemplo ip̄lo mysteriū rescrāte didicēst astā-
tes: q̄te sint violentie vires p̄suetudis male
et bone.

Qz mala consuetudo in pctō-
rum p̄fundū in vltimas despera-
tionem inducit. Cap. vj.

Era tyrānis est: qz in vltimā des-
perationē p̄ducit. Cū Berni. li.
j. de p̄sideratiōe. Quid nō mutat
p̄suetudo: qd̄ non assiduitate do-
metur: qd̄ nō vsui cedat q̄tūcūqz p̄ amaritu-
dine prius exhorrebat vsu ip̄lo in dulce con-
uersum est. Primū tibi importabile videtur
aliqd̄ p̄cessu t̄pis si assuescas iudicabis: non
adeo graue paulo post z leue senties: paulo
post etiā delectabit: ita paulatim i cordis du-

riciam vertit z ex illa in auersionez. Et h̄ est
p̄fundū pctōz. de q̄ Provi. xvij. c. scriptū est
Pctōz cum in p̄fundū pctōz venerit p̄tēnit
scz p̄pter desperationē surgere a pctis. Qd̄
verbū exponēs glo. inq̄t: Qui longius pctō-
rum tenebris inuolur⁹ est cum semel despe-
rat ex desperationē peccādi sibi frena relaxat
sed opprobriū future damnatiōis nō euitat.
Hi sunt de q̄bus p̄s ait: Sicut vulnerati dor-
mientes in sepulchris q̄rum non es memor
amplius: z ipsi d̄ māu tua repulsi sunt. Cul-
nerati siq̄dem sunt longa p̄suetudie pctōz
multoz: Hi dormiūt in sepulchris p̄sciariū
malarū plus q̄ glis q̄ p̄ sex mēses dormit in
foramine muri. Isti x̄o dormiūt per. xx. vel
xxx. vel. xl. annos. Hoz siq̄dem non est me-
mor d̄s ad miserendū: qz ipsi obliti sunt d̄ni
creatoris sui: sicut alibi p̄s. ait: Et hec est lon-
ginq̄tas qua pctōz se a d̄no elongat: qz lon-
ge a pctōz salus: nec mirū de māu d̄ni re-
pulsi sunt. Manu enī d̄ni valida est z fortis
ideo q̄s a se p̄icit manu sua: longe repulsi
sunt. Manifestissimū signū hui⁹ longinq̄ta-
tis est inuerecūda publicatio pctōz: q̄ ex cō-
suetudine pctōz originē habet. Cū Augu.
in enchiri. lxxxij. c. inq̄t: Peccata q̄uis maḡ
z horreda: cū in p̄suetudinē venerit aut pua
aut nulla esse credunt vsqz adeo vt nō soluz
nō occultāda verū etiā predicāda diffaman-
daqz videāt. Et hic ē clamor sodomoz z go-
mozreoz de q̄ Gen. xvij. c. scriptū est. Clā-
mor sodomoz z gomozreoz multiplicat⁹ est
quia ipsi sodomite scelera sua absqz erube-
scentia: imo cū gloria publicabāt. Huius im-
pudentie rōnem assignat Greg. sup̄ Ezech.
di. Frontem cordis impudētia atterit culpa
freqns vt q̄ magis cōmittit eo minus de illa
cōmittentis anim⁹ verecūdat.

Qz mala consuetudo finaliter
eternis cruciatibus damnat.

Capitulum. vij.

Sptima tyrānis est: qz eternaliter
damnat. Hinc nos admonet sp̄s
veritatis Leuit. xvij. c. di. Juxta
p̄suetudinē terre egypti nō faciatis zc. Et se-
quitur: Qui fecerit de abomiatiōib⁹ eozum
quippiam pibit. Merito enī p̄ire debet qui p̄
p̄suetudinē egyptiacam. id est. tenebrosam
se a deo elongat. Hinc p̄s. ait: Qui elongant
se a te pibunt. Licet enī deus vbiqz sit: Atqz
biere. xxij. c. dicat deus. E vicino ego sum
et non deus delonge. Longe tamen est ab
imp̄is per gratiam licet eis sit de p̄pe. iij.

sticiam. Unde notant ps̄. ait: **Q**uod ecce elongant se a te: non te a se cum hoibus sit semp̄ p̄pe. Iustus per gratiam: malis autem sicut dicitur est per iusticiā p̄ibit: etiā inquit: **A**berito quidem perit qui se a vera vita per malam p̄suetudinē elongādo recedit. Dicit etiā **E**cce: quia cito venit perditio eorū. Sap̄. vi. horrende et cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimū fiet eis. Et q̄to iuxta ps̄. verbum tales per longiorē p̄suetudinē plongetur iniquitatē suam: tanto q̄ q̄nq̄ p̄p̄in quiorē et semp̄ acerbiorē experient iusticiā dei et.

Articulus. iij. de septem remedijs quibus homo a mala consuetudine liberatur.

Ertiū p̄ncipale mysteriū circa malam p̄suetudinē p̄templādā est cōsiderare eius virtuosam liberationem. Cum dñs subdit: Non ita erit inf̄ vos sc̄z iustos atq̄ prudentes: q̄ in v̄o conamine et dei auxilio liberabim̄ a p̄suetudine mala. Septem sunt remedia quib⁹ cum dei adiutorio a mala p̄suetudine aīa liberat̄. Pr̄mū est remediū p̄uisionis. sc̄dm̄ inuocationis. tertiiū dō elongatiōis. q̄rtum abominatiōis. q̄ntum despectiōis. sextum oppositiōis. septimū p̄uersatiōis.

Quod in principio et maxime in iuuentute male cōsuetudini obuiandum est. Cap. j.

Primū enī p̄tra p̄suetudinē malaz est remediū p̄uisionis vt. s. in sua nouitate et maxime in iuuentute cōsuetudo mala tollat̄. Tenella virgula facile ad rectitudinē flecti potest: trāsp̄lantata altas radices figit. Paruula auis ex ipso nido erip̄ta melius q̄ alie domestica fieri solet. Equinus pullus cito discit deponere quedam vitia que antiquus nunq̄ relinquere solet. Dicit enī assol̄z **A**ssino nebr̄io tardi muta ambia dura. Noua etiam plica defacili ad partem aliquam vel p̄trariam verti solet vel potest. Testa recens facile saporem malum perdit. Sic p̄suetudo noua defacili imurat̄. anti qua dō difficilime aut nunq̄ nisi cum dñio quasi miraculo amouetur. Hinc Hieronymus in grecorum historia narrat **A**lexandrum orbis dñm et moribus leonidis pedagogi sui non potuisse carere vitijs quibus adhuc paruulus infectus erat. Et merito q̄-

dem quia vbi senilis est morbus frustra adiungitur medicina. Antiquus riuulus alueum suum defacili non dimittit. Sic accidit d̄ p̄suetudine mala. Hinc Gregori⁹ in registro **S**i p̄raue rei aditus anteq̄ inualescat non clauditur sit latior et erit p̄suetudine licitum q̄d ratione constat esse p̄hibitum. Et **B**erñ. in epistola ad fratres de monte dei. Omnis animus malus priusq̄ indurescat malicia emolliri potest: sed postq̄ idurauerit desperandus est. **N**ec mirum si iam cepra p̄suetudo mala cum difficultate aliqua remoueat̄: tamen ad id toto conamine elaborandū est. Nam sicut **B**erñ. in quadā epistola ait: **S**ubito p̄cedenti de vmbra ad solem: de ocio ad laborem graue cernitur omne q̄d inspicitur sed cum ab his dissuesceret ad illa paulisper assuescere ceperit vsus tollit difficultatē: inuenitq̄ facile eē quod ante difficile putauit. sic vtiq̄ fiet in amonitione p̄suetudis male.

Quod inuocandū est adiutorius dei atq̄ sanctorū et maxime virginis gloriose ad malam consuetudinem amouendam. Cap. ij.

Secundū est remedium inuocatiōnis. Qui enī a superiori premis potestate que conatur illum in p̄petuam redigere seruitutem: si prudenter agat in suū adiutoriū aduocat fortiorē. Tanta siquidem est potestas aduersarij nostri subūcere nos conantis vt **J**ob. xij. dicere audeat. Non est potestas super terrā que competat ei. Aqua potestate cum fuerimus per malam p̄suetudinē pressi cum eius potestati resistere non valemus superior seu suprema. i. diuina potētia ē inuocanda atq̄ fideliter ex corde cum p̄pheta clamandum. **D**eus in adiutorium meum intende dñe ad adiuuandum me festina. Et iterum **D**eus in nomine tuo saluum me fac. Nam sicut **L**uce. xj. c. domin⁹ ait: **C**um fortis armatus. id est. diabolus custodit scilicet p̄ malam p̄suetudinē atrium suum. id est. hominem in peccatis: in pace vtiq̄ mala sunt ea q̄ possidet: si autem fortior illo quod est adiutorium dei fideliter inuocatum superueniēs vicerit illum: ipsum scilicet de anima expellēdo et malam p̄suetudinē amouendo vniūsa arma eius in quibus confidebat que sunt iterata peccata auferet. s. per penitētiā veraz et spolia eius que sunt omnia sup̄dicta mala

Fe. v. p. ij. do. i. xl. Quare prospe. pec. a deo

que ex consuetudine generant distribuet. s. p. reformationē dignat vitā immaculatā plurimū q̄ valet aliqd̄ vouere in honorē virginis gloriose maxime si sit p̄trariū male consuetudini sue.

Quamouēde sunt occasiones peccati vt male consuetudines emendentur. **Cap. iij.**

Eritū est remediū elōgatiōis. In p̄silia enī christi vnū celeberrimū q̄ si oīs religiōis fundamentū est euitare seu fugē p̄ctōz occasiōes. **Hic Mat. v. c. dñs ait: Si oculus tuus dext̄ scādalizat te: erue eū et p̄ice abs te: expedit enī tibi vt pearvnū mēbroz tuozū q̄ totū corp̄ tuū eat in gehennā. Oculis quidā dext̄ plerūq̄ sūt lubricis suspecta consortia. Quaris p̄ta suba elatis fama et gloria: gulosis delicata cibaria et magna p̄uuiua: et sic de singulis q̄ maxime nō pugna sed p̄ abscisionē sepiationē et elongationē ab hoīe sepant. Qd̄ p̄pheta intelligens ait: Elongauī fugiēs et māsi in solitudine. s. vt fugerē occasiōes peccādi. Hinc etiaz **J. Ho. vj. apls ait: Fugite fornicationē. Abira hoīum infania: fugiūt laqueos et rethia aues fere pedicas: hamos et rethia pisces: et q̄ mirabili ē: Asin⁹ vbi semel ceciderit nūq̄ amplius cadit. Solū est infanū hoīum gen⁹ post multos iteratos casus multiplicatasq̄ ruinas ne iterū cadat lubricos aīe pedes p̄ remotionē occasiōnū stabilire et figere nescit ignorans q̄ hmōi occasiōibus moles male consuetudis p̄mit. Proverbiū quidā vsitatū est Ad arca opta el. giusto in pecca.****

Considerāda sunt oīa incommoda atq̄ mala que ex mala consuetudine veniūt vt cōtra illa odium generetur. **Cap. iij.**

Carrū est remediū abomiatiōis. Abomiatiōne male consuetudis sue et p̄ctōz facile iuenit hō si seriose discutiat et ponderose examinet oēs importunitates et suspitiōes: oēs fetiditates oēs angustias et labores: oīa scādela et opprobria: oēs infanias: oīa picula atq̄ mala: oīa p̄ctā: oīa dāna: oēs dolores atq̄ merores que misabilis patēt ex consuetudine mala **Uerbigra vs̄ causa. Penset q̄ de sup̄dicul̄ euenire solēt. Puta de sodomia atq̄ q̄cūq̄ luxuria: d̄ vsura: de p̄cialitate. de ebriossitate et gulossitate: d̄ alearū ludis: de vanitatib⁹ magaguonibus caudis fucatiōib⁹ ceterisq̄ pompis: de blas-**

phemijs: mēdacijs: et iuramentis et p̄similib⁹ **Exēplo illi⁹ q̄ Deū. xxiij. volēs repudiare vxorē oēs ei⁹ describebat importunitates et feditates. Que oīa p̄dicatoz vtilis et discret⁹ examinatoz p̄ prudētiā suā discutiat diligēt**

Quod magnanimitatē et animi nobilitatē potissime supant consuetudines male. **Ca. v.**

Quintū est remediū despectionis. Nobilitatē magn⁹ anim⁹ dedit cū se adūterit hmōi vilissimis nō dico consuetudinib⁹ s̄ abusiōib⁹ et corruptellis tam vilit̄ p̄culari. **Uñ in dño magnificās et nobilitās semetipsum magnanimit̄ ac virilit̄ hmōi consuetudines abusiūas despicit et p̄tēnit. Uñ de talib⁹ ps̄ ait: Ipsi vidētes. s. tales malas consuetudines incurrisse sic admirati sunt. sc̄ de imprudētia sua: p̄turbati sunt videlicet p̄tra malas consuetudines suas: tremor. s. diuini iudiciū apprehēdit eos: qz nec talē timorē a mēte remouere valēt. Ibi dolores. s. p̄tentionis cordialis et displicētie mētalis: vt p̄tentionis extra. s. ventrē mētis hmōi consuetudines p̄uas in spū vehemēti. i. in x̄tute dei: et vigore spūsc̄ti a malis consuetudinib⁹ mētem vehētis p̄teres naues tharsis. **Maūis plurimos gerit in aq̄s et trāfuehit de loco ad locū et de portu ad portū. Et d̄ signat malas consuetudines que per mare p̄sens̄ seculi necq̄ trāfuehūnt pereuntiū multitudines ad portum eterne damnatiōis. Nam vt scribitur Eccl̄. xliij. Qui nauigāt mare. id est. qui p̄siderāt mūdi consuetudines malas: vere enarrāt picula eius que innūerabilia sunt et magna. Et si cut naues varij generis varijs noibus nūcupant: vt ille galce: ille naues: ille berganti: alie burchia: alie cracte: alie fusta: alie galliones et sic de singulis. Sic in mari p̄sent vite p̄tingit malas consuetudines et varias reperire. Illi ex consuetudine sunt mēdaces: illi carnales: alij blasphematores: alij lusoiores: quidam vendunt terminū in mercancijs: quidam in omni verbulo iurant: alij murmurāt: alij sunt gulosi: alij ebrii: alij p̄ciales: alij detractores: **Ille semine caudate: ille elate magaguonate: alie fucate: alie capillate: alie depilate et sic de singulis abusiōibus mūdi. Qui oēs his abusiōib⁹ et consuetudinib⁹ impis q̄ vitaz hui⁹ seculi nauigantes ad portū eterne damnatiōis velociter currunt. Q̄ ne quissimaz ferocissimaz bestia consuetudo mala mūdi cecitas infana. Q̄ p̄ditio aīarū quif ex x̄fucijs tuis i q̄cūq̄ statu et q̄cūq̄ p̄ditōe******

euadet nisi qui in spū uehementi pteret naues
tharsis. Tharsis enī dissipās specta solet in-
terptari. Per qđ apte signat qđ malas con-
suetudines euadere cupit ne peat dissipare
id est. dissipātia cognoscere debet et a se re-
mouere specula exēploꝝ maloz ex qbus vt
plurimū male psuetudines generant. Exē-
plo Bagdal. que vt scribitur Lu. viij. stans
retro secus pedes dñi iesu lachrymis cepit ri-
gare pedes eius: et capillis capitis sui terge-
bat et osculabat pedes ei⁹ et unguēto unge-
bat. In qđo verb apte mōstrat qđ in spū vehe-
menti sepe. i. oēs suas pfregit psuetudines
malas sicut patebit. j. sermōe. xxxviij. ar.

Quod oppositū cōsuetudinis
male atqz etiā ingeniose inclina-
re se debet homo. **Capitulū. vj.**

Extū est remediū oppositiōis vt. f.

hō in p̄trariā psuetudinē et si non
statim saltē se paulatim inclinet: si
cut solet fieri de xgula tortuosa qđ

pt̄rariū flectit: flexaqz tam diu tenet donec
ad debitū rectitudis reuertat: et nisi teneat
reflexa diu in p̄trariā p̄tē impetuosi⁹ reuertit
tur ad curuitatē suā: sed magis ingenio et ar-
te in longā psuetudinē qđrūdā natura flectē-
da ē. Qđ intelligēs bñs Bernū. cum quēdā
notabilē cardinalē ad p̄niam inuitaret: nec
ille acquiescere vellet ait illi: Si non vis face-
re pacem cum deo saltem cum eo treugam
fac. At ille: Qđ diu: Cui beatus Bernardus
Abstine tribus diebus pro dei amore ab om-
ni illicito: sic autē ille fecit. Addidit. b. Bernū.
Trib⁹ alijs dieb⁹ abstineas p amore virgīs
gloriosē: qđ etiā fecit. Addidit: nūc alijs trib⁹
dieb⁹ iterū abstineas p amore alioꝝ sc̄toꝝ
qđ etiā ille pfecit. Lūqz. b. Bernū. h illū reinci-
pere vellet: tūc cardinalis rñdit. Nolo amo-
do cū dño treugā facere sed verā pacē. Leue-
etenī mibi ē et psuaue decetero abstineā a mā-
lo. Sic luxuriosus et ieiunare nolentib⁹ et mē-
dacib⁹ et blasphemis psulendū est.

Quod cōuersatio int̄ iustos atqz
intrare religionē valet cōtra ma-
lam cōsuetudinē. **Capitulū. viij.**

Optimū est remediū p̄satiōis vt
scz hō cū iustis et xruosis hoib⁹ cō-
uerset. Quia etiā fm p̄bm ex cui-
ctu formant mores. Et iterū ps.

ait: Cū sancto sanct⁹ eris. Et subdit: Et cū v-
uerso puerteris. Nōne legit. j. Regl. x. Qđ
saul etiā pphetaret cū veniret in cunco pro-

phetarū. Nōne etiā a boue maiorī discit ara-
re minor: Solet enī vitis erecte arbori alliga-
ri vt nouellā rectitudinē sumat quā indura-
ta iam relinquere nescit. Quibusdā qz tutis-
simū et pfectissimū remediū est ponere se in
vincula: Sicut de ancipitre fieri solet cum li-
ber in capia claudit vt mutet pēnas et dum
hicide p capia duolat b̄cidit atqz pēne et i al-
terā qđāmodo renouat auē. Sic veterē ho-
minē exuere cupiētes collocare se debent in
capia alicui⁹ sancte religiōis ac religiose con-
gregatiōis vbi qđi absqz labore: imo qđi sine
aiadūsiōne mirabiliter didiscet et obliuiscet qđ
rūdā maloz moꝝ de qđo antea cum labore
multo victoriā nunqz adept⁹ est. Qđ intelli-
gens ap̄s ad h hortabat Eph. iij. c. cū dice-
bat: Renouami spū mēl vfe et iduite nouū
hoiem qđ fm deū creat⁹ est in iusticia et sc̄rita-
te veritati. Qđ nob oib⁹ pcedere dignet te-
sus christ⁹ qđ cū p̄e et spūsc̄to est gloriosus et
benedictus in secula seculoz Amen.

Feria. v. post. ij. dñicas in. xl.
Quare pspera p̄ctōribus a deo
tribuuntur. Sermo. xxij.

Ortuus est di-

mues et sepult⁹ ē in inferno Lu.
xxvj. Sicut enī malas psuetu-
dines hz mūdus atqz mūdani
vt ex p̄cedentib⁹ patet. Sic qbusdāz insanis
et desperatis qđdā malas psuetudines apparz
qđ habeat d̄s. Et maxie in h q sepe imo sepi⁹
p̄ctōrib⁹ et scelestis pspsa tribuunt. In quoz
psona ps. inq̄t: Ecce ipsi p̄ctōres et abūdātes
in seculo obrinuerūt diuitias. Et dixit: g sine
causa iustificauī cor meū: et laui int̄ innocētē
manus meas. Cōtra tales in. ij. c. iuebit Ma-
lachias dī. Laborare fecistis dñm in sermōi-
bus vris in eo qđ dicit. Qis qđ facit malū bo-
nus ē in pspectu dñi: et tales ei placēt: aut cer-
te vbi ē dñs iudicij? Et. iij. c. lamētabilit̄ ait:
Inualuerūt sup me d̄ba vfa et dixisti: van⁹ ē
qui seruit deo. Et qđ emolumētū habemus
qz custodiim⁹ p̄cepta eius: et ambulauimus
tristes coram dño exercitū. Ergo nūc brōs
dicim⁹ arrogātes. Si qđē edificati sunt faciē-
tes impietatē et temptauerūt deū: salui facti
sunt. Recaladuertūt hmōi infideles quez si-
nem et qz breui tpe tales impij psequūt. Ad
qđ innuēdū in euā. hodie. pabolā pōit dñs
de diuite epulone ac eius dolorosum finē de
monstrās verbū ppositū ait: **Ortuus ē di-**
ues et sepult⁹ in inferno: vbi p̄templare. Pri-

mo iudicialē sublimitatē: quia diues. Scōo iusticialē breuitatē: qz mortuus ē. Tertio cēnalem penalitatē: qz sepultus est i inferno. In quo sexta. i. iudicialis religiositas demōstratur: p quam vere fideles addiscunt q iudicia dei abyssus multa. Talia nēpe iudicia fideles aīe ptemplātes z in eis stupendā dei sapientiam specularē dīnis splendoribz illustratur: atqz cū ipso ps. quilibz eoz dicit: Cogitā dñe quia eqtas iudicia tua. Sed quia tales aīe in talibus iudicijs iocūdant: sicut ps. ait Exultauerūt filie iude ppter iudicia tua dñe: Ideo dñs inspirāte rōnes huius iudicij ostendemus ad p̄sens quare p̄spera dant malis. Et ad hoc nouē possunt rōnes p ordinem assignari: quaz p̄me tres p̄tinebūt ad malos alie xō tres ad peiores: vltie xō tres hoibz pessimis poterūt puenire. Licet oēs oibz impis qdam circūincessione possint artificialit adaptari.

Articulus primus in quo per tres rationes ostendit quare p̄spera dantur malis.

Rimo siq̄dez p̄spera dantur malis ppter triplicem rōnez. Primo p̄ signo attractiuo. scōo p̄ signo satisfactiuo. tertio p̄ signo exemplatiuo.

Dantur p̄spera malis vt ex triplici exemplo dei discam⁹ cuz nostris aduersarijs conuersari.

Capitulum. j.

Rimo aut̄ p̄spera dantur malis p̄ signo attractiuo. Cū enī tria appropriate p̄siderem⁹ in deo: summā sapientiam: summā clemētiā: z summā potentiaz hinc est qz vt ad se tripliciter trahat malos dat eis t̄palia bona. Primo videlicet vt eos illuminet p̄ sapiam. scōo vt eos alliciat p̄ clemētiā. tertio vt eos flectat p̄ potentiā. Primo vt eos illuminet p̄ sapiam ostēdēs qz misericorditer scit supportare ad t̄ps hūanā impietatē ac cuiusqz vult nouit t̄palem distribuere potestātē: qd nō intelligētes h̄mōi p̄ctōres putant talia h̄re ex prudentia sua: z verificat in eis qd de qlibet eoz p̄pheta ait: Auferuntur iudicia tua a facie ei⁹: oīum inimicōz suorū dñabīl licet impie viuant. Scōo vt eos alliciat p̄ clemētiā. Cū h̄mōi ē etiā aduersarijs suis Cū. Mat. v. Pluit sup iustos z iniustos. Et Job. xxxviii. Quis est pluuie p̄r: z de cuius vtero egressa ē glacies. q. s. in multis etiam

p̄ctōibz vtilis sunt. Tertio vt eos flectat per potentiā ostendēs qz ipse est qz vt ps. testat. Paupem facit z ditat hū liat z subleuat. De his tribz simul Mat. v. scriptū est. Deus facit oriri solē suū sup bonos z malos. Et lz ad litterā h̄ verū sit tñ fm mysticū intellectuz in solis splēdore sapia: in eius calore clemētia in eius xō vigore dei potētia denotat: obus bonis z malis t̄palia bona dispēsare nō cessat vt oēs alliciat ad seipsum. Nec tñ maloz lapidea corda p̄ h̄mōi bñficia illuz recognoscunt amāt vel timēt largitorē illoz: vt verificetur qd Esa. xxviii. c. ad dñm ait: Māda remanda: māda remāda. s. corpalia z t̄palia bona: expecta reexpecta. s. qz p̄ctā relinquunt z imitentur v̄tutes: modicū ibi: z modicuz ibi. i. nihil ex h̄ mali relinquūt: z nihil boni sequūtur: vt vadāt z cadāt retrozsum. i. semp̄ deteriorēnt z p̄terāt. s. ex quissimis culpis: z illaqueant p̄suetudinibz malis z capiant. s. sub tyrannide demonis.

Dantur triplicia bona q̄nqz malis p̄ quorū dā bonoz suorū remuneratione. Capitulum. ij.

Scūdo dantur p̄spera malis p̄ signo satisfactiuo. Cū enī fm Aug. Nullū bonū sit irremuneratū. vult deus p̄ satisfactiōe q̄rūdā bonoz q̄ impū opant in terra dare eis hec terrena bona sciēs qz nō debeat eos et̄nalit p̄miare. q. d. ta li hōi illud Mat. xx. Tolle qd tuū est z vade scz ad incēdia sempit̄na. P̄nt aut̄ eē triplicia bona que faciūt mali p̄p̄t que remouerant a deo. Quedā t̄palia: quedā corpalia: quedā spūalia. T̄palia bona p̄tingit facere illos sic dare elemosynas de bene acq̄sitis: pascere famelicos: potare sitiētes: colligere pauperes vestire nudos: seruire z p̄uidere infirmis: z visitare incarceratos z cū his similia: p̄pterea tales remunerat d̄s t̄pali⁹ bonis. Cū d̄ talibz ps. inq̄r: Erue me de māu si. alie. q. os lo. est. va. z dex. eo. dex. iniq̄. Quoz si. si. no uel. plā. in iuue. sua. Prom. eo. ple. eruc. ex h̄ in illud. Quē eo. se. abū. in gref. suis: bo. eo. crasse. Nō est rui. ma. neqz trāsī. ne. clā. i. pla. eo. bea. dix. po. cu. h̄ sunt: bea. po. cui⁹ do. de. ei⁹. Scōo agūt qdā bona corpalia: sic ieiunia: pegratiōes: abstinētia: disciplinas p̄p̄tea dat eis q̄nqz sanitatē vitā lōgā filios z filias z p̄silia corpis bona. Tertio opant qdā bona spūalia: sicut orationes z deuotiones p̄solari tristes: docere ignozātes: p̄sulere dubitanti: corrigere delinq̄ntem: supportare in

firmos: peccare offendenti: orare pro omnibus et his similia. Et nihilominus sunt in mortali culpa vel alias in mala vita. Et propterea tribuit eis aliquod spiritualia bona ut verificet in eis quod dicitur. **Mat. vi. c. dicit: Amen dico vobis: receperunt mercedem suam.**

Dat deus temporalia bona malis ut ex hoc triplex sumamus ab eo exemplum. Cap. iij.

Tertio datur malis a deo temporalia bona pro signo exemplatiuo. Triplex namque exemplum de se ex his nobis tribuit deus. **Primum bonitatis. secundum benignitatis. tertium largitatis.** **Primum exemplum est bonitatis: quia ut dicitur. Mat. x. Nemo bonus nisi solus deus. Et post. iterum ad dominum ait: Bonus es tu: et in boni. tua deo. me iusti. tu. q. d. Bonus es tu: quia licet peccatores operentur plurima mala tribuis tamen eis temporalia bona. Secundum exemplum est benignitatis. Tanta est enim benignitas saluatoris in largiendo malis temporalia bona: ut emolliiri deberent eorum corda lapidea nihilominus magis quotidie indurant. **Ubi pro huicmodi hominem Rhoma. ij. apostolus ait: Ignoras quia benignitas dei. scilicet quod tibi bona temporalia donat ad penitentiam te adducit. id est adducere debet. Tertium exemplum est largitatis: quod non tantum sua bona tribuit bonis verum etiam inimicis suis. Et tamen tales quotidie deteriores fiunt. **Ubi per prophetam dominus lamentatur dei. Retribuebant mihi mala pro bonis. Hec enim tria exempla tribuit nobis deus ut ex his discamus in diligendis inimicis eius imitari qui in se perficit quod nobis precipit observandum dei. **Dat. v. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui odent vos: et orate pro persequente. et calumnia. vos. q. d. Diligite inimicos vestros exemplo mee bonitatis: benefacite his qui oderunt vos exemplo mee largitatis: et orate pro persequentibus et calumnantibus vos exemplo mee benignitatis. Et addit de hoc rationem dei. **Ut sitis filij patris vestri qui in celis est: quod ut ait apostolus Rhoma. vij. c. Si filij et heredes: heredes autem dei: coheredes vero christi.**********

Articulus. ij. in quo per tres alias rationes ostenditur quare hominibus peioribus prospera tribuuntur.

Secundo per peioribus tres alias rationes principales possumus assignare. Nam eis prospera et temporalia bona dantur. Primo pro signo despectiuo. secundo pro signo exercitatiuo. tertio pro signo punitiuo.

Quod prospera hominibus peioribus tri-

buuntur in triplex contemptibilitatis exemplum. Capitulum. j.

Primo enim talia bona peioribus tribuuntur pro signo despectiuo et contemptibilitatis exemplo. **Primo. scilicet tanquam vana secundo tanquam piculosa. tertio tanquam despecta siue deiecta. Primo dantur eis tanquam vana. **Ubi psalmus. Velut somnium surgentium dicitur in ciuitate tua: imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Sicut enim cum quis somniat se esse in multis delictis diuitibus et honoribus: quando de somno euigilat intelligit quod non habebat illa in veritate sed somnium et vanitas erant. Sic mundani prosperantes qui modo dormiunt in temporalibus bonis in morte percipient quod in veritate diuites non fuerunt sed sicuti dormientes somniauerunt. **Ubi alibi psalmus ait: Dormierunt somnum suum et nihil inueniunt et imaginem ipsorum ait. id est gloriam temporalem que sicut imago apparet in isto somno: sed hanc excuniet euigilatio mortis. Quis enim non despiciet diuitias temporales cum plerumque cernat quod eas sectantes ex eis nullum reportent fructum. **Ubi Hieremias. xlvij. Date florem moab quod florens egredietur. q. d. quod in eis non habebit nisi florem. Secundo dantur tanquam piculosa. Nam sicut. j. Timotheus. vi. apostolus ait: Qui volunt diuites fieri incidunt in temptationem et in laqueum diaboli. Quis enim exprimit picula diuitiarum et peccantium multitudo? Nam ut dicitur **Eccli. xlvj. Qui nauigat mare. id est mundana amara et fluctuosa enarrant pericula eius: et maxime cum in inferno eternaliter cruciantur. Sicut pater exemplo huius diuitis epulonis qui de se ait: Crucior in hac flamma. Tertio dantur tanquam despecta siue deiecta. Temporalia enim bona sunt quasi ossa cuiusdam paradysi in mundum missa. Sepe enim malis diuitibus et magnis hominibus quasi canibus picata et tamen sicut canis non daret os quod rodit pro impio vel papatu: sic impius diues non daret bona temporalia pro tota gloria sempiterna. Et nihilominus iuxta sententiam saluatoris **Dat. xvj. c. Quid prodest homini si uniuersum mundum lucratur: anime vero sue detrimentum patiatur.************

Quod prospera peioribus dantur pro triplici exercitio virorum iustorum. Capitulum. ij.

Secundo dantur pro signo exercitatiuo. id est ut per potestates malos boni exerceantur. Propterea in persona fragilium miratur **Abachuc. c. j. cum inquit: Quare respicis contemptores:**

Je. v. p. ij. do. i. xl. Quare prospe. pec. a deo

et faces pculcate ipio iustiorē se: et facies homines quasi pisces maris: et quasi reptilia non habentia ducem: et factū est iudiciū et ptractio potentior: ppter h lacerata ē lex et nō puenit vsq; ad finem iudiciū: qz impius pualet aduersus iustū. Et Eccl. iij. c. Uidi calūnias que sub sole gerunt: et lachrymas innocentū et neminē solatorē: nec posse resistere eoz violentie cunctoz auxilio destitutos: et laudauī magī mortuos qz viuētes: et feliciozē vtroq; dixi qui nōdum natus est. Nihilominus aduertendū est q iusti in p̄senti vita indigent tribus. Primo pmoueri. scō pfici. et tertio in eis virtutes manifestari. Propterea pmittunt iniusti regnare et p̄tatem sup iustos h̄re triplici ratione. Primo ad iustos pmouendū. s. in bonū. pmouent aut cū accedunt ad similitudinē christi. Quidē in viris iustis facit maloz p̄secutio et tribulationū multiplex q̄dratura. Unde tribulatoz est iusti artifex in eo sculpens et formās imaginez iesu christi vt mereat in celesti edificio collocari. Est optimus faber qui ei fabricat coronam de lapide p̄cioso. Est qz malleus q̄ mēs iusti q̄si calix a dño fabricat: vt i eo vinū glie collocef. Tamen sepe vt talis malleus tandē morte subitanea et p̄fusibili p̄fringat. Unde hier. l. de p̄simili ait: Quō p̄fractus est malleus vniuerse terre. Secūdo aut regnāt mali ad iustos pficiendū: quia potētes mali iustos p̄sequunt: et ipsi in iusticia pficiunt: Sicut scriptū est Jaco. i. Patiētia opus p̄fectū habet: et maxime quia ad verā innocentā p̄ducit mentes. Non enī ex h̄ vere innocens est quisq; eo q̄ declinet malum et inocentib⁹ nocere non velit: nec etiam si bona facit: sed hec vera innocentia est si iustus declinat malū et faciens bonū patientē sustinet mala et nocentibus sibi nō indignef: sicut de se ps̄ testatur. Cū his q̄ ode. pa. erā paci. cuz lo. illis impug. me gratis. i. sine causa. Sz hec innocentia sine p̄speritate maloz mime pficiat possit q̄ habeant p̄ aduersa pficē bonos. Tertio aut p̄sperant mali ad iustos manifestandū. Cum enī habent p̄tates et dñia mūdi exerce re iustos p̄ illos deus ostēdit alijs bonozum hūilitatē patientiā fidem spem charitatē q̄s in tribulationib⁹ habent etiā in eoz hostes iuxta p̄ceptū dñi Mat. v. Diligite inimicos v̄fos: be. h. qui ode. vos: et ora. p̄ pse. et calū. vos. Et iterū in eo. c. Luceat lux v̄ra co. ho. vt vi. bo. opa ve. et glorifi. pa. ve. q̄ in ce. est. Quō enī sanctos has habuisse virtutes nocere poterim⁹ nisi mali aduersitatib⁹ illos

tanq; vuas in tribulationū torculari p̄sissent
Or peioribus prospera conceduntur vt per eos mali tripliciter puniantur. Capitulu. iij.

Tertio dantur p̄ signo punitio. Nam deus p̄ potentes peiores puniat alios malos. Iuxta qd̄ scriptū est. Vindicabo me d̄ inimicū meis cum inimicū meis: sicut mystice patet Apoc. ix. de locustis. et in. c. vj. in. ij. sigillo de exterminatore. Sicut enī vt dictū est rex p̄ p̄p̄tū filium semper malefactozes non punit et suspendit: qn̄ potius pueniētū est q̄ ad hoc deputer aliquos viles et crudeles seu duras et austeras personas. Sic et in p̄posito. Non enī decet q̄ deus viros euāgelicos aut alios sanctos qui debent insignia summe hūilitatis et clementie et summe suauitatis et patientie coram oibus clare p̄ferre facere p̄tra impioz infeuire. Et ideo inferiores illis et impioz res sunt ad hoc merito deputadi. Sūt tales manigeldi dedio. i. tortozes dei. Cū Ezech. xxx. ait dñs: Confortabo brachia regis babilonis: daboq; ei gladiū in manu sua Job xxxij. Regnare facit hoīem hypocrita p̄ peccata populi. Tribus namq; bonis pctozes abutunt in p̄tūmclā summi dei. s. tp̄alibus corporalib⁹ et sp̄ualib⁹. Et fm̄ h̄ ex guerris et aduersitatib⁹ quas inferit impij malis vt sic dicam tria bona sequunt in vindictā malozum. s. bonū tp̄ale: bonū corpale: et bonum sp̄uale. si ex aliquo respectu liceat dicere bona illa. Primū bonū est tp̄ale. Nam denarij q̄s cumulauerāt quidā auari stipēdiarij confunduntur et cōicantur multis qui vni quodammodo nociui erant: quia cumulauerat eos cupidine multa et per multos iniqs modos: vestes supfluas et varias vel vanas q̄s in mauticis erugini et tunicis damnabilif seruabantur dep̄dantur stipēdijs: possessioes aruavinee et viridaria speciosa destrunt in vindictam impij vsus earū. Domus x̄o de rapinis erecte vsq; ad celum iusto iudicio supra domos cadūt. Cū Esa. j. c. Dereliq̄runt dñm: blasphemauerūt sanctū israel: abalienati sunt retrosum. Sequit: Terra v̄ra deserta: ciuitates vestre succense sunt igni: regionem vestram coram vobis deuozant alieni et desolabitur sicut i vastitate hostili: et derelinquetur filia sion vt ymbraculū in vinea et sicut tugurium in cucumerario et sicut ciuitas que vastatur. Scdm̄ quod inde sequitur est bonum corporeale. Nam occiduntur

mali z minuit numerus puerforū: q̄ si uiue-
rent corrumperēt multos iustos: p̄pterea iu-
sto iudicio dei ille suspendit: ille mactatur: ali-
us comburit: alius suffocat: quidam preci-
pitantur: quidā iugulant. quidam assantur
z sic de singulis. Hec aut nullo modo fieri po-
terunt p̄ iustos viros. Tertium quod sequit̄
inde est bonum sp̄iale: quia pauciores dam-
nantur ex tali aduersitate q̄ ex prosperitate:
Unde in ps̄. Cadent. s. in damnationē eter-
nam a latere tuo. i. ex aduersis mille z decem
milia a dextris tuis. i. ex prosperitatibus mun-
di.

**Articulus tertius in quo per
tres vltimas rationes ostēditur
quare hominibus pessimis bo-
na tribuuntur.**

Tertio p̄ pessimis tres alias princi-
pales rationes possumus subin-
ferre. **D**ant̄ em̄ prospera pessimis
viris. **P**rimo p̄ signo intricatiuo.
secundo p̄ signo confusiuo. tertio pro signo
damnatiuo.

Dantur pessimis hominibus
temporalia bona vt tripliciter mū-
dialibus intricentur.

Primo em̄ dant̄ p̄ signo intricati-
uo. Unde Auḡ. epistola. v. Mi-
hil infelicius felicitate peccantiuz
qua penalis nutrit̄ iniquitas z ma-
la voluntas interior roborat̄. Iudiciū enim
diuine iracūdie hoc pmittit: q̄ reprobi in illi
inferioribus inuoluant̄ demergant̄: illaque-
entur intricentur. **J**uxta illud Apocal. xxiij.
Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc. **P**ermittit̄
em̄ submergi in tribus in quib⁹ tor⁹ mū-
dus imp̄fect⁹ est: **I**n diuitijs vicijs z auaricijs
In delitijs z luxurijs. **I**n magnificentijs et
supbijs. **P**rimo in diuitijs z auaricijs. **U**nde
Sap̄ten. xiiij. Creature dei in odiū facte sūt z
in temptationem anime hominū. s. munda-
norum atq̄ p̄torum: qui ex auaricia se impli-
cant in furtis rapinis vsuris simonijs p̄tra-
cibus malis z consimilib⁹. **S**ecundo in deli-
tijs z luxurijs vt inuoluant̄ in eis sic sus i vo-
luntate luxu: videlicet in impudicijs in ince-
stibus in adulterijs in fornicationib⁹ in sacri-
legijs z in sodomijs z consimilib⁹. **T**ertio i ma-
gnificentijs z supbijs in vanitatib⁹ atq̄ pom-
pis: in tyrannijs z violentijs: in parialitati-
bus z diuisionibus: in sectis z consimilib⁹

istis. **U**nde ad hm̄oi hoīem inqt̄ in. xxvij. ca.
Hiere. **F**ac tibi vincula z cathenas. z pones
eas in collo tuo: z mittas eas ad regē edon: z
ad regē moab: z ad regem filiorū amon: z ad
regē tyri z sydonis. zc. vt innuat q̄ magni vi-
ri et dñi sepius his vinculis colligant̄ z mul-
ti p̄pter talia in inferni paribulo suspendāt̄.

Dantur pessimis temporalia bo-
na vt tripliciter p̄fundantur. **C**a. ij

Secundo dant̄ pessimis temporalia bo-
na p̄ signo confusiuo. **P**essimī nam
q̄ hoīes pmittente deo vtunt̄ pro-
speritate in terra. s. i mūdanas su-
perbias: in mūdanas diuicias: in mūdanas
glorias: **S**ed h̄ pmittit deus. p̄mo vt deiciā-
tur. sc̄do vt crucient̄. tertio vt cōfundantur.
Primo nāq̄ pmittit tales erigi in supbias et
capite eleuari vt deiciant̄. **U**nde **J**ob. xv. d̄
tali inquit. **L**ucurrit adūsus deū erecto collo
z pingui ceruice armat⁹ est. **S**ed sicut cū ho-
mine luctat̄ eleuat eū z dat ei gābetū vt forti-
us illum ad terrā p̄sternat: sic deus tales ex-
altat vt exaltari pmittit. vt ex altiori loco gra-
uius ruant z p̄sternant̄. **U**nde ps̄. **V**erūtū
p̄pter dolos po. e. deie. eos dū alleuarentur
Et. j. **A**dachab. ij. **N**e timueris a verbis viri
peccatoris: quia gloria eius sterc⁹ z vermis
est hodie: extollit̄ z cras nō inueniet̄: qz conū-
sus est in terrā suā z cogitatioz ei⁹ piet̄. **E**t ite-
rum ps̄. ait. **V**idi impiū supexaltatum z ele-
sicut ce. li. **T**rāsluit̄ ec. nō erat: que. e. z nō ē
inuē. lo. ei⁹. **E**t iterū idem inquit. **I**n ignem
deiciēs eos in mis. nō sub. **E**t **H**iere. xxvij.
c. ait. **E**leuati sunt ad modicū z non subsistēt
Et. xx. c. iterū inquit in p̄sona istius eleuari z
cōsternati. **E**leuasti me z quasi sup ventū po-
nens elisisti me valde. **S**ecundo pmittit tales
in mūdanis deliciari vt graui⁹ crucient̄. **U**nde
Hiere. ij. c. **O**brimuit de⁹ cōfidentia tuā. s. qz
vis in vita p̄nti facere paradysum. sequit̄. **E**t nī-
hil habebis p̄sperū. **H**inc etiā ps̄. inqt̄. **R**ela-
ui sup iniquos pacē peccatorū vidēs: qz nō
est respect⁹ mortis eorū. i. qz null⁹ respicit finez
eorū. **E**t vere pauci considerāt illū. **T**ertio p̄-
mittit deus tales in mūdialib⁹ gloriari vt in
hm̄oi cōfundant̄. **U**nde **E**c̄i. ix. **N**on zeles
gloriā z opes pctōris. **N**ō em̄ scis qñ ventu-
ra sit subuersio illi⁹: p̄p̄tea de talib⁹ ps̄. inqt̄.
Perit̄ memoria eoz cū sonitu. i. sic perit tur-
pior son⁹ qui de ventre hoīs egredit̄ fetens:
qz tales in morte repētina z ferētī infania su-
bito ab oculis hoīm elabunt̄. **S**ic p̄tz exēplū
de aman hester. v. qui vocauit amicos suos

Fe. vi. p. ij. do. in. xl. de pestifera detractiōe

et exposuit illis magnitudinē diuiciarū et filiorum turbā et quāta eū gloria sup omnes principes et seruos eius rex eleuasset: et quā regina eū tūm cum rege ad cōuiuuiū cōuocasset. Et i. vij. c. subdit. quod suspensus est aman in ligno.

Dantur pessimis temporalia bona ut tripliciter dentur in damnatis reprobum sensum. Ca. iij.

Tertio dantur prospera pessimis pro signo damnatiuo. Nam per ea mali efficiuntur. primo ceci. scilicet ingrati. tertio derelicti. Ideo diuino iudicio dantur eis. Primo ad cōplementū cecitatis. secūdo ad incrementū ingratitudinis. tertio ad testimoniū derelictionis. Primo dantur eis ad cōplementū cecitatis. Et hoc est calidū hyrundinis sterminus quod excecavit Tobiam. i. diuitē malū. Inc ē quod amittunt cognitionem dei sui et mūdicit: sicut prigit illi diuiti qui Luc. xij. dicebat. Anima mea habes multa bona reposita in annos plimos: requiesce comede bibe et epulare. Sed audi quod sequitur. Dixit aut illi deus. Stulte hac nocte animā tuā reperet a te: que aut parasti cui? erūt: Un̄ Greg. viij. moral. quasi per amena prata ad carcerē venit qui per p̄ntis vite prospera ad interitū currit. Et Proverb. v. scriptū est. Prosperitas stultorum p̄det eos. Secundo dantur ad incrementū ingratitudinis. Quot enim maiora dona reprobus datur si inde fiunt ingrati: tanto a deo seueri? et iustius cōdenant. Un̄ Aug. ep̄la. v. Si polere deus p̄mittit iniquis prosperitate: tūc indignat̄ grauius: sed si impunita dimittit tunc puniatur infestis. Tertio ex predictis sequitur. quod talia eis dantur ut ostendant ad testimoniū derelictiōis: quia a deo derelicti sunt. Un̄ Greg. Difficilius malū corrigi quod prosperitate fulcitur: eo quod quod a deo auertit et prospera: tanto magis p̄ditioni fiet proximus: quāto a disciplina est elongatus. Et idem: Cōtinu? successus temporaliū eterne reprobationis certissimū ē iudicium. Unde sicut fulgur tonitrua portat: ita prosperitas supplicia sempiterna p̄nunciat. Ex hoc patet quod in presenti vita nihil sentire aduersi signū est diuini odij. et quod summū medicopam suā circa tales frustra expendere dedignat. Sic medicus prudēs in desperato egro nō adhibet medicinas. Un̄ in ps̄. Desideriū eorū attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Et Osee. iij. Nō visitabo sup filias v̄ras cū fuerint fornicate. Et tales ut ait ps̄. in labore hoim nō sunt: et cū ho. nō fla. sed cuz de monibus. Dat enim porco bñ ad comedendū

ut pinguior fiat ad familie pastū: familia aut in morte ei? facit magnū festū. ps̄. Letabitur iustus. cū vi. vindic. ma. su. la. in san. p̄ctoris. Et Job. xxj. Quare impij viuūt: et subleuati sunt: cōfortatiq; diuicijs semē eorū p̄manēt eorā eis: p̄pinquorū turba et neporū in conspectu eorū. Dom? eorū secure sunt et pacate et nō est virga dei sup illos: bos eorū cōcepit et nō abortiuit. Clacca pepit et nō est priuata fetu suo. Egrediunt quasi greges puuli eorū et infantes eorū exultant iustis: tenēt tympanum et cytharā et gaudent ad sonitū organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Unde legit ad hoc exemplum: Quod beat? Ambrosius cū p̄geret romā atq; hospitaret cū diuite quodā ut quidā atunt ad septem miliaria p̄pe senas iuxta abaciā ad insulā: et ille ei apiret cōditionem et statum suū d. Gratias refero deo quā habeo filios et filias: boues et iumenta: domos et p̄dia: et omnia mihi ad voluntatē succedūt: nullāq; passus sū quicquid aduersitatē vel tribulationem. Tunc br̄s Amb. ait. Multū timeo s̄ statu tuo: nec hospitabor aliquo mō tecū. Cū diuitis cū omni familia sua in pfundū demersa est. Et sicut quidam aiunt: fact? est ibi lac? qui ad p̄sens etiā astat in testimoniū iudicij dei. Nō igit mirer̄ infidelis hō si p̄ tot et tātis causis summ? artifex deus temporalia bona peccatorib? misericorditer largiat̄ cū in obliuionem finaliter nō sit ei iusticia sua: sicut patet in hoc diuite epulone de quo p̄missimus quod mortuus est diues et sepultus in inferno: a cui? cōsortio nos liberet omnium bonorū largitor deus qui in sūma diuinitate trinus et vn? viuūt et regnat in secula seculorū Amen.

Seria sexta post sc̄dam dñicas in. xl. de pestifera detractiōe. Sermo. xxij.

Apidem quē reprobauerūt edificātes: hic factus est in caput anguli. A dño factū est istud. Math. xxi. et ps̄. xvij. Hi siquidem qui in p̄cedenti s̄mone diuinis opib? detrabebāt mirātes quare prospera dent malis: multo amplius detrahere primis ex cōsuetudine h̄nt. Iux? x̄bū dñi Math. xij. Adal? homo d̄ malo thesauro cordis sui p̄fert mala. i. detractiōnes iniquas. quod quidā cōtra x̄pm faciebāt

pharisei et scribe: sicut verbum pallegatum manifeste ostendit cum dicit. Lapidem quem repro. edi. hic fac. e in ca. anguli: a do. fa. e istud. Lapidem. s. xpm cuius veritas e solida velut lapis: quem reprobauerunt. i. p detractores reprobabilem ostenderunt. edificantes. i. sacerdotes scribe et pharisei. hic factus est in caput anguli: non tamen quod iudeos et gentiles in vna ecclesia congregauit: sed multo amplius. quia in vnioune diuine glorie angelos et hoies copulauit. Et vere a dno factum est istud. Et in hoc septima id e. Abalis seu refrenalis religiositas demonstrat: quia aliud est iudicium et oblocutio detractorum quo iudei detraxerunt xpo: atque aliud e iudicium summi dei. q. p hoc nos admoneat dominus. di. illud Sapient. j. A detractioe peccite lingue. quia lapide quem re. edi. hic factus est in caput anguli a dno factum est istud. Quarta autem sit nequicia detractorum Apoc. ix. mystice demonstrat ubi dicit. Vidi equos in visione: et quod sedebat super eos habebat loricas igneas. et lacincinas et sulphureas: et capita equorum tanquam capita leonum erant: et de ore eorum prodebat ignis fumus et sulphur. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum. In quibus sacratissimis verbis causa detractionis xpi mysterium demonstrat. In primo ostenduntur eorum venosa corda. In secundo eorum venosa verba. In tertio eorum venosa opera. De quibus ordine propheta in ps. lxxij. ait. Congregauerunt: ecce primum: et locum sunt nequiciam. ecce secundum. iniquitatem in excelsis. s. operati sunt. ecce tertium. quod potest esse aliud them in presenti materia.

Articulus primus quod ex multiplici culpa in cordibus detractio generatur.

Primum mysterium indicat detractorum venenosa corda. Tria namque radicalia peccata sunt ex quibus in detractorum cordibus detractio generatur. Primum e crudelis supbia. secundum crudel

Quod radix vni detractio habet ortum crudelis supbia est. Ca. j.

Primum autem radicale peccatum ex quo detractio generatur est crudelis superbia. Et hoc indicat Job. di. Vidi equos in visione. Equus enim quod e animal superbissimum et crudele mentem exprimit detractorum: quia ex ore crudeli et supbia eorum detractio originem habet. Unde Eccl. x. Initium

omnis peccati supbia: et qui tenuerit illam replebitur maledictis. i. detractionibus impiis et oblocutionibus pessimis. Et sic equi portant capita eleuata: sic supbi detractores contra deum et primum corde inflant et eleuant: propterea ps. ait. Supbia eorum qui te oderunt ascendit super eos.

De crudeli amentia unde detractio etiam habet ortum. Ca. ij.

Secundum autem radicale peccatum ex quo detractio generatur e crudelis stulticia seu amentia. Vnde de tali corde Prover. xv. scriptum e. Cor fatui

ebullit stulticia: quod. s. fatuitas cordis per detractionem ebullit in stulticia oris: Nam teste dno Matth. xij. Et abundantia cordis os loquitur. Nec mirum si stulticia regnat in corde detractoris: cum a demone qui stulticie caput e predominet. Unde iusto iudicio Zach. iij. ait dñs. Percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam. Et de hoc Job. lvi. dicit. Et qui sedebat super eos. Cum enim cetera vicia vni demonem habeant in prelatum sola crudelitas detractoris a multis demonibus possi detur. In cuius mysterium Matth. v. demoniacus ille qui morabatur in monumentis: quia sepulcrum est guttur eorum: legionem demonum in se habuisse refert. Hinc est quod ex detractionibus innumera mala sequuntur sicut ex sequentibus apparebit.

Quod ex inuidia etiam detractio ortum habet et quibus vitijs armantur demones ne expellantur de mentibus detractorum. Ca. iij.

Tertium vero radicale peccatum vni detractio generatur est crudelis inuidia: quia puulum occidit inuidia: vt dicit Job. c. v. Et hoc e quod in detractio nem erupit: diabolus in hoie per inuidiam regnat facile inde per dei verbum eijci posset nisi alijs criminibus armaretur et muniret. Vnde per tali munitione et armatura quod diabolus armatur in multitudinem detractorum. Eccl. xliij. c. de aquilone quod pandit eum malum scriptum e. Super omnes aggregationem aquarum reqdescit: et sicut lorica induit se aquis. Congregatio nepe aquarum super quas reqdescit aqlo infernalis: detractorum e multitudo: quod per detractionem sicut aque in terra dilabuntur nec ultra rursus ad deum per penitentiam reuertuntur. Quod contingit in illis quod ex propria malicia excitati alterius bonis decipiunt: intum quod de illo quod de se e aptissimum bonum: nullo modo possunt sentire bonum quod quidem e peccare in spiritum sanctum. Et hoc modo

Fe. vi. p. ij. do. in. xl. de pestifera detractioe

peccauerunt iudei detrahentes dictis operibus christi credentes se iustissime operari. In his malignus spiritus non solum per potentiam et duritiam requiescit, verum etiam eos induit, quod lozicam cum eos efficit detractorum suorum sibi ipsis et alijs excusatores et defensores. Unde tribus sunt vitia que muniunt diabolum ne de cordibus talium detractorum expelli possit. Primum est simulatio zeli, secundum apparetia boni, tertium abominatio odij. Et de his tribus per ordinem Iob. subdit. Primum est silatio zeli. Cum enim homo per turbulentam malitiam detrahendo insurgit contra fraternam gratiam claram et manifestam: non potest in se spiritualiter habere quietem: propterea spiritus pungit aliquo stimulo interno. Hunc autem stimulum seu remorsum quia malicia superat talem mentem affectio iniqua et inordinata: totis viribus mortificat et extinguit et transit finaliter in silatio zelum quo firme et fixe absque conscientia iniusticia et veritatem obloquitur et operatur. Talis autem conscientia est illud atrium a diabolo custoditum: de quo Luc. xi. dominus ait. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace: vniuersa mala sunt omnia que possidet. Et licet tales semper sint in aliqua fatuitate ac detrahendo loquantur stulta: semper tamen se palliant et cooperiunt sub clipeo ardentis zeli. Et hec ignea est lozica de qua hic Iob. subdit: quod habebat lozicas igneas. Sicut enim lozica coniunctis inuicem anulis ferreis sit munitiuum corporis indumentum: sic excusationes palliate aliquo iusto zelo ad excusandas excusationes in peccatis munitio nem et lozicam efficiunt diabolo talium detractorum ne diuino lumine expellantur. Hanc lozica armatus erat diabolus decipiens iudam. Iob. xij. c. detraxit christo et magdalene di. Quare huiusmodi vnguetum non veniunt trecenis denarijs et datum est egenis: Dicunt etiam ignee lozice propter igneum in apparetia zelum: sicut et de zelo domini Deut. xxxij. c. scriptum est. Ignis succensus est in furore meo. Secundum vitium muniens diabolum in mentibus detractorum est apparetia boni. scilicet in intentione suam quam tales quique suffulciunt rationibus palliatis et simulatis: quandoque etiam scripturis sacris male vtiq; intellectis. Realiter tamen nihil habent vigoris vel firmitatis: sicut patet in oppositionibus iudeorum detrahentium officio iesu christo. Et hoc signat in iacinctinis lozicis. Faciunt enim celestem colorem quem boni appetia designat. Huiusmodi et illis malicia propter mentem etiam videtur celestem cum tamen directe celestibus aduersetur. Alij tamen textus per lozicas iacinctinis lozicas fumeas habet. Summum enim aspiciuntur blauium colorem perfert: ex quo manifeste indicat

apparentiam boni. Qui autem in altum consergit cito ab oculis euanescit, vnde significare potest quod talis apparetia boni nihil in se continet vitalis sed in nihilum reuertitur sicut fumus. Tertium vitium muniens diabolum in mentibus detractorum est abominatio odij. De non dilectis difficiliter bene sentitur: quia vbi regnat affectio perit omnino iudicium. Tanta enim odij pueritas in quibusdam mentibus regnat contra proximum sui bonum ut illud abominent tanquam horridum malum: quod quidem omnino fieri non potest nisi ex summa pueritate malicie per quam talis homo pervertit suum proprium sensum ut merito dignus fiat illa maledictione diuina: de qua Esa. v. Ele qui dicitis malum bonum et bonum malum: ponentes lucem tenebras et tenebras lucem: ponentes amarum in dulce et dulce in amarum. Et hec est diaboli lozica sulphurea atque fetens qua tali mente tenet diabolus communiter: ut verificetur de illa quod Iob. xvij. c. scriptum est. Aspexit in tabernaculo illius fulgur. id est aspera et repleta conscientia talis fetore et horrore de christianissimis bonis. Hanc igitur lozicas imundi spiritus huiusmodi dicunt: quia se in sua potestate quam habet in hominibus detractorum corda hac triplicis peccati defensione tuent.

Articulus secundus de triplici generali modo crudelis detractiois

Secundum mysterium refuat detractorum venenosa verba que egrediuntur de corde venenoso corde. Et de hoc Iob. subdit. Et capita eorum sicut capita leonum erant. Leo enim cum fereat ore atque sit vorax dente fetentia detractorum atque vorantia ora designat. Unde de detractore Ezech. xix. scriptum est. Leo factus est didicit rapere predam et comedere homines. Et iterum de eisdem Proou. xxx. salomon dicit. Est generatio que per dentes gladios habet et commadat molaribus suis: ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Iob quoque xix. ait. Quare persequimini me sicut deus et carnibus meis saturamini. Tamen moral. xij. Greg. inquit. Hi sunt qui aliene vitie detractioe pascuntur: et alienis proculdubio carnibus saturantur. Tamen apostolus Gal. v. Si inuicem mordetis: videte ne ab inuicem consumamini. Tante namque crudelitatis sunt detractores: ut nemini peccant: nec amico: nec consanguineo: nec maioribus: nec minoribus: omnes deuorant nec tempi parcunt: nec gradui in. xl. sedu feria sexta aut in aliqua vigilia apostolorum vel virginis gloriose. Comedunt vnicuique morsello vnum episcopum siue archiepiscopum vel cardinalem: imo quosdam etiam vnum papam seu vnum conuentum religiosorum

aut totam vnā religionē vel ciuitatē. Aliquā
do etiā patrē suū vel mrem. Unde hier. ix.
Unusquisq; carnē amici sui comedet. Et Eze
chiel. v. Patres comedēt filios suos i medio
tui ait dñs ad hierlm. i. ad quālibet ciuitatez
vel pñiam. Et sequit. Et filij comedēt pñes su
os: imo q; mirabilius ē nec quōsp; cuncti detra
ctores longo tempe tā sepultris: q; nctiā exhū
ment z deuozēt illos dum detrahūt eis. Nec
enā pcunt quibuslibet iustis nedū carnalib;
viris: p;pterea canibus simulant: qui non tm̄
comedunt carnes: sed insup ossa deuozāt. id
est homines scōs z iustos. Scōm etiā Lassiō
dorū sup. iij. ps. Dentes dicti sunt a demēdo
p;bo pulchre lingue detrahentiū dentes vo
cantur: quia sicut illi ciborū pñes demunt: ita
z isti opiniones hominū corrodūt: Prop̄ea
hec omnia Proū. xxiij. c. salomō admonet. di.
Noli esse in cōuiujs potaroz nec in cōmessa
tionibus eorū qui carnes cōferūt ad vescēdū
vbi glo. Carnes ad vescēdū cōferre ē in lo
cutione derogationis vicissim primozū vitia
dicere. p;bo. xliij. di. c. cōuiuia. ponit glo. v.
sus Aug. quos scripserat in mensa. f. va. di.
Quisquis amat dictis absentū rodere vitaz
hanc mēsam indignā nouerit esse sibi. Qui
dam quoq; de sanctis pñib; ait. Abeli; est co
medere carnes z bibere vinū: q; vituperādo
comedere carnes fratrū. Quidā educauit et
domesticū fecit lupum: z illū ad ouīū custodi
am ordinauit. Quo dormiēte venit siluester
lupus z omnes iugulauit oues. Euigilās; do
mesticus lupus in pugna occidit eum z om
nes iugulatas oues pgregauit sup caput ei.
Sic quōsp; detractor totā vnā religionē detra
hendo occidit. Triplex est tm̄ detractio vene
nosa que egredi solet ex ore detractorū. pñia
dicitur dissilatoria. scōa replicatoria. tertia ex
buccata v; effrenis aut apta. Et hoc est quod
Job. ait. Et de ore ipsorūz procedebat ignis
fum; z fulgur.

**De crudeli et dissimilatoria d
tractione: que decipit sub pallio
pietatis. Ca. i.**

Prima namq; generalis detractio
venenosa dissilatoria nuncupaf:
que fit cum homo ex pietate osten
dit se loq; cum detrahir: aut aliq; fa
cto: z bono zelo: aut ex aliqua causa multū cō
sona rōni. Abollicia nēpe habere solet sapiē
tia in suo ortu: dum tm̄ crescit indurat: z quōsp;
etiam venenose pungit. Sic etiam detractor;

quōsp; in pñcipio vngit: sed demū pungendo
venenū detractōis in audientiū mētes infū
dit. Unde Bern. sup. Lañ. sermōe. xxiij. ait.
Detractores at quodā silate decūdie fuco cō
ceptā maliciā quā retinere nō pñt obumbra
re conant. Videas a detractore alta premitti
suspiria: sicq; cū quadā grauitate z tarditate
vultu mesto dimissis supcilijs z voce plagen
ti egredi maledictionē. z quidē tanto psuas
biliozem q;to credit ab his q; audiunt corde i
uisto z magis cōdolēti affectu q; maliciose p;
ferri. Doleo inquit vehementer p; eo q; dili
go eum satis: z nunq; potui de hac re corrige
re eum: z alias bñ mihi comptū fuerat de eo
istud: sed p; me nunq; innotuisset. Et qm̄ p; al
terum patefacta est res vītate negare nō pos
sum. Dolēs dico. Reuera ita est. Et addit q;
ue damnū vel grāde. Nā als quidē in plibus
valet: ceterū in ista pte vt verū fateamur excu
sari minime pōt. Et hic est ignis pestifer; de
ore leonū. i. detractoroz procedēs: hoc nempe
igne conant ad odium corda audientiū pra
aliquos inflāmare. pñi vtiq; prius atq; ardē
tius inflāmati. Ad quos Esa. l. ait. Ecce vos
accendētes ignem accincti flammis. f. estis.
De hmōi etiam Job. xij. c. ait. Ex ore ei; lam
pades procedūt quasi tede ignis accense: vñ
assilare pñt hmōi homini tanta demētia stul
to qui vt vacuum vicini domū cōburat suam
plenā incendit.

**De detractoribus qui crudeli
ter referunt audita in proximi d
trimentum. Ca. ij.**

Secūda detractio venenosa replica
toria noiaf. Hec quidē illozum est
qui nec os in detractōe effrenant
aliq; rubore vel rōnabili causa de
tinent: sed mox vt aliq; detrahēre cepint ipē q;
diabolice symbolisant ponētes: imo potū de
cerpētes quilibet bolū seu morsellum suū de
crudis carnibus primozū. Et hoc aut sym
bolo pñi infamia dilataf: oculi audientiū
excecant z ad temp; vītatis noticia obfuscat
Et hic dñs fum; q; de ore leonino egredi dice
bat. Sic em̄ ex ore clibanī vel fornacis fum;
teter egredit ex q; nigrescūt pietes z i aere di
lataf obscurat illū z finalit euanescit. Sic ex
fornaceo z ignito atq; p; odiū cedēti cord; de
tractoris egredit: teterrim; fum; q; pñi fa
mā denigrat audietes a vītati cognitiōe ob
scurat: s; demū erit tps qñ talis ifamia atq; in
famās finalit euanescēt: sic in ps. inq; d. Quē
lz 3

Fe. vi. p. ij. do. in. xl. de pestifera detractioe

admodū fumus deficiet. Et Esa. lrv. Isti fumus erūt in furore meo. Et Osee. xiiij. Erūt sicut puluis turbine raptus ex area et sicut fumus de fumario.

De crudeli infania apte et inuerecunde detractiois. Ca. iij.

tertio venenosa detractio exbucata vel effrenis aut apta solet nūcupari. Hec em̄ illorū est q̄ effronte et inuerecunde: sicut ad buccā venit fetorē detractiois corā audiēte euomunt p̄pterea de talibus ps̄. inquit. Sepulcrū patens est guttur eorū: patens em̄ sepulcrū paratū est ad suscipiēda cadauera mortuorum. Et licet nihil recipiat tñ de corruptioe quam habet p̄ximū aerē inficere solet. Sic vtiq̄ detractorū fetentia ora suspēso corde et expectāti animo atq̄ parula bucca cōmūe sunt patē capē aliq̄ v̄bū vel factū ex eo quē odiūt cum p̄ illa fetorē detractiois effundant. Similes scribis et phariseis de quib⁹ in plerisq̄ euangelij locis est dictū q̄ ipsi obseruabāt xpm̄: vñ tales ex hoc assilant canibus macellariorum qui licet multe bone carnes resideant in macello: nihil tñ de illis capiunt vel asportāt nisi aliq̄d fetidū vel imūdū aut aliq̄d os. De huiusmodi genere esse solēt pl̄imi seculares qui cum religiosīs vel sacerdotib⁹ vel alijs suis dei ampli⁹ q̄ discretio postulet intrinsece et domesticē p̄uersantes nihil exēpli boni licet multa videant ex eis asportant: sed si quid fragilitatis cōspexerint aut ociosum verbū vel risū aut cōfisse factū inde scandalizati recedūt illō p̄petua memoria retinētes. p̄pterea prudentissimū ē oīno se a p̄uersatiōe talū absentare. Propterea sicut sepulcrū patēs licet nihil recipiat tñ aerē vicinū corrūpit. Sic fetidi detractores licet nullū malū exēplū v̄boyl facto datū sit eis: tñ eorū corda et ora corrupta sp̄ in detractoria v̄ba prumpūt. Qui habet amarā buccam sp̄uere nō potest dulce. Ido p̄pha statiz subiūgit. Linguis suis dolose agebāt: venenum aspidū sub labijs eorū. i. in corde quorū os maledictioe et amaritudine plenū est. Talia quidē ora sunt sicut foramina fetentia latrinarū p̄ quē fetores exalant. hinc Proū. xiiij. c. scriptū ē. Abomiatio hoīm detractorū p̄pterea eritio compatur. de quo d̄r: q̄ sic fetorem exalat ex foramine superiori sicut ex inferiori. Ido de detractorib⁹ Seneca inquit. Mō refert aut supius aut inferi⁹ intonet: magis em̄ supius feret. In hui⁹ aut̄ mysterium

flume. ix. scriptū ē. Vas qd nō hz opculum imūdū erit. Quia igit̄ ex ore detractorum tant⁹ et sic inficiēs mētes egredit̄ fetor. Ideo Job. subdit. q̄ de ore illorū equorū egrediebatur sulphur. i. detractiois velut sulphureus fetor. Sed heu i tñ quia his corruptis teporib⁹ vbiq̄ detractorū inualuit fetor q̄ nō solū int̄ seculares sed etiaz int̄ multos nō p̄i nominis regulares minime sentiat: qz cōter om̄es fetent: vñ Berfi. ait. Vbi cōter om̄es fetidi sunt vn⁹ fetens minime sentit. Et Hiero. ad Celantiā inquit. Rarū inuenies q̄ irrephēdabilem vitā suam exhibere velit: vt is n̄ respēdat alienā. Tātaq̄ hui⁹ mali libido mētes hoīm inuasit vt etiam q̄ p̄cul ab alijs vitijs recesserint in istud tñ. q̄ in extremum latitūm diaboli incidāt. Et iterū ad eandē inq̄t. Nulli vnq̄ om̄ino detrahas et aliorum vitupatione te laudabilem videri velis: magis tuam vitā ornare discas q̄ alienā carpe: ac sp̄ me mor esto scripture dicētis. Noli diligere detrahentes ne eradicet: pauci em̄ sunt q̄ hui⁹ vitio renūciēt. Et idē ad rusticū monachū ait. Incōgruū ē corpe latere et lingua p̄ totū mundū vagari. Hec em̄ detractiois sp̄s. sc̄z dissilatoria. replicatoria et apta Dani. viij. per tres ordines dentū qui erāt in ore vñi congrue demonstrant. D̄r em̄ ibi. Et ecce bestia alia. s. sc̄da filijs v̄ro in pte stent: et tres ordines dentū erant in ore ei⁹ et in dentib⁹ ei⁹ principes tres. et sic dicebāt ei. Surge comede carnes pl̄imas. Ursus em̄ h̄ in quibusdā membris videat̄ hō: crudelissima tñ bestia est cōmorans in abditis in quieta et vorax. Sic qui libet detractor crudelis bestia est: sic ex p̄cedentib⁹ patet. hic in abditis cōmorat: quia sicut in ps̄. inq̄t. Insidiat in abscondito. s. cordis q̄ si leo in spelūca sua. h̄m̄ oī semp in quieta ē mens et lingua quia detractiois assuetudo: modo cū vno: mō cū alio: mō de vno modo de altero carpit morsus. Insuper vorax est imo crudelissim⁹ quia deuorat ampli⁹ q̄ infern⁹. Infern⁹ aut̄ deuorat solū malos: detractor at̄ bonos et malos. Tñ Ec̄i. xvij. d̄ tercia lingua detractorum ait. Utilis infern⁹ potit⁹ q̄ illa. Hec aut̄ bestia in pte stat cū se iustū ceterosq̄ iudicat p̄cōres. Sic faciebat detractor ille pharise⁹ Luc. xvij. qui apud se dicebat orās si ap̄ deū. Vras tibi ago dñe qz nō suz sic ceteri hoīm raptores iusti adulteri velut etiā hic publican⁹ et. Ecce detractio facta impie corā deo. Tres etiā dentū ordines habent p̄p̄ triplicē sp̄m detractiois iā dictam

Et in dētib⁹ ei⁹ principes tres: qui sunt dmo-
nes tres ad p̄dictas tres detractiones hoies
inducētes ac dicētes cūlibet detractori. Sur-
ge p̄ supbiam liuorem ⁊ odiū: comede. i. duo-
ra carnes plimas. detrahe cunctis. i. deuora
omnes: nulliq̄ lingua tua maledicta parcat.

**Articulus tertius de trib⁹ ge-
neribus audientium detractionem: quorum vnum scz creden-
tes periclitantur.**

Tertium mysteriū apit detractoruz
venenosa opa: quia multi ex hac
peste eternaliter puniunt. Et d̄ h̄
Joh. subdit. Et ab his trib⁹ plagis
occisa est tertia pars hoim. Tria sunt homi-
nū genera que audiūt detractores. Primi p̄-
seruant. Secūdi defensant. tertij cōtaminant

**De septēplici remedio ne ho-
mo ex auditu detractionum con-
taminetur et corūpatur. Ca. j.**

Tunc em̄ qdā audiētes detra-
ctores: q̄ a p̄tiamatōib⁹ loquē-
tū p̄seruant ⁊ detractoribus
nequaq̄ credūt: ⁊ licet audi-
ant corpe: obaudiunt tū mē-

te. Ad qd̄ p̄ficiendū septēplici remedio vtē-
dum est. Primū d̄ cōtristatio. sc̄m elonga-
tio. tertij rēphensio. quartū humiliatio. q̄n-
tum recordatio. sextū stabilitio. septimū com-
passio. Primū aut̄ remediū cōtristatio noiaf
Debet em̄ hō cū audit detrahentē tristē ostē-
dere vultū. vii. vj. q. j. c. ex merito d̄. Nemo
inuito auditoze libēter refert. Et Proū. xxv.
Ventus aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tri-
stis linguā detrahentem. vbi glo. Si hylari
vultu detractorē audieris. tu illi das fomitez
detrahendi: si aut̄ tristē discit nō libēter dice-
re quod didicerit nō libenter audiri. Et Hie-
ronym⁹ ad rusticū monachum ait. Sicut sa-
gitta si mittat̄ cōtra duram materiā nōnun-
q̄ in mittentē reuertit ⁊ vulnerat mittentem
ita detractor cum tristē faciem viderit audi-
entis: imo nō audientis sed obturātis aures
suas ne audiat iudiciū sanguinis ilico conti-
cescit: pallere vultus: herent labia: saliuā siccā-
tur: ⁊ p̄ cōsequens a detractione desistit. Secū-
dum aut̄ remediū est elongatio. i. a specu de-

trahentis se elongare. Et si sine magno scan-
dalo fieri potest statim abire iuxta consiliū
sapiētis. Proverb. iij. qui ait. Detrahētia la-
bia p̄cul sint a te. Hā fm̄ Hiero. Si deest au-
ditor deest detractor. Et alibi idem ait. Non
minus auribus q̄ lingua fugias detractionem.
Nam detractor cum videt te non liben-
ter audire: nō facile potest detrahere. Tertij
remediū est discreta rēphensio vel si licet ob-
iurgatio. exemplo christi Joh. xij. qui cōtra
iudam ⁊ alios discipulos contaminatos per
iudam ac detrahentes contra magdalenam
q̄ fudisset libram ynguenti nardi pistici preci-
osi ait iesus: sinite illam ⁊c. Item propt̄ ean-
dem causam eisdem a Matth. xxvj. ait. Quid
molesti estis huic mulieri. ⁊c. Exēplo q̄q̄ da-
uid qui de se ait. Detrahentē secreto pro. suo
hunc persequebar. Exemplo etiā Job. qui
in. xxxix. c. de se ait. Conterebam molas iniq̄-
tatis. id est. detractorum: ⁊ de dentibus illi⁹
auferebam predam. Quartum remediū ē
humiliatio per quam homo recurrat ad ar-
chana conscientie sue atq̄ reminiscat̄ cogitā-
do: q̄ multa cōmisit ex gratia dei infamiā nō
incurrit: vt ex consideratione propriozū pec-
catorum que tangunt eum ⁊ pungunt consci-
entiam suam: peccata non ponderet ne consi-
deret aliena. Unde Isidorus. Nunq̄ detra-
hes alijs si te bene prospexeris. Quis in quā
fozet qui si acutis spinis manibus pungere
attenderet detrahenti. Grauius em̄ debent
mentez pungere patrate culpe: q̄ carnem
pungentis spine. Unde Ec̄i. xxvij. c. p̄ci-
pit dominus di. Sepi aures tuas spinis. id
est pungentibus conscientie tue stimulis: et
noli audire linguam nequā. Quintum reme-
dium est recordatio scz q̄ de alio vl̄ de te mul-
ta fuerūt dicta: de quo certissimus es q̄ erat
oppositum omnino vel incomparabiliter mi-
nus malum. Sic pensandum est q̄ in hoc ca-
su similiter esse potest. Nō enim parui crimi-
nis est praua sentire de rectis. Ideo. j. Corin-
theo. xij. apostolus ait. Caritas non cogi-
tat malum. Sextum est stabilitio. scz ne de fa-
cili homo credat. Nam vt dicitur Ec̄i. xix. c.
Qui cito credit leuis est corde. Hieronymus
quoq̄ ait. Si esset in nobis diligentia ne pes-
simis obtrectationib⁹ crederemus: iam om-
nes detrahere timerent. Isidorus quoq̄ li-
bro tertio de summo bono inquit. Non so-
lum ille reus est qui falsum de alio profert: s̄
is qui cito aurem criminibus prebet. Sep-
timū est compassio q̄. i. hō cōpatit̄ his qui =

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

bus detrahit iniuste. imo si hō cert^o esset de malis de quibus prim^o infamat: cōpatiendū est ei. Ac p hoc hō induit viscera pietatis ne scādalifet ex primorū malis. Exēplo quidē mēbrorū cōpatiendū est primis. **Uñ. j. Loz. xij. c.** Si quid patit vnū mēbrū cōpatiunt ei oīa mēbra. **Et. j. Pet. iij.** Estote inuicem cōpatiētes fraternitatis amatores

De his qui et si non mortaliter: saltem venialiter in mēte cōtaminantur. Ca. ij.

Secūdu hoīm gen^a detractoribul defensatur. Et hi sunt q̄ licet dtractorib^o nihil determinate t̄ temere credāt: aliquo modo in fide vacillant: t̄ aliquo modo infirmantur circa illos q̄b^o detrahere audierūt. Nō tñ omnino credendo iudicant illos. Aliqua tñ de illis suspitio mentem eorū ingreditur. Hinc fm̄ glo. sup illō. **j. Corinth. iij.** Nolite ante tempus iudicare. et si suspensiones vitare nō possum^o quia homines sumus: iudicia tñ. i. detractiuas sententias cōtinere debem^o: atq; cū suspitio pulsaerit orandū est cū ppheta qui ait: Amputa op̄ probriū in q̄b^o suspi. sū. quia iudicia tua iocūda: licet em̄ homo nō credat mala que audit p̄ctm̄ tñ ē veniale saltē: t̄ graue libēt accōmodare aures ē ad audiendū de p̄rio suo malū. Posset tñ tanta esse in detractōne complacētia q̄ posset eē p̄ctm̄ mortale t̄ saltem magnū periculum est tñ vbi nō cōcurrit mortalis culpa. in hoc sc̄do genere hoīm cōnuerari pōt

Q̄ in participatione detractōnis homo tripliciter peccat: et q̄ ex detractōne innumerabilia oriuntur mala. Ca. iij.

Tertiu^o genus hoīm est qui ex dtractionibus cōtaminant^{ur} t̄ pereunt. Tripliciter quidē peccare pōt audiens detractōrem. Primo si taceat. sc̄do si delectat. tertio si inducat. Primo in q̄ audiens detractōrē peccat si taceat. Pōt tñ contingere q̄ hō tacet ex triplici vario respectu. Primo ex timore. secūdo ex negligentia. tertio ex verecūdia. Propter has em̄ cās non rep̄mere detrahētē p̄ctm̄ est: nihilomin^o multomin^o q̄ detrahere t̄ plerūq; ē veniale. Potest etiam hoc eē mortale ppter tria maxime. Primo quia alicui incūbit ex officio seu gra^{du} corrigere detrahentem nec hoc facit. Cōtra quos **Bern.** Nō licet tacere cui ex officio

incūbit vitia redarguere. Secūdo ppter q̄ quod piculū quod ex illa detractōne subleq̄ potest. Tertio ppter radicē qua timor humanus q̄q; pōt esse mortale p̄ctm̄ sicut alibi p̄. Propter hec tria. **lxxxvi. dist. c. faciētis.** Non caret scrupulo cōcessionis occulte: qui manifeste facinorū desinit obuiare. Secūdo autē mō peccat hō si delectat. s. audire detractōnē t̄ hoc ppter odiū ei^o cui detrahit. Et talis nō minus peccat q̄ ip̄e detractor: t̄ q̄q; etiā magis ppter maiorē delectationē. **Uñ Bern.** ad Eugenū. Velle audire detractōrē: quid horū dānabili^o sit nō ē facile diffinire. Et iterum idē ait. Detractor t̄ detractorū libēs auditor vterq; diabolū habet: ille in lingua ille in aure. Ex quo quodam mō pōt sequi quorū detractōres audis: tot in aurib^o demones recipis. Et **Aug^o.** Nō accōmodes aures tuas ad p̄cipienda verba detrahentis: ne accipias mortē in aīa tua. Detrahenti em̄ t̄ audienti anime: vtriq; esca mortis ē t̄ detractō. **Et. xj. q. iij. c.** nō solū scriptū ē. Nō solū ille reus est qui falsum de alijs p̄fert: sed etiā q̄ aurem cito criminib^o prebet. Et **Hiero.** Non licet tibi vitupationem alterius patienter audire: qz nec ab alijs optas recipi tuā. Alijs q̄ ait. Quē delectat audire turpia: lo qui puocat. **Hiero.** etiam ad **Reporianuz** inq̄t. Laue ne linguā v^l aures habebas p̄uriētes aut alijs detrahas: aut alios audias detrahētes. Tertio quoq; peccat hō si ad detractōnem inducat. Et talis plerūq; amplius q̄ detractor offendit: qm̄ ex maiori iniquitate vel malignitate procedit. Et talis omnīū malorū que ex cā ab eo data p̄cedūt corā dño habz reddere rationē. vñ ex de iniū. t̄ dam. da. c. si culpa. scribit. Qui occasione damni dat damnū de dīse videt. **Dēs** igi^o q̄ mortalit̄r ipenitent^{er} ex audit^o detractōnib^o peccat: sc̄tia sunt ps de q̄ **h. Joh.** ait. Et ab his trib^o plagis occisa ē sc̄tia ps hoīm. **Q̄ta** autē sit h sc̄tia ps ostendit glo. sup illud **Proū. xxiiij.** Cū detractorib^o ne cōmiseris qm̄ rep̄te surget p̄ditio eorū. **Uñ** ait. hoc specialit^{er} vitio piclitas totū pene gen^o humanū. Hec ē illa sc̄tia maledicta lingua. de q̄ **Eccl. xxviij. c.** ait. lingua sc̄tia. s. detractorū q̄ sc̄tia nūcupat: nō tñ p̄p̄ cās in alio q̄ dragesi mali fm̄ōe. **xxix. exp̄ssas:** s. etiā q̄ sc̄tia ē ab illo cui loq̄t t̄ d quo detrahit multos: cōmouet. s. ad credulitatē malorū auditorū t̄ disp̄sit illos d̄ gēte i gēte: ciuitates diuitū d̄struxit t̄ domos maḡtorū effodit vtutes p̄ loz. s. ei credentiū p̄dit. s. vincim̄ charitatē soluēdo: t̄ gētes fortes dissoluit. s. ab obia supioz. Lingua sc̄tia nulli

eres veritas et verecūdas. Et dicit verit⁹. ta. tū. a vereoz. ris. quasi verecūdiā habens. Alij libri habent inuitas eicit. s. de demonib⁹ virozum suozū et puauit illas laboribus suis: quia respexit illam. s. ei credendo: non habebit requiē nec amicū in quo requiescat. Flagelli plaga liuozē facit. s. exterius: plaga lingue minuet ossa. i. vtutes: quia vulnerat mētem interius. Scdm̄ igit⁹ rectum iudiciū ratiōnis: qui bene cōsiderat om̄ia mundi scelera om̄es iniquitates et quasi om̄es hereses: scismata et impietates ex tertia lingua originem habēt: D igit⁹ lingua neq̄: lingua terna detractoris. o crudelitas infernalis. o ipia odiū et inuidie proles. o pestifera lepra: tu es q̄ discordias seminas: tu sola pculcas bonos. difamas iustos: paris scādala: piuria. testimonia falsa: occasiōes iniquas multiplicare nō cessas. Tu lingua seua punis infantes: inter cōiuges scandala ponis: infamas viduas: d flores vrgines: tu piās et sacras religiosas cōfundis: simplices consciētias turbas. Tu rācores: tu iurgia: tu liuozes et iras. cōtentiōes et ritas et cōtumelias: et scissuras suscitare nō cessas: diuisiones et pcalitates nutri et lactas tu sola pditiones: guerras: incendia foues: homicidia patras: tu fratricidia p̄ricidia m̄fidia: et ceteras crudelitates virulenta impietate cōmittis. Tu sola federa frangis: in coniurationibus occuparis: sepas amicos: multiplicas inimicos: tu sola dissipas ciuitates: destruis regna: cōfoues tyrānias: tu charitatem exinguis. dep̄mis iustos: magnificas impios: fidem destruis: spem quoq̄ frāgis: ceterasq̄ vtutes impia crudelitate psequeris tu om̄ia scelera viuificas et extollis. Quid plura: tu angelos et demones cōuocasti: atq̄ de celesti regno in eterna supplicia deicisti et profundasti: p̄mosq̄ parentes nostros ac cū eis totum gen⁹ humanū de paradiso deliciaruz ad temporales et eternas miseras destinasti. Demūq̄ dei filiū tu sola in crucis p̄nblo affixisti. Sed lapidem christū quem reprobaerunt: per hanc detractōnē edificantes scribe et pharisei: hic velit nolit factus ē in caput anguli. i. sup om̄es in gloria sempiterna. Luz q̄ regnare nos faciat: ip̄e benedictus deus trinus et vnus: qui viuut et regnat in secula seculozum Amen.

Sabbato post secundam dominicam in quadragesima de filio prodigo: vbi moraliter euan

gelium declaratur. Ser. xxiiij.

Pater peccavi

in celū et coram teriā nō sum dignus vocari fili⁹ tu⁹. Luc. xv. Sic em̄ ait Chry⁹. i. omelia. Om̄is malicia confunditur aliquotiens ratione veritatis. corrigi aut nunq̄ ma-

time eozū qui pposito maloz nō ignorantia peccant: sicut sunt pessimi detractozes de quibus in p̄cedenti sermone plenius dictum est. Qui aut ex ignorantia peccāt leuius misericordiam cōsequuntur: sic de se. j. Timoth. j. ap̄tus ait. Misericordiā consecut⁹ sum quoniam ignorans feci. s. p̄secutionem ecclie dei et nominis iesu christi. Similiter filius prodigus ex fragilitate ignorantie peccās: misericordiam adeptus est: cum ad patrem reuertitur humiliter d. Pater peccavi in celum et coram teriā nō sum dignus vocari filius tu⁹. Sic moralit⁹ cū peccator ad cor reuersus humiliter coram dño se p̄sternens ait. Pat⁹ misericordiarum et deus toti⁹ consolationis peccavi in celum ppter cōtemptū tue maiestatis om̄ib⁹ p̄sident: et corā te ppter contemptum tue v̄tatis om̄ia specularis: iam nō sum dignus vocari fili⁹ tuus ppter p̄temptum tue bonitatis om̄ib⁹ p̄uidēt. Et i hoc octaua. id ē p̄nialis religiositas ap̄it: p̄ quā hō pctōr penitens humiliter petit et impetrat misericordiam dei. S; qz in occurrētī euāgelio moralit⁹ intellecto h moralitas demonstrat: tota p̄ntis sm̄ois series in ei⁹ expositiōe et declaratiōe decurrat. In q̄ euāgelio tria mysteria p̄ ordinē declarant. Primū ruinaū culpe. scdm̄ resurgētis ḡfe. tertiū indignat̄is inuidie. De q̄b⁹ p̄pha in ps. xlvij. hō cū in honore eēt nō intellexit cōpa. iu. nisi. et si. fa. est illis. hec via scā ip̄is: et pos. in ore suo cōplacebūt. Primū ruinantis culpe tangit. ibi. hō cū in ho. e. nō itel. cōpa. ē iu. nisi. et si. fa. ē illis. Scdm̄ resurgētis ḡfe. ibi postea in ore suo cōplacebūt. tertiū indignat̄is inuidie. ibi. hec via il. scā ip̄is. Et p̄t eē in p̄nti materia aliud thema.

Articul⁹ prim⁹ de triplici pctōrū statu: vñ p̄ quattuoz grad⁹ descendit in pctōrū profundum.

Primū mysteriū ē ruinaū culpe. Nūq̄ enim plenarie animia per culpam ruit nisi omnibus suis virib⁹. i. itellectu voluntate et memoria a bonoz om̄

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

largitate se auertat et ad mundi vana et trā-
transitoria se conuertat. Quod et fecisse hunc
filiū prodigum p^o quē peccator penitēs des-
gnatur ip̄a euangelica series manifestat. Nam
gdarim d̄scēdit peccator aia p^o tres star^o. Pri-
mus est mūdane excecationis. secundus vane
delectationis. tertius diuine obliuionis. Pri-
mus p̄tinet ad initiū. sc̄ds ad p̄cessum. tertio
ad terminū pctōrū. Quos status p^o ordinem
p̄s. exprimit dicēs. Homo cū in honore esset
nō intellexit. s. p̄pter mūdānā excecationem
compatus est iumentis insipientib^o. s. p̄pter
vanam delectationē: et similis factus est illis.
sc̄z p̄pter diuinā obliuionē.

Q^o p^o tres cecitates aia pecca-
toris a deo incipit separi. Ca. j.

Primus est star^o mūdane excecati-
onis: et hoc p̄tinet ad initiū peccā-
di. Et habet tres grad^o fm q^o i tres
cecitates anima ruit. Prim^o gra-
dus ē libertatis ambitio: q̄d quidē omnium
peccatorū est initiū. Et de hoc d̄ns ait. Hō q̄-
dam. s. de^o habuit duos filios. s. iustos et pec-
catores: et dixit adolescentior ex illis. i. deuīas
p^o peccatū. Pater da mihi portionē substātie
que me cōtingit. Hec substātia p̄ris deī ē om-
ne bonū quod habet hō siue nature siue gr̄e
Bonū tñ nature est q̄d tam iustis q̄ pctōrib^o
contingit et dat. Talis nāq̄ petitio nihil aliud
est q̄ dicere. Dimitte me sc̄dm p̄p̄riā volūta-
tem meis naturalib^o vii. de tua gr̄a nihil eu-
ro. Sc̄dm em̄ Alex. de hal. Talis substantia
ad min^o in hoc consistit que om̄i homini tan-
q̄ necessaria cōcessa sunt. Primū est ratio ad
cognoscendum bonū: sc̄dm est temp^o ad per-
ficiendum bonū: tertiu^o est potestas faciendi
bonū. quartuz materia se exercēdi in bono.
q̄ntū est instrumētū q̄d ē corp^o p^o quod opat̄
bonū. Et hec sunt quinqz talenta. Mat. xxv
que ibi ponunt p^o ordinē. Proū. v. vbi dicit̄
Ne des alienis honorē tuū. ecce primū. et
annos tuos crudeli. ecce secūdu^o. Ne forte re-
pleant extranei laboribus tuis. ecce tertiu^o. et
labores tui sint in domo aliena. ecce quartū.
et gemas in nouissimis q̄si consumpseris car-
nes tuas et corpus tuū. ecce q̄ntū. Et sequit̄.
Et dicas: cur detestatus sum disciplinaz et in
crepationibus non acquieuit cor meū. q. d. s.
volui sequi voluntatē meam. Secūdu^o gra-
dus est libertatis acceptatio. Et de hoc seq̄t̄.
Et diuisit substantiā. Ad istam dedit illi pos-
sessiones armenta sup̄lectilia denarios et con-
similia. Moralit̄ etiā diuisit illi substantiam:

quia vt dicitur Ec̄ci. xv. De^o ab initio consti-
tuit hominem: et reliquit eum in manu consti-
tū sui. Et sequit̄. Ante hominem vitaz mors
bonum et malum: quod placuit ei dabit illi.
Et hiere. xij. domin^o ait. Ego do coram vo-
bis viam vite et viam mortis. Tertius grad^o
est libertatis executio. et de hoc subditur. Et
non post multos dies. s. a libertate arbitrij:
p̄gregatis om̄ibus: ad litterā. et in denarios
om̄ibus reductis et coadunatis armis equis
linerijs gyornijs socijs famulis emptis et p̄-
curatis. Moraliter cōgregatis om̄ib^o. s. viri-
bus suis et sup̄radictis naturalib^o bonis in il-
lis confidens. adolescentior filius peregre p̄-
fectus est. Hō locum mutando extra deū q̄
vbiqz est. s. animū sepando. Unde glo. Ero
in primo ope plus delinquit: tanto a dei gra-
tia plus recedit. Unde p̄s. ait. Lōge a pecca-
toribus salus: in regionē longinquā. id ē. vi-
am latam et spaciōsam possunt seculi nequā
que homines a deo elongat et finaliter homi-
nem damnat. Vel regio longinqua est igno-
rantia dei et sui. Nam sicut propheta ait. Ne-
scierūt neqz intellexerunt in tenebris abulāt.
Iter autem huius regionis sunt diuitie et de-
licie et magnificentie mundi: per quarum ab-
usum homines excecantur.

Q^o per tres gradus prauē de-
lectationis prolabitur anima in
multitudine peccatorum. Ca. ij.

Secundus status vane delectatio-
nis: et hic p̄tinet ad peccandi pro-
cessum: qui etiam tres alios habet
gradus ad descensum in peccato-
rum profundum. Prim^o videlicet gradus est
vilis carnalitatis. secundus vilis paupertat̄
tertiu^o vilis insatiabilitatis. Primus grad^o
est vilis carnalitatis. Et d^o hoc subditur: et ibi
viuendo luxuriose. Ad litteram in sonis io-
cis. choreis. hastiludijs. cōmestationibus me-
reticibus seu scortis. curialitatibus. et socie-
tatibus. festis et solacijs. Moraliter autem lu-
xuria exhaurit et eneruat omnes corporis et
anime vires: sicut testatur Job. xxxj. c. dicēs
Ignis est sc̄z luxuria vsqz ad perditionem de-
uorans et omnia eradicans germina. Secū-
dus gradus est vilis paupertatis. de quo s̄b-
ditur. Dissipauit omnem substantiam suam
id est. quinqz predicta bona. s. rationē temp^o
facultatē materiā et corpus cū q̄b^o sūt bona.
Vel dissipauit om̄em substantiā suaz. s. rerū
mēbrorū et morū: sicut Proū. xxix. scriptū est

Qui amat sapientiaz letificat patre suu: qui aut nutrit scortu perdet substantia. Et in eius psona lametabit ppheta inquit. Infix sum in limo pfundi z no est substantia. Tertio gradus e vilis ifatiabilitatis. vñ subdit. Et post qd consummasset. s. tam naturalia qd corpalia: hmoi abutendo facta est fames. Ad istaz z etiam spualiter valida. Itē penuria z defectus omniu bonozu operu z virtutum z insatiabile desideriu luxurie creuit in regione illa. s. exili z dissimilitudinis z vmbre mortis. Sic cominabat dñs Amos. viij. c. d. Pitta famem sup terra. z ipe cepit egere: sed etiā detero indigebit. Et merito quia vt dicit Proverb. ix. Anima dissoluta esuriet. z. xij. iteru ait. Egestas z ignominia ei q deserit disciplina: quod etiā ad istam intelligi habet.

Q p tres gradus descēdit anima in profundum diuine obliuionis. Ca. iij.

Tertius est status diuine obliuionis: z hic ptinet ad peccadi fminu. Et tres etiā habet gradus qui oēs inducunt z indicant in anima dei obliuionem. Primus gradus est miserabilis subiectionis. scōus miserabilis occupationis. tertius miserabilis defraudationis. Primus aut gradus e miserabilis subiectionis. Et de h subditur. Et abiit. s. sponte: z adhefit. s. iam illaq atus vni ciuiu regionis illius. Quā em famelica concupiscētia cū appetibiliū insufficiētia z penuria peccantis cor vehementissime agit tūc violē impellitur z precipitatē cum quibusdam principib vel diuitib hui mundi illa sibi querat atq pcuret: ppter quod se eis seruiliter subijcit z deseruit. Et quia tūc qd qd mō pcuradi: qd tūc qd crimioso se mācipat ideo tunc dominio z subiectioni diaboli qui e caput z pmas ciuiu regionis illius singulariter subiecit semetipm. Secundus gradus est miserabilis occupationis. Et de hac subijcit. Et misit illum. s. tanq seruū z mancipiū in villā suam. i. mudi voluptatib subiugauit. Unō Luc. xij. Un de vasallis demonis ait. Uillam emi z necesse habeo ire z videre illaz. Et subdit vt pasceret porcos. i. demones aiaz p priā dando eis in cibum: quod qdē tūc fit cū voluntas corū in omib adimplet. Sicut em ci bus christi est vt faciat voluntatem patris. sicut ipse ait Joh. iij. Ita cibus demonū e omnem voluntatem sui principis adimplere. Un glo. ait. Porcos pascit cū ea quib imūdi spi-

ritus gaudet: omnia opaf. vel vt pasceret porcos. i. porcos homines seu porcos sens vt verificet in illo: quod Sapient. xv. scriptus est. Luto vilior est vita illi: atq factus est vt sus i volutabro luti: Sic ait De. m. ij. canoni. c. ij. Tertius gradus e miserabilis defraudationis. vnde subdit. Et cupiebat implere ventrem suū de siliquis quas porci comedebant. Siliq em fm glo. Ambro. sunt quoddaz genus leguminis sonoris foliibus z vacuis: qd magis ventrē onerat qd reficiat. In q denotatur ventosa ac onerosa vacuitas appetibilium hui mundi. Un glo. Ad satis e prodigium voluntati: quia voluptas semp famē sui hz. Ideo sequit z nemo illi dabat: quia qto amplius dant: tanto amplius desiderant. Unde de auaro dicit Eccl. v. Auarus nō implebitur pecunia. Sic etiā neclubricus luxuria. Unō Hiero. Libido trāfacta semp relinquit penitudinē: nūq̄ satiat z extincta semp reaccenditur. Similiter et ambitiosus nō satiat seculari gloria. hinc Gal. v. hortat apłs di. Non efficiamur inanis glorie cupidi. quia vt dicit Esa. xl. Omnis caro fenū z omnis gloria eius quasi flos agrit: excitatū est fenū. z cecidit flos quia spūs dñi insufflauit in eo.

Articulus secundus de triplici gratia cū qua p nouē gradus recōciliatur deo aia pctoris.

Secundū mysteriū e resurgētis grē. Per triplicē em grām dei gdam resurgit hō de pfundo lacu z d luto fecis oim pctorū suoz. De qbus Bern. in libro de grā z libe. arbi. ait. Prima dī grā pueniēs. scōa grā psequēs. tertia dō grā subsequēs. Deus tria h. s. bonam cogitationē velle z perficere opatur in nobis. Primū sine nobis. scōm nobiscū. tertiū ppter nos facit. Si quidem imitendo bonā cogitationē nos puenit inspirādo in bonā voluntatē. Nos sibi p psensum cōiūgit: ministrādo etiā cū psensu facultatē seu facilitatē formās per aptū op nostrū interi opifex innotescit.

Q p gratiam pueniētē tria in pctorū aia ingeruntur et inspirantur. Ca. i.

Prima aut grā qua mens resurgit de miseria peccatorum dicitur gratia pueniens: z p hanc illuminat ratō: vt cognoscat pscia statū suū: hoc lumen mētē colligens ad seipaz p̄tinue igerit illi illō

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

euangelicū. **Mat. vi.** Intra in cubiculū tuū
anima mea: et clauso hostio. s. ne p̄ aliena va-
getur ora. i. sursum subleua oculos meū tue
ad montes illos eternitatis. vñ tibi auxilium
porriget. Talis gratia tria facit resplendere
delicet quasi sint tria officia ipsi^o gratie p̄ue-
nientis. Prīmū mala que cōmissit. sc̄dm bo-
na que omisit. tertīū dāna que incurrit. Prō-
ciū ei^o officiū est: qz cogitare facit mala q̄ cō-
missit. Et de hoc subdit. In se aut̄ reuersus. i.
respicēs et rediens ad cōsiderationē interio-
rum suozū quod maxime p̄dest anime pecca-
trici vt reuertat̄ ad dñm. p̄pterea **Esa. xxvj.**
c. omnes cōsimiles pctōres hortat̄ di. Redi-
te p̄uaricatores ad cor. **Ob** si assenserit mēs
humana paratus est dñs illi lumē infundere
veritatis. Unde de tali anima **Psal. ij.** p̄mit-
tit dñs di. Ecce ego lactabo eam et p̄ peccato-
rum displicentiā et virtutū cōplacentiā et du-
cam eā in solitudinē. i. reducam illā ad cōsi-
derationē peccatorum suozū. Unde cum di-
uina gr̄a sua cōsciētia solitaria facta est. et lo-
quar ad cor eius. q. d. di cam illi. Anima mea
dilecta quid tibi et huic fetido mundo: quid tibi
et vili luto: cur delectaris in vanis me spre-
to. In quo delectaris: bonū est momentaneū
meū aut̄ est eternum: hoc vile: meū nobile: h̄
est modicū: meū vero magnum: hoc est com-
mune animalib^o quia sensuale. meū cōmune
angelis quia spūale: hoc est plenū tribulatio-
nibus: meū est plenum cōsolationibus: hoc
est piculosum et dubiū: meū vero securū et cer-
tum: hoc potest tolli: meū aut̄ nunq̄ pōt au-
ferri: hoc in mundo dimittere: meū vero i al-
tero seculo p̄ficere: hoc finaliter damnat: me-
um vero eternaliter saluat. Quid igit̄ anima
mea in amore hui^o seculi moraris: quid que-
ris: quid cōcupiscis anima mea dilecta. **Lur**
in hac vilissima peccatorū fece amplī p̄seue-
ras. Tu aut̄ fornicata es cū amatorib^o multū
tū reuertere ad me: et ego suscipiā te. Ego mi-
sericors deus. Reuertere reuertere sunamū
reuertere vt intueamur te. Cōside-
ra dilecta mea q̄ dulcissime te inuito: amāti-
sime te d̄sidero: benignissime te expecto: vici-
sti omnino: p̄tra scelera tua dissimlo. vt ad me
redeas te affligo: dulcedine te attraho: ama-
ritudine impello: gaudēter te suscipio: redēti-
tē admitto: magno desiderio te expecto: om-
nem offensam tibi dimitto: gr̄am liberalit̄ do-
no: ipsam multiplico et cōseruo: et finaliter vi-
tam eternā p̄mitto. Quid igit̄ amplius imo-
raris: quid aliud queris: cur aliud diligere ani-

ma mea dilecta. Secūdū eius officiū est: qz p̄
eam recogitat omnia bona que amisit. Et de
h̄ subdit: qz dicit in se reuersus. **Et** mercen-
narij in domo p̄ris mei abundant panibus
hoc aut̄ cū quodā suspirio legendū ē. Mercē-
narios aut̄ vocat illos qui p̄ remuneratione
mercedis eterne seruiūt deo. q. d. **Esti** mercē-
narij vel qui future mercedis intuitu digna
sacramētis et refectionib^o sanctis vel fide spe
et charitate. De quibus panib^o **Luc. xi.** Ami-
ce accommoda mihi tres paues. Tertīū ei^o offi-
cium est: quia aiām cōsiderare facit damna q̄
incurrit. Et de hoc subdit. Ego aut̄ hic fame
pereo. Ponderandū est q̄libet verbū. **Unō**
fm Chrys. Ego aut̄ nō alien^o: sed fili^o boni pa-
tris et frater vtiq̄ obsequēti. Ego liber et ge-
nerosus fact^o sum: miserior mercenarijs. q. d.
Ego fulcit^o diuicijs et nutritus delicijs. **h̄** nūc
lapsus in tāl miserijs. **h̄** ad lram. **Sz** in misē-
abili loco inter porcos et pulices: in loco silue-
stri solitario fetido et cenoso: et omni solatio de-
stituto fame. s. intrinseca: nō tñ miseria extri-
seca pereo. **Nō** tñ crucior: quasi velit dicere
illud **Tres. iij.** Melius fuit occisis in gladio
q̄ interfectis fame: que omnia ad spūalem in-
telligentiam applicāda sunt. Nam cōsideras
diligenter omnia mala et damna que incurrat
dolens corde et rugiens ore cum p̄pheta in-
quit. **Afflic^o** sum et humiliat^o sum nimis: ru-
giebam. i. ruitur rugio a gemitu cordis mei.

Qz p̄ gratiam consequentem
tria bona in anima generantur.
Capitulum sc̄dm.

S Ecūda em̄ gratia releuans a peccato: gr̄a consequens nominatur
Et hec illuminat et inflāmat ad dei
cognitionem et dilectionē. Nemo
vtiq̄ ex se habet: vt ad diligendum deum cō-
uertat̄: nisi ab ip̄o dō suscipiat gr̄am qua ei^o
dilectior fiat. Propterea **Joh. xv.** christus
suis discipulis ait. Non vos me elegistis: sed
ego elegi vos. Si em̄ peccator ex se ip̄o cōuer-
teret̄ ad xpm̄ anteq̄ christ^o elegisset eum: sed
hic peccator sine gr̄a h̄se nō potest: vt fiat di-
lectio christi. Ideo p̄ gratiā christ^o prior elegit
eum: vt postea ipse per dilectionem conuer-
tatur ad ipsum et eligat eum. Tria aut̄ bona
per hanc gr̄am bone voluntatis in aiā gene-
rantur. Prīmū dei cognitio. sc̄dm cordis cō-
tritio. tertīū mentis humiliatio. Prīmū enim
bonuz quod p̄talem gratiā in aiā generat

est dei cognitio. Nemo enim cognito suo malo ac cordialiter sperato: posset in diuinā misericordiam sperare: nisi per gratiam suam dominus ad suam bonitatis cognitionem peccatorum animam illustraret. **Ubi** *Eccl. xxiii. c. sapiētia dei ait. Illumina bo omnes sperantes in domino. i. illuminatione mea faciam ut in domino sperent omnes qui suam misericordiam et dei misericordiam cognoscunt. Hoc lumine illustratus peccator ait. Surgam: quia taceo in peccatis: et ibo quia longe recessit ad patrem meum: quia principi tenebrarum adhesi. Ad istam: quae variis et contrariis cogitationibus mens habet miserabiliter coacta. Hinc desperationis dolor: illinc redeundi ad patrem timor: inde amor paternae et fraternae dulcedinis: aliunde spes benigne receptionis: ex altera parte verecundia mundi: ex alia timor. s. ex inedia et necessitate moriendi. Hinc longitudo itineris: illinc debilitas famis: quae omnia indicant multiplices rationes et cogitationes quibus peccatoris anima anxiam redeuntis ad deum: ut vere cum *Job. c. xx. dicere possit. Cogitationes meae varie succedunt mihi et mens mea per diuersa raptur. Tandem de misericordia dei confidens ait. Surgam et ibo ad patrem meum. s. per misericordiam impetranda. Secundum autem bonum quod per hanc gratiam generatur est cordis contritio. Et de hac scribit. Et dicam illi. s. quem tamen offendi. Pat a cuius generositate per peccatum recessi. Peccaui in celum quod amisi peccati amore. Unde per. Quid enim mihi est in celo et a te: quid. i. quae uisibile et transitorium uolui super terram. Peccaui in celum quod impleui peccati clamore *Gen. xviii. Clamor sodomorum et gomorreorum multiplicatus est. Peccaui in celum quod infeci peccati fetore. Apoc. ix. Ascendit fumus putei abyssi: sicut fumus fornacis magne. Et hoc non quasi te absente vel non uideret sed coram te. Tertium bonum quod per hanc gratiam generatur est humilitatio. Et de hoc subdit. Jam non sum dignus post tanta mala uocari filius tuus. Ideo fac me sicut unum de mercenariis tuis. q. d. Ad huc utique maximum donum est quod hoc agere digne ris. Per te tamen ut sim saltem de ultimis familie tue. q. cum propheta dicat libera me quia egenus et pauper ego sum.***

Quod per gratiam subsequentes tria bona in anima generantur.

Capitulum. iij.

Tertia autem est gratia subsequens quam merito conceditur ut non frustra velit. Qui ei quod uellet non posset ope adim-

plere inanis et uana esset uoluntas et desiderium eius. Sed bona uoluntas a deo data hoc etiam meretur ab eo ut subsequens gratia adonetur per quam benefacendi facultas adimplet. Pro gratia enim bone uoluntatis data a deo gratia uoluntate facultatis: sicut *Job. i. c. ait. De plenitudine eius omnes accipimus gratiam per gratiam. id est per gratiam prouenienti gratia consequens: et per gratiam consequenti gratia subsequens. Per hanc enim gratiam tria bona opera in anima generantur. Primum est opus resurrectionis. secundum est opus confessionis. tertium est opus satisfactionis et emendationis. Primum enim ex hac subsequenti gratia generatur in anima opus resurrectionis. s. eius effectus. Et de hoc subdit. Et surgens. s. per effectum operis uirtuosi: uenit ad patrem suum. Cum adhuc longe esset uidit illum pater ipseus. Ad istam squalidum: pallidum. scabiosum. emortuum: macilentum: consumptum: discalciatum: pilosum seu hirsutum: claudum: uelutque dilaceratum: et quasi nudis membris: et capite inclinato: uultu mesto: confusiones quasi per uisum: gradientem gressum nutantem: et uix arundine sustinere se ualentem omninoque a propria effigie alienatum ab omnibus pretereuntibus incognitum. Uidens inquam illum pater ipseus. s. tam miserabilem et afflictum: tam uilissimum et abiectum tanta miseratione condignum: misericordia motus est. Et accurrens cecidit super collum eius: et oscularis est eum: o magnitudo dulcedinis dei: o suauitas misericordie eius. o inenarrabilis pietas quam benignissime domine superfundis super animam redeuntem ad te iuisceras illam in te: pascis illam de te. ac trahis quillas et pacificas illam in te qui es delectatio et pax erupans omnem sensum. Moraliter autem tria sentimenta de ipso dulcissimo deo dantur tunc anime peccatrici. Primum est sentimentum fidei illustratis. secundum est sentimentum spei roborantis. tertium est sentimentum charitatis certificantis. Primum autem sentimentum fidei illustratis est quia anima credit deum illam misericordiam esse per approbantem predestinationem uidere. Et de hoc subdit. Cum autem adhuc longe esset id est. cum propter peccata sua recognosceret se longinquum esse a deo. uidit illum seculo predestinationis pater ipseus. i. per fidem intellexit. seque gratias et glorias misericordie preparatas: quam misericordia motus est: non quidem quod sit motus in summo deo qui stabilis manens dat cuncta moueri: sed quia sit in animam a deo motus seruicis fidei ut digna fiat compassione et subuentione et gratificatione ac susceptione diuina. Secundum est sentimentum spei roborantis: quod ho-*

Sabbato p^o. ij. do. in. xl. de filio prodigo

mo peccator sentit p̄ vigorosam spem sibi do-
minū occurrere ad miam largiēdū. Et de h̄
subdit. Et occurrēs. i. p̄ feruidā festinantiam
spei. cecidit. s. sup̄ pfundam z humilimā con-
descensionē suā sup̄ collū eius. i. sup̄ robusta
z p̄gustatiua desideria eius dando ei quod-
dam nouū sentimentū familiaris condescen-
sue sue ip̄m sibi suauiter astringentis. Tertiu
est sentimentū charitatis. s. certifiātis. Et de
hoc subdit. Et osculatus est eū. Sup̄ quo x̄
bo. Beda in glo. ait. Rediēs osculum chari-
tatis a p̄fe accepit. Cū p̄ grām certifiat de i-
dulgentia. i. dedirei altius sentimentum z ge-
stum sue recōciliatiōis z familiaritatis pacis
imo quod est ponderādū: sicut Petrus reuē-
nas ait. Nō dic: vñ venis: vbi fuisti? vbi sūt
que tulisti: quare tantā gloriā in tantam tur-
pitudinem cōmutasti: sed statim indulget. et
fiscipit: z postea stola indui iubet. Secundū
aut̄ opus gratie subsequētis est op̄ confessio-
nis. Cū subdit. Dixitq; ei filius. Pater pec-
caui in celum z corā te: iam nō sum dign^o vo-
care filius tu^o. Nec addit sicut p̄posuerat añ
Fac me sicut vnū d̄ mercēnarijs tuis: qz fm̄
glo. suscepto osculo patris sumptaq; fiducia
iam dedignat mercēnarius fieri cum iā vide-
at se in filium dulcissimū z dilectissimū resti-
tutum: licet tanta grā repuet se indignū. Pro-
pter quod adhuc dicit. Jam nō sum dignus
vocare fili^o tu^o. Volens se p̄ grām facere di-
gnum dum p̄ meritū fateat se indignum. Et i
hoc manifeste apparet q̄ p̄fata condescensio
dei minime ad sup̄biaz inflat: sed potius illu-
minat z accēdit ad sue iniquitatis z indigni-
tatis pleniorē recognitionē. Tertiu opus ḡ-
tie subsequētis est opus satisfactiōis z emē-
dationis. Qd̄ quidē moraliter tria perficiūt.
Primū ē nuptiale ornamentū. scdm̄ nuptia-
le cōuiuuium. tertiu nuptiale cāticum. Primū
quod pficit satisfactiōis opus ē nuptiale or-
namentū. Et de hoc subdit. Dixit aut̄ pater
ad seruos suos. i. ad angelos suos. Cito pro-
ferre stolam p̄mā. i. precipuam innocentiaz z
imortalitatem p̄ peccatū amissam. z induite il-
lum. i. fm̄ glo. certificate eū de immortalitatē he-
reditate. z date ei anulū. i. fidem p̄ quem x̄po
anima desponsatur. in manu eius. id est. do-
cete q̄ in eo p̄ opa clarescat fides z p̄ fidez ope-
ra confirmet: quia sicut. ij. c. Jac. ait. Fides
sine opibus mortua est: z calciamenta in pe-
des. que sunt sanctorum exempla vel regula-
rium statuta que sic se habent ad affectus ar-
q; processus humanos: sicut se habent calcia

menta ad pedes: que sic vtiq; pedes arāt q̄
tamen eos ad iter expeditiores reddunt mu-
niunt atq; ornant. Secundū q̄ perficit satisfi-
cationem est nuptiale cōuiuuium: z de hoc sub-
ditur. Et adducite vitulum saginatū. i. chri-
stum virtutibus fortem z gratijs impingua-
tum: z occidite. i. occisum pro illo vt itelligat
saturate z studete atq; ad sumendum domi-
nicū sacramentū inducite. De quo vitulo nō
tantū redemptus homo sed etiam angelorū
cetus cum tota trinitate edunt z epulantur.
Et p̄pterea subdit. Et manducemus z epu-
lemur: sicut. i. Corinth. v. hortatur apostol^o.
Pasca nostrum imolatus ē christ^o: itaq; epu-
lemur. Ad hoc cōuiuuiū hortat dñs. Luc. v.
c. vi. Comedite amici mei z bibite z inebria-
mini charissimi. Et hui^o cōuiuuij rationē adū-
git di. quia hic fili^o meus mortu^o erat. scz per
peccatum. Et reuixit p̄ penitentiam: perierat
scz p̄ amissionem iusticie: z inuērus est. Et iux-
ta preceptum p̄fis ceperūt epulari. Cū no-
ta fm̄ Bedam q̄ non solum filius pro quo vi-
tulus est occisus reficit sed etiam pater z ser-
ui eius: quia refectio dei z sanctorū est salus
peccatorū. Tertium quod pficit satisfactiōis
opus est nuptiale canticum. s. symphonia et
chorus. Et de his subditur fm̄ euangelij te-
xtum in parte tertij principalis. Est enim sym-
phonia fm̄ glo. collectioz concordātia quorū
cūq; sonorū. Et designat leticiam que proue-
nit ex concordia christianorum: sicut Act. iij.
c. scriptum est. Multitudinis aut̄ credentius
erat cor vnum z anima vna. Chorus aut̄ est
collectio vocoz: z signat leticiam aut venit ex
concordia vocum z verborum: in predicādo
z laudādo deum: iuxta illud ps̄. Laudate do-
minū in tympano z choro.

**Articulus tertius de inuidia
arrogantium iustoz: contra ma-
gnos peccatores cum conuertū-
tur ad deum.**

**Tertium est mysterium indigna-
tis inuidie. scilicet maioris fra-
tris redeuntis de agro. Circa qd̄
tria consideremus. Primo ama-
ram inuidiationem. secundo molestam indi-
gnationem. tertio paternam satisfactiōem.**

**De tribus occasionibus vno
talis inuidia ortum habet. Ca-
pitulum primum.**

Primo considerem⁹ hui⁹ senioris filij amarā inuidiam. *Ex trib⁹ em⁹ occasionibus hec inuidia orta est. Primo ex labore sublato. secūdo ex gaudio audito. tertio ex bñficio paterno. Primo habuit ortū ex labore sublato. Et de hoc subdit. Erat autē filius ei⁹ senior in agro. s. circa negocia rei familiaris sollicitē occupat⁹ et maxime circa ruralia que vt plimū grauioza sūt. Secundo habuit ortū ex gaudio. vñ subdit. Et cum veniret et appropinquaret domui audiuit symphoniā et chorū. i. multiformē concordia spūalium consolationū et iubilatiōnū inter quosdā qui iam erāt viui pctōres. Tertio habuit ortum ex paterno bñficio. Et de h addit. Et vocauit vnū de seruis et interrogauit que hec eēt. i. qua de causa fierent. Jōq⁹ dixit illi. Frater tu⁹ venit. s. p humilitatez penitentie: et occidit pater tu⁹ vitulū saginatum sēz p refectōnē gratie gratis date: quia saluū illum recepit. s. p recuperationem gratificantis iusticie.*

Tres cause palliate: quare arrogantes iusti propter dñm indignantur. Ca. ij.

Secundo considerem⁹ hui⁹ senioris filij indignationē. *Et de hoc subditur. Indignatus est autē et nolebat intrare. s. in patris domū et ad charitatis conuiuiū: qđ manifestissimū signū est cordis inuidi et animi indignati. Hinc vtiq⁹ factum est qđ pater illi⁹ egressus cepit rogare eū. Egredis at ad hoies deus pater p oia illa p q̄ eis suas volūtates et monita manifestat: quādo eius manifestatio eis se offert vt piam et inductiuam et benigne psuasūā. tunc rogare dicit deus. Demū subiungit. At ille rñdens dicit patri suo. vbi cōsidera qđ tres causas assignat indignationis sue. Prima causa ē luxuria. Primā causam sue indignationis assignat p ppriam iusticiā. Et hoc fm duas pres iusticie pncipales q̄ sūt facere bonū et declinare a malo. Juxta illud ps. Declina a malo et fac bonū. Que duo more psumptuosū et superbi collocat in somno. Prima autē iusticie pars est facere bonū. *De hac addit p̄. Ecce tot annis seruo tibi. q. d. iam multis annis semper ab initio seruo. s. tanq̄ laboriosū et viliū obsequijs quasi mancipiū occupat⁹ tibi nō mihi nec meis obsequijs vel cōmodis sed solum tuis. Secunda iusticie ps est declinare**

a malo. *Et de hoc subdit. Et mandatū tuū nunq̄ p̄terui. q. d. omnia plenissime adimpleui. Scđam cām assignat patris fuisse nequiciam. Et d hoc subdit. Et nunq̄ dedisti mihi hedū. ne dicā vitulū saginatū: vt cum amid meis epularer. q. d. nec hoc fecisti mihi propter me: nec ppter amicos. i. nec aliqua ex cā minimā cōsolationem mihi dedisti. Et in hoc aduertendū est: qđ ip̄a psumptuosa emulatio dum se tactat seip̄am cōfundit et vilificat: cuz se ostendat semp fuisse ab omni consolatione diuina vacuā et inanē. Et p hoc estimare patres nō sibi fuisse liberalem et piuz: sed valde tenacem et durūm: dumq̄ minorē p tempe p̄terito vitupar: ip̄m p statu p̄senti vehementer laudat et cōmēdat di. qđ ad p̄rem venit et summū gaudiū et festū recepit. Et vere hec est natura seculi inuidētis: quia illum cui inuidet extitit se sup̄iorem et feliciorē et p̄pterea de illius felicitate torquet. Tertiam causam subdit fuisse fratris luxuria: vnde subdit. Sed postq̄ filij tuus. Hic considera cū q̄ta nausea et displicētia de fratre loquat. Nam nec illum suū fratrem nominare valet. Sed ait filius tuus hic q. d. quē prop̄ sua flagicia in fratrem nolo qđ deuorauit substantiam suā cū meretricibus: et sic cēt ira vt punitione dignus tanq̄ prodigus fetidus et imūdus venit: occidisti illi vitulum saginatum. i. dedisti p deuotionē gustare xp̄m et alias consolationes h̄re: sicut filio p̄digo ap̄lo Paulo diuino munere concessum est: qui de se Gal. ij. c. ait. Quā autē viuo in fide viuo filij di: qui dilexit me. et dedit semetip̄m p me.*

Tres rationes quare arrogantes iusti gaudere et exultare debent de peccatorum conuersiōe. Capitulum tertium.

Tertio considerem⁹ p̄ris satisfactiōnem: vbi ad placationē ip̄s tres rōnes assignat qđ debet gaudere. Primo ppter cordialem vniōnem scđo ppter vniuersalē dñationē seu possessionem. tertio ppter viscerales cōpassionē. Primam rōnem assignat ppter cordialem vniōnem. vñ subdit. At ip̄e dicit illi. Fili tu sp̄ mecum es. q. d. Pro sūmo h̄re debuisti qđ meam p̄ntiam et omnia mea exhibui tibi tanq̄ filio et heredi et q̄tū ex me ē reexhibeo me de p̄senti. Nō ad l̄qz q̄ta r̄doleat rñsio dulcedine charitatis. Nō em arguit filiū de sua indignatio

Dominica. iij. in .xl. de impijs parcialitatibus

ne supra: aut d sua humanitate. pterua: ne amplius pturbeſ. Sed pie blandit ac perurbatum animum ei leniat. **Iuxta illd Proū. xv.** Responsio mollis frangit irā. **Secūda ratio** est ppter vniuersalē dñationē. **Et de hoc** addit. **Et omnia mea tua sunt: intantuz q si in pterito hoc petisses dedissem tibi: z nunc darem z in futuro paratū sum dare: quod quidem longe amplius est q̄ q̄ huic fecerim fratri tuo.** **Et de scdm̄ tellectū moralē oīa sunt cuiuslibet iusti vel in re vel in spe.** Nam cum nō sint nisi tria genera rerū. s. supiora equalia z inferiora. **Supiora** sunt viri iusti vtiq; ad finem: sicut ppha ait. **Deus cordis mei z ps mea de terno.** **Equalia** sunt viri iusti ad adiuuandum sicut angelici spūs. **Hinc Heb. c. j. ap'ls ait.** Omnes sunt administratorij spūs in salutē. **Inferiora** sunt viri iusti ad vtendū z dñandū: sicut ps. ait. **Omnia subiecisti sb pedibus ei.** **z. Tertia rō** est ppter visceralē cōpassionē: vñd subdit. **Epulari aut z gaudere oportebat: quia hec charitas facit.** **Iuxta illd apli Rhoma. xij.** **Gaudete cū gaudētibus: z flere cū flentibus.** **Facit etiā nō vzi de scandalo.** **Iux illud. j. Coz. xj.** **Quis scandalizatur z ego nō vroz.** **Siliter enā facit letariz refici d alieno remedio.** **Proptea subdit: quia h frat tuus mortuus erat. s. deū deserēdo: z reuixit sc̄z penitēdo: perierat p mortalem culpā z inuentus est p dei grām.** **Aduertenter aut considera** quāto pondere in hac rñsione singula verba sint a p̄e expressa: vt ad fr̄is cōpassionem animum ei emolliat z reflectat. **Ait enī epulari aut qd ē delectabile: z gaudere qd ē desiderabile oportebat quia iusticiale.** **Et rationem oñdens addit: quia hic demonstratiue z imp̄siue: frater dilectiue: tuus trāsformatiue: mortu⁹ erat compassiue: z reuixit congratulatiue: pierat afflictiue: z inuētus ē iocūdatiue vt quodlibet cū admirabile z efficaci sensu dictū esse intelligat. **Et merito quidē gaudere oportet: quia vt dicit Lu. xv.** **Gaudiuz est pastori de ouicula reuētā: z gaudiuz est mulieri de inuētā dragma.** **Et gaudiū est angelis dei sup vno peccatore pniā agēte.** **Lūquibus nos eternaliter epulariz gaudere faciat dñs noster iesus xp̄s: qui cum p̄e z spiritalē ē z futur⁹ ē z cōsummatū gaudiū oīm beatorū.** **Per infinita seculorū secula Amen.****

Dñica tertia i quadragesima de mane ordo dicendorū p totā septimanam. Sermo. xxv.

Done regnū i

seipz diuisū d solabit: z dom⁹ s domū cadet. **Lu. xxi.** **Fauē te dño iesu xp̄o qui christia ne vite dux est z via: vitas et mgr: p̄mū ac vita: modus vi**

uendi ipsius christiane religionis: nō tm̄ itel ligentijs vestris prudētibus z discretis z cōformis atq; gratus vel cōsonus. **Terficiam affectibus z desiderijs animum vestrum vt cer no quotidie feruētius incaleſcit.** **Suscipiēda z humiliter amplectanda ē igit grātia vobis data: atq; elaborandū est vt iuxta voluntatē dei quotidie suscipiat incrementū.** **Quod q̄dem vt melius fieri possit alias. s. religiositates addamus.** **Prima aut est religiositas vni onis.** **Et de hac isto mane de impijs parcialitatum fructib⁹ viderem⁹.** **Secūda est religiositas cōsignationis in qua declarabitur noue idolatrie cultus qui in insignijs q̄ pcialitates distinguunt a pcialibus celebraat.** **Tertia ē religiositas remotionis in qua ostendent. xij. rōnes seu impedimēta: quare homines de si dei nō credūt z lumini d̄ tatis.** **Quarta ē religiositas dimissionis: in qua declarabit q̄tus quilibet omēs dimittere iniurias obligat et libēter parcere inimicis.** **Quinta est religiositas honorantis in qua palam fiet: in qb⁹ z q̄modo debēt p̄entes a filijs honorari.** **Secūda ē religiositas reformationis: in qua declarabitur q̄tā reformationē in anima peccatoris diuini timorē ḡfa opaf.** **Septima est religiositas vere locutionis in qua apiem⁹ quanta sit mendaciū pnicies venenosa.** **Octaua ē religiositas recitandis: vbi de duplicitate ipia differemus.**

Contra guelfos et gibellinos et quascūq; alias diuisiones et ptes. Sermo. xxv.

Done regnū in seipm diuisuz z domus supra domū cadet. **Itez vbi supra.** **Fraterni odij considerātes impietate z vire pcialitatis destruc tiones rememorātes: z quas nostrī tempz bus p̄spexim⁹ z ptractauimus crudelitates z mala.** **Flere potius cogimur q̄ aliquid dicere.** **Quis em̄ tanta duricie cor lapideū absq; lachrymis continere valeret: si que vidimus que audiim⁹: que certa noticia expti sum⁹ i regionib⁹ italie: z maxime in p̄ibus lombar die nouisset.** **Quis fari posset quot impieta**

tas: crudelitas: incendia prodiones: homicidia: et his similia in paucis scripturis patrata sunt. Quis denique pugili oculo damna rerum corporum et animarum que ex dissensionibus primum seculata sunt absque lachrymis et cordis singultu pensare posset. ut vere iam docente experientia: quibus nostrum sciat quod si sit sententia Iesu Christi in preallegato verbo. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: et do. supra. do. cadet. Que sententia omnia indicat atque clamat: et clausis oculis manifestat primam religionem que dicitur unionis esse inter christicolos amplectendas tenendam seruandam: omnes conamine perredam quod quidem persequendum experimentalis nequeia malorum: que ex peculiaritatibus subsequuntur aptissime manifestat. Quid enim aliud est peculiaritas neque nisi iusticie iterum. guerrarum suscitatio et fometa: destructio patriarum: stulticia summarum: consummata: iniqua crudelitas: pestilens malum: multiplicatio scelerum: fidei abnegatio et proditio contra christum: impenitens culpa: damna: et semper iniqua: priuatio ecclesiastice sepulture et silentium ecclesiarum oronum. In qua quidem descriptione impie peculiaritatis. xij. amarissimi fructus notari possunt: ut de peculiaritatibus manifeste verificetur: quod Matth. viij. c. dicitur ait. A fructibus eorum cognoscetis eos: quod verbum potest in presenti materia esse etiam aliud thema. hos autem xij. fructus per tres quaternarios distinguam: Et quilibet fructus in quadam conclusionem aptius inducat et declarem.

Articulus primus in quo quatuor peculiaritatum fructus impie declarantur: et primus est quod ubi peculiaritas regnat: rectitudo iusticie nequaquam seruari potest. Ca. i.

Primus autem fructus peculiaritatis est iusticie interitus. hic eliciat conclusio in terra peculiaris nisi sit tibi extincta nequaquam potest recta exerceri iusticia. Ratio quidem est: quia propter peculiaritates affectio mutat et ratio execat. Mutari autem a recto affectus solet quadruplici affectione. mentali que sunt amor et odium: spes et timor. De his Dan. vij. scriptum est. Quatuor venti pugnant in mari magno. scilicet mentis iudicis peculiaris. Difficile quidem est: quod cuius interitus iusticia recta latea tenere quod aliqua istarum affectionum ad iusticiam non flectat. Nam amor affectus trahit ad suum compiciale et amicum. Odium ab aduersa parte repellit. De dilectis enim difficulter male sen-

timus: sicut de non dilectis difficulter bene. Offendit amicus: culpa magna estimat parua delinquit aduersari: offensa parua sentit magna: seruit dilectus supra sidera exaltat: fidelis plenis faucibus predicat. Alter contrarie partis maxima prestat comoda: impedit magna seruitia: puerpendit eorum detrahens. Ex quacumque causa patrat crimen per suo peculiaris quibus superle exorat: culpas minuit. aut ipsum negat. Aut per misericordia instat. Pars vero aduersa offensa grauat: iusticia postulat. Adest spes super pri inherens et timor contraria pretem pauens. Judicantis intellectus his mentis turbationibus conuassat: discernere verum nescit virvult: si fas est dicere nequaquam potest. Unde consequens est quod reus iustificat: innocens condemnat: vnum habet per spurio: alter per legitimo. bonum dicit malum. malus dicit bonus. verum dicit falsum: falsum verum dicit. ut misericordia per iusticia. et iusticia per misericordia impie compute. Ubi Iud. de summo bono. et habet. xj. q. iij. c. quatuor modis. ubi dicitur Quatuor modis humanum iudicium pervertitur: Timore dum metu preteritis alicuius veritate loqui primecimus. Cupiditate dum premio alicuius animam corrumperimus. Odio. dum quilibet aduersarium molimur. Amore dum amico vel per pinquo prestare intendimus. Sequentibus. c. scilicet. e Quicunque autem per sanguinitate. vel amicitia vel hostili odio. vel inimicitias in iudicando ducit. pervertit iudicium christi: quod est iusticia: et fructus illius pervertit in damnationis amaritudinem. Iterum Amos. vij. his iniuste iudicantibus dominus dicit. Couertistis in amaritudinem iudicium et fructus iusticie in absinthium. Item Esa. lix. ca. Qui recessit a malo prede paruit. Unde Amb. ait. In duos inimicos non potest esse finalis. supple licet sciat et velit. Et sic patet quod peculiaritas est iniusticie pabulum.

Secundus fructus est quia ex peculiaritatibus guerre sepius suscitantur. Ca. ij.

Secundus fructus est guerrarum suscitatio et fomentum. Conclusio sit quod illis fra diu non potest habere pacem. Cuius ratio est: quia quanto sunt homines nequiores tanto sunt ad inferendum iniurias promptiores tantoque minus patientes ad sustinendum iniurias sibi illatas. Insuper impossibile est homines seculares in presenti seculo neque in simul conuersari quando se offendant: vel extimet se offendere: siue ex ignorantia siue ex iusticia. aut ex

Dominica. iij. in. xl. de impijs parcialitatibus

malicia seu etiã ex fragilitate humana: et ex q̄
cũq; tñ causa pueniat moleste ferunt offen-
se: a quolibet criminoso inde generant odia
itũescũt corda p tpe: sũt secreta: n̄ tñ talit̄ oc-
cultat nequicia qñ luoz mentis aliq̄ mō pan-
dat verbis vel signis. Crebrescunt offense: in-
ualescũt inuidie. iam patescũt inimicie: vtra-
q; ps ex altera suspitiones et insidias suscipi-
tur. Ieri alia multiplicant mala scelera iniq̄-
tates: vindictã alta voce clamãt ad deũ inno-
centes: oppressi vocẽ emittũt ad deũ dicẽtes.
Usq; quo dñe scũs et verus nõ iudicas et vin-
dicas sanguinem nostrũ de his qui habitant
in terra. s. pciali Apoç. vj. Demũq; a tot ife-
stationib⁹ irritata paciẽtia dei abscondita: q̄ iu-
dicia patefiunt: dat patria in demonũ ptãte.
suscitant̄ rumores: regimina psterunt: mu-
tant̄ dominia: inferũt et sustinent̄ damna: sũt
pditiones: homicidia increbrescũt: odia in-
ualescunt. et cetera mala que ex guerris oriri
solent multipliciter cumulant̄. Sed qđ picu-
losius est scđm qđ ait Chryf. in lib. de cõpũcti-
one. Si inimicie semel occupauerint hoies
om̄ia q̄ sunt q̄ dicunt̄ que audiunt̄ ita accipi-
unt et intelligunt̄ vt ad maiores et longiores
p̄ficiant inimicias. Si qđ em̄ boni dicat̄ de
inimico nõ credit̄. Si qđ aut̄ mali h̄ solũ cre-
dit̄ hoc cõfirmat̄. Hinc siqđẽ e: qđ si qñ inf̄ hu-
iũsmõ p̄ciales pax fiat: nõ vtiq; est pax vera:
quia radices p̄rium remãserũt in cordib⁹ par-
tialium peccatorũ: sed p̄t parti tali dici: sicut
Ezech. xij. testat̄. Pax par: et nõ erit pax. Lu-
ius rōnẽ Esa. xlvij. c. ponit di. Nõ e pax im-
pijs dicit̄ dñs. Qua em̄ rōne pacẽ h̄re p̄t re-
manens p̄ialis in corde: cũ cõtinue cũ om̄ipo-
tente habeat guerrã: cui sup caput p̄tinue p̄-
det euaginatũ gladi⁹ iusticie dei: qui in do-
mo cõscientie litem habet et qui onus diaboli
qui e secretus habit⁹ odij cõtinue portat: quẽ
etiã cetera vicia quasi spine cõtinue pungũt
et lacerant. Cõtra quos ps. ait. Cõtritio et in-
felicitas i vi. e. et vi. pa. nõ cog. nõ e ti. dei añ
oculos eorũ. s. cũ diuisiones cordis nõ abijci-
ant: et cetera crimina q̄bus repleti sunt nõ re-
linquant. Ideo cõtra tales zelans p̄pheta di-
cebat ps. xxxvij. Zelauĩ sup iniq̄s pa. pec. vi-
dens. s. et intelligens qđ nõ erat pax illa vera.
sed simulata et ficta atq; modico tpe duratu-
ra. quia vt dicit̄ Proũ. xij. Int̄ supbos sicut
sunt p̄ciales semp sunt iurgia. Sed solum vt
ps. testat̄. Pax multa diligẽtib⁹ legẽ tuã nõ
est illis scandalũ. Nã vt dicit̄ glo. Col. Pax si-
ne charitate esse nõ p̄t: imo qđ mirabilius e

cum multi demones in vno demoniaco spa-
ce simul et quiete morent̄: sicut Mar. v. de de-
moniaco legionario dicit̄: et etiã quodidie per
exp̄ientiam patet. nõ seipos pellunt vel sicut
inter seipos nõ bellant neq; p loco etiã itã ar-
to pugnant. Stupẽda quidẽ res est qđ duos
p̄rium p̄ncipales vna terra vel vna ciuitas et
patria simul nõ poterit̄ in pace cõtinere: qñ-
imo vnus alterũ de terra et de p̄ria expellet.
Insup tẽm si fas est p necem de toto seculo p
pullabit: vt vere ex hoc detur intelligi qđ tales
h̄mõ hoies quia sunt demões incarnati: ip-
sis demõibus sent peiores. Et sic clarissime
patet qđ p̄cialitates sunt guerrarũ suscitatio
fomentum.

**Tertius fructus est: quia ex p-
cialitatibus sepius terrarũ et pa-
triarũ exterminatio sequi solet.**

Capitulũ. iij.

**Tertius fruct⁹ est destructio p̄riarũ
Cui⁹ cõclusio sit qđ talis terrarũ pa-
tria diu sine magno exterminio si
p̄t stare. Ratio hui⁹ ex p̄cedẽtib⁹ satis patet.
Nam p̄ribus incipiẽtib⁹ ebullire p̄tis exp̄-
gentibus diabolo opante: et diuino iudicio p
mittente vna pars alteram pellit. Præda n̄ il-
lius bona. edificia destruunt̄. siluescũt a ruas:
vinee p̄ciduntur et consumuntur: quiescũt
artes et mercancie: pecora et cetera ani malia
diũsi generũt armẽta vorãt. Adolescẽtũ cũ pa-
rentibus pulsũ egestate: compulsũ vadunt ad
soldum: efficiuntur fures: h̄ic suspenditur: il-
le necatur: h̄ic perit in bello. alius altera in-
felici morte miserabilem vitã finit. Iuuenes
pulsũ nõ sumũt vxores: sed cũ p̄cedẽtib⁹ simi-
lem vitã sortuntur et finem: Duellẽ nobiles
morantur in nupte: vel per mundum yage fi-
unt meretrices. Adulti autẽ yiri inedia pau-
pertate: tristitia et multiplicati miseria conta-
bescunt: et miserabiliter hinc inde vagantur.
Deficit inde in religiosis obseruantia regula-
ris: in clericis modestia clericalis: in iuuentu-
bus et doctis scie disciplina. Siũt p̄fie latronũ
spelunce: p̄phanã tẽpla: destruũt mōasteria
p̄plant̄ ip̄i: ex iugali viduas faciũt: et cõcta
tẽporalia bona simulq; cũ corp̄alib⁹ et sp̄ualib⁹
miseria destruuntur. Sed nõdum
malorum est finis. Adhuc restant alia quicq;
Nam cum purgata fuerint crimina expulso-
rum: et expellentium fuerint scelera consum-
mata sit tonitruus iudicij dei in mũdani sta-
tus versatili rota. Et redeũtes expulsi regnã**

tes pellunt crudeliter se uicia vindicantes p
omnibus receptis iniurijs vicem reddunt: et si
quid remanserit destruendum ad sue psum
ptionis properat finem. Tunc quidem domi
ni vera sententia reperitur: qua Luc. v. dicit
Omne regnum in seipsum diuisum desolabi
tur: et domus supra domum cadet. Et iterum
Esa. xxviii. Mandata remanda: expecta reex
pecta: modicum ibi: modicum ibi ut vadant et
cadant retrosum et conterantur et illaqueantur
et capiantur. Mandat enim expellendo psyna
partem alteram. illaque reuera demum rema
dat alteram ppulsanda. Expulsus autem expe
ctans expectat si possit reuerti domum sic etiam
postmodum altera pars expulsa. Demum vero
de bono tempore aut corporali seu spirituali
modicum ibi. s. ex parte vna. et modicum ibi.
s. ex parte altera. Et sic semper vadunt et ca
dunt retrosum. De malo in peius utraque ps
ruendo: ita ut finaliter conterantur supplicijs
miserijs et tormentis et illaqueantur semper gra
uibus culpis et capiantur in morte infer
nalis peris: ut verificet quod scribitur Ibiere.
Ely. Fortis impedit in forte et ambo. s. modis
predictis pariter corruerunt. Gallos duos
quos vidi dura longaque pugna bellantes ore
se et ungulis sanguinentes et vndique discerpentes.
Luce pugnandi in utroque defecisset vi
gor: non defecerat sed creuerat indignationis
ardor. Sic noui parciales multos ut sic dicam
expensarios quibus cum propter partes com
sumperunt omnia bona sua: nihil eis reman
sit nisi rabies partis sue.

**Quartus fructus quanta stul
ticia sit parcialitates impias se
qui. Ca. iij.**

Quartus fructus partium est stulti
cia summa et consummata. Pro quo con
clusio sit quod non videtur esse sub celo
gens stultior illa. Ratio quia hu
iusmodi scelus est appetitu stulti et damno sui
mali. Delectatur quis in opibus carnis et gule
damnabiliter quidem errat. Oblectatur quis
in turpi lucro et insatiabili cupidine rerum: er
rat absque dubio immortalis. Alter insuper intum
escit in pompis et glorioso statu letatur: nec
dubitatur quin criminaliter peccet: et sic de mul
tis consimilibus culpis. Sed omnes isti errant
quidam tamen in appetitu boni transitoria dele
ctatione illecti et decepti et ex finali impeniten
tia condemnandi. Hi autem parciales et demen
tia stulta et insensata tales iniquos peccant ex appe

titu et desiderio mali: dum partem et diuisio
nem affectant deponentes in periculo propria
substantiam temporalem: corpus: filios: paren
tes: consanguineos et amicos et illorum tem
poralia bona: imo quandoque est totius patrie
ad discrimen. Quid enim boni ex partialitate lu
crant penitus ignorat: nisi forte putet lucrum
hec pericula experiri: et cum his eternis suppli
cijs cruciari. Unde de partiali stulto Eccli. xxiiij.
scriptum est. Super plumbis quid grauabitur
et quod illi aliud nomen quam fatuus? Arenam et
salem et massam ferri facilius est ferre: quam ho
minem imprudentem et fatuum et impium: que omnia
continet partialis stultus. Propterea possunt
frenetico compari qui ratione priuati pericu
la omnia sibi et alijs patrant. Similes etiam
sunt cuidam stulto qui cum baculum gestaret
in via et ante ipsum prederet umbra sua pu
tauit alterum hominem umbram suam. Cur
rit stultus post umbram quasi cum homine
pugnaturus fugit illa sequente: continet stul
tus gressus: stat insuper umbram. Alter agit con
tra illam insultum. Iterum fugit umbram. de
mum cum diuerteret a via et umbra quasi ho
mo cum similitudine baculi videretur erigi
versus murum: videns stultus timuit. postea au
dacia maiori resumpta rapido impetu impi
gens in murum caput fregit. Sic parciales
stulti pugnant cum umbra nominis parci
alis finaliter anime et corporis frangunt ca
put. Ecce stulticie summe fructus.

**Articulus secundus de secun
dis quattuor perniciosis fructi
bus nequissime partis et illi de
horredis crudelitibus que ex
parcialibus fiunt. Ca. j.**

Primus fructus est iniqua crudeli
tas. Cuius conclusio est. Non est
gens saltem inter christianos ma
gis impiam crudelis. Ratio huius
est quod habitus odij semper habent contra om
nes contrarie partis cognitos et incognitos
contra presentes et preteritos et futuros: ad
uersus infantes et senes et sepius aduersus com
sanguineos et parentes. Insuper aduersus eos
qui sibi et suis multipliciter seuerunt. Unde
dici potest horum omnium homicida. Sicut
j. Joh. c. iij. scriptum est. Qui odit fratrem su
um homicida est. Hi autem odium parci
aliter prohibitum in corde ferunt sicut in alio
tractatu: ubi agitur de cordis consensu ad pe
tes latius visum est. Sed ultra hoc odium co
l 4

Dominica. iij. in .xl. de impijs parcialitatibus

diale quis exprimere valeat scruicias et ianes crudelitates quas contra aduersarios opantur. **N**ō parcūt etati: nō sexui: nō consanguinitati: nō genti. nō amicitie. nō fidei: nō religioni vel sanctitati: sed vsq; ad deuotionē christiane carnis. **P**rochdoloz scelerata crudelitas ipiorū et in alias incredibiles scruicias pfundat. **P**ropterea merito rabido cani poterunt compari. **S**icut in quadragesimali de seraphin contra detractores sermone. xxxix. latius visum est: de ceteris crudelitatib; satis vbi supra est tactū: sermone. xxxv. cum agitur de opibus partiū circa simonis finem.

Secundus fructus pestiferus malū sit diuisio parcialis. Ca. ij

S **E**cūduo vero fructus est pestilens malū. **L**ui^o conclusio est q; nullum ē magis pestiferū malū q; diuisio parcialis. **O**ccasio hui^o multiplex esse potest. **C**um em̄ homo sit animal irascibile offensulq; et indignatus naturaliter se vindicare appetit: et inimico nocere conetur: nisi ratio irā frenet et timor mētis in parcialib; sit obstaculum rōnis: ideo in se hac peste corrupti secum alios conuersantes inficiunt ad iuuante natura inclinata ad irā. et culpa obsecurante intelligentiam vtriusq;. dumq; inter homines ex aliqua occasione oriuntur offense sanguis currit ad cor: et ire atq; furoris accēditur ignis: fouetur hic ignis quasi aridis lignis multitudine peccatorū. **A**nimi ex puerlatione quodāmodo confriant et demones ad scandala temptationes vndiq; sufflāt: flāmescit iracundia. igniunt corda: flāmescunt verba: igniti monstrant: nutus et opa et quasi quadam spūali simul et corpali pestilentia aer cum tota patria cōtaminat: sicut **A**poē. ix. c. sc̄ptum est de parcialibus. **D**e ore eorū pcedebat ignis fumus et sulphur et ab his plagis occisa est tertia pars hominū. i. impenitētes. sicut supra de detractoribus declaratum est. **I**deo **E**c̄c̄i. xiiij. scriptum est. **Q**ui cōmunicat supbo induet superbiā: et qui tetigerit picem coinquinabitur ab ea. **N**ā vt testat **E**ze. ij. **P**arciales increduli et sbuersores sūt. et cū scorpionibus habitas. s. tu qui cum parcialibus conuersaris. **E**t. j. **C**orinth. v. **M**odicū fermenti rotam massaz corrumpit. **I**n super **A**c̄c̄i. viij. **D**iscede ab inimico iniquo et parciali et deficient mala abs te. **E**t ps̄. de se. testat. **C**um hominibus opantibus iniquitatem: sicut faciunt partiales, et nō cōmunicabo cum

electis eorū. id est. cum capitaneis parcium. **E**t alibi. **N**ō adhesit mihi cor prauum sic vtriusq; parciale. declinantem a me malignum. id est. parcialem non cognoscebam. s. tanta cōuersatione elōgatus morabar ab illo. **E**t alio loco ait. **L**uz peruerso. s. parciali peruerteris a parte: maxime si imperfectus et fragilis es. **N**ā vt testat **G**reg. sup **E**zech. omel. ix. **I**nfirmi prauorū debent societatem declinare ne mala que frequēter aspiciunt et corrigere nō valent imitari delectent. **E**t h̄mōi exemplū addit q; sicut aer malus assiduo flatu tractus inficit corpus. ita peruersa locutio continue audita inficit animā. **A**p̄lo testate. j. **C**orinth. xv. **C**orrumpunt bonos mores colloquia praua. **L**ui **B**erū. addit multo magis opa praua. **S** in terra parciali nō solum sunt verba sed etiam opera ex parcialitate peruersa: p̄pterea quasi impossibile ē in fra parciali et cū parcialib; p̄sari qn homo aliquomodo inficiat. **P**ropter qd̄ omnino fugiendi essent cum omnia sua videantur infecta et pestilencialia virus alijs communicare p̄bentur: imo tactus visus: halit^o sermo vestigium ymbra domus et parcialiū cūcta videntur pestifera et infecta: ideo in tali n̄ deberet homo bibere cum eius ciato nec dormire in eodem lecto: imo nec cōmorari s̄b eodem tecto nec habitare in parciali terra: tantoq; sollicitus fugiendus est aer parcialis: q; pestilencialis qm̄ parcialitas est nō soluz pestilentia corporalis: sed etiam temporalis et spūalis vbi pestis solummodo est corporalis. **F**orte mirant quidam q; tam acerrime loq̄r contra h̄mōi pres: quibus responderet experientia ipsa: pestis seua ingreditur ciuitates: obunt plurimi: sed remanent multi: imo p̄ maiori pte euadūt. **P**ars aut̄ guelphalis aut gebellina aut quecunq; altera ingreditur ciuitatem: mirū nempe maximum erit si poterit euadere quisq; qui saltem lapsu temporis p̄ti n̄ adhereat vel adherere putetur: sic ego stupens et dolens experientia certus sum: imo quod flendum est et qui vident timere deum ita efficiuntur amētes et insensati maxime cōtra partem guelpham et gebellinam: q; in eisdem ita secure viuūt quasi in eisdem sit professio sanctitatis: similes generis loth: qui vtpat; **B**erū. ix. ita insensibiles in sodomia facti sunt: q; loth predicantiz suadenti recessus credere noluerunt: sed videbatur eis quasi ludens loqui: vt dicitur ibi. **I**deo cum ceteri perierunt: p̄pterea **A**poē. xvij. **Z**elantibus salutem anime sue vtriusq; dictum est. **E**xite de illa populus meus ne participes sitis delictorū

rum eius: et de plagis eius accipiatis: quoniam peruenierunt peccata eius usque ad celum. Et **Eccl. xij.** Si communicabit lupus agno: aliquando sic peccator scilicet parialis iusto: que communicatio sancti hominis ad canem scilicet parialem. Ex his satis patet quod pestilens malum sint impie pres.

Tertius fructus de multitudine scelerum et malorum: que ex parialitatibus subsequuntur.

Capitulum. iij.

Tertius fructus est multiplicatio scelerum. Conclusio vera est ista: quod nullum peccatum est de quo tot scelerum oriuntur sicut de partium impietate. Ratio autem ponitur **Job. xxxj.** Quod parialitas ignis est usque ad consummationem deuorans et omnia eradicans genimina. Inde enim oriuntur temporalia, corporalia, et spiritualia mala. Pro temporalia sicut sunt saccomana: rapine incendia domorum agrorum et sacrorum destructio: prediorum desolatio: ciuitatum terrarum et patriarum extinctio: scientiarum et artium et animalium et consimilia multa. In quibus omnibus pensanda sunt scelerum et peccata que inde sequuntur. Secundo mala corporalia: sicut sunt virginum deflorationes: mulierum violationes: horrenda homicidia puerorum crudeles neces: carcerationes seue: tormeta omni immanitate plena. Quidam occidunt fame: alij comburunt igne: quidam in stercore suffocantur humano: alij precipiuntur mēbra: lingua, digiti, et verenda: et infelices homines ipsimet coguntur comedere illa. precipitantur per altissimas turres: quidam alij fluminibus perimuntur. Alij dantur canibus ad vorandum: alij mortui relinquuntur lupis. Quidam assant viui: et ad odorem illorum alij qui comedunt panem doloris: vendunt homines sicut boues et multa consimilia. De quibus in seraphin sermone. **xxv. arti. iij.** Prædictum est. Tertio mala spiritualia. o quis enumerare sufficit quanta ex his omnibus peccata fiunt tum in opando: tum in sentiēdo: tum in faciēdo. In precipiēdo: in non obstando: in impatienter illata damna ferendo: in participando: verbisq; multipliciter offendendo et consimilibus. Propterea glo. præallegata. **j. Corinth. xj. ait.** Ex dissentione omnia mala oriuntur: vbi enim dissensio est nihil rectum est. Ideo clamat contra pariales **Esa. cap. j.**

De genti peccatrici: populo graui iniquitate: semini nequam filijs sceleratis: Ecce multiplicatio scelerum et iniquitatum.

Quartus fructus est fidei abnegatio et proditio contra christum: quia esse parialem est negare fidem et prodere christum.

Capitulum. iij.

Quartus fructus est fidei abnegatio et proditio contra christum. Conclusio quod omnes pariales christiani sunt renegati et proditores contra christum. et per consequens proditores christianorum. Cuius ratio est: quia licet forte ex parialitatibus oriuntur: imo licet omnes propter originale peccatum nascuntur filij ire. nihilominus in baptismo renunciamus malicijs diaboliz omnibus pompis mundi: patrinicq; illos suscipientes de sacro baptismatis fonte: hec pro illis spondent. Et quodammodo tunc scribuntur ad soldum et ad miliciam christi. De quo de conse. dist. iij. c. prima. Adulti autem facti tenentur ad ea que pro ipsis offerentes sponderunt. de conse. di. iij. c. puuli. In confirmatione vero preparatur homo ad pugnam pro fide christi: de conse. di. v. c. spiritus sancti. Alapa percutitur vt discat quod pro patientia vincit milicia christi. In fronte inungitur vt a recipiente fides christi sine erubescencia predicetur: de conse. dist. v. c. nouissime. Quis autem in baptismo partibus homo renunciauerit et demum ad vomitum redit: prodit christum fidemq; illius negat. domino ipso teste: qui **Luc. xj. ait.** Qui non est mecum. scilicet in milicia mea: aduersum me est: quia in milicia diabolica est. Et qui non colligit mecum. scilicet spiritualia temporalia et corporalia bona: dispergit vicia illa in presenti seculo et in futuro. Qui autem domino extiterit infidelis: quomodo suis proximis potest esse fidelis: Ex his pariales facile fiunt proditores.

Articulus tertius de vltimis quattuor amarissimis fructibus nequissime partis. Et primus est quod parialitas impenitens malum est: cum rari corde ore et opere parialitati renuncient sicut debent. Capitulum primum.

Dñica. iij. in. xl. cōtra insig. distin. iter partes

Primus fructus est impenitēs culpa vel malum. Ad hoc cōclusio ē: q̄ nullus parcialis absolui potest. nisi corde. ore z ope renunciet parcialitati. Ratio est quia consentire partibus corde vel se parcialem confiteri ore: z multo amplius parcialitatis opa exercere mortalia sunt. Sicut latius patet in quadagesimali s̄ seraphin. fm̄dc. xxv. z. xxvj. Et licet quidā cōfiteantur! q̄ parcialitates exercuerūt opere: rarissimos vnq̄ vidi z quasi nullos sensi qui doleant z confessi sint se fuisse parciales corde z ore. Ideo nō penitent vere: quia v̄a penitentia est p̄petrata mala plangere: z plangenda nō p̄petrare. de pe. di. iij. s̄. j. Falsē at penitentie nunq̄ venia dā: sicut patz vbi supra. s̄. siue in fi. imo falsa penitētia irritat deum. Propterea caueāt cōfessores qui publicos parciales guelphos z gebellinos: vel quip defensione z fauore pris dant vel suscipiunt iuramenta: siue alios parciales absoluūt: quia teste dño **Matth. xv.** Si cecus ceco ducatur p̄stet: ambo in foueā cadunt. s. infernalē. Vñ anteq̄ eos absoluant faciant q̄ hm̄di renuncient om̄i parti pleno corde: apto ore z efficaci ope. i. q̄ disponant se nunq̄ nominare parciales. Ceci nunq̄ faciunt de talibus conscientiam: imo sicut exptus sum in quibusdā: q̄ bñ vident̄ sapientes z timētes deum saltez parciales cordis z oris nō possunt intelligere eē mortale. p̄pterea merito ē impenitēs culpa.

Secundus fructus q̄ rari parciales consequuntur salutē licet apparenter p̄nie signa demonstrēt
Capitulū. ij.

Secundus fructus ē damnatio sempiterna. Terribilis cōclusio sit q̄ rarissimi parciales etiā si apparent in sine confiteri saluant̄ maxime si vsq̄ in finem pseuerauerunt in parcialitate iniqua. Ratio ē quia adhuc multa habent impedimenta. Primum ignorantia quia vt p̄tractum est. Multi ignorant q̄ parcialitas cordis z oris sit peccatum. Sed ignorantia iuris diuini de dilectione fratna cordis oris z opis. z de alijs q̄ necessaria sunt salutē nō excusat adultū z ratiōe vñ valentem: fm̄ **Alex. in sc̄do. l. q.** Alia quoq̄ impedimenta p̄tracta sunt in precedenti rix. sermone.

Tertius fructus q̄ publicus parcialis sine signis penitentie decedens: priuatur ecclesiastica

sepultura. Ca. iij.

Tertius fructus est priuatio ecclesiastice sepulture. Cōclusio ē q̄ nullus in mortali peccato decedens si notoriū est: debet ecclesiastica sepultura sepeliri: sicut patz p̄hibitū. xij. q. ij. q̄b^o z. c. nō estimem^o: z. c. p̄ obeuntibus. Et h̄ intelligendum est nisi fuerit ecclie recōciliatus: vel ostenderit p̄nie signa: eē de sepul. p̄hibano. Excipiunt̄ publici raptores. eē de rap. c. sup̄ eo. vel moriens in torneamēto. extra d̄ torneā. c. ad euidentiā. q̄ nisi etiā signū penitentie ostenderēt: sicut alibi dicit̄ debent ecclesiastica sepultura carere. Parciales cū sint notoriū si decedunt absq̄ p̄nie signis qui sepelit eos in loco sacro mortaliter peccat: q̄ facit cōtra predicta ecclesiastica iura. Ecclie aut̄ nō obedire pctm̄ ariolādi z paganitatis est. lxxxj. di. si qui. Ex his etiā p̄hibitionibus satis patet: q̄ parciales qui in parcialitatū fauoribus occidunt: sicut canes ad fossū proijci debent: iuxta p̄hibitū varicinū. **Hiere. xxij.** Sepultura asini sepeliet. s. impenitens parcialis qui signū p̄nie nō ostēdit in fine. Et si alit̄ ibi sepeliantur ad tumulū est damnationis eoz xij. q. ij. cū graua. z. c. quibus: imo si ibi sepulti sūt oīno sunt exhumādi: vbi eoz corpora p̄nt ab alijs scerni. ex. de sepul. sacris canonibus est institutū: z cimiteriū siue ecclia ē reconcilianda. extra de pse. ec. c. cōsuluisti. Ratio horū est: quia officiū deuore sepulture est bone fidei testimonium. xij. q. ij. non estimemus ante fi. Propterea ne clerici sint falsi testes impio parciali z cuiusq̄ in mortali notorio impenitenter decedenti. extra de rap. c. ij. sanctū est ne talū intersint sepulture. Nec tūc suscipiant elemosynam eius. Et hoc satis euidenter colligi potest q̄ qui parcialem impenitentem tradit vel tradere facit ecclesiastice sepulture: vel ad h̄ p̄bet auxiliū vel fauorē a labe falsi testimonij nō ē immunis. Iuxta illud **Proū. xix. c.** Testis falsus nō erit ipunit^o.

Quartus fructus q̄ nō debent orationes et oblatiōes fieri pro parciali. qui sine signis p̄nie iā decessit. Ca. iij.

Quartus fructus est silentiū oronum ecclesiasticarū. Cōclusio sit q̄ p̄ parciali impenitēter decedēte orones z oblatiōes nō sūt fieri q̄ mortale ē. Rō nē at h̄ fm̄ **Bona. i. ij. di. xlij. p̄oir. qz. j. Jo. v. ē pctm̄ ad mortē: n̄ dicēdo vt. p̄ co q̄s roget**

Peccatū ad mortē est finalis impenitentia q̄ iusto iudicio dei sepe plectunt p̄ciales. Unde peccat qui dicit: vel dicere facit scient̄ missas aut officia siue aliqua ecclesiastica bona p̄ illi⁹ p̄cialis anima ac si quis hoc faceret p̄ impio iudeo: vel saraceno. Extra de sta. mona. ca. j. z c. sup. quodā. et de fur. c. ij. z. xij. q. ij. p̄ obediuntibus. In quib⁹ omnib⁹ locis ab ecclia inhibetur q̄ p̄ impenitēte defuncto orationes non sinat facere siue oblationes. Unde in mysterium Barth. ij. scriptū est. Vox in rama. id est. in excelsis audita ē: rachel. i. ploras filios suos. s. p̄ciales in peccato defunctos z noluit consolari. s. orationib⁹ christianorum p̄ ipsis orantiū: quia nō sunt. s. in statu salutis s̄ eterne damnationis. Ex p̄dictis ergo patet dilectissimi fratres q̄to odio abijcienda abhorrenda z p̄sequenda sit crudelis z criminosa diuina p̄cialis z corde. ore. z ope rēnuenda: z omnino a toto populo extirpanda: vt illa frater nali z amarosa vnione gaudeatis. de qua in ps̄. Ecce q̄ bonum z q̄ iocūdū habitare fr̄es in vnum. Quā nobis cōcedat corda in vera charitate copulās z cōseruās dñs iesus x̄ps: qui cū patre z sp̄scō vi. z re. in se. se. Amen.

Bñica tertia in. xl. infra diem
cōtra insignia distinguēda inter
ptes. Sermo. xxvj.

Ulm fortis ar

matus custodit atrium suuz:
in pace sunt omnia que possi-
det. Luc. xj. Magna quippe
res est z piculis plena igno-
rantia vitatis. Nā sic Psido.

ait. Mater est z nutritrix om̄i viciozū. Quid sit
damnū culpe nō sentit in sp̄ies: quotidie pec-
cat z ignorat. Et iterū. xxxvij. scriptum ē de
ignorantia. Ignorantia mater est cunctorū er-
rorum: z. c. qui ea Greg⁹. in moral. ait. Qui
ea que dei sunt sapiunt: a dño sapiunt. Et q̄
ea que dei sunt nesciunt: a dño nesciunt.
Aplo testante qui ait. Si quis ignorat igno-
rabit. Hinc quoq̄ idem Greg⁹. ait. Quicum-
q̄ stult⁹ est in culpa sapiēs erit in pena. s. per
penam sempiternam: vel sic. s. penam susti-
nendo sempiternam. Et iterum Esa. c. v. Ca-
ptiuus ductus est populus me⁹. s. ad suppli-
cia eterna: quia nō habuit scientiam. Igno-

rata etem culpa minime emēdat: quē ad mō-
dum ignorante infirmitati remediuz adhibe-
ri nequaq̄s p̄t. Et hoc in ceteris vitijz igno-
rantia deterior z piculosior est. Sed sic initiū
mortis ale est ignorantia de peccato: finis v̄o
gloriatio in peccatis. Sic salutis initiū pecca-
ti cognitio est: finis vero cōfusio de peccatis.
Magnā quippe pace quiescit diabolus i cor-
de peccatū qm̄ p̄ ignorantia patraf culpa. Unde
Job. xl. de tali demone scriptū ē Sub ymbra
scz ignorantie dormit. s. pacificus z quietus i
secreto talami. i. in mente vacua lumine veri-
tatis z plena ignorantie cecitatis: in loci humē-
tibus. i. pronis ex ignorantia ad quēcūq̄ ca-
sum: h̄mōi em̄ sunt om̄es qui p̄cialitatem in-
signia tenent in domib⁹: vel super hostia do-
morum aut in menijis altis z turrib⁹: aut pa-
latijs suis: aut in ciuitatū portis vel quarum-
cūq̄ terrarum. Quod quidē manifestum si-
gnum est q̄ diabolus partium caput: q̄ Apo-
calip. ix. exterminator dicitur est in locis illis
z in malis cōscientijs inhabitantiū ibi pacifi-
ce cōmoratur. Et hoc manifeste indicat infal-
libilis veritas x̄pus iesus in verbo preallega-
to. Cum ait. Cum fortis ar. cu. a. s. in p. sunt
om̄ia que possidet. Quis est em̄ hic fortis ar-
matus nisi diabolus: de cui⁹ fortitudie Job.
xj. Non est potestas sup terrā que compare-
tur ei. H̄mōi aut̄ arma quibus armatus est
sunt concathenatides z cōfederatōes cordi-
um cunctorū qui p̄cialitates sectant. Uñ de
aquilone de quo pandetur om̄e malum. id ē
de exterminatore p̄dicto Eccl. xlij. scriptū ē.
Sup om̄em congregationē aquarū quie-
scit: z sicut lorica induit se aquis. id ē. parciali-
bus populis qui labuntur vt aque: et facile
tanq̄ aque a demone diuiduntur. Atrium
vero eius quid conuenientius indicat q̄ lo-
cum z domum in qua talia insignia parciali-
um collocantur. Hunc nempe locum: vel po-
tius parciales habitantes in eo demon om̄i
vigilantia custodit z maxie a lumine verita-
tis. Sicut dominus ait Job. iij. c. Qui male
agit odit lucem. Cum autē a tali lumine ani-
ma custoditur tunc in pace sunt om̄ia que
possidet: scilicet demō eo q̄ nullo reitoru cō-
scientie de talibus molestatur: quia tanta ce-
citate obscurat: et obscuritas seruat mentes
hominum habitantium ibi: et diligentia il-
la vt nō intelligant q̄ talia insignia sint arma
et manifestissima signa q̄ loca illa cum talib⁹
habitoribus a deo sunt tradita in demonij
p̄tate: z q̄ ab exterminatore pacifice possidēt

Wnica. iij. in. xl. cōtra insig. distin. iter partes

hys ei adūsari^o noster q̄sdā mōs semianđi seu simulandi opa dei: vt q̄ deus opafin bonum z in animarū salutē: demon ip̄e op̄et in malū z in animarū p̄niciem. Didicerat q̄d Apoca. viij. scriptū ē. **E**lidi alterū angelū. i. xpm̄ ascēdentem ab ortu solis. i. a luminosaz solari doctrina habentē signū dei viui. i. gr̄am gratificantem in iesu noie designatā qua suos s̄ḡt z saluat electos: sicut **M**att̄h. j. c. sanctissimo ioseph angelus ait. **V**ocabis nomē ei⁹ iesum ip̄e em̄ sal. fa. po. su. a pec. corū. De qua gratia in electorū p̄fona ps̄. ait. **S**ignatū est sup nos lumē vultus tui dñe. dedisti leticiā i cor: de meo. **E**t statim **J**oh̄. addit. **E**t clamauit i: perans. s. quattuor angelis quib⁹ datū ē nocere terre z mari. i. i. p̄speris z aduersis dicēs **N**olite nocere terre z mari neq; arborib⁹. id ē. bene agere incipiētib⁹ p̄ficiētibus z p̄fecti: quoadusq; signem⁹ seruos dei nr̄i in frontibus. i. mētib⁹ eorū. **E**t itēz **J**oh̄. subdit. **E**t audiui numerū signatorū centū. xliij. milia signati: p̄ quē numerū om̄es electi mystice designant: sicut alibi ostensum est. **S**ic ex adūso diabolus inuenit signū reprobatiōis eterne quorū reprobatorū cetus aptius z euidē⁹ p̄ insignia p̄tium consignetur q̄d z ip̄e p̄pheta p̄uidit in spiritu cum in. lxxij. ps̄. ait. **P**osuerunt signa sua signa: z nō cognouerūt sic in exitu sup summū quod esse p̄t aliud thema. **E**t idē ē q̄ dicere. **L**ū for. ar. cu. a. su. i. p. l. o. q̄ possidet: sic ex iam dicti atq; dicēdis clarescere p̄t. **P**er p̄dicta iḡt sc̄da religiositas cōsignationis ē dicta. p̄ quā fidelīū aie amor z rassis insigniis impiarū diuisionū saluant: z iesu noie cōsignant. **A**d q̄d p̄ficiendū iuxta sensum dñi nostri iesu ch̄risti p̄ tres conclusiones verbū p̄pheticū declaraf. **P**rima conclusio est q̄ p̄cialitatū insignia sunt manifeste idolatrie signa. **E**t de hoc ps̄. ait. **P**osuerunt signa sua signa. **S**c̄da p̄clusio ē: q̄ h̄re p̄cialiū signa ē cōtinue z ipenitentē ad iseros p̄perare. **E**t d̄ hoc t̄ḡit ps̄. d. **E**t nō cognouerūt sic i exitu. **T**ertia p̄clusio ē q̄ tenere insignia p̄tū: ē cōtinue aias secū ad eternū interitū trahere. **J**oh̄ subdit ps̄. sup summū. **P**rop̄ hec tria ter clamat aquila volās z dicit **A**poē. viij. **E**le vevebitatib⁹ i tra. s. p̄tiali. **E**t p̄t eē etiā aliū thēa.

Articul⁹ prim⁹ q̄ tenere insignia p̄tū distinctiua sunt manifeste idolatrie signa.

Prima p̄clusio ē: q̄ p̄cialitatum insignia sūt manifeste idolatrie signa

Ad cui⁹ intelligentiā p̄siderāda sunt tria signa q̄ oñdunt p̄ illa p̄cialitatū insignia. **P**rimū est imitatiōis. sc̄dm̄ adoratiōis. ternū dō vindicationis.

Qz malicia demonū antiqua idolatria in p̄cialitatū insigniis renouatur. **C**a. j.

Primū aut̄ signū p̄ h̄ insignia demonstratū ē signū idolatrie imitationis. **D**e p̄ma idolatrie adinuatione. **S**ap̄ien. xiiij. sc̄p. ē. **I**dolus maledictū ē ip̄m z qui fecit illud. **S**iliter sunt deo odio impi⁹ z impietas ei⁹. **A**cerbo em̄ luctu dolens pater cito sibi rapti filij fecit imaginē: z illā q̄ tūc quasi hō mortu⁹ fuerat: nūc tanq̄ deuz colere cepit z instituit. **I**nde orta sunt inter seruos sacra z sacrificia. **D**einde interueniente tpe z p̄ualefcēte iniqua p̄suetudine hic error tanq̄ lex custodit z tyrannorum impio colunt signēta hos quos in palā homines honorare nō poterāt: p̄pter h̄ q̄ lōge cēt elonginā figura eorū allata euidentem imaginē regis quē honorare volebāt z fecerūt vt illū q̄ aberat tanq̄ p̄ntē colerēt sua sollicitudine z m̄tra mirabilia ibidē circa h̄. **E**t de his pleni⁹ supra sm̄oe. x. dicta sunt. **H**ec aut̄ idolatria postq̄ cepit ita incrementuz sumpsit tm̄ q̄ p̄ orbē terrarū diffusa ē vsq; ad xpm̄. q̄ nunq̄ potuit deleri etiā in solo p̄plo iudeorū. **E**t postq̄ euāgeliū xpi p̄ vniuersū orbē ap̄torū p̄dicatōe diffusū ē i vniūso orbē: error idolatrie expulsus z exclusus manifeste apparet intm̄ q̄ nūc licet multa hoim̄ genera aberrēt i cultu vni⁹ dei: nū q̄i nulla gēs repit in orbē q̄ nūc p̄p̄ie idolatriā imitet: q̄d ab initio legis vsq; ad xpm̄ nusq; legit eē sc̄m̄. **P**redicantib⁹ iḡt aplis z discipulis sc̄ssimū nomen iesu xpi ex idolis demonia fugiebāt: in puluerē redigebant simulacra: p̄ sc̄oz martyria ois abolebat idolatrie pestifer cult⁹. **S**z eadē iuidia q̄ i troiuit mors in orbē frarū frigescente fide in cordib⁹ xp̄ianorū eadez idolatriā: s̄ occultioz mō int̄ eos maxie in italia reuocata ē q̄i in depectū xpi z ecclie sue: vt vbi regnabat roma nū impiū z p̄ncipalior mūdi idolatrie fauorū ibidem ozante xpo facta ē nō deficiens sedes petri: vbi op̄ate diabolo reuiuifcat idolatrie cultus: quod quidē fit in p̄tialium insigniis. **J**oh̄ apostolus ait in spiritu p̄uidēs in mysterium rhomanis scribens qui sunt in italia et italie caput et **P**etri sedes. **R**homa. j. c. ait. d̄ tempe innouate idolatrie quod nūc est. **L**uz

cognouissent deū nō sic deū glorificauerunt
 aut grās egerūt sed euauerūt in cogitandi-
 bus suis: et obscuratū est insipiens cor eorum:
 dicētes em̄ se eē sapientes stulti facti sunt: et
 mutauerūt. i. mutabunt gloriā immutabilis
 dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs
 et volucrū et quadrupedū et serpentū. Prete-
 rea sequit̄. Hec autē q̄stū ad istas q̄ sint v̄a ip̄a
 experientia manifestat. Nam p̄ insigniis distin-
 guentibus inter ptes quidē habent hominē
 p̄tis sue caput quē plusq̄ deū imitant̄ et colūt
 et se p̄ illo quod nequaq̄ p̄ x̄po agerēt prom-
 ptissime morti tradunt: et tali caput nō eadē
 homo est sed similitudo imaginis corruptibilis
 hoīs. i. diabolus incarnatus. Volucres etiā qui-
 dam p̄ insigniis habēt vt aquillas diuersi co-
 loris: siue alias aues diuersas distinguentes
 ptes: quas vt idola nutriunt viuas. Quidā
 x̄o imagines quadrupedū p̄ insigniis et ido-
 lis suis portant. Hi habēt leonē natiui coloris
 ille album. iste rubeum: hic x̄o pardū: et sic
 alij. Alij serpentes colūt nō tñ q̄ nobilium et
 colūtū in q̄stū nō distinguūt ptes arma vel i-
 signia dānē: quia taliter insignia vel arma
 ferentes p̄nt nō peccare si ordinata charitate
 ament illa. Sed magna pars talium vertit in
 abusum: p̄pter quod vel fiunt vel reputant̄
 parciales. Sic exēpli cā. Aquila inquātū di-
 gnitatē notat imperialē: gebellina nequaq̄ est
 et tñ in italia p̄ gebellina reputat̄. Propt̄ea q̄-
 dam in gebellina pte cordialiter affectati vel
 vt veri dīcā infernaliter et bestialiter insaniti
 sup̄ arma expansam aquilā portant. Sec̄ autē
 si in terra sua arma vel iunctā cū eis gestant:
 quia priuilegiū imperij esse solet. Insup̄ insa-
 ni quidam ecclesiā autumant esse guelpham
 et sicut reges francoꝝ. Et sicut experientia do-
 cet guelphi cōtra ecclesiā et gebellini cōtra im-
 perij si necesse fuerit septies in die p̄ cōmo-
 do p̄prio aduersant̄. Nam teste ap̄to Phil. ij.
 Omnes tales querūt que sua sunt: nō q̄ iesu
 x̄pi: imo q̄ nō solū demēcie ē: sed risu dignū
 aliquē sc̄m faciūt guelphū et aliū gebellinū
 et etiā q̄ execrabiles horrendū ē etiā audire
 d̄m deū maiestati regē gl̄ie et et̄ne pad̄ p̄sti-
 tūt parcialē: q̄ si cū nequiuert satanas p̄ de-
 mones parcialiter regnare in celis q̄ a michae-
 le expulsus ē conet̄ p̄ diabolicas p̄ciales reac-
 quere celeste regnū. Sed mērita est iniq̄tas si
 bi: q̄ vtriq̄ eternaliter dānabunt. Addūt eti-
 am quidā stulti alias insanias risu dignas in-
 ter arbores: inter rosas albas et rubeas: inter
 ciatos i p̄tinōe olei: piri: p̄fici et p̄siliū fructuū
 et ne multis imozet: tales tenētes se eē sapiē-

tes p̄siles demēcias innumerabiles habent
 Excedit tñ illorum sapientia et eorum defectum
 omnino suplet: quia tales p̄ciales distinc-
 tiones in pane in vino in carnib⁹: in caseo et con-
 silibus: nequaq̄ ponūt: quod quidē optabi-
 le esset nē talibus yterent̄. Ecce demonū cul-
 tus in renouata idolatria imutatus.

Q tenere insignia p̄tū distin-
 ctua est corde et ope diabolū
 adorare. Ca. ij.

S Ecū dū autē signū p̄ hec insignia de-
 monstratū est signū idolatrie ado-
 rationis. Unde de hoc Sapiē. xv
 sc̄p. ē. S; et animalia miserrimi co-
 lunt et adorant. Sc̄m em̄ ethymologiā ado-
 rare ē toto corde adherere. Nam tūc adoram⁹
 deū cū toto corde adherem⁹ deo. Adorat vti
 q̄ idolum cū totū cor idolo applicat̄. Nemo
 q̄dē amplius dō corde adheret q̄z qui p̄ eo li-
 benter corpalem mortē sustinet: teste d̄no q̄
 Joh. xv. c. ait. Adoratē hac dilectionē nemo
 habet q̄z vt aiām suā ponat q̄s p̄ amicis suis
 et sancti martyres ardētissime p̄ d̄no im-
 pleuerūt. S; heu heu et iterū dico heu: q̄z i tñ
 cordē herēt p̄ciales insigniis suis: imo demo-
 nibus qui sunt in eis q̄ xp̄iani labijs tñ: sed
 facto idolatre pessimi: q̄ minimā alapā p̄ x̄po
 audacissime et promptissime mortē sumāt p̄
 insigniis et nomine p̄tis vt demonib⁹ q̄ in ta-
 libus insigniis regnāt et exterminatori qui ca-
 pitaneus ē eorum: vere dicere possit illud ps̄.
 q̄d martyres xp̄i solebāt dicere deo. Propter
 te mortificamur tota die: estiar sum⁹ sic oues
 occisiōis. Et ecce maior adoratio q̄ possit fie-
 ri deo vt adūsarijs ei⁹. Prefea libamias sacri-
 ficia q̄ h̄mōi insigniis et habit⁹ victorijs sūt: si-
 cut balneare vino in simulacri ora leonum et
 p̄silia stulta. Q̄ autē h̄fe talia insignia ē diabo-
 lū adorare corde ore et ope: signū p̄ exēplū p̄
 Anul⁹ in mulieris manu signū ostendit q̄ pro-
 missaz fidē vult tenere marito corde ore et ope
 Signū milicie idē velle agere p̄ p̄tia sua ho-
 minē iudicat. Signū quoq̄ theologie ostendit
 etiā theologū corde ore et ope velle defensare
 fidem. Sic etiā p̄cialitatis insignia signū ma-
 nifestū sunt q̄ corde ore et ope ab hoīe diabo-
 lus adoretur. Hinc merito contra tales ps̄.
 ait. Confundantur omnes qui adorant scul-
 ptilia et qui gloriānt̄ in simulacris suis.

Q modernis temporibus vin-
 dicant demones se de expulsio-
 nibus eorum olim ex idolis fa-

Dñica. iij. in. xl. cōtra insign. distin. iter partes

ctis in insignijs pcialium idola-
triam renouantes. **Ca. iij.**

Tertium quoque signum per hec insignia demonstratum est signum diabolice vindicationis. Vindictam vique sumunt demones aduersum xpm et sequaces eius ex truffis et corumeliosis iniurijs quas in primitiua ecclesia in eorum expulsionibus et idolorum confectionibus susceperunt. Quod futurum prouidens dñs in euangelio hodierno cum promississet omne regnum in semetipsum diuisum desolabit. etc. Demum subdit. Cum imundus spūs exierit ab hoīe. id est a simulacro et idolo hoīs: ambulat per loca iniqua. i. per paganorum corda querens requiem et non inueniens. dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. i. in insignia et simulacra ex quibus fui expulsus. Et cum venerit inuenit scobundatā: quia ablata videtur ex insignijs spurcicia idolorum et ornata consuetudinario et affictionatu cultu: et vadit per odiosum affectum et assumit secum ad oīs mali cōplemētū septem alios spūs. i. vniuersam maliciā demonū nequiores. i. occultiores et crudeliores se: et ingressi per consuetudinē habitant ibi per criminolam ignorantiam et maliciā et sunt nouissima illius hominis. i. simulacri diaboli exterminatoris peiora prioribus. Quia autem homo per demōem appelles de diabolo supseminatē zizania. Mat. xij. c. scriptum est. Inimicus homo hoc fecit. Quia etiam in talibus insignijs habitet demōes multis prioribus peiores indicat dñs qui Mat. vij. ait. A fructibus eorum cognoscetis eos. Qui autem sint hi fructus et quōsto ipsis martyrijs primitiue ecclesie seuiores sunt tetigi in precedenti sermone: etiam ipsa experientia nostris temporibus lombardie habita manifestat. Nōdum enim legi quod martyrum tempore ipsorum martyrum carnes crudas et coctas quicquid torrores sicut lupivozaret sic per pciales in lombardia nostris temporibus nouum esse factum. et multa consimilia que causa breuitatis omitto. Ex his tribus signis patere potest quod in pallegato ps. ppha intēdat. Posuerunt signa sua signa. s. huius triplicis significati. vix idolatrie inuitatiōis: diabolice adoratiōis: et demoniace vindicationis. v. q. d. Posuerunt ipsi parciales signa sua non dei licet ibi quicquid ponat signum crucis: quod cum factum fuerit si per eam distinguunt partes si crucis xpi sed diaboli: etiam sinistri latronis iudicanda est. Nec insuper dicit signum in singulari. s. in plurali ait. Posuerunt signa sua signa: quia

multiplicibus signis intēti sunt parciales ad distinguendum partes. Et hoc est primum. Quod aquila volans ait.

Articulus secundus quod tenere partialium insignia est continue ipenitēter ad inferos properare

Secunda conclusio est quod tenere partialium insignia: est continue impenitēter ad inferos properare. Et hoc per ps. subdit. Et non cognouerunt sicut in exitu. Quid enim est et non cognouerunt nisi quod de his in vita ceci fuerunt. Et ideo ad inferos impenitēter continue cucurrerunt: non cognouerunt inquit. s. in vita: sic in exitu. i. in morte suple cognoscunt vel cognoscunt. Nec immerito quod in vitam perierunt ceci. Sed in morte aperunt eis oculi: mala que ex partialitatibus et talibus signis fecerunt cum penitere non possunt: tunc intelligunt et cognoscunt. Sic in talibus conuērat dñs Deus. xxx. d. occurrēt vobis mala in extremo tempore. Et tunc quod dicitur territ per experientiam talis dicit. Torretes iniquitatis cōturbauerunt me. Nec hoc excusat per ignorantiam: quod talis ignorantia est supina: et crassa et affectata. Propterea de hoc ppha ait. Noluit intelligere ut bene ageret. Et Sapientia. ij. rō huius execrationis apte declarat. Execrauit eos malicia eorum. Impenitentiā autem eorum Job. apoc. ix. clare demonstrat. d. Nec perniciam egerit de opibus manus suarum ut si adorēt demonia et simulacra aurea et argentea et erea et lignea et lapidea que neque videre possunt neque audire neque ambulare. et non egerunt perniciam ab homicidijs suis neque a veneficijs suis neque a fornicatiōe sua neque a furtis suis. In omnibus ostendit tria genera hominum ipenitentiū ex his partialitatibus signis eternalis damnatorum: que permissi sunt opatores. scilicet adoratores. et imitatores.

Cōtra artifices quicquid insignia partialium ipenitēter sculpetes pingentes vel aliter opantes. Ca. i.

Primi impenitētes sunt opatores hoc est qui pungunt et sculpunt et alio modo faciunt talia signa sicut sunt pictores: aurifices ex ligno vel ex lapide vel ere vel alio modo sculpetes que cum omnium malorum que ex talibus signis sequuntur occasionem presentent de omnibus culpabiles sunt: sicut patet extra de iniurijs et damna. c. si culpa. vbi scriptum est. Qui occasionem damni dat et efficacē damnum dedisse videtur. Consideret quoque qui hec opant: que et quomodo mala inde sequantur in omnibus illis se pciali-

pes cognoscant. Sed quia rari hoc aduer-
tunt vel credunt: ideo nunq̄ de his penitent
Et p̄pterea Job. de talibus ait. Neq̄ p̄ peni-
tentiam egerunt de opibus manuum suarum
que sc̄z sunt talia insignia. Et licet vere possint
dici opa manuum suarum: attamen altiori sen-
su verioriq̄ si licet dici intelligenda opa ma-
num suarum nō dei appellari possunt. Nam
sicut bona opa nō nostra sed dei sunt q̄ opa
in nobis velle et p̄ficere p̄ bona voluntate ut
dicit apostolus Phil. ij. c. Sic et mala opa sic
sunt talia insignia utiq̄ hominū opa dici de-
bent: quia talia diabolus per eos nunq̄ effi-
cere posset nisi eis tales voluntarie consenti-
rent.

**Contra novos idolatras im-
penitenter diabolus in insignijs
partium adorantes. Ca. ij.**

Ecūdi impenitentes sunt adorantes
qui in talibus insignijs tanq̄ i ido-
lis malignos spūs colūt. Et de hoc
dicit ut nō adorent demonia: sicut
ex p̄cedentibus patet. simulacra aurea argē-
tea: erea: lignea et lapidea que omnia ad litte-
ram a pictorib⁹ et sculptorib⁹ et p̄similib⁹ ope-
rarijs sunt que tunc adorant talia: cū ab ip̄ia
mente plusq̄ de⁹ amant et venerant. Signū
aut̄ hui⁹ adorationis manifestū ē. Nam si p̄-
citeretur imago xp̄i vel beate x̄ginis vel al-
terius sancti de hoc satis negligens aut nul-
la inquisitio fieret. Si autē p̄citeretur hmōi
idola demonū hoc ē insignia p̄tū civium vel
dominorum: tanta diligens offendens per
scrutatio fiet p̄ dirupta mōtiū et p̄caua cōualli-
um p̄ flumina et maria ciuitates et castra vsq̄
dum capr⁹ et cruciat⁹ morti irreuocabilit tra-
deret. Et q̄z tales hec insignia colentes eis si-
miles sūt. Ido subdit que neq̄ videre p̄nt ab
effectu: q̄z taliū adoratores sūt ceci nō habē-
tes scientiā x̄itatis: sic p̄s. ait. oculos. s. simula-
chre h̄nt et nō videbunt: neq̄ audire q̄z surdi
sunt p̄ inobediētiā: sic p̄pha ait. Aures h̄nt
et nō audient: neq̄ abularē p̄nt: nec dic̄ q̄ sint
caudi: sed q̄ nō possunt ambulare q̄si expri-
mere velit. q̄ sicut immobiles p̄ boni opis ineffi-
caciā. p̄pter qd̄ p̄pheta ait. Sicut immobiles
q̄si lapis. Tū ap̄ls Rhoma. j. cū p̄us dixisset
Et mutauerūt gloriā incorruptibilis dei in si-
militudinē imaginis corruptibilis hominis
et volucrū et quadrupedū et serpentū. Post i-
eodes ca. ait. Propter qd̄ tradidit illos deus
in rep̄bū sensum ut faciant ea que nō cōueni-

unt repletos omni iniquitate: malicia: fornicā-
tione: auaricia: plenos inuidia: homicidijs:
p̄tentione dolo: malignitate: susurrone: de-
tractores: deo odibiles: cōtumeliosos: super-
bos: elatos: inuētores malozū: p̄ntib⁹ non
obediētes: insipientes incōpositos sine affe-
ctione absq̄ federe sine misc̄dia. Qui cū iusti-
ciam dei cognouissent nō intellexerūt: qm̄ q̄
talia incōtēptibilia adorant: et hec enumera-
ta agūt digni sunt morte. et nō solū qui faciūt
ea sed q̄ cōsentiunt facientibus.

**Contra impenitenter p̄cialib⁹
capitibus p̄tū adherētes. Ca. ij.**

Ertij x̄o impenitētes sunt imitato-
res q̄ p̄cialib⁹ p̄ncipaliorib⁹ adhe-
rent: sic iam dicit. Et de his Job.
subdit. Et nō egerūt penitentiam
ab homicidijs suis q̄ p̄ alijs ad l̄raz patraue-
runt: neq̄ a veneficijs. s. q̄b⁹ domos suas im-
pleuerūt impie. Nam q̄s hoz p̄ctoz tēpestiuo
tpe noluit penitere diuino iudicio tāto āpli⁹
iudicant q̄to diuti⁹ in eisdē voluptatib⁹ de-
lectant. Et hoz oim p̄s. ponit rōnē. Quia si
cognouerūt h̄ in vita sic in exitu mortis vsq̄
cōprehēdēt. Ecce sc̄dm̄ Ele qd̄ aq̄la volās cla-
mat habitātib⁹ in p̄ciali terra.

**Articul⁹ terti⁹ de multitudie eo-
rū qui dānantur ex p̄cialitatum
insignijs.**

Ertia p̄clusio ē q̄ tenere insignia p̄-
tium ē p̄tinue aias secū ad c̄nūm
teritiū trahē. Et de h̄ subdit a p̄. su-
per sūmū. Qd̄ p̄t̄ exponi km̄ tri-
plicē intellectū. Un⁹ ē l̄ralis. sc̄ds moral. terti⁹
est sp̄ualis.

**De triplici malo qd̄ sequitur
ex aspectu insigniorū distingue-
tium inter ptes. Ca. j.**

Rim⁹ ē l̄ralis sup̄ sūmū ad l̄raz. q̄z
i sūmis palacijs et turrib⁹ et port⁹ et
menijs ciuitatū et castrorū atq̄ vil-
larū ponunt: ut a plib⁹ viderit et p̄cipi possint
vñ tria mala inde solēt trahi. Primum q̄z talia
p̄cipiēt̄ insignia nō itelligētes quid d̄signēt
sic ignorare solēt cōit̄ pueri vñ forēses ex au-
ditu vñ interrogatiōe hmōi discūt et cōit̄ mēte i-
clinant. vñ aut̄ alteri⁹ p̄ amore ex visis si-
gnis. Tū sic imagies xp̄i et sc̄oz ei⁹ ab ecclia i-
troduce sūt ad anime excitationem: quia p̄
eas intellect⁹ excitat̄ ad taliū rep̄itatorū cōside-
rationē affect⁹ ad eoz deuotionē et memoria

Fe. ij. p. iij. do. in. xl. de. xij. ipe. q. hō n̄ cre.

ad eorum recordationem. Sic diabolus adinuenit hec idola noua vt nescientium intellectus excitent ad pres: affectus applicent ad illas: et memorie ita reuocabiliter adherent illis: corde quoque p affectionem: ore p colloquutionem: et ope p malorum parrationem: semp in parcialibus pseueret. In cuius mysterium Exo. xxxij. Cum aaron conflasset populo aureum vitulum et altare fecisset dixerunt israelite. Isti sunt dii tui israel. Et sic s̄m apostolus. i. Cor. xv. Corruptunt bonos mores colloquia praua. Ad hoc etiam. vi. q. j. c. ex merito. Vbi dicitur deterior est qui vitia moresque bonorum corrumpunt his qui substantias aliorum prediaque diripiunt. Ecce iam datum scandalum ignorantibus: ex quo fit quod pueri vix egrediuntur de cunabulis in terra vbi talia signa vigent iam corde: ore: et ope afficiunt ad pres. Secundum malum quod inde sequitur est: quod si quis videt insignia partis continue habituatur sibi parte: habitusque fomentat et nutrit et induratus nunquam deleri vel saltem difficilime possit. Ad quos Hier. xij. ait. Si mutare potest ethyops pellem suam aut pardus varietates suas: et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. Tertium malum quod sequitur inde est quod aspicientes talia signa sibi aduersa: intrinseco odio et quibus despecto verbo et facto parcialitatum ignes fouent et nutriunt. Unde ad superbum hoies vel populum qui hec insignia nutrit p Hier. l. c. ait dominus. Ecce ego ad te mons pestifer qui corrumpis vniuersam terram. s. tuis parcialitibus signis. Et digne superbia talium signorum mons pestifer nuncupatur. Nam sicut longa experientia didici ciuitas vel patria nulla est in quaibus illa parcialia insignia regnent: quoniam ibi crudeliori modo pestilentia vigeat: imo si quibus videatur extincta leui causa et auxilio insigniorum diabolo insufflante et domino permittente subito reuiuiscunt: et e contra vbi talia signa non parant.

De inflata superbia eorum qui in altioribus locis ponunt quasi vexilla demonum parcialia signa. Ca. ij.

Secundus est moralis. Summum est superbia parcialis: super quam ponunt insignia quasi vexilla demonum. Hec mirum. Nam ppheta ad dominum ait. Superbia eorum qui te oderunt ascendit super: quia si solum sunt signa superbie. sed s̄m vulgare n̄m sunt signa archi superbia. Sic sunt quidam qui solum se vocant guelfhos, sed etiam archiguelfhos. i. vlt-

tra quam valeat dici guelfhos. Et hoc est dicere super summum. videlicet quod talia insignia sunt superbie spuma: licet quidam in eis glorientur quasi in regali corona. Ad quos loquitur Esa. xxvij. c. d. Loculcabis corona superbie filiorum effraim: et erit flos decidens glorie exultationis eius qui est super verticem vallis pinguius.

De superba et abusiua infania et temeritate eorum que etiam super quecumque diuina insignia partium ponere non verentur. Ca. tertium.

Tertius quoque intellectus est spiritualis. Summum quidem est dominus deus noster de quo ps. ait. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celo et in terra. Super hunc summum est dementia indiabolata. Super hunc in quibus summum in ecclesijs et calicibus: in paramentis in altaribus in palatijs et consimilibus locis constituunt hec diabolica signa quasi parcialia diabolo audaciam prestiterunt quod presumat ascendere supra deum qui ante ruinam suam contemtus erat esse equalis deo. Unde Esa. xlij. c. sathanas ait. In celum super alta celi. i. super angelos exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Parcialia autem p sathana amplius quam ipsemet operari conantur quia arma diaboli et ipsum diabolum constituunt super summum. Sed audi quid in Esa. imediate sequitur. Uertitum ad infernum trahet in profundum loci: tu. s. cum parcialibus tuis. Et his que dicta sunt satis patere potest quod hec talia parcialitatum insignia tenere: vere sint manifesta idolatrie signa: quia posuerunt insignia sua signa. Quibus hoc sit continue impenitenter ad inferos pperare. Quia non cognouerunt sicut cognoscent in exitu. Sicut etiam continue secum animas propter corruptiuum exemplum ad eternum interitum trahere quia super summum. Quia propter videte dilectissimi fratres videte periculum: considerate peccatum: pensate et videte diuinum iudicium: et omnino amouete vnde hoc scandalus. Radantur hec diabolica signa de muris de sepulcris de ecclesijs de domibus et de portis: sicut Deut. xij. c. scrip. est. Idola comminute vt postquam verificatum est in malum quod dominus ait. Cum fortis armatus custodit atrium suum. In pace sunt omnia que possidet: sic verificet in bonum quod statim subdit. Si autem fortior illo sicut ipse est dominus noster iesus christus

et nomē ei⁹ supueniēs vicerit eū vniuersa ar-
ma eius. id ē. omnia insignia supradicta au-
feret in quibus confidebat. s. posse regnare p
illa impcialiuz aiabus: et spolia eius. i. aias iā
prialitates sectantes destruet. s. varijs cōfē-
sionibus qui de p̄teritis illos absoluant et d̄ fu-
turis illos admoneant. **Sēp̄** sonet in auri-
bus xp̄ianorū vox illa terribilis volantis aq̄-
le p̄ medium celū ac dicentis. **Ue** ve ve habi-
tantibus in terra. s. vbi sunt talia signa. **Ue**
substantijs. **Ue** p̄sonis. **Ue** animabus eter-
naliter cruciādis. **A** quibus ve nos liberet d̄
structor malozum et mortis triūphator domi-
nus noster iesus xp̄s qui viuūt et regnat in se-
cula seculozum Amen.

Seria secunda post tertiam do-
micā in quadragesima ponū-
tur duodecim occasiones seu im-
pedimenta quare homo non cre-
dit. **Sermo. xxvij.**

Clanta audiui

mus facta in capharnaū: fac
et hic in patria tua. **A**it autē.
Amē dico vobis: nemo pro-
pheta accept⁹ ē in patria sua

Auc. xl. **P**rona quidē est humana natura ad
lapsum: puoq; obstaculo impeditur ne ad sa-
lutaria dirigat: et maxime in his que sunt ma-
gis necessaria ad salutem: sicut sunt opera fi-
dei orthodoxe. **E**cce compatriote dñi nri iesu
christi qui ei plus ceteris credere tenebantur
ex infidelitate et animo contradicēdi et detra-
hendi et cōtemnēdi dicunt ei. **Q**uia audiui-
mus facta. s. a te in capharnaū: fac et hic in patria tua:
quasi vicerere velint: nisi aliqua magna mirabi-
lia feceris: fama tua videt̄ falsa: et ideo non ti-
bi credemus. **A**d istam eū multa miracula in
capharnaum opatus est. **M**ā ibi liberauit de-
moniacū: curauit centurionis seruu. **M**at.
viii. **S**anauit reguli filiū **J**o. iiii. et petri socru
Lu. iiii. **D**e ore pisci soluit denariū et mltos op-
psos a varijs languozib⁹ curauit et liberauit
Ait autē. **A**men dico vobis qz nemo pro. ac. ē
in pa. sua. **M**ā et **J**oseph **S**efi. xxxvij. a fra-
tribus veuūdat in egypto: et ab egyptijs ho-
norat. **S**efi. xli. **M**oyses quoq; a maria et aa-
ron contumeliam patitur. **N**ume. xij. atq; j.
Reg. xxv. de dauid d̄spectiue ē dictū. **Q**uis
est dauid et quis est filius ysay? **S**z quō verū
est verbū christi cū **M**oyses et **E**saías fuerint
in magno honore et culmine apud suos. **E**t si

milititer multi alij sancti vt brūs francisc⁹ ap̄s
assisiū: et magnus **A**nthonius in egypto: at-
q; sanctus hylarion in palestina. **A**d qd̄ dicē-
dum qz verbū xp̄i vt frequentius intelligēdū
est et forte in p̄ncipio qñ sancti et prophete sur-
gunt p̄temptibiles reputent̄: et maxime si in
p̄ncipio fuerunt de simplici statu vel gente
Est tñ aduertendū qz nomine patrie hic poti-
us intelligit̄ domus et familia cū qua est ho-
mo familiariter nutritus et cōuersatus: lz etiā
sepi⁹ de p̄ria verificet̄ sentētia xp̄i. **E**t his pz
qz multis sanctis p̄phetis quib⁹ edidit de⁹ sa-
cra mystria et eloquia sua: imo ipsi filio dei ie-
su christo in patria sua multi nō crediderunt
nec etiā nunc multi credere volunt: cum ipse
sit via vitas et vita atq; admirant̄ infideles.
Interrogat. d. **J**oh. viij. c. **S**i veritatem dico
vobis quare nō creditis mihi. **Q**d etiam po-
test esse thema in materia sequenti. si p̄ domi-
nica de passione hoc dicere necessitas postu-
laret. **Q**uid igit̄ miruz si ea que de p̄cialitate
tractata sunt in p̄terita diez multa consimilia
que quotidie legunt̄ et predicant̄ quidā mini-
me credunt. **S**i quis autē miret̄ et querat qua-
re et ex quib⁹ causis talis infidelitas in homi-
nibus pseueret: possumus respōdere qz mul-
te sunt cause. **E**t vt fructuosior sit sermo no-
ster p̄ ordinē distinguam⁹. xij. cās seu impe-
dimenta quare homines sūt heretici vel alij
infideles: atq; nō credūt his que de fidei sūt
sicut sacris scripturis. sancti doctrinis: eccle-
siasticis sacramētis: articulis fidei: ecclie insti-
tutis: diuinis p̄ceptis: et ceteris que de ne-
cessitate salutis quilibet credere obligat̄. **E**t
hoc demonstrat̄ tertia religiositas que remo-
tōis religiositas nūcupat̄. **P**er quā impedi-
menta et cause quare aliq̄ nō credunt a quoli-
bet desiderio salutis cognosci poterūt vt to-
to conamine euitent̄. **D**istinguamus autē in
tres quaternarios has. xij. infidelitates cau-
sas siue fidei impedimēta.

Articulus prim⁹ in quo ponē-
tur quattuor prime cause seu im-
pedimenta quare homo nō cre-
dit que sūt de necessitate salutis

Primo ponunt̄ quattuor p̄ime cause
seu impedimēta quare homo nō
credit ea q̄ sūt ncc̄ria ad salutē. **P**ri-
ma causa ē ignorātia. secūda sub-
tilitas. tertia distantia. q̄rta malicia.

Causa prima quare homo nō
credit est ignorātia qz pua sit mē

fura intelligentie et capacitatis humane. Ca. j.

Prima quidem causa siue impedimentū ē ignorātia mēsure et capacitatis intellectus humani. Qui enim intellectū suū omnia cape existimat credit ex necessitate nō esse quicquid in intellectu suo nō venerit. Quēadmodū si quis crederet infra circulum vel celū lune esse omnia necesse h̄ret credere nō esse quicquid intra ipsum nō inueniret. Sic etiā qui credūt nō posse esse scientiā de magnitudine solis et lune et stellarum et similitū: quia ipsi nō habēt illā. Hec igitur causa ē propter quā quicquid intellectus eorum nō capit nō esse credunt. Tu ergo diligenter aduerte et crede intellectū humanū mensuratum et limitatū in sua capacitate a deo creatore suo quod posuit ei terminos quos transire nō potest: tribuens ei que et quorū et quāta capacitate sua capiat naturali: multa sibi referuans secreta reuelanda: cui et quā sue placuerit voluntati. Ad quod igitur horū ignorantiā cōfundendā: **Eccl̄s. xj. ait.** Quō ignoras que sit via spiritus et qua ratione cōpingant ossa in ventre pregnantis: sic nescis opa dei quod fabricator est omnium. Quia ergo intellectus humanus in hōmī reb⁹ tāquā cecus et omnino inscius ē: et qui eo duce in his ambulare cōtendunt. cecū sibi ducē statuerunt. Propterea nō est mirū si in errorum profunda precipitia ruunt. Similiter qui ipsius cōsultuit de his reb⁹ dñō referuatis cum horum omnino inscius sit insipientissime in periculosissimis reb⁹ cōsiliariū inde habēt et ducē. Merito ergo periculosose errant et pericula eorum errorū nō euadunt. Sicut dñs **Abath. xv. c. ait.** Cecus. s. intellectus si ceco ducatur p̄ster ambo in foueam cadunt.

Quod subtilitas credendorum in causa est: quare a turbidis oculis nō videantur et nō credantur.

Capitulū. ij.

Secūda causa est subtilitas. s. credendorū que turbido mētis oculo et grosso intellectui visibilia nō apparent. Quēadmodū enim ē quāquā aliquis visus adeo grossus et turbidus: ut eo pilus nequāquā possit videri: atque est visus quo pilus ex pilo grossius videri faciliter valet. Sic et intellectibus hoīm si lem dñam et compationē eē cōtingit. Hec etiā capit visus humanus quod capit intuitus aquilinus. Quēadmodū igitur homines grossi et turbi visus pilum nō vidētes vbi ē et

cōtendūt et iurant ipm̄ ibi nō eē propter eius subtilitatem et gracilitatem ipm̄ nō videntes: et de ipso vidētibus credere nolentes. Sic ea quod ex se de qua dixim⁹ credēda sunt propter sui subtilitatem et turbidos intellectus vulgarium et indoctorū hoīm capies eē nō esse et credit et contendit et quāquā deierat. **Cōtra dñs **Eccl̄a. vij. c. ait.**** Si si credideritis nō permanebis. Ad hoc agitur xxiiij. q. j. c. nō turba vbi in fine dñi **Licet** mēs diuina nequeat humana plene rōnis inuestigatione cōprehendere: fidei tñ plenitudo cōplectitur: quia. s. illa supplet quod humana rō nō comprehendit.

Impericia et inexercitatio in credendis in causa est quare multi non credunt. Ca. iij.

Tertia causa ē distantia. i. longinquitas mentis ab ip̄is credēdis reb⁹. Hec autē longinquitas impericia ē et inexercitatio in eisdem. Hā sicut etiam **Aristo.** attestat. Imperiti veluti longe distantes speculant. Qui enim in sensibilib⁹ versantur aut in alijs quod longe sunt a credendis assidue cōmorantur: longe vtiq⁹ sunt ab illis. Propterea illa videre nequaquā possunt: quia nec studio nec exercitatione ad illa primant vel propinquānt eis. Sed sicut cecus ē corpe qui solem illum corporeū atque visibilem videre nō potest. Sic cecus ē corde qui intelligibilem solē corde videre nō p̄ualet. **Ceci** ergo in corde sunt quātū ad spūalia: oēs hōmī erronei et infideles quare nō aliter de spūalib⁹ disputant vel loquuntur quā de visibilib⁹ coloribus ceci: quā propter omnis assertio et cōtradictio eorū de spūalibus bonis: assertio et cōtradictio est cecorum de varietate colorū. Propterea et **Bernū.** super cass. ait. Quō lux incassum circūfundit oculos clausos vel cecos: sic aial hō nō precipit ea que sunt spūs dei. Et iterū **Aug⁹.** ait. Deus lux ē non corporū sed mentiū. Hāc autē lucē qui nō videt ē quasi cecus in sole. Ad h̄ autē **Greg⁹.** xxiiij. q. j. c. quod vbi dñi. Nisi quod fidei soliditatem tenuerit diuinā p̄firiā nō cognoscit. Et in. iij. dialogo. tali infidelitati remediū p̄bens iterum ait. Quisquis incredulitate inuisibiliū solid⁹ nō ē: debet. p̄culdubio maiorū dictis fidē p̄bere: eisq⁹ p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ inuisibiliū exp̄imentū h̄bit⁹ credere. Hā stult⁹ ē puer si m̄rem existimat ob luce mētiri: quia ip̄e nil aliud quā tenebras carceri nouit.

Quare multi minime credunt vel credere valent: quia auertunt

mētis oculos a credēdis **Ca. iij**

Quarta causa ē malicia: q̄ hō maliciose auerit intellectū ab his que credēda sūt. quēadmodū ei q̄ oculos auersos habet ab eis que vidēda sunt: et cōuersat ad alia nō vidēda: videre nō pōt in ista auersione. Sic qui intellectū auersum habet ab eis que credēda sunt: et cōuersum ad alia nō credēda credere nō pōt in ista auersione. Hi sunt q̄ tanto amore amplectuntur fantasias: errores atq; opiniōes suas et sectas vt de contrarijs nedū audire vel etiam cogitare: velint tantoq; odio auersi sunt a contrarijs errorū suorū: vt ea nec respicere quodāmodo possint: sed idem est cogitare q̄ corde sine intellectu intueri atq; respicere. Et q̄ etiā amor ē p̄sio ad amatū: et odiū ē auersio ab eo quod odit: idō hac malicia auersio nis imbuit lumē v̄itatis nequaq; suscipere p̄sit quod et ipse cōuersiones et auersiones corporales indicant et demonstrant velut ymbre et similitudines quedā interiorū sc̄z spūaliū cōuersionum et auersionū. Manifestū est igit̄ p̄pter quid h̄mōi hoies ea que credēda sūt credere seu videre nō p̄nt. Nō em̄ hominib; dare se videre post tergū: neq; videre sine intuitu v̄l aspectu: vnde hi sunt de quib; p̄s. ait. Noluit intelligere vt bñ ageret. Nolūt tales audire vel credere dictis doctorū v̄l scrip̄ture sacre que om̄ia sunt verba dei. In fine l. x. malicia et cecitas p̄terua et insensata ceco d̄ via credif baculo: et de pfunditate fluuū baculo et de animarū salute non credit x̄po et dō

Articulus secundus cōtinēs alias quattuor causas quare hō non credit que sunt credēda.

Prima causa est malicia. s. q̄ t̄les nequaq; suscipere p̄sit quod et ipse cōuersiones et auersiones corporales indicant et demonstrant velut ymbre et similitudines quedā interiorū sc̄z spūaliū cōuersionum et auersionū. Manifestū est igit̄ p̄pter quid h̄mōi hoies ea que credēda sūt credere seu videre nō p̄nt. Nō em̄ hominib; dare se videre post tergū: neq; videre sine intuitu v̄l aspectu: vnde hi sunt de quib; p̄s. ait. Noluit intelligere vt bñ ageret. Nolūt tales audire vel credere dictis doctorū v̄l scrip̄ture sacre que om̄ia sunt verba dei. In fine l. x. malicia et cecitas p̄terua et insensata ceco d̄ via credif baculo: et de pfunditate fluuū baculo et de animarū salute non credit x̄po et dō

Non credit homo quia negligit querere adiutorium ad cōsequendū fidem. Ca. i.

Prima causa est negligentia. s. q̄ t̄les negligunt diuinū adiutorū seu q̄d cūq; aliud q̄ diuine gr̄e viā ostēdat: sic scripture p̄dicatiōis doctrinē: cōsiliū. et p̄siliū. Merito nepe iustissimoq; iudicio dei adiutorū pdit. qui illud negligit obtinere. Merito etiam lumē diuine gr̄e

ad illustrandū cor illius ingredit̄ q̄ fenestras eius et hostia et alios introitus negligit apire. Est em̄ talis negligentia quidam cōtemptus. Cōtemptorib; aut̄ nunq; deo largif spūalia et sublimia dona: cōtempnēs sumime abiicit ea et ab eis se elongat. Propterea illa suscipere nō meref. Fides em̄ nō naturale sed gratuitum donū est et ex electione bonitatis diuine: vt dicit̄ de pse. di. iij. c. gr̄a. Nō ē libri arbitriū tm̄ sed donū dei. Si em̄ fides naturalis esset: eadem eēt apud oēs et vbicq;. In eis que naturaliter fiunt in hominib; nō inuenit̄ diuersitas nec cōtrarietas. Quia igit̄ tanta est circa fidem dissensio tāta circa fides cōtradictio: tanta demū ē ignorantia penez maioris hoim parte: quia nōdū venit ad largissimā barbarie occidentalē et aquilonarē cū casu esse non possit. Manifestū est ipm̄ esse ex diuine bonitatis electione et ipsi; dei gratuitū donū querentibus eum. Ideo solerter a deo petenda est fides: sic Matt̄. viij. et Luc. xj. scriptū est. Petite et dabitur vobis: sicut faciebat ille qui Matt̄. ix. ad dñm ait. Credo dñe adiuua in credulitatem meā. Et ad Eph. ij. c. ap̄tus ait. Gr̄a saluati estis p̄ fidē et hoc nō ex vobis: dei em̄ donū est. Ideo etiā. c. v. dedit vobis sensum vt cognoscatis deū v̄m: sicut em̄ sol nō videt̄ nisi ex lumine suo: sic sol intelligētie deus nō videt̄ nisi in radio lucis sue. Nō enim om̄ib; candelis in toto mūdo accēsis sol materialis videri posset. Sic nec om̄es humane scientie deū ostendere valēt: sed solū fidei lumen a deo nobis infusum. Sz si fidelie inq̄ratur deo infundit̄ fidē. Sic Sapient. j. c. attestatur di. In simplicitate cordis querite illū quē inuenit̄ ab his q̄ nō tēptāt illū. Infundit̄ autem sepi; mediāte auditu verbi dei: sic Rho. x. ap̄tus ait. Fides aut̄ est ex auditu: audit; aut̄ p̄ v̄bū x̄pi. vñ Hiere. v. c. dñs ait. Querite si inueniatis virū querētē fidē et pp̄iti; ero ei. Sol licite ergo et deuote et vigilāter ac p̄seuerat̄ audiendū ē verbū dei: q̄ facile p̄ illud aīa radio sam sequit̄ fidem.

Non credunt quidā: quia sūt curiosi querētes de fide probationem. Ca. ij.

Secunda causa est curiositas. s. inq̄stitione p̄bationū. Ad intelligentiā tm̄ horū distinguit̄ hugo de. f. vic. lib. i. c. xxij. Et circa credēda que dam sunt ex rōne necessaria: quedā rōne nō p̄bantia: q̄dā s̄ rōne vt mirabilia: q̄dā p̄ rōne

Je. ij. p. ij. do. i. xl. de. vij. ipe. quare hō n̄ cre.

vt incredibilia. Duo extrema fidē nō capiūt. Que em̄ sunt ex rōne omnino nota sūt z cre- di nō p̄nt qm̄ sciunt: q̄ aut̄ sūt p̄ rōnē z s̄ tm̄- mō fidē suscipiūt. Et in p̄mo qdē genē fides adiuuat rōne: rō fide p̄cipit qm̄ fm̄ rōnē sunt q̄ credunt: q̄rū x̄itātē z si rō nō cōprehēdit fi- dei tm̄ illozū nō p̄dicat. In his aut̄ q̄ s̄ rōnē sūt nō adiuuat fides rōne vlla: qm̄ non capit ea rō que fides credit: sed ex diuina reuelatione p̄dita sunt: hec ille. His igit̄ p̄notatis aduer- tendum est: q̄ aliter querere curiose p̄batio- nes impedimentū maximū ad fidē p̄stat. Ta- les em̄ p̄bationes veluti scala sunt quib⁹ atti- git̄ ad p̄bata. Quia x̄o ad ea que fidei sūt sca- la hm̄oi p̄tingunt: qm̄ nō h̄nt aliq̄s p̄batoēs aut quales vtiq̄s vellent: ideo deficit eis scala omnino: vel ei⁹ saltē altitudinis que hm̄oi res attingat. Hi ḡ tanq̄s deficiēte scala altitudine ascendendi incompatibilis breuiori ad eā nul- latenus p̄tingere p̄nt: eo q̄ solas p̄bationes scalam que illuc cōtingat ascendere opinant̄. Sed hi vtiq̄s errāt: quia fm̄ Damascenū lib. iij. c. iij. Fides ē nō inquisitus vel scrutat⁹ cō- sensus. Manifestū est em̄ qm̄ nō solū sol i lu- mine suo z ex lumine qd̄ infundit a vidētib⁹ videt̄ sicut p̄dicatū est: s̄ ois alia res z q̄tū ad eius exteriora z q̄tū ad intellectū moralē: q̄- to fortius necē ē vt iusticie atq̄ itelligētie sol nō videat̄ nisi in lumine z ex lumine qd̄ ipse vidētib⁹ sup̄infundit: z hoc gratuitē atq̄ li- berali infusione: nō irrōnabili atq̄ naturali q̄lis ē effectus luminis a sole z caloris ab igne: quozū potētie irrōnabiles atq̄ friviles me- rito noiant̄. Irrōnabiles quidē qz absq̄ di- scretione z distinctione eque bonis z malis z ad bona z ad mala opant̄. Sol em̄ illuminat eque lumen suū effundit rapientib⁹ z occidē- tibus ceteraq̄ maleficia p̄petrātib⁹: sicut p̄e agentibus. Seruiles x̄o: quia natura opat̄ p̄ modū seruiētis: cui⁹ nō est aliter vel aliud fa- cere q̄ accepit in mādati. Nō em̄ habet ignis in p̄tate vt alicui ab adustione peat̄ vt vt vnū licet aliud magis aliud min⁹ calefaciat: sed to- tū opat̄ ex necitate nāse: nihil aut̄ p̄pria liber- tate: vtrūq̄ ab altissimo dō longe z in vltimo elongationis. Et p̄pter hec omnia bona que ex ip̄o sunt nob̄ donata sunt largitatis ipsi⁹ n̄ ex curiositate humana.

Nō pōt hō credere et intelli- gere que fidei sunt propter mul- titudinem peccatorū et malā vi- tam. Ca. iij.

Tertia cā ē culpa seu ipia vita. De- rito nēpe lumē diuine grē q̄ ē fides corda illozū ad illstrandū nō igre- dit̄ q̄ obicē illi opponūt multitudies

peccatorū. Quēadmodū em̄ p̄p̄rijs manib⁹ lu- men visibilis solis quidā q̄nq̄ ab oculis suis abscondūt. Sic vtiq̄s peccatoēs suis opib⁹ lu- mis radios inuisibilis solis. h̄ ē gratiaz dona atq̄ virtutū a cordibus suis declinat̄ atq̄ au- tunt. Quē em̄ sunt man⁹ interposite inf̄ solē et oculos ad eos obturados. Hec sunt opa ma- la inter solē itelligētie atq̄ iusticie z cordis oculos ad eos obumbrandos. Cū Job. xx. iij. de talibus sc̄p. ē. Ipi rebelles fuer̄t lumi- ni. s. fidei vere. Sic em̄ terra z nube vel luna i terposita inf̄ aspicientē z solē nō attingit aspi- cientē ad solem videre nisi interpositum: sicut om̄es hm̄oi erronei z infideles cū inter eos z salutarē veritatē interposita sint infidelitatis sue mēdacia: aliq̄s peccata nō possibile eos videre nisi illa. Interpositis em̄ phibētib⁹ nō puenit aspectus eozū ad ipsam x̄itātē: sic testat̄ salomō p̄rou. xvij. di. Nō recipit stul- tus verba prudētie nisi ea dixeris que x̄iant̄ in corde eius. Et qm̄ impossibile ē ab intelle- ctu materiali atq̄ possibili aliqd̄ videre seu co- gnosci nisi in radiatione sua sup̄ illū z apari- tione forme sue in illo: qm̄ ip̄e ē velut speculū itelligibile z nobile oim̄ formarū itelligibi- lium. hoc est in q̄ resultare z pingi qd̄amō ha- bent oēs forme itelligibiles resultatiōe z pi- ctura sibi pueniētib⁹. Ideo manifestū est con- sequēter qm̄ nec incrassato intellectui: nec in- declinato nec p̄ interpositionē phibito lumē fidei illucescere pōt. Quēadmodū nec in spe- culo dispositionū seu compactionū istarum. Manifestū est ḡ q̄ intellectū heretico z dece- pro cū loco tristionis z puritatis habeat crassi- tudinē z imūdiā loco directe oppositiōis: ad x̄itātē salutarē habeat declinationē ab ea: et p̄ria p̄usionē loco libere vie seu trāsit⁹ habeat inpositū ab eo: phibēs ab eo irradiationem ab ipsa x̄itate salutās. Hinc clar⁹ elucescit q̄ ip̄osibile ē in hm̄oi intellectu fieri descriptiōe seu apparitionē hm̄oi x̄itatis.

Supbia et tumor mentis ne hō credat magnū p̄stāt ipedime- tum. Ca. iij.

Quarta cā ē supbia: q̄. s. hō nō vult credere exptis z p̄bis viri. Hec su- perbia iterior facie qd̄a tumor z i- flatio ē. Cū Aug. vij. p̄f. de seip- so ait. Tumore meo sepabar a te: z mō iflata

facies laudabat oculos meos. Et Berni. sup
cañ. Supbo oculo veritas nō videt. Et iterū
Greg. Tumor mētis obstaculū ē xitatis. Et
Hier. xlix. Supbia tua z arrogantia cordis
tui decepit te. vbi glo. Dis heretic' arrogās
qz supbia facit hereticū nō ignorantia. Et ite
rum Aug. Supbia meref illudī. Mac. qz
ij. c. sc̄p. ē. Quō vinū potatē decepit sic erit su
perbus vir. Et Greg. Tāto a dei luce longe
sūt q̄to apō se humiles nō sunt.

**Articul' tertio in quo cōtinen
tur alie q̄ttuor cause seu ipedimē
ta quare homo nō credit.**

Ubiūgam' vltimas q̄ttuor cās seu
ipedimēta q̄re hō credēda nō cre
dit. Quaz p̄ma ē stulticia. sc̄da isa
nia. t̄tia ē bestialitas. q̄rta ē affectō
inordinata.

**Nō credunt quidā quia stulte
horrent et fugiūt videre fidei so
lem. Ca. i.**

Rima cā ē stulticia. Assilant' hmōi
hoies vespilionib' z oib' auibus
lucifugis: q̄ qdē solē videre p̄tem
pnuntz ipm tonis virib' fugiūt dū
neqz eius ortū expectāt: neqz em̄ ei' occasum
euigilant. Sic vtiqz isti solē intelligētie z iusti
cie deū ex oi pte fugiūt z abhorret. Ortū siqz
dem ei' nō expectāt: dū nec miraculis nec sa
croz eloquiorū testimonijs: nec sacroz do
ctoz p̄suasionib': q̄b' oib' velut q̄busdā ra
dijs illucescere pōt eis dē attēdere nolūt: imo
ab ip̄s tanq̄ a iaculis fugiunt: sicut z om̄es
lucifuge aues solē. Sic sol iste luminosissim'
a tpe sue infidelitat' eis occidit. Proptea fru
stra eū vidē p̄tendūt p' suū occasū: q̄ qdē nō
ē nisi casus eoz donec eis illucescat dies z ori
atur eis iusticie lumen: cui' ortum p̄tinue fu
giunt z abhorret.

**Qz qdā credere nō valēt: quia
tanq̄ insani p tenebras q̄rūt vi
dere lumē. Ca. ij.**

Ecūda cā ē isania: qz hmōi infideles
z increduli p tenebras volūt vide
re lucē. Quēadmodū em̄ lumē vi
sus solūmō ē ad visibilia cognoscē
da. Ad ea xō q̄ p ipm cognosci nō p̄t idē vi
sus tenebra ē: sic hūan' sensus z itellect' ad ea
q̄ p ipos cogscibilia nō sūt tenebre dici possūt
Et igit' ea de q̄b' loqmur p pte mag' p sensuz
z itellectū hūanū cognosci nō p̄t. Hmōi xō

erronei nō aliē q̄ p sensum z itellectū hūanū
volūt ea cognoscere v' videre. Id manifestū
ē qz p tenebras solas volūt cognoscere. Hec
ē igit' eozū mira insania vt cū t̄tia eis pponū
tur itelligēda v' cogscēda ad solas tenebras
hūani sensus z itellect' recurrant: vt cū eis ea
videāt z cogscāt qz nihil aliū ē q̄ clausis ocu
lis velle cū calcaneis iudicare de sole aut de
varietate colorum.

**Qz qdā nō credūt: qz bestiali
ter q̄rūt fidē. Ca. iij.**

Tertia cā ē bestialitas. Assilant' ete
nim tales his q̄ videre volūt d no
cte solē: v' q̄ solē nō eē p̄tendūt pro
eo qz nunq̄ ē exortū eis .i. qz nūq̄
illū viderūt. Sed quēadmodū nox ē vbi cun
qz iste sol visibilis nō relucet: sic vtiqz nox sp̄i
ritualis ē vbi cūqz sol intelligentie q̄ ē fides n̄
refulget: z in om̄is cordis regione quā nō il
lustrat: quēadmodū igit' nō an̄ possibile ē vi
dere solē intelligibile. .i. fidē q̄ nox infidelita
tis a mente recedit: z sic hi soli vidēt solē apō
q̄s illucescit: sic soli vidēt intelligibile fidei so
lem q̄s dies sp̄ialis sua p̄pria fidei illuxiōe z
irradiatione illustrat. Hec igit' z alia m̄ta sūt
insania z stulta heretice prauitatis z brutalis
infidelitatis deliramēta: ex q̄ magis ridenda
z irridenda apparet eozū bestialitas q̄ dispu
tatione sit digna: cū in eis que dei sunt omni
no sint bestiales. Proptea aialit' seu brutalit'
z bestialiter de ip̄s latrātes z puerozū insa
nientiū more aut egorzū aliena loquunt' ad
instar cecozū vt dictū ē de his q̄ nunq̄ viderūt
delirantiū sompniāt fantasias.

**Quare varie affectiones in or
dinate in causa sunt quare hō n̄
pōt fidē rectā habere. Ca. iij.**

Quarta cā ē affectio inordinata: cū
ei dveniūt ad statū qv̄tiqz p̄s. ait
Trāsterūt in affectū cordis oia cre
dunt ad que transit affect' eorum
nihilqz credūt cui illozū affectio p̄dicat. Palā
faciam' p̄ practicā q̄ cōiter tāgit m̄titudinem
p̄ctoz. Septē qdē affectiōib' ad̄ria fidei plu
rimi attrahūt. .s. amore. odio. desiderio: spe:
timore: gaudio z dolore. Mā cū res trāsit i af
fectū perit om̄e iudiciū. Prima affectio ipedi
ens fidē ē iordinat' amor seculi h'. Mā amor
diuitiarū ipedit ne hō credat: qz in mercātis
v̄dere t̄minū z alij p̄tract' vsurarū opari sūt
p̄ctm̄: imo pl̄mi nec itelligē nec cape p̄t: q̄re
vsuraz prauitas t̄m̄ sit detestabile scel'. Et sic

Fe. iij. p. iij. do. i. xl. de indulgentia inimicorū.

de his que habent satisfacere testamenta vel sunt heredes raptorū vel usurariorū licet tales in malo lucrādo nō fuerint in culpa: et sic de alijs. Amor deliciarū etiā fidei nō parum p̄stat impedimentū. Facit em̄ q̄ mulieres vane nō valent intelligere nec credere q̄ vanitates sint tā graue scelus: et q̄ inde tot crimina cauferent. Nec credūt p̄ctm̄ esse m̄rimoniū abussionem: et sic de alijs. Amor magnitudinū et altitudinū siliter mētē excecatur: ne hō p̄cialitates guelphorū et gebellinorū et ceterarū p̄tium et sectarū credat esse damnabile crimen: et sic de alijs mūdi fastib⁹ et sup̄fluis pompis. De his et cōsimilib⁹ Proū. xij. et xxij. c. sep̄. ē. lucerna impiorū p̄ctōrū. s. auaricie et luxurie et sup̄bie extringuet. Tū Joh. v. dñs ait. Quō credere potestis qui gloriā ab iuicē recipit. glo. et gloriā que a solo deo est nō querit. Hi oēs vñ p̄s. testat. oculos suos sta. de. in terram nō in celū id eis lumē fidei oriri nō pōt. Secūda affectio est odium sicut de p̄latis manifeste p̄t. Sunt nāq̄ pleriq̄ qui p̄pter odiū q̄ hñt p̄ illos: deo nō hoi obediēdū putāt. Et p̄pter eoz vitiiū q̄bcūq̄ in discrete dei despiciunt gradū: iustificātoz seip̄os in comparāde defectū clericorū: sicut Hier. iij. c. de talib⁹ sep̄. ē. Iustificauit aiām suā adū fatirix israel i ompatiōe puaricatrid iuda. Tertia affectio ē desideriiū: facile em̄ vbi desideriiū regnat credit et sperat hō q̄b oprat. Et sic p̄pha d̄ domino ait. Desideriiū eozū atrulit eis et nō sunt fraudati a desiderio suo. Ideo nisi q̄ optant nihil aliud credere valēt. Quarta affectio est spes. s. p̄sumptuosa de misericōdia dei vel cōmodi p̄ialis. s. honoz: delectationū: lucrozū diuiciarū et cōsimiliū. Et de talib⁹ p̄s. ait. Nō crediderunt in deo nec sperauerunt in salutari suo: sed in fine dicef cuiuslibet tali. Ecce homo qui nō posuit d. ad. su. s. sp̄a. i. mlti. diui. su. et p̄ua. in vanitate sua. Quinta affectio ē timor hic nempe multos retraxit credere in christū eo q̄ hi qui illi credebāt extra synagogam fiebant: vt scribit Joh. c. ix. atq̄ cōtempnebant. Sic plime mulieres nō abijciūt pompas et vanitates. s. timētes despici a maritū. zc. Sz iux̄t sniam Amb. dū metuūt maritale iudiciū perdidērūt suū. Sexta ē gaudiū. s. tpaliū q̄b it̄n afficā mēs hūana: vt sepe nō credat aliā eēvi tam: et ex h̄ p̄ns seculū sibi cōstituit paradisum. Et iux̄t illō Joh. xxi. Tenēt tympanū et cytharā et gaudēt ad sonitū organi: et ducūt in bonis dies suos et in puncto ad iferna descēdūt. Septia ē dolor. s. ifirmitatū et maliciarū sibi factarū vel futurarū. Propterea recurrūt ad

incantatrices et ariolos et diuinos nō tm̄ pro se s̄ et p̄ filijs atq̄ alijs cōsanguineis suis: et cum reprehenduntur et eis opponit scriptura sacra cūcta despiciūt. Sz audiāt qd̄ de eos scribit Proū. xxx. Oculū q̄ subsannat patres. i. deū: et q̄ despicit p̄tū m̄fis sue. i. defm̄iātoz eccleie et doctorū. suffodiāt. i. suffodiēt. s. p̄ ifidelitatē corui d̄ torrētib⁹. i. d̄mōes ifernales et cōdāt. i. comedent eū filij aq̄le. i. p̄ p̄tēvi tam a demonib⁹ etnalit piment. Qui ḡ cōcupiscit catholice fidei adherere et in illa p̄seuera re ifidelitates et errorū somētā et cās a se repellat oppositisq̄ adhereat: qz sic ait Aug⁹. d̄ verbis dñi. Nulle maiores diuicie nulli thesauri nulli honores: nulla hui⁹ mūdi ē substantia maior q̄ fides catholica: q̄ p̄ctōres saluat: cecos illuminat: ifirmos curat: cathecumios baptizat: fideles iustificat: penitētes reparat: iustos augmētat et martyres coronat. Luz q̄bus p̄ hāc sanctissimā fidez nos saluos faciat dñs iesus christus: qui cū p̄fe et sp̄uscō viuiret regnat in seclā seculorū Amen.

Feria tertia post tertiā dñicas in quadragesima q̄ quibus tenetur idulgere seu dimittere inimicis. Sermo. xxvij.

Omne quoti

ens peccabit in me frater meus: et dimitta ei⁹ vsq̄ septies dixit illi ies⁹. Nō dico tibi vsq̄ septies: sed vsq̄ septuagesies septies. Matt̄. xvij. Mira siquidē est benignitas saluatoris q̄ sp̄ nouis piculis noua remedia ne picitantur anime puidere non cessat. Plurimi em̄ hesternō sermone intellexerūt cās q̄re in multis ifidelitātib⁹ pm̄aserūt. Itaq̄ crepusculū diei et lumis apparet in eis. Itaq̄ nox recedit et dies incipit p̄pinq̄re: nec tm̄ eis ver⁹ sol iusticie exort⁹ ē: s̄ tm̄ in tenebrā ambulānt rancorū et odiorū: nec p̄cere volūt inimicis et aduersarijs suis. Corde supplicis q̄des orāt ad dñm vt dimittat eis errores suos atq̄ alia scelera sua: nec tm̄ aduertūt q̄ offensus suis dimittere nolūt etiā q̄nq̄ minias offēnsōes suas. Hic mirat̄ sap̄. Eccl̄. xvij. c. Nō hoi suat irā et a deo q̄rit medelā: in hoies illez sibi n̄ hz misericōdia et de p̄ctis suis veniā de p̄cat. Itē cū caro sit suat irā et p̄pitiāde p̄tit a deo. Propterea p̄cipit dñs Luc. vi. di. Dimitte et dimitte mihi. Qd̄ pōt eē aliō thema in p̄tī materia. Hac ip̄ericia adhuc laborabat petr⁹ cū dñs ait. P̄ne q̄. pec. in me f. m. et

di. ei. **Q**uod **X**bū legit **H**iero. s̄ duplici iterro-
gatione di. q̄ p̄mo em̄ q̄siuit. **Q**uonies pec. i
me fra. me^o z di. ei. **E**t post interrogationē p
fert sniaz d. vsq̄ septies. **P**rimo em̄ q̄siuit an
tonies quonies siue sp̄ dimitteret ei: dicit illi ie
sus. **A**n vsq̄ septies dimitteret ei. **N**ō dico ti
bi vsq̄ septies: sed vsq̄ septuagesies septies.
Per q̄d secūdu oēs intelligit q̄ sp̄ seu infiniti
es hō debet p̄cere primo suo. **E**st em̄ modus
loquēdi ex aggregandē quo z in cōslib^o vul-
gariter solemus vii. **E**t in h̄ quarta religiosi-
tas que dimissionis religiositas noiat̄ ostēdit̄
In qua clarius innotescet q̄ta necitas cogat
in se peccātib^o indulgere. **C**irca aut̄ dimitten-
di religiositate triplex lex seu regula ostēdat̄
Prima q̄ si primo tuo nō dimittis: nec deus
dimitteret tibi. **S**ecūda ē q̄ si primo tuo dimit-
tis: z de^o dimittit tibi. **T**ertia ē q̄ q̄sto largi^o p̄
rimo tuo dimittit: rāto largi^o de^o dimittit tibi.

Articul^o prim^o in quo ostēdit̄
q̄ta sit necessitas dimittēdi et in-
dulgendī et q̄ ad hoc tria nos i-
ducunt.

Prima lex ē seu regula: q̄ si proxi-
mo tuo nō dimittis nec de^o dimit-
tet tibi. **P**lane dñs noster hac cer-
ta nos p̄ditione z sponcione p̄stri-
git: vt si nob̄ dimittit debita postulem^o fm̄ q̄
ip̄i debitorib^o n̄ris dimittimus. **S**ciētes im-
petrare nō posse q̄d p̄ pctis petim^o nisi z ip̄i
circa pctōres nostros paria faciam^o. **U**n̄ enā
Aug^o. **I**n manib^o n̄ris z in n̄ro arbitrio po-
suit de^o vñ saluemur z dānemur. **D**imittē et
dimitte tibi. **S**i nō dimiseris nec de^o dimit-
tet tibi: ineffabilis ē dei clementia q̄ nemoz
vult p̄ire: viāq̄ breuē salutē inueniēdi ostēdit̄
Et **L**yprian^o. **E**xcusatio em̄ nulla tibi ē in die
iudicij: cū fm̄ tuā sniam iudicēris: z q̄d fecerit
ip̄e patieris.

Tria inducunt et cogunt ad re-
missionē offensionū. **C**a. i.

Sicut querat̄ q̄ ad hāc indultionē
nos inducūt. **D**icēdum q̄ tria ad
h̄ nos artāt. **P**rimo p̄ceptio diuina
lis. sc̄do retributio eternalis. ter-
tio offensio fraternalis. **P**rimū ē honestū. secū-
dum est vtile. tertiu est delectabile. **P**rimo ad
dimittēdu inducit p̄ceptio diuina: q̄z h̄
deus p̄cepit. **P**reterea ē honestū dño obtem-
perare iubēti. **U**n̄ **M**atth. vi. dñs ait. **S**i nō
dimiseritis hoib^o pctā eorū nec p̄r v̄r dimit-
tet vob̄ pctā v̄ra. **Q**uod p̄siderās **A**ug^o. ait. **I**n

pctis dimittēdis z si nō moueat nos amor of-
fendentis: saltē v̄l moueat auctoritas admo-
nentis. **E**t grauis censure suo rigore puniat
nō p̄centes ostēdit ip̄e **M**at. xviii. in seruo q̄
post dimissuz sibi a dño om̄e debitū in carce-
re religat q̄ indulgere noluit cōseruo suo: et
q̄d sibi a dño indultū fuerat amisit dicēte do-
mino. **S**erue neq̄ om̄e de. di. f. q. roga. me.
Nōne q̄ op. z te mis. cōf. t. sic z ego tui miser-
tus sum? **E**t iratus dñs ei^o tra. c. ior. quo ad-
vsq̄ red. vniuersum debitū. **S**ic z pat̄ v̄r cele-
stis fa. yo. si nō remiseritis vnusquisq̄ fratri
suo de cordib^o v̄ris. **S**ecūdo ad h̄ nos iducit
retributio eternalis: z q̄nq̄ imo septi^o etiā tē-
poralis: z hoc ē vtile: **U**tile quidē ē q̄ si dimit-
tis deus dimittat. **U**tile est ex hac dimissione
gloriā cōsequi sempiternam. **U**tile insup est
q̄ homo pacifice viuat ne grau^o offendatur
quia vindicari desiderās z vindictā exq̄rens
sp̄uale eternale z tp̄ale damnū z sui z suozuz
incurrit. **A**c ecōuerso fm̄ **B**edā. **S**i primum
nos offendētē placamus deū nobis recōci-
liamus: sic q̄ p̄ malo quod leuiter dimittim^o
magñū bonū a deo largit̄ recipim^o. **E**t si q̄s
stultus de hac dimissione te deridet cogita p̄-
ceptum: cogita cōmodum z ecōtra si nō fua-
ueris cogita damnū. **A**demozq̄ esto q̄ **P**ro-
uerb. xii. c. sc̄p. ē. detestant̄ stulti eos q̄ fugi-
unt mala z p̄ cōsequens noli credere stultis.
Tertio ad hoc inducit nos offensio fraterna-
lis: quia sepius alterutrū offendimus: z p̄ cō-
sequens tu qui parcere nō vis multos etiam
offendisti si veniā optas z veniam postulas.
Un̄ **H**iero. **S**i quis te offenderit facile dimit-
te ei: cōsciū em̄ tibi es q̄ z alios multotiens
offendisti. **E**t **G**reg^o. **N**os contra nos illata
citius in corde relaxamus: si nostra contrap-
rimos errata cognoscimus. **U**nde per **S**a-
lomonem **E**c̄s. vii. c. dictum est. **L**unctis ser-
monibus qui dicuntur ne accōmodes cor tu-
um: ne forte audias seruū tuū maledicē-
tem tibi: sc̄t enim conscientia tua quia et tu
crebro maledixisti alijs. **D**um enim pensam^o
quales contra alios fuimus esse contra nos-
tales alios minus dolemus: quia aliena iu-
sticia in nobis vendicat quod in se iuste no-
stra conscientia accusat. **E**t sic indulgē efficit
delectabile.

Si homo non indulgēdo pec-
cat vel non quando dicit oratio-
nem dominicam. **C**apitulum se-
cundum.

Fe. iij. post. iij. dñicā in .xl. de indulgētia inimi.

Circa hoc autē pōt secūdo queri An nō indulgens proximo iniuriā sibi factā peccet in orōne dicendo. **Dimitte nobis de. no. si. z nos di. de. nostris.** Et videt q sic. Primo quia deus cōtra se puocare videt cum dicit dimitte mihi sicut ego dimitto alijs. Secūdo etiā Aug^o. ait. Si nō dimittis iniuriā que tibi facta ē nō orationē p te facis sed maledictionē super te inducis cū dicis. **Dimitte nobis debita nra. zc.** Ad hoc dicendū q hec petitio pōt tripliciter sumi. Primo cōicatiue. scōo causatiue. tertio satisfactiue. Primo modo pōt sumi cōicatiue vt sit sensus q dum orans hec dicit peccat si quia dicit: sed alio pctō. Et hoc mō ois pseuerans in aliqua mortali culpa peccat dum dicit z facit aliqua bona: nō quia illa dicere vel facere sit sibi pctm: sed quia nō recedit a pctō a quo tenet exire: z etiā ad semp z p tempe pro quo habet satisfaciētē vsū liberi arbitrii ad inde z exinde exiendū. Secundo modo sumi pōt causaliter seu causatiue: tūc nō peccat homo: quia hoc nō dicit nisi p q̄to aliq̄ circūstantia sp̄ialis diuini cōtemptus ex ip̄a dictione vel subor̄it vel in ipsa formaliter includitur. Primo dicēdo subor̄it cū ex eo q talia dicēdo remouerat dat sibi stimulus vel occasio faciēdi que dicit z negligit vel p̄tempnit se qui illū stimulum seu occasiōē. Secūdo dicēdo includit cum ppter peccatū in quo est indignus solēne officii orantis in ecclesia sibi assumere: sicut facit sacerdos officiādo in choro vel in altari z cōsimilia faciēdo. Tertio autē si quis orat satisfactiue. i. vt soluat orationis debitū ad quod tenet: z nō sunt illi cōtemptus p̄dicti: tunc nō peccat imo meretur quia p opus quod de^o fieri mādat se dispōit ad bonū tam humiliādo se deo q̄ querendo dona gratiarū: q̄ incitando cor suum ad hoc bonum amandum quod orando dicit et petit: q̄uis hoc meritum non sufficiat ad salutem si h̄ dicit in mortali culpa.

Utrum homo plus meretur vel demeretur dicendo dominicam orationē cum se offendenti nō percat. Ca. iij.

Sed tertio querat. An qñ ē i aliq̄rum p̄dictorū cōtemptū peccet pl^o vel mereat dicēdo vel nō dicēdo. Pōt dici q si bona sue orōnis preponderant cōtemptui sibi annexo tūc plus mereat sic orādo. Si autē pl^o tenet tā ad soluēdum hanc orationem q̄ ad vitādum illos cō-

temptus: tunc plus peccat nō dicēdo q̄ dicēdo. Alter est econuerso. Et hec distinctio habet locum in orōibus ex bono z malo commixtis. Ad ea que in contrarium ponuntur in precedenti capitulo dicendum est. Ad primum q̄ cum dicit. **Dimitte nobis debita nostra** sicut z nos dimittimus debitoribus nostris: nō intendit petere q̄ si ipse nō dimittit: deus sibi nō dimittat. Aut q̄ deus non plenius sibi dimittat q̄ ipse alijs dimittit: sed solum insinuare formam dimittendū: z indulgēdi q̄ deus exigit a nobis: Ad hoc q̄ de^o indulgeat debita nostra nobis. intendit etiam alia que supius dicta sunt. Ad secundū. s. ad dictum Aug^o. dicendū: q̄ illud intelligitur eē verum. s. q̄ hoc petens inducit sup se maledictionem non benedictionem pro q̄to sunt ibi contemptus de quibus supradictum est. Si etiam queratur an liceat demere illud verbū: **Sicut z nos dimittimus debitoribus nostris: z solum dicere Dimitte nobis debita nostra** quod z de facto quidam insipientes nolētes parcere amouent. Dicendū q̄ hoc facere licet illis qui credunt insipientia sua sapientiaz dei circūueniendo decipere. Sed quidaz adhuc insipientiores nolentes parcere forte dominicam orationem non dicēt: quod erit signū stulticie z malicie cōsummate.

Articul^o scōs q̄ qui proximo et deus indulget sibi.

Secūda regula seu lex a domino cōstituta est: q̄ si proximo tuo dimittis. et deus tibi peccata dimittit. Ad clariozem intelligentiam: hui^o legis tria possunt queri.

Utrum deus indulgeat indulgenti. Ca. i.

Primo quomodo est verum q̄ indulgenti dominus indulgeat: cū multi iniurias sibi factas remittere possunt cum tamē ipsi nequa q̄ sint constituti in charitate. Ad quod dicendū q̄ tā hic q̄ alibi ē regularit̄ obfūdū: q̄ pponens leges q̄ de actib^o stutū seu vitioz dantē sp̄ sunt sibi debitis circūstātijs intelligēder a sumēde. Tñ h̄ p̄dicta ppositio ē intelligēda de indulgente alijs propter deū: z sic q̄ propter eum graua crimina vitet. alias non est verum de congruo z dispositione. Nam absq̄ dubio tenendum est q̄ in mortali existens indulgendo alijs multum ad se trahit miserī cordiā dei. z seipm ad charitatē vehemēter p̄parat z disponit.

**Quare indultio peccatorum
qua deus peccatoribus peccat: pro
isti indultiois actui attribuat quod
ceteris actibus virtuosis. Ca. ij**

Secundo querit quare hoc plus at-
tribuit actui isti indultiois quod ce-
teris actibus alijs virtuosis. Non
ne magis debet attribui actui ora-
tionis vel cuius actui charitatis deo immedi-
ate unitio. Dicendum quod licet charitas per re-
spectum ad omnes actus sibi necessarios hac
remissionem impetret seu hominem viuificet: Christus
tamen ei attribuit per respectum ad predictam misericordiam
die actum. Et hoc triplici ratione: sic patet per monachum
vi. ar. iij. c. vi.

**Quibus et quando licet repetere
sua. Ca. iij.**

Primo tertio querit quando licet vel non
licet repetere sua distinguere pos-
sumus per Lanthuariensem. quod sic distin-
gitur. Sunt quidam perfecti quos contemplatiuos
dicimus: quod omnibus omnino postpositis nudi
nudum sequuntur Christum: et est summa perfectio
eorum habere mortem in desiderio et vitam in pa-
tria. Item sunt alij perfecti. scilicet plati maiores quod
summa perfectio est patos esse mori si necessi-
tatis articulus supueniat ante quod picluerit fi-
des subiectorum. Sunt et aliter modi perfecti mi-
nores. scilicet sacerdotes in sacris ordinibus con-
stituti: quorum summa perfectio est votum continen-
tie seruare. Sunt et perfecti coniugati quorum su-
ma perfectio est reseruare sibi necessaria et sup-
flua pauperibus erogare. Notandum rursus quod in
lege erat talio beneficiorum et talio iniuriarum. Do-
minus ergo prima fronte excludit talionem iniuri-
arum: reseruauit ergo talionem beneficiorum. Et
ad cumulum docet et precipit cumulare beneficia: ut
scilicet iniurias laescenti beneficia reddamur. Iniuri-
a autem est triplex. scilicet cordis oris et opis. Et iu-
ria opis diuiditur in iniuriam proprii corporis et iniuriam
rerum necessariorum et rerum superfluarum. Iniuria ergo
cordis est odium cui debet dilectio cordis cum ex-
hibet beneficium exterioris. Et haec tria sunt perfectorum
quod imperfectorum fieri habent: quod tam perfectus quam imperfectus
propter odium inimici non debet cessare ab exteriori
beneficio. Alij intelligunt haec de imperfecto non sim-
pliciter sed de perfecto: sed loco et tempore. Iniuria oris est
detractio siue conuicium cum debet duo perfectus benefi-
dictionem et orationem ut desistant a malis. Iniuria autem
corporis debet patia sine ultione Christi ad permittit
uos perfectos ad quos spectat illud Luc. vi. Qui
te percusserit in unam maxillam probe illi et alteram: et ab

eo quod aufert vestimentum tuum et tunicam noli prohibere. Omnia autem petenti te tribue: quod aufert que tua sunt ne repetas. Perfecti autem habent tempus ut dicunt licita est ultio iniuriarum proprii corporis. Alioquin minime permittet haec templarius et hospitalarius qui sunt viri religiosi. Sed indistincte hoc intelligere de quolibet perfecto valde videtur difficile. De iniuria rerum superfluarum nemo perfectus potest aliquem impetere. De iniurijs rerum necessariorum adherendum est verbo apostoli dicentis. Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Cum itaque nullus hodie sit perfectior apostolo: omnibus generaliter licet sua repetere: sed qui busdam non expedit. Sicut ergo distinguunt perfectis minoribus. scilicet sacerdotibus et coniugatis licet sua repetere sub iudice et expedit: tamen non cum litera contentione platis licet repetere sua etiam sub iudice: sed non expedit. Potius enim debent vacare instructioni subditorum et contemplationi: Speculatiuis licet sua repetere. sed non sub iudice nec eis ita expedit. Ita distinguit Lanthuariensis.

**Articulus tertius de triplici
latitudine seu gradu indulgendi
inimicis.**

Prima lex seu regula est quod quanto largi-
us primo tu dimittit tanto largi deo
dimittet tibi: dicente domino Luc. vi.

Eadem mensura. scilicet charitatis quod mensi-
 fueritis remetiet vobis: charitas. scilicet eternalis
Haec charitas propter tempus funiculatus est distributio-
nis in terra distributio. id est in gloria sempiterna.
Potest autem triplex gradus haec est triplex indulgentia as-
signari. Prima est larga et bona. secunda largior et
melior. tertia largissima et optima.

**De indulgentia seu dimissio-
ne que est sufficiens ad salutem.**

Capitulum primum.

Prima in quibus indulgentia est larga et
bona intantum quod est sufficiens ad sa-
lutem. Et hec est cum offensus
ei indulgentia requiratur libere et
letanter indulget corde ore et ope.

Sed quid si aliquis consentit indulgere cor-
de et omnino aduersario suo in certa necessi-
tate dispositus est subuenire ope: et tamen non
vult cum inimico colloqui ore. Et ad clariorem
intelligentiam huiusmodi consilium actus. queritur an
omnes teneantur ad signa dilectionis inimi-
cis exhibenda. Et videtur quod sic: quod Christus dicit. Et

Fe. iij. post. iij. dñicā in. xl. de idulgētia inimi.

ait. Si salutauerit feres vros tm̄ quid amplius facietis. **N**ōne et ethnici h̄ faciunt: vbi vel le videt q̄ hoc nō sufficit ad salutez. Ad q̄s dicendū: q̄ ē aliquod signū sine quo nō potest exterius innoscere actus dilectionis etiam illi⁹ ad quam om̄es tenemur: quia in ei⁹ om̄i moda negatione pretendit signū ire seu odij cordialis. **P**ri⁹ aut̄ signū videt̄ salutatio aut ad aliqua interrogata aliqualis respōsio. vñ qui om̄ino inimico suo negaret verbū aut q̄ in eius presentia semp̄ auertit faciē v̄ subito fugit: signū ostendit odij cordialis atq̄ mortalis: nisi ex causa valde rōnabili hoc agatur aut pbabiliter timet ex hoc aliquod pei⁹ accidere: q̄q̄ etiā rōnem et intentionē facti sui debeat intuentib⁹ ppter vitatōnē scandali propalare si bono mō h̄ facere pōt. Ad reliq̄ vero signa nō tenet nisi in casu necessitatis.

De quadruplici gradu pacifice cōuersationis qui in dimissionē libera terminatur. Ca. ij.

Secūda indulgentia largior ē et melior ac magis meritoria ad salutez vicz cū offensus subito corde oret̄ ope inimico et iniurianti sibi indulget: licet ab eo indulgentia minime requiratur. **H**inc Hugo de claustro anime libro. j. dicit. **U**iro bono necesse est quattuor habere. **P**rimum est vt omnes sibi amicos faciat. secundum vt si nō potest amicos facere: non faciat inimicos. tertium vt si id non sup̄petit discedat. quartum vt si quis discedentē psequit̄ nō vindicet se. **U**n̄ ap̄ls **R**ho. xij. c. **S**i fieri pōt q̄tuz ex vobis est cū om̄ib⁹ hominib⁹ pacē habentes: si at̄ h̄ fieri nō pōt: nō discordias faciatis. **I**obq̄ addit. **N**ō vos defendētes charissimi tertium vero vt discedam⁹ cū dicit. **D**ate locus ire. quartum vt vindictā deo cōmittam⁹ tangit vbi ait. **A**dhibi vindictā et ego retribuā. s. tibi indulgenti.

De triplici pfectissimo signo amorose dimissionis: et diuersis gradibus eius. Ca. iij.

Tertia indulgentia largissima et pfectissima ē cui⁹ pfectiōis euidētia ḡ datim p̄t̄ p̄ triplex signū. **P**rimuz vicz ē pfectū et magis meriti. scdm̄ ē pfecti⁹ et maior̄ meriti. tertium ē pfectissimū et excellētissimi meriti. **P**rimū qdē signū largissime indulgentiē et magni meriti est q̄ offensus nō expectet q̄ ab offendēte indulgentia requiratur: sed pueniat offendentē et ab eo hu-

mili corde et oret̄ humili genuflectiōis signo veniā postulet. **E**t de hoc **L**hryf. inq̄t. **Q**ueris si tibi iniuriatum est a fratre vtrū debeas eius amicitia querere? **E**t r̄ideo q̄ sic: vt duplicē gloriā cōsequaris. s. quia iniurias passus es et indulxisti. et quia prior rogasti. **S**ed nūquid qui primū suū secreta in corde odio habuit tenet ei veniā postulare? **A**d h̄ r̄idet **L**hryf. sup̄ **A**th̄. regularit̄ di. **Q**ualis aut̄ offensio p̄cessit talis debet sequi recōciliatio. **S**i cogitatu offendisti: cogitatu recōsiliare. **S**i ope offendisti ope reconciliare. **S**i verbis offendisti verbis reconciliare. **O**m̄ne peccatū quō cōmittit eodē modo et de ipsa penitētia agat. **E**t in hoc plurimi errāt qui cū solo corde odiunt homines veniā ab eo postulant illud imprudēter manifestātes ore quod erat occultum corde. **S**ecundū signū atq̄ pfecti⁹ et maioris meriti est si dimittis substantiā. **H**āc debitorum sunt nō solum qui fecerūt iniurias s̄ etiā qui nobis intulerūt dānū v̄ dāni occasionem vel pecuniā vel aliā substantiā abstulerūt. **H**am si pfectus es et velis dimittere illi q̄ hoc tibi petit magni imo maioris meriti ē ap̄d deum. **S**i aut̄ es impfectus iuste repetere potes si ille vñ restituat habeat. **S**i aut̄ ad hoc impotens ē ei dimittere cogaris fm̄ **A**lex. **I**n illatis aut̄ damnis fm̄ **M**ico. de lira duo pensanda sunt. s. iniuria et offensa. **I**niuria qdē quia p̄ primū peccat qui occasionez scandali ei p̄bet. **E**t h̄ dimittere p̄rio suo oīno necerit ē ad salutē qz om̄es charitate diligere obligamur. **O**ffensa p̄siderat̄ i re ablata et hoc vt dictū ē h̄ dimittere nō sit necitat̄ ē tñ superogationis et maior̄ meriti et pfectiōis. **H**āc p̄fconē suauit qdā senex cui⁹ monasteriū qdā latrones ingrediētes dixerūt ei. **D**ia q̄ i cella tua sūt tollē venim⁹. **A**t ille ait. **Q**uoz vob videt filij tollite. **T**ulest̄ ḡ q̄qd̄ iuenerūt i cella abierūt. **O**bliti at̄ sūt sacculū q̄ absconditus erat i cella quē senex tollēs secut⁹ ē eos clamās et d. **F**ilij tollite qd̄ obliti est̄ i cella. **I**lli v̄o admirātes paciētia ei⁹: restituerūt ei oīa et p̄nias egerūt di. h̄ ē hō dei. **I**dē iudiciū in mltis casib⁹ h̄ pōt̄ b̄ ablata fama. **G**lo. at̄ **A**th̄. xv. distiguit q̄ tribus mōis aliq̄s sustinet. **P**rimo cruciata cor por̄: de q̄ dicit dñs **A**th̄. v. **S**i q̄s te pcusserit i dexterā maxillā p̄be ei et alterā. **S**z si q̄s obijciat q̄ x̄ps i passidē h̄ ope n̄ suauit: cū maxilla pcuss⁹ ē. **R**ūdz **A**ug⁹ sup̄ **J**o. omel. xlvij. dñs i passidē sua pcuss⁹ i gena n̄ p̄buit aliā: demōstrās illa maḡ p̄cepta paciētiē i ositatioz corpis s̄ i cordis p̄paciēte faciēda. **S**ecō i dāno rex b̄ quo dñs subdit. **E**t ei qui vult tecū in iudicio

Fe. iiii. post. iiii. dñicā in. xl. de honore parētū

ad hoc dñs. s. Leuit. xx. c. di. Et qui maledixerit patri vel matri morte moriatur: vt discant rebelles filij q̄ta seueritate a diuina iusticia plecti debent si pentibus suis humiliati non fuerint postq̄ eterna punitione damnantur qui se offendentibus sicut besterna die patuit nō indulgent. **A**it ergo dñs: honora p̄sem tuū z matrē tuam. In quo p̄cepto fm Alex. de halis in. iij. di. xliij. Omnis honorationis necessitas cuiuslibet exhibēda generaliter cōtinetur. Et in hoc apparet. v. religiositas q̄ honorationis religiositas est dicta. De qua tria consideremus ad p̄ns. Primo obiectū p̄minentie: quod est patrē tuū z matrē tuā. Secundo actū reuerentie: de quo dicit: honora Tertio p̄miū vite cum addit: vt sis longeuus sup terram.

Articulus primus quare qui libet scdm statum suū honorandus: et de septem parentib⁹ honorandis.

Primo consideremus circa hoc p̄ceptum obiectū p̄minentie: quia dicit patrē tuū z matrē tuā. Circa quod est norandū fm Alex. d̄ hal. vbi supra: q̄ honor est p̄statio p̄minentie in aliqua exhibitione illi qui honorat. Quia igit̄ honor debet respectu p̄minentie in illo qui honorat. Quia dici possunt p̄ses qui digni honore sūt qui diuersis respectibus p̄minentias habent. Quorū primus dicit̄ celestialis. secundus corp̄alis. tertius spiritualis. quartus temp̄alis. quintus doctrinalis. sextus antiqualis. septimus virtualis. Ad quorum intelligentiā fm Alex. vbi supra duplex ē p̄minentia increata z creata. Prima aut̄ attenditur fm p̄minentia p̄ncipiū: sapiētie: bonitatis: p̄ncipiū creatis: sapiētie gubernantis z bonitatis cōseruantis. Et hec p̄minentia excedit in infinitum quālibet p̄minentia creature. Inde est q̄ prim⁹ honor debet p̄rio patri qui est celestialis cui cōuenit infinitus honor qui est honor patrie qua homo protestat̄ deum sicut suum conditorem. De hoc patre Matth. vi. Pater noster qui es in celis. Et Matth. xxij. Unus est pater noster qui in celis est. Et xxxij. c. Deut. Ipe est pater tuus qui possedit z fecit z creauit te. Et ad Eph. iij. A quo omnis paternitas in celo z in terra nominat̄. Secūda p̄minentia est creata que ex triplici p̄ncipatione originez habet. videlicet ex p̄ncipatione p̄ncipiū: z sapiētie: z bonitatis

dei.

De participatione diuini p̄ncipiū parentes corp̄ales et sp̄uales atq̄ dñi temporales honore sunt digni. Ca. j.

Iter p̄ncipationes. Prima est p̄ncipatio p̄ncipiū. Hui⁹ aut̄ tres sunt p̄ncipationes. Prima ad eē naturale. secūda ad bñ esse sp̄iale. tertia ad eē esse temp̄ale. Primus nāq̄ est p̄ncipās ad eē naturale: z sic est corp̄alis. Nam vt dicit glo. Eph. vi. Sicut de⁹ p̄ncipiū est hominis p̄rio sic z pater secūdario. Et rōne istius p̄minentie est pater corp̄alis honorādus. Unde Hiero. de honore parentū. Honorādī sūt parentes: quia nobis primo sunt causa nascēdi. Item Eccl. vij. honora patrē tuū z gemitus matris tue ne obliuiscaris. Ademento q̄ nisi p̄ illos nō fuisses. Ecce q̄ a pentibus maximū bonum recipim⁹. s. esse quod est fundamētū omnis nature gratie z glorie: sicut melius alias ostendit. Secundus p̄ncipans est ad bñ esse sp̄iale. Et rōne istius p̄ncipationis plac⁹ est honorād⁹. i. quilibet sp̄ialis pater. **A**bul. ti nāq̄ dicunt̄ sp̄iales patres vt sancti patri arche z p̄ses veteris testamēti. Job. vij. Si filij abrae estis opa abrae facite. Item apostoli sancti. j. Corinth. iij. ap̄ls ait. Nam si decem milia pedagogoz habeatis in xp̄o sed n̄ multos patres. Nam in christo iesu p̄ euangelizā ego vos genui. Item papa qui dicit̄ amabilis pater. Item. xvj. di. sexta synod⁹. P̄ses dicuntur epi. Accnō z sacerdotes p̄ochiales q̄ etiam dicunt̄ patrini quasi parū a patrib⁹ minus. Insup qui tenet ad baptismū qui vnus solūmodo debet esse: sicut patet de conse. di. iij. ca. non p̄ses: et si plures sunt: omnes sunt cōpatres: sicut patet extra de cōgna. spiri. c. q̄uis. lib. vi. Et idem de confirmatiōe sic ibi patet. Ad quid aut̄ teneant̄ tales: vide de cōse. di. iij. c. vos aut̄ omnia. vbi scribit̄. Vos aut̄ omnia tam viros q̄ mulieres qui filios in baptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fideiussos apud deum extitisse p̄o illis q̄ visi estis de sacro fonte suscipere. Ideo semper eos admonete vt castitatem custodiant iusticiam diligant z orationē dominicam vt vci ipsi tenete z illis quos excepistis ostēdite: z sun Augl. verba. Idem etiā dicit̄ Hugo de sacramentis. lib. j. pte. vi. c. xij. Predicator etiam cōfessor z quilibet sacerdos pat̄ ē. j. Timo. v.

Fe. iij. p. iij. do. i. xl. de honore parentum

Quātū filij parentes suos diligere obligant. Ca. i.

Prima obligatio ē: q̄ p̄dicti filij parentes tenent diligere exēplo xpi qui Joh. xiiij. de se ait. Ut cognoscat mūd^o quia diligo patrem. Et Hiero. de honore parentū filio de parētibus dicit. Sit tibi grata vita ipsorū quib^o carior ē vita tua q̄ ppria. Redde amoris vicē colēde pietati: fm em̄ Alex. d. hal. Amor p̄ris i filios totus est gratuitus: quia filij sunt a parentibus: et intendit amor ille p naturā sensualitatis. **Uñ** Hiero. de honore parentū. Memēto parentū esse: q̄ talis es quorū manib^o incrementa suscepisti. Amor autē filiorum in parentes maxime debitus est: quia accipiunt a parentib^o esse et educationē: p̄pterea debēt se illis. **Unde** Hiero. Exolve fili quod debes: et obvia officia q̄licūq; exhibe famulatu: qz penitib^o nemo potest reddere qd̄ debet. Et h̄mōi amor intendit p viam rōnis nō sensualitatis. Si autē queratur: quare nō est mandatu de amore filiorū sicut de honore parentū. Dicēdum q̄ natura satis inclinatur ad hoc. De quo Chryf. exēplum ponit de arborē di. Humor ascendit de radice ad ramos: sed a ramis ad radicē nō descendit. Sic naturaliter amor a parentibus ad filios ascendit et nō reuertit. Propter ea ad amorē parentū inclinare debet rō excitata p considerationē debiti et p̄cepti. **Silicet** nō est p̄ceptum de amore sui: quia ad h̄ sufficienter natura inclinatur. Sed de amore proximi potest etiam alia rō subiungi: quia om̄is honor theologic^o est respectu p̄minentie: sic ex p̄dictis patet. Pater autē eo q̄ est principū filij p̄minentia habet respectu illius et nō ecōuerso. Si autē ulterius querat si p̄pter necessitatem parentū dimittendus sit ingressus religionis. Rūdet alter vbi supra: **Qz** aut fili^o potest secure manere in seculo sine detrimento salutis: et in tali casu dicunt quidā. q̄ nō debet intrare: sed patri ministrare. Aut videt si bi imminere piculum salutis et lapsum in peccatum: et in tali casu nō tenet. **Unde** Hiero. ad Helyodorū. Si pater in limine iaceat: si mater vbera quibus te lactavit ostendat: per calcatum perge patrē: p calcatam pge matrem: et sicis oculis ad vexillū crucis euola. **Sūmū** genus pietatis est in hac re te esse crudelem. **Unde** Matth. viij. et Luc. ix. Rep̄hēdit dñs iuuenē qui nō statim eum volebat sequi intutu sepulture paterne: poterat em̄ vt Chryf. ait p alios sepeliri. Luc. etiam. xiiij. c. dñs ait

Si quis venit ad me et nō odit patrē suum et matrē et vxores et filios et fratres et sorores. ad huc autē aiā suam: nō potest meus esse discipulus. **Aduerendū** r̄s est q̄ cum hoc p̄ceptum de honore parentū sit morale et de lege nature: et cōsistat in plurib^o nō soluit obligatio exhibitionis honoris p introitū religionis sed soluit obligatio quo ad debitū sustentationis: quia quo ad illam solutionē morit. **Sz** exhibitio spūalis in reuerendo. in consolando: in lozando nō soluit: imo sub obedientia magis auget. hec Alex.

De timore quē debēt h̄re filij erga parentes suos. Ca. ij.

Secūdo debent filij parētes timere: quod vt efficere possint p̄na diligentia sollicite obseruabit ne dissoluta leticia ex inordinato affectu puersef cū illis cum iam grādiusculi sunt: si reuerenda maturitate et timoroso amore ac s̄uitate discreta et exēplari semp sit ante eos. **Insolentes** etiam fieri solēt filij ex nimia leticia et leuitate parentū. p̄ditq; erga eos reuerentiam et timorē. **Cūq;** iam ceruicē ereperūt contra patrem et matrē frangunt. flagellis deteriorioresq; fiunt q̄sq; ex disciplina. **Sapiens** ergo pater pl^o aspectib^o oculorū et verbis et vnerandis exemplis: q̄ diuersis disciplinis filium in tenera etate erudit. **Plus** tremē facit sapiens pater filios p̄prios p suos aspectū q̄ stultus filios suos p flagellorū icrus. **Uñ** Eccl. xi. In filiis suis agnoscat vir. **Et** si necesse est debet filium suum castigare: non illi in criminib^o suis arridere. v. q. v. c. nō osculetur. **Eccl. viij.** Filie tibi sunt. serua corpus illarū et nō oñdas faciem tuam hylarē ad illas. **His** moribus nutrit fil^o ad patrē in amore parit et timore. **Iux** quod Hiero. de honorandis parentibus horat di. **Prebeat** parētibus amore mixta formido.

In quibus filij parentibus obligant obedire. Ca. iij.

Tertio debent filij parētibus obedire. **Idō** ap̄lus Eph. vi. c. ait. Filij obedite parētibus v̄s in dño: hoc em̄ iustū ē exēplo xpi: qui Joh. xv. de seipso ait. Ego p̄cepta p̄ris mei seruauit. **Et** ad Phil. ij. de xpo ap̄ls ait. **Humiliauit** se metipsum factus obediēs vsq; ad mortē: mortem autem crucis. **Sed** querit in quib^o debz filius parentibus obedire: respondet Alex. vbi supra: q̄ fm gradum superioritatis est mo-

us obeditionis: quia sicut **Rhoma. xiiij. ca.** ap[osto]l[us] ait. Omnis potestas a deo ē: et omnis anima potestatibus sublimioribus subdita esse debet. Est aut[em] triplex superioritas cōstituta in spūalibus: in temporalibus: in familiarib[us]. In regimine spūalium p[er]tinet spūalis p[ro]lat[us]. In regimine temporalium q[ui]ntum ad rem publicam p[ro]lat[us] secularis est rex vel princeps. In regimine temporalium q[ui]ntum ad p[ro]p[ri]am familiā p[ro]lat[us] Sicut ergo determinat obedientia p[ro]lati in his in quib[us] p[er]tinet. s. in spūalibus: et p[ro]lati secularis in temporalib[us] rei publice. Sic reuerentia debita patri in dispositione rei familiaris. Et s[ecundu]m hoc dicit[ur] q[uo]d filii p[ro]p[ri]as familias tenent obedire patri in omnibus p[ro]babiliter p[ro]inentib[us] ad necessitatem vel utilitatem rei familiaris. Et sic intelligendū est dictū apli ad **Col. iij.** Filij obedite parentibus vestris in omnibus. s. p[ri]ncipalibus ad dispositionē rei familiaris. Et **Hugo de sanc. vic.** Parentes nostros honorare debemus obediēdo eis in omnib[us] excepti his in quib[us] patris dei dilectio offendit. Item tenent filii patrifamilias obedire p[ro]p[ri]e in disciplina morū: et maxime in his que sunt necessaria ad salutē: v[er]o in cōsistendo: in audiēdo missam: in p[re]ceptis: in cōdicando: in audiendo verbū dei et cōsiliis.

De reuerentia quā debent filij parentibus exhibere. Ca. iij.

Quarto tenentur filij parentes reuereri. s. assurgendo et consilia faciendo. Hoc em̄ modo accipitur honor **Rhomi. xiiij. vbi supra.** Cui honorē honorem: vbi glo. reddite vel assurgite et h[uius]m[od]i supple que sunt signū honoris exemplo christi: qui **Joh. viij. ait.** Ego honorifico patrē meū: et nō solū p[ro]p[ri]am eternalem sed putatiuū et tempalem. **U[er]o Luc. ij. sc[ri]p. ē.** Et erat subditus illis. Quod exponēs **Amb.** inquit filius dei honorauit **Joseph** nō debito: sed pietatis officio. Ex his que dicta sunt: p[ro]p[ri]e q[uo]d filij in his quattuor obligationib[us] tenent spūritualem honorē parentibus exhibere: in affectu illos amādo et timēdo: in effectu illis obediendo: in signo eos reuerēdo.

Quib[us] modis debent filij cōsolari parentes. Ca. v.

Quinto obligantur parentes consolari s[ecundu]m verba. Ad quod hortat[ur] **Eccl. iij. c. di.** Fili suscipe senectā patris tui: et nō cōtristes eū in vita illius: si defecerit sensu veniā da: et ne spernas eum

in virtute tua. Honoranda sunt p[ri]mū h[uius] verba. **P**rimo dicit suscipe s[ecundu]m amorofo affectu: dulcoroso affatu: gratiofo aspectu: et gaudio fo osculo et amplexu: que omnia in tua puericia tibi tradidit pater tu[us] et mater. Itaq[ue] redde illis in senectute sua iuxta cōsiliū **Eccl. ca. viij. qui ait.** Retribue illis quōz illi tibi. **S**ecūdo subiungit senectā. Multū quidē alijs sed amplius sibi laboriosam tediosaz dolorosaz et suspiriosaz **Tob. v.** vocat filiū suū baculū senectutis sue: quia in senectute filius debet eē baculus patris sui. **T**ertio addit patris tui: nō canis nō extranei nō inimici sed patris tui. nutritoris tui: instructoris tui: et cordialis dilectoris tui. **U[er]o Hiero. de honore pentū.** **F**o ueat parentū senectus et factis eorū vicissitudo reddat: videant liberi vestri quid faciant vicē vobis silem reddituri. **Q**uarto etiā apte subinfert: et nō cōtristes eum in vita illi[us]. **N**ō in q[ui]b[us] cōtristes factis. nō signis. nō modis. nō isup verbis. **U[er]o Hiero. vbi supra.** **N**ec patrem asperis verbis ledat affectū sonet quicquid lingua dixerit filiozū. **H**ec omnia loquatur que parētes delectat audire. **H**oc etiā dicit et si defecerit sensu. i. non recte fecerit aliqua. vel dixerit ridicula siue puerilia. siue iracundar stulta: veniā da. nō improperiū. nō ignominia nō vindictam. **U[er]o Hiero. vbi s[up]ra.** **H**abet em̄ quādā senectus infanciam. q. d. **R**ecole puerilia infancie tue: et recole in eis patientiam imo gaudiū genitorū tuozū. **S**exto addit et ne spernas eum in virtute tua. **M**ultas nempe naturales vtutes iuuetus habet q[ui] in expta malis illos quos sibi cōcessit bonis p[ro]uaros conspiciat facile despiciat et contempnit. **P**ropterea dicit. **E**t ne spernas eū in virtute tua. **N**e spernas tu iuuenis illū senem: tu sanus euz infirmū: tu fortis illū debile: tu iocū dus illum triste: tu delicatus illū immundū: tu vigens sensibus illum cecū. surdū. fetidū et puatū sensib[us] et dētib[us]: q[ui] **Eccl. viij. c. p[re]ceptū ē.** **N**e spernas hoiez in sua senectute. **E**t **Prou. xvj.** Corona dignitatis senectus.

Quo filij parentib[us] seruire debent. Ca. vj.

Sexto tenentur filij parentib[us] seruire in omnib[us] eis necessarijs et oportunitis **Juxta quod Eccl. iij. c. sc[ri]p. ē.** Qui timet deum honorat parentes: et q[ui] dñs seruiet eis qui se genuerūt in sermone et ope et paciētia. **E**xaminanda sunt verba hec. **A**it em̄ primo. **Q**ui timet deū nō solum mōrigeratus s[ecundu]m modū honorat parentes. s. ma

Fe. iij. p. iij. do. i. xl. de honore parentum

time seruiciorū honore. Secūdo subdit Et q̄
si dñs seruiet eis qui se genuerūt. Et notant
quasi dñs dicit. Nam sicut sup̄ius patz. Pa-
rentes ita sunt dñi suarū domozū sicut domi-
ni p̄ncipes et barones suozū dñiorū in mō re-
gēdi. Qui ergo cupit parētib⁹ seruire digne
consideret seruiat famlī dñis suis. Tertio sub-
dit tripliciter modū. s. opis oris et cordis. Pri-
mo quidē opis. In omī ope dicit. vñ Hiero.
vbi supra. Exolue fili qd̄ debes et officia debi-
ta, qualicūq; exhibe famulatu: quia pentib⁹
nemo pōt reddere quod debet. Propt̄ea di-
scat filius pentibus esse obsequiosus. Primo
nāq; in mane cū de lecto surgit pater: cōside-
ret si ei aliquid necessariū est vel sit. s. caleface-
re ei in hyeme pannos si alget: siue senex siue
inualidus est. induat. iunet. subleuet. et sustē-
tet si op⁹ est: patre autē egredienti domuz filio
ex latere se iūgat intrātēq; eccliam cōitet ma-
xime dieb⁹ festiuis. Cū illo assistat missis: et of-
ficijs sacris: pariterq; attētus morigeratus et
grauis. limpido intellectu patuloq; affectu su-
scipiat verbū dei: tenaciq; memoria saltē ali-
quid reseruet sibi quod cū parentibus conse-
rat humilitate seruata. Si autē pater domum
reuerit balneatus pedibusq; lutosus. lassus
sudoribus. madefactus siue algoze frigescēs
inter filios filiasq; multas felicior sit qui alijs
otius occurrit madefactis pedib⁹: siccis vesti-
bus sudorib⁹ vel frigorib⁹ subuenire. Si tps
refectionis instat sollicitiq; sint filij licet etiam
intersint famuli parētibus p̄parare mensam
haurire vinū: manib⁹ ministrare aquā: ere-
cti cum pater filij minores discalciam illum.
Cūq; res exposcit ei calefaciāt lectū: lauēt ra-
dent et purgent pedes vngulas tondant: vel
si vult equitare pater sint ppe illum filij solli-
cito famulatu semp in p̄dictis et in cōsimilib⁹
pentes suos plusq; dñs putēt. Filie autē in o-
ibus laboribus iuuent matres et tanq; famu-
le seruiāt illis: caput lauent vestesq; dissutas
et laceratas discāt refarcire: gaudeāt scobare
domū: purgare pannos: lauare et fastiare in-
fantes. Nō pudeat frequētare coquinā vñ la-
uare scutellas: suplectilia ordiare: et cetera rei
familiaris discreto ordine dispensare: letētur
etiā si diuitū et ingratorū filie sint in p̄dicti so-
lerti prudentia et quadā emula cōcertatiōe fa-
mulas supare: mltiq; ampli⁹ m̄res maxime
cū grauide sint. Scdm̄ modū seruiendi parē-
tib⁹ qui est oris sc̄ci. subdit di. et fm̄de. De-
bent em̄ filij ad interrogata parētib⁹ r̄ndere
dulciter: loqui reuerēter: affari illos dños no-
minando dicēdo. Dñe pater dñe sic dñe non

tanq; dñs seruis suis vt decet. Iux̄ illb. i. Re-
gum. i. Loquere dñe: quia audit seruus tu⁹.
Et exēplo Pauli Act. ix. Dñe qd̄ me t̄pis fa-
cere. Tertio mod⁹ subdit et omī patiētia. s. cor-
dis. Hoc em̄ est dicere qd̄ in multis suicijis pa-
rentibus sup̄impensis in patiētia nō frangā-
tur: rephensionib⁹ impropertis iniurijs et di-
sciplinis eozū nō turbent nō dedignent: imo
cōtra se turbatos pentes humili patiētia re-
pacificare cōtendant. Sic em̄ facere erga do-
minos sui solent: sicut Prover. xxv. sc̄p. ē. pa-
tientia lenit̄ princeps. Turbatus ē pater vel
mater suauitate verborū placant̄. Nam vt di-
citur Prover. xv. R̄sio mollis frangit iram
et lingua eucharis in bono hoie abū dabit.

In quibus filij tenent penti- bus subuenire. Ca. viij.

Primo obligant̄ filij pentib⁹ sub-
uenire vicz in infirmitate: in neces-
sitate: et in antiquitate. Primo qui-
dem debent illis subuenire in ne-
cessitate. s. eis alimēta et alia necessaria mini-
strando. Ipi nemp̄ receperūt a pentib⁹ nu-
trimentū et specialiter a m̄re in quo nō possūt
equiualens pentibus ministrare. Nam parē-
tes nutrierūt filios de pp̄ria carne: filij x̄o de
substantia aliena. Propt̄ea Ambro. sup̄ il-
lud Lu. xvij. Honora patrē tuū et matrē tuā
ait. Si paueris matrem nō reddidisti ei cru-
ciatus quos p te passa est. Nō obsequia qui-
bus te gestauit: nō alimenta que tribuit tibi:
nō pietans affectū imulgens labijs vbera: si
famē quā p te ipsa tollerauit: ne qcqd̄ tibi no-
xum esset comederet: ne quid qd̄ lacti noce-
ret hauriret. Tibi illa ieiunauit manducauit
tibi: illa cibum quē noluit nō accepit: cibū sū-
psit: tibi vigilauit: tibi fleuit. Et tu illam ege-
re patieris: illi debes qd̄ es. Propt̄ea qui in ne-
cessitatibus parentib⁹ nō subuenit mortalissi-
me peccat. nō minus q̄ qui eos iniurijs mo-
lestant. Hinc Prover. xxvij. c. scripū ē. Qui
subtrahit aliquid a patre suo et a matre: et di-
cit nō esse peccatū: p̄iceps homicide est. Se-
cundo debēt pentibus subuenire in infirmi-
tate maxime tempe pestis. Nulla nemp̄ inq̄-
titudo maior: nulla nequior: nulla deniq; di-
uina vltione dignior: q̄ puerorum filiorū q̄
pentib⁹ p⁹ tot sbiecta bñficia p⁹ tot mltiplicū
legū. s. nature et septure et gr̄e strictissima vin-
cula in tam artis necessitatib⁹ nō succurrunt.
Contra quos. j. Timoth. v. apostol⁹ ait. Si
quis suozum et maxime domesticozum curaz
non habet fidem negauit et est infideli deteri-
or. His em̄ videre cui seruire debes ne p̄das

seruiciū cum amico. Cōspicias iuuenē paren-
tibus suis ingratiū multo ampli⁹ erit tibi: ma-
iora nempe suscepit a parētibus q̄ a te q̄bus
siles ingratus amplius erit tibi. teste dño qui
Luc. xvi. c. ait. Qui in modico iniquus est: et
in maiori iniqu⁹ erit. Dñs em̄ Matth. xxv.
c. cōtra eos qui extraneis in suis necessitati-
bus nō subuenerūt di. Discedite a me male-
dicti in ignē eternū: qui paratus est diabolo
et angelis eius. Esuriui em̄ et nō dedistis mihi
manducare: sitiui et nō dedistis mihi bibe-
re: hospes erā et nō col. me: nudus et nō coop.
me: infirm⁹ et in carce. et nō uisitastis me. Que
sō igit̄ quid diciturus ē fili⁹ ingrat⁹ semini ne
quā et crudelib⁹ in parentes. Quid inq̄ dicet
his qui pentibus famescentibus panem clau-
dunt et cibum negant. Quid his qui sribun-
dis parētib⁹ potum verant. Quid his qui d̄
pprijs laribus pellunt: et nudos frigore mo-
ri sinunt: infirmosq̄ veluti canes interim de-
relinquunt et in carcere diu cruciari pmittūt.
Tertio debēt filij pentibus subuenire in antri-
quitate. Natura em̄ nra in principio et in fine
hoc est in infantia et in senectute debilis est et
multis infirmitatib⁹ et miserijs atq̄ necessita-
tibus plena. Quap̄pter qd̄ parentes illis fa-
ciunt in etate puerili: hoc idē filij debent face-
re eis et impendere in etate senili. Solerti igit̄
ad aduersione nutriant illos electis cibis et po-
tibus foueāt eos: melioresq̄ stratus atq̄ de-
licatas sufficientes et mūdās vestes submini-
strent illis. Discant a cyconijs diligentes filij
que fm̄ Amb. in exameron omel. v. parētes
senes nutriūt in nido: p̄rijsq̄ pēnis paren-
tes nudatos tegumen alarū suarum dulciter
eos fouent. Quap̄pter R̄homanorum vsu
auis pia vocata est. Et sic p̄rijs quō filij pentib⁹
exhibere debent corpalem honorē in tribus
scz verbis consolando: corpe seruiēdo: et sub-
stantia subueniendo.

Articulus tertius de premio honorantiū pentes suos.

Tertio cōsiderem⁹ p̄miū vite qd̄ scz
pentes honorantibus a dño nun-
ciat: cum addit. Ut longeuus sis
sup̄ terram. Hec siquidem longe-
uitas nō tm̄ promittit̄ in p̄nti sed etiam i fu-
turo. Hinc. j. Timoth. iij. apostolus ait. Pie-
tas scz que in parētib⁹ demonstrat̄ ad omnia
ualet: p̄missionem habens vite que nunc est
et future. Ut ergo hanc duplicem vitam qui-
libz nfm̄ certius consequat̄ coram parenti-
bus suis etiam si canus esset humiliter genu

flectens de irreuerētjs. inobediētjs et iniu-
rijs erga parētes ostensis cum emēdationis
pposito dicat lachrymabiliter culpā suaz. co-
rumq̄ parētes tales filios sic humiliter postu-
lantes veniam corde ore et ope suscipiat et am-
plectent̄ in viscerib⁹ charitatē: et in osculo dul-
cissime pacis: imo si parentes sepulti essent q̄
eis exiterunt rebelles et inobedientes dñi ipi
parentes uiuerent coram sepulcris ipsorum
se p̄sternāt: ab ossibus et cineribus eorū cum
irriguo lachrymarū veniam postulantes: vt
om̄es p̄ hanc humilitatē cōsequant̄ a paren-
tibus veniā: a deo gr̄am: et in futuro gloriam
sempiternā. Quā nob̄ cōcedat pater misericor-
diarum et deus totius consolatiōis. Qui cū
filio et sp̄s sancto uiuit et regnat in secula secu-
lorum Amen.

Feria quinta post tertiam dñi
cam in quadragesima de timore
dei. Sermo. xxx.

Stans super il-

lam impauit febr̄i et dimisit il-
lam. Luc. iij. Sepe enim ex
vna gratia cū humilitate su-
scepta dignatur misericordia
saluatoris et illam multiplica-
re et alias sup̄addere: vt vndiq̄ cognoscatur
affluere bonitas dulcedinis eius. Uti Job.
j. c. ait. De plenitudine eius om̄es accepim⁹
gr̄am p̄ gratia. Hinc est q̄ in hūilitate hester-
no die suis parētibus filij dixerūt culpā suaz
ostino in posterū eis humiliter obedire. In
ampliorib⁹ gratijs diuinitus vsitati et adorna-
ti in alterā vitā a p̄terita transferunt. Confir-
met hoc deus quod operatus est in multis et
multiplicet gratiam suam benignitas eius.
Quod quidē efficere solet et maxime p̄ timo-
rem cum per eum conscientie impare videt̄
q̄ ab ea cuncta crimina expellant. Quod rō-
bum propositū moraliter indicare videt̄ euz
de domino iesu et de febricitante socru beati
Petri euangelista dicat q̄ stans super illā im-
perauit febr̄i. Quid per febr̄em nisi crimina
et peccata conuenientius designant̄? Per so-
crum Simonis consciētia egri significari po-
test sup̄ quā tanq̄ domin⁹ impator stat statua
corporis deus atq̄ per timorem impat febr̄i.
id est. criminibus et peccatis que per veram
contritionem dimittunt illaz. Et in hoc sexta
religiositas indicatur que religiositas refor-
mationis est dicta: per quam sicut predictuz
est diuino imperate timore anima febricitas

Feria. v. p. iij. do. i. xl. de timore dei

liberat. Tripliciter enim quasi tripl' ei febre cor-
rumpit omnis vita modesta et actio virtuosa.
Primo per audaciam. secundo per ignorantiam
tertio per stulticiam. Primo enim corrumpitur per
audaciam que. s. peccata et mala contra con-
scientiam suam audet perpetrare: ac per hoc sumum
opificem ad iusticiam irritare. Hinc Job. xv. c.
Currit aduersus deum erecto collo. Quid per
erectum collum nisi audacia et supbia peccanti-
um designat: per quam aduersus deum temere
currit qui eum audacter offendere non me-
tuit. Secundo autem corrumpit per ignorantiam scilicet
diuinorum. Plerique etenim sunt qui eo audacius
peccata multiplicat: quia diuine circumspectio-
nis et iusticie ignari sunt. Hinc enim. j. Corinth. .
xv. aplos ait. Euigilate iusti et nolite peccare.
Ignorantiam enim quidam habent. q. apostolus
innuere velit quod idcirco plerique audacius pec-
cant: nec tamen peccando ad iusticias euigilant:
quia ignorantiam dei habent. Tertio vero cor-
rumpit per stulticiam quam peccator habet in per-
pua actione nesciens discernere a malo bonum
Sicut igitur audacia corrumpit voluntatem: et
ignorantia dei aufert intellectum: sic et stulticia
pervertit actionem et opus bonum. Hi sunt contra
quos Esa. v. c. ait. Ne vobis qui dicitis ma-
lum bonum et bonum malum: hoc dicit quantum
ad actionem: ponentes tenebras lucem et lucem
tenebras: hoc dicit quantum ad mentis cecitatem
Ponentes amarum dulce et dulce amarum: hoc di-
cit quantum ad voluntatis corruptionem et sub-
uersionem. Triplici namque timore febricitatis
id est peccatoris anima firmat. Primus dicitur
timor conscientialis. secundus vocatur timor
iusticialis. tertius vero nuncupatur timor iudici-
alis. Hoc namque triplici timore inducit diui-
na gratia animam ad statum salutis. Unde Job.
xvi. c. ait. Cum venerit ille spiritus veritatis arguet
mundum de peccato quod peccator admisit
et de iusticia quam homo non timuit: et de iudicio
quod non expauit. Quod digne etiam potest esse
thema in occurrenti materia. De his tribus ti-
moribus Apo. x. mystice scriptum est. Vidi an-
gelum fortem descendente de celo amictum
nube: et iris in capite eius: et facies eius erat
ut sol et pedes tanquam colupna ignis. Et habe-
bat in manu sua libellum apertum: hoc pertinet
ad timorem primum. Et posuit pedem suum de-
exterum supra mare: et sinistrum supra terram: et hoc quod
ad timorem secundum. Et clamauit voce magna
quemadmodum cum leo rugit. Et hoc quod
ad tertium.

Articulus primus de consciē

tiali timore per septem gratiam di-
uinam reformante.

Primus quidem timor animam pec-
catoris reformans est timor consci-
entialis. Cum peccator diu in sceleri-
bus perseverat adeo peccatorum
caligine excecatur: ut ad propriam conscientiam re-
currere non valeat: et videre in quo deum offe-
dat. Est quidem mens humana ut dicitur in
ps. Spiritus vadens et non rediens ad gratiam vi-
delicet a seipso. Et ideo primum opus gratie per-
uenientis est humane menti parere sua ma-
la: ut ex his deum peccati aduortem timere
incipiat et de illius seueritate tremere. Hic ei
ut ait dominus: spiritus veritatis arguet mundum de
peccato. Septem namque gratias secum portat
hic conscientialis timor ad conuertendum ani-
mam peccatoris ne per audaciam pereat. Pri-
ma est gratia firmans. secunda gratia humilians
tertia est gratia lachrymans. quarta est gratia
timorans. quinta est gratia serenans. sexta est
gratia inflamans. septima est gratia declarans
Que gratie in serie huiusmodi angeli manifestant
Quid per angelum nisi hic conscientialis timor
per angelum ministratus a deo cuius officium est
in ipsa conscientia introire: omnemque angulum
intellectuali lumine visitando timorare.

**De gratia que animam firmat
ne ulterius prosequatur in ma-
lis. Ca. 1.**

Huius igitur angeli prima dicitur gra-
tia firmans et malos gressus aie ne
ulterius in crimina ruat sistens.
Due namque sunt iusticie pres. q. ani-
me pedes scilicet declinare a malo et facere bonum
ps. attestate qui ait. Declina a malo et fac bo-
num. A mali namque declinatione iusticia inuisi-
sumit: ut pes qui ante huiusmodi gratie aduentum
faciliter ruebat in scelera. Post eius aduentum
anima ad semetipsam reuersa figat: et firmet
gressus: proponat ultra non addicere mala: stabilitque
proposito se disponat aui mortem subire quam mor-
taliter offendere creatori. Et ideo dicitur huius an-
gelus fortis eo quod mentem roborat: et fortificet con-
tra cognita mala ne iterum committant: Unde Jo.
ait. Vidi angelum fortem. Hic est ille fortis ar-
matus: de quo Luc. xi. scriptum est. Cum for-
tis armatus. id est. diabolus custodit atrium
suum. id est. conscientiam peccatoris: in pace
sunt omnia que possidet a diuino timore non
impulsatus. Si autem fortior illo sicut est con-
scientialis timor superueniens vicerit illum. s.

diabolū vniuersa eius arma aufert in quib⁹ confidebat: que sunt ignorātia dei. amor sui. mundi consuetudo mala. cōsumptio gratiarū. amissio temporis malicie criminū: cetereq³ cordis. oris. et opis cōtra deum contra prium. Insuper et aduersus propriā hoīs animā impietates. Et spolia eius distribuet qz animas de potestate dei auulsas: p⁹ varia gratiarum merita ad diuersos iusticie status adipiscendas distinguit.

De dña que mentē illuminās humiliat ad veram sui cognitio- nem. Ca. iij.

Secunda est gratia humiliās. hec est grā que inter humane mentis tenebras lucem pstat: vt in cōsideratione et vera cognitione criminū cōmissorū et clara conscientie discussione humiliet anima coram deo. De hmoi humiliatiōis occasiōe dicitur. vi. c. ait. Humiliatio. i. occasio humiliationis tue in medio tui. id est in cōsciētia tua multis scelerib⁹ irretita. Quis aut peccator coram deo hūiliter intelligit culpam suam: dignat⁹ dñs in eum infundē multipliciter dona sua beato iacobo teste qui. iij. c. canōn. sue ait. Deus supbis resistit. hūilib⁹ aut dat grāz. Propetia d⁹ h⁹ āgelo sedit. Jo. De scēdēte d⁹ celo: eo q³ de celo supbe mētis descēdere faciat p⁹ vitatis lumen in abyssam suarū offensionū. In hui⁹ mysteriū Exo. iij. c. scē. ē q³ dñs ait. Vidi afflictionē populū mei qui est in egypto. et post pauca. Et descendi vt liberarem eum de manib⁹ egyptiorū. Egypti nēpe in seruiū luti et lateris populū dei pmentes sunt demones qui dura seruitute peccati dei gratiā in quolibz opprimūt peccatore. Afflictionem durissimam diuina miscōia de celo p⁹ spectans ad anime peccatrici liberationem. hoc lumen illuminantis gratie mittit: quo lumine illustrata egrediat⁹ egyptū. i. de spiciat mundū. intret penitentie desertum et māna celico hoc diuina gratia nutriat.

De grā que ad veram contritiōnem et lachrymas inducit. Capitulum tertiu.

Tertia aut est gratia lachrymans. Cum em̄ humana mens hac gratia visitat⁹ ad celū oculos leuat considerans bonitatē. benignitatem. largitatē. longanimitatē. et patientiā dei mirat⁹ compungit⁹. dulcorat⁹ et lachrymabiliter lamentat⁹. cū ps. di. Fuerunt mihi lachryme

mee panes die ac nocte: dū dicis mihi quotiē die vbi est deus tu⁹. i. qūo sic impie offensus: mirabiliter impinguasti et stultissime subiecisti. ppter hoc dicit Job. istū angelū amictum nube. Nubes nanq³ naturaliter pluit. Quid p⁹ nubem nisi mens humana de tenebris suorū peccatorū p⁹ hanc gratiam illustrata? Nam pue gratie lumen est itelligere se nescire: et dei suiq³ et mūdi se cognoscere ignorātem. Et hac nube lachryme fluūt cum ex dolore tante ignorantie lachryme inundant: sic de Bagdaiena Luc. viij. scriptū ē. q³ stās retro sec⁹ pe. dñi la. ce. ri. pe. ei⁹. et ca. ca. sui ter. et oscu. pe. eius et vngue. yngebatur. Sed notāter aduertendū est q³ ait hunc angelū nube esse amictū. Quid nāq³ p⁹ hunc angelum nube amictū nisi habitus hui⁹ lachrymatis gratie demonstrat⁹: has lachrymas nō ficta et cogens gratia pmit: nō hypocrita ostentatio fūdit: nō naturalis inclinatio spgit: sed habitus gratie ad veras gratias irretēbiliter cogit. De his lachrymis ait dñs d⁹ Matt⁹. v. Beati q³ lugent qm̄ ipsi cōsolabunt⁹. Hac gratia visitatus cū ps. dicere pōt: Lauabo p⁹ singulos noctes. i. p⁹ singula peccata lectū meū. i. volūtatem meam: sic lauat⁹ sordida cutis. vel lectū meū. i. cōsciētiā meā lachrymis meis strātū meū rigabo. i. cumulū peccatorū meorū p⁹ lachrymarū imbrē rigabo vt inde crescat noua messis virtutū. i. grarū.

De gratia que timere facit hominem etiā de omissis. Ca. iij.

Clara est gratia timorās. Timor nempe verus nō solū timet ex malis cōmissis: s⁹ etiā ex bonis omissis. Unde Eccl. i. scriptū ē. Sapientia. i. quo ad relinquendū mala. et disciplina scz quo ad faciendū bona: timor dñi. Et idē c. viij. ait. Qui timet deum nihil negligit. Et c. xv. inquit. Qui timet deū faciet bona. De hac gratia bñs Job. subdit. Et iris in capite eius. Iris arcus celestis ē p⁹ quē timor moraliter demōstrat. Cū Gen. ix. ait dñs ad Noe et ad filios eius. Arcū meū ponā in nubibus et erit signū federis inter me et inter terrā. Arcus in nubibus dei timor est in humanis mētibus q³ p⁹ eo signū federis nūcupat. quia q³ diu in humanis mētib⁹ timor dei viguerit: tā diu a diluuiō diuine vltionis tutus erit: iris ergo in capite ē h⁹ grā timorās regnās in humana mente.

De grā q³ cōscia serenat⁹ totam hoīs apparetiā a priorib⁹ mutat

Feria. v. p. iij. do. i. xl. de timore dei

Capitulū quintū.

Quinta est gratia serenans. Adira quidem leticia testimonium bone cōscientie ē: ita vt quodammō diceat participatio paradisi. Aplo teste. qui. ij. Corinth. j. ait. Gloria nostra hec est testimonium cōscientie nostre. Ip̄a equidem informata tota hominis cōuersatio reformatur. Adutatur hoīs gestus: variat sermo. Ip̄a insuper vox: vultus incessus aspectus: intuitus clarus vertex: ceteriq; cōes in aliū et nouū hoīez trāsformant. Juxta sententiā saluatoris Matth. xij. di. Bonus homo de bono thesauro cordis sui p̄fert bona: et malus homo de malo thesauro profert mala. Quis autē est hic thesaurus bonus vel malus nisi cōscientia bona vel mala. Ex quib; extra p̄ exemplū vel signū ea p̄ferunt que possident interi;. Serenata nāq; conscientia serenatam extra ostēdit vitam. Inde hortabat Titū ap̄l. ij. c. di. In omnib; teipsum exhibe exemplū bonorū operum in doctrina in integritate in grauitate. Et dominus Adat. v. c. p̄cepit. Sic luceat lux v̄sa. etc. Quid nāq; hi p̄ceptores in his p̄ceptis intendunt. Nunquid extrinsecū vel hypocritarū ostentationē et nō magis cōscientiale edificationē. Unde demū exemplū bonū p̄umpat. Propterea Job. de hoc angelo subdit. Facies ei⁹ erat vt sol. Quid nēpe facies hominis nisi apparen̄tia ei⁹ aptius mōstrat. Per facies p̄ncipaliter cognoscit vir. Unde merito apparen̄tiam notat. Tūc autē facies hoīs est vt sol quā p̄ exemplum bonū relucet sapiētia viri in fidei splendore: in spei vigore. et in charitati dei et p̄mi ardētī calore. Propterea Proū. xvij. c. scriptū est. In facie prudētis relucet sapientia. p̄s. quoq; testat di. Qui timēt te videbūt me et letabunt. Sup quo mḡr in glo. inquit. Prius videt lupus: vocē aufert: bassilic⁹ si prius videt occidit: si prius videt occidit. Que igitur virtus in oculis iusti qui cū fide videt: qui cū sit imago dei ab omnib; honorat: q; vtiq; eorum radij virtutē quādam vident infundere his qui fideliter eū desiderāt. Est em̄ institutum bonis vt virtutes suas in alijs amēt. Perfectionibus ergo iusti aspect⁹ leticia: in pleriq; vero correctiois admonitio est. Verba sūt Aug. vñ et Malach. iij. dictū est. Oziec vob timētib; nomē meū vt sol iusticie. Ecce q; iris id ē. dei timor p̄cedit in mēte quasi dei signus spūalis serenitatis. Quā demū sequat splendor solaris exemplaritatē in conuersatione.

De gratia que humanas affe

ctiones ad diuinum amorem inflammant. Ca. vij.

Serua est gratia inflammans. Quā autē aīa in qualibet pte corporis ē nō necesse ē vt amor mēti redūdet totaliter in affectionis ardore: vt nō solum sit ardens p̄ dilectionē: sed etiā cōstans p̄ fortitudinem. vnde de illo angelo subdit. Et pedes eius tanq; colūna ignis. Pedes scilicet quidem spūales sunt quattuor affectiones. vtz timor. spes. gaudiū. et dolor. His aīa. q. animalis dei de statu ad statū proficiscit: sic de loco ad locum pedibus ambulamus. vñ sicut post pedes remanent vestigia: sic p̄ affectiones quibus in bona vita anima p̄mouetur remanēt virtutū et grarū exempla. Hi sunt pedes quos sanctissimus Job. c. xxix. optabat butiro lauari. Quis mihi inquit tribuat vt iuxta mēses pristinos. Et post: quā lauabā pedes meos butiro. Tūc nāq; pedes butiro lauantur: quādo affectiones deuotiōis veritate impinguat. His pedib; Matth. xv. currebat deuota cananea post xpm. Et Job. xx. Petr⁹ et Jobes et illa feruentissima Adagdalena visitare sepulcrū. Hi pedes sunt tanq; columna que firma et sursum erecta est: cōstantes affectiones que ire debēt in columna venientē et feruor amoris demonstratur in igne.

De grā cui⁹ lumine liber conscientie aperitur et declaratur. Capitulū. vij.

Serua est gratia declarans. Quā a Job. subdit: q; hic angel⁹ habebat in manu sua libellū apertum. Quid p̄ librum apertum nisi illuminata cōscientia designat. Sicut em̄ in libro multe sunt charte et colūne: sic in cōscientia clarēctā in multis annis et tempibus opata. In vno eodēq; libro sepe distincti sunt varij libri varijs subdistinctis. Sic in conscientia patent p̄ctā scripta diuersarū etatū puericie. adolescentie et iuuentutis: diuersorū statū virginalis vidualis et m̄rimonialis: diuerse fortune p̄spere et aduerse infirmitatis et sanitatis: diuersorum que in vita homo exercuit. diuersarū societātū in quibus fuit. diuersorū locorū et patriarū quas frequētauit. diuersarū officiorum quos patrauit. s. corde. ore. et ope. Habebet igitur angelus hūc cōscientie librum apertum in manu sua: quā in libertate hoīs ē dño inspirante et mentē illuminante in quibuslibet deū offendit.

dit se digna discussione examinare. Et his 3 septem gratijs format in anima hic pm^o conscientialis timor. s. qui mundū. i. mundanas cōscientiam arguit de peccato multipliciter i ea compto.

Articulus secundus de timore seuerē iusticie dei quo etiam timorant conuersi.

Secundus anime timor iusticialis dicitur. Cum em̄ conscientia diuino lumine illustrata se conspicit deuz tam graui ter offēdit: et ex hoc cepit iam timere: nunc ad diuinā iusticiā maiori lumine irradiata metales oculos leuans lucidius incipit contemplari: quō a deo unicuique reddidit fm̄ opa: vt dicit **Math. xvi.** et ad **Roma. ij.** Prop̄ quod licet sit reformatus tñ maiori q̄ prius timore cōcutit. In hoc statu mens varijs procellis fluctuat et quassatur. Hinc desperationū turbines: inde p̄sumptionum cogitationes: nocentes sirtim et caribdim mens posita est. Instant picula maḡ temptationes insurgūt: insidiā aduersari^o nos ter ad extrema cōpellens. Tunc pura et feruenti oratione est opus: sicut **Math. xxiij.** p̄monuit dñs d. **Orate ne fiat fugavestra hyeme vel sabbato.** Hyeme quidem a deo fugit qui considerata seueritate iusticie sue nimio terrore concussus in desperationis barrum ruit. Fugit aut̄ sabbato qui nimis dei bonitate p̄sumit. Sed misericōdia et d̄itate obuiantibus simul anime piclātā succurrit de^o ei dī. p̄ps. Spera in dño et fac bonitatem. Et hoc est q̄ **Job.** de angelo subdit. Et posuit pedem dextrū sup mare et sinistrū sup terram. Pedes quidē vt p̄dictus est affectiones sunt bone quib^o aia in xpo de d̄itate in d̄itate proficit. Om̄is aut̄ ille affectiones ad has duas merito reducunt. vtz spem. et timorē. Juxta quod intelligi potest illud ps̄. **Adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius.** Locus siquidem pedū xpi conscientia bona ē: que ex vna pte christi timet iusticiā: et ex alia pte spat̄ p̄secuti dei misericōdia. In h̄ igit̄ solū veri adoratores adorant xpm̄ in spū et d̄itate: vt d̄ **Job. iij.** qñ. s. in tali cōscientia deus iure colitur et amat. Pes aut̄ dexter hui^o angeli spes d̄ misericōdia dei est qua peccator pmouet in bonum. **Uc. xv.** filius pd̄igus hac spe misericōrdie motus ait. **Surgam tibo ad p̄fex meū et dicā ei. Pater peccauit in celū. et pes aut̄ sinister est timor de iusticia quo retrahimur a pctō.** Prop̄tea h̄ timore timēs deū dicebat. **Logitavi vias meas et conuerti pedes me. in tē. tua: vt. s. dextro pede hui^o angeli. i. spe dei peccatoris desperatio cōterat: et ei^o sinistro pede: hoc est dei timore temeraria p̄sumptio cōprimat. Et hoc est q̄ **Job.** subdit. **hūc angelū posuisse pedē dextrū sup mare: sinistrū sup terrā.** Quid nāq; p̄ mare nisi potum amarū pcellis et turbibus agitatū cōuenientius designatur nisi amaricatū cor qñ timore et desperatione cōfractū. Ad quod loquēs **Thren. ij. c.** inqt. **Magna est velut mare contritio tua.** Quid etiam p̄ terrā nisi terreni hoies terrena amantes: et de celestib^o p̄sumptuose sperātes denotant: De qua terra intelligi potest q̄ scribit **Esa. lxxvi.** **Celū mihi sedes est et terra scabellum pedū meorū.** De^o in spūalib^o viris qui celū dicunt̄ p̄pter mentis claritatem et vite altitudinē requiescit: qui tñ in terra in terrenos affectus et de dño p̄sumentes timore sue iusticie p̄mit. Congrue q̄ angel^o est: dextrū pedē sup mare ponit: q̄ q̄libet de dei misericōdia desperātes spe diuine misericōrdie consolāt. Pedē vero sinistrū sup terram constituit qui de diuina misericōrdia p̄sumentes timore diuine iusticie moderatur. De his duob^o **Esa. l.** scriptū est. **Quis ambulauit in tenebris. s. pctōrū et nō est ei lumen. s. tremende iusticie dei: speret in noie dñi et inuitat sup p̄m deū suū. ps̄. quoz ait. Spera in dño: hoc cōtra desperātes: et fac bonitātē h̄ cōtra p̄sumētes inquit.****

Articul^o tertio q̄to timore mēs etiā iusti cōcutit ne cū aliq̄ culpa graui iueniat in vltimo fine.

Ter^o q̄dē timor iudicial^o appellat̄. Cū em̄ mēs deū offendisse ḡiter se p̄spicit h̄ penituerit lachrymas fuderit: et cōscientiā suā om̄i diligētia sua lauerit: tñ iudiciū extreme mortis considerās t̄rore cōcutit: timēs ne seueritas eterni iudiciū aliqd̄ i cōscia cernat q̄ oculos sue maiestati offendat. **Uñ Job. xxxi. c. sc̄p. est. in p̄sona hm̄oi. Semp̄ em̄ qñ timētes fluctū sup me timui deū: et pond^o ei^o ferre nō potui.** Prop̄tea a **Jo.** subdit. **Et clamauit voce magna. s. angelus quē admodū cū leo rugit.** Angelus aut̄ iste nūc de xps̄ ē: q̄ vtiq; clamauit in morte: clamat etiā nūc p̄secutā victoria i triumphali resurrectione.

Quibus clamoribus viuens christus terruit peccatores. Capitulum primū.

Fe. vi. post. iij. dñicā in. xl. de mendacio

Primo em̄ in vita clamauit: cū ap-
parens in humana carne circum-
bat diuersas ptes israelitici regni:
ad hoc tñ vt volūtatem p̄ris om̄i-
bus in salutē publice nūciaret. Cū **Matth.**
iiij. scriptū est. Circūbat iesus totā galileā do-
cens in synagogis eorū t̄ p̄dicans euangeliū
regni. Sic pctōres excitās ad salutē vt ab eis
audiret clamabat **Joh.** viij. c. docēs in tēplo
Si quis sitit veniat ad me t̄ bibat. Et Lu. viij
clamabat. **Qui** habet aures audiendi audi-
at. **Qui** em̄ dissimulare poterit terrore illius
clamoris quē xp̄us ad passionem vadēs emi-
sit. **Lu.** xxij. di. **Filie** hierusalē nolite flere su-
per me: sed sup vosmetipsas flete t̄ sup filios
vestros. **Hoc** dicebat iesus vt illas t̄ ceteras
pmitteret in futurorum malorū. Inter q̄ ma-
la quedā temporaliter: t̄ quedā eternaliter ven-
tura esse p̄nunciavit. Cū de temporalibus sub-
dit. **Quis** ecce venient dies in qb̄ dicēt: **Bea-**
ti steriles t̄ ventres que nō genuerūt t̄ vbera
que nō lactauerūt. **Tempe** nāq̄ venientium
turbationū t̄ specialiter in mundi fine felix ē
vnusquisq̄ compatiue loquendo: qui nec fili-
um nec filiam nec aliquē sibi pp̄inquū habet
vt p̄ eum dupliciter cruciet̄. **Unde** q̄ solitarius
fuit simplex miseria erit illi. **Hoc** d̄ mal̄ eter-
nalibus que peccatorib̄ iminent subiungit.
di. **Tunc** incipient dicere mōnibus cadite su-
per nos: t̄ collibus opite nos. **Apparente** au-
tem iudicio dei q̄ pctōrib̄ iminebit vnusquis-
q̄ peccatorū vellet circa p̄sidiū vni⁹ vel mini-
mi beatorū quos in hoc mūdo oderat meru-
isse: vt p̄ merita eorū tūc valeret a facie dei la-
tere. **Unde** t̄ signū de se p̄ponit eis q̄ horri-
bilis dei ira sup peccatores tūc iminebit. **di.**
Quia si in viridi ligno in xp̄o hoc faciūt cui⁹
foliū nunq̄ defluxit. hoc est ociosum verbum
nunq̄ dixit: t̄ tñ talis innocens sustinuit pas-
siones. quid pctōres. quid flagitiosi. quid eti-
am scelestes qui sunt quasi aridū lignū igni-
bus eternis aptissimū p̄ opibus suis merito
sustinebūt. **Ecce** clamores horribiles t̄ pauē-
di quos impij peccatores nisi omnino surdi
sint timere debēt t̄ a pctō cauere ne incidant
in illud tremendū iudiciū dei: q̄ proprio filio
suo innocentissimo agno pro alienis crimini-
bus nō pepcit.

Q suo clamore moriens xp̄s
terrui totū vniuersum. **Ca. ij.**

In morte quoq̄ q̄ mirabili⁹ ē dama-
uit voce magna: debilitauerūt autē
t̄ lassauerūt corpus iesu q̄ passa iā fu-

erat tormēta inūerabilia: sanguine⁹ sudor: i-
orto t̄ agonīa stupenda: vinculoꝝ dure liga-
tiones: rabide attractiones t̄ p̄cussionis lassit-
tudines innerū. **Sputa.** **alape.** **barbe** t̄ **criniū**
auulsiones: **corona** **spinea** vsq̄ ad cerebrum
penetrās. **flagella** durissima onera crucis: in-
via angustia t̄ agonīa materni aspectus: to-
ta in illa nocte nulla sumpta requies. **clauoꝝ**
dire afflictiones: t̄ **vitalis** sanguinis quasi to-
tius effusio t̄ totius corpis pendentis in cru-
ce continu⁹ mortalitatis dolor: t̄ tñ tam terribili
ac magna voce clamauit. q̄ vt tradūt euāge-
liste ad clamorē eius dicētis. **De⁹** me⁹ **de⁹** me-
us vt quid dereliquisti me: terra mora ē: pe-
tre scisse sunt: monumēta apta sunt: conuer-
sus est latro: sol obscuratus est: celum ē aper-
tum: infernus quoq̄ quos captiuos tenebat
ad eius impiosam vocē nō ē ausus tenere.

Q terribili clamore in pūcto
mortis dñs iesus xp̄s condēnet
aiam pctōris. **Ca. iij.**

Quo igit clamore voce magna da-
mabit nūc viuus gloriosus t̄ triū-
phās in celis: sup aures aie pecca-
trici in puncto mortis: cū nō solū
voce magna sicut in vita: nec solum clamore
valido sicut in morte. sed etiā quēadmodū
leo rugit. i. resuscitatus in gloria p̄tatem hab-
bens celi t̄ terre t̄ infernoꝝ cōtra aiām pecca-
trici sententiā eterne damnationis leo-
nino rugitu t̄ quasi tremēdo t̄ terrēdo toni-
truo pmulgabit di. **Discedit** a me maledicti
in ignē eternū. **Ad ignē eternū** **Ad ignē eter-**
num. **Ido** **Esā.** xxx. de dño tūc cōtra aiām fu-
rentē ait. **Ardens** furor ei⁹ t̄ **grauis** ad portā
dum: qm̄ vtiq̄ **grauis** est ad portandū ignis
eternus. **Cū** **heb.** x. **horrendū** ē incidere in
man⁹ dei viuētis. **Ecce** q̄ clamor angeli. i. xp̄i
tunc leonis rugitui compāt. **Cū** nāq̄ leo ru-
git: oēs audiētes bestie timēt t̄ tremunt. **Sic**
oīs aiā pctōri tremorē istū quē i pūcto mortis
patiet̄ iā p̄mescere d̄. **Cū** **Amos.** iij. c. **Leo**
rugiet q̄s n̄ tiebit. **Ex** iā dicit̄ p̄t̄ q̄ triplex ē t̄
mor di q̄ tō aiā r̄formāt. **viz.** p̄scial. iusticial. t̄
iudicial. **pp̄** b̄ **gvenies** i mūdū sp̄s vitatis
arguit mūdū d̄ pctō cū tiore p̄mo. de iusticia
cū tiore scōdo. t̄ d̄ iudicō cū tiore tertio. **Per** hoc
igit tres tiore dñs i p̄scia ipat febri crimiose
vite t̄ dimittit illū. **reformat** eā p̄ grāz i p̄nti t̄
p̄ gliaz i futō. **Qd** nob̄ concedat ip̄e dñs iesus
xp̄s: q̄ cū p̄re t̄ sp̄sco vi. t̄ re. in. s. s. Amen.

Seria. vi. p̄. iij. dñicā i. xl. d̄
mendacio execrādo. **Ser.** xxxj.

Tunc quē ha

bes nō est vir tuus. Hoc vere dixisti Job. iij. c. Vulgarit̄ dici solet q̄ qui verū dicit nō laborat. At ecōtra de mendacibus euenire necesse est: sic

experientia docet et doctores illuminatissimi attestant. Unde Greg. xij. moral. ait. Qui relicta veritate mentiri desiderat vt audientes fallat magnū laborem subiit custodiendo sollicitate ne eius fallacia deprehendi queat. Pone quippe ante oculos qd sibi a scientibus veritatem imputari queat: vt cū magno cogitatu pertractat quō p argumenta falsitatis et documentaveritatis super. Hinc inde se circumtegit et cōtra hec vbi deprehendi poterit veritati silem responsionē querit. Qui si vellet dicere verū vtiq; sine labore posset. Plana quippe est veritatis via: et graue est iter mendacij. Unde Hier. ix. docuerūt linguaz suā loqui mendacium: vt inique agerent laborauerūt. Quia igit̄ hesterno timore anim⁹ correct⁹ est iam consueta mendacia derelinquit: iam in mendacijs sicut sollicitus erat laborare renuit: iamq; p plana itinera veritatis se incedere disponit: exemplo hui⁹ samaritane q̄ abiecto rubore veritatē fatef̄ di. Nō habeo virum cui dñs ait. Benedixisti nō habeo virū: qm̄ q̄ em̄ viros habuisti: et hic quem habes non est vir tuus: hoc vere dixisti in ea cōmendās facilem et liberam veritatem. Et in hoc exponitur septima religiositas que vere locutionis nuncupata est. Pro qua affectualiter assumenda vt in amplexū veritatis curram⁹ atq; omne mendaciū detestemur de ipso mendacio differamus vt cognita execrabili malicia ei⁹ et delicta longe q; abiecta: veritatē sectemur: illi adhareamus atq; eā omni solertia et tot⁹ visceribus diligam⁹. Tria igit̄ mysteria siue tres consideratiōes de ipso mendacio distinguam⁹. Primā vicz de illi⁹ criminali variatione. secundam de illi⁹ radicali corruptione. tertiam de illius gehēnali punitiōe. De q̄b⁹ omnib⁹ in. v. ps. pp̄ha ait ad dñm. Perdes oēs q̄ loquūt̄ mendaciū. Cū em̄ ait oēs q̄ loquūt̄. ponit mendaciū criminalē variationē: cū vō addit mendaciū: tāgit et radicalē corruptionē: cū vō dicit pdes: exprimit ei⁹ generalē punitiōē. Vō vbi pōt eē in pñti materia thema.

Articul⁹ prim⁹ q̄ triplex mendacium variat̄.

Primū igit̄ mysteriū ē consideratio circa mendaciū. De illi⁹ criminali variatione. fm̄ Alex. de bal. triplex mendacium distingui pōt. Primū ē mendaciū oris. scdm̄ ē mendaciū opis. tñū ē mendaciū cr̄is. **De dñā q̄ ē inter falsitatē mentiri et mendaciū. Ca. j.**

Primū ē mendaciū oris: et sic mendacium p̄prie sumptū ē. Adutendum tñ ē q̄ differūt inf̄ se ista tria. scilicet falsitas: mentiri: et mendaciū. Nā falsitas ē solū in ore: mentiri solū in corde: mendaciū vō vtrūq; cōplectit̄ qd ore et corde perpetrā: qd nos iuxta vulgare dicim⁹ mentiri p̄ guttur. Primo em̄ ē falsitas qm̄ solū vbi ē falsum: sed nō dē intentione fallēdi. Nō em̄ om̄is dicens falsum mēnt̄: sic manifeste ponit. xxij. q. ij. c. is autē et. c. bt̄us. et. c. si qlibet. s. abraā. Et ad h̄ ptz exemplū de illo q̄ nūerat ad dñm suū. Et d̄ scriptore q̄ errat in scribēdo etiā p̄prie nomen. Nā aut̄ talis falsitas sit p̄ctm̄ distinguendū ē qz si hō adhibuit debitā diligētiam nō peccauit. Si aut̄ nō tūc si sine dāno pximi vliiuria dei falsitas asserat veniale ē: qz vt dicit. xxij. q. ij. c. hoies reā linguā nō facit: nisi rea mens. Si aut̄ cū iniuria dei vel offensa pximi pferatur tunc mortale ē: qz in p̄ciosū mendaciū trāsit. Secundū aut̄ mendaciū ē qd dē p̄ mentē: qz iuxta ethymologiam vocabuli. mendaciū ē p̄ mentē ire. licet etiā hō dicat verū: sic ptz si q̄s p̄ mentem dicat. In tali loco ista nocte pluit qd tñ si credit: et nihilomin⁹ verū est. vel dicat talis ē in domo: qd tñ nō credit et tñ est ibi talis: semper peccat: vt ponit Aug. xxij. q. ij. c. is aut̄. Nā aut̄ mortaliter vel venialit̄ peccet distinguendū ē: qz si ex tali mendacio dei iniuria vel pximi subsequat̄: mortale ē: si aut̄ ē veniale. Tertū aut̄ sup̄ casū. fm̄ dē. xvij. In h̄ etiam distinguunt di. Est q̄ dubie p̄fert mendaciū: nec mentit̄: et est qui veritatē affirmat quam nescit et mentit̄. Nam et ille nōn quidem quod si est esse: sed quod credit credere se dicit: et vix dicit etiam si hoc ipm̄ verū nō est. Ali⁹ vō verum nō dicit: etiam si verum sit qui quod nescit asserit. Igit̄ nec manifesta debent adduci in dubiuz: nec dubia temere affirmari. Exhibis igitur patet quāta differētia sit inter mentiri et dicere falsum. Nā sicut Greg. viij. moral. ait. Nunq; peius ē mendaciū meditari q̄ loqui. Nā loqui plerūq; precipitationis est: meditari vero studiose prauitatis. Clarum est etiam ex predictis q̄ om̄is mentiē dicit

Fe. vi. post. iij. dñicā in. xl. de mendacio

falsum: sed nō econuerso. **Tertio** quidem est mendaciū quod quidē cōmittit cum corde et ore contra veritatem dicit. Sicut si tu mutua-
sti cuidam centum ducatos ad terminū vni⁹ anni. Preterito autē anno tibi denegat illos: mendaciū dicit. Et fm hunc sensum. xxij. q. ij. ca. ille ergo. Mendaciū sic diffinit ab Aug. Mendaciū est falsa significatio vocis cū intē-
tione fallendi. Hugo etiam lib. j. pte. xij. c. xij. etiā sup addit di. Mendaciū est falsa significa-
tio vocis cū voluntate fallendi: vel que p̄sen-
tialiter adest vel postea aduenit. Nam si quis p̄mittit: postea vero mutata voluntate dare nō vult mendaciū est: nō quia in promissione cor duplex fuerit: sed p̄mittēs cor postea du-
plicauit: hec ille. Potest etiam clarius dici. s. q̄ p̄pter duo contingere potest q̄ homo pro-
missa nō seruat. Primo quia p̄mittit aliquid alicui⁹ importantie et nō intendit seruare id seu posse adimplere. Et hoc siquidem est per-
niciosuz mēdaciū tūc ē mortale. Sicut quoti-
die facere solent artifices et mercatores: q̄ p̄-
mittunt aliquid facere vel soluere et satisfacere in termino tali: quod tñ adimplere posse n̄ credunt: nec id seruare intendunt. Potest tñ res p̄missa tam vilis esse et innocua illi cui p̄missio non seruat: q̄ nō erit mēdaciū mor-
tale nisi forte p̄pter scandalum vel maluz ex-
emplum. Secūdo modo cum promissit cū intē-
tione implendi: et tunc dicēdum fm Tho. ij. ij. q. xj. q̄ talis nō mentit: quia nō loquitur contra id quod egerit in mente. Si autē nō fa-
ciat quod promittit: tūc infideliter agit p̄ hoc q̄ animū immutauit. Potest tñ dupliciter ex-
cusari. Primo si promissit id quod est manife-
ste malum. Nā. xxij. q. iij. c. in malis. Iusto. inquit. In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretū. Secundo mo-
do si cōditiones mutatae sūt. Nā fm Gen. de beneficijs. Ad hoc q̄ homo teneat facere qd̄ promissit: requiritur q̄ omnia immutata p̄ma-
neant. Unde fm glo. ij. Corinth. j. Paul⁹ di-
cens se venturum corinthum non fuit menti-
tus licet nō venerit: quia non erat de intēti-
one sua cū illa dixit aliter facere Ibidem. xxij. q. ij. c. beatus Paulus. Ex predictis igit̄ prz q̄ quodcūq̄ mēdaciū semp est peccatū: sicut ponit. iij. q. j. in fine. Sed quando sit morta-
le vel veniale in quadragesimali in sermone de amore mōstratū est.

De mendacio operis et inter mendacium oris et operis qua differentia sit. Ca. ij.

Secundū mendaciū est opis: et sic mendaciū sumit p̄ pctō duplici-
tis et simulationis seu hypocrisis. scz cum vnū in mente et aliud mali-
ciose sumat in ope. Unde p̄pheta de talibus ait. Mendaces filij hominū in stateris vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Mendaces nempe sunt tales in stateris quia pl⁹ eoz opa ponderare vident q̄ in veritate ponderis habeant. Sed aduertant hmoi qd̄ Proū. xv. scriptum est. Spirituū ponderator est dominus. Et ad talem mendacē Dauid. v. c. dicitur est. Apensus es in statera et inuentus es minus habēs. Quare autē sint tales in stateris mendaces subdit: vt deci. ipi de vanitate i id ipsum. i. in eo q̄ mentiunt se h̄re equā staterā De hoc igit̄ mendacio opis. xxij. q. v. c. caue te Ambro. ait. Lauete fratres mendaciaz: qz omēs qui amant mendaciū filij sunt diaboli Non solum in falsis vbis sed in simulati opibus mendaciū est. Mendaciū nāq̄ est chri-
stianum se dicere et opa christi nō facere. Mendacium ē episcopū sacerdotem v̄ clericū se p̄fiteri et cōtraria huic ordini opari. Et secūduz glo. in p̄dicto. c. trahit argumentuz q̄ factis mentimur sicut et verbis: et factis negamus christum sicut et verbis. xj. q. iij. ca. estimant Hinc etiam Aug⁹. de vera religione inquit. Ille mentit qui vult videri quod non ē. His igitur consideratis mulier vana in qua a plāta pedis vsq̄ ad verticem omnibus sigillatim consideratis nihil nisi simulatū reperiri potest Quid reputari debet nisi mons seu cumulo mendaciorum et falsitatum. Si consideretur etiam quodlibet exercitium siue ars in quolibet statu: in quolibet gradu. et in quolibet sexu totum mundum duplicitatibus et his mēdacijs reperies plenum: ita vt nulla alia mercancia maior hac in mundo decurrat factoz verbo. Dicendum fm Thomaz in quodlibet to. q̄ cum eadem intentio sit fallendi factoz verbo vtroq̄ vsq̄ peccat equaliter: verbum em̄ et factū vt instrumentū fallendi assumit ab homine. Propterea nihil refert quātū ad peccatum mendaciū vtrum verbo vel sc̄pro aut nutu aut quocūq̄ alio facto aliq̄s inficiat hominē gladio v̄ securi. Potest etiam dici et nō indocte q̄ periculosus est mendacium in simulatione bone vite q̄ in verbo false doctrine: vnde primum mēdaciū secūdum includit. Credit em̄ false doctrine propter apparentiam bone vite plusq̄ in verbo false doctrine vnde primū mendaciū secūdū includit. Cū apostolus. ij. Corinth. xj. Periculus in falsis fratrib⁹ cōnumerat inē picula grauiora.

**Omne peccatum mendacium est
Capitulum tertium.**

Tertiu aut mendaciu criminis est: et tunc mendaciu sumit comunissime sicut glo. sup illud ps. delectasti me dñe in factura tua: ubi ait. Omne mendacium est peccatum: quia est contra legem et veritatem: quod quidem pro tanto dicitur quia a vero bono elongat et veram delectationem quam permittit non donat. Sic autem sumit Job. viij. diabolus dum loquitur mendacium ex propriis loquitur: quia mendax est et pater eius. s. mendaciu sicut glo. Nam sicut Gen. iij. c. ptz. Ipe fuit qui primo mendacium adinuenit cum Eve inquit. Nequaquam mori emini. Et iterum ps. ait. Omnis homo mendax id est peccans: propterea omnis peccator filius diaboli est. Hinc Job. viij. iudeis dominus ait. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Et iterum Greg. ait. Omne mendaciu iniquitas est: et omnis iniquitas est mendaciu: quia pfecto ab iniquitate discipulat quicquid a veritate discordat: imo sic Anselmus in de similitudinibus inquit: homo plerumque plus loquitur factis quam verbis. Sicut patet exemplo medici cum herbis quadam diceret egrotum salutiferam esse: nec ex ea comederet: alias vero mortiferam esse et ipse ex ea gustaret: plus enim ei actu quam verbo diceret: quia ei plus habet actu quam illa verbo consideranda suaderet. Cum igitur quippias quod agit vel dicit vel cogitat sic esse agendum dicendum et cogitandum quod ceterum monstrat: quod si ita est verum actu mente verboque loquitur. Si vero non est eisdem omnibus econtra mentis: vnde omne mendaciu peccatum esse probatur quia non nisi cogitatione locutione et operatione peccat quibus quoties peccamus deo et hominibus metimur.

Articulus secundus de septem causis quare mendacium nunquam aliquo casu licet.

Secundum mysterium seu considerationem circa mendacium est de illius radicali corruptione. Circa quod queri potest vtrum aliquo casu liceat dicere mendacium. Ad quod dicendum sicut Aug. libro de mendacio quod nullo modo nullo fine nulla dispensatione humana vel diuina potest licite mendacium dici. Et in hoc cõter conveniunt omnes doctores. Ratio autem quare non liceat vnicuique est quia est peccatum in se et sibi se. Ad cuius intelligentiam notandum est quod dupliciter dicitur aliquid esse malum: aut ex genere seu ex malicia actus et ope

ris: aut ex depravata intentione. Primo quidem ex genere seu ex malicia actus et operis dicitur aliquid esse malum: et hoc cum actus super materiam in debitam transit. Contingit autem transire actum super materiam indebitam dupliciter. Primo respectu dei. secundo proximi. Primo quidem transit super materiam indebitam respectu dei: et sic dicitur esse malum in se et sibi se: nec aliquomodo potest bene fieri: sicut deum odire blasphemare: per iurare et consilia. Secundo modo vero transit super materiam indebitam respectu proximi: ut nocere proximo: et sic est malum in se non tamen sibi se: vnde potest aliquo fine bene fieri: quod potest ibi recta intentio ac bona supervenire: sicut contingere potest officiali qui hominem ad mortem condemnat. propter iusticie debitum atque zelum. Secundo potest esse aliquid malum ex depravata intentione: et sic siue respectu dei siue respectu proximi est simpliciter malum: et nullo modo potest fieri bene: quod dicitur patione debiti finis. Tale autem est mendacium: quia non tamen dicitur malum ex hoc quod transit super materiam indebitam. sed etiam quia habet intentionis maliciam. Hinc Rabanus super Leviticum. ait. Mendacium quia iniustum est: ideo prohibetur: non ideo est iniustum quod prohibetur. Ex his igitur patet quod mendacium est malum in se et sibi se et quod nunquam aliquo casu licet. Cuius etiam ratio potest sumi ex septuplici respectu. Primo ex respectu ad exemplar primum. secundo ex respectu dicentis tertio ex respectu dicti. quarto ex respectu audientis. quinto ex respectu ad commune pactum. sexto ex respectu voluntatis ad suum actum septimo ex respectu ad conversationem communem seu communionem hominum quorumcumque.

Non licet homini aliquo modo mentiri cum primo exemplari quod est deus tenens continue conformari et illi inseparabiliter adherere. Ca. 1

Primo mendacium est oino illicitum quod potest ostendi ex respectu ad exemplar primum quod est veritas prima summa. De qua ipsissima forma blasphemiam dicitur vel sentire quod ipsum sibi se esse in aliquid mendosum vel falsum: aut quod eius verbum aut quicquid proterum in ipso verbo mendose seu false exprimitur: imo tamen mirabiliter diligit deus veritatem. id est se ipsum quod veritas est. quod sicut glo. 1. Cor. xv. horredum est aliquid falsum dicere de deo etiam si ad laudem eius videatur pervenire: quia non minori sed maiori fortassis scelere in deo laudat falsitas quam vitium perit veritas. Cum Job. xij. c. dicat: quod deus non indiget nostro mendacio. Costat autem quod rationalis seu intellectualis creatura in quantum talis

Fe. vi. post. iij. dñicā in. xl. de mendacio

est eius imago et omnis eius expressiva significatio est imago illius verbi facta et creata. Ad hoc ut prima veritate cuius imago est semper attendat: semper in se transcribat atque interiorem et exterius semper exprimat. Et secundum illam regulam in omnibus semetipsam dirigat atque omnia faciat: ab eadem nullatenus deviando: sed eam in omnibus considerando amando seruando venerando laudando et magnificando. Sed mendacium non est aliud quam macula: infectio: corruptela et deprauatio omnium predictorum. Ex quibus patet quod mendacium ex se et secundum se peccatum est. Hinc secundum Anselmum. Deus potest facere quod furtum non sit peccatum: sed de mendacio non potest: quia deus non potest recedere a veritate cum sit ipse veritas. Sed de furto potest dispensare quod non sit peccatum: quia domini est terra et plenitudo eius.

Quoniam nunquam licet dicere mendacium: quia in eo nequiter voluntas hominis deprauatur. Ca. ij.

Secundo ex respectu dicentis ad obiectum voluntatis et intentum. Constat enim quod mentes vult falsitatem et alterius deceptionem a se manare. Sed voluntas conformatur suo formali obiecto seu voluto: quod est in se ipso vis seu defectus illius falsitatis et fallacie: ita quod vere potest dici voluntas fallax et falsitatis amator seu volitrix. Falsum autem in quantum falsum contradictionem includit que pretendit rem esse aliter quam ipsa sit. ergo ipsa est auxiliatrix falsitatis et discoheretie. Sed hoc est contrarium rationi equitati naturalis legis. ergo omnis mens sciens ter eam applicat et coglutinat falsitati et contradictioni mendacii.

Quoniam in mendacio abutitur homo verborum signis. Ca. iij.

Tertio ex respectu dicti seu verbalis signi ad suum directum usum: rectitudo enim est signum in quantum signum atque eius rectus usus est significare verum: ergo qui conuertitur ad significandum falsum sciens ipsum obliquat a rectitudine sua. Obliquitas autem in moralibus id est quod perversitas. Constat autem quod voluntaria significatio actus est moralis: et hoc in tantum quod suum esse accipit in voluntate et intentione signatis. Hinc. xxij. q. ij. c. is autem Augustinus ait. Verba propterea sunt instituta non ut per ea se inuicem homines fallant sed ut eis quisque in alterius noticiam cogitationes suas profiteretur verbis. ergo uti ad fallaciam non ad quod sunt instituta peccatum est. hec ille.

Quod quilibet naturaliter appetit

tit a nemine mendacium falli. Ca. iij.

Quarto ex respectu audiētis quilibet naturaliter habet appetitum nunquam velle falli: sed semper velle sibi dici verum. Quod et Augustinus. asserit lib. x. confessio. di. Multos expertus sum quod fallere vellet quod autem falli neminem. ergo omnis mentes semper facit contra naturalem rectitudinem voluntatis audientium ac propriis et sue in quantum est audies aut appetitus natus audire.

Quod mendacium est contra eorum institutionem signorum a civitate hominum instituta. Ca. v.

Quinto ex respectu ad eorum pactum seu ad eorum legem et institutionem signorum. Infringere enim eorum ius aut eorum legem pactum illicitum est saltem illi quod est subditum illi pacto et illi civitati. Quod autem lex et peccatum maioris est firmitatis corradicabilitatis necessitatis et utilitatis: tanto peius est infringere illud. Sed pactum signorum de quibus nunc loquimur est hominum. Ex quadam enim naturali et communi inspiratione atque concordia gentium manavit ius idiomatum et linguarum.

Quod dicere mendacium nunquam licet cum voluntas in eo sit contraria actui significandi. Ca. vj.

Sexto ex respectu voluntatis ad suum actum significandi seu formandi signum sub ratione signi. Constat autem quod omnis defectus per se manans a causa potest esse in causa qua manat quam in suo effectu: sed falsitas significandi per se manat a mentiēte. imo vix potest esse aliquid reale in signo mere voluntario sed solum in significante: quod autem ipsa mendositas significandi est in ipso mentiēte aut alia maior illa: quod mentes est formaliter mendosus et etiam perversus voluntatis. Propterea Augustinus. xij. dñs ait. Bonum homo dicit bono thesauro cordis sui profert bona. et malus homo dicit malo thesauro sui profert mala. Quod manifestissimum signum bone voluntatis est abstinere se a mendacium a iuramentis a blasphemis: sic est pro frequenter male voluntatis iudicium est.

Quod tota concitatio hominum ex mendacio suscipit corruptelam ex innumerabilibus malis quod ex mendacio subsequuntur. Ca. vij.

Septimo ex respectu ad satisfactionem eorum seu ad eorum hominum gratificationem. Constat nempe quod tota concitatio hominum instrumentalis consistit in actu significandi. Nullus enim potest alteri concitare

aliquid sui cordis: nisi p aliquo intermediu si-
gnum. In quibus signis vox obtinet princi-
patum: ergo corruptio significationis: que ex
mendaci lingua pcedit est corruptio toni coi-
cationis humane. Unde videmus ex hoc se-
qui q ex multitudine mendacioru z hominu
qui sunt mendaces nullus quasi alteri cre-
dit. **Iuxta illud Hiero.** Mendaces faciunt vt
vera vicibus no credat. sine mutua aut cre-
dulitate nulla est fidei societas: nulla in aliq
fides: nulla spes z cofideria firma: nulla ami-
cicia vera: nulla pietas: nullum fedo vl pactu
nulla cõcordia. nulla pax. nulla deniq in ali-
quo bono firmitas esse pot: ergo mendaciu
causa est innuerabiliu sceleru z maloru. **Na**
est radix omis illegalitatis: omis fraudis: om-
nis iniusticie: omis duplicitatis: omis detra-
ctionis z murmuracionis: omis falsi testimo-
nij: omis piurij. omis iniq accusacionis. om-
nis hypocrisis: omis pdicionis z innumera-
bilium alioru malorum. **Tolle mendacium z**
cessabunt omnia supradicta z regnabit in mu-
do veritas pura. fides clara. firma spes. cha-
ritas mutua. simplicitas sancta. societas bo-
na. amicitia vera. concordia certa z pax atqz
tranquillitas inter homines vna immacula-
ta. **Ex** quibus aperte patet q mendacium fa-
cit de mundo dei mundum diaboli.

Articulus tertius de triplici punitioe qua a domino puniuntur mendaces.

Artiu mysteriu seu cõsideratio cir-
ca mendaciu e de illi generali pu-
nitione. **Triplici** naqz punitioe a
iusto iudice deo puniunt mendaces. **Primo** punitioe spuali. **secundo** puni-
tione corporali. **tertio** punitioe eternali.

De mendaces puniunt etiam in psenti spuali pena. Ca. i.

Primo puniunt mendaces punitio-
ne spuali: quia sicut decipe querit:
sic deceptos z inanes se inueniunt:
En Eccl. xxxiiij. Vana spes z me-
daciū insensato viro. **Et iteru contra eos q**
p mendacia vitari querunt **Osee. xij. c. ait.** Es-
fraym qui crescens. s. in diuitijs iterprat. **Pa-**
scit ventum z sequit estum. s. incalcescenti cu-
piditatis. **Uel etiã ad Isam.** Tota die medaci-
um z vastitate multiplicat. **Et de fructu taliu**
Prover. x. c. scđ. e. Qui inicit medacis h pa-
scit vctos. **Propterea Eccl. xx. c. ait.** **Q**probri-
um neqz i hoie medaciu: seqđ **Potior e fur qz**
affiduitas viri medacis. **Et addi pot qz etiam**

potior e ho luxuriosus qz ho medax **En eps**
quida ait. **Aballe** hre nepote luxuriosum qz
medace: qz medaciu cu senio crescit: luxuria
vo decrescit. **Sepe em** plura medacia multi-
plicabit vna sexagenaria vetula p vnu diem
qz puer. x. annoru p integru annu. **Propter**
ea admonet **Eccl. iij. c. di.** **Na** cõtradicis v-
bo vitatis nullo modo: z de medacio ineru-
ditionis tui confundere. **Na vt dicit Sapient.**
i. **Os** quod mentit occidit animam.

De corporali punitioe et mor- te qua puniunt medaces. Ca. ij.

Secundo puniunt mendaces punitio-
ne corporali: sicut patz de anania
z saphyra. **Act. v.** **Na** dixit **Pe-**
trus anania: cur teprauit sathanas
cor tuu spirituisco z fraudari de pco agri no-
es mentit hoibus sed deo. **Audies aut** ana-
nias hec verba cecidit z expirauit. **Factus** est
aut post spaciū quasi horaru trium: ecce vox
eius nescies quod factu fuerat introiuit. **Lui**
Petrus. **Dic** mibi mulier si tanti agru vendi-
distis: **Que** ait etiã tantu. **Lui Petrus.** **Quid**
vitiqz couenit vobis temptare spmscm domi-
ni. **Que** cõfestim cecidit ad pedes eius: z ex-
pirauit. **Idem** quoqz ponit clemens. xij. q. i.
c. dilectissimis. **Dañ.** quoqz. xij. scđ. e. qz duo-
bus senibus luxuria rabidis iniq accusanti-
bus sanctissimã susannam: ac medaciter testi-
ficantibus cõtra eam. **Daniel** qz ait. **Dic** sō
qua arboze videris eos colloqutes sibi: qz ait
sub cino. **Dic** aut **Daniel.** **Recte** mentitus es
in caput tuu. **Et** illo amoto iussit venire aliu
z ait. **Dic** sub qua arboze cõprehenderis eos
colloquentes sibi: qui ait sub primo. **Et** ait da-
niel. **Recte** mentit es in caput tuu: vitate de-
niqz patefacta in zelo populi lapidati sunt.

De supplicijs et cofusione q bus medaces cruciabunt. Ca. iij.

Tertio puniunt mendaces punitio-
ne eternali. **Na** sicut **Prover.**
xx. scriptu e. **Suavis** est homi pa-
nis mendacij. s. in psenti: postea .i. i
altera vita implebit os eius calculo. i. durissi-
ma punitioe. **Et iteru Apoc. xxi.** **Omibus**
mendacib ps illozu in stagnu ignis z sulphu-
ri. **Ignis** denotat aduersitatē z irã. **Iuxta** il-
lud **Deut. xxxij.** **Ignis** succesus e in furore
meo. **Sulphur** terra vrens z fetens est: z de-
notat psperitatē z pcupiscentiã: vt innuat qz
sicut in presenti mendacis vsi sunt vt eua-
derent aduersa et acquirerent prospera. **Ira**
in inferno duas patientur ex hoc afflictioes

Sabbato post. iij. dñicā in .xl. de duplicitate

z penas. i. ignis qui correspondeat aduersitati: z sulphur qui correspondeat prosperitati. Quāta autē confusione in die iudicij replebuntur mendaces ostendit ppheta ps. lviij. Execratione z mendacio annūciabuntur in consummatione: in ira cōsummatōnis z nō erūt z scient quia deus dominabit iacob. Aut em̄ de execratione quā sepe super ipos iudicialiter inuocabant dicēdo. Si res ita se nō habz maledicar ego a deo: vel diabol⁹ habeat animam meam. z mendacio quo alios deceperit annunciabunt. s. in omnibus. i. omnibus notabiliter apparebunt: qñ vt dicit. j. Corinth. iij. Veniet dñs qui. s. lumine vitatis sue illuminabit abscondita tenebrarū. i. mendacia z mendaces: z manifestabit consilia cordium. id est omnes duplicitates z simulatiōes in consummatione. i. in fine mundi. in ira consummatōnis. id est. in cōsummata z plena iracūdia dī. Dicit autē ira consummationis ad differētiā ire purgationis. De qua Mich. vij. c. dicitur est. Ira dñi portabo. Ira nāq; purgatiōis portari potest sed nō ira cōsummationis. vñ in psona damnatorū idem ppheta ait. Defecimus in ira tua: ppter ea h̄ s̄dit: Et nō erūt quia nō poterūt sustinere z tñ sustinere necesse erit. Erit em̄ ibi defectus sine defectu: sicut Aug⁹. ait. Et scient tūc tales execratores z mendaces quia de⁹ dñabit iacob. i. vatum luctatorū: qui. s. in pñi seculo continue in lucta erant a dextris z a sinistris ne ppter prospera vel aduersa mendaciū loquerent: et finium terre. i. eorū qui cum iustis finib⁹ z terminis dilexerūt transitoria z terrena: nec voluerunt mendacibus vri. ne amitterent vlu crarent temporalia z mundana. Inter qs hostes mendacij z veritatis zelotes nos connumerabiles reddat ipsa diuina vitas. xps iesus hic p gratiam z in futuro p gloriā in secula seculorū Amen.

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima de duplicitate. Sermo. xxxij.

Quocautem dicebant temptates eū: vt possent eum accusare Joh. viij.

h

Abira est em̄ malicia iniquorum vt quēadmodū fluuius seu lacus si vna ex pte exitus

obstruat: ex altera quidē pte erūpat. Sic em̄ mendax esse conuincit aut in mendacio dep

hendi timet homo pnciosus. Audito die pcedenti sermone quāta sit mendacij corruptela ad duplicitatem refugium habet. Ecce scribe z pharisei mendacis z malicis plenū cōmentum fingunt duplicitatibus cōmunitum atq; retia expandūt si dñm capiant in fimo. Nam sedente eo in templo coram simplicibus turba vt illos doceret de regno dī. Adducūt ipsi scribe z pharisei mulierē in adulterio deprehensam z statuerunt eam in medio. s. populi ad magis christū cōfundendum si reprehēbiliter rīderet. Et dixerunt ei culpā illius egerentes. Magister hec mulier mō. s. recenter. q. dicerent. Non est x̄ simile q de hoc penitentia egerit: deprehensa est. s. de facto: quia non potest aliqua tergiversatione celari i adulterio quod execrabile est. In lege autē moyses mandauit. s. ex pcepto dei hmoi lapidare: atq; illum ad precipitiū puocantes aiunt. Tu ergo quid dicis: hoc autē dicebant temp. eū vt pos. eū accusare. s. si diceret cōtra leges: Videbāt em̄ supra modū eum mansuetus et pius z publicanis z peccatorib⁹ cōdescensiuum. Propterea duplicitatē machinati sunt intra se dicentes. Si illā dixerit absoluentay accusabim⁹ eum coram populo z pontificib⁹ nostris tanq; hereticū et cōtrariū legi. Si autem assereret illam lapidandam: reddem⁹ eū populo odiosum: z quasi de mendacio notabimus eum: quia se mēdose z fice simulauerit mansuetum z pius. Malicia neq; insequit pueritas rectitudinē: falsitas vitates stulticia sapientiā: corruptio integritatē pfectam: atq; duplicitas simplicitatem diuinam. Sed mentita est iniquitas sibi: cum de ipso ppheta decantet. Propter vitatem z mansuetudinem z iusticiam: z de. te. mira. dextra tua Nam z vitatē ptulit z piā mansuetudinem demonstrauit: z iusticiam non offendit: quia fuit veritate clarus: z mansuetudine pius: z iusticia rectus. Et in hoc octaua religiositas cōprehēdi potest: que quidē rectitudinis dicta est p quā duplicitas radicit⁹ extirpat z amor rectitudinis complantat. Ad hanc igit religio sitatem mentibus inserendam: triplex duplicitas distingui potest. Prima est cordis. secundā oris. tertia opis. Et quelibet cōmunit phibet sicut scriptum est. Omnis duplicitas est peccatum. Quod etiam potest esse aliud thema in materia occurrenti que etiam tripliciter distingui potest.

Articulus primus de triplici cordis duplicitate.

Rima nāq; est duplicitas cordis: que est triplex. **P**rima cōmittit erga deū. secunda erga seipm. tertia vero erga primū.

De duplicitate cordis que cōmittitur erga deū. Ca. i.

Rima cordis duplicitas ē erga deum: contra qd cōsult **Eccī. i.** dicēs

Nō sis incredibilis timoris dñi: ne accesseris ad illū duplici corde

Et. iij. Regū. xvij. **U**squo claudicatis in duas pres: si de' est dñs sequimini eum: si āt Baalim sequimini eum: quia vt dicit **Abat. vi.** **Nemo pōt duob' dñis seruire. Baalim i terpratur ascendētes habētes z deuorantes. Et designat mūdānos tria principalia vitia imitantes. Nam sunt ascēdentes p supbiam. habētes p luxuriam: z deuorantes p auariciam. Et tñ inani imo potius stulta fide dō placere querūt.**

De cordis duplicitate que cōmittit erga seipm. Ca. ij.

Ecūda duplicitas cordis ē q̄ cōmittit cōtra seipsum **H**omo enim

qui vult placere vel parere mūdo

z deo nunq; bñ in aliquo p̄sperat

Unde Eccī. xxx. **C**or ingrediens duab' vjs nō habebit successus. **T**ales em̄ in omni ope suo vel dei: vel mūdi incōstātes sunt atq; inanes. **Uñ Jac. i.** **U**ir duplex animo icōstās ē in omnibus vjs suis. **P**ropterea ibidē. c. iij. **ad r̄es ait.** **P**urificate corda v̄stra duplices animo. **Et Eccī. ij. c. inquit.** **C**le pctōri terraz ingrediēti duab' vjs. s. mūdi z dei.

De duplicitate cordis ad proximum suū fallendū. Ca. iij.

Tertia duplicitas cordis ē erga proximum. **D**e qua p̄pha ait. **L**oquūf

pacem cum primo suo. s. pacifice salutantes: z quedā exteriora dile

ctionis signa p̄monstrantes: mala aut̄ in cordibus eorū quia fere quilibet proximum suū decipere concupiscit z queat. **H**inc **Idiere. c. ix.** **ait.** **I**n ore suo pacē cum amico suo loquif: et occulte ponit ei insidias. **P**ropterea in eodē c. p̄monēs om̄es iquit. **U**nusquisq; a primo suo se custodit: et in om̄i fr̄e suo nō habeat fiduciam: quia om̄is frater supplantās supplantabit: z om̄is amicus fraudulenter incedet. **T**ales maxime sunt adulatores z blanditores. **Uñ Greg. ait.** **R**adices spinarū molles sunt: sed ex ipsa radice p̄ferunt vñ pungunt

Et h̄mōi sunt om̄es adulatores. Et iterū Bie ronym' inquit. **I**lle demū in audientib' aculeis relinquere pōt qui nō pungit sed vngit. **E**t de tali adulate p̄pheta ait. **M**ollia sūt sermones ei' sup oleū z ipsi sunt iacula.

Articulus secundus de triplici duplicitate oris et per que possit cognosci mystica et sancta duplicitas ab iniqua.

Secunda est duplicitas oris. **C**irca quā p̄notandū est q̄ duplicitas sp̄

de se in malū sonat. **I**ncludit em̄ i se mendaciū cū quadā imagine ve

ritatis platū. vñ em̄ verbo simplicis sensus ex intentione fallendi: ita q̄ plus intendit salsum sensum q̄ verū: qd cōiter cadit in exceptiōne audientū. **A**d intelligentiā tñ dicendorū **M**orandū ē q̄ ad hoc q̄ platio sermōis equiuoci siue multiplicis sensus in se habeat rationem duplicitatis predicte regulariter adūtenda sunt q̄nos. **P**rimū ē intentio. sc̄m affectio. tertium vilitas seu necessitas. quartum autoritas. quintum etiā modus. **Q**nos enīz primo intentio est duplex: vt simplex z recta. secūdo est carnalis z peruersa. tertio sit absq; vilitate seu necessitate. quarto sit absq; autoritate eius qui habet autoritatē mutandi cōmunē sensum z cōem acceptionē vborū seu signozū. quinto qñ status p̄ferentis aut vita aut gestus nō exhibet hominū aliquā imaginem aut dubietatē p̄dicte mutationis signozum seu significationū tūc est plene duplicitas. **A**duertendū est tñ q̄ a q̄cūq; in alio mō interferit aliqua de predicte duplicitas ibi dici debet. **N**ñ aut̄ interferūt om̄ia p̄dicta his q̄nos cōtraria nō duplicitas sed actio seu locutio figuratiua vel p̄phetica aut mystica appellat. **H**is igit̄ iam p̄missis triplicē oris duplicitatē distinguam. **P**rima d̄ sc̄a vel inspirata. sc̄a p̄missa. tertia d̄ p̄hibita.

De mystico mendacio sancto rum: vbi mendaciū iacob profūdum mysterium declarat. Ca. i.

Rima aut̄ oris duplicitas dicit sc̄a vel inspirata seu mystica z figurata licz ip̄proprie duplicitas dici pot

st. **E**t talia fuerunt mēdacia mul

torū sc̄ozū z maxie veteris testamēti in q̄b' sp̄ p̄currēbāt oia p̄dicta. v. **Q**ue vt clari' eluce scāt exēplū pōnā' de vno notiori mēdacio inter alia qd fuit illud **Jacob. De quo. xxij. q. ij. c. si quelibet. z Gen. xxvij. sc̄p. ē. q̄ Isaac p̄i**

Sabbato p^o. iij. do. i. xl. de duplicitate

suo interroganti et dicenti. **Quis es tu fili mi**
Rndit Jacob. **Ego sum Esau primogenit^o tu^o**
In quo sancto et mystico mendacio. **Notan-**
dum est q^o Jacob primo motus est intentione
simplicissima cum adhuc iuuenulus esset et
purus atq^{ue} desimplicitate et mentali quiete an-
predictu^m verbu^m in textu fuerit multum lau-
datus. Secundo etiam motus fuit affectu^m de
spirituali et diuina. In cui^o testimoniu^m pater
illius postq^{ue} de hoc ppendit contra ipsum noⁿ
est scandalizatus nec turbatus nec benedictio-
nem infregit qua^m ei dederat: sed confirmauit
et a deo confirmata^m asseruit di. Benedixi ei et
erit benedictus. Si em^o se a iacob illusum vi-
disset tanq^{ue} illuzore maledixisset. Et esto q^o h
noⁿ fecisset: hoc t^u fecisset iustissimus de^o. Ter-
tio motus est ex necessitate obediencie quia di-
uoluntas innotuit sibi p^{er} sanctissimam matrem
sua^m et p^{er} internuz lumen atq^{ue} instinctu^m sibi fa-
cta est nota. In cui^o mysteriu^m etia^m in principio
ipso conceptionis sue in p^{re}facio concertati-
onis iacob et esau diuinitus est ostensum: q^o
minor maiori diuinitus est p^{re}latus. Sp^{iritu}alis
quoq^{ue} utilitas christi quam ex hoc ope deus
eligere intendebat mouit etiam eum. Quar-
to motus est ex auctoritate sp^{iritu}s sancti qui po-
test uti licite locutionibus translatis seu figu-
ratis: cum ipse noⁿ allig^{et} legibus idiomatu^m
nec statutis aut pactis humanis: sicut nec eti-
am christus. Unde Mat. xj. de Ioh^{anne} baptis-
ta ait. Ipe est helyas vbi accipit helyas non
p^{er} psona: sed p^{er} comuni officio et virtute. Io.
autem accipit p^{er} psona p^{er}petua. Ipe Ioh^{annes} ait.
Moⁿ sum helyas: vnde simul erunt vere iste p^{er}-
positiones. Non sum helyas. s. in psona. Et
ipse est helyas. s. fm officiu^m. Similiter fm Au-
gustini. Quicq^{ue} in veteri testamento dicit^{ur} do-
minu^m fuisse locutum Moyses vel alteri cuiq^{ue}
q^{ue}: noⁿ loquebat^{ur} d^{omi}nis sed angelus loco ei^o. Et
t^u angelus dicit. Ego sum d^{omi}nis. Nec mentie-
bat^{ur}: quia noⁿ dicebat se esse psonaz dei: sed so-
lum gerentem vice dei. Sic Jacob de dicit se
esse esau noⁿ fm psonam: sed iure et dignitate
primogeniture sibi diuinitus tradite: et etia^m si
bi p^{ri}m^o sacrali emptione p^{er}merete. q. d. Ego
sum ille cui debet^{ur} primogenitura ex diuina ele-
ctione. Hui^o snie est Aug^{ustinus}. xvj. de ciui. dei. c.
xxxvij. vbi dicit q^o hic fuit dolus simplicitatis
et fictio noⁿ mentietis et p^{ro}fundu^m mysteriu^m veri-
tatis. De hoc etia^m vide. xxij. q. ij. c. q^{ue}rit. s. sed
opponit. Quinto mot^{us} est hoc agere sub mo-
licito et honesto. Lu^{ca} em^o eius vita et stat^{us} talis
esset q^o statim post hoc factu^m scriptura enarret
quo iacob fuit ab ipso deo claris aptionibus

et p^{ro}missionibus singulariter directus et vili-

tatus et vsq^{ue} in finem etiam p^{ro}secut^{us}. Hinc est q^o

hoc plene attendens atq^{ue} discernens pot^{est} ap-

te p^{ro}pendere q^o vir sic sanctus et simplex nulla

tenus hoc att^{em}ptasset nisi sub certa regula x-

tutis et solide veritatis. **Aliter em^o si hoc noⁿ fe-**

cisset factu^m inspiratione p^{ro}phetica et auctoritate

diuina noⁿ solum posset excusari a simplicitate

temendosa et proditiosa in p^{ro}priu^m fratrem:

sed etia^m sacrilegiu^m comisset in deum: quia in

dei sacramentis sci^{en}ter imiscere aliquod fal-

sum est sacrilegium et p^{ro}phanu^m. Constat at^{que}

datio et susceptio hui^o benedictionis erat sa-

cramentale opus. Alias quilibet pater potu-

isset benedictionem filijs suis equalis virtutis

et utilitatis conferre: imo alias sup^{er}sticiosum et

auguriosum fuisset credere q^o p^{ro}pter benedi-

ctione^m p^{ri}ma^m vel paterna^m solu^m humanitas sa-

ctam obtineret quis in futuru^m bona tempo-

ralia vel eterna. Preterea cum hec benedictio

sola fide dare^m facile erat intelligere q^o in h^{is} ca-

su dolus apud deu^m nihil valuisset: sed potius

obfuisse. Plurimu^m quide^m omnia p^{re}dicta confir-

mant q^o iacob vnus de tribus est qui tanto p^{ro}

conio exaltat. Hi em^o tres sunt abraam isaac

et iacob qui int^{er} p^{ro} tota^m sacra^m scriptura^m p^{ro}no-

san^t. Unde Exo. ij. De^o se gloriat^{ur} in eternu^m

vocari deu^m abraam isaac et iacob. Moyses q^{ue}

vbiq^{ue} vult deu^m fortit^{er} adiurare hos tres al-

sumit in adiutori^o suu^m: sicut Exo. xxxij. dicit

Recordare abraam isaac et iacob: et insup^{er} seruo-

rum tuoru^m quibus iurasti. etc. Atq^{ue} id^{em} fit in

alijs p^{ro}phetis. In ps^{alms}. quoq^{ue} his trib^{us} singu-

lariter p^{ro}noiat^{ur} tanq^{ue} dei specialib^{us} amic^{is} lib-

dit. Moⁿ reliquit ho^{mi}em nocere eis et corripuit

p^{ro} eis reges. Nolite tangere x^{risto}s meos: et in

p^{ro}phetis me. no. malignari. Hos etia^m christ^{us}

singularit^{er} comendat Luc. xij. et xvj. et Mat.

vij. et Ioh^{annes}. vij. Et similiter ap^{osto}ls ad Heb. xj.

vbi inter cetera ait. Moⁿ confundit^{ur} de^o vocari

deus eoru^m: parauit em^o eis ciuitate^m. Predicta

igit^{ur}. v. in generali semp sunt attendenda in o^{mn}i-

bus scripture locis in quib^{us} p^{ro}phete dei vide-

tur mendose aut dupliciter ee^{re} locuti. hoc at

dixisse latius velim coⁿtra q^usdam deluzores pu-

re simplicitatis et sc^{ilicet}: q^o dicere assolent q^o nos

a mendacio et peccato excusam^{us}: q^os volumus

et q^os volum^{us} accusam^{us}: noⁿ intelligetes q^o noⁿ

ex n^{ost}ro sc^{ilicet}u^m s^{ed} pon^{it}ur ex verissimo sensu scripture

has solidas x^{risti}itates atq^{ue} itelligentias suscipi-

mus et pbamus.

Qu^o oris duplicitas in q^ubus-
da casib^{us} est licita et p^{ro}missa. Ca. ij

8 **Ecūda oris duplicitas est pmissa:**
 quia est licita et honesta et quāq; etiā
 debita. **Uerūtū** p hōi clariori in
 telligentia pōt queri: an vadēs in
 aliquem locū vt ibi aliqua cū aliquo tractet:
 et ad hoc celandū vult ibi orare: vt. s. si interro-
 gēs possit dicere. **Ego** iui illuc causa orandi:
 an. s. talis dicēdo hoc mētīat et p̄bīta dupli-
 citate vras. **Et** dicendum q̄ absq; duplicitate
 et mēdacio vere hoc fieri et dici pōt. **Et** p̄cipue
 si hoc sit intentione sancta et diuina: ne deur
 pestiferis causa malignandi: vñ sub tali mo-
 do loquendi licitū est occultare innocentē ne
 impie occidat. **Et** hoc quidē triplici rōne p̄o-
 bari pōt. **Prima** est q̄ principalis causa et fina-
 lis pōt vere et licite subtrici. quod p̄bat. **Nā**
 nullus dicti sui tenet semp̄ exp̄mere omnem
 veritatem et p̄cipue illā quā debet valde celare
 sicut tenet celare innocentem qui querit ad
 necem: quē si sic lenit mentiret in tali piculo
 reuelaret: licet diceret veritatem quōq; re^o ho-
 micidij foret: quia vt dicit. lxxvi. di. c. facien-
 tis. **Nō** caret scrupulo concessionis occulte q̄
 manifesto sceleri desinit obuiare. **Secunda**
 aut ratio ē: quia causa nō finalis vā causa di-
 ci pōt: hui^o em̄ ratio est: quia sunt multa ge-
 nera causarū quibus vere competit nomen
 cause: vnde vere dicit q̄ ignis cōflans fuit cā
 campanae: et similiter q̄ modulus fuit cā eius.
Et tñ neutrum horū fuit p̄ncipalis causa eius:
 sed solum instrumentalis. verū etiā dicit me-
 tallum fuisse causa eius: et tñ nō fuit causa effi-
 ciens sed materialis. **Causa** autē secundaria ve-
 re dicitur causa: licet non sit causa p̄ma. **Tertia**
 rō est quia in dicto estimet significari cām p̄n-
 cipalem ipse seipm fallit potius q̄ fallat. **Nā** si
 ex veritate mei dicti aut ex sola subtricitia ali-
 cui^o veritatis meo dicto annex: atq; nō ex de-
 bito iure dicendū q̄ fallat nō fallit p se s̄ so-
 lum p accidens a p̄dictis: q; nullū scdm̄ in q̄-
 tum scdm̄ habet p se fallere. **Unde** ille potius
 fallit ab effectu sue extimature p quā estimat
 aliud cōtineri dicto q̄ cōtineat. **Nā** p̄ter
 directū et p̄ncipale significatū locutiōis mul-
 ta sunt ibi p̄sequētiam significata et sequē-
 tia nō est aliqñ necessaria: sed solū p̄babilis.
Et ideo si quis tūc sumat p̄babilē p̄ necessa-
 ria: aut tale significatū p̄ primo et p̄prio signi-
 ficato seipm fallit potius q̄ fallat. **Patet** etiā
 hoc exemplo sanctorū imo etiā ipsi^o dei. **Luz**
 em̄ de^o nihil p̄cipiat mēdosuz cū ipse veritas
 sit et mēdaciū vbiq; p̄bibeat nihilq; aparet
 duplex et fraudulentiū: tñ vt dicit. i. Regl. xv
 misit samuelem in berthelem ad inungenduz

d nuid in regem et dixit ei q̄ sacrificaret ibi et q̄
 postmodū diceret se ad sacrificandū venisse:
 ne saul posset scire q̄ iuisset illuc p̄pter dauid
 inungendū. **Item** Exod. v. dicit. q̄ moyses et
 aaron dixerunt pharaoni. **Hec** dicit dñs de^o
Dimitte populū meū vt sacrificet mihi in de-
 serto. **Et** paulo post. **De^o** hebreozuz vocauit
 nos vt eamus viā triū dierū in solitudine et
 sacrificemus ei ne forte accadat nobis pestis
 aut gladi^o. **Cōstat** autē q̄ ipsi nō intendebant
 solum ire in desertuz aut p̄ solas tres dietas
 nec causa p̄ncipalis recedēdi ex egypto fuit
 vt ibi sacrificarēt: sed potius vt absq; reditu in
 terrā p̄missionis irent. **Sed** de^o noluit p̄mū
 p̄ causa eūdi reddi ne pharao crederet q̄ abs-
 q; reditu de egypto vellent exire. **Si** q̄s autē
 obster cōtra p̄dicta dicēs. **Ad** qd̄ nullo addi-
 to dicit ē simplex: s̄ iste absq; additione alic^o
 determinatiōis dicit se iuisse vel ire cā orandi
 ergo ex modo dicēdi signat q̄ hoc fuit simpli-
 citer et p̄ncipaliter causa orandi: hoc ē fallum
 ergo mētī. **Ad** hoc dicendū q̄ nō omne quod
 simpliciter dicit de aliquo dñ summe et p̄nci-
 palissime de illo: als̄ quicq; diceret: ego vido
 ens: nō posset h̄vera dici nisi de summo ente
Cā q̄ sc̄daria pōt dici cā simplicit̄ quous res-
 pectu p̄ncipalis nō sit ita simplex cā sic illa. **Se-**
cūdo etiā si quis obster q̄ illd̄ quod nullo mo-
 do amouet volūtatem illi^o ad eūdū: imo s̄be-
 cutū est post plenā volūtate eundū p̄ eū sub-
 introductū ad celandū cām eundū n̄ fuit cau-
 sa eundū: ergo mētī qui scienter dicit hoc eē
 cām eundū. **Ad** quod dicēdū p̄mo q̄ volūtas
 eundū nō fuit plena nec plene mouēs ad eun-
 dum absq; cā sc̄daria subintroduca: sicut p̄
 in exēplo de samuele quia ipse timebat ire vs-
 q; q̄ habuit cām secundariā. **Istud** autē h̄z locū
 cōgruentiorē et magis ordinariū q̄ cā secun-
 daria s̄m̄ rectū ordinē habuit primo poni in
 ope ad cām finalem p̄ncipale debite efficien-
 dam. **Et** sicut fuit in p̄missis exemplū samue-
 lis et moysi. **Nā** dauid cōgruenti^o ē inūct^o i
 regem sacrificio: popul^o etiā israel debuit p̄ so-
 lennia sacrificia deū colere in deserto et dei le-
 gem suscipe et p̄ illa a multis piculis liberari aq̄
 q̄ p̄missiōis frā igrederent. **Secūdo** etiā dicen-
 dū q̄ sic cōclusio pōt credi duplici rōne. **Pr-**
ima necria et altera p̄babilis: aut p̄ duas p̄babi-
 les. aut p̄ duas necrias et vtraq; absq; altera
 pōt reddi p̄ cā credēdi cōclusionē: sic ē de du-
 abus causis rōnibus moris. **Sciendū** q̄ quā-
 do dñ ad sacrificandū dño veni. **Nō** oportet in-
 telligi q̄ h̄ fuit cā veniēdi: sic nec dū dñ ad lo-
 cū istū veni pōt eē simplr̄ veniz sic q̄ meus ad

Sabbato p^o. iij. do. i. xl. de duplicitate

uertēs pcessit ad hoc opus cū hec significa-
tio nō ē sic ppria sic pma. Tertio etiā posset
quis obstare di. Comune et simplex vulgus
eōdem et simplicē intentionē verborum accipit
sed in tali locutione omne vulg^o simplici^o intel-
ligeret illud fuisse cām absolutā et pncipales
et aliā significationē reputaret duplicitem et
fraudentiā et cū arte versute calliditatis di-
ctam: ergo. rē. Ad quōd dicendū. q. cōe vul-
gus habet aliquid simplicitatē pure et recte: et
aliquid fatue et asinine. Et vt fit cōtra primaz
male fit: sed nō cōtra scōam. Et qñ ex hac se-
cūda iudicaret aliquid calide et male fieri qd
fit p rectā et cautā discretionē corū stolide fatu-
itati cōtrariā: poti^o debet argui qñ sit prudēt
et recte qñ q fiat maliciose et dolose. Ex tali nā-
q. duplicitate prudēt et vritas reseruaf et ino-
cencia defensaf: sicut lanus est ostensum i tra-
ctatu de seraphin sermōe. et ar. j. vbi septē
ponunt remedia qd hō licite et debite vti po-
test p liberatione innocētis si querat ad mor-
tem.

**De duplicitate oris que pro-
pter tria culpabilis ē. Ca. iij.**

Erna duplicitas ē phibita qz sem-
per pctm ē et hoc si habet aliqd ho-
rum triū. Primo si fit ex cōsuetudi-
ne. scōo si fit ex cā leui. tertio si fit
dolose. Primo si fit cōsuetudinarie: qz h ma-
nifestū iudiciū ē qz mēs iaz induit habitū du-
plicatū. Iuxta illud pphe. Fiat ei sic vestimē-
tum q opitur: et sicut zona qua semp pcingit.
Secūdo si fit ex cā leui: qz signū etiā ē qz talis
mens duplicitatibus plena ē qñ taz facile du-
plicitatē euomit: dicēte dño Mat. xij. Mal^o
hō de malo thesauro cor. sui pfert mala. Et
Luc. vi. Ex abūdantia cordis oeloquit. Ter-
tio si fit dolose puta ad fallenduz in mercācia
et in quocūqz cōtractu. s. vt iuxta sniam pphe-
te decipiant ipsi de vanitate in idipsum: ad
fallendū in iudicio vel ad subtrahendū vritates
quā ibi dicere obligat. Insup i quocūqz alio
negocio. Iō admonet apls. j. Thef. iij. Ne
qs circūueniat in negocio frem suū qm vin-
dex ē dñs. De h tertio vsu duplicitatū ppba-
at: Tota die ofndit cōsuetudinez iusticiā co-
lin. tua. sic noua. acuta fecisti dolū. Primo ei
cū dic: tota die ofndit psuetudinē duplicitatū
scōo cū addit iusticiā cogi. ligua tua: vt ex cō-
iūctōe istoz duoz. s. cordis et oris exprimat qz
qz cito cogitatio oris in corde tā cito exprimitur
ore: sic de illib^o Eccl. xxj. scp. ē In ore fatuozū
cor illoz. Et itez. xix. idē ait. A facie dñi pru-
rit fatu^o. Tertio dō cū subdit: sic noua cā acu-

ta fecisti dolū: nōt duplicitatē dolositate. Et
equidē pulchre. Nā sic nouacula int alia ha-
bet tria. Primo em abscondit aciē in manu-
brio. scōo affilat sup lapidē oleo vinctū. tertio
leuiter secat et radit. Sic etiā lingua dolosa
leuiter secat et radit. Sic etiā lingua dolosa
Primo occultat maliciā pue intentionis. In cō-
mysteriū. ij. Re. xx. Joab qui inimic^o interp-
ta tenuit manu dextera amase mētū. q. oscu-
lans eū. Porro amasa nō obseruauit gladiū
quē habebat ioab q pcessit eū in latere: et eū
fudit intestina ei^o in terrā et mortu^o ē. Secū-
do aut affilat sup lapidē oleo vinctū cū an do-
lum pcedit adulatio qdā. Iuxta illud pphe. iij.
Aboliti sunt sermo. e. sup oleū. et ipsi sunt iacta.
Tertio leuiter secat et radit. s. tpalia bona: vñ qñ
pūne malicia cordis suggerit mētū pue illud
Ezech. v. Sume tibi gladiū acutū radentem
pilos.

**Articul^o tertio de triplici opis
duplicitate qñ ē licita et qñ illicita.**

Tertia ē duplicitas opis q etiā simu-
lario appellat. Et h etiā triplex est:
Prima cautele. scōa doctrine. ter-
tia fallacie.

**Qz simulatio cautele qñqz illi-
cita ē. Ca. j.**

Prima ē simulatio cautele sic fuit i
iehu q se vinxit cultorē baal vrbas-
ber. iij. Regl. x. c. et. xxij. q. ij. vñ
simulationē et i tpe assumēdā iehu nol
docet exēplū q sacerdotes baal infecerit se sine
gens idola velle colere. Et dauid mutauit sa-
ciē suā corā rege geth. j. Re. xxj. S. fm Alex.
Bonauen. Hiero. large vñ noie simulatio
p qñqz fictioe: nec optet iehu excusare a cul-
pa vel mēdacio: qz fuit mal^o vñ pote ab idola-
tria ieroboaz nō recedēs laudat tñ et tpaliter
remunerat a deo nō p simulationē s. p celo q
baal cultū destruxit.

**Qz qñqz ad doctrinā simulatio
licite pot fieri qñ sunt. v. Ca. ij.**

Secūda aut simulatio ē doctrine Ad-
hul^o intelligētā notādū ē q qñ si-
ctio fit hz in se et ex se. v. Prō v-
ritatē altā et vñ in sua significatione
scōo sumā sinceritatē et intētionē. Irio auctori-
tatē celebrē i actioe. qro pietatē in affectioe.
qnto alias decentes pgruētias in mō agēdi
tūc decētissime et ipemet cui fit miro mō com-
plet cui sibi postmodū inotesat. Et h mō fuit
in pflagiosis opib^o ppbaz. Iuxta reglam sup^o

incipio. ij. ar. in. v. declarata: qz sic ibi d du-
 plicitate verborū: ita hic de duplicitate opoz
 idēqz iudiciū ē. Ipse quoqz de^o simlavit se vo-
 luisse imolationē isaac quā p̄cepit et postea p
 hibuit: sicut p̄z Gen. xxi. et xxij. q. ij. c. si que
 libet. Sicut em̄ verba figuratiua habēt xita-
 tem p̄ sensu p̄ quo fiunt nō quē faciūt: sicut d
 iacob p̄dictū est. Ita sc̄a figuratiua habēt m-
 rabilia p̄ sensu p̄ quo fiūt. Talis aut̄ simula-
 tio fuit in xp̄o. Luc. xxij. qui finxit se longi^o
 ire. Si aut̄ querit̄ quare xp̄s hoc fecerit: p̄t
 duplex rō assignari. Prima p̄pter honestum
 ne importune et improbe se videret ingerere
 hospitio et comestioni illorū: simulqz vt pau-
 perib^o daret formā se non improbe ingerendi
 sc̄a p̄pter meritū vt illi p̄ inuitationē fieret
 digni^o receptione et tandē clariori manife-
 statione. Uñ et p̄t eē qz xp̄s decreuerat nō in-
 trare cū eis nisi ip̄m tanqz paupem misericordi-
 ter inuitassent. Et si hoc fuit tūc factio illa mi-
 nus habuit de rōne fictionis. Tertia p̄t ex-
 emplum hospitalitatis docēs qz hospites sūt
 trahendi atqz cogēdi: atqz p̄ hoc ostēdat qz p
 opa miscōie puenit ad pleniorē et familiario-
 rem noticiā dei et sapiētie sue. De hac simula-
 tione doctrine ait Aug^o. in questionib^o euā-
 geliorū. An fingim^o illud qd nihil significat
 mendaciū est: cū fictio aut̄ nra significat aliqd
 nō est mendaciū s̄ figura xitatis. Et dat p̄dcm̄
 exemplū de dño fingente se lōgius ire: ad d
 signandū qz ip̄e erat longe ab eorum fide: vt
 Greg^o. ait. Gen. quoz. xxi. dicēs. Abraā fa-
 mulis. Postqz ad orauerim^o reuertemur ad
 vos. fm̄ Amb. p̄phetat qd ignorabat: quia p
 eā dñs locur^o fuit.

**De simulatione fallaci et ma-
 la q̄ tripliciter fieri solet. Ca. iij.**

Erria ē simulatio fallacie seu ma-
 licie. Et hec habet rōnē mendaciū et
 nō fit sine pctō: tātoqz grauior cul-
 pa est q̄to primis infert grauius
 damnū atqz puerfior ē intentio fallendi. Tri-
 pliciter em̄ in tali simulatione intētio depuaf
 que triplex intentio dici p̄t. Prima ē inten-
 tio vana. sc̄a ē intentio cupida. tertia ē intē-
 tio dolosa. Prima est intentio vana. Et hac
 duplicitate et simulatione a capite vsqz ad pe-
 des plene sunt quelibet mulieres vane: q̄ tot
 vanitatib^o indebite abutunt^o: tot duplicitati-
 bus onerant^o: qd maxime in magnis solenni-
 tatibus seruare solēt p̄tra p̄ceptū dñi. Hiere.
 xvij. q̄ ait. Nolite pondera portare in die sab-
 bati. Ad talē em̄ mulierē vt ait Aug^o. iij. de
 doctrina xp̄iana Amb. ait. Quē iudicē o mu-

lier xiozē requirim^o deformitatis tue: qz teip-
 sam que videri times. Si pulchra es: qd ab-
 sconderis: si deformis es cur te formosaz mē-
 tiris: nec tue conscie: nec alieni grām errore
 habitatura. In talib^o mulierib^o om̄is corpis
 locus et mēbrū supra rōnē ornat^o cōtinue mē-
 titur. Quid dicem^o de duplicitanb^o et sufful-
 turis: de quibus imbuūt m̄res filias suas vt
 eas nuptui tradāt: et aliquē iuuenē decipiant
 in p̄ciosissima mercācia. i. in muliere vel vro-
 re capienda. Et qd deteri^o ac nequi^o ē cuz de
 vrozē deceperint aliquē iuuenē: ne dū cōscia
 cōpungat: imo putant magnū obsequiū se p̄-
 stare deo. Cū his associari p̄t oēs hypocrite
 et xritē quā nō hnt simulantēs q̄ vt dī Mat.
 xxij. Om̄ia opa sua faciūt vt videant^o ab ho-
 minib^o. Et in eodē cōtra eos dñs ait. Ne vo-
 bis q̄ siles est sepulcri dealbatis: intus autē
 pleni estis ossib^o mortuorum et om̄i spurcicia
 Et Job. v. ij. Spes hypocrite pibit. Nō place-
 bit deo verecūdia sua sicut tele araneorum si-
 ductia ei^o innutē sup domū suā et nō stabit ful-
 ciet eā et nō p̄surgēt. Secūda ē in duplicitate i-
 tentio cupida: hec duplicitas et fallacia cōmit-
 tit^o in falsitate ponderū et mēsurarū in cōmu-
 tatione rerū sanarū et corruptarū: in p̄mixtio-
 ne viliū et p̄ciosorū et in cōstrib^o mēdacijs qd^o
 plen^o ē mūd^o. Tertia intētio ē dolosa q̄ quoz
 etiā fit sub pallio et apparētia zeli et equitat^o: cō-
 tra qd Aug^o. sup ps̄. Simulata eq̄tas nō ē eq̄-
 tas sed duplex iniquitas et simulatio. Et iteruz
 xij. q. j. c. certe. idē ait. Malū ē cadē a p̄posi-
 to: sed pei^o ē simulare p̄positū. Hac etiā inten-
 tione dolosa fiūt om̄es p̄ditiones inique: vñ
 tot innumerabilia mala sequunt^o. Ex p̄dictis
 igif patet que sit duplicitas cordis oris et ope-
 ris: atqz que licita et que illicita sūt vt qliber iā
 cauere possit om̄em duplicitatē et simulatio-
 nem iniquā cū om̄ino aduerset xitati ac bo-
 nitati diuine atqz verā rectitudinē cordis oris
 et opis amplectet. Luz Cañ. j. sc̄p. sit. Recti dī-
 ligūt te: quā rectitudinē om̄i conatu. toto nis-
 su. ac viribus totis cōplecti nos faciat rectis-
 sim^o iesus xp̄s. Qui cū p̄fe et sp̄scō vi. et reg.
 in secula seculorū Amē.

**Thica. iij. in. xl. ordo dicēdo
 rū p̄ septianā seq̄ntē. Ser. xxxij**

Equebatur eū

multitudo magna. Job. vj. c.
 et in euāgelio hodierno. In ce-
 tera q̄ ad xp̄ianā religionē di-
 noscunt. Hoc ap̄p̄me necriuz
 estimat vicz restituere aliena. Sine q̄ omnis

Dñica. iiii. i. xl. quis restituere obligatur

christiana religio atq; omnis pnia inanisz va-
na reputada e. **Uñ.** xiiij. q. vj. c. si res **Aug.**
ait. Si res aliena ppter qua pctm e reddi pos-
sit nō reddif: penitencia nō agit sed simula-
tur. Si aut veraciter agit non remittit pecca-
tum nisi restituat ablatum. Que snia p regu-
la statuit: extra de Reg. iu. lib. vj. pctm. Et g
disponere vos possitis omnes ad verā pniā
z ad sacra cōmunionē in pñenti septimana d
alienorū restitutione agem. De qua. viij. re-
ligiositates principaliter cōsiderare necē est.
Primo q̄s restituere obligat. secūdo qd. ter-
tio q̄tū. quarto qm. q̄nto quib. sexto quo lo-
co. septimo quō. octavo q̄re restituendū sit:
vt in. viij. q. hec materia distinguat plenius
Nec tñ curabimus in septimana pñti serua-
re talem ordinē: q̄ quolibet fmōe z die religi-
ositas vna tractet: cū grauitas aliquarū ea-
rum maturiorē z longiorē postulet discussio-
nem: aliqua vō breuiorē z leuiorē.

De restitutione alienorum in
dñica añdicta d mane: et primo
q̄s restituere cogat. Ser. xxiiij.

Equebatur eū

s multitudo magna. **I**terū vbi
supra. **P**rimo em cōsiderare ne-
cesse est q̄s restituere cogat. **L**i-
cet em mlti multiplicat auferat
aliena: si saluari volūt sicut p̄dictū ē: iux̄ posse
restituere obligant: nihilomin⁹ maior ē nu-
merus eorum qui cū pncipalib⁹ damificato-
ribus ad restitutionē pncipes fiunt q̄ sint hi
qui iniuste obtinent aliena: **Uñ** de quolibz q̄
male adept⁹ est substantiā alienam atq; de ill
qui cum eo pncipes fiunt: intelligit v̄bū palle-
garum moraliter intellectū cū dicit. **S**e q̄bat
eum. s. rerū malū damnicatozē z acq̄sito-
rem. multitudo magna. i. cū illo p̄cipantiuz
impie acq̄sitis. **A**d horū tñ intelligentiāz p̄-
mittenda est prima hec regula generalis q̄ ta-
lis est. **O**mne damnū qd̄ q̄s dat aut causa effi-
cax est q̄ deū satisfaccere obligat. **E**x qua qui
dem regula elici pōt q̄ tria sunt hoīm gene-
ra que cōcurrere pñt in alienis iniurijs siue
damnis. **P**rimo sunt quidā offensores. secū-
do sunt quidā cōsentientes. tertio sunt quidāz
p̄cipantes. **U**el aliter dici pōt q̄ primi sunt
qui dant offensionē. secūdi qui dant offensi-
onis occasionē. tertij qui dant offensōis cau-
sam efficacē. **D**e quib⁹ omib⁹ p̄s. xliij. p̄pha
ait. **S**i videbas furē. **E**cce offensores: curre-

bas. s. cū voluntate ad furtū. **E**cce cōsentien-
tes. **E**t subiūgit cum eo. s. dando ei ad furtū
cām efficacem. **E**cce p̄cipantes. **Q**uod v̄būz
potest esse in pñti materia de restitutione ali-
ud thema. **P**ro furto em exp̄mit omne illicitū
acq̄situs: quia **Exod.** xx. c. **O**mne tale in de-
calogo phibet: cū dicit. **N**ō furtū facies. **S**i
cut habet. xiiij. q. v. c. penale. vbi **Aug.** ait.
Furti em nomine intelligitur omnis illicita
vsurpatio rei aliene. **E**t cū hac sentētia omnes
doctores cōcordant.

Articulus primus de his qui
principales sunt ad inferendum
tempalia damna.

primi igit qui inferunt damna of-
fensores pñt nominari. **E**t ad p̄-
sens de triplici genere differant⁹
sub quibus omnes alij consiles cō-
prehendant. **P**rimi sunt raptōres. secūdi fur-
sures. tertij sunt vsurarij. **E**t hi omnes fm̄ res-
gulam sup̄ius datā de illatis damnis satisfac-
cere obligant: quia ipi principaliter inferunt
damnū.

Quomodo raptōres satisfaccere
obligantur: et quid faciendus
de inuentis rebus. Ca. j.

primi aut sunt raptōres inf̄ q̄s cō-
numerari pñt incēdiarij p̄dones
atq; p̄rate cūctiq; cōsiles: q̄ q̄dem
deteriores sunt q̄ ipi fures: sicut
patet. xiiij. q. v. c. penale. vbi **Aug.** dicit. **P**e-
nale est occulte auferre: multo maioris pene
visibiliter eripe. **T**ales aut quicqd̄ in bello in-
iusto rapuerūt vel cōbuserūt aut depopula-
ti sunt scū aliter detraxerūt vel damnicauerunt
restituē obligant. **I**dēz habet in. l. dū
obus. **L.** si q̄s iurauerit. ff. de iur̄ iur. z in. l. dū
si te. **L.** qd̄ me⁹ cā. **I**nt raptōres aut inuēto-
res aliquarū rerū nūerari pñt. vñ. xiiij. q. v.
c. si quid. **Aug.** ait. **S**i quid inuenisti z non
reddidisti rapuisti: q̄tū potuisti fecisti: q̄ nō
plus inuenisti. **Q**ui alienū negat si posset tol-
leret. **D**eus cor̄ interrogat nō manū. z in. c. mul-
ti. **H**iero. inquit. **M**ulti sine pctō putant esse
si alienum quod inuenerūt teneāt z dicunt.
Deus mihi dedit: cui habeo reddere: discāt
ergo hoc pctm̄ esse sile rapine si q̄s inuenta
nō reddat. **Uñ.** ff. de furtis. l. falsus. **L.** q̄ alie-
nū: q̄ alienū iacēs i terra lucrificādi cā sustu-
lit furti astringet siue scit cui⁹ sit siue ignora-
uit. **E**t hoc qd̄c̄ rātonabile ē: quia ex quo scit

Capitulum scdm.

rem esse nō suam supponere debet eam de iure ad alium pertinere: vt. l. j. l. de thesau. li. x. De rebus in inuentis distinguēdū ē s̄m Richard. 2. Tho. ij. q. lxxj. Nam quedam sunt que nunq̄ in bonum alicui⁹ fuerunt: sicut lapilli 7 gēme que sunt in litore maris: 7 nō domesticę aues 7 pisces maris 7 silia. Et alia que iure naturali statim inuentores fiunt. Id ab occupante licite retinent. Eademq̄ ratio est de thesauris sub terra antiquo tempe occultatis: quoz nō est aliquis de iure possessor nisi q̄ s̄m leges ciuiles inuentor medietatem tenetur dare dño agri. Intelligē si inuenit in alieno non data opera: sed si data opera illō inuenit: tunc totum reddere domino obligatur. Insti. de re. diui. §. Itē lapilli. 7 §. thesauros. 7. l. de thesau. lib. x. ff. de acqui. Re. de. l. si is in prin. Quedam vero res inuente fuerunt de propinquo alicui⁹ hominis: 7 tūc si quis accipiat eas non animo retinendi sed restituendi domino cuius erant: non cōmittit rapinam. Aliter sic sicut patet in capitulis superius allegatis. Concordat Alex. de bal. l. ij. in. vij. p̄cepto. Et id dicit Bal. in Rubrica. ff. de rez. diui. Si aliquis in fundo suo reperit pecuniam in formam thesauri: vt reperit in quodam vase sub terra abscondito: tunc habet locum illud quod dicitur q̄ acquirit sibi. vt. l. j. l. de thesau. Secus si reperit pecuniam sparsam: quia tunc tenetur illaz in distincte restituere. Sed quid faciet inuētor hmoi⁹? Dicēdū q̄ talis s̄m Scotū rem inuentam alicui publice persone custodiendaz tradere debet. Et sine aliqua fictione competenter operam dare vt reperiat eum qui rem amisit: vt puta p̄ preconem faciendo publice proclamari vel aliter sicut expediēs est. Et si illuz reperiat: 7 q̄ illius fuerit per circumstantias certus fiat: restituet illi. Sed si talis non reperiat debet s̄m quosdam ab inuētoze pauperibus erogari pro anima illi⁹ cuius res fuit: quia s̄m Sco. Cui non potest temporaliter reddi debet ei spiritualiter satisfieri: vel si ipse indigens foret: eam rem retinere potest. Et s̄m quosdam auctoritate penitentiarij vel diocelani si forte sibi retinuerūt auctoritatem talia dispensandi.

Quomodo tenentur satisfacere fures: et quando liceat homini furando satisfacere sibi ipsi.

Secundi sunt fures qui restituere obligantur iuxta omnem modum scdm q̄ raptores obligati sunt: sicut in precedēti capitulo de raptoribus dictum est. Sed quid de eo qui nō potest rehabere rem suam 7 debitum suum: vel quia impotens est contendere cum maiore: vel quia non potest sua iura probare: aut q̄ in iudicio ei iusticia minime ministratur sententię alia causa non possit homo rehabere sua. Nunquid poterit sibi ipsi soluere per occultum furtum? Ad hoc respondet Henricus de gadauo in quolibeto suo di. q̄ talis si peccat: nec in modo recuperandi: nec in retinendo rem sibi recuperataz: quia licet ita regulariter propulsare iniurias et compellere ad restitutionem non debeat fieri per personam singularem sed per publicum iudicem quādo bono modo potest per eum fieri. In casu tamen primo hoc minime fieri posset per iudicem tali modo singulari persone intelligitur esse concessum tanq̄ ministro legis 7 iudici regulari. Et sic in tali casu licet singulari persone iniuriam propulsare 7 per seipsum rem suam recuperare. Et quia sic est in proposito. quia ponitur iste propter potentiam detinentis p̄ mysterium alicuius iudicis non posse recuperare rem suam. Ideo nec in recuperando nec in retinendo peccare videtur. Et hui⁹ sententię Augustinus esse videtur q̄ xliij. q. v. c. non sane ait. Non sane quicquid ab iusto sumitur iniuriose aufertur. Nam pleriq̄ nec medico volunt reddere honorem suum. nec operario mercedem suam. nec tamē hec que ab iusto accipiunt per iniuriam accipiunt. Idem sentire videtur Innocēti. in. c. olim. extra de restitu. spo. in scda opi. in glo. in verbo vim. Licet enim predicta possint aliquomodo saluari: possunt tamen circa h̄ plura pericula imminere. Propterea discretius 7 cautius 7 securius s̄m alios dicendum est. q̄ is cui debetur in duobus casibus de rebus debitorum sibi ipsi restituere potest. Primo quando rerum ipsius debitoris efficitur dispensator. Secundo quando res aliqua debitoris vel sua ad ipsum per aliam viam licite venit: vt puta cum fur deponat rem furtiuam apud eum a quo illū abstulit: vel q̄ casu illius aliqua re inuenit. Alii autē minime sibi ipsi satisfacere pōt. Et maxime p̄p̄ quinq̄

Bnica. iij. in. xl. quis restituere obligatur

pericula et mala que inde supervenire possunt. Primo propter periculum scandali fratris: quia primo innocenti pro furto imponi posset. Secundo propter periculum propter famem: quia quis fur de facili posset credi. Tertio propter periculum propter personam vel vitam: quia si per testes efficaciter probaretur tanquam fur iuste puniri posset. Quarto propter periculum anime: quia si dare sibi iuramentum si habuisset rem ablata aut sciret eam clanculo recepisset: de facili perjurium iurare posset. Quinto quoque illicitum est propter preceptum iuris. postquam manas ab ordine divini iuris: quia tunc sibi usurpat publicam potestatem. C. ne quis in sua causa propria. l. j. Propter quatuor enim ne quis satisfaciat sibi ipsi iustissime inhibetur. Primo enim ne liceat unicuique rapto vel furi dicere: ego non rapui: sed quod mihi debebat tamen mihi solvi. Secundo ne discordie nascerentur si propter ordinarium iudicium superioris: de rebus alterius unusquisque sibi ipsi solvere posset. Tertio quia unusquisque in sibi solvendo precium rei sibi debite plus debito de facili estimaret. Quarto etiam facilius estimaret minus debito precium rei a se accepte de qua satisfaceret sibi. Propterea Deuter. xvi. scilicet. est. Iuste quod iustum est persequi. Talis autem licet iustum faciat tamen accipiendo quantum erat sibi aliis obligatum non tamen hoc exequitur iuste. Si quis autem dicat quod certam in duobus predictis casibus non possit homo satisfacere sibi: cum lex generaliter dicat quod nemo sit iudex in causa sua. Dicendum est quod talis lex intelligenda est. primo respectu iudicij ordinarii et conditoris. Secundo in dubijs ubi merito superiore sententia requirenda est. Sed quia dispensator alicuius officii sue rei solvit sibi ipsi sic et alijs debita que sunt officio sibi debita. non facit hoc tanquam improbus dispensator. Is vero ad quem licite res devenit facit hoc tanquam detentor usque ad suum debitum reddat sibi. Si quis iustus et dispensatori probabilitate constat dominum dispensationem solutionis talis debiti minime sibi commississe. Dicendum quod nisi ei illa indicat expressis: potest ex communi iure presumere et sentire sibi esse commissum. Ex quo certum est: quod ex divino iure atque humano res solvenda sibi debet a domino suo. Advertendum est tamen quod sic recipiens cauere debet ne sibi vel suis heredibus iterum restitutio fiat. Propterea informare oportet de his heredes suos ne recipiant quicquam si pro tempore vellet: quod obligatus fuerat aliquid eis dare. Conclusionaliter igitur tenendum est quod in septem casibus nemo sibi ipsi satisfacere potest. Primo quando realiter vel iuridice potest rehabere suum. Secundo in iudicio ordinario et conditoris: in quo nemo potest iudex esse in propria causa: et sicut in casu sequenti. tertio in dubio in quo superior sententia est merito requirenda. quarto si visum est quod ex hoc pro innocenti scandalum orietur. quinto si immineret peri-

culum propter famem. sexto si immineret periculum propter personam vel vitam. septimo si immineret periculum propter animam et mortalis culpe. Sed quod si homo non considerat sibi ipsi solvit utrum peccat an restituere obligatur. Dicendum quod nisi in predictis duobus casibus homo sic sibi satisfaciens semper peccat: arg. de cle. ex. mini. ca. illud. et de tali potestatem potestatem facere debet: satisfacere autem non tenetur nisi sibi plus debito exolvisset. vel nisi in satisfaciendo unum vel plura de quatuor predictis periculis immineret: arg. ad hoc extra. de ope. no. nu. c. cum ex iniuncto. C. sup. eo. Ratio predictorum est. quia qui sic retineret vel contra primum vel contra seipsum perverteret iustitiam naturalem: cum propter rem temporalem postponeret rem maiorem scilicet famam vitam et animam suam.

Quod usurarius satisfacere obligatur et quando liceat retinere fructum qui ex fructibus fenoris suscipit incrementum. Ca. iij.

Erunt sunt usurarii: et hi restituere obligantur quicquid ex impietate usuraria extorserunt. Sed nunquam tenentur restituere quicquid ex rebus usurarijs lucrati sunt. Ad hoc autem dimissis varijs opinionibus dicendum est: quod res ab usurario pro usuris recepta: aut est de sui natura lucrosa: aut non est lucrosa. Primo si res recepta est lucrosa: sicut est domus vinee agrum et cetera. tunc non tenetur res ipse sed etiam eorum puenit restituendi sunt secundum Scotum et Ricardum. Ratio est: quia tales fructus sunt fructus rerum quarum aliquid dominus est. potest tamen inde deducere expensas: et forte etiam suas operas moderatas. Secundo autem si res pro usuris soluta non est lucrosa: quia scilicet fuerunt denarii fructum vinum vel oleum et similia. tunc sufficit restituere quod receptum est. Unde secundum Alex. lom. et Tho. et Ray. Si usurarius ex pecunia usuraria negociatus est et lucratus: vel inde predicta emit et fructus precepit: non tenetur hec restituere. Et hoc maxime propter tria. Primo quia tale lucrum non est pecunie fructus: sed humane industrie actus: atque possessio de tali pecunia emptam emittis est: et non est a quo usura accepta fuit licet sit ei debite obligata. Secundo etiam: quia cum ius pecunie pro usuris extorset vel possessionis inde empte sit de iure ad periculum usurarii currat et inamissibile sit ei qui solvit usuram. hinc est quod totum lucrum quod ex tali inamissibili capitali percipit et cui solvata pecunia fuit movensurario pueniens est. Tertio quia si usurarius cum denarijs inamissibilibus lucratus sit tenetur nisi ad illud quod ex usur-

peruenit ad eum: non autem amplius eo. Distinguit tñ circa hoc Alex. lom. qz damnū qd accidit iniuriā passo dupliciter euenire pōt. Primo p se z directe. scō p accidēs z indirecte. Primo mō cuz p se z directe dat ab vsurario dānū iniuriā passo: tūc vsurari⁹ satisfacē obligat. Verbi grā. Passus est aliq̄s dānū ppter pecuniā p vsurā sibi ablatā: qz ex ea volebat emere sibi necēria p sustentatione nature vel soluere debita siue empta. Et in expoliatiōe talis pecunie incurrit damnū: qz necē fuit sibi vendere possessiones vel accipere ab alio pecuniam sub vsuris: vel quia domū suam propter h̄ vili⁹ vendidit aut aliā cōduxit z p̄silia. Tūc in tali casu vsurari⁹ hoc damnū restituere obligat. Concor. cuz h̄ Tho. Sco. z Ray. Rō hui⁹ ē sic infra in. iij. ar. apparebit: qz vsurari⁹ damno illi⁹ efficacē cām p̄stat. Secūdo mō dat vsurari⁹ dānū iniuriā passo p accūs z indirecte. s. qz nō cōsecut⁹ ē hō lucrū qd ex pecunia itendebat vel cōseq̄ potuisset. Et tle dānum restituere nō tenet: quia pecunia de sui natura nō habet pactū. Quibusdā xō nō imprudēter videt aliter dicendū. Ne facilis aditus p̄beat ad fenus. Nā cū solutio p vsuris nō fiat cōmuniter nisi de rebus infructuosis sic sunt denarij vinū frumētū z similia. Si lucrū pueniēs vsurario ex vsurario lucro nō sit restituendū: multi conabunt lucrari per vsurariā puitatē. Cūqz cumulauit magnuz lucrū artem fenozis dimittētes: cuz denarijs ex fenozie acq̄sitis conabunt lucrari p licitas mercationes z artes sperātes paulatim satisfacere vsuraria lucra. z sic diuites remanere z aiām suā saluare: vel poti⁹ multū deceptiōibus z piclis irretire. Cōstat em̄ q̄tū fieri pōt eē piculis obuiandū. Solet etem̄ ecclia nō solum pctā cōmissa punire: s̄ etiā cōmittendis aditū phibere: sicut ptz. xxiij. q. v. hoc v̄. xxiij. q. iij. ip̄a pietas. ex de cognā. sp̄i. c. tua. Hic etiam cōtra delinquentes p leges aponunt pene vt peccādi audacia rep̄mat. Propterea tutius dicēdū ē: qz si res p vsuris soluta nō ē lucrosa: z cū tali vsurario lucro lucret vsurarius p alios cōtract⁹ licitos z honestos: de tali lucro tres debēt fieri ptes. Quarū p̄ma remanet ap̄d vsurariū: alia autē def ei q̄ soluit vsuras. tertia xō tāq̄ icertū paupib⁹ erogetur. Prima inq̄ ps vsurario def ppter industriam z laborē suū fm iudiciū boni viri quē admōdū si lucratur fuisse cuz pecunia aliena dignus est em̄ mercenari⁹ mercede sua. Secūda xō ps def ei qui soluit vsuras: z h̄ rōne sui quodāmō interesset: qz res sua detēta ē

vñ potuisset lucrari. Tertia xō tāq̄ icertū paupib⁹ dispenset. Cui⁹ rō est: quia ap̄d vsurarium remanere nō debet ppter rōne ostēsam. Nec ei q̄ soluit vsuras restitui debet cuz ei quasi mō vsurario pueniret. Restat ergo qz sit paupibus dispensanda. Cū regulare sit qz quicūqz restitui fieri debet. Nec rep̄t cui debeat fieri habet paupibus dispēsarī: ad h̄ ex de vsuf. cū tu. Licet autē hec opinio satis p uida videat. Tū contra eā fm quosdā plurimū obstat cōsuetudo cōmunis: quia nūq̄ vidimus aut legimus vsurarios ad restituendū cōpulsos: nisi vsurariū incrementū. Propterea licet pactum de danda vsura sit de se z absolute inuoluntariū ex pte mutuū accipiētis: nihilominus ex conditione voluntariū dici pōt. Propterea nō simpliciter ab vsurario accipitur z tenet cōtra voluntatē illius. Et id ad nullum damnū sibi pueniēs p̄terq̄ ad solā vsurariā restituendā vsurarius obligat. Ratio est etiā fm Sco. vbi s̄. qz recipere fructū puenientem de pecunia sua p industriā alteri⁹ vsurariū ē. Propterea tutius mihi videt: qz iste qui dedit vsuras nihil recipiat vltra pecuniā suam: z p̄cipue qm̄ ille q̄ dedit vsurā ex h̄ non eēt dānificatus. Si autē notabiliter dānificatus esset ex carentia talis pecunie quā alio sibi restituit. nō video qm̄ vsurari⁹ ille teneat ad interesse. hec Sco. Et hec sententia verior esse videt.

Articulus secūdus de his qui sunt fauorabiles malo lucro: sed non dant ad hoc causam efficacē

Ecūdi principales in pximoz offensione sunt ipsi cōsentientes. s. q̄ dant offensionis occasiōne licet nō efficacem. Et hi etiā in triplici genere distingui p̄nt. Primi sunt q̄ dat occasiōnem rapinis. secūdi sunt qui dant occasiōnem furtis. tertij sunt qui dant occasiōnem vsuris: de qb⁹ p ordinē subiūgam⁹.

De his qui sunt p̄ticipes in rapinis non tñ dant in eis cām efficacem atqz de his subditis q̄ suis dñis obediunt in iusto bello. Ca. j.

Rimum autē offensores dici possunt qui dant occasiōnez rapinis. Nihilomin⁹ etiam sine illo fauore cōmitteret rapina vt cū quis gaudens de destructiōe aduersariorū: z bellū nō

Dñica. iiii. in. xl. quis restituere obligatur

fit iustum: ostendit lenicie signum de malis que inferunt illis: obloquitur: comendat impietates et crudelitates: incēdia et rapinas. Atque in cōi colloquio ad hōi exhortat. Nihilominus dñs ille ē q̄ mai⁹ damnū sit illis illatū: hi tales licet mortalit̄ peccēt nō tenent tñ ad satisfactionem tpalem: licet ad satisfactionē spiritualem merito obligent. Sicut de h̄ in sermone. xxxvj. ar. j. atq̄ in. c. ij. pleni⁹ apparbit. Quid si multi ad rapiendū concurrunt. nec aliquem habēt capitaneū supra se. Neq̄ vnus aliū amavit magis q̄ alius eum: sed simul cōueniunt ad rapinā. Ad hoc dicūt quidam q̄ quilibet solū. p̄ pte sua satisfacere obligat. Ita tñ q̄ eorū estimatio habeat: vt qui magis strēnu⁹ fuit ad malū et maior ē aduersarijs incussit timorē intelligat ampli⁹ obligatus. Scdm̄ autē Hostien. tutius atq̄ veri⁹ ē q̄ quilibet in solidū obligat⁹ intelligat: qz ad rapinam cōcordes fuerūt. S; vt hoc clarius innoscat distinguendū est s̄m Aug. et Ray. q̄ subditus mouens bellū p̄ dño sibi mandate. Aut credit bellū eē iustū aut iniustum aut dubitat. In primo casu cum credit esse iustū quia habet rōnē hoc credēdi: nō tenet restituere ea que accepit ab hostibus nisi s̄m edictuz dñi sui: neq̄ peccat nisi habeat corruptā intentionē. s. p̄ cupiditatē. odiū. vindictā et similia que ponunt. xxij. q. j. quid culpaf. In secūdo vero casu cū sit vel pbabilis credit: qz rōnem credendi habet bellū eē iniustū restituere obligat: quia tenet plus deo q̄ hoibus obedire. In tertio autē nō tenet: excusat enī ppter obediētie bonū: licet forte peccet dñs cōtra deū. xxij. q. j. quid culpaf: vbi bñ de h̄ Aug. ait. Scdm̄ autē Rob. si subditus a suo dño vocat ad bellū cōtra suū hostē mouēdū cōtra quē nō licet p̄pria autoritate pugnare. Si dubitat vtrū dñs ei⁹ autoritatē habeat ab eo q̄ pōt ei tribuere ptatem: obediēs excusat ppter obediētie bonū: sic Aug. in palle. c. ait. Et s̄lter de alijs causis ex quib⁹ bellū ē iustū siue iniustū. Scdm̄ tñ Hostien. tunc talis subditus excusat: qñ q̄stū potuit inquisitū et peritiores cōsultū: et tñ semp dubi⁹ in se remansit. Alioqn̄ tanq̄ affectator ignorantie sic nec exp̄s scie puniet: extra de clamde. despon. cū inhibitiō. s. si quos x̄o. Neq̄ excusat timore icurrēdi aliquod tpale damnū. xxxij. q. v. itane. Cū etiā autoritas iuris vel iudicis req̄rat ad hoc q̄ bellū sit iustū: merito dici pōt q̄ vbi autoritas iudicis habet: etiā si iudex errauerit: ad pugnādis tñ p̄sciam satis est: et in h̄ ca-

su potest habere locum dicta distinctio in cōscientie foro. Secus in cōtētiofo vbi error de regere tempore suo. Hec Hostien. S; sicut ait Rob. nō sic excusant stipendiarij siue cognati siue amici iniuste p̄dicto mō indicētes bellum cum non sint subditi eius. Neq̄ excuset eos obediētie bonū. Neq̄ se committere debēt discrimini in p̄iudiciū alterius ptis. xiiij. q. v. deniq̄ vbi Amb. ait. Deniq̄ si nō potest alij subueniri nisi alter ledat: cōmodi⁹ est nēmine iuari q̄ grauari alter. Sed qd̄ de mercatore in Francia existente: qui venecias maliciose scribit q̄ merces quedā lōge plus sibi q̄ venecijs valeant: cū tñ mendacuz scribat vt venientes se ad man⁹ mercatorū aliquorum quos ip̄e odit cū damno eorū illuc suas transmittant merces. Quod illi verum eē credentes cū multo dāno suo illuc transmittunt eas. Nūquid talis deceptor in cōscientie foro satisfacere obligat: cū quodāmodo det occasione primi sui damno. Dicendū q̄ talis mortalissime peccat: non tamen obligat ad satisfactionem. Cui⁹ ratio est: quia tales illius lras recipientes eis credere minime tenebant. imo iniuste egerunt recipientes lras illas si directe nō erant eis. Alij tñ dicunt et forte meli⁹: quia les restituere obligant.

De his qui furti diuersimode participes fiunt: licet ad hoc non dent causam efficacem: et de his qui aliorum impediunt futuram utilitatem vel fructum.
Capitulum scdm̄.

Secundi quoq̄ offensores etiam dici possunt qui furti occasionem prestant de quibus idem dicendum est: sicut in precedenti capitulo de raptorum fautoribus dictum est. Sed quid si ego impedio aliquem ne aliquod beneficium consequatur: vel si cuidā empturo equū vel castrum ego dissuasorij verbis anteq̄ facta sit impedio huiusmodi emptionem. Aut si alicui cui testator vult sua bona vel eius partem legare vel dare impedio legare vel dare nunquid teneor ex hoc aliquid restituere sibi: quamuis etiam hoc a me maliciose sit factum cum videar quasi furtive proximo meo damni prestare occasiones. Ad quod dicēdū s̄m Thomam. secunda. ij. q. lxxvj. q̄ aut talis

impediuit eum iuste: vt si intendēs honorem
 dei vel vtilitatem ecclie procuret q̄ def alicui
 digniori: tunc in nullo tenetur. Aut impe-
 diuit iniuste: puta si intendebat nocuentū
 illius p̄pter odiū vel vindictā t̄ h̄mōi. Et tūc
 si ipedit ne def digniori: dico q̄ anteq̄ firma-
 tum sit q̄ def ei tenet̄ quippe ad aliquā recom-
 pensationē pensatis conditionibus p̄sonarū
 atq̄ negociorū. Nō tñ tenet̄ ad equalē: q̄ ille
 nōdum fuerat adeptus: t̄ poterat multiplici-
 ter impediri. Si x̄o impedit ne def postq̄ iā
 determinatū est q̄ def pcurās indebite reuo-
 cari: tenet̄ ad restitutionē equalē s̄m suam fa-
 cultatem. Et idem iudicium est de eo qui im-
 pedit aliquem a consecutione cuiuscūq̄ mu-
 neris quod honeste recipet. **Hec Tho. Richar.**
 quoq̄ in. iiij. di. xv. circa hoc distinguit: quia
 aut homo facit hoc intentionē damnificādi ali-
 um aut consulendū p̄prie vtilitati. Primo au-
 tem si hoc facit intentionē damnificādi aliū:
 tūc q̄uis nō teneat̄ ad restituendū valorē
 b̄ficij eo q̄ nō est equalis valoris h̄re bonuz
 in actu: t̄ esse p̄prie h̄re. maxime q̄m impediri
 p̄t. Tenet̄ tñ ad int̄eē ip̄i damnificato ad
 arbitriū boni viri. Secūdo aut̄ si hoc fecit in-
 tentionē consulēdi p̄prie vtilitati: nō tenetur
 ad aliquā restitutionē si b̄ficiū illud pcura-
 uit p̄ se p̄ viam licitam t̄ honestam. Ad q̄des
 exemplo patere potest. Nam si p̄scindo ve-
 nas in fundo meo p̄ quas diriuabam aqua ad
 alterius puteū: t̄ hoc intentionē illi nocēdi:
 teneor sibi ad restitutionē illi damni. Si at̄
 hoc absq̄ fraude int̄eēdēs cōsulē vtilitati mee
 v̄puta quia mihi multū vtile est facere murū
 nec potest fundamentū p̄ueniēt̄ fieri sine p̄-
 dictarū venarū p̄cissione: tūc nō teneor ad ali-
 quam restitutionē: quia tūc iniuste nō dam-
 nifico eo q̄ ius habeā faciendi vtilitatem me-
 am in fundo meo. f. d. aqua plu. ar. l. si in eo
 t̄. l. p̄cul. in si. ff. de dā. infec. ff. de noui ope-
 ris nū. l. ij. Et sicut dicit̄ de Reg. Ju. Nemo
 damnū facit nisi qui id facit qd̄ facere ius nō
 habet. Iste habet ius pcurandi sibi b̄ficiū
 seruatis circūstantijs iustis atq̄ honestis: h̄
 inie est etiā Scotus eadē distinctiōe. Alij aut̄
 dicunt p̄ regula tenendū esse: q̄ damnificatō
 in eo q̄ nōdum erat suū aut sui iuris nō est il-
 lud sibi necessario restituendū. Cui⁹ ratio est
 quia p̄ hoc nō abstuli sibi aliquid suum. Nec
 feci auferri: multo etiam min⁹ teneor ei quez
 impediui ne sibi p̄benda ecclesiastica tradere-
 tur. Aut cui ei absq̄ falsi criminis impositio-
 nes feci iā datā auferri p̄ eū p̄ quez iura cano-

nica t̄ diuina vere sibi potuit auferri. Sic p̄
 papam vel alios qui super hoc habeant po-
 testatem. Nam p̄o futuro tempore pro quo
 sibi auferitur nondum sic erat sua vel etiā sui
 iuris quin saltem diuino iure posset sibi au-
 ferri. Propterea ius illud potius est spiritu-
 ale atq̄ commune et a superioris potestate
 dependens: q̄ sit corporale et restituibile at-
 q̄ propriū possidentis. Si vero instetur q̄
 rusticū detinens violenter ne suas opas exe-
 quatur: tenetur ad salarium quod amittit: et
 similiter impediens piscatorem aut aucupez
 a captione piscium t̄ auium que sunt cōmu-
 nis iuris: nisi ratione ripe vel terre que sunt
 spiritualium dominorum seu communitarū
 tenetur eis ad damnum datum. Dicendum
 q̄ hec non sunt similia casib⁹ antedictis. Cui⁹
 ratio est: quia hoc casu auferitur rustico et au-
 cupi suus proprius vsus qui erat vtiq̄ sui iu-
 ris. Auferitur etiam fructus in eorum vsu ca-
 sualiter t̄ quasi seminalit̄ contentus. Impe-
 diuntur etiam ab his que eis cōpetunt de cō-
 muni iure. Hui⁹ sententię est **Giraldus odd⁹**
 Si quis vero arguat q̄ qua ratioē dans cau-
 saz predictorum damnorum tenetur resti-
 tuere damna: eadem ratione abscondēs ali-
 cui manus v̄l pedes tenetur ei restituere oīa
 temporalia que ex vsu predictorum membro-
 rum acquisisset si sibi nō fuissent abscisa. Ad
 quid enim amplius tibi teneor restituere fru-
 ctus quos ex tuo habuisses agro nisi me coo-
 perante illos perdidisses iniuste: q̄uis ego il-
 los non receperim fructus. Ad hoc quidem
 potest ex consideratione duplici responderi.
 Primo quia in his t̄ consimilibus multum ē
 attendenda approbata consuetudo omnium
 preteritorum atq̄ presentium t̄ precipue san-
 ctorum. Nam consuetudo talis magnaz vni-
 causalitatis habet in humano iure. Nam sic
 di. xij. ca. diurni scriptuz est. Diurni mo-
 res nisi legi sint aduersi consensu vtentium
 approbati legem imitantur. Non etenim re-
 peritur q̄ damna lucri quod fecissent trunca-
 ti t̄ excecati sic fuerint restituta t̄ debere re-
 stitui iudicata: sicut reperitur de superiorib⁹
 datis damnis. Secundo quia truncatio mē-
 btorum non aufert immediate causam lucri
 propinquam et quasi actualem: sed potius
 causam remotam et magis potentialem q̄
 actuaalem. Et ideo detruncator membrorum
 potius aufert posse seu potentia ad lucrādū
 q̄ auferat lucratiū factū seu actualit̄ cāz lucri
 nisi solū p̄ q̄to act⁹ nō actualit̄ s̄ potentialiter

Dñica. iij. in. xl. quod quis restituere obliga.

continebat in mēbris. Sicut autē rapiens pecuniam seu equū nō tenet restituere quicquid dñs p illa posset esse lucratus: sed soluz ea q̄ p hoc pbabiliter lucratus ē: ex eo q̄ iā erat actualiter ad lucra hmōi ordinat⁹ ⁊ dedicat⁹ sic s. iij. c. ar. primo dictū ē. Sic nec in pposito restituere obligat ea que posset eē lucratus. Si vero dicas q̄ ille truncatus iā erat lucris mechanicis ⁊ officijs mancipatus. Tūc oportet dicere q̄ truncator ei restituere obligatur q̄stū ponderat pbabilitas talis lucri. Aut q̄ sicut antea dictū est cōmunis consuetudo ipm de hoc restituendo excusat. Talis namq̄ cōsuetudo forte p̄p̄ea introducta ē: quia vt frequētius hmōi pbabilitas p tota vita truncari est nimis incerta: tantiq̄ ponder⁹ seu p̄cū q̄ vix restitui posset saltem a vulgi cōitate. Ad quid autē alicui⁹ mēbri truncator remaneat obligatus dicet infra f̄mone. xxxvj. ar. ij. ⁊ c. ij.

De his qui aliquos ad fenerandum inducūt: vel ad hoc eis denarios p̄stant. **Ea. iij.**

Ertij autē offensores insup dici possunt quidam qui vsurarijs aliq̄d patrociniū prestāt: nō tñ dant eis ad vsurariū lucrum causam efficacem. Verbi gr̄a. Quidā consuluit cuidā amico suo vt feneraret nihil ei gratis pecuniam mutuauit. vñ ille exerceret vsuras. Ad h̄ dicendum: q̄ de hmōi casu sunt diuerse opiniones s̄m Alex. lom. ⁊ xv. Quidam enī dicunt q̄ qui alios ad fenerandū inducūt qui feneraturi alias nō fuissent: insolidum restituere obligant. Si autē alias feneraturi erant: tunc minie obligant: nisi inq̄stū puenit ad eos. Alij autē et rōnabiliter moti dicunt q̄ in neutro obligant casu nisi inq̄stū puenit ad eos. Nec insup in duob⁹ alijs casibus: vtputa cū quis societate cōtrahit cum aliquo ad exercendum fenus: vel nisi quis vsurario pecuniam dat p lucro p̄cipiēdo. Adueniēt autē tales ad hoc sentiendum ppter d̄ram que est inter rapinam ⁊ furtū ex vna pte ⁊ vsurā ex alia pte. ⁊ penes voluntariū ⁊ nō voluntariū. Ex q̄ q̄dam d̄ra ortū habet: qui in his casib⁹ potior est conditio vsurarij q̄ raptoris vel furi. Nā in rapina ⁊ furto restituere obligat qui p̄stat ad hoc aliquo modo causam efficacē etiam si nihil pueniret ad eum: sicut de hoc in sequenti articulo plenius apparebit. Et hoc q̄ rapina ⁊ furtū contra volūtatem dñi p̄petrantur

Nō sicut in vsura vbi int̄uenit volūtariū mixtū. Propterea in rapina ⁊ furto iura spoliatis tribuunt actionē contra eos qui rapie ⁊ furto dederunt causam efficacē: licz ad eos nō puenerit q̄c̄q̄ de tali impietatis lucro. Ex p̄dictis igit̄ patet primus articulus ⁊ secūd⁹: vbi sufficienter ostensum est quo ad p̄dictos duos articulos quis restituere obligat. **Q**uod intelligere nobis memoriter retinere atq̄ ope adimplere largiri dignet̄ dñs noster iesus xp̄s Qui cū patre ⁊ spiritu sancto viuūt ⁊ regnāt deus in secula seculorū Amen.

Dominica infra diem: quis etiam restituere obligatur: et specialiter de his qui in alienis damnis prestāt causam efficacem: et quomodo quilibet eorum in solidum restituere obligatur. **Sermo. xxxiij.**

Equebatur eū

S multitudine magna. Iterum Job. vi. c. Jam igit̄ sufficienter tractatis duobus principalibus articulis hui⁹ prime religiositatis que est quis restituere obligat. Jam ad discutiendum tertium descendamus qui talis est s̄m regulas in principio p̄cedentis sermonis datā. **Q** sunt quidam qui in damnis dant causam efficacē id est. sine qua verisimiliter p̄sumi pōt q̄ tale damnum nō cōtigisset. Iuxta quod scriptum ē extra de iniur. ⁊ d̄p. da. c. si culpa. vbi dicit. Qui occasionem damni dat damnum dedisse videt̄. Quod verbū s̄m p̄dictū sensum intelligendum est. Et s̄m hunc intellectū omnes tales coopatores taliter p̄stantes causam efficacem insolidum restituere obligant. Tenent inq̄ nisi p reliquos coopatores iuxta p̄positionem sue coopationis restitutio fiat. Et si tota fiat ab vno. s. de omni damno incōmodo expensis ⁊ interesse. Tunc s̄m Sco. ⁊ hosti. quilibet alius cooperatoz tenebitur ei ad tñ q̄stū sua parcialis coopatio partialiter ⁊ p̄portionabiliter satisfacere obligabat. Item s̄m Tho. si principalis in facto soluit omnes alij scz qui fuerunt ab eo inducti ad faciendum damnum liberati sunt. Insup notandum est q̄ si homo non est coopatus in totum sed solum in aliquā ptem nō tenetur restituere nisi tantūmodo illam partem. Et s̄m Raymun.

ille cui sit satisfactū est q̄tū ad conscientie fo-
rum p̄or̄t debet cedere actionē illi qui totum
soluit: nō quidē ab vno exigat totū nisi forte
a p̄ncipali damnificante: sed nō a singulis p̄-
tialiter et p̄portionaliter perat. Hostien. autē
huic sentētie in aliquo p̄tradicit et bñ: quia ex
tali cessione agi nō possz cū sit secretū. S; alij
cum ei sint obligati sunt efficaciter inducēdi
q̄ satisfaciāt illi cum negociū eorū vtilit̄ fuit
executus. Et sic iterū intelligi potest v̄bum p̄
allegatū. s. Sequebat̄ eū. s. auaricie vel exter-
minij demonū multitudo magnavicz currē-
tium ad infernū nisi p̄niam agant: quia. s. in
damnis dant causam efficacem. Multiplicit̄
aut̄ possunt hoies in damnis coopari dando
cām efficacē rapine: furto atq; vsure. Sed di-
missis his q̄ dāt cāz efficacē vsure p̄ sermone
sequenti: solū de his qui solū p̄stāt causam effi-
cacem rapine et furto diuersos quaternarios
distinguantur.

Qui rapinis et furtis dāt cau- sam efficacem. Ca. i.

Primus quaternari⁹ sit de his qui
dāt cām efficacē rapinis et furtis.
Primo auxilio siue facto. secundo
scripto. tertio cōsilio. q̄rto statuto
Primo quidē auxilio siue facto: vñ si quis ra-
pinam dissuasit nec aliud rapuit: sed tm̄ cum
raptoribus iuit vt p̄sonas rapiētū liberaret.
Talis in q̄ restituere si tenet nisi forte raptor
nullatenus iuisset si comitatū alteri⁹ non ha-
buisset. Nam in casu isto semp̄ tenet: quia et si
verbo dissuaserat: tm̄ facto et auxilio opem p̄-
stāt: hoc fm̄ Innoc. et Hostien. extra d̄ homi.
c. sicut dignū. in p̄ncipio. Idē quoq; si multi
cōcomitari sunt aliquos ad rapinā seu deua-
stationem bonorū: siue ad defendenduz eos
ne ledi possent: vel ibant vt aduersarios cō-
pescerent si vellent p̄hibere rapinā seu vasta-
tionē. Tales in q̄ fm̄ Innoc. et Hostien. vbi
s. in foro cōscientie nō tenent nisi de ea rapia
quā q̄libet fecit vel q̄ eorū auxilio facta ē. vñ
si multa alij raptores p̄ncipales rapuerunt et
destruxerūt sine istorū auxilio licet hi cū illis
p̄comitati sūt: i nullo tm̄ isti tenent: qz nec ip̄o-
rum facto nec cōsilio rapinā vel vastum prin-
cipaliter fecerūt: nec tenent in q̄ nisi de ill̄ dā-
nis que facta nō eēt si tales nō iuissent cum
eis. Nam tūc tenent in virilem portione si co-
ruz fauore alij rapuerunt. Et in hoc apparet
diuersitat̄ ratio inter auxiliū et cōsiliū: qz au-
xiliū restringit solū ad illa quib⁹ auxiliū dāt
cōsiliū nō extendit ad omnia dāna q̄ vigore ta-

lis cōsiliū data sunt. Tenent etiā si aduersa-
riū crederēt q̄ illi in auxilium raptorū venis-
sent: et p̄pter hoc rapinā defendere nō aude-
rent. Idem quoq; de illis fm̄ eos vbi s. Dicē-
dum est qui pacificandi causa vadunt nisi b̄
significent aduersarijs: quia alias rapine vi-
derent p̄stare cām efficacē: cū illi timore eorū
suas res nullaten⁹ defendere ausi eēt. Que-
ri etiā p̄t vtrū ille qui habet iustū bellū satis-
facere teneat̄ damna que aduersarijs suis p̄
incēdia fecit aut effraturas: aut p̄ arborū et
vinearū incisiones. et cōsimiliū. Ad q̄ dicē-
dum q̄ talis de illis damnis nō tenet que in-
tulit bona fide a quib⁹ cōmode nō potuit ab-
stinere fm̄ industriā et cōsuetudinem p̄rie pu-
gnantiū bona fide. Si quis tm̄ crassandi aio
et maliciose intulit seu fecit: cū alias sibi cōmō
de consulere posset tenetur et computabunt̄
illa damna cum damnis sibi et suis dat̄ et ho-
stibus eius vsq; ad quātitates cōcurrentes:
et de eo q̄ supercreuit tenet satisfacere illis q̄
bus intulit damna. Secūdo aut̄ dat̄ q̄s dam-
no p̄rimi causam efficacē sc̄p̄o: vt puta si pro-
pter falsum testimoniū seu aliud instrumen-
tum vel p̄pter aliam scripturā falsam seu fal-
sificatum in libris mercantiarū seu aliorū fa-
ctoruz quis damnificet iniuste: ille qui sc̄ptu-
ram falsificauit in solidum satisfacere obligat̄
vt in. l. j. ff. de mḡa. cōue. cōtor. l. q̄ tablas. ff.
de furi. Tertio quoq; dat̄ quis causam effi-
cacem cōsilio: vt cū quis p̄stāt cōsiliū ad ra-
pinam et furtū. Aut cū quis dat̄ cōsiliū q̄ ho-
mo nō restituat aliena: vel quocūq; alio mō i
confessione seu in iure ad p̄rimi damnū con-
siliū p̄stāt sine quo cōsilio talia nō fiebant.
sūt in solidū satisfacē obligat̄. ar. a sili. et d̄ sen.
exco. c. nuper. in glo. Loco. Richar. potissi-
me quoq; obligant̄ in solidū q̄ aliq̄ que veni-
unt in p̄rimorū damnū deliberāda cōsilijs
anteponūt: si nō sint cōsilia dñorū seu ciuita-
tum seu aliquorum officiorum. Quarto etiā
dat̄ quis causam efficacē et hoc statuto de fa-
cientibus statuta grauiā siue leges iniquas.
Aduertendū est q̄ si sint contra ius naturale
quod in lege et i euangelio continetur ip̄o iu-
re non tenent di. viij. qui cōtra mores. xxxij.
q. viij. flagicia: vt de vsuris nō repetendis vel
iuramētis nō seruandis. extra de iureiurā.
contingit. et c. se. lib. vi. Inno. extra de imu.
eccle. quia pleriq; in fi. Tales etiam condito-
res talis statuti vel legis: et eorū heredes fm̄
Durandum tenentur ad totum id damnū
quod sc̄z ex illis statutis et legibus damnifica-
tis contingit. Similiter omnes predicta sta-
p

Bñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

tura et leges seruantes fm eum tenentur restituere omnia illa que occasione obseruationis earum facte per eos alij iniuste grauati sunt. Idem est si laici talia statuta cōdant in p̄iudicium ecclesiarum: extra de consti. que in ecclesiarum. r. c. ecclia: et obligant in solidū illi qui induxerunt cōditorē ad talem legem cōfirmendam statutarij et eorum heredes cōsiliarij scriptores iudicantes et ea seruantes vel exequentes: et delere tenent: extra de sen. excōi. nouerit. et c. grauē. et de vsuf. ex ḡui. in de. Obligantur etiam vicarij et alij officiales qm̄ ipozū ptās et capitane⁹ aliquid iniustū faciunt: nisi ipsi cōtradican̄t aut resistāt: vt. l. qm̄. l. ij. de appella. et Bal. hoc ibi firmat. Idem etiā est si fiat cōtra ius positiuū ad paupes opprimēdos et iusticiam impediendā. ex de imu. ecclie. quia nō nulli. r. c. qm̄. et se. h̄ec Raymū. et Hostien. i. summa de condentib⁹ leges iniquas. Item omnes cōdentes statuta cōtra ecclesiasticā libertatem et scriptores eozū: et ptātes. cōsules. rectores: et cōsiliarij lo eozū vbi talia statuta siue p̄suetudines edite sūt. v̄l obfuate: et qui ea fecerint obseruari: et qui iudicauerint fm ea vel in publicā formā redegerint iudicata ipso facto excōmunicati sunt. ex de sen. excōi. nouerit. r. c. grauē. Sal ad hoc faciūt que dicuntur infra fmone. xxxv. ar. ij. r. ca. ij. §. j. r. iij. Cōtra autē hm̄i leges cōdentes l. a. x. p. clamat di. Te qui condūt leges iniquas. et scribentes iniusticias scripserūt vt opprimerēt in iudicio paupes: et vim facerent cause humiliū populi mei vt essent vidue preda eozum: et pupillos deriperēt: et cetera mira.

Secundus quaternarius de eodem. l. a. ij.

Secundus quaternari⁹ est de his q̄ etiam damnis aliorū dant cāz efficacē. Primo iussioe seu p̄ceptoe. sc̄do cōminatione. tertio detractione. quarto adulatione. Primo quidē iussioe seu p̄ceptione. Ille nempe qui iubet fieri: prior et principalior cā est q̄ executor p̄cepti. et p̄ cōsequens plus influit: ex quo quidem plus obligatur et fortius. Ad hoc. r. j. q. iij. c. iulianus. r. c. si is qui p̄est. Secūdo cōminatione. sc̄. cuz quis verbis et modis cōminatorijs inducit alium quem ad inferendū damnū quod aliter non dedisset. Tertio detractione vel diffamatioe vtputa cū quis dicit aliquē spoliatioe dignū et cōsimilia: atq; detractione inducit tyrānos siue regentes siue potētes aut quoscūq; alios ad inferendum alteri damnū sine q̄ detractione non fuisset illatum damnū. La-

les inq; satisfacere obligant. Quarto adulatione. sc̄. sine qua tale damnū non fieret: vt cum quis laudat malefactorē quasi strenuū p̄pter quod ille ad damnificandū mouetur: talis inq; ad nocumentū prestat causam efficacem: quia vim habet cuiusdam consensus. Ad hoc. xcij. di. si inimicus est ipse circa medium.

Tertius quaternarius de eodem. l. a. iij.

Tertius de quaternari⁹ est de his quodq; qui dant cām efficacem aliorum damnis. Primo falsa aduocatione seu p̄curatione. secundo falsa sententiatione. tertio falsa accusatione seu denūciatione. quarto falsa testificatione. Primo quidem falsa aduocatione seu p̄curatione: cum. sc̄. aduocatus vel procurator cām iniustā defendit. Unde fm̄ Raymundū tenet ad restitutionem oim̄ que illi cōtra q̄s aduocabat p̄pter illi⁹ patrociniū iniuste amiserunt seu damnificati fuerūt. Vñ si p̄pter cauillationē suā abstulit aduersario cām bonā vel etiā si ipm̄ grauauit sup̄fluam dilationem petendo: v̄l allegando falsum cōtra cōsciam vel faciendo cauillosam positionem: aut instruendo falsum testē siue instruendo clientulum de negando veritatem aut p̄caci vociferatione impediendo p̄cessum quod quidē fieri potest: sicut patet. v. q. iij. in loco. iij. q. vij. si quis adeo. In omnibus his et cōsimilib⁹ aduersario tenet ad interesse nō solum criese sed etiā iuris. Nam tenet ponere p̄tem iniuste oppressam in statu sui p̄mi iuris. Aduertendum tñ fm̄ sc̄m̄ Tho. ij. q. lxxj. q. aduocato defendenti cām iustam licitū est prudenter occultare ea quib⁹ impediri posset p̄cessus eius. Nō tñ est licitum ei vti aliqua falsitate. Secūdo falsa sententiatione. Talis tamen sententiatio tripliciter fieri contingit: aut malicia: aut ignorantia. aut metu: sicut patet. r. j. q. iij. c. quattuor. ij. q. j. in p̄mis. Primo fit malicia: puta p̄ cupiditatē. odium. vel amorem. et tūc si causa est ciuilis: tenet ad restitutionem damnorū et puniē in triplo. Si autē est criminalis restituit damna et cōfiscationem patit̄ totius substantie sue: vt in auc. vt litigā. i. exordi. liurent. §. si quis aut. Secūdo p̄ ignorantiam vel imprudenciam: tunc punitur ex quasi delicto arbitrio iudicis: sed non in solidū. l. si. ff. d. va. et extraordi. cog. et insti. de obli. que ex q̄i. delic. in p̄n. et hoc ponit Jo. an. in. c. c. c.

eterni tribunal in verbo cōdemnam⁹. extra de sen. r. re. iu. in. vj. Tertio fit per metum: r tunc si cadat in constantem virū peccat mortaliter: sed non tenetur ad restitutionem nisi tempore accepti officij vel cōmissionis dubitās esset de inferendo metu: quia tūc non excusatur a restitutione damnoruz. Nam si quis timore cupiditate vel odio vel amore vel alias iniquā sententiam tulit ad plenariam restitutionem faciendam tenet leso. xj. q. iij. quattuor. r. q. j. in primis. Sed quid de illo p quo iuste sentētia lata ē. Nunquid restituere obligatur? Dicendum fm omnes doctores: q si habuit malam cōscientiā dum pendebat litigiū restituere obligat: neq sententia eū defendit sicut dicit de p̄scrip. extra de p̄scrip. c. si. vel si p falsos testes: vel falsa instrumēta vel falsas allegationes sciēter obtinuit tenebit in perpetuum: vt habet in. l. j. C. si ppter fal. alle. Sed si aū sententiā nō habuit cōscientiā malā sed postea: r nō appellauit: sentētia ipm defendit vt notat Hostien. in summa de sententia. ex. c. c. ij. in fi. Et idē de p̄scriptione completa dicunt Bern. r Hostien. extra de p̄scrip. vigi. lanti. nisi haberet cōscientiā remordentē quā remouere nō posset: quia tūc restituere obligat. extra de symo. p tuas. l. ij. Theologi vō dicunt r bñ: q etiaz post p̄scriptionem v̄l sententiam si habet vel incipit habere conscientiam q res fuerit aliena restituere obligatur de quo p Bar. in c̄uaganti ad reprimendaz in verbo p denūciationē r p Bal. in auc. ad bec. C. de vsuf. Et hoc exp̄sse p̄bat insti. de excep. §. Item si in iudicio. r hoc tenet Innocē. extra. de imu. eccle. quibus pleriq. Sed ibi distinguit de p̄scriptionibus an sit exceptio odiosa: vt in macedoniano. ff. ad mace. l. j. tunc tenetur restituere: aut fauorabilis r tunc nō tenetur. Tertio falsa accusatione seu denūciatione: de quibus quidē tenendum est. q si calūniose hoc opati sunt tunc tenent ad damni dari restitutionem: r sunt grauiter puniendi: vt notat ex de calūp. c. vlt. Sed r tenentur penitentiam agere si ad hoc ex odio processerunt: quia ex charitate hoc pcedere deberet. rxiij. q. v. prodest. Quarto falsa testificatiō: si em̄ p dictū falsorū testium aliqua pars amiserit causam suam. tenetur restituere totum damnū ei qui damnificatus est. ar. xvij. q. iij. si quis in atrio. rxiij. q. v. non sanc. ij. q. j. notū sit. Quidā tñ circa hoc distinguūt dicētes: q si testes fuerūt diligenter examinati et falsum testimonium scienter r voluntarie tu-

lerint: tenentur sicut dictum est. Si autē nō fuerint diligenter examinati: licet mortaliter peccauerint: quia fecerunt contra preceptuz dei r insup quia sunt piuri: tamē ad restitutionem non obligantur quia si diligenter examinati fuissent forte dixissent veritatē vel eorū falsitas paruisset.

Quartus quaternarius etiaz de eodem. Ca. iij.

Quartus quoqz quaternari⁹ sup addendus est de his qui etiā alienis damnis dant causam efficacē

Primo non defendendo seu preseruando. secundo non obuiando. tertio nō manifestando. quarto iniuste grauando. Primo inqz non defendendo: vñd si quis ex officio suo tenetur a damno alterum defendere vel preseruare: non tñ si ex malicia: verumetiam si ex notabili negligentia vel incuria aut impicia officio suo notabiliter indebita contingit illum damnificari cui sic tenetur totum illud damnū restituere obligatur. Verbi gratia sunt quidam qui ex assumpto officio tenent pupillos r viduas: hmoi etiaz sunt dñi qui cum redditus dominij habeāt ex officio tenentur subditos suos tueri. Stipendiarij etiam qui ex officio obligantur defendere eos a quibus in bello iusto stipendium habent. Ad dñi r corporū r animarum r maxime confessores ignari r negligētes notarij qui nesciunt condere instrumenta: vñd multi perdunt iura sua: iudices r assessores q ex ignorantia vel incuria iniustas proferunt sententias. Procuratores r aduocati qui ex eisdem causis amittunt causas iustas atqz cōsilia dātes. his etiaz possunt anumerari: Insuper naute r architectores r consimiles omnes. Tales inqz si ex eorum impericia vel negligentia quidem damnificantur satisfacere debent. Cuius ratio triplex est. Prima quia tenentur talia precauere. Secunda qz vnusquisqz tenetur sufficienter scire r exequi diligenter artem quā proficetur: maxime quando vergit in periculum alterius error suus. Tertia quia eorum impitia r negligentia habent quandā efficacem causalitatem damnificationis illozum: iuxta modum quo priuatio est causa priuationis: q etiam talis ignorantia seu negligentia non excuset: patet extra d. iniuf. r dam. da. c. si culpa. r. j. q. j. quicquid. Quid etiam de custodibus: qui etiaz eos nō

Dñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

accusant quos reperiunt per ciuitatem euntes contra statutum post campanam sonum: quod scilicet condemnandi essent ad solum eorum verbum: Dicendum quod si tales hoc iurauerunt et transgressores negligunt accusare peiuri sunt et grauissime peccant: quia iustum erat statutum. Non tamen tenentur soluere statutam penam quam transgressores incurrere merebantur. Ratio est: quia nondum contra offendentes erat sententia lata. Cum nullus soluere obligetur sententiam antequam iuste sit lata de iure: sicut latius dicitur in sermone. xxvii. arti. iij. et c. ij. Si vero tales custodes aliquid inde lucrantur tenentur pauperibus erogare. Si tamen videant fieri damnum et non reclamant potissime quando de tali custodia salarium habent: de suo proprio satisfacere obligantur: et si a damnificatis aliquid acceperit debent pauperibus dispensare. Idem pro omnia dicendum est de his qui ex officio possunt ad custodiam vinearum: atque possessionum et eorum officium predictis modis iniuste agunt. Secundo non obuiando. scilicet malis et proximorum damnis. Et hoc quando homini de iniuria constat et obuiare potest: et sibi ex officio competit et incumbit. Sicut competit dominis et multis officialibus: et secundum Scotum tale obuiare intelligi habet: quando esset ad bonum rei publice et sine periculo proprie persone. Tales inquam non obuiantes in solidum restituere obligantur. Unde lxxxvj. di. c. facient scriptum est. Negligere cum possis perturbare peruersos. nihil aliud est quam fouere: nec caret scrupulo concessionis occulte qui manifeste facinorosi desinit obuiare. Si tamen ad hominis officium non spectat: et malis seu aliorum damnis cum possit non obstar: sed mortaliter peccet: quia non diligit proximum sicut seipsum. non tamen satisfacere obligatur. Insuper quis ad hominis officium pertineat et vergeret ad rei publice malum seu euidentem proprie persone periculum immineret: tunc non obuians: nec satisfacere tenetur nec in super ex hoc peccaret si obuiare in corde paratus esset quando predicta non impediret. Insuper est notandum: quod si quis capitaneus multos stipendiarios habet ad restitutionem tenetur de omni damno quod inferunt iniuste subditi sui si obuiare potest et non facit: ut tenet Ly. in l. quoniam multa facinora. C. ad l. Jul. de vi. Tertio non manifestando. Et hoc secundum Scotum. cum quis requisitus in iudicio ut sententialiter res furto sublata vel aliter iniuste

detenta posset restitui domino suo: et tamen veritatem dicendo non imminet sibi periculum status seu persone sue. talis inquam non manifestando omne damnum quod inde sequitur lesio satisfacere obligatur. Ad hoc extra de furto. c. qui cum fure. et xi. q. iij. quisquis. Ex his patet quod negans in iudicio testimonium prohibere in alterius detrimentum ei ad restitutionem recepti damni obligatur est. Unde secundum Bal. in l. presbyteri. C. de epi. et cle. Non solum falsus testis est ille qui loquitur falsum. sed et qui veritatem nouit. tacet cum interrogatur: quod optime in textu dicitur. l. probatur. Quatio non iuste grauando: ut puta quidam dominus seu communitas commisit cuidam ciui imponere quaedam certam collectam super subditos suos: secundum cuiuslibet facultatem: hic autem aliquid leuians quosdam amicos suos reliquos iniuste grauare necesse est. Talis inquam qui scilicet alleuiat eos citra valorem rerum suarum tenetur de illo damno satisfacere lesis si eos reperire potest: et quicquid inde lucratur est pauperibus dispensare. Si autem reperire non potest lesos: debet omnia predicta pauperibus erogare.

Quintus quaternarius ad idem Capitulum. v.

Quintum quoque quaternarium subiungamus. scilicet etiam de his quod dant furtis et damnis causam efficacem. Primo receptione. secundo conseruatione. tertio ne reddatur impeditione. quarto emptione. Primo autem quando quis predictis dat causam efficacem receptione. scilicet quando damnificans receptum habet ad illum sicut ad prestantem patrociniuum ad proximi nocumentum et damnum quod aliter non daretur. Ad hoc. xi. q. iij. qui consentit: ubi dicitur: Qui consentit peccantibus et defendit alium delinquentem maledictus erit apud deum et homines et corripietur increpatione seuerissima. Et subditur. Si quis peccantem defendit acrius quam ille qui peccat coerceatur. Secundo conseruatione res sua a domino reuoluntate non possit: quia tunc talis conseruans tali domino dat causam efficacem et per consequens satisfacere obligatur. Tertio furti vel rapine ne reddatur impeditione. Quod maxime contingere solet vxoribus raptorum et furum quod

immoderatis expensis ultra receptas dotes maritos ad restituendum faciunt impotentes: et sic de consimilibus. Quod intelligi habet: sicut patet infra sermone. xxxix. arti. j. c. ij. circa principium ubi loquitur de rebus habitis ab usurario. Quarto furti vel rapine emptione. Circa autem talium emptionem distinguendum est: quia aut homo ea emit mala fide aut bona fide. Primo autem si emit mala fide: etiam est iterum distinguendum: quia aut sciebat et credebatur esse rapinam. aut non probabiliter credebatur esse rem iustam: aut hoc nihil cogitavit. Primo autem si sciebat et probabiliter credebatur esse rapinam: tunc sex modis grauat empor. Primo quia semper rem restituere obligatur. neque liberatur vendendo vel qualitercumque alienando: neque amissione vel morte rei. neque si auferatur violenter aut inscienter de usu cadat seu quocumque alio interueniente casu quin restituere teneatur precium sicut infra patebit: unde emens furtum semper tenetur de casu fortuito. nisi in vno casu: puta si rem domino tempore et loco congruo obtulisset: et ille recipere nolisset. tunc quidam emptor purgasset moras. ff. de condi. fur. in re furata. Secundo quia tenetur restituere omnes fructus perceptos: et qui intermedio tempore percipi potuerant extra de restitu. spolia. grauis. Et secundum Raymundum intellige fructus qui super sunt deductis expensis illis que fiunt gratia fructuum querendorum congregantur conseruandorum que deducuntur tam a male quam a malefidei possessore. ff. de peti. here. l. si a pre. Tertio quia restituenda est secundum optimum eius statum. Puta si tempore sue emptionis vel venditionis sine intermedio tempore plus valeret: iuxta illud preceps restituendum debet. extra de restitu. spoliato. grauis. Ubi de hoc. et ff. de condi. fur. in re furtiua. ff. de rei vendi. l. si nauis. §. generaliter. et ff. de furti. in re furtiua. Hoc tamen intelligendum est secundum quosdam quando res non habet. Sed si res habetur dicunt sufficere que restituat eque bonam sicut erat quando fuit ablata. Item secundum Raymundum si res melior facta est postquam illam alteri vendidit tenetur etiam ad restitutionem plurimi. ff. de condi. fur. l. in re furtiua. Et hoc intellige de secundo tertio ac ultimo emptore malefidei. Quarto quia non potest a domino rei reperere precium quod de re dedit postquam deprehendit rem esse ipsius. C. de fur. l. in ciuile. Neque potest se defendere ratione statuti

super hoc editi: cum tale statutum sit contra deum. viij. dist. qui contra. xxij. q. vij. flagicia. Quinto quia non potest agere contra venditorem de precio sibi dato: obstat enim sibi turpitudine sua: et hoc nisi expresse caueret. x. q. ij. hoc ius. C. de rei vendi. si mancipium. Secundum tamen Alexandrum de halis in quarto talis potest rem emptam restituere vendenti ut recipiat precium quod de illa dedit. Magis enim potest sibi providere quam alij: debet tamen inducere furem ad hoc ut restituat eam christo domino rei. Sexto quia perdit expensas suas voluntarias. Nam talis contractando rem alienam furtum committit: et fur semper in mora est. L. de fur. l. ij. et ff. de conditi. fur. l. si pro fure. Et secundum hoc equus furto sublatus quantumcumque et quantumcumque expensis a fure melioratus restituendus est. Quibusdam tamen et satis discrete apparet: quod licet in foro seculo iudicio et ciuili: sicut dictum est equus talis est taliter restituendus. Tamen de quidditate naturalis iuris et conscientie bone videtur dicendum: quod iste restituere debeat inter esse rationabilium expensarum per quas equus melioratus est. Nisi pro quanto ciuile iudicium esset inflictum furi illi in penam. Idem quoque de consimilibus dicendum esse videtur. Concordat Raymundus. Secundo autem si rapine emptor non probabiliter credit rem esse iustam cum precedentibus in predictis sex sociandus est. Verbi gratia. Fuit ductus ignorantia iuris vel ignorantia facti. Ignorantia iuris. scilicet quia licet tunc crederet esse raptam: non tamen credebatur quod illam emere esset peccatum. et talis ignorantia non excusat. Nec etiam excusat ignorantia facti crassa et supina: ut puta cum quis tempore belli emit a quodam stipendiario calicem et missale vel paramenta et consimilia. Propterea omnes tales in foro conscientie restituere obligatur. ar. extra de de. excom. mini. aplice. xij. q. ij. que etiam humanis. xvj. q. j. si cupis. Tertio autem si de hoc nihil cogitat: et hoc propter fatuam ac temerariam simplicitatem in foro conscientie etiam satisfacere debet. Hec secundum Raymundum et hostien. Idem quoque dicendum est si de hoc dubitabat: quia securior preseligenda est secundum Alexandrum de halis. Secundo autem si emptor emerit bona fide: et tunc est etiam distinguendum: quia aut predictam emit ut eam domino satisfacere possit aut se pro comodo suo haberet. Primo inquam ut eam domino redderet scilicet recepto pre-

Dñica. iiii. l. xl. quod quis restituere obligatur

ciò & interesse suo cum alias dominus rem eam nullomodo recuperare posset vel saltem non tam faciliter rehaberet. tunc cum vitilif gesserit negocium domini rei. Ideo totum poterit recuperare precium & interesse suum: & si res sine culpa sua amittatur vel perire contingat tunc non tenetur. Et breuiter quicquid sibi adest ex illa re ut pensio merces fructus vel simile restituere obligatur. Et quicquid sibi abest ut precium moderate expense repetere potest: vel cum eo quod ex ipsa re sibi aduenit usque ad concurrentem quantitatem poterit merito compensare. Si autem talis emptor postquam fecit diligenter inquiri non potuit reperire cuius res erat: tunc quicquid res illa valeat ultra id quod emptori ipsi deberetur pro anima illius cuius extiterat res pauperibus eroganda est. Consulendum est rei secundum Raymundum: quod hoc publice fiat: ut omnis suspitio euetur & sic liberatus est: quia in hoc illius negocium vitiliter gessit. ar. xij. q. ij. quattuor. Sans concordant Hostien. & Raymundus. Secundo autem modo rapinam emit. scilicet ut pro comodo suo haberet: & tunc si probabiliter non credebat rem illam fuisse raptam: ut quia omnes vicini vel maior pars ita credebatur neque aliud verisimiliter exterminari debebat. Tunc hec bona fides quattuor sibi confert. Primo quia durante bona fide & conscientia non decepta rem illam restituere non tenetur. Sed si postea nouerit rem illam fuisse raptam. quia bellum credebat iustum & reperitur iniustum: tunc restituere obligatur. C. de fur. l. ij. Tenetur etiam extantes satisfacere fructus: de consumptis autem non tenetur propter bonam fidem: ut. l. fructus. & l. si ex diuerso. §. si. ff. de rei vendi. Secundo quia potest rem vendere & alienare bona fide durante. Sed si aliquid quod lucrum ex venditione rei consecutus est debet illud restituere domino venienti. ff. de condi. inde. l. naz & hoc natura. Tertio quia non tenetur restituere in fortuito casu durante. s. bona fide: si enim interim pereat sine culpa sua in nullo tenebitur domino respondere. Quarto quia post restitutionem rei si eam fecerit iudice sententiente: de precio quod dedit contra venditorem agere potest ut ipsum fuerit indemnus. xij. q. ij. vulturane. Aliter eum minime posset: unde dicat emptor domino rei quod ipsum ad iudicium trahat: & postquam citatus fuerit denunciaret venditori quod compareat atque defendat rem ipsam: et si res tunc ab eo euincatur:

tur: venditor tenebitur de euictione nisi tempore dande sententie emptor per contumaciam fuisset absens: vel nisi per iniuriam iudicis fuisset sententia lata. extra de emp. & vend. c. si. Si autem ad sacerdotis preceptum hoc fecerit in conscientie foro. in eodem quoque foro venditor inducendus est ut ipsum conferuet indemnem. ar. extra de emptio. & vendi. c. si. Si quis etiam plenius de talibus emptoribus licitis & illicitis satisfaciendis vel non satisfaciendis intelligere cupit: decurrat ad ea que dicta sunt supra ar. ij. c. j. in distinctione de subdito ad iussionem domini sui iuste vel iniuste bellante: quia in bello iusto habita licite vendi & emi possunt: quis tutius & melius sit ceteris pauperibus non se de talibus impediri. Sed quid si quis dubitat utrum res sit de rapina? Dicendum secundum Alexan. de balis in quaestione hoc de alienis rebus semper regulare est: quod homo talem rem restituere obligatur quando conscientia dicitur quod sit aliena seu cum esse dubitat alienam: siue obtinuerit per dationem siue per emptionem: debet autem illam restituere domino cum conscientia furis qui eam furatus est scilicet ut liberetur uterque.

Sextus quaternarius ad idem tendit. Ca. vj.

Extum quaternarium cum predictis addamus: de his quoque qui dant causam efficacem damnis alienis. Primo signo indicatiuo. secundo modo inductiuo. tertio dicto incitatiuo. quarto facto animatiuo. Primo quidem signo indicatiuo: sicut sepe contingere solet in proditiis & in guerris iniustis quando aliquis statuitur in certo loco: ut dato summi vel capucei aut alterius rei signo: gentes parate ad predam currant ingrediuntur et predeuntur ciuitates vel castra. Secundo modo inductiuo. s. cum aliquis aliquid operatur in ciuitate: ut puta cum ignem in aliqua domo accendit: ut cum gentes ad ignem extinguendum currunt proditio consequatur effectum: aut cum vnus in capta ciuitate vel terra ad sacco manum incipit ponere vnam domum vel eam incendit: Unde operari. id est. accendi alij indicunt. & sic de similibus. Tertio dicto incitatiuo: sicut sepe contingere solet quando

gentes deficientes animo non audent que-
dam impia perpetrare et aliqua damna dare
nisi ab aliquo verbis incitatus inducantur
In talibus autem fm Hostien. et Innocen. in
citationis efficaciam consideranda est. Nam q̄-
to in aliquo fuerit efficacior inductiva ad ma-
lum: tanto amplius satisfacere obligat. Quar-
to factio animatio: sicut euenit his qui in
guerris iniustus instrumentis bellicis solent
viri. Nam si tube et alia instrumenta in talibus
nil valerent ad quid portarentur ad illas: et
quia plurimum valent ad animandum et ad
dirigendum equos et gentes: propterea non
immerito vtentes in iniusto bello talibus in-
strumentis tantum restituere obligantur q̄-
tum ad malum efficacem dedit occasionem.

Septimus quaternarius etiam de eodem. Ca. vij.

Optimum quaternarium suprad-
damus de his etiam q̄ alienis da-
nis dat causam efficacem. Primo
tacendo. secundo consentiendo. Ter-
tio obuiando. quarto participando. Pri-
mo quidem tacendo. verbi gratia: quidam vi-
det proximum damnificari iniuste credit q̄
solo verbo sine periculo suo auxilium presta-
re possit iniuriam patienti et tacet: talis qui-
dem homo satisfacere damnum obligatur: si
tali modo obstaret obuiare ex officio teneba-
tur. Unde Proverb. xxiij. ca. scriptum est.
Erue eos qui trahuntur ad mortem: et eos qui
trahuntur ad interitum liberare non cesses.
Si autem talis ex officio non tenetur: licet morta-
liter peccet non obuiando malis sicut dictus
est non tamen restituere obligatur. Ad clari-
us veritatem percipiendam ponatur in pra-
ctica casus. In quadam ciuitate tractatur de
imponendo collectas seu tales clericis seu ali-
quid consimile contra ecclesiasticam liberta-
tem. proponitur hoc in consilio deliberan-
dum: quibusdam displicet hoc tanquam iniuste
factum: et licet non consentiant non tamen au-
dent contradicere manifeste: sed tacent: quid
ergo iuris? Dicendum q̄ si non timent peri-
culum vite vel status sui: aut alias incurrere
aliquod grande malum publice contradice-
re obligantur. Quod si fecerint licet eorum
contradictio nullum sortiat effectum sed col-
lecta clericis imponatur: tunc non tenentur
restituere nec etiam peccant: non tamen pro-
pter leuem timorem excusabiles sunt: sicut
quando magnum periculum imminet et pot

grauare multos. Si vero homo ex pusillani-
mitate non audeat publice obuiare: nec ceteri
ciues ciuitati et statui eum reputent infideles
si tali iniusticie non consentit: licet mortaliter
peccet non tamen fm quosdam satisfacere ob-
ligatur. Alij vero et probabilius dicunt h̄ ve-
rum non esse in his qui prohibere possunt et
non prohibent. Neq̄ in his quibus ex hoc p-
uenit comme dum singulare seu burfale: q̄
tunc efficaciter consentire videtur. Secundo
consentiendo quod intelligi habet quando
sine tali consensu talis damnificatio subsecu-
ta non esset. Ad hoc em. ij. q. j. c. notum sit. i
si. vbi scriptum est: q̄ facientem et consentien-
tem par pena constringit. Quod scriptum est
ex sententia Pauli. ij. c. ad rhomanos: vbi di-
citur. Non solum eos qui talia agunt sed con-
sentiant facientibus. Quod tamen intelligi
tur de consensu de quo loquuntur humane
leges vbi cooperationis affectus in opere de-
monstratur. fm Innocen. et Hostien. Idem
quoque dicendum est si aliquod damnum illa-
tum sit nomine tuo: et tu hoc sentiens habes
ratum in solidum obligaris fm Raymundi
xj. q. iij. qui consentit. s. duobus. c. se. et extra de
restitutio. spoliato. cum ad sedem. in si. q. fm
Sco. talis dicitur est consensus interpretat.
Tertio obuiando scz ne homo acquirere pos-
sit quod acquirere expectabat et erat in via ha-
bendi. Talis autem ad restitutionem tenetur
non tamen ex equo: quia minus est habere
in potentia et esse in via ad habendum q̄ ha-
bere in actu. Unde damnificans hominem de
seminato agro puta semina fodiendo: non te-
netur restituere totum valorem future mes-
sis: quia nunquam nisi in potentia fuit habita.
Et dubium erat qualiter fructificasset ager:
tenetur igitur tantum restituere quantum fru-
ctus agri in illo dubio potuissent vendi. Hoc
sentit Alexan. lombard. et Tho. Idem quoque
dicendum est q̄ tenens mutuum aut aliud de-
bitum ultra legitimum tempus a domino p-
concessum tenetur ad totum interesse dam-
ni: extrunc creditori propter hoc prouenien-
tis. Non tamen ad totum lucrum quod extrunc
illi probatur prouenisse si euz habuisset: imo
debet ei subtrahi tantum quantum dubietas p-
ditionum in mercationibus vel emptionibus
contingentium rationabiliter est pensanda:
et peritorum iudicio probabiliter estimanda.
Ad hoc tamen interesse dico illum taliter ob-
ligari: vbi defectus ipse soluendi proueniat
ex culpa sua: qui vero absque omni culpa sua

Dñica. iiii. i. xl. quod quis restituere obligatur

impo:ens sit ad soluendum: non sic stricte loquendum est. Insuper est notandum q̄ si creditor ex illa pecunia nil fecisset nec supponit fuisse facturum vnde lucrum aliquod consequi potuisset: vtpote quia pro certo supponit q̄ eam simpliciter expendisset v̄ seruasset in archa: tunc ad nullum intere lucrum sibi obligaretur. Sed qui de notarijs qui precio siue p̄ce testamēta destruunt siue occultant: vñ nō soluuntur legata ad p̄as causas nec alia debita. neq̄ fiunt restitutiones de male ablati certis siue incertis. Dicendum q̄ quando a notarijs seu a quibuscūq̄ alijs testamēta taliter destruuntur q̄ nunq̄ reperiri possunt: tenentur ad restitutionem omnium predictorum. Si autem solum occultant illa seu occulte conseruant grauissime peccant: neq̄ absolui possunt nisi illa publice vel priuate reuelēt. Tamen non credo eos ad restitutionem teneri cum heredes creditoribus et legatarijs semper remaneant obligati. Quod autem dixi de talibus testamentis. idem quoq̄ intelligendum est de quibuscūq̄ alijs scripturis siue mercatorum siue vsurariorum libris et consimilibus. Quarto participando. id est. qui de rapina edunt vel dono aut aliter recipiunt: omnia restituere obligantur. Quod tamen intelligendum est s̄m hostien. nisi consumpta essent anteq̄ intelligerent illa de rapina fuisse. C. de rei vendi. l. certū ē. His septem quaternarijs sufficienter ostensum est q̄ qui rapine et furto prestam causam efficacem: restituere obligantur: vt merito quilibz noscere possit qualiter a predictis caueat in futurum. Et de preteritis sufficiat iuxta posse. Quod et velle et perficere nobis concedat misericordia saluatoris. Qui cum patre spiritali uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Feria secunda post quartā dominicaz in quadragesima: quis etiam restituere obligatur vbi d̄clarantur quinq̄ quaternarij hominum qui vsuris dant causam efficacem. Sermo. xxxv.

Um fecisset

quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo. Joh. ij. c. Jam in p̄cedenti sermone declaratum est qui sunt q̄ rapinis atq̄ furtis dant

causam efficacem: et quomodo restituere obligantur. Nunc autem in presenti sermone tractandum est de his qui s̄m regulam in principio. xxxij. sermonis datā vsure prestam causam efficacem et in quo etiam obligantur. Tñ ad p̄sens non de ipsis vsurarijs: sed tantū de his qui predictam causam efficacem vsurarijs prestam: vt verificetur verbum p̄calle: quod Joh. ait. Cum fecisset. s. dominus iesus christus quasi flagellum de funiculis omnes eiecit de templo: vt mystice innuat q̄ omnes tales de regno celorum quod ē templum nisi conuertantur ad deum: eijciendi sunt in tenebras exteriores et in incendia sempiterna. De talibus autem distinguere possumus dicentes q̄ triplex est hominum genus prestantium vsure causam efficacem. Primi sunt vsure adiutores. secundi eius reacquisitores. tertij eius retētores seu ne restituatur impeditores.

Articulus primus de his qui vsuris prestam causam efficaces ad lucrandum vsurarium adiutantes.

Primi autem sunt vsure adiutores scz qui ad acquirendas vsuras prestam causam efficacem. id est. sine qua non acquirentur tale vsurarium lucrum: et de hoc duos quaternarios distinguamus.

De quattuor primis generibus hominum qui ad lucrum vsurarios quandoq̄ efficaciter iuuant. Ca. j.

Primi autem quaternarius q̄ tuor genera hominum qui vsurarios iuuant in se comprehendit. Quorum primi sunt ad vsurarium accipientes. secundi sunt ipsi censales tertij vero sunt scribe seu tabelliones. quarti autem vsurarum testes. Primi ad vsurarium accipientes. Circa quod aduertendus est q̄ duo necessaria sunt ad hoc q̄ sine mor-

tali culpa homo tale mutuum suscipere pos-
 sit. **P**rimo q̄ qui hoc mutuum prestat non in-
 ductus ab alio sed a seipso ad tale mutuum
 dandum paratus sit. **S**ecundo q̄ qui mutuus
 suscipit ad hoc ob legitimam causam ex ne-
 cessitate cogatur vno istorum deficiente sem-
 per accipiens mutuum vsu rarium mortali-
 ter peccat: de quo potest ratio assignari. **P**ri-
 mo quia homo dat illi qui iuste minime acci-
 pere potest et cooperatur mutuanti ad iniu-
 sticiam exequendam cum tota vis contractus
 ex vtriusq̄ concordia consensu manifeste pro-
 cedat. **S**ecundo quia velle q̄ proximus mor-
 taliter peccet: vt ipse suam expleat inordina-
 tam affectionem prauum et impium esse vide-
 tur: et maxime si ad hoc illum instantia sua
 inducat. **N**am et si homo non esset in necessi-
 tate extrema: mortale peccatum esset aliquem
 renitentem inducere dare mutuum ad vsu-
 ram: imo potius liceret necessaria pro cōser-
 uanda vita illi rapere violenter q̄ illum indu-
 cere ad tale mutuum exhibendum. **C**uius ra-
 tio est: quia extrema necessitate omnia com-
 munita sunt. ff. ad. l. **R**od. de **J**ac. l. ij. §. cum
 in eadem in tex. et in glo. propterea taliter ac-
 cipiens minime peccat: sed taliter inducere ad
 mutuum dandum sine mortali culpa non po-
 test fieri. **I**deo potius tenetur homo velle in-
 edia mori: q̄ proximi velle animam interire.
Quare autem in hōmī hominibus cum dua-
 bus predictis conditionibus hoc licitum sit
 potest probari ratione auctoritate atq̄ exem-
 plo. **P**rimo ostenditur ratione. **N**am sic ea-
 de actio respectu agētis potest vtiq̄ esse mala
 et respectu patientis et consulētis bona et me-
 ritoria: quando. s. non consulit eam nisi in q̄-
 tum est bona vel ppter bonum: sic recipere
 mutuum ad vsurā potest esse licitū licet prestare sit
 malū. **P**otest enim recipienti per se et absolute di-
 splicere illa vsura: et potest cōsentire in illā solaz
 ei⁹ reditiōē absq̄ h̄ q̄ cōsentiat in acceptio-
 nem vsure in q̄tū vici⁹ est vitiosa. **E**t tūc licet cō-
 tract⁹ talis mutui fiat ex vtriusq̄ cōsensu: nō
 est tñ a cōsensu istū in q̄tū est vitiosus nisi p acci-
 dens solū. **S**ecundo quoq̄ auctoritate probat. **N**ā
 teste **A**ug. Aliud est bñ vti malo: aliud est male
 vti bono. **T**ñ itaq̄ vti malo nō est pctm̄ s̄ bo-
 num: cū h̄ etiā de⁹ agar dū pmittit cōmitti ma-
 la: et inde elicit iusticie bonū: s̄ male vti bono
 pctm̄ est. **Q**uā ppter bñ vti vsurarij malo: bo-
 nū est: vtz aut hō illo bñ dū p sua nēcitate mu-
 tuū q̄rit et absq̄ vsura h̄c nō valet. **N**ō illius
 vitiō delectatus: sed solū sua nēcitate coact⁹.
Pro qua aut necessitate hoc licitū sit: nō faci-

le diffinitur: cui⁹ id plus doceat vnctio chari-
 tatis et conscientia bona: q̄ ars seu sciētia ac-
 quisita. **N**on tamen necesse est expectare ex-
 tremam necessitatem. **E**x hoc autem manife-
 ste apparet: q̄ cum tale mutuum suscipit ad vo-
 luptates explendas in vanitatib⁹ lasciuis at-
 q̄ ludis et consimilibus vel vt homo lucretur
 amplius atq̄ dicitur: semp mortale peccatū
 est: quia malo illius non vitur bene. **T**ertio
 quoq̄ monstrari potest exemplo. **N**ā s̄m **A**u-
 gustinū in epistola ad plebicolā. **A**liud est in-
 ducere idolatrā nō solum vt iuret sed etiam
 vt p̄ idola iuret. **A**tq̄ aliud est recipere iuramētū
 p̄ idola factū ab idolatra nolēte aliō iurare:
 aut aliō iuramētū firmū nō recipiēte. **P**rimū
 q̄dē illicitū est. secūdū aut licitū. quia tūc hō
 vti⁹ malo bene: propterea licite potest compelli
 iudex hominē infidelem vt iuret per fal-
 sos deos vel iudeum vt iuret p̄ suam fidem.
 vel legem de veritate dicenda si nō potest ali-
 ter creditor suam pecuniaz re habere. **Q**uia
 tunc homo etiam vitur malo bene. **C**oncor-
 dat **R**ich. in. iij. di. xv. q. v. in fi. **S**ic quoq̄ est
 s̄m **T**ho. de eo qui incidit in latrones: cui li-
 cet eis manifestare et dare bona que habet ne-
 scz occidat. **Q**ue tñ bona ipsi latrones diri-
 piendo pximum et deum offendunt. **E**x pre-
 dictis igit patet: q̄ qui pro augenda substātia
 sub depositi nomine vel ad discretionem
 inducūt aliquas viduas seu alios ad tē mu-
 tuum sibi dandum: vnde quādoq̄ ex timo-
 re conscientie illud agere nollent: mortaliter
 peccant: quia tales non vitunt bene malo ali-
 quo in proximo preexistente: sed potius ad
 malum incitant et inducunt eos quod nō dūz
 in seipsis habebant. **S**ecundi sunt sensales
 seu messorij aut corratarij nuncupati: de qui-
 bus duplex consideratio fieri potest. **P**rimo
 per respectum ad mutuo indigentes. **S**ecun-
 do per respectum ad mutuum dantes. **P**ri-
 mo autem si considerantur quātū ad mutuo
 indigentes dupliciter peccare possunt. **P**ri-
 mo si mutuum querunt pro his qui non in-
 digent: sicut quotidie in depositis et contra-
 ctibus similibus fieri solet. **N**am quia mutu-
 um recipiens peccat. **I**deo necesse est eum q̄
 ei in hoc cooperatur: fiat etiam particeps ei⁹
 culpe abo vrentes malo vsurarij male. **S**ecundo
 etiaz peccat si necessitate cogēte v̄l nō cogēte
 pximum ad vsuram mutuum tribuere reni-
 tentem inducūt. argu. extra de homici. sicut
 dignum. §. qui vero. **S**ecunda consideratio
 fieri potest per respectum ad mutuum dantes.
Secm̄ enim **G**irald⁹ odonem dupliciter in hoc

Fe. ij. p^o dñicā. iiii. in. xl. quod quis resti. obli.

mediatores esse possunt. **P**rimo enim cum instant pro illis qui mutuo indigent et procurant ab illis qui parati sunt dare: tales in quibus nec peccant et minus satisfacere obligantur cum pro primo suo malo usurarii utantur bene. **S**ecundo vero cum instant pro parte et lucro usurarii. **T**ales in quibus non tantum peccant sed etiam in solidum satisfacere obligantur. **S**i tamen sunt ad hoc sic cooperati: quod absque cooperatio eorum illa usuraria prestatio minime esset. **R**atio autem predictorum ex dicto **P**bi. ij. et b. patere potest dum ait: quod medium compatum extremo sapit naturam extremorum. **T**ertii sunt notarii siue scribe seu tabelliones. **D**e talibus enim distinguendum est secundum **S**iral. odo. quod si scienter faciunt chartas vel conficiunt instrumenta de debito usurarum: ac si sit debitum legitimum et absque usura: sic chartas a duplo vel de triplo. **T**unc quidem tenentur reddere usuram acceptam si usurarius non restituant ipsi: nisi hoc facerent in fauorem receptoris mutui secundum quosdam et mihi placet. **R**atio est: quia eorum instrumentum est efficaciter cooperatum ad hoc ut usurario talis solvatur usura. **S**i vero in nota vel instrumento est facta expressa mentio de usura: tunc si quidem non tenetur: quia tunc non efficaciter cooperatur: quod tamen intellige nisi ubi esset consuetudo per talia instrumenta in iudicio cogere debitores ad soluendas usuras: quia tunc etiam modo predicto obligarentur. **A**d id etiam **H**ostien. quod tales notarii pluri sunt quia cum creantur iurant quod talia non conficiunt instrumenta: ergo nec de cetero testificari possunt nec publica conficere instrumenta. **N**am periurus testificari non potest quantumcumque penitentiam egerit. extra de testi. ex parte. et c. vlti. **E**x hoc etiam sunt infames quibus sunt omnes actus legitimi interdictioni. extra de testi. licet ex quadam responsi. j. **H**ec **A**rchi. dist. xlvj. sicut. **Q**uarti sunt usurarum testes: qui si scienter instrumentis usurariis consentiunt esse testes: et peccant et satisfacere obligantur secundum distinctionem que de notariis facta est. cum constet instrumentum sine testibus non obtinere robur. unde secundum quosdam huic impio lucro obstant eam efficacem.

De secundis quattuor generibus hominum qui usurarios ad lucrum efficaciter iuvant. **C**apitulum secundum.

Secundus quaternarius: quattuor alia hominum genera continet quod ad lucrandum usuram etiam efficaciter operantur. **P**rimi sunt socii vel factores. **S**ecundi sunt famuli usurariorum. **T**ertii sunt seruitores eorum. **Q**uarti sunt tutores filiorum usurariorum. **P**rimi autem socii ad usuram vel factores instantes ad mutuum dandum in usurariorum persona: ita quod apud eos residet quasi principalis auctoritas dominorum suorum: et tales nisi principales restituant satisfacere obligantur secundum **S**iral. odo. et hoc quia ad hoc efficacem causam instant. **S**ecundi sunt famuli usurariorum seu mercatorum qui pro eis in mercantibus et contractibus vendunt tempus: vel alias pro eis male lucrantur: et hi etiam ad restitutionem tenentur: et hoc secundum **R**odo: si in persona principali id agunt cum huic impio lucro prestet etiam causam efficacem. **T**ertii sunt seruitores qui si ad solam actualem et manuale traditionem mancipati sunt: ita quod ipsi non taxant precium usurarum aut contractuum impiorum. neque cum eis pactum contrahitur de usura quous ipsi presentibus et pecuniis tradentibus fiat. **T**ales in quibus semper in his mortaliter peccant: tamen restituere non tenentur nisi solus illa que sub ipsius de usuris retinuerunt. **I**stos autem intellige non teneri si absque omni inductione tradunt ipsam pecuniam ad usuram. nec postea coacti exigunt eam: aliter autem tenerentur: sicut infra ar. ij. et in ff. primi capituli apparebit. **I**n hoc conueniunt **S**iral. odo. et v. **Q**uarti sunt tutores et curatores vel matres et quicumque alij qui sine mandato gerendo negotium alienum pro alijs fenerantur: tales in quibus ad restitutionem tenentur secundum **A**lexan. lom. et **R**od. quia talium contractuum fuerunt ministri auctores: et sic ad tale lucrum presterunt causam efficacem. **P**otest etiam hic queri: nunquid pupillus potest dicere tali tutori tanto tempore habuisse pecuniam meam: propterea peto pro ea licitum lucrum: usuram autem nolo. sed interesse meum: tamen predictum lucrum dicit se retinere velle cum protestatione prefata. nunquid hoc licite potest fieri. **D**icendum quod talis pupillus facta protestatione predicta restituere non tenetur sed tutor nisi usuraria quantitas excederet moderatum lucrum interesse. **T**unc enim superfluum lucrum retinere non posset sed illud restituere deberet tutori qui tutor restituere

debet vsuras et sibi imputet imprudentiam suam. Si autem pupillus recipiat predictas vsuras sine protestatione prefata: predictas vsuras restituere obligatur. Sed contra tutorem agere potest ac ab eo petere interesse. Si vero tutor pecuniam pupillo restituat: nihil illi dicat quod lucrum predictum vsurarium sit: de minus lapsa temporis pupillo dicit illud fuisse vsurarium lucrum: tunc pupillus ei credere non tenetur: neque illud restituere obligatur secundum quosdam. Ratio est: quia pupillus non approbabit quod ille fecit nec de vsuris aliquid dicit tempore quo debebat. Propterea tutor ipse tale lucrum restituere obligatur. Sed nunquam omnes predicte quatuor generationes scilicet socii: vsurarioz famuli: seruitozes et tutores. Atque quilibet alij: videntur filij familias qui pro patre vsuram fecit: et alia quatuor hominum genera: de quibus in sequenti capitulo patet: et consimiles possunt inuitis illis accipere pecuniam ad quantitatem acquisitae vsure et restituere his qui habere debent. Dicunt quidam quod sic: quia tales non committunt furum cum pecunia illa vsuraria non sit illorum. Sed cum per efficacem causam predictorum scilicet socioz et consimilium: et per intermedium illorum tale iniustum lucrum deueniat ad manus vsurarioz: et ad restitutionem obligati sunt ipsi mediatores: iustum esse videtur ut que causa illorum iniuste ablata sunt de lege nature iuste licentiam habeant illa satisfacere: ne ipsi de proprio satisfacere teneantur. Quod etiam videtur sentire Chrysostomus. qui extra de reg. iur. ca. i. ait: Unumquodque pro quascumque causas nascitur per easdem dissoluitur. Propterea predicti dicunt quod ad hoc agendum prenominati tenentur: et in hoc agendum suam curam atque illorum qui iniuste detinent illa. Hec autem credo intelligenda in conscientie foro: et ubi nullum de alijs inconuenientibus subsequeretur: de quibus in sermone xxxij. ar. i. c. ij. plenius dictum est.

Articulus secundus de his qui vsure prestant causam efficacem dum scilicet pro vsurarijs reacquirunt fenus.

Secundi vero qui ad fenus prestant causam efficacem sunt vsure reacquiritores: qui licet etiam non fecerint contractus vsurarios: tamen

vsuras per litigia coactiua vel aliter diuersimode reacquirunt. Et de his duplicem quaternarium subiungamus.

De primis quatuor generibus hominum: qui ad reacquirendas vsuras vsurarijs efficacem causam prestant. Ca. i.

Primus quaternarius quatuor hominum genera comprehendit. Primi sunt tutores. Secundi sunt vidue matres. Tertij sunt vsurarios sociantes. Quarti sunt vsurarioz famuli vel factores. Primi sunt tutores et curatores: qui licet non fecerint ipsi contractus vsurarios pro pupillis: tamen pro eis accipiunt vel exigunt vsuras. Tales inquam quia huic impio lucro prestiterunt similem causam efficacem. secundum Alexandrum Lombardum. restituere obligantur: si ille cuius nomine acceperunt non est solvendo vel non vult satisfacere. Hoc etiam sentit Bar. baxic. l. c. sicut non suo. xlvj. di. ubi ostenditur quod sicut prohibet homo vsuras accipere nomine suo: ita et nomine alieno. Huius etiam ratio est: quia facientem et consentientem par pena constringit. ij. q. i. norum. in fi. imo quod grauius est si tutor nomine pupilli exigit predictas vsuras etiam post depositum officium: potest agi contra ipsum. xlvj. dist. sicut non suo. in tex. et glo. Sed quid faciet tutor qui a communitate artatur tutelam suscipere cuiusdam pupilli qui multa habet suscipere de vsuris? Dicendum quod coram episcopo ciuitatis et potestate protestari debet: quod a debitoribus non exiget nisi capitale et de vsura se non intromittet: et de hoc faciat fieri publicum instrumentum. Secundi sunt vidue que pro se vel pro filijs recipiunt vel exigunt in iudicio vel extra iudicium maritorum suorum vsuras aut lucrum contractuum impioz. Iste quoque restituere obligantur cum tali iniusto lucro efficacem prestent occasionem. Tertij sunt socii impioz lucro: sicut venditores terminorum et consimilium: qui etiam restituere obligantur non solum ea que pro se acquisierunt verum etiam quicquid in iudicio vel extra iudicium pro socijs suis exigunt vel recipiunt cum in his etiam prestent causam efficacem. Quarti sunt factores vel famuli qui per litigia coactiua vsuras exigunt vel lucra contractuum impioz.

Fe. ij. p^o dñicā. iij. in. xl. quod quis resti. obli.

Tales enim omnium que opere eorum de talibus acquiruntur ad restitutionem tenentur quia in talibus efficaciter cooperantur.

De secundis quattuor generibus hominum qui etiam ad requirendas vsuras efficaciter faciunt. Ca. ij.

Secundus quaternarius comprehendit alia quattuor hominum genera qui etiam ad reacquirendas vsuras prestant causam efficacem. Quorum primi sunt aduocati. secundi mutui gratuiti impedientes. tertii sunt communitates ad vsuram mutuantes. quarti reges principes vsure fauorem dantes. Primi sunt aduocati et procuratores quorum patrocinio et fauore scienter vsure in iudicio vel extra iudicium reacquiruntur: et licet scripture que eis porriguntur appareant iuste et non de contractibus vsurarij: tamen quia de talibus fallacis sunt et esse debent experti et auisati. ideo in talibus eorum conscientia requirenda est. Nam si cum sciant quod tales sint contractus vsurarij homini lucris fauent seu ad talia reacquirenda seu defendenda cum effectu laborant restituere obligantur: quia ad hoc dant operam efficacem. Quicquid agant homines intentio iudicat omnes. Hec sentit Innocentius et Hostiensis. in. c. michael. extra de vsur. et Archidiaconus in. c. si quis oblitus. xiiij. q. iij. Secundi sunt impedientes. scilicet cum sunt aliqui qui cuidam volunt mutuare pecuniam gratis: et alij hoc impediunt et inducunt illas dari mutuo sub vsur: seu est aliquis qui vult contractum facere cum quodam et licito modo: tertius vero hoc impediens reducit factum ad contractum vsurarium et iniustum. Tales inquam impedientes secundum modo. restituere obligantur: quia impediunt indebite proximi utilitatem impediendo ne mutuum gratis detur aut quod contractus licite fiat: et sic in talibus prestant causam efficacem ad impium lucrum. Tertii vero sunt ciuitates et terre seu quecumque collegia que recipiunt vsurarum emolumentum et fructum. De quibus querit Hostiensis. in summa de penitentia. §. si. q. si. quid de ciuitatibus vtrum ad receptorum vsurarum singuli teneantur et dicit quod sic licet vniuersitatis causa non sit singulorum. xij. q. ij. qui manu mittitur. Ratio huius est: quia quantum pertinet

ad delicta omnes hi qui sunt consentientes et agentes puniuntur et singulariter obligantur non quidem tanquam vniuersitas que animam non habet. neque tanquam vniuersis: sed tanquam singulari: extra de vsur. conquestus. vij. q. i. sicut vir. xxiiij. q. iij. si heres. ff. de his que me. causa. l. metum. §. animaduertendum. Et hoc intellige verum in his quibus hoc plus ratum quam habent atque consentiunt vel prohibere possunt et non faciunt: de sententia. excom. quare. Hoc tamen intelligunt quidam de regentibus et prohibere valentibus. Secus autem de alijs non principalibus gubernatoribus vel alijs ignorantibus non prohibere valentibus nisi participauerint commodum singulare siue burlesale quia tunc efficaciter consentirent. Idem quod Archidiaconus in. c. ij. xlvij. di. sentire videtur: dicens quod omnes singulares personae tenentur: quarum consensu atque auctoritate id factum est et in statu damnationis sunt. Idem quoque dicendum est si collegium aliquod accepit pignus in casu non concessio. extra de vsuris conquestus. ar. vij. q. i. sicut vir. xxiiij. q. iij. si heres. ff. quod me. causa. l. metum. Idem quoque sentire videtur Job. an. post ala. in. d. c. conquestus. Cum his etiam concordat Raymundus et alij plures. Quarti sunt reges et principes: atque alij terrarum domini. de quibus extra de vsuris post miserabilem. scriptum est iudeos ad remittendas christi anis vsuras per principes et potestates compelli precipimus seculares. Aliter tamen Lom. ait. quod tales domini qui in terris suis vsurarios tenent: licet mortaliter percent: tamen nihil obligantur restituere si nihil ad eos de bonis eorum peruenit. Neque est simile de auctoribus mali qui efficacem causam prestant. Et de his qui sunt mali causa per accidens: putata quia tale malum in patria conseruant vtiliter fiat. Si autem predicti domini cogunt debitores dare vsuras secundum modo. tunc ad restitutionem tenentur etiam si nihil ad eos peruenit: tamen de hoc in fine sequentis articuli plenius distinguemus. Sed forte melius sentit v. di. quod tales qui cum possint non compellunt ad restituendum vsuras: tenent etiam si nihil peruenit ad eos. Cuius ratio potest esse: quia sicut supradictum est habent ab ecclesia in preceptis saltem de iudeis: quod si non obseruant: cum ex eorum officio incubat eis: interpretati sensu se hinc demonstrat. iuxta illud. Propter carum scripto processiois occide quod manifesto facio

desinit obuiare. extra de homi. c. sicut dignū
§. iij.

**Articulus tertius de his qui
prestant causam efficacem ne vsu
re valeant satisfieri.**

Tertij vero qui causam efficacem p
stant fenozī sunt vsure retentores:
seu ne restituant impeditores: qui
scz modis varijs efficacē prestant
impedimentū ne fenus satisfieri possit: de qz
bus diuerfos quaternarios subiungamus.

Primus quaternarius impe
dientium ne vsura valeat satisfi
eri. Ca. j.

Primus quaternari⁹ quattuor ge
nera hominū in se comprehendit q
impediunt ne satisfiat vsura. Pri
mi sunt vsurariozū vxores. secū
di vsurariozū filij ⁊ familia. terij vsurarij
nupta filia ⁊ maritus eius. quarti sunt vsura
riozū heredes. Primi sunt vsurariozū vx
res. De quibus distinguendum est: quia aut
mulieris maritus est soluendo vel non. Pri
mo aut si est soluendo fm Alex. lombar. tūc
si sint ibi aliqua bona de iusto ⁊ sepata sunt d
illis expendere seu viuere potest. Si aut sunt
ibi aliqua bona de iusto sed ita mixta cum im
pie acquisitū qz discernere minime potest: ad
hic de illis expendere potest dum tamen in
mēte habeat viuere de iusto. Rodoz. Rodo.
Idem etiam addit: qz si talis vxor de oue et
boue siue de qcūqz alia re habita de vsurlo
medere non possit vltra casum necessitatis si
cut infra patebit. Si tamē res sit empta d vsu
ra possit inde comedere etiam sine casu extre
me necessitatis. Cui⁹ ratio est fm quosdaz qz
cum in vsura dominiū transferat: non est ne
cesse restituere rem habitam p vsura: sed so
lum vsurarium ad satisfaciendum non face
re impotentem. Secundo autem si vsurari⁹
nō est soluendo: puta quia nihil habet nisi d
vsuris: vel quia omnia bona sua pro vsuris re
stituendis merito obligata sunt: licz de bene
acquisitis habeat quedam. Tunc fm Siral.
Addo. etiam distinguendum est: Quia si ta
lis vsurarius habet aliqua que nō sunt em
pta vel habita de vsuris ⁊ dos vxoris ibi fuit
pzi qz predictē vsure: potest ⁊ debet inde sol

ui etiam dato qz vir eius non habeat sufficiē
tiam ad soluendū vsuras. Si dō nō sunt ibi
nisi empta vel habita de vsuris atqz predicte
vsure ibi pmo fuerūt qz ipsius vxoris dotes:
tūc ipsa restituere cogat quicquid pro victu
suo seu quocūqz alio modo accipiet inde: qz
ei ad non restituendū prestat efficacem cām.
Sed omnia supradicta intellige nisi in casu dū
causam expoliatoz agit. s. mouendo ⁊ indu
cendo p posse ad restituendū. quia tunc nō
tenetur de his que expendit seu consumpsit
eo tempore quo causa eius emendationem si
deliter laborauit etiam si restitutio nō sequa
tur. ar. xi. q. iij. quoniaz multos. extra d sen.
excō. inter alia. Nam qui vtiliter alterius ne
gocium gerit etiam absentis ⁊ ignorantis li
cite recipit expensas. Non tamen fm Rodo.
de talibus potest viuere per totum annum p
pter vnā admonitionem vlt etiam propter
duas. sed qz diu cōtinue instat oportunitis ho
ris. Concordat in hoc etiam Hostien. Si au
tem de correctiōe vsurarij nō remaneat spes
⁊ in vxorem suam crudelis est: ⁊ de impie ac
quisitis viuere eam cogit. Quid habet age
re talis vxor. Dicendum qz triplex remediuz
habere potest fm Raymundū. Primum qz si
ibi aliunde victum procuret vel ab amicis vlt
a consanguineis suis: aut proprijs manibus
laborando siue alio modo honesto: si oportz
etiam mendicare dummodo sine inhonestas
tatis periculo fieret. Secundum vt denunci
et his qui proderere possint: vel etiam si probabi
liter potest denunciare episcopo vt compellat
eum pascere vxorem suam de iusto. ij. q. j. si
peccauerit. extra de iureiur. quē admodum.
xxij. q. v. hoc videtur. Sed fm Hostien. h
remedium inane est si talis mulier habet mari
tum crudelem: vt patet extra qz me. cau. c. j.
Ternum remedium vbi aliud nō possit age
re: nec per elemosynas honeste querere: ne
qz alio modo licite inuenire: ex quo ita artata
est poterit inde comedere ⁊ nō tenetur: quia
tempore tante necessitatis ⁊ a furto excusare
tur in totum. Necessitas enim non habet legem.
de cose. dist. j. sicut. ⁊ dist. v. discipulos
extra de Reg. iur. quod non est. Si autēz pe
riculum mortis non imminet manifeste ali
quod peccatum committere videretur: pro
pterea aliqz pnia ei ad cautelam iniungen
da est. ar. extra de fur. si quis per necessita
tem. extra de homi. c. ij. Quicūqz tñ talia su
mit cum magna parcitate sumere obligatur
⁊ intm dolere debet atqz pponere in mente

Fe. ij. p^o dñicā. iij. in. xl. quod quis resti. obli.

sua & si vnq̄ et q̄cito poterit restituere quicquid inde expendit: et hoc satis securum est. Quartū remedium potest addi: q̄ talis vxor res domus modo licito augmentet atq̄ conseruet: quia hoc etiam cedit in creditorū utilitatem. Quintum quodq̄ superaddatur q̄ si vir eius habeat plura incerta vbi sufficiat ad satisfaciendum certis: potest tali vxori p̄ episcopum p̄videri. Om̄ib^o aut̄ supradictis remedijs potest vti vxor vsurarij si de vsuris mulier habeat dotem & vir nihil habet nisi restitutioni obligata: sicut predictum est. In omni tñ casu predicto tenetur vxor reddere debitum viro suo & eod̄verso nisi subsit aliud impedimentum. xxxij. q. v. si dicat. Concordat etiam his Hostien. & plures alij. Secundi sūt filij & filie & familia vsurarij qui viuunt de vsuris. De quibus ē distinguendum s̄m Girald. odo. quia aut vsurarius est soluendo vel nō. Primo aut̄ si est soluendo & habeat alia vltra ea que soluere & satisfacere obligat: de illis vi uere possunt cum distincōe in principio h^o capituli de illicito aduenientibus habita de vxore. Secundo autem si non est soluendo quicūq̄ de familia eius quicquid pro suo victu vel quomodocūq̄ acceperint satisfacere cogant̄. Quia illum ad satisfaciendum faciunt impotentem: & ad hoc prestant causam efficacem. Excusari aut̄ tales & cōsimiles possunt propter quinq̄. Primo p̄pter pcuracionem. secundo p̄pter recompensationem. tertio p̄pter restauracionē. quarto p̄pter ignoranciam. quinto propter necessitatem. Primo in q̄ excusari potest homo in hoc p̄pter pcuracionem hoc est si causam spoliatorū agit id ē. dum procurat fideliter q̄ eis restitutio fiat: sicut de vxore supra in hoc. c. dictum est. Secundo propter recompensationem: quia sc̄z et tñ restituit q̄tuz de suo accepit: sicut cōtingit in emptionibus: in opibus mercenarijs: in cōmurationibus. & cōsimilibus: & s̄ hoc in sequenti. c. s. iij. latius dicitur. Tertio p̄pter restauracionem. i. si se restauraturum proponat: & ad hoc facultatem se habiturum probabiliter credat. Quarto p̄pter ignoranciam: quia sc̄z nesciat homo rem esse talē nec causam habeat hoc sciendi illum videlicet eē talem. Quinto p̄pter necessitatem puta q̄tū ad hoc: quia filioi atq̄ filiole in tali etate sūt q̄ aliter cōmode viuere nō possunt. Ultra p̄dicta potest etiam queri. Si dum viueret tñ pater expendit. ccc. libras in studio pro filio

suo vt doctor efficeretur: cuj nihil nisi de vsuris haberet: cuj de vsuris habuisset mille p^o mortem non dimisit filio nisi quinquaginta libras. Queritur vtrum de illis. ccc. Tit^o ad restitutionem sit obligatus? Ad quod dicendum q̄ si pater Titij non erat soluendo quādo filium in studio nutrebat: tñc distinguendum est. Nam si Titius crederet q̄ pater suus sibi de bonis licitis prouideret ratione bonæ fidei: de rebus iam consumptis satisfacere non tenetur. sed solum de extantibus. Si autem nouit suum patrem de vsuris omnia possidere propter conscientiam lesam quam habebat in vtendo alienis rebus debet illas. ccc. libras restituere s̄m diuinum ius. Et sic d̄ cōsimilibus idem iudicium fieri potest. Tertij sunt filia vsurarij atq̄ maritus eius. De quibus notandum est: q̄ si quis accepit filia vsurarij in vxorem qui nihil tunc tēporis habebat nisi reddendum. Tunc s̄m quosdam dotem quam inde accepit cum filia reddere nō tenetur: si nō crassa sed probabiliter ignorancia ductus fuerit: quia sc̄z probabiliter crederet socerum non esse vsurarium: aut preterillam dotem habere sufficientiam ad soluendum. Sc̄m vero Girald. odo. aliosq̄ solēnes doctores talis gener ex quo scit q̄ dos accepta quando eam accepit erat necessaria ad soluendum & iam alia debita reddi: non potest tales dotem cum bona conscientia retinere: si certum est hi quibus primo talia debebant. Cui^o ratio est: quia de aliorum rebus nullatenus s̄m deum illa potuit dotari. Sed tamē si vsurarij filia talem dotem vult restituere: & ei^o maritus obstat: culpa erit mariti nō vxoris. et si illa proponat dotem illam satisfacere si vir eius ante illum obiret. Si autem econuerso vir eius vult illam restituere: sed vxor eius obstat nec patitur illam reddi: tunc forte sufficit illi q̄ ipse non percipiat de bonis illis et proponat quando posset restituere illam. Si vero vterq̄ in satisfaciendo ex mala voluntate concordant ambo in statu damnationis viuunt. In remedium tamen periculi dici posset q̄ si pater talis vxoris siue ei^o heredes haberent sufficientiam ad satisfaciendum certum: tunc talis dos si parua est i^o corum: si autem magna in partem de incertis dyocesani posset cum tali muliere s̄m discretum iudicium dispesare. Consulendum est etiam tali mulieri de bonis vsure certis habenti dotem cum si bi nō potest aliter prouidere: q̄ si cōtingeret

eam p̄mori viro debet in fine vocare virum
 & filios si illos habet. Ac eis p̄testari dotē suā
 de vsur. fuisse. obsecrans & obtestans quate-
 nus restituant eā: quia illā nullo modo pos-
 sunt licite retinere: quod si nō fecerint non ei
 sed illis imputabit. Sed quid si pater vsura-
 rius dotauit filiam suā eo tempe quo etiā re-
 manebat soluendo: & p̄ cōsequens nō p̄pter
 dotes illas factus est impores ad soluendū
 Dic sicut patet in f̄mone. xxxix. ar. i. c. ij. cir-
 ca principiu. Quarti sunt vsurarij heredes d̄
 quibus f̄m Archidiaconum & alios canoni-
 cas est dicendū: q̄ licet aliter f̄m leges distin-
 guat: tñ de iure canonico heredes tenent ad
 omnia debita defunctorū in quorū loca succe-
 dunt: siue heres sit fili⁹ siue extrane⁹: siue ra-
 ptor siue alcerius. Siue talia debita fuerint
 ex cōtractu: siue ex maleficio vel q̄si: siue res
 puenit ad heredem siue nō. xvi. q. vj. si epi-
 scopum. extra de pigno. ex p̄sentiu. in fi. d̄ so-
 lut. c. j. de vsuris tua nos. de rapto. in lris. d̄
 sepul. c. fi. vbi plene de hoc. & de sen. excom. a
 nobis: & hoc intelligas si hereditas sufficit.
 Si autē hereditas nō sufficit ad omnia debita
 p̄soluenda. f̄m Ray. in iudicio anime: etiam si
 heres nō fecit inuentariū nisi q̄tū sufficit he-
 reditas nō tenetur. Secus autē in foro iudici-
 ali. f̄m Job. an. in nouella. vbi dicit q̄ si fecit
 inuentariū nō tenet ultra vires hereditarias.
 Quo autē ad iudicium anime illud indistin-
 te affirmat. Ad hoc quidem addendum est.
 q̄ talis heres ultra hereditatē tenet in iudi-
 cio anime ad omnia que p̄dictus vsurarius p̄-
 eo expendit si illa suscepit mala fide. Ratio ē
 quia ad nō restituendū p̄stirit causam effica-
 cem. Et hoc intellige si talia habuit eo tem-
 pore quo erat vsurarius nō soluendo. Sz qd̄
 de duobus heredibus vsurarij alter fact⁹ est
 nō soluendo. Dicendū f̄m Hostiesi. q̄ alit̄ in-
 solidum obligat & hoc vsq̄ ad quantitātē que
 ad eum de hereditate puenit. Ratio est: quia
 succedit in crimine: & etiam quia omnes res he-
 reditarie obligate sunt: extra de vsur. cuz tu.
 .s. fi.

**Secundus quaternarius eo-
 rum qui etiam efficaciter impe-
 diunt ne satisfiat vsura. Ca. ij.**

Secundus quaternarius etiā quat-
 tuor genera hominū comprehen-
 dit in se qui efficacem cām p̄stant
 ne vsura valeat satisfieri. Primi

sunt vsurariozum famuli. secundo vsurario-
 rum consanguinei. tertij vsurariozum serui-
 tores & mercennarij. quarti sunt vsurarij de-
 narios mutuantes. Primi sunt vsurariozum
 famuli qui scz nō ad exercendum fenus sed i
 domo vel in alijs negocijs seruiunt eis. De
 quibus dicendum est sicut de vxore vsurarij
 in hoc ar. & c. j. dictum est. Quia si vsurarius
 nō ē soluēdo nullo mō de bonis vsurarij viuē
 p̄nt. Neq̄ insup salarium suum ab eis susci-
 pere licet nisi duo ibi concurrant. Primus q̄
 ibi sit aliquid de licite acquisitū nō autē empta
 vel habita de vsuris. Scdm q̄ tale salarium
 prius fuerit q̄ vsure. His autē duobus cōcur-
 rentibus predictum salarium suum f̄m aliq̄s
 suscipere possunt etiam dato q̄ vsurarius si
 haberet sufficientiam ad soluendum vsuras
 de bonis autem illius viuere eis nequaq̄z li-
 cet: aliter darent ei ad non soluendū causā
 efficacem vbi vsurarius nō est soluendo. Se-
 cundi sunt consanguinei seu amici. domesti-
 ci focij & quicūq̄ alij qui de bonis ipsius vsu-
 rarij comedunt bibunt siue dono siue quocū-
 q̄ alio modo recipiūt vel in alienos vsus cō-
 uertunt. De quibus notandum est: q̄ si vsu-
 rarius non est soluendo q̄ omnia bona q̄ ha-
 bet non aut vix satisfactionem sufficientem licet
 habeat aliqua de licite acquisitis. Tales inq̄
 quicquid predictis modis susceperint satisfi-
 cere obligantur: quia etiam ad non satisfaciē-
 dum p̄stant causam efficacem. Si quis au-
 tem de hoc dubitat & res adhuc extat: satisfi-
 cere obligatur ne pro re temporali in discri-
 mine animam suam ponat f̄m reglam Alex.
 supra sermone. xxxiiij. qui est precedētis ser-
 monis ar. iij. & in fi. v. ca. datam. Tertij sunt
 vsurarijs seruietes et mercennarijs: de qui-
 bus dicendum est: q̄ si vsurarius quecumq̄
 habet obligata sunt pro vsuris seu non est
 soluendo: tunc distinguendum est. Quia
 aut illis seruiunt in rebus licitis et honestis
 et tunc si propter diminutionem substantie
 vsurarius non fiat magis impotens ad sol-
 uendum licite possunt suscipere condignam
 mercedem: et hoc quia vtilitas quam inde cō-
 sequitur vsurarius talis ex illozum opere cū
 mercede merito compensatur: et propt̄ mer-
 cedem mercennarijs datam pauperior mini-
 me dici p̄test: cum loco mercedis habeat cō-
 modum operum. Idē quoq̄ dicendū est de
 his qui vēdūt vsurario suas merces: qz si re-
 ciipiunt denarios de vsurario lucro: ipsi q̄q̄

Fe. ij. p^o dñicā. iiii. in. xl. quod quis resti. obli.

eiusdem valoris rependunt merces: vñd nō si alia causa subsit nō faciunt eum ad satisfaciendū amplius impotentē. Solet etiam dici fm Alex. lom. q. illi quib^o debetur aliquid ex contractu vel quasi aut ex maleficio vel q̄i possunt recipe quod sibi debet ex hōi reb^o dum tñ rem vsurariā furtiuā vel raptā nō recipiant in specie sua. Quod quidē in vsura ē verum fm illos qui tenent q̄ in vsura dñium nō transferē. Cui^o opinionis fuerunt Alex. de haliis. Bonauen. Ricb. Sco. in. iiii. di. xv. Hugo et Ray. in titulo de decimis. Cōtrarie dō opinionis fuerūt Hoffre. in ti. d. decimis. et Bern. extra de deci. ex transmissa. licet hoc nō dicat exp̄sse. et glo. xiiij. q. iij. in. c. si quis. et Tho. Scdm dō p̄mā opinionē nō debēt recipe res vsurarie in spē in solutionē: quia potest debitor qui eas dedit cōtradicare et illas repetere creditori. Aut tales seruitores seruiunt vsurario in illis in quibus eū ad satisfaciendum dum recipiunt salariū faciūt impotentem. Et tunc licet si seruiant ei in rebus licit^{is} et honestis nō peccant: imo q̄nq̄ apud deū plurimum mereant: tñ salariū seu p̄cium suscipere minime possunt: cū ex hoc ad eum satisfaciendum faciunt impotentē atq̄ ad hoc p̄stāt causam efficacem. Hōi sunt medici barbitonfores et varij consiles. Et t̄ tales ab vsurario salariū acceptare nō possunt tñ in extrema necessitate illi subuenire tenent amore dei ex ipsa lege nature et ex ipso dei precepto. Luc. x. vbi ait. Diliges p̄mū tuū sicut teipm. Quarta aut sunt denarios vsurarijs mutuantes: de quibus distinguit vñ. quia aut bona fide creditor vsurario pecuniā mutuatur vt ex ipsa cōmodum suum faceret et licite lucrando forte ex ea se liberaret: et tunc recipe potest quod liberaliter mutuatur etiam si alias ille non sufficeret ad soluendas vsuras. Aut alia et nō iusta causa illam mutuo ei dedit: puta ad ludendum in alea. aut ad meretrices vel hystriodes et ad cōsimilia disp̄endum: et tunc nō pōt debitor ab illo recipe qui alias nō ē soluēdo.

Tertius quaternarius etiam de his qui efficaciter obuiāt ne reddat vsura. Ca. iij.

Tertius quaternarius de eodē subdendus est. In quo p̄mi sunt vsurarioz elemosynas acceptantes. secūdi oblationes recipiētes. ter-

tijs prochiales. quarti autem sunt prelati subscribentes. Primi sunt elemosynas acceptantes: de quibus distinguendum est: q̄ si vsurarij ppter hoc efficiantur non soluendo: et hoc intellige de certis. tunc qui recipit restituere obligatur. Secus autem si habent aliqua alia que non sunt de vsura seu p hoc ad satisfaciendum vsuram impotentes non sicut. Concordat vñ. Insuper est notandum: q̄ etiam si vsurarij essent non soluendo excusantur religiosi et predicantes qui vadunt vt ad penitentiam et ad satisfaciendum illos inducant si comedant de vsuris. et hoc maxime si apud alios comedere inuenire non possunt siue inducant illos predicatione generali: siue etiam per suassione specialit: extra de sentē. exco. cum voluntate. §. i. Quod quidem fm Raymundū verū est: si de correptione spes habilis habeatur: et si etiam ppter eorum expensas non subtrahatur vsurario restituendi facultas in toto seu in magna parte. ar. ij. q. vj. anteriorū. §. illud. Concor. Raymū. Archidi. et Hostien. Secundi sunt oblationes recipientes. Nam qui recipit eas ab vsurarijs manifestis: et quod accepit restituere obligatur et donec satisfecerit ad arbitrium episcopi sui ab officij sui maneat executione suspensus: extra de vsuris. quia in omnibus. in fi. Lauentat igit ne interim celebret: als fieret irregularis. hec est sententia Hostien. Sed fm Archidiaconū decretum illud nō est late sententia ferende. Raymūdus aut dicit q̄ si vsurarij manifesti ipso iure sunt excommunicati q̄nt ad ea que ponuntur in dicta decretali: quia in omnibus. §. ideo. Sed cui talis oblatio reddenda est: Dicēdū fm quosdam q̄ episcopo debet dari vt fm prouidentiam eius illi restituatur a quo est habita si iueniatur. Alioqn pauperibus disp̄setur. ar. xiiij. q. v. Immo lans. Scdm vero Alexan. lombar. et vñ. restitui debet illi qui eam dedit. Et hoc primo opprobrium sui. extra de homici. c. sicut dignum. §. eos. Secundo vt illi satisfacere possit a quo accepit. ar. extra de vsuris. cū tu manifestos: et hec sententia melior esse videtur. Qui autem sint vsurarij manifesti fm Hostiensem dupliciter demonstratur. Primo per notorium iuris. secundo per notorium facti. Primo quidem per notorium iuris dicuntur vsurarij manifesti quando sunt per episcopum in ecclesia publicati. Secus autem si ab episcopo tollerant. Secūdo aut p notoriū facti. i. p euidētiā manifesta scz cū tenēt paratā

mensam ad pecuniā mutuandā cuilibet sub
 vsuri: sicut meretric in p̄stibulo cuilibz stat
 parata. Ita habet in .l. palā. ff. de x. sig. Et p̄
 Bar. in .l. ij. ff. de fur. Si aut̄ sunt solū mani
 festi p̄ famā: nō tñ notorij quissimā hāc penā
 non patiunt. Tertij sunt parochiales quibz
 in curam plebs p̄cessa est z de aiabus curaz
 vsurarioz habere debēt atqz illos monere
 et corrigē obligant: sicut plenius in sermōe
 llij. arti. i. et. c. iij. differem. Quartij sunt p̄
 lati q̄ subscribūt atqz si gillant cedulas vsura
 rior. De q̄bus fm̄ Hostien. dicendū est. Q̄
 si platus nō legit tenorē vel etiā si legit z vsu
 ra non appareat ibi: qz forte maior q̄stitas ibi
 posita ē q̄ fuerit mutuata: atqz ipse plar nō
 diligent̄ p̄sideret fatue facit: sed tamen in ve
 ritate non p̄sentit. Si nō legit z p̄cipit verita
 tem: princeps est peccati z non cōmodi vsura
 rum. Nā subscriptio in multis p̄barionē in
 ducit ex de sen. z re iudi. Cum int̄ vos. Idez
 quoqz Boffre. sentit.

**Quartus quaternari⁹ adiun
 gatur etiam de his qui efficaci
 ter operant̄ ne de vsura satisfactio
 fiat. Cap. iij.**

Quartus insup de eodem q̄terna
 rius subiūgatur. Primi q̄rū sunt
 domos ad exercendū fenus locan
 tes. secūdi manifestos vsurarios ad p̄fessio
 nem indebite admittētes. tertij sunt notarij
 et testes vsurarioz testimonijs indebite assi
 stentes. q̄rti aut̄ sunt manifestos vsurarios
 sepelientes. Primi sunt domos ad fenus
 exercendū locantes vel quōcunqz accōmo
 dantes seu vendētes. Unde ex de vsuf.
 vsurarum yozaginē li. vj. grauissima senten
 tia lata est vbi p̄cipit̄ q̄ nullū collegiūz vel
 vniuersitas p̄mittat aliquos alienigenas vl
 aliquos non oriundos de terris eoz q̄ pu
 blice vsuras exercere volunt ad hoc domos
 in terris eoz p̄ducere aut alias habitare. Sz
 oēs h̄mōi manifestos vsurarios infra tres
 menses de terris suis expellant. Nemo illis
 ad exercendū fenus domos locet vel alias
 quocunqz titulo concedat. Qui contra fece
 rit si p̄sone sint ecclesiastice p̄iarche episco
 pi vel archiepiscopi suspensi sunt. Inferio
 res autem his persone singulares excōmu
 nicati sunt. Collegiū vel vniuersitas alia in
 dicti sententiā ipso facto incurrunt q̄ si p̄ mē
 sem sustinuerint indurato animo terre eozū
 q̄diu ibi vsurarij cōmorant̄ ecclesiastico sub

iaceant interdicto. Si autem laici fuerint p̄
 suos ordinarios per censurā ecclesiasticā cō
 pescantur. Circa hoc tamen aduertendū est
 q̄ recedentibz vsurarijs illis cessabit interdi
 ctum fm̄ Johan. an. Sed nunquid hi q̄ ven
 dunt eis domos incurrūt hanc penam? Di
 cendum fm̄ archi. w. et Johan. an. quia ibi
 dicitur quocunqz titulo ergo nec locare nec p̄
 cario p̄cedere nec eis vendere potest. Sz qd
 si ad fenus non p̄ducūt illas sed ad alia ope
 ra sua: Dicendū hoc non esse p̄hibitum. In
 dubio autem p̄sumitur ad hoc p̄ducere illaz
 si p̄sueuerunt exercere vsuras. ff. de actio. et
 obli. si cui. Queri etiā potest si restituere te
 nēt lucrum pensionis qui locant ad fenus
 vsurarijs domos. Et dicendū q̄ licet partici
 pes sint omnij peccatoz que in ea ex fenore
 perpetrant. Nihilomin⁹ ratione p̄tract⁹ lo
 cationis i quo lucro transfertur domū in lo
 cantem possunt tale lucrum non illicite reti
 nere: nisi vsurarius tunc impotēs esset resti
 tuere acquisitas vsuras: quia non posset re
 cipere pensionem nisi prius debuisset habe
 re. Secundi sunt manifestos vsurarios ad
 p̄fessionem indebite admittentes siue absol
 uentes. de quibus ex de vsuf. c. q̄qz. lib. vj.
 scriptum est. Nullus manifestoz vsurarioz
 testamentis interstit: aut eos ad p̄fessionē ad
 mittat siue ipsos absoluat: nisi de vsuris sat̄
 fecerint: vel de satisfaciendis p̄ vsurariū vi
 ribus facultatum p̄stent vt p̄mittit̄ ido
 neam cautionem. Testamēta quoqz manife
 stoz vsurarioz aliter facta non valeant sz
 sint irrita ipso iure. Sed nunquid ad salutē
 sufficit vsurario qui restituere hz in pericu
 lo mort̄ existēs q̄ condat testamentū super
 restitutione malozū ablatoz? Dicendū fm̄
 Alexan. lombar. oino q̄ non. De quo du
 plex ratio potest dari. Prima quia testamen
 tum est vltima sententiā voluntatis nostre de
 eo q̄ post mortem suam quis voluit fieri. Cū
 enī testans hoc voluit fieri post mortem: et
 post mortem locus penitentie nullus sit sine
 qua nullus vsurari⁹ absolui potest. Restat
 q̄ solum tale testamentū condens in statu sa
 lutis mime possit esse. Propterea oportet q̄
 in vita restitui velit: alias non dimittit̄ pec
 catum nisi restituatur ablatum: sicut dicitur
 de re. iu. li. vj. Secūda ratio est quia iusticia
 dei requirit vt ille satisfaciatur qui peccat. Un
 de sicut vsurarius est qui offendit: sic ipse de
 bet satisfacere in quo offendit. Non vtiqz h̄
 facit si relinquit in testamēto q̄ per aliū fiat.
 Si igitur satisfacere cupit ita q̄ ei remittatur

Fe. ij. p. iij. do. in. xl. quod quis resti. oblig.

peccatum quattuor eum obseruare oportet
Primo si pecuniam habet unde restitutio
fieri potest priusq; moriatur restitutione il
lam exponat per fidelem amicū. Secūdo q
sub voce preconia faciat se solennit preconizari: q omēs a quibus per se vel per aliū de
cuniam extorsit plenam et integram satisfactio
nem veniant recepturi. Et hoc quidē. Tū
vt qui debent habere plenius inotescant et
venire possint repetere sua. Tū vt scandalū
qđ in publice exercēdo vsuras multas ab eo
exhibitum est hoc quasi in publica penitētia
deleatur et emendetur: quia vt dicitur ex de pe
nitent. et remis. c. j. manifesta peccata nō sunt
occulta purgāda correctioe. Qđ si talis vsu
rarius non publice fecerit sicut Alexan. lom
bar. non debetur ei sacramentū nec ecclesia
stica sepultura. Tertio si vsurarū hz aliq; in
strumenta: ex tunc ea casset per publicū in
strumentū vel redigat ad debitum veritatis
Quarto si aliquid deficit explicandū vel de
bite obligādū faciat sibi fieri publicū instrum
tum atq; debita cautionē: sicut exprimit. l.
li. vj. de vsuris in dicto. c. qđ. Et sicut magis
vtriusq; iuris doctores eius fideiussor inte
liter et insolidū obligatur ad restitutionē o
mniū vsurarū certarū et incertarū: ac etiā ma
le ablatorum p vsurariū extortorū qđtum vi
res predictae hereditatis se extendūt. Et hoc
habito respectu ad tempus predictae cautio
nis. Nam licet tempore p̄sente cautionis p̄n
cipalis esset solūdo: demūq; eius facultates
exhauste essent aliter qđ in restitutionib; p̄dic
tis. Nihilomin; fideiussor remāebit ad om
nia obligatus. Et licet prosit inopie exceptio
p̄ncipali: non tamen fideiussori eius in dicto
casu. Ad hoc etiā queri potest de eo qui se
sponte obligat ad vsurarū restitutionē cre
dens bona vsurarū ad hoc sufficere et qđ nō
sufficiunt postea adinuenit: nunquid satisfa
cere teneatur de pprio suo? Dicendum enī q
aut pmisit et obligauit se distincte puta si tñ
haberet de bonis defuncti et tunc non obliga
tur nisi p tanto qđtum inuenit de bonis eius
Aut obligat se indistincte: et tunc si opus est
teneatur de suo supplere ita qđ integre soluat.
Ratio huius est: quia seipsum pprijs verbis
illaqueauit. Sed si hoc in intentione habuit:
nec tamen id verbis expressit: nunquid ex
cusatur? Dicendū qđ non quia statim magis
obligationi expresse qđ intentioni occulte: tñ
quia explicitē non expressit sibi imputet: qđ
non debent ppter stulticiam suam credito
res suo fraudari iure. Itē queri potest vtr

qui recepit per publicum instrumentū cau
tionem de restituēdis vsuris et male ablati
ad voluntatem suam possit sine peccato isti
relaxare hanc p̄missionē et instrumentū cau
tionis reddere vel cassare. Dicendū qđ si ille
qui se obligauit compos ē sue mentis et hoc
postulet importune cum salus eius esse de
beat in manu sua: neq; teneat homo salutes
anime sue cum suo scandalo pcurare. Nec
in super ppter hoc a vinculo debitorū rema
neat absolutus potest sine peccato hōi in
strumentū obligatiōis cassare. Contrarium
dō dicas si talis obligatus prelato suo esset.
Insuper aduertendū est qđ si vsurarius non
potest habere fideiussorem nec pignora: sicut
Iohā. an. iuret se facturū qđ cauet et sufficit
maxime si hoc verisimile est: ex de dona. inf
vi. et vxo. c. p litteras. His igitur p̄missis de
tur ei penitētia et non prius sicut precipit in
supradicto. c. qđ. Et si aliter quis absoluerit
eum thesaurizat super se iudiciū dei et animā
illius precipitat in pfundū: neq; ignorantia
excusatur: sicut patet extra d̄ iniur. et dam. da.
c. si culpa. Nec video quare a satisfactioe et
cuse possit: cum sicut ex precedentib; pa
tet ipse sit causa efficacior tantorū malorū. Tertii
sunt notarij et p̄dictorū vsurarioz testes qui
contra p̄dictam decretalez qđq; interfuerint
testamentis. Nam quicqđ notari; inde lucra
tus est restituere obligat. Et ppter inobe
dientiam peccant oēs tali testamēto p̄sentie
tes et animam vsurarū et suas in infernum
demergūt. Quarti sunt manifestos vsura
rios sepelientes. Tales enī eadem pena ple
ctuntur: sicut de recipiētib; eoz oblationes
in precedenti. c. dictum est. Et vltra hoc ipso
facto sunt excommunicati p de. j. extra d̄ vsur.
Sed quid de his qui non sepeliunt vsurariū
sed illum simulant sepelire: puta quia in se
creto ponūt capsam cum honorifico appara
tu ac si ibi talis vsurarū esset corpus. Dicen
dum sicut Ioh. an. et alios doctores qđ subiacēt
illis penis. Omnes igitur tales predicti mo
dis sepeliētes non possunt absolui nisi prius
ad arbitriū episcopi satisfecerint competent
quocūq; priuilegio non obstante: extra de
sepul. eos qui. in de. In his etiam includun
tur mulieres.

Quintus etiam quaternari;
supaddendus est etiam de impe
dientibus ne satisfiat vsura.
Capitulum. v.

Quintus et ultimus quaternarius etiam
 subiungatur de eisdem qui impe-
 diunt ne usura valeat satisfieri in-
 eos. Primi sunt testamentoꝝ usu-
 rarioꝝ executores. secundi hereditariū usura-
 rioꝝ defensores. tertij deo sunt piarū domo-
 rum gubernatores. quarti rei empte de pecunia
 fenebri retētores. Primi sūt usurarioꝝ te-
 stamentoꝝ executores. Sepe enī contingere so-
 let vt relicta usurarij bona non plene suffici-
 ant ad satisfaciendū debita certa: et nihilomi-
 nus ne usurarij funus careat ecclesiastica se-
 pultura cum ep̄o de certa q̄titate pecunie p-
 incertis conueniat executor: qua q̄dem par-
 te amota reliqua usurarij bona nō sufficiūt
 ad satisfaciendū plenarie certa. Executori gi-
 tur talis cum det causam efficacem q̄ qui de-
 beret habere certa de bonis usurarij nō pos-
 sint rehabere de p̄p̄ijs insolidū satisfaccē ob-
 ligatur. Sed de hoc plenius in sermōe. xxx-
 ix. arti. iij. c. j. Secundi sunt hereditariū usu-
 rarioꝝ defensores impediētes scilicet ne sat-
 faciat usure: sicut pcuratores et aduocati et q̄
 cuius sint alij. Omēs inq̄ tales ī totum satif-
 facere obligant ad q̄d ne redderet dederunt
 causam efficacem. Tertij sūt piarū domo-
 rum gubernatores siue rectores siue reli-
 giosi et ecclesiastice p̄sone siue seculares sint:
 qui q̄nq̄ sub pallio pietatis atq̄ cōis et maio-
 ris boni passim usurarioꝝ bona seu heredi-
 tates suscipiunt impediētes et efficacem cau-
 sam dantes ne certa certis valeant satisfieri:
 p̄pterea totū id ad q̄d talē causā p̄stiterunt
 satisfaccere obligant. Quartj sunt rei em-
 pte de pecunia fenebri retētores. Pone q̄
 usurarius de usure pecunia emit equū siue
 p̄ditiū aut domū: et hoc alteri donat: demū
 efficitur non soluendo. tunc fm Ray. debi-
 tor qui usuras soluerat rem illam p̄t emere
 a possessore et ille eant satisfaccere obligat. In
 tali nempe casu res loco p̄c̄ij succedit: sicut
 econuerso p̄c̄ij loco rei. ff. de pecu. heredi.
 l. si rem. ex de usuf. cū tu. vbi p̄cipit vendi
 possessiones q̄ empte fuerūt de usuris. Hoc
 tamen fm w. verum esse intellige quando rē
 talem habuit ex cā lucratua. Secus si emis-
 set vel alia n̄ lucratua causa et bona fide ha-
 buisset: cum hoc p̄cor. Goffre. et Hostien. Et
 addit q̄ si res illa ex causa lucratua postea
 ad alium ex simili causa puenire p̄tingat et
 iste ultimus fuit ille qui usuras soluerat seu
 repetere poterat ille cui prius res data fuit li-
 beratus est vt p̄tra eum non possit agi. ff. de
 actio. et obli. l. omnes debitores. Scdm etiā

Hostien. Si res empta de pecunia fenebri p-
 tertiam personam peruenit ex causa lucratua
 ad eum qui dedit usuras: usurarius mi-
 nime liberat. ff. de verbo. obliga. inter stipu-
 lantem.

De quibusdam qui non solū
 usuras satisfaccere obligant sed
 etiam maiorem excōicationem
 incurrunt eo q̄ usuris efficaci-
 ter fauent. Cap. vj.

Volo etiam vltra oīa que in p̄cedē-
 ti sermone dicta sunt attentius an-
 notari et pro vltimo capitulo sup-
 addi: q̄ sunt quidam qui super oēs p̄dictis
 tribus modis fauētes usuris culpabiles esti-
 mātur: grauiorizq̄ pena plectunt q̄ ipsi pess-
 mi usurarij. Hā grauioris culpe ecclesia san-
 cta determinauit esse efficaciter autēticare vsu-
 ras q̄ rapere per usuras: vnde ecclesia vsu-
 rarios excōicat excōicatione minori. extra d
 vsuris. in plerisq̄ capitulis. Efficacis autem
 autēticātes usuras excōicat excōicatiōe ma-
 iori. Proinde extra de usuf. c. ex graui. i. de.
 vbi ponunt excōicationes maiores p̄tra p̄-
 dictos efficaciter autēticātes usuras. Nam
 sicut ibi dicitur excōmunicati sunt potesta-
 tes capitanei rectores iudices consiliarij cō-
 sules et quilibet alij officiales qui delinquit
 in casibus infra scriptis. Primus est si sta-
 tutum decetero facere scribere vel ditare p̄-
 sumperit q̄ usure abvsurarijs exigi possint
 Secundus deo est si ad soluendū usuras de-
 bitores compellunt. Tertius est si quis iu-
 dex q̄ usurarijs soluāt usure p̄sumperit iu-
 dicare. Quartus est si de p̄dictis quis de-
 derit operam q̄ solute usure non repetant.
 Quintus est si statuta hactenus edita in vsu-
 rarum fauorē qui hoc facere possunt infra
 tres menses non deleuerint de libris cōita-
 tum. Sextus est si ipsa statuta seu p̄suetu-
 dines effectum vsurarū habentes p̄sumpe-
 rint obseruare: et licet iste excōicatiōes fm iu-
 diciū ecclesie grauissime culpe et pene sint: ta-
 men fm iudiciū seculare omnes in p̄fato ca-
 pitulo p̄tactō qui fm triplicem modum in
 tribus articulis huius sermonis est ostēsus
 offendunt grauius puniunt cum obligent
 ad satisfaccionē oīum vsurarū quas ipsi vsu-
 rarij sunt lucrati: nisi ipsi vsurarij restituant
 p̄dictas usuras: sicut d̄ hoc plenius in p̄-
 cedenti sermone. c. j. circa finem patet. Ad-
 ra quidem insania populorū qui in blasphe-

Fe. iij. p. iij. do. in. xl. quid et quā. resti. quis

miam diuine ac ecclesiastice legis impossibile putant esse populos stare sine usuris publicis et a cōmunitatib⁹ et a dñis autentice pbatis: cum manifeste clarescat sicut ex predictis apparet q̄ usuras efficaciter approbantes grauius puniunt et ad restitutionē grauius q̄ ipsi usurarij obligantur. Cum restituere teneantur sicut predictum est que non ipsi sed usurarij occasione eorum rapuerūt impie. Patet igitur ex predictis quomodo diuersimode plurimi usurarij prestant causam efficacez: et qui restituere obligantur: ac q̄ pena plectuntur vt merito ipsuz usure scel⁹ omnibus inhorrescat. Et ad restitutionē illi obligati satisficere se disponant vt et animas suam liberent et diuitias sempiternas acquirant per misericordiā dei filij iesu christi qui cum patre et spiritu sancto coeternus et gloriosus sit in secula seculorum Amen.

Feria tertia post quartam dominicā in quadragesima Quid et quomodo homo restituere teneatur. Sermo. xxxvj.

Nolite secundū

Nolite faciem iudicare sed iustum iudicium iudicate Johā. i. caplo. In precedentib⁹ tribus sermonibus satis sufficienter visum est quis satisfacere obligatus sit. Jam ad secundū et tertium p̄ncipale scilicet quid et quomodo pertractandum dirigamus sermonem. Sed attente circa hoc p̄sideranda sunt verba dñi admonentis et dicentis: Nolite fm faciem iudicare. scilicet quid et quomodo restituendū sit. Sed iustum iudicium iudicate. scilicet sicut inferius est declaratum. Unde cum ambe simul iste due religiositates cōmuniter concurrant de ambabus insimul differamus. Ad quarum intelligentiā insinuanda est etiam regula in p̄ncipio. xxxij. sermonis annūciata q̄ talis est. Omne damnum qd quis dat aut est causa efficax q̄ detur satisfacere obligatur. Ex qua regula elici potest q̄ triplex est damnum quod primo inferri solet. Primus est damnum spirituale. secundū damnum corporale. tertium x̄o damnum tpale.

Articulus primus de triplici damno spirituali quod proxi-

mo solet dari.

Primū damnum quod primo inferri solet est spūale. Scdm enī Sco. in. iij. di. xv. et. q. xxvij. Nullus potest in naturalibus bonis anime alteri inferre damnum cum ipsa naturalia bona sint incorruptibilia. Sed potest homo damnificari in bonis morum vel acquisitis: cuiusmodi sunt gratie et virtutes que corrumpi valent vel acquirēdis: quia per bona opera acquiri debent quorum acquisitio facile impeditur. Per peccata enim et vitia iam acquisite virtutes corrumpuntur et tandem vitia generantur et que debent ex bonis operib⁹ generari impediuntur. In his quoq̄ nō potest aliquis aliquem damnificare directe. Cum enī gratia et virtutes non perdantur nisi per vitiosos actus: nec etiam earum acquisitio nisi p̄ eosdem valeat impediri. Et peccatus atq̄ vitium adeo voluntariū est fm Augu. de vera religione q̄ si non sit voluntarie nō ē peccatum. Nullusq̄ possit directe in actum alterius voluntatis et persequens nec in peccatum eius: ideo p̄sequens est q̄ nec ablatio bonorum bonoz quisq̄ directe facere nec etiā p̄sequens alium in his dānificare valet. In directe autem et dispositiue potest quis alium damnificare scilicet inducendo eum ad vitiosos actus quibus et virtutes corrumpuntur et vitia generantur. Quomodo autem malum sit animas inducere ad peccandū satis patere potest p̄sideranti differentiam int̄ bona spiritualia corporalia atq̄ terrena. Ad hoc autē. vj. q. j. c. ex merito dicit. P̄teriores sunt qui vitam morozq̄ bonoz corrumpunt his qui substantias aliorum prediaz diripiunt et ea. q. c. sunt plurimi. Gregorius ait: Multum damna morum a damnis tpaliū distāt. Lancoz. Richar. Talis autem inductio ad peccatum tripliciter potest fieri. Primo scandalizando. secūdo ad malum inducēdo. tertio malum exemplum dando.

Quod tripliciter homo proximum scandalizat. Et quomodo restituere obligatur. Capitulum. j.

Primo quidem indirecte proximo infert homo spirituale damnum eū scandalizando. Tripliciter autem potest homo proximum scandalizare. Primo verbo. secūdo facto. tertio signo. Primo quidem quis scandalizat verbo

et licet multipliciter fieri possit: tamen ad p̄
sens differamus cuz fit hoc verbo iniurio-
so: sicut patet **Mat. v. vbi dñs ait: Qui ira
scitur fratri suo reus erit iudicio: qui autē
dixerit fratri suo racha reus erit p̄silio: qui
autē dixerit fatue reus erit gehenne ignis**
Prim⁹ est actus ire interior nullo signo ex-
teriori expressus et hoc scandalizare nō po-
test cum mime videatur. **Secund⁹** est idez
actus confuso signo expressus: sicut dare
interiectiones solemus cum sum⁹ infirmi
et quando emittim⁹ gemitus et ylulat⁹ con-
fusos. **Et pro hoc dicitur: Qui autem di-
xerit fratri suo racha. Racha est fm Aug.**
**interiectio significans ire siue indignatio-
nis motum et p̄emptum eius in quem ira
scimur et h̄ quidē qñq; scandalizare potest
audientes. Tertius est actus manifeste de-
clarans proximo iniuriā dicit: et hoc etiaz
magis proximū scandalizat quia manife-
ste demonstrat proximū suū p̄emptum cuz
fatuus noiatur. Fatu⁹ enī dicitur qui neq;
quod ipse neq; qđ alij fantur stelligit. His
trib⁹ tres penas corrīdētes gradatim an-
nectit: quia fm Aug. iudicio adhuc datur
locus defensionī: ad p̄siliū p̄olatio sen-
tentię pertinere videtur: quādo scilicet iu-
dices inter se conferunt quo supplicio reus
damnandus sit: in gehenna ignis damna-
tio certa est: et si hec tria ira et odio pleno cō-
sensu fiant semper peccatum mortale est.
**Proferre etiam in proximo verbum iniu-
riosum ex subita ira mortalis etiam culpa
iudicatur. Tales inq; quicunq; contra pro-
ximū supradicta iniuriosa verba protule-
runt satisfacere obligātur per se vel per in-
terpositaz personā: dicendo humiliter cul-
pam suam atq; veniam postulādo. Secun-
do p̄tingit proximū scandalizare facto. id
est. opere iniurioso siue corporalī siue tem-
porali. Nam fm **Mat. de lra. In illa l̄bā**
**nis duo sunt pensanda scilicet offensa atq;
iniuria. Offensa autem fit in rei corporalī
seu temporalis ablatione. Iniuria x̄o in dā-
ni spiritualis occasione scilicet cum quis ex
dato damno iuriato impatiēter odij atq;
scandali materiā prestat: vnde damnū in-
ferenti non sufficit ad salutem satisfacere s̄
offensa restituēdo aliena: sed ei necessariū
est iniuriā et scandalum amouere. qđ fit
cum ab eo cui datum est per se vel per in-
positam personam veniam humiliter vult
postulare et h̄ exp̄sso vel sup̄presso noie illi-******

us persone fm q̄ qualitas negocij id expo-
scit. **Unde qui ex impossibilitate de pri-
mo absolutus est non etiam ex impossibili-
tate cogente non absoluitur a secundo. p̄-
pretea si quis in corporalibus seu in t̄pali-
bus primo dānū dedit si illa satisfacere n̄
valet saltem postulare ei vt dictum est ve-
niā debet. **Concor. Tho. ij. ij. q. lxij. ar.
vj. Quidam etiam dicunt q̄ qui damnū
est passus si ignorat qui illud dedit: si dam-
nū offēse satisfacere non potest non ve-
niā seu remissionem postulare nec de of-
fēsa nec s̄ iniuria tenetur: quia quo ad di-
uinum iudicium non est ī mora et facile no-
uum scandaluz oriri posset. Tertio quoq;
scandalum proximo prestat signū. Sūt
enim aliqua signa sine quibus non potest
exterius innotescere interioris dulcedinis
actus etiam illius ad quam omnes de ne-
cessitate tenemur: quia ī oimoda negocia-
tione eorum manifestum signum ire et cor-
dialis odij demonstratur. Inter huiusmo-
di signa videtur esse salutatio aut ad ali-
qua interrogata aliqualis responsio. **Un-
de **Matth. v. dominus ait: Si salutauerit
fratres vestros tantum: quid amplius
facietis? nonne et ethnici hoc faciunt? Ubi
manifeste ostendit hoc non sufficere ad sa-
lutem: qui suo inimico aut qui in eius pre-
sentia semper auertit vultum vel subito fu-
git: cordialis odij atq; mortalis signū ma-
nifeste ostendit: nisi hoc ex causa valde ra-
tionabili agat: vtpote si pbabiliē timet ex
hoc aliquid deterius euenire: et tunc ratio-
nem et intentionem facti sui debet intuen-
tibus propter vitiationem scandalī propa-
lare si bono modo id fieri potest. Qui er-
go predictis et consimilibus signis suū pro-
ximum scandalizat sicut predictum est sa-
tisfacere obligatur. Hinc pro omnibus tri-
bus predictis modis scandalizandi domi-
nus **Matth. v. c. ait: Si offers munus tu-
um ad altare et ibi recordatus fueris quia
frater tuus habet aliquid aduersum te: re-
linque ibi mun⁹ tuū ante altare et vade pri-
reconsiliari fratri tuo: et tunc veniēs offer
munus tuum. Ait enim: Si offers munus
tuum ad altare et ibi recordatus fueris qz
frater tuus: nomine fratris omnes expri-
mit homines maxime tamen quemcunq;
fidelem habet aliquid aduersum te. **Secm
Augustinū tunc habet aliquid aduersum
nos si nos eum in aliquo lesimus. Nam************

Fe. iij. p. iij. do. in. xl. quid et quā. resti. quis

nos aduersus illuz habemus si ille nos le-
sit: relinque ibi munus tuum ante altare ⁊
vade prius reconciliari fratri tuo scilicet ab
eo veniam postulando: ⁊ tunc veniens of-
fers munus tuum. Sed nunquid ad
litteram hoc seruari debz? Dicendum fm
Augustinum: **Q** si frater sit presens non
hoc differre diutius debes cum iubearis
munus tuum ante altare relinquere. Ad
litteram autem hoc dicit vt innuatur q̄ ta-
lis satisfactio pretermittenda est omni ope-
ri q̄tuncuqz spirituali ⁊ utili: sicut est de-
uote oblationis donum vel sacrificium et
vt ex hoc etiam demonstratur q̄ oratio vel
sacrificium nihil prodest nec digne excer-
tur ab illo qui pro posse fm q̄ debet non
satisfecit ei quem lesit. Si autem proximus
non est presens v̄puta quia est vltra ma-
re: absurdum est credere fm Augustinum
munus relinquendus q̄ post maria per-
agrata offeras deo. Propterea dicit q̄ in
simili casu motibus animi ad reconciliatio-
nem pximi pergendum ē vt scilicet humi-
li affectu te prosternas in conspectu dei tui
munus tuum oblaturus. Est igitur sentē-
tia Augustini q̄ vbi bono modo proxim⁹
potest adiri exterior satisfactio preire debz
vbi x̄o non est oportunitas adeundi po-
test differri. Et interim sufficit sibi affectu
humiliari ⁊ reconciliari cum proposito id
opere adimplendi q̄citius fieri poterit bo-
no modo.

Q tripliciter inducet proxi-
mum suum homo ad malū: et
quomodo restituere obligatur
vbi simul ostenditur que sunt
licite ⁊ illicite artes. Cap. ij.

Secundo autem infert homo in-
directe spirituale damnum pro-
ximo suo eum ad malum indu-
cendo. Tripliciter enim inducit
homo proximum suum ad malum. Pri-
mo locutione. Secundo operatione. Ter-
tio vero nouitatum inuentione. Primo
quidem inducit homo proximus suum ad
malum locutione. Et hoc quidem multi-
pliciter. Primo docendo. Secundo flectē-
do. Tertio contaminando. Quarto corrū-

pendo seu spiritualiter venenando. **Q**ui-
to retrahendo. Primo quidem docen-
do scilicet cantationes carnales ⁊ ad lasciu-
iam prouocantes: vel docēdo fucare vul-
tum ⁊ se ornare ⁊ consimilia operari. Se-
cundo autē flectendo ad mala: puta ad vsu-
ram ad furtum ad rapinam ⁊ ad parciali-
tates. Et hoc quidem in consilijs iniquis
vel suasionibus falsis aut comminationi-
bus seu seu preceptionibus impijs et cō-
similibus. Tertio vero contaminando
scilicet in carnalitanibus per lasciuas can-
tilenas ⁊ cantus. Unde. xciij. di. c. in san-
cta scriptum est. Deū moribus stimulat: q̄
populum vocibus delectat: aut per inho-
nestos dictatus ⁊ libros. Item i sodomijs
per pestiferas blandicias ⁊ seductiones.
In luxurijs per impias vetulas ⁊ media-
tores. In sacrilegijs per diabolicas ⁊ pro-
phanas supstitioes: s̄ q̄b⁹ scriptū ē: **A**horif
arrept⁹ monacha q̄cunqz porif. Quarto
corrumpēdo seu spiritualit venenādo sci-
licet detrahendo seu detractiua predicatio-
ne vel heretica seu contaminata doctrina:
siue docendo infirmitates curare: demo-
nes inuocare: seu per incantationes sur-
ta ⁊ amissas bestias recuperare vel recipere:
siue breuibz ⁊ alijs augurijs ⁊ sortile-
gijs atqz consimilibus fidem dare. **Q**uin-
to retrahendo scilicet ne homo restituat ali-
ena vel ne admoueat superfluitates ⁊ va-
na ne predicationibus ⁊ doctrinis credat
salutiferis seu ne per ingressum religionis
mundum relinquat. Circa hoc vltimus
notandū est fm Scotū. in. iij. di. xv. q. ij.
Q qui subtrahit a religione aliquem iam
obligatum professionis voto tenetur pro
viribus laborare vt ad religionem redeat
vt hoc modo tam sibi q̄ religioni plena-
rie satisfaciatur. Si autem ille intrare nolue-
rit fm Giral. **O**do. videtur q̄ qui eum re-
ligioni subtraxit si sit idonea persona ⁊ a-
bilis religioni ad intrandum q̄ ipse eaz in-
trare tenetur vt sic intrando satisfaciatur or-
dini ⁊ bene viuendo ⁊ orando pro alio la-
bozet ad eius conuersionē. Si autem non
subtraxit aliquem sic obligatum sed volen-
tem intrare tantum. Tunc etiam distin-
guendum est quia aut animo hoc fecit no-
cendi ipsi religioni ⁊ tunc obligatur ipsi
religioni. Sed quia multum interest inter
esse in religione ⁊ prope esse: non tantum
obligatur sicut in primo casu: sed tenetur

ad aliqualem restitutionem puta ad aliquam inductionem alterius aliquam equiualem ad ingressum illius religionis. Aut fecit animo consulendi sibi: puta quia erat magister suus et in studio cum eo vigilabat. Et tunc si sine fraude hoc fecit non creditur eum illi religioni in aliquo obligatum: tenetur tamen in illo et secundo casu persone subtrahere in persuasionibus et alijs spiritualibus bonis ad equiualem bonis illis in quibus retrahendo illum damnificauit. **Concor. Hyral. atq; Richardus cum Scoto.** Qui vero alijs quinq; predictis et consimilibus modis aliquem corripit et ad peccandum induxit sicut Scorum tenetur modo possibili restituere damnus. Et hoc tripliciter. Primo eum de veritate docendo: seipsum de predictis accusando atq; illum ad penitentiam et ad virtuosos actus efficaciter inducendo. Secundo autem si sola inductio sufficere non videtur: quia facilius est hominem peruertere quam conuertere: tunc tenetur pro eo orare aliorum orationes sibi fideliter procurare quibus a deo sua conuersio procuretur. Tertio quoque debet per alios efficaces suasores procurare eius conuersionem dum tamen illius peccatus occultum non prodatur. Ex his autem manifeste apparet quantum peccatum sit ad malum sollicitare quem et inducere ad peccandum: quia vix potest restituere digne cum ad voluntatem iam ad peccata illectam vix possit persuasionibus et alijs multiplicibus vijs inducere ad virtutem. **Addatur quoque quod sicut Augustinus libro retractationum dicit. Cum virtutum bona maxima sint: plus damnificat qui in illis damnificat quam in quibuscunque alijs: et per consequens plus sicut iusticiam obligatur ad restituendum proximo tale bonum quantum sibi possibile est. Hec est sententia Scoti. Hyral. Do. et Richardi.** Secundo inducit homo proximum suum ad malum operatione. id est illicita exercitatione et arte. **Querunt doctores: quid de his qui faciunt vel vendunt venenum aut toxicum balistas arcus sagittas carellas lanceas et similia ad homines occidendos: vel faciunt decios vel tabularia ad ludendum ad fortuitos ludos vel faciunt nichaguones pro capitibus mulierum: vel fucamenta ad ornandum seu faldandum vultum earum vel aurifigia rachamaturas seu bordatu**

ras coronas flozidas ad lasciuiam prouocandum: picturas vanas atq; lasciuas in cameris et lecticis et quibuscunque alijs locis et cuncta consimilia que nihil valent ad utilitatem humanam sed tantum ad interitum animarum. **Videretur enim quod nullus labor nec aliquod officium debeat approbari nisi valeat ad commodum humane vite. Cum Gen. iij. dicat dominus. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: quasi dicere velit. Non labores ne desudes nisi in opere illo quod valeat ad faciendum panem tuum hoc est ad sustentationem vite tue. Ad quod dicendum quod in triplici genere debent distingui artes et manuales operationes. Primo sunt quedam necessarie. Secundo quedam indifferentes. Tertio quedam perniciose. Primo enim sunt quedam artes necessarie ad humanum usum: licet homines illis abuti possint et sepius abutantur: sicut sunt agriculture lanificia ars architectorum sutorum textorum et consimilium. Secundo sunt quedam artes que multum sunt indifferentes: quia his ut plurimum abutuntur quidam et quidam uti possunt eisdem bene: sicut sunt gladij lancee baliste et sagitte et similia quibus homines utuntur ad bellum iustum atq; iniustum. Similiter etiam quedam venena quibus homines ad sanitatem corporis uti possunt: insuper etiam ad hominis necem. Item fieri possunt aurifigia et rachamature et consimilia ad mundi utilitates et ecclesiastica ornamenta. Similiter taberne et hospitia ad perniciem et necessitatem et sic de alijs. In omnibus supradictis in primo et secundo casu et consimilibus eis ad intentionem facientis et vendentis recurrendum est. Et in huiusmodi distinguendum est: quia quandoque homo non peccat: quandoque peccare potest: quandoque autem non peccat. Primo enim si homo credat hoc alicui necessarium fore vel utile: vel animum habet indifferentem seu de hoc nihil cogitabat quod rationem cogitandi non habebat non peccat etiam si illa talis abutit. **xxij. q. v. d. occidedis vbi Augustinus ait: Absit ut ea que propter bonum et licitum facimus aut habemus: si quid propter hec preter nostram voluntatem quicquam mali acciderit nobis imputetur: alioquin nec ferramenta domestica aut agrestia sunt habenda ne quis ex eis vel se vel alium interimat nec arbor est plā****

Fe. iij. p. iij. do. i. xl. Quid et quā. resti. sit in

tanda ne quis in ea se suspendat. Secundo autem homo peccare posset si ei conscientia diceret quod ille hoc ad abusum acquireret vel hoc dicere deberet ratione requirerentis persone. Ad hoc. v. q. v. non omnino Augustinus ait: Utilius esurienti panis tollitur si de cibo securus iusticiam negligebat quam esurienti panis frangitur ut iusticie seductus acquiescat. Tertio vero manifeste mortaliter homo peccat si hoc scienter facit vel vendit vel quocumque aliter alienat ut alius abutatur et omnia mala que inde sequuntur imputantur ei. ij. q. i. nomen. xj. q. iij. precipue. xv. q. vj. c. f. ad si. vbi scriptum est. Non tantum attendenda sunt que fiant quantum quo animo talia fiant: amplius respicit deus ad cogitationes et spontaneas voluntates quam ad actus qui per simplicitatem aut per necessitatem fiunt. Tertio autem sunt quedam artes perniciose que ad nullum usum humanum utiles sunt nisi ad principium corporum et animarum: sicut sunt quedam venena mortifera et ad nullum usum humanum utilia. Facture autem superflue et sumptuose cortinarum et lintheaminum et camisearum que in decuplo plus valent quam tota camisia. Decem tabularia tabule carticelle seu narbi magriones seu mitre per capitibus mulierum fucamenta earum corone floride et lascive picture ad vanitates seu luxuriam concitantes et consimilia tunc mortalissime peccant talia exercentes faciendo tenendo vendendo donando vel quocumque alienando et omnia peccata et mala que perpetrantur illarum rerum occasione eis imputantur et omnium animarum occasione rei sunt apud deum. extra de iniuriis. et dam. da. c. fi. Ad hoc etiam facit optime lex distinguens inter venenum bonum et malum d. q. flagiciose rei que nullo per adiectionem alterius rei siue materie potest esse utilis usui humano: nec emptio nec mandatum nec societas valere potest. ff. de contrahen. emptio. qui venenum. His concordes Ray. Innocen. et Hostien. extra ne cleri. vel mona. c. j. imo si quando licet raro contingat quod aliqua predictarum aliquis ad licitum usum inducere possit. Tamen secundum Chrysostomum ut refert Tho. ij. q. clxij. arti. ij. in si. tales artes non sunt tolerande. Unde si operibus alicuius artis ut pluries aliqui male uterentur quamvis de se non sint illicite sunt tamen per officium principis ex-

tirpande a civitate secundum documenta platonis. Non est autem necesse extirpare a civitate ea que venialia sunt: sed que sunt in animarum et populi detrimentum: sicut diuersi fortuiti et perniciosi ludi: superflue vanitates: curiose inuentiones et similia. Respondeo predicti per ignorantiam excusantur ex quo sciunt quod communiter pro maiori parte homines talibus abutuntur. Propterea qui libet obligatur scire de arte cum qua victum lucratur utrum sit licita vel econuerso. In hoc quoque debet multum vigilare confessor cum penitens venit ad eum: si in tali exercitio vel officio siue arte sit in quo possit saluare animam suam: aliter ex ignorantia vel negligentia non excusatur ipse confessor si penitentes per absolutionem reddit securum cum exerceat artem cum qua anima sua periclitatur. extra de iniuriis. et dam. da. si culpa. Unde ambobus accidit quod dominus Matth. xv. ait: Cecus si ceco ductum prester ambo in foueam cadunt. Tertio inducit homo proximum suum ad malum nouitatum inuentione. Unde Tho. ij. q. clxix. in si. ij. arti. ait: Quod artifices ornamentorum peccant inueniendo aliqua superflua et curiosa. Unde Chrysostomus super Matth. omelia. xlix. inquit: Ab arte calce sutorum et texorum multa rescindere oportet: etenim plura ad luxuriam deduxerunt necessitatem eius corrumpentes aut male arti commiscuentes. Cum hoc precor. Alex. d. ha. Quomodo autem et que fieri debeat restitutio omnium que in presenti capitulo dicta sunt non potest sigillatim facile diffiniri sed iudicio boni viri atque iudicio confessoris discreti in quolibet particulari casu prudenter determinanda est. Nec minus spiritualia quam temporalia et temporalia damna estimanda sunt sicut superius in principio primi articuli presentis sermonis demonstratum est.

Tripliciter homo per malum exemplum proximum scandalizat: et de illorum restitutione condigna. Capitulum. iij.

Tertio infert homo indirecte primo suo spirituale damnum et malum exemplum dando. Unlamentabiliter de talibus dicitur

prophetam ait: **F**actus sum tanq̄ vas perdi-
 tum: quoniam audiui vituperationez mul-
 torum commozantiū in circūitu. **A**it enim
 de ecclesia christus: **F**actus sum tanq̄ vas p-
 ditum. id est. perforatum: quasi dicere velit:
Nullus vult per spem se iam p̄icere in me:
 imo ⁊ qui de corpore meo erant de mea efflu-
 unt fide: sicut in vase p̄forato nullus liquorē
 reponē iam p̄fidit ⁊ quicq̄d ponit̄ intus su-
 bito foras fluit. **P**redictoz autem rationē et
 signū subdit: qm̄ audi. vi. ml̄ cōmo. in circūi-
 tu. **I**n circūitu nempe cōmozant̄ heretici gē-
 tiles atq̄ iudei: nec ad centrū dñm nostrum
 iesum christum qui in medio est ecclesie p̄p̄t
 mala exempla accedere volunt. **I**stoz nem-
 pe vituperationē audire christus non cessat
 quia p̄pter multoz christianoz mala exem-
 pla christifideles a p̄dicā p̄tinue blasphemā-
 tur: vnde ⁊ multi ab ea retrahunt̄: ⁊ q̄d dete-
 rius ē multi qui iam crederāt retrocedūt ⁊
 ad vomitum reuertunt̄. **I**n circūitu q̄z com-
 mozantur qui suis malis exemplis p̄ximuz
 suū scandalizāt mūdo dediti ⁊ a via veritatis
 alienati. **I**ustieni in hoc circūitu mūdanozū
 et transeuntiū tpaliū mozant̄ dum de terre-
 nis tm̄ necessaria sumūt. **A**lii etiam si pau-
 peres rebus sūt in eis corde ore ⁊ opere ma-
 nent. **D**e tribus enī p̄ncipaliozib⁹ malis ta-
 les maxime p̄ximū scādalizāt. **P**rimo d̄ aua-
 ricia. **S**ecūdo de luxuria. **T**ertio de supbia.
Primo nanq̄ impj per malum exemplū p̄-
 ximū scandalizant de auaricia. **H**mōi sunt
 vsurarij manifesti scelerati ⁊ aperti lusozes:
 lusoz in labijs ⁊ alijs locis manifesti recepto-
 res impjssimi raptozes ⁊ p̄similes. **E**tia au-
 tem defestatione digni sint qui lusozib⁹ rece-
 pta p̄stāt ostēdūt etiā humane leges cū
 ff. de ale. lu. et aleato. l. iij. in p̄n. scriptum est
Si quis eum apud quem in alea lusum esse
 dicitur vulnerauerit damnūue ei dederit si-
 ue quid eo tempore furto subtractum est iu-
 diciū non dabo in eū. **I**n qua lege fm̄ **Bar.**
 d̄ saxo ferrato apte notari p̄t: q̄ tempore lu-
 di qui retinet ludum temporalī pena verbe-
 rari potest. **S**ur quoq̄z si pbauerit q̄ furatus
 sit ab eo qui retinebat ludum in domo atq̄
 eo tempore quo ludebat impunis erit. **D**u-
 blici atq̄ obstinati raptozes fm̄ casū. etiā mul-
 ticipliciter plectunt̄ pena. **P**rimo enī raptor ex-
 comunicat̄ ab illo episcopo in cuius diocesi
 rapinaz fecit. ex de rapto. c. j. vj. q. iij. placu-
 it. **S**ecūdo d̄o nisi ablata restituat vel plenā
 securitatē de reddēdo dederit si habeat vn-
 de possit penitētia ei denegatur. **T**ertio au-

tem si restituere possit sed noluit satisfacere
 et distulit penitentiā vsq̄ ad mortem: si tunc
 mīme satisfacere potest si penitentiā ⁊ viati-
 cum petit d̄abuntur ei: tamen p̄iuabit̄ eccle-
 siastica sepultura nisi heredes seu p̄p̄niqui
 pro eo satisfacere velint. q̄d quidem statutū
 est ad alioz terrorez. **S**i d̄o impenitēs ip-
 se decedat ⁊ viaticū ei non dabit̄ ⁊ p̄iuabit̄
 ecclesiastica sepultura: p̄sbyteri d̄o qui con-
 tra fecerint ipsum sepeliendo ⁊ hm̄oi ab offi-
 cio deponēdi sunt. **D**ia sup̄dicta habent̄ ex-
 tra de rap. in. c. super eo. et in. c. in litteri.
Secundo autem impj per malum exemplū
 p̄ximū scandalizant de luxuria sicut publici
 peccatozes atq̄ mulieres oznatu meretricio
 mcedentes: ⁊ maxime cum in sacris templis
 hm̄oi p̄phana faciunt: quozum fetoz ⁊ hor-
 roz ascendit vsq̄ ad nares dñi sabaoth. **I**n
 hoz autem mysteriū extra de iniur. et dam-
 da. c. si egressus. **E**t sumit̄ d̄ **Exo. xxij. c. vbi**
 ait: **S**i egressus ignis apprehenderit acruos
 frugum siue stantes segetes in agris: reddet
 damnū qui ignem succendit: q̄d verbum si
 ad litteram quilibet obligatur q̄tomagis si
 hec succensio sit in segete animarū. **N**onne
 de vobis o mulieres vane **Esa. l. c. ait**: **E**cce
 vos accendētes ignem flammis accincti: qz
 dum vanitatib⁹ vestris in hoibus luxurie ig-
 nem accenditis vosmetipsas eisdem flāmis
 accingitis ⁊ comburitis. **Q**uis autem ita in-
 sanus est vt non credat esse peccatū p̄parare
 venenū ad hoies occidendos: ⁊ si culpā esti-
 mas occidere corpa moztura: q̄to grauius
 insignitas ⁊ perpetuo duraturas. **S**ed de h
 in sermone. xlvj. et. xlvij. plenius disserem⁹.
Nec sufficē video q̄ tal̄ m̄lr̄ satisficiat p̄decē-
 ter amouēdo superfluas vanitates si p̄dici-
 cras gesserit aīo ad luxuriam ⁊ p̄cupiscentiā
 sui puocandam: sicut nec sufficit hoies vsu-
 rarios cessare ab impio lucro nisi restituant
 impie acquisita. vt ergo talis satisficiat ple-
 ne necesse est ei tanta honestate fulgere. q̄ q̄
 ex sua occasione scandalizati sunt ex eius ho-
 nestā p̄uersatione reddant̄ edificati. **A**han-
 festum quoq̄ exemplū malū de luxuria p̄e-
 stant in publica fornicatiōe seu adulterio cō-
 mozantes ⁊ quelibet publice meretrices: et
 quod horrenduz est etiam audire quidam
 sunt publici sodomite: quidam etiam puella-
 rum ⁊ pueroz seu mulierum raptozes atq̄
 violatozes. **T**ertij d̄o impj p̄pter maluz
 exemplum proximum scandalizant de sup-
 bia inter quos cōnumerari possunt tenētes

inimicitias nolētesq; p̄cere inimicis publice parciales ⁊ qui inter partes capita se faciunt insignia inter partes distinguētia manifeste tenentes se parciales publice p̄tētes publici homicide. Similit̄ etiam letantes d̄ malis que fiunt in iusto bello atq; laudantes ea publici incātatores. Similit̄ etiam hī qui p̄ incantatiōes querunt v̄l rēdrunt furta ⁊ publice faciunt p̄similia mala. Omnes aut̄ sup̄ dicti ⁊ p̄similes eis qui per opera auaricie luxurie ⁊ sup̄bie p̄ximū scandalizant tm̄ bonū exemplum de sua p̄uersione p̄hibere tenent̄ q̄ qui de eoz malis exemplis scādali habuerunt occasionem: de eoz p̄uersione sumant p̄trariam edificatiōē. Nam sicut dicit̄ ex de pe. et remis. c. j. Manifesta peccata non sunt occulta correctiōe purgāda: imo fm̄ glo. ibi. Qui publice peccāt publice corrigant̄. ij. q. j. si peccauerit. et de pse. di. ij. ego berēgari⁹ in fi. ⁊ hoc siue sint grauiā siue leuiā vt sedes scandalum populoz publice fieri debet.

Articulus. ij. de triplici corporali damno quod p̄ximo inferri solet: ⁊ de debita satisfactiōne illorum.

Secundū autē damnū qd̄ primo inferri solz est corporale. qd̄ fm̄ regulam sup̄ius datam etiam restitui debet. Tripliciter autem tale damnū dare p̄tingit. Primo vulnerādo. secūdo mutilādo tertio occidendo. Et licz homo restituere nō possit membz vel vitam: ad restituendū tamen alia bona necessario obligat̄ compensata qualitate lesi ⁊ q̄titate damni atq; possibilitate ledenti fm̄ Ric̄. et Sco. in. iij. di. xv.

Ad quid satisfacere obligat̄ qui vulnerat p̄ximū suū. Ca. ij.

Primo quidem homo inferit damnum p̄ximū vulnerādo: ⁊ hoc. s. irremediabili modo: ⁊ tal̄ in restituendo ad tria remanet obligat⁹. Primo qd̄ tenet̄ ad expensas i medicos q̄s ille in suoz vulnerū sanatione fecisset. Unde est d̄ iniur. et dam. da. c. Si rixati. Et sumit̄ Exo. xxj. Si rixati fuerint hoies ⁊ p̄cusserit alter p̄ximū suū ⁊ ille mortuus non fuerit s̄ iacuerit in lecto: qui p̄cusserit operas eius. s. amissas fm̄ glo. et impensas in medicos restituat. Secūdo tenet̄ ad illa que vulneratus occasione talis lesionis amisit: puta si homo dedit⁹ erat alicui labori corporali. Unde verissimiliter credi potest si inde fuisset lucrat⁹ ad

talem satisfactiōē obligatus est: sicut dicit̄ i p̄allegato. c. glo. Tertio ad satisfactiōē tenetur ⁊ placatiōē ipsius lesi de iniuria data. Cum enī honor inter exteriora bona sit maximū bonū non videtur q̄ inferiori possit alter iniuria fieri per quam deijc̄ multum q̄ illi obligetur ad talis honoris restitutiōem. Certum est enī q̄ talia alicui inferre est notabiliter illi iniuriari: fm̄ enī Tho. ij. q. iij. arti. vj. Qui percutit aliquem tenet̄ recompenfare iniuriam passo q̄uis nihil remanet at apud ipsum ⁊ h̄ ad arbitriū boni viri.

De satisfactiōne illoz qui mutilant proximo suo aliquod membrum. Capitulum. ij.

Secundo autē homo inferit damnū p̄ximū mutilādo: quod qd̄ irremediabile damnū est: puta qz ei abscidit manū seu truncavit pedes aut hominē excecavit. Pro tali offensione fm̄ Sco. in. iij. di. xv. cōmunit̄ in ecclesia nisi restituat pecunia restitutiō non reperitur statuta. Ad hoc tamen talis mutilans fm̄ eum obligat̄. Primo ad expensas in curatione illius sicut dictum est. s. in. c. si rixati. Secūdo ad satisfactiōē impediti lucrī p̄ toto futuro tempore quo vsurus erat illo membro quo abscisus est fm̄ qd̄ dicitur. s. sermone. xxxij. arti. ij. et. c. ij. plenius est declaratū. Tertio ad satisfactiōē afflictionis illius mutilati qui sibi p̄petua est cum viuere sine oculis aut sine manu tristabile sit ⁊ maxime pene. Propterea tenetur ei ad aliqua alia sup̄impēdēda: ex quibus onera ⁊ tristitias quas ex tali lesiōe incurrit p̄solabili⁹ atq; leui⁹ ferre possit. Ex vno tamen respectu plus pōderāda est mutilatio paupis q̄ diuitis si magis egebat p̄t̄ abscisa ad necessariū victum: quia vsus fuisset plus parte illa ad necessaria p̄curāda. Ex altero d̄o respectu i diuite ē alia p̄ditio ponderosa scilicet dignitas ipsius. Sed hoc nihilemin⁹ parum est quo ad p̄ximū remediū. Quarto autem truncator diues tenet̄ alere a se truncatos si alimonijs egerit. Quinta obligatur ad satisfaciendū etiam p̄sanguineis illius mutilati. Puta si ille scilicet cui manus est ablata: se ⁊ suos alebat ⁊ vxorem filios patrem ⁊ matrē vel alios qd̄ nunc implere non potest. Talis damnū inferēs ad equalia obligatur fm̄ iudiciū boni viri.

De his que restituere obligatur homicida impius. Cap. ij.

Tertio dicitur inferri homo damnū p-
rimo occidēdo. Tali autem occi-
sori sicut in *Seco. i. iij. di. xv. tria neces-*
saria sūt. Primo enī ei expedit q̄
exponat vitā suā in cā iusta: vtputa 3̄ inimi-
cos ecclie vel p̄tra hereticos et alios infideles
et hoc ordinādo laborē et periculū suū in sal-
factionē illius quem ipse occidit: vt cui non
potest in corporalib⁹ satisfaciari in spūalibus
bonis. **Q** si nec tantam satisfactionē facere
velit vel restitutionē non potest oīno a resti-
tutione esse immunis: p̄tra quosdā fatuos p̄fē-
tores homicidas leuiter absoluētes non at-
tendentes eis restitutionē necessario incum-
bentem quasi facili⁹ transire possit impi⁹ ho-
micida q̄ vt ita dicam canicida vel bouicida
Nam si quis occidisset bouē pximi sui vel ca-
nem non absoluere sine restitutione tamē
leuiter absoluit de impio homicidio p̄petra-
to. **Q**um autem homicidiū deus detestat
manifeste patet: qm̄ dauid qui occiderat iuste
quia multi humani sanguinis effusor fuerat
templum sibi edificare p̄hibitus est a deo. si
ergo occisor iustus non acceptat ad cultum
diuinū: iniustus occisor vbi parebit. **H**uius
sententię est *Seco. Secūdo autē sicut in *Siral.**
Qdo obligatur si predicti casus non occur-
rerent homicida totam vitam suam in oīo-
ne et penitētia ordinari ad illius vtilitatē quē
ipse occidit. **T**ertio q̄ sicut in *Seco. et *Siral.** si
interfectus aliq̄s sustentabat scilicet patrem
vel matrem vel alios sibi p̄pinq̄s seu paupe-
res: obligat talis interfecto omnib⁹ illis ad
tantam restitutionē q̄tam illis abstulit p̄ in-
terfectionem illius. **R**atio enī horū est: quia
damnū passio est restitutio faciēda. **E**x his
elici potest: q̄ si q̄s reipublice necessari⁹ erat
si ex h̄mōi morte damnū est pass⁹: occisor ad
dignam recompensationē ei redditur obli-
gatus. **S**eruus etiā dñō suo occisus debet
restitui sibi per alterius serui equalentis da-
tionem vel emptionē vel per precium com-
petēs emptōi. **I**n oīb⁹ igit̄ in toto h̄ secūdo
articulo dictis in quibus damnū neq̄ in se-
neq̄ in equalēti restitui potest per compen-
sationē siēdas arbitrio boni viri restitui de-
bet sicut in *Richar. Tho. et w.*

Articulus. iij. de tempora-
li damno quod proximo datur.
Et ad p̄sens sufficit agere de tri-
plici fame restitutione sicut in q̄ ho-
mo tripliciter diffamat.
Tertium autem damnū proximo

inferri solet. scilicet tempore: qd̄ quidem resti-
tui debet iuxta p̄ncipalē regulam superius
datam. **I**nter autem oīa sp̄alia bona bonuz
nomen et bona fama obrinet p̄ncipatū: sicut
Proverb. xxij. c. scriptum est. Melius est no-
mē bonū q̄ diuitie multe. **P**ropterea p̄ pre-
senti sermone ceteris p̄termisissis de fame re-
stitutione quasi q̄dammodo rebus spūalib⁹
adherentes plenius disseram. **M**aius au-
tem bonū est qd̄ est in nobis q̄ qd̄ est extra
nos. **T**emporalis namq̄ substantia extra nos
est: bona fama intra nos. **U**nde. *vj. q. i. c. de*
teriores. Anacletus ait: Deteriores sunt qui
bonarum vitam moreq̄q̄ corrumpunt his q̄
substantias aliorum prediaq̄q̄ diripiunt. **I**psi
enī ea que extra nos sunt licet nostra sint au-
ferunt: nostri quoq̄ detractores et morū cor-
ruptores nostroz siue qui aduersus nos ar-
mantur p̄prie nosip̄sos decipiunt. **T**riplici-
ter enī sicut in *Seco. i. iij. di. xv. homo primū su-*
um diffamat. Primo manifestādo occultum
secūdo denegādo verum. tertio imponēdo
falsum.

Q satisfacere obligatur qui
proximū diffamauerit manife-
stando eius occultū malū. *Ca. j.*

Primo autem homo primū suum
diffamat manifestādo occultū ma-
lum. scilicet cum non seruato or-
dine iuris: peccatū illius in publi-
co prodat. **T**alis inq̄ licet grauius peccet: ta-
men verbum suū qd̄ in publico p̄posuit re-
tractare non debet: quia hoc faciēdo crimina-
liter mentiret cum sciat qd̄ p̄posuit eē verū.
Nec enim mentiri tenet p̄pter qd̄cunq̄ bo-
num pximo suo reddendū. **C**ū sicut in apostolū
Non sunt faciēda mala vt eueniāt bona. Te-
netur tamen alio modo licito reddere sibi fa-
mam vt pote per talia et p̄similia verba dicen-
do q̄ non credat hunc hoīem esse talem ma-
le dixi: fatue dixi. Et hec quidem vera sunt:
quia talia p̄posuit non seruato ordine iu-
ris: p̄posuit enim in publico quod non est
verum publicum. Non similis quoq̄ persua-
sio est si dicat q̄ non reputat eum esse maluz
bonus est enim: quia quilibet p̄sumendus
est bonus donec probetur contrariū: extra
de scrutinio in ordine fac. c. vnico: humana
enim fragilitas illum quem indignum esse
non nouit: dignum debet estimare. Non
enī ē probatus malus coraz istis: propterea
non est ab eis estimandus malus. Hoc est
ergo persuadere eis q̄ non reputent eum

Fe. iij. p. iij. do. i. xl. Quid et quā. resti. sit in

indignū necq; malum. Et fm Rich. et Tho. tenetur sibi ad aliquā recompensationē ad arbitrium boni viri si nō potest ei restituere famam predictis modis.

Quod satisfacere debz qui negat iterum occultum crimen publicē sibi impositum. **Cap. ij.**

Secūdo autem modo homo proximi suū diffamat negando veruz scz cum crimen verū: sed occultuz in publico tamen sibi impositū negat: quia in hoc negans notat in iudicio de calūnia imponente eo q; accusator vel denunciator falsi criminis est infamis: sicut patet p ea que dicuntur ex d. calū. c. j. et. ij. Tamen aliter negans non tenet retractare negationē suam: quia non tenet in iudicio p̄fiteri se reū nondum p̄ictus. Tenet quidem quasi per quedam sobria verba sicut in p̄cedenti. c. dictum est illi accusanti restituere famā quam notavit de calū. indirecte: vt puta dicendo non habeatis eū p calūniatore qz forte pponendo habuit bonam intentionē: vel forte credidit se p̄bare intentum suū sed deceptus fuit. Sed circa hoc tria dubia seu difficultates remanere vident. Prima at est an qui tale crimen in publico sibi impositū negat mortaliter peccet: videtur enī q; sic. Primo quia mēditur et in mēdacio reipublice p̄nitioso. Nam res publica ppter mendaciū eius publicuz impedit a punitione eius iusta. Secūdo qz nocet p̄pone accusanti cum p hoc de calūnia infametur. Dicendum ergo ad primum sicut Deul. xvj. c. scriptum est. Iuste qd iustum ē exequeris. Nequaquē enī reipublica oīa mala punire debet sed que cum hoc sunt puniēda et talia potestas iuste potest punire. Talia autem sunt que coram iudice reipublice possunt sufficienter p̄bari: p̄pterea non ledit reipublica si diu iudiciū excedat iudiciū ei⁹ vt scz aliq; referuent iudicio dei super quo si potest reipublice iustum iudiciū esse: quia sicut. j. Regl. xvj. habetur. Homo videt ea q; patent: deus autem intuet cor: et sic patet ad primum. Secūdo autem cum dicit q; tale mendacium est p̄nitiosum contra accusantē. Dicendum q; non est p̄nitiosuz contra accusantem eum: sed ipse sibi p̄nitiosus est: dum eo modo pponat quo mime pponere debz: qz cum deberet nō pponere sibi imputet si aliqua infamia ei subsequat cum ipse de h̄ causa sit non autem iste negans. Nam defendit innocentia suam in publico vbi eōdem non

est nocens: nec habendus est p nocente do: nec fuerit ipse p̄ictus. Secūdo etiam remanet difficultas si talis peccat mentiendo p se: Primo enī videt durū q; quilibet ab vno in publico accusatus teneat de necessitate salutis id d quo est accusat⁹ in publico p̄fiteri statim: et sic statim in iudicio sanguis patibulo se exponere. Secūdo etiam habēdo oculum non tm̄ ad penam: sed ad honestū et inhonestū non videt q; iste honeste et fm rectā rationem debeat coram tali iudice p̄fiteri: quia ipse plusq; quicūq; alius singularis accusans sibi ipsi auferret famam: quia in iudicio p̄fiterenti credit cōtra se. Quid igitur faciendū? R̄spondeo q; tunc danda est r̄sio iuristarū: neq; pposita vt pponunt. Et h̄ quidē ab imposito sine mēdacio dici p̄nt: quia pponit in publico vt publica et vt publice p̄bada: sic autem ea negare potest quis que scit in publico non posse p̄bari. Q; si iudex vzeat eū vt ppositū fateatur vel vt publice neget. R̄spondere vtiq; potest q; ipse ad accusantē sufficienter respondit. Et sic est moris responderi iurispitis: nec declinare vult ab illa r̄sponsioe faciat iudex erga accusantē quod iuris est. Tertio quoq; etiam negans intendat tm̄ negare illud vt ppositū est ibi videlicet vt publicum: sicut facit sacerdos de confesso dicens: nihil mali scio istuz fecisse: quia loquitur vt in publico: audiuit autē in alio foro. Nunquid iste negans de illa negatione penitere tenet. Dicēdū q; bonaz quippe mēditum est etiam ibi culpas agnoscere vbi culpa non est: sicut i. c. ad eius. v. di. Aug. ait: Multo quidem amplius vbi dubitat an sit in culpa: et qualis etiam culpa bone mentis est culpam agnosere. Propterea in tali casu tutum est post talem negationē penitere indistincte. De hoc tanq; de tali quale est vtputa tali distinctioe si mortale tanq; de mortali si veniale tanq; de veniali.

Quod restituere obligant hi qui proximi suū infamant falsa imponendo: aut audita narrando.

Capitulum. iij.

Tertio quidem homo proximi suū diffamat imponēdo sibi falsuz. i. crimen. Et hoc dupliciter ptingere potest. Aut narrādo malum a se inuentū: aut narrādo malum ab alijs auditum. Primo quidem narrādo malum a se inuentum

Talis nempe debet restituere famam retractando simpliciter verbum suum et quod sibi impositum sit et si ita in publico sic publice diffamavit alias non seruat iusticiam scilicet reddendo proximo suo quod suum est. Talis autem fame restitutio sicut Rich. talis fieri debet scilicet quod ubi homo contra proximum suum dixit per se vel per alium: vel per cantilenam aut per libellum famosum vel per detractionem et oblocutionem et in locis alijs ubi sentit illum diffamatum: dicto suo vel facto recognoscat suum errorem et dicat quod mentus est per guttur suum. ar. ex d. purga. can. inter solici. §. precipias. Quod quidem intelligendum est nisi ex tali recognitione aperta infamata persona magis infamaretur. Non dicit ergo: Ego de tali facto infamaueram tales specificando peccatum. sed sic dicat in generali. Ego diffamaueram talem de re de qua inter vos diffamatus est: Sciatis quod ego inueni et mendacium est quicquid de hoc dixi: Non dicat illud fuisse falsum sed mendacium: eo quod contra mentem dicebat primum diffamando et tamen potest esse verum quod ipse dicebat. Et nisi rationabilis causa obstet sicut Ray. et Hostien. tenet talis infamans ab infamato veniam postulare. ar. xiiij. q. vj. c. j. v. q. j. quidam. Uidetur ergo quilibet quantum difficile sit restituere ablatam famam: et quod rari repiant qui hec seruent et nihilominus innuere quod in die grauissime infamie sine satisfactione imponunt. Si obicitur quod homo magis tenet pro propria quam pro aliena fama zelare nec potest proximo reddere famam suam in retractando verbum suum nisi seipsum turpiter diffamaret. Dicendum sicut Sco. vbi. §. q. sicut dicitur in sermone. xxx. viij. ar. ij. c. ij. Bona corporis atque exteriora minime negligenda sunt nisi in ordine ad anime bonum et ad ipsum deum. Hoc autem non est nisi ut iuste competere possit ipsi scilicet diligenti. Propterea sicut ibi de dilectione corporalis vite superius dicitur: ita dico hic proprie de dilectione fame quod cuiuslibet cui competere potest fama magis debet sibi diligere illam iustam quam alteri cui non potest competere nisi iniuste. Si autem talis sibi fama non potest competere nisi iniuste alteri deo iuste: magis debet illam diligere cui competit iuste. Et sic est in proposito nostro. Facile enim de crimine accusato iuste competit fama: sibi autem post talem accusationem fama non conuenit iuste: non solum quia in accusando mentitus est sed quia publice mentitus est in quo seipsum sufficienter et radicaliter diffamat directe. Ergo postea ostendens innocentiam al-

terius cui tenetur in hoc et indirecte innocentiam sui non tunc proprie se diffamat sed et amouet tamen a se laudem falsam quam post accusationem mendacem indignus est. Pateat hoc per exemplum. Quidam tribus videntibus fornicatur: illi postea accusantes criminem non utique diffamant illum: sed ipse in publico illo facto seipsum diffamat: quia publice committendo quocumque crimen lesionem sue dignitatis incurrit: et sic quantum est in se famam suam amittit: nec propterea publico illa per quam talis lesio nota fit aufert sibi famam sed tamen modo facit magis in publico deuenire illud quod tamen prius ex natura commissi actus simpliciter publicum erat. Secundo autem homo primum suum diffamat narrando malum ab alijs auditum. Verbi gratia: Quidam non imponit alteri in publico tale crimen sed de illo sicut audita murmurat vel indiscrete cuiuscumque vel coram multis alicubi narrat non tamen tanquam si bi certum sed sic audisse testatur: nunquid talis restituere obligatur? Dicendum quod rara fides: ideo quia multi multa loquuntur: propterea dicens se tamen auduisse: nisi ex modo ipso dicendi aliquam maiorem certitudinem quam ex communi relatione ostendat ex natura actus in illorum opinione non aufert isti famam: quod si firmiter illi accipiant eum de quo est sermo fore criminiosum leues utique sunt: Sicut Eccl. xix. scriptum est. Qui cito credit: leuis est corde: veruntamen quia a scandalo pusillorum cauere necesse est: iuxta illud apostoli. j. ad Corinthios. viij. Si primum scandalizare non manducarem carnes in eternum. Et multi sunt tales pusilli leues ad cito credendum mala: ideo periculosum est valde ex aliorum relatu eis audita talia referare. Quod quidem si sit aliquo malo animo ledendi illud de quo est sermo: non est facile excusare quoniam contra charitatem fiat et persequens mortalis sit culpa. Si autem referatur non ex intentione ledendi: sed solum ex quadam inconsideratione et ex improuiso fiat. durum est quod exeat genus venialis cum humana lingua in lubrico posita sit: et sic Iacobus. iij. scriptum est. Qui non offendit in verbis: perfectus est vir. Ex his igitur que predicta sunt in presenti sermone: patet quid restitui debet de damnis illatis siue spiritualibus aut corporalibus aut temporalibus quo ad famam que licet grauius videantur: tamen suauissimus amor dei per gratiam hoc seruare volentibus faciet onus leue considerata felicitate eterna. Ad quam propterare creati sumus ut regnare possimus in ea cum deo nostro iesu

Fe. iij. p. iij. do. in. xl. de resti. tempo. rerum

christo qui cum patre et spiritu sancto vivit et ibi triumphaliter regnat in secula seculorum Amen.

Feria. iij. post dominicam. iij. i quadragesima de restitutione temporalium rerum quod comprehenditur sub quid quot et quantum restituendum sit. Sermo. xxxvij

Enit nox quan

v do nemo poterit operari Job. ix. c. Dignum nempe est et adversione attenda verbum domini

saluatoris maxime his qui aliena restituere obligantur. Ait enim: Venit nox. scilicet corporalis et forte improvide et subitaneae mortis quando nemo poterit operari. scilicet penitentiam debitam et restitutionem dignam: quasi etiam alio sensu dicat: Restituere satage dum sanus es: dum vales: dum hoc lumen conscientie tibi dicitur: quia veniet nox. scilicet excitationis mentalis quam nemo potest operari. Et hoc patet: quia excabit te malicia tua et indurabit cor tuum iniquitas tua. Ut ergo quilibet vestrum dum vivit debitam restitutionem opere adimplere possit: peractis his quae ad restitutionem sane pertinere videntur cum sit corpore bonum: nunc de reliquis temporalibus bonis etiam restituendis disseram. De quibus possum distinguere triplex debitum quod restitui debet. Primum dici potest iniustum. secundum autem turpe. tertium vero illicitum siue alienum.

Articulus primus quod omne temporale quod iuste teneri non potest restituendum est.

primo quidem debitum quod restitui debet dici potest iniustum: quia iniuste est habitum vel iniuste detentum. Pro quo talis regula est danda. Omne alienum vel quod de iure alteri debet: siue licite siue illicite habitum restitui debet. Ad cuius regule intellectum notandum est: quod quantum restitui debet quantum ad hanc regulam spectat. Primo omne alienum licite acquisitum. secundo omne alienum non licite acquisitum. tertio omne licite acquisitum quod alteri debet. quarto omne non licite acquisitum quod alteri etiam debetur.

Quod omne alienum licet sit licite acquisitum restitui debet. Ca. j.

primo quidem restitui debet omnino alienum licite acquisitum: huiusmodi sunt res date in ultima voluntate ad pauperibus dispensandis: vel ad quascunque causas pias ad servandam recommendationem. Res quoque oblivioni tradite restitui quoque debent omnia mutuata: omnia debita tractata: omnia iuste promissa: omnia deposita: que quidem si subtrahant sine recipienti culpa satisfacere non tenentur. Secus autem si cum sua magna culpa amitteret depositam rem secundum Theodosium. ii. q. lxxij. articulo. vij. Pone autem secundum Scotum. quod quidam qui mercat in francia cum alterius pecunia existens ibi mutuam accipiat nomine domini sui ignorante tamen domino cuius et lucratur de tali pecunia: Queritur quid iuris. Dicendum secundum eum quod tenetur reddere fructum domino principali sicut de pecunia propria. Nam eodem modo transit dominium usus talis pecunie mutuo accepte in dominum principale: sicut etiam pertinet ad eum dominus usus de pecunia propria. Tenetur tamen dominus principalis providere sibi de industria sua atque de aliis laboribus suis. Talis tamen ratio intelligi debet quando omne damnatum talis mercatoris in detrimentum cederet domino principali. Puta ille qui mutuo accepit pauper esset et non possit restituere creditoribus si perderet illam pecuniam. Sed quid si esset dives et non intenderet ex damno pervenire damnificari dominum principalem: propterea accepit mutuam sub nomine domini sui: quod sub nomine suo tale mutuam minime repiret. Tunc dicendum quod in tali casu restituere non obligatur: quia tunc usus talis pecunie non transit in dominum principalem nisi tamen nomine et non re. Hec Scotus in quodam tractatu suo.

Quod restituendum est omne alienum non licite acquisitum. Ca. ij.

secundo restitui debet omne alienum non licite acquisitum. Huiusmodi sunt usure: furta: rapine. Ad hoc etiam obligantur rodentes monetas vel ipsas bustonantes. Quod quidem fit cum a levioribus exigunt graviores vel eas fradant vel plus campioribus vel fusioribus vendant. De his etiam sunt qui mercantiarum terminum vendunt crescentes in eis precium propter terminum plonatum. Et qui eas multo plus quam sit iustum precium vendunt vel minorem emunt: vel diversis fraudibus in artibus et mercantibus videntur falsis ponderibus: et in malis mensuris in mendaciter numeratis et diversis modis falsificatis aut fraudulentis comixtis et

In contractibus usurariis habitis. Si autem i talibus tractibus homo querat quantum satisfaccere obligetur? Dicendum quod in considerando quantum reddi debet seu quantum in tractu seu mutuo fuerit usura semper recurrendum est ad tempus in quo fuerunt facti tractus illi. put referunt ad tempus solutionis per quam scilicet facta est. Clerici gratia: In paschate tradidi tibi modum bladi si in pretium quod valebit in pentecoste et probabiliter creditur plus valiturum. Tunc si quidem quicquid plus acceperit usurario modo quam valuerit tempore traditionis reddere debeat non amplius neque minus: et hoc siue plus quam acceperit valeat siue minus valuerit in ipsa pentecoste.

Restitui debet omne illicite acquisitum quod alteri debet
Capitulum. iij.

Primo restitui debet omne licite acquisitum quod alteri debetur: sicut sunt instrumenta vel charte scribarum vel aliorum testamenta libri mercatorum: similiter que relicta vel data sunt pauperibus aut ecclesiis monasteriis hospitalibus et puellis nuptiis tradendis seu per quibuscumque aliis dispensanda: aut quecumque aliis de iure succedunt. Item debet restitui atque dari decime et tributa seu exactioes debite et honeste dicente domino. Mat. xxij. Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Sed de his et maxime de decimis aliam amplius differemus.

Omne non licite acquisitum quod alteri debetur restitui debet. **Capitulum. iij.**

Secundo autem restitui debet omne non licite acquisitum quod alteri debetur: sicut sunt bona que alteri succedunt de usuris furtis atque simoniis rapinis et similibus: quia licet tales non sint illi per quos sunt talia impie acquisita: quia tamen ad eos res ille iniuste pervenerunt quodammodo plusquam hi qui male illa acquisierunt restituere obligantur: cum bona illa ad eos transferri videantur cum onere peccatorum et sepe cum obligatione diversarum permissionum. Tamen circa hoc Jo. an. et Hostiensis. Innocentius et alii plerique doctores. et de usuris. c. tua nos. que-runt an tales heredes restituere tenentur ex persona illorum quibus succedunt an ex persona propria. Ad quod distinguendo respondent quod si tales in extremis penitentes et absoluti decesserunt tenentur ex persona illorum: sed si de-

cesserunt impenitentes tenentur ex parte sua de eo tamen quod pervenit ad eos. Ad hoc etiam facit quod notat Johan. an. et de sepul. c. parochiano.

Articulus. ij. de multiplici turpi lucro: et quid restitui debet vel non.

Secundum autem debitum quod restitui debet dicitur turpe lucrum. Ad intelligendum autem quid sit turpe lucrum sunt quosdam. Notandum est quod tractus potest esse dupliciter vitiosus et nullus: aut in sua materia aut in sua forma. Primo enim tractus est vitiosus et nullus in sua materia seu causa motiva vel effectiva: non tamen in sua intrinseca forma: sicut meretricium soluta et hystrionatus: lenocinium: duellum: exercitus pugnantium in arena et similia. Secundo autem est vitiosus tractus in sua forma: sicut patet in tractibus usurariis confectis sub titulo et pallio depositorum emptorum seu commutationum aut locationum et similibus tractuum licitorum. In predictis igitur et similibus addendum est sunt quosdam: quod non omnis vitiositas tractus obligat ad restitutionem sed solam que aufert ius ad invicem trahendi: Sicut patet in eo qui clandestine vel ex prava intentione vel voluntate trahit coniugium vel homagium cum aliquo rege. Alii vero dicunt quod duplex est turpe lucrum: unum in quo competit repetitio. secundum in quo repetitio minime cadit. Primum est in quo competit repetitio et dominium non transfertur sicut in rapina in furto et similibus: vel transfertur dominium competit tamen repetitio eius sicut sunt quosdam in usura contingit. Similiter competit repetitio licet forte dominium transferat in his que homo lucratur in emptio-nibus et venditionibus et aliis tractibus per mendacia perjuriam circumventiones et falsas commixtiones sicut lucratur cum ponderibus et mensuris falsis et similibus. Nam regulare est quod quicquid ex parte accipientis tamen est turpitudine restitutum competit. ff. eo. titu. l. et si. et talia restituenda sunt eis quibus illatum est damnum si res alicuius valoris sunt. De minimis autem fieri debet sicut dicitur in primo c. subsequenti. Secundum vero est turpe lucrum in quo non competit repetitio et transfertur dominium sicut patet in meretricio lenocinio et similibus. Nam etiam regulare est quod quicquid ex parte dantis quam ex parte recipientis turpitudine cadit non competit repetitio. Sed de his plenius in sermone. xxxix. arti. ij. et c. vi. dicemus. In his igitur in quibus non compe-

Fe. iij. p. do. iij. i. xl. de resti. tempo. rerum.

tit talis repetitio distinguunt quidam q̄ aliq̄ sunt prohibita quia mala: aliqua x̄o sūt mala quia phibita in .c. ex parte. de offi. dele. Principalit̄ x̄o in his que sunt phibita quia mala etiā distiguēdū est: qz q̄dā sūt q̄ puniūt a iure ciuili i forma iudicij sola ifamie pena. quedam x̄o grauius puniunt a iure. Primo eni sūt q̄ puniūt a iure ciuili in forma iudicij solius ifamie pena: sicut hystriionatus exercitiū illozum qui in arena pugnant siue etiam in duello z opus meretricum solutaz et p̄similium. In talibus autem turpiter acq̄sita retineri possunt in acq̄rentiū vsu. Secundo sunt quedam que grauius puniunt a iure scilicet per corporalē penā vel p̄ extorsionem ipsozum turpium lucroꝝ sicut p̄tingit in **Et taliter acquisita retineri si possunt: sed in pios vsus eroganda sunt nisi forte iam restituta sint vel restituē velit eis a quibus habita sunt. Secundo autem sunt quedam mala quia phibita: sicut sūt tornea menta. extra de tornea. per totum. Negocia tio que est clericis interdicta. extra ne cle. vel mona. c. j. et de vi. et hone. cleri. c. diocesanis in cle. Item notandum q̄ fm Aluaz vende re charius q̄ ematur cupiditas causa dicitur turpe lucrum. xij. q. iij. quicunqz. p̄pterea debet paupibus erogari. Et idem fm quosdam mercari in loci sacris. lxxxvij. di. c. i. ens lucrum aduocatiōis vel medicine in casibus non concessis. extra in titu. de postul. per totum. Emere bladum vel vinū ab eo q̄ h̄ non habet pro sua arte: sed q̄nqz hoc agit vt postea charius vendat. Facere z vendere fucamenta q̄bus vane mulieres iniuste se ornant: z etiam quecunqz alia que phibentur per iusta statuta ciuitatum: sicut mulierum pompe atqz ornatus. Item lucrum emptio num z venditionū tempe interdicto z feria. c. j. et si. Totum igitur lucrum oium predictoꝝ fm q̄sdā est paupibus dispensandum. Quid autem faciendū sit de turpiter acquisitis z quibus restituenda sint: copiosius z seriofius vide in sermone. xxxix. arti. ij. per totum. His igitur iaz de turpi lucro p̄missis ad clarioꝝ etiam intelligentiā predictoꝝ ponam⁹ quattuor dubia circa materiā istam. Primū de cōmutationib⁹ z alijs p̄tractib⁹. scōm de meretricib⁹. tertium de lusoꝝib⁹. q̄rtum de vsurarijs mentalib⁹.**

De restitutione eorū que quotidie in cōmutationib⁹ z in alijs

contractibus turpiter lucrantur modicum minus vendendo vel emendo. Capitulum. j.

primū quidem dubium est de cōmutationibus siue alijs p̄tractibus. Circa q̄s queri potest vtrum q̄s cōmuniter aliquid diminuit siue excedit p̄cium sit fm deum seu diuino iure illius a q̄ sit illicite acquisitū aut restitui sit necesse. Dicendū fm Syral. Qdo. et alios doc. Qz non omnis excessus seu diminutio iusti p̄cij est illius a quo est habitus z accept⁹ nec potest vendicari a dāte. Et hoc quia nō auferit ius adinuicem p̄trahendi. xiiij. q. v. non sane. Quod quidem ad p̄sens q̄ dupplici ratione probari potest. Primo ratione pacis z saluationis. secundo ratione diuine p̄descensionis tertio ratione mutue p̄cordationis. quarto ratione humane estimatiōis. Primo q̄dē ratione pacis z saluationis. Qd̄ eni ex p̄sensu z statu cōmuni pro cōmuni oium vtilitate p̄cedit eo ipso obrinet equitatē z robur cōmunis iuris: sed cōmunis p̄sensus ac rectaz discretaz p̄suetudo vult q̄ non omnis excessus in talibus restitui sit necesse. Qd̄ quidem duplīter p̄bari potest: qz expedit. primo temporalī paci. secundo spiritali salutī. Primo autem expedit temporalī paci: quia alias infinite querimonie z litigia z h̄mōi ozirent. Secundo sp̄iali salutī scilicet cōitatū z partium eius: quia cum difficilimū sit ab h̄mōi p̄tractuum excessibus se totaliter depurare z maxime in hoib⁹ imperfectis inbianib⁹ lucris ex quibus z in quib⁹ maior pars cōmunitatis hoīuz p̄sistit: piculossimū omnib⁹ esset si nihil h̄mōi concessum sibi vendicare z retinere liceret. Secūdo ratione diuine p̄descensionis. Prouidentia eni dei humane infirmitati post lapsuz primi hoīs in plurib⁹ p̄descendit nec exigit ab ea q̄cqd̄ ē perfecte z integer rime ac rectissime equitatis. Recta eni ratio docet q̄ aliter est regēdus ac ducēdus infirmus z aliter sanus. Et hoc est q̄ omne vitium in h̄mōi deus non reputat mortale. Constat autem ex decalogo z alijs diuine scripture locis: q̄ omnis rapina z furtum z ois electiua et deliberata vsurpatio aliene rei inuito dño nobis est mortalīs culpa: ergo omnis excessus in h̄mōi p̄cijis vere non est rapina vel furtum seu vsurpatio aliene rei. Tertio ratione mutue p̄cordationis. Propria nanqz forma z ratio cōmutatiui p̄tract⁹ ex vtriusqz partis libro ac pleno p̄sensu inchoat z rati-

catur ita q̄ emptor vult sibi plus rem empta
q̄ precium ⁊ venditor econuerso. yterq̄ eti-
am ex pleno consensu alienare a se intendit
pprium dñium rei sue illud totaliter in alte-
rum transferendo. Et si in aliquo preter in-
tentionem ⁊ estimationē ppriam defrauda-
tur citra tamen excessum enormem lege di-
uina vel humana phibitus: vult nihilomin⁹
contractum mutuū esse ratum ⁊ firmū: etiaz
si libere ⁊ expresse omni tali legi renunciaret
pro q̄sto sua temporalī idemptitate id facit:
aliter sibi nihil inde reddere obligatur: quia
iam non est enormis imo forte nec vllus ex-
cessus: q̄ sicut potuit absq̄ omni precio do-
nare: sic potuit pro se in pleno precio vende-
re vel donare. Quarto ratione humane esti-
mationis que quidez incerta est ad mea iu-
sta precia p̄tranda ⁊ ad precise discernen-
dum excessus ⁊ defectus precij iusti. Propt̄
q̄ licet in aliquo precium diminuat vel exce-
dat nihilominus nulli pprio aut cōmuni iu-
dicio censetur aut censerī debet pro enormi
nec sic respectu iudicij nostri recedit a mo-
derantia precij iusti sub competenti latitudi-
ne mensurandi: q̄n infra ipsum aliquantū in-
cludatur: sicut mustum vel vinū acerbus seu
aliquantū acetosum non recedit sic a specie vi-
ni q̄n includatur in ipsa. Propterea etiam
fm Scotum in. iiii. di. xv. q. Equalitas cō-
mutationū ⁊ contractuū non consistit in di-
uisibili medio: imo in medio illo q̄ cōmura-
tiua iusticia respicit magna est latitudo: ⁊ in-
tra illam latitudinē non attingēdo indiuisi-
bilem punctum equalitē rei ⁊ rei in q̄cūq̄
gradu citra extrema fiat iuste fit: quia quo
ad hoc cōmotantes ⁊ p̄rabentes attingere
medium indiuisibile quasi impossibile esset.
Que autem sit ista latitudo ⁊ ad q̄tum se ex-
tendat dupliciter patet. Primo ex lege posi-
tiua. secundo ex p̄suetudine approbata. Pri-
mo enim ex lege positiua: quia contractum
rescindit vbi p̄rabens decipitur vltra me-
diocritatem iusti precij: nihilominus infra illū
si ex alio appareat iniusticia fm p̄scientiaz de-
bet fieri restitutio corresponsens. Secundo
ex p̄suetudine approbata: ex qua reliquitur
q̄siq̄ ipsi cōmutantib⁹ non pensata mutua
necessitate reputant sibi dare mutuo equa-
lens huic inde accipere. Durum est enī inf-
homines p̄tractum esse in quibus p̄raben-
tes non intendant aliquid de illa indiuisibi-
li iusticia remittere sibi mutuo vt pro tanto
omnē p̄tractum aliqua donatio cōmitteret.

Et sic iste est modus cōmutantiū quasi fun-
datus super illud legis nature. hoc facias
alijs quod tibi vis fieri. Satis probabile est:
q̄ quando mutuo sunt contenti remittere si-
bi volunt quicqd̄ defuerit ab illa iusticia re-
quisita. Hec Scorus. Si quis autem obsta-
ret ⁊ diceret q̄ quicqd̄ in p̄tractibus est illicitum
⁊ peccatum: contra ius diuinū esse vide-
tur ⁊ sic nullum robur ab eo obtinere mere-
tur: imo potius oppositum p̄pter q̄d nullus
illicitus excessus precij potest a iure diuino
acquiri peccanti in illo. Dicendū q̄ in hmōi
p̄tractibus sunt duo precipue attendenda.
Primo intrinseca affectio. Secundo extrin-
seca actio seu operatio. Primo enī attenden-
da est intrinseca affectio pro q̄sto vult scient̄
in p̄ximū aliquam inequalitatē: vt scilicet in
hmōi p̄tractibus meliorem partem habeat
q̄ ille pro tanto aliquid de iusticia habet: q̄ si
non est mortalis sufficit tamen per p̄tritionē
et penitentialem satisfactionē ⁊ purgationē
aut per purgatorij ignem sicut ⁊ cetera veni-
alia expiari. Secundo autem attendenda ē
extrinseca actio seu operatio ⁊ cōmutatio: li-
cet fm veridicam estimationē precij sui con-
tineat aliquantulā equalitatē: in respectu ta-
men ad cōmunem statum ⁊ ad p̄descensuaz
dei legem ⁊ ad liberum p̄sensum p̄rabenti-
um non habet inequalitatē: imo potius be-
nignam ⁊ p̄descensoriā ac salutiferam equi-
tatem. Et ideo q̄tum ad hoc tam diuino q̄
humano iure robur obtinet firmitatis. Ali-
ter omnis huiusmodi excessus precij esset in-
acquirentib⁹ mortalis culpa: quia esset vsur-
patio rei aliene in q̄tum aliene. Teneret eti-
am quilibet venditor siue emptor omnem ta-
lem excessum restituere: ⁊ sic omnes qui hoc
non restituerent damnarent: q̄d quidem ne-
quissimū ⁊ durissimū est pensare. Terunta-
men p̄pter prauitatem humani affectus ad
hec temporalia inclinati: ac p̄pter inequali-
tatem talium cōmutationū securius atq̄ iu-
stius esset omnem talem excessus scienter fa-
ctum si alicuius q̄ritat̄ appreciabilis foret sa-
tisfacere fraudatis: aut si parui valoris est p̄-
animabus illorum pauperibus erogare:
quia in hoc plus proficeret fraudato nisi cū
ipse graui inopia laboraret. Hec tamen p̄-
dicanda sunt cum magna discretionē: quia
populi ad dilatandam conscientiam p̄ni sūt

De turpi lucro p̄ meretricius
acquisito ⁊ cōsimilib⁹ illi. Ca. ij

Fe. iij. p^o do. iij. i. xl. de resti. tempo. rerum.

Secundum autē dubium est s̄ me-
retribus solutis virum restituere
obligantur: Ad quod dicendū
q̄ quis in tractu mercedis p̄ me-
reticio sit materia meretricij vitiosa: et volū-
tas ad meretricium et ad tractum sue merce-
dis mouens: forma tamen tractus habet i-
se aliquid veri iuris: quia meretrix concedit
lenoni corpus personalit̄ ac naturaliter ac ci-
uilit̄er suū. Sic etiam ille pro carne meretri-
cis sibi concessa dat aliquid vere suū. Si au-
tem mihi licitum est dare rem meam gratis
multo magis licitum est mihi dare aliquid p̄
alio mihi concessō q̄uis mihi illud impie con-
cedatur: et maxime ex quo aliqua temporal̄ vi-
litas siue vere siue fm̄ eius iudiciū et b̄n̄ pla-
citus inde proueniat danti. Si ergo iure di-
uino aut humano non aufertur alicui iuris-
dictio vel potestas dandi aliquid meretrici
pro locatione sui corporis aut hystrioni pro
suo hystrionatu et sic de alijs: non oportet ex
alijs sup̄ annexis vitiosis sitatib⁹ sui iuris quan-
dam equalitatē et licentias annullari. Huic eti-
am concordat Tho. in. iij. di. xv. d. **Q**uod ali-
quid est illicite acquisitum: non q̄dē q̄ illa ac-
quisitio illicita sit: sed quia illud ex quo acqui-
ritur illicitum est. Et in his transfertur diuū
et repetitio mīme competē potest: sicut in eo
q̄d mulier per meretricum lucrari solet. Et
tex. habetur de hoc in. l. iij. §. j. d. sed q̄d me-
reticio. ff. d. condi. ob tur. cau. Et hoc quidē
nuncupatur pprie turpelucrum. Talis enī
mulier turpiter agit et contra legem: sed i eo
quod accipit non agit iniuste nec contra le-
gem: p̄pterea q̄d accipit et retinere potest et
elemosynas paupibus dispensare: oblatio-
nem autem publicam ad altare mīme offer-
re potest. Quando autem restituere obliga-
tur et cui vide in sermone. xxxix. arti. j. c. j. cir-
ca medium. et ar. iij. c. iij. vltra medium.

De restitutione eoz que quis lucrat in ludis. Capitulum. iij

Tertium dō dubium est de lusori-
bus. Circa quod aduertendū est
fm̄ Richar. de media villa in. iij.
di. xv. et. q. viij. q̄ ita sunt phibiti
quidam ludi q̄ tamen restitui non precipiū-
tur que lucratur fm̄ legem illius ludi: sicut
sunt torneamenta et similes ludi qui non in-
vituntur fortune sed tam phibiti sunt. Pro-

pterea qui in tali ludo lucratur: licet peccet
cum faciat contra phibitionē ecclesie non ta-
men restituere obligatur. Sunt etiam alij lu-
di phibiti: ita q̄ etiam lucrum eoz ex prece-
pto debet restitui: cuiusmodi sunt ludi taxil-
lorum et alearum. **Q**uod autem tales ludi phib-
iti sunt patet di. xxxv. episcopus. ff. d. alear-
to. per totum. in aut. de sacrosan. episco. s̄.
interdicimus. extra de vi. et hone. cleri. cleri-
ci officia in tex. et glo. Non tamen phibitum
est ludere si non sit ex cupiditate: vt cum sit
pro cōmuni p̄iuiuo faciendō: quia sicut dicitur
tur. ff. de alearo. l. vlti. q̄ in p̄iuiuo vescendi
causa ponitur in eam rem familia ludere p̄-
mittatur: hoc tamen non est predicandum
considerata in hoibus pronitate ad malum
ac visis impietatib⁹ que sequunt̄ exinde: sicut
patet in. xlij. sermone. **Q**uod etiam lucrum ta-
xillorum ludi et alearum ac similitum inuitē-
tius ipsi fortune homo restituere obligetur fm̄
q̄ phibitum habetur di. xxxv. episcopus.
in glo. Tamen circa hoc q̄druplex opinio re-
peritur. Prima est dicentium iura predicta
et glo. ad satisfactionē artare eos qui ad sat-
factionem per iudicem compellunt̄. Si autē
per sententiam iudicis non artatur restituere
non tenentur. Ratio est quia talis restitu-
tio precepta est in penā lucrantium tali lucro
Nec iura ad hoc allegata dicunt q̄ tales tene-
antur restituere ipso iure. scilicet q̄ ab eis de
iure repeti potest. Quāq̄ enī homo aliquid
licite retinere potest anteq̄ per sententiā red-
dere compellatur: q̄d tamen per sententiam
iuste latam satisfacere necesse est. Electio enī
excomunicati excomūicatione minori non ē
irrita ipso iure: est tamen irritanda. extra de
cleri. excō. ministrā. si celebrat. Interficiens
quoq̄ hominē contra iusticiam iuste p̄f̄ sen-
tentiaz hereditate p̄uari potest: sed tamen
ante sententiā non tenetur dimittere eam si-
cut plenius in sequenti arti. ij. c. apparebit.
Secunda autem opinio est cōmunior et secu-
rior. Hec autem tenet p̄ eo modo quo ludus
taxillorum et alearum phibitus est: eodez te-
netur ipso iure homo ad restituendū q̄d ex
eo lucratur: quia non tantum phibetur lu-
dus talis sed etiam eius lucri acquisitio. Ter-
tia quoq̄ est opinio eorum qui phibitum di-
cunt q̄ quia talis restitutio precepta non est
per ius canonicum sed tantum per ius ciuile
le non videtur q̄ ad hanc restitutionem sine
de necessitate asstricti: nisi qui de iure legibus
impialibus sunt subiecti: nisi alicubi sit resti-

tutio per consuetudinē approbata. Quarta autem opinio et probabilior est et vera iudicio meo: quod talis restitutio implicite in iure canonico precepta est: quia leges imperiales non contrariantur iuri diuino: nec per ius canonicum aut per rationabile contrariam consuetudinē abrogatas eas obseruandas iura canonica decreuerunt sicut di. io. de capitulis et. c. quis autem et duobus. c. immediate sequentibus patet. Sed de restitutionibus acquisitorum in ludo plenius agemus in sermone. clix. arti. iij. c. j.

De restitutione turpis lucri mentalis vsure. Capi. iij.

Quartum vero dubium de vsuris mentalibus. Quidam enim dicunt triplicem esse vsuram. Primam videlicet animi. secundam vero signi. tertiam quoque pacti. Prima quidem vsura est animi: que scilicet contingit cum homo dat mutuū principaliter propter spem lucri non autem si secundario: puta quia ei mutuatur principaliter propter charitatem. secundario autem quia se illi sentit naturaliter obligatum vel sperat alias in sua consimili indigentia subueniri. Talis qui principaliter mutuatur propter spem lucri in iudicio anime restituere obligatur. Sicut testatur Urbanus extra de vsuris consuluit. vbi ait quod tales in iudicio animarum ut restituant inducendi sunt: quia faciunt contra legem christi Lu. viij. dicens: Mutuum dantes nihil inde sperantes: quod verbum exponit glo. sicut predictum est. Quidam tamen inter quos fuit Scotus i. iij. et Alexan. lombar. in contractu suo de vsuris: Dixerunt talem vsuram animi et mentalem: licet cum culpa mortali fiat: nihilominus ad restitutionem minime obligare. Ad quod probandum adducunt exemplum de furto dicentes: Quod si aliquis gratis et liberaliter in domū recipit quod affectabat et intendebat furari: quis talis furturum mente non tamen opere: ita quod ad restitutionem merito obligetur: ergo a simili. Si quis lucrari intendit ex mutuo quod concedit: et tamen a debitore nihil exigit nec eius per aliquod pactum compellit sed gratis et liberaliter ab eo aliquid recipit quis sit vsurarius mente: non tamen censendus est vsu-

rarius opere ita quod satisfacere teneatur. Ad quod respondet Johan. an. in mercurialibus et super regula peccatum: dicit quod inter causam furti et mutui maxima dissimilitudo esse probatur. Nam licet donatarius in casu furti habuerit intentionem corruptam ad furtum non tamen donatio causatur ab eius facto: nec annexa est illi intentioni corrupte cuius contrarium in mutuo cadit: quod cum ex bono charitatis gratis deberet fieri fit specialiter ex spe lucri: cui quidem vitiose spei effectus consequitur quod est lucrum et ideo talis ad restitutionem tenetur. Ratio huius secundum quosdam potest esse: quia sicut datum quod traditur ex intentione donandi sortitur veram rationem doni et amittit rationem mutui: ut si mutuetur ex intentione et spe lucri amittit eoispo rationem mutui gratuiti et sortitur rationem mutui vsurarii. Ex quo patet quod lucrum tali intentione receptum vsurarium est et restitui debet. Et hec opinio est vera secundum Innocentium. Hostien. Johan. an. Archidia. et Ray. Sed cui restitui debeat: vide in sermone. xxxix. arti. ij. c. j. Secunda vero vsura est signi cum videlicet non expressum interuenit pactum sed quedam sunt manifesta signa ut puta cum mutuans insinuat per aliquod verbum vel signum quod actualiter non mutuetur nisi inde haberet aliquod lucrum: seu cum post mutuū negat terminū vel denegat relaxationem iuramenti ei qui iurauit non se absentare et his similia. Talis enim non tamen restituere tenetur quod inde accepit: verum etiam videtur quod restituere debeat ei quod mutuū tali modo recepit nisi aliquid obsteret sicut ponetur in sermone. xxxix. arti. ij. c. iij. et in. iij. casu. Huius ratio est: quia non refert quid ex equipollentibus fiat et an verbo vel signo seu demonstratione vel circūlocutione aliquid ostendatur: extra de consanguini. et affini. tua nos. ff. si. cer. p. eta. l. certum. Tertia autem vsura est pacti. scilicet licet cum sit pacto expresso de acquirendo lucro ultra sortem. Et hec omnino prohibita est tam in lege nature quam in lege scripte quam etiam lege gratie: sicut alibi plenius ostendit habet. Propterea omne eius lucrum restitui debet: sicut in sermone. xxxix. arti. ij. c. iij. dicitur. Circa autem vsuram animi que fuit prius iterum queri potest: Utrum si non fuit intentio creditoris aliquid ex mutuo recipere: sed debitor postea aliquid dar-

Fe. iiii. p^o do. iiii. i. xl. de resti. tempo. rerum.

an ad restitutionem creditor teneatur. Ad quod dicendum q^d ex parte remunerantis id est. debitorum in remunerando credito rem: triplex intentio distingui potest. Prima est timorosa. Secunda gratiosa. Tertia amorosa. Primum autem dicitur intentio timorosa: quia scilicet debitor vel timet displicere creditori: vel credit illum remunerari: aut timet ab eo sibi mutuum auferri: seu timet ne indiscretus existimetur in tantum q^d illum vel alium non reperiret & cetero mutuante[m] & si qua alia consimilis concurrat causa: in huiusmodi casibus si creditor hoc credit vel verisimiliter credere debet restituere obligatur: tamen restitutio non tenetur bona fide consumpta s^z v^z. Abagnū est nihilomin⁹ argumentum pro creditore q^d debitor mere & liberaliter donat: si tempore quo aliquid vltra sortez soluitur: debitum sortis extinctū ē alio nō dato. sed si durabat presumitur metu repetitionis sortis id actum esse. Secūda dicitur intentio gratiosa que est quando in remunerante aliquis respectus interuenit recompensatiōis: non tamen principaliter propter illud sed magis id ex gratia facit: extunc si creditor hoc credit restituere non tenetur. Tertia est intentio amorosa: q^d ex sola charitate debitor donat aliquid creditori: vnde si creditor taliter datus credit restituere non tenetur etiam si contrarius post receptionem muneris pro paleat. Nam vsura s^m Hoffre. est quicquid accedit sorti intentione precedenti vel pacto hoc non interuenit hic nec etiam tempore receptionis: nisi talis credulitas prima crassa & supina foret.

Articulus tertius q^d multa restitui debent que licet non semper sint illicite acquisita tamen illicite retinentur.

Etiam autem debitor q^d homo restituere obligatur lucrum illicitum siue alienum dici potest: quia scilicet illicite detinetur cum alienus sit. Quod duplici enim ratione certum ad presens spectat tenetur homo satisfacere tale illicitum lucrum. Primo ratione erroris. Secundo

ratione condēnatiōis. Tertio ratione donationis. Quarto ratione incertitudinis.

Quae acquisita per errorem restituenta sunt. Capitulum. i.

Primo enim tenetur homo satisfacere illicitum lucrum seu alienum ratione erroris. Pro quo talis regula danda est. Omne acquisitum a dante per errorem persone cui datur restitui debet. Pro cui⁹ declaratiōe notandum est: q^d triplex est error qui obligat ad reddendum. Primus est error persone. Secundus est error fortune. Tertius est error conditionis apposite. Primus est error persone. scilicet quia dantis crediti alteri dare: tunc illud restituendū est danti vel illis ad quos dantis intentio referebatur: vtpote si solis infirmis hospitalis sancti Anthonij siue alterius loci: siue persone intendebat dare non autem questoribus est illis infirmis & pauperibus restituendum. Veruntamen quia nullus tenet proprijs stipendijs militare. Nec etiam gerere causas aliorum ad expensas suas: dico q^d tales viuē possunt sup questis quas faciunt & potest eis moderatum salarium deputari. Si tamen tales questuarij dicunt se esse sacerdotes & non sunt & per impias deceptiōes promissiones & mendacia lucrati sunt: tunc aut emunt questam illam pro certa pecunie certitate. Et tunc quia id quod illis impijs modis lucrati sunt ē turpe lucrum: totum debet pauperibus erogari. Aut sunt sub obedientia hospitalis pro quo querunt: & tunc dominus hospitalis nihil eis dimittere debet preter commune victum aliorum confratrum sed totum debet vsui pauperum applicare & si aliter facit ipse dominus peccat. De his etiam tres prudentie maxime necessarie sunt in modo restituendi. Prima in periculis. Secunda in remedijs. Tertia in indulgentijs. Pro p^{ma} prudentia talis regula danda ē: Quod quocumq^e debitum non potest reddi domino ipso sciente absq^e magno periculo: tūc sufficit q^d ei reddat in scio illo. Que autem sunt pericula illa sermone. xxxviii. articu. ij. patebunt. scilicet periculum infamie grauis scandali plurium vel paucorum aut mors corporalis seu culpe mortalis q^{is}

Fe. v. p. iij. do. i. xl. Qñ homo resti. obliga.

debut. Quia aut peccatum est occultum: aut manifestum. Primo si est occultum fugiēdo nō peccat: qz nulli dicēdū q se pdat. Secundo autē si peccatum ē māifestū tunc mortaliter peccat fugiēdo: pro hoc facit glo. j. di. in. c. iusgentium. Que dicit illum captiuum peccare qui fugit a domino suo si bellum est iustum: licet autem fugiēdo peccet: tñ mīme se restituere obligat quia iuxta predictam regulam sententia contra eum nondum est lata. ff. de dona. l. post contractum. et. l. donationes. §. vlt. Tertio vero si contra eum et contra sua bona sententia data est: tunc nec se defendere nec fugere potest: nec sua bona alienare a manibus iudicantis: quod si fecerit illa bona temporalia satisfacere obligatur ipse et quicunqz auferret ea. Ratio autem predictorum est: quia licitum est iudici ei resistentem impugnare. xxij. q. v. Non putescum sequentib. c. Relinquitur ergo q ex parte iudicis sit iustum bellum: et ex parte homicide iniustum. Hinc ad Rhoma. xij. apostolus ait: Qui p̄tati resistit dei ordinationi resistit: et ipse sibi damnationez acquirit. xj. q. iij. qui resistit. Et licet homo naturaliter inclinatur ad resistendū inferentibus ei mortem. Tamen quia data est ei ratio vt ea ad que natura inclinatur: non passim sed fm ordinem ratiōis executioni demandat. Propterea non omnis defensio sui licita est sed que fit cum debito modamine rationis. Hoc sentit Bal. de parusio in. l. vt vim. ff. de iusti. et iu. Quidam etiam credunt q iuste condemnatus ad mortem si fugit seipsum restituere et in manib. iudicis se tradere obligatur. Quod quidē satis durum esse videtur. Ad hoc autem pbandum allegant apostolum et decretuz sicut predictum est: pro hoc etiaz facit glo. in. c. pastoralis. de senten. et re iudi. in. cle. que dicit: q si captiuus ad penaz vel ad periculum mortis relaxetur de redeundo ad carcerem prestito iuramento. Tunc distinguenduz est quia aut mors erat iniuriosa aut non. In primo casu non tenetur redire quia iuramentū est contra legem nature et contra bonos mores in regula non ē. de regu. iur. lib. vj. Quisquis ergo firmauerit iuramento aliquid se facturum: quo spiritualis seu corporalis adimatur salus vel cum quo vtraqz salus reparari vel cōseruari non possit fidem prohibetur serua

re promissam. In secundo casu dicit glo. q redire tenetur: eadem enim ratione cogere videtur sententia iuste lata sicut licitum iuramentum per rationem preallegatam et per dictuz apostoli et decreti sicut superius patet. Licet autem ei non liceat resistere mortem taliter inferenti. Tamen fm Tho. et Archidiacono. non tenetur facere id vnde sibi sequatur mors. Propterea si qz sic damnatus est q moriatur fame: nō peccat si cibum sibi occulte ministratū sumat quia non sumere est seipsum occidere qd vtiqz minime licet. xxij. q. v. c. si non licet. Hec est sententia Archidiacono. xxij. q. v. in. c. cum homo occidit. Et Tho. ij. q. lxix. Archidiaconus quoqz in dicto. c. cum homo. xxij. q. v. de homine p̄demnato etiaz aliter distinguit. Quia aut est damnatus iniuste: et tunc fugere licet nisi scandalum oritur: aut iuste et tunc fugere mīme licet. tamen de debito redeūdi nihil dicit. Et hac regula patet: q iuste condemnatur ad mortem se redimendo per pecuniam corrumpendo iudicem mortaliter peccat. Tamen si se emendare proponit atqz promittit ante latam sententiam cum accusante poterit concordare. Patet etiā q si p̄curator vlt aduocatus et quicunqz alius per cautelas et malicias iuuat malefactorē ne condemnatur: licet mortaliter peccet. Tamen si nōdum sententia est lata satisfacere non tenetur: quia vsqz quo sententia data est cōmunitati non acquiritur ius: imo post sententiam restat damnato beneficiū appellationis vsqz ad temp. pretaxatū a iure. Post autem illud tempus liberans malefactorē cōmunitati satisfacere obligatur. Et quicquid inde accepit paupib. erogandum ē. Et hoc etiam patet: q si quis p̄demnatur pro furto seu rapina siue pro q̄cunqz alio malo non tantum ablata restituere obligatur. Verū etiam p̄demnationē pecuniariam et penam quam sibi iudex iuste infligit et hoc postqz sententia lata ē. Hoc fz Tho. ij. q. lxij. arti. iij. Ratio autem quare pene siue damna nō debent solui: nisi postqz sententia late sunt fm: quosdam est: quia p̄dicte pene non sunt ex diuino iure sed ex humana institutione.

Qz restitui debet omē acquisitum a dante non habēte legi

timam auctoritatē dandi. **Ca. iij.**

Tertio autem tenetur homo satisfacere lucrum illicitum siue alienum ratione donationis. Pro quo etiam talis regula potest dari. **De** acquisitione a dante non habere legitimam auctorem dandi restitui debet. Ratio huius regule triplex est: quia secundum Scotum non est iusticia si donans non iure liberaliter donat: atque nullus potest transferre ius in alterum quo ipse caret. Et ad hoc multa reduci possunt que liberam donationem impedire videntur. Et maxime tria. Primo cum donatur ex ignorantia. Secundo cum donatur ex violentia: quod sicut patet ex. iij. et h. ignorantia et aliqua coactio excludit voluntarium. Tertio cum donatur prohibente iure. Primo autem cum donatur ex ignorantia. Non enim mere liberaliter donat qui ex ignorantia donat: sicut donant furiosi frenetici mentecapti mortali prope iniqui: scilicet cum non iam regnat in eis liberum arbitrium. Et tamen opere et malicia alicuius condit testamentum: quod quidem coram deo nullum obrinet robur. Ex hoc sequitur secundum Scotum quod deceptus de eo cui donat optum ad illam rationem propter quam donat non simpliciter donat. Et ideo si alicui tanquam prope iniquo donat qui tamen non est prope iniquus non simpliciter donat. Similiter si alicui ut egeno quia non est egenus sicut de hoc supra in presenti articulo et. j. c. dictum est. Secundo cum donatur id quod dependet in voluntate alicuius a quo dependet in donando donatur: sicut patet in casu primo de quo extra de censibus exigit lib. vi. ubi precipitur restitui quod visitationis causa iniuste receptum est. Neque etiam illa donatio valet que ex quacunque necessitate et non a mera gratia et gratuita voluntate procedit. Tertio autem non valet donatio que fit prohibente iure: ideo non potest donare furiosus: quia comparatur infanti. xv. q. j. merito. extra de homici. si furiosus. in de. Similiter non valet quod donat seruus aut filius familias qui non habet peculium castrense vel quasi. ff. ad ma. cedo. l. filius. ff. de pecu. l. filius. Neque valet quod donat vxor que non habet res parafernales. ff. de dona. inter vi. et vxor. l. quintus. Neque quod donat monachus vel claustralis. ar. xv. q. j. nolo. et. c. non dicatis. et extra de

statu monach. cum ad monasterium. Neque quod donat bonorum ecclesiasticorum administrator vi bona ecclesiastica moderate donet et personis honestis quia pauperum bona sunt. xvj. q. j. c. si. aliter raptor est. Neque quod donant qui minores sunt viginti quatuor annis. C. si maior fac. ra. ha. l. si. Et multo minus si donat pupillus quia alienare nihil potest sine auctoritate tutoris. ff. de acquiren. re. do. mi. l. pupillus. Neque quoque valet donatio pro digi. ff. de cura. furio. l. iulianus. Omnia igitur supradicta et consimilia a talibus habita et donata restitui debent: nisi probabitur presumatur quod talis donatio placeat illis qui super hoc habent potestatem. Cum his concordat Scotus.

De restitutione incertorum secundum varias opiniones. Cap. iij.

Quarto tenetur homo satisfacere lucrum illicitum siue alienum ratione incertitudinis. Sunt enim que dam incerta et vaga quorum non reperiuntur etiam si diligenter querantur ex politari seu ignorant oino: et talia in pias causas distribui debent: et maxime in alimonia pauperum et in redemptionem miserabilium captiuorum. Rationem quoque huius ostendit Scotus dicens: Qui cui non potest temporaliter reddere spiritualiter satisfaciat. Redditio autem spiritualis maxime fit cum pro illo pauperibus dispensatur et in hoc omnes concordant. Sed per quem hec dispensatio fieri debet est triplex opinionum varietas inter doctores. Prima opinio est Ray. et Hostien. qui dicunt quod hoc fieri debet de consilio et auctoritate illius episcopi: aut penitentiarii vel capellani in cuius diocesi habita illa sunt. lxxxviii. distinct. episcopus. xv. q. ij. concessio. et. c. quattuor. vi. q. ij. c. si. extra de rap. c. j. Hostien. etiam ait: Quod restitutio male ablatorum est vnus de casibus ad episcopum pertinentibus: sicut patet per eum. extra de iudi. cum sit et extra de vsuris. cum tu. ubi late persequitur materiam istam. Et etiam in summa de pe. s. vlti. iuxta si. et facit ad hoc. xv. q. j. precipimus. Addunt etiam ad hoc alij rationem: quia cum homini incerta sint pro animabus eorum quibus debentur fideliter dispensanda ac persequens sunt eo ipso ad diuinum cultum et ad subuentionem pauperum ordinata. Solus autem ecclesiasticus prelatus

Fe. v. p. iij. do. i. xl. Qñ homo resti. obliga.

sit rector et moderator diuini cultus et pater pauperum et dispensator rerum diuino cultui ordinarum: Sicut. lxxxvij. di. c. diuine et multis alijs causis superius cum predictis capitulis allegatis. Ideo secundum eius iudicium sunt incerta debita dispensanda per eum. Insuper addi potest quod hodie ex communi consuetudine pape et episcoporum videtur hoc esse iuris positum preceptum seu statutum. Propterea nullus communiter se intromittit de incertis absque commissione episcoporum. Et ideo secundum Iohannem an. Equa videtur esse ordinatio episcoporum: qui communiter per statuta sua in incertis sibi referunt non solum absolutionem peccati verum etiam dispensationem ipsorum. Secunda est opinio archidiaconi, qui ait sententiam Ray. et Hostien. esse veram in hoc casu et in alijs quibus nullus deputatus est quod hoc exequatur. xij. q. ij. de laicis. in fi. et notatur extra de verbo signi. cum intro. in glo. que incipit Non intelligas. Sed ubi certa persona a testatore deputata est illa nempe exequi debet ut in dicto. c. de laicis. et. C. de episcopo. et cleri. l. nulli. et extra de testa. tua. et. c. iohannes. imo credo quod ipse raptor bona incerta que debent dari pauperibus sine licentia episcopi vel alterius iudicis ecclesiastici potest dare: sicut satis bene colligitur extra de usu. cum. tu. s. j. h. his. Hoc quidem innuit satis clare extra de homi. c. sic dignum. s. eos. in glo. quia non Nec ob. extra de iudeis. cum sit. Nam decreta talis illa non loquitur de christiano sed de iudeo. Cum auctoritas et dispensatio quo ad pauperes christianos ab ecclesia merito suspecta habetur. Et ideo iuste dicit secundum prudentiam diod. et etiam quia ad hoc ille artatur inuitus. Talis autem suspicio in christiano fideli merito quidem cessat. Et sic non dubito quod episcopus non habet se intromittere de talibus nisi in defectum vel nisi ubi agatur in iudicio contra nolentem pauperibus dare. Huius sententia est Iohannem an. in. c. de usu. lib. vj. Hec etiam clare innuit Innocentius. extra de simo. eccle. quia plerique. Si autem illicitas negotiationes faciat vel alias iniuste aliquid querat Sacerdos iniungere debet ei ut in bonos usus expendat: puta pauperibus erogando vel ecclesie seu in alijs causis pijs. ar. xxij. q. vj. si quis romipetas. Potest etiam hoc ratione probari. Nam licet sicut superius dictum est in plerisque. c. decretorum prelati dispensatores sint rerum datarum pauperibus. Non tamen sequitur propter hoc quod dispensatores sint omnium que

secundum deum sunt in diuinum cultum et pauperibus eroganda. Et hoc sunt pro tanto ordinata in diuinum cultum. Nam secundum hoc essent dispensatores omnium illorum superfluum que diuites ex diuino precepto tenent pauperibus dispensare et iterum omnium que quis apud se nouerit pauperibus erogare quod quidem a nullo concessum est. Scotus autem in. iij. di. xv. q. ij. non longe a fine ait: Si queras per manus cuius debeant talia pauperibus dispensari? Respondet quod non inueni quis necessario determinat sit mediator in ista pauperibus dispensando. Quidam autem doctor ait: Preceptor vel aliquis alius ea dispensare debet: cuius fidelitate ille confidat. Mihi autem videtur quod talis per seipsum consilio nihilominus boni viri potest hoc pauperibus erogare: quia tali mediatori ad dispensandum tribui potest de cuius fidelitate presumere: et tamen sibi ipsi appropriaret vel in alios usus peruerteret quod deberet. unde ubi lex diuina seu ecclesiastica personam non ligat sequenda est ratio naturalis. Illa autem dicitur quod homo qui ad hoc tenetur magis restituat pauperibus per seipsum quam per aliam: non excludendo tamen arbitrium boni viri sed potius includendo. Hec sententia Scoti. Tho. quoque. ij. q. lxij. inquit: Si ille cui restitutio debet fieri sit omnino ignotus debet homo ei restituere sicut potest: scilicet dando ei elemosinas pro salute eius siue sit mortuus siue viuus: premittit tamen diligentem inquisitionem de persona illius et ibi de auctoritate episcopi nihil dicit. Tertia quoque opinio est ambas precedentiibus quadam prudenti discretionem connectens que dicit: quod episcopus habet dispensare incerta illa in quibus dominium non transfertur: vel si transfertur competit repetitio eorumdem. Insuper et in his incertis in quibus nullus ad eorum dispensationem deputatus est. Ad declarationem vero huius opinionis examinanda sunt verba ista. Dicit enim primo quod episcopus habet dispensare incerta illa in quibus dominium non transfertur: sicut sunt rapina furtum et similia. Secundo etiam addit: vel si transfertur competit repetitio eorumdem: sicut est usura secundum eos qui dicunt quod in usura dominium transfertur. Tertio quoque subditur et in his incertis in quibus nullus ad eorum dispensationem deputatus est. Et e contra primo in illis male ablati et incertis in quibus transfertur dominium: Sicut sunt ea que mercatorie homo lucratur in aliquantulum plus vendendo

minus emendo: sicut in precedenti arti. et. j. c. dictum est. Similiter et lucrū iudicis vedē-
tis iudiciū iustū et testis vedētū testimoniū vey
Et feneratoris mēralis meretricis et hystrio-
nis. de quibus. ar. q. v. non sane. In talibus
in q̄ arch. et seq̄ntiū vera sentētia est: quia si-
ne auctoritate episcopi ab eo qui fore fecit i pi-
as causas dispensari potest. Ratio est: quia i
talibus ius dñi habet licet iniuste: p̄pterea
potest facere de suo per se vel per alium vel
le suū in piās causas dispensando: sicut di-
cit dictum. c. non sane. Cum hoc cor. Joh.
an. in. c. ij. de testa. lib. vi. Secundo autem i
illis in quibus dñum non transfert sicut in
rapina et furto: et si transserat competit tamē
repetitio eorum sicut in vsura p̄tingit: In
illis in q̄ est sentētia vera hostien. atq̄ seq̄n-
tium eum: scilicet q̄ taliū dispensatio pertine-
at ad ep̄m. Ratio est: quia tūc fenerator nō
h̄t ius dñi super illa: vel si habet non tamen
perfecte habet: sicut in vsura patet: quia in il-
lis competit repetitio spoliato vel heredib⁹
suis. Propterea volunt iura: q̄ si tales expo-
liatores vel eorū heredes non repire contin-
gat in piās causas p̄ eorum aia dispensare:
hoc quidā non per eum qui ad restitutionē
tenetur cum sit suspectus: atq̄ cum in hoc ex-
traneus ab eo cui debebat restitutio fieri: nec
non a paribus quibus illa distribuēda sunt
Sed talis dispensatio fieri debz per episcopū
qui est pater pauperū et ordinari⁹ iudex dio-
cesis sue sicut sup̄ dictum est. Et fm̄ hanc di-
stinctionē sensisse videtur Johan. an. dñi di-
cit in. ij. c. de testa. lib. vi. q̄ vtraq̄ opinionū
predictarū scilicet prime et secūde p̄tinent eq̄-
tatem. Et ibi addit rationes. Scdm̄ etiā q̄-
dam licet hec distinctio vera sit: tamen si fore
factor non seruata p̄dicta distinctio iam de
facto restituit certa certis: et incerta dño cul-
tui mancipauit put animabus eorū quib⁹
debebat expedire erat: non tenetur itez
restituere illa nec potest ad hoc cogi per con-
fessorem vel per alium sup̄iorem nisi q̄tenus
potest ab eis p̄ peccato suo digna penitētia
imponi: que tamen p̄pter id qd̄ p̄missum est
non debet h̄ ampli⁹ pecuniaria esse q̄ in ce-
teris culpis scilicet auaricie vel homicidij aut
p̄siliū peccatorū. Potest tamen platus co-
gere sic restituente vt certificet eum de debi-
ta restitutione certorū et incertorū per eum fa-
cta. Et hoc si fenerator illi⁹ publica erant. ali-
as in foro sacramentalis p̄fessōis seu p̄scien-
tie contra se vt pro se p̄fidenti credendus est.
Tertio autem in illis incertis in quibus nul-

lus dispensator deputatus est cōmuni⁹ fm̄
omnes doctores episcop⁹ dispēlandi auto-
ritatem habet: et ad eum illa pertinet dispen-
sare sicut archidiacon⁹ sup̄ius probat. Insu-
per sicut ibidem subdit episcopus se intro-
mittere habet vbi esset restitutionis defectus
vel vbi debent executores. Et etiam vbi i iu-
dicio ageret p̄tra nolentem talia dispēlare.
In quo autem loco talia incerta habeant di-
pensari dicitur in sermone. xl. arti. j. et. c. iij
in si. Hatis igitur ex predictis patet quid et q̄
tum homo restituere obliget. Et per diuer-
sas distinctiōes et casus quilibet discere po-
test quibus luminib⁹ circa hanc materiaz in
salutis viam dirigi debet: vt et voluntas bo-
na restituēdi iuuet luminib⁹ veritatis: et fa-
cultas imoz oia ad id p̄ficiendū fulciant au-
xilio diuine largitatis donante hoc et omnia
alia bona dño nostro iesu christo: qui cū pa-
tre et sp̄s sancto in trinitate perfecta regnat p̄
infinita secula seculorū Amen.

**Feria. v. post. iij. dñicam in
quadragesima quādo homo re-
stituere obligatur. Ser. xxxviij**

Bolescens tibi

a dico surge Lu. vi. c. Festinan-
tiam ad restituendū indicant h̄
sacratissimay verba cū adolescen-
ti qui naturaliter tenacitatē et auariciā nescit
dñs ait: Adolescens tibi dico surge. scilicet
ad aliena restituendū. Q̄to igitur ex obliq̄
redarguēs incitat frigidus et tenaces senes
quorū corrupta et vitiosa natura q̄to plus de-
ficit et pauciorib⁹ opus habet: tanto ampli-
us transitoria p̄cupiscit. Et q̄to p̄p̄quior ē
vno instanti cuncta relinquere: tanto tena-
ciori affectu temporalia strigit. Omnes igitur
in hac q̄rta religiositate que est: q̄si homo re-
stituere obligatur admonet: etiam omnibus
cōminat ne restitutionis trāseat debitū temp⁹
Propterea visis iam tribus p̄ncipalib⁹ scili-
cet quis obligatur ad restituendū. Et quid
et q̄tum restitui deberet. Nam q̄rtum p̄nci-
pale videndū est: videlicet q̄si homo restituere
obligatur. Ad cuius declarationē triplex
regula ponenda est.

**Articulus primus q̄ non li-
cet rem alienam inuito dño ali-
quo tempore detinere nisi in ali-
quo casu.**

Fe. v. p. iij. do. i. xl. Qñ homo resti. obliga.

p Rima autē regula pro primo articulo fm **Scō. vbi. s.** ponatur q̄ talis est. Non licet alienuz inuito dño aliquo tempore detinere: nisi circa h̄ dñs in iudicio erret. Circa hanc regulam vt melius capiatur: tria notabilia subiūgamus. Prīmū de acquisitis iniuste. scōm d̄ acquisitis iuste. tertium de necessitate licētie

Q̄ valde stricte quilibet obligatur statim satisfacere alienum illicite acquisitum. Capitulū. j.

p Rīmū autem notabile de acquisitionis iniuste tale est. **Q̄ debita acq̄sita ex impio lucro mox p̄ posse soluenda sunt.** Huiusmodi enī sunt rapine furta vsure simonie ⁊ similia. De h̄ enī potest triplex ratio dari. Prima quidem respectu dei. secūda respectu proximi. tertia respectu sui. Prima autem ratio est respectu dei: qui scilicet hoc precidit. Scōm enim **Tho. Alexan. lombar. et Scō. Licet** affirmatiua precepta dei non obligēt ad semper: tamen ad hoc obligant p̄cepta negatiua: q̄suis etiam p̄ceptū de restitutiōe faciēda fm formam videatur affirmatiuū: tamen fm veritatem implicat negatiuū quo quis p̄hibetur detinere alienū. Et ideo fm **Scō.** sicut auferre alienū est mortale p̄tra p̄ceptū dñi negatiuū: Non furtum facies: ita ⁊ tenere alienū. Et ideo sicut necessariū est seruare negatiua p̄cepta: ita necessariū est non tenere aliena dño suo inuito. Et per p̄sequens vel actu statim reddere vel statim reddere velle cū fuerit oportunū. Secunda ratio est respectu pximi. Quia fm **Alexan. lombar.** eadem iniuria est ⁊ rem alienam inuito dño retinere sic eam inuito dño auferre. Et de resti. spo. c. sepe. vbi glo. inquit: q̄ iura reputant pro eodem auferre ⁊ detinere iniuste. ar. ad hoc. xv. q. iij. de crimine. Tertia ratio est respectu sui. Nam fm **Scō. vbi. s.** vt hominē vere penitere possit statim cessandū est ab actu cuiuscunq; mortalis culpe: nō tm̄ exteriori sed etiam interiori. Iuxta illud **Ecclī. xxi.** Quasi a facie colubz fuge peccatū. Aliter fm **Augu.** extra de regu. iur. in lib. vj. in regula. Peccatum non dimittit nisi restituat ablatū ⁊c. Tenetur autem homo se ponere in tali statu iuxta posse: q̄ sibi remittat peccatū. Unde sicut tenens adulteram non est capax penitētie sed irrisor. Et si talis ad penitentiā venit: peccatū peccato addit fm **Scō. vbi. s.** Sic et detinens alienū voluntarie ⁊ defacto penitē

tie nō est capax. hinc. xiiij. q. vj. c. si res. Augusti. ad **Abacedo.** ait: Si res aliena p̄pter quam peccatū est reddi possit ⁊ non reddi: penitentia non agitur sed simulat. Et in fine. c. addit: Volentes autem reddere q̄d non uimus ⁊ male abstulisse: ⁊ vnde reddat habere arguim⁹ obtestamur increpam⁹: quosdam clam quosdā palam sicut diuersitas p̄sonarū diuersam videtur posse et velle medicinam accipe. Ratio etiam predictorū est q̄ qui habet de impie acquisitis ⁊ restituere nō vult cum possit semper augmētat peccatum

Q̄ debita ex licitis contractibus facta debito tempore discrete tamen interpretato restitui debent. Capitulū. ij.

s Ecundū notabile est d̄ acquisitionis iuste. In quibus quidem restitutiōe dis attendēde sunt circūstantie cōtractuū vel pactorū aut interuenientiū iuramentorū p̄figentiū certum tempus. In talibus enī non sic stricte debitor obligat vsq; ad necessitatē extremā se mox oibus expoliare vendendo. C. pro. xxv. vl. x. sicut obligatur in primis. Nam fm **Scō. vbi. s.** Ubi restitutiō nimis notabilis est damnosa: non tenetur homo ad statim restituendū: sed sufficit q̄ saltē affectu restituat statim. Ratio huius est: quia non est p̄sumēdū q̄ benignitas iuris ⁊ equitatis impie velit interpretari actiōnū dure mutui vel emptionis p̄tractus et p̄similiuz negociorū que pro vtilitate mutui recipienti: aut pro vtriusq; p̄trahentis cōmuni cōmoditate ordinata sunt. Si autem obijciatur q̄ restituere est actus negatiui p̄cepti in non tenēdo scilicet alienū: ⁊ ad obseruationem negatiui p̄cepti semp ⁊ ad semper quilibet obligat sicut super⁹ est dictum.

Dicendū q̄ ad hoc r̄s̄ debet in fine sequentis capituli fm **Scō.** In his tamen regularit̄ tenendū est: q̄ par necessitas v̄l dānificatio creditoris pari vel minori necessitati seu damni ficationi debitoris semp p̄sumenda est. hoc enī dicit atq; exigit beneficij ⁊ gratitudinis ratio: que quidē benefico seu benefactori debetur: ⁊ etiam dicit hoc equitas q̄ vtiq; iustum est ex suis ⁊ sibi debitis dñm poni atq; prius sustentari q̄ alium ex eisdem.

De triplici licentia que necessaria est his qui non debito tempore restitunt alienū. Cap. iij.

tertium quoque notabile est de necessitate licentie. Triplex namque est differentia debitorum. Quidam licet possint satisfacere aliena: tamen per leuiori quamamine suo solutionis terminum vel lent. Quidam vero cum magna difficultate partem debiti soluere possunt. Quidam quicquid absque magno scandalo satisfacere nuncupant. Sic autem secundum hanc triplicem differentiam debitorum: triplex licentia necessaria est. Prima dicitur obtenta. secunda autem quesita. tertia vero interpretata denotatur: ut he tres licentie predictis tribus debitoribus per ordinem habeantur. Prima autem licentia debitoribus correspondens dicitur obtenta: quia hi qui habent unde debita soluant nisi eis prolongandi notabilitate ultra tempus debitum libera licentia a creditoribus petita procedatur: solutionem et satisfactionem talis licentie differre non possunt: quia iuxta prefatam regulam Scoti non licet alienum inuito domino alii quo scilicet notabili tempore detinere. Si vero queratur que licentia libera censenda sit: dicendum quod illa vere libera dici potest que his quatuor caret. Primo timore. secundo pudore. tertio desperatione. quarto vero spe. Primo timore. id est. quod talis licentia non detur ex timore. Secundo quod non detur ex pudore. id est quod non detur ex verecundia atque per medium alicuius cui creditor tradicere seu illam erubescat negare. Tertio non detur desperatione scilicet quod aliter creditor non possit recuperare suum. Quarto vero non detur spe. scilicet alicuius seruitij temporalis. Quod autem debitor noscere possit si absque his seu absque aliquo a creditore ei libera licentia tribuat: videtur in sermone. xl. arti. ij. c. iij. Quia sicut ibi illa intelliguntur de vera indulgentia libere debitoribus facta: ita hic intelliguntur eadem de licentia libere acquisita. Secunda vero licentia secundis debitoribus correspondens nuncupatur quesita. Nam hi qui cum magna difficultate partem debiti satisfacere possunt: dilatoris licentiam petere debent si quod possunt propter incommoditatem statim soluere nolent. Pone casum quod debitor multum indigens est: et creditor etiam non est diues: nec tamen vult concedere dilationem que sitam. Quid igitur faciendum est? Tunc secundum Alexan. lombard. distinguendum est: quia aut creditor plus quam debitor indigens est: aut creditor et debitor equaliter sunt indigentes: aut creditor non multum indiget. In primo et secundo casu restituere obligatur sine dilatione: quia nullus debet face-

re perfectum suum de re aliena cum dono eius cuius est inuito domino. In ultimo autem casu si debitor tamen indiget quod si creditor indigentiam eius sciret secundum rectam rationem et charitatem fraternam non deberet sibi claudere viscera pietatis. Sed eadem charitate deberet ei dare dilationem seu facere ei remissionem in toto seu parte cum consilio boni et discreti viri. Debitor restitutionem differre potest etiam si creditor dilationem solutionis negaret. Ratio huius est: quia tunc habet dilatoris licentiam interpretatam sicut infra patebit. At contra si debitor non tamen indiget: quod si creditor sciret talem indigentiam eius ex fraterna dilectione non teneretur sibi dare dilationem in toto seu in parte: quia indigentia non est tanta quod non possit ei restituere in toto vel in parte: in tali casu si creditor debitori negat dilationem solutionis ipse debitor tenetur ei soluere statim. Et quis aliter dicant: hec tamen videtur sententia vera. Si autem sunt plures creditores et unus non vult dare dilationem sed petit quod debitor cedat bonis. tunc secundum Ray. standum est maiori parti. Maior autem pars dici debet ubi maius et fortius debitum est. Si vero par sit debitum maiori creditorum numero standum est. Si autem omnia paria sunt demeritor sententia eligi debet. scilicet de danda dilatione. C. de cessio. bono. l. si. Tertia autem licentia tertijs debitoribus correspondens nominatur interpretata. Nam hi qui absque magno inconuenienti satisfacere non possunt: dum tale inconueniens imminere videtur differendi satisfactionem licentiam habent interpretatam. Si tamen habent voluntatem restituendi quando oportunitas erit. Nam secundum Sco. ubi. s. in casibus aliquibus quicquid licet differre restitutionem exteriorem posita tamen interiori causa scilicet voluntate restituendi cum occurrerint circumstantie oportune. Illi autem casus secundum eum sub hac maxime continentur licet retinere rem alienam quando ille eam detineri rationabiliter debet velle: et hec proprie dicitur licentia interpretata. In tribus autem casibus non debet homo velle sibi statim reddi rem suam quando scilicet resultat in notabile damnum sui vel populi aut proximi. Primo quando resultat incuidens et notabile damnum sui sicut patet de illo qui habet gladium ab eo qui in furiam versus est: cui tunc gladium satisfacere non tenetur: licet debeat esse paratus in animo illum reddere in tempore opportuno. Simile contingit de muliere honesta que licet marito reddere debitum obligetur: tamen

Fe. v. p^o do. iij. i. xl. Qñ homo resti. obliga.

quando id petit inordinate non tñ contra animã suã sed etiã p^orius corporis sanitatẽ satisfacere non tenetur: imo grauitè peccaret si ei in illo pareret. Sed de hoc latius dictus est. s. sermone. xvij. arti. ij. per totum: et idẽ de similib^o dicendũ est. Secundo quĩ statim restituere alienum resultat euidentẽ et notabile damnũ populi. Scõz etiã Sco. vbi. s. et Syral. Odo. Si debitor est persona notabilis et reipublice necessaria multum: et creditor potest sine re illa transire. Talis debitor p^o tunc rem illam satisfacere non tenetur: licet obligetur restituendĩ voluntatẽ habere õp^o cito poterit absqz reipublice damno. Si autem status ille ad quem p^oseruandus res ista necessaria est reipublice necessari^o non videtur: credo qz statim restituere teneat. Insuper si ille cuius res est sine illa transire nõ possit: credo eam fore restituendã: dato qz esset aliĩ necessaria ad p^oseruandũ statum vtilem et necessariũ reipublice. Et tunc debet talis ad reipublicam recursum habere vt statum suũ cõseruet ex quo ei necessarius est. Tertio quĩ statim restituere alienum resultat euidentẽ et notabile damnũ proximi: quia scilicet ex hoc euidenter aliqz vel plura istoz q̄tuor eueniunt ei vel suis: videlicet aut infamia quĩs seu scandalum plurium vel paucorum: siue mortis periculum aut mortalis culpe. Ratio autem fm Sco. quare talis differre potest est: quia hĩmõi creditor debet magis velle qz maximũ incõmodũ restituendũ primi euiteretur i illa modica restituendõis dilatiõẽ õp^o modicũ incõmodũ suũ vel nullum. Si autem obijciatur qz restituere sicut supius dictum est actus est negatiui p^ocepti: quia non debet re tenere alienũ et ad obseruationẽ negatiui p^ocepti semper et p^o semper quilibet obligat. Dicendum fm Sco. qz alienũ iniuste et inuito dño retinere simpliciter phibet: p^opterea semp et p^o semper isto modo id necesse est non retinere. Sed quando quis habet voluntatem restituendũ p^o tempore oportuno ex tunc licet dño rei volẽte. id est. velle debẽte. Vult autem hoc dñs rei et si non actu elicitõ tamẽ actu debito et honesto: quia velle debz qz qui suum habet id teneat quousqz possit restituere oportune. Si iterum dicas dñs rei hĩ agit inuite: quia non vult qz per õstumcõz tempus teneatur suũ. Dicendũ etiã fm Sco. qz dño male et inordinate volẽte statim re habere suũ et per p^osequens contra rectam rationem volente proximum tenere suum: tamẽ tenens non est detentor iniustus: nam et de-

positum de cuius redditiõẽ strictissima lex habetur. l. si. C. de positi. Inuito dño voluntate inordinata potest licite retineri.

Articulus . ij . qz homo tunc aliena satisfacere non teneatur quando res temporalis non potest restitui absqz euidenti periculo damni incompatibiliter p^ovalentis.

Secunda autem regula p^o secũdo ar. hec est. Quicunqz res temporalis non potest restitui absqz euidenti periculo dñi debite rei incompatibiliter p^ovalentis: tunc homo restituere non tenetur. Ratio hui^o regule ẽ: quia fm apostolum ad Rhoma. iij. Non sunt facienda mala vt veniant bona: sic multomin^o facienda sunt bona vt veniant mala. Bonũ quidem est restituere aliena: sed vbi creditori vel reipublice aut debitori incompatibiliter p^ovalens scõz tur malum: recta ratio non exposcit qz tunc talis restitutiõ fiat. Quia enĩ super^o in p^ocedenti. c. mentio facta est qz satisfactiõ licite differri potest p^ocurrente licentiã interpretata. Ad p^opresens iuxta predictã regulã dicendũ est qz eadem licentiã semper p^oseuerate homo restituere non tenetur: qd est dicere qz semp durante graui periculo infamie grauis seu scãdalo plurimũ vel paucorũ sine piculo mortis aut mortalis culpe sicut sup^o dictum est hõ ad satisfaciendũ rem tempalem non obligatur. Sub hac igitur regula multi obscuro et piculosi casus possunt satis facilliter declarari. De quibus triplicem differentiã subiugamus. Quidam p^oncipaliter pertinent ad vitandum damnũ temporale et maxime infamiam et scãdalum. Quidam autem ad vitandũ periculum corporale et maxime casus mortis. Quidam dõ ad vitandũ periculum spirituale scilicet mortalis culpe.

Qz homo nõ tenetur restituere res tempales quando ex hoc verisimiliter sibi vel suis magna infamia vel graue scãdalum oriatur. Capitulum . i .

Primo quidem fm p^orefaram regulam homo rem tempalem satisfacere nõ tenetur: vbi ex hoc sibi vel suis graue scãdaluẽ seu infamiam verisimiliter oriatur. Propterea si quis ex fal-

sa accusatione vel testificatione fecit aliquas perdere pecuniā siue agrum et non habet bona unde satisfacere possit: nec per contrariā testificationē potest illi reddere sua quā apte subeat periculum magnū: aut quā inde graue scādalum paucorum vel plurium subsequat non mortaliter peccat hoc non faciēdo. Solum enim plene doleat de commissio: et insuper de hoc quod si habet facultatē idoneam ad restituendū. Et firmiter proponat satisfacere si unquam possibile erit. Idem quoque iudiciū est de eo qui non potest restituere oīa sine notabili piculo pstitutionis filiarū suarum: aut euagationis latrocinie filiorum oībus circūstātijs morigeratiōis eorum diligentē compēsatis. Talis enī iudicio et moderamine sapientis et boni viri potest aliquid cuius doloze animi retinere. Et talis casus non est populis pdicandus: sed in consilijs dandis sepe necessariū est et cū multa discretione predicari debet.

Quem temporalem homo satisfacere non tenetur si ex eo ipse vel sui verisimilit̄ incurrūt mortem vel corporis notabilem lesionem. Capitulum. ij.

Secundo iuxta p̄fatam regulā in casu homo satisfacere non tenetur temporalem quā ipse vel sui ex hoc verisimiliter incurrerēt mortem vel corporis notabilem lesionē. Verbi gratia: Pone quod si debitor satisfacere fame pibit. Et forte idem ptingeret in creditore nisi sibi reddat suum. Quid igitur faciendū? Distingueduz est sc̄m Richar. et Sco. vbi. s̄. quia ad extremam necessitatē aut prius deuenit debitor: aut ad extremam necessitatē prius deuenit creditor: aut simul deueniūt vterque. Primo si ad extremam necessitatē prius deuenit debitor et creditor habet aliqua citra extremam necessitatē: tunc res illa fit debitoris iure poli. quo iure ad puidendū sustentationi naturē in extrema necessitate detentis via omnibus est p̄cessa. Nam extrema necessitas omnia cōmunia facit. ff. de le. ij. li. ij. §. cuz in eadem in tex. et glo. Et iterum ad hoc extra verbo. signi. exijt qui semiat. lib. vi. Nec etiam rem illam tenetur debitor reddere creditori durante illa necessitate extrema etiam si creditor ad eandem necessitatē deueniret in terim quia cessauit dñium eius in re illa et facta est debitoris iure poli. Secūdo si ad extremam necessitatē creditor deuenit prius de-

bet ei duplici iure reddi. Primo quia a natura erat suū. Secūdo quia iam ex necessitate ista iterum factum est suū. Tertio autem si ad extremam necessitatē ambo et debitor et creditor deuenierunt: tunc creditori restitui debet quia nunquā cecidit a dñio rei sue. Si aut obijcias quod quilibet magis se diligere debet quā primū suū: et persequens magis vitam corpalem ppriam quā primū sui: et psequenter rem istam simpliciter necessariā sibi potius retinere quā proximo dare. Dicendū quod quilibet magis debet vitam suam diligere ordinate sicut dirigibilis est ad vitam eternā: et ita magis p̄seruationē vite sue iustā quā p̄seruationem iustam proximi sui: non tamen magis diligere debet vite sue p̄seruationē iniustam quā p̄seruationem vite primū iustam. Sic enī debet magis latro suspendiū sustinere quā vt euadat occidere suspēdentē. Ratio est quia dilectio corporalis vite custodite iniuste non ē ordinata dilectio: quia non est ad dilectionē anime nec dei. Istius autē debitoris in vltimo casu in re aliena custodia vite est iniusta. Et cum hoc etiam est homicida: quia iniuste occidit alium cum subtrahit ei necessarium quod ei debetur. Hec Sco. vbi. s̄.

Quo non tenetur homo restituere rem temporalem si verisimiliter ipse vel sui incurrunt mortalem culpam: vbi declarat quid consulendū sit mulieri filium sibi de adulterio generati vel partum alienū supponenti. Ca. ij.

Tertio quoque sc̄m regulam datam homo rem temporalem satisfacere non tenetur si ex hoc verisimiliter incurreret ipse vel sui damnū spirituale. id est mortalem culpam: que quidem ex inuolutiōe multorum periculorum quasi semper euenire solet: sicut verbi gratia: Sepe ptingit de vxore cuius adulterinus filius de bonis mariti nutritur et hereditat. Cui p̄suli nequaquam debet quod id reuelat marito suo: imo potius inhiberi potest. Et hoc p̄pter septē pericula a doctoribus assignata. Primo p̄pter periculum infamie. secūdo p̄pter periculum scādali. tertio p̄pter periculum mortis. quarto p̄pter periculum improbabilitat. quinto p̄pter periculum maioris p̄fusiōis mariti. sexto p̄pter periculum maioris damni eius. septimo p̄pter periculum ruboris legitime prolis.

Fe. v. p^o do. iij. i. xl. Qñ resti. obliga. homo

Primo ppter periculum infamie. scilicet mulieris: quia hoc taliter reuelando cū eēt antea bone fame seipsam pessime ac turpissime dif famaret: qđ quidem magnū est periculū mulieri. Nam fm qđ Proverb. xxij. c. scriptum est. Melius est nomen bonū qđ diuitie multe: licet intelligat de viris: tamen turpius et periculosius inhonestatū infamia mulierib⁹ ingerit notam. Secūdo ppter periculū scandali. scilicet viri et sanguineorū atq; amicoz eius si illis hoc innotesceret malū. Nam nō solum apud se turbarent ex eo sed vix extūc possent cum ea amicitia et pacem ac concordē societatem habere: imo forte maritus dimitteret eam et non valentes forsitan continere vterq; adulteriū ppetraret et sic innūcrabilia et irrecupabilia inter eos ozirent mala. Tertio ppter periculum mortis. scilicet et vxoris et spurie plis atq; adulteri sui. Nam pbabiliter timere posset qđ occideret a viro siue ab aliquo ppinquo eius siue amico: imo etiam ptingere posset qđ eius maritus seu qcuq; alius dum occidere quereret alium necaret. Propterea fm Sco. vbi. s. pcurrentib⁹ trib⁹ predictis periculis qui videntur pbabilia et in plurib⁹ euentura. non debet talis mulier suo piugi reuelare et ppter bonū incertū restituende hereditatis talib⁹ periculis se exponere manifeste. Quarto ppter periculū improbabilitatis. Nam nec vir nec filius nec etiam publicus iudex mulieri hoc reuelanti credere obligatur: nisi pbet dictum suū p infallibilia signa aut per violentas pbationes siue per idoneos testes. Nam ex solo eius dicto non potest exheredare talem filium suū: maxime in terris in quibus p̄mogeniti ex cōsuetudine in toto vel in parte in hereditate succedunt. Insuper fm Sco. vbi. s. in talib⁹ terris si pater crederet in hoc vxori sue non posset tamen a spurio auferre hereditatē nisi in publico foro eum pbaret talem: et tunc oporteret mulierē non tñ apud maritum s apud totam patriā diffamari. Quinto ppter periculū maioris pfusiōis mariti. Valde ignominiosum est viro qđ sibi v' alteri reuelatur vxorem eius plem de adulterio pcepisse: vnde longe honestius et honorificentius ac gloriosius ei est qđ hoc oīno celetur etiam sibī ipsi. Sexto ppter periculū maioris dāni ipsius mariti qui longe amplius damnificatur in isto qđ in nutriēdo et hereditādo filium non suū quem estimat esse suū. Constat enim qđ hmoi estimatio patnitatū et filiatōis maior et ppinquior causa est colligationis et

amicitię aut complacētie et gaudentie patris ad filium et eōuerso qđ sit sola corporalis generationis virtus absq; tali estimatiōe: nāz tali estimatiōe oīno amota: sic p oia se habet pater ad filium suū sicut ad extraneū et eōuerso. Dentur demq; duo viri: quoz vnus firmiter credat atq; credat esse pater dicit filij et non est. Alter xō non credat nec credat et tamen est. Hunc querit quis illoz duoz plus boni et gaudij et p̄sidentie ac iuris habeat in prefato filio. Et indubitant veraciter experimur qđ incompatibiliter plus habet putatiuus pater qđ verus: nam et filius etiam fm deum non tenetur obedire ac filiatōis reuerentiam exhibere patri vtro sed putatiuo. Neq; insup pater verus filium talem diligere obligat: nec eum habere p filio suo: putatiuus autem ad hmoi obligat. Videt igitur qđ bonū vxoz reuelans pprium crimen auferret putatiuo patri: vtiq; fere tñ qđ si auferret sibi vex filij et pro vero filio reputatum. Septimo ppter ruboris periculū legitime prolis. Multum nempe illi ex hoc detraheretur cum infamia matris plurimum vergat in infamiā prolis. Sed circa hoc etiā queri potest si vnq; marito vel alijs extra cōfessionem debeat mulier reuelare? Dicendū qđ sic si hec tria pcurrāt simul. Primo si apō maritum et alios primo super hoc gratis et foris suspicio impōssa esset et occasio taliter suspicandi. Secundo si ex certis et sufficientibus causis potest et debet vehementer et valde pbabiliter credi qđ nihil de primis tribus periculis supradicti hic subsequeret aut cresceret sed potius minueret. Tertio si firmiter presumat qđ filius boni mariti firmiter voluntarie hec cedit. His autem tribus pcurrentibus reuelare deberet et posset: sed vix ista pcurrunt et rarissime p̄sumendū est qđ pcurrant. Insuper dici posset fm vñ. qđ etiam reuelare potest si non timet maritum vel aliud imminere periculū. Sunt vtiq; quidaz viri sciēter vxozum adulteriū sustinētes vel etiaz p̄sentientes: imo qñq; ad hoc vxores suas attendant: vel quia pprios filios nō possunt habere vel alia quascūq; pudenda occasiōe. Nunquid mulier talis debet reuelare crimē suū filio spurio et inducere eum dimittendo hereditatez vero heredi? Ad hoc dicendum fm Sco. vbi. s. Qđ aut filius crederet matri aut non. Si autem crederet non tam pbabile est qđ ppter hoc dimitteret dictā hereditatem: nam paucos repire ptingit qđ ita perfecti sint qđ ppter p̄seruandam p̄sentia

in foro dei dimittant magnas possessiones quas retinere possunt iure exteriori et velint spurii reputari. Nec hoc mater presumere potest nisi antea multum fuisset expectata de bona voluntate filii sui: non igitur debet se exponere certo periculo diffamationis apud filium propter incertam correptionem illius. Si vero non crederet tunc sequeretur inde duplex malum. Primum quod ipsa diffamatur. secundum quod ab eo hereditas sicut antea possideret. Si quis obstet quod tali filio debeat reuelari ne forte ignoranter copulareretur per matrimonium forori sue aut alteri sue propinque seu alia faceret que a iure spurii prohibita sunt. Dicendum quod talis ignorantia dum perseverat omnino excusat cum sit ignorantia facti. Si quando tamen factum veniret ad lucem tale matrimonium dirimendum esset. Si vero queratur. An dato quod talis filius ex verbis matris se spurium credat teneat satisfacere bona que habuit a marito matris ceteris filiis aut aliis heredibus predicti mariti. Dicendum quod si hoc indubitanter credit et rationem id credendi habet tenetur secundum deum non tam humano iure. Si tamen non habet sufficientem causam et rationem credendi tunc reddere non tenet: ex quo per se vel per alterum sibi claret quod non habet sufficientem seu condignam rationem credendi. Sunt autem inter cetera quattuor signa que reddunt suspectam talem matrem ita quod hoc ei defacili non debet credi. Primum est amor. secundum est odium. tertium stulticia. quartum incertitudo. Primum est amor. id est si prodiligat aliam prolem viri sui. Secundum est odium: videlicet si presumit ipsum vel eius uxorem odire. Tertium est stulticia: quia scilicet mulier fatua ac levis est sed pertinacis sensus. Quartum est incertitudo: cuius non constat ipsam esse vel fuisse certam quod hunc concepit de adultero non de viro: non enim hoc cum omni potest semper adultere esse certum. Sed quod remedium debet tali mulieri exhiberi. Dicendum quod ei sunt tres. Primum est triplex remedium dari potest. Primum est quod inducat filium intrare religionem: et tamen talem quod possit professionem suam servare: ne scilicet incidat in scillam cupiens vitare charybdim. Secundum est quod clericus fiat unde valeat tamen secundum deum ecclesiastica beneficia acceptare: et his quasi sufficientibus merito iam contentus dimittat hereditatem alteri fratri laico in seculo remanere

ti. Si tamen per nullam persuasionem honestam cor talis filii male flectere potest ut hereditatem dimittat: non videtur quod se debeat proderi illi: cum certa non sit quod talis ab ea impulsibilis in alijs tam licitis et honestis flecteret ex illo imo forte tenacius retineret ne spurius putaret cum talem notat multum caueant male nati. Tunc demum tertium remedium est addendum. scilicet quod saluo iure humano et absque infamia sua potest et debet de sua dote et ceteris bonis et laboribus ac sudoribus suis indemne facere virum et legitimam eius prolem. Obligat enim satisfacere viro de presumptis ab illegitimo filio. Sed talis filius satisfacere non tenetur que presumpsit quod diu bonifidei fuit. De hereditate autem mulier obligat heredibus viri ab intestato vel heredibus scriptis: vel quibus verisimiliter creditur quod reliquisset hereditatem. quod si nescitur debet pauperibus erogari. Tenetur inquam secundum correspondentiam iusticie: Non enim dico quod teneatur ad restitutionem equiualem totius hereditatis: quia sicut superius dictum est: plurimum quidem differt in habere et prope esse habere. Sed quia iste legitimus heres nunquam habuit hereditatem: licet secundum iusticiam fuerit prope. Propterea minus quam equalens hereditati sibi sufficit pro restitutione facienda: illud autem minus determinet secundum arbitrium boni viri. Videtur tamen quod ei debeat puidere de victu ac vestitu honesto si fuerit hereditas pinguis ut sufficere possit heredi ad duplum siue ad triplum istius. Quod si neque hoc etiam fieri potest proterum non obligat. Tenebit tamen cum peruenerit ad pinguiorem fortunam. extra de solu. c. adardus. Si vero talis mulier non habet unde restituere possit: tunc sicut in articulo sequenti apparebit ex impotentia excusat si habeat satisfaciendum propositum cum deuenit ad pinguiorem fortunam. Insuper attente notandum est: quod ea que dicta sunt de adultera quo ad restitutionem eadem dicenda sunt de adulterio secundum quosdam. Cuius ratio esse potest: quia ad predicta damna cum adultera prefata dedit causam efficacem quam qui dat semper restituere obligat: sicut in sermone. xxx. iij. in principio patet. De supponente sibi alienum partum. Idem dicunt doctores de adultera que filium de adulterio genuerunt. Nam ubi talia pericula euenire contingit predicta remedia adhibenda sunt. Et

Fe. v. p^o do. iij. i. xl. Qñ resti. obliga. homo

iuxta superius dicta restitutio est faciēda. Nec est tali mulieri penitētia deneganda sed debita satisfactio iniūgenda: sicut nec etiam predicte mulieri filium de adulterio generanti. de pe. et remis. officij. In quo capitulo mulier supponens alienū partuz in hoc sociat cum muliere filium de adulterio generate.

Articulus tertius de varia difficultate restituēdi.

Tertia autem regula pro tertio articulo ista est. *Q*uod ad impossibile nemo tenetur. Possumus tamen distinguere triplicem impossibilitatē. Prima est vera. Secūda est perfecta. Tertia est ficta seu falsa.

Q^o oimoda impossibilitas restituendi hominē omnino excusat. Capitulum. j.

Prima impossibilitas satisfaciendi est vera: quia vere nullo modo homo satisfacere potest. scilicet rem spirituale seu corporale siue temporale. *U*bi aduertendū est. *Q*uod oimoda impossibilitas restituēdi hominē simpliciter excusat iuxta illud qd extra de solu. c. adardus. Et de restitu. spolia. c. ij. scriptum est. Inanis est actio quaz inopia debitoris excusat. Tamen requirit de necessitate salutis: qd homo habeat plenuz et firmū ppositum de reddēdo si posset et statim cum posset. xiiij. q. vj. si res. C. de cessi. bo. l. j.

Ad quid obligatur qui vsqz ad quoddam tempus restituere non potest. Capitulum. ij.

Secunda vero impossibilitas dicitur imperfecta. scilicet quando ad tempus homini predicta tria seu aliquod eorundē restituere impossibile est. Et talis impossibilitas ad tempus excusat. scilicet cum prefato pposito restituendi statim cum possibile erit. Et sic intelligēda sunt que dicunt. s. sermone

xxxviii. articu. j. et. c. iij. Et infra sermone xl. et. c. j.

De his qui in satisfaciēdo licet possint plene non restituunt aliena: tamen sūm varios gradus aliqua restituēdo misericordie diuine appropinquant

Capitulum. iij.

Tertia autem impossibilitas ficta seu falsa merito noīat: eo qd homo ex inordinata affectione ad temporalia bona sicte seu false iudicat nō posse satisfacere id qd potest et q̄tum potest. Tales semper in statu perditionis manent dum non restituunt iuxta possibilitatē suaz nisi habeant illaz licentiā primā: de qua dictum est. s. in sermone. xxxviii. articu. j. c. iij. Tamen ne tales in baratrū desperationis se demergant moralis similitudo notanda est. Quia enī in tali hominū genere diuersi sunt gradus huius cecitatis: ac p̄consequens grauioris periculi vnus q̄ alterius est status ad grauiora discrimina euitandum. Possunt tales assimilari q̄nqz hominibus transeuntib⁹ in nauicula magnā et solitariū rapidū ac piculosuz flumē. Quicqz improuide eā incōsiderate transeūt illud subito casu nauicula in fluiū reuoluta est et ipsi omnes pariter in aqua submersi sūt. Inter eos autem vnus natādi sciētia gnarus ad ripam veniēs euadit periculū mortis: totusqz madefactus egredit flumē. Secundus vero ignorans natandi artem dum ducitur impetu aque applicat se arido ligno qd in flumie casu reperit. Ibiqz clamās nullumqz aspiciēs auxiliū celitus prestatatur: interim transit quidaz fortuito casu et nauicula liberat eum. Tertius vero fluminis impetu tractus nūc in aquam descendens: nunc vero reascendēs difficilime ramusculo arboris tandem applicare se putat petit liberatorē dari: et magnis clamorib⁹ postulans et expectans interim casu quidā transiens inde audito clamore cucurrit et longam lanceam inde porrigēs adlitus eū attrahit liberatum. Quartus insuper a flumine raptus longoqz spacio ductus et iam quasi neci p̄pinquus rubo natura se iuuante adheret sepe sepius fluctib⁹ submergens. Tandem casu inde transeūte cum canibus ouīū multarū p̄stere ex latratu ca-

num et murmure atque lamētis demersit ho-
minis didicit ipse pastor boiem demersus
in fluuiū iam morti propinquū: statim glad-
illum plecto fune et illo se ei applicate: sub-
mersum trahit liberatū ad ripam semine-
cem et aque nimietate plenū ac modis om-
nibus quibus valet in eo validitudinē repa-
re ostendit. Quintus vero omni auxilio destitu-
tus superat ab impetu aque violēta mor-
te necatur. Hi omnes diuersos indicat sta-
tus hominū valentium: sed non ad plenū
volentū restituere aliena. Quidam autem
annuatim restitunt bonam partem. Qui-
dam vero minorē: alij autem adhuc minorē
iterum alij minū portionē. Quidam vero
nihil restituere volunt. Hi nempe ultimi
tanquam desperati viuētes nullū sibi remei-
dium pro mortis hora relinquunt. Tū diui-
no super eos iudicio irruente palam coram
oculis omnium in hora mortis manifesta signa
ostendunt ad incendia sempiterna se dam-
natos. Quattuor vero precedentiē illos ostē-
dunt qui et si plene non restitunt que de ne-
cessitate salutis tenent: tamen quanto ampli-
us satisfaciendo aliquid debito iusticie ap-
propinquant. Tanto amplius diuinā misericordiam
eis se appropinquare demonstrant: Sicut Jaco-
bo. iij. scriptum est. Appropinquate deo et ipse
se appropinquet vobis. Quod et vobis et nobis
precedere dignetur dominus noster iesus christus
qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Feria. vii. post quartam domini
cam in quadagesima. Cui homo restituere obligatur. Ser-
mo tricesimus nonus.

Oce magna

clamauit: Lazare veni foras
Johan. x. c. homo in alienis
implicitus in retinēdi duricie
obstinatus de vsuris rapinis et furtis mul-
tipliciter diffamatus in lazaro mortuo ma-
nus et pedes institis alligato in sepulchro
lapideo tumulato atque olenti fetore quatri-
duano mystice designat. Cui clamore vali-
do et lachrymis opus est ut restituendo alie-
na per gratiam a morte culpe resurgat. Sed
quia ad talem resurrectionē nec homo sine
deo: nec deus sine hoie operat. Ideo

ex parte dei donatur ad hoc veritas que il-
lustrat: charitas que inflamat: et potestas que
roborat animā peccatrice: veritas mon-
strat in voce. charitas demonstrat in magis.
sed potestas in clamore valido predicatur
Ex parte autem peccatoris ut a culpa resur-
gat et restituat aliena necessaria est societas
scilicet cum voluntate dei viuacitas in pro-
pria anima et nouitas in spūali vita. Socie-
tas in lazaro qui interpretat adiutus: viu-
acitas in veni: sed nouitas in foras spūaliter
demonstratur: ut innuat esse verus quod ait
Aurelius Augustinus. Qui creauit te sine te non
saluabit te sine te. Ad hanc resurrectionem
deo irradiate ut ostendam viam: quā re-
ligiositate declarem ad presens que est cui
homo restituere obligat: ne dando cui non
debet dari hec restitutio inanis fiat. Et er-
go clarius intelligat cui omne debitū siue
iuste siue iniuste acquisitū sit restitui debe-
at tria in ipso debito restituendo consideranda
sunt. Primo scilicet titulus. secundo pecca-
tum. tertio vero tempus.

Articulus primus de tripli- ci titulo quo omnia tempora- lia possidentur.

Primo nempe in debito restituē-
do considerandus est titulus. scilicet
quem habet dominus in re sibi vel
alteri restituenda: qui etiam po-
test tripliciter distingui. Nam dominum rei que
dam habent cum iusto titulo et recto: qui-
dam cum iusto titulo et non recto: quidam
vero nec cum iusto titulo neque cum recto.

Quibus restitui debent res habite ab his qui eas iusto et recto titulo possident. Cap. i.

Primo tenent sunt quidam qui in res
dominio habent iustum titulū atque
rectum sicut haberi solet in rebus
iuste acquisitis ab his quibus re-
stitui debent. De quibus triplex varietas
que eis contingere potest consideranda est. Nam
in re que restitui debet aut ipse verus est
dominus: aut solum est dispensator aut legitimus
heres. Primo si ipse est verus dominus rei a que
res fuit habita vel sublata semper sibi resti-

Fe. vi. p^o do. iij. i. xl. Qñ resti. obliga. homo

tui debet. iij. q. j. reintegrāda. ⁊ fere per totam questionē. et de homi. c. sicut dignum. §. eos. Et hoc nisi iusto bello seu iusto edicto imperiali siue ecclesiastico ille cui res ē sublata iure rehabēdi priuaretur simplicitē vel ad tempus. Nam quando ptingeret h̄ puta quando tanq̄ hereticus p̄demnatus esset: posset solutio tunc differri simplicitē vel ad tempus. extra de here. excomunica mus. in. §. si vero. et d̄ homi. p̄ humani. li. vj. Ex hoc etiam sequit̄: Q̄ si fur ingreditur domū meam atq̄ p̄secutus fuerit ⁊ p̄lū suū dimittit: ratione sui delicti priuatur iure suo: quia in damnū alterius uenit. Et licet hoc non debeam retinere tam̄ possum id paupibus erogare siue furem illum agnoscam siue non. Insuper est notā dum q̄ si dñs rei non habet sensum ⁊ auctoritatem dispēdendi res suas tūc restitui debet tutori illius aut cuiuscūq̄ incūbit in hoc casu gerē curam eius. Secūdo autem si ē solūmodo dispensator. scilicet p̄ncipalis sicut sunt dispensatores hospitaliū ecclesiasticorū bonorū ⁊ aliarum piarū domorū et p̄similes: tunc si uiuit sibi restitui debz aut suo legitimo successori. De prelatis autem notandū est: s̄m Alexan. lombar. et Tho. ij. q. lxij. arti. v. q̄ possunt res ecclesie surripere tribus modis. Primo si prelatus surripit rem ecclesie non sibi sed alteri deputataz: ȳputa si episcopus sibi rem capituli ȳsurparet ⁊ tunc utiq̄ planū est q̄ illam rem restituere debet eam ponēdo in manus eorum ad quos de iure pertinere uidetur. Secūdo modo si p̄sona ecclesiastica rem ecclesie sue custodie deputatā in alterius dñium transfert: puta p̄ sanguinei vel amici seu meretricis mimi vel hystriōnis vel p̄similiū personarum. Et tunc si p̄pter fauorem seculi aut p̄pter peccatū qd̄ cōmittit seu p̄ carnalitē hoc facit mortaliter peccat. lxxxvj. di. donare. Et ȳtra h̄ si p̄prium habet eq̄pollentē rem in utilitatem ecclesie restituere debet aut sub sua cura habere vel alterius securioris ut p̄uenire possit ad successorē. H̄i autē qui taliter acceperūt oīno restituere obligāt. xiiij. q. vj. c. j. Et tenent̄ restituere illa tamen sine scandalo dantis restituere successori vel eius supiori qui expendat in utilitatem ecclesie. ar. xvij. q. iij. si quis in atrio. extra d̄ of. i. ordi. cum ves. Sed aduertendū est q̄ si h̄i qui receperūt restituit̄ scilicet eo qui de-

dit: ipse dans restituere amplius non tenetur. Si dō causa elemosyne seu sustentationis nature eis tribuat non peccat: quia uitium non est fouendū sed natura est sustentanda: nec tunc restituere obligat̄ dūmodo ab eorū abstineat culpis. lxxxvj. di. passee. xij. q. ij. et si illi. et. c. gloria. Et maxime licet hoc hospitalitatis causa qñ talis casu fortuito supuenire ptingit neq̄ alias ad comedendū faciliter inueniret. ar. xliij. di. q̄scamus. xj. q. iij. qñ multos. in si. Idē dicendum q̄ si erant bene meriti ⁊ honesti uiri: p̄sertim quia iaz ecclesie seruitiū impēderent defendēdo seu patrociniū in eaz p̄stando aut elemosynas p̄ferendo ⁊ hoc q̄ talibus tenetur ecclesia signis gratuitis respondere. xij. q. ij. quicūq̄. et. c. ecclesiasticis. Tertio modo potest prelatus seu ecclesiasticus alius rem ecclesie surripere animo solo: dum scilicet recipit animo possidendi rem illam ut suam ⁊ non ecclesie noie ⁊ sufficit talē rem restituere animū deponēdo. Tertio dō si est legitimus heres sibi bona p̄cedentis dñij restitui debent. iij. q. i. c. reintegranda ⁊ fere per totam. q. et extra de restit. spo. fere per totum. Et s̄m Ray. si hēdes sūt plures: unicuiq̄ s̄m p̄portione sue hereditarie portiois restituenda sunt. Si autē heres in aliqua determinata p̄tate p̄stitutus sit: puta in campo vel in domo et non plus: tunc restitutio non debet fieri heredi sed illi vel illis quibus testator reliquit dispositionē bonorū suorū. Insuper aduertendū est q̄ si defunctus in morte legauerit paupibus vel alijs p̄ijs locis oīa bona sua: tūc sicut p̄ uirtutē testamēti p̄dicti pauperib⁹ seu alijs p̄ijs locis quib⁹ legata sūt acquirē ius in bonis ipsi⁹ defuncti p̄ntib⁹ et paratis. Ita q̄ illis acquirē ius in his que iure debent̄ ei q̄cūq̄ iure: et iō in hoc casu p̄sonis quibus oīa sua legat debz fieri restitutio.

Quib⁹ debēt restitui res habite ab his qui illas possidebant iusto titulo sed non recto

Capitulum. ij.

Secūdo sunt qd̄a qui in dñio rei habēt iustum titulū sed nō rectū sicut p̄tingit in ȳsurario q̄ in m̄ super acq̄sita p̄ ȳsurā habet titulū uerū inq̄tum et uolūtarie uolūtate tñ coacta exhib-

bita ē sed ppter ea nō habet rectū: qz satisfaccere obligat. Si igit res quedā ab vsurario habita fuit dono seu quocūq; al' o modo lucratiuo de q' vsurario pstat q' quicquid habet ē de vsuris z q' si totū est necessariuz ad soluendū: tūc dicendū q' si id habituz ē q' satisfaccere potēs erat: z postea impotēs est effect' non tenet recipiēs satisfaccere qd' recepit: qz cū vsurari' dedit ver' dñs erat et sine ipsa satisfaccere potēs erat: ppter ea si dedit ei recipiens ad nō restituendū efficacem occasionē: si aut' impotēs postea fact' est nō est culpa recipient'. Idem qz de dotib' mulierib' assignatis cum tali distinctiōne dicendū est: Et intelligi habet de talibus dotib' vt sup' dictū est. xxxv. serm. ar. iij. c. iij. Si aut' tale datū restituendū est: z restitui debet eidē nisi p' supiores iudices res illius essent restitutioni iam snialit' iudicate. Quidā tñ de reb' vsurarij distinct' dicit: Q' si res habita p' vsurā exrat adhuc eadē spē atq; nūero apud eū cui ab vsurario tradita est: pura equ' z simile: qz tūc nō d'z reddere vsurario sed ei cui' illa res fuit si illū nouit: si xō nō est eadem nūero debet vsurario reddi. Hui' opinio nis sunt hi q' tenent q' in vsurario dñi nō trāssert'. Prīme tñ snie pot' adherēdū putō: z h' ppter triplicē rōnē fm quam vsurā differt a rapina z furto. Prīmo rōne volūtarij. scdo rōne mutui. tertio rōne expimēti. Prīmo qdē rōne volūtarij. Nā qd' in vsura accipit' vltra sortē nō ē simplicit' violētū nec p' vim factū dñi rei: nec est oīno etiā volūtariū sed volūtariū mixtū. Nō sic aut' in rapina z furto: Nā qd' accipit' p' violentiā accipit' z h' volūtariē dñi eius: ppter qd' iure poli equus furat' semp' restituēd' est idē nūero in cuiuscūq; man' transferit. Nō sic aut' de eq' habito p' vsurā qz sufficit q' tñ precū ei' restituatur. Secundo rōne mutui qd' qdē pcurrit in actu vsure: sicut eni' ptingit in mutuo qz necesse nō est q' accipiens mutuū reddat mutuāti eadē nūero sed sufficit q' restituat equalens p'cio: sic eodē mō videt' esse in excrescētia que rōne mutui ptingere solet: qz necesse nō est q' recipiēs lux idē nūero reddat sed sufficit q' reddat equalēs p'cio. Tertio rōne expimēti qz si ille a q' vsurari' rem habuit p' vsurā eā sibi reaccipet sola aucte p'ha puniret hodie tanq' fur siue raptor qd' nō fieret si nō trāssert' dñi in vsura. Si tñ h' ius vel

h'ia p'suetudo cēt in regiōe vel reg: tūc p'fatō vsurario nō est restituēda sed illi a q' habuit eā si sciret vel inuestigari possz. Si q's aut' obstat q' si vsurario restituat forte nūq' satisfacciet sed forte eā dabit alijs ad vsurā z sic dānificabit ille q' soluit eā z vsurario dabit occasio qdā delinqndi: z h' mō seq' duplex malū ac si nō vsurario restituere: s' illi q' eā sibi soluit. Tūc duplex in de seq' bonū. Prīmū qz vsurari' erit ab illa restituēde alleuiat' z liberat'. Secūdū qz ille q' p' vsurario soluit erit de tali satisfaccione iustissime recreat'. Dicēdū q' si q's talē vsurā satisfacceret ei q' illā soluit z h' cū p'cia z licētia vsurarij p'fati vt a tali satisfaccione se nosceret liberatū prudēt' z charitatiue p'vtrōq; agere videt' iudicio meo. Tū qz si n' fieret caute forte repeteret vsurari' p'fatus pecuniā seu rē suā in foro iudicio seculari. Et si bis restituere cogere q' incaute talē reddidisset. Propterea vt tale piculū euitetur pōt' talis restituēs adire ep'm qui valet vsurarios ad restituēdū artare: z de licētia z obediētia sua restituat id qd' h'z his q' dānificati sunt ab vsurario. Et tunc si talis restituēs ab vsurario de p'dicto molestaretur coraz iudice seculari: ep'us mādare poterit q' de h' iudex se non intromittat: quia iam fecit negociū de hoc in foro suo dum mādauit tali restituēti restitutionē p'fatam. S'z pone q' aliq's talē vsurā creditorib' reddiderit nō timēs ab vsurario itex cogi: nūq' itex restituere obligat'. Dicēdū q' nō: qz q'uis eo inuito tñ vult eam suā z etiā sine sua rarihabitōe vsurari' de illa q'itate ab solut' ē: z si nō a culpa qz nō p'terit de pctō p'dicta aut' de vsurario q' ad titulū codē modo intelligenda sunt de q'cunq; qui fm humana iura rōnabil' edita iustum titulum dñi habet in rebus licet non rectum: q'uis tñ vel ampli' debeat inde alijs. Verbi gratia: quidā cuius ē quedā dom' fm rectam rōnē molestā in iudicio p' illa domo a quodam qui pretendit se habere ius sup' illam tandem per allegata z pbata in iudicio ipse molestans recepit illam domū iusto titulo sed non recto: cum fm veritatem domus erat illius qui eaz ante possidebat sed quia in p'batōibus defecit vel quia aliud impediens supuenit: possidens amisit in domo illa ius suū: demū locatur cuidaz qui de hoc veritatē nouit. Querit nūc cui iste fm rectam p'scientiā de pensione teneat

Fe. vj. p. iij. do. i. xl. Cui homo resti. obliga.

bitur respondere: Dicendū q̄ illi qui iusto titulo licet non recto possidet eam. Ratio ē quia ab eo iusto titulo possidet: licet s̄m cōscientiā rectam talis possidēs hoc titulo domum possessionē vel pensionē non t̄m sed ipsam domū restituere obligatur. Et sic de p̄similib⁹ dicendū est. Hec est sentētia Innocen. in. c. q̄ sicut. extra de elec. De illo at̄ qui iusto titulo sed non recto acq̄sivit in iudicio domū: vide in sermōe. xxxviij. ar. c. iij. ante medium rē.

Q̄ bona habita ab his qui in eis non habent iustum titulum nec rectum non eis sed veris dñis restitui debent.

Capitulum. iij.

Tertio autem sunt quidā qui in dñio rerum nec habent iustum titulum nec rectum: quia in eis non trāssertur dñiuz. Sicut sunt raptōres et fures simoniaci et p̄similes qui nullo iure in rebus titulū iustum nec rectum dñiū p̄sequūtur. Unde res habite a predictis non sunt eis restituende sed vero illarum dñio cui⁹ erāt excepta simonia: de qua dicitur in articulo sequenti. c. iij. in fi. qua excepta s̄m quosdam cuiuscunq̄ illoz siue furi siue raptōri homo restituat mime liberatus est. Si autem vero dñio restituat per p̄sonaz religionem vel aliaz caute fieri debet suppresso nomine furis: ita q̄ quis furtum fecerit nō intelligatur.

Articulus secundus quibus restituenda sunt que cum peccato dantur siue accipiunt

Secundo autem in debito restituendo p̄siderandū est peccatū scilicet qd̄ interuenire p̄tingit in lucro. Qd̄ quidē s̄m Alexan. lombar. tripliciter distingui potest. Nam res ipsa turpiter male accipitur: aliqñ cum culpa accipientis et non dantis: aliqñ autem cum culpa donantis et non accipientis: aliqñ cum culpa vtriusq̄. scilicet dantis et accipientis vt sic triplex turpitudō dicat̄. Et de hoc est textus in. l. j. ff. de p̄di. ob tur. cau.

Cui restitui debz res que cū

culpa et turpitudine accipiētis et non dantis habita est. Ca. j.

Primo enim res restituenda aliqñ accepta fuit cum culpa et turpitudine accipiētis et non dantis: sicut patet in rapina furto et usurā: et tunc restituēda est illi cuius res fuit: quia non amisit dñiuz suū. Unde. xiiij. q. v. c. non sane. in fi. dictum est. Qui dō contra ius societatis hūane furtis rapinis calumnijs oppressionib⁹ inuasionib⁹ aliqñ abstulerūt reddēda potius q̄ donāda censemus zachai publicani exēplo qui dicit. Luce. xix. Quē defraudauī reddo q̄ druplū. Tū qñq̄ p̄tingere posset q̄ dans amittit dñiuz rei date. Propterea eam minime re habere debet: nec tamen accipiens retinere pōt. Et de hoc subdam⁹ aliquos casus. Prim⁹ est de illo qui mutuatur nūmos cuidam cum pacto q̄ ille teneat̄ ire ad suū molendinū siue furnū aut ad scholas suas et alii nō mutuetur. Talis enī s̄m doct. usuram cōmittit quia ex pecunia cōmodū suscipit et vtilitatem que potest pecunia estimari. Nō tamen dico de premio q̄ talis mutuās p̄sequitur ex labore sed de cōmodo qd̄ p̄sequitur quia et molendinū et schole rē. maiorē habent p̄cursum creditū et sequelam que possunt et debent pecunia estimari iudicio boni viri. Hoc sentit Jo. an. in regula peccatum. extra de regu. iu. in. vi. Si dō cui tale restituēdū restitui d̄z q̄rat̄. Dicendū q̄ debet paupibus erogari. Ratio huius est qz qui iuit ad molendinū non p̄tulit aliq̄ lucrum intuitu mutui qd̄ nō antea illi seu alteri p̄tulisset. Et ideo non pōt se reputare grauati ac p̄sequēs nihil sibi restitui debet: et ille cui⁹ est molendinū aliq̄ appreciable cōmodū rōne mutui p̄secut⁹ est qd̄ tamen retinere non pōt p̄pterea est in pias causas dispēsandū. Secundus casus est de usurario mētalī. Nā et illi qui dedit mutuū p̄ncipalē p̄pter lucrū mētalē usurā cōmisit. extra de usuris. c. p̄sultit. Propt̄ qd̄ ea que exinde recepit retinere non pōt: qz p̄tra dñi legē fecit: qui Luce. c. vj. ait: Date mutuū nihil inde sperantes. Insuper et ille qui p̄pter mutuū premiū dedit re habere non debet: qz id a se volūtarie abdicauit p̄pterea paupibus erogandū est. ad h̄ extra de homi. c. sicut dignū. et de usur. cum tu. et i. c. non sane. xiiij. q. v.

Cui restituenda res est habita cum culpa et turpitudie dantis et non accipientis. Cap. ij.

Secundo vero restituenda est res quando fuit accepta cum culpa et turpitudine dantis et non accipientis: puta quia mala intentione dedit: tamen accipiens bona intentione accepit: sicut sepe contingit de furibus et raptoribus et usurariis qui ex vanitate et pompa faciunt elemosynas et possunt et dotant capellas et similia de impie acquisitis certa non satisfaciendo certis etc. De huius autem dantis distinguendum est. Nam si id quod extitit datum fuit in potestate dantis qui scilicet dans habens potestatem dandi dedit pro luxuria vel alia causa impia: sed accipiens recepit intentione bona: tunc recipiens retinere potest. Si autem non: quia alienum dedit vel id super quo non habuit potestatem dandi tunc reddendum est illi cuius est vel illi qui habet potestatem in eo quod datum est. Qui autem sunt illi qui donare non possunt videtur esse. s. sermone. xxxvij. articulo. iij. c. iij. et ibi etiam videre potest quibus tunc res restitui debet. Hoc semper intelligendo quod id sine scandalo dantis fiat. Quod autem taliter acceptum reddendum sit patet per Augustinum in predicto. c. non sane. xij. q. v. in fine. et ibidem in. c. forte. iterum dicit forte aliquis cogitat et dicit: Multi sunt christiani divites avari cupidi. Non habeo peccatum si illis abstulero et pauperibus dederero: unde enim illi huiusmodi cogitatio ei diaboli calliditate suggeritur. Nam si totum tribuat quod abstulerat addit potius peccatum quam minuat. Et iterum in. c. nolite. Augustinus de verbis domini inquit: Nolite ecclesias facere de fenore et de usuris: et in. c. imolantis. Augustinus idem iterum asseverat

Cui restitui debet res habita cum culpa et turpitudie dantis et accipientis. Cap. iij.

Tertio autem restituenda est res aliquam accepta cum utriusque culpa et turpitudine. scilicet dantis et accipientis. Unde regulariter tenendum est: quod nulli ex impia causa aliquid danti quod ab eo cui datur licite retineri non potest: debet id ipsi satisfieri si ei cui dedit impietas innotescat. Ratio huius est quia

sua impietas reddit et ostendit ad id eum in dispositum et indignum. Tale igitur datum cum utriusque culpa dupliciter contingere potest: aut sine iniuria aliena: aut cum iniuria aliena. Primo autem acquiritur res cum utriusque culpa sed sine iniuria aliena. Et hoc subdividitur aliquos casus. Primo casus est cum iudex seu assessor habens certum salarii vendit iustum iudicium et testis verum testimonium: et sic aliquid datur quod non debet dari. Unde Augustinus. xij. q. v. c. non sane: ait: Non ideo debet iudex vendere iustum iudicium quia vendit advocatus iustum patrocinium et iurisperitus verum consilium: illi enim inter utranque partem ad examinem exhibentur isti ex una parte consistunt. Talis igitur iudex vel testis seu assessor quicquid inde accepit restituere obligatur: quia ratione sui amittit ius acquirendi domini in tali dato: sicut ostendit Augustinus in predicto. c. non sane. ar. etiam de hoc extra de vi. et hone. cleri. cum ab omni. Sed alij inferiores officiales puta nuntij seu missi et huiusmodi siquidem extorqueant iuxta morem illius terre ut puta denarium seu obolum vel aliud certum quid per moderatam improbabilitatem ad restitutionem non obligantur nisi certum recipiant salarii. xxiij. q. j. militare Sed debent illa pauperibus erogare ut in predicto. c. non sane. Hoc autem notat Johanna. et Archidia. in illo. c. non sane. xi. q. iij. qui recte. Et Innocentius extra de imu. ecclie. quia plerique. Insuper et Ray. et Hostiensis in summis eorum. Sed quibus satisfacere debet iudex predictus seu assessor? Dicendum secundum Alexan. lombard. Quod aut dans illa datum bona intentione: ut scilicet ius sibi et equitatem preseruet: et tunc ipsi danti reddi potest. Aut eo animo dat ut animam iudicis corrumpat et sibi inclinaret. Et tunc sicut dictum est: nec recipiens retinere potest: quia ratione delicti amittit ius acquirendi domini: nec etiam restituenda sunt danti quod extitit in se fuit rem data a se voluntarie abdicavit. Huius in prefato. c. non sane. Augustinus de dante ait: Ille tamen solet male sibi ablatam pecuniam repetere qui iustum iudicium emit: quoniam venale esse non debuit. Et subditur de recipiente circa. c. finem. Isti facilius ea que isto modo acquisierunt tanquam sua pauperibus largiuntur quam eis a quibus accepta sunt tanquam aliena restituant. Ex quo patet quod huiusmodi pauperibus debent dari seu illi in cuius iniuriam data sunt si iniuste sit iudicatum.

Secundus casus est de his qui pecuniā recipiunt ab accusatiōe criminis: seu ab alijs carceratis anteq̄m p̄tra eos snia p̄feratur: et p̄tās ad eorū intercedentiū p̄ces liberat eos. De q̄ dicendū q̄ si tales accusati v̄l carcerati sūt innocētes. Tūc etiā distiguēdū quia aut illi intercessores sunt officiales salariati a cōmunitate vel dño et tunc nō possunt recipere eam: sed si receperint tunc illis a quib⁹ receperāt restituere obligant̄. Si x̄o tales intercessores non sunt officiales salariati: tunc possunt tenere eam nec satisfacere obligant̄: imo si hec cum charitate et pietate fecerūt merent̄ etiā apud deum: quia obseruant q̄d Proverb. xxiij. c. p̄ceptum est. Erue eos qui ducuntur ad mortem: et qui trahunt̄ ad interitū liberare non cesses. Forte etiā tales non poterāt aliter adiuuari cum haberēt aduersarios potentes et diu in carcerib⁹ p̄stitissent et plā in super expendissent: ac multas alias vexationes fuissent passi: ynde ei et suā vexationem licebat redimere et intercessores pro suo labore cōmodū reportare. Insuper tales intercessores pro h̄mōi dñis obligant̄ pro tali obligatione benigna. Si autem tales accusati et carcerati culpabiles sunt et merito cōdemnandi: tunc h̄mōi intercessores talem pecuniā retinere non possunt: sed ē paupibus dispensanda: quia illi culpabiles iniuste dederunt et intercessores turpiter acceperunt: et ultra hoc grauissimū peccatū ab eis perpetratū est: quia iusticiā impediētes eam q̄dāmodo p̄sequunt̄. Tertio casus est de his qui recipiunt mutuū sub vsuris: aut p̄pter causam malam: non quidem p̄pter necessitatē sed vt ludēt luxurient̄ et cetera similia opentur: vel vt magis ditentur: aut nolentem mutuū dare sub vsuris ex p̄scientia vel mūdano rubore inducunt illum eis sub vsuris mutuū dare. Amobus istis p̄currentib⁹ seu altero eorundez lucrum de mutuo iam acceptum non debet restitui eis sed paupibus dispensari: et hoc quando mutuū innotescit taliter mutuū fuisse acceptum: quia vbi talia non aperte sunt nota lucrum de mutuo dantib⁹ illud restitui debet. Ex hoc patere potest q̄ si mercator mutuū suscipit sub vsura a vidua muliere seu ab altero ciue et eis innotescit quia id accepit vt ampli⁹ dicitur: aut innotuit eis q̄ rogati ab eo atq̄ p̄cibus coartati tale vsurariū mutuū p̄cesserūt qui

aliter ad hoc mīme dispositi erant. Tūc habitum lucrum ab eo ex mutuo datum ei satisfacere non tenent̄ sed est paupibus dispensandū: tum quia ambo turpitudinem operati sunt: tum quia mercator dedit q̄d potuit dare: tum quia eius impietas p̄meretur et exigit id non sibi reddi. Et tamen qui id recepit restituere non potest cum sit vsura: p̄pterea est in p̄ias causas p̄uertendum: et sic de similib⁹ casibus dicendū est. Si autem plenius intelligere vis quando sit peccatum mutuū recipere sub vsuris: et per p̄sequens quando lucrū de mutuo sit debitori vel alteri restituendū: vide in sermone. xxxv. articulo. j. et. c. j. Idez quoq̄ dicendum est de dante aliquid alicui vt faciat testimoniū falsum: aut vt iniustam causam seu aduocationē pro eo ducat: aut iniustum duellum faciat seu iocum vel bellū. Nil eni horum vel p̄similium potest licite retineri: nisi retineat̄ p̄pter aliquam causam iustam: vt puta p̄pter pauperiē p̄p̄tiam subleuandam: et hoc de licentia sui confessoris. Nec tamen reddendū est danti sicut dictum est sed pauperib⁹ erogandū: eo q̄ cum vtriusq̄ culpa sit datum. Secundo acquiritur cum dantis et accipientis culpa res ipsa atq̄ cum iniuria aliena. Et tunc regulariter tenendū est: q̄ quicq̄d in iniuriam vel damnū alterius datur et in cuius iniuriā datum est restitui debet: sicut ostendunt multa iura inferius allegata. Potest tamen cum alterius iniuria aliquid tripliciter dari: videlicet aut cum iniuria vnius aut cum iniuria plurimū: aut cuius iniuria alicuius ecclesie. Primo cum iniuria vnius: vt puta cum vxor cōmittit adulteriū p̄pter pecuniam debet secrete hec mulier talē pecuniam restituere viro suo cum etiam dotem perdat et viro applicāda sit. extra de diuoz. olim. Si etiā aliqua soluta mulier scilicet enter recipiat pecuniam pro adulterio ab alterius marito: talis pecunia restitui debet vxori in cuius iniuriā data est. Si x̄o et vir et mulier ambo m̄rimonio sunt affecti: et p̄pter pecuniam in adulteriū cadunt qui pecuniam recipit illam compari suo satisfacere obligatur: quia plus iniuriā cōpari suo q̄ alieno licet in hoc vterq̄ iniuriam patiat̄. Item si quis hominē pro pecunia occidit: talis pecunia heredi interfecti restitui debet. Secundo autem recipit cum iniuria plurimū sicut contingere solet

de officiali alicuius dñi seu cōmunitatis cui si certum salariū statuatur pro administratio-
ne officij sui: et cōtra statuta dñi seu cōmuni-
tatis aliqua recipit restituere debet ipsi dño
seu cōmunitati: quia in eius iniuriā talis pec-
unia recepta est. Verbi gratia: Cōmunitas
ipsa senarum emit totum ciuitatis frumen-
tum statuens psonas que ipsum frumentum
vendant ponens precium frumēto et salariū
ipsi vendenti modo vendens precium auget.
Queritur cui tale lucrū restitui debet? Dicē-
dum q̄ cōmunitati senarū que rei vēdite do-
mina est cui et damnum et lucrum puenire de-
bet et ille qui vendit limitatū mandatū habet
vnde non potest tale lucrū sibi retinē nec ali-
ter dispensare sed cōmunitati restituere de-
bet a qua salariū habet pro suo labore: in-
super quia ipsi cōmunitati iniuriā facit. Nec
est simile de censali cui trado libz vel vestem
meam ad vendendū pro decem libris: ipse
dño pro duo decem vendidit: datq; mibi decē
libras pro se dño reliquas tenet. Differentia
autem et similitudo in his casibus patet: qz
vendēs frumentū merus nuncius est et habet
a dño limitatū mandatū non vendēdi pl⁹
vel minus et hoc cōmuniter iurat. Venditor
dño vestis limitatū a dño mandatū habet nō
vendēdi minus q̄ decem vnde rem quasi
pro vendita habet. Propterea in toto inten-
tionē dñi implet qui dat rem p̄ precio ab ip-
so posito et statuto: sed non habet mandatū
q̄ non accipiat plus si potest habere. Simili-
ter si aliqui alliciant animū alicuius per frau-
dem et cōmentum auaricia ducti vt monaste-
rium intret q̄q; eius bona in iniuriā mona-
sterij sint accepta. Tamē quia in hoc defrau-
dantur heredes qui potiores erant post illū
ideo heredibus debent reddi: et sic intelligi-
tur. c. p̄stituit. xx. q. iiij. Tertio quoq; p̄tinge-
re potest q̄ res accipit cuz iniuriā ecclesie tñ
et non alterius. Et tunc distinguendū est: qz
si pecunia data est pro ingressu monasterij:
et ille qui dedit vult vitam mutare in melius
sed non potest sine auxilio pecunie vel rei da-
te: tunc debet restitui ei qui simoniace dedit
abbati vel abbatisse: et hoc vt ad monasteriū
intrare possit vt qui habz onus habeat emo-
lumentum. extra de simo. c. veniens. Si ta-
men talis veller in seculo remanere sibi resti-
tui non deberet sed in pias causas extra mo-
nasteriū illud dispensandū est. Si dño in eccle-
sie iniuriā data est tunc illi ecclesie dari debz
in cuius iniuriā est recepta. extra de simo. d.
hoc. vbi mandatur pecuniā dari ecclesie si-

moniace recepta. Idez quoq; pbatur ibidē
in. c. audiuius. et. c. p̄sulere. Item. xvij. q.
iiij. si quis i arrio. xvij. q. j. si quis rapuerit.
Scdm̄ autem quosdā qui accedunt ad infir-
delium ciuitates tempore guerre seu tempo-
re treuge cum mercibus phibitis quia pec-
cauerunt contra christianā religionē: lucrū
quod inde habuerunt restituere tenent. Et
fm̄ quosdam in penitētia iniūgendū est eis:
q̄ id distribuāt in subsidū eorum qui int̄ infir-
deles captiui sunt vel in subsidū eoz qui pu-
gnant pro fide: aut ipsimet impendant i sub-
sidio eodem si ad hoc idonei sunt corporalit̄ la-
borare. ar. xv. q. iiij. si quis matrici. Tamē
fm̄ alios hoc consiliū non est preceptū. scilicet
q̄ talia taliter dispensent licz restituere te-
neantur. scilicet tale lucrum p̄uertendo in pi-
as causas.

Articulus tertius quādo res vni prius q̄ alteri restituēda est

Arrio dño in restituendo debi-
to p̄siderandū est tempus. scilicet
quando prius vni q̄ alteri
restituendū est. De quo sūt tres
regule declarande. Prima est
de incertis. secūda dño de certis. tertia autēz
de ipsa prioritare temporis.

Quo prius certa q̄ incerta resti- tui debent. Capitulum. j.

Prima regula est de incertis que
talis est. Prius q̄ restituant̄ incer-
ta: restitui debent certa. Ad pro-
bati potest tripliciter. Primo rati-
one successiois. secūdo ratione obligatiois
tertio ratione similitudinis. Primo ratione
successiois: quia non succedit paupibus ip-
se christus nisi qm̄ nō reperiunt persone cer-
te quibus restitui debeant certa vt quasi per
substitutionē succedere videat: ac si diceret
ipse testator facio meos heredes tales et tales
et si eos repire nō p̄rigat substituo mibi chri-
stum in paupibus suis. Secūdo ratione ob-
ligationis: quia paupibus non tenent heredes
nisi vnica ratione: videlicet in foro dei:
sed creditoribus certis tenent triplici ratio-
ne. scilicet in foro dei et in foro mūdi: quia he-
redes possunt a creditorib⁹ in iudicio pueni-
ri. Tertio ratione similitudinis. A simili enim
p̄sidera de ipso simplici voto qd̄ quidem nō
obligat quo ad deū sicut id quod est solēne.
Itā solēne votū nō solū impedit m̄rimonū p̄-
hendū sed etiā dirimit iā p̄tractū: simplex

Fe. vi. p. iij. do. i. xl. Cui homo resti. obliga.

autem votum solū impedit p̄trahendū s̄ nō dirimit iam p̄tractum. Et ratio huius est q̄ i simplici voto vnū vinculū solum ligat: in solenni autem duplex: sic i p̄posito dici potest. Ex hoc autem colligi habet error qui q̄tidie practicas p̄tra restituēdas vsuras seu rapinas. Ad cuius intelligentiaz ponatur casus et detur vnus decem milia habuit de vsuris vel de rapinis inter que q̄ncq̄ milia reperit tur certa et q̄ncq̄ milia incerta sint tñ in morte de bonis istius non inueniunt nisi tria milia et sic non sufficiunt ad satisfaciendū solūmodo certa certis: tunc manifeste apparet q̄ si quid pro satisfactione incertorum accipit vt pauperib⁹ seu in p̄as causas dispensetur totum noua rapina est et est q̄dāmodo face-re raptorem christum in paupibus suis. Propterea quicunq̄ hoc intelligit atq̄ nouit licet pauper sit vel paupib⁹ dispenset si quicq̄ inde accepit et rapinam cōmittit et satisfacere obligatur his qui debent habere certa q̄d tamen p̄trariū q̄tidie intelligim⁹ fieri: quia q̄d restitui debet certis p̄sonis non potest pauperib⁹ dispensari. extra de ho. in. c. sicut dignum.

Q male ablata pri⁹ q̄ alia debita restitui debent. Cap. ij.

Secunda regula est de certis q̄ s̄m Alexan. lombar. talis ē. Male ablata certa priusq̄ alia incerta restitui debent. Ad intellectū tamen regule huius notandū est: q̄ s̄m triplicem voluntatē creditoris p̄tingit debitorem habere substantiā eius. Prima est voluntas violentata. sc̄da p̄ditionata. tertia v̄o dicat̄ p̄formata. Prima autem voluntas p̄currit in rapina furto et similib⁹. sc̄da v̄o in vsura. tertia in reliquis p̄tractib⁹ iustis. Et s̄m hūc triplicē voluntatis gradum homo varie prius et posterius restituere obligat. Prima autem est voluntas violenta: hoc autem p̄tingit q̄n̄ auferuntur hōi sua p̄tra voluntatē suam vt dixi per rapinam et furtum: p̄pterea talia prius restituēda sunt q̄ vsura et cetera debita alia. Q̄d p̄pter tria p̄tingit. Primo p̄pter offensionem. sc̄do p̄pter expropationē. tertio p̄pter compulsionē. Primo inq̄ prius restitui debet certa rapina et furtum q̄ vsura et alia debita iusta et hoc p̄pter offensionē. Nam in eis maior infertur iniuria quia illa penitus sunt inuolūtaria: vsura v̄o in aliquo est voluntaria. scilicet voluntate p̄ditionata: p̄ hoc de sui natura minorem iniuriā in propi-

um sapit. Alia v̄o debita sine iniuria sunt quia voluntaria sunt. Et ideo rapina et furtum prius restitui debent q̄ ipsa vsura et alia debita licito modo p̄tracta: ac eadem ratione p̄us rapina q̄ furtum restitui debet quia etiā grauior in rapina q̄ in furto violentia et iniuria primo irrogat. Secundo p̄pter expropationē: Nam in rapina et furto s̄m omnes doctores dñium non trāsserūt: maxime si extant habita illis modis. Et iō talia nūq̄ sunt taliter possidentis: in vsura v̄o s̄m doctores multos dñium transferri vident. Tertio p̄pter compulsionē. Magis enī debitor compellit et artatur a iure restituere que extorsit per rapinam et furtum q̄ que habuit per vsuram: Nam ad restituendū vsuram compellit diuino et ecclesiastico iure: sed ad restituendū rapinam et furtum artatur diuino ecclesiastico et humano siue iure civili. Et insuper aduertendū est q̄ si debitor non insolidū restitueret q̄d extorsit per rapinam et furtum et etiam q̄d habuit per vsurā tenetur insolidū restituere prius q̄d habuit per rapinā et furtum q̄ q̄d habuit per vsuram. Et hoc maxime ostendit duplici ratione. Primo ratione voluntatis p̄currentis. sc̄do ratione iuris coartantis. Primo ratione voluntatis p̄currentis. Nam ille qui per vsurā spoliatus est sicut supra diximus sua voluntate spoliatus est: qui autem spoliatus est per furtum atq̄ rapinam contra voluntatē suam dicitur spoliatus. Sed restitutio illius qui spoliatus est non contra voluntatē suam impediri non debet per restitutionē illius qui spoliatus est cōsentiente voluntate sua. Secundo ratione iuris coartantis: aperte nempe p̄spicim⁹ q̄ a iure civili homo compellit ad restitutionē insolidum rapine et furti non obstante q̄ p̄ hoc talis non potens reddatur ad plene restituendum vsuras. Hec est sentētia m̄gr̄i GERALD. de senis de ordine fratrum heremitarū. Secundo autem voluntas dicitur p̄ditionata que cadit scilicet in vsura. In hac igitur quia nō cadit voluntas libera sed quadā p̄ditione coartata: ideo pri⁹ tenetur homo restituere que habuit per vsuram q̄ que habuit per alios p̄tractus voluntarie factos. Huius autē ratio est s̄m Alexan. lombar. quia in restitutione debitor solum iusticia obseruat: sed in restitutione vsure et quozūlibet male ablatozū non solum iusticia seruat sed etiam iniuria deo facta et proximo amouet. Propterea talis restitutio p̄ferenda est. Si q̄ncq̄ tamē contrariū obseruetur quia et talia debita iusta in

satisfactione preponant male ablati. Adū-
 tendū q̄ in duplici casu hoc fieri potest. Pri-
 mo scilicet q̄ debita sunt clara et manifesta et
 restitutiones vsure et male ablatoy nō sic: sed
 sunt vtiq̄ in q̄rende quia obscure sunt. Sed
 sicut in p̄cedentib⁹ patz clarū semp p̄cedit ob-
 scurum in hūano iure. Secūdo q̄ res q̄ de-
 betur determinata est: verbi gratia. l. vel. c.
 et male ablata restituēda non sic sunt deter-
 minata sed in iure determinatū indeterminatū
 p̄cedit in q̄tum hōi sicut etiam ex p̄cedenti-
 bus patet. Hic enī ordo de q̄ nup̄ hic dixim⁹
 in restitutione multoties non seruaf: quia nō
 in restitutione multoties non seruaf: quia nō
 semper preponit clarū et determinatū obscu-
 ro et indeterminato: quia q̄ iuris est a paud
 obseruaf. Tertia autem volūtas dicit con-
 formata: quia in licitis tractib⁹ volūtas cō-
 trahentiū in simul p̄formaf: p̄pterea habita-
 cum tali voluntate post p̄cedentia restitui de-
 bent. In restitutione autem talis aliqua prius
 restituēda sunt. Nam prius restitui debet q̄-
 cunq̄ certa debita q̄ quecuq̄ ad pias causas
 relicta atq̄ donata. Cuius ratio est: q̄ dona-
 tio et legatorū ad pias causas largitio sunt ex
 supererogationis p̄silio vel sunt fortebo na-
 incerta. Restitutio autē male ablatoy seu alio-
 rum debitorū certoy sunt ex obligatiōis p̄ce-
 cepto: prius enī restitui debent s̄m necessita-
 tem p̄cepti q̄ que sunt supererogatiōis p̄siliū.
 Hic s̄m p̄cor. Archi. in. c. non sane. xiiij. q.
 v. hinc et Ray. ait: q̄ si creditores vel legata-
 rii simul veniant ad heredē: primo est credi-
 torib⁹ satisfaciendū: sed si venerint sepatim li-
 berabit heres soluēdo per ordinē cuiuslibz ve-
 nienti siue creditori siue legatario dum tamē
 nihil in dolo vel fraude operet. Verūtamē
 si legatarij p̄ueniūt creditores et accipiunt
 vel posteriores creditores priores et potiores
 in iure p̄ueniunt creditores postmodū veni-
 entes heredē inquietare non debet: nisi d̄ he-
 reditate remāserit ei: Unde possit adhuc illi
 satisfacere sed habent tanq̄ potiores ius su-
 um saluū p̄tra legatarios qui primo accepe-
 runt: similis et creditores antiq̄ores p̄tra po-
 steriorē qui acceperāt primo. Idem q̄ ait
 v. et addit q̄ si heres credit vel sciz heredita-
 tem vltra debita non extendi siue ex p̄tractu
 vel quasi: seu ex maleficio vel q̄ si nihil legata-
 rii debz dare. Si vō q̄ritatē debitorū nescit
 debet creditorib⁹ satisfacere primo. Et si lega-
 tarij prius vel vel simul cū creditorib⁹ lega-
 ta petant etiam creditorib⁹ potiorib⁹ prius ē
 fauendū. Si autem nihil d̄ hereditate rema-
 ner solutis debitis legatarij non tenent. Si

vero hūc ordinē mutauerit heres: primo. s.
 soluendo legatarijs: sc̄do secūdis creditorib⁹
 priusq̄ priusq̄ in foro p̄sciētie mime libera-
 tur nisi hoc faciat ignorantē reputans scilicet
 hereditatē sufficere ad oia soluēda vel nesci-
 ens hunc creditore esse potiore. Hic autē con-
 cordat etiam hostien.

Circa contract⁹ licitos an hō pri⁹ restituere obligat. Ca. iij.

Tertia regula est de ipsa prioritare
 tēp̄is que talis est. Q̄ ceteris pari-
 bus qui prior est tēp̄e potior est in
 iure: vt in. c. qui prior. extra de re
 gu. iij. in. vj. huius regule ratio ē ex priori-
 tate obligatiōis et debiti q̄q̄ posteriora debi-
 ta in soluēdo anteriorib⁹ q̄q̄ p̄ferunt. Aut
 p̄pter pignus a creditore habitū: aut p̄pter
 actionē priuilegiatā q̄ debet rōne tutele vt
 depositi prius soluendū est q̄ id q̄ debetur
 ex alijs actionib⁹ non p̄uilegiatis: vbi autē
 sunt p̄uilegia paria. scilicet p̄sonarū vel actio-
 nū in simul et equalit̄ satisfaciendū: nisi ex ali-
 quo illoz p̄betur q̄ alteri p̄ferēdus sit s̄m le-
 gem pacti seu scripti vel vsus approbati: hec
 autem notari solent. C. de bo. auct. iij. pos. l.
 pro debito. Ad pleniorē autē intellectum
 p̄dictoy ponat talis casus. Campsor q̄dam
 qui cambij tenebat tapetū rupit et aufugit q̄
 etiam mercator erat. Adhō autē veniūt de-
 ponentes et petūt deposita: veniūt vendētes
 et petunt venditos p̄anos aut p̄cia eorū dē
 veniūt hypothecarij et petunt se p̄ferri: veni-
 unt p̄ donibus vxores et nurus: veniunt alij
 simplices chyrogpharij oēs isti veniūt siml.
 Querit modo quo ordine et quib⁹ prius sat-
 faciendū est: Dicendū est s̄m Bal. de paru-
 sio i di. l. p̄ debito. q̄ talis ordo seruādus sit
 primo enī satisfacere debet d̄ns rerū. Ver-
 bigratia: Deponētī si extat depositū. vt. ff. d̄
 priuile. cre. l. si. et. l. j. ventri. §. in bonis. co. ti.
 Secūdo satisfacit mercū venditori si extant
 merces: hoc est ipse merces ei restituant tāq̄
 singulariter pro p̄cio obligate. Si autem plus
 valerent id plus reddet ad cōmodū aliorū
 creditorū. vt. ff. de acti. empti. l. iulian⁹. §. of-
 ferri. Si iste merces non extant sed vendite
 sunt et loco earū alie surrogate non reddun-
 tur loco earū quia non sunt p̄ p̄cio obliga-
 te. vt. ff. de in rem ver. l. quidā. vbi d̄ hoc no-
 tabilis tex. Huius autē ratio assignat q̄ p̄-
 cium ex re illa ad redactū obligatū non erat
 ergo nec etiam res que emisit et habet ex eo.
 Idem q̄ in p̄mutatione dicendū est: q̄ vbi

Sabbato post. iij. do. in .xl. quo loco resti. sit

spēs in obligatiōe est nō succedit alia loco illius vt notat. ff. de verbo. sig. l. labeo. et. C. d. rei ven. l. mater. Tertio ceteris parib⁹ pfer tur vxor qz hypothecā hñe censet: ideo pferē nedū precedentib⁹ psonalē obligatiōē s̄ etiā pcedentib⁹ tacitā hypothecā habentib⁹. l. as. fiduis. C. q. po. in pig. ha. Non tñ pferetur creditorib⁹ anteriores z exp̄ssas habētibus hypothecas. Sicut qz simile p̄uilegiū hz cū muliere. C. de p̄uif. si. q̄uis de hoc etiā habetur ex de pigno. ex litteris. in glo. qm̄ mulier Quarto post hypothecas veniūt deponētē scz si non extat depositū. ff. depo. l. si hoīem. §. si. Hoc autē p̄uilegiū depositi dat ppter frequentā ptractū depositoz: cum sic in l. p̄dicta patet tali p̄uilegio non gaudēt q̄ sub noīe depositi vel colore mutuāt ad vsuram: hypotheca autē potior est qz p̄tinet ad rem ipsam. ff. de pactis. rescriptū. Quinto veniūt simplices p̄uilegiati. i. hñtes p̄uilegia psonalia non realia. Sexto z vltimo veniūt omēs chyrogpharij p rata non obstāte p̄ortate p̄ctuum qz licitū est debitori ppter cumulum creditorū facere deteriorē causam p̄oz creditorū nō tñ dñiū neqz hypothecā nec p̄uilegiū habentiū. vt. ff. d. sepati. l. j. §. p̄trario. Et ista est ratio quare in chyrogpharij creditorib⁹ non attendit̄ tps: que q̄dem ratio notant̄ mēti recōmendāda est. Sic fm̄ Ray. notanduz est q̄ ante oīa heres deducere p̄t expensas quas fecit in necessarias causas hereditatis sue siue in funere siue in testō vel inuentariū p̄fectione vel similiū. Et breuiter sicut debil totam hereditatē exhauriētib⁹ a lucro debet esse imunis itaz etiā a ḡuamie: p̄bat hoc. C. de iure. de. l. sanctim⁹. §. et si p̄fatā et. x. seq̄nti. Idem dicūt v̄. et hosticū. Hec breuiter de hac q̄nta religiositate sunt dicta vt q̄libet sufficienter noscere possit: cui satisfacere debz z cognitiū valeat ope adimplere. Qd̄ ex munere suo cui libz v̄m restituere obligato largiri dignet̄ misericordissim⁹ iesus christ⁹ q̄ cuz p̄re z sp̄sctō viuūt z reḡt in se. secu. Amen.

Sabbato post. iij. dñicas in quadragesima quo loco z quō et quare aliena restituēda sunt.

Sermo. xl.

I ego iudico

meū iudiciū v̄x est qz solus nō sum Jo. viij. c. Ardua q̄dē forte in aliq̄bus vident̄ que in materia p̄nti di-

cta sunt atqz dicent̄. Qd̄ q̄dē in plerisqz efficiere solet difficultas virtutū z facilitas virtutū: qz facile est recipere. s. dñiū z difficile valde restituere aliena. Et ad h̄ māmōna iniquitatē opam suā p̄stat. His siq̄dē quib⁹ h̄ videt̄ difficile p̄ me r̄ndet veritas ipse christ⁹ q̄ in v̄bis p̄positis ait: Si ego iudico i materia ista meū iudiciū v̄x est in talia iudicādo: qz sol⁹ non sum. sed multitudo solēniū doctorū atqz veraciū est mecū. Vel vt veri⁹ dicā: ego p̄o meipso dicā imitator sum ego solēniū doctorū a q̄b⁹ vt patz z dicta z dicēda habita sūt atqz p̄ eos fm̄ cōem opinionē veritas christi locuta est. Juxta ḡ p̄oestē suz ordinē ad tres vltimas religiositates siml̄ dirigam⁹ sermōnem de q̄b⁹ videnduz est. Primo q̄ loco res aliene restituēde sunt. sc̄do quō. tertio xō q̄ re. scilicet restitui debent.

Articulus primus de loco in quo res aliene restituēde sunt.

Primo autē videndū est q̄ loco alienē restitui debet. De q̄ triplex obseruāda est discretio. Prima in p̄ctio. sc̄da in p̄ctio. tertia in incertio.

Quid faciendū sit cuz ille cui res restitui debet longe distat.

Capitulum. j.

Prima discretio obseruāda ē in p̄ctio. s. q̄d p̄ rei restituēde ponēdū est. Circa q̄d est sciēdū: q̄ si ille cui res restitui dz tñ distat q̄ reddēs plus expēderet in faciēdo rē deportari q̄ valeret: ita q̄ res finalit̄ nō pueniret ad illū cui debet: tūc si oportet eā mitti. Et maxie si vnū vel plura d̄ his trib⁹ p̄currāt. Primo si res reddēda p̄nti sit. sc̄do si p̄ viā licitā fuit habita vel accepta. tertio si debitor nō fuit in culpa reddēdi sine mora. Sz si h̄ tria vel aliq̄d eoz factuz sit alit̄ fm̄ diūsitatē casuū dicēdū est. Si autē fm̄ p̄mū modū eē p̄tigat triplici remedio: t̄to restituēs p̄t vti. Primū est q̄ expectet p̄sona cui res restitui dz si qm̄ credat̄ haberi v̄t si spes ē q̄ p̄ nūciū possit ei trāsmitti etiā expectādū est. Secūdū remediū est q̄ interim dū expectat̄ p̄dict⁹ rē illā sigillatā apud aliūz a se in aliq̄ loco tuto deponat: v̄puta apud parētes seu apud alios suos amicos reddēdam illi si venerit aut remittēdā si sine imoderat̄ sumptib⁹ ei trāsmitti poterit. Hoc autē p̄ t̄to tuti⁹ ē p̄ q̄to hō apud seipsum z etiam apud primū suū certior sit q̄ absqz dolo et fraude firmū z indilatū p̄positū habz ad id

reddendū: ita q̄ q̄tū est ex se satisfaciēdi nul-
laten^o ē in mora. **P**ēfande sunt tñ circūstātie
rei. **N**ā fm. w. tam pua posset eē q̄titas illi^o
rei reddēde: z tā diues z larg^o ille cui restitui
debet q̄ ei trāsmitti nō oporteret sed p̄ illius
aia paupib^o dispēfanda. **T**ertū remediū est
q̄ q̄n multū pbabilit̄ creditōrē nō esse
amodo redditurū: nec decetero eē amplius
oportunitatē mittēdi seu reddēdi: dz paupi-
bus dispēfari p̄ salute ipsi^o vt postq̄ nō pōt
sibi reddi bonū ipale reddat ei iam p̄sum i
ipūale. **E**t h̄ ne reddēs timeat q̄ si creditor
ipse rediret posset in foro iudiciali ab ipso id
repetere z rebabere. **S**i tñ creditor p̄pinq̄s
h̄z debet res illa satisfieri eisdē fm **S**co. qz p̄-
sumit̄ lege nature q̄ talis magi vellet restitu-
tionē p̄pinq̄s suis q̄ alijs fieri.

Quius consilio mittēs rē alie-
nas stare debet: atqz quas circū-
stantias circa hoc pēfere dz qui
de talib^o consiliū prestat. **C**a. ij.

Ecūda discretio obseruāda est in
psilio. **N**ā ad psiliū boni z discreti
viri standū est de his trib^o q̄tū ad
p̄ns spectat. **P**rimo q̄s occurrentes
expēfās in mittēdo facere obligat. **S**ecun-
do q̄titas. **T**ertio dō si nullas. **P**rimo in q̄
dans in h̄ psiliū pēfere dz q̄s in mittēdo ex-
pēfās facere debeat. **N**ā fur z raptor dū se
absentat a loco z a p̄sona a q̄ subam rapuit
ipse in culpa ē: p̄pterea suis expēfīs z cū fur
to vel rapina sublata vel ei^o valozē trāsmittē
obligat. ar. ex de rap. c. j. et. c. sup. eo. **D**e vsu
rarijs aut̄ distinguēdū est. **N**āz si vsurari^o se
absentat a loco in q̄ exercitauit vsuras tūc
suis sumptib^o vsuras illas trāsmittē obligat
tu. ex de vsu. **S**i dō tales creditores se trāstu-
lerūt de loco vbi soluerūt vsuras: z sic intelligit̄ gl.
dū in alio loco: tūc sumptib^o creditor debet
ad eos tales trāsmitti vsure: z sic intelligit̄ gl.
in sup̄di. c. cū tu. **S**co pēfere dz q̄tās expē-
fas teneat̄ q̄s facē p̄mittēdo. **C**irca q̄d pon-
derare ac pēfere dz maxie h̄ tria. **P**rimo p̄-
portione rei. **S**co q̄titate futuraz expēfaz.
tertio pbabilitatē occurrētū seu verisimiliū
piculoz. **I**n h̄ tñ iudicio q̄n creditori differē
solutio rei sue semp̄ p̄ferre dz ei^o dānificatio-
nē z incōmoditatē dānificatiōi z incōmodi-
tati debitoris quā secutur^o ē in faciēdis expē-
fis. **T**ertio aut̄ talis psiliū prestās pēfere de-
bet si nulle expēfē i talib^o faciēde sunt. **N**ā si
ex cōi iure seu p̄uato pacto nō obligat hō rē

vel cēsū reddere nisi in tali castro vel terra
tūc nō tenet̄ id longi^o mittē ad suas expēfās
De loco in quo incerta dispē-
fari debet z de triplici genere in-
certo. **C**apitulū. iij.

Tertia discretio obseruāda ē in in-
certo. **C**irca h̄ queri pōt an debi-
ta incerta q̄ ad p̄sonas seu here-
des earū nō aut̄ q̄ ad loca ipsorū vñ fuerūt ra-
pta vel alit̄ habita debet paupib^o dari seu ec-
clesijs aut mōsterijs siue alijs p̄ijs cāis solū i
illis locis. **E**t dicēdū q̄ triplex pōt esse incer-
tū. **P**rimū dz cōmunuale. scōm crimiale. ter-
tiū dō p̄ticulare. **P**rimū autē dz cōmunuale
Nā si res capte erāt cōitatū illi^o loci: q̄ dāmo-
do p̄sona sc̄if: qz talis cōitas gerit vicē q̄si p̄-
sone certe. **E**t h̄ aut̄ patet q̄ falsificās mone-
tas seu grossiores nūmos a debiliorib^o eligē-
tes vt eos fundāt: aut plus fusozib^o vel cam-
psozib^o vēdant reipublice satisfacē obligant̄
damnū q̄d inde euenit ei. **S**i aut̄ nescit̄ q̄ in-
de cōitas sit dānificata: paupib^o erogādū est
p̄ cōi bono aut dīno cultui mācipandū. **T**as-
les aut̄ falsarij dici pōt z tanq̄ falsarij puniē-
di sunt. **S**ecūdū aut̄ incertū dz crimiale: qz si
res rapte ad singlos singlarit̄ spectabāt z p̄-
tinebāt sic q̄ oēs vel maior ps loci illi^o fuerūt
dānificati sicut in saccomano toti^o ciuitatū vñ
maioris ptis z psimiliū si nō repianē p̄sone
q̄rū res ille fuerūt adhuc cōitatū restitui de-
bent: nā cōitas psistit in toto vel in pte maio-
ri: aut p̄ talē discretū modū res iusti^o restitui
pōt. **T**ertū dō incertū dz p̄ticulare. **N**ā si ta-
le incertū sic ad singlos spectabat q̄ restituē-
do cōitatū q̄si aut nihil aut modicū ipsis pro-
desse p̄sumit̄ aut eoz hereditib^o. **T**unc licet sit
p̄gruū dari paupib^o in p̄ijs causis in loco il-
lo p̄ salute illoz nō tñ est necessariū vbi eque
bñ aut meli^o z certū dari pōt alibi p̄ salute il-
loz q̄n poti^o si alibi dat̄ plus aiab^o illoz pro-
dest meli^o ē alibi q̄ in illi^o loco p̄prio dare: li-
cet quidam aliter dicant.

Articulus. ij. d̄ discreto atqz
prudētī mō aliena restituēdi vt
sine scandalo fiat.

Ecūdo aut̄ psiderādū est quō re-
stitui debeat alienū. **E**t qz angel^o
tenebrarū q̄sqz se trāffigurat̄ i an-
gelū lucis. **N**ō prudētī agēdū est h̄ tā neces-
sariū restitutiōis bonū: qz nō sufficit bonuz
agē nisi bñ agat. **I**git̄ tres prudentie maxie
necessarie sunt in mō restituēdi. **P**rima i pē-

Sabbato post. iij. do. i. xl. quomodo resti. sit

riculis. scda i remedijs. tertia i indulgentijs.

Quid facienduz sit qñ iminet aliqd piculū in aliena restituendo. Capitulū. j.

Prima prudētia vidēdū est i piculis Pro q̄ prudētia talis regla dāda ē **Q**uicūq; debitū non pōt reddi dño ipso sciēte absq; magno piculo: tñc sufficit q̄ ei reddat̄ in scio illo. **Q**ue aut̄ sunt picula illa supiori sermōe. xxxviij. ar. ij. parz. s. periculū infamie q̄uis scādali pluriū vel paucorū aut mors corporalis seu culpe mortalis: qñ scz vnū vel plura istoz piculoz iminerz i reddendo: h̄ tñ hz intelligi s̄z ea q̄ dicta sunt. s̄. sermōe. xxxviij. ar. iij. et. c. ij.

De multiplici remedio quo hō vti debet vt in restituēdo scādalum vitet. Capitulū. ij.

Secūda aut̄ prudētia vidēdū est in remedijs. Nā si reddendo p̄dicta q̄tuor picula vitari nō pōt triplē remedio in restituēdo hō vti pōt. **P**rimo remedio pōt vti. s. satisfaccē p̄ seipsum: videlicet ponēdo i creditoris capsam vel domum caute z prudentē rē sibi ablatā vel tñ de suo q̄iū expostulat satisfactio iusta: ita tñ q̄ veri simili credat̄ q̄ nō veniat ad alteri⁹ manus. **S**ecūdo remedio vidēdū est. s. satisfaccē p̄ intermediū ita tñ caute q̄ creditor nō sciat debitorem nec etiā cām p̄ q̄ id sibi restituat̄: talis at̄ intermedi⁹ pōt esse p̄fessor: qz crimē est sibi i p̄fessioe detectū si tñ est fidus. **N**ā si debitor illa restituēda tradiderit alicui de cui⁹ fidelitate p̄sumat vt ea restituat̄ creditorib⁹ suis et tñ ille nō restituit sed sibi retinet illa: debitor talis nō est absolut⁹. nā dānicat̄ semp̄ remanet dñs rei sibi ablate: p̄pterea suū est de sua re ordiare nō aut̄ debitoris q̄ rez abstulerit: vñ tam diu obligatio manet q̄ diu res non ē reddita debite damnū passo. h̄inc qdē multū cauēdū ē ne tales restituēdo incaute committant̄ sed talit̄ prudent̄ fiat q̄ i talib⁹ debitor sciat qd de ill̄ agat̄: h̄ sentit **S**eral. obdo.

Hic aut̄ notant̄ aduēdū est: q̄ si verisimiliter p̄sumeret̄ q̄ q̄stozes seu portitozes elemosynarū q̄ portant̄ infirmis paupib⁹ hospitalis sc̄i Anthonij v̄ alicui⁹ alteri⁹: tales elemosynas nō redderēt̄ p̄dicti paupib⁹ q̄b⁹ sūt date: ruti⁹ ē q̄ elemosyne p̄ furtū vel aliā viā paupib⁹ p̄fat̄ sublate z debite p̄ alios fideles nūcios trāsmittant̄: qz q̄stozes vel portitozes nō sunt sic generales z positi dispensatozes

elemosynarū illarū: sicut sunt rectozes ecclesie sup̄ res ecclesiasticas: vel sicut abbas sup̄ res mōsticās. **I**ō scādū est p̄fice intētionē dānium elemosynas illas: z etiā scādū est q̄stozū vociq; nō querūt illa sibi dari s̄ infirmis pauperib⁹ talis hospitalis q̄uis p̄ q̄to in h̄ fideliter p̄ paupib⁹ labores portēt: p̄nt in de sibi sumē necessariū victū nō tñ mēsurā sui laboris aut dāt̄ reglatā intētionē. **D**e h̄ etiā pleu⁹. s̄. sermo. xxxviij. ar. iij. et. c. j. **T**ertio remedio vidēdū est qd̄ est satisfaccē p̄ donū sic tñ q̄ ex mō ipso donādi debitor nullā grām inde reportare intēdat qñ poti⁹ si alit̄ possit eligēt id reddē p̄ modū solutiōis. **A**lit̄ enī nō sufficit ei satisfactio talis doni.

Quot requirūt̄ necessario ad hoc vt male ablatozuz liberatio valeat coram deo. Capi. iij.

Tertia prudētia vidēdū est i indulgentijs. **C**irca quā p̄ regula aduēdū est s̄m q̄sdā. **Q**uō oē debitū qd̄ a creditore libere indulget̄ vel dāt̄ p̄ reddito vel soluto habet̄. **E**x q̄ parz q̄ si tales indulgentie nō h̄nt circūstātas debitas nihil valēt. **S**eptē igitur requirunt̄ ad h̄ q̄ remissio z indulgentia de rapinis furti atq; v̄suri et p̄similib⁹ q̄ta sit apud deū. **Q**uoz tria sunt ex pte indulgentiā postulāt̄: z q̄tuor ex pte indulgentiā largiēt̄. **P**rimo enī ex pte indulgentiā postulāt̄ h̄ tria necessaria sunt. s. q̄ iuxta posse creditoris satisfacciat corde ore z opere. **P**rimo q̄ ei satisfacciat corde. i. d̄z cordialit̄ iuxta posse satisfaccē velle: nā z cor qd̄ gūat̄ ex voluntate aliena h̄ndi z possidēdi vel retinēdi alleuiat̄ ex voluntate aliena satisfaccēdi: sic **C**hryso. c̄x de reg. iij. c. ait: **D**is res p̄ q̄ sc̄i qz cās nascit̄ p̄ easdē dissoluit̄. **S**c̄do q̄ ei satisfacciat ore. i. p̄ se vel int̄positā p̄sonā apte se offerat satisfaccē iuxta posse. **T**ertio q̄ ei satisfacciat ope. i. iuxta posse z sine aliq̄ fictioe rē restituēdā ponē d̄z i māib⁹ creditoris. **S**z pone q̄ v̄suri siue fur aut raptor offert ope totā pecuniā in māib⁹ creditoris oñdēs pleu⁹ nā h̄re voluntatē satisfaccēdi cū tñ in veritate nō hebeat qz si credēt̄ q̄ ille accipet nō offeret: creditor tñ cū nō videat voluntatē ei⁹ d̄z mittit ei liberalit̄ magnā p̄tē vel totū: nunqd̄ talis satisfaccē diceat̄? **D**icēdū fin **E**gidij in q̄libeto q̄ tal̄ a pctō rapie nō d̄z absolut⁹ qz pctm̄ p̄ p̄uam z p̄fessionē delet̄. **D**e absoluteione aut̄ a debito satisfaccēdo distinguēdū est. **N**ā si creditor libera voluntate dimisit̄ amplī restituere nō tenet̄: qz satisfaccit̄ primo s̄

nō deo. Et iō postea sufficit sibi sola p̄tricio
 vt satisfaciatur deo. Si x̄o tal' creditor alit' ē de-
 cept' seu p̄t vni de alijs q̄tuor seq̄ntibus
 p̄ncipalit' ad remittēdū est mor' tal' remissio
 nō valet: h̄ tñ p̄ occurrētib' casib' z p̄ silijs po-
 n' ē noscēdū q̄ sit i publico p̄dicādū. Pone
 etiā q̄ p' p̄dictā remissionē vere z libē factaz
 ysurari' mādat i testō suo reddi ysuras. Nū
 qd qd semel remissuz ē restitui dz: Dicēdum
 fm̄ Fredericū d̄ senis i ope suo p̄ silio. lxx. i si-
 ne. Circa h̄ distinguēdū est: qz aut tal' te-
 statōr locut' ē p̄ x̄ba trāsferētia ad factū: vt
 pura qz iubet ysuras restitui hīs q̄b' dz resti-
 tuere eas: z q̄ p̄baret se eas soluisse: z tūc nō
 obstāte remissioe tenebit' satisfacē heres: z h̄
 casu loq̄t. c. ad n̄fam. ex de iureiu. Aut loq̄t
 p̄ x̄ba se ad ius trāsferētia nō ad factū: vtpu-
 ta qz iubet eas restitui q̄b' dz: z tūc sec' dicē-
 dū est. Sc̄do aut' qz q̄nqz imo vt plurimū re-
 missioes z indulgētie tales sūt coacte seu in-
 uicte z iō nihil valēt. Propterea ad h̄ q̄ libē
 fiat valeāt apud deū q̄tuor sunt necessaria
 ex pte indulgētiā largiētis seu remissionē fa-
 ciēt'. Primo q̄ nō fiat ex metu. sc̄do q̄ nō fiat
 ex verecūdia. tertio q̄ nō fiat ex desperatiōe
 q̄to q̄ nō fiat p̄t aliquā tpalē sp̄c. Primo q̄
 nō fiat ex metu: sicut indulgē ac remittē solet
 subditi terrarū dñis: aut q̄buscūqz potētib'
 q̄s creditores formidāt si ad petitionē eozuz
 eis nō remittāt debita sua. Sc̄do q̄ nō fiat ex
 verecūdia sicut plerūqz ysurarijs fieri solet.
 Nā ipsi vel alij mediatores vel p̄fessores sub
 pietat' ac discretiōis p̄textu creditorib' talib'
 vtunt' verb' vel modis q̄ illi ex verecūdia mo-
 ti atqz coacti nō ex libera volūtate pte vel to-
 tū remittūt qd corā deo vtiqz nihil valz. Ter-
 tio q̄ nō fiat ex desperatiōe. Nā plerūqz indul-
 gēt' z remittūt pte vel totū qz de satisfactiōe z
 solutiōe desperāt. Quarto q̄ nō fiat p̄t ali-
 quā tpalē sp̄c vtpu- ta qz ab eo cui remittit' spe-
 ratur p̄stari aliq̄d mutuū simplex vel ysura-
 riū vel aliq̄d aliud tpale seruitiū sibi fieri. Ut
 igit' debitor sit apud deū de h̄mōi remissioi-
 bus bñ tur' dz sic solutionē exeq̄ q̄tuz. s. ē ex
 pte sua: aut se ad illā ita disponē q̄ sibi p̄stet
 tā de suo firmo p̄posito ad reddēdū si credi-
 tor remittē nollet: q̄ de debiti vera z q̄uita
 remissioe seu datiōe facta ab eo cui debet. Et
 ad h̄ clarius intelligēdū z cogitēdum q̄nqz
 modi fm̄ q̄sdā danf. Prim' ē cui sine malicia
 et fictiōe libē ponit' pecunia i māib' credito-
 ris: z talis p̄fect' ē modus atqz secur'. Secū-
 dus ē cū hō pecuniā h̄re nō possit si sufficien-
 tia pignora tradat. Tert' x̄o ē cū nec pecu-
 niā nec pignora p̄ueniētia h̄is infirm' obligato-
 riū z cautionē p̄dignā facit vt i posterū tam

ipse q̄ sui heredes ad satisfactiōē debitam
 cōpelli possit qñ venerit ad pinguiorē fortu-
 nā. Quart' ē cū mediante sacerdote vel aliq̄
 religiosa p̄sona sit volūtaria ac libera p̄cor-
 dia int' debitorē z creditorē: ita q̄ nulla de p̄-
 cedentib' q̄tuor p̄ditiōib' assit: p̄pterea tal'
 mediator sp̄ creditori onidē dz posse z velle li-
 berū debitoris. Quint' cū alit' debitor red-
 dere nō possit de p̄sensuz libera volūtate cre-
 ditoris ponat aliquā possessionē in māib' ali-
 cui' honesti viri: vt ex ei' fructib' p̄cessu tē-
 poris oīa debita p̄soluāt: ac postea possessio
 redeat ad heredes vel ita remaneat in p̄pe-
 tuū si debitor voluerit p̄ inceri. Licet aut' p̄-
 dicta a plerūqz doctorib' asserant: tñ fm̄ ma-
 gistrū Berol. de senis de ordine heremitarū
 seu scri Augl. In aliq̄b' licet q̄si ad idē rede-
 at alit' dicēdū est. Cur' opinio ē: q̄ h̄is mala
 ablata p̄ viā remissiois vel p̄ aliā viā a sua ob-
 ligatiōe nō pōt liberari nisi reddat aut suffici-
 entē p̄stet cautionē. Cū fm̄ euz p̄bati pōt
 q̄ talis obligatiō nō pōt tolli. Primo p̄ viā re-
 missiois. sc̄do nec p̄ viā satisfactiōis. tertio nec
 p̄ viā liberatiōis. q̄to nec p̄ viā trāslatiōis
 q̄nto nec p̄ viā donatiōis. sexto nec p̄ viā renū-
 ciatiōis. septio nec p̄ viā p̄ueniētie z discreti-
 onis. Primo enī p̄bat' q̄ talis obligatiō sine
 redditiōe vel debita cautiōe nō pōt tolli p̄ vi-
 am remissiois. Ratio est: qz illud qd necessa-
 rio tollit' anteqz remissio fiat nō pōt tolli p̄ vi-
 am remissiois: alioq̄n necesse esset dicē q̄ re-
 missio tollerēt' anteqz esset qd qdē impossibi-
 le ē. Nec etiā obligatiō illa cū tal' alienoz de-
 tentoz satisfacē obligat' necessario tollit' anqz
 remissio ei fiat: qz tali obligatiōe adhuc stāte
 nō pōt tal' detētor verā recipe remissionē q̄ si
 pōt tolli p̄ remissiois viā. Cōfirmo aut' rōne:
 qz nullus remissiois ē capax nisi p̄us a pecca-
 to desistat: tal' aut' h̄is rē male ablataz q̄ diu
 ad eā reddēdā obligat' manz tādiu nō dz de-
 sistere a pctō: q̄ stāte tali obligatiōe tal' nō est
 capax hui' remissiois: ac p̄ se q̄ns obligatiō
 sua tolli nō pōt p̄ viā remissiois sed tollit' ne-
 cessario p̄ aliquā aliā viā q̄ p̄ viā remissiois:
 et h̄ videt' p̄pzi' eē intellect' isti' regule aug.
 ex de reg. iu. li. vi. q̄ dicit: Nō dimittit' pctm̄
 nisi restituat' ablatū. Nā sicut ex verb' huius
 regule patet restitutio p̄ quā obligatiō amo-
 uet' remissioi qdē p̄reua ē p̄t qd non videt'
 remissio fieri nisi p̄ restitutionē p̄us dicta ob-
 ligatiō tollat'. Propterea notant' regula ait:
 Nō dimittit' rē. Si enī remissio i male ablati
 possz p̄cedē obligatiōis remotionē quemad-
 modū sit ecōuerso. Tūc vtiqz sicut ait q̄ non
 remittit' pctm̄ ni. resti. abla. Ita etiā ecōuer-

Sabbato post. iij. do. i. xl. quomodo resti. sit

so dicere posset q non restituit ablatum nisi remittat peccatū qd patet esse falsum. Et id pcludo q dicta obligatio non pōt tolli p viam remissionis. Secūdo etiā non pōt tolli p viam satisfactiōis: naz satisfactio mime fit nisi cum decidit vel dimittit ipsuz peccatū. Unde de pe. di. iij. circa pn. scriptū est q satisfactio est dum peccati causa excidit z eius suggestioib⁹ adit⁹ non apif. Constat enī q vsurpatio z detentio aliene rei causa ē peccati: p pteca nisi causa ipsa peccati. s. detentio rei aliene decidat p oppositū suū. s. p redditiōē et restitutionē non videt posse satisfactio fieri q̄stumcūqz creditor ipse acceptet. Et p̄tmo etiā ratione: quia cū satisfactio sit quedā emēdatio: necesse est q p eam reparat nō solum p̄mi amicitia sed etiam eq̄litas z iusticia. Equitas autē z iusticia reparari non p̄nt nisi prius hoc qd fuit ineq̄litas causa z iniusticie auferat. Et quia acceptio aliene rei in aliena auferēte est causa ineq̄litas z iniusticie. Nō necessariū est hanc causam p suū oppositū tolli. s. p restitutionē z redditiōem si habeat: z p satisfactiōē iusticia z eq̄litas reparari. Et q̄ imediate apparet: q ad satisfactiōem p re aliena male ablata non sufficit acceptatio creditoris sine redditiōe z restitutione debitoris. Nam reparatio eq̄litas z iusticie que fit i hmōi satisfactiōe non p ipsuz creditorem fieri debet sed p ipsum debitore qui eq̄litate z iusticia violat. Tertio q̄ non pōt tolli p viam liberatiōis. Nam sicut habet ex de reg. iu. c. j. Chryf. ait: *Dis res z ois obligatio p q̄scunqz causas nascit p easdem dissoluitur.* Nūc autem obligatio talis iniusti detentoris p solam eius depuata nascit voluntatem. s. in vsurpado vl detinēdo rē alienam: ergo dissolui non poterit nisi p eandem voluntatem rectificatā in reddēdo. s. z restituendo iniuste ablata siue iniuste detēta. Et ex hoc imediate māifeste apparet q volūtas illius cuius restitutio fieri debet ad solvendū talem obligationē sufficiens non videtur: quia nullo modo ipsius causa fuit. Quarto insuper non potest tolli p viam translationis z acq̄sitionis dñij. Dicam⁹ p̄mit⁹ d vsura tenēdo opinionē q in vsura dñium non trāsseratur. Nam vsurari⁹ in vsura ante ipsam restitutionē dñium mime acq̄rere potest: ac persequens nec ille cui debet restitutio fieri potest in vsurariū tale dñium trāsmutare. Quod autem vsurari⁹ non potest acq̄rere dñium in vsuris anteq̄ reddat seu restituat eas leuiter patet. Nam anteq̄ ipsas vsuras reddat iniusto titulo possidet eas z ideo non potest per dñij acq̄sitionē iustus titulus

sibi aduenire nisi prius auferatur iniustus titulus per vsurariū redditiōē. Et ex h māifeste apparet q dicta obligatio non potest tolli nisi per vsurariū redditiōē. Et his igitur talis regula formari valet. Nulli potest i re detinenda iustus titulus aduenire nisi p iniustus titulus auferat. Naz iniustus titulus potest tolli absq̄ eo q iustus titulus acq̄ratur z econūso. Idcirco erit alia actio per quā iniustus titulus tollit z per quā iustus titulus acquirat. Nulli ergo aduenire poterit titulus iustus per aliquā actionē nisi ei auferatur iniustus titulus per aliam actionē. Et ille qui acquirat dñium in re detinēda aduenit iustus titulus per dñij acq̄sitionē: ergo si prius habuit iniustū titulū p rei aliene illicitam vsurpationē z detentione: oportet q dictus titulus auferat p eiusdem restitutionē ante dñij acq̄sitionē. Et ex hoc imediate apparet q q̄stumcūqz iste cui debz restitutio fieri velit trāsserre dñium vsurariū in vsurariū: qz ille non est capax talis dñij anteq̄ ead reddat ideo nō pōt p hoc dissolui obligatio sua. Si autem hoc in vsura non potest fieri. Multo min⁹ possibile est in rapina z furto quibus fm oēs doc. dñium non trāsseratur. Quinto insup non potest tolli per viam donationis: Ratio est: quia nec ille cui debet restitutio fieri donare potest priusq̄ ipse sit restitutus: nec ipse iniuste detinens aliena anteq̄ ea restituat certificari potest de tali donatione vtz sit donatio vera. Ad cui⁹ probationem suppono q nisi donatio libera sit nō est donatio vera. vt. ff. de adimē. le. l. rem legatam. Iste autē q taliter donat anteq̄ restitutus sit non libere donat: quia illud solum qd quis libere habet libere donare pōt. Ille nempe qui nō est libere restitutus non libere habet id qd sibi restitui debet: ergo non potest libere donare illud. Si autem dicatur q restituendus libere potest donare: quia alienoz iniustus detentor parat⁹ est reddere. Talis instantia non valet: quia restituendus certificari nō potest q talis habens male ablata sit parat⁹ ad ea restituendū nisi ea statim dñi potest reddat: vel pro eis reddēdis sufficere cautionē faciat. Nam z si videant aliquā signa per q̄ appareat esse parat⁹ ad faciendū restitutionē illa quidem ad ppositum mime sufficere cōprobant: quia quibuscūqz talibus signis ita potest vti ille qui non habet intentionē restituendi sicut qui ad hoc rectam habet intentionem. Per eandem q̄ viam apparet q talis detentor rerum alienarū iniustus cum talis donatio sit ante restitutionē non potest eam vt veram donationē cū bona sciētia accepta

re: quia certificari non potest vtrum ei libere fiat siue non: quia eisdem signis atq; eisdem verbis vtitur iste qui non libere donat et ille qui libere donat. **E**t ex oibus his potest regula dari. scilicet. **U**bi non potest esse libera donatio: ibi non potest tolli obligatio per viam donatiōis: sed anteq̃ restitutio fiat nō potest iniuste detinenti libera donatio fieri sicut ex precedentib⁹ patet: et sic manifeste patet q̃ talis obligatio ante restitutionē nō potest tolli per viam donatiōis. **S**exto q̃ tolli non potest obligatio talis per viam renūciationis. **R**atio est: quia vbi renūciatio eē nō potest: ibi obligatio non potest tolli per viam renūciationis. **S**ed anteq̃ male ablatōz restitutio fiat: non potest ille cui restitutio fieri debet renūciare: ergo obligatio detinentis aliena iniuste per viam renūciatiōis non potest tolli. **M**aior enī est vera: minor autēz probatur. **N**am renūciatio prima que fit a spoliato ante restitutionē sibi factam decernit esse nulla. **S**icut patet. iij. q. j. epus. **E**t extra de restitu. spolia. c. sollicitate. **E**t hoc quidē rationabile est: quia renūciatio libera debz eē: illa autem que fit ante restitutionē presumit non libere fieri. **P**ropterea papa **A**lexan. in predicto. c. ait: **N**on est verisimile q̃ sponte iuri suo renūciauerit qui renūciat spoliatus. **S**ic ergo in pposito videtur dicendū esse: q̃ si quis renūciat vsuris et alijs male ablatiis que ei restitui debent: non videt̃ sponte renūciare sed coactus. **N**am coipso q̃ talis renūciatio fit ante restitutionē potest puenire ex vna aut ex plurib⁹ quattuor causarum sicut ex metu siue ex verecūdia et c. sicut. s. in presenti. c. dictum est. **E**t quibus manifeste apparet q̃ talis renūciatio non potest libera iudicari. **S**eptimo eadem conclusio probat̃ vera per viam puenientie et discretionis. **S**uppono enī per sup̃dictam regulam de regul. iur. li. vi. q. non remittit̃ peccatū nisi restituatur ablatū: p̃pterea obligatio illa qua iniustus alienoz detentor obligatus est ad restitutionē necesse est q̃ vel tollatur per viam restitutionis vel per aliam viam que restitutiōni possit equipollere seu equari. **Q**uerit̃ ergo que sit illa via que restitutiōni valeat equari et que obligationē tollere possit. **S**i aut̃ dicatur q̃ talis via sit ipsa remissio seu donatio: de quibus maxime videtur q̃ sic cadim⁹ in quatuor incōueniētia magna. **P**rimū incōueniens est quia sequeret̃ q̃ non solum hīs vnde restituar sed etiam non habens vnde restituere possit: qd̃ quidem patet esse falsus

per id qd̃ habetur. xiiij. q. vi. c. si res. **N**am sicut ibidem patet per **A**ugl. **R**estitutio necessaria est ad remissionē peccati vbi reddere possibile est: sed ei cui non est possibile restituere nō possum dicere q̃ restituat s̃m au gusti. ibidem. **E**t quo relinquit̃ manifeste q̃ solum habens vnde reddat restituere potest et tamen p̃stat q̃ ita p̃sequi valet ille remissionem qui vnde restituat non habet sicut qui hz vñ reddat. **S**i ergo remissio que fit ante restitutionē equipollet restitutioni: videtur necessario sequi q̃ etiam non hīs vnde reddat restituere valeat qd̃ est oino absurdum. **S**ecundū incōueniens qd̃ inde sequit̃ est q̃ dici potest aliquis restitutus et tamen in possessione mīme positus: qd̃ quidem potest eē falsum. ff. de verbo. signi. l. plus est. **D**icitur enī ibi q̃ restituere est non solum presentiam rei prebere sed etiam possessorem facere fructusq; reddere. **Q**uap̃pter nullus videt̃ restitutus esse nisi in possessione fuerit p̃stituit̃ et tamen constat q̃ remissio que fit ante restitutionem equipollet ipsi restitutioni: q̃ etiaz non positus in possessione dicitur restitutus quia talis remissio non ponit creditorem in possessione. **T**ertiū quoq; incōueniēs sequitur inde: quia exhibitio maiorem efficaciam q̃ restitutio obtineret: qd̃ quidem patet esse falsum per. l. superius allega. ff. de verbo. signi. vbi dicitur q̃ plus est in restitutionē q̃ in exhibitioe. **S**i tamē ponat̃ q̃ remissio que fit ante restitutionē equipollet restitutioni sequitur q̃ plus sit in exhibitioe q̃ in restitutione: quia maiorez efficaciam habet illa exhibitio q̃ remissio que ponitur restitutioni equipollere. **E**t q̃ ita sit manifeste apparet: constat namq; q̃ remissio vel donatio que fit ante restitutionē non est actus illius qui restituere debet: imo est actus illius cui restitutio debet fieri. **E**xhibitio autē eē habet act⁹ illius qui restituere debet ac per p̃sequens potest esse magis satisfactoria exhibitio q̃ remissio quia satisfactio debet esse actus illius qui restituere obligatur. **S**i autem exhibitio magis est satisfactoria q̃ restitutio sequit̃ necessario q̃ habeat maiorem efficaciam qd̃ est absurdum. **C**onfirmo hoc etiaz ratione. **N**am si eatur ad intentionē legis p̃allegare videt̃ q̃ restitutio se habeat per additionē ad exhibitioe: et ideo fieri debz per restitutionē bonum qd̃ fit per exhibitioe et adhuc aliqd̃ pl⁹. **P**er exhibitioe autem prebet̃ rei presentia cui exhibitio fit sic patet i prehabita lege. **E**rgo per restitutionē et per p̃sequēs p̃ remissio

Sabbato post. iij. do. i. xl. quomodo resti. sit

nem que ei equipollet preberi debet presentia rei restituende ei cui restitutio fieri debet. Insuper debet aliquid fieri plus et tamen constat quod remissio que fit sine restitutione non prebet ei rei restituende presentiam: quia non est actus illius qui rem illam habet et tenet eam nec habet quidem recipere eam. Si autem remissio non prebet presentiam rei restituende multo minus facit id plus quod addit restitutio super exhibitionem. Quartum etiam inconueniens sequitur inde: quia talis remissio que fit sine traditione rei restituende magis satisfactoria esset quam sit solutio ipsa. Quod quidem posset esse falsum: quia remissio non est vitiosus creditoris actus cui debet satisfactio fieri: solutio modo autem est actus debitoris ad quem pertinet satisfacere. Propterea talis remissio est vel nullo modo satisfactoria vel saltem minus est satisfactoria quam solutio ipsa. Si tamen ponatur quod remissio talis possit talem debitorem iniustum ab ipsa obligatione liberare sequitur quod ipsa apparens sit. Videmus namque quod solutio illa per quam creditor non ponitur in plena possessione non liberat debitorem: sicut patet. ff. de solu. l. qui sic soluit. Dicitur enim ibi quod ille qui sic soluit ut recuperet non liberatur: quod quidem non videtur esse propter aliud nisi quod per talem solutionem creditor non ponitur in plena possessione. Cum ergo remissio que fit sine rei restituende traditione nullo modo ponatur redditionem que possit liberare detentorem iniustum: necessario sequitur quod ipsa magis satisfactoria sit quam solutio ipsa: quod tamen euidenter est falsum. Ex omnibus rationibus istis patet: quod quicumque habet rem male ablata liberari non potest ab illa obligatione qua obligatus est ad eam restituendam nisi antea illam restituat si potens est vel bonam pro ipsa reddenda faciat cautionem. Posset etiam circa hoc queri utrum in pacibus civitatum atque terrarum possint relaxari illata damna ex utraque parte. Ad quod dicendum quod sic est ad bona laicorum. Nec etiam obstat si consensus omnium non concurrat: quia tamen est bonum pacis quod eas facere possunt domini episcopi seu regentes terras cum consensu maioris partis. Sed de damnis illatis clericis minime remissionem facere possunt sine consensu eorum quia non sunt de eodem foro: possunt tamen hoc facere maiores prelati. scilicet episcopi civitatum vel maiores et hoc de consensu cleri qui ex guerra sustulit damna. Intelligitur tamen relaxatio talis de damnis datis in rebus presumptis. Sed res stantes sicut

sunt arma equi libri panni et similia illis satisfacere obligatur quorum prius fuerunt et hoc si eos repire possunt. Si autem eos non potuerint repire: debent tales res sine valore earum pauperibus erogare pro salute animarum eorum quorum res ille fuerunt. Insuper est notandum quod supradicta remissio postquam liberata est sine Ray. postea ex penitentia reuocari non potest. Quid etiam si guerra inter duos principes fuit: unde hinc inde mita sunt illata damna: et inter eos precluditur pax cum remissione damnorum. Nunquid remissio hęc extenditur ad subditos eorumdem? Dicunt quod damna que non nisi de consensu eorum pax illa sit facta. ar. C. de transac. l. j. et. l. transactionis. et extra de maio. et obediens. c. si. Vel nisi forsitan aliter pax reformari non posset cum vituliter pacis negocium pro utraque parte geratur. ff. de pact. conventionum. Aliter dominus suis subditis satisfacere tenetur: quia non potest ius sui subditi remittere sicut non posset ab eo tamen extorquere sine commissione rapine.

Articulus. iij. quare sit homo aliena restituere obligatus.

Tertio et ultimo considerandum est quare alienum restituendum sit. De hoc tria videnda sunt ut clarius possit intelligi quare hoc debeat fieri. Primo obligationes. secundo deceptiones. tertio inductiones seu ad restituendum suadentes.

Quod ad restituendum obligat principaliter lex diuina. Cap. j.

Primo enim vidende sunt obligationes. scilicet quare alienum restituendum debet: et de hoc satis. s. sermone xxxviiij. articulo. j. et. c. j. dictum est. Sed nihilominus ultra illa aduertendum est secundum Scotum. ubi. s. q. non est talis restitutio necessario facienda. Primo tanquam pars generalis satisfactionis. Secundo etiam non tanquam pars satisfactionis specialis. Tertio modo tanquam obligatio diuinalis. Primo inquam non est talis restitutio necessario facienda tanquam pars satisfactionis generalis. Nam satisfactio generalis accepta reddit equiualens ei in quem peccatur. Non sic autem restitutio ista: quia absque omni redditione pro peccato posset reddi proximo quod suum est: sicut in mutuis redditur creditori absque omni satisfactione per-

tinente ad peccatorum reconciliationem et sic de cõ
similibus contractibus euenire potest. Secun
do autem non est talis satisfactio necessario
facienda tanquam pars satisfactiois specialis: quã
scilicet est tertia penitentie pars: quia de con
gruo requiritur restitutio ante omnem peni
tentie partem sicut voluntate vel actu siue fa
cto cessatio a peccato. Sed satisfactio que est
tertia penitentie pars non relinquã ante ali
as penitentie partes: imo sequitur orationem
et confessionem nisi sit iniuncta a sacerdote.
Tertio modo bene necessario artat. scilicet
tanquam obligatio diuina. Nam restitutio ñ iniungit
tur a sacerdote sed a diuina lege: sicut latius
patet. s. in preallegato sermone. xxxviii. ar
ticulo. i. et. c. i. Simile quoque est in alijs culpis.
Nam si quis tenet fornicariã magis deo ad
ulteram restituendo eam viro suo: non est aliud
nisi cessare a culpa seu a transgressioe hu
ius precepti: Non mechaberis: et huius om
nem partes accepte penitentie antecedit: et sic
de alijs.

**De nouem deceptionibus qui
bus demones excecant eos qui
aliena restituere obligant. Ca. ij.**

Secundo deo sunt vitande in resti
tuendo aliena deceptiones. No
uem nempe deceptionibus illaque
at diabolus peccatores: ne faciãt
restitutiones condignas. Prima dicitur pro
longatiua. Secunda inflatiua. Tertia placati
ua. Quarta excecatiua. Quinta diminuti
ua. Sexta distributiua. Septima defraudati
ua. Octaua retributiua. Nona damnatiua.
Prima autem deceptio dicitur prolongatiua
Nam quidam et si intendunt restituere alie
na tamen restitutionem illam differunt quantum
possunt auctoritate propria dilationem sibi ac
cipientes mira ignorãtia volunt absque mora
aliquam gratiam eis ablataz sibi reddi: et ta
men pauperi restituere sibi nolunt id propter
quod gratia sunt priuati: cum tamen prius
pauperem spoliauerint substantia temporali
et spoliati fuerint gratia spirituali. Secunda au
tem deceptio dicitur inflatiua. Nam debito
res qui per illicitos tractus atque vsuras alie
na occupauerunt ubi de culpa sua debuerunt
humiliari et de iniuria illata creditoribus veni
am postulare. Contra quidem inflati arrogã
tia dum iacent in lecto infirmitate grauata
dicunt eis. Si ego non fuisset: perisses tu
et familia tua fame: sed si deo placuerit cito

pualescam quasi dicere velit. Si me liberare
deo placuerit faciam quod ei grauer displice
bit. scilicet quod nunquam restituam aliena. Immo
quidam mente inflati ad iniuriam sibi depu
tant quod creditores eorum in vita seu in ultimo
mortis repetunt sibi restitui sua: quibus gra
tias agere deberent imensas tanquam his qui sunt
adiutores salutis sue dum repetunt sua. Ta
les qui iniuste retinent aliena similes sunt ei
super quem cecidit magna moles qui cum se
iuuare non potest pro auxilio amicos suos
vocat. Sic tales omnes amicos vocare debe
rent ut ad molem alienorum amouendam et resti
tuendam auxilium eis prestarent. Tertia
deceptio dicitur placatiua. Hac fallacia
decepti sunt hi qui cum debeant restituere alie
na pacificat solum clamores exteriores: sed cla
more autem conscientie proprie qui eis propinquior
est et illos sequitur usque ad iudicem sempiter
num nil curantes: si quando tamen de alie
nis remordeat eos conscientia sua ex quo cre
ditores nihil ab eis petunt vel satisfacere mi
nime curant. Quarta insuper deceptio ex
cecatiua denotatur. Sunt namque plerique qui
cum grauer infirmantur proponunt restituere
aliena si contigat eos deus mori: non autem
si a morte euadant: homo enim taliter pacem
cum deo inire volunt quod si eos mori contingat
amplius eum non infestare intendunt: secus
autem si euaderent. Sed tales pro certo no
scant quod deus siue moriantur siue uiuant cum
eis minime facit pacem: sicut Esa. xlviii. c. re
statatur deus: Non est pax impijs dicit deus.
Quinta quoque deceptio diminutiua nun
cupari potest. Nam sunt nonnulli qui iuxta
posse creditoribus non solunt integre quod
tenentur sed certam summe pecuniã prest
gunt: unde eorum male ablata restituantur
aliter quam zacheus qui Lu. xix. deo ait: Si quod
aliquem defraudauit reddo quadruplum. Se
xta deceptio distributiua dicenda est. Ab
gna quidem insania est quorundam quibus
non sufficit quod cum multitudie peccatorum alie
na sumpserunt vel rapuerunt sed cum mul
tis alijs culpis illa relinquere sanctissimuz
ac pijsimum arbitrantur: dum illa que certis per
sonis restituere obligant volunt in pias cau
sas dispensare vel erigendo et dotando ca
pellas cum insignijs suis vel multiplicando
calices vel planetas seu nuptui tradendo pau
peres puellas. Quod quidem nihil aliud est quam
preteritis culpis perpetratis in vita velle
quodammodo addere etiam perpetuitatez

Sabbato post. iiii. do. i. xl. quō restituēdū sit

culparum perpetrandarū post mortem et quādammodo peccare in spiritū sanctum: dum ad impossibilitatē restituendi debita certa quādam inani gloria seu pompa se artant. Contra quōd Eccl. xxxiii. c. scriptū est. Qui offert sacrificium de substantia pauperum: quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Sed de hoc plenius. s. sermone. vii. atq; ar. ij. et. c. iiii. dictum est. Septima de deceptio defraudatiua nūcupari potest. Sepe enī contingere solz: q; male ablatoz heredes non curent satisfacere illa: eo q; ab eis nō sūt impie acquisita. Unde notanter adūtenduz est q; non sufficit ad salutem alteri cōmittere restitutionē ei qui potest satisfacere septem-plici ratione. Primo ppter pprietatē. secundo ppter inutilitatē. tertio ppter tepiditatē. quarto ppter infidelitatē. quinto ppter dolositatem seu improbabilitatē. sexto ppter cupiditatem. septimo ppter crudelitatem. Primo in q; ppter pprietatē: quia sicut. s. sermōe. xxxv. ar. j. c. j. dictum est. Ille per se ad restitutionem tenetur qui intulit damnū. Secūdo ppter inutilitatē: quia cum restitutio ad satisfactionē pambula sit non est vere et sufficienter penitens nec absolutus qui potest eam facere et non facit. Tertio ppter tepiditatē: q; q; alteri cōmittat cū et facere per se possit: aut est ex ficta et falsa volūtate restituēdi: aut ē ex defectu et impfectione atq; volūtatis tepiditate: cum q; exire possit in actum sibi debitum et necessariū et non exiit: talis igitur non habet veram voluntatē restituēdi: imo aperte clarescit q; si plus viueret adhuc est in habituali pposito retinēdi rem illam alias statim se expediret. Quarto ppter infidelitates quia pstat heredes et executores esse ad hec ut plurimū infideles neq; curant de hoc post testatoris mortem: imo longe plus zelant vario ex respectu viuentiū et remanentiū pspirationem plis vel sui vel etiam alioz quib; illa bona remanere debent q; animā ipsi defuncti. Ex quo patet q; talis exponit se piculo manifesto q; nunq; restitutio fiet. Quinto ppter dolositatē: quia multi modi dolositatus per quos talis aliena acq;siuit iniuste multe persone que hoc probare nō possunt sibi soli plenius noti sunt: de quibus certus est q; per executores et heredes nunq; ad elucidationē veniet cum tales querant testificationes et pbationes quas in hmōi fraudib; frequenter est impossibile dari: ergo talis scienter videns hoc piculum manifeste ptemnit salutem anime sue. Item ptingere potest

q; multi sunt paupes qui pbare non possent nec credere eis: ergo infidelit; ptra animā suam agit qui restitutionē suam heredi vel executori dimittit qm eam potest facere per seipsum. Non enī credibile est q; alius sit ei fidelior q; ipsemet. Sexto ppter cupiditates: q; tales executores sūt q; valde cupidi et avari ad sibi talia retinendū vt leuiter aliq; supiciali modo cum his quib; restitutio fieri debet ptranscundū vel saltem pte landū et viferendū et ad exasperandū et repellēdū pauperes qui restitutionē petunt. Igitur cogitent inensati parentes quā incompassiones ac duriciem habituri sunt filij erga eos post mortem eoz: vit; enī semel in anno eoz memores erunt ad anniū sariū celebrandū. Pēsent vtiq; in seipsis q; pauca bona fecerūt pparentib; suis: et simile non dubitēt sibi fieri sicut Abat. vii. dñs ait: Eadem mēsurā quā mensi fueritis remetiet vobis: imo recipient multo min;: q; teste dño Abat. xxiii. c. Qm abūdauit iniquitas refrigescz charitas mltoz. Septio ppter crudelitatem: q; h; vere deceptio dānatiua. s. sui ac heredū suoz. Sepe enī contingere solet: q; male ablatoz heredes nō curant satisfacere illa eo q; ab eis non sunt impie acquisita. Octaua etiam deceptio retributiua seu restitutiua dicēda est. Sūt nēpe quidam hoies taliter ex cupiditate inensati q; filios suos vel alios relinquūt. restitutores male ablatoz suoz cum p seipsoz restitucere possint. Et sic in hoc manifeste apparet q; tales plus amant diuitias q; ppriā animam suam. Que igit; amentia erit credere q; filij vel heredes eoz non plus dilecturi sint cas diuitias q; animā alienā illam maledictionem incurrētes qua dicitur: Maledictus homo qui partē suam facit deteriore. Non enī deceptio dānatiua. s. sui ac heredum suoz: quia talis substantia filijs derelicta non tm est causa sue damnatiōis sed etiam filioz suoz: sicut Osee. ix. c. ait: Effraim qui interpretat; crescens ducit ad interfectionē filios: nimis nempe inspiens dici potest q; nō potius aliqua pecunia vitaz eternam sibi pcurat q; heredib; suis supplicia sempiterna.

Quod septem sunt que inducunt hominem satisfacere aliena.

Capitulum. iij.

Tertio vidende sunt suassiones seu rationes et inductiones. scilicet ad satisfaciēdū ipaz restitutionē. Septē nēpe restituūt hoi aliena iniuste detenta

restituendi que inducere debent ad aliena restituendum. Primo enim restituitur ei deus. secundo anima sua sibi. tertio restituuntur ei merita sua. quarto omnes spirituales fratres. quinto ecclesiastica bona. sexto restituitur sibi bona fama. septimo acquirit ab eo regnum glorie sempiternum. Primo enim tali debite restituere restituitur sibi deus. Propterea diabolice suasioni mitem credere debet qui suggerit sibi dicens: Si aliena restitues eris pauper et medicus. Quod enim pauper esse potest qui deum habet et vere nimis auarus est cui non sufficit deus. Augustinus etiam ait: Satis diues est christiana religio que in possessore deo omnia possidet. Quia sicut propheta ait: Dominus est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Qui enim habet deum habet omnia que sunt dei. Secundo restituitur sibi ipsi anima sua imo etiam totus ipse. Propterea saltem tamen restituere debet quantum dimitteret si captus esset a suis capitalibus inimicis. Tunc etiam in nequorum manibus comprehensus sit quod in virgulis demoniorum. Tertio restituitur ei merita sua que ante usuram vel rapinam lucrata sunt. Nam bona facta in gratia mortificantur per consequentem culpam: sed reuiuiscunt per recuperatam gratiam sicut scriptum est. Sepe reuiuiscunt que mortificata fuerunt. Quarto restituitur ei omnes spirituales fratres que quod deus amiserat dum iniuste retinuit aliena. Tunc Ecclesiasticus. xij. c. ait: Que enim conuictio facta homini ad canem: vere utique canis est iniuste rapiens et detinens aliena. Propterea non habet conuictio cum aliquo viro dei: sed cum restituit iniuste detenta amici dei sunt illi dilectissimi fratres. Quinto restituitur sibi ecclesiastica bona que participes sunt omnium bonorum que in ecclesia sancta sunt. Sicut in persona talis propheta ait: Participes ego sum omnium meritorum te et custodientium mandata tua. Sexto restituitur sibi bona fama que super multas diuitias estimanda est. Sicut salomon Proverbia. xxij. c. testatur. D. Abeli est nomen bonum que diuitie multe: et sic apta et clara facie et absque rubore postquam restituit aliena potest non tamen coram deo et etiam coram omnibus hominibus cooperere. Septimo ad acquirit regnum glorie sempiternum ubi sunt diuitie multe et infinite ac eternalis durature. Diuitie etenim temporales si non restituuntur etiam in presenti per mortem saltem semel relinquende sunt: et tunc verificatur quod Ecclesiasticus. x. c. ait: Cum morietur homo: hereditabit serpentes bestias et xmes. Ista etenim tria diuidunt sibi bona occupantis impie aliena. Primo serpentes sunt maliciosi sanguinei seu amici: que serpentina malicia bona temporalia impie acquisita sibi multipliciter et maxime in morte diuinitatem occupare conantur. Et hi merito serpentes nunc occupant: quod sicut serpens comedit terram et maliciosum animal est Genesim. iij. Serpens erat callidior cunctis animalibus terre: sic tales per ual-

idiam auaricia incorporant sibi talia bona temporalia. Secundo autem bestie que a vastato nominatae sunt dicuntur demones infernales: sicut patet ad dominum ait: Ne tradas bestiis animas confitentibus tibi: et he bestie rapiunt illius mali diuitis animam. Tertio uero vermes rodunt atque consumunt corpus: et quilibet horum trium partem suam pro alijs duabus partibus nunquam daret. Igitur sicut Mattheus. xvj. c. dominus ait: Quid enim prodest homini si uniuersum mundum lucret: anime uero sue detrimentum patiat. Diligenter ergo prudens lector aduertat que circa restitutionem dicta sunt. id est. Quis restituere obligatur: quid et quantum: quibus: quo loco: et quomodo: necnon et quare restituendum sit: ut pro sua et aliorum salute necessaria cognita ueritate se et alios dirigat in tam graui materia per itinera saluandis eterne: quam in misericordia sua nobis donare dignetur ille qui omnium predictorum luminum extitit inspirator: omnium sanctarum uoluntatum est dispensator: omnium actionum bonarum est operator. Sine quo nullum lumen illustrat: nulla uoluntas bona inflammatur: nulla iusta operatio perseuerat. Qui demum omnium bonorum premium dat: benedictus dominus iesus christus. Qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula seculorum Amen.

Explicit restitutionum tractatus pulcherri-
mus ac perutilis qui materia septimane pre-
cedentis fuit: ubi speculari christi anis prima-
rime necessarium existimandum est: presertim
his qui ad restitutionem alienorum sunt obliga-
ti: quo uinculo fere totus mundus imersus est
Saluti igitur multorum suffragabit in eo ue-
hemens consideratio.

Per laboriosam operam reparatus iste tra-
ctatus qui multis corrosus erat defectibus
scribentium ignorantia: presertim in allegan-
dis iuris quibus est copiose fulcitus.

Unica. v. de passione de mane
ordo dicendorum per septimanam sequen-
tem. Sermo. xij.

Emonium habes

Jo. viij. Adira nepe est in largi-
tate misericordie dei que quanto ei dona
suscipiunt auidi: acceptant humiliter atque gustate
ter suauiter: tanto copiosius elargitur. Iuxta illud Jo-
han. j. de plenitudine eius omnes accepimus gratiam per
gratia. Pro gratia enim seruati uoluntatem que data est uo-
bis gratiam subsequenti operis dignabit dominus misericordi

Enica. v. de passione i. xl. de horri. blasphem.

ter ministrare: atq; occurrēt septimane futuri sermōes opante dño miam z auxiliū pparabū: ppter ea alias octo religiositates subdamus. Prima aut religiositas dicitur blasphemata: in q̄ de horribili blasphemie pctō intendimus ptractare. Sc̄da dicitur lapidata: in q̄ dicitur malicijs ludi q̄b' dñs lapidat z a p̄p̄o de patria ppulsat hodie tractandū est. Tertia dicitur inamozata vel sitibūda. i. assecura: in q̄ tractabim' de anxia siti dñi amoris. Quarta dicta ē ostēdita vbi p̄ mūdi pōpōitates curiositates vanitates z supfluitates sermo dirigēdus ē: z qd̄ vnicuiq; statui in talib' licitū z cōueniēs sit. Quinta noiabif piurata vbi de p̄iurio differem'. Sexta dicitur ruīnata in q̄ dicitur multitudine pctōz atq; maloz q̄ ex vāitatib' ortū hñt tractandū est. Septia deformata debet merito noiari: in q̄ p̄ mēsurā vāitatū capitis mulierū z caudarū z ceterarū earū vāitatus apicēd' ē sermo. Octaua dicitur reformata in q̄ dicitur dña honesta. i. honestate christiana oī x̄tute decora moralit' describet.

Enica. v. in. xl. de horribili blasphemiaz de impietatib' ei'

Sermo. xli.

Comoniū habes

Itēz vbi. s. Sc̄dm Augl. triplex ē blasphemia p̄ deū q̄ prima dicitur affirmatiua. sc̄da negatiua. tertia vsurpatiuā. Affirmatiua ē cū deo attribuit qd̄ ei nō p̄uēit. Et i h' fm Alex. dicitur hal. laudat falsitas qd̄ est p̄ miaz. Negatiua ē cū a deo remouet qd̄ ei p̄uēit: z i h' opif veritas qd̄ est p̄ iusticiā. Usurpatiuā ē cū creature attribuit qd̄ dei ē: z in h' false attribuit creature qd̄ soli ē creatoris qd̄ ē p̄ maiestātē dñā. Affirmatiua ḡ blasphemia ē cū deo attribuit qd̄ ei nō cōuenit: sicut x̄ba despectiua p̄ deū: v' x̄ba maledictiōis siue q̄libz p̄tūelia p̄ eū. Et maxie cū qd̄ irat' vidicare se de deo volēs vel d' x̄gine mīse nra aliq̄ x̄ba inhonesta pfert: v' aliqua mēbra noiāt inhoneste vt viscera z q̄daz alia q̄ etiā cogitare horrēdū est. Idē q̄ iudiciuz ē si h' dicant de sc̄tis. Nā fm Alex. dicitur hal. Ois blasphemia dicta ē in deū: qz blasphemia facta i sc̄tōs siue i creaturas etiā p̄ deū fit: qz i ill' blasphemaf dicitur aditōz creature z sc̄tital' earū dator. Subdit etiā directe vel indirecte. Ois blasphemia ē in deū. Cui' rō ē: quia si blasphemaf aliq̄s sc̄tūs: maxie glorioza x̄go blasphemaf etiā in ipso sc̄tō dicitur q̄ i eo ē q̄ maxime ē in x̄gie. Nō enī pōt blasphemari hō: qn blasphemef aīa q̄ in eo ē. Dimissis p̄ nūc blasphemia negatiua z vsurpatiuā. i. sc̄da z

tertia de hac q̄ p̄ma ē. i. de affirmatiua tractandū ē: de q̄ in x̄bo palle. Jo. ait: **De** blasphemātes dñm iesum christū dicitur: **De** moniū habes. In q̄ verbo p̄ma religiositas q̄ dicitur blasphemata: qz dñs blasphemauit merito demōstrat. Sz audi qd̄ p̄ ees ps̄. xx. ait **Fructū** eoz de terra pdes: z semē eoz a filijs hoīum: qm̄ declinauit i te mala. **De** pōt ē aliud thēma. In q̄b' verb' tres maledictionū spēs anūciat p̄pha oib' blasphematoz: ex ore dei. Prima ē maledictionū eternaliū: sibi: **Fructū** eoz de ter. p. Sc̄da maledictionū tpaliū: sibi: z semē eo. a fi. ho. Tertia maledictionū spūaliū: sibi: qm̄ dect. i te ma. que oīa p̄p̄ h' ad lram sup iudeos misit dñs. Iuste enī tales z p̄similes scelesti hoīes tot maledictionib' replent a dño: qz vt dicit i glo. sup illos x̄bo **Isa. xviij.** ad p̄lm terribilem: **De** pctm̄ blasphemie cōpatū leui' ē. Et aut horrende impietates hui' pcti māifeste sint dissigum' et us. xij. horribilitates in trib' q̄ternarijs. Et p̄mo ponant prime q̄ttuoz. Prima ē horribilis intētio. sc̄da horribilis delectatio. tertia horribilis cōphēssio. q̄rta horribilis offensio. Addent alie q̄ttuoz. Prima horribilis lignatio. sc̄da horribilis vilificatio. tertia horribilis inq̄tinatio. q̄rta horribilis distinctio. Supaddē de sunt alie q̄ttuoz. Prima horribilis stupefactio. sc̄da horribilis maledictio. tertia horribilis p̄uitio. q̄rta horribilis obligatio

Articulus prim' de quattuor primis horribilitatib' blasphematoz. Et primo de impia intētionē eoz. Cap. j.

p Onam' p̄mas q̄ttuoz horribilitates: q̄rū prima ē horribil' intētio. Opatio enī hūana depuarit et mala reddit: maxie ex mala intētiōe. **Iustit** lud **Mat. vj. c.** Si oculus tu' neq; fuerit: totū corp' tuū tenebrosuz erit. **Per** oculū enī intētio desiḡt: q̄ si neq; ē: totū corp' .i. op' tenebrosuz ē. Sz i oib' alijs pctis q̄ sūt maxie p̄ primū nullus intēdit dñā offensaz neq; tēdit se vidicare de deo siue cōmittat homicidiū: siue furtū: siue adulteriū: aut aliq̄ simile crimen: imo potius cupet homo huiusmodi operari ita q̄ non offenderet deum. In blasphemia autem intendit homo directē offensam dei z de ipso se vindicare q̄ nullam cōmisit neq; cōmittē pōt culpā. Est tñ in intētionē blasphemie varietas duplex. Nā quedam ē impia: qdā impūssima. Impia intētio in blasphemia est cū hō ex subito impetu ire deū blasphemaf vel aliq̄ē sanctū. Et h' p̄p̄

appellat blasphemia q̄. s. ex lapsu lingue blasphematur. Qui x̄o ex consuetudine mala et habitu impietatis blasphematur: blasphematorum sortitur nomen: qui merito designatur per coccineam bestiam. De qua Apoc. xvij. scriptum est. Uidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenum nominibus blasphemie. Hec mulier impiissima blasphematorum interior est quam malicie habitu super tale se vere dicit. Coccinea autem dicta est propter blasphemie crudelitatem. Merito etiam nominibus blasphemie dicitur esse plena propter blasphemiam continuam usum et impium.

De impia delectatione blasphemorum et quam blasphemiam est peccatum. Capitulum. ij.

Secunda est horribilis delectatio. Peccatum enim tanto maius et gravius est quanto minus mortuum. Si iuuenis et senex adulterium perpetrat plus in hoc peccaret senex. Et sic de similibus in quibus minus mortuum sit. In ceteris autem peccatis aliquid est mortuum ad peccatum inducens. Est in superbia excellentia sublimitatis. In luxuria delectatio carnis. In gula delectatio gustus. In avaricia delectatio pecunie et sic de alijs. In blasphemiam autem nullum est mortuum quod nulla est ibi delectatio ad blasphemiam inducens. Propterea Rich. de san. vic. ait: Sceleratissimum genus peccati est: quoniam quod in dei vituperium delectatur. Quid est aliud spiritus blasphemie nisi affectatio et desiderium vituperationis diuine. Ponitur autem doctores dicitur in blasphemiam et spiritus blasphemie. Unde Alex. de hal. inquit: Blasphemiam aliquam sit ex coactione: aliquam ex deceptio: et aliquam ex malignitate. Cum autem sit ex coactione tunc peccat in preceptum: cum autem ex deceptio tunc peccat in filium: utroque autem modo habet in se aliquam causam excusationis licet insufficientissimam. Et hoc dicitur peccatum remissibile quod secum habet illam anexam causam mortuiam misericordie dei ad remissionem. Cum peccator ex malignitate vel ex certa scientia et amore blasphemie dei blasphematur dicitur spiritus blasphemie: quod peccatum irremissibile nuncupatur: non quod non possit remitti sed quod non gerit secum causam mortuiam ad remissionem. Et de hoc spiritu blasphemie loquitur christus Mat. xij. Omne peccatum et blasphemiam remittet homini: spiritus autem blasphemie non remittet. Et quicumque uerbum filii hominis dixerit remittet ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum uerbum non remittet ei: nec in seculo nec in futuro. Propterea Hugo de san. vic. de hoc peccato loquens ait: Eo quod hoc malum nihil habet in se excusationis: non meretur hanc excusationem remissionis.

Blasphemiam mala multa in se comprehendit et superexcedit.

Capitulum. iij.

Tertia est horribilis comprehensio. Comprehendit enim in se multa et horribilia mala. Sicut enim bonum tanto melius est quanto plura bona in se comprehendit. Bonum enim est esse sed melius est esse et uiuere et adhuc melius si addit sentire. Sic enim ex opposito est in malo: quod malum tanto deterius est quanto in eo plura mala concurrunt. Sed in blasphemiam presupponit infidelitatem quod est maximum peccatorum quod tollit fundamentum edificij spiritualis. Propterea Jo. iij. dominus ait: Qui non credit iam iudicatur. Sed blasphemiam super infidelitatem addit delectationem vel detestationem uoluntatis secundum Thoma. ij. q. xij. Addit etiam insultum per heresim. Nam hereticus ita de deo dicit quod uera esse credit quod uis in fide erret. Sed blasphemus illa de deo dicit quod scit omnino non esse uera neque dicenda. Deteriores etiam sunt ipsi iudeis quibus ex consuetudine erat quod audita blasphemiam sibi aures obrurabatur. Unde super illud Act. viij. Loricauerunt aures suas dicit ne. s. blasphemiam audierit. In signum quoque doloris scindebat uestimentera sua ne audiret blasphemiam.

Blasphemiam immediatius quam cetera uitia offendit deum. Cap. iij.

Quarta est horribilis offensio. Operum enim tanto grauius peccatum est quanto immediatius offendit deum. Deus enim secundum Thoma. a malis varijs modis offendi solet. Primo quantum ad suas creaturas scilicet in homicidijs: furtis: adulterijs et similibus. Secundo quantum ad suam familiam spiritualem. tertio quantum ad personam uelatam. quarto quantum ad naturam assumptam. quinto quantum ad naturam diuinam. Qui enim furat fornicat uel etiam homicidium patrat quantum ad suos subditos et seruos offendit deum. Et omnia ex suo genere mortalia sunt peccata. Qui autem occidit martyres apostolos et alios sanctos quod deo per gratiam familiarissimi erant peccauit. Qui x̄o corpus christi accipit et pedibus calcaret adhuc grauius deum offenderet quam precedentiibus. Qui x̄o uitijs christi crucifixerit omnibus precedentibus sceleratius crimine commiserit. Sed qui offendit deum quantum ad naturam diuinam grauissime peccat: quod quod deum faciunt ipsi blasphemiam. Nam blasphemiam est peccatum immediate in deum commissum: et ideo in grauitate cetera peccata in hoc excedit: et per consequens excedit homicidium cum ponatur in secundo gradu: blasphemiam x̄o in primo: Quod autem grauior culpa sit quam homicidium expresse declarat Thoma. ij. q. xij. de qua ponitur ratio dicitur quod blasphemiam que est peccatum directe

Dei. v. de passione i. xl. de horri. blasphem.

pra deū pponderat homicidio qd est peccatum in primū. **A**lexan. de hal. in. ij. sic etiaz dicit: **P**ctm blasphemie ē pra pceptū prime tabule: pctm xō homicidij ē pra pceptū secunde tabule. **S**z mai^o est pceptuz prime tabule qz secūde: qz mai^o ē pctm blasphemie qz homicidij. **S**ecūda rō reddi pōt qz saltē spūs blasphemie ē pctm in spm̄sctm̄: homicidium xō nō. **T**ertia rō qz homicidiū qnqz: licet sicut iudici occidere delinqntē rē. blasphemare aut nunqz aliq mō licet. **E**t pdictis igif patet qz gūe ē blasphemare deū cū illū blasphemādo lingua blasphemāsi efficiē quasi gladius cor dei penetrās: z enī vtiqz vel vndiqz deū scindens. **M**ā si deus scindi possit: t tot vīcibus gladiaref q̄t vicib^o blasphemaf. **P**ropterea ps. ait: **E**t gladi^o in labijs eoz qm̄ qd̄ audiuit. **E**t q̄s deus sit immortalis: nihilominus ex pte malicie eoz nō deest causa z conatus ad occidendū deū z glorissimā atqz dulcissimā virginēz scōs qd̄ tā impiez iniq blasphemādo dilaniāt. **D**e q̄b^o ps. ait: **F**ilij. i. demonioz dētes eoz arma z sagitte z lingue eius gladi^o acur^o. **E**nī glo. sup illud **E**sa. xvij. ad populū terribilē ait: **N**ihil horribil^o blasphemia que ponit os in celū. **O**h si possent qdā neq̄ssimi eoz in celū ponere man^o z deū et brām virginē suis scindere manib^o sceleratis z maledictis h vtiqz attēptarēt: sicut manifesta indicia clamāt in pcutiētib^o crucifixū et vulnerātib^o dulcissimā m̄sem n̄fam virginem gloriosam z effodiētib^o oculos eius. **R**abidi canes z diabolici hoies. **I**ncarnati demōes. **A**ie maledicte. **P**ditores z occisores maiestatis dīne z virginis m̄fis dei. **Q**uis docebit vos fugē a vētura ira? **R**eges terre z pncipes orb̄ terrarū. **O** dñi ciuitatū z terrarū vniuersi rectores: vbi iusticia? vbi fides: vbi iusurādū vel zelus honorī vfi **N**ō dicam^o dei vulneraf figura christi z beate virginis. **E**xtrahunt cū tāta pfusioe fidei christiane eoz oculi z alioz scōz z nulla b̄ h̄ imani scelere inq̄sitiō sit. **I**ncredibilis vesania z insensibilitas maledicta. **N**escim^o qz h̄ fecerit vellem^o vtiqz h̄ nosce sed igramus. **I**gnorati vtiqz qz de christo nō curati nec de virgine. **S**i pcuterent insignia z arma v̄ra **Q**ū inq̄sitiōes q̄t examiatiōes q̄t pscrutatiōes z subtiles pieturatiōes fierēt. **S**i mare vel alpes vel germanicas vel hybernicas trāsisset ozas duceret in lucē vt inueniatur dñs testis ver^o **A**bat. vj. qz vbi ē thesaur^o tuus: ibi ē z cor tuū.

Articulus. ij. vbi alie quattu

or horribilitates blasphemātū supaddunt. Et primo q̄ta mali gnitas in blasphemātib^o regnat

Capitulum. j.

S **U**bdam^o alias q̄tuor horribilitates blasphemoz. **Q**uarū prima ē horribil^o malignio: h̄ enīz scelus ē celestē p̄sem: z iō dignū eterna morte: **S**icut **A**bat. xv. c. scriptū est. **Q**ui maledixerit p̄ri aut m̄fi morte moriaf. **S**ūt aut blasphemī illa generatio: de q̄ **P**rou. xxx. c. scrip. est. **E**st generatio q̄ p̄ri maledicit: p̄pterea blasphemator assilaf impio cham filio noe q̄ verēda p̄fis fratrib^o ostēdit **G**en. vij. c.

De despectiuo cōtēptu blasphemoz z blasphemā directā et interpretata. Capitulu. ij.

S **E**cūda ē horribilis vilificatio. **T**āto enī maior est vilificatiōis culpa q̄to maior ē p̄sona in quā comittitur h̄ offensa: sicut patet in dño rē porali. **O**ffensa q̄dez ē p̄uitiū facere in ciuez vni^o regi. **S**z maior ē si fit in aliquē militē nobilē. **A**mpli^o gūi^o ē cū in aliquē p̄siliariuz eius: gūi^o insup cū in filio regi: sed gūissima cū fit in ei^o ppriā p̄sonā. **S**ic in p̄posito est in pctō blasphemie: in alijs pctis p̄ primū fit cōuitiū adūsus creaturā. **S**z blasphemā fit cōuitiū in ipsum creatorē: sed q̄tū creator excedit alias creaturas tm̄ blasphemā fit cōalia pctā. **P**ropterea d̄z ex de here. c. vergit **L**onge gūi^o ē eternā q̄tpalē ledere maiestāte. **E**nī **E**ccl. xij. **A**ntes lapidez in volatilia deijciet illa: sic z q̄ p̄uitiatur amico dissoluet amicitia ad amicū: z si p̄duerit gladiū ne desperes: ē enī regressus ad amicū. **S**i aperuerit os triste ne metuas: ē enī p̄cordatio excepto p̄uitio z improprio z supbia cū mysterij reuelatiōe: multo ampli^o in p̄uitio scō in oīuz creatorē. **E**st aut adūredū qz h̄ p̄uitiosa blasphemā dupliciē solet fieri: videlicet directe z interpretatiue. **D**irecte videlz cū qd̄ mala deo appropriat vti in p̄cedētib^o dictū est. **I**nterpretatiue cū quis crucē christi tractat irreuerenter. **R**emini enīz licet signum saluatoris in terra vel in silice vel in marmozibus humi possitis insculpere vel pingere ne pedibus p̄culcef. **Q**ui autēz in terra posuerit vī postū non leuauerit morte moriaf. **C.** nemi lice. l. j. **S**ed quid dici pōt de puellis nouiter p̄iugatis z de parentib^o earundē: que vic earum nuptiarū cum p̄cedūt ad p̄iugis domū

in calciamēris suis portant denarios q̄sdam
in quib⁹ sepe est crux sculpta ⁊ sancta virgo
maria: vel aliqua noīa dei vel scriptura ali-
cuius sancti que oīa velut sues ꝑculcant ꝑ-
dibus in earū pessimā horam maledictā diez
in iudiciū mali anni ⁊ inter ipsas ⁊ viros infi-
delissimā semper vitā. **O** blasphematores:
imo q̄ horrendū est dicere ⁊ audire ꝑculcato-
res crucis sc̄issime ⁊ sanctorū oīum dei ⁊ glo-
riissime virginis matris dei ⁊ aliorū sancto-
rum. **O** nephādissimū scelus. **O** initiū ⁊ ma-
teria annoꝝ malorū hui⁹ m̄imonij maledi-
cti: ⁊ in noīe centurū miliū demoniorū initiati.
Quid mirum si inūerabiles infirmitates in-
ter viros ⁊ vxores obuēniūt cum initiū sum-
plerint nuptiarū in dei blasphemijs ⁊ virgi-
nis b̄ndicte ⁊ in noīe demōis maledicti. **U**e
vobis: ve vobis: ve iterū dico vobis. **O** in-
sensati ⁊ fascinati parētes: qui non solū hec ⁊
similia agentib⁹ ꝑsentētes sed b̄ ⁊ nephan-
diora ꝑprias filias edocētes. **S**z ad alia trās
eamus.

Quarta sit blasphemorū ingrati- tudo. Capitulu. iij.

Erta est horribilis ingritudo. In
gratitudo enī videt̄ esse illud ꝑ-
cātū ꝑpter q̄d redeūt itez ꝑccata
irremissa. **J**uxta verbū dñi **Mat. xvij. dicē**
t̄ tibi: qm̄ rogasti me: **N**ōne ergo oportuit ⁊
te miseret ꝑserui tui: sicut ⁊ ego tui miserus
sum: ⁊ iratus dñs tradidit eū tortorib⁹. **S**ꝑꝑ-
ter ingritudinē: ⁊ hoc q̄usq̄ redderet vniū
sum debitiū. **E**st enī ingritudo ventus vrens
et desiccās sibi fontē pietatis ⁊ fluēta gracie
dei. **S**ed q̄s maḡ ingrat⁹ est deo de b̄nficio
specialit̄ sibi collato ꝑ ceteris creaturis. **I**. loq̄
la ⁊ lingua q̄s blasphemator noīs dei: **Q**ui
cum debeat dicere cum ꝑpheta: **B̄ndicā do-**
minū in oī tpe: semp laus eius in ore meo: et
dño suo ore fetido maledicit. **O**ēs etenim crea-
ture ⁊ quelibet suo mō sollicite laudāt deū ⁊
b̄ndicūt potentiā sapiam ⁊ clementiā salua-
toris. **S**ic oēs spūs beati aque celestes sol et
luna celi virtutesq̄ celoz imber grādo glaci-
es nix pruina ⁊ oēs venti lux ⁊ tenebre no-
ctes ⁊ dies terra ⁊ oīa que in ea ꝑducuntur
germia montes ⁊ oēs colles fontes ⁊ maria
cum ꝑscab⁹ suis: volucres celi ⁊ bestie terre:
homies ⁊ alie creature nunq̄ cessant a laude
creatoris: excepto maledicto blasphematore
qui oībus alijs creatur̄ repugnat: linguā su-
am iniquā ꝑtra deū relaxat. **I**ngrat⁹ etiā de

imēso beneficio incarnationis. **N**am mēbra il-
la humane infirmitat̄ que ꝑ salute n̄ra assū-
psit dei filius blasphem⁹ noīat ad ꝑtumelias
eius di. **P**er viscera ꝑ anteriora ⁊ posteriora
dei etiam q̄si nōn satis afflicus fuerit christ⁹
ꝑ sua ⁊ aliorū salute ab impietate iudaea: ꝑ-
pterea compleat ꝑtumelias eius. **E**x q̄ iudeis
nequior efficit. **P**rimo qz illi eū occiderūt et
ꝑtumelijs affecerūt mortalē ⁊ infirmū ⁊ i sta-
tu hūilitat̄. **S**ed ille immortalē ⁊ regnantez in
celis. **U**nde **Aug⁹. Non min⁹ peccāt q̄ blas-**
phemāt christū regnantē in celis q̄ qui cruci
fixerūt ambulante in terris. Cui⁹ rationē as-
signat Alex. de hal. di. q̄ fit maior iniuria ra-
tione maioris status: status aut̄ regnātis i ce-
lis est maior ipsius regnātis vel ambulanti
in terris. Secūdo qz hoc iudei fecerūt ex iḡ-
rancia. Juxta illud apli. j. Cor. ij. Si cogno-
uissent nunq̄ dñm glorie crucifixissent: blas-
phem⁹ autē iam credēs hoc ꝑpetrat ex mali-
cia. Tertio qz iudei non ꝑmiserūt ei fidē: blas-
phemi aut̄ q̄si iam in baptisate ꝑmiserāt et
in chrysmate firmauerūt. Prop̄ q̄d ꝑtra eos
inuehit Esa. c. j. di. Ue genti peccatrici: ꝑlo-
gravi iniquitate: sem̄ neq̄: filijs scelerat̄: dere-
liquerūt deū: blasphemauerūt sc̄tm̄ israel: ab-
alienati sunt retrozsum. De his Eccl. xxix.
Bona verba repromissiois. i. in ꝑfirmat̄ de
sibi ascribit ꝑctōz: ⁊ ingrat⁹ sensu dereliquit
liberantem se.

Quex blasphemia filij cogno- sci possunt. Cap. iij.

Quarta est horribilis distinctio. In
h enī distingui possunt filij dei a fi-
lijis demoniorū: **N**am veri filij dei
tolerare nō p̄nt q̄ verus ꝑf̄ eoz imaniter a
blasphemātib⁹ sagittez de q̄ filij diaboli mi-
nime curāt. **O** cor lapideū ⁊ ferreū uno du-
rius omi durissimo adamāt̄ tolerare posse
blasphemias dñi dei. **U**is nosce hāc distin-
ctionē filioꝝ dei ⁊ diaboli. **A**udi exēplū ad b̄
ꝑpositū valde notabile. **H**abuit q̄dā ex ꝑpa
vxore iuxta q̄d estimabat filios tres. **Q**ua-
dam aut̄ die cū viro suo mulier ꝑurbata in
ꝑtumeliā ei⁹ inq̄t: **E**x his trib⁹ filijs q̄s putas
esse tuos habui ex altero viro ⁊ vn⁹ tm̄ est tu-
us. **R**eq̄sita aut̄ mulier a viro q̄s illoꝝ triuz
erat suus ꝑꝑri⁹ nullo mō voluit indicare. **L**a-
su moꝝ mulier veritate nō patefacta: ꝑ ꝑar-
uum t̄ꝑis vir infirmat⁹ ad mortē decetero ne
sciens cui tanq̄ legitimo illoꝝ filioꝝ deberet
reliquere sua: fec̄ testm̄ indefiniatē relinq̄ns
vni illoꝝ trium q̄ erat legitimus filius suus.

Dñica. v. de passione i. xl. de horri. blasphem.

Ahoruo patre orit p̄ctio inter fratres: q̄libet se asserit legitimū illum filiū suū quē pater dereliquit suū heredem: sit ante iudicem p̄tentio magna. Prudens iudex p̄cepit eorū patrem ad arborem alligari ⁊ q̄ quilibet eorum fratrum sagitta impetēt patrē vt noscē posset ex iactu qui verus filius eius esset: fuit forte memor iste prudētie salomonis. iij. Reg. iij. de meretricib⁹ eorū se p̄tendentib⁹ tā mirabili ex vinculo amoris naturalis veritate p̄iecturantis ⁊ iustissime iudicātis. Prim⁹ illorum fratrum sagittā iacit rectissime q̄tum sapit in cadauer patris defuncti. Secundus toto conamine nitit supare primū. Cum ad tertium puenit p̄cutiunt viscera eius: titubare incepit animus eius ⁊ cor tremuit: negat natura filij vulnerare ppriā carnē patris: horret facinus: pauet vulnus: stupet spūs: ⁊ demum ipsius nature vinculo tractus: p̄legit potius hereditate p̄ris naturalē dilectione q̄ eius subam tpalem. Vltq̄ iudici: Date hereditatē cui dare licet: quia potius eligo illā amittere q̄ meū licet mortuū vulnerare patrem. Nescit rei veritas: palam sit p̄ naturā q̄ absconditū erat p̄ culpam. **A**manifestat h esse filius verus ⁊ tota hereditas eius in manibus relaxat. Sic in p̄posito. Quis vnq̄ filius verus pati potest blasphemias ⁊ p̄tume lias eterni patris: quis deuotus virginis filius sufferre p̄t opprobria que a sceleratissimis linguis hominū impioꝝ p̄ illa spurcissima ora conat gloriosam virginē fluunt: q̄s corde sensatus ⁊ in dei zelo viu⁹ cū sentit deum vel virginē blasphemari nō p̄fodiā gladio doloris intrinsecus si non valet māu vlciscit: ad dñm x̄o clamet corde ⁊ ore clamore valido ⁊ lachrymis vsq̄ ad celū d. **T**āq̄ imo ex blasphemia vulneratus in corde. Heu me heu me: heu me: Cum q̄tidie p̄biere. **T**hreno. iij. c. p̄querat dñs di. **P**osuerūt me sicut signū ad sagittam dicit dñs.

Articulus. iij. de vltis quatuor horribilitatib⁹ blasphematorū. Et primo q̄ ex blasphemia agnoscunt infernoꝝ ciues. Ca. j

Superaddam⁹ vltimas q̄tuor horribilitates blasphematorū: q̄rū prima est horribilis stupefactio. **S**olet namq̄ homo ex q̄ patria est vel sit ad loquelā cognosci. **T**res autem regiones possidet deus. s. celestiale: mū dialē: ⁊ infernalem. **Q**uelibet autē illarū habet linguagi

um suū vnde cogsci potest. **R**egio celestialis habet pro linguagio semp̄ deū benedicere ⁊ laudare. **T**este p̄pheta q̄ ait: **B**eatī qui habitant in domo tua dñe: in secu. se. lauda. te. **U**is autē noscere quis sit in terris celestis ciuis. **C**onsidera hoīem in angustijs positum paup̄tate penurijs infirmitatib⁹ ⁊ alijs aduersitatibus p̄quassatū: ⁊ in oibus semp̄ laudatē ⁊ b̄dicentē deū: hic celicus ciuis est: sermo indicat lausq̄ deū manifestat: teste dño **M**at. xij. **B**onus homo de bono thesauro cordis sui p̄fert bona. s. dei gloriā ⁊ honore. **M**undialis autē regio suos etiaz p̄ciues habet ex sermonib⁹ cognoscēdi. **S**upbi enī loquunt de fastu seculi ⁊ de honoribus mūdi. **L**uxuriosi de vanitatib⁹ ⁊ lasciujs ⁊ carnalitatis. **A**uari de lucris ⁊ thesauris ⁊ similitatib⁹. **T**este **J**o. j. cano. sue. iij. c. **D**e mundo sunt: ideo d̄ mūdo loquunt. **E**t **J**o. ij. **Q**ui de terra est: de terra loquit. **I**nfernalis autē patria etiam nūc in mūdo multos p̄ciues habet. **S**ermo infernalis nihil aliud est q̄ blasphemie ⁊ maledictōis dei ⁊ virginis oīusq̄ sanctorū. **S**icut **A**poc. xvj. c. scriptū est. **B**lasphemauerūt deū celi p̄ dolorib⁹ ⁊ vulnerib⁹ suis. **E**t **E**sa. viij. **U**z esurterit irascēt ⁊ maledicent regi suo ⁊ deo suo. **B**lasphemi igitur quia iam scripti sunt in lib. eterne p̄ditōis: ideo iam assuescūt loquere officio q̄d facturi sunt i inferno. **C**ognoscunt gallici ex loquela sua: alemāni ex fermōe suo: ⁊ italici ex loquomate suo. **S**ic ⁊ reprobi hoīes ex blasphemijs suis. **O** hoīes infernales. o tartarei ciues. o p̄socij infernoꝝ q̄libet vestrū dici p̄t q̄d **M**at. xxvj. dictum est petro. **V**ere tu ex illis es: nam ⁊ loquela tua manifestū te facit. **D**ēs namq̄ blasphemioꝝ lingue demonū fistule vel ora sunt. **D**e q̄bus ps. ait: **Q**uorū os maledictione ⁊ amaritudine plenus est.

De duodecim maledictionibus que blasphematorib⁹ dant

Capitulum. ij.

Secunda est horribilis maledictio quā p̄ os ps. infligit dñs: sicut patet in ps. **S**aluū me fac deus: qm̄ intra. aque vsq̄ ad ani. meā. **E**t subdit blasphemis. xij maledictōes: quarū prima ē. **S**i at mensa eorū. i. cibus ⁊ potus transcurrentes p̄ illud maledictū os: ⁊ guttas corā impijs in laqueū. s. suffocandis ⁊ culpe. **S**ecūda ⁊ in retributionē. i. creature. **D**ēs enī maledicēt ei scilicet terrestres celestes ⁊ infernales ⁊ miserabiles: quia. s. hi suo creatori maledixerūt

maledicto ore. **Tertia** in scandalū. scilicet cō-
mensaliū suorum vel oium celestiu qui indi-
gnatur et scandalizant q̄ cibis vel por̄ q̄ sūt
creatur e di trāseūt p̄ illō iniquū os. **Quarta**
obscurēt oculi eoz ne videant. scilicet spiri-
tualia ceci mente neq; corpalia ceci corpore.
Quinta est et dorsum vbi renes et affectus
eorum sunt semper incurua hoc est in pecca-
torum ruinā. **Sexta** infunde sup eos irā tuā
videlicet sicut effundit sup porcos aqua fer-
uens vt euellant p̄lli vel radant. Et alibi in
ps̄. Effunde iram tuam in gentes que te nō
nouerunt et in regna que nomen tuū nō in-
uocauerunt sed blasphemauerūt. **Septima**
furoz ire tue comprehendat eos: quia scili-
cet sicut fur comprehendet. **Unde Eccl̄. xxiij.**
Quasi pullus equinus fugabit: et vbi nō spe-
rauit comprehendet. **Sicut** enī pullus equin⁹
dum pullus est libere vagatur quocūq; vult
Sic blasphemī viuunt sed subito morientes
vbi non sperauerūt comprehendent. scilicet in-
ter angustias desperatē mortis: sicut pullus
inter muroz angustias. **Unde Thren̄. i. c.**
Omnes persecutores eius comprehendēt eaz
scilicet blasphematoris animā inter angusti-
as quasi inter duos muros. **Sunt** autem isti
muri murus peccatoz et murus infirmitatū.
Murus peccatoz arcet eum ab ingressu ce-
li: murus dō infirmitatis arcet euz ab h̄ mū-
do siue a corpore. **Et** in hac angustia comp-
hendunt eam demones et in infernū demer-
gunt. **Octaua** fiat habitatio eorum deserta
Ad literā qz moriant et relinquāt alienis do-
mos diuinas suas. **Non** et in tabnaculis eo-
rum non qui inhabitet: quia scilicet morien-
tū filiū et omnes generis sui. **Et** horū causas
reddens subdit. **Quonia** quem tu dñe percus-
sisti. scilicet in passione. **Iuxta** illud **Esa. iij.**
Propter scelus populi mei percussisti eum di-
cit dñs: **Persecuti** sūt blasphemī et sup do-
lorem vulnerum meoz addiderūt videlicet
vt predictum est grauius offendēdo q̄ iudei
quia isti blasphemāt deum iam in celis reg-
nantem vbi illi occiderūt eum in terris per-
egrinantem. **De** quibus ipse quasi conque-
ritur **Job. xvj.** **Conscidit** me vulnē sup vul-
nus. **Decima** appone iniquitatē super iniq-
tatem eorum. id est. permittē dñe vt veniat d̄
iniquitate ad iniquitatem: et d̄ blasphemā i blas-
phemiā: et de malignitate in malignitatē: si-
cut alibi ps̄. ait: **Si**at vie illoz et lubricū: et an-
gelus dñi psequens eos. **Undecima.** **Et** nō
intrent in iusticiā tuam. i. amittant oia bona
sp̄alia. **Duodecima** deleant de libro viuē

tium. i. deleri appareāt in celo de libro vite et
cum iustis non scribant.

De septēplici punitione blas- phematorū. Cap. iij.

Tertia est horribilis punitiō. **Se-**
ptem punitorēs s̄ blasphemā or-
dinati sunt. **Prim⁹** est legalis. **Secū-**
dus impialis. **terti⁹** municipalis. **quartus** sp̄ual.
quintus infidelis. **sext⁹** diuinalis. **septim⁹** in-
fernalis. **Prim⁹** q̄dem punitor ē legalis. **Uti**
Leuit. xxij. **Educ** blasphemū extra castra et
imponet illi q̄ audierūt man⁹ suas sup caput
eius: et lapidet eū oīs p̄ls. **Secūdus** punitor
est tp̄alis seu impialis. **nam** s̄m leges deca-
pitandus est vt in aut. vt non luxu. si. s̄. na.
circa mediū. **Terti⁹** punitor ē municipalis. **Re-**
ges enī municipales et cōitatū statuta s̄ blas-
phematores multipliciter ordinata sunt sed in
executiōe hodie p̄sopita vident. **Quart⁹** est
sp̄ualis. **ex** de maledic. c. statui⁹. vbi **Gre⁹.**
ix. ait: **Statui⁹** vt si q̄s s̄ deū et aliquē sc̄to-
rum suoz et maxime s̄ beatā virginē linguā
blasphemā publice et relaxare p̄sumperit p̄
ep̄m suū pene subdat inferius anotate: vide-
licet vt septē dieb⁹ dñicis p̄ forib⁹ ecclesie in
manifesto dū agunt missaz solēnia blasphe-
mus existens vltimo eoz die dñico palliuz et
calciamēta non habeat ligat⁹ corrigia ad col-
lum: sextis septē precedentib⁹ feriis i pane ie-
iunet et aq; ecclesīa nullaten⁹ ingressur⁹: q̄libz
qz p̄dictoz dierū tres si poterit alioq̄n duos
reficiat paupes siue vnū. **Et** si nec eius supe-
tant facultates id in penā aliaz cōmuret: cui
etiam si renuerit recipe ac pagere sniam p̄di-
ctam ecclesie interdicit ingressus: et in obitu
ecclesiastica sepultura careat. **Per** tp̄alē pre-
terea ptatem coactiōe si necesse fuerit ep̄isco-
pi diocesani adhibitā p̄tra eam blasphemus
si diues fuerit. xl. solidoz alioq̄n. xxx. siue. xx.
Si ad id nō sufficit q̄ncz solidoz vsual mo-
nete penā mulctet nullā in hoc miam habi-
turus. **Quint⁹** est infidelis **Ps̄. iij.** **Abu-**
chodonosoz viso miraculo triū pueroz. i. qz
in fornace nō fuerūt p̄sumpti decretū edidit
qz q̄cunq; locut⁹ fuisset blasphemā p̄tra deū
eoz dispiret et dom⁹ eius deuastaret. **Idem**
ix. di. c. quicūq; **Abachomet⁹** infidelissim⁹ ca-
nis in suo alchorano p̄cepit qz q̄cūq; deum et
christū et etiā beatā virginē blasphemaz me-
dius diuideret. **Retulit** mibi qdē frater d̄ or-
dine et soci⁹ noster qz viderat vnū saraceniū q̄
uiter fuisse punitū ab officiali pagano: eo qz
verbū inhonestū p̄tra virginem p̄tulisset ad

Dñica. v. de passione in .xl. de alearum ludo.

barbam officialium etiam aliorum infidelium christianorum. Sextus huius peccati punitio est diuinalis: quia deus punit specialiter. Nam ut dicitur **Matth. xij.** Spiritus blasphemie non remittitur: ideo vocatur peccatum ad mortem. Unde. **J. Johan. v.** Est peccatum ad mortem non dico ut pro eo quis roget. id est. quilibet: quia necesse est ut magni meriti sit qui huius sceleris remissionem impetrare valet. Cuius ratio est: quia tanta cecitate obtenebratur mens talis maxime iudicio dei in puncto mortis quod peccatum suum nullo modo recognoscere potest. Unde ad veram penitentiam peruenire possit. Teste **Leuit. xx. c.** qui ait: Qui maledixerit patri. id est. christo: et dñe matri virgini vel glorie vel ecclesie triumphanti: extinguet lumen eius in medijs tenebris. id est. in puncto mortis. Septimus punitio est infernalis. Refert **Grego. in .iij. dial. q.** rome quidam puerulus septem vel quatuor annorum blasphemis assuetus maxime cum aliquis eius obstarat animo cum tenere diligenter a patre: quadam die eius in brachijs teneretur cepit clamare dicens: **Mali homines veniunt qui me tollere volunt: quo dicto nomen dñi blasphemavit: statimque diabolus eius infelicem aiaz rapuit et in incendia eterna submersit.** Quia sicut **Jo.** tanti intellectus et sensus extitit quod rationis usum habuit unde demereri poterat mereri. **Abiles** quidam in diocesi **Remensi** cum quadam die ludendo in cena blasphemaret deum: statim percussus caduco morbo coram astantibus cadens per totamque sequentem diem horribiliter se discerpens et ad terram allidens: et ex ore spumam euomens miserabilem animam expirando diabolo recomendauit. **Naute** quoque qui blasphemavit deum cum in nauis expertus esset subito submersus est. Quem frater eius invenit in litore illeso corpore: sed radicitus auulsa lingua et sumpta. **Juxta** quod **Sap. xi. c.** scriptum est. **Per** que quis peccat: per hec et torquetur. **Alius** quoque in diuersis virginem gloriosam blasphemans membris et membra illa in corpore suo amittens: demum desperatus ventre crepuit et sic infelicem animam in manus diaboli exalauit. **Patet** etiam in hoc punitio infernalis. **Nam** iudicio dei nostris quoque temporibus plures a diabolo in anima et corpore ad inferos arrepti sunt: sicut de aliquibus exponam in sequenti sermone contra aleatores.

De illis que in peccatis blas-

phemie participes sunt.
Capitulum. iij.

quarta est horribilior obligatio. **185**
enim solum blasphemii predicti modis pluribusque alijs sunt culpabiles apud deum: sed etiam illi qui cum possint et teneant huic sceleri tradiderunt obuiare non curant sicut extra de homici. c. sicut dignum. **S. iij.** scriptum est. **Non** caret scrupulo conscientie occulte qui manifesto facinorosi desinit obuiare et. **lxxxvi. di. c.** facient. dicitur. **Facient** proculdubio culpam habet qui quod potest corrigere negligit emendare. **Scriptum** quoque est. **Non** solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt participes iudicant. **Et** sequitur: **Negligere** cum possis perturbare pueros nihil aliud est quam fouere. **Et** subdit: **Primus** in occulte gradus odisse nephanda: propterea blasphemorum cultum socii iudicari possunt. **Primo** blasphemantium genitores qui non corrigunt filios in tanta iniquitate laxantes. **Qui** si quibus dei iudicio pereant nec mirum cum eos nutriti ad vitiorumque perditionem cum eos non corrigant in hominum sceleribus delinquentes. **Secundo** sunt in hoc participes blasphemare in domo propria permittentes. **Quod** nephanda crudelitas creatoris nostri et dei matrem in laribus proprijs sinere illis linguis maledictis sic crudeliter laniari. **Quis** namque sapiens ac timens deum permitteret cum perturbare posset alicui sancto viro contumeliam fieri in propria domo quanto minus deo et saluatore nostro et sancti cum christo iam beatis. **Quis** inquam sustinere posset quod coram eo aliquis peritium vel vituperium contra proprium patrem impingeret: **Non** enim possunt proprios dominos diligentes de eis aliquid audire sinistri: quanto minus sustinere debent de domino dominorum et rege regum. **Tertio** participes sunt prelati et animarum rectores qui in correptione huius sceleris sunt negligentes iudeis sunt deteriores qui audita blasphemata lapidabant blasphemantem. **Qui** si hoc agere non poterant aures obturabant et in signum cordialis doloris propria scindebant vestimenta. **Quarto** in hoc scelere participes sunt et regimina ciuitatum habentes de correptione huius vitij non curantes. **Quid** enim si in terra sua idolatriam sustinerent: nonne estimaretur horrendum: et tamen blasphemiam in hoc deterior est: quia idolatria honorem suum deo aufert: sed ultra hoc blasphemiam contumeliam deo infert quod quatuor denarios lucrari possent puniendo blasphemos cuius dei et sui magno

honore et lucro sanctissimo et benedicto. Tenet namque certissima fide quod nullum temporale lucrum in eorum manus obuenit gratis. Quod ex sollicita et iusta punitione huius sceleris. Nam si obuiando cum possint quibus eius criminis participes sunt ut probatum est: quare non in obstaculo tanti mali non timerentur apud deum in bonum quantum promissione eius demerent in malum. Non enim minoris precij est iusticia in proximo procurata quam culpa in damnatione de eius malicia penitentia et sustentata. Dignum est enim ut iusticia non sit minor in bono quam nequitia in suo genere sit in malo. Ponderetur igitur domini illi damnatione in huius peccati promissione et lucrum in prohibitione. Quinto sunt in hoc participes ciuitatum et terrarum rectores et potestates qui statuta terrarum obseruare promittunt et iurant. In quibus communiter statutis statuitur pena contra deum blasphemantes et sanctos: quapropter totiens periuri sunt contra deum quantum eius negligunt huiusmodi extirpare vel refrenare peccatum. Quod si fecerint sicut de dominis dictum est ex hoc honorabiliores et famosiores redduntur apud deum tam copiose merentur: credo plus quam dominicum adire sepulchrum: denariosque ex parte eorum benedictos copiose lucrantur. Sanctissimi denarii ex huius sceleris acquisitione puniuntur. Stabile lucrum et a tota celestia benedictum. Denarii iusti per quos tota iniusticia et iniquitas refrenatur: qui si commisceantur numis per iusticiam acquisitione iniusti propter iustos a iusto deo quodammodo obseruantur. Iuste quidem persari potest quod gloriosa virgo ceterique sancti celestes apud deum pias effundant preces pro solerti officiali contra blasphemos cuius tamen horreant deum et sua nomina blasphemari propter denarios quos ex punitione blasphemorum officiales manumona iniquitatis nuncupari possunt. Ad quos lucrandum hortatur dominus Lu. xvj. d. Facite vobis amicos. id est. celestes sanctos de manumona iniquitatis. id est. condemnate blasphemos ut vobis denarios ex sua patrata iniquitate dent. Nec mirum sicut dictum est ex sanctorum orationibus horum substantia preseruat cum quod maxime est eis necessarium quodammodo eterna gloria promittatur: quia a deo subinfertur ut cum defeceritis scilicet per corporalem mortem recipiat vos superni ciues in eterna tabernacula regni

celorum. Sexto participes sunt in hoc blasphemantibus assentes si non obuiant huic sceleri quantum possunt licet quantum ex postulat regula discretionis et charitas correptionis. Unde Hieronymus in epistola quadam ait: Sicut ad proprias iniurias patientes esse debemus: ita si aliquem viderimus erga deum ore sacrilego blasphemantem illic tenere patientiam non debemus sed resistere sacrilego et os blasphemum veritatis responsione damnare. Ponderetur igitur quod liber tanti criminis immanitatem et obligationem suam ne de tanto scelere participes fiat. Aqua participatio nos liberet et ab omnibus malis magnificus et iudabilis ac amabilis liberator dominus iesus christus qui cum patre et spiritu sancto viuunt et regnant in secula seculorum Amen.

Dominica supradicta infra diem contra alea ludos.

Sermo. xlij.

Ulerunt lapides

ut iacerent in iesum Jo. viij. Magna siquidem iniquitas impiorum quibus non sufficit de malo thesauro cordis sui pro ora euomere crudelissima verba. Sed eorum impie manus propter execrabilia opera perpetrare. Ecce manifestissimi iesu famam iudeorum turbe et principes sacerdotum non tamen in blasphemis sicut in precedenti sermone predictum est maculare et interficere satagebant: verumetiam et lapidibus eius vitam extinguere conabantur: sicut Joban. in verbo proposito manifeste ostendit dicens: Ulerunt lapides ut iacerent in iesum. Harum nempe impietatum crudeles incitatores pro chdolor se fore manifeste ostendunt alea ludos quorum opera neque nil aliud proz sus merito estimanda sunt nisi lapides quibus dominum maiestatis et glorie et gratie largitorem lapidare atque eius fidem et mores de mentibus fidelium propulsare contendunt. Propterea secunda hec religiositas lapidata merito nuncupatur: quia per ludi impietates quasi omnes christiani mores contaminantur et corrumpunt. Propterea ad ludi alea et tarilloz maiorem detestationem triplex mysterium distinguamus. Primum est mysterium inuentionis. secundum offensionis. tertium de obligationis. De quo

Dñica eadē infra diē de alearum ludo

bus propheta. xxv. ps̄ ait in persona dei: **O**diui ecclesiam: ecce primū: malignantium: ecce secundū: et cum impijs non sedebō. scilicet per placatam misericordiā: **S** erectus ero per paratam et rectam iusticiā: ecce tertiu. qđ in presenti materia videtur esse aliud thema.

Articulus primus de ecclesia malignantium que est lutorum atq; de ludi diabolica inuentione.

Primū autem mysterium est de ludi inuentione. Inuentor omnium malorum lucifer infernalis humani generis inimicus nocendi cupidus: atq; de animarū perditione sollicitus nouitate impietatum christiane fidei semper indefesse procurat destructionem. **U**nde machinationē quā diu cogitauerat opere adimplere desiderās conuocat tubicinis suis iubet per eos ante se vnūq; demones conuocari sub pena placita sue terribilissime maiestati. **Q**ui statim obediētes per orbem vniuersūz circumquaq; diffusi citantur coram p̄ncipe tenebrarū omnes spiritus infernales: currunt omēs cum cito gressu turmatimq; coram herēbi regē se presentant. **Q**uibus ille loqui exorsus ē. **D**ilectissimi superbie filij inferni p̄ncipes et ceteri milites et satellites tenebrarū rebelles dei et aduersarij christi. **N**ouit iaz diu impietas vestra mee nature ac officij esse nouas malicias inuēire vt animas possim deducere ad tartara regna n̄ra. **Q**uāp̄pter cum impietate mentū vestrarum q̄ in dei offensionē et in animarum perditionem nuper excogitauī vt vestro auxilio vestroq; conatu perficiāz: hoc admirabile impietatis opus et iniquitatē. **N**ouī enī relatu vestro aduersariū nostrum christū vnā ecclesiam iustorum p̄stituisse in terris salutem animarum. **A**t ego cogitauī ecclesiam malignantiū ordinare in animarum perniciem. **E**t quecunq; ille ordinauit in ecclesia sua i bonū: ego deordinabo in ecclesia mea in malum. **S**ed quia delectabilia magis alliciunt hominū mentes q̄ que p̄ma fronte aspera estimantur. **I**deo sub nomine et titulo ludi cogitauī animarū innumerabilem stragem per incredibilia scelera procurare. **E**t vt nequius per inordinatū

ordinem res ipsa procedat: tria vestro consilio et auxilio de ipsa malignantiū ecclesia que est lutorum per nostram consumatam maliciam ordinentur videlicet sacrificia. **P**rimū officia et beneficia. secundū ecclesiastica instrumēta et pamēta. tertiu missarū solennia. **C**unctis demonibus sermo placuit anxioq; affectu postulant excogitata opere adimpleri: se offerentes et omnē suam impietatem executioni mandare.

De officijs et beneficijs a sathana lutoribus data. Cap. 1.

Primo quidem in nomine meo omnium vestrum exordiu sumā ecclesie mee officia et beneficia dispensare. **A**ssumāq; ego libens tanq; omnium impietatum origo et caput officium summi pontificat⁹ atq; dignitatē papalis vt super omnium lutorū et iniquitatum eorum dñs et magister. **C**etera vō fm nequitias vestras ordinabo vobiscum si placet irruerente vestre. **O**mnibus deniq; immundis spiritibus respondentib⁹ magno clamore: **P**lacet. **S**athanas ad cetera se disponit. **R**ursum et cardinales tanq; dilectissimos fratres meos mecum volo habere q; per vos atq; per homines sceleratos meas impias sanctiones executioni demādent. **N**ec digniores valet mea consumpta nequitia reperire q̄ dños et officiales: atq; quoslibet magistrat⁹. **I**psi enī potestatem habent scelera approbandi defensandi et impunita seruandi: eisq; potentatu fauendi. **I**psos igitur meos dilectissimos cū iniquitatum auctoritate mearum atq; vestrarum exnunc eligo cardinales. **E**t latereq; legatos constituo per presentes ad vendendū barraterias ac ad exemptores impunitatis et libertatis blasphematorib⁹ et operantib⁹ impietates misericordit et libere p̄cedendū episcopatus et meas ecclesias cathedrales in ciuitatibus vllis et castris statuo fore nostras sacratissimas barraterias: que q̄to nequī fieri statuānt iuxta catholicas ecclesias et maxie cathedrales et principales atq; secus meos episcopatus more sanctarum ecclesiarū que canonicos habent: **P**rostituta statuānt cū meretricibus et ruffianis: quorum sacri labores ac sudores a predictis meis cardinalibus precio venundent: more distributio

num ecclesiarum suarum. His meis episcopo
 patribus et ecclesijs emeritis barrateriarum
 tabellas episcopos prepono et statuo atque
 staturos denuncio per presentes. quorum
 vicarij atque suffraganei opere vestro p̄sti-
 tuat̄ p̄ eos lufos fallacissimi. Plebanos
 at̄ ecclesie mee statuo esse tabnarios: ecclesi-
 as vero tabernas seu loca vbi fiunt ludi et ac-
 ceptantur lufos: Camere vero et cubicula se-
 creta altaria sunt: iubeoq̄ eē ibi diuersi ge-
 neris gulosos et maxime assatos bolos si-
 ue morcellos tanq̄ incensum in odore sua-
 uitatis. quorum fragrantia et odore plebs
 mea gulosa accēdatur et inflamet ad gulas
 de hinc ad accidiam: luxuriam: rixam et.
 hac tamen p̄dictione adiuncta q̄ nunq̄ p̄-
 dicationes audiant nec aliqui interfint ad-
 uersarij nostri christi. al̄s priuatos tali ple-
 be esse iubeo. Proclamatorē seu denūcia-
 torem vini et portitorem virentis rami per
 ciuitatem necnon et seminatorem pulueris
 rubei ecclesias parochiales cum animarū
 cura et cum iusticie incuria statuo esse patē-
 tia receptacula quedam vbi p̄gregant̄ no-
 biles ad ludendū et maxie diebus festiuis
 quibus prepositos et curatos statuo omēs
 tales domos habentes et hmoi luforum re-
 ceptatores eisq̄ pro seruitio mihi impen-
 so eterne damnatiōis stipendiū repromit-
 to. Ecclesias siue curas iubeo esse quorū-
 cunq̄ ciuium domos in quibus maxime i-
 natali ad magnum dedecus nati christi pa-
 rentes et amici pueris et puellis encenia seu
 denarios donent atq̄ cum eis tempore ta-
 li missas meas celebrent hoc est ludant in
 contumeliam dei. Hinc auxilio vestro dile-
 ctissimi fraudes sumunt exordia et deuiati-
 ones puerorū et puellarū et impudicie m̄-
 te. Oratoria autem esse volo barbitonforū
 et quorundā aliorum artificum apothecas
 vbi clam iuuenes congregati per ludos et
 multa enormia ruant. His deniq̄ meis ec-
 clesijs prophanis et maledictis iubeo p̄ vos
 procurari maiores ac feruētiores populo-
 rum concursus q̄ sint in ecclesia iesu christi

**De impijs ecclesie malignā
 tium instrumentis et paramen-
 tis. Capitulum. ij.**

Secundo autem per ordinem di-
 sponamus ecclesiastica instrumē-
 ta et paramenta. Unde sic volo et sic iubeo
 q̄ altaria ad liberius celebrandū tobaleis

non parata in ecclesijs meis sint tabularia
 ad ludendū vbi ex latere in quolibz fiat va-
 cuitas quadam ferrea sera ac claue munita
 ta ad recondendū quasi reliquias in alta-
 ri sacros lufos numeros. Missale vero taxillū
 seu decium esse volo: qui quidem et tracta-
 bilior et durabilior: atq̄ continentia nō erit
 minor q̄ sit missale ipsius christi: cum in ei-
 us missali solum alphabetū hoc est viginti
 una littera comprehendantur ac toridez p̄-
 gi in decio p̄cludantur. Sed quia in christi
 missali diuerse sunt per anni circulum san-
 ctorum misse in eorum gloriam et triūphū
 his ne videar mihi omnia arrogare. Diligi-
 go enī vos ex abundantia charitatis mee
 multis de vobis impiorū quasdam solen-
 nes missas si per vestras nequitias de illis
 potueritis triumphare. Tibi diabolo qui
 diceris testa concedo vna. sbatalio aliam
 sbaralio aliam. minorero aliam. Tibi qui
 sequentia noiaris aliam superaddo: aliam
 quoq̄ concedo tibi spagnolo riuersio vt
 plurimū nūcuparis: tibi vero adhuc et ba-
 dolos aliam dono: tibi quoq̄ rapello aliam
 presto. Missam quoq̄ de 3030 volo eē om-
 nium demonū cōmunem missam. Missas
 vero de 3āro quasi dñicalem pro mea im-
 pia maiestate reseruo. Antiphonarū ve-
 ro volo esse in ecclesia mea pro missis et of-
 ficijs cantandis et discantandis que iubeo
 eē aleas tali artificio ordinatas q̄ possint
 quasi libri apiri atq̄ claudi et hincinde vsq̄
 ad villam deportari. Habentq̄ tabellas
 quasi in cantu notas quarū hincinde mu-
 ratio atq̄ sonus sit in nostris missis et offi-
 cijs cantus atq̄ discantus. Nec defice vos
 lo officijs meis breuaria et diurna que eē
 iubeo charticellas seu narbos in quibus
 varie figure pingantur sicut fieri solet in bre-
 uarijs christi que figur̄ in eis mysticas p̄-
 figurēt: vt puta denarij auariciam baculi
 stulticiam seu caninam seuiciā. calices seu
 cope ebrietatem et gulam: enses odium et
 guerram. Reges atq̄ regine: p̄ualentes in
 nequitijs sup̄dictis. Milites etiam inferio-
 res et supiores luxuriam et sodomia aper-
 ta fronte proclamant. Et idem de p̄simili-
 bus fiat. Presbyterorū et p̄sbyterarū innu-
 merabile multitudinē esse volo: vnde ad-
 mittantur pusilli et magni et femine et ma-
 sculi periti et ignari sapientes et stulti. Sed
 q̄sto erunt neq̄ores tanto erūt mihi chario-
 res. Horum autem sacerdotū ordinatores
 sunt super omnes parētes filios ludē edo-

Unica eadē infra diē de alearum ludo

centes erunt mihi giores. His sacerdotib⁹
quī tpe & loco retro missarū nostrarū sacra
solennia celebrant: Ceroferrarios oēs cū lu
minarib⁹ adesse volo quos esse statuo oēs
ad ludum lumina circumferentes. Cantātes
xō in choro sint suasores & denarios pstan
tes in ludo. Populos xō ad nra solennia
pcurrentes esse decerno oēs lusorib⁹ assi
stentes & ludum aspicientes atq; sceleribus
lusorū cōicantes. Sacerdotalia paramenta
sic esse statuo per p̄sentes: amictus qui sup
ponitur capiti sacerdotis in signū q̄ vela
tos oculos i passione habuit christ⁹: igno
rantia sit oīum malorū que ex ludo oriri so
lent. Alba: sit ex ludo pdendo oīa infelicit̄
recedere in camisā. Lingulū lumbos stri
gens: sit inordinata affectio ad ludum tra
hens cogens & tenens. Manipulus in si
nistra manu: captio sit in futuro ex auari
cia: voloq; illum habē stolam. i. capistrū q̄
suspendatur per gulam. Casula aut pla
neta ex vtraq; parte patulat aperta: sit ip
sa ribaldorū giornea.

De ordine misse impiissimi ludi. Capitulum. iij.

t Erro aut ad missarū solēnia trā
seamus. Sacerdotale q̄dem of
ficium cum incipit Introibo cū
clerico rudente: sit ipsoꝝ lusorū inductio et
p̄cordia ad ludendū. Introitus p̄ cantum
alte pnūciatus: sit ludentiū strepitus atq;
rumor. Kyrie eleison pluries replicatū: cō
tentio ludentiū sit atq; execratio q̄dam q̄
alternatim asserat atq; dicat: Renego ego
deū: si non sit sic velest. Cantus Gloria in
excelsis sit execrandū scelus blasphemie p̄
sanctos & amplius p̄ excelsum deū: virgi
nis aut gloria sit ei⁹ seua blasphemia. Pro
dñis vobiscū: carra italicū est: d̄z magnum
malū oriat vob q̄ interpretat̄ oriens a meo
sacerdote p̄lo nūciat̄ vt nomē meū clarius
sit: sicut Esa. xiiij. c. me vocat̄ dicētes. Quō
cecidisti lucifer q̄ mae oriebari? Et licet mi
hi improper casum illū tñ intelligo nō fuis
se iustū. Oratio alte pnūciata: sint alta su
spira de corde euulsa. Initiū eplē talit̄ nū
ciat̄. Incipit eplā boni pabuli ad ebrios:
Abarissimi: Ebrii estote & māducate. Bra
vuale ex ludo q̄datim ruere in pctā. Euan
gelii q̄ bonū nūciū. i. p nob̄ interpretat̄ sit
cū d̄z a lusore p̄do: & soci⁹. q. cleric⁹ dicit vin
co. Credo sit in lusorib⁹ credere nunq; mo
ri. Offertoriū atq; hostie p̄secrāde sit in lu

do oblatio argenteorū grossorū. Aurea xō
patena sint ducati vel floreni i copia. Calic
aure⁹ sit crater splēdide lor⁹ & optimo me
ro plen⁹. Oro xō sit in lusorib⁹ intrinseca
rodēs ira. Cruces i missa mea sepi⁹ iterate
sit man⁹ in taxilloꝝ p̄cussioe & iracūdie fu
rore. Prefatio xō sit cū videt̄ i ludo pdent̄
tamētabilit̄ ait: Heu mihi iam tñ pdidi. Al
ter r̄ndeat̄ p̄ficiat tibi. Hostie ac vini tran
subatio sit sube vini in alteꝝ trāstatio. Ho
stie ad populū ostēso sit taxilloꝝ eleuatio.
Pro p̄ntia angelorū q̄ astāt christo p̄secra
to sit p̄ntia demoniorū q̄ astāt cuiusq; luso
ri scelerato. Tres ptes hostie ē p̄ditio cor
poris aie & sube. Cōicatio sit denarioꝝ in
bursatio. Cōionē annūciare sit ad tabnam
post ludū inuitare. Postcōmuniō sit cra
pula & inebriatio. B̄dicam⁹ dño sit ex de
spatiōe dei & sc̄torū maledictio. Vel si dicat̄
Ite missa ē: intelligit̄ q̄ aia cuiuslibz luden
tis i nris māib⁹ data ē. Meritū astantium
misse nre sit cumulatio pctōꝝ. Crux q̄ oib⁹
astantib⁹ in fine fiat vt clari⁹ innuat̄ q̄ omēs
ludētes atq; astātes si impenitent̄ decesse
rint c̄nis cruciatib⁹ d̄nabunt̄. Hec igit̄ &
oīa iuber mea tremēda maiestas a vob oī
bus p̄ totā christianitatē discerniari atq; p
vos sub pena mee indignit̄is inuolabit̄
obseruari. Hoc ait: Et statim oēs demōes
infernales se p̄mptos corde ore & ope ad
obiam obrulerūt ac facti efficacit̄ cōpleuerūt
Ex his ecclesia malignātiū. i. lusorū exordi
um sumpsit atq; successuz obtinuit p̄ eccle
siā christi. Propterea i p̄sona dñi p̄pha ait
Odiu ecclesiā malignātiū. Et h̄ de p̄mo
mysterio p̄ncipali.

Articulus. ij. de. xv. mali gnitatibus ludi.

s Ecūdū circa ludū est mysteriū
offensiois. Nā lusores malignā
tes a p̄pha denoiant̄. Quinde
cim eni malignitates egrediunt̄ de ludo q̄
oēs sūt mortales culpe. Cōcor. Alex. d̄ hal
in. iij. vbi ponit. ix. p̄mas de qb⁹ p̄mo po
nant̄. v. Prima ē desiderii aliena lucrādi
sc̄ba volūtas spoliādi. tertia vsura maritā.
q̄rta multitudo mēdacioꝝ. q̄nta blasphemie
fons atq; piurioꝝ. Addant̄ alie q̄nq;. Pri
ma ē corruptio & diuitario iuuetū. sc̄ba sc̄a
dalū iustorū viroꝝ. tertia p̄tēpt̄ ecclesiasti
ce p̄hibitiōis. q̄rta amissio t̄pis. q̄nta frau
des & falsitates. Etia alie q̄nq; sup̄addant̄
Prima ē ire & rixe. sc̄ba desp̄tiones infanc.

tertia adoratio stulta. quarta oculi nutrimentum.
quinta infamias et turpis vita.

De primis quinque maligni- tatis. Capitulum. i.

Primo ponantur quinque prime mali-
gnitates. Quarum prima est desiderium
um lucrandi atque vincendi. Tanto
nepe quanto pro ludu ad auariciam desiderium fla-
grat atque tanto ardore cor ludendi accendit ad
ludendum ut incredibiles stulticias et impietas
res patret ut denarios habeat pro desiderio
Didici namque a fidei relatore quendam dum
cetera amississet in ludo quodam luisse et perdidisse
dentes atque sibi exhibi cum parua sustulisset. Alium
quod bis in ludo luisse perdidisse vixit: illas quod
voluisse tradere vincendum nisi custodita fuisset a
quibusdam mulieribus timore dei. Nec mirum quod
tales demeritas ex cupiditate operentur. Cum apostolus
i. Thimoth. vi. c. dicat. Radix omnium malorum
est cupiditas. Et ad hunc idem. xl. di. c. bonorum.
Secunda malignitas est voluntas spoliandi. Ecce
rapina domestica quod dicitur. Nam si ad pedones
clamaret: nullus lusor fugere quod est domesticus
pedo: quod ut vix dicitur peritorie huiusmodi rapina
pina. Nam sepe bibendo et comedendo quibus com-
mitti solet. Quia autem crudelitate committat
rapina talis: ludendi intentio manifestat sepe
ipsum operari. Conant enim lusor socium spoliare
vix ad commissam atque braccas quod non faceret
ipsum pedones: vix quod ad deum qui scrutator est cor-
dium atque renu rapina reputat. Ubi. xiiij. q.
v. c. si quod. ubi dicitur. Quis interrogat cor non manu.
Tertia malignitas est usura maxima quod non so-
lum attendit in anno vel in mense sed etiam in eodem
die. vix est de excessu. pl. c. in dilectos: dicitur
quod dicitur. denarios pro xij. mutat in ludo.
Quarta malignitas est multitudo pni-
ciosorum meditationum et otiosorum verborum atque nu-
garum quod in talibus ludis frequentat. de quibus in pu-
cto mori et in die iudicii ludentes habent reddere
rationem. Quinta autem malignitas est quod ludus est
blasphemie fons atque puriorum. Quod est et quod im-
pie blasphemie egrediuntur de maledicto luden-
tium ore contra deum et sanctum. b. virginem et alios iam
brutos. quod etiam seua piuria. quod etiam execranda
opa ad percussionem et exclamationem imaginum
iesu et marie et aliorum sanctorum. Ex quod ludus here-
sis dicitur pro cum sit ars seu opus in quod illud exercitum
tes in his scelera ruunt. Ad hunc est de maledi. c.
statuum. Quid igitur est barrateria nisi beca-
ria in quod frustratim illi cedunt membra quod pro
sanguine nos redemit ac dulcissime marie et
us omnium sanctorum. Propterea detiores sunt
iudeis quod christi crucifixerunt: quod illi saltim cor-

pus eius integre seruauerunt. Isti autem to-
tum corpus lacerauerunt. Quis autem sceleratus
sit blasphemias: in precedenti sermone monstratus
est. super enim homicidium ut ponit in suis quod
libe. Tho.

De alijs quinque malignita- tibus que oriuntur ex ludo. Cap. ij

Secundo addantur de ludo alie quinque
malignitates. Quarum prima est cor-
ruptio et decivatio iuuentium et eti-
am aliorum indiscretorum quod ad ludum
inspicendum ex mala consuetudine assunt. Pro-
pterea in omnibus in quibus lusores corrupti sunt et
ipsi similiter corrumpunt: quod sicut. i. Cor. xv.
apostolus ait: Corrupti bonos mores colloquuntur
mala. Cum Bern. addit multo magis opera
prava. Et. vi. q. j. c. ex merito. scriptum est: de-
teriores sunt quod vitam moresque bonorum corrumpunt
his quod subas aliorum predictorum diripiunt.
Secunda est scandalum viros iustorum quod. s. est peccata
dentibus et sequentibus malignitatem euenire pre-
git. Contra quod Abat. xvij. Qui autem scandalizauerit
vnum de pusillis istis qui in me credunt
expedit ei. ut suspensio. mo. assensio. i. col. et. et de-
mer. in psun. ma. Ad hunc idem de renu. c. nisi
s. pro graui. Tertia est contemptus prohibi-
tionis sancte matris ecclesie cui quoddem non obe-
dire peccatum ariolandi atque paganitatis sen-
tit quisquis dum christianus se asserit sedi
apostolice obedire contemnit. Hec ibi. Quia autem lu-
di taxilloz et alearum prohibiti sunt: haberur
xxxv. di. c. epistola. extra de vi. et ho. de. c. cleri-
ci. in tex. et in glo. ff. de alea. p. totum. in aut.
de sanc. epistola. s. interdicim. Ludus autem
alee communis intelligitur omnis ludus qui inuita
fortune vicibus secundum rodoneses. Quarta
est amissio temporis atque diuini bonorum que illo
tempore facere posset. Nec aduertit talis
temporis preciositatem breuitatem et irreuocabilitatem.
Tanta est enim preciositas temporis quod
paruo in tempore lucrari posset homo venias et
gratiam et gloriam. Propterea Bern. ait:
Maxima est iactura temporis: dum illud
per homo perdis quod ad diuinam gratiam
promerendam augmentanda et seruanda
miseratio diuina processit. Et addit: quod sicut
nec capillus de capite ita nec momentum
peribit de tempore de quo scilicet non oportet
reddere rationem: sicut Job. xxij. ait:
Dedit homini locum penitentie deus et ipse
abundat eo in superbiam: breue siquidem
est tempus presentis vite. Unde Job. xiiij.
Breues dies hominis sunt: tam vix breues
quod minus quam instans videtur fuisse in

Unica in passioe infra die de alearu ludo.

mozte. Unde Aug^o. Omnia tempora eternitati comparata quasi punctus sunt. Irreuocabile est tempus quod in preterituz transit iam vltra in perpetuu non redibit. Ergo iuxta illud apostoli Gal. vj. Operemur bonu: Non dicit ludum: dum temp^o habemus. Quinta est fraudes et falsitates sicut maxime patz in barris. de quoz quolibet et simili Hier. ix. c. ait: Pacem cum proximo suo loquitur et in occulto ponit ei insidias. Inuitatur ad tabernam et potu vt inebriati spoliati denarijs suis fiant. Contra quos Abachuc. ij. ait: Ue qui potum dat amico suo miscens fel. Alter alteru circumuenit vel decipit vel falsam monetam ponit que oia mortalia iudicant. xxv. di. c. omnis. et ex de fur. per totum. Plurimi qz ludunt cum falsis taxillis. Contra quos ex de cri. fal. c. super eo. et. c. ad audientiam. Propterea Hier. ix. c. merito ait: Unusquisqz a proximo suo se custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam.

De vltimis quinqz malignitatib⁹ nequissimi ludi. Ca. iij.

Tertio subdant alie qnqz malignitates de ludo. Quarum prima est ire et rixet inde sepius homicidia subsequunt. Nam pmo incipiunt inter eos ire rixet verba ex quib⁹ sepius sequunt verbera: demu inde veniunt homicidia: sicut relatu fide digno discurrendo per italiam diuersis in locis sepius audiui. Secunda est desperatiois insane. q^o autem audiui⁹ ex ludo etiam nostris tempibus desperatos. Et vt de multis aliqua subdam. In mutina que est ciuitas lombardie tria miracula audiui a quodam fide digno sacerdote: qui hec oia p experientiam nouit. Retulit eni mihi nouisse virum vnu qui ex illa amissione denariorum in ludo ter semetipsum suspendit. s^o primis duabus vicibus quibusdam sibi succurrentib⁹ mortem euadens: in tertia suspensione damnatus est. Alium quoqz se vidisse ait: qui ex eadem causa desperatus missi de sero dormitum vxorem cum filijs et filiabus suis: demuqz in inferiorib⁹ domus sue lignozum mltitudinē congregas posuit ignem vt vxorem et filios et filias et omnem substantia domus sue atqz se cum eis simul incremaret sicut demu confessus

est. Qd et factu fuisse nisi a casu viro quodam transeunte per viam ad remediū totam viciniam conuocante contra ignē diuina misericordia succurrisset. De alio quoqz dixit q^o cum ex desperatione p simili casu animā diabolo tradidisset: paucis iam elapsis diebus missus est vno sero iuxta patrie mores et ciuitatis vi muros ascenderet ad custodiam ciuitatis. Qui cum iussa implere curaret et ad pedem scale muroz iam appropinquaret: subito adest ei demon in griffonis effigie atqz terribili insultu arripies eius scapulam eam crudelib⁹ vngulis transforauit. Territus igitur ac tremēs a domino auxilium postulabat nec gratiam impetrabat. Demu recolens q^o ex desperatione animam diabolo tradidisset: dolens et gemens et ex hoc miam petens. Quē cum demon dimitteret a deo miam impetrat. Statimqz adiens sacerdotem qui hoc mibi retulit: rem sibi per ordinem patefecit. In cuius testimoniū scapulam a demone nupzime vulneratam ac impozabili ferore olentem ei non modicum miranti ostendit. Subitoqz confessus inde ad duos dies de hoc mundo migravit. Et de exemplis mirabile. iij. par. Spe. histo. c. xij. contra tales x^o qualis fuerit philipp⁹ fracie rex. e. parte. c. xij. et contra quos inuchit eleganter Cyprianus vt posuit Vincentius. ij. p. te spe. lib. ij. c. xlvj. vbi vide Tertia vero malignitas est idolatria stulta. lufoz ludum facit deum suū eo q^o illum in amore pponit ipsi altissimo deo. Nam illud ab homine colitur qd in amore pre ceteris honoratur s^o glo. super illud apostoli ad phil. iij. Quozū deus venter est. Plus in super honoris defert lufoz tribus taxillis qz offibus iesu christi qui in ludo sepius vituperando blasphematur. Propterea per ps dñs de talibus lamentabilis ait: Foderunt manus meas et pedes meos dinumerauerunt oia ossa mea. scilicet varijs contumelijs afficiendo. Uis lufozis stulticiam rōnabilis ponderare. Considera q^o largitur ad preceptum taxilli qd non largiretur ad preceptum dei: feruentiusqz paret decij iussioni qz paruerit beatus martin⁹ petitioni christi. Nam vbi beatus martinus pro christo dedit pallij medietatē: iste ad decij iussionem tribuet pallij integritatē. qñqz etiā tunicam et camissam et omnē aliam suam facultatē: et nudum dñm suū diabolu sequit⁹ nudus. Et q^o mirabilius est largitur enant

quos quod non habet. scilicet mutuū sub usu
 nis suscipiendo vel furandovr ludat: dant
 etiam aliquando vxore vr ex precedentib⁹
 pater. Quis ergo pro dño eternali vel tem
 porali tot et tanta etiam tam faciliter largi
 retur? Vis etiam audire demenciā stultio
 rem: cuz se reputat sapientē voluntarie iu
 dicio eius se subijcit qui nūq̄ iudicare no
 uit. Tarillus enim alteri illozum lusoꝝ tri
 buit qđ hominis illi⁹ esse nesciuit. Nec tñ
 lusoꝝ iudicio ac sentētie Johan. an. aut al
 terius cuiuscunq̄ famosi doctoris sine ap
 pellatione staret q̄tum iudicio ac sentētie
 dñi decij parer. Vis etiam audire stultici
 am p̄sumatā: ad totam demenciā lusoꝝ
 venit: qui postq̄ maliciam dei et dñi sui no
 uit vbi debuit illum relinquere et omnia bo
 na sua abnegare: deum suuz verum p̄ ne
 gat qui nihil nocuit ei: imo omnia bona de
 dit atq̄ de illo se vindicat qui peccare non
 nouit. Quarta malignitas est ocij nutriti
 tum. Sub pallio quidem ocij fugiendo lu
 soꝝ ocium imitantur et fouent fm Rich.
 de media villa in. iij. Aultam enim mali
 ciam docuit ociositas: sicut Eccl. xxiiij. c.
 ait: Et Proverb. xij. c. scriptuz est. Qui au
 tem sectatur ocium stultissim⁹ est. Et Eze
 chiel. xvj. c. Hec fuit iniquitas sodome so
 roꝝ tue superbia saturitas panis abun
 tia ipsius et ocium eius. Est enī quasi omni
 um maloz precedentiu radix. Quintaz vl
 tima malignitas est turpis et infamis vita
 que ex ipsa experientia parer. Efficiunt enī
 tales sicut ps̄ ait: Opprobriū hominū et ab
 iectio plebis quia. scilicet sūt ribaldi et pol
 trones atq̄ infames: et per p̄sequens ē eo
 rum vita turpis ex quo leditur primū pre
 ceptum iuris. scilicet honeste viuere rex pa
 cificus. §. ideoq̄.

Articulus tertius de duode cim generibus hominū qui p̄ ticipant impietates ludi.

tertium quoq̄ mysterium sup
 additur qđ est obligatiōis. Duo
 decim enī sunt hominū genera
 que diuersimode obligantur ex
 impietatib⁹ ludi. cuz quibus dñs nisi eos
 digne penituerit misericordit non sedebit
 Sed illos erectus per iusticie rectitudinez
 p̄demnabit: sicut ps̄ superius ait: Et hi per
 triplicem quaternariū distinguant. Et pri

mo ponantur primi quattuor obligati ex
 ludo. Primi enī sunt ipsi lusoꝝ. secundi
 lusoꝝum parētes. tertij filij et vxores. quar
 ti domos et loca ad ludendū accōmodan
 tes. Alij quattuor subdant. Primi autem
 sunt participantes ex aleis. secundi ex ta
 xillis vel tabularijs. tertij ex charticell seu
 narbis. quarti ex denarijs mutuañ. Insu
 per vltimi q̄ttuor subiungant. Primi sunt
 ludi inspectores. secūdi barraterias ven
 dentes. tertij barraterias einentes. q̄rti ve
 ro ludere permittentes.

De quattuor primis partici pantibus impietates. Cap. j.

Primo autem declaremus quat
 tuor primas. Primi nanq̄ qđ ob
 ligantur ex ludo sunt ipsi infeli
 cissimi lusoꝝ. Nam ad duo ḡ
 uissima obligant. Primo ad vere peniten
 dum et satisfaciendū de ipsis malignitati
 bus iam predictis. Secūdo ad satisfaciendū
 de impijs lucris in ludo factis. Circa
 qđ aduertendū fm Bonauen. Innocent.
 Hostien. et Ray. qđ circa restitutionē eozuz
 que venerunt ex ludo distinguenduz est:
 quia aut lusoꝝ voluntarie et ex cupiditate
 lusit: et tunc si amisit repetere nequaq̄ po
 test: si autem lucratus est: saltem in iudicio
 anime satisfacere obligat. Aut lusit inuit⁹
 et per vim et nimia alterius importunita
 tem factam verbis vel factis siue facta fue
 rit in p̄ncipio vel medio ludi cum ille des
 stere vellet fm Azo. et tunc si amisit potest
 repetere. si autem lucratus est: non tenet
 per dente restituere eo qđ restitutio non cō
 petit illi. Et in vindictam peccati sed pau
 peribus erogare. ar. ad hanc distinctionē
 vij. q. v. non sane. et extra de simo. dilect⁹
 Scđo nec obstat si lusoꝝ dicat: licet ex cupi
 ditate lusierim non tamen iniuriam proxi
 mo feci quia ipse hoc idem fecit et volunta
 rius accessit cum certum sit qđ ipse inuitus
 et dolens amisit. Dicitur autem homo fm
 quosdam id vicisse qđ in fine cuiuslibet ludi
 secum recedēdo reportat. Si autem altero
 die vel altera vice cum eodem aut cum al
 tero id quod vicerat ludendo amittit non
 minus qđ erat dandum pauperibus et dari
 debet quia ille non bona pauperū sed sua
 amittit ludendo. Insuper aduertendū est
 qđ ille qui fraudulēter ludit restituere obli

Bnica in passione in .xl. de alearum ludo.

gatur fm **Tho.** Et intelligas siue fraudem comiserit ante: puta quia fingeat se inscium in ludendi arte: quasi homines qui de facili decipi possent: licet tamen cum intentione decipiendi veniret: sicut faciunt bñi siue comiserit fraudē in ipso ludo sicut submittendo taxillos falsos seu etiam veros: tamen fraudulose iactando seu mendaciter dicendo q̄ obtinisset seu male pecuniam numerando: et sic de alijs predictis. **Attendendum est q̄ ille qui vicit ei qui rem alienare nō poterat restituere obligatur: quia contra ius diuinū lucratus est.** Huiusmodi autem fm **Tho.** et **Ray.** sunt furiosi prodigi minores. xv. annis: et maxime pupilli: mentecapri: surdi: muti: ceci: morbo perpetuo languidi: quia tales rebus suis preesse non possunt: ppter qd̄ dandi sunt eis tutores: q̄tum ad pupillos vel curatores q̄tum ad alios sup̄dictos. **Idem videtur de p̄tractib⁹: d̄ claustralib⁹ et filijsfamil.** qui non habent peculium castrense: vel de vxore que non habet parafernalia: et d̄ administratorib⁹ ecclesiasticarū reruz que sūt pauperum: et sic de p̄similibus. **Qui igitur talibus vicit restituere obligat non tamen ei qui illas perdidit sed tutori: curatori: domino: monasterio: patri: marito: vel ecclesie.** **Si tamen ille qui rem perdidit corrept⁹ esset et rationabiliter crederetur in vsus debitos expensurus: illi restituēda esset ad scandalum euitandū qd̄ etiam semper in casibus sup̄dictis euitandū est.** **Secundo autem qui in ludo atq; in eius malignitatib⁹ participes fiunt sunt lusoꝝ parētes.** **Et maxime si in eis concurrunt tria.** **Primo si sūt permittentes et non phibentes.** **Secundo si sūt participātes.** **tertio si sūt impatiētes.** **Primo inq; si sūt permittētes et non phibentes cum sint obligati filios a sceleribus cohibere.** **Aliter de eozum culpis participes fiunt: sicut scriptum est. lxxxvi. di. c. facientis: vbi dicitur: Non caret scrupulo cōcessioris occulte qui manifesto facinorosi desinit obuiare.** **Sed nedum obuiant illis: imo ad hoc eos inducunt et eis in natali denarios tribuunt ad ludendū.** **Secundo si sūt participātes vt fieri solet.** **Nam qñq; q̄ filij in ludo vicerunt in vsus expendunt et parentum qui cunctozum scelerum que in tali ludo patrans participes fiunt et bona participata restituere obligātur.** **Iuxta illud quod scribitur extra de iniur. et dā. da. c. si culpa. vbi dicitur: Qui occasionez**

damni dat: damnū dedisse videtur. **Tertio si sūt impatiētes.** **Solent eni filij lusoꝝ res et male nutriti parentes multipliciter infestare et cruciare et multotiens verberare.** **Auferunt eis bona vt ludant: cunq; perviderint redeuntē domū qñq; ad tantā insaniam ex turbulētia rapiuntur vt etiam non verentes scelestas manus mittere in parentes.** **O impietas abhorrenda.** **O iniquitas puniēda.** **O temeritas execrāda.** **O genimia viperarum quis docebit vos fugere a ventura.** **De quibus omnibus si parentes impatiētes perdunt ex culpa sua presentem vitam pariter et futuram.** **Tertij x̄o ludi mala participantes sūt filij et vxores que vel nutritos non monent vta ludo abstineant: vel de ludo participātes non restituant vt tenentur: vel quia verberibus maritorum et molestijs lusoꝝ sūt impatientes.** **Secundo participant filij: tum quia participant illa iniqua lucra: vel si ad inopiam veniunt ex impio parentuz ludo cogente paupertate vel furantur: et finaliter suspenduntur vel ad stipendiū currūt et sepius perimunt.** **Tertio x̄o in magna pericula ruunt lusoꝝ filie infelices cum ex participatione talis impij lucri: tum quia ex inopia coguntur effici meretrices que oia ipsa experientia autentice probat.** **Quartū x̄o omnes malignitates ludi participantes sūt domos atq; loca ad ludendū accommodantes qui omniū malignitatū que ibi fiunt causa efficacissima dici possunt.** **Quib⁹ attestantur ipse iustissime leges quas ediderunt zelotes impatores in penam eozum per quos ad ludos domus accommodant.** **Nam hospes lusoꝝ tenens priuatur actione iniuriarū.** **Unde. ff. de alea. l. j. statuitur: q̄ si quis per eum apud quem in alea est lusum verberauerit et dānicauerit: siue ei aliquid quando ludebat subtractum a fure fuerit iudicium non datur.** **Quib⁹ fm **Tho.** intelligi habet de eo qui consuevit lusoꝝ alee causa sui emolumēti retinere: seculus si incidenter apud aliquē oritur fons tot iniquitatū periurioꝝ et blasphemiaruz maledicta barrateria.** **Quo domus p̄phana et omni sceleri vitij impietatis et p̄sumate iniquitatū que ex tua locatione procedunt que horrenda iudicia presentiaz futura tuis locatoꝝibus preparant.**

Alij etiā quattuor ludi participant malignitates. Cap. ij.

Capitulum. iij.

Secundo quoque supadditur alia
 quattuor hominum genera que ob-
 ligantur ex ludo. Primi sunt qui
 ex tabularijs participes fiunt. Nam
 etiam et videntes accommodantes atque illa do-
 nantes omnium scelerum que vnicuique illis ho-
 mines operantur efficacem causam prestant et
 tremendo dei iudicio satisfantissimam habent
 reddere rationem. Nam sicut predictum est
 Qui occasione damni dat damnum dedisse vi-
 detur. Que enim et contra culpa putaret si quis
 scienter gladium fabricaret aut venderet seu
 accommodaret seu donaret ut per aliquos ma-
 los innocentes vel iustissimi viri occiderent
 inique. Pro autem incompabiliter mar-
 tus reputandum est homini operari cum tabula-
 rio cum quo innumerabiles contra deum et
 sanctos et proximos blasphemie et impieta-
 tes in toto durabilitatis sue committent. Et
 idem est iudicium de tabularijs ita etiam de ta-
 bellis. Secundi vero participantes sunt qui fi-
 unt participes ex taxillis: quia omnes eos fa-
 cientes vendentes accommodantes seu illos
 donantes: siue ad faciendum eos ossa venden-
 tes ex causis de tabularijs assignatis omni-
 um malorum que de taxillis egrediuntur effi-
 ciuntur causa efficax et reputant. O infelix et
 miserabile lucrum pro tam vili precio perde-
 re celum: dum tale opus exercitat nil egredi-
 tur nisi malum. Quis enim taxillorum fructus
 nisi blasphemie piuria scandala et cetera ma-
 lignitates superius anumerate? Ergo sicut
 dicitur Matth. vij. c. ait. A fructibus eorum co-
 gnoscetis eos. Tertij autem participantes
 sunt qui sunt participes ex nabis seu char-
 nicellis de quibus innumerabilia mala egre-
 diuntur. Propterea ex eisdem causis iam pre-
 dictis omnes et illas facientes et vendentes et
 quocumque alio modo alienantes: omnium malorum
 que inde egrediuntur participes dici debent.
 Et idem iudicium fit de omnibus alijs instrumē-
 tis que exercitantur in ludis in quibus for-
 tune homines innitunt: quia omnes huius-
 modi ludi ex legibus prohibentur et persequen-
 tia instrumenta cum quibus fiunt. Quarti ve-
 ro participantes verissime dici possunt omnes
 ad ludum denarios mutuantes vel alio mo-
 do ludo facientes causas: sicut sunt venden-
 tes vel prestantes lumen et similes omnes
 qui sicut ex precedentibus patet ad predicta ma-
 la causam efficacem prestant.

De ultimis quattuor partici-
 pantibus malignitates ludi.

Operadant quattuor vitia ho-
 minum genera que participat ludo-
 rum mala. Primi autem sunt lu-
 di inspectores. Quis enim erit primus igni qui
 non calefiat? Sic enim Eccl. xij. c. Qui terige-
 rit picem inhabitabitur ab ea. Et addit: Qui
 comunicat superbo induit superbiam. Quis
 enim aspiceret fornicantes et mortali non inqui-
 naretur? Quis dubitat quod gravioza iniquita-
 ta incurrat qui tales nepharios inspicit lu-
 dos qui respicit carnaliter commiscens cum
 oia ibi scelera perpetrata transformant in cir-
 cumstantes: sicut propheta ait: Cum peruer-
 so puerteris. Ad aduertens Tob. iij. c. ait:
 Nunquam cum ludentibus me miscui: neque cum
 his qui in leuitate ambulat participes me fe-
 ci vel prebui. Argumentum autem ad hoc quod
 ludi inspectores mortali peccant: habetur in
 aut. de sanctissimi. episcopi. §. interdicimus: ubi po-
 nitur quod clerici inspectores ipsius ludi tribus
 annis arceri debent. Secundi autem sunt
 barraterias vendentes siue hoc per se siue per
 alios fiat: vtrique enim sunt tot scelerum effica-
 cissimi fautores quos in illis execrabilibus ha-
 bitationibus fiunt. Iuxta verbum sepius allega-
 tum. Qui occasione damni dat damnum de-
 disse videtur. Satis hincinde repenso nec
 hucusque repire noui in seculo isto lucrum tot
 impietatibus ac maledictionibus plenum sicut il-
 lud quod domini ac comitates exaudivit barraterijs
 lucrantur. Judas enim vendendo christum ex
 pditione vna triginta argenteos lucratus est
 Isti autem vendendo barraterias videntur
 satis pro viliori foro tot impietates et blas-
 phemias vendidare quot in predictis barra-
 terijs perpetrant impune: nec videtur vna
 horrenda blasphemia pro vno solido vendi
 denarium infernales. O lucrum maledicti-
 onibus plenum. O remenda iudicia propter ta-
 les denarios super vniuersis illorum bona ius-
 tissime perpetrata: sicut ego in quibusdam do-
 cente experientia vidisse credo. Que sunt te-
 stimonia credibilia facta nimis. Tertij sunt
 barraterias ementes. O miserabile homi-
 num genus. O pernicies animarum. O im-
 pie et seue mentes: quot iniquitates vos statu-
 it in loco sui diaboli auctores. Nunquid fi-
 nem habebit scelerum multitudo quam pro
 miserabili lucro quotidie peccatis? Quot
 animas sanguine christi redemptas a domino ra-
 queatis: cum sicut illorum scelerum fautores
 atque illius pditionis operatores. Qui de vestris

Fe. ij. post do. de pas. de mada. diuini dilectio.

sceleribus per vos sicut sufficiens penitenti-
nea: quando in vobis erit tantorum scelerum factio
iusta cum omnium iniquitatum que in bar-
rateria patrum constitutis vos emptores et
persequens ad inferos eorum diabolo por-
tatores. Quartus et ultimus sunt omnes ludere
permittentes et prohibere ac castigare valentes.
Sicut sunt omnes domini ac civitatum rectores et
potestates et omnes qui vel ex officio vel ex
iuramento siue ex altero debito tenent puni-
re lufos et remouere ludi occasiones postquam
indetor scelerum oriuntur. Scriptum est enim
lxxxvj. di. c. facientis. Facientis proculdubio
habet culpam qui quod potest corrigere negli-
git emendare. Et additur: Negligere cum tu
possis deturbare pueros nihil aliud est quam fo-
uere: et probat odisse se uicium qui condemnat er-
rantes. Et subdit: Nihil proderet alicui non
puniri proprio qui puniendus est alieno pec-
cato. Et si tantorum scelerum predicti non puni-
do culpabiles sunt: quanti essent meriti apud de-
um homini punire et refrenare volentes? Non
enim minoris gratie est iusticie zelus per cor-
rectionem exercitatus quam criminiosus sit iusticie
torporis ex insensibilitate subortus. Quapro-
pter prospectis ludi malignitatibus et quod et quanta
mala ex illo sequantur. Vos domini et officiales ad
quos pertinet de talibus providere: excitare in-
telligentias et statuere penas non solum contra lu-
sores sed etiam contra omnes tabularia taxil-
los et charticellas et similia facientes vendentes
et tenentes et diligenti executioni contra ta-
lia mandent iustissime sanctiones. Et ut tan-
tum bonum melius sortiatur effectum ex gra-
tia ab omnibus vobis pro munere peto omnes
per nuncios fidos transmitti oia talia instru-
menta consueta ad talem sortitum ludum: sicut
sunt tabularia taxilli et charticelle siue narbi
et similia contra tracta ut adunata in simul cum li-
centia domini episcopi mihi concessa publice con-
burantur. Quod qui fecerit participem esse volo
omnium missarum quas in toto presenti anno di-
cturus sum: nec quisquam se ab hoc iustissimo re-
trahere debet. Et hoc maxime triplici ex re-
spectu. Primo respectu dei. secundo respectu
sui. tertio respectu proximi. Primo respectu
dei ut videt sicut in talibus instrumentis ludis
ac plenis malignitate publice confusus est de-
us: sic per eorum cremationem publicam lu-
dus et crimina eius cum suo inventore dia-
bolo confundantur. Sicut scriptum est extra de
penitentia et remis. c. j. Manifesta peccata non
sunt occulta correctione purgata. Secundo
respectu sui. scilicet ut ludendi occasiones que

sunt instrumenta eius remoueantur: quia ut
dicitur extra de penitentia et remis. c. cum infir-
mitas. remota causa remouet effectus. Ter-
tio respectu proximi ut videlicet sicut per lu-
dos atque per ludi scelerum mediantibus talibus
instrumentis peraminatus et scandalizatus est
proximus: ita per ludi et instrumentorum eius
combustionem et confusionem proximus edificet et
contra ludum inaniet. Nec ex auaricia debet
quisquam aliquid horum et maxime tabularia de-
uare suadente diabolo qui in aliquibus domus
utilitate talia peruertant: cum verus penitens
ac rectus peccati horroz abominetur per que
diuina imensitas est offensa. Nec probat se
dilexisse patrem qui libens seu patienter gla-
dio vitur cum quo pater eius pemptus est.
Per predicta igitur ecclesie malignantium lu-
sorum diuina sanante gratia corrigentur ut lu-
di scelerum cum eorum demonibus confundentur:
et sic virtutes et gratie in populo suscipiunt in-
crementum. Quod nobis precedere dignetur mi-
sericordia dulcissimi saluatoris qui cum patre
et spiritu sancto in trinitate perfecta viuunt et
regnant in secula seculorum Amen.

Feria secunda post dominicam de
passione de mandato diuine di-
lectionis. Sermo. xliij.

Quis sicut ve-

niat ad me et bibat Johan. viij.
c. Larga est misericordia dei qui neminem
spuit: neminem adiuuare preuenit:
neminem respuit: omnes aduocat: omnes deside-
rat: omnes illum saluare delectat. Propter
rea Johannes ait: In nouissimo die magno
festiuitatis stabat christus iesus. Et ut mem-
tes audientium excitaret totus amore feruens
clamabat dicens: Si quis sitit. scilicet me toto
corde amare: veniat. scilicet currendo affec-
tibus amoris ad me fontem diuini amoris
et bibat atque rebibat et tamen bibat quod omnino inebri-
brietur. Inuitat omnes iustos et peccatores
inuitat meretrices atque lufos: inuitat deni-
que omnes. Forte se vocare magdalena pec-
catricis in templo tunc ad litteram audiuit. Pro-
pterea sicut in futura quinta feria ostenditur
ad fontem amoris sicut ovis stibunda cucur-
rit bibit et rebibit et usque ad inebrietatem perue-
nit. Forte etiam hanc inuitantem vocem publi-
canus et forsitan lufos audiuit ad litteram: atque
anxia humilitatis sui ad bibendum currendo
peruenit: Sicut Lu. xvij. ait de: Ecce fons
vius amoris: propicius esto: ecce anxia sitis

mibi potior: ecce iam sitibunda: tatarque bibit et in
 significat remansit. Venite ergo o lufiores et ceteri
 potiores ad fontem viueti aq. Oes sitientes ve-
 nite ad aq: vt dicit **Isa. lv.** Bibite et inebriamini
 charissimi: vt dicit **Lanf. v.** Oes vos vocat
 dñs nř iesus christus cū in dño p̄all. ait: Si q̄s
 sitit veniat ad me et bibat. In q̄ dño tertia re-
 ligioſitas demōſtrat q̄ inamozata vel ſitibū-
 da vocari p̄t. Pro cur' pleniori intelligētia p̄-
 ceptū d̄ hac potatōe exponam: ſicut **Deut.**
vj. c. ſcrip. ē. Diliges dñm deū tu. ex to. cor.
 tu. et ex to. ani. t. In q̄b' ſacratiffimis verbis
 tria in hac potatōe neceſſaria p̄ ordinē expō-
 nunt. Prīmū dilectiōis p̄ceptū: ibi: Diliges
 ſc̄dm dilectiōis obiectū: ibi: dñm de. tu. terti-
 um dilectiōis mod' : ibi: ex to. cor. t. et ex tota
 aia tu. et ex to. forti. tua.

Articulus. j. q̄ mādātū de di- uina dilectione dicitur maximū.

Primo inſinuat dilectiōis. i. pota-
 tionis p̄ceptū dū dicitur: Diliges. Ubi
 notādū q̄ mādātū de dilectiōe dei
 dicitur maximū mādatorū. **Uñ. Mat.**
 xxiij. cū dñs dixiſſet: Diliges dñm de. tu. ex
 to. cor. t. et ex to. a. t. et ex to. mē. t. Stati ſub-
 iūxit: Hoc ē maximū et p̄mū mādātū. Dicit
 aut' h' p̄ceptū maximū mādatorū triplici rōne
 Primo rōne excellentie. ſc̄do rōne efficacie.
 tertio rōne indeficiētie.

Dilectio dei i trib' ceteras virtutes excedit. Capitulū. j.

Primo eni de dilectiōe maximum
 mādātū ē rōne excellētie: qz excel-
 lit oēs alias virtutes p̄p̄ tria. Pri-
 mo qz ē act' nobiliſſim'. ſc̄do qz ē
 actus ſufficiētiſſim'. tertio qz ē act' ſuauiſſi-
 mus. Primo eni dilige deū est act' nobiliſſi-
 mus: qz dilectio vita ē que est actus nobiliſſi-
 me iuuētud. Et de hac vita intelligi p̄t quod
Deut. xxx. c. ſcrip. ē. Elige tibi vitā vt et tu vi-
 ues et ſemē tuū diligas dñm. **Uñ. hug. de. f.**
vi. Scio aia mea qz amor ē vita tua: p̄pterea
 q̄ caret dilectiōe vita ſp̄iali caret: qd. i. **Job.**
ij. c. teſtaf. Qui ſi diligit: manet i morte. Se-
 cūdo aut' dilige ē act' ſufficiētiſſim'. Et h' qdē
 intm q̄ de p̄ſentidie ei' virtutes accipiāt vniū-
 ſe: et de abūdātia et diuitijs ei' in ceteras co-
 pioſiſſime effluat et infūdāt. **Iuſ. qd. Rhom.**
xij. ap̄ls ait: Plenitudo ḡ legi ē dilectio. Et
i. Cor. xij. Si linguis hoīuz loq̄r et angeloz
 charitatē aut' nō habeā: fact' ſum velut es ſo-
 nans aut cymbalū tinnies. Et iterū **Gal. v.**
 fruct' ſp̄is est charitas vbi glo. ſine q̄ cete-
 re virtutes nō reputant' eſſe virtutes: qz ſicut

Greg. dicit: Nō h̄z aliqd viriditat' ram' boni
 opis ſi nō manet i radice charitat'. **Tertio. n.**
 dilige est act' ſuauiſſim'. qm̄ dilectio ita cor
 amāt' qdā indicibili delectatiōe reſp̄git q̄ ani-
 mā facit liq̄ſcē in ſeiſa. **Uñ. Lanf. v.** Aia mea
 liq̄facta ē: vt dilect' locut' ē. Et qd mirū cum
 vox illa ſit oī dulcedie plēa: ſicut explebatur
 p̄s. qm̄ ait: **Q̄. dul. ſau. me. elo. t. ſup mel ori-**
meo. Nō ſolū est illis i voce dulc' ſed tot' de-
 ſiderabilis in p̄ſona. Propterea cor amātis
 ſic v̄dicat ſibi totū vt nō libeat ei iam ampli-
 us vacare alteri q̄ ipſi dño amoz. **Uñ. Ber-**
nar. ait: Quē tu' amoz inebriat nouit qd ie-
 ſus ſapiat. Felix guſt' quē ſariat nō est vltra
 qd cupiat. Et **Diony. in de di. no. c. de amo-**
re ſic ait: Est amor dñi' extaſim faciēs et nō ſi-
 nens ſuūpſoz eē amatores ſ' amādoz. Pro-
 pter qd paulus magn' in p̄nētia dñi amoz
 ſic fac' dño ore p̄cipāſ ait ad **Gal. ij. c.** U-
 uo aut' iam nō ego: viuit dño in me chriſt' r̄āq̄
 amari viuet' vita valde diligibili. **hec Dion.**

Dilectio dei i trib' ceteris virtutib' efficacior est. Ca. ij.

Secūdo dei mādātū de diua dile-
 ctione dicitur maximū rōne efficacie:
 qz p̄ ceter' virtutib' efficac' ē in trib'
 Primo pl' roborat ſubiectū. ſc̄do
 pl' eleuat affectū. tertio pl' attingit obiectū.
 Primo eni pl' roborat ſubiectuz: qz dile-
 ctio ē ſicut cib' intrinſec': et ſicut reſectio mēd
 q̄ nō diffundit ſe exteri' ſ' penetrat interiora
 hūani cordis atqz ad intima ſe pfundat: oēs
 virtutes aie regēs interi' vt eo ſint fortiores q̄
 mag' exptunt vnite. Et h' forte ē rō illi' ver-
 bi qd p̄ſuevit cōiſ dicit. Nihil impoſſibile est
 amāti: nā veri amātes robuſtiſſime opantur
 Propterea **Jo. xiiij. c. dñs ait:** Si q̄s diligit
 me ſermo. me. ſer. i. opib' adiplebit et cōpro-
 babit. vbi **Greg. ait:** Amor dei nunq̄ ē ocio-
 ſus. Opaf eni magna ſi ē: ſi dño opari renuit
 amor nō est. Sūt etiā validiſſimi ad patiēdū
 ſicut i martyrib' patz q̄ p̄ nihilo tormēta pa-
 tiebāt. **Uñ. Bern. ait:** Abāq̄ vis p̄ſus amo-
 ris aias martyriū rapuerat q̄ ita tormēta cor-
 poz p̄tēne valuerūt. Sc̄do dilectio pl' ele-
 uat affectū q̄ licet ſit recurū p̄ naturā: obliga-
 tus p̄ culpā ſp̄ q̄tū est de ſe ad inferiora deſe-
 ctif et dilabit ad terrena. S; dilectio dei cum
 ſit ad ſupiora ſp̄ erigit ad ſupna. Propterea
 q̄ diligūt nihil q̄rūt niſi deū. **Unde Lanf. ij.**
 ſpōſa inq̄r: Nū quē diligit aia mea vidisti?
 Nā cū ad votū ſpōſe q̄reni dilectū in lectulo
 ſuo p̄ noctes ſe dilect' nō p̄mittēt inueniri vt
 mag' in ea deſideriū creſceret et ei' p̄baref af-
 ſectus et negociū exerceret amoris. **Impati-**

Fe. ij. p^o. do. de pas. in. xl. de māda. diuini. dilec.

ens de dilecti absentia et sepl^o p^otinē nō valens prupit exteri^o i clamore di. **Nū** quē diligit aīa mea vidisti? **Sic** et **Jo. xx.** **Abagdalena** q̄ circa sepulcrū querebat dilectūz amoris ei^o igne succēsa cūctis recedētib^o nō recedebat: di. illud **Canf. v.** **Adiuro** vos filie hierusalē si inuentiretis dilectū meū vt anūcieis ei q^o amore lāgueo. **Jo. lingueas. co. pte.** iesu christo imo redēptore. **Te. re.** nō sento el suo decore tuta q̄ta delicato. **Tertio** dilectio pl^o attringit obiectū: qm̄ cū reliq̄ x̄tutes viuāt suis obiectis s^z spē h̄ aut viuit fm̄ rē: q^o vt scribit. **i. Coz. vi.** **Qui** adhēt deo vn^o spūs est. **Adhesio** aut sit p dilectionē que ē x̄tus vnens coherētia vehemētī et indissolubili cordis adhesiōe. **Propterea** **Canf. iij.** ait sponsa **Inueni** quē diligit aīa mea: tenui euz nec dimittā. **Et iter** in psona ei^o **Bern.** inq^o: **Se** q̄r q̄cūq^o ieris m̄ mibi tolli si poteris iesus laus n̄ri generis cū meuz cor abstuleris. **Et hoc** q^o ap̄ls **Rho. viij.** ait: **Quis** nos sepabit a charitate christi: triblacio an angustia: an psecutio an fames: an nuditas: an piculū: an gladi^o? **Et seq̄t.** **Tert^o** sum q^o nec mors nec vita nec angeli nec pncipar^o nec x̄tutes nec instantia nec futura nec fortitudo nec altitudo nec p̄fundū nec creatura aliq̄ poterit nos separe a charitate dī: q̄ est i christo iesu dño n̄ro glorioso et benedicto.

Qz in regno celoz dilectio dei ceteris v̄tutib^o pmanētior est in tribus. **Capitulū. iij.**

Tertio d^o mādatū de dīna dilectio ne maximū rōne indeficiētie: quia deficientib^o q̄si ceteris v̄tutib^o sola dilectio remanebit in patria. **Et** maxie q̄ ad tria. **Primo** q̄ ad habitū. sc̄do q̄tū ad actum tertio q̄tū ad modū. **Primo** enī dilectio dei q̄tū ad habitū ppetua remanebit. **Cl̄. i.** **Corinth.** xij. **Charitas** nunq̄ excidit: neq^o. s. in p̄nti seculo neq^o in futuro. **Nā** h̄ incipit sed illic p̄fici. **Propterea** **Esa. xxxj. c.** scrip. ē. **U**it dñs cui^o ignis i sion: et camin^o ei^o in hierusalē. **Nā** si credēdo et sp̄ado diligim^o deuz quē nō videm^o: nec tenem^o q̄to forū amabim^o eū quē facie ad facie cogscem^o et possidebim^o in eternū. **Hui^o** aut charitatis i sion p̄sentis vite ignis ē: s̄ i hierusalē supne patrie fornax ē. **Rō** durabilitatis diuini amoris est q^o cū dilectio fm̄ **Aug.** sit vita amātē copulāf cū amato vt maxie copulabimur deo maxia ē h̄ copula. **Hec** aut erit i patria qm̄ sicut ap̄ls ait. **i. Coz. xv.** **De^o** erit oīa i oīb^o. s. gloriois. **Sc̄do** remanebit dilectio dei i patria p̄tinua

q̄tū ad actū. qm̄ affect^o n̄r tūc sine interruptiōe amoris indefinētis feret in deū: sic nec erit amoris interruptio illi^o ad nos. **Et** h̄ ipse sine motu affectiōis amet nos: tñ cū affectiōne amabim^o incessant^o et p̄tinue sine momentū affectiōis amabim^o eū. **Cl̄. Canf. vij.** **Ego** dilecto meo et ad me p̄sio eius. **Et** iō **Bern.** ait: **Tua** iesu dilectō q̄ta mētis restituro: replēt si ne fastidio: dās famē d̄siderio. **Tertio** remanebit i patria p̄tinua dei dilectio p̄fecta q̄tū ad modū. **Modus** aut hui^o p̄cepti fm̄ **Aug.** in hac vita impleri nō p̄r. **Hui^o** rō est: **Primo** ex pte cognitiōis. sc̄do ex pte affectiōis. **Ex** pte q̄dē cognitiōis qm̄ cū nihil diligat nisi cognitū: sicut nō nisi ex pte cogscim^o ita nō nisi ex pte diligim^o. **Sicut** di. mgf in. **iij. sen. di. xxxvij.** **Sc̄do** ex pte affectiōis qm̄ q̄diu i hac mortali vita sum^o lex fomitis repuḡt legi sp̄iritus vt nō ex toto ferat in deum.

Articulus. ij. rō triplex quare mādatū de diuina dilectione seruari debet.

Secūdo pncipalit^o ofidit dilectiōis seu potandis obiectū: cū d^o: dñm deū tuū. **Ex** q̄b^o elici p̄t triplex rō quare h̄ mādatū debeat seruari. **Prima** ē punitiōis: ibi: dñm. sc̄da ē spes retributiōis: ibi: deū. **tertia** ē vtilitas impletiōis: ibi: tuū.

Qz timēdus ē dñs p̄pter tria **Capitulū. j.**

Prima rō est timor p̄nititiōis: q^o dñs est delinq̄ntes p̄ire ne p̄ impunitē trāsgressiōnis exēplar ceteri puocent ad noxā. **Propterea** de dño p̄s. ait: **Deus** vltionū dñs. **Esa. xlvij.** **U**ltionē capiā et non resistet mibi hō. **Et iterū** **Mat. j.** **De^o** emulatoz et vlciscēs dñs: vlciscēs dñs et h̄is furozē: vlciscēs dñs in hostes suos. vbi exp̄mit triplex vlciscēdi verbū. **Primū** vt vindictā timeam^o sicut i p̄sona hui^o timētis **Abachuc. iij.** dicebat: **Audi** ui et p̄turbar^o ē veni me^o. **Sc̄dm** vt de vindicta dñi nō dubitem^o. vt **Deut. xxxij. d^o**: **Reddam** vltionē hostib^o meis et his q̄ oderūt me retribuā. **Tertū** vt vindictā nob̄ nō vsurpemus. **De** q̄ **Deut. xxxij.** vbi fm̄ **Nicol. de ly.** translatio n̄ra h^z: mea ē vltio et ego retribuā eis i tpe. **Hec** **Nico. de ly.** sup eplā ad **Rho. c. xij.** **A**hibi vindictā et ego retribuā. **Et iterū** **Deut. v.** **Ego** sum dñs de^o tu^o: d̄s emulatoz et reddēs iniquitatē patrū in filios. **Timor** autēz q̄ in hac p̄sideratiōe generat in aīaz amorem gignit. **Eccl. xxv. c.** scrip. est. **Timor** dñi

mitiū est dilectiōis. Propt̄ tria enī timēdus ē deus. Primo qz est infallibil. sc̄do qz ē inflexibilis. tertio qz est infugibil. Primo enī timēdus est qz est infallibil. Quis enī pōt ei⁹ fallere sapiam cū sit inextinguibile lumē ei⁹: vt dicit̄ Sap. vii. **36** vt dicit̄ Esa. xxix. pibit enī sapientia a sapientib⁹ ei⁹. s. in iudicio. qm̄ vt dicit̄ Job. xij. ipse nouit ⁊ decipiētē ⁊ etiā eū q̄ decipitur. Sc̄do qz ipse inflexibilis est. Quis enī pōt eius flectere iusticiā? **Uñ** Proū. vi. scri. ē zelus ⁊ furor iri. i. christi nō parceret in die vindicte: nec acq̄scent cuiusq̄ p̄cib⁹: nec recipiet p̄ redēptiōe dona plurima. Tertio quia infugibilis. Quis enī pōt ei⁹ fugē vindiciā cum nullū malū ab eo sit impunitū: ⁊ ipse oipotens sit ad puniendū. **Uñ** Mat. iij. Job. bap. ad pseuerātes in p̄cis ait: Quis vobis mōstrabit fugē a ventura ira. s. iudicis p̄urbati? **Et** Job. ix. c. Deus cui⁹ ire nemo resistere potest.

Tria sperare debēt diligētes deū: que ab illo p̄missa sunt.

Capitulum. ij.

S Ecūda ratio est spes retributiōis quā subdit: cum dicit̄ deū cuius ē p̄missa fidelit̄ ⁊ stabilit̄ obseruare **Uñ** **Rū.** xxij. Non ē deus vt hō vt mētiat: nec vt filius hoīs vt mutet. Propterea sollicit̄ ⁊ discrete p̄sandum est: qz d̄s tria p̄misit diligentib⁹ se. Primo videlicet amotionē oīuz maloz. sc̄do associatiōē oīum sc̄toz. tertio impletiōē oīum desiderioz. Primo enī p̄misit amotionē oīuz maloz. **Uñ** **Apoē.** vii. **Nō** esuriēt neqz sitient ampli⁹: nec cadet sup illos sol. s. in tremēdo iudicio. **Et** seq̄t̄: **Et** absterget d̄s oēs lachrymā ab oculis eoz. **Absterget** inq̄ ab illis q̄s gaudij ⁊ felicitatis sue securos reddz. **36** **Jo.** x. dicit̄ d̄s de ouib⁹ suis. **Oues** mee vocē meā audiunt. **Et** post: **Ego** vitā eternā do eis: ⁊ nō pibūt in eternū nec eas rapiet q̄sq̄ de māu mea. Sc̄do p̄misit associatiōē oīuz sc̄toz: quā p̄missionē cōsiderās pp̄ba exultando dicebat ps. cxxxij. **Ecce** q̄ bonū ⁊ q̄ iocū. ha. fra. in vnū. Tertio p̄misit impletiōē oīuz desiderioz in se ipso q̄ fons est ⁊ finis oīuz bonoz: t̄m̄q̄ ē bonum q̄ excedit oēs petitiōē: oē desideriu⁹ oēs estimatiōē: ⁊ nos tāto bono dignos reputat si diligam⁹ super omia ⁊ pp̄ se. **Uñ** ad **Ayūm.** j. In spe vite eterne quā repromisit deus q̄ nō mentit̄. **Et** Esa. lxvi. dicit̄: **Gaudete** cū ea vniūsi q̄ lugebat̄ vt ⁊ sugcat̄ ⁊ repleat̄ mini ab yberib⁹ p̄solatiōis ei⁹ vt mulgeat̄ et

delitijs affluatis ab oimoda gloria eius.

De triplici vtilitate quā aīa cōsequit̄ in celis ex diuina dilectione. Capitulum. iij.

Tertia d̄o est vtilitas impletiōis q̄ addit̄ cum dicit̄ tuū. **Qd** vtiqz est possessiuū p̄nomē p̄ qd̄ apre significat̄ qz deus seipsum dabit in possessiuū p̄miū glorie sempit̄ne his q̄ diligūt euz. Propterea **Sc̄n.** xv. d̄s ait: **Nō**li timere abzaaz ego p̄tector tuus sum: ⁊ merces tua maḡ nimis. **Qd** exponēs **Aug.** ait: **D̄s** oīno me non satiaret nisi seipsum p̄mitteret. **D̄ne** p̄misisti oīa bona si amē te: da te solū ⁊ sufficit̄ mihi. **Oculus** nō vidit de⁹ absqz te que p̄parasti diligētib⁹. **Et** qd̄ est illud **Pax** pax sp̄x vel sup pacē indeficiēs exultatio: flumē leticie: torrens voluptat̄ dine. **Et** qd̄ dicimus fide nō attingit̄: spe non cōp̄hēdit̄: charitate nō capit̄: desideriaz vota trāsgredit̄ acq̄ri pōt estimari nō pōt. In trib⁹ enī p̄sistit vtilitas ista. Primo in dei vissione. sc̄do i dei possessione. tertio in dei dilectiōe. Primo enī vī debim⁹ eū sicut est: vt. j. **Jo.** iij. dicit̄. Sc̄do possidebim⁹ certe: p̄pterea nos hortat̄ ap̄lus. j. **Loz.** ix. d. **Sic** currite vt cōp̄hendat̄. Tertio diligem⁹ p̄fecte. **Uñ** **Job.** xxij. c. ait: **Tūc** sup oipotentiē delitijs affluēs. **Sz** de his latius in sermo. lxij. ar. iij. agendū est.

Articulus. iij. qz deus dulciter prudēter ⁊ fortiter amari d̄s.

Tertio oñd̄it̄ dilectiōis seu potationis modus cū dicit̄ ex toto corde tuo et ex to. ani. t. ⁊ ex to. forti. t. qz. s. tria d̄z ex corde n̄fo h̄re amor noster ad deū vt sit q̄si triplex fons vini amor **Uñ** **Rich.** sup canf. **Et** h̄ idem **Bern.** **Disce** xp̄iane a christo amare christuz. **Ama** dulcis: ama prudēt: ama fortis: dulcis ne allectus: prudēt ne decept⁹: fortis ne dep̄ssus ab amore d̄ni reūtaris. Primo enī d̄z eē dulc. secūdo prudēs. tertio fortis. **Et** h̄ triplici bibēdi modo anima tota inebriat̄.

Qz ex consideratiōe triū dulcescit i anima amor dei. Cap. j.

Primo d̄z eē amor dulcis hoc ē diligere deum ex toto corde. **Et** ad hanc dulcedinē p̄nt trahē aīaz nōstram tres p̄sideratiōes. Prima in dulgentie. sc̄da gr̄e. tertia glorie. Primo p̄siderada est indulgētia: qz sepe imo sepi⁹ dimi

Fe. ij. p^o dñicā de pas. i. xl. de manda. diui. di.

fit dñs peccatorū n^oz magnitudinē z turpitudinē. hinc ps. cxliij. ait: **S**uavis dñs vniuersis z misera: ides eius sup oīa opera eius. **E**t idem dicit. ps. cxvij. **M**isericordia domini plena est terra. **I**te etiā Lu. vij. **D**imissa sunt ei peccata multa: quā dilexit multum. **S**cdo considerāda est gratia. s. bñficioz tpaliū et spūalium que deus ptulit z confert z inuenobis: z omnia tpalia sicut ps. ait ad dñm ps. cxliij. **M**emorā abūdātie suauitāt tue eructabūt z iusticia tua exultabūt. **T**ertio psideranda ē gloria hoc ē gloriosum regnū celoz de quo ad dñm pp̄ba ait ps. cxliij. **R**egnū tuū regnū oīum seculoz. **I**nde enī dabitur nobis triplex gloria. s. substāialis: p̄substāntialis: z accidētalis. **G**loria enī substāntialis cōsistit in p̄mio anime sicut in p̄cedenti. c. dictū est. **G**loria p̄substāntialis p̄sistit in p̄mio corpis qd̄ ornabit luciditate impassibilitate subtilitate z agilitate. **N**az erunt corpa nostra tāq̄ sol qui has quattuor p̄ditōes seu dotes ī se p̄tinere apparēt. **U**nde dñs Mat. xij. **S**ulgebunt iusti sicut sol in regno patris eozum. **G**loria x̄o accidētalis p̄sistit in gaudio qd̄ de pp̄rio z cōmuni actiuo z passiuo amozē inf beatos eternalit̄ generat. de quibus oib^o la-rius agetur in sermone. lxij.

Quod triplici prudentia indiget qui concupiscit diligere deum.

Capitulum. ij.

Secūdo dz amor eē prudēs qd̄ est diligere deū ex tota aīa. **I**n tribus enī amor debet esse prudēs quasi tres prudentie sint necessarie in amore. **P**rima videlicet insidias p̄uidere. sc̄da insidias cuitare. tertia est in his strenue pseuerare. **P**rima prudentia est insidias p̄uidere quas nobis preparāt aduersarij nostri demones scilicet caro z mūdus. **E**t hoc videlz per p̄cupiscentiā carnis: per p̄cupiscentiā oculoꝝ: et per superbiam vite nobis laqueos innūos tendentes. **U**nde ps. cxlj. **I**n via hac q̄ ambulabā absco. supbi laq̄. mihi. **E**t. ij. **L**oz. ij. **E**t non circūueniamī a sathana: non enim ignoram^o cogitatiōes eius. **E**t **L**anē. vij. **H**aus tuus. id est. discretio sicut turris libani. **T**urris custodia est: libanus candor interpretatur: h̄ ē custodia mūdicie z candoris que respicit p̄tra damascū. id est. contra insidias diaboli. **D**amascus enī potus sanguis interpretatur. **E**t significat diaboli qui semp sanguinē. id est. carnalem z mūdiale delectationem ī p̄cōrib^o optat. **U**nde in sicharijs seu

stregis imittit s̄tibundā rabiez bibendi sanguinem p̄uoz qd̄ z se facere credūt licz minime verum sit sicut sacriū p̄ciliū attestat. xx. vj. q. v. c. epi eoz. **I**deo diabolus z tales demoniai merito affilant̄ drachoni qui multū hūanū sanguinē s̄tit. **E**t hic est dracho a nobis illudēdus. **D**e quo p̄pheta ait ps. ciiij. **D**raco iste quem formasti ad illudēdū ei. **S**c̄cunda prudentia est insidias. s. que iam p̄iū se sūt cuitare vel p̄cauere. **U**nde **P**rouerb. xx. **R**ex. id est. intellectus rōnalis qui sedet ī solio iudicij. id est. qui trāquille z lumine p̄spicit varios tēptatores: dissipat esse malum intuitu suo. id est. per rationem oēs temptaciones a quibus cuncta oriunt̄ mala supat et effugat. **E**t. e. c. **S**alomon ait: **D**issipat impios. id est. malos motus: rex sapiens. id est. ratio mentis illuminata p̄ prudentiā circūspētā. **T**ertia prudentia est in duobus p̄dictis strenue pseuerare. **U**nde **S**ap. viij. c. **S**apientia vincit maliciā: attingit a fine vsq̄ ad finem fortiter z disponit oīa suauiter.

Quod triplici fortitudine indiget amor dei. **Cap. iij.**

Tertio debet esse amor fortis: z h̄ ē diligere deum ex tota fortitudine. **T**riplex enī fortitudo necessaria ē ad deū diligendū. **P**rima que expellat timorem. sc̄da que expellat laborē z dolorē. tertia que expellat pudorē. **P**rima autē fortitudo que vincat z expellat timorē. scilicet mundi mortis z inferni. **J**ob. iij. **C**haritas foras mittit timorem. **E**t ps. xxvj. **D**ñs illuminatio mea: z salus mea quem timebo. **D**ñs prote. vi. mee: a quo trepi. **S**i p̄sistant aduersus me castra: non time. cor meum. **E**t **J**ob. xvij. c. ad dñm in hmōi p̄sona ait: **D**one me iuxta te z cuiusius manus pugnet p̄tra me. **S**c̄cūda fortitudo que vincat z appetat laborem z dolorē. scilicet corporis mentis z mori: exemplo p̄phete qui de se ait ps. xxxvij. **E**go autem in flagella paratus sum. **E**t **J**ob. vi. **Q**uis det vt veniat peritio mea z qd̄ expecto tribuat mihi deus: z qui cepit ipse me p̄terat soluat manū suam z succidat me? **E**t hoc mihi sit p̄solatio vt affligens me dolore nō parcat nec p̄tradicam sermōib^o sanctis. **E**t **L**anē. vlt. **F**ortis est vt mors dilectio dura sicut infernus emulatio: lampades eius lampades ignis atq̄ flammārū. **A**que multe nō potuerūt extiguē charitatē. **T**ertia fortitudo que vincat z excellat seu non fugiat pudorē. **U**nde h̄ ps. ait: **P**rop̄ te sustinui opprobriū: ope-

rui p̄fusio faciē meā. Uide igit̄ aia mea hu-
ius dilectiōis seu potatiōis p̄ceptū obiectū
et modū. Et p̄sidera p̄ceptū q̄d est honestuz
obiectū q̄d est delectabilez dulce: et moduz q̄
vtilis p̄hibet. Et bibe de h̄ dulcedis fonte: ita
rumq; bibe q̄ in p̄siti inebrieris p̄ gr̄am et i fu-
turo p̄ gloriā. Q̄d nobis largiri dignet̄ ipse
fons vite q̄ ad bibēdū nos vocat dñs iesus
christ̄ q̄ cū p̄fe et sp̄sctō vi. et re. i se. se. Amē

**Feria. iij. post dñicā de passio-
ne cōtra mudanas vanitates et
pompas. Sermo. xliij.**

Manifesta teip̄

m sum mūdo Jo. viij. Mira q̄dē
est puq̄ in p̄siti pegrinatione vt
quēdamodū a sup̄is sicut i p̄siti
sermōe patet vocamur et inuitamur ad amo-
rē: sic ab inferis incitemur ad amorē mūdi.
Sp̄s q̄dē ex desiderio naturalisupiora ap-
petit: caro v̄o ad inferiora trahit: sicut Pro-
uerb. xxv. scrip. ē. Celū sursum et terra deor-
sum. Celū. i. zelat̄ sp̄s sursum. s. tēdit: et ter-
ra. i. caro de terra facta deorsum ruit. Sp̄m
iuuat̄ supiores: carnē v̄o inferiores. Sp̄i-
tū iuuat̄ viri sancti: carnē v̄o carnales amici
et p̄pinq̄. Caro ad carnalia carnē trahit: spi-
ritus ad sp̄salia mētē rapit. Hinc Mat. xvj.
c. dñs ait: Sp̄s q̄dē p̄mpt̄ ē caro aut̄ infir-
ma. Et ad Gal. v. c. ap̄ls ait: Caro p̄cu. adū.
spi. et spi. adū. car. Hec enī sib̄ynuicē aduer-
sant̄: videte q̄ta carnali et mūdiali affectio-
ne ad mūdialia trahē conabant̄ sui p̄sangu-
nei ipsū filiū dei christū cū dicūt: Manifesta
teip̄. mū. i. fac opa tua in manifesto vt sic
possit tua magnificētia nota fieri vniūso mū-
do. Mūdiani erant mūdiana diligebant et ad
mūdianā gloriā inducebāt. De his p̄similib̄
tor̄ replet̄ ē mūd̄. Seculū ad secularia tra-
hit: vix in h̄ inuenit̄ amic̄ fidelis: vix p̄san-
guineus: vix p̄fessor vel p̄siliari fidus. His
malis t̄pib̄ oēs et maxie p̄sanguinei p̄ximo
dicūt: Manifesta teip̄sum mūdo. i. q̄re fast̄
sectare p̄opas: dilata glorie tue famā vt veri-
ficetur q̄d Mat. x. c. scrip. ē. Inimici hoīs do-
mestici eius. Et in h̄ q̄rta religiositas q̄ osten-
tata d̄r demōstrat q̄ oēs carnales amici et p̄-
pinq̄ insup et filios suos parētes ad mūdianas
fastus incitat̄ et inuitat̄. S; viri docti et iusti h̄
despiciētes alios a p̄ceptū taliū p̄silijs et do-
cumētis inducūt: intelligētes inq̄tū dei odi-
um p̄cipit̄ talias vanas mētes: sicut ps. te-
stat̄ di. Odisti seruātes vanitates supuacue
Q̄d pōt eē aliud thema. In q̄b̄ sacratissimis
verb̄ ostēdit̄ triplex odiū dei p̄ triplicē pō-

parū et vanitatū culpā. Primū odiū est p̄tra
mūdanas curiositates: ibi: odisti obseruātes
id est curiosos inuētores vel sectatores. scōz
p̄ mūdanas vanitates: ibi: vanitates. tertiu
p̄ mūdanas supfluitates. ibi. supuacue. i. su-
perflue.

Articulus prim̄ cōtra tres cu- riositates quas dñs odit.

primū odiū est dei p̄ mūdanas cu-
riositates. Jo p̄p̄ha ait: Odisti ob-
seruātes. Nō enī de q̄cūq; pctō h̄
scriptū est: licet oē pctm̄ sit odium
dei. Grauior vtiq; culpa ē de qua sic scriptu-
ra h̄ testat̄ ad dñz d. Odisti obser. vani. Ob-
seruare q̄dē in malū sumptū: nihil aliud est
q̄ cū solerti et vigilāti attētiōe vel intētiōe va-
nitatib̄ inseruire: sicut ecōtra in bonum ad
Ph. il. iij. ap̄ls ait: Imitatores mei estote et ob-
seruate eos q̄ ita ambulāt sicut habet̄ formā
n̄ram. Sumit̄ aut̄ hic in malū cū d̄r: Odie-
tu odisti oēs obseruātes vanitates. Tres q̄-
dem in viris et mulierib̄ circa ornat̄ curiosi-
tates obseruate sunt ab eis q̄s dñs odit. Pri-
ma ē curiositas i materia. scōa in forma. ter-
tia in diligentia.

De triplici prudētia qua ho- mo discrete iudicare pōt que or- namēta cōueniāt h̄m statum suū Capitulum. j.

prima curiositas ē in materia cuz
scz in vestib̄ est p̄ciositas maḡ: qz
sunt serice vel deaurate vel d̄ scar-
lato nec talia cōpetūt statui vel p̄sone. Sed
pleriq; allegāt i h̄mōi p̄suetudies p̄fiaz ne-
sciētes distinguē int̄ p̄suetudinē et abulum.
Uñ p̄ clariozi intelligētia oīuz q̄ dici p̄nt cir-
ca materiā istā et curiositatē et vanitatē et sup-
fluitatē atq; oīum p̄similiū. Notādū est q̄ nō
lūt recte discernē et iuste iudicare in materia
ista. Et qñ talia sint p̄suerudo siue corrupte-
la atq; abusus: aut qñ in talib̄ sit culpa mor-
talis vel non mortalis añ oculos mentis sue
ponat tria. q. tria specta ad coḡscēdū lucidaz
veritatē p̄ prudētie lumē. Primū speculum
oñdat p̄teritū. scōm oñdat p̄s. tertiu v̄o de
mōstret futurū. Primū speculū demōstrat p̄-
teritū. Et i h̄ respiciat pctōz van̄ p̄fessor fid̄
et p̄dicator ver̄. Et videat si talia indumēta
et p̄ciosi ornat̄ sint de illicite acq̄sitis et de san-
guine pauperū. Ac p̄ malos p̄ct̄ rapias vsu-
ras furta simonias et p̄similia mala. Tal̄ vestī
inq̄ est illa vestī leprosa q̄ Leuit. xij. p̄crema-
ri iubet. Et Esa. ix. c. scri. ē. Vestimētū admi-

Fe. iij. p^o dñicā de pas. in .xl. cōtra mūda. va.

rtū sanguie pcti erit i cōbustionē ⁊ cib^o ignis inferni. Audite o vos q ferti āplas manicas et p̄ciosas vestes de illicitis illicite acq̄sitis. Ad quēlibz talē h̄iere. ij. c. ait: In alis tuis inuētus ē sanguis aīaz paup̄ez. Hec ē vellī cocinea q̄ illusus ē ch̄usī^o. Hec a mysterio vacat qd̄ Lu. xvj. de dānato diuīte scrip̄. ē q̄ indue bat purpura ⁊ bysso. Purpura in q̄s q̄ sanguine solz tingi q̄ forte d̄ sanguie paup̄ez sc̄ta erat ⁊ d̄ impio lucro. Sc̄m speculuz oñdat tps p̄ns. i. si talia p̄ciosā vel curiosāz vana cōueniāt statui p̄sone q̄ vtiū ill. Naz sic. j. Coz. xv. ap̄ls ait: Stella a stella differt i claritate. Sic vtiqz q̄ vni p̄cēt alteri neq̄q̄. nec ex supbia ⁊ falsa estimatiōe se respiciat vel decipiat q̄sqz: qz d̄s si irridet talit: qz deceptus decipit chariorē amicū quē h̄re possit i mūdo. i. seipsum. Hec dicat h̄ req̄rīt stat^o me^o si de impie acq̄sīt fact^o ē diues ⁊ potēs: qz tal^o nō stat^o s̄ pot^o casus dicēd^o ē. Atqz talē p̄ p̄pham increpat d̄s d. ps. lj. Quid gl̄iar^o i malicia qui po. el i iniq. Ex tali nēpe estimatiōe q̄ q̄sqz se reputat nobiliorē ⁊ digniorē alijs se ⁊ vxorē et filios i p̄p̄is extollit vt i talib^o nullus sit termin^o: nullus finis nisi quē expēdēdi impossibilitas ipsa cogit: imo q̄ demētī^o ē qd̄a p̄ se et vxore sua ⁊ filijs p̄ciosis vestimētī adornādis dispēdiū vltimū dom^o mutuū denarios accipiāt ad vsurā. Et in h̄ apte apparet q̄ excedūt statū suū. Tertiuū speculū respiciēs ad futurū est p̄siderare ad q̄s futuras expēsas et p̄seq̄ns ad q̄ mala lucra taz p̄ciosā ornamēta ⁊ vestes inducāt: imo q̄si necessario cōgūt talia faciētes ferētēs atqz tenētēs: qz sic ps. testat: Abyssus abyssum iuocat. ps. xlj. Abyssus malarū expēsarū inuocat abyssum maloz lucroz. Oportebit nāqz cuz instabili atqz variabili mūdo vestiuū ⁊ ornatuū atqz ceterarū vanitatū p̄suetudies varie mutare ad vere destruere cūrdāno v̄dē ⁊ cū peūteseclo p̄ iniusta lucra atqz rapias aīaz suā. q. ex necessitate i barat^o et ne dānatiōis p̄cipitare. O infelix stulticia mūdanoz. O ceca amētia vanitatū. O incōsiderata demētia p̄p̄ h̄ peūtiū aīaz: int̄ q̄s vrinā vtiū ⁊ itez vrinā pleriqz nō sint p̄cipites p̄fessores ⁊ alij iḡrant vel carnalit̄ p̄sulētēs ⁊ p̄dicātes nō intelligētēs: nec aliq̄ eoz intelligē volētēs q̄ intelligūt mulieres d̄ mulieruz ornatu iocalib^o atqz vestitu. Cū dicūt q̄ licet mulieri se ornare vt placeat viro suo ⁊ tanq̄ impudētēs nō p̄siderāt nec recte p̄derāt p̄dicta tria: d̄ talib^o dñs Abat. xv. c. ait: Ceci sunt ⁊ duces cecoz. Cecus si ceo ducatur p̄stet abo i foueam cadūt. Hec tria specula p̄siderās illuminat^o ap̄ls. j. Timoth. ij. c. ait: Volo mulieres ornare se i habitu ho-

nesto cū verecūdiar sobrietate ornātes: non in tortis crinib^o aut auro aut margarit̄ aut veste p̄ciosā: s̄ quā decet mulieres p̄nietētē pietatē p̄ bona opa. Cōsidera diligēt qd̄ s̄ specula tria p̄hibeat et qd̄ p̄cedat. Et De. in j. cano. c. iij. h̄ eodē lumie illustrat^o ait: Abulieres subdite sint viri suis. Et seq̄t: Quoz nō sint extrinsec^o capillatura aut circūdario auri aut iduūti vestimētōz cult^o s̄ q̄ ē absco dit^o hō cordis ⁊ incorruptibilitate modesti ⁊ q̄eti spūs. Sup quē locū Cybanus i glo. ait: Femine serico ⁊ purpura induite nō p̄nt xp̄z inducere. Auro aut margarit̄ aut monilib^o exornate ornāmēta cordis ⁊ corpis p̄didit. Quoz oia dicta sunt ad tria p̄dicta specula referēda ⁊ cū mag^o aiadūsiōe p̄san da ⁊ sp̄ialit̄ nō carnalit̄ noianda ne sub pallio p̄suetudis corruptela sumat^o ⁊ abusio obtineat p̄ncipatū

De varijs abusiōib^o curiositatus vanarū. Cap. ij.

Secūda ē curiositas forme q̄ nō cōuenit honestati ⁊ statui talia defērentis. Sicut hodie sūt giornee q̄ sunt habitus p̄p̄e militares: nec sine mortali culpa p̄uenit mulierib^o p̄hibēte dño Deut. xxij. Nō inducēt mulier veste virili. Et iterū xxx. di. c. si q̄ mulier: vbi sc̄p̄. ē. Si q̄ mulier suo p̄posito. i. malo vtile iudicās vt virili veste vta^o ⁊ p̄p̄ h̄ viri habitū sumat alias mutet anathema sit. De aut̄ giornee nō tm̄ sunt viriles vestes s̄ stipēdiarioz ⁊ meretricū corū: imo q̄buslibz meretricib^o sunt inhoneste nec p̄ueniūt etiā statui mercatoz ⁊ moraliaz ciuū cū sint vestes sacco mānoz ⁊ armigeroz. De incisur̄ aut̄ ⁊ trap̄ tā imoderat̄ ⁊ magis tātarū expēsarū p̄ciosoz p̄anoz cū de p̄ciosiorib^o p̄anis h̄ar: sicut moderno tpe cur rūt saluo meliori p̄silio sentiendum credo q̄ mortalit̄ peccēt ⁊ illas faciētes portātes ⁊ p̄hibere valētēs cū ibi māifesta appareat p̄ditioz destructio tātoz p̄ciosoz p̄anoz atqz dānosa p̄digalitas ⁊ curiositas vana. Nā null^o absqz q̄ui culpa possit i ignē p̄icē duo vel q̄ tuoz vel. viij. vel. xij. brachia p̄ani p̄ciosi s̄ p̄ prius eēt ⁊ su^o cū sint vtilia ⁊ cōmoda: ⁊ qd̄a modo q̄sqz necessaria humane vite: multoz sint indigētēs ⁊ paupes q̄b^o talis p̄an^o vel eius valor necessari^o eēt. Cū. xlvij. di. c. sicut i si. Amb. ait: Mudoz indumētū ē qd̄ tu recludis: miseroz ē redēptio ⁊ absolutio pecunia q̄ tu i terra s̄odis. Tātoz te ⁊ scias iuadē bona q̄ris possis p̄stare qd̄ nos: q̄ptomagi displicet deo ⁊ gūiozē ioffensa tm̄ p̄anū tot inutilibus incisur̄ p̄ringē ⁊ oīno inurū reddē nisi q̄ valz ad offensas dei multiplicādas cuz

pūtat ad vāitates et la'ciuitas ad corruptio-
nē et scādaliū alioꝝ. Et si phibuit dñs Jobel.
ij. c. Scindite corda v̄ra et nō vestimēta v̄ra:
q̄ illa hypocritalis scissura vestiū in veteri te-
stamēto culpa erat: q̄stomaḡ i nouo phibet
dño iure. Hec multiplicata abusio que nō ad
modicū tps sicut illa s̄ p̄tinue nō illa cū tanta
corruptiōe la'ciuarū et multarū aliarū culpa
rū. d̄ qb̄. j. dicef sic ista. Mā cū tāto dispēdio
vul rei sic h̄ fiebāt. Cōsimilis abusio et defor-
mitas ioleuit i manū suffulū: vario at̄ syndo-
ne p̄ciosa qb̄ alis nō ad supos̄ ad inferos
gētes volāt. Quid etiaz dicem̄ d̄ fastidioso
opprobrio caudaz q̄s tm̄ dilatauit diabol' p̄
italiā tpe meo vt neq̄ vilissima muliercula tā
fir q̄ nō erubescat̄ absq̄ cauda incedat. de
q̄ tpe mellin' p̄phauit di. Mulieres incessu
serpētes fiēt: et ois gressus earū supbia reple-
bit. Renouabunt castra veneri nec cessabūt
sagitte cupidinis. De qb̄ caudis credo q̄ oēs
et portātes et portari faciētes atq̄ nō impe-
dientes si ad eos p̄tineat mortaliē peccēt nisi
forte excusaret eos altitudo star' sui: sic forsi-
tan excusant̄ vxores magrū dñoz et p̄ncipuz
atq̄ p̄ se q̄ns et maioꝝ. S̄ d̄ his caudis lati'
dicem̄. j. Cōsimilē etiā abusio ioleuit vt oi-
tertio die aliq̄ noua vanitas et vana nouitas
a mūdana spurcicia repiat̄ in vestib' i caligi-
nā caputū et alijs vestiturū vel vestimentū vt
iā apte verificet̄ qd̄ p̄ p̄pham dñs ait ps̄. lxxx
Dimisi eos s̄m desideria cordis eoz: ibunt i
adinuētiōib' suis. In talib' aut̄ adinuētiō-
nib' felix putat̄ q̄ maiorē ac bestialiorē adin-
uenerit vāitatē q̄ oia ap̄tissimū signū sunt q̄
sapiētissim' medic' dñs iesus christ' de taliū
infirmirate diffidit euz s̄m desideria sua eos
dimittat. S̄ veniet v̄iet veniet inq̄s in p̄nti-
tpe tps: cū verificabit̄ qd̄ dñs p̄ Sopho. c. j.
minat̄ di. Visitabo sup p̄ncipes et sup filios
regū et sup oēs q̄ induti sūt veste peregrina.
Que enī sūt hmōi nouitates et tā curiose ad-
inuētiōes et vāitates nisi qdā euisceratio et
vomit' carnalis et mūdā affect' q̄ his cor-
ruptū t̄pib' i hoib' ioleuit: dicēte dño Mat.
xij. Balus hō d̄ malo thesauro cordis sui. p̄-
fert mala. Scdm enī q̄ vanū et carnale ē cor-
sic est in corporis amictu profert thesauros
vanitatis. Mā plerūq̄ hoies estimāt d̄ signū
fiḡta: d̄ circulo tabnāz d̄ siḡ furū estimāt furē
Heretic' habit' signū est meretricij act': si-
cut habit' monial' monialē oñdu et sic d̄ alijs
Cōtēplare hoīem siue mulierē ab eē et sat̄ cla-
re intelliges qd̄ cōit sit ab intra: teste Ec̄co. q̄
ix. c. ait: Amic' corpis et risus oētū et inces-
sus hois indicat̄ d̄ illo. Harū oīuz adinuētiō-
nū vanarū curiosiores et culpabiliores inter

alios sunt sutores et alij artifices p̄similia ad-
inuenientes et facientes qui cupidine lucri
atq̄ sequele in hmōi vigilāt tota mēte quādie
nouas adinuētiōes repiētes et innouātes: q̄
oēs culpabiles et p̄ncipes sūt oīuz mortaliū
pctōz q̄ ex talib' subsequunt̄: sicut sc̄p. est eē
d̄ iniur. et dam. da. c. si culpa. vbi dicit: Qui
occa. dā dat. dā. de. vi. S̄ de hoc satis. fer. v.
dicef. Aduertāt autēz populi ceci et insensati
q̄ta p̄ditio et diuitiarū atq̄ terrarū et ciuitatū
ex hac sepe reiteratiōe variata et variatiōe
iterata vestium et vanitatū destructioz dispē-
diū subsequat̄ de quib' potissime in cā sunt
sutores in vestib' saltē et alij s̄m varias vāi-
tates. Et reperient si hoc diligēt pensent q̄
tm̄ perdunt de vestib' iam in p̄fo v̄sitatis p̄-
pter nouā inuētiōē q̄ illud estimare mira-
bile esset. Addat̄ q̄ nouitatibus iam inuētis
alie subito subsequunt̄ vt in cumulū spūalis
et t̄pālis dispendij verificet̄ qd̄ Leuit. xxvj.
scriptū ē. Rouis supuētiōib' vetera p̄iciēt.

De stupēda diligētia et curio- sitate exterioris cult' ex negligē- tia ornat' interioris. Cap. iij.

ertia est curiositas diligēte. Q̄
q̄ta mūdi diligētia circa exteriora
et q̄ta negligentia erga interiora
resonat oculis qui lumē habēt
t̄pibus istis. Considerent̄ capita vanarū mu-
lierū q̄ta diligētia decorent̄. Trāseam' ite-
ratas sepius ablutiōes: quis exp̄mat q̄to la-
bore q̄toq̄ sudore quedā destruunt sibi ca-
pūlm̄ estiuo calore: sepe sepius in die quib'
dam aquis et liquorib' directo capite erga so-
lem sibi balneādo verticē et capillos: ipsosq̄
in nocte calamistro apposito p̄tendunt reddē
anularos et chryspos. Conent̄ p̄fundere chri-
stum infallibilē veritatē qui Mat. v. ait: Nō
poteritis facere capillū vnū albū aut nigrū
et ipsa conat̄ non tm̄ vnū capillum sed om-
nes capillos capitis sui dealbare. Contra
quas ait Lyprianus vt refert Aug'. iij. de
doctrina christiana. Domīn' tuus dicit non
potes facere capillum vnū album aut nigrū
et tu ad vincendam dñi tui vocem vis te esse
poriozem audaci conatu et sacrilego contem-
ptu capillos tuos inficis malo p̄sagio fu-
turoꝝ. Capillos iam tibi flameos auspi-
caris. Ex quo Alexander de halis arguit et
concludit h̄ esse mortale pctm̄: sicut in sermō.
xlvj. apparebit. S̄ in talib' q̄at' q̄ alij pec-
cant matres que ad h̄ et p̄similia filias iducūt
vel cū patiētia ponāt. Preterea solertē dili-

Fe. iij. p^o dñicā de pas. contra mūda. vanita.

gentiā quā vane femie hñt circa capitis ornamēta: de quibus diffus^o in seqñtib^o sermōnibus dicturi sum^o: si p̄siderem^o q̄ta diligentia vestimēta curant^o aīaduerte diligentia in componēdo rugādo deplicādo depilādo discutiēdo ad aerē recentē maxie in die sc̄ti iohannis ne rodant^o a tineis dilatādo vētilādo. Considera q̄ta custodia obseruant^o ne olco z q̄cūq; macula inficiant^o. Si casu q̄ deus auertat incaustū vel q̄dūq; aliud turpe p̄ciosum sordidauerit vestimentū. **Q̄** q̄r^o dolor z meror z q̄ta tristitia cordis ad remediū currūt pedes veloces z delicate ad purgandum p̄parant man^o. Tota aīadūssione cor appouit vt absq; macula redeat vestimentum nisi purgatū esset non auderēt int^o hoies cōparere. **Q̄** q̄ta diligentia erga exteriora. **Q̄** insensata mortalis cura. **Q̄** insensata demētia circa exteriora. Sordidat aīa multitudie pctōz: inficit multitudie criminū z multiplicatiōe horribilū scelerū quotidie inq̄nat: et de remedijs nulla ē cura: nulla remedia: nulla memoria: nulla deniq; h̄ aīadūssentia ponderat: neq; aliq̄ verecūdiavel timore erubescit coram celesti rege z vniūsoz dño comparere. **Sz** qui hāc supfluam z fastidiosaz diligentia hñt circa indumēta exteriora interiorib^o ornatibus iam neglectis audiant dñm **Abat. vi. h̄mōi arguentē de vestimētis: qd solliciti estis. q. d. nisi qz ornamēta aīe neglectis z pidistis. Sicut z bñs hermes testatur di. Vanū cor vanitatis notā libent^o corpi igerit. Exterioroz supfluitas interiori vāitat^o indiciū est. Abollia indumēta mollitiē aīe indicant. non tm̄ quereret^o corpis cult^o nisi neglecta esset mēs inculta stutib^o. Et glo. sup illd **Lu. xvj. de diuite epulone induebat purpura z bysso. Si cult^o p̄ciosarū vestitū culpa nō esset sermo diuin^o non tā vigilanter exp̄meret q̄ diues purpura z bysso indutus apud inferos torqueretur.****

Articulus. ij. de triplici rōne quare deus odiat vanitates.

Q̄ cū dei odium est p̄ mūdanas vanitates. Propterea ps̄. de dño inquit. **Odisti vanitates. Triplex est rō vel cā q̄re mūdanas vanitates etern^o ds̄ odit. Quaz p̄ma respicit vanitatuū p̄ncipiū. sc̄da mediū. tertia dō terminū. Primo rōne intētiōis. sc̄do rōne habituatōis. tertio rōne p̄clusiōis odit dñs vāitates**

De vanitatib^o z mala intētiōne p̄pter quam dñs illas odit. Capitulum. j.

p **R**imo enī odit de^o mūdanas vanitates rōne intētiōis: z h̄ respicit vanitatuū p̄ncipiū. **Sicut enim Aug^o. testat. Quicqd agat hoies intētiōe iudicat oēs. Et dñs **Abat. vi. Si oculus tu^o. s. intētiō simplex fuerit: totū corpus tuū. s. opus lucidū erit. Et si oculus tuū neq; fuerit: totū corp^o tuū tenebrosuz erit. Sz qz plerūq; vanitates z supfluitates atq; curiositates ne appareant vitiose m̄ticipi cecitate z fallacia ac iusticie honestate in vanis mētib^o palliant^o: **I**ō p̄uida circūspectiōe ad p̄dicta tria spectra recurrēdū est ne q̄s suo p̄po laqueo suspēdat. **Qd** si p̄ p̄dictoz speculoz regias aliq; deuiare cernat facile p̄vinci p̄t de vanitatuū intētiōe: licet ab eo q̄ est a vanitate delusus h̄ nō queat intelligi vel cōphēndi. **Et** h̄ tales **Bregio. ait: Nemo p̄ciosam vestē nisi ad inanē gloriā querit: videlicet vt honorabilior ceteris videat^o. Nemo vult ibi p̄ciosus vestibus indui vbi a nemie p̄t videri. Sūt tam plerūq; mulieres: q̄ lz cū alienis peccare nollint: tm̄ ab alijs desiderat^o p̄cupisci. **Qd** q̄dem mortale eē p̄ **Aug^o. māifeste apparet: q̄ ait: qz non solū appetit^o s̄ etiā appeti velle criminōsum est. Et sunt alie q̄dā que vanitatib^o abutunt^o vt in pulchritudie ab alijs supeterēt^o aut q̄dam inani gloriā. s. vt d̄ pulchritudie laudēt^o. **I**mpietas viparuz q̄s docebit vos fugē a ventura ira que tāta cupidie vane laudis obcecitas gerit mētes vt nō cōpatiam^o infelicitib^o aiab^o xpi p̄cioso sanguie redēpti dū magis p̄cupiscit vane laudis nomē q̄ multarū aiarū salutē: Sūt z alie plures q̄ ad excusandas excusatiōes in pctis dicūt se h̄ agē vt placeat viris suis ne i alia detestabilia ruāt vt q̄ si q̄dā rethe vanitate vtant^o ad p̄pos retinēdos viros ne ab alijs cupiditatib^o capiant^o. **Sz** q̄lo r̄ide mihi. **Q** mulier habitaculū vanitatuū q̄re h̄ rethe ibi exp̄adis vbi non est virtus. **Lur** poti^o te exornas cū in publicū p̄dis q̄ cū a viro tuo i secreto thalamo de p̄pina videri ibi q̄si q̄dam regina cōpares: hic dō quasi q̄dam carnis p̄miū monstrum apparatus. **I**bi neq; lz velle alteri viro placē: h̄ dō licitū est cū moderamie hōestati ob legitimā cāz mariti grām querē. **Sz** similis ē q̄busdā q̄ dū se fingūt siluestres colūbas z aues cape velle domesticū vt eas capiāt infidias ponūt **Sz** si mulier timeat p̄dē virū suū cū vir ei^o timere mag^o nō h̄z amittē vxorē. **P**lerūq; mulier^o pulcher z pelle z pilo suffulto apli^o furto patet q̄ q̄cūq; deformis. **Sūt** etiā alie plures q̄ dicūt sic vult vel sic p̄cipit p̄iū me^o parere necesse est. **Q**uibus rationabiliter respondetur: qz si h̄ placet **Q** mulier viro tuo********

non placet tamē hoc dñs deo tuo. Audi bea-
tum petrū quid Act. v. dicit: *Oporet et ma-
gis placere deo q̄ hoib⁹.* Sed et audi tu vir
vanus et excors: si non vis iugem tuam eē
meretricem cur vis illam meretricē videri: si
forte autem illam amittere cupis placeat do-
tuo q̄ iam illam non amiseris: cuius certum sit
q̄ ex hoc illius et tuam et aliorū multorū aīas p-
dis: sicut Ezech. xii. c. scriptum est. *Vident
vana et deuiant. scilicet a tramite honestatis*

**Qua mala vitia que mentes in-
duunt ex crimine vanitatu odit
dñs vanitates. Capitulum. ij.**

Secundo odit dñs vanitates ratio-
ne habituatiōis. Sicut enī dura et
aspera magnū et viriles nutriunt
spiritū et delicata et mollia habent
spū eneruare: sic curiosa et vana mentes in-
duunt habitū vanitatū et a bono pposito frā-
gūt. Propterea. i. Regl. xij. amonet spū ve-
ritatis dī. *Molite delinare post vana que nō
pderunt vobis. s. fm mentem efficiunt vani-
tam et vitijs plenam: sicut ps̄. testatur dī. ps̄
cvij. Fiat. id est. fiet ei. s. mens sicut vestimē-
tum vanū quo operit: et sicut zona. s. vana q̄
semper pcingitur. Et ps̄. cxliij. Homo
vanitatis. s. quā diligit et frequat similis fa-
ctus est dies eius sicut vmbra p̄terit: quia
tales mentes fumo vanitatis obtenebrant
et in criminib⁹ viuūt. Hic est fumus qui mē-
tes vanas erigit in tumore elatiōis. Sic Job
xj. attestat dī. *Vir vanus erigit in supbiam
nec tm̄ officit hmoi vanitates vtentib⁹ cis
veruetiam vidētib⁹ et adherētib⁹ illis. Mens
enī iuuenilis ex ipsa natura fragilis et incon-
stans quecūq̄ leuia et vana viderit imitari cō-
tendit et sic alter alterū in p̄lo ad casum tra-
hit: sicut ipse ps̄. testat dī. Et decipiāt ipsi de
vanitate in idipsum. Et Hier. ij. Ambula-
bunt post vanitatē. s. alter post alter et vani
facti sunt: imo q̄ mirabili⁹ et abomiabili⁹ est
quedam vetule resarcite vel rafazionate tan-
to habitu vanitatū imbute et inducte sunt vt
rugatam faciē medicaminū curis et totū cor-
pus curiosissimis vestituris iam curuate iaz
decrepitate et dentibus priuate cum q̄tidie ani-
mo iuuenescāt p̄tendūt licet nequeāt decorē
ostendere puellarē. Ex taliū vanitatu igitur
vsu mentes ciuū inanes et vane virtutib⁹ va-
cua replent vitijs et supbijs p̄cialitatib⁹ am-
bitionib⁹ et tyrannis ac mul. iplicib⁹ scelerib⁹
imbuunt. Cūq̄ dñs ad ipsos tales vanas ci-
uitates et patrias sustulit patienter et p̄ pdica-**

tores suos correxerit clementer et sapienter
exterminiu pestium et guerraru ac diuersaz
afflictionū in potestate demonū tradit illas
Iuxta illud psalmoꝝ phi ps̄. cxxxvij. *Acci-
piet in vanitate ciuitates suas nō meas. Me-
as quidem per donoz multiplicationē: s. su-
as demū per ingratitude et vanitatum ab-
usionem. Et tunc vanitates quas dei verbuz
per amorem non emēdauit inuitus mūdus
violenter diabolo seu diuino iudicio opante
relinquit cum ad iracundiā comitatus sit do-
minus ex vanitatib⁹ et ex multitudine pecca-
torū que inde sequunt. Sicut. iij. Regl. xvj.
scriptum est. Prouocantes deum. scilicet ad
iracundiam in vanitatibus suis.*

**Quo ostendit dñs vanitates p-
pter infelicem exitum siue finem
ad quem cogunt animas perue-
nire. Capitulum. iij.**

Tertio odit deus vanitates ratio-
ne p̄clusionis. Mens enī insensa
ta et ceca et vanitatib⁹ assueta sinez
mūdanoz vanitatu non pensat nec p̄siderat
q̄ sunt veluti fumus vmbra et spuma et sicut
vapor ad modicū parent. Et q̄ sicut. j. Jo.
ij. dictum est. *Transit mūdus et p̄cupia eius
Unde idem ibidē clamādo admonet dī. Mo-
lite diligere mūdū: neq̄ ea que in mūdo sūt.
Et iterum ps̄. lxxxix. ait: Mane sicut herba
trāseat: māe floreat et trāseat: vespere decidat
induret et areseat. Mane. s. puericie in vani-
tatib⁹ enutrite transeat sicut herba que auul-
sa cito areseat atq̄ sine fructu et inutilis ē. Ma-
ne. scilicet adolescentie vanioris et vanissime
iuuentutis floreat. scilicet vanitatib⁹ plena et
transeat sicut flos qui adueniēte pruina defi-
cit et marcescit nec fructum etiā facit. De tali-
bus enī permissiue dñs demonib⁹ ait: *Da-
te florem moab quia florens egrediet. scilicet
de vita p̄senti dum est in florida vanitate et
iuuentute. Et de iam mortuis in tumulo va-
nitatum Esa. xvij. c. ait: Ante messem totuz
effloruit. scilicet per duram infirmitatē et im-
matura perfectio germiabit. scilicet fructum
in morte damnatiōis eterne: hoc fuit in ma-
ne. Sed aduerte quid in vltima senectute se-
quatur. Vespere. scilicet frigide senectutē: de-
cidat scilicet per mortem. id est. deorsum ca-
dat in baratrū infernale. Mens in vanitati-
bus inueterata induret corpus in cadauer
et areseat in puluere: siue induret scilicet spi-
ritus per eterna tormenta et areseat gehēnali**

Fe. iij. p^o dñicā de pas. contra mūda. vanita.

igne et pena eterna. Hec omnia sunt completa in diuite epulone Luce. xvj. Floruit quippe in mundo quia induebat purpura et bysso: vespe decidit quia mortuus est diues et sepultus est in inferno: indurauit et aruit cum ad desiderium aque guttam petiit nec aliquam liter impetrauit. De talibus ps. ait: Defecerunt in vanitate dies eorum et anni eorum cum festinatione. Sed quia cum mulier infirma graui decubabat in lecto proponit se emendare: Ideo ps. subdit: Cum occideret eos querebatur eum. De mūdo sanata oblita est domini creatoris sui: propterea idem addit. Et dilexerunt eum in ore suo sed tunc et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo nec fideles habitati sunt in testamentum eius. Propterea Esa. xl. c. ait: Vox domini facta est mihi predicatori dei. Clama. Et dixi quid clamabo: Quis caro fenū et omnis gloria eius quasi flos agri: excidit fenū et cecidit flos. Verule mulieres que totum tempus in vanitatibus consumpsistis: quem fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est ut ait ap. i. c. ad Rhoma.

Articulus. iij. q. propter tria dominus superfluitates odio habet.

Primum dei odium est contra mundanas superfluitates. Et de hoc ps. subdit: superuacue. id est. odisti omnes obseruantes ipsas superfluitates propter tria superfluitates dominus odit. Primo propter additionem. scilicet propter abusiones. tertio propter multitudinem seu multiplicationem.

Odit dominus superfluitates propter eorum falsas additiones. Ca. 1.

Primo odit deus superfluitates propter additionem. scilicet eorum que sine rectum iudicium non conueniunt statui mulieris: sicut in prima parte sermonis dictum est. Considera recordem vagam et multivolam mulierem breui decursu et a vertice usque ad plantam pedis nullum in ea reperies signum nisi sui et suorum perditionis eterne. Intuere primo caput et contemplare quanta sint ibi addita non nature sed culpe. Ibi sepe plurimum mulierum emortuarum seu suorum quos respuit ipsa natura prospiciet arte deauratos crines et coronas aureas fabricatas omni artificio et decore. Abitras vel maghaguones seu vesticas inflatas et magnas et serico et mira arte depictas: discriminalia gherladas floridas et iocalia preciosa seu gemmas super faciem aut frontem

tem pendentes. Circinos ad tempora et in aureas preciosas. In facie intueri frontem minutam subtractam pilorum artificialiter dilatatas Supercilia arte extensa et iuncta forpice separata et in tenuem deducta quorum aut perpetua nigredine tincta. Dentes vero casu sublato eboris reformatos et suscatos pigmentis et gumis in albedinem pristina reuocatos. Exili vitro quod alias nouacula capere nequit e facie ablatos pilos cuiusque grossicie arte multiplici deliniam: decolorata faciem et pallida labia venustos rubore atque candore mutata transparensum atque tenuissimo velo paululum in auram dimissosque arte neglecto vultum respiciet insignitum: ut his et similibus addita mentis femina quam natura formositate priuauit altera venerem diabolum videas reformasse. Prospice collum et considera ibi diuersarum vanitatum varietates. Nunc propterea larum circulos aut aureos torques seu catenas. Nunc murenulas vermiculatas argento. Nunc aureos propter nostrer siue ambreos celorum varietate distinctos quibus non ad deum sed quasi symia diabolus ad sathanam mulier preces fundat: his omnibus et similibus talis anima demens sicut fur qui suspendit fune nouo inaniter gloriatur. Scapilleque et meretricia vera pallio et syndone atque monili pudicitiam mentium. Pectus riuulis rachamatur seu bordatur lasciuis et preciosis iocalibus diuersisque vanitatibus decorat. Brachia quasi alas ad inferos puolantes manicas gerunt innaturaliter perforatas et multiplici vanitate atque carnalitate depictas. Quid aliud manus ille multitudinem preciosarum amillarum et anulorum depicte obfariolo et sudariolo atque cum tempore adest curiosissimis chyrothecis munite nisi luxuriam clamant. Quid erit talium corrigias speculari tergo quibus versas amplas sericas argenteas deauratas: coloribus variatas. figuris celaturis sculpturis et mira arte fabricatas. Stultum quidem est ventrem facilliorum et asinus tuus si zona aurea fuerit circumtus. Quid est videre in muliere caligas soleatas et quibus saccamanoz more diuisas et adnates longas et tractas. Scutulares rubeos aureos perforatos rostratos decoratos: atque colorum varietate depictos. Quid amplius facient meretrices de altissimis tripalibus seu cipellis mira arte ac duplicitate et simulatione confecti quid dicemus. Nonne mirabiles expensas vestibus addunt omni de longitudine et latitudine tanto propter addere sit necesse.

Nonne talib' abutētes ex certa scia cū intētio
ne fallēdi corp' magnitudinē mētiūt atq; in
errore inducūt. **Qd** qdē eē mortale testatur
Alex. d. hal. sicut i ser. xlvij. apparebit. Prete
rea in pdict' additiōib' mltā q' diligēs inda
gator poterit repire. **Sz** i sup'dict' sat' ē suffi
cient' addiscē q' i mercācia mulier' vane incō
pabilit' maior' forte melior' ē additio q̄ rumi
nata sicut nro vulgari dici solet.

Qd dñs odit supfluitates mul
tiplicū abusionū quib' vtūt ci
ues in domib'. Cap. ij.

Quidō odit dñs supfluitates ppt
abusionē. **Q**ua nāq; abusio non
tm̄ in palatijs mag'oz s̄ etiā in edi
bus cōmuniū ciuū repiā q̄s facile expmere
posset. **I**ngredē eoz aulas triūphales z vi
nā non de pauperū cruore p̄structas: intue
re picturas z mōstra q̄ oīa vanitatē abusio
nē z luxuriā clamāt. **Nō** singla p̄gram' intra
eoz thalamos z cubictaria z p̄teplare ibi nō
solū lecticarū triūphaliū structuras atq; tar
sas: verū etiā picturas māifestissima s̄z car
nalitat' z luxurie p̄signātes. **Cō**sidera lectoz
magnitudinē atq; mollicie: ibi repies linthe
amina serica vel byssina auro atq; miro arti
ficio circūdata. **C**ooptozia p̄ciosā e lecto pen
dentia stupēda arte p̄texta vel acu p̄suta de
picta z ad luxuriā inductiua: puluinarā p̄e
paratū dicit' i lecto iacētia p̄cios' pictur' racha
marū aureis textur' futur' atq; lapidib' p̄
cios' ornata. **C**oziaz daurataz atq; pictaz p̄
cū z valore q̄s expmē posset. **A**ltitudo et
aspitas crud' christi. **P**enalitat' crucifiri. **I**
nspiētia filij dei q̄ re oportuit pati dñm chri
stū z sic intrare in gloriā suā: si hoies serui cū
tot delitijs cū tot vanitatib' atq; cū tot lascī
uis ingredi poterāt gloriā alienā. **Q**ua cō
placētia q̄scēt d̄s cū filijs hoīuz si cū tāta dili
gentia cubile p̄scie exornarēt atq; cū p̄p̄ba p̄
singlas noctes lectū suū lauarēt. **S**epulcz
cubile z lect' p̄meditādus q̄ amara ē memo
ria tua: vbi iuxta illud **Ecc̄i. x.** **H**ō heredita
bit serpētes bestias z vmes: **E**bi q̄ p̄die ful
gebat i aula hodie iacet i tūba. **E**t q̄ heri glo
riofus splēdebat i palatio: hodie decolorat'
iacer i tumfo. **E**st q̄ heri tot vescebat delitijs
in cubiculo: hodie deuorat' a vmb' i sepul
chro. **H**ozrēdū cubiculū infernale: q̄ ama
ra erit expiētia tua. **D**elicata caro delitios'
viri vel mulier' z aīa i tot delitijs enutrita: cō
sidera lectū q̄ te expectat: licz h̄ neq; credas
vbi vmbra mori z nullus ordo s̄ sempitnus
hoīoz inhabitat: sicut **Job. x.** attestat vbi p

elaris magnificētijs vilitas p̄sumptibil': vbi
p̄ effrenat' delitijs p̄calitas intermiabil' atq;
p̄ cumulat' diuitijs paup̄tas insatiabilis tri
buet: sicut **Esa. xlvij. c.** scrip. ē. **D**etracta ē ad
ineros supbia tua: p̄cidit cadauer tuuz sub
te: sternet' tineaz opimētum tuū erūt vmes.
Te q̄ vob' q̄ dormit' in lect' eburneis z lascī
uitis in stratis v̄tis vt scribit **Amos. vj.**

Cōtra multitudinē supfluita
tū quib' vtunt' ciues quos dñs
odit. Capitulum. iij.

Dicitio odit dñs supfluitates ppt
multitudinē seu multiplicationez
Circūspice thalamos p̄dictoz: p̄te
plare ibi supfluitates vestiu' viroz z mulierū
Ibi p̄ feriat' dieb': ibi p̄ mediocrib' festis:
ibi p̄ maiorib' solēnitatib': ibi p̄ celebriorib'
cūci. **Q**uarū p̄ciosiores in mātid' p̄sumūt: z
q̄siq; a mulierib' insensat' p̄ filiab' z filijs in
aniter imo criminalit' reseruāt. **I**bi repies ve
stimēta serica q̄dā aure: q̄dā viridia q̄dā ru
bea z scarleta: q̄dā grisea: q̄dā rigata: q̄dā de
picta z rachamata: q̄dā celestina: q̄dā rosata
q̄dā trapata: q̄dā estiuā sicut teristrā subtī
lia atq; stricta: q̄dā byemalia: q̄dā ruralia: q̄
dam ciuilia: q̄dā pluuialia: q̄dā niualia: q̄dā
diurna: q̄dā nocina: q̄dā retorta: q̄dā distor
ta: q̄dā stricta: q̄dā lata: q̄dā curta siue breuia
q̄dā lōga: q̄dā cū alis magnis: q̄dā cū manic'
strict' : q̄dā sine manic' vllis: q̄dā claudūt an
te: q̄dā retro: q̄dā ex latē: q̄dā sicut i iuuenuz
farsicijs patz tāta abomiabili breuitate cur
uant' vt sup̄ nates z sup̄ vmbilicū ascēdant:
dūq; estiuo tpe sup̄iora indumēta deponūt i
ppria domo vel alibi anteriora z posteriora
iuuēcul' atq; alijs in oceanū ofidūt. **Q**uot mu
tatoria repies ibi: q̄t camissas sericas vel byssi
nas vel tāto sumptu z arte p̄sutas q̄ tales fa
cere vel tenere apli' q̄ illas gestare doctozes
determināt eē mortale. **Q**uot alia linea z su
pflua p̄namēta q̄ raro vel nunq; ducunt' in
vsum. **Q**uot vasa argētea z deaurata z arte
mirabili fabrefacta ad gloriā z ad pompā ser
uata. **H**ec z p̄similia p̄sidera i deaurat' z p̄cio
sis mātecis reseruata. **C**ircūspice cubiculū pa
rietes carnalitat' multiplici actu sepe depi
ctos: vt verificet' in oib' talib' qd' **Ecc̄s. j. c.** ait
Clanitas vāitatū z oīa vāitas. **E**t qz oīa talia
multitudie atq; p̄fusiōe i p̄fessorib' p̄dicatozi
bus z p̄siliarijs min' doct' min' qz rect' ac min'
p̄sior' atq; tria specta auidicta discretū iudiciū
liciti z illiciti ob: v̄t z p̄fundūt: pleriq; pctm̄
mortale i talib' eē si putāt s̄ qdlibz hoīz cuiū
qz libz illi oīno lz illiq; si licz q̄ ad h̄ marfupū

Fe. iij. p^o do. de pas. i. xl. de iuramē. et periu.

plenū vnūciūq; nō hz cū talib⁹ sit lex. p rōne volūtas. Propterea seq̄ qd̄ **Mat. xv. c.** dñs ait: **Leci sūt ⁊ duces cecoz.** Lec⁹ si ceco duca- tū p̄ster abo in foueā cadūt. **Sz vt dī Ecclī. xv.** Qui timet deū faciet bona: ⁊ q̄ p̄tinēs ē iusticie app̄hēdet eā. s. moderatā ⁊ obtinabit illi q̄si m̄ honorificata h̄ p̄ grām ⁊ i futuro p̄ gloriā. Ad quā nos p̄ducatur b̄ndict⁹ iesus qui cū p̄re ⁊ sp̄scō viuūt ⁊ regat i seclā se. **Amē.**

Feria. iij. p^o dñicā de passiōe de iuramēto ⁊ piurio. Ser. xlv.

Non periurabis

n in noie meo **Leuit. xix. c.** Et in p̄phetia hodie. **Cogit me cha- ritas: ⁊ zget necessitas ⁊ zelus di- uini honoris me coartat: vt postq̄ elaps̄ die- bus cū tāto aiay fructu blasphemā s̄ cordib⁹ v̄tis pp̄ulsata ē etiaz piuriū effugef cū ex il- lo mala inūerabilia oriant̄. Tāti enī piuriū cūpnis ē vt fm̄ Tho. in q̄tli. videat̄ homicidi- um sup̄are. **Ait. n. sic ap̄ls inq̄t. vi. c. ad Heb** hoies p̄ maiores suos iurāt omis p̄rouisse eoz ad p̄firmationē finis ē iuramētū. Fru- stra aut̄ homicidiū cā iuramētū p̄rouisse finis esset nisi homicidiū sup̄aret. Presumit enī q̄ q̄ maiorē culpā. s. homicidiū p̄petrauit miorē scz piuriū cōmittē mīme verent̄. Propterea ex hoc ipso q̄ i cā cuiuslibz culpe iuramētum d̄ferē m̄ifeste mōstrat q̄ piuriū p̄ maxia cul- pa habēdū est: nec īmerito h̄ estimādū est cū piurare i noie q̄dā dñi noie negatio iudicēf **Un̄ h̄z locū p̄ idolatriā p̄tm̄ piuriū tener: qd̄ qdē pater ex ordie p̄ceptoz. Q̄ aut̄ homici- diū in ecclesia q̄ui⁹ puniat rō est: qz q̄ui⁹ no- cumentū inēdū hoib⁹ infert etiā culpa mior apud tamē iudiciū dei q̄ui⁹ culpa q̄ui⁹ pu- niet̄. Q̄ igit̄ piurare tā q̄uis culpa est: iō in x̄bo p̄posito p̄cipit dñs di. Nō piurab in no- mine meo. In h̄ q̄nta religiositas indicat̄ q̄ d̄z peiorata. De q̄ religiositate tria ad p̄ns cō- siderem⁹. Primo iuramēti discretionē. sc̄do iuramēti abusione. tertio iuramēti p̄uitionē****

Articulus. j. quō phibitū v̄l- licitū sit iurare ⁊ de duplici spe- cie iuramenti.

p Rimo inq̄ p̄siderem⁹ iuramēti di- scretionē. Triplex discretio habē- da ē circa ipsuz iuramētū. Prima phibitiōis. sc̄da p̄missiōis. tertia distinctiōis

Quō phibitū sit iu- rare. Capitulum. j.

p Rima discretio circa iuramētum

habēda ē phibitiōis. Prohibet enī oīs iura- re **Mat. v. d.** Audisti qz dictū est antiq̄: **Mō piurab: reddes aut̄ dño iuramēta tua.** Ego aut̄ dico vob. **Nō iurare oīno neq; p̄ celū qz thron⁹ dei ē: neq; p̄ terrā qz scabellū est pedū ei⁹: neq; p̄ hierosolimā qz ciuitas magni regi⁹ ē: neq; p̄ caput tuū iuraueri: qz nō poro vnū capillū albū facē aut nigz. Sit aut̄ ser- mo vester est ē: nō nō. Qd̄ aut̄ ab his abun- danti⁹ ē a malo ē. **Et Jaco. v.** **Un̄ oīalfratres mei nolite iurare oīno. Qd̄ p̄t eē aliud the- ma. Et addit: Neq; p̄ celū neq; p̄ terrā neq; aliq̄ qd̄cūq; iuramētū. Sit aut̄ sermo v̄t est: nō nō: vt nō sub iudicio decidatis.****

Quō licitū sit iurare ⁊ quō in- telligit phibitio facta de iura- mento. Capitulum. ij.

s Ec̄da d̄o discretio circa iuramē- tū habēda ē p̄missiōis. Permittit enī in mult̄ casib⁹ iuramētū. Pro- pterea notādū est qz verba christi **Mat. v. Et Jaco. v.** sup̄ allega. Licz videant iuramētū talit̄ phibere qz nullo mō iurare licitū sit: sim- pliciter tñ loq̄ndo h̄ phibitio vnūsal nō est ita qz in nullo casu licitū sit iurare. **Sz h̄z Bon- uen. sensus x̄boz ē. Jurate s̄ nō p̄ q̄libet cā: s̄ tñ p̄ licita ⁊ honesta. Propterea p̄fanda sunt x̄ba phibitiōis p̄dicte. ⁊ tria ibi intellige- da sunt. Primo qz sunt i aliq̄ p̄ceptoria. sc̄do sunt in aliq̄ p̄missoria. tertio qz sunt i aliq̄ cō- sultoria. Primo sunt i aliq̄ p̄ceptoria ⁊ p̄ phibitiua: qz nō h̄z p̄ q̄libz cā vel re iurare. p̄t- piculū sepi⁹ piuradi. Propterea **Ecclī. xvij. c. ait: Cur multū iurās replebit̄ iniquitate. Iu- rāis ⁊ p̄ p̄cōns mult̄ alijs mal. Nō illicitū est iuramētū sepi⁹ iterare. Sc̄do qz x̄ba p̄bi- cta sunt i aliq̄ p̄missoria. nā tal̄ modus phibi- tionis nō est vnūsal sed p̄clar⁹ si ferat̄ illud nō an̄ h̄ adūbiū oīno. Un̄ cū dñs dicit: **Ego aut̄ dico vob: Nō iurare oīno. i. nolite iura- re i q̄libz cāu q̄ in aliq̄ cāu licet. Plerūq; enīz ponit a christo locutio tal̄ tñ nō est vnūsalis ad oēm materiā. Verbi gr̄a **Mat. v. dñs ait: Oīs q̄ irascit̄ fr̄i suo re⁹ ē iudicio: ⁊ tñ nō in- telligit de ira p̄ vitū q̄ est p̄ zelū q̄ etiā fuit in christo. Un̄ **Mat. iij. scrip. ē de dño. Circū- spiciēs eos cū ira: p̄tristat⁹ ē sup̄ cecitate cor- dis eoz. Ex h̄ patet qz iurare nō phibet in oī cāu s̄ in aliq̄ cāu lz. Q̄ aut̄ liceat exēplo pat̄s Primo exēplo dei q̄ in mult̄ loc̄ inuē⁹ ē iu- rasse. Un̄ ad **Heb. vij. volēs d̄s of̄dē inobri- litatē p̄slij sui interposuit iuramētū. Et. c. vij. etiā dicit: qz iurauit dñs ⁊ nō penitebit eū. Et p̄ h̄iere. iij. docens dñs iustū iuradi modū************

ait iurab' viuit dñs i veritate z i iudicio z in iusticia. Seco exēplo apłoz z pphaz qui i scriptur' crebro iurasse legunt. Tertio exemplo ecclesie scē que vti iuramto p illi' multiplicem necessitatē z vtilitatē: vtputa p veritate firmāda vel declarāda p decisiōe litigiorū et carū p amicitia p hēda p pace fieda vel refor mada: p fidelitate seruāda: p obediētia recognoſcēda: p calūnia sopiēda: p infamia purgāda z plurib' alijs: d' qd' Alex. z Arch. tractant. Tertio q' d'ba christi z iacobi sūt i aliq' pſultoria. s. ne ex iuradi frequētia i piuriū decidam' **Uñ Eccl'.** xxij. c. ait: Iurationi nō asuecas os tuū multi enī casus sūt in illa. **Ihic q' Aug'.** xix. p' faustū circa mediū inqt' **Q' p iurare que pctm est: iurare at sicut iurare verū nullū.** Longi' aut remot' ē a falsuz iurādo q' nec iurare pſucit q' q' vez iurare. **Aba luit dñs nos nō iurātes nō recedē a vero q' verū iurātes appropināre piurio.** Itaq' apłs in sermōib' q's habuisse narra' nunq's iurauit ne iuradi pſuetudie in piuriū laberetur. **Aliqñ xō nesci'.** In scriptur' aut vbi ē pſideratio ppēssoz z maior: plurib' loc' iurasse inuenit ne q'sq' putaret etiā verū iurādo peccare. **Hec Aug'.** Et alibi i lib. de mēdacio ait **Dicit dñs nō iurare oino. ne. s. iurādo ad facilitatē iuradi pueniat: z ex facilitate ad pſuetudinē: z a pſuetudie in piuriū decidat.** Et **Isido.** ij. de sum. bo. c. xxxj. **Sicut mēiri nō pōt q' nō loq't: sic peierare nō pōt q' nō iurat.** **Lauēda ē igit' iuratio nec ea viedū ē nisi i sola veritate.** **Id est p' dei pceptū iurare: s' duz vsū iuradi facim' piurij crimē incurrimus nunq' q' iurat q' peierare timet.**

De due sunt vniuersales species iuramentoz. Capi. iij.

Erra aut discretio de iuramto habenda ē. Distinctiōis enī due iuramentoz spēs a doctorib' distinguunt solent. Prima assertorium. secunda pmissorium nūcupat. **Primū aut ptinz ad tps pteritū. scdm xō respicit ad futurū.** **Assertorium etiā licet sit pncipalit' de pterito sic factū ē vel nō ē: pōt ēē nihilomin' de pnti et de futuro. s. asserēdo sic ēē vel nō ēē vel iurādo q' cras pluet vel ninger: z sic d' alijs.** **Promissorium aut sit pprie de futuro cuz q's iurat aliqd se daturū vel facturū vel dicturū seu ecōtra.** **Assertorij q' iuramti debita materia est verū z nō falsum.** **Promissorij ē bonū z nō malū.** **Qui igit' iurat malū obligat qdem ad pctm male iurādo: s' nō obligat ad id qd' male iurauit implēdū sicut lat' .j. parebit.** **Et in**

his duab' spēs' iuramtoz oia iuramta z p iuria concluduntur.

Articulus secundus de secundo periurandi modo.

Secundo pſiderem' iuramēti abusi onē. **Septē enī sunt iuramēta corrupta z abusiua in qb' .s. dei nom' vitupat.** **Primū d' diminutū. scdm falsum.** **tertiū coactū. qrtū fractū. qntū incautū. sextū dubiū. septimū inductū.**

De tres comites de necessitate habere debeat iuramentum.

Capitulum. j.

Primū d' diminutū vt enī integz nō diminutū iuramentū fiat tres comites h're dz. s. veritatē iudiciū et iusticiā. d' q' Hiero. iij. Jurabis viuit dñs in veritate z in iudicio z in iusticia. extra de iureiu. c. et si christ'. et. xxij. q. ij. aiadūtendū vbi Hiero. ait: Aiadūtēdū ē q' iurādū habeat hos comites veritatē iudiciū z iusticiā. Si ista deserint: nequaq' iuramentū erit s' piuriū. Alex. xō de hal. seqns glo. ij. interl. sup p'dicto xō Hiero. ait: Veritas enī dz ēē in p'cia iurāt' vt ita ēē credat sicut iurat vt i iuramēto assertorio. Et ita facē pponat sic iurat vt i iuramēto pmissorio. Iusticia ēē dz ex pte ei' qd' iurat videlz vt sit licituz z honestū iudiciū xō ēē dz ex pte circūstantie vtriusq' videlicet vt diligēt attendat z cā p q' iurat et modus. Si aut desit cā desit iudiciū discretionis i circūstātijz iuramēti. Hoc ē q' iuramtu sit verū z falsitatē: cautū z discretū z temeritatē z leuitatē. In sup z iustū ne sit de re illicita nec fiat ad ponēdā iniquitatē. **Hoz rōnez ponit Bonauē. in. iij. di. xxxix. sup l'ram di. **Iuramentū enī compar' ad tria.** **Primo ad veritatē a q' pcedit z sic debet sibi iudiciū.** **Secundo ad rē de q' sit z sic debet sibi veritas vt sit adeq'tio sermōis z rei.** **Tertio ad cām p q' sit z sic debet sibi iusticia vt. s. p cā iusta fiat.** **Et q' oē iuramētū hos tres hz respect'.** **Iō oē iuramētū hos comites habere dz.** **Sermo enī n' dubi' ē. Uñ Sap. ix. Logitatiōes mortaliū timide z incerte puidētie n're. Iō vt sermo n' p dinā veritatē pfirmē indiget comitib' ipsum regētib' ne sit dissimilis veritati. **Hec Bonauen.******

De iuramētū tripliciter dicit' esse falsum. Capitulum. ij.

Secundū iuramētū dz falsum qd' est p' primū iuramēti comitē que ē ve

Fe. iij. p^o dñicā in passione de iuramento

ritas. **Q**uod quod tripliciter fieri potest. Primo cum quis iurat falsum sine intentione fallendi. secundo cum iurat falsum cum intentione fallendi. tertio cum quis iurat verum cum intentione fallendi. Qui tres modi ponuntur ab Aug. xxij. q. ij. c. hoies. **P**rimo quod est iuramentum falsum cum quis iurat falsum sine intentione fallendi: quod ipse fallit credens dicere verum. Et tunc secundum Ise. distinguendum est: quod si adhibuit debitam diligentiam in iuramento assertorio tunc non est piurus: quod ut dicitur in fi. vi. c. hoies. **R**eum lingua non facit nisi ream. Similiter et quod iuramentum est promissorium si impleri omittit propter legitimum impedimentum excusat saltem a mortali: sicut etiam accidit apostolo. ij. Cor. i. q. mittens corinthios: ius ad eos ire legitime impeditur non seruauit promissum. **S**ic etiam secundum Hosti. Si debitor creditori iurauit se incerto termino soluturum credens se posse soluere in predicto termino: tamen rationabiliter impeditur non potest: non est piurus. Si autem non adhibuit debitam diligentiam et occasionem non habuit sed credendi tunc piurus est: quod desuit unum de committibus iuramenti. scilicet iudicium quod temere iudicauit secundum Aug. vbi. s. Ad idem. xxij. q. v. q. piurat. **S**ecundo est iuramentum falsum cum quis iurat falsum cum intentione fallendi: quod falsum est: et falsum esse putat quod iurat. Sicut quod debitor iurat soluere creditori in certo termino: et tamen quod iurat non credit posse soluere vel non habet causam probabilem credendi: tunc secundum Hosti. in utroque casu peierat: quod in primo deest veritas: in secundo autem iudicium. **C**ontra quod Aug. vbi. s. videte quod ista sit detestabilis belua et de rebus humanis exterminanda. **H**ic enim non solum piurus est sed ad omnem satisfactionem illam damni tenet. et de iniuria. et da. da. c. si culpa: vbi dicitur: Qui occasione damni dat: damnum dedisse videtur. **S**ecundum autem Bonauenturam et Rich. triplex est iuramentum. **P**rimum quod est deliberatum et solemnizatum: sicut quod testes iurant super sacrosancta euangelia in presentia iudicis. **S**ecundum quod est deliberatum sed non solemnizatum. scilicet quod quis iurat in occulto et iurat aliquid ex deliberatione intendens illud per diuine veritatis testimonium comprobare. **T**ertium autem est quod nec est deliberatum nec solemnizatum: sicut quod quis iurat in communi sermone non attendens quem inuocat et ad quod se ex quadam consuetudine. **E**t secundum hoc piurium tripliciter committi potest. **P**rimo modo cum homo deliberat de dicto confirmando et de iuramento per quod confirmat et piurat solemniter in presentia iudicis: et tunc piurus non tamen mortaliter et enormiter peccat sed etiam si per tali piurium feratur sententia diffinitiva sed est in causa accusationis est infamis. vj. q. i. infamis. **E**t quod horribilius est cum tres digitos super sanctam imponit omnia sua in potestate diaboli ponit. scilicet animam corporis et omnem subam et

quasi homagium diabolo facit. **U**bi Provi. vi. **D**e fixisti apud extraneum manum tuam. **S**ecundo si iuramentum nec deliberatum nec solemnizatum: sic non est peccatum mortale sed veniale eo quod lingua in lubrico posita est. **T**ertio etiam modo fit iuramentum deliberatum sed non solemnizatum. **I**n quo distinguendum est: quod aut deliberat de dicto et de iuramento utrum sit dictum verum et utrum iuramento firmatum et tunc si peierat mortaliter peccat cum expresserit factum dei preceptum. **L**euil. xix. **N**on piurabis in nomine meo. **A**ut deliberat de dicto tamen utrum sit verum non tamen de iuramento supposito. **E**t tunc potest esse veniale peccatum sed tunc veniale et multum appropinquat ad mortale et pro omnino fugiendum. **T**ertio fit iuramentum falsum cum quis iurat verum tamen cum intentione fallendi: quod credit esse falsum quod iurat. **U**bi explicat Aug. vbi. s. **P**luit in illo loco interrogas aliquem et dicat pluisse et ad negotium illi competit ut dicat pluisse sed putat non pluisse piurus est. **A**d hoc. xxij. q. i. c. i. **E**t hoc triplici iuramento secundum Aug. breuiter concludi potest: quod aut est falsitas ex parte iurati tamen: et hoc est primum. **A**ut ex parte iurantis et hoc est tertium. **A**ut ex parte utriusque et hoc est secundum.

Quod obliget iuramentum coactum. Capitulum. iij.

Tertium iuramentum est coactum. **U**nde multoties cadit homo in piurium quod deficiat iusticia in eo. **C**irca quod queritur per utrum iuramentum coactum sit obligatorium respondet Bonauentura. in. iij. di. xxxix. q. hec questio non habet locum in iuramento assertorio: quod illo non obligat ad aliquid faciendum: sed si falsum iurat bene obligat ad peccatum quantumcumque fiat coactum: quod nulla coactione est malum faciendum. **T**erbius gra. **S**i aliquis asserit falsum esse verum. **S**ed locum habet iuramento promissorio. **N**on quod illicito quod illud etiam si fieret spontaneum non esset obligatorium. et eo. c. si homo. **E**t quod metus causa. c. ad audiendum. **E**t si quis sic iurauit per ab episcopo petere ut illum cogat absolvere a iuramento. et. c. c. j. **S**i hoc impetrare non potest soluat et postea repetat: quod si iurauerit solvere non tamen iurauit non repetere. extra. e. debitorum. et in dicto. c. ad audiendum. **Q**uod etiam si iurauerit non repetere tunc denunciet ecclesie secundum formam euangelicam: ut ecclesia ad restitutionem compellat. **S**i homo iurauerit quod non denunciet tale iuramentum est illicitum et non tenet nec est seruandum extra. e. c. quemadmodum. **H**ec sunt Inno. Ray. et Berni. **S**i enim iuramentum promissorium licitum est: tunc aut talis coactio est que in presentia virtutis cadere potest ut metus mortis et seruitutis vel corruptionis et hoc in persona propria vel in libris propriis. **A**ut non. **S**i non: tunc dicendum quod hoc iuramentum est

obligatoriu q̄ ad iudiciu poli z q̄ ad iudiciuz
fozi. si sic: tuc nō est obligatoriu q̄ ad iudiciu
fozi: ne q̄s de sua malicia reportet lucrū. Sz
tū seruādū est iure poli qz min⁹ malū est su-
stinere dānū tpale q̄ fidē frāgē. Et cū volun-
tas nō possit cogi de⁹ imputat talē obligari.
Dicat tū in remediū hui⁹ q̄ supior req̄sit⁹ p̄t
et d̄y aucte canonū relaxare h̄ iuramētū. Si
aut querat. q̄s in h̄ iuramēto vel i alijs habe
at dispēfare. Rūdeo fm Tho. ij. ij. q. lxxix.
Aut eni q̄ illud qd cadit sub iuramēto pmis-
sorio aliquādo est māifeste pctm̄ vel maioris
boni impedimētū. z tale iuramētū dispēsati
one nō indiget. Aliq̄s aut est dubiū an sit li-
citu vel illicitū p̄ficiū vel nociuū: aut simpli-
citer aut i aliq̄ cau. Et in h̄ pōt q̄libz ep̄s di-
spēsare. Aliq̄s etiā pmittit sub iuramēto qd
est māifeste licitū vtile z honestū. Et i tali iu-
ramēto mutatio vel dispēsatio nō videt h̄re
locū nisi aliqd meli⁹ occurrat faciēdū ad vtili-
tatem cōem. Et h̄ maxie ptinē videt ad ptatē
pape: sicut patet. xv. q. vj. c. alijs. Similit̄ ad
cū ptinē videt iuramētū absoluta relaxatio.
Nā ad vniūquēqz ptinet iuramētum irritare
qd a subdit factū est circa ea q̄ subdunt eius
ptān. Sicut p̄t pōt irritare iuramētū pueller:
et vir vxoris si nō pōt impleri sine p̄iudicio
viri vt d̄. Numeri. ij. Et. xxij. q. v. māifestū
Et d̄ns iuramētū serui di. liij. si seru⁹. Et ab
bas mōchi. xx. q. iij. mōchū.

Quadrupliciter iuramētuz frangit. Capitul. iij.

q̄ Clarū est iuramētū fractuz. Tū
in piuriū cadit qz deficit etiā ibi iu-
sticia. Qd̄dem ptingit q̄ter fieri.

Primo cū iuramētū est de re licita. sed cuz fit
de re illicita. tertio cū fit de re que d̄ sui nasa
nec ē licita nec illicita. q̄rto cū de re ptim̄ licita
et ptim̄ illicita. Primo eni iuramētū d̄ fractū
cū fit de eo qd de sui natura licet. Sicut cū q̄s
iurat talē elemosynā dare: pegrinari vel ieiu-
nare zc. tūc peccat hō mortali⁹ si nō seruet le-
gitima cā nō obstāte. Qui autē ex impotētia
vel impossibilitate trāsgredere⁹ a pctō imu-
nis eē: sicut patet extra d̄ iureiu. c. q̄rela. v.
q. i. q̄cūqz. Secdo fractū d̄ iuramētū cū fit de
re illicita vt cū q̄s iurat occidē hoiez se vindī-
care z similia: vel cū iurat se nō facturū qd fie-
ri d̄y vel de sui natura bonū est sicut dare ele-
mosynā ire ad ecclesiā zc. vel iurat nullū fe-
stū custodire vel nō ire ad p̄dicationē vel nō
pcere inimicis zc. Tales ipsofacto q̄ iurat p̄-
iuri sunt z seruādo tale iuramētū mortaliter
peccat: nec peccat p̄niū faciēdo. Tū Jhd̄. vt

habet. xxij. q. iij. c. in malis. In malis pmis-
sis rescinde fidē z i turpi voto muta decretū
Et iterū. xxij. q. iij. c. j. ij. et. iij. si q̄s. Si quis
iuret q̄ supflue comedet vel x̄ba ociosa dicet
et h̄ seruat. Ad h̄ l̄bug. nōuit. xxij. q. iij. si
aliqd. q̄ mortali⁹ peccat. qz facit p̄. c. illud: in
malis pmisiss rescinde fidē zc. Sz meli⁹ di-
cendū fm Rodeñ. qz peccat veniali⁹ qz illud
c. in malis zc. si intelligat extēdi q̄ ad venia-
lia q̄stū ad illa nō est p̄ceptū h̄ p̄siliū. Tertio
d̄ iuramētū fractū cū iuramētū fit de re qd
sui natura nec licita nec illicita ē: vt cū q̄s iu-
rat q̄ nolit ludē p̄ poculēto vl̄ esculento z sic
trāsgrediēs h̄ iuramētū mortali⁹ peccat. In
sup fm Tho. ij. ij. q. xcviij. nō excusat a cul-
pa mortali q̄ iocose piurat qz nō euitat dinaz
irreuerētia: imo q̄stū ad aliqd auget. Itē fm
eundē vbi. s̄. Qui ex lapsu lingue iurat si ad-
uertit se iurare z falsuz eē qd iurat: a morta-
li nō excusat sicut neqz a dei p̄tēptu. Si autē
h̄ nō adūtit intētionē iurādī nō videt habe-
re. Et iō a crimie piurij excusat. Quarto di-
citur iuramētū fractū cū fit ptim̄ de re licita
ptim̄ de re illicita: sicut cuz meretrix iurat se
seruare fidē suo leccatozi: qz i tali iuramento
fm Bonauen. duo sunt. s̄. vniū q̄ adherebit
suo leccatozi z h̄ ē malū z nō seruādū. Alter
x̄o q̄ nō alteri z h̄ ē bonū z seruādū: vñ in h̄
frāgēdo iuramētū graui⁹ peccat q̄ seruādo
qz dū seruat peccat fornicādo h̄ nō peierādo
Sz dū adheret alteri peccat vtroqz mō. Et h̄
est q̄ Aug⁹. dicit q̄ meretrix q̄ iurat se serua-
tura fidē leccatozi: mala est ei adherendo sed
peior fidem non seruando.

Triplex fit incautum iu- ramentum. Cap. v.

q̄ Quintū est iuramētū incautum: qd
iō in piuriū vergit: qz deficit ibi iu-
diciū cū sepe vergat in exitū malū
vel i exitū min⁹ bonū. Circa qd dicendū fm
Bonauē. in. iij. di. xxxix. Q̄ tripliciter iuramē-
tū d̄ incautū eē. Primo cū iurat aliqd quod
simpliciter vergit in detrimētū salutis: vt cum
q̄s iurat aliqd se facturū qd obseruatur in se
includit mortale pctm̄. Et isto mō iuramētū
nō est licitū nec obligatoriu: imo q̄ ipsum ob-
seruat peccat. xxij. q. iij. c. j. ij. et. iij. z. c. si ali-
qd. vbi d̄: Si aliqd forte nos incauti⁹ iura-
re p̄tulerit qd obseruatū peiorē vergat i exi-
tum: libere illud salubriozī p̄silio mutādū no-
uerim⁹ ac magi instāte necessitate peierādūz
nob̄ q̄s p̄ vitādo piurio i aliud crimē graui⁹
eē diūitēdū. Secdo mō d̄ incautū iuramentū
cū q̄s iurat aliqd qd vergit i salutis sue dispē-

Fe. iij. p^o dñicā in passione de iuramento

dñi et pfectōis impedimētū: vtputa cū q̄s iuratur se nunq̄ intraturū religionē vel q̄ nō sit cleric^o zc. In q̄ cāu peccat q̄dem iurādo qz ponit obicē spūscō: tñ ipsuz obseruādo nō est pctm̄: multo tñ meli^o ē nō implē. Nā que mala sunt vel maioris boni impeditiua: sub iuramēto cadē nō p̄nt. Tertio mō d̄r incautū iuramētū cū q̄s iurat aliqd̄ i oēs euētū q̄d vno cāu p̄tingēte vergit i salutis dispēdiū et alio in p̄fectū: vt cū q̄s iurat se nunq̄ prelati onē recepturū. Et tūc i illo cāu in q̄ vergit i salutis dispēdiū: puta si bona p̄sona ē sibi et alijs: isto mō illicitū est et nō obligatoriū. Si aut̄ vergit i salutis p̄fectū qz ē p̄sona inutilis tūc licitū est et obligatoriū. Hmōi generl̄ fuit iuramētū herodis. Mat. xiiij. q̄ puelle iurauit se daturū q̄d postulasset. Poterat eniz a p̄ncipio eē licitū intellecta debita p̄ditōe. s. si peteret q̄d dare liceret. Sz impletio iuramētī oīno illicita fuit. xxij. q. iij. p̄ officiū. Concord. cum illo Tho.

Qz tripliciter piuriū vertitur dubium iuramentū. Cap. vj.

S Extū est iuramētū dubiū: in q̄ etiam sepe p̄tingit eē piuriū: qz dicit ibi iudiciū. Qd̄ q̄dē inuenit cū q̄s iurat de q̄ dubitat ac si verū sit. Et h̄ tripliciter p̄tingē p̄t. Primo cū q̄s iurat esse verū q̄d dubitat et ex deliberatiōe h̄ facit et ex p̄posito. Et h̄ q̄dē mortale ē: qz h̄z Sco. Asserē verū eē q̄d h̄o dubitat mēdaciū est. Sz h̄ sup̄addit iuramētū. Nā fm̄ mgr̄i diffinitionē in. iij. sen. Per iuriū est mēdaciū iuramēto firmatū. Sc̄do cū q̄s iurat dubiū solennit̄ i p̄spectu iudicis: et q̄m̄ ē mortale. Tertio cū q̄s iurat incaute et ex iocosa leuitate: et tūc si ex p̄suetudie mala h̄ facit: mortale ē: qz nō euitat irreuerentiā dei. Si aut̄ nō ex p̄suetudine: tūc ē veniale.

Qz piculi sit alijs ad piurādum dare occasione. Ca. vij.

S Extimū d̄r piuriū occasionatū. s. cū q̄s inducit et occasionē dat primo piurandi. De q̄ distinguit fm̄ Bonauē. i. iij. di. xxxix. Et Tho. ij. ij. q. xcviij. qz h̄ tripliciter p̄t fieri. Primo qm̄ p̄sona puata nō publica recipit sacm̄ et h̄ facit qz nescit s̄ dubitat de veritate. Et sic fm̄ Aug. nō peccat s̄ tñ hūana tēptatio ē: h̄ enī ex infirmitate nature hūane p̄cedit. xxij. q. v. q̄ exigit. Sc̄do qm̄ scit vel pbabilit̄ credit eū falsum iuraturū et cogit iurare: homicida est. Nā fm̄ Aug. xxij. q. v. c. q̄ exigit, dicitur

infra Ille enī suo piurio se infem̄it s̄ ille manū interficiētis et p̄ssit et imp̄ssit. Et. xxij. q. v. Ille: ap̄t^o declarās ait: Ille q̄ hōiem puocat ad iurationē scit cū falsum eē iuraturū: vnicū homicidā qz homicida corp^o occisur^o ē ille aiām: imo duas aiās et ei^o quē iurare puocat et suā. Scis eē verū q̄d dicis et falsum q̄d ille dicit et iurare cōpellis. Ecce iurat ecce piurat: tu q̄d inuenisti: imo et tu p̄isti q̄ de illius morte satiarī voluisti. Tertio mō qm̄ exigit iuramētū tanq̄m p̄sona publica fm̄ qz exigit iuris ordo. Talis enī nō videt eē in culpa: si ue sciat eē verū q̄d iurat siue falsum qz nō videt ipse exigit s̄ pot^o ille ad cui^o instātiā exigit iuramētū. Si tñ eēt p̄sona publica. s. vi p̄uata vel p̄ ordinē iuris exigit iuramētū grauius peccaret. ar. ad h. xxij. q. v. c. ille q̄. Sz qd̄ de illo q̄ audit aliquē falsū iurātē et scit et tacet: videt enī qz peccet. Primo qz Leuit. v. scrip. ē. Nā q̄ audierit aiām iurātis falsuz te stisqz fuerit qz aut ipse viderit aut p̄sci^o ē nisi indicauerit portabit iniquitatē suaz. Sc̄do qz d̄r. lxxxvj. di. faciētis. Nō caret scrupulo cōsensiois occulte q̄ māifesto facinorū d̄mit obuiare. Et ecōtra peccare videt māifestando. Primo qz fm̄ Aug. ij. q. i. si peccauerit. Qui crimē occultū p̄dit nō errozē corrigit s̄ p̄dit. Sc̄do qz si p̄diderit eū forte ille puniet i corpe vel occidet a iudice vel etiā a parētibus illi^o p̄ quē piurate volebat: vt etiā ille p̄ditoz piculū mortis defacili incurrē possz. Dicēdū qz h̄c q̄stionē dicit Aug^o. eē valde difficilē et p̄plexā. Nihilomin^o sic eā soluit di. qz ex quo moyses in p̄dicta auēte leuit. nō exp̄ssit p̄sonā cui h̄ indicandū eēt: sufficit illi vt se absoluat ab h̄ pcti vinculo: si indicet talib^o q̄ magis possent p̄desse piuro qz obeē siue eū corrigēdo siue deū p̄ eo placādo vt sunt sacerdotēs vel discreti et honesti parētēs.

Articulus. iij. de triplici punitiōe qua puniunt̄ periuri.

I Tertio p̄ncipalit̄ p̄siderem^o periuri punitiōē. Triplici nāqz punitiōe puniunt̄ piuri. Primo punitiōe spūali. sc̄do punitiōe tp̄ali. tertio punitiōe eternali.

De triplici spūali pena qua p̄ iuri puniunt̄. Cap. i.

Primo nāqz puniunt̄ punitiōe spūali rituali. Triplici nāqz pena spūali plectunt̄ piuri. Prima pena ē odium dei. Tñ Zach. viij. c. Iuramētū mēdane diligatis h̄ enī odit d̄s. Josue qz. c. ix. Et ecōtra nos ira dñi p̄citet si piurauerimus eis.

Secunda pena est derelictio in manu diaboli. Est enim
nomen domini refugium omnibus invocantibus: sicut Jobel. ij.
scri. e. **D**is quicumque invocaverit nomen domini saluus
erit. Et iteque per se ait: Protegetur enim qui cognovit no-
men meum. **P**rou. q. xvij. **T**urris fortissima no-
men domini ad ipsum recurrit iustus et exaltabitur.
Hinc est quod pius in nomine domini piuratus: iusto dei iu-
dicio divina protectione puar in diaboli relinquitur
parte. Tertia pena est ruina peccati. **U**n. **E**ccl. xxij.
Turris multum iuratus replebit iniquitate. Experiencia
certa didicisti tria maxime esse viros bonorum signi-
ficat: x. b. blasphemie in nullo casu proferre: x. b. si-
ne mendacio: et assertio sine iuramento nisi vige-
re necessitate sicut predictus est. **A**t contra quod h. soler-
ti cura si vitat: necesse est ut sine culpabili vita non
trahatur. teste domino quod **M**at. xij. c. ait: Bonus
homo de bono thesauro cordis sui profert bona: et
malus homo de malo thesauro cordis sui profert
mala. **B**e. **E**ccl. xxij. c. ait: Juratio si assue-
scas os tuum. **S**unt enim multi casus in illa. s. ponit
sine piurium quod facile inde sequitur. Sic accidit de
bubulco summo mane concedente pira: quod intro-
gat si reficiebat ita tepestive aiaz cum per se sic
corpore cum pira. **J**uratio refidit per euangelium iu-
ratis. **E**go nescio per se. **E**t rephesus de iuramen-
to iurabat quod non iurabat: iteque atque iteque redar-
guitur de iureiurando sp. apli iurabat se non iurare

De triplici foro in quo puniuntur periuri. Capitulum. ij.

Secundo puniuntur periuri punitio temporali.
Et h. in triplici foro. **P**rimo in foro penitentia
li. **N**am pena piurij est velut pena homicide. xxij.
q. iij. in cetera. **I**tem circumspecti circumspectis ma-
gis vel minus aspa sit penitentia imponenda. **S**ecundo
in foro iudiciali. **N**am sicut iura piuri sunt infa-
mes. vi. q. j. quicumque. **N**ec permittuntur ad ordines
ascendere sicut ibidem per. **N**ec admittuntur ad testioni-
um. vi. q. j. quicumque. xxij. q. v. puuli. **N**on obsta-
te quod egerint penitentiam ex de testu. testimonium. et de
psump. c. lras. **T**ertio in foro divinali. **U**n. **Z**a-
cha. v. **L**evavi oculos meos et vidi: et ecce vo-
lumen volans. **E**t dixit ad me: **Q**uid tu vides:
Et dixi: **E**go video volumen volans longitudi-
ei. xx. cubitoz et latitudo ei. x. cubitoz. **E**t
dixit ad me: **H**ec est maledictio que egredietur su-
per omnes facies terre: quod omnis fur sicut ibi scriptum
est iudicabitur. **E**t ducam illum dicit dominus exercituum
et veniet ad domum furi et ad domum iurati in
noie meo mendacis. **E**t commorabitur in medio do-
mus ei et consumet eam et ligna ei et lapides ei.
Refert **H**erodotus li. v. quod cum romani misissent
legatos ad diversas gentes quas ibi denotat ipse
quod recepissent in pace et data fide firmassent pa-
cem: subita seditione et perditione irruentes in eos in-
suis civitatibus occiderunt. **F**actum est autem in piurium
detestationem et propter fidei violationem quod sangui-

ne per scissuras penis ab eis fractis emissis: aialia
domestica et in homines assueta mugientia et mi-
serabilis ululatio ad motum silvas fugerunt
pulsatione hominum quodammodo abhorrentia. **L**anes
cum latratibus lachrymosis h. idem facientes quem-
admodum lupi per silvestria oberrabant. **D**ixit autem
propheta perditores domino iudicio suo cum impatore
alucio et popeyo: omnes in campo victi et occisi sunt
excepti quattuor milibus qui accumulati ad iugum
et altum montem profugientes dei iudicium non evaserunt.
Nam ad modum lapidis congelati et immobiles fa-
cti ita obziguverunt quod erecti stantes videbantur vi-
ui dentibus et oculis ab eis deciditibus super terram
ut verificet quod **S**ap. v. scrip. e. **P**ugnabit cum il-
lo orbem terrarum insensatos. **L**egit etiam de quod-
dam usurario qui in fine penitentia ducit vocavit du-
os amicos suos: rogans quod essent sui fideles et
veloces executores ab eis exigens iuramentum
quod illi de suo restitueret quicquid ille habuisset de
iniusto lucro. qui iurantes iuramentum terribili
penitentia facientes domino iudicium super se invocave-
runt dicente vno: quod nisi h. adimpleret gehennam ig-
ne succederet. **A**lio vero subdedit quod nisi fide pro-
missam servaret quod irremediabili lepro cruciaretur.
Cum autem eo mortuo pecuniam retineret nec
ut iuraverat observaret: veluti sibi imperati
sunt domino iudicio percussis miserabiliter perierunt

De eterna pena piuri puniuntur a deo. Capitulum. iij.

Tertio puniuntur piuri punitio eternali.
Hinc **E**zech. xvij. de piurium dominus ait:
Juramentum quod spreuit ponam super caput eius. s.
cum in hora mortis piurio eternis supplicis et
manifestissimis signis dabo eum. **I**n cuius ex-
emplum in historia karoli magni li. j. c. j. scri. e.
quod cum karolus hospitar eum apud balenam pce-
dens ad impugnandum saracenos: **Q**uidam mi-
les nomine romerit reliquit beneficium commissari-
um sanguineum suum sub preterito iuramento su-
umque equum dimisit illi deridit et pauperibus di-
spensandum cuius preteritum centum librarum erat. **C**umque
ita promississet se esse facturum et eo iam mortuo ni-
hil egisset: per dies xxx. apparuit ei sanguine-
um increpavit quod dicitur pecuniam sicut iuraverat
non erogasset asserens quod propter h. per xxx. dies ste-
terat in tormentum. **I**n super scitum inquit quod cras vide-
tibus cunctis que tecum erunt a demonibus rapierunt: ego
autem ad celestia evolabo. **C**um autem mane torrens terri-
tus visa et audita retulisset super se in aere cepit
audire leonum rugitum et luporum aliorumque animalium
et ferarum multiplices ululatus: statimque raptus de
medio sociorum per dies quattuor requisitus nusquam in-
venit. **P**er dies octo iter faciente exercitu per
terram nauimie extinctus et precipitatus est de supercilio
montis iuxta scitum factum reperit. **A**berito g. phi

Fe. v. p. dñicā in passione de malis ex vani.

bet dñs i verbo pposito piuriū ppetrari atz iuramētū etiā vez leuit frequētarī cum ex tali frequētarīe piuriū sepi' cōmittatur ac demū tot durī pūitōib' a iusto iudice puniant. A q bus oib' nos eripiat misericordia dulcissimi saluatoris: q cū p're z spūscō viuit z regit i secula seculoz Amen.

Feria. v. p. dñicā in passiōe de multitudie maloz que ex vanitatib' subsequunt. Ser. xlvj.

Emittuntur ei

r pctā mltā: qm̄ dilexit multum. **Lu. vii.** Nāle siq̄dez ē vt ad q̄ mēs hūana p dilectionē reflectit siue terrena siue dīna: p eadē multiplicet merita seu culpas atz dilectōis radice remota: illi' etiā remoueant effect' : imo si ab vno dilectōis extremo ad oppositū deducat extrematū siue generat fructū. sic de trāstu boni ad malū testat ap'ls ad Heb. vj. d. Impossibile. i. difficilimū est enī eos q̄ semel sūt illuminati: gustauerūt etiā donū celeste z pncipes facti sūt spūscō: gustauerūt nihilomin' bonoz dei x̄bū virtutesq̄ vētura seculi z plapī sūt sez i graue scelus: rursus renouari ad pniāz. **At** ecōtra si a mūdāna dilectōe fiat verus et maḡnīm' trāsit' ad dīna miro inebriat amore. **Teste** ap'lo q̄ ad Rho. c. v. inq̄t: **Ubi** abundauit delictū supabundauit z grā. **Hoc** at̄ euenisse i maria mag. euāgelij hodierni testat historia: z idē p x̄bū iā ppositū demōstrat cū dñs de illa ait: **Remittunt** ei pec. mul. q̄. dil. mul. **Que** nā fuerūt illi' pctā multa ex multa dilectōe dimissa: nisi curiositates superz superflue vāitates q̄b' p malū exēplū z pluriū corruptelā mltā ppetrauerat mala. **Igrāt** si qdē multi sicut pus fecerat illa impietates innumerabiles q̄ ex his sequunt. **Igrāt** ppretea pēitē. **Ex** q̄b' necessariū est q̄ eoz igrent miam pseq̄ delictoz. **Et** i h' merito oñdī. vj. religiositas q̄ d̄z rumata qz ex talium igrātia grossa hodiernis t̄pib' heu pene tota christi anitas i dānatiōis baratrū ruit. **Propterea** ad dñm ppha p̄s. xxx. ait: **Odisti** obseruantes vanitates supuacue. **Qd** etiā pōt h' poni p themate. **Et** i3 sup' dictū sit q̄s curiositates z vāitates ac supfluitates dñs odit: nihilomin' oñdam' ad p̄s mala p̄p q̄ talia dñs odio hz. vt visis vāitatū odibilib' mal' exēplo scīssime magdalene amor van' atq̄ vacuus in dilectōis plēitudinē pūrat. **Tria** vtiq̄ sūt maloz genera q̄ ex vāitatib' z supfluitatibus seq̄ solēt. **ex** q̄b' s̄ eos tale dei odiū generat. **Prima** sūt mala p̄claria. scōa sūt mala spūa

lia. tertia sūt mala generalia.

Articulus. j. de quattuor primis generib' hoīuz qui dānāt

ex vanitatibus mulier.

p **Rimo** qdē mala p̄p que vāitates mulier dñs odit sūt mala p̄claria. **Particularit** enī ex h̄mōi vāitatib' q̄ttuor hoīuz genera variū suscipiūt de trimētū. **Primi** sūt parētes. scōi sūt piuges. **tertij** artifices. **q̄rti** adiutrices.

Qz multipliciter dānāt parētes ex vanitatib' filiarū. Cap. j.

p **Rimo** inq̄s tal' vāitas atq̄ alie mulierū supfluitates nocēt parētib'. **s. v̄tē** tiū ill'. **Et** vt a m̄rib' sumam' exordium: q̄t crimia ppetras o m̄ infelix vt filia tua placeat aspiciētib' cūcū: q̄sta solertia inuigilās vt vltra illa formosa q̄ filie tue natura concessit alia tua industria supaddat: q̄b' q̄gral' p̄sul' in hac arte p̄tas: mira sagacitate i illa resecās q̄ nature vitio supflua eē vidēt atq̄ industria stupēda refartit' nature defect'. **Nā** nimia macilēcia tenuē puellā trahit i grossiorē: in macrā pinguē: in rectā adūsā p̄ctōe dirigit: curuā hūeros demissos extollis dep̄t' misq̄ supbos: distrahis collū remissuz: latēgines vult' z macas oculoꝝ atq̄ alios corpales defect' galieno nec hypocrate vocato ad formositatē decoras: doces illā ornare caput: pingē vultū: cōponē gressuz: nouitates in vestib' iuēire: choreas ducē: z amorosas canē cōtilenas. **Quid** mult' imozoz. **Quip̄** sa ad tuā filiā in oī mūdi vāitate es docta mḡra et d' pulchritudie ei' aie nihil curas. **Demē** tia p̄sumata. **Sz** te o p̄ te inq̄s alloq̄r: q̄sta afsectōe dītar: q̄t furti v̄suri rapinis z alijs impijs lucr' satag' subaz cumlare vt filias oī vānitatis z sup̄tib' plēas nuptuz tradas vt ample dorēt vt alte locēt. **Sz** q̄ neq̄ ē in parētib' bus. **Si** filiā suā maritat: mīme p̄fant s̄vularario tradāt seu raptorū: s̄ i h' m̄mō student vt diuiti deē vt ornatiōē atz gloriozē videant illā. **Q** parētes demētes iā p̄p filias ad b̄scū trabētes. **Q** gēitozes carnis z p̄p̄oēs aiāz v̄raz atz illaz. **Audite** **Jo.** **Chryf.** i ser. d' filijs zebedei vbi d' m̄re illoꝝ ait: **Nō** sentiebat illa sic cerē mulieres q̄ corp' natoꝝ suozū amāt: aiāz at̄ p̄tēnt. **Desiderāt** enī illos valere i secto isto z n̄ curāt qd̄ sint passuri i alio. **Alij** militias filijs puidēt: alij honores: z nemo filijs puidet deū. **Perditionē** illoꝝ cum mag' p̄cio cōpant. z salutē ill' nec dono accipere volūt. **Si** enī viderit illos paupes: tristat' z

lupirāt: si at viderit illos peccātes: nemo tri
stat vt oñdāt qz copoz sūt parētes n̄ aiaruz.
hec ille. Imo si casu m̄ p̄sperēt filiam cui
marit⁹ vel p̄scia ducit⁹ vel paup̄rate artat⁹ seu
ex modestia moderat⁹ si satisfecit p̄opl̄ n̄ se
euiscerauerit i pcurādis vanis: de pace orit⁹
guerra: nunq̄ cessabit puḡ nisi infelix iuue
nis satisfecerit sue puḡ m̄si. **O** parētū ad fi
lios imoderat⁹ amor: q̄t parētēl p̄cipitas i in
fernum.

Q tripliciter nocēt maritis va
nitates vxoz suarū. **Cap. ij.**

Ecūdo nocēt h̄ mulieres cū vāitatib⁹
bus suis p̄p̄iis viri. **E**t h̄ i oib⁹ bo
nis. s. i bōis aie: i bōis vite: i bōis t̄pal̄ subc.
Primo nocēt illin bōis aie eo q̄ suis delitijs
imo suis demencijs atq̄ fucatiōib⁹ vanis ad
adulterinū amorē p̄hētes illos spūaliter inter
imūt. **U**nde **H**iero. xxxij. q. iij. c. origo. sic
ait: **D**igo qdē amoris erat hōesta: s̄ magni
tudo deformis. **N**ihil at̄ infest̄ ex q̄ hōesta cā
q̄s insaniat. **U**n̄ z sext⁹ i sentēt̄ijs. **A**dul̄ ē in
q̄t i suā amator ardētior: in aliena q̄p̄ vxore
ois amor turpl̄ ē in sua nim⁹. **E**t seq̄t̄: **N**ihil
ē fed⁹ q̄ vxorē amare q̄st̄ adulterā. **H**ec **H**ie
ro. **S**z ad hūc amorē p̄cipitāt sup̄flue vāitates
Quot etiā viri p̄p̄ vxorē suas vt illis satisfā
ciāt i p̄opl̄ z vāitatib⁹ suis p̄ v̄suras rapias atz
alia iusta luc̄ p̄cipitāt aias p̄pas i infernum
Secūdo nocēt maritū suis i bōis vite. s. corpāl̄:
pleriq̄ nāq̄ p̄p̄ inordinatū amorē ad suas
vxores eo q̄ sint imoderata vāitate lasciuē q̄
uit infirmāf. imo qdā p̄p̄ illas amētes fiunt
Un̄. ij. **E**dras. c. iij. ait: **M**ulti demētes fa
ci sūt p̄p̄ vxorē suas. **T**ertio nocēt maritis
i bōis sube t̄pal̄. **N**l̄ nāq̄ vana z vaga i or
namēt̄i z p̄opl̄: lupa famelica insatiabil̄ ē: m̄l̄
tis p̄ciosis vit̄ ad ornatū: cūq̄ nālit̄ tal̄ m̄l̄i
uola sit vel iuēt̄ vāitates vel vit̄ adiuēt̄is et
suba q̄ in mercācijs z artib⁹ atz possessiōib⁹ z
alijs negocijs possz eē lucrosa tāq̄ inutilis z
mortua: imo cū maḡ detrimētō seruat̄: imo
destruit̄ sic. j. p̄tēbit. **E**x p̄dict̄ igit̄ p̄z q̄ fru
strata sit i talib⁹ vxozib⁹ vāis intētio dei. **A**it
enī dñs **Gen.** ij. c. cū hoib⁹ iā formassz. **N**on
est bonū hoiez eē solū factam⁹ ei adiutorū si
mīle sibi. **I**n adiutorū inq̄t. s. spūale: corpā
le z t̄pale. **S**z diabolus talē p̄ vāitates defor
mat ad viri detrimētū in oib⁹ illis.

Q artifices vāitatū multiplici
ter peccant. **Cap. iij.**

Tertio nocēt tales mulieres vāitatib⁹
suis artifiab⁹ laboratib⁹ illas. **E**st. n.
in sac̄ theologia z i iure canonico regla gene

ralis: q̄ oē dānū qd̄ q̄s p̄rio suo facit aut cā
efficax ē q̄ fiat: satisfacē obligat. **I**n q̄ regula
nō q̄ dicit q̄ oē dānū qd̄ q̄s p̄rio suo facit si
ue spūale siue corpale siue t̄pale sit illud. **N**ā
si hō obligat satisfacē t̄pale dānū q̄to āplius
spūale: **S**ic apte p̄bat **S**co. i. iij. di. xv. q. ij.
Ipsa q̄ rō apte d̄mōstrat. z. vj. q. j. c. sūt plu
rūm. māfeste p̄bat vbi d̄r: **M**ultū dāna mo
rū a dānis rez t̄paliū distāt. et. c. ex merito.
iex feri. ē. **P**eteriores sūt q̄ vitā moresq̄ bo
noz p̄uis morib⁹ cor̄rūpūt q̄ q̄ subas alioz
p̄diacq̄ diripiūt. **S**ubdit̄ q̄ in regla: q̄ q̄ effi
cax cā est q̄ dānū qd̄libet p̄dictū fiat satisfacē
obligat. **E**fficax at̄ cā tūc merito nūcupat̄ cū
sine illa nō fiebat id malū nec dabat̄ illud dā
nuz. **E**x q̄b⁹ apte patz q̄ q̄ efficacē dat aiaz p
ditōnē: tot mortib⁹ dign⁹ ē q̄ aiab⁹ p̄ditōis
efficacē cām p̄stat. **P**restāt. n. efficacē cāz mu
licrib⁹ i vāitatib⁹ suis: eaz vanitates z vana
opa faciētes vel v̄dētēl v̄l quōlibz alienātes
Sic sūt q̄ faciūt p̄ m̄licrib⁹ giornerl̄ v̄l maḡs
frappas aut caudas vel manicas nimis ma
gnas: rachamaturas vanas: maghagnones
maḡs seu vesicas: altos trāpalos vel capillos
mortuos v̄dēt̄: aut ad faciē dealbādā v̄l co
lorādā aut decorādā aliqd̄ p̄ficiūt: z oīuz p̄s
miliū opatores z quōcūq̄ alienatores. **S**ed
marie talū z p̄similiū inuētores: q̄z oīuz in
explicabil̄ē multitudo. **P**ro q̄b⁹ oib⁹ dāt do
ctores regulā generalē: **Q** q̄cūq̄ talia facit
vel quōcūq̄ alienat tradēdo illa alicui quem
credit talib⁹ abufurū: sp̄ mortalit̄ peccat atq̄
re⁹ ē oīuz maloz q̄ inde sequunt̄: qz vt. s. di
cū est. **Q**ui occasionē dāni dat: dā. de. vi. eē
d̄ iniuf. et dam. dā. c. si culpa. s. sane. **E**x his
igit̄ p̄z q̄ m̄l̄r sic recipit efficacē cāz a p̄dictis:
sic efficacē cā ē p̄dinōis oīuz q̄ faciūt aut ven
dūt aut alit̄ alienāt q̄b⁹ v̄it̄ in vāitatib⁹: de q̄
bus q̄st̄ nihil dicim⁹ s̄ p̄z d̄rib⁹ m̄tib⁹ reli
q̄mus multa p̄similia cogitādā atz ad p̄dictā
regulam deducēda.

Q adiuuātes hmōi mulieres
eaz culpaz p̄cipēs fiūt. **Ca. iij.**

Quarto nocēt tales mulieres adiutri
q̄ cib⁹ suis sic z ipse eis dū efficacē cām
p̄stat illis i vāitatib⁹ eozūde. **S**ic sūt
ille q̄ fucāt vel vane ornāt alias mulieres seu
docēt illas se fucare aut vāitates iuenire vel
imitari. **S**ic solēt eē sorozes aut p̄pinq̄ socie
vel vicine aut q̄cūq̄ sint alie. **R**atio huus ex
precedentibus patet.

**Articulus. ij. de alijs quattu
or generibus quibus nocēt mu
lieres cū vāitatib⁹ suis. ¶ 4**

Fe. v. p^o dñicā in passiōe de malis ex vanita.

Ecūda pñcipalia mala ppf q̄ odit dñs vāitates sūt mala spālia. Mo cēt enī alijs q̄tuor generib^o hoīuz pmo sociātib^o. scōo iuuēib^o. tertō mlierib^o. q̄rto creditorib^o idigētib^o l' duozatl

De pctō associantiū mulieres vanas. Capitulum .j.

primo inq̄ nocent tales muliez ab-
usus sociātib^o illas qz iuicē sūt sibi cā
culpe hmōi: sic sūt illi vel illi q̄ sociāt illas ad
spectacla z ad lasciuas solēnitates z festa et
ad p̄silia vbi sūt tñ peccāt mliēs p̄dicte vane s̄
sic apte p̄z ex iā dicit z magl etiā p̄rebit ex dicē
dis: culpabiles sūt oīuz maloz q̄ p̄cedūt ex
vāitatib^o suis hī associātes: qz furāt dño ml-
titudine aiāz. s. p̄cupiscētū illas vel q̄ scāda-
lizāt ex ill. Ad h̄ p̄nitiosa furta p̄petrāda atz
faciēda cū mliere vana curūt oēs illā ad talia
associātes: p̄p̄tea ad q̄libz ei^o sociā ait p̄p̄ha
Si videbas furē currebas cū eo z cū adulte-
ris. s. p̄cupiscētū illā portione tuā p̄obas. i.
p̄cipē te reddebas. Scōz. n. oēs theof. z iu-
rif. q̄ ad furād rē tpālē sociat furē absq̄ q̄ so-
cietate fur s̄ cōmissis furtū: nō tñ p̄ticipes ē
p̄cti. v̄xetiā si ille q̄ fec furtū s̄ satisfecit illū
associās satisfacē obligat iux reglāz p̄dictam
Qui occa. dā. zc. Etromagl q̄ sociat furē spi-
ritualē vñ tāta mala sequūt sic. j. p̄rebit. Nec
obstat si q̄s obijciat d. Nō socio illā cū intēti-
one qz p̄ q̄ intelligi q̄ si s̄ sociātes eaz nec illa
illuc p̄geret. nec tātoz maloz cā forer: tu as-
sociās illā vti p̄dicū ē efficacē cā es tātoz ma-
loz. **Si** at sine te siue cū altera societate irer:
culpa eēt tūc s̄ tua s̄ sua z sociātū illā. **Ex** his
igit p̄z qz tal mli^r secū trahit ad iferos oēs su-
as vāitates faciētes eaz i vāitatib^o adiuuātes
atqz sociātes. **O** mlieres spūales filias p̄pas
siue alias vanas associātes: nōte x̄ba: signate
mysteria: atqz ex h̄ etna suplicia expectate.

Q̄ hmōi vāitates sunt hoīum fragiliū incētūū. Ca. ij.

secūdo spālī nocēt iuuēib^o z oib^o qz
cūqz ppf tales vāitates i eaz p̄cupi-
scētiā inardescūt. **Cl̄i** Hiero. Gladi^o igne^o est
spēs mulier: de q̄ gladio **Proū. v. scri. ē.** Fa-
uus distillās labia mētrid z nitidi^o oleo gutt
ei^o: nouissima at ei^o amara q̄si absinthium z
acuta lingua ei^o q̄si gladi^o biceps. **Biceps** at
gladi^o dicta ē qz infūmit seip̄az mliere z iuue-
nē seu qz occidit corp^o z aiāz. **Et** Amb. i li. de
cayn z abel: itez d̄ tali muliere mētricia vani-
tate ornata sic ait: **Alia** mētricio p̄car motuz
fracto p̄ delitias incessu nutātib^o ocul^o z ludē-
tib^o iaculās palpebris retina portat q̄b^o p̄cio-
sas iuuenū aiās capit. **Oculus. n. mētrid** est

laque^o pctōris. **Quēcūqz** sensu dubio puera
tentē in āgulo trāsūt dom^o sue fermōib^o ad-
urit q̄ of faciēs iuuenū violare corda. domi
inq̄eta i plateis vaga ocul^o p̄diga: pudore vñ
amicu diues genis picta. **Etenī** qz v̄x de
corē h̄re s̄ p̄t adulterinis sucl affectate pulcri-
tudis lenocinat aspectuz s̄ veritatē. **Hec** ille
Et itez **Aug^o.** In mulierib^o tāt^o ē apparat^o et
p̄opa vestiū: tā subtil^o z incogitata tricanti-
ra criniū: tā mirabil^o varietas ornatū vñ incē-
tiū p̄cupie hauriat decepti oculi inspicentiū
siue intūctū. **Itaqz** dolosi z astuti subaspe-
ctus eaz tā fraudulēti z fallaces sūt incessus
eaz vt mēbra q̄ castitati seruire debuerāt: in-
cess^o piculū videant p̄iurasse. **Hec** ille. **Sepe**
nāqz iuuēis simplici intētiōe ecclesiā adit vel
alit^o ḡdit itine suo: s̄ vt d̄ **Proū. vij.** Ecce mu-
lier occurrit illi i ornatu mētricio: p̄para ad
capiēdas aiās. **Proptea** tibi adolescēt **Eccl̄i.**
ix. dictū ē. **Aūte** faciē tuā a muliere cōpra. **Et**
itez i. e. c. **Ne** respicias mulierē multiuolā ne
in cidas i laqueū illi^o. **Expādīt. n.** libent^o rege
vanitatū suaz vbi auicula. i. iuuenes p̄stant
et cū viderit iuuenē delicatū in corde suo ait
illud **Ezech. xvij.** Expādā rethe meū sup eū
et capiet in sagēa mea. **Sz** forsitā dicit: **Non**
hac mala intētiōe me orno: d̄s ē mihi testis z
p̄scia mea. **Ad** quā ego: **Statuam^o** h̄ verissi-
mū eē: nō tñ ex h̄ excusabil^o es ap̄ deum nec
etiā apud mūdū. **Si** aliq̄s q̄ nō prudent^o p̄ca-
uēs lapides p̄ciēs hoīez infecēit: nōne re-
morū legib^o iusto iudicio p̄denat. **Nōne** fo-
diēs cisternā necetiaz p̄cauēs s̄ bestia i illam
ceciderit iuste exoluet penā. **Sic** **Exo. xxi.** in
mysteriū p̄ceptū ē. **Si** q̄s aperuerit cisternā z
nō operuerit eā: cecideritqz bos vel asin^o i eā
reddet dñs cisterne p̄ciū iumētoz. **Cisterna**
q̄ppe q̄ aq̄s h̄z i remediū sitiēt occasio incau-
tis eē p̄t. **Sic** vtiqz tu **O** mulier vana q̄ viro
tuo remediū eē potes fragilitat hūane z alie
ri incaute p̄para occasione p̄stas dānatōis et
ne. **Sic** vtiqz vxoz viro **Proū. v. c.** nūcupat
vbi d̄: **Bibe** aquā d̄ cisterna tua. **Sz** talis ci-
sterna incaute ap̄t qm mli^r cultu mētricio exor-
nat. **In** illā vtiqz s̄ optā bos vñ asin^o cadit qm
occasione indebite vāitat aliq̄s p̄cupiaz ruit
In q̄ cāu ei^o aia d̄ mulier^o vane māib^o req̄ret
cū det ad h̄ efficacē cāz s̄ p̄cauendo ruinam.

Q̄ ex vāitatū exemplis cetere mulieres ad filia puocāt. Ca. iij

tertio spālī nocēt alijs mulierib^o: qz
libz. n. mulier ad vāitatē ē nālī p̄na
similesqz ouī q̄ se p̄cipitat vna aliā in
idē ruerē necē ē. **hec** iuidia mora lz generi sit
mior^o huic se i ornatu eq̄pare p̄redit **Que** at
eq̄l^o ē diuūtl atz natu s̄ s̄ supat istā i vāitatib^o

nunq̄ mente quiescit: nec vnq̄ maritum in pace permittit. Alia autem nobilioribus orta natalib⁹: sublimis diuicijs: mēte inflata: corpe elata: si cūctas nō supat in imēsus: magna iniuriā se estimat facē creatori: inuētiōnes ⁊ vanitates reperit nouas. Marit⁹ q̄nq̄ plusq̄ illa inanis ⁊ van⁹ illi i oib⁹ faciet desp̄dari si op⁹ ē desiderat cūctos vt satisfaciāt ei. Si casu marit⁹ talib⁹ vanitatib⁹ vel pp̄t indi gentiā seu pp̄t auariciā aut pp̄t p̄ciam non assentit: nō satisfaciāt oīno si fauet. **I**ntolerabile bellū. **D**iurna nocturnaq̄ insupabilis pugna. **L**achryme omni tristitia faciat. **L**ugens itaq̄ lamentatiōibus plena est. **H**eu me infelicem: nuptui tradita sum: maledictā hora: illa ornatioꝝ me p̄cedit i publico. **T**alis de iqbui genere honozat ab omnibus. **E**go misella heu espicioꝝ i p̄sortio feminariū. **P**en. p̄ tot molestijs marit⁹ deuictus ⁊ tedio si debet illi satisfaciē: nō tm̄ ex suis s̄ etiā ex viscerib⁹ iesu christi ē necesse illi p̄descēdē postulatis: mutuo accipe sub vsurā debita subire gūia. **S**i demū mulier his molestijs obrinē nō pōt: cūcta mariti bona decimat de oib⁹ q̄ sunt i domo furat cumulatq̄ maritios vt satisfaciāt vano desiderio suo. **S**z qd̄ doloros⁹ ē q̄nq̄ obtinent ab amasijs qd̄ inficit a maritis. **E**cce q̄t maloz inl p̄iuges talis imoderata vanitas occasio ē. **T**āta igit̄ ad vanitates i mulierib⁹ p̄nitas ē ⁊ ad h̄ etiā diabolus opat̄: vt si vna sola in q̄dā maḡ ciuitate sit vana: oēs p̄ illā trahunt̄ ad imoderantiā vanitatū. **F**acit enī auceps infernalis de muliere i vanitatib⁹ obcecata sicut fieri soler colūbe q̄ p̄sūtis ocul̄ ponit̄ ab aucupe intra rethe: cūq̄ alie colūbe p̄ illā tracte cū ea intra rethe fuerint p̄gregate vno vinclo tracto cūcte ab aucupe capiūt̄. **S**ic diabolus p̄ vnā vanā cū vanitatū rethi q̄ si totā ad se ciuitatē trahit. **S**ic de eo Job .xl. c. scriptū est. **A**bsorbebit fluiū ⁊ nō mirabit̄: h̄z enī fiduciam q̄ iordanis influat i os ei⁹. **F**lui⁹ a fluēdo dicit̄ denorat fluidas mulieres q̄s diabolus tunc absorbet q̄n vna p̄ alterā p̄ vanitates i diaboli guttur ruit. **J**ordanis aut̄ riu⁹ iudiciū interpretat̄: ⁊ p̄fessores atq̄ p̄dicatores māifeste demōstrat: q̄ riu⁹ lumios⁹ ⁊ ḡfosi iudiciū esse debēt: vt mētes carnales rōnib⁹ lumiosis refrigerēt ab estiuo calore carnaliū vanitatuꝝ. **S**z heu cū absorbeat fluiū iam i plerisq̄ fiducia tenet. q̄ nō solida veritate s̄ tenebrosa carnalitate cōdem ⁊ excusabile p̄suetudinē putent qd̄ ē abusio māifesta. **N**ō p̄spiciēt̄ tria specula q̄ in sermo. xliij. ⁊ ar. j. c. j. posita sūt. **S**z vt cecis ducētib⁹ cecos: quia vt ait dñs

Mat. xv. Ecce aut̄ si ceco ducatū prestet: ambo in foueam cadunt.

De seua impietate i paupib⁹ que ex vanitatib⁹ sequi solet.

Capitulum. iij.

Quarto nocēt paupib⁹ derobatis et deuoratis: q̄b⁹ illa q̄ expēdunt̄ in pōpis ⁊ iocalib⁹ atq̄ vanitatibus suis restitui deberēt. **D**euorauit enī illos p̄ suus siue marit⁹ p̄ vsuras rapinas furta simonias aut p̄ q̄scūq̄ p̄cussioes. **P**ereūt illi fame frigore ⁊ nuditate: nubilesq̄ puelle expoliatoꝝ clausē ⁊ innupte retinent̄ in domo: laceratis vestib⁹ vix carnes opiētes: vix recunde ⁊ timide: vix corā aliq̄ comparētes. **P**aruuli panē petūt nec ē qui tribuat ill. **P**uirmi iacēt i lecto parētes eoz̄ aut i carcē cruciant̄: nec de pp̄ria suba subueniūt illis. **E**t tu vanitai insatiabilis lupa: sanguinem pauperū cum cauda p̄ terram trahit: fastuosas pōpas tactant̄ ostētas: alasq̄ maḡ ⁊ sanguine plenas fastidiosa vāitate dilatās: ostēdens q̄ta velocitate ad infernū volas. **P**ropterea de te **H**iere. ij. c. ait: **I**n alis tuis inuētus ē sanguis pauperū aiarū. **A**udi etiā q̄ **Ecce**. xxxij. c. ait: **P**anis egētū vita pauperū est: q̄ defraudat illū hō sanguinū est. **H**ec aut̄ nō cogitat mulier vana s̄ tm̄ vt satiet es frenatā p̄cupiscentiā vanitatū.

Articulus. iij. de multiplicibus ⁊ generalib⁹ malis que veniunt ex vanitatib⁹ mulierum.

Etia p̄ncipalia mala pp̄t q̄ odit dñs vanitates sunt mala generalia. **Q**uattuor generalū maloz ⁊ dānoꝝ genera veniūt ciuitatib⁹ et patrijs ex multitudine vanitatū. **P**rima mala sp̄ualia. sc̄ba mala corpalia. tertia mala tpaalia. q̄rta mala iudicialia.

De multitudine maloz sp̄ualium que ex vanitatib⁹ ortum habent. Capitulum. j.

Primo ex vanitatib⁹ veniūt mala sp̄ualia. s. innūerabilis pctōꝝ excessus ⁊ multitudo. **Q**d̄ satis i seraphin sermo. dictū est atq̄ ex his q̄ iam dicta sunt patet si p̄siderent̄ q̄t pctā p̄pter filias exornādas p̄ntes cōmittāt: q̄t faciāt viri i impijs lucr⁹ ⁊ p̄cupiscētijs effrenat⁹ pp̄t vxores suas: q̄t etiā cōmittāt i vāitatib⁹ laborātes mulieres ornātes ⁊ illa talia edocētes ⁊ sociātes: q̄t p̄cupiscētijs incēdāt hoies

Fe. v. p^o dñicā in passiōe de malis ex vanita.

illas aspiciētes: q̄t patrēt z mulieres pp̄ ma-
lum exēplū alias attrahētes z sanguie pau-
perū abutētes: q̄t repleant crimib^o hi oēs q̄
exp̄mere possēt: **Sz** forte dicet aliqua. **Quid**
vis nos agere? petis aut queris nos omnes
facere moniales aut bizochas? **Responso**
Intelligo errorem tuuz: quia non monialis
neq; bizocha es: putas tibi licere q̄cqd sug-
gerit carnal' vita z impudica affectio vanita-
tū. Sz recordare qz nō tm̄ ch̄ristianā did te:
verūtiā honestā atq; pudicā vis ab alijs re-
putari. **Propterea** audi **Aug.** ad p̄similē tui
scribētē in li. de vi. ch̄ri. atq; dicētē. **Quis tā**
van^o z miser ē qui se aduocatū cū lras nesci-
at audeat p̄fiteri? Quis tā insan^o z excors vt
p̄fiteat se militē: q̄ nescit arma gestare? He-
mo enī quodcūq; nomen sine cā sortit^o. Su-
ior vt dicat^o necesse ē vt calciamēta pficiat: vo-
cetur q̄s faber vocet^o z aurifer: q̄ picia artū et
nouit z facit. Megociās nūcupat q̄ qd villius
emit chari^o distrahit. Et subdit: Talib^o exē-
plis aḡscim^o nullū nomē sine actu s̄ oē nomē
ex actu cāri. Ergo tu ch̄ristiana quō dicer^o in
q̄ nullus ch̄risti act^o apperet: ch̄ristian^o iusti-
cie bonitatē integritatē pacē castitatē pruden-
tiē hūilitatē innocētiē z pietatē nomē. Ergo
tu quō h̄ nomē tibi defendis z vēdicas cui d̄
tā plurib^o reb^o nec pauca subsistūt. Hec Au-
gusti. Sz adde: **Uis dici honesta. Cur inho-**
nestatis z indecētiē p̄rēdis s̄q; vis nūcupari
pudica. Cur impudicitie z effrenate luxurie
mōstras exēpla? Nōne publici p̄stibuli me-
reticē in lasciujs z inhonesti vanitatib^o su-
peras? Infelicia tpa n̄ra. Opiclitata i lasciu-
ijs z vanitatib^o generatio n̄ra. Babylō-
nica vita. Q̄ta admiratio: q̄t^o horroz mēti-
bus pudicū atq; honestū vidē eas q̄ honestatē
et pudicitie volūt h̄re nomē in lasciujs va-
nitatē meretices publicas supare. Sz audiat
q̄libz tal' qd d̄: **Apoē. xvij. Q̄tū glificauit se**
z i delitijs fuit: tm̄ date ei tormentuz z luctū

Qz ppter supfluitates vani-
tatū cesset plurimū multiplica-
tio populorū. Cap. ij.

Ecūdo ex vanitatib^o veniūt mala
corpalia. **Q̄t** filij nascerēt q̄rū ge-
nerationē z ortū impediūt vanita-
tes. **Nā** multi pp̄ maximas expēsas q̄s i v̄x-
orib^o req̄rit vanitatū abusus: vxores vel nō
capiūt vel tardi^o suscipiūt eas cū sepe q̄si oēs
dotes z q̄siq; ampli^o deuorēt tales expense.
Similit^o multi parētes q̄ nō valēt imētas do-
tes tradē filiab^o: i domo steriles nō pp̄ deū
retinēt illas z vt x̄gines z pudicas. Et qd cru-

deli^o ē si q̄i tres vel q̄tuor filias h̄nt ad vota
nō valētes dotare: illas vnā vel duas formo-
siores cū dotib^o maximis nuptui tradūt: re-
liq̄s x̄o distortas claudas seu cecas siue quo-
cunq; mō deformes q̄si spumā vel vomituz
seculi mōsterio tradūt: illas vtinā d̄no z non
diabolo dedicātes. **Ex his oib^o māifeste ap-**
paret qz cessat generatio filiorū: s̄ vtinā h̄ mō
cessaret. Dimissis tandē semis iudicio dei et
sui: ad mare dirigat sermo. Solutis iuueni-
bus atq; viris nec pp̄ p̄dictas cās piugio co-
pularis puellisq; grādeuis i domib^o male ser-
uatis q̄t enormia sequant^o: poti^o eligo opire
silitio q̄s apire sermōe. Nō solū puelle s̄ nec
relinq̄t vidua neq; nupta q̄n veretur mole-
stijs: cruciet angustijs z importunitatib^o op-
p̄mat ab his q̄ p̄feruat innupti. Quid inde
seq̄t trāseō: vnū supest qz pauci filij māifeste
apparēt. His morib^o corūpūnt iuuenes atq;
deuiāt a morib^o v̄tuosis. nec facile a deujs
diligunt vxores lz i m̄fimonio eis copulent
Sz sup oia p̄dicta horrēda atq; detestāda so-
domia ex his generat nutrit atq; suscipit ter-
ribile incrementū. **Iuuenes enī lasciuī z deli-**
tijs nutriti fragiles z indisciplinati z imode-
sti nec deū timētes: dū insimul p̄uersant in
q̄t impudicitias ruāt: in q̄t imūdicias i q̄t ne-
phādas spurcitas diabolo suggerēte p̄cipi-
ten^o q̄s exp̄mē possēt: Cū capti fuerint iuue-
nes hac pestifera labe: vix vnq; curant vix z
tarde vel nuq; piugio se copulari pmittunt.
Si casu vxorē suscipiāt vel illa abutunt vel si
diligūt eā. Propterea nō generat filios vt ve-
rificet qd Sap. ij. scrip. ē. Ab iniq; thoro ex-
termiabit semē. Ex his oib^o clari^o palpari p̄t
q̄t q̄tidie inualecāt pestes z h̄ pp̄ lasciuas
vt. j. patebit: nec pp̄ vanitates filij i multi-
tudine generent atq; tā nati subito moriant^o
qz necesse ē minui gētes: sicut his t̄pib^o in q̄-
bus tm̄ vanitates creuerūt māifeste apparēt
Et sic patet q̄ta mala corpalia ex vanitatib^o
sequunt^o.

Qz diuitie corpales in patrijs
ex supfluis vanitatib^o multipli-
citer minuūt^o. Capitul. ij.

tertio ex vanitatib^o veniūt mala
tpalia. **Nā** q̄ diligēt adūrit ex mē-
titudie expēsarū que i vanitatib^o
fūt. **Primo** cessant iusta lucra. se-
cundo crescūt tpalia dāna. tertio cogūt ad h̄
p̄dicta p̄tinuāda. **Primo** qdē cessant iusta lu-
cra. **Nā** pecunia q̄ expēdit in supfluis indu-
mentis in iocalib^o in anulis i coronis in lapi-
dib^o p̄cios atq; in supfluis alijs ornām̄t mor-

tua pleuerat: quequēdē possz eē lucrosa i mer-
cancijs: i possessiōib⁹: i aialib⁹: i artib⁹: i alijs
q̄buscūq; lucrosis. Et sic p̄ pleq̄ns ad tpales
vilitatē ciuitatū z toti⁹ patrie redūdaret. Se-
cūdo crescūt tpalia dāna. Nā precū qd̄ in ta-
lib⁹ vāitatib⁹ possidet cōis sp̄ diminiuit: siue
p̄ tpaliū vāitatū vsū seu abusū aut non
vsū. Nā sepe vāitatū mutatiōe rez tpaliū
p̄ciū miorat: imo induitū qd̄ hodie fit: cras
sine mioratiōe p̄ciū nō poterit vēdi z sic d̄ sin-
gulis. Ad dā q̄ iuuenes deuū n̄ solū cessant
a iustū lucris s̄ etiā in scōrū p̄sumūt iusta z in-
iusta lucra: sicut **Proū. xix. c. scrip. est. Qui**
nutrit scōrū pdit subam. Tertio cogūt ad h
sup̄dicta p̄tinuāda. Nā p̄ q̄ hō predicta eme-
rit vñ cessant lucra z crescūt dāna: nō tm̄ vē-
dit vel derelinq̄t illa: vel etiā ad p̄similia z cor-
rūptiōe coartat. Inde sepi⁹ oriunt̄ vsure ra-
pine z cetera turpia z iniusta lucra.

De varijs que patrie patiun-
tur p̄pter sup̄fluas vāitates.

Capitulum. iij.

Quarto ex vāitatib⁹ sup̄ueniūt se-
pe mala iudicialia q̄ sunt dei flagel-
la. **Lū. i. Jo. ij. c. scrip. sit. Qd̄ qd̄ ē**
in mūdo: p̄cupia carnis ē aut p̄cupia oculo-
rū aut sup̄bia vite. Sicut ex p̄cedētib⁹ patet i
vāitatib⁹ tria ista oīa cōprehēdunt. Nā ni-
hil aliud ē vāitas q̄ sup̄bia sum⁹. Et ex illa
oē luxuria suscipit incrementū atq; fomen-
tū. Et ad se q̄ ex necessitate auariciā trahit.
Jo. p̄pter vāitates dñs miro mō ad iracūdiā
p̄ducit: Sicut. iij. Regl. xvj. c. scrip. ē. Pro-
uocātes dēū in vāitatib⁹ suis. Un̄ miserās
dñs p̄loz vanoꝝ mittit ad eos veritatū p̄di-
catōres: vāitatū rephēsores: increpatōres:
derestatores: atq; illarū acerrimos p̄fusores:
nec nō ad honestatē z modestiā miroz exhor-
tatores illūiatores z suasores vt reuertantur
ad ch̄ristū. S; qñ nō p̄ficiūt x̄ba: dñs p̄cedit
ad x̄bera: z vanas z vanos z vāitates atq;
mala q̄ inde p̄cedūt occultū suis iudicijs iuste
flagellat: tātoq; maiora mltiplicat mala q̄to
abūdāt⁹ de vāitatib⁹ cumulant̄ pctā: sicut
Deut. xxv. c. scrip. est. Pro mēsurā pcti erit
plagarū modus. Tria sunt flagella q̄b⁹ dñs
castigat hmōi pctōres. s. guerre: pestilētie: et
fames: vel sacco manū recte cōmēsurate culpl
p̄digne pene. Primo nanq; flagellat vāita-
tū sup̄biā p̄ guerras. Un̄ Esa. xlvij. ad tales
ciuitatē vel terrā vanā atq; lasciuā ait: Audi
h̄ delicata habitās p̄fident̄ que didi in corde
tuo. Ego sum z nō est p̄ter me ampli⁹ nō se-
debo viduar̄ i grabo sterilitatē. veniet h̄ duo

subito in vna die sterilitas z viduitas. Sedq̄
Et dixisti i corde tuo. Ego sum z p̄ter me nō
est altera: veniet sup̄ te malū z nescies ortuz
eius: z irruet sup̄ te calamitas quā nō poterit
expiare: veniet sup̄ te miseria repēte quā ne-
scies. Et **Jobel. j. dñs inq̄t: Expḡscimi ebrij**
et flete z vlulate oēs q̄ bibūt vinū in dulcedi-
ne: qm̄ p̄it. i. p̄bit ab ore v̄ro. Sens enī ascē-
det sup̄ terrā meā foris z innūerabilis: dētes
eius vti dētes leonis. Hec ē gēs equestris: z
molares eius vt caruli leonis. Hec ē gēs pe-
destris: posuit. i. ponet vineā meā. i. ciuitatē
in desertū: z ficū meā. i. delitiositatē pompa-
rū decortcauit. i. expoliāuit. Sc̄do flagellat
vāitatū lasciuā p̄ pestilētiās. Un̄ Mas. iij.
De ciuitati sanguinū. i. carnaliū lasciuarū
et vāitatū. Et sequit̄: Corruēt in corpib⁹
is p̄pter multitu dīnē fornicationū. Tertio va-
nitatū auariciā p̄ sacco manū z fames z ste-
rilitates z p̄similia. Un̄ Abachuc. ij. De qui
p̄gregat auariciā malā domui sue: z sit i ex-
celso nidus ei⁹: z liberari se putat de māu ma-
li. Et Esa. xxxij. De q̄ p̄dar: nōne z ipse p̄-
daberit. Lūq; his trib⁹ plagis ciuitas fuerit fla-
gellata: verificabit̄ illud **Hiere. xlix. Dis qui**
trāsibit p̄ eā stupebit z sibilabit sup̄ plagas.
Ergo iux̄ p̄siliū sp̄s̄cti **Apoē. xvij. Ne p̄tici-**
pēs sitis delitiarū ei⁹. Q; si nō egerit p̄niam
De terra vel ciuitas vana: tibi iudiciū quod
Deut. xxvij. c. scribit̄ qd̄ p̄patū est. Nā mit-
tet sup̄ te dñs famē z esuriē z increpationē
in oīa opa opa tua. Sequit̄: Opprimerit vio-
lencia nec habebit̄ te liberet: vxorē accipies
et ali⁹ dormiet cū ea: edificab̄ domū z nō ha-
bitab̄ in ea: plātab̄ vineā z nō vindemiab̄ eā.
Bos tu⁹ imolabit̄ corā te: z n̄ comedes ex eo
Ques tue dabunt̄ inimici tuis z nō erit q̄ ad
iuet. Filij tui z filie tue tradent̄ alteri p̄lo
vidētib⁹ oculis tuis z deficiētib⁹ ad p̄spectuz
eorū tota die. Er̄t formido i māu tua: fructus
terre tue z oēs labores tuos comedet̄ plus
quē i gras. A q̄b⁹ oib⁹ vos eripiat̄ mia dulcis
simi saluatoris tribuēs vob̄ in p̄nti cū pecca-
trice magdalena p̄s̄ctis z dilectiōis grām z
in futuro cū illa gloriā p̄ infinita seculū. Am̄

Feria. vj. post dñicā d̄ passio-
ne contra se fardātes z capillos
adulterinos portantes: atq; cō-
tra feminas cauda-
tas. Sermo. xlvij.

Os nescitis

q̄c̄q; neq; cogitat. **Joh. xi.**

Je. vi. p^o dñicā in passiōe cōtra se fardantes

Tanta est malicia vanitatus tantaq; labe inficit humanas mentes: vt cum transferint in affectum: omne rationis iudiciū pturbetur. Hinc tanta mētis cecitas: hinc tāta mūdo ad vana lubricitas. Hinc etiā tāta ad illa diabolo impellēte i mūdo creuit fragilitas vt maledictio illa iusto iudicio de celo sup plos cecidisse clausis ocul' videat. s̄ q̄ ppha ait: **S**it via illoꝝ tenebre et lubricū et angelus dñi psequens eos. Per h̄ enī **H**iere. xliij. de talibus populis plus pollutis et vanis p̄grif dñs dī. **P**olluti sunt et i domo mea et i ecclesia sc̄ta inueni malū eoz dicit dñs. **I**dcirco via illoꝝ erit q̄si lubricū in tenebris impellez et corruet in ea. **S**z qz ceci pctōres h̄ nō cogitat atq; minime recogit: id talib' in vbo pposito dñs ait: **V**os nescit' q̄cō neq; cogitatis. s̄. q̄ta sit p̄p̄l vāitates deformitas aīarū. **I**n q̄ septia religiositas q̄ d̄r deformata apti' demōstrat. **U**t q̄ talis tenebrosa cecitas expellat et cogitatur. **A**ssumā figurā mysticā **J**o. euā. **A**poca. xij. vbi ait: **S**ignū magnum apparuit i celo. **M**ulier amicta sole et luna sub pedib' eius et in capite ei' corona stellarū. xij. **A**d pōt cē in p̄nti materia aliud thema. **O**līm nēpe visus est signū predictū a iōbe cū p̄siderata ē in celo aīa militāt ecclesie oib' v̄tutib' ornata. s̄. qz describit eā amictā sole charitat' et h̄re sub pedib' lunā mūdane vāitat': et i capite h̄re coronā stellarū intellectualis luciditat'. **S**ed heu hodie visum ē aliud mirabil' signū: sic scribit in noua apocalypsi. i. in reuelatiōe ex periciētie māifeste. c. vi. id ē. vi. tpe ecclesie sc̄te vbi vtiq; scriptū est: **S**ignū magnū apparuit i celo. **M**ulier infardata colore et cauda sub pedib' ei' et i capite ei' corona stulticiarū. xij. **I**n q̄b' qdē veridicis v̄bis triplex mysteriū p ordinē declarat. **P**rimū mūdane offēsiōis ibi: **S**ignū mag. ap. in ce. mu. infar. co. sc̄dm mūdane abusiōis: ibi: et cau. sub pe. ei. tertiu mūdane p̄fusiōis: ibi: et in ca. ei. co. stul. xij.

Articulus . j . q̄ mulieres se fardātes aut adulterinos crines portantes p̄pter tria mortaliter peccant.

Primū q̄dez mysteriū est mūdane offēsiōis. **A**it enī: **S**ignū magnū apparuit nō in celo s̄ i cenō. i. i mūdo: q̄ quidē oi spurcicia imūdus ē et cenosus. **E**t qd sit illud signū comode subinfer: **M**ulier infardata colore: nō amicta sole. **Q**uerit enī **A**lex. de hal. in. iij. di. in tractatu s̄

eucharistie sacro: **U**trū fardātes se aut adulterinos crines seu viuoz seu mortuoz ad ornatū sibi vsurpātes debeāt accedē a sacra cōmunionē? **E**t r̄idet q̄ tales mortalit' peccāt et indignas se efficiūt sacra cōione. **E**t h̄ cē dicit marie p̄p̄l tria q̄ inde sequūt. **P**rimo offēsiō dei. sc̄do offēsiō p̄mi. tertio offēsiō sui

De ex vanitatib' offēdit de'

Capitulum . j .

Primo enī inde seq̄t offēsiō dei. **U**n̄ **C**yp̄an' vt ponit **A**ug' in. iij. de doc. chri. ait: **N**ū sinceritas p̄fuerat et veritas q̄n que sincera sunt pollunt et color adulterij et medicaminū fucis i mendaciū vera mutant. **P**his tu' dicit **A**pat. v. **N**ō potes facē capillū vnū albū aut nigrū et tu ad vincēdā dñi tui vocē vis te cē p̄tiores **A**udaci conatu et sacrilego p̄tēptu crines tuos inficis: malo p̄lagio futurorū capillos iam tibi flāmeos suspicaris. **I**n q̄b' verb' nō solum sinceritas summi op̄is impuḡt verum etiā verbū dei p̄tēnit et infirmat.

De ex vanitatib' offēdit p̄rimus.

Capitulum . ij .

Secūdo sequit inde offēsiō p̄mi sc̄z fictio et mēdaciū inducēs errorem ex certa sc̄ia. **U**n̄ **A**mb. sicut refert **A**ug' vbi. s̄. **Q**uē iudicē mulier veritatem requir' deformitati tue q̄ teip̄sā que videri times? **S**i pulchra es: qd absōderi: si deformis: cur te formosam eē mētiri: nec tue p̄scie nec alieni gr̄am erroris habitura.

De ex vanitatib' peccat homo in seipsum.

Cap. iij.

Tertio sequit inde offēsiō sui. qz iniuriat p̄p̄ie nature. **U**n̄ **A**mb. vbi. s̄. **Q**ta h̄ amētia effigiē mutare nature picturā querē. **E**t dū verent' maritale iudiciū pdidē suū. **P**rior enī de se p̄nūciat q̄ cupit mutare qd nata ē: ita dū alij studet placē prius ipsa sibi displicet. **E**t sequit: **A**t licet viliis mulier nō alteri tñ s̄ sibi peccat. **T**olerabiliora p̄pe modū in adulterio crimia sūt. **I**bi enī pudicitia h̄ natura adulterat. **P**rop̄rea dicēdū est q̄ siue sint solute siue iugate mortalit' peccāt h̄mōi abutētes abusiōibus. **N**ō tñ nego qn p̄missum sit iugari: ornare se honesto ornatu vestiū p̄p̄ maritos: dū tñ nihil falsital' aut adulterine picture aut capillature vsurpēt. **S**z dī. **H**oc faciūt. s̄. q̄ se fucant et capillis talib' abutunt vt placeāt maritis suis. **D**icēdū q̄ volūtas h̄ placēdi maritis suis seu ipsa placētia n̄ excusat eas a pctō

mortali: qz modus per que placet seu place-
re intendit nec deo placet vt ex dictis patet
nec maritis. **Uñ Aug.** de cose. di. vl. c. fuca-
re. sic ait. **Fucare** figmetis quo vel rubicudi-
or: vel candidior: vel verecundior appareat:
adulterina fallacia e: qz no dubito etiã mari-
tos se nolle decipi quib' solū pmittere sunt
femine ornari fm veniã nō fm imperiū. **Nā**
verus ornatus maxime xpianoz: non tñ
est nullus fucus mendax: verū nec auri qui
de vestisqz pompa: s mores boni sūt. **Qui-**
dam tñ dicunt q si femina soluta vel coiuga-
ta moxseã aliqñ seu maculã haberet in collo
vel in facie quã peplo velaret ne scz deformis
appareret. **Aur** si fluxū capillozum panis z tu-
morē aut gibbū quē capilli facē solebāt: aut
pāniculis aut stupis supleret absqz intētio-
ne corrupta: sed ne deformitas ei' apparens
risus videntib' aut marito scandalū faceret:
nō peccaret mortalit'. **Sitr** si coiugata nō vt
laudef de pulchritudine: vl' puocer alios ad
sui cōcupiscentiã: aut alia corrupta intētioe:
sed tñ ne maritus ei' ppter eius deformati-
tem scandalizat' exhorēs eã adulterium in-
currat: aut tincturis aliquib' vteret: aut ca-
pillis alienis nō mortalit' peccaret. **Et** hi di-
cunt q **Li** prianus z alij hanc abusione dete-
stantes: intelligūt de illis qui hmōi faciūt in-
tentione corrupta. **Prima** aut diffinitio mi-
hi videt melior z certior. **Hec** **Alex.** vbi sup.

**Articulus secundus vbi po-
nit descriptio caudaz et de. xij.
abusionib' caudarū.**

Secundū mysterium mundane
abusionis, vñ subdit. **Et** cauda
nō luna sub pedib' eius. **Qñ**
autē sit abusio qñ nostris ipib'us
maxime in italia inoleuit in multiplicatione
fastidiosaz caudaz: quis enumerare suffici-
at: **Sed** vt meli' intelligatur quid caude qñ
hodie portāt mulieres significāt z importet
accipe caude descriptionē. **Quid** ē em cau-
da mulieris: ipsa expientia attestat: q nihil
aliud est q multiplicatio expensarū malarū
similitudo bestie: in hyeme lutosa: in estate
impuluerata: scopa stultarū: thuribulū ifer-
nale: pauo in luto: domus blasphemie: su-
perba rapacitas: serpes inferni: quadriga
demonū: z diaboli gladi' cruentatus. **In** q
descriptione. xij. caudarū abusiones p ordi-
nem demonstrant.

**De primis quattuor abusio-
nib' caudaz. Capitulū. i.**

Primo aut ponant quattuor pri-
me. **Prima** abusio est multiplica-
tio malarū expensarū. **Pondera-
o** caudata infelix quot expēse mlti-
plicant ex caudis tuis. **Primo** qz maior est
expensa ex longitudine vestis. **Secdo** qz cau-
de cōmuniter sūt in vestib' p'ciosis lanceis vl'
sericis: nō in vilissimis pānis qz mundo que-
dā deformitas esset. **Tertio** qz p'pulueres
vel lutū in excutiendo vel cōfricando ac pu-
rificādo cōsumit vestis. **Quarto** ex puluere
qui p torā vestem diffundit et incorpat: atqz
ex cauda que p terraz trahit destruit qñcūqz
vestimentū. **Et** tales caudas trahētes potis-
sime cū sūt de male acq'sitis z sanguine pau-
perum trahāt sup se maledictiones. **De** qua
Esa. v. **Ue** qui trahitis iniquitatē in funicu-
lis vanitatis. **Præterea** amissionē ipis z pdi-
tionē anime in pdictis: de quib' tales nihil
recogitat. **Secda** abusio est similitudo bestie:
homo em atqz mulier sine cauda a dño crea-
ti sunt. **Nā** cū sit sine cauda deus: z futuri es-
sent sine cauda xpus z mater ei': voluit sum-
mus opifex ad eorū imaginē hominē forma-
re. **Sz** diabolus qz hominē fecerat p inobedi-
entiã vt iumentū in memoriale victoria sue
gloriã caudatis animalib' hominē toto cona-
mine nitit' cōformare. **Caudaz** posuit homi-
scz spatā: in vesteqz caudā posuit mulieri. vt
p hoc manifeste clarescat q vir et mulier dei
similitudinē perdidērūt z animalitari qdru-
pedū similes facti sunt. sicut ppheta ait: **Ho-**
mo cū in honore esset non intellexit: cōpatus
est iumentis insipientib' z similis fact' ē illis
Sed mirabile est qz vir z mulier etiã anima-
lia i cauda pcellūt: cū illa nō habeāt nisi ynaz
hi vero maxime mulier habent quattuor vel
septē vel quōz etiã vltra bis septem. **Propte-**
rea inter monstra tales pñt annumerari cuz
nec retineāt similitudinē dei: nec quadrupe-
dū seruent formā cū bipedes sint z faciē ere-
ctam portent. **Unde** mulierib' que caudas
deponere nolūt nec volūt videri mōstra. ni-
hil aliud necesse est nisi manib' z pedib' rep-
tare sup terrā: z non iā monstra sed caudata
aiālia apparebūt. **Tertia** abusio i hyeme lu-
tosa. **Mirabile** quidē est q cū deus mulierē
creauerit delicatā ipsa semetipsaz ptra natu-
ram efficiat imbrodata: cū em deus creauit
hominē de limo terre. vt dicit **Gen. ij.** mu-
lierē tamen formauit de costa viri. **Uide** qñ
ta differētia fuit i vtriusqz formatione in hu-
ius iudiciū ac mysteriū. **Si** mulier ac vir dili-
genter se lauerint manus, z iterū subito laue

Feria. vi. post dñicā de passione i. xl.

rint illas et separatim lotionis aqua recollecta diligenter consideret in coeqli lotionem viri et mulieris mundior apparebit lotura mulieris quam viri. Sed quod ipsa natura concessit sibi vanitas denegavit cum imunda se efficit per caudam ibro datam ut iam dixerit quod. ij. Pe. ij. aplos ait: Quasi sus lota in volutabro luti. Quarta abusus in estate pulverata. Dum enim mulier in estate caudam trahit pulvis quasi nubes exinde consurgit. Ex hoc enim non tantum consumit vestis dñe caudate, sed etiam omnium sequentium illam. Nec hoc solum inde sequitur malum: sed etiam sui et sequentium expulvere oculi excecantur: et ex respiratione pulvere plena pectora clauduntur. Unde si est aliqua mulier que sociat illam vel illas: aut est pectore arata grauius infirmat: tussit: spuit: molestatur fit omnibus domus sue. Propterea discat maxime vetule vel illas non sociare vel tpe pulueris caudatam precedere et tpe luti cum purgaues rit viam sequi per viam.

De secundis quattuor abusionibus predictarum caudarum

Capitulum. ij.

Secundo addantur alie quattuor abusiones quarum prima est Scopas stultarum que amecia tali preciosa scopa puluere scopare et lutum. Preciosa quidem est scopa ista sed imundum est officium eius magisque in munda credenda est anima gerentis illam. Saltem hoc ad litteram evidens est: quod dum mulier scopa hac aliam purgat seipsam in fardat. Panorum liueorum scopa mulier cibum purgat ubi coquit panis fornicarias se ostendit que caudam trahit. Hac igitur caude scopa iubente domino a diabolo in inferno scopabit vultus dñe caudate: sicut testat Esa. xliij. c. di. Scopabo eam in scopa terens dixit dñs. Scopa abusus thuribulum infernale. Cauda quidem thuribulum est ecclesie infernalis in qua ecclesia clerici a sathana ordinantur que caudas portant seie siue trahunt. Hec quidem dum per puluerem vadunt incensum infernale naribus eas sequentium trahunt. Tertio abusus Pavo in luto. Natura quidem culpam se est quicquid simulare virtutes. Sed dum ex vna parte mentiendo se esse virtutes demonstrat: in sperato ex altera parte malicias et stulticiam suam aperte ostendunt. Scriptum est enim In populo graui laudabo te. Ecce virtus grauis modestie laudanda. Hanc grauitatem mulier caudata in iussu mentis. tunc dum ex vna parte indicat grauitatem in altera discoopit leuitatem. Sic etiam pavo dum est in luto quod dum gloriatur caudam leuat: retro turpitudinem suam monstrat. Sic mulier caudata dum pluit transiens

vestem et caudam ne inficiatur exaltat vnam manum aut alteram ad nates retro necesse tenere habet. Quiquidem leuitatis et imodestie actus: quid aliud clamat nisi quod talis mulier vndique luto fetido circumdat. Et licet talia audiendo quis quod etiam graues auditores non leuitatis causa sed veritatis puocent ad risum: quosque sapientes non miret. Hierem. em. x. c. ait. Vanum est opus et risu dignum. Quarta abusus Domini blasphemie. Meritoque tales dñe caudate qui redeunt domum cum cauda lutosa seu impulerata officium stantuum famularum suarum illam a luto et puluere depurare. Ille autem sepe ex hoc quotidiano exercitio affecte tedio imbuta adeo turbate fastidio impatientes animo dum hoc officium impleret continue blasphemare non cessant. Unde etiam quibus contingit ut quod dant caude excussionem totum gement dñe sue maledictiones. Traseo de blasphemantibus pauperibus cum in hyeme frigore cruciantur. Lutumque conspiciunt indui vestibul preciosis: carnesque suas et filiorum et filiarum pietate et dura incopassione caudarum: algore frigore: fame et siti torquentur. Aperi aures mas o dña caudata. audi diligenter. Sermo obdusa ausculta: et attende o aia surda. Et audies voces lametantium ad deum suum. Rara repies mulierem caudatam et vanam erga paupes gestare viscera pietatis. In cuius mysterium Ezech. xvi. c. scriptum est. Hec fuit iniquitas sodomie sororis tue superbia. saturitas panis: abundantia et oculi ipsius et filiarum eius: et manum egenam et pauperi porrigebat. Unde Berni. Clamant nudi in torquentur frigore laborantes atque famelici. Inueniunt curiosi oculi que delectentur et non inueniunt misericordiam: et non inuenit pauper quod clamore perquire sustinentum et indumentum.

De vltimis quattuor abusionibus caudarum

Capitulum. iij.

Tertio addantur alie quattuor abusiones. Prima est superba rapacitas. Non omnia pueniunt cuiusque. Nam quod vni statum decem est: alteri ad vitium reputat. Nec omnia corpora equalia creauit deus: nec pari formositate ornauit illa: sicut patet in celis et elementis. Et stella differt a stella in claritate. sicut. I. Cor. xv. aplos ait. Et quod mirabilius est: hoc omnia natura emulatione naturam mutare preedunt. Nec naturam conat vnum alterum superare. Nec se superiori equipare. Terra deorsum et celum sursum et dñs permanet in eternum. In celo quibus sunt hierarchici gradus que in seculo pseuerant. Cur itaque est tanta superba rapacitas in quolibet muliercula vili ut se velit equipare in cauda vixoribus impatorum.

v' regū aut quicūq; magnorū ducū: Quid ē
 hoc nisi supbia mōstruosa. Nōne si auris aut
 nasus oculi locū surripet abhominabile mō-
 strū esset. Nōne tales magne dñe inhonorā-
 tur dū eaz stat' surripit: cōtra aplm dicentē
 ad Ro. xij. Honore inuicē pueniētes. Sed a
 abussio serpēs inferni. De lucifero Apoc. xij.
 scriptū ē: q; cauda sua traxit d' celo tertiā pte
 stellaz & misit eas in terrā. S; mulier cauda-
 ta intēdit nō rātū serpētū se cōformare s; ipm
 etiā supare dū ille vnam. hec vero q̄ttuor aut
 octo. q̄tq; xij. vel plures caudas h; . In cau-
 da serpentis maxime vir' regnat: & cauda mu-
 lieris in eā maxime culpā mortālē causat cuz
 tot abusiones q; ex cauda causant nō possint
 esse sine mortali culpa. Nisi forte in mulier-
 bus regū vel ducū: aut baranoz seu dñoz
 magnorū vt dicitū ē. Propterea d' hoc tpe i q;
 q̄tber vilis mliercula caudā portat ppheta-
 uit Bellin'. d. Mulieres in incessu serpentel
 fient: & oēs gressus eaz supbia replebit. Re-
 nouabunt castra veneris nec cessabūt sagit-
 te cupidinis. Tertia abussio est quadriga de-
 monū. Sicut enī boues vel equi q̄tq; q̄dri-
 gā trahūt q; ferūt hoies vel dñi maxime tpe
 lutofo & pluuiali ne luto inficiantur. Sic de-
 mones q̄t magni taliū muliez dñi sup caudā
 nū sup q̄dri gā ferunt: vt vere tales mulieres
 q̄drige demonū dici possint. Sicut p̄z exem-
 plo sancti zenonis epi veronen. q; cū esset bea-
 ti Ambrosij cleric' & adolescentulus sanct' et
 pur': bñiq; ambrosij seq̄ret p̄ ciuitatē: cū ef-
 set mox grauitate matur' insolita leuitate ri-
 sum fecit: q̄d cuz aduerteret sc̄tus antistes et
 miraret' causas leuitatis q̄stuit. Cui innocēs
 adolescentulus ait: Vidi pater demonē sup
 caudā illi' mulieris q; nos ascedit dormiētes
 Dñs illa ne in trāitu illo lutofo inficeret: cau-
 dā leuaret demon dormiēs in luto deuolut'
 est: totiq; coinq̄natū p̄spicite. Qd' p̄siderās
 sanct' Ambro. mundiciā cordis & p̄spicaciā
 intellect' in clerico suo cognoscēs: deo grās
 egit: se q; talē p̄spicaciā in vidēdo demonem
 humilit' recognouit. S; neq; tales mulieres
 tñ vñū demonē sup caudā hñt: s; q̄t impieta-
 tes deuozatis paupibus iniustis lucris facte
 sunt vel pietates neglecte: tot demones tra-
 hūt secū sup caudā. Quarta abussio diaboli ē
 gladi' cruentar'. Cōsidera o aia ceca q̄t anie-
 sept' hoc gladio caude p̄munt. Primo occi-
 dit aia tua. Secō aia viri tui q; impar vel cō-
 sentit vel nō prohibet. lxxxvi. di. faciētis rē.
 Tertia seruois anima q; illa facit. extra de in-
 iur. & dam. da. c. si culpa. Quarto aie p̄ntuz
 q; sepi' taliū sup̄uitatū cā sunt: vel q; gen-

tas suas nō corrigūt. Quinto aie aliaz mu-
 lierum quaz altera alterā imitat'. Sexto aie vi-
 roz suoz q; molestijs vxoz suaz caudas po-
 scentiū p̄descēdūt: sepiusq; de sanguine pau-
 perū illas emūt. Septimo corpa pauperū qui
 hyeme nuditate & frigore cruciant' q̄ruz cor-
 pora & q̄tq; etiā ossa ad dñm vindictā clamāt
 dicētia illud Apoc. vi. c. Et que q; dñe sanct'
 & verus nō iudicas & vindicas sanguinē no-
 strū de his q; habitāt in terra. i. cū ipso corde
 p̄ter p̄ luti caudā trahūt nec memores sunt
 necessitatis nostre.

**Articulus tert' vbi describit
 vane mulieris caput & de duode-
 cim stulticijs ipsoz vanorū capi-
 tum mulierū.**

Tertū mysteriū est mundane p̄su-
 sionis. Cū subdit. Et in capite ei'
 corona stulticiāz. xij. si stellaz. De
 xij. stulticie sūt p̄ quas describi p̄t
 vanitas capitis mulier'. Cū si q̄rat: qd' ē ca-
 put ornatū mulieris vane. Rūderi p̄t q; tu-
 mor supbie: babilonica turris: vexillū diabo-
 li: derisio xp̄i: luxurie signuz: duplicitas cor-
 dis: sanctificatio criminis: lucifuga aiaz: la-
 quei dmonū: diabolicū mōstrū: sedes sarba-
 ne: & remuneratio passionū. In qua descrip-
 tione. xij. stulticie vni capitis mulieris p̄z-
 dinem describūtur.

**De primis quattuor stulticijs
 capiti muliez. Capitulu. 1.**

Primo ponant' quattuor hme. Pri-
 ma stulticia dicit' tumor superbie.
 Propterea tā altam & magnā atq;
 inflāmātā & ornatā vesicā seu ma-
 gaguonē in capite portat. Nec aduertit mu-
 lier supba & vana q; sicut fum' in altuz erigit'
 & dilatat' atq; in vltimo deficit: sic tumor & su-
 pbia capitis sui in breuissimo tpe euanesceat &
 ad spurciā feniā deduceat. Cū Job. xx. in-
 quit. Si ascenderit in celū supbia ei'. i. men-
 tis & caput ei'. i. corpalit' nubes tetigerit qua
 si sterq̄liniū in fine p̄det. Et qd' deteri' ē. q̄to
 formosior eē apparet: tāo vanior & fastuosior
 eē studet: sicuti qdā ait. Fast' est in pulchris
 se q̄t supbia formā. Cū. j. Cor. ij. aplus ait:
 Nō ē creat' vir p̄pter mulierē: s; mulier p̄p̄
 virū. Ideo dz mulier velamē habere sup ca-
 put suū p̄p̄ angelos dei. Cū Ambrosi'. vt
 ostendat' mulier subiecta q; p̄uaricatio p̄ eaz
 incepit. id' dz esse hūilitatis nō supbie signuz
 Magna igit' abussio ē q; mulier de signo hūi-
 litatis & seruilitatis sue corde & corpe intume-

Feria. vi. post dñicā de passione. l. xl.

scat. ac si gloriaretur fur de signis sue deprehensionis: sicut d' bursa q̄ ad collū ei' cū ducit ad patibulū suspensa ē. Propterea Greg. ait: Euidētissimū signū reproborū supbia est: sic hūilitas electorū. Scda stulticia dicitur babylo nica turris. Sicut em̄ nēroth edificās illā magnā turrim erigi aduersus dominū conabatur sicut scribit Gen. xi. sic tales mētēs eleuate q̄ dā vident se extollere et cōtra dñm rebellare dñi caput muniūt cōtra eū: In hac q̄dē turri ppugnacula sūt et balisterie p̄mpte. Sup̄ fulgur capilloz auri et sericū atq; lapides p̄ciosi. An. s. vestis et oculoꝝ artificiosus et diabolicus risus. In genis cādor et fucus: In frōte splendor inuerecūdus. sicut Hier. iij. scriptū est. Frons mulieris meretricis facta ē tibi nolūisti erubescere. Os cōpositū cū lingua p̄niciosa in cātilenis cui' verba sūt sagitte potentis acute cū carbonib' desolatorijs. Ad tipora citrini. i. capilli pendentēs vel artificiose cōtoꝝti. Retro varius ornat' et decor. Propterea ad talē mulierē Ezech. xvi. c. dñs ait: Habens fiduciā in pulchritudine tua fornicata es: ad omne caput vie edificasti signū p̄stitutionis tue. Sed audiant Esa. qui. iij. c. ait: Decaluauit dñs verticē filiarū sion. s. oīs auferēdo: et dñs crimen earū nudabit. s. i morte. Tertia stulticia dicitur vexillū diaboli: q̄ si super capitis turrim. Displicet nempe seculari dño si videt vexillū inimici sui in aliq̄ ppria terra vel castro: sed magis odio habet si prospicit illud in ciuitate ppria: s. in imensū horret si a moto suo videt illud sup̄ propriū fortalicium ciuitatis: intelligēs inde q̄ de illo de q̄ magis cōfidebat proditio facta sit. Sic vtiq; displicet sūmo deo cū in castro siue fortalicio capitis mulieris cōspicit vexillū diaboli: q̄ quidē vana supbia est: atq; vexillū humilis p̄nie q̄dē eq̄dē sūū est fuisse amotus. Hoc eq̄dem signū dei. s. sancte crucis in fronte suscipimus cū in capite cōfirmamur et baptisamur: et in capite ieiunij nostra capita cinere aspergūt. Unde Apoc. viij. c. clamat angel' ascendēs ab oriente quattuor angelis quib' datū ē nocere terre et mari. d. Nolite nocere terre et mari: neq; arborib' que ad usq; signemus seruos dei nostri in frontibus eorum. Et Ezech. ix. Signa thau sup̄ frontes viroꝝ gementiū atq; dolentiū. Hoc autē signū salutis amouet mulier vana ē: signūq; pditiōis apponit in frōte et in capite suo. Quarta stulticia derisso xpi. Mirabile equidē videre si mulier in morte sponſi vel patris ad missas pgeret caput florib' adornata. Multo q̄dē mirabili' est si mulier sanguine xpi redēpta sū

mi patris filia ac spōsa ad missam vadit cum capite nō tm̄ florib' sed auro et lapidib' p̄cosis: fūco ac falsa capillatura, ornata cū quolibet missa celebretur in memoriā xpi passi. Quis corpus et sanguis dñi eleuat a sacerdote eleuatio xpi in cruce cōtinue memorat. Vanitas mulier q̄ caput ornat tanta multitudine vanitatu. Recordare illi' diuini capitis q̄d ē angelis tremebundū q̄d p̄ tua vanitate purganda tante spinaz densitate vsq; ad cerebrū teneritudine configit et sanguine cruentat dū cōfigit spina: tuū vero q̄cūq; vales decore ornat. Caput illud coronat spinis: tuū vero ornat gēmis. Capilli ei' sanguine cruentantur. Capilli vero tui imo alieni artificiosus deturpan: gene autē tue fūco ac picturis varijs colorant. Oculi illi decore q̄s cōreplebat angelī dei morte acerbissima obscurat. Oculi vero tui ardore libidinis et flāmas luxurie scintillare vident. Caput illud verendū: imo et angelis venerandū p̄ te tanta cōfusione decorat: tuū vero cōtra illud tanta cōfusione detur. Inclinat illud ad pacis osculū porrigendū: tuū vero arma ad preliū inferendū. Nole inuitat ad fletū gratie: tu vero illudis illud per risu culpe.

De secundis quattuor stulticijs capitū mulierū vanarū. Ca. ij.

Secūdo addat alie quattuor stulticie
 Quarū prima est q̄ sūt luxurie signū. In domib' magnatorū. vbi intendūt magnū accendere ignē ac nutrire magnū fumi exitus soler fieri et illud q̄dē magni ignis futuri indicium ē. Quid em̄ nris t̄pib' aliō clamāt tāta capita mulierū nō nō inflatura et multiplicatio inefficax nisi q̄ in cordib' aliq̄rū earū carnalitat' et luxurie magne viget ardor. De tm̄ luxurie flāme maxime in oculis cōprehendūt: sicut Eccl. xxv. ait. Fornicatio mulieris in extollentia oculorū et in palpebris eius agnoscat: s. forte dicit q̄daz. Nō sic in veritate nō sic. s. cū his omnibus intendim' honestatē et castitatē. Quib' merito rīdem'. Si caste et honeste cōcupiscitis esse: cur indicia carnalitat' et luxurie p̄mōstratis? Amouete luxurie signū et cessabit carnalitat' indicium. Maiora et efficaciora signa sunt exempla q̄ verba: verba fatentur castitatem: opera pretendunt carnalitatē. Si in domo tua nō vendit vinū cur ibi ostendis circulū q̄d ē tabernaculū signū. Scda stulticia dicitur duplicitas cordis. Nā talis duplicē ostendit faciē vnā mature alterā vero culpe. Nā

tura offudit faciē nigraz decoloratā. rugatā. Culpayero faciē dealbarā decoratā atq; politā. Cōtra p̄ceptū Eccl̄i. iij. Ne assumas faciē cōtra faciē tuā: vel faciē cōtra faciē sūmūt qñ añ ex natura apparent vetule: retro x̄o ex arte iuueculē: sic ps̄. ad tales feias ait. Facies peccatorū sumitis. Quidā em̄ a tergo vidēs mulierē qñdā valde ornatā credēs illā deco rā eē puellā p̄cupiscētia duct⁹ ē p̄cedē illā vt ei⁹ vultū possz delectabilē cōtēplari. Quā cū p̄spiceret nouit eē vxorē suā. Illiq; subridēs ait. Es tu illa vetula refarcinata? Tales nem pe siles pelliparijs sūt q; volētes vēdere pel liceas veteres vt rusticos ignaros decipiant aliq; colore dealbant eas: s; postq; p̄ aliq; dies fuerint de portate manifeste apparet vetustas eaz. Sic et h̄mōi vetule refarcinate infarcina te et gessate. Tertia stulticia dicit̄ s̄ctificatio crimiū: sicut enī sancte canonizate h̄nt diade ma decoris. s. gratie et glie: qz in mūdo porta uerūt x̄pi galeā et nūc possidēt in celo x̄pi gl̄iā Juxta aplm. ij. Th̄i. ij. c. Nō coronabit nisi q; lūme certauerit Sic ille h̄nt diadema honoz s; imense culpe et eterne pene q̄si portēt ga leā cōtra x̄pm et sanctificāde sint in inferno p̄ etnū suppiciū. Quarta stulticia ē bubo siue lucifuga aut cinecta aiaz. Sicut em̄ oib⁹ auibus lucifugis p̄currūt alie aues maxie cine cte: cū residet circa viscū p̄currūt libent̄ auic le parue: q̄si de capite illi⁹ tā magno mirātes nec tñ aduertūt q̄adusq; fuerit inuisitate: de mum ab aucupe capte et deuozate. Sic h̄mōi mulieres eū grosso capite q̄si vesica inflata et multiplicat̄ adornata. Iuuenes q̄si simplices auiculas post se artificiose attrahūt: vsq; duz illaz libidine inuisitati capiūt a demone et de uozant̄ eterna dāpnatōne. Elī Prover. vij. ecce mulier occurrit illi. s. iuueni i ornatu me retricio p̄parata ad capiēdas aias: garrulaz vaga: q̄etis ipatiēs: nec valet i domo p̄sistere pedib⁹ suis: nūc foris nūc in plateis: nūc iux ta angulos insidiās. Sequē in textu. Stati eā seq̄t̄ q̄si bos duct⁹ ad victimā: et q̄si agn⁹ las ciuēs et ignorat q; ad vincula stult⁹ trahat̄ donec trānsigat sagitta iecur ei⁹: velut si auis festinet ad laqueū et nescit qz de piculo aie il li⁹ agit. Et multa s̄ilia ibi. Et Eccl̄s. vij. dicit̄ Qui placet deo effigiet illā: q; aut̄ peccator ē capiet ab illa.

De vltimis quattuor stulticijs capitū mulierz Ca. iij
 Eruo alie quattuor stulticie subne cranē. Prima ē q; talia capitis or namēta sūt laquei d̄monū. Solēt

em̄ in q̄busdā p̄tib⁹ pueri cōponere laq̄os de caudis eq̄rū ad auiclas capiēdas Sic diab o lus laq̄os facit de capillis mulierz ad capiēdū aimas leues. Primoq; capit̄ ipsas mulieres adulterinos capillos portātes seu p̄ptos ni mio studio adornātes et flauescē faciētes: sus p̄ditq; illas sic suspēsus ē Absolo ad ai bo rē querē capillis suis: sicut scribit̄. ij. Regū xvij. Signū aut̄ manifestū q; sic teneant̄ ē: qz cū infirmant̄ p̄ recupanda sanitate cōsentiūt medicis p̄ptos capillos a bradi. Pro recupe randa aut̄ spūs sospitate p̄dicatorib⁹ et cōfes sorib⁹ p̄sentire nolūt aliēos capillos a capite remoueri. Prop̄tea mulcipulis sociat̄ siue si mulant̄ q; difficiliter in capite decoriāt Quot igit̄ vanitates mulier portat in capite tot la queos habet diabolus in ei⁹ corde. Nō in q̄li bet amouēdo difficile se reddit cū cōstretur. s; quia continue a diabolo per illū tenet̄. Sz veniet tps cū verificabit̄: qd̄ Abachuc. ij. dz. Subito cōsurgēt. s. demones q; mordeāt lace rātes te. Sc̄da stulticia dicit̄ diabolicū mon strū. Sicut em̄ x̄ps vnicū habet caput iuxta illud apli. j. Corinth. xj. Caput x̄pi deus: sic tm̄ vnū caput homi fecit. Sz qz om̄e sile ape tit suū simile: cū diabol⁹ Apoc. xij. septē ca pita habere phibeat̄. Ideo q̄si emēdas deuz et sibi mulierem p̄formans: cōfcit̄ sibi capita septē vt varijs t̄pib⁹ et diebus diuersa capita draconis mōstret. Nō aut̄ aliud in p̄nti tpe iā restat nisi q; mulieres portēt cornua decem sicut Apoc. xij. draco phibet̄ habere: iā eniz in q̄busdā p̄tib⁹ ad binariū numez in mulie rib⁹ cornua deuenerūt: cū iā portēt cornua si cut aialia bzuta. Iā tota italia caudatis muli erib⁹ plena ē. nihil iā restat agendū aliud vt cōpleta aialia videāt̄ nisi vt caudas et cornua h̄nt: vt qd̄ dñs mulieri creando negauit dia bolus supadiunxit: vt vbi de⁹ hoies p̄sec̄ aia lib⁹ cūctis diabolus eis subiecit̄ illū multipli catis innumerabilib⁹ culpis. Tertia stulticia dicit̄ sedes sathane: plurime nāq; sedes tres h̄nt pedes illas vtiq; sustinēt̄. Sic nēpe hu mana mens cū trib⁹ virib⁹ suis sedes merito dici pōt vbi residet vel de⁹ p̄ gratiā vel diabo lus p̄ hois culpaz. De⁹ em̄ q̄escit̄ in aia q̄si se dens cū aia nō solū amat bonū p̄ bonā volū tatē et scit̄ vez p̄ lucidā veritatē: s; etiā in sp̄i rītū et carnē pax cōscientie regnat̄ p̄ mentē trā q̄llitatē. Et sic q̄si in trib⁹ pedib⁹. s. aie poten tijs: ania siue mens efficit̄ sedes dei ps̄. teste q; ait. Celū mihi sedes ē. Diabolus aut̄ hūa nā mētē vendicat sibi sedē cū volūtātē ad ma lū inclināt. Deinde ad opa iniquitatis peccato rē inducit: nec adhuc in talī aia diabol⁹ conq;

Sabbato p^o do. de passi. i. xl. de d^{na} ho.

escit si adhuc lumē veritatis ac patratū crimis in intelligētia regnat. Terres em̄ diabol^o in hūano corde dēscere veritatis lumine ppulsat^o. Propt̄a veritatis lucernā toto conamine conat̄ extinguerē vt p hoc in baratrū cecitatis z ignorātie possit mētez hūanā p̄cipitare. Tūc nēpe in aīa quiete sedet cū euz nulla lux veritatis ppulsat. Et de hac sede Apo^{c.} ij. c. scriptū ē. Scio vbi habitas vbi est sedes sathane. Et Job. xl. capitu. de diabolo in tali mēte obscura dēscēte scriptū ē. Sub ymbra dormit in secreto calami i locis humētib^o. in ymbra cecitas: in calamo mali operis vacuitas: z praua ac carnal^{is} volūtas in locis humētib^o demōstrat: in qb^o oib^o req̄scit z dormit serpens diabolus. Hec autē oīa se habere p̄tendit mulier q̄ moderuo tpe altum cuneriū seu amplā vesicā ac multipliciter decoratā in capite q̄ si triūphalē sedē z thronū sathane portat: cū talia nō solū in ea carnalē volūtatē z opa carnis esse oīdant: verū etiā cecitatē sue carnalis vite manifeste p̄tēdāt. Quarta stulticia dicit̄ remuneratio passionū. s. qb^o pp̄ peccata capitis puniūt. sicut Sap. xi. scriptū est. Per que q̄s peccat p̄ hec z torq̄t. Peccauerūt q̄dē dealbādo ad solē vel cū sulfure in capite crines: seu fucauerūt faciē cū sublimate vel argento viuo z alijs fetidis z aboiabil^o emplastris. Aut in capite portauerūt magaguones: seu istatas vesicas: siue morticinos capillos. Aut gēmas z lapides p̄ciosos in capite vel in fronte p̄dentes z p̄silia multa. Propterea merito puniunt̄ in qb^o antea deliquerūt. Dolēt z fetēt siue nigrescūt dentes: anhelit^o olet: cecutiūt oculi: tuscūt z spurunt tales abundante catbarro: rugant̄ illaz gene: pallefcit i facie cutis: iāq; senescēte vultu eaz corda z desiderio z studio q̄ndie iuuenescūt. Demū dolore vel alienatione capitis p̄quassant̄. Fiūt impatiētes z moleste pp̄rū viris z toti domui inq̄ete reddunt. Demuz aboiabiles viris z maxime si sūt sodomite. Diabolusq; septēplicat̄ oīa aboiabilia hec multiplicat̄ in oculis z narib^o maritorū: vt verificet̄ qd̄ de tali muliere Ezech. xvj. c. scriptū ē. Aboiabilē fecisti decorē tuū. s. cū tuis vanitatib^o z multiplicib^o infardaturis pp̄t q̄s corpe z mēte iā in p̄nti incipias p̄cipare infernū. Ecce q̄ pariūt caudaz z capiti atq; totius corpis vanitates. Que igit̄ mulier tanta demētia laborabit vt velit p̄pter hoc eternalē interire: z in p̄nti etiā incurrere talia iudicia dei. Ne igit̄ hec honeste mulieres incurant cōburāt mortuos crines: vniuerse caude abscondant: manice vestīū restringāt: va-

scula tincturarū taliū vnctionū in latrinā p̄ficiant: franganē specula: cōburant. vesice z magaguones: p̄ n̄ vani z p̄ciola iocalia distrahant. Emēdet̄ vanaz mulierū vita velle esse atq; videri vere xp̄iane pudicā z honestā sicut xp̄iane ducāt p̄uersationē vt in p̄nti dei mereāt̄ habere gratiā z in futuro gloriā. Ad quā nos p̄ducatur dñs iesus x̄ps q̄ cū p̄re z spū viuūt z regnat in sc̄la seculorū amen.

Sabbato post dñicas de passiōe de d^{na} honesta. Ser. xvij.

Columnus iesu

videre Jo. xij. Nō ē p̄cor iā ipi^o q̄ si i x̄itate ad p̄uaz relata sc̄cipiat a dō. ecce m̄lires q̄ i tot vanitatib^o sic elapsis dieb^o patuit olim i merse erant: ay dicit̄ z credit̄ illaz grauissimū culpīs. ad vite honestatē p̄positū mutauit. Et q̄ iā p̄r^o deū ac diuina sp̄nētēs nihil considerabant nisi mūdū iā nūc eaz intelligētia illustrata anxio desiderio poscūt z dicūt: volum^o iesuz videre. s. in gloria sempiterna. id ē volum^o nos saluari. In qb^o gratiosissimis z desideriosissimis x̄bis octaua religiostrat̄ q̄ dī reformata clari^o demōstrat: qz p̄ eā aīa reformari p̄t. Et ergo talis reformatio h̄ saluatiōis d̄siderio plena i corde taliū m̄lires efficaciaci^o iardescat ipsa dñi honesta. i. q̄ si honestate fulgē debeat honesta m̄lier z qb^o ex capite a cōsorte suo amāda sit p̄ ordinē describitur. Pro q̄recto ordine nō vtiq; sup̄inato sicut in sermone hesternō x̄ba Jo. euāgē. assūmā Apo^{c.} xij. Ubi dñam honestā describit̄ ait: Mulier amicta sole z luna sub pedib^o ei^o z in capite ei^o corona stellaz. xij. In qb^o sac̄tissimis verbis describit̄ dñā honesta z tripliciter figurat̄. Primo virtutib^o adornata ibi. mulier amicta sole. Sc̄do modestijs honozata ibi. z luna sub pedibus ei^o. Tertio gratijs coronata ibi. z i capite ei^o corona stellaz. xij.

Articulus prim^o qd̄ dñā honesta virtutib^o theologiacis est ornata.

p̄ Rimo inq; d̄scribit̄ dñā honesta virtutib^o adornata: Ait em̄ Jobel euangelista. Mulier amicta sole. Habet em̄ sol splēdore: vigore z calore vt indicz eā x̄tutib^o theologiacis ornata vt digne dicē possit cū p̄pheta. Dñe p̄stitisti decorū meo virtutē. Primo nāq; habet splēdore z fidei: dicit̄ cū ap̄lo. j. Cor. xij. Caritas oīa credit licet nō oib^o credat: t̄m̄q; credit q̄ntū veritas cōtestat̄: dicit̄ cū paulo. ij. Th. j. Scio cui

credidi: huic autē mystice dicit dñs Abat. xv.
Mulier magna ē fides tua. Fides tua sal-
 uū te fecit Luc. vij. Habet etiā scōo vigorem
 per: iō dicit illud. ij. Regl. xxv. In dño spe-
 rās nō infirmabor. Et ps. in ei' psona inq̄r.
 In te dñe speravi nō confundar in eternū. Et
 itez ad idē ait. Brūl vir cui' ē nomē dñi spes
 ei' nō resperit in vanitates z infanias fal-
 sas. Itex tertio habet caritatē calozē. Flāme
 scit nāqz tota in dei amorē z deuotionē z q̄si
 altera magdalena lachrymis rigat pedes iesu.
 De hac Eccl. xxvj. c. scriptū est. Mulieris
 bone beatus vir.

**Articulus scōus q̄ dñā hone-
 sta vanitates mundi p̄tempnit.**

Secūdo describit dñā honesta mo-
 destijs honorata: qz luna sub pe-
 dib' ei'. Nā mūdāna vanitas sub
 pedib' ei'. i. sub affectib' p̄culcat. Quid p lu-
 nā nisi mūdāna vanitas digni' exprimi pōt
 habet enim luna tria. primo luciditatez. se-
 cundo frigiditatez. tertio hz mutabilitatē.
 Primo nāqz luna ostēdit luciditatē: sic mun-
 dāna vanitas z maxime q̄ mlieres molestat
 in pulchritudie vestib' z ornatu. De q̄ Eccl.
 j. Vanitas vanitatu z oīa vanitas. Hec autē
 luciditas mī oculos inspiciētū trahit vt pre-
 ponāt eā pulchritudini aīe z glorie paradisi nec
 nō z formositati sup̄admirabili ipsi' dei: pp̄
 q̄ admirant p̄pheta talib' ait. Ut qd diligi-
 tis vanitatē et q̄riti' mēdaciū. Scōo hz luna
 frigiditatē. Sic qdē mūdāna vanitas frigi-
 da ē: frigidāqz z oī charitate vacuā mētē facit.
 Tñ hie. xxv. scriptū ē. Ambulabūt p' va-
 nitatē z vani facti sūt. Propterea ad Roma.
 vj. Jā decrepitas z rugatas interrogat ap̄lus
 d. Quē fructū habuistis tūc in illis. s. vani-
 tatib' in q̄b' nūc erubescitis videlz inueniē-
 tes vos vacuos oīni diuina dilectione. Ter-
 tio habet luna mutabilitatē sic z vanitas mū-
 di. Tñ Job. xij. c. Hō nat' de muliere breui
 viuens tpe replet multis miserijs: q̄ q̄si flos
 egrediē z cōterit' z fugit velut ymbra z nūqz
 i eodē statu p̄manet. Et itez p̄pheta ait. Aha-
 ne. s. puericie sic ymbra trāseat: mane. s. ado-
 lescencie. floreat z trāseat. vespe. s. virilitatis
 decidat induret in senectute. Et areseat vide-
 licet in vltima decrepita etate.

**Articulus tertio de. xij. gratijs
 seu stellis. q̄b' domina honesta
 honorat' et decoratur.**

Secūdo describit ipsa dñā honesta
 gratijs coronata. Tñ Jo. ait. Et
 i capite ei' corona stellarū. xij. q̄ sūt

xij. stellares granie q̄bus dñā honesta moralitē
 exornat vt verificet q̄b' de tali muliere Proū
 xij. scriptū ē. Mulier diligens corona ē viro
 suo. Et qz scōm naturales tria sūt appetibilia
 bona. s. honestū: delectabile z vtile. Ideo vt
 mulier virtuosi' diligat a viro suo oīdemus
 q̄ q̄ttuor prime stelle p̄tinēt ad honestū: q̄ttu-
 or alie ad delectabile: vltime q̄ttuor p̄tinēt ad
 vtile. De q̄b' trib' bonis p̄pheta ps. cxxvij.
 ait. Uxor tua: ecce honestū. Sicut vitis: ecce
 delectabile. abundās. ecce q̄b' vtile ē. Qd in
 his. xij. stellis pōt esse aliud thema.

**De quattuor stellis primis q̄ p̄-
 tinēt ad honestū. Capitulum. j.**

Quattuor sūt bona in sancto matri-
 monio q̄ p̄tinēt ad honestū qz ps
 dicit: vxor tua. primū diuinaliter
 ordiata. scōm sacramentalit' despō-
 ata. tertū exēplari' amata. q̄rtū virtualiter
 apreciata.

**De excellētia sancti m̄rimoniū
 i veteri et nouo testamēto offen-
 sa. Capitulum. j.**

Primū bonū in vxore honestū est
 qz diuinalit' ordinata. De q̄ in ve-
 teri testamēto cōsiderādū ē d scōo
 m̄rimonio. Primo a q̄ fuit ordina-
 tū. Scōo vbi fuit ordinatū. Tertio q̄n fuit or-
 diatū. Quarto q̄re fuit ordiatū. Primo em̄
 fuit ordinatū a deo. Tñ Gen. ij. c. Nō est bo-
 nū hoīez esse solū: faciam' ei adiutoriu' simi-
 le sibi. Scōo fuit ordinatuz in nobilitati' toti'
 mūdi loco. s. in paradiso terrestri: sic Gen. ij. c.
 p̄z. Tertio vero fuit institutū aī lapsū: fuis-
 set nāqz tūc ibi officiū: nūc aut' post lapsū est
 in officiū z in remediū. vt patz. xxxij. q. ij. sic
 .s. his. Quarto fuit ordinatū ad implēdū pa-
 disū. Tñ Gen. ij. scriptū ē. Crescite z multipli-
 camini z replete frā. In noua autē lege m̄ri-
 moniū cōmendat' etiā q̄druplicat'. Primo ex
 snia euāgelica Abat. xix. Quos de' cōiunxit
 hō nō sepet. Scōo ex doctrina aplica. j. Cori
 vij. ap̄ls ait: Hī q̄ in m̄rimonio cōiuncti sūt: p̄-
 cipio nō ego s̄ dñs vxorē a viro nō discedere
 Tertio ex p̄tūa autētica. Tñ Jo. ij. Nuptie
 facte sūt i chana galilea z erat mater iesu ibi
 Vocat' ē aut' iesus z discipuli ei' ad nuptias
 Quarto ex opandē miraculosa: qz vt scribit
 Jo. ij. Dñs in nuptijs aquā i vinū cōuertit.

**De triplici fide ad quas cōiu-
 ges inuicē obligat' Ca. ij.**

Secūdū bonuz honestū in cōiuge ē
 qz sacramentalit' despōsata. Que qdē

Sabbato p^o do. de passi. i. xl. de dña ho.

fides i hoc atēdit qz nec vir cū alia nec mulier cū alio misceat. In hui^o mysteriū a viro vix ori anulus dat vbi cōcurrūt tria. Primū qz anul^o nō excedit nec excedit s̄ ei adēq̄: vt de signet qd̄ apls. j. Corinth. vij. c. ait: Mulier p̄tate sui corpis nō hz s̄ vir. Et vir p̄tatez sui corpis nō hz s̄ mlier. Et iō post copulā carnalē: nec religionē pōt alter eligere altero inuito: nec p̄tinentā p̄titeri: sicut p̄t. xxxij. q. v. c. j. ij. iij. z. iij. Scdm̄ q̄ aliū digitū capere n̄ p̄t cū q̄ possit ē: sic nec ille aliā mulierē: nec illa aliū virū altero eoz viūte suscipere pōt. Tertiiū qz anul^o ponit in digito in q̄ est vena qdā sanguis ad cor vsqz pueniēs: sicut d̄. xxxij. q. v. c. femine. in fi. qd̄ fit p̄t mutue z cordialis charitatē signū: vel p̄t id magis vt eodē pignore eoz corda iūgant q̄ si in despōlatōe p̄currat triplex fidei signū. Primū cordis s̄t p̄t de anulo dato in digito vbi est vena cordis. Scdm̄ oris: qz ore vel signo capitis vbi ē os exprimit cordis p̄sensus. Tertiiū opis: qz anul^o ponit i manu p̄ quā in scriptura sacra exprimit op^o: q̄ signa ostēdūt q̄ q̄libet eoz alteri obligat triplicē fidē tenere. s. cordis: oris z opis. q̄rū q̄libet violat cū in q̄cūqz eoz cordis p̄sensus: vel os affatu: corp^o aliq̄ sensu cū altero a p̄sorte carnalit maculat. Teste dño qui Math. v. c. ait: Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū eā: iā mechar^o est eā in corde suo.

Q vxor a viro diligi debet sic a xpo ecclesia sponsa ei^o. Ca. iij.

Tertiiū bonū honestū in piuge est: qz exēplarit dilecta vel diligēda. s. exēplo xpi. **U**n̄ Apl̄s ad Ephe. v. Viri diligite vxores v̄as sicut xps dilexit eccliam z semen p̄m tradidit p̄ ea: vt illā sanctificaret Et i fi. c. subdit: Sac̄m hoc magnū est. Ego aut̄ dico i xpo z in ecclia. In hac similitudie duo cōprehēdi p̄t. Primū qz vir salutē vxoris desideret z p̄curet oī instātia z labore: qz xps p̄ sponsa sua ecclia in cruce mori dignatus ē. vñ. j. Pet. ij. **C**hr̄st^o passus ē p̄ nobis vobis relinquēs exēplū vt seq̄mini vestigia eius. Scdm̄ q̄ si adulteret: demūqz peniteat cū misericordia suscipiat eā. **U**n̄ **D**zee. iij. Diligite mulierē dilectā ab amico z adulteram: sicut diligit dñs filios isrl̄: z ip̄i respiciūt ad deos alienos. Et **H**iere. iij. c. Tu aut̄ fornicata es cuz amatorib^o multis: tñ renertere ad me dicit dñs: et ego suscipiā te.

Qto p̄cio estimāda ē vxor bona **Capitulu. iij.**

Clarū in piuge honestū bonū ē: qz virtualit̄ appreciata. Plures vidi venerabiles z appreciabiles honestas pud. cas

et pulchras mulieres ab ingratis maritis ēē despectas. **U**ltrosqz earū factos amētes z insensatos ex vitiosissimis z turpissimis femis **C**ōtra q̄s **P**rouer. v. c. **L**etare cū muliere ad olefcētie tue. **Q**uare fili mi seduceris ab aliena z foueas in sinu alteri^o. **E**t **E**ccl̄. vij. **N**ō li discedē a muliere sensata z bona: quā forit^o es in timore dñi: grā em̄ verēcūdie ei^o super auruz. **E**t **E**ccl̄. xxvj. **G**ra sup gratiā: mulier sancta z pudorata. **T**anta nēpe est grā mulieris bone: vt nullū ornamētū tpale possit ēē in domo viri qd̄ cōparet illi. **N**ō vasa argentea: nō familia plima z ornata: nō suplectilia pulchra: z alia q̄cūqz decora. **N**ō oīa ista s̄t q̄ si stella z luna in ei^o domo: s̄ ei^o virtuosa cōiūx ē q̄ si sol: teste **E**ccl̄. xxvj. **S**ic sol oriēs m̄ do: sic mulieris bone spēs in ornamētū domus sue: imo vir cui talis ē mulier. **R**ex vñ qz dici pōt cui^o corona ē ipsa mulier.

De sc̄dis quattuor stellis que ad delectabile spectant.

Un̄ z alia q̄rtuor bona in m̄fimo nio q̄ ad delectabile spectāt: p̄t q̄ vir tenet diligere vxorē. **D**e q̄ delectabili p̄pheta subdit: **S**icut vitis q̄ vitis arbor delectabilis ē. **P**rimū bonū naturalis dilectio. scdm̄ maritalis cōsolatio. tertiiū parētal sepatio. q̄rtū sp̄ialis delectatō **Q** inter vxorē z virū naturalis ē amor. **C**api. j.

Primū bonū delectabile est nālis dilectio: qz nālit vir inclināt ad vxoris delectationē. **P**ropterea nō fecit dñs formata ē de ei^o carne: vt vir eam amaret sicut seipm̄. **Q**d̄ intelligēt **A**dā **G**en. ij. ait: **H**oc nuncos de osse meo: et caro de carne mea. **Q**d̄ z declarās apls ad Ephe. v. ait: **Q**ui vxorē suā diligit seipm̄ diligit. **A**ddēsc̄s p̄ceptū in eodē. c. ait: **U**nusqz vxorē suā sicut seipsum diligit.

Qta cōsolatio sit viro vxor bona **Capitu. ij.**

Ecū dū delectabile bonū est maritalis cōsolatio. **C**ū enī fecisset dñs adā solū **G**en. ij. c. ait: **N**ō ē bonū hoiez ēē solū faciam^o ei adiutoriū s̄t sibi. s. vt sit in cōsolatiū adiutoriū eius. **Q**z vt d̄ **E**ccl̄. iij. **D**e soli: qz si ceciderit nō hz subleuantē se. **N**on enī s̄t soli illi q̄ cū deo nobile p̄traxerūt m̄fimoniiū: q̄rū aie p̄ virginitatē vel purā castitatem sp̄iali nubio z p̄tinue copulare s̄t. **S**z bñ solitarij s̄t z d̄relict a dō q̄ i edib^o suis publice tenēt p̄cubinas. **N**ā cū tales suas cōp̄ciūt meretrices: desolationē vident pon^o q̄

solamē: vidēt em̄ cōtinue gladiū q̄ diabol⁹ in-
teremit eos: vidēt destructionem fame sue.
Destructionem domns sue ⁊ substantie sue
Nam vt dicit̄ Prouerbiorū. xiiij. c. Sapiens
mulier. i. vxor edificat domū suā. Insipiens
aut. i. cōcubina cōstructā manib⁹ destruet.

Q amore viri vxor relinqt oēs
ppinquos suos. **Ca. iij.**

Erūū delectabile bonū est p̄ntele se-
patio. Dulcis q̄pe i cōiuge amor ad-
nix suū. Admirabile vinculū chari-
tatis ⁊ appreciabile nimis puellā derelinq̄re
lares suos obliuioni tradere: fr̄es sorores pa-
trē matrē ⁊ sepe aliā paren telā. Quōq̄ egre-
dit̄ de terra sua ⁊ d̄ cognatione sua: solaq̄ ⁊
quādam peregrina inhabitare venit domum
mariti sui q̄tra charitate ⁊ hūanitate suscipiē-
da ⁊ amplectāda ē talis mulier siue puella. In
h̄mōi p̄sona h̄iere. ij. c. ait: Recordatus sum
tui miserā adolescentiā tuā ⁊ charitatē despō-
sationis tue qm̄ secuta me es i deserto in ter-
ra que nō seminat.

Qua cōsolatio spūalis sit inter
coniuges. **Capitulum. iij.**

Carūū delectabile bonum ē spūalis
delectatio. Sūt nepe q̄dā q̄b⁹ oīs de-
lectat̄ s̄ nō mūdus sicut sūt ḡfe ⁊ vir-
tutes. Sūt ⁊ alia q̄b⁹ mūdus ⁊ demonia de-
lectat̄ ⁊ nō de⁹ sicut sunt vitia ⁊ pctā. Sūt q̄z
⁊ aliq̄ q̄ ⁊ mūdo ⁊ d̄no b̄n̄placita sunt. Sicut
Eccl. xxv. c. testat̄ ē d̄. In trib⁹ placitū ē spi-
ritui meo q̄ sūt pbata corā deo ⁊ hoib⁹: p̄cor-
dia frat̄rū ⁊ amor primorū ⁊ vir ⁊ mulier b̄n̄
sibi cōsentientes. Et merito ait sibi b̄n̄ p̄sentie
tes vt oēm inordinatū cōsensuz excludat. et
sic ecōuerso. Ex his tribus cōtrarijs offensa
dei ⁊ scādaliū p̄mi semp oziri solet.

**De vltimis quattuor stellis q̄
ad vtile respectum habent.**

Liā insup̄ q̄tuor bona in sc̄to m̄ri-
monio ad vtile spectāt. Iō p̄s. in-
q̄t abūdās. p̄mū ē fruct⁹ p̄ciosita-
tis. sc̄dm̄ defensio fragilitatis. ter-
tiū subuētio charitatis. q̄rtū vnto p̄rietatis.

Q p̄cios⁹ ē m̄rimoniū fru-
ctus. **Capitulum. i.**

Rimū vtile bonum ē fructus p̄ciosi-
tatis. Q̄ p̄ciosus fruct⁹ ē filiū vel fi-
liā p̄creare q̄b⁹ celi palatiū repleat: p̄-
p̄ h̄ em̄ p̄ncipalit̄ p̄h̄dū ē: vt dz. xxxij. q. ij. c.
pudor: dicēte d̄no Ben. ij. Crescite ⁊ multipli-
camini ⁊ replete terram. Cognoscit̄ nepe ar-
bor ex fruct⁹ nobilitate. Que nāq̄ ē arbor q̄
p̄i p̄duc̄ ⁊ deo totiq̄ p̄geniei filii vel filia ni-

si vxor fetu abūdās. **Q** fruct⁹ b̄n̄dicte ar boris
sup̄ oēs alias p̄ciosus. **Q** fruct⁹ tā mire a deo
dilect⁹. **Q** in q̄ fruct⁹ p̄ q̄ redimēdo fili⁹ dei est
cruci affixus: nec oēs diuitie mūdi vni filio vel
filie compant̄. p̄p̄tea sicut **Mat. vij. testat̄** est
d̄ns. **A** fructib⁹ eorū coḡscetis eos. **U**alde ē ḡ
talis amāda q̄ tā p̄ciosū p̄duc̄ fructū: dulcis re-
gēda: amicabilit̄ sup̄ortāda. **N**ix eq̄dē ē. **S**al-
lina pl̄ries frāgit vasa dom⁹ stercore deturpas
mēsaz: clamat p̄urbatq̄ domū cū fecerit ouuz
⁊ tū sustētat̄ amore inanis fruct⁹. **E**t vxor q̄ fa-
cit ita p̄ciosū fructū si vltra b̄n̄placitū viri dixē-
rit verbū tora dom⁹ furore turbat̄.

Q m̄rimoniū in remedijs fra-
gilitatis datum est post lapsum.
Capitulum. ij.

Ecūdū vtile bonū ē defensio fragilita-
tis. **U**l. xxxij. q. ij. c. sic. s̄. p̄mo scrip-
tū ē. **P**rima institutio coniugij in paradiso fa-
cta ē vt esset immaculat⁹ thoz⁹ ⁊ honorabiles nu-
ptias ex q̄b⁹ sine ardore cōcipent parerēt sine
dolore. **S**c̄do p̄p̄t illicitū motū limitādū ex pa-
disū facta ē vt infirmitas p̄na in ruinā turpitu-
dis honestate excipet̄ coniugij. **U**l. ap̄ls. i. **Cor**
vj. ait: **P**rop̄ fornicatiōz vnusq̄sq̄z habeat suā
vxorē: ⁊ vnaqueq̄z virū suū habeat. **E**x hac ita
q̄z cā sit vt coniugati se inuicē b̄b̄cat: nec se sibi ne-
gare p̄sit. **U**l. ap̄ls. e. ca. **N**olite fraudare iur-
cē nisi forte ex cōsensu ad ips̄ vt expedit⁹ vace-
tis ofoni. ⁊ itez reuertimi in idiplū ne temptet
vos sathanas. hoc aut̄ dico p̄pter incōtinētiaz
vestrā. hec vbi s̄. **E**cce q̄ vxor i ea p̄te. i. i carne
in q̄ vir infirmior ē in ei⁹ defensionē venit: di-
cēte d̄no **Mat. xxvj. Sp̄s** q̄dē p̄m̄p̄r̄ ē caro
aut̄ infirma.

Q officium vxoris est in omni-
b⁹ necessarijs suo cōiugi subueni-
re. **Capitulum. iij.**

Erūū vtile bonū ē subuētio charitatis
Caritative nāq̄ ⁊ amāter q̄dē mulier
adiuuat virū suū in pl̄is p̄creatiōe. **I**n eiusdez
pl̄is laboriosa educatione. **I**uuat virū in hospi-
tū diligētī gubernatiōe: in bonorū cōsuatiōe ⁊
m̄ultiplicatiōe. p̄p̄tea **Eccl. xxxvj. e. sc̄p. ē.** **Q**ui
possidet m̄lierē bonā inchoat possessiōez: adiu-
torū s̄m̄ illū ē ⁊ colūpna ⁊ requies. **A**diutorū
q̄dē i t̄palib⁹ colūpna aut̄ in corp̄alib⁹: s̄ req̄es
in bonis t̄palib⁹ viro suo ē. **A**diutorū nepe in
t̄palib⁹ reb⁹. **C**ōsidera m̄lieri bone i toti⁹ suba-
domus solertiā: diligētīā ⁊ sollicitudinez. **H**ec
nāq̄ blada ordinat ⁊ gubernat atq̄ frumēta.
tuctur oleum. **S**olitas carnes in domo esse
procurat: et intactas a vermibus seruat.
Telas igitur lineas et quandoq̄z pro familia

Dñica iramispal. i. xl. De triūphali noie iesu

lanceas ordiri z perfici operaf: pannos laneos ne rodant a tineis vētilar: lineosqz lauari p necessitate pcurat. Dissipata z qsi psumpta refartit. Queqz mima cūctaqz residua ad dom^o vtile trahit. Quid plura? Peruigiles oculos mēteqz prudētē ad oēm subam dom^o habet. Lolūna insup viro suo z familie sue in corpalib^o ē. Infirmat in domo qsqz solerti vigilātia medicis z medelis die noctuqz p infirmi sanitate laborat. Si casu marit^o lāguet cū infirmo graui^o infirmat. Libū si sumit sopni oblita qētē nescit: mesta: lāguida: anxia: lachrymosa: totaqz āguftiosa: oēs viro sui dolores scēt z passioes. Necn^o z reqes viro in spūalib^o bonis. Est nēpe tota deuota deo z ecclesiasticis sacramētis: tora pia paupib^o z egenis. Erudit filios totaqz familiā in timore dei docet cōpositos mozes honestatē qz vite z oē bonitatē exēplū. Deniqz sagaci puritate cōuersabilis cū bonis z malis. Graui locūditate affabilis cūctis: honestaqz maturitate amabilis vniuersis deo z hoib^o grata ē. At cū videas in vxoratoz nō dico cūctoz s̄ taliū q̄liū solutoz dissolutoz domos raro vel nūqz ibi accēdit ignis: pabides z incisoria vix semel lauātur in mēse. Ollas z frixorla lauāt lingēdo canes. Mūqz scobat dom^o. Loqna totaqz dom^o araneis et imū dicit. plena ē. Purgamēta fructuū q̄sqz i angulo cumulant z muscaz fomētū ē. Lobalie nūqz de mēsa mouēt: ibiqz pabides z incisoria q̄dā porcina et festina sine aq̄ lonone: imo ex fricatioe purgāt: lect^o linteāmb^o ibi vsqz ad vltimā p̄sūptionē dimissis fouea z canum cubiculuz paret fracte vase a canib^o fundit oleū nesciēte viro. Frumētū murib^o et passerib^o vermib^o v̄ pluuia perit. Effūdīt em̄ yegete vel in ea putrefcit vinuz. Pānamēta lineā v̄ lanea labea vel tineis consumūt. Nescit hostiū q̄ hora obeat expectare dñz: media nocte: an gallicatu siue diluculo vel ipso meridie qz nescit rediēs seruare tps. Infirmat deniqz iudicio dei. Oh q̄s exp̄mere pōt q̄t z q̄b^o calamitātib^o z miseris cruciat. Paupes etiam ab hostio effugant: vt verificet q̄d Eccl. xxvi. scriptū ē. Tibi nō ē mlier ingemiscit eger v̄ egēs. Dei aut opa z mādata mozesqz virtutuz ita ab hmōi ede expulsa sūt z alienata vt iudicare vix valeat an. s. christiani: an pagani sit dom^o. Et v̄tin breui cuncta cōprehēdā in tpalib^o z in corpalibus necnon z in spūalibus cunctis talem hmōi miseram z miserabilez vitā ducunt vt nō hoim s̄ aialiū mozes merito dici possint. Si aut in hoz remediū ibi tenet scoruz: audi nō me s̄ q̄d scriptū ē Proverb. xxix. c. Qui nutrit scoruz p̄det subam nō solū spūalē q̄ sūt gfe z virtutes verū etiā corpalē z ipalem. Mā expe

ctāt q̄tidie pelli paulati cōsumit domū frequētia furti.

Qz sepe mirimoniū ē causa magne pacis. Capi. iij.

Clarū vtile bonū ē vnio p̄rietat. nā p̄pter maritale cōiugiū nō solū p̄san̄s iunitatis amore multoz animi mutua iūgunē dilectione. verū etiā plurimi inimici z q̄sqz v̄nū regnū vel p̄ria magna ad patē et cōcordiā reducunt. Et merito iudecō ē q̄ p̄iuges q̄ alioz sūt cā pacis sint inf̄ se ipos q̄dāmodo discordes: p̄p̄ q̄ hoztat apls p̄uigatos ad pacē: ad Ephe. iij. c. d. Solliciti s̄ uare v̄nitatē spūsi vinculo pacis. Et. ij. Cor. vlti. Pacem habete s̄t deus pacis z dilectionis erit vobiscū nūc z in secla seculoz amē.

Dominica in ramispalmaris ordo dicendorum per sequente septimanam. Sermo. xlix.

Jesus nazaren^o

rex iudeoz Jo. xix. Quia ad gloriosū diem palmarum cum animarū p̄fectu atqz ardentē affectu p̄duxit nos gr̄a salutatoris. Hūc tpe tā sacro z tā

deuoto q̄tū ē septimana occurrēs remotis oib^o mūdānis z distractiuis soli deo z aiatā saluti vacādū ē: qz vere de occurrētī septimana. ij. Cor. vj. apls ait: Ecce nūc tps acceptabile: ecce nūc dies salutis. Hoc ē em̄ totū. xl. imo totū anni z forte q̄busdam totū vite sue tps vindemie atqz messis. Ecce q̄d nūc verificat q̄d dñs Jo. iij. c. ait: Leuate oculos v̄sol z videte regiones q̄ albescūt. Jā ad messes z q̄ metit. s. in cōfessionib^o mercedem accipiet z cōgregat fructū. s. aiaz in vitā eternā. vt z q̄ semiat in p̄dicationib^o simul gaudeat. et q̄ metit. s. i p̄fessionib^o seu in p̄uersionib^o a via mala ad viā iusticie z salutis. Ad messim igitur vberē colligendā totam hanc vltimā septimanam ad deuotionē fructiferā ordinem^o Propterea vltimas octo religiositates subdamus. Prima dicit religiositas nominis magnificati. Mā hodie icipit ecclia agere memoriam passiōis z i euāgelio misse. Mat. xij. d. Osanna. i. obsecro: salua nos. B̄ndict^o q̄ venit in noie dñi. Qd etiā pōt esse aliud thema. Insup qz hodierna die in epla ad Phil. ij. c. apls ait. In noie iesu om̄e genu flectat celestū terrestriū z infernoz. Ideo p̄p̄ bec oia agem hoc mane s̄ titulo triūphali sacratissime crucis in q̄ nomē regis iesu triūphaliter exaltat z gloriosissime cōmendat. Sc̄da

est religiositas mundi cōtempti seu vilificati in q̄ agem⁹ de cōtemptu mundi. Tertia ē religiositas spūs illustrati: vbi tractabim⁹ q̄ta fecit de⁹ aie nse. Quarta est religiositas angeli destinati: vbi angelica salutatio. i. Ave maria p ordinē exponet. Quinta est religiositas animi obligati vbi differere iutendim⁹ quō q̄ obligat tripliciter ad dñicū sacramētū. Sexta ē religiositas fruct⁹ multiplicati vbi oñdem⁹. vij. fruct⁹ sanctissimi sacramēti. Septima ē religiositas xp̄i passionati vbi explicabim⁹ dñicā passionē. Octava et vltima erit religiositas cordis pparati. In q̄ demonstrabim⁹ modos q̄b⁹ q̄libet se pparet in die resurrectionis dñi ad suscipiendū sanctissimuz sacramentum.

De titulo triūphali sacratissime crucis in quo nomē regis iesu triūphaliter exaltat⁹ et gloriofissime cōmendatur.

Esus nasare

nus rex iudeoz Joh. xix.
Ad laudē et gloriā nois regis iesu tractatur de titulo triūphali tria circa hec

asi oia pnotem⁹. Primo titularē occasionē. Secōdo scilicet variationē. Tertio diuinale dispensationē. Primo autē pnotem⁹ titularē occasionē: varijs em̄ ex causis tituli antiq̄t⁹ formabāt. Hic bñs hiero. exponēs illd salmi graphi. Fripe me de inimicis meis domine tripliciter titulū ibi distinguit. Primū memorialē. Scdm pconialē. Tertū triūphalē. Primus autē memorialis dicit⁹ ē: sicut sūt epithetia posita sup tumulos mortuoz q̄ iō memorialis dicit⁹: qz sit in memoriā eoz q̄ ibi sepulti sunt vt orez p cis. Scds vero pconialis titulus nūcupat⁹. Et hic scribi solet in portis ciuitatū seu in liminib⁹ domozū in laudē et pconiū ciuitatis vel dom⁹. Sicut Esa. xix. scriptū ē. In die illa erūt quinqz ciuitates in traiegypti. Et seq̄t. Ciuitas solis vocabitur vna. Sicut de domib⁹ dom⁹ virgilij: et sic de alijs. Tertio vero titulus dicit⁹ triūphalis. et hic cōtinet ordinē et cām triūphi. Talis autē titulus antiq̄tus scribi solebat in q̄busdā arcub⁹ ciuitatū: sicut adhuc patz in roma. Descriptio igit⁹ cause et ordinis illi⁹ triūphi dicebat⁹ titulus triūphalis. Talis autē fuit titulus iste Iesus nazaren⁹ rex iudeoz q̄ fuit posit⁹ a pilato. De q̄ titulo Esa. xix. pphetatū erat. In die illa erit altare dñi in medio terre egypti. id ē crux in medio habitabilis mūdi et titulus

dñi iuxta terminuz ei⁹. Et licet pncipali⁹ dici debeat titulus triūphalis pōt. etiā nihilomin⁹ dici titulus memorialis et pconialis. Primo em̄ dici pōt titulus memorialis taqz nobis memorias xp̄i mortē euz cā sua: vt sit sensus. Iō iesus crucifix⁹ ē: qz rex iudeoz erat. Et qz mirabili vita et doctrina cōprobauit se esse sup mūdānū regē oim illū cōfiteriū esse deū. Secūdo dici pōt pconialis: qz laudē cōtinet sue dignitatis et regie ptātis et floride sanctitatis. Tertio qz pōt dici triūphalis: qz de diabolo morte et mūdo triūphās regnū eternū p oibus cōfiterib⁹ et laudatib⁹ scilicet iesu nomē victoriosissime acq̄siuit. Scdo p̄siderem⁹ scilicet variationē. Scdm em̄ Jo. i. p̄dicto. c. h. titulus erat script⁹ hebraice grece et latine p̄p̄tria. Primo p̄p̄ singularē eminētiaz. Scdo p̄pter sp̄calē noticiā. Tertio p̄pter generalem victoriā. P̄tio em̄ factū ē hoc p̄p̄ singularē eminētiaz. Nam fm̄ Aug. sup Jo. i. he lingue i mūdo singularit⁹ eminebāt. Hebraica q̄dē p̄pter iudeos in lege dñi gloriātes. Greca xō p̄p̄ gētū sapiētes. Latina p̄p̄ romāos tūc fere oib⁹ gētib⁹ impantes. Scdo p̄p̄ sp̄calē noticiā vt. l. mōstraret q̄ legis mysteria: mūdi sapia et mūdāna potētia atqz omnia mūdi regna ei seruitura erant. Primum in hebraicis. Scdm in grecis. Tertium vero in latinis designat. Tertio p̄p̄ generalem victoriā vt inuerez q̄ sic xp̄s tūc p oib⁹ patiebat sic p oib⁹ triūphabat in cruce. Et sic significaret q̄d ij. c. ad Phi. ap̄ls ait. Dis lingua p̄fiteat⁹: qz dñs n̄ iesus xp̄s i gl̄ia ē dei patris. Tertio etiā p̄siderem⁹ diuinale dispensationē. Octa em̄ puidētia et sapia dei multa i gloriā suā facit eos q̄ ei⁹ gloriā n̄ intēdūt. Nam mirū eq̄dē ē q̄ itētionē pilat⁹ talē titulū voluerit scribē et supponere cruce xp̄i: et q̄re sic trib⁹ solēniori b⁹ linguis: licet em̄ sp̄calis ei⁹ intētio nō oio sit nobis nota siue certa: aptissime tñ p̄stat q̄ hoc factū ē ordinatōe diuina ad gloriā dñi iesu xp̄i. Et q̄tū ex dictis et facti pilati cōprehēdi p̄: vidz q̄ q̄dā gradis licet p̄fusa estimatio xp̄i fuerit mēti ei⁹ imp̄ssa. Ex q̄ ipsuz multoties libare conat⁹ ē: ex q̄ etiā tā nobilē titulū sibi solēnitē sc̄psit: et ex q̄ ad q̄cūqz instātiā iudeoz aliō scribi petēnū q̄d sc̄pserat noluit re tractare nec i aliq̄ variare. Vñ Jo. xix. Sub inferf. Dicebāt ergo pilato p̄ntifices iudeoz. Noli scribere rex iudeozū: s̄ qz ipse dixit rex sum iudeoz. R̄ndit pilat⁹. Qd scripsi scripsi. Quasi dicere velit sicut scriptū ē sic stabit. i. indelibilē tituluz apposui: qz indelibilis erit: memoria ei⁹ sicut Prover. x. scriptū ē. Memoria iusti cū laudib⁹: et nomē ipioz putref-

Dñica i ramispal. i. xl. De triūphali noie iesu

cet. Est igit diuina dispēlatione sancitū: vt h
titulus triūphalis sup crucē dñi poneret Ie
sus nazaren⁹ rex iudeorū. In quo titulo to
ta spes nre salutis insinuat scdm q̄ triplex ē
spes nra. Prima venie. scda gfe. tertia glie.
Prima spes venie indicat cū dicit rex iudeo
rum. i. cōfiteñtū. Scda spes gfe ponit cū di
citur: nazarenus qui floridus interpreta
tur. Flor enim spem fructuuz euidenter de
signat. Tertia x̄o spes glie demōstrat in hoc
sanctissimo noie iesu q̄ saluator interpretatur
Ipe enī sol⁹ saluat i se sperātes. Et h̄ titulo p̄
ma religio sitas q̄ dicit nois magnificati apti
us demōstrat. In qua quidē oñdīf nomen
regis iesu. dulcorosū. dī osū z gli osū. Dulco
rosū ppter spē venie. ḡ osū ppter spem gfe
gloriosū ppter spem glorie.

**Articul⁹ prim⁹ de quadrupli
ci dulcedie q̄ acq̄rit in spe nomi
nis regis iesu.**

Primo quidē nomē regis iesu dul
corosū ē ppter spē venie: qz sic p̄di
ctū ē. rex iudeorū. i. p̄fiteñtū z p̄nitē
tū nūcupat. Quadruplex. n. dul
cedo ppter spē venie de noie regis iesu ab aia
penitētis sentit. prima est dulcedo remissio
nis. scda est dulcedo renouationis. tertia est
dulcedo p̄solationis. quarta est dulcedo de
fensionis.

**Q̄ ppter virtutē nois iesu pec
catori crimia relaxant. Ca. i.**

Prima autē dulcedo est remissionis
Magna q̄ppe dulcedo ē aie pecca
trici in h̄ sc̄ssimo noie iesu sentire
tantā esse virtutē vt in illo remittā
tur sibi oia peccata sua. Audiam⁹ hoc attestā
te Johāne aplo. j. Jo. ij. Scribo vobis filioli
qm̄ remittunt vobis pctā v̄ra ppter nomen
eius. Sicut enī grauit estuanti z lōgo sil ar
dore succēso: fons frigidus salubris z grat⁹
efficit. Sic mētib⁹ iniquitate dep̄ssis nomē ie
su culpe grauedinē z peccati merore expellit
Dicit enī Act. xxij. Baptizare et abluē pctā
tua inuocato noie iesu. Dic q̄ aia peccatrix.
Et ego dñe iesu nomē tuū inuoco ppter qd̄ mi
hi peccatorū adsit remissio. Oro dñe iesu vt
adiplere digneris p̄phete p̄couiū: qz si hoc
feceris ppter nomen tuū dñe p̄pitiaberis pctō
meo: multū est enī z etiaz copiosū. Sic enī ha
bem⁹ in alia translatione p̄scriptū. Vere enī
multū p̄ omnē modū: cui et si nō parcere de
beas rōne meriti mei: s̄ p̄pitare obsecro p
pter sanctitatē nois tui. Et vere copiosus est
peccatū meuz: qd̄ cursu ipis: defectu corpi:

gressu etatis nō minuit s̄ auget: et nisi tua
subueniat bonitas: mea semp̄ augebit iniqui
tas. Et itez. j. Joh. ij. idē Ap̄ls ait: Filioli b̄
scribo vobis vt nō peccetis. S̄ z si q̄s pecca
uerit: aduocatū habemus apud patrē iesu
christū iustū: z ipse est p̄piciatio p̄ peccatū nos
stris. O cōsistoriū mirabili ordinatione sanc
titū: z peccator penitēs plozat: plozās postu
lat fili⁹ importat: pater cōdonat z sp̄suffanc̄
mētē lenificat. Sed hoc p̄ certo tpe nosc̄at tūc
de peccato veniaz p̄cepisse qm̄ post culpe de
testationē z gemit⁹: cor tuū nequa q̄ senseris
vitiōzū illecebris z imaginatōne p̄stringi: vñ
quidā prudenter ait: Tūc demū nobis p̄c̄ris
ta vitiōzū pragia remissa tūc credēda sūt: cuius
fuerint de corde nro p̄nitū voluptatū delecta
ria pariter passionēq̄ depulsa.

**Q̄ ex virtute nois iesu i hoib⁹ re
nouant mores. Ca. ij.**

PEcūda ē dulcedo reuouationis q̄
remissionē sectat. Nimia nēpe ve
litate sordentes pctōres fuerunt
corinthij. Quibus. j. Corinth. vj.
pponebat Ap̄lus. d. Sed abluti estis s̄ sanc
tificati estis: s̄ iustificati estis in noie dñi
iesu christi. Macula quidē defor: maui aiam
vestrā s̄ abluti estis: libido cōtraxit imūdiā
magnā: s̄ sanctificati estis. Reatus obligant
ad penā sempiternā: s̄ iustificati estis in noie
dñi v̄ri iesu x̄pi. quib⁹ extitit lib̄ a malo: alibi
dic̄: a reatu liber. Et vos dilectissimi ciues et
amāntissimi fr̄es depositis mē dactis: p̄turijs:
blasphemijs: alijs p̄p̄is z nefarijs ludis: p̄
ciatitib⁹ z luxurijs rapinis z v̄suris z ceter
is opib⁹ malis: atq̄ oio mētib⁹ renouatis in
diuini dñi n̄m iesu x̄pm vt xp̄ianā p̄uer
sationē in v̄ris morib⁹ oñdatis. Indumini
in q̄ dñz n̄m iesu x̄pm: sic lana colozē: sicut
aer lucē: sic ferrū ignē: lana exteri⁹ cog
interi⁹ penetrat: ferrū vero in ignis naturas
interi⁹ z exteri⁹ qd̄amō trāformat. Colozes
xp̄i replentatē in p̄uersatiōe: lucē in fidei cog
nitione: ignē i dilectione. S̄ enī ferrū i igne
missū magis ignis efficit q̄ ignitū: sic viri fer
uētes charitate vel induti dixerit vel imbuti:
caritas esse videt: poti⁹ vt emphatice loq̄r
q̄ caritate succēsi. S̄ reuocatos vos opto in
virtute dñi n̄m dilectissimi fr̄es q̄ vos oēs vide
am vna dilectione coniunctos: vna caritate li
gatos z vno amoze in virtute dñi n̄m iesu x̄pi
vnitos: p̄mittēte dño Mar. xvij. vbi sūt duo
vel tres cōgregati in noie meo ibi sum ego i
medio eoz.

**De consolatione quam
recipiunt mentes ex deuotione**

nominis iesu. **Cap. iij.**

Tertia dulcedo est consolationis: ubi enim est peccati remissio et re-nouatio vite necesse est ut spūalis consolatio cōsequat̄. Tāta em̄ ē cōsolatio aie q̄ letat̄ in xp̄o ut paupertas p̄ diu-
 tijs: aspiritas p̄ delictijs: et vilitas p̄ honoribus reputent̄: cūctaq; supplicia p̄ noie ei⁹ illi dulcia fiant: plus ei carthena placet q̄ regius hono-
 ror aut corona. p̄pter hoc em̄ vt dicit̄ **Act. v. c.** **I**bant apli gaudentes a cōspectu p̄ciliū. qm̄ digni habiti sunt p̄ noie iesu cōtū meliā pati
Igit̄ si mētez tuā tristitie caligo demergit: si graui simineat aut p̄cellosa tēpestas: si p̄nici-
 osus ingesserit se turbo vētorū: si maria terri-
 ficū mugitū et horrendū depromat: si quatā-
 tur litorea maris: nauicula q̄ fluctib⁹ implea-
 tur: iesuz inuoca q̄ in nauib⁹ dormire putat̄
 ipsuz q̄ nec dormit nec dormitat et pleua fide
 dicet. **E**xurge dñe iesu quare ob dormis dñe
 vel es similis dormienti. **E**xurgēs proculdu-
 bio iesus vēto cōminabit̄ et dicet mari: tace et
 obmutescet: vēti pfugiet: et p̄planabit̄ iumi-
 de vñ fluctuū: colles eq̄litate p̄prie terminos
 nō excedēt: p̄cella p̄uertet̄ in aurā: et tēpestas
 cōmutabit̄ in serenū. **S**z hi q̄ vt dī **Pro. ij. j.**
Retant̄ cū malefecerint et exultāt in reb⁹ p̄p̄-
 simis. **H**ec de noie iesu sentire nō p̄fir. **R**atio
 em̄ ē qz delectatio ē cōiunctio cōuenientis cū
 cōueniēte: qz em̄ iesus ē pax q̄ erupat oēm sē-
 sū. **N**ō sapit supbo q̄ sp̄ iurgia q̄rit. **Q**z ē mū-
 dicia sūma nō sapit luxurioso q̄ sp̄ mēte et cor-
 pore q̄rit in luxuria delectari et inuolui: sicut
 sus lota i volutabro luti. **Q**z ē sūma libalitat̄
 si sapit auaro q̄ affectu ipaliū ifaciabili cupi-
 dine flagrat. **Q**z ē sūme mitis nō sapit turbu-
 lēto et iracūdo. **Q**z ē sūma leticia et hilaritas
 sempiterna nō sapit accidioso et sp̄u tristi q̄ de-
 siccat oīm d̄tutū ossa. **Q**uia vero ē charitas
 cōsūmata nō sapit inuidioso. **Q**uia q̄z ē tem-
 pantia sūma si sapit ingluuiet dedito cui⁹ de-
 us venter ē. **S**apit eniz aie mūde: aie sancte:
 aie caritatis feruide: qz talis cū p̄pheta **Aba-**
chuc. iij. c. dicere p̄t. **E**go aut̄ in dño gaude-
 bo et exultabo in deo iesu meo.

Quarta virtute nois iesu anie a
demonib⁹ defensant̄. **Ca. iij.**

Quarta ē dulcedo defensionis: qz
 nomē iesu cōsolatof defensat. **S**al-
 leris q̄ putasti nomē iesu ad tute-
 lā nō habere virtutē: s̄ diuinā vir-
 tutē et fortitudinē exinanitā p̄ carnem fuisse.
Nō est virtus in carne fragili liq̄facta sed po-
 ti⁹ occultata. **I**bi abscondita ē fortitudo ei⁹. vt

nō tam carneus esset ysachar sed osseus. **A**lio
 quin ad ei⁹ imperiū demonia de obsessis cor-
 pib⁹ nō exiissent: nec supbe ptātes nisi sup-
 uenissz fortior exclamasset. **M**at. viij. **Q**uid
 nobis et tibi iesu fili dei cur venisti huc an̄ tps
 torq̄re nos: **E**t vt maiore hoc nomē ad tuaz
 defensionē ptāte habere cōprehēdas: nō vo-
 luntatis fuit illa cōfessio q̄ remunerat bonof
 s̄ necessitatis extorsio q̄ coartat inuitos. **E**le-
 luti si fugitiui serui dñm suū post multū tps
 videāt nil aliud nisi p̄ verberib⁹ differendis
 exorāt. **I**git̄ si cōstipent̄ acies. s. cōsistant ca-
 strā: si exurgat aduersuz te plio nō formides
 piculū. **N**omē iesu sonet i corde deuoto. no-
 men inuoca virtuosuz. qz vt dicit̄ **Exo. xv. c.**
Omnipotēs nomē ei⁹ currus pharaonis et
 exercitū ei⁹ p̄iciet in mare: et sic liberat⁹ ē po-
 pul⁹ dei. **I**n hui⁹ q̄z mysteriū iesus naue suc-
 cessor moysi fortis in bello iaz nobis iesu vir-
 tute nō p̄pria: de hostib⁹ triūphabat vt scri-
 bit̄ **Josue. x.** **A**d hoc exhortādi audi plū du-
 cē concrepantē in spū. **i. j.** **T**hi. **ij.** dicentē. **S**il-
 mi confortare in gratia q̄ est in xp̄o iesu. q. d.
Arma tua ne reijcias ex timore. **S**ed q̄ labora-
 sic bon⁹ miles iesu xp̄i: qz vt idē. **i. j.** **T**hi. **ij. c.**
 ait. **N**ō coronabit̄ nisi q̄ legitime certauerit.
Si igit̄ virib⁹ renouatis et aia cōsolatione re-
 pleta alacri⁹ ad pugnā regrederis inuocato
 noie iesu fugiūt ptes aduersē. **R**equēūt d̄ap
 nata tartaree noctis fantasmata tantū nomis
 lucē: tantāq; odoris fragrantā spurcissimi spi-
 ritū illi atq; tantā ptāte iesu xp̄i nois sustine-
 re. **P**ropterea. **x. c.** **H**iere. ad dñm ait: **A**g-
 gnus tu et magnū nomē tuū in fortitudine.

**Articulus sc̄os de quadrupli-
ci grā q̄ effundit̄ p̄ nomē regis
iesu.**

Ecundo p̄ncipaliter nomen regis
 iesu est gratiosū p̄pter sp̄e gratie:
 qz dicit̄ nazaren⁹ sicut p̄dictū ē. i.
 floridus. **S**icut em̄ mare oīm aq̄-
 rum est p̄ncipiū originale: cui⁹ affluētia p̄-
 cedēs de plenitudine sua rigat abūdantius
 vniuersuz: nullum in se sentiens detrimen-
 tum: sed semp effluēs remanet supplenū: sic
 in viro dño iesu xp̄o accipe debes: cui⁹ gra-
 tie plenitudo scit effluere nō deficere. **N**ouit
 distribui nō destitui nō ad defect⁹ inopiā: s̄
 ad p̄fect⁹ copiā exhauriri. **P**ropterea **Jo. i. c.**
 scriptū est. **D**e plenitudine ei⁹ accepim⁹ om-
 nes et gratiā p̄ gratia. **Q**uadruplici em̄ gra-
 tie sp̄e aia expit̄ in noie iesu xp̄i. **P**rima ē gra-
 tia illuminās. **S**c̄da ē gratia inflamans. **T**er-
 tia ē grā roborās. **Q**uarta est grā liberās.

Dñica i ramispal. i. xl. De triūphali noīe iesu

Qper radiosū nomē iesu intellect⁹ in secretis celestib⁹ illuminatur. **Capitulū. i.**

Dispem p̄me gratie subleuat nomē regis iesu: qz dicit⁹ gratia illuminās. **I**lluminat em̄ intellect⁹ ad deuotā inuocationē noīs iesu xpi qz vt scribit⁹ **Acha. vj. c.** Orientis nomē ei⁹ id ē veluti sol irradiās hūanaz mētē. Sic em̄ sol iste materialis diffūdes radios suos ostēdit ea q̄ in mūdo sūt dū materialē exhibz claritatē: sic solare nomē iesu mētēs irradiat vt videat ea q̄ sunt in deo fm̄ p̄spiciā veritatez. **N**on em̄ illuminat hoc nomē in sup̄ficie tm̄: fallerisqz verbox z viridānū voluptate veruula foliozum: sed medullis sensuum sed claritate rōnū. sed veritate sniaz. **U**n̄ in principio **Apo. habet.** **A**pocal yplis iesu xpi quez dedit illi dñs palā facere seruis suis. **A**poca. lypsil em̄ reuelano interpretat q̄ p̄ iesum xpm̄ dñm̄ facta est in morte dñi scisso velo. **U**nde **Jo. ix.** **C**ecus illuminat⁹ mystice ait: **I**lle homo q̄ dicit⁹ iesus lutū fecit z vixit oculos meos z dixit mihi: vade ad natatoriam sy⁹oe et abij z laui z vidi: visio em̄ p̄inet ad cognitionē: vinctio vero ad exultationē. **N**ouim⁹ enī dīci qm̄ si q̄s oleū in ore tenuerit z ad aquaz p̄funda descēdēs illud exsufflaauerit: reddit aque sup̄ficie clariorē z abscondita producit in lucez. **I**n tenebris vsqz adhuc sum⁹. **C**aligat oculus: cespitat gressus: attrahat manus nec recedit nubilū: nō nobis manifestat occultū: nō recipim⁹ visum: nisi iesus sue fulgētie lumine radiofo vel radio luminoso notuz faciat in cordib⁹ nomē suū. **L**umē est em̄ nomē iesu qd̄ in ethere cordis nostri mystica referat: sicut lumē solis materialia manifestat. **U**n̄ **Berū.** **N**ōne hui⁹ noīs luce de⁹ vocauit nos in admirabile lumē suū: dictionū cōnexio mihi ministrat exteri⁹ p̄ sermones. sed nisi iesum docentē interi⁹ habcā vocis occultā ignoro virtutē. **N**ā sicut scribit⁹ **Jo. i.** **I**pse est q̄ illuminat omnē hoīez venientē in hūc mundum. **E**t qd̄ mirū si doceat liber vite si reuelat magister discipulis archana sapie in q̄ fm̄ aplm̄ ad **Colo. ij.** **S**unt oēs thesauri absconditi sapie z scientie dei. **I**n hoc siquidē libro illi patres antiqui p̄ meditationē z cōreplationē sic studebāt q̄ diuinis mysterijs eruditilī s mortuis z palpātibus nō egebant. **T**u vero q̄to magis a terra subtrahis z ad alta sustuleris dū ad iesuz cōuernis intuitū mētis recipis lumē verū. **N**ā vt dicit⁹ **Matth. xviij.** **A**pli ad mōtis sup̄ciliū iā assumpti z in mentis spectā iā cōstrui leuātes oculos neminē

viderūt nisi solē iesuz. **P**ropter hoc erat oliz in gloria populus iudeozū: qz notus in iudea de⁹ in israel magnū nomē eius. **N**ūc vero qz pdiderūt iesuz: cecitas p̄seuerat in eis. nūc intueret solā faciē moysi: claritate solay hnt sup̄stitiois nō sup̄ficie sapie veritate: aridi lumie veritatis solū imbuti sra q̄ occidit.

Qta caritate inflāmat aīa ex dilectione nominis regis iesu. **Capitulū. ij.**

Secundā gratiaz sperare debet aīa in nomine regis iesu q̄ noīat inflāmas fm̄ **Berū.** **P**er nomē dñi venit ad rē noīs: qz p̄ cognitionē sui noīs venit ad dilectionē z fruitionē sui noīs. **H**inc p̄s. ait: **C**ōstitebor noi tuo dñe qm̄ bonū est. **S**up̄ q̄ ait **Aug⁹.** **N**omē dñi bonū est qz ipsuz bonū est quo boni sum⁹ vt ipius dicit gam⁹ z torū cor ponam⁹ ad eū laudanduz et amandū. **H**inc etiā **Cañ. i. c.** scriptū ē. **O**leus effusum nomē tuū: ideo adolefcētule dilexerūt te nimis. **Q**d̄ exponēs **Orige. ait:** **P**lanum ē q̄ ad effusionē olei sequit loci impinguatio i q̄ facta ē olei effusio. **S**ic necessarius ē vt cordib⁹ i qb⁹ fuerit nomē dñi frequentatū pinguis deuotio subseq̄t q̄ adolefcētulas. i. nouas aīas in p̄nie labore ad currendū post dilectū ardentissime excitet in amore.

Qto roborat vigore hūana mēs ex virtute noīs iesu chusti. **Capitulū. iij.**

Eruā qz grāz i noīe iesu aīa sperare debet q̄ roboratio appellat⁹. **R**oborat em̄ spūs in virtute hui⁹ noīs ad oīa aspa p̄ferēda. **I**n cui⁹ mysteriū **Act. xxi.** **P**ropheta **Iagab⁹** culte **Jo. nā pauli z alligās sibi man⁹ z pedes dixit: vi rū cui⁹ zona hec ē sic alligabūt in hiltm̄ iudei z trahent in mane gentium. **T**ūc r̄ndit paulus z dixit. **E**go nō solū alligari: s̄ etiā mozi hierlm̄ par⁹ sū p̄ nomē dñi iesu. ecce cohor tū hūane cēturio. **D**ux xp̄iane milicie: nō fractū piculo: n̄ supat⁹ p̄lio: virtute dimicās: n̄ furor cedit gladijs: sed magis hostibus dat pauorem. **S**ic despicit vn̄uersa sup̄plicia: sicut solet herba putrefacta cōtempni: z sicut adamas ferri despicit sectionē: minas z verbera tyrannoz ludū estimat pueroz. **Q**m̄ premiū erat ei dissolui et esse cū xpo z in carne p̄mauere certamen. **S**tans igit miles inuictē deposito anime z corporis torpore: fragilitatē nostrā solidat z puocat p̄ noīe iesu ad viriliter dimicandū: vt mēbra que sūt voluptatum ocio pmollita paciētie exercitio roborē**

tur: et sui ducis puocent exēplo de victoria iam securi. **Hinc ad Roma. viij. ait: Cert' sū em q' neq' mors: neq' vita: neq' angeli: neq' principat': neq' virtutes: neq' instantia: neq' futura: neq' fortitudo: neq' altitudo: neq' pfundum: neq' creatura alia poterit nos separi a caritate dei q' est in xpo iesu domino nostro. Hic est equ' qui terrā vngula fodit. Excultat audacter: in occursum pergit armatū cōtempnit pauorē: nō metuit vulnera: nō di scrimina: neq' sanguinē: neq' mortē. Alacri ac securo corde picula subit armat' nomine iesu christi. Simili ardore nois iesu christi flagrat in corde ille pusillus grex duodenarius ecclesie primitiue. Tū virtute illi' tot frengit r' vicit genera bestiarū: qd' iugo nois iesu christi s'bdidit differētiās nationū. Crede belatores inditi qz flecti nō poterant sed occidi phibentes testimoniū verbo dei r' testimoniū iesu christi cū ppheta dicentes. In nomine tuo spernem' insurgentes in nobis.**

Q' ad deuotā inuocationem nois iesu christi hoies a grauib' periculis liberāt. Ca. iij.

Qarta aut' gratia speranda in nomine dulcis iesu liberans dicta est. Scimus em' q' impossibile est mētem diuersis cogitationib' nō pulsari. Sed in nobis est p' parte maxima cogitationū diuersitatez sub discipline regula reformare. Si em' memoriter nomē iesu tenuerim' in mente: iā pene spūales effecti taz facilius noxia nō euagabimur cogitatione. Semp' eni de tanti suauitate nois aliqd' memorie cōmendatū qd' ruminatū iugiter pascat auidius appetitū. Et licet ipsuz nomē iesu sub effectib' varijs impmere memorie valeamus. Scio q' multū expedit r' iuuat ipsuz imprimere sub triūphali titulo r' bñficio passionis. vt iuxta aplm ad Heb. xij. **Aspiciam' in aurore fidei r' cōsumatorē iesu: qui pposito sibi gaudio sustinuit crucē omni cōfusione cōtemptra. Aliq' saltē diei hora recogitem' dominee passionis insignia: ad fruendū suauiter icōscientia: recōdendū fideliter in memoria: psequenduz firmiter actionis industria. Proxius tante pietatis exhibite satis est ipsū obliuisci: cuz pegrinātis atqz recedētis amicitiam sub memoria cuiusdā signi teneam'. Ad hoc ergo nomē cordi efficaci' imprimendū. ait aplus ad Colo. iij. **Omne quodcumqz facit in verbo aut in ope: oia in noie dñi nostri iesu christi facite. Ex hoc eni mēs imbuta atqz habituata sancto noie iesu xpi in omni****

subitaneo casu atqz instanti piculo eructabit verbum bonū atqz inuocabit nomē dñi nostri iesu xpi: ipso dño teste q' **Matth. xij. ait: Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. Sicut experientia docēte videmus q' q' nomen diaboli aut blasphemias ex cōsuetudine frequētat in ore: accurrēte repente aut periculoso casu idipsū euomit ex cōsuetudine dicente dño vbi sup. **Malus homo de malo thesauro cordis sui. pfert mala. Quia ex abūdantia cordis os loquit. vt idē Matth. xij. ca. attestat. Ex habitu ergo abundantis thesauri nois dñi iesu mens in repente nō periculo inuocās nomē eius in adiutorii sentiet sibi iesuz esse presentē scriptura attestante que **Exo. xx. ca. ait: In omni loco in q' fuerit: mēoria nois mei veniā ad te. Hinc i' psona hmōi ppheta ait: Tribulationē r' dolozē inueni r' nomē dñi inuocaui. Et in psona domini idē inquit. Inuoca me in die tribulationis: eruā te r' honorificabis me. Et vt verba **Lassiodri senis r' monachi venerabilis inferamus. Hic pphete xpus. Dirupisti dñe vincula mea: tibi sacrificabo hostiaz laudis: r' nomē dñi inuocabo. Tū dñi credis h're vt si nullis diceret posse hoibus pctā dimittere si eū q's in fine vite sue i'ntina cōfessione deuoto corde cōgeminet.********

Articulus tertio q' nomen regis iesu ex quattuor maxie ostēditur gloriosum.

Tertio pncipalit' nomē regis iesu ē gliosuz ppter ipaz spē glie: qz ponit' ibi iesus. q' sic pdictū ē saluator vel salus interpretat'. Quia vt dicit' **Act. iij. Non est in alio noie salus. ppter ea iuxta illud apli. **Bñficez nōmen dñi nri iesu xpi: quattuor em' ostēdūt nomē regis iesu mirabilis gloriosū. Primo qz ē nomē desiderabile scdo qz ē nomē delectabile. tertio qz ē nomē admirabile. q'arto qz ē nomē venerabile.****

Quo desiderabile sit nomen regis iesu. Capitulū. j.

Primo em' nomē iesu ē desiderabile. Nisi em' desiderū in aia puocaret **Esa. xxvi. nō affirmaret dicens. Dñe nomē tuū et memoriale tuū i desiderio aie mee. Et itez scriptū ē. Anima mea desiderauit in nocte. s. in secreto cubili r' in dēte mētali. Et itez in psona talis seruētis anime propheta ait: **Quēadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima****

Dñica i ramispal. i. xl. De triūphali noīe iesu

mea ad deū fontē viuū: qñ veniā z appare
bo aīi faciē dei: Ceru' nēpe inardescēti desī
derio sitibūdyus serpentes narib' attrahit et
veneno hausto fontē aquay celerrime petit
z aqua dulcissima z purissima faciat' serpe
tis venena deponit. Quid mirū si nos q' ve
teris serpentis venena haussim': qui vitijs q'
tidie infāmamur: qui saltē peccati fomite cō
tinue ad illicita inclinamur ad imū. ad iesu.
Jo. iij. Fatigatus ex itinere cū muliere sama
ritana loquēs: sup fontē sedet cordis inarde
scenti desiderio currim' z venim'. Vere enī
est fons viuus: fons aquay multaruz: fons
cuius nō deficiunt gratiarū aque iesus xps
domin' de' noster semp irriguus. semp ple
nus. fonsynde largissime fluunt aque grati
arū atq; fluēta z cordis nostri ariditatez re
ficiūt. Sicut **Esa. xij. c.** scriptū est. **haurietis**
aq̄s in gaudio de fontib' iesu: vel sicut alia
lra hz saluatori. De tuo siquidē nomie duli
cissime iesu, chrisite vbertate semp irrigua sū
dunt' aque copiosissime salutare: q' nō solū
sūt temperat' peccatorū. sed magis prouo
cant desiderū z estuare faciūt ad fruitionēz
dilecti donec inuenerit qd requirūt.

**De supernaturali suauitate quā
deuote anime experiūtur in no
mine regis iesu. Ca. ij**

**Ecundo vero nomē iesu est dele
ctabile. Quis enī ignorat q' si de
sideriū in iesu nomine impleat' de
lectat animā? Propterea ps. ait.**
Psallite nomini ei' qñ suauē. Tanta ē enīz
suauitas noīs iesu chrisi: qua p interni iust'
experiētiā palatū cordis afficit q' oris labijs
nō proferit. Cū Apo. ij. c. Angelo tertie ec
clesie scriptū est. **Tincēti dabo manna. z da
bo illi calculū cādīdū: z in calculo nomē no
uū scriptū qd nemo scit nisi q' accipit. Hā
na quidē absconditū. est iesus qui penitētes
z agonizantes in solitudine mundi. z in cer
tamine carnis prelibatoria quadā z disposi
toria suauitate reficit z oblectat. Qd quidēz
absconditū ideo dicitū est: q' dulcedinis illi'
plenitudinē que solos beatos remunerat: in
hoc exilio nullus expectat. Sed quod mo
do nobis est absconditū: fiet cōpleta victoria
manifestū. Dat quoq; calculus candidus p
iesum: lapis preciosus quē carbūculū vocāt
Lucet enī in tenebris cōstitutus sicut carbo
succēsus. Et in calculo nomē nouū scribitur
cū nominis iesu noticia z dulcedo interiora
penetrans: labijs cordis infundit. Qd qui
dē per solā experiētiā gustus spūalis agno**

scitur: q' virtutē huius nomis nemo scit nisi
qui accipit. Cū **Esa. lxij. c.** scriptū est. **Loca
bitur tibi nomē nouū qd os dñi noīauit. Sy
aduertendū est q' hanc suauitatē in duobus
expressit. s. in dulcedine cibi olim patrib' da
ti: z in candore calculi: qñ totā animā replet
z interna leticia ac spirituali suauitatē infu
sentia qñ ad affectū et diuinarū theoziaz in
finitia qñ ad intellectum. Hoc autē fit quā
do mens in sublimi cōtemplationis apice cō
stituta trāscēdēs humanā z angelicā hierar
chiam ad diuinas theozias ascendit: vbi sup
splendentib' vnita radijs rationes rerū con
siderans illumineat inpenetrabili abyssu sapi
entie dei: z tñ pre nimio claritatis excessu ve
luti alter moyses in montis vertice cū deo in
nubila caligine diuini lumis absorbet. Ibi
est suauitas in affectu qui ministrat deuotio
nis pinguedinē: ibi gratia cognitionis inter
ne qui ministrat pabulū z alimonā relectio
nis eterne. Sicut ps. lxxxvij. scriptū ē. **Dñe**
in lumine vult' tui ambulabūt: z in nomine
tuo exultabūt tota die. Ut enī. Dñe i lumie
**tuo. Ecce cognitio ambulabūt. Ecce psola
tio. Equitas enī z cōformitas in pedū ambu
lacione mulcebitatē affectionū designat q' ē
in spūali consolatione. Et in nomine tuo. Ec
ce deuotionis expressio. Exultabūt: tota die.
Ecce suauis relectio. Sed horū omnium fm
aplm ad Roma. viij. cā est gratia dei per iesū
chrisū dominū nostrum. Cū igit ad nomen
iesu feruenter afficeris ei' dulcedine affluen
ter reficeris: z pñs future glorie fructū tā dul
citer expiris. Qñ vt ait ps. **Gloriabunt in
te. scz p participationē glorie omnes qui dū
gunt nomen tuum.******

**Qua admiratione sit dignus
ex sua virtute nomē iesu. Ca. iij**

**Arno autē est nomen iesu admira
bile. Qd maxie ex delectatione des
pender. Notanter autē **Esa. c. ij.**
dicit. **Nomē eius admirabile. iel'**
enī admirabilis vocat' ē. vbi xbum caro fa
ctum est. Tria nāq; trabunt animū in excel
sum cū fuerint simul ista. **Deus z homo. ma
ter z virgo. Fidel z cor hūanū. vt qñctūq; p
tendas purissimā oculorū aciem: si nō habu
eris p gratiā organi suauitatē: videre nō pote
ris excessitaz ipzōportionabilis lumis clari
tatē. Si enī in ortu solis cū effulget sup emis
pium nostrū claritatē radiorū ei' ne quis as
picere potest: sed reuerberaris lumine ozien
tis: quō solis iusticie splēdozem videlicet no
minis iesu p vniuersa climata mundi runta****

tis quis poterit cōprehendere. Propterea
 Gen. xxxij. ca. in hui⁹ mysteriū collocanti ia-
 cob dicit: angelus magni consilij iesus xps.
 Cur qris nomē meū qd̄ ē admirabile: stupet
 celū: tremūt angeli: ceratura nō sustinet. na-
 tura nō sufficit: rō nō agnoscit incarnationis
 mysteriū et nois iesu icōprehēibile sacramē-
 tū qd̄ pacē i tris: gloriā in celis: salutē pditis:
 vitā mortuis inextinguibili pietate dispēlat
 Vere igit nomē mirabile qd̄ verbis mirifica-
 tur et signis: qd̄ sub modio latere nō potuit s̄
 supēffulsi: licet renitentib⁹ gentib⁹ et iudeis
 qz virtute magna reddebāt apli testimoniū
 resurrectionis iesu xpi dñi nri: et gratia mag-
 na erat in omnib⁹ illis Act. iij. c. Gratia mag-
 na q̄ vniuersaz infunderet creaturā omnē
 ostenderet medicinā: dicēte dño Barth. vi.
 Signa aut̄ eos q̄ in me crediderint hec seqn-
 tur. In noie meo dēmonia eijcient: linguis
 loquent̄ nouis: serpētes tollēt: et si mortifex
 qd̄ biberint nō eis nocebit: sup̄ egros man⁹
 imponēt et bene habebunt. Longe q̄ppe esset
 mirabilia et miracula q̄ in hoc noie facta sūt
 etiā ipib⁹ nostris q̄ridieqz sunt. Demoziaz
 fallūt: sermonē excedūt et in mirādis mirabi-
 lib⁹ tanti nomis om̄is lingua vel angelicavt
 humana repit̄ penit⁹ ineq̄lis. Unō ppheta
 volēs nec valēs explicare mirabilia ei⁹ qua-
 si subsistens in illo noie pedēqz retrahēs ait
 Dñe dñs noster q̄ admirabile ē nomē tuuz
 in vniuersa terra. Nā in terra viuētū mira-
 bilis hui⁹ nois gloria: et in terra morientūz
 et peuntū mirabilis hui⁹ nois iusticia. vt iux-
 ta aplm Phil. ij. In noie iesu om̄e genu fle-
 ctat̄ celestū terrestriū et infernoz. Et om̄is
 lingua cōfiteat̄ qz dñs noster iesus xps i glo-
 ria ē dei patris.

**Quarta veneratione sit dignum
 nomen dñi iesu quadrupliciter
 demonstrat. Capitu. iij.**

Quarto ē nomē iesu venerabile: et me-
 rito propter omnia supradicta. Ve-
 re em̄ venerabilis reuerētia et vene-
 ratio venerāda siue reuerēda vt dignitas tā-
 ti nois honoret̄ in terris: qd̄ phalanges hie-
 rarchie venerant̄ in celis. Propterea Orige-
 nes ait. Nomē iesu nomē est gloriozū om̄i
 cultu dignissimū. Tā singularis reuerētie ē
 nomē iesu q̄ ab ei⁹ venerabili laude nullus
 excipit̄ stat⁹: nullū excludit̄ loc⁹: nullū p̄scri-
 bit̄ tps: nullū remouēdū ē opus. Primo em̄
 nullus excipit̄ stat⁹. Un̄ ppheta ait: Reges
 terre et om̄es populi principes et iudices tre-
 iuuenes et virgines senes cū iuniorib⁹ lau-

dent nomē domini: qz exaltatū ē nomē eius
 soli. Reges terre dicim⁹ optime se regentes
 et voluptatib⁹ corporū impantes. Dicunt et
 populi quicunqz sunt in vnū ad honorādūz
 nomē dñi iesu christi in vnitāte fidei p̄grega-
 ti. Principes et iudices angelici ciues sūt p̄n-
 cipātes p̄ potētiā: iudicantes p̄ sapientiā: iu-
 uenes sunt caritate seruētes: virgines casti-
 tate fulgētes: seniores a voluptate deficien-
 tes et libidine refrigescētes: iuniores sūt bal-
 bucientes. Laudent inq̄t nomē dñi vt null⁹
 status: nō dignitas: nō sexus: nō etas ab ei⁹
 laude intelligat̄ excludi. Et exaltatū est no-
 men ei⁹ solius. Juxta illud ad Phil. ij. De-
 dit illi nomē qd̄ est sup̄ om̄e nomē. Confessio
 eius sup̄ celū et terrā: hec aut̄ confessio laudē
 illā designat q̄ tāto nomini p̄hibet̄ in terris
 q̄ celebrat̄ i celis: tñ nō imerito sup̄trāqz p̄si-
 stit: qz nec celestia nec terrestria possūt illis lau-
 dibus equalia reperiri. Sc̄do ab eius laude
 nullus excludit̄ loc⁹. Un̄ Esa. xxiij. c. scrip-
 tū ē. In doctrinis gloriificate deū: et in insulis
 maris nomē dei israel. vbi ē em̄ locus vbi n̄
 sit diffusuz nomē dulcis iesu: vt verificet̄ qd̄
 scriptū est Lan. i. c. Oleū effusuz nomē tuū
 Propterea aplus preco gloriozi nominis ie-
 su diffundebat hoc venerabile nomē vbi nō
 fuerat nominatū: nec fundamētū cōstrucet
 super edificiū alienū. Juxta qd̄ dñs Act. ix.
 dixit de paulo ad Ananiā. Clas electionis
 est mihi iste vt portet nomē meū corā genti-
 bus et regib⁹ et filiis israel Inde est q̄ vel tibi
 domine iesu possum⁹ cū ppheta testimoniū
 perhibere dicētes. Sc̄dm nomē tuum deus
 sic et laus tua in fines terre. Sicut em̄ in toto
 orbe terraz tui nominis reuerētia dilatatur
 sic in ecclesia que per totum mundū distēdi-
 tur ipsi deuotio laudis offerit̄ et ministratur
 At si forte calumniaris hoc nō fuisse impletū
 quia necdum nomini iesu fidei cultu subie-
 ctum videas gen⁹ humanū saltem cōfitearis
 colendum. Juxta prophete sententiā. Oēs
 gentes quascunqz fecisti venient et adorabūt
 corā te domine et gloriocabūt nomen tuum.
 Et ne locum aliquem credas exclusuz audi
 eundem prophetam dicentē. A solis ortu vsqz
 ad occasum laudabile nomē domini. Ter-
 tio ab eius laude nulluz p̄scribit̄ tempus.
 Nāz sicut nec localiter circūscribit̄ ita nec tē-
 poraliter diffinit. Propterea sit nomē domi-
 ni benedictū ex hoc nunc et vsqz in seculum:
 vt in hoc seculo predicet̄ nomē quod in eter-
 nitate vberius laudat̄. Et sicut ipse etern⁹ ē
 quez oēs in vnūz creare laudat̄ et cōmēdant

Dñica i ramispal. i. xl. De triūphali noie iesu

ita et laus eius nominis perseverat. sicut. ps. inquit. Sit nomen domini benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Quid enim est ante solem nisi ante omnes mutabilem naturam. Nam sicut scriptum est Jo. i. In principio erat verbum et verbum erat apud deum. et verbum caro factum est. Et iterum Lu. xij. Vocatum est nomen eius iesus: quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Est igitur nomen quod permanet in eternum. Quarto ab eius laude nullum remouendum est opus. Unde apostolus ad Colo. iij. ait: Omne quodcumque facitis in verbo: aut in opere omnia in nomine domini nostri iesu christi facite. Optimus enim ordo est ut totius vel verbi vel operis a nomine iesu nobis origo et initium sumatur et in iesum consummatio referatur. Nam et per dominum nostrum iesum christum orationes ecclesie terminantur. Quare si dormitum accedis si inde resurgis: si cibum vel potum sumere incipis aut desinis: si scribis vel legis seu aliquid aliud operaris. nomen iesu seu iesu christi reuerentialiter interponas exemplo pauli qui hoc seruabat. Uide Act. ix. c. scriptum est. Disputabat autem paulus in synagoga per omne sabbatum interponens nomen domini iesu: suadebatque iudeis et grecis hoc nomen in usu: Dicitur nomen iesu exaltatum super omne nomen. Et triumphale nomen. Et gaudium angelorum. Et leticia iustorum. Et pavor inferorum. In te omnis spes venie. In te omnis spes gratie. In te omnis spes glorie. Et nomen dulcorosum. Tu peccatoribus veniam prestas. Tu mores renouas. Tu mentes diuina dulcedine repleas. Tu fantasma pellis. Et nomen gratiosum per te alta mysteria reuelantur: per te ad diuinum amorem anime inflammantur. Roborantur in pugna et a cunctis periculis liberantur. Et nomen gloriosum: nomen desiderabile: nomen delectabile: nomen admirabile: nomen venerabile. Tu dulcissimum nomen regis iesu sic paulatim ad celi fastigia per gratiarum carismata mentes fidelium sursum rapis: ut omnis qui ad deuotionem huius nominis intrat: virtute eius glorie inueniant et salutem per iesum christum dominum nostrum qui cum patre et spiritu sancto gloriosus regnat in secula seculorum amen. **Dñica oliuarum infra diem de contemptu mundi. ser. l.**

Ecce rex tuus

venit tibi mansuetus sedes super asinam. Matthei. xij. Tria etenim solent homines

maxime affectare: opes: voluptates et honores. Et de opibus praua: de voluptatibus turpia: de honoribus vana procedunt. Propterea. i. Jo. ij. clamat apostolus adiuuans et dicens. Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Quod potest esse aliud ibi ma. Et causam subdens ait. Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vite. primum pertinet ad luxuriam. secundum ad auariciam: tertium vero ad superbiam adaptat. Hinc ad contemptum mundi: ut dominus omnes suo exemplo hortaretur exemplo fecit quod verbum propositum ait: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedes super asinam: ubi secunda religiositas demonstrat que dicitur mundi contemptu seu vilificatione. In qua dominus ad triplicem mundi contemptum exemplo suo hortatus est. primo ad contemptum diuitiarum ubi. Ecce rex tuus. secundo ad contemptum ubi. venit tibi mansuetus. tertio ad contemptum magnificentiarum: ubi sedens super asinam. Tercium enim contempnendus est mundus si consideretur mundanorum. primo natura. secundo culpa. tertio pena: eo quod eius natura est fugibilis: eius culpa odibilis: et eius pena horribilis.

Articulus primus de triplici mundanorum natura propter quam contempnendus est mundus.

Primo quidem contempnendus est mundus si consideretur mundanorum natura fugibilis. Considera enim primo naturam diuitiarum. secundo naturam deliciarum. tertio naturam magnificentiarum.

De triplici natura malorum diuitiarum propter quam contempnendus est mundus. Capi. j.

Primo enim considera naturam diuitiarum. In eis reperies tria. scilicet laborem: timorem: et dolorem: labores in acquirendo: timorem in possidendo: et dolorem in relinquendo. Primo inuenies laborem in acquirendo. Sed enim peccator mundus quietem permittit post diuitias adquisitas: nihilominus semper cruciatur in labore et erumpna in vigiliis plurimis: in ieiuniis multis: in frigore et nuditate: in mortibus frequenter preter illa que extrinsecus sunt instantia quotidiana: sollicitudo possessionum: anxietas lucrorum et his cum omnibus insatiabilis terrenorum. Sicut Eccl. v. c. scriptum est. Auarus non implebitur pecunia. Sepe enim ad litteram contigere solet quod Eccl. iij. ait: Tunc est: secundum non habet: non filium non fratrem. et in labo-

rare nō cessat. Nec tamē satiant̄ oculi eius. Nec cogitat dicēs. Cui laboro ⁊ fraudo aiaz meā bonis. Hinc Eccl̄s. ij. de auaro dictū ē. Cuncti dies eius pleni sūt laborib⁹ ⁊ erūpnis. Propterea Prover. xxij. c. Salomō admo- net. d. Noli laborare vt dixeris: s̄ prudentie tue. i. prudenti sollicitudine impone moduz s̄z mensuratū. Cū labore quietez p̄mittebat proditor mundus illi de q̄ dñs Luc. xij. c. et pabolice ait: Hōis cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit: et cogitabat intra se. d. Quid faciā q̄ nō habeo q̄ p̄gregē fruct⁹ me- os. Et dixit hoc faciā. Destruā horrea mea: ⁊ et maiora horū faciā: ⁊ illic cōgregabo oīa que nata sūt mihi ⁊ bona mea: ⁊ dicā anime mee. Aīa mea habes multa bona posita ī au- nos p̄rimos: req̄sce comedere: bibe ⁊ epulare. Dixit aut̄ illi deus. Stulte hac nocte animaz tuā repetaz a te: q̄ aut̄ parasti cui⁹ erūt: Et sic dimissis diuitijs ⁊ nō habita requie quā sibi p̄mittebant. Damnat⁹ obijt infelix: nec post hanc cogitationem de bonis suis comedit. Secōdo inuenies timorē in possidendo licet p̄mittat securitatē. Expositus ē mundus peri- culis fluminū: periculis latronuz: piculis ex genere: periculis ex gentib⁹: periculis in ci- tate: periculis in solitudine: periculis ī ma- ri: periculis in falsis fratribus. Hinc Seneca ait: Diues quē tu felicē cūctis admirātib⁹ credis: sepe dolet: sepe suspirat: multi illum comitant: mel musce sequunt: cadauera lu- pi: frumentū formice predaz sequunt turba ista nō hominē. Diues em̄ q̄tidie potentum violentiam timeret: suspectā habet semp fami- liarū fidem: semp iminentes pauet in sidias exteriorū: cū retinet maledicē. Cū tribuit va- nis ⁊ adulatoribus irridet. Et mēs cōscia n̄ min⁹ irrisione sua q̄ maledictione aliena of- fendit: semp acerba: semper tristis: semp pu- sillanimis: semp p̄ntiuz cura oppressa ⁊ timo- re futurozū anxia. In bonis p̄f. n̄tib⁹ non cōfidens: sed semper mala iminētia timens. Tertio inuenies dolorē in relinquendo licz mundus longā promittat vitā in possidēdo. Q̄stus dolor. Q̄stus meror q̄n diuicie p̄- dunt. Meror satis dum tollunt. Sed ama- ritudō est amarissima cū p̄ finem vltimum re- linquunt. Cū Job. xxvij. Diues cū dormi- erit nihil secū auferet. Aperiet oculos suos ⁊ nihil inueniet. Et iterū propheta ait: Dor- mierunt somnū suum ⁊ nihil inuenerūt om- nes viri diuitiarū in manib⁹ suis. Cū em̄ ca- nis vnus per viā sequit duos: cuius illozū duozū sit apparere nō potest donec illi abin- uicem separent. Sic diuitie tpales non appa-

ret cuius sint hominis aut mundi. Sed ta- men mundus ab homine separat̄ tunc ma- nifeste apparet q̄ proditor mundus illas nō dedit sed mutuauit. Sed dolorosus ē q̄ p̄- pheta testat̄. Relinquent alienis diuitias su- as. Hinc quoq̄ Eccl̄s. vj. ait: Quid malū sub sole ⁊ quidē frequēs apud homines: vir cui dedit deus diuitias ⁊ substantiā ⁊ honorem ⁊ nihil deest anime eius ex omnib⁹ q̄ deside- rat: nec tribuit ei potestatem vt comedat ex eo sed homo extraneus vorabit illud. Prop- terea dominus vt cōtemnēdas esse diuitias demonstraret cum esset rex orbis terrarū qz in propria venit ⁊ sui cum nō receperunt li- cet cum tanta gloria fuisset receptus: ⁊ rex is- rael Jo. xij. Acclamatus tñ in sero nō repe- rit qua hospitareē in domo. Cū Chrys. hic intelligendū est q̄ dominus tante fuit paup- tatis ⁊ ita nulli adulatus fuit vt in vrbe ma- xima nullum hospitem nullā inueniret man- sionem. Sed in vico paruulo apud lazarus sororesq̄ ei⁹ habitaret.

De triplici natura deliciarum ppter quā contemni dñt. Ca. ij

Secundo considera naturā delitia- rū. Et reperies q̄ decipiunt fasti- diunt ⁊ trāseunt. Primo em̄ deci- piūt. Isem̄ namq̄ facietatē p̄mit- tunt ⁊ esuriem tribuūt. Iuxta sententiā xp̄i Jo. iij. Qui biberit ex hac aqua sitiet iteruz. Sepe em̄ cadit musca in mundi ferculū p̄- optatū. Nunq̄ em̄ in p̄nti vita tota prospe- ra fortuna venit. Esto q̄ pecunia quis abū- det sed sanguinis vilitas eum plenū gaude- re nō sinit: cecidit ibi musca. Aliuz nobilitas generis clarū facit sed paupertas eū premit. Ignoratus mallet esse q̄ notus: cecidit ibi mu- sca. Est ali⁹ vtroq̄ p̄dictozū ornat⁹ s̄ orbat⁹ li- beris alieno censuz nutrit heredi. cecidit ibi musca. Est ⁊ ali⁹ q̄ ⁊ si multitudinē habeat si- liozū rebelles ⁊ iniq̄s ferre nō potest: cecidit ibi musca. Ducit q̄s vxorē forma decorā: ma- gna sit leticia: magn⁹ ibi ornat⁹ et apparatus multus. Sed inter illos animozū cōcordia q̄ rara sit q̄s ignorat: imo sepe contingit q̄ matrimonij qd̄ p̄cordiā generare debuerat odij ⁊ discordie fomitē subministrat. Et tanto iam intolerabili⁹ simul viuere incipiūt: q̄ro ⁊ discordes ab inuicē separari nō possunt. Hic- rixē q̄ndiane ⁊ iurgia crebrescūt. Post dura verba dira sepe verbera subsequunt. Neut̄ alterū effugere p̄t: vna domus: vna mēsa: vnus lectus ⁊ quo nihil durius est nec con- cordē socium: nec hostem separatus habere

Dñica oliuarū i. xl.

possunt. Nam sicut his quibus in charitate mens est vna nihil obstat etiā si corpore separati sunt: ita magnū tormentū est his qui corpore paliter sociati sunt: si omnino cōuenire nōn possunt. Cecidit ibi musca: et sic in oibus mūdi ferculis musca cadit. Secūdo fastidiunt licet promittant dalectationē. Nonne fastidiunt et nauseam prouocāt delicata cibaria: ornata indumēta: queq; luxuria: et oia mundi oblectamenta? Propterea **Eccl. ij. c. ait:** Dixi in corde meo vada: et affluā delitijs et fruam bonis: et vidi q̄ esset vanitas. **Et iter Job. xxx. c. de hoc rationē assignans ait:** Esse sub sensibus delicias cōputabat. Tertio transeunt licet stare promittant. Undē. **J. Job. ij. c. clamat ap̄lus discoperiēs proditorē mundus et dicit:** Trāsit mūd⁹ et p̄cupiscentia ei⁹. Sūt etiā delitie sicut fumus: aut vapor: seu velut spuma vel ymbra. **Hic ad delitijs deditos ait Job. j. c. Expergiscimini ebrii et flere et ylulate omnes qui bibitis vinū in dulcedine: quoniam am perijt ab ore vestro. Ebrii etenim sunt lasciujs et delitijs dediti qui se inebriant: de calice babilonis: et in dulcedine vinū secularis iocunditatis bibunt. Quod quidem ideo ab ore eorū perijt: quia ante q̄ vsq; ad satietatem pueniunt iocunditatē talem amittunt. De hoc quoq; deliciarū vino. **c. xxij. Prover. scrip. est.** Ne respicias vinū cū stauescit: cum splendet in vitro color eius. Vitruus quippe est fragilis vita presens que cito frangit et perit deliciarū vinū. **Et iterū Amos. vi. c. Te vobis qui dormitis in lectis eburneis: et lasciuitis in stratis vestris: qui comeditis agnos de grege et vitulos de armēti medio: qui canitis ad vocē psalterij sicut dauid. Putauerunt se habere vasa cantici bibentes in sialis vinū et optimo vinguēto delibuti. Et nihil cōpatiebant sup cōrinnone Ioseph. Quapropter nūc migrabūt in capite transmigrations: et auferet facio lasciuientū. Et iterum propheta ait. Mane scilicet delitiose adolescentie sicut herba transeat. In transitu autē breuitas: in herba vero infructuositas siue inutilitas demonstratur. Herba enim inutilis est sine fructu. Et subdit mane scilicet floride iuuentutis floreat. Et tamē post florem nō fructum faciat sed transeat. vespere scilicet senectutis decidat a delitijs mundi. Nō voluntate tamen sed inuitus relinquat eas. **Iuduret. scilicet preteritis culpis et areseat per vltimum finem mortis. Ut ergo ostenderet christus per mansuetudinis patientiā despiciendas esse delicias cum in mane cum tanta gloria susceptus fuisset: ac per totū diē******

De aīe dignitate

in predicatione et in alijs bonis operibus laborasset circūspectis omnib⁹ cum iam vespere esset hora exijt in bethaniā cum duodecim sic **Mat. xj. c. dicit.** Nec inuenit hierosolymis q̄ sibi guttā aque offerret. Propterea v̄ditorem ostenderet esse mundum in delitijs suis. vt sic dicā mūdi delicias fessus et famelicus aufugit. **Et sic suo exemplo delicias esse contempnendus esse ostendit.**

De triplici magnificentiarum natura propter quas merito sperent de sunt. Capi. ij.

Erno considera naturam magnificentiarū. Et in eis reperies seruitutes dolorem et timorem. Primo enim inuenies in eis seruitutem licet promittant libertatē. Quot subiectionibus subditi sūt domini et magnates: quot p̄descensionib⁹ licet consciā reuoluntur: quot etiam supportationib⁹ et dissimulationib⁹ licet mens eorū displicentia repleat. Ergo sicut **Seneca ait. **Pinor est q̄ seruus q̄ seruos timet. Et propterea sedit dominus hodie super asinam subiugalem afflictam et imhonoratā vt aperte insinuat et magnificētia mundi asina est. Subiugalis propter vtilissimā seruitutē quia quo super plures habet bitiosus satagit dominari: eo necesse habet pluribus subiugari. Est afflicta propter angustias maxime cordiales quas velit nolit necesse est ei pati. Est etiam in honorib⁹ imhonorata: quia sepe tales a personis enā vtilissimis despecti sunt vt verificet qd̄ propheta ait: **Opprobriū hominū et abiectio plebis. Et iter. c. xxx. Esa. ait:** A fiducia ymbre egypti. id est. tenebrosi mundi erit ignominia. **Et merito sicut **Berth. ait:** homo natus est ad laborē non ad honorē. Secōdo reperies in magnificentijs dolorem licet gaudia et hilaritatē promittat. Offert enim mundus magnificentibus cantica et choreas in tympano et choro: i cordis et organo. Tamē q̄ dolores: q̄ merores: q̄ angustie sepe occulte in taliū corde vident. Sicut **Proū. xij. c. scriptū est.** **Risus dolore miscebit et extrema gaudij luce occu- pat. Propterea ne mēs in tali vano gaudio euanescat cōsultat **Eccl. iij. c. d.** In die bonorum ne imemor sis malorū vt sic gaudiū temperetur. **Uñ et domin⁹ hodie vt doceret esse mundanā leticiam contempnendam et mundanā tristitiam post leticiā a proditore mundo expectandā cum hodie populū decantaret et ei mundanā leticiā demonstraret amare se- uit. **Uñ et **Luc. ix. ait.** **Uñ dicens ielus ciuitatē**************

Sermo

L

sevit super illā dicēs. Quia si cognouisses :
et tu. sicut et ego feres. Et quod in hac die tua
quod ad pacē tibi: nūc autē abscondita sūt ab ocu-
lis tuis. Quia veniēt dies in te et circūdabūt
te inimici tui vallo. et circūdabunt te et coan-
gustabūt te: vndiq; et ad terrā psterment te
et filios tuos qui in te sunt et nō relinquent in
te lapidē sup lapidē. Ex his igit patet q; licet
plerūq; in talīu ambitiozoz exaltatione ho-
nores magni impēdant et fiat festa et gaudia
magna. Atq; eueniet eis sicut de pueroz lu-
do. Nam q; in platea accensio plearū igne
letant et saltāt ludūt et tripudiāt dū ignis hy-
laritatē vigorē atq; feruorē pretendit. Tan-
dem eo deficiente mingūt sup ipsuz: saltant
sup eum: pedibus cōculcant: dissipant et con-
sumunt. Tertio reperies timores et pericula
licet pmittant securitatem: pditione suadet
mundus d. Quere sublimitatē q; q̄to eris
sublimior tanto eris securior. Et tamē q̄to i
sublimiori hominē collocauerit gradu tāto
est maiori timore cruciat et molestat. Sic de
de ipso mundo prodē. ps. ait: Posuisti fir-
mamentū eius proditine. Et itez Job. xv.
de tali exaltato ait: Sonitus terroris semper
in auribus illius: et cū pax sit semper insidias
suspiciat. Uñ Seneca inquit: Peius est dñis
q; seruis: illi vniuersos: hū vero singulos ti-
ment. Est etiā q; mundus similis iude q
salutādo et osculādo suis inimicis ad nece
tradidit saluatozē: sic proditor mundus ma-
gnates q; in man^u inimicorū suozoz pdit
sub osculo trāquillitatis et pacis. d. Quēcū-
q; osculatus fuero ipse est tenete eū et ducite
caute. In cui⁹ mysteriū dūm populus xp̄m
regem clamabant pharisei ei⁹ mortē tracta-
bant: sicut Jo. xij. demōstrat. Ex his igit pa-
tet q; magnificentias suo exemplo cōtemp-
nen das esse monstrant.

**Articulus scōs de triplici mū-
danoz culpa ppter quā mūdus
contempni debet.**

Secundo contempnēdus est mund⁹
cōsiderata mundanoz culpa odī-
bili. Cōsidera em̄ primo culpam
diuitiaz. scōo culpā delitiaz. Ter-
tio culpā magnificentiaz. Nō q; ista possint
habere culpā sed amatores earū ex inordi-
nato affectu.

**De triplici culpa diuitiaz p-
pter quā cōtēpnende sūt. Ca. 1.**

Primo considera culpā diuitiarum.
Tres enī culpas in anima operatur

abusus diuitiarū. prima est obcecatio. secun-
da est inquinatio seu corruptio. tertia ē ob-
liuio. prima pertinet ad intellectū. scōa ad af-
fectum. tertia ad memoriā. Prima culpa ob-
cecatio nuncupat. Excecat enim intelligen-
tia propter diuitias cū intellect⁹ a deo se auer-
tens flectit ad terrena. Et de talibus pphe-
ta ait: Repleti sunt q; obscurati sunt terre do-
mibus iniquitatū. i. iniquitatib⁹ et ponit ge-
nitiuū p ablatiuo more grecoz. Qui obicu-
rati. i. excecati sunt domib⁹ terre. id est. prop-
ter domos terrenas ac terrenis et trāsitorijs
bonis plenas: quasi dicat: ppter acquirēda
terrena ac propter inordinatū affectū eozoz
obscurati sunt et excecati et peccato repleti.
Rationē vero huius alibi demōstrat dicēs
Oculos suos statuerūt declinare in strā. Et
Esa. xlv. Accinxi te scz temporalibus bonis
et nō cognouisti me. Scōa culpa est inquina-
tio. In qualibet em̄ mortali culpa inquinat
diuitie fragiles peccatores. primo in supbia
Uñ Eccl. xxi. Domus q; nimis locuplex est
annullabit supbia. Et itez pp̄ba ait. Qui cō-
fidunt in virtute sua et in multitudine diuiti-
az suaz gloriānt. Scōo in ira. Uñ Hiere. l.
Glor belli in terra. i. in hominib⁹ qui dediti
sunt terrenis. Uñ Gen. xij. c. de loth et abra-
am scriptū ē. Erat substantia eozū multa
Et nō quibant habitare cōmuniter. Unde et
facta ē rixa int̄ pastores gregū Loth et abra-
am. Tertio inuidia. vñ prouer. xxvij. scrip-
tū ē. Qui festinat ditari et inuidet alijs igno-
rat q; egestas ei supueniet. Quarto i accidia
Uñ Hiere. xlvij. c. ait: Fertū fuit moab ab
adolescētia sua et requieuit in fecibus suis.
Quinto i gula. Exemplū de diuite epulone
de quo Luc. xvi. dñs ait: Homo quidā erat
diues qui induebat purpura et bysso et epu-
labat quotidie splēdide. Sexto in luxuria.
Hinc Hiere. c. v. ait: Saturavi eos. scz diui-
tij et mechati sunt: et in domo meretricis lux-
uriabāt. Septimo in auaricia: sicut Eccl. xij
scriptū est. Qui tetigerit picē. i. substantiam
ipalem inordinate dilexerit coinquinabitur
ab ea. Ad qd ostendendū mira sapiētia dei
in preciosis metallis aptius demōstrauit qn̄
statuit q; argentū ceteraq; metalla se ptingē-
tes etiā corpalliter inq̄naret. Propterea Eze-
vij. etiā ait: Aux eoz erit in sterq̄liniū. Ster-
q̄liniuz qdē dispulz vtile ē: agros em̄ vberet
reddit. Cōgregatum vero nō tm̄ est inutile
magis aut inq̄nat et fetet. Sic difficile disper-
se fructiferū reddunt agruz humani cordis
cōgregate vero amatozē suū inq̄nant. Ter-

Dñica oliuarū i. xl.

tia autē culpa est obliuio: inducūt enīz diuinitie ad dei obliuionē. In cui⁹ mysteriū **Gen.** viij. **Effraym** ⁊ **manasse** dicunt germani fuisse fra tres. **Effraym** qdā frugifer seu crescēs interpretat per quē crescens in diuitijs significari potest. **Manasse** autē interpretatur obliuio vt merito indicet q̄ diuitiaz mundi aliū incrementū ⁊ dei obliuio in simul sociatur. Propterea domin⁹ p̄ **Dezeaz.** xij. c. ait: **Adimpleti sunt et saturati sunt: eleuauerūt cor suū ⁊ obliui sunt mei.** Propter has ergo multiplices culpas diuitias domin⁹ suo exēplo cōtemnendas demōstrauit dū propriuz suū regnū cum a populo iudaico esset elect⁹ ⁊ acclamat⁹ rex noluit acceptare.

De triplici culpa delitiaz ppter quā spuende sunt **Ca. ij.**

Secundo considera culpā delitiarū ex earū abusu. p̄ma ē p̄nitas seu fragilitas. sc̄da est carnalitas. tertia ē insensibilitas. **Prima** culpa est p̄nitas. s. ad malū seu fragilitas. **Eneruant** enī delitie mentales vires: sicut **Deut.** xxxij. c. mystice scri. ē. **Dan** fluet languet ex basan. **Dan** enim causa et basan pingendo interpretatur. quia ex causa quam dant delitie et temporalis pinguedo. hō largiter i peccata fluit. i. facit incedere p̄ viā latā q̄ ducit ad mortē. de qua **Mat.** viij. c. dñs ait: **Spatiosa est via q̄ ducit ad perditionē ⁊ multi ingrediunt p̄ eā.** **Arta** est via q̄ ducit ad vitā ⁊ pauci sunt qui inueniūt eaz p̄p̄ hāc ēt abūdantiā delitiaz in bonis dñficiūt ⁊ i malis p̄ficiūt mlti. **Defectū** at̄ bonoz ipsa natura ostendit: Nam ad maturitatem non venit nimia fecunditas fructuū ⁊ pomoz **Segetē** etiā nimia pinguedo d̄struit. **Profectus** etiā malozū patet: quia propter eā multe quoq; pariantur iniquitates. **Hinc** ps̄. ait **Prodijt** quasi ex adipe iniquitas eorum: trāsierunt in affectum cordis. **Et iter uz** **Hiere.** ij. c. scriptum est. **Impinguati** sunt: ditati et p̄terierūt sermones meos pessime. **Hinc** **Deuteron.** xxxij. ca. scriptum est. **Incrassatus** est dilectus ⁊ recalcitrauit. **Incrassat⁹** impinguatus dilatatus. **Dereliquit** deum factorem suum ⁊ recessit a deo salutare suo. **Secunda** culpa est carnalitas: luxuriant c̄m rebus plerūq; secundis: ex abundantia pluuie putrescunt blada. **Quot** opera carnalia ex delitiaz abundantia generant. **Quot** fornicationes: **Quot** adulteria atq; incest⁹ **Quot** etiā sacrilegia ⁊ sodomie. **Sicut** **Eze.** xvj. c. scriptum. **Hec** fuit iniquitas sodomie sororis tue. **Supbia** saturitas panis ⁊ abundantia ⁊ ocium ipsius ⁊ filiarum eius. **Ter-**

De cōtemptu mūdi.

tia culpa est insensibilitas. **Sunt** enīz homines animales ex delitijs multis: nec sensus habent virtutū: nec horrent aliquod vitium nec alliciunt p̄mijis eternozū bonozū: sup̄plicia etiā nō perhorrescunt infernoz: oculus nō timēt nec homines reuerent. **Uti** de talibus. **i. Cor.** ij. apostolus ait: **Animalis** homo nō percipit ea que sunt spiritus dei. **Sul-** ticia enīz illi est et nō potest intelligere quia spiritu aliter exanimat: hū cōtempozos sūt omniū inspirationū: omniū correctionoz et omniū p̄dicationū ac sermonū dei insensibiles ⁊ despectozes facti omniū donozū eius. **Ad** talē autē ait dñs **Hiere.** xxij. c. **Locut⁹** sum ad te in abundantia tua. **Diristi.** **Non** audiam hec est via ab adolescentia tua quia non audisti me. **Similes** nempe sunt illi galinis que messis tempore in paleario sacra torea q̄rūt ⁊ cibū inueniūt seu pascūt in vinea maturis vuis. **Tales** enīz cum ad domum a domina sua. id est. a diuina sapientia euocantur intente pascui nō audiunt. **Sic** tales insenti: imo imerse delitijs mundi: aures habent ⁊ non ⁊ audiunt. **Hinc** **Salomō.** **Prouerbio.** xxx. deuz orabat d. **Tātū** virtui meo tribue necessaria ne forte faciatul allicius ad negandum. scilicet q̄ sit altera vita illectus ⁊ deceptus ab ista. **Propterea** vt domin⁹ suo exemplo cōtemnendas esse delitias demonstraret per totam hanc diem in fatigabiliter laborauit: licet mundus delitias illi offerret sicut **Matth.** xxj. c. scriptū est. **Plurima** autē turba strauerūt vestimenta sua i via **Uij** autē cedebant ramos de arborib⁹ ⁊ struebant in via.

De triplici culpa magnificen- tiarū ppter quam despici de- bent. **Cap. iij.**

Tertio considera culpam magnificen-
tiarū. **Cōmune** c̄m p̄ouerbiū est. honores mutant mores. **Et** maxime ppter tria mala que ex vsu earum generant in anima. **primū** est distractio. sc̄dm inebriatio. **tertiū** infatuatio. **primū** ad intelligentiā sc̄dm vero ad voluntatē. **tertiū** ad memoriam dinoscit p̄tinere. **Primo** enī ex honoribus ⁊ magnificentijs distractio generat. **Distrahunt** enīz tales circa hec temporalia et in multis: q̄nq; etiam sub pallio diuini honoris vel proximi pietatis. **Scriptum** est enim **Plurib⁹** intent⁹ minor est ad singula sensus. **In** glō. extra de cle. cōiū. diuersis fallacijs. **Mentes** enim que nō sunt multis virtutib⁹ habituata et roborata cito deficiunt ex mul-

ta distractione. Propterea consulit Eccl. xi. d. Sili ne sint in multis actus tui. Nam sicut Greg^o. ait: Quos multiplex actio occupat a semetipsis alienos esse demonstrat. Distrabantur ab adulatoribus qui circumstant. Nemo talium magnatum aperit veritatem. Nemo sinit eos cernere peccata sua sed in illis laudatur et commendantur: sicut propheta ait: Laudatur peccator in desideriis anime sue et iniquus bonus dicitur. Et iterum P^o. de talibus ait: Dephis dicitur. Dephis enim interpretatur ex ore sepeliet eos. Dephis enim interpretatur ex ore et recte adultores designat: quia peccatum hois et maxime magnatum sepe laudant adulationibus suis. Ex hoc sequitur quod sic a se et a suis sunt multipliciter distracti quod in superbia erigunt et cecantur: sicut de quolibet tali Job. v. c. scriptum est. Operavit faciem eius. id est cognationem illius: crassitudo. id est tumens elatio ex oleo adulatoz procedens. Secundum autem malum ex his magnificentibus sequens est inebriatio. Inebriatur enim anima tumens pompa et fastu sicut homo ex imoderato potu. Unde de talibus propheta ait: Ascendunt usque ad celos scilicet per gloriam et honorem: et descendunt usque ad abyssos per multiplicationem gravium peccatorum. Atque ratione subiungit dicens: Anima eorum in malis tabescebat. id est in peccatis resolvebatur: quod facti sunt ea que turpiter dilexerunt. Unde scribitur. Turbati sunt et moti sicut ebrius et alienarunt et omnis sapientia eorum devorata est. scilicet naturalis: moralis: et spiritualis. quam habebant deperdita est. Tertium malum quod ex magnificentibus sequi solet est infatuatio. Infatuatur enim mens ex abusu earum atque perditur memoria et iudicium veritatis. Sicut de tali Eccl. xxxiii. ait: Quasi qui apprehendit ymbra et sequitur ventum sic qui attendit ad vana mendacia. Et iterum propheta inquit. Homo cum in honore esset non intellexit. scilicet qualis fuit: qualis est: et qualis futurus sit. Comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Comparatus est inquam iumentis insipientibus. Ecce infatuatio. Quorum sicut et iumentorum deus venter est. Quoadmodum ad Phil. iii. apostolus ait. Et sic similis factus est eis. scilicet terrena sapiens non divina: sicut illud apostoli ad Roma. viii. c. Qui enim secundum carnem sunt que sunt carnis sapientia. Sed tandem sequitur quod propheta subdit. Hec via illorum scandalum ipsorum. id est talis honorata et infatuata vita eis occasio est ruine sicut alibi propheta ad dominum ait: Decidit si eos dum alleuarent. Has igitur despiciendas magnificentias dominus demonstravit cum super asinum sedit: ostendens quod mundi magnificentie asinum stolidum in divinis efficiunt. In cuius mysterium quidam fi-

gurantes fortune rotam inferius statuunt hominem integrum et perfectum. In ascensu autem anteriorem partem asinum statuunt. Reliquas vero virum in sublimi gradu perfectus asinus collocat qui fistulam pullat. In descensu autem anteriorem partem hominem: sed asinum ponunt posteriorem.

Articulus tertius de triplici spirituali et culpabili pena quam exhibet maxime in fine mundanorum.

Tertio contemnendus est mundus considerata mundanorum pena horribilis. Et loquor ad presens de pena non de illa que plectuntur mundani per temporalia flagella aut per supplicia sempiterna. Sed tantum de illa que non tantum est pena sed culpa et pena quam seculi peccatores maxime in fine vite spiritualiter patiuntur. de qua in ps. lxxviii. in persona huius flagellati propheta ait. Infixus sum in limo profundi et non est suba. In quibus sacratissimis verbis mundani peccatoris quasi in lecto cubantis et corporaliter magisque spiritualiter infirmati: ac per longam consuetudinem obscurati: et in profundum peccatorum demersi. describitur triplex spiritualis pena. prima est pena tenacitatis. id est infixus sum in limo. secunda tenebrositatis vel cecitatis ibi. profundi. tertia debilitatis. ibi. Et non est substantia. prima retinet voluntatem. secunda obtenebrat cognitionem. tertia debilitat facultatem. Ita ut peccator infelix in divitiis implicatur: in delictis inquitur: et in magnificentibus profundatus volendo nolit: cognoscendo ignorat: et conando nequeant resurgere a peccatis et ad viam salutis redire.

Quomodo mundana ne homo velit penitere per affectum tripliciter percipiat retinet in peccatis. Cap. i.

Prima spiritualis pena tenacitas nominatur. Ruens nepe in aquam inde vel natando vel eundo vel alio modo facili modo egredi potest. At non sic peccator iste qui de se lametabiliter ait: Infixus sum propterea me mouere non possuz: quia in limo. scilicet mundanorum affectu onus. Tria enim continentur in se limo. Est tenax turpis et sterilis. primo est tenax per avaritiam. secundo turpis per luxuriam. tertio sterilis per superbiam. Unde de his tribus mystice per ordinem per Esa. xxiii. dicitur. Formido et fouea et laqueus super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit: a facie formidinis cadet in foueam. Et qui se explicaverit de fouea tenebitur laqueo. Quid

em per fortitudinem cōuenientius q̄ diuitie designat. Ipse enī semper timere faciunt. si cut patet ex precedentib⁹. Et iteruz Seneca ait: **Uidet pauperē z suspicat furē: videt diuitem z estimat predonē.** Quid p foueā nisi luxuria designat. propterea **Prōu. xxiiij. dī** Fouea profunda ē meretrix: quia qui in illa cadit nō facile de ea egrediēdo resurgit. Quid enim cōuenientius per laqueū nisi superbia figurat? **Sicut enim laqueus aues pēnatas capit sic superbia q̄sq; pennatos virtutib⁹ decipit.** hinc **Aug⁹. ait.** Supbia bonis operibus insidiat vt pereant. **Ex his igit patet in q̄to periculo ponat abusus harū temporalium rex: qz maxime in tempore periculi mortis animā ne peniteat retinet in peccatis.** Sed vt etiā difficilior appareat infixio hec in mūdanoz limo subdit **Esa.** Et q̄ sugerit a facie formidinis. id est auaricie cadet in foueā luxurie. **Et qui se explicuerit de fouea tenebit laqueo. id est superbia.** Et vere sic ad literā euenire solet: quia multi vitant formidinem auaricie: qui cadunt in foueā luxurie. **Multi vitant luxuriā qui tenent laqueo superbie. vt verificet q̄d Eccl. iij. c. inqt. Qui amat peccatum. id est periculosū mundum periculis plenū peribit cum illo.**

Quex mundanoz studio atq; cura tripliciter conscia impedit ne penitere sciat. Ca. ij.

Secunda spiritualis pena tenebrositas aut cecitas appellat. **Ne autē credat q̄ tales infixi in predicto limo splendoze calore z vigore gratiosi luminis pfruant. i. inconscia ad iusticiā illustrent inflāment z vigorent sup addit p̄fundi.** Quid enim hoc profundū designat nisi peccatoris mūdani cōsciaz in mūdialib⁹ p̄fundatā. **Est igit p̄fundus loc⁹ tenebrosus amaritudine plen⁹ z despat⁹ vt p̄ hoc inuasit q̄ taliū conscia est primo obcecata. sc̄do amaricata. tertio est desperata.** Primo enī obcecata vt licet de⁹ lumē in talē mentē ex sua misericordia inspirare nō cesset: tñ sicut ceco sol exort⁹ nō lucet: sic tali intellectui obcecato ex inordinato mundi affectu lumen veritatis nō splendet. **Uñ propheta ait: Supcecidit ignis. i. mundani amoris z nō viderūt soles.** Sc̄do est conscia amaricata. p̄pterea **Job. x. xxviij. c. interrogat eū dicēs.** Nunqd̄ ingresus es p̄funduz maris. i. conscie in peccatis amaricate: quasi dicat. nō. **Et hoc propt̄ multitudinē peccatozū z renitētē impietate siue malignitate impie voluntatis.** Tertio est cō-

scia desperata: sicut **Prouer. xvij. scriptū ē.** Impius cū in p̄funduz peccatozū venerit cōtempnit. i. resurgere. **Et subdit: Sed sequit̄ eū ignominia et obprobrium qz valet nunq̄ inde resurgens eternaliter cōfundet.** Sic **p̄s. ait.** Erubescant impij z deducant in infernū muta fiant labia dolosa.

Quemūdāna tm̄ aggrauāt i peccatis q̄ conscia p̄pter tria penitere nō valet. Capi. iij.

Erta spūalis pena debilitas nūcupat. **Ne autē estimes q̄ in talib⁹ sit mundani affectus ac peccatozū finis p̄pheta in huius p̄sono sub-**

dit: Et non est substantia. i. vt subsistere possit. Nam sicut in profundo limo z fluido cōtinue in peccatis p̄fudis infigor: p̄pterea p̄ph̄a talib⁹ maledicēs ait: **Fiat. i. fiet via illorū tenebre z lubricū z āgel⁹ dñi coartā eos.** **Uiator** nempe cui hec tria cōcurrunt nō corruere minime potest. **Qui em̄ incedit p̄ tenebrosam noctē z p̄ lubricā viā atq; a p̄fessione te fortiter impulsus est nequaq; subsistere valet.** hec etenim tria de meritis peccatozū suoz mundanis deditis maxime in fine vite diuino iudicio infigūt. **Incedūt em̄ p̄ ignorantie caliginosaz noctē: p̄pterea ait p̄pheta.** **Fiat vita illorū. i. via taliū mundanozū tenebre.** Sicut alibi idē p̄pheta ait: **Refecerunt neq; intellexerunt in tenebris ambulāt. Eradiunt p̄ lubricā viā. Ideo subinfert. Et lubricū. Uñ ad tales Thren. iij. Hier. ait: Lubricauerūt vestigia vestra in lubrico platearū vestrarū a diabolo impellunt. vñ adiungit. Et angelus dñi p̄sequēs eos. Quis namq; angelus iste est nisi diabolus: qui idō angelus dñi appellat: qz velit nolit imperio dei subiect⁹ est sicut **Job. iij. ait: Ecce q̄ seruiunt ei non sunt stabiles. Hic nempe p̄mittente deo p̄sequit̄ peccatores vt impellēs in infernū deiciat eos. sicut Esa. xix. c. i persona domini testat̄ dicens. Cōcurrere faciā egyptios aduersus egyptios. i. demones aduersus mundanos z impios peccatores vt lubricantes ad infernūz trahant eos.** Sicut enim pastor solet p̄sequi oues et impotente impellere z propulsare vt ad caulas deducat eas: ita diabolus ad caulas infernales impellit suos i quozū persona **Thren. iij. dicit.** **Abeminauit z adduxit in tenebras z non in lucem: tantum in me conuertit manum suā tota die.** De his tribus simul **Hieremi.** loquens i persona domini de poliutis a diuitijs et delitijs et magnificentijs mundi.**

xxij. c. ait: **P**olluti sunt. scilicet in predictis
 z in domo mea. scz in ecclesia sancta inueni
 mali eorum dicit dñs. Idcirco via illorum
 erit quasi lubricum in tenebris impellentur
 corruent in ea. **E**x his igitur que dicta sunt.
 satis pōt percipi que sint mūdi pditoris na-
 ture: q̄ graues sint eius culpe: ac q̄ pericu-
 lose sint eius spūales pene. **P**ro quib⁹ omni-
 bus **A**ug⁹. lib. de symbolo ait: **E**cce rot cala-
 mitatib⁹ repleuit deus mundū. **E**cce amar⁹
 est z sic amatur. **E**cce sic ruinosus est z sic ha-
 bitatur. **Q**uid facerem⁹ si stabilis et dulcis
 esset? **M**unde imunde: z tenebras paries
 si transiens sic detines: quid faceres si mane-
 res? **S**i amarus sic decipis. **Q**uem non de-
 ciperes si dulcis esses? **P**ropterea **B**er⁹. ait:
Sapiens negotiator vidēs in diuitijs pena-
 litatē: in voluptatib⁹ feditatē: in honoribus
 vanitatē: facit sarcinā de cōtemptu mundi z
 fugit. **J**uxta cōsiliū **D**iere. ij. qui omnes hoz
 tatur dices: **F**ugite de medio babilonis. i.
 mundi: vt saluet⁹ vnusq̄sq̄ animā suam. **Q**uod
 nobis opere adimplere cōcedat ille qui ho-
 die exemplo suo docuit cōtēpnere mundū
 dñs **I**esus xp̄s. **Q**ui cum patre z spū sancto
 viuit et regnat gl̄iosus in secla seclorū amen.

Seria secunda post dominicā
 oliuarum de anime dignitate z
 de altissimis beneficijs a deo si-
 bi collatis. **S**er. ij.

Domus imple

Dta est odore vnguenti. **J**oh.
 xij. **T**riplex est em̄ odor qui
 hierarchico ordine suā fra-
 grātiā spirat. prim⁹ vicz dei
 ad cor humanū. secundus hoīs ad deū. tertio
 hoīs ad proximū. **O**dor enī dei ad cor huma-
 num est quedā tenuis diuinorū inuisibiliū
 z sup̄ intellectualiū exp̄imentalis cognitio p̄
 spirationē si p̄ visionē facta. **Q**uēadmoduz
 cū odorabile gignit odorē cū quadaz sumali
 euaparatione sentit. **O**dor aut̄ hominis ad
 deum operis meritorij acceptio est. **N**am si
 cut odor bonus delectat atqz confortat cere-
 bruz q̄b̄ eminet in homine: sic opus merito-
 rium altissimo placet. **O**dor aut̄ proximi ad
 proximū sequit̄ ex pdictis. **E**t hic est q̄dā bo-
 na fama per quā homo cognoscit qui nō vi-
 detur: sicut de re odorabili cōtingere solet.
De his tribus odorib⁹. ij. **C**orinth. ij. ap̄lus
 ait: **O**dozem noticie sue manifestat p̄ nos i
 omni loco. **E**cce primū. **Q**uia ch̄isti bonus
 odor sum⁹ deo. **E**cce sc̄dm̄. **A**lijs q̄d ē odor

mortis in mortē. **A**lijs odor vite in vitā. **E**c-
 ce tertū. **P**rim⁹ igit̄ odor vnde duo alij ori-
 ginem habent fragrat de vnguento q̄d fit in
 vasculo humani cordis de diuinis bñficijs
 anime nostre collatis: p̄ scillo crebre medita-
 tionis. **E**t odore enī hui⁹ vnguenti tota do-
 mus humane mentis tūc vere replet̄ euz de
 bñficijs a deo sibi collatis pleni⁹ illustrat̄ z sua
 uitate replet̄. sic **P**rou. xxvij. mystice scribit̄
Vnguento z varijs odorib⁹ delectat̄ cor. **E**t
 sic verificat̄ quod pdictum est. **D**omus imple-
 ta est ex odore vnguenti. **E**t hec quidē est ter-
 tia religiositas que dicit̄ spiritus illustrati.
 quia ad cognitionē dignitatis anime sue aia
 illustrat̄. **E**t ergo repleatur domus anime
 nostre tali fragranti odore tria beneficia ani-
 me collata z p̄parata attentius contem-
 mur. primo beneficiū creationis. secūdo be-
 neficiū redemptionis. tertio autē beneficiū
 gloriāficationis. **D**e quibus tribus **L**u. xv.
 mystice scriptū est. **C**ongratulamini mihi qz
 inueni ouem quā pdiderā: vbi notat̄ primo
 creatio que significat̄ in oue: qz homo a deo
 creatus est: ouis per naturā sed errauit per
 culpā. vnde in ps̄. dicit̄. **E**rraui sicut ouis q̄
 perijt. secundo beneficiū redēptionis in in-
 uentione. **E**t licet ouem istā carissimo precio
 redemerit: iuxta illud. j. **C**orinth. vj. **E**mp̄ti
 estis precio magno. **H**āc tamē emptionē re-
 putat inuentione quasi nihil estimās quic-
 quid dedit pro eius inuentione. **I**n hoc ostē-
 dens imensum amorē quē habuit ad homi-
 nem. **J**uxta illud **C**an. vi. **S**i dederit homo
 omnē substantiā domus sue pro dilectione
 q̄si nihil despiciet eā. **T**ertio gloriāficatio que
 notatur in congratulatione. **E**t pōt esse the-
 ma pro dominica tertia post penthe. **E**t itez
 p̄ hac materia in ps̄. lxxv. propheta ait: **F**ar-
 rabo vobis omnibus qui timetis deum q̄n-
 ta fecit deus anime mee. **Q**uod verbū pōt
 in p̄senti materia aliud esse thema.

Articulus primus de triplici
 modo per quem homo pōt ad
 cognitionem dignitatis anime
 peruenire.

Primo consideremus beneficium
 creationis: quia s̄m̄ **B**er⁹. sermo
 ne. xlix. super **C**ant. **Q**uo anima
 melius cognoscit suam originem
 eo amplius erubescit vitam habere degene-
 rē. **T**ria enim auxiliū anime prestant vt per-
 uenire possit ad tān̄ beneficiū sensuz z imple-
 re domum mentis: ex ardore huius precio-
 si vnguenti. primum est doctorū instructio.

Fe. ij. p^o dñicā oliuarū i. xl. De aīe dignitate

scdm est creatorū speculatio ⁊ ascensio. tertium ē diuina illustratio. De qb^o trib^o **Ca. j.** salomon ait. **S**i ignoras te. **P**ulcherrima mulierū egredē ⁊ abi p^o vestigia gregū ⁊ pascē hedes tuos iux^{ta} tabernacula pastoz. **P**rimū auxilium prestat doctorū instructio. **U**n^o ait: **S**i pro quoniā ignoras te: o anima pulcherrima mulierū. id est. que excellis in pulchritudine omnes creaturas irrorationales egredere d^o abyſſo ignorātie tue. **E**gredere inq^{ue} per attentā cōsiderationem eozū que dicta sunt per doctozes: qui merito vocant^{ur} pastozes quia cū de dignitate anime loquuntur: pascunt intellectū ⁊ reficiūt humanum affectū. **H**ozū quidē tabernacula sunt eozū scripture ⁊ opera: iuxta q^{ue} anime sūt pascende quia doctrinis eozū adherendū est ne homo oberret cū illustrati spiritus sancto locuti sint. **S**cdm auxiliū est creaturaz ascensio. **E**t de hoc dicit. **E**t abi post vestigia gregū. **Q**uid enim sunt greges nisi diuersaz creaturarū species quas dñs tanta multitudine dilatauit: tanta virtute dotata: ac tāta pulchritudine decorauit. **Q**uid em̄ eozū vestigia nisi cognitiones earum per quas intelligentia subleuat ad cognitionē anime vt capax fiat altissime dignitatis in qua dñs eā per creationē locauit. **A**it igit. **A**bi post vestigia gregū. id est cōsidera corporeas creaturas: ⁊ te cognosce sup omnes adeo in dignitate locatam vt tanto beneficio cognituum diligas createozes. **T**ertiū auxilium ē diuina illustratio que ex precedentib^o solet sequi. **P**er hanc enī diuino lumine illustratur anima vt nō solum suam dignitatē cognoscat: verū etiam toto affectu omniq^{ue} spirituali sensu percipiēdo delectet ⁊ exultet. **E**t h^{ec} ē anime pascere hedes. **H**edus enī cū in tenebris videat ⁊ in die libenter letet ⁊ saltet si dei intelligentiam notat cum exultatōe affectus: que merito in anima venire solet ex cōsideratione sublimi doni creationis. **E**t his tribus modis seu auxilijs domus mentis tota replet ex odore vnguenti.

Q doctrina doctorū sacrorum auxilium prestat ad cognoscendū anime dignitatē. **Ca. j.**

Primū autē auxiliū ad cognoscendum anime dignitatē est doctorū instructio ⁊ eruditio. **D**imissis autē multis q^{ue} a magnis doctoribus de aīa ⁊ ei^{us} excellētia atq^{ue} natura dicta sūt ad p^{ri}mo sens. **P**ro primo satisfaciāt nobis altitudinali **Aug^o**. q^{ui} nō longe a p^{ri}ncipio libri q^{ui} de cogni

tionē vere vite intitulat diffiniēdo aīaz ait: **A**īa est suba incorporea: corpis sui vitā: sensibilis: mutabilis: illocalis: passibilis: nec q^{ui} titate mensure: nec q^{ui} litate forme vel coloris: susceptibilis: memorabilis: rōnalis: intellectus: alis: imortalis. **E**t hāc suā diffinitionē d^o clarat subdit. **U**el ne hec diffinitio vacillet rō eā p^{ro} oib^o roborat. **A**īa est spūalis substantia omne q^{ui} alijs vitā subministrat ipsuz ē necesse vt subsistat. **S**ed aīa vitā corpi tribuit: ergo aīa realiter subsistit. **H**anc vero vitā corpus esse ipsamet p^{ro}batū p^{ro}fitia sua corpus viuificat. **H**ec quidē nobis inuisibilis sed spiritib^o est visibilis. **H**anc etiā sensibilē esse cōstat dum oculis colozes: vel aurib^o sonos: manib^o aspsa vel lenia sentire p^{ro}stat. **E**st quoq^{ue} mutabilis. **O**mne em̄ q^{ui} meliorat ⁊ peiorat mutabile ē s^{ed} aīa vitā peiorat ⁊ virtutib^o meliorat: ergo mutabilis est. **E**st autē illocalis. **O**mne q^{ui} loco includit altitudine vel latitudine vel lōgitudine aeris circūscribit. **E**t hic locus est. **S**ed rō docuit aīam incorporeā esse nec corpus nec aliq^{ui} membrū habere: igit^{ur} constat illocalem esse. **N**ō em̄ spaciū aeris occupat vt corpus: nec corpus vt aqua vires implet sed vt calor illocaliter totū corpus possidet. **I**gnis quidem est visibilis sed calor inuisibilis: sed sensibilis et quomodo ignem viuificans. ita animalia inuisibilis sed sensibilis ⁊ visibile corpus quadam vi sensibilis viuificat. **H**ec est quoq^{ue} passibilis. **O**mne em̄ q^{ui} merore afficitur passibile est: sed dum sue voluptatis compos nō efficit^{ur} dolore mesticie afficit^{ur}: igit^{ur} passibilis cōuincit. **A**b hac q^{ui} titas excludit dū nec altitudine nec latitudine nec lōgitudinē metit^{ur}: nec circūstātiā. s. aīa: retro: dorsū: sursum: sinistrorsū: ⁊ dextrorsū se includere patit^{ur}. **Q**ualitas em̄ forme vel coloris ab hac scernit^{ur}: dū nlla forma hūani corpis vel vlli^o colozate rei ascribit^{ur} illi. **H**ec em̄ memoriabilis q^{ui} p^{ro}terita recollit. **E**st rōnalis q^{ui} p^{ro}fitia decernit. **E**st intellectus q^{ui} suā intelligit. **H**āc si mortalē ē hīc p^{ro}stat q^{ui} memorā sui apud posteros p^{ro}hennit durare laborat. **H**ille. **P**ōt etiā addi fm doctozes q^{ui} anima ē creata p^{ro}fectibil^{is} s^{ed} p^{ro}fecta: p^{ro}fectissima tū q^{ui} titatē hīs. **S**implex vitā p^{ro}perua: libero arbitrio potētis habitibus decorata atq^{ue} affectō: b^o mag^{is} recta ⁊ bona. **Q**ue q^{ui} dē sic itelligi habent q^{ui} anima creata est p^{ro}fectibilis: s^{ed} imperfecta q^{ui} tum ad sciētias ⁊ virtutes. **P**erfectissima tamen q^{ui} tum ad potētiās naturales: q^{ui} titatem habet fm **Aug^o**. non dimensiuā s^{ed} p^{ro}ptatiuā ⁊ x^{risti}alē. **S**implex est anima. p^{ro}pterea nec augmenti: nec decrimēti su

ceptiua ē: quia nec in corpore maiori maior nec in corpore minore minor reperiri cōtin-
git s̄m eundē. Est vita p̄petua q̄ nūq̄ habe-
bit finē libero arbitrio decorata: quia habet
facultatē rationis et voluntatē qua bonū eli-
gere potest gratia assistere vel malū eadē de-
sistente. Est etiā decorata potētis. s. intelle-
ctu volūrate et memoria. Est etiā ornata ha-
bitibus vel infusis vel acq̄sitis. Infusis pri-
mo sicut fit q̄ridie paruulis in baptismo et pe-
nitentib⁹ in cōfessione: vel habitib⁹ acq̄sitis
sicut patet in sciētia et politicis virtutib⁹ q̄ ex
frequētia studij et bonoz actū acq̄ri solent.
Affectioib⁹ etiā ornata ē que sūt gaudiū et
spes: q̄ de p̄cupiscibilitate dolor et timor q̄ d̄
irascibilitate s̄m Aug. originē habet. Hi au-
tē affectus s̄m eundem oim sunt vitioz atq̄
virtutū: q̄ si quedā principia et cōis materia.
Eo em̄ est magna q̄ capax est eteruitatis. Eo
recta quo est appetēs bonitarē. Eo est bona
quo est p̄iceps deitatis. Patet ergo ex. xiiij.
dignitatib⁹ quas ponit de anima Aug. et ex
xij. quas ponūt doctores in q̄ta sublimitate
creauit eā deus.

**Q̄ per corporeas creaturas
potest anima conscendere ad co-
gnoscendum seipsam. Ca. ij.**

Secundū auxiliū ad cognoscēdū
anime dignitatē est creatorū specu-
latio et ascensio. Tāta em̄ est digni-
tas vt aīe excedat oēs corporales
creaturas etiam simul sumptas. **Uñ Aug.**
de ciuitate dei ait. **Omni corpori prefer-**
tur anime natura. Sed q̄ anima oculis cor-
poreis nō valet videri. Docet apostolus in-
geniosum modum quo saltē oculis mētis di-
gnitas et formositas ei⁹ cōphēdi possit.
d. i. c. ad Roma. Inuisibilia em̄ dei sicut est
anima a creatura mundi. i. ab homie per ea
q̄ facta sunt. id ē per corporeas creaturas in-
tellecta cōspiciunt. **Et igit̄ mens ascendere**
possit ad cognitionē sui ipsi⁹ de oīibus cor-
poralib⁹ potest sibi statuē scalā quib⁹ conscē-
dere valeat ad apprehensionē dignitatis sue
Et vt hoc melius perficere possit cōsiderare
oportet creaturaz corporalū. primo ordinē
scōo magnitudinē. tertio pulchritudinē si-
ue virtutē. Primo cōsidera mēs denota cre-
aturarū ordinem: vide mirabilē ordinē quē
p̄te posuit creator in creaturis. Quilibet em̄
dedit locū sibi correspondētē. Imperfecti-
ora enim statuit in inferioribus locis: perfe-
ctiora vero in superiorib⁹ ordinauit. Nam pri-
mo terrā et terrena grauiā et vilia caduca et

corruptibilia in domicilio suo quasi stabulū
simo plenū a paradiso longinquū et inferno
ppinquū mystice ac sapiētissime collocauit.
Secōdo in superiori loco tanq̄ leuiorē et no-
biliorē super grauissimā terrā locauit aq̄s:
statuens eis terminū ne supent terrā. Sicut
propheta ait: Terminū posuisti quē nō trās-
gredient neq̄ cōuertent operire terrā. Ter-
tio autē altiori situ leuem aerem collocauit.
Quarto vero sup aerem collocauit ignem:
elementū siquidem mire actiuitatis atq̄ ca-
liditatis: p̄pterea illum longe fecit a nobis.
Quinto quoq̄ eminētiori loco statuit lunā.
Sexto vero mercuriū. Septimo venerem.
Octauo solem. Nono martē. Decimo iouē
Undecimo saturnū. Duodecimo celū stellā-
tum quod dicit̄ firmamētum euz. xij. signis
et quasi cū. lxxij. cōstellationib⁹ et innumera-
bilibus stellis. Decimotertio celū cristallinū
Decimoquarto et vltimo loco statuit celum
empyreum tanq̄ nobili⁹ corpus et cōueniēs
tanto regi ac filio et sponse ei⁹: insuper et oim
multitudini beatorū. Ad hunc autē locum vt
gloria fruere eterna de⁹ aiām nostrā forma-
uit: per hoc aperte demonstrās q̄ omnib⁹ se-
inferioribus nobilior esset: vt admirant̄ ani-
ma cum p̄pheta clamet et ad dominū dicat.
Omnia i sapiētia fecisti: iplera est terra pos-
sessione tua. Secōda vero p̄sidera anima mea
creaturarū corporalium magnitudinē. Ma-
gna quippe est terra sed in decuplo s̄m quos-
dam aqua excedit eam. Tantūdem aer exce-
dit aquam. Aer quoq̄ tantūdem supatur ab
igne. Spera autē lune et tantūdey supat ignē
Spera mercurij em̄ de supat sperā lune. Spe-
ra veneris speraz mercurij. Spera solis spe-
ram veneris. Spera martis speram solis.
Spera iouis speram martis. Spera saturni
speram iouis. Firmamentū. id est. stellatū
celum in decuplo supat saturni speram. Ce-
lum cristallinum tantūdem supat sidereum
celū. Empyreum vero tantūdey superat cri-
stallinū. Tanta siquidē ē magnitudo celozū
q̄ si de nouo crearet deus huiusmodi mag-
nitudinis tot terraz orbes quot grane are-
ne maris adhuc nō impleret empyreū celū
vel cristallinum vel etiā stellatū. **Uñ s̄m q̄s-**
dam si plumbea mola a celo stellato descen-
deret vsq̄ ad terrā vix in quingentis annis
compleret descensuz suū. Tertio quoq̄ gra-
tia dei de imagine isignita creaturaz corpa-
lū pulchritudinē seu virtutē p̄sidera. Et vt ab
inferioribus et vilioribus ad superiora et no-
biliora gradato ordine procedamus. initiū
sumam⁹ a terra. Rimare terram et p̄teplare

Fe. ij. p^o dñicā oliuarū i. xl. De aīe dignitate

q̄ta virtute polleat ac q̄ta pulchritudine de-
coratur. Nisi em̄ habere archana om̄ino no-
bis ignota: nō produceret tot colores z in tā
ta varietate z tā varia pulchritudine flores z
lilia atq; rosas: e viscerib^o virtutis z nobilita-
tis sue egrediunt^r omnia genera metalloꝝ
ex quibus fiunt tot innumerabilia instrumē-
ta cū tanta varietate sonoz sicut sunt orga-
na tube: cymbula cāpane z similia instrumē-
ta aerea. Ex ipsa quoq; pducunt^r ligna ex qui-
bus fiunt fistule: cythare: sambuce: sympho-
nie: tybie: harpe: lire: cornamuse: psalteria z
alia genera musicoꝝ. Et quis exprimere
posset q̄ suauiſſimaz admirabili armonia iu-
bilat q̄dāmō z iubilare facit humanas men-
tes infima z vilissima terra. Tanta enī suaui-
tate traheret mens pphetica ad psalterij ta-
ctū vt ei^o spūs rapet in celū. Nonne recōdi-
tos ostendit in se odores fragrantie q̄dāmō-
do infinite: dū illos picipat tam mirabiliter
in puis garofanis: cānella: cynamomo z cro-
co: zinzibare: balsamo et muscato: ceterisq;
odoribus vnguētōzū z aliozū odoriferoꝝ.
Quot insup suaues et delectabiles sapes
participat in plurimis de p̄dictis z alijs mul-
tis: sicut in malispunicis alijsq; cōibus in fi-
cub^o: vuis: in cerasispiris: amigdalis: p̄ficis:
nucib^o auellanis: dactylis: volemis z innūe-
rabilib^o alijs. Quot genera producit virtuo-
sarū z innumerabilū herbarū: q̄t genera la-
narū z lignozū: q̄t genera bladozū: q̄t gene-
ra radicum vtilimarū: q̄t genera arboꝝ silue-
striū z domesticozū: q̄t genera lapidū p̄cioso-
rū z nō p̄ciosozū: q̄t insup genera metalloꝝ z
mineriarū: q̄t etiā aliozū bonozū q̄ expri-
mi nequaq; possunt. Omnū animalū ē ter-
ra mater z nutritrix: oim̄ auū sollicita est adiu-
trix: omniū hominum est serua z cōsolatrix.
Abagna est ergo terre nobilitas: Abagna
nempe vltra q̄ dici possit z nihilomin^o vilioꝝ
facta est omnibus superiorib^o creaturis. Et
vtiq; tam vilis q̄ eam pedib^o cōculcam^o quic-
quid putriduz atq; corruptū in terrā p̄ci-
mus in terrā cōuertet z in terrā incineratur.
Si purgant^r corpora hominū si animalū: si
etiā auum id inq; supfluuz qd̄ ab eis respu-
it ipsa natura in terrā p̄ciat z mutat. Ecce q̄
tā vilē talia nobis illam p̄dicat z ostēdunt
vilissimā creatorū omniū stabulū animalūz
dei: purgamentū omniū superiorū: sentinā
miseriarum. Et tñ infelix anima que nobi-
lioz cunctis corporalib^o ad sempiterna crea-
ta ē. Aliud q̄ terrena vilia z trāsitoria nō af-
fectat aliud nō desiderat: aliud nō querit.
Illa speculat: illa sectat. In illis delectatur

in illis beatificatur. Et quod mirabili^o sp̄ce
to incommutabili bono non curat pro eis
eternalit^r cruciari. O insensata mortalū cur-
ra: o cecitas cōsumata: o demētia admiratio-
ne celestū terrestriū digna. Querē stabulū
z dimittere celū. Querere mūdūz z amitte-
re paradisu: Amare trāsitorū z p̄dere semp-
piternū. Nō diu possidere creaturā: z ineter-
nū amittere creatorē. Si igit in hac vilissima
terra tanta est nobilitas: tāta formositas: tā-
ta etiā p̄cupiscibilitas: licet ad ipsam aīa non
sit creata sed ad eterna: quāta erit aq̄ nobili-
tas: q̄ nō tñ est superior terra: sed etiā in de-
cuplo superat eam. Quāta erit nobilitas ce-
lestis q̄ in decuplo supat aquā: Quāta erit no-
bilitas ignis: que in decuplo superat aere.
Cum supioꝝ quātū inferiora in magnitudi-
ne tantū in nobilitate ac virtute superare no-
scent. Sed dices terrenozū nobilitatē cer-
no. illa concupisco qz concupiscibilia nosco.
Altioꝝa nō capio. post ista ad eterna nō tra-
ho: ignozans magnificentiā rerū. Cui ego
Nō mireris inq; si nobilitatē ac virtutem su-
perioꝝum ignozas cuz manifestioꝝa nature
etiā maximi naturales nō noscant. Quoz
modo ergo intelligunt altioꝝa. Trīginta cre-
nim annis p̄hus quidā ruminat^r est intelli-
gere naturā apis: nec eius naturā noticiam
adeptus ē. Tanta est enī nobilitas cuiuscū-
q; vilissime creature. vt puta pili palee. z cu-
iuscūq; etiā vilioꝝis q̄ tota philosophantiū
p̄itia omnē eius perfectionē quā in illa crea-
uit deus cōprehendere nō valeret. Qd̄ z iō
fecisse videt^r sapientia dei vt in eo q̄ creature
sue nobilitatē ostendit z dignitatē ad supioꝝ-
ra alliciat et trahat affectū atq; in hoc q̄ non-
ciam etiā minime creature occultat humi-
liet intellectū vt ex his duob^o quasi duob^o si
dei pedibus mens humana nihil hestitas: ni-
hilq; amans inferius ad supioꝝa cōscendat.
Nonne creature sue noticiā aperit cuz solis
pulchritudinē monstrat. Nōne enām crea-
ture sue nobilitatē occultat qñ z quosdā pla-
netas soli superexaltat. z tamē nobilitatē in
qua solem superant nō nisi superioris situs
inditio plenius manifestat vt omnia nota s
nimam trahant z inflammant ad supernoz
spem atq; dilectionem z cuncta ignora atq;
occulta inclinent sp̄ritum ad humilem fides.
Sed quod ceperamus sequamur. Si tanta
erit nobilitas ignis: q̄ta erit nobilitas lune
q̄ in decuplo superat ignē. Eodem modo a-
scende speraz mercurij: scande venerē. Trā-
scende ad soles: progredere ad martā: veni
ad iouē. Ascende ad sperā saturni. Consi

dera magnitudines firmamenti in decuplo etiam superantem saturni speram. **O** quis non stupeat ex ipsa etiam natura rerum. **A**scende superius ad cristallinum celum: in fide ambulare oportet. **H**unc non cernit oculus: non bene ingenius nouit sed plenus fides monstrauit. **F**irmamentum etiam in decuplo superat sic per consequens in virtute. **V**eni ultimo ad empyreum celum ad sedem vtiq; dei: sicut ipse per prophetam ait: **C**elum mihi sedes est. **E**t **E**ccli. xliij. **E**go in altissimis habito. **D**ocet enim fides de illo maxime tria. primo magnitudinem. secundo virtutem. tertio pulchritudinem. **P**rimo docet eius magnitudinem. **C**um enim sint magnos theologos et doctores minima stella maior sit tota terra: **Q**uid est firmamentum cum excedat quasi in infinitum quamlibet stellam? **Q**uid empyreum celum cum sicut per dictum est centies superet firmamentum. **H**ic admiratur **B**aruch. iij. c. dicens. **I**srael quod magna est domus dei et ingens locus possessionis eius: magnus est et non habet consummationem. **S**ecundo docet fides illius virtutem quia dicit illum a sensu remotissimum: per hoc docet in comprehensibilitate virtutis eius. **N**am sicut ex precedentibus patet finis eius est maximum mole ita est perfectissimum virtute et maxime influentia super corpora sibi inferiora. **T**ertio docet eius pulchritudinem et conditorem quasi corporis gloriosi. **I**deo **E**ccli. xliij. de illo scriptum est. **S**pecies celi in visione glorie: quia lucet quasi sicut corpora beatorum. **S**i igitur est tanta empyrei celi magnitudo virtus et pulchritudo quantum in his excedet anima pro qua factus est habitaculum illud. **P**rimo enim quis poterit comprehendere que sit anime magnitudo secundum eam magnitudinem contenti magnitudo vasis potest comprehendere: in inensum maior est anima quam ipsius celum. **N**am sicut. iij. **R**egum. viij. **S**alomon ad dominum ait: **C**elum et celi celorum te capere non possunt et tamen anima tante magnitudinis est ut quem milia celorum non possent capere anima ipsa comprehendat. **U**n **A**ug. in libro de quantitate anime inquit: **O**mnia que anima cogitat intra quantitatem anime continentur. **C**lare etenim constat quod anima et deum cogitare potest: et quod in infinitum est maius potest illum in sempiterna gloria videre possidere et frui. **S**ecundo etiam quis possit anime naturales explicare virtutes cum quantum anima in magnitudine excedit celum: tantum superat illud in virtute. **T**ertio quoque quantum ea superat celum in magnitudine et virtute. tantumdem etiam

illud superat in pulchritudine sicut in sequentibus plenius apparebit. **H**ec autem omnia confirmantur per **A**ugustinum qui sermone. lxxi super **J**ohannem ait: **N**ihil potestius aut subtilius mente rationali. **Q**uicquid super eam est creator est. **P**er hoc manifeste declarans quod si quasi infiniti empyrei celi et illius nobilitatis crearentur a deo adhuc anima eis cellior ac nobilior remaneret.

Quod per diuinam illustrationem vera excellentia anime cognosci potest. **C**api. iij.

Eritu auxiliu ad cognoscendu anime dignitatem est diuina illustratio

Non quidem sufficit ad cognoscendu

anime dignitate creaturarum speculatio et ascensio sed diuina illustratio necessaria est. **N**on enim superat anima pulchritudinem celi milies nisi mille milies nec mille mille milia: sed quodammodo infinitus excedit. **E**t si formarentur tot empyrei celi: quot sunt aquarum gutte quot sunt grana arene maris: quot sunt etiam stelle celi omnis pulchritudo eorum simul sumpta non posset equari pulchritudini vnius anime tanta est excellentia eius. **E**t hoc quod de probari potest triplici lumine fidei via primouia rationis. secundouia exempli. tertiouia auctoritatis. **P**rimo quidem via rationis scilicet ipsi fidei lumine. **R**atio quidem est: quia infiniti celi tante pulchritudinis quantum est predictum celum non possent intelligere deum nec diligere nec possidere deum quem admodum rationalis anima potest. **H**inc. i. **C**or. ij. apostolus ait: **Q**uod oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit que preparauit deus his qui diligunt eum. **S**ecundo autem ostendit via exempli. **P**erit quod deus crearet quendam mulierem tante pulchritudinis quantum est secundum ordinatam potentiam illam creare posset. **I**n super crearet pictorem tale picture in arte pingendi quantum est secundum predictam potentiam formare valeret. **A**ddat etiam quod predictus pictor totum ingenium suum poneret ut quandam imagine pingere ad similitudinem mulieris predictae nec adhuc aliquod impedimentum haberet: **Q**ueso quantum esset illius imaginis pulchritudo vtiq; tanta quod formosior minime pingi posset cum ad hoc haberet plenarium scire velle et posse. **P**ictor enim atque creator anime ipsa sapientia dei est. **C**uius sapientie non est numerus. **H**inc propheta ait: **D**eus scientiarum dominus est. **A**d creaturam autem animam infinita potentia visus

Dñica oliuarū i. xl.

est de qua **Genesis**. xxxj. ipse ait: **Ego** sūz deus omnipotens. Et iterum **Sapi.** j. dictuz ē illi. **Subest** tibi cum volueris posse. **Voluit** ḡ eadē infinita potētia et sapiētia sua formare animaz ad imaginē et similitudinē suam. **Absensura** ergo pulchritudinē dei ad cuius imaginē anima facta est. **Absensura** et potentia qua potuit: sapientia qua nouit: et voluntatem qua voluit sic eam creare et intelliges pulchritudinē eius. **Tertio** potest ostēdi via auctoritatis. **Dicit** em̄ **Gen.** j. **Et creauit** deus hominē ad imaginē et similitudinē suam. **Scdm** em̄ quosdā imago dicitur aptitudinē ad amandū: similitudo vero ipsum actū amandi. **Ad cuius** intelligentiā notandū est q̄ sicut dicit. j. **Job.** iij. deus charitas est. scilicet in creatura infinita et immortalis. **Ab hac** enī charitate quidaz infinitus et purus actus amoris procedere cōprobat. **Anima** ergo ad imaginem dei creata dicitur: quia sicut deus charitas est sic et ipsa habet ex proprio esse suo cur in usu liberi arbitrii est quandam innatā aptitudinem ad amandum sine qua esse minime potest. **Necesse** est enim ei aut diligere bonum incommutabile quod est deus: aut bonum comutabile quod est mundus ipsa per libertatem arbitrii in medio constituta. **Ad similitudinē** vero dei ideo creata monstrat: eo q̄ sicut a charitate procedit actus ille amoris: sic in anima ab ipsa aptitudine ad amandū quidā actus amoris prolixus et velox cū in usu liberi arbitrii est q̄ procedat est opus. **Scdo** etiā dicitur p̄t̄m **Bonanz**. in centiloquo q̄ imago noiat cōformitatē in q̄ritate. **Similitudo** vera pueniētia i q̄litate. **Tertio** mō fz **Alexā.** de halis. **Imago** est in naturalibus similitudo in gratuitis. **Hinc** de imagine trinitatis in anima figurata. **Propheta** ait. **Signatū** est super nos lumē vultus tui dñe. vt enim in facie cognoscit homo ita et ipsa rōne tanq̄ in sua facie cognoscit deus. **Homo** itaq̄ imago dei est per rationē. **Unde** ap̄lus. j. **Cor.** xi. **Clar** enīz imago et gloria domini est. **Et ad similitudinē** dei factus est homo: qz nō est ei vsquequaq̄ similis. **Filius** est imago patris nō ad imaginem: quia quicqd̄ habet pater totū habet filius p naturā. **Homo** vero est ita imago dei q̄ ad imaginem quia nō per naturam sed participatione vel imitatione habet ea que deitai sunt. **Hec** ille. **Quinto** fm̄ **Augl.** de spiritu et aia. **Sic** deus ē vbiq̄ sed precipue dicitur esse in celo: sic et anima tota in toto suo corpore est et in qualibet parte tota tanq̄ in quodā suo mundo s̄

De anime dignitate

intensius est in corde. **Nō** tamē fm̄ suam essentiaz est in toto corpore sed in parte corporis determinata et tñ virtutē influit toti corpori. **Et ad hoc** **Cassio.** de aranea exempluz ponit q̄ in medio tele sue residens sentit que libet suū motū interius siue exterius in relafactum. **Eodē** modo anima in centro cordis existens sine sui dissensione totū corpus sibi vnitum sensificat viuificat atq̄ mouet. **Sexto** sicut deus simplicissimus est in sua natura: sic et anima etiā simplex est. **Uñ** **Augusti** nus de spiritu et anima. **Anima** in essentia ē simplex: in offciis multiplex. **Septimo** sicut deus est essentia rōnalis: ita homo ē animal rationale. **Octauo** sicut deus est spiritus **Jo.** iij. **Deus** spiritus ē: sic et anima spiritus vinctus est. **Nono** sicut deus vnus in toto seculo **Deut.** vj. **Audi** israel dñs deus tuus vnus est: sic et anima in toto suo corpe vna est. **Decimo** sicut deus nō cōtinet ab vniuerso s̄ cōtinet illū: sic fm̄ **Damascenū** li. j. c. xvij. **Anima** nō cōtinet a corpore sed cōtinet illud sicut ignis ferrū et in ipso existens suas operationes operat. **Undecimo** sicut deus implet totum munduz quēadmodū ipse **Isaie.** xxiij. ait: **Celum** et terrā ego implebo dicit dominus: sic et anima implet totū corpus humanum. **Duodecimo** sicut deus habet viuere et intelligere sine mundo: sic et anima habet viuere et intelligere sine suo corpore. **Decimoter** tio sicut deus in mundo omnia videt et nō videtur: sicut **Exo.** xxxij. ait. **Non** videbit homo et viuere. **Et** **Jo.** c. j. **Deum** nemo vidit vnq̄ sic anima videt et nō videt. **Decimo** q̄nto sicut deus nō inficit sordibus orbis quibus totum impleat orbis velut sol q̄ nō inficitur sordib⁹ luti: sic anima nō inficit corporea sordib⁹ q̄ntūcunq̄ sordescat caro. **Decimo** quinto sicut deus q̄ntū nō audiat minime dormit: ita illud ps̄. **Ece** nō dormitabit neq̄ dormiet: sic anima in corpore nūq̄ dormit licet dormiat corpus. **Decimo** sexto sicut deus in mundo aliquā partē nobilius q̄ alterā ornat: sicut paret in sole et luna stellis auro et lapidibus preciosis et consimilib⁹: sic anima in corpore vnū membrū nobilius q̄ alteruz decorat. **Decimo** septimo sicut deus causa est in mundo incrementi in plantis herbis et arboribus floribus fructib⁹ et cōsimilib⁹ ceteris. **Sic** anima causa est in corpe argenti cui⁹ libet membrū. **Decimo** octauo sicut deus regit et gubernat orbem: sic anima vegetat: cōfuaq̄ viuificat: regit: et gubernat corp⁹. **Decimo** nono sicut deus vnitam sibi humanam na-

tura primo habuit passibile et postea gloriosam: sic anima primo unita est carni passibili demum est glorificanda in celo. Secundo sic deus est immortalis teste apostolo. **I. Th. ij. Regi seculorum immortalis et inuisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen.** Sic est anima immortalis atque si iusta erit cum deo victura in secula seculorum amen.

Articulus secundus quod per beneficium redemptionis cognoscitur quod deus dilexerit animas

Secundo ut cognoscamus erga nos dei dilectionem. Consideremus beneficium redemptionis: de quo **Luce xv. c.** mystice ait: **Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si perdidit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam que perierat donec inueniat eam? Et cum inuenerit eam imponit in humeros suos gaudens.** In quibus sacratissimis verbis triplex mysterium circa aie redemptionem demonstrat per ordinem. primum est mysterium incarnationis. secundum est mysterium peregrinationis seu conuersationis. tertium est mysterium passionis: ut verificetur quod **Jo. iij.** scriptum est. **Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. scilicet incarnatum: peregrinum: et passum.**

De dilectione quam deus ostendit anime per carnis assumptionem. Capi. i.

Primum est mysterium incarnationis de quo dominus ait. **Quis ex vobis. i. aliquis ex vobis homo: quod ex nobis est verus homo iesus christus qui habet centum oves. i. homines et angelos.** Iuxta illud nos ait populus eius et oves pascue eius. Ipse autem pastor: sicut ipse **Jo. x. ait: Ego sum pastor bonus.** **Ubi glossa. Dives est pastor cuius oves nos centesima portio sumus.** Angeli quidem et homines propter innocentiam in qua creati sunt merito nuncupantur sed centum: quod secundum gloriam numerus centenarius perfectus est. Et si perdidit unam ex illis. scilicet animam siue naturam humanam ex uno homine propagatam: quod utique factum est quando pascua vite homo peccando reliquit. Et ovis una. scilicet natura humana. i. quelibet anima totaliter perditam fuit: quia omnes in adam peccauerunt: sicut dicitur ad **Roma. v. c.** **Hinc patet. ait: Erravi sicut ovis que perijt: quere seruum tuum domine.** Nonne dimittit nonaginta novem in deserto. Per

nonaginta novem natura angelica designatur: per novem choros distincta est. Non designatur simpliciter per numerum novenarium sed per illum ductum per denarium. Denarius enim numerus perfectionem demonstrat ut in denario perfectio gratie et glorie et in novenario nature distinctio mystice denotetur. In deserto nempe. i. in celo angelica natura relicta est quod quidem desertum fuit a peccato multitudinem angelorum. Et vadit ad illam. scilicet animam que perierat: venit quidem assumendo humanam naturam: quia verbum caro factum est ut dicitur **Joh. i.** De quo propheta admirans ait: **Domine quid est homo quod memor est eius aut filius hominis quoniam visitas eum.** Magna quidem precio estimata est. Quia anima pro qua requirenda a summo celorum dei filio descendit in uterum virginis. Quis sapiens pro requirendo obolo itinere centum dierum voluntarie laboraret. Ergo quidem magna res est anima mea pro qua requirenda deus in mundum descendere dignatus est.

De dilectione quam deus ostendit anime per christi peregrinationem seu conuersationem. Capi. ij.

Secundum est mysterium peregrinationis seu conuersationis: de quo subditur: donec inueniat eam. scilicet querit illam. Quinto labore et quod feruente amore quesivit scilicet amorosus iesus: virginis uterum vir egressus est et dilectam animam more infantium vocat **A. A. A. i. Anima mea anima mea.** Anima mea te quero: pro te inueniendo hanc peregrinationem assumo. **A. A. A.** Media nocte frigore cruciatus ac pro te vitanda paupertate vallatus iam laborosam pro te viam aggressus sum. Octava die pro te anima circumcidit puer: ac vulnere dolorosum iam dignatus est pro te pati: iam incipit pro te effundere sanguinem sacrum. Considera anima mea paruulum iesum pro vulneris dolore clamantem ac dulciter querentem dum viagiando ait. **A. A. A.** quasi infantiliter animam tuam vocans. **Decimotertio autem die fulgore radiantis stelle ab oriente triplicem aie potentiam trahit in mysterium trium regum.** Non post multos hos dies apparuit angelus ioseph et propter futuram persecutionem herodis ipsius cum puulo et matre eius iubet fugere in egyptum: Quia anima mea quod tempestiuam persecutionem incipit pro te pati filius dei iesus. Nec passus est pro te anima puerile infantiam suam: etiam inter vbera matris sue esse tutam quin a seuo tyranno quereretur ad mortem. Nec quoque ad ciuitatem vicinam suam terminata

Fe. ij. post do. oliuarū i. xl. De aīe dignitate

ē fuga: s̄ ad gentem barbarā ac multarū die
tarū diuisione longinquā itinere vaste solitu
dinis per desertum vbi cibi et hospicij atq̄
vmbra culi iopia habebat. Deniq̄ virgo be
ata perueniens in egyptū in preteriti labori
solatiū pauperula peregrina: pauperculū
conducens tuguriolū de labore manū sua
rum ⁊ sancti Ioseph pauperrime victitabat
Talib⁹ stupendū aīa mea p̄ peccatis tuis ac
ceptis puer iesus cū suis parentibus septē
niū in egypto peregit. Quib⁹ cōpleris iterū
angelus dñi monet Ioseph puerū ⁊ matrem
eius mortuo iā impio rege ad terrā iterū re
dire israel. Contemplare nūc aīa mea graui
ozem laborē in redditu septēnis iesu q̄ fue
rit in p̄maria fuga. Tunc em̄ vt paruulus
infans poterat baiulari grandiusculus nūc
fact⁹ nec cōmode portari poterat: nec adhuc
tenellus valebat p̄ tm̄ vic spatii ambulare.
Fact⁹ autē ānorū. xij. remansit puer iesus in
hierusalē ⁊ nō cognouerūt parentes ei⁹: sed
querentes eū inter cognatos ⁊ notos inue
nerunt eum in templo sedentē in medio do
ctorum audientē illos ⁊ interrogantes eos.
Sed de quo erat inter eos sermo. de q̄ inter
rogabat illos nisi de anime nobilitate creati
one: lapsu: repatione glōzificatiōe ⁊ cōsimili
bus. Trigesimo autē p̄sumato iam anno vt
anime demōstraret omnis iusticie viā in ior
dane a Iohāne voluit bapuzari: cōfestimq̄
ob anime dilectionē deserti aggrediē campū
vt de ea cōtra diabolū triūpharet. xl. diebus
⁊ xl. noctib⁹ pro tua obrinenda victo anima
mea ieiunauit. Post durū pro te cōgressum
gloriosūq̄ de hoste triumphū deserta loca
relinquēs discipulos vocat circiens ciuita
tes ⁊ castra sollicitē querens quas p̄diderat
oues. Quia autē perpeffus fuerit pro te bene
dictus iesus anima mea dū benefaciēdo hic
inde trāsiret: quis exprimere posset: Quot
od ia: quot detractiones: quot blasphemias
⁊ impropria: q̄t etiā iniuriosa opera volu
it pro te pati. Operat⁹ pro te miranda: pellit
demones: mūdat leprofos: illuminat cecos:
erigit claudos: soluit mutos: aperit surdos:
curat idropicos: sanat paralyticos: liberat lu
naticos: expellit febres: erigit curuos: exten
dit contractos: purgat sanguifluos: suscitāt
mortuos. Et quis enarrare valeret quot mi
racula operat⁹ est amozosus iesus vt te ani
mā inueniret. Hinc Math. vj. scri. ē: Quo
cunq̄ introibat iesus in vicos aut in villas:
aut in ciuitates i plateis ponebant infirmos
⁊ deprecabant eū: vt vel s̄mbriam vestimen

ti eius tangerent ⁊ q̄t quot eū tangebant sal
ui fiebant.

De dilectione quā de⁹ ostēdit aīe p̄ xp̄i passionē. Capi. ij.

Artū mysteriū est passionis. Quia
vt te mortuā suscitaret p̄ te mori vo
luit aīa mea: p̄pterea in pabola sub
inferē. Et cum inuenerit eaz imponit in hu
meros suo gaudens. In quib⁹ verbis ma
ostendū de christo que operatus est p̄ ani
ma redimenda. primū est ardentissim⁹ amor
sc̄m patientissim⁹ labor. tertius iocundis
sim⁹ dolor. Primo ostendit amozosim⁹
amorē: p̄pterea dicit. Qui cū inuenerit eā
.i. ouem errantē. i. animā in statu damnati
onis piclitantē. Sed vbi queso inuenit illā.
Audi queso vbi quesuit illā: ⁊ discēs in q̄ lo
co inuenit illā: per totā enī illā vltimam sepi
manam in miro labore cōsumptam. Tunc
iesus ad cenā vbi pro te aīa mea magne no
uitatis dedit exemplū in lotionē pedū. Ma
gne charitatis dedit eduliū duz tibi semetip
sum dedit in cibū. Migne benignitatis of
dit signū dū tor⁹ p̄ tua charitate cuiuscerat⁹
fecit sermonē vltimū. Demū egressus trans
torrentē cedron animā querēs ingredit⁹ or
tū: orat laborat ⁊ sudore sanguineo madefa
ct⁹ fact⁹ i agēnia: supplicat eterno patri ani
mā inuenire sine calice dire mortis p̄tē: et
de voluntate diuina. Ecce iaz appropinquat
bellū: vallat turba malozū: amozosus iesus
et offerens semetip̄m pro te anima mea capi
tur: ligatur: trahit⁹ ⁊ bestiali furore illi sc̄le
sti insaniunt cōtra eū. Deniq̄ in domo pla
ti: pro te anima mea p̄pria veste nudat⁹ atq̄
ligatus truculentis manib⁹ impiorū illa ca
ro sanctissima flagellat⁹ ⁊ laniat⁹ ⁊ vsq̄ ad e
fusionē sanguinis sacri: totum illud sanctis
simū corpus crudelissime lacerat. Et q̄ hor
ribilius est pro te anima mea caput illud an
gelis tremebundū duris spinarū aculeis co
ronatū sc̄licet effudit sanguinē dū configit
spina. Crebra arundinum p̄cussione vsq̄ ad
cerebrū profundata: sic vilificatus perducit
coram populo portans spineā coronā ⁊ pur
pureum vestimentū: vultu velatus: sp̄nis
deturpar⁹: genis ac vota facie tumefact⁹. Co
dempnat⁹ ad mortē eterna vita p̄ te viscan
da ania mea dilecta. Et baiulans sibi crucē
diderat ouē. Sc̄bo q̄ portauit amozosissim⁹
iesus patientissimū laborē. p̄pterea in pabo
la subdit. Et imponit humeris suis. i. inue

tā ouē. **humeri** xpi fm Ambro. brachia crucis sūt. **Contēplare** aīa mea q̄ in terra posita cruce nudatus immaculatus agn^o vt impone ret sup humeros suos ouē sup crucē extēdit receptur^o mortē p aīa redimēda. **Cōfigit** in dextra prim^o clau^o: vīq; alio cōfigit clauo reliq; man^o. **Trabūt** pedes mortali crudelitate z reliq; clauo p̄figunt i cruce. **Fleuat** a terra lignū deo totaliter in signitū: diuellūt z lace rāt dñi iesu carnē durissimi clauī corpe pōde rante. **Fluit** sanguis p te abluēda aīa mea. **Aperte** sunt cataracte celi vt inūdet diluuitū gratie ad aīe crimina suffocāda. **Q̄s** tante duricie ē q̄ ei nō scindit cor: vere languores n̄os ipse tulit z dolores n̄os ipse portauit. **Amor** p me indignissimo passus. **Gen^o** hūanuz exp̄giscere a tuo letargico somno et vide: qz ad orientem vertit faciē suā xps: ad meridie dextrā manū: ad occidētē plātas pedū sanctorū: ad septētrionē alterā manū. **Oēs** vocat: oēs desiderat: oēs visitat: oēs inuitat atq; clamās ait: **Venite** ad me oēs q̄ laborat et onerati estis z ego reficiā vos. **Ab** oriente vocat adolecētes. **A** meridie vocat magnates. **Ab** occasu vocat senes. **A** septentrione vocat paupes. **Oēs** sitiētes venite ad aīas. **Tertio** qz portauit iocūdissimū dolorē qz subdit gaudēs. **Cū** q̄to gaudio voluit p te mozi aīa mea xpi charitas cōsumata. **Ecce** fm Aug^l. p impio pietas flagellat. pro stulto sapiētia deludit: p mēdace veritas ne cat: damnat iusticia p iniq; misericordia affigit p infideli. p misero: replet sinceritas a ceto inebriat felle dulcedo: moztur vita pro moztuo. **Et** oīa h cū gaudio p te aīa mea tulit. **Demū** qz vt morte sua aīe vitā daret i manus paternas spiritū cōmendauit.

Articulus tertius de bñficio glorificationis z diuina dilectione aīe p̄parate.

Tertū qz bñficiū aīe cōferendū ē glorificationis. **Tanto** nāq; amore dilexit ab etno: de aīam nostrā vt ei pararet gloriā sempitnā. **Un̄** ad Ephe. j. apls ait: **Elegit** nos aī mūdi p̄stitutiōnē vt essem^o scīi z immaculati i p̄spectu ei^o: i cui^o cōspectu eē nihil aliud ē q̄ etnis gaudijs p̄miari. **Mā** fz Aug^l. cū aīa erit in cōspectu dei: de^o ab ea sine fine videbit: sine fastidio amabit: sine fatigatione laudabit. **Et** iteruz Bern^l. ait: **Ibi** de^o erit rōni oīs plenitudo lucis: voluntati multitudō pacis: memorie p̄tinuatio eternitatis. **Et** iterz idē dicit. **A** dices sanctorū tam magna ē q̄ nō pōt mensurari: taz copiosa q̄

nō pōt finiri: tā p̄ciosa q̄ nō pōt estimari. **Cō** sidera igit aīa dignitatē tue creationis: charitatē tue redemptionis: atq; benignitates tue glorificatiōis: vt grata sis d̄ creatiōe: gratior de redemptione: gratissima fias de optinenda glorificatione. **Quā** nobis cōcedere dignet dulcissim^o iesus xps q̄ cū patre z spū sancto viuūt z regnat in secula seculorū amē.

Feria tertia post dñicā oliuaz de salutatione angelica q̄ p ordi nē declarat. **Sermo. li.**

Cogitabat qua

lis esset ista saluatio. **Lu. j.** **Qz** dñs iesus xps matrē suam sibi habet ceteris sanctis p̄p̄inquit orē z cariorē ac ad inspēdēduz p nobis ap̄b ipsuz potentiorē. **Propterea** vult ipsaz a nobis vltra oēs sanctos p̄diligē: p̄honorari: saluari: z venerari. **Mā** ipsaz z vtutes ei^o attē tissime cōtemplari z ad eas ardentissimi affici in sūmo affectū inflāmat z subleuat: ac irradiat intellectū ad sūmas virtutes xpi z ad ipsum xpm. **Simpliciter** nempe meli^o z vtilius ē orare vel orationē z deuotionē p adiutorio ad matrē xpi recurrere q̄ ad alios s̄ctos inferiores. **Quapropt** ad excitāda buotionē z vestrā inflāmandā afflictionē erga x̄ginē matrē disposui ipsa adiuuāte salutationē angelicā declarare vt ostēdat quarta reli giositas q̄ est angeli destinati. **Pro** q̄ sumo verbū **Lu. j.** q̄ de eadē salutatione ait: **Logi** tabit q̄lis esset ista saluatio. **In** q̄b^o verbis ostēdit hec saluatio esse plena. **p̄mo** admirabilis p̄siderationis: ibi cogitabat. **sc̄do** admirabilis cōmendationis ibi: qualis esset. **ter** tio admirabilis saluatiōis ibi: ista saluatio **p̄mo** aut ostēdit plena admirabilis cōsiderationis: qz cogitabat. **s. beata** virgo vt vi delictet ei^o exemplo discamus hmōi saluatiōis mysteria ponderare. **Et** vt clari^o elucescant alta mysteria eius tria in ea cogitāda si ue cōsideranda sunt. **Cōsidera** primo virgineū statū. **sc̄do** angelicū exemplū. **tertiū** misericiliū lucrū. **p̄mo** cōsidera in hac saluatiōe virgineū statū. **Est** em̄ regia misericordie templū dei: habitaculū spūss̄cti sp̄ sedēs ad dextrā xpi in gloria sempiterna. **Sicut** p̄p̄he ta ait: **Altitit** regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate. **s. oīm** beatorū **zō** venerāda: saluanda ac adoratiōe hyp dulle adoranda. **In** cui^o exemplū. **ii.** **Regū** **ij.** in figura xpi **Salomō** surrexit de solio in occursum matris et adorauit eam. **Ideoq;**

Fe. iij. p^o do. oliuarū i. xl. de salutatio. ange.

ad dexterā regis sedet vt. quotiens adores
regē christū: adores etiā christi matrē. Pro-
pterea hac salutatione est frequē adorā-
da. Scō cogita angelicū exemplū. Si enī
angeli salutāt eam q̄tō magis hoc tenet ho-
mo: vnde Luc. j. Ingressus angelus ad eaz
dicit: Ave gratia plena rē. De q̄ Berh. ait:
Que hec virgo tam nobilis vt salutes ab an-
gelo: tam humilis vt despōsata sit sabro: Di-
ce ergo ab angelo salutare Mariā. Tertio
cōsidera mirificū lucrum: quia cū homo de-
uote salutāt virginem resalutāt ab illa. Est
enī curialissima regina virgo maria: nec pōt
salutari sine resalutatione mirāda. Si mille
Aue maria dicis in die deuote: millies a vir-
gine resalutaris. Propterea in mysteriū hu-
ius hortat Aplus ad Rhoma. vii. d. Salu-
tate Mariā. Et sic patet quātū hec saluatio
est admirabilis cōsiderationis: qz cogitabat
Scōo apparet esse admirabilis cōmendatio-
nis. Ait enī: Qualis esset. Cōmendat enī h
saluatio ex tribus. primo ex altitudine. scōo
ex dulcedine siue ex dulcitudine. tertio ex gra-
titudine. Primo ex altitudine: que in hac salu-
tatione p̄inet. Tota enī mysteriū mirabili-
bus ē plena que oīa redolēt rē redūdant dul-
cedinē salutis nostre. Quis enī tam ignar^o
rē tam insipidus erit qui nō sepe per hāc salu-
tationē recolat p̄incipia nostre salutis. Ave
inquit gratia plena dñs tecū. Omne verbū
altis mysteriū plenū est sicut infra patebit.
Scōo cōmendat ex dulcedine. Hāc igit gu-
stans rē saporās pp̄ha inquit: Dulcia fau-
cib^o meis eloq̄a tua sup mel ori meo. Ideo
Eccl. xxiij. ipsa ait: Spūs me^o sup mel dul-
cis rē hereditas mea sup mel rē fauū. Heredi-
tas enī gloriose virginis ē saluatio sua quā
apud hoīes deuotione hereditauit vt iā aue
maria sicut pater noster cuiuslibet xp̄iano libe-
at frequentare. Tertio cōmendat ex grati-
tudine. Magna nempe ingratitudo ē tot su-
scipere bñficia a dñā nostra gloriose maria
rē non cognoscere donatricē nec sibi salutan-
do regratiari. Unde contra talem ingratuz
Eccl. xli. exprobatue scriptuz est. Erubescite
a salutationis silētio. Tertio oñdit eē admi-
bil^o salutationis qz s̄dit ista saluatio. In tota
nāqz serie hui^o āgelice salutationis triplex p̄n-
cipale mysteriū per ordinē declarat. Primū
est salutationis ibi: Ave maria. Secūdū est cō-
mendationis ibi: Bñdicta tu. Tertiu^o est suppli-
cationis ibi: Sācta maria mater dei. Ora pro
nobis peccatoribus Amen.

**Articulus prim^o de excellētia
virginis marie.**

Rimū mysterium est salutationis In
p qua salutatione triplex virginis excel-
lētia demonstrat. prima est nature
scōa gratie. tertia glorie.

Q beatavirgo excedit multi-
pliciter omnes alios in natura.
Capi. j.

Rima ē excellētia nature. Tripli-
citer nāqz modo in aue hec nature excellē-
tia demonstrat. Primo aue. i. sine ve-
tia dēmonstrat. Et hoc triplici quidē mō cui subiacet totū fe-
mineū genus. scz pudoris: laboris: rē dolori
Fuit enī sine ve pudoris in p̄ceptione. Sine
ve laboris in gestatione. Sine ve doloris in
pturitione. Rā teste Berh. Fuit sine corrup-
tione secūda: siue grauamie grauida: sine
doloze puerpera. Ratio aut quare fuit sine
ve pudoris est: qz eius cōceptus fuit sine cor-
ruptione: nō hūano semine sed mystico spi-
ramine: angelo ibi dicēte. Spiritu sancto su-
perueniet in te. Fuit enī sine ve laboris: quia
spūs sancti obūbrabat: insuper nō habuit ve
doloris qz partus sine lesione: quia angel^o
subdidit: Qd enī ex te nasce^o sanctū vocabit
filius dei. Sola enī p̄ncipi porta illa seruata
ē quā si violauit egrediēs nec ēt igrediēs sic
mystice ponit Ezech. xliij. c. Hac sp̄lici male-
dictione in nlla muliere imunis nata fuit nisi
i sola virgine bñdicta. Vñ Ave Gen. iij. c. vi-
ctuz est. Multiplicabo erūpnas tuas rē scōo
p̄ tuos: in doloze paries filios tuos. Scōo
etiā mō in virgine p̄ aue nature excellētia de-
notat: qz ab alio triplici ve imunis fuit. scz
cupiscentie culpe rē pene. De quo tripliciter
Apoē. ix. Clamabat aquilay olās. ve. ve. ve.
habitauit^o in terra. Fuit enī beata virgo si-
ne primo ve hoc ē sine tyranno cōcupiscentie
peccati originalis: qz sine eo p̄cepta est: sicut
teste Salomone Lān. iij. dicit: rē vididim^o q̄
ait. Tota pulchra es amica mea rē macula. i.
originalis culpe nō est in te. Aut oīno in ea
fuit extinctū sper spiritus sancti sanctificatio-
nem: propterea ps. ait: Sanctificauit rēber-
naculū suū altissimus. id est. beatā virginē
in qua dominus iesus christus nouē mens-
b^o habitauit. Fuit sine scōo ve. i. culpe rē mor-
talis rē venialis. Vñ Aug^o. Excepta beata vi-
gine maria de q̄ cū de peccatis agit nullū ve-
lo fieri questionē propter honozē dñi. Sed
post hanc ergo virginis exceptionē si san-
cti rē sancte cōgregari possent rē quereret ab
eis an peccatum haberent: quid responde-
rent nisi quod Jo. ait: Si dixerimus qz pec-
catum non habemus ipsi nos seducimus et

veritas in nobis nō est. Fuit sine tertio ve. s. pene que est in sepatione anime z corpis que est incinatio z corpis dissolutio. Nam sicut nō dedit domin⁹ sanctū suū videre corrupti onem. i. xpm sic: nec sanctā suā de qua nar⁹ est sanc⁹ sed corpe z anima in celo assumpta est. Tertio insup modo per Ave in virgine nature excellētia demonstratur: qz. s. fuit sine alio triplici ve. s. carnis mūdi z diaboli. Siue tria ei desinerūt de quibus. j. Jo. ij. Omne qd est in mūdo concupiscētia carnis ē z concupiscētia oculorū z superbia vite. Avariciā nāqz excludit per pauprates: luxuriā p virginitatez: diabolu per humilitatez: qz has virtutes perfectissime in se habuit: merito ergo ei ab angelo dicitur ave. Ab usu em ecclesie imediate subiūgitur marie nomen cū dicit. Ave maria: qd tamē ab eodem euāgelista luca pmissum erat cū dixerat: Et nomē xginis marie. Et merito quidē nomen marie adesse debet. Nam maria interpretatur maris stella. Amarum mare dñā z illuminata: Est em stella navigantib⁹ hoc mare magnū et spatiosus manibus in quo reptilia quorū nō est numerus. Sed maxime stella est qz emisit per natiuitatem filij dei radiū mēi nre irradiatiū. Amarum etiā fuit mare qm in passione gladius a Symeone pdictus. Lu. ij. eius animam pertrāsuit. Dñā equidē facta est in sua assumptione: qm exaltata est sup choros angeloz ad celestia regnat facta est domina z regina angeloz. Sed illuminata mirabiliter fuit in anime sue in corp⁹ infusioe. Admirabilis em in filij dei cōceptione. Sed mirabilissime in sua assumptione et glificatione vbi vltra omēs beatos angelos z animas simul iūctas diuina visioe manet irradiata. Ecce pma excellētia xginalis. qz excellit omēs alios in natura.

Qz beata virgo multipliciter oēs i grā superexcellit. Capi. ij.

Secūda excellētia est grē dei: de qua angelus subdit: Gratia plena. hoc fm triplicē intellectu exponi potest. Primus est grā plena. Gratia in quā scz corpali spiritali et singulari: Nam grā corpalis fuit grā virginitatis in carne: vnde Cas. iij. Ortus cōclusus fons signat⁹ denoiatur Gratia spūalis fuit abūdantia virtutum in mēte. ppterea etiā Cas. iij. Aia eius dicitur fons ortorū z puteus aquaz viuentiū. Gratia singularis fuit pntia filij dei in vētre. Jo Cas. vij. Tenter tu⁹ sicut aceruus tritici. i. plenus illo grano tritici atqz frumēti. qui de se ait. Jo. xij. Nisi granū frumēti cadens in

terra. i. i beatā virginez p incarnationem mortuū fuerit p passiones ipm solum manet rē. Secūdus intellectus grā plena. Nam fuit in ea vacuitas siue pfunditas hūilitatis puritas xginitatis. z soliditas caritatis qz has vtutes plenissime habuit z in summo. Ad hoc em q vas impleat z teneat liquorē bonū ista tria requiruntur. s. q vas sit vacuū siue pfunduz: q sit purū: qz sit solidū siue firmū que oia fuerūt in xgine mfe. vñ Cas. vj. Admirantur de ipa angeli. Querūt. Que est ista q pgregit quasi auroza cōsurgēs. Pulcra vt luna ppter virginitatez. Electa vt sol ppter seruentē caritatē. Terribil⁹ vt castrorū acies ordinata: ppter pfundissimā hūilitatez qua nihil demonib⁹ terribil⁹ est. Tertio in super intellectus. Gratia plena. Omnis nēpe gratia que huic seculo communicatur triplicem habet processum. Nam a deo in xpm. Arpo in virginem. A virgine in nos ordinatissime dispensatur. Primo namqz omīs gratie deus z dominus donator est. Iuxta quod Iaco. j. c. scriptum est. Omne datū optimuz et omne donū perfectū desursum est descendens a patre luminū. Secūdo procedit a domino iesu christo inq̄tum est homo. Ipse nāqz in presenti seculo viuens meruit nobis omnem gratiā quā deus disposuerat dare huic mundo. Sicut Jo. j. c. scriptū est. De plenitudine eius accepimus omnes z gratiam p gratia. Tertio processus est a virgine benedicta. A tempe em quo concepit deū in vētro suo quādā vt sic dicam iurisdictionem seu auctoritatē habuit in omni temporalis processione spiritus sancti. Ita q nulla creatura aliā quā a deo recepit gratiam nisi scdm dispensationem ipsius virginis matris. Cum em christus sit caput nostrū a quo omnis influxus diuine grane in mysticum corpus fluit. Beata virgo est collum per quod hic fluxus pertransit ad corporis membra. Sicut Salomon Cas. vij. testatus est de christo predicens. Collum tuum quod est virgo beata sicut tuis eburnea. Unde Bern. Nulla gratia venit de celo in terram nisi transeat p manus marie. Merito ergo dici potest gratia plena a qua omnes gratie manent in ecclesiā militantez. Figurata in fonte illo de quo Bern. ij. Qui de terra ascendens irrigabat vniuersam superficiem terre. Et iterum ps. air: Fluminis impetus lenificat ciuitatem dei id est. ecclesiam militantem.

Qz beata virgo multipliciter omnes in gloria superexcellit.

Fe. iij. p^o do. oliuarū i. xl. de salutatio. ange.

Capitulum. iij.

Eritia virginis excellentia est glorie: de qua per angelum subinfert dominus tecum. Non tantū cōiter sicut cū alijs cū qbus est p participationez gratie sed tecum singulariter in qua est per cōmunitatem nature: qz in vtero virginis natura nostra vnita est nature diuine qd quidē fuit in virgine gloriosa singularis. Unde de ipsa **Proū. xj.** scripū est. **Mulier gratiosa. i.** plena gratia inuenit gloriā. Illa namqz de qua **Prouer. x.** Gloriam patris filius sapiens qui ē chastus. **At** ergo dominus tecum qd tripliciter exponi p̄t. **Primo** modo dñs tecū dñs em̄ est pater: dominus filius: dominus spiritus sanctus. **Tecum** domin^o pater qz tu sponsa patris. **Tecum** dominus filius: qz tu mater filij. **Tecum** domin^o spiritus sanctus: quia tu spiritus sancti thesauraria cōprobaris. **Et** tñ nō tres domini incarnati in te sed vnus ē dominus. scilicet filius incarnatus: qz in te verbi caro factū est et habitauit in nobis **Jo. j. c.** **Secūdo** etiā dominus tecū: tecum ante vterū tecum in vtero: tecum post vterū. **Ante** vterū te presignans in multis prophetijs et figuris **Unde** **Gen. vj.** **Fac** tibi archā de lignis leuigatis tē. **Ecce** figura. **Et** **Esa. vj.** **Ecce** dgo cōcipiet et pariet filius: ecce prophetia. **In** vtero tecum sanctificans p̄s. **Sanctificauit** tabernaculū suū altissim^o. **Post** vterū te fecū dans. **Uñ** **Lu. j.** **Ecce** cōcipies in vtero et paries filiū. **Tertio** quoqz dñs tecū. **Tecū** em̄ in mente. **Tecū** in ventre. **Tecū** in potestate. **Tecum** namqz in mente per virtutū abundantia. **Uñ** dictū est supra. **Bue** maria gratia plena. **Tecū** in ventre per sui presentiam **Lu. j.** **Ecce** cōcipies in vtero et paries filiū. **Tecū** in potestate propter peccatorū indigentiam cum de deo p nobis facias quicqd tue placuerit charitati. **In** cui^o mysteriū. **iij.** **Regū. ij. c.** dicit **Salomon** ad matrē. id est. **christus** ad virginē. **Pete** mater mi neqz em̄ fas est vt auertā faciem tuā. **Propterea** culpa eius esset si cum nollet placare nobis. **Id** deuotus **Herū** ait: **Securū** habes o homo accessum ad deū: ibi habes matrē ante filius: filium ante patrē. **Mater** ostēdit filio pectus et vbera: filius ostendit patri latus et vulnera. **Nulla** ergo poterit esse repulsa vbi tot sunt charitatis insignia. **Ecce** dulce tecū quod vti nāz sit semp mecū necnō et vobiscū. **Et** sic ex his q̄ dicta sūt p̄t primū mysteriū. s. salutatio virginis matris.

Articulus secundus de tripli

ci benedictione que in salutatio ne angelica demonstrat.

Secūdu mysteriū est cōmendatiois vbi triplex cōmendatio p ordinē de clarat. prima est de benedicta matre scda vero de benedicta prole. tertia autē de benedicto nomine.

Que beata virgo bñdicta i mulierib^o tripliatē declarat. **Ca. j**

Prima cōmendatio est de benedicta matre. **Uñ** subdit: **Benedicta** tu in mulierib^o. **Q** potest exponi fm triplicē intellectū. **Primus** intellect^o est benedicta tu in mulierib^o. id est. sup omnes mulieres: quia puenisti ad tertiū benedictiois gradum in genere muliebri ad quez alia mulier nunqz attingit vel attingere potest. **prim^o** gradus est qz secunda est sed nō virgo. scds qz **virgo** hñ secunda. **tertio** qz virgo simul et secunda. **Duo** nempe primi cōmunes sunt ceteris mulierib^o. **tertius** vero solius marie proprius est. **Propterea** **Lu. x.** scriptū est. **Maria** optimā partē elegit que non auferet ab ea. **Bona** quippe pars qz secunda. melior autē qz virgo. s. optima qz virgo et mater qd soli marie datum est. **Simulqz** considera circa hoc tria inaudita super oēs mulieres in **Maria** gesta. **Fuit** enim simul in vnū parēs et virgo mater et filia: plena et vacua: filio dei plena: semine hominis vacua. **Uñ** **Luc. j.** iubilando cantabat virgo beata dicens. **Quia** fecit mihi magna qui potēs ē et sanctū nomē eius. **Et** p̄s. **Lantate** dño canticū nouū qz mirabilia fecit. **Scds** intellectus benedicta tu i mulieribus. id ē. inter mulieres. **Et** hoc in super triplici ratione qz benedictionē participauit cū omni statu et genere mulierū. **Fuit** enim cū virginibus virgo: cū cōiugatis secunda: cū viduis cōtinens et casta. **ppropterea** ei **Eccl. xj. iij.** dictū est. **In** iacob inhabitata et in israel hereditare et in electis meis mitte radices. **Jacob** enim interpretatur luctator p quē status cōiugatorū significat. **Israel** autē ab angelo suscepit nomē qñ emarcuit femoris ei^o nervus. **Electi** nempe merito virgines nuncupant: qz hi sequunt agnū q̄cūqz ierit vt dicit **Apocal. xij.** **Terti^o** intellect^o bñdicta tu in mulierib^o. i. a mulierib^o. **Et** hoc quidē ppter triplicē bñdictionē quā mulieres p ipsas obtinuerunt cōtra tria mala a quib^o liberate sūt p virginē bñdictā. **primū** malū fuit verecundia **Bue**. scdm maledictio legis. **tertius** delectatio nature. **Primū** autē malū fuit verecundia eue. **Que** namqz mulier fuisse causa ap-

pare cuz p mulierē fuerit perditū totū gen^o
 humanū. Propterea in signū huius dat cis
 in capite velū. Ac mulier benedicta maria d
 hac cōfusione ipsas redemit dū per ipsuz ge
 nus humanū saluatū est. Cū glosa sup illō
 dicitur est angelus gabriel rē. inquit Mu
 lier a diabolo seducta mortē intulit. Scdm
 mulier ab āgelo edocta salutē edidit. Scdm
 malum erat maledictio legis p quā maledi
 cta erat omnis mulier q̄ non producebat se
 men in israel Deut. xxij. c. Dura necessitas z
 graue quidē iugū super filias eue. Nā si pa
 riunt cruciant si nō pariunt maledicunt. Pz
 hoc maledictū benedicta maria virginū pri
 miceria aboleuit dum prima suā virginitatē
 domino cōsecrauit. Ideo ps. de ipsa ait: Ad
 ducenē regi. s. christo virginē post eaz. id ē
 post reginā que prima sūmo regi dedicauit
 virginitatē. Proxime eius. id ē. vidue z cōri
 nentes que virginib^o proxime iudicant offe
 rent tibi. s. christo. In hoc mysteriū Exo. xv
 sumpto tympano. id est. carnis mortificati
 one a maria egressę sunt oēs mulieres p^o eā
 cū tympanis z choris rē. Tertiu malū deie
 ctio est nature seu cōditionis. Naturalis autē
 deiecta z infirmata est cōditio muliebris. vñ
 Prouer. vlti. Mulierē forte quis inueniet?
 Sed ecce prestito inuenta est cuius precii p
 cul z de vltimis finibus qd est christus filius
 dei patris. Que sua foritudie diabolū sup
 plātauit: sicut Gen. ij. de ipsa mystice scri. ē
 Ipsa pteret caput tuū. propterea cessauit ab
 fectio mulier. Cū Iudith. xv. c. ipsi Iudith
 i persona virginis dictū est de his trib^o. Tu
 gloria hierlm contra verecūdiā eue. Tu leti
 tia israel cōtra maledictū legis. p quo libera
 te letant Tu honorificentia populi nostri cō
 tra abiectionis opprobriū.

De bñdicto fructu vētris vir ginalis. Capi. ij.

Ecūda cōmendatio est de benedicta
 ple. de q̄ subdit: Et benedict^o fruct^o
 ventri tui. hec sūt vba Elizabeth ab
 ea dicta qm a virginitate visitata fuit. Que ver
 ba ecclesia cū salutāde angeli virgine salutā
 do cōmiserit vt ex viroz choro. s. angeloz
 et hoim venerāda z salutanda glorioza vir
 go mōstrēt: Ait em Elizabeth. Et bñdictus
 fruct^o vētris tui: z merito quidē qz q̄ntruplicē
 bñdict^o. Primo bñdict^o in flore. s. vñ pcessit
 qz superi dictū est de virgine benedicta tu i
 mulierib^o. Scdo bñdict^o in decore. Cū in
 ps. Speciosus forma p filijs hoim. z Sap.
 vij. Candor est em lucis eterne z speculū si
 ne macula. Et iteum Añ. v. Dilatus me^o

candidus z rubicundus clectus ex milibus
 rē. Tertio benedict^o in odore. Añ. j. Trabe
 me post te: cur rem^o in odore vnguetozū tu
 ozū. Et Gen. xxvij. Ecce odor filij mei sicut o
 dor agri pleni cui benedixit domin^o. Quar
 to benedictus in sapore ps. Gustate z vide
 te qm suavis est dominus. Et Añ. ij. Sub
 umbra illi^o quē desiderauerā sedi z fruct^o ei
 us dulcis gutturi meo. Quinto benedictus
 in valore: qz fuit redēptio generis humani:
 Cū. j. Cor. vj. Empti estis precio magno
 glorificate z portate deuz in corpore vestro.

De trib^o excellētis nominis iesu. Capi. iij.

Teria cōmendatio est de bñdicto no
 mine qd est iesus. de quo ad presens
 solū tria cōsiderare sufficiat. s. breui
 tatē: imēstatē: et suauitatē. Primo nota bre
 uitatē in dicto: qz nō sunt nisi due syllabe vt
 non haberet homo in dicendo z frequenter
 nominando hoc sanctissimuz nomē. Cū ad
 Ro. ix. Verbū breuiatū fecit dñs. De ver
 bo abbreviato ē nomē ies^o de dei filio icarna
 to. Scdo psidera imēstatē in virtute. Gal. ii
 ij. Nō ē aliud nomē sub celo datū hoib^o in q̄
 oporteat saluos fieri. Et Phil. ij. Donauit il
 li nomē qd ē sup oē nomē vt i noie iesu omne
 genu flectat celestiu terrestriu z inferozum
 Propterea ad reuerētiā z gloriā hui^o sanctis
 simi nois decretalis ab ecclesia emanauit ex
 de imu. eccle. c. decet domū dei sanctitudo.
 li. vj. vbi dicit. Aduenietes ibidē. s. in ecclesia
 nomē illud qd est sup omne nomē a q̄ illud sb
 celo nō ē datū hoib^o in quos saluos fieri cre
 dentes oporteat. Nomē videlicet iesu xpi q̄
 saluū facit populū suū a peccatis eozū exhi
 bitione reuerētie spēalit attollāt. Et qd gene
 ralit scribit: In noie iesu omne genu flectat
 singuli singularit i seipsis iplētes p̄cipue dū
 agunt missaz sacra mysteria glōsiū illud no
 mē qm̄ recolit: flectat genua cordis sui. qd
 vel capitis inclinatione testent. h ille Ergo.
 ex his prz qm̄ dicim^o. Ave maria. Et venim^o
 ad h nomē iesus saltē caput inclinare debe
 im^o. Tertio ppterea psidera in h noie suauit
 tatē in sapore. vñ Bern. ait: Iesus mel i ore
 melos i aure: iubil^o i corde. Et alibi iubilose
 cātādo ait: Dulcis iesus mēoria dās vā cor
 dis gaudia: s sup mel z oia ei^o dulcis p̄ntia.
 Nil canitur suau^o: audit nil iocūdi^o: nil co
 gitat dulcius q̄ iesus dei filius rē.

Articulus tert^o de trib^o que
 ponunt in fine salutationis an
 gelice quādo incipit ave maria

Fe. iiii. p^o do. oluarū i. xl. de male se hñtibz

Tertium mysterium est supplicationis q̄ in fine salutationis et cōmēdationis in Ave maria solet a fidelib^o frequē tari. In qua supplicatione tria facere solent. primū inuocare, scđm laudare, tertium postulare.

Que beata virgo in oī necessitate inuocāda ē. **Cap. j.**

Primo nāq; ab infidelib^o inuocat cū dicit sancta maria: **Et merito quidē** Cū em̄ maria interptet̄ maris stella. **Nocte** siquidē transeuntib^o nobis p hoc mare magnū et spatiosū: opus est hanc stellā notare q̄ cardini celi iesu ppinquissima est: vt nō solū eius chorusco splendore possim^o dirigere cursum nostrū cū salute: verū etiā in q̄cunq; necessitate nostra possim^o eā cū oī fiduciā inuocare. **Uñ Bern.** In periculis: in augustijs: in rebus dubijs mariā cogita: mariā inuoca. **Nō** recedat ab ore: nō recedat a corde. **Et vt** impetres ei^o orationis suffragiū ne deseras conuersationis exemplū: ipsā sequēs nō de mas: ipsam rogās nō desperas.

Quia sit dignitas esse virginē matrem dei. **Cap. ij.**

Secundo a fidelib^o laudat cū dicitur mater dei. **Tanta** nēpe ē laus quā ei tribuim^o cū dicim^o mater dei: q̄ nec i psonis creatis vt angelis vel hoib^o: nec in psonis icreati recipit̄ hec incogitabilis dignitas. **s. q̄** habeat dei filiū nisi in vna psona diuina q̄ ē patris: et vna psona hūana q̄ est matris. **Insup** mai^o ē hoc donū q̄ sit mater dei q̄ q̄ sit domina creaturaz dei: qz hoc dependet ab alio sicut ram^o a radice: p̄pterea ei potius dicimus mater dei q̄ dñā mūdi vel vniuersi.

De postulatione q̄ i fine angelice salutationis poni solet

Cap. iij.

Tertio et vltimo postulatio subinfert cū dicit: **Ora** p nobis peccatoribus. **Pro** em̄ mediator inter peccatores et deum ad intercedendū est p̄p̄tior et vehemēti^o et ad impetrandū dignior et reuerēti^o et gratiosior: tāto ceteris parib^o ē vtili^o eū habere p̄ mediatore. **Sz** q̄ natura cōpari potit̄ supplicationi materneli: **Assat** em̄ p nob̄ supplex a dextris filij vere regina: qz sūmi regis mater. **Per** generasaz cōceptionez: qz sūmi regis filia. **Per** gratiasaz adoptionē: qz sūmi regis spōsa. **Per** gloriosaz assumptionē. **Assat** in q̄ talis regina p deuote postulanti^o ad intercedendū cōtra indignationē iudicis: ad

excusandū defectū nostre infirmitatis: ad ib̄ ueniendū accipiens p nobis plene infusū diuinitatis. **Quā** nobis infundat hic p gratiam et in futuro p gloriā ipse filius dei iesus q̄ cum patre et spiritu sancto viuūt et regnāt in secula seculorū **Amen.**

Feria quarta post dñicā oliuarum de his que male se habent circa dñicū sacramētū. **Ser. liij.**

Balitudine

dei timebo: **Ego** vero in te sperabo ps. lv. **Quia** iā instat sacratissimū tps q̄ quilibet preparare se debz ad sumendū dñicū sacramētū. **Ideo** vt cuiuslibet inotescat quid ei necessariū est. **Considerare** oportet q̄ tria sūt hominū genera q̄ male se habent ad sacratissimū corpus xpi. **Primo** sunt quidā qui illud nō suscipiūt. scđo sunt quidā qui male suscipiūt. tertio sunt quidā q̄ male eijciunt. **Primi** male, scđi peius, tertii pessime. **Primū** ē peccatū cecitatis. scđm fragilitatis, sed tertium iniquitatis. **Cōtra** hec tria in psona veri fidelis p̄p̄ha ait: **Ab** altitudine dñi ego timebo: ego xō in te sperabo. **In** q̄ b^o sacratissimis v̄bis oñdit̄ tria p̄ dicta tres esse necessitates circa hoc sacramētū ad qual hoies obligant̄. **p̄ma** ē amoris. scđa ē timoris. **tertia** ē vigoris. **Prima** ē amoris obligantis q̄ nō suscipiētes. **ibi** ab altitudine dei. **Scđa** ē timoris retrahētis cōtra male sumētes. **ibi** timebo. **Tertia** est rigoris stabilientis et p̄seruerantis cōtra male illud eijciētes. **ibi**: ego xō in te sperabo. **Et** in his quinta religiostraz q̄ dicit̄ animi obligati insinuat̄: qz quilibz ad has tres necessitates obligatū se intelligere debet.

Articul^o primus de septē obligationib^o quib^o hō diuersimodē obligat̄ erga dñi sacramētū.

Prima necessitas ē amoris obligantis et h̄ p̄tra q̄sdā q̄ h̄ nō suscipiūt sacramētū. **Et** de h̄ p̄p̄ha ait: **Ab** altitudine dei. **Ad** h̄faz vocat̄ diē altā resurrectionis dñice diē: qz tūc incipiūt iā magni dies atoz solus calor forni^o iualescit. **Alta** qz dies allegorice dici p̄t̄ seruēs dilectio xpi: q̄ sic ardēt dilexit nos q̄ nob̄ in cibū tradidit semetip̄s vt in se p̄ charitatē totalit̄ trāformaret. **Sp̄** ritualit̄ tñ et specialit̄ resurrectionis dies ab affectu alta merito nūcupat̄: qz ex sacra cōiōne q̄ in tali die a fidelib^o sūmi dz q̄ si in alto

feruore solis spūalis et intelligentia illustrat et affectio inflāmat et hūana facultas in dño roborat. Circa autē hāc necessitatē septē obligationes subdistinguat. p̄ma ē cōionis. sc̄da inductionis. tertia expulsionis. q̄rta p̄uationis. quinta orationis. sexta cōfessionis septima dilationis.

De obligatione ad cōionē et quadruplici tpe hui⁹ obligatio nis. Capi. j.

Prima obligatio ē cōmunionis. Cū enim principaliter duplex sit modus sumendi hoc sacramentū. s. spūaliē et sacramentaliter. Dēs de necessitate salutē tenent saltē spūaliē māducare: q̄ hoc ē xp̄o incorporari vniri et in eū tanq̄ legitimū mēbz trāsfōrmari. Talis nempe māducatio spūalis percipiēdi hoc sacramētū obligat et inducit desideriu seu votū. Propterea sine voto percipiendi hoc sacramētū nō pōt homini esse salus. S; frustra q̄z esset votū nisi ope imple ret q̄n oportunitas adueniret. Et ideo obligat atq̄ tenet homo hoc sacramētū sumere etiā si de hoc p̄ceptū aliter ecclesia nullū daret: cū hoc ip̄sū a dño sit p̄ceptuz Jo. vi. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs et biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Et Math. xxvi. Hoc facite in meā cōmemorationē. Et cū hoc cōcor. Tho. Aliter tñ diē Bonauen. Ex hoc nihilomin⁹ xp̄i p̄cepto varia statuta et cōsuetudines in dei ecclesia sunt exorta. Primo enī in ecclesia primitiua q̄n feruor dei flāmescebat et deuotio sanguinis iesu xp̄i recēter effusi in fidelīū mentib⁹ bulliebat: statutū fuit q̄ fideles q̄tidie sumerēt dñi cū sacramētum: sicut patz Act. ij. et de cōse. di. ij. c. pacta diē papa calix. Peracta p̄secratione dēs cōicent qui noluerint ecclesiasticis carere liminib⁹: sicut em̄ apli statuerūt et sancta romana tenet ecclesia. h ille. Sc̄do autē tpe tā feruore diminuto cōicabāt q̄dā q̄tidie et q̄dā quotibet die dñico sicut patz in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹. Et habet de cōse. di. ij. c. q̄tidie. vbi satis innuit Aug⁹. hoc etiam suo tpe a multis obseruatū d. Quondie eucharistic cōionē accipere ne claudo nec vitu pero: oib⁹ dñicis dieb⁹ cōicandum horior. Tertio vero tpe adhuc magis frigescente deuotione fidelīū p̄ceptū est vt ter in anno q̄libet catholicus sumeret dñicū sacramētū: sic patz de cōse. di. ij. c. et si nō frequēt⁹. vbi papa Fabian⁹ ait: Et si nō frequēt⁹ saltē ter in anno hoīs cōicent nisi forte quis maiorib⁹ criminib⁹ impediatur: in pasca videlicet: in p̄thecoste et in natali dñi. Et ex cōcilio agatha-

nensi eadem di. c. seculares p̄ceptū ē. Seculares q̄ natale dñi: pasca: penithecoste nō cōicauerint catholici nō credant nec inf catholicos habeant. Et idē in. c. oīs hō. c. di. Sothier q̄z papa dixit in cena domini esse cōicādū. e. di. in cena dñi. S; hoc erat p̄siliū nō p̄ceptū. Quarto autē tpe frigescente caritate multozū ppter abundantia iniquitatū: statuit Innocenti⁹ tertio q̄ saltē semel in anno. s. in pasca fideles cōicent: sicut patz extra de peni. et remissi. c. omnis vtriusq̄. Et q̄ saltē semel in anno nō cōicat obdurat in corde: sicut patet lxxij. di. p̄sby i medio Lōcor. Richar. i. lxxij. di. xij. in fine penul. q̄stio. Et Bonauē. vbi supra.

Opntes et curā habentes familiāz tenēt reducere filios et subditos suos ad sacrā cōionē et qua etate sit cōicādū. C. ij.

Ecūda obligatio est inductionis. Qui sibus em̄ pater et mater: imo quibus pater familias ex p̄cepto diuine et fraterne caritatē tenetur nō dico cogere. sed rōnabiliter inducere quēlibet de familia sua ad sacram cōmunionē sumendā saltē semel in anno: et filios et filias et famulos et famulas et alios quoscūq̄ habz in cura famulari. Ratio hui⁹ est quia debet diligere proximū suū sicut seip̄m sicut Lu. x. p̄ceptū est. imo non soluz ex hoc p̄cepto tenet ad hoc inducere illos: sed etiā q̄ diebus p̄cepti audiāt missam sanctificēt festa. cōstent. et ieiunāt sicut obligantur: vnde p̄cipit. Eccl. vij. c. dicēs Filij tibi sūt: erudi illos et incurua illos a puericia illozū. Ne quos nō incuruasti cū potuisti merito incuruare nō possis cū velis. Eccl. xxx. Qui docet filiū suū laudabitur in illo. et in medio domesticozū in illo gloriabitur. Si autē q̄rat q̄ etate debēt iduci pueri ad hoc sacm suscipiēdū. Dicēdū fm Alexan. de hal. q̄ iuxta iudiciū boni viri p̄sanda sunt: in puero tria. primū etas. sc̄dm est discretio. tertiu est deuotio. Primo q̄dē p̄siderāda ē pueri etas scz. x. vel. xi. ānoz fm Alexā. et Tho. et Pell. de tharātasia. Sc̄do p̄siderāda ē ei⁹ discretio id ē. cū ē voli capax: sicut dicit glo. c. oīs vtriusq̄ sex⁹. extra de pe. et remis. Lūceni peccare pōt. extra de delic. pue. c. pueris. q̄d q̄dez añ p̄dictā etatē etiā euenire p̄tigit. S; postq̄z pueri peccare p̄nt imo cōit p̄ctāt: iō remedium debēt suscipere p̄ctōz: q̄d est hoc suscipere sacramētū. de p̄se. di. ij. añ bñdictionē. vbi dicit Qui māducauit b corp⁹ fiet ei remissio peccatoz. vbi glo. venialiū vel etiā mortaliū: b q̄ lat⁹ in sequenti feria dicturi sum⁹. Nisi enim puer discretionis iudiciū habeat maxime

Fe. iiii. p^o do. oliuarū i. xl. de male se hñtibus

q̄ discernat differentiā inter hoc sacramētū et cōmunē panē nōdū est inducendus suscipere sacrā cōmunionē: licet quidā greci p̄trarium faciunt propter hoc q̄ dyonisi^o. c. ij. ecclesiastice hierarchie: dicit baptisatis esse sacraz cōmunionē dandaz: nō intelligētes q̄ dyonisi^o de baptismo loquit̄ adultozū. Nec tñ aliquod detrimentū patiunt̄ p̄pter hoc q̄ dñs inquit **Jo. vj.** Nisi manducaueritis carnem filij hoīs et biberitis ei^o sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Quia dicit **Aug^o.** Bonifatio scribens. Tūc vnusquisq̄ fidelissime corporis et sanguinis p̄iceps fit sp̄ūaliter qm̄ in baptismo membrū corpus xp̄i efficit. Hec est sententia **Thome.** Tertio cōsideranda ē pueri deuotio. Nā si in eo apparet q̄ cum deuotione suscipiet sanctā cōmunionē inducendus est ad illam.

Expelli debet de ecclesia v^ol excōicari qui admonitus semel in anno nō suscipit sacramētū.
Capi. iij.

Tertia est obligatio exclusionis. Qui cūq̄ enī taliter obligatus semel in anno ad minus in pasca noluerit suscipere sacramētū ab ingressu ecclesie arcedendus est: sicut patet extra de pe. et re. c. ois vtriusq̄ sex^o. et de cōse. di. ij. c. si q̄s. vbi dicit: si quis intrat ecclesiā dei et sacras scripturas audit et p̄ luxuria sua auerit se a cōmunionē sacramēti et in obseruandis mysterijs declinat cōstitutā regulā discipline. Istū talē p̄ficiendū de ecclesia catholica esse decernimus donec penitentiā agat et ostendat fructum penitentie sue vt possit cōmunionē p̄cepta indulgentia p̄mereri. Scdm̄ aut̄ **Augustinū Grego.** et **Hosti.** Si presbyter habet aliquē prophanū peccatorē qui nolit confiteri neq̄ penitere: primo illū arguat oportune. s. monendo. sc̄do ip̄ortune. s. suspendēdo et interdicens. tertio aut̄ crescēte p̄tumacia excōicand^o ē vel sup̄iori denunciādus. ar. ad hoc. xxxij. q. v. c. p̄ceptū. Qui aut̄ sūt illi q̄ h̄ ordie puniēdi sūt declaraf. vj. q. i. c. illi q̄ vbi assignant̄ oēs illi de qb^o ap̄ls ad Gal. v. c. ait: **Manifesta sunt opa carnis rē. In q̄ sūt publici fornicatores seu adulteri: venefici tenentes odia et inimicitias: p̄tentiosi emulatores: irrosi: rixosi: ponētes dissentiones et sectas: inuidiosi homicide et his similia: sic sunt p̄iurij: ysurarij: incātatores: blasphemij: lusores: p̄tiales: raptores et cōsiles oēs q̄ p̄ plarof et p̄ p̄ obiales p̄dicto ordine corrigendi sūt et excōicandi si incorrigibiles fiāt. Ad hoc. x.**

xxij. q. i. p̄dicandū. xxiiij. q. iij. itaq̄. et c. tam sacerdotes. ij. q. i. mlti. Nā ad ecclesiā p̄tinet decernere de peccato et corrigere delinquentes. extra de iudic. c. nouit. hec q̄si oia notat glo in. c. ad audientā extra d̄ sponsa. Si aut̄ nō possēt h̄ cōmodo fieri p̄pter multitudinē vel p̄ p̄tate hoim̄ eos verbis q̄tū p̄t sacerdos vel plar^o moneat et terreat et q̄tū i se ē q̄ qd̄ p̄t faciat et sic aiaz suā saluet.

Q̄ semel i anno nō suscipit cor p̄o xp̄i priuatus ē ecclesiastica sepultura. Ca. iij.

Quarta obligatio ē priuatiōis. q̄libet enim q̄ ad min^o nō cōicat in pascare si sine signis p̄nie decedit priuaf ecclesiastica sepultura: sicut p̄t in p̄all. c. ois vtriusq̄ sex^o. et tales tāq̄ bruta aialia sepeliri debent i cymiterio asinoz. Sicut **Hiere. xxij. c.** scrip. est. Sepultura asini sepeliet: imo si ecclesiastica sepultura sepeliet ad cumulu^o ē ei^o dāpnationis. xij. q. ij. cū graua. et c. quib^o. **Be-** etiam si sepulti sūt ibi oio sunt exhumadi qm̄ eozum ossa ab alijs secerni possunt. Extra d̄ sepul. sacris est canonib^o institutū et cymiterium seu ecclesia recōciliana ē. extra d̄ p̄le. eccl. cōsuluisti. Ratio hoz ē qz deuote sepulture officij bone fidei testimonij ē. xij. q. ij. nō estimem^o aī finē. Prop̄tea ne clerici sint falsi testes aieipenitēti sancitū ē ne talij in sint sepulture. extra de ra. c. ij. Ex q̄ satis inuit q̄ talē ipenitēte sciēt sociat ecclesiastice sepulture: a labe falsi testimonij non est imunis. **Q̄ et p̄ illo q̄ n̄ suscipit dñicū sacramētū i illo anno si decedit sine p̄nie signis nō orandū**

nec oīo porrigēda ē Ca. v

Quinta obligatio est oīoīs. s. qz nulli^o ofones vel obligationes p̄t facere p̄ illo q̄ ad p̄ceptū ecclie infra spatij vni^o anni noluerit suscipere dñicū sacramētū si absq̄ signis p̄nie decedit. De h̄mōi ipenitēte fm̄ **Bo nauē. in. ij. di. xiiij.** dicit **Jo. i. cano. sua. c. v** Est peccatū ad mortē nō dico vt p̄ eo q̄s roget. Et itez h̄ idē phibet ex de sta. mo. c. i. et c. sup̄ q̄dā. ex de furtis. c. ij. et. xij. q. ij. p̄ obētib^o. et. xij. q. ij. placuit

Q̄ sine p̄posito cōicādi semel in anno cōfessio facta non valet

Capi. xj.

Sexta obligatio ē p̄fessionis. Nā q̄ p̄fessus ē semel in anno et cū obligaret suscipere corpus xp̄i tūc nō fuit dispositus statuto tpe sumere illud: p̄fessio ei^o nō valet:

et iterum confiteri et satisfacere obligat licet de hoc sint varie opiniones. Est enim sententia diuersorum doctorum et maxime Hosti. et Ray. et plurium aliorum doctorum quod qui confitetur et propositum non abstinendi imposterum: vel qui vult abstinere ab uno peccato et non ab alio sicut hic supradictus quod ab inobedientia ecclesie non proponit abstinere ipsius teneri iterum confiteri et satisfacere cum talis confessio non fuerit facta in caritate et manente in eo mortali culpa si possibile fuit peccati sibi dimitti. Ergo si non fuit dimissus debet iterum confiteri et satisfacere. **Ubi Aug.** Scio dominus inimicum omni criminoso. Quod ergo qui unum crimine sibi referuat: de alio recipiet veniam: et de pe. di. iij. c. Sunt plures: ubi Aug. inquit. Que dam impietas infidelitatis est ab eo qui iustus est et iusticia dimidia sperare veniam. Sed talis referuat sibi peccatum inobedientie ecclesie sancte quod est idolatrie. lxxxj. di. si qui. Non enim est dispositus suscipere corpus christi secundum quod precipit in preall. c. omnis vtriusque sexus. preterea existens sine mortali membrum efficit corporis mystici iesu christi. Sed membrum sustentari debet alimento corporis christi veri alioquin aridum necesse est fieri sicut et corporum membrum ad quod corporalis cibi non transmittit nutrimentum. Item quod grauius est talis maledictione incurrit. d. qua Eccl. iij. c. dicit. De soli: quia si ceciderit non habet subleuantem.

De pluribus causis sacra communio est differenda vel deneganda. Cap. viij.

Prima obligatio est permissionis vel dilationis: non tamen quilibet peccator licet penitentem potest statim suscipere corpus christi: sed dilatio quocumque debet ex diuersis rationabilibus causis a confessore discretio penitentibus dari. Circa hoc autem aduertendum est quod diuersimode debent aliqui abstinere a sacra communione. Quidam per aliquod breue tempus. Quidam per triennium. Quidam nunquam debent coniicere. Primum. non quod de sui discreti confessoris consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus a comunione abstinere debent: sicut patet in pallegato. c. ois vtriusque sexus. Et merito non nulli notorio et manifeste infami danda est statim eucharistia post eius reuersionem: sicut patet de pe. di. j. In actione. Debet enim prius appere aliqua emendatio peccatoris seu comunione. In modis sunt histriones incantatores seu magi: et publice meretrices: lusores: ruffiani: publici usurarij: publici fornicatores: adulteri: homicide parciales et consimiles. Sit

autem hoc propter tria. primo propter reuerentiam sacramenti. secundo ubi prebetur eius conuersio an sit vera vel ficta. tertio ne propter scandalizet qui scilicet timida cordis si videt. Possunt tamen talibus comunio sine dilatione administrari ubi necessitas articulus cogeret seu aliqua pietas suaderet: puta intrat religionem hec secundum Richar. in. iij. di. ix. q. penul. Secundo sunt quedam alij qui abstinere debent per tres annos licet penitentiam agant sicut matricide: maxime si notorii sunt et manifesti sicut pater. xxxij. q. ij. c. latoze. Et idem intellige de patricidis: potest tamen episcopus suadente seruida pena delinquentis mitius relaxare penam sicut in fine. c. ptz. Tertio vero sunt quidam qui longiori tempore. id est per plures hoc est per quatuor annos debent cessare a sacra comunione: sicut sunt qui per horridum sacrilegium ecclesiam scandalizant: sicut fuit ille de quo. xij. q. ij. c. deviro. Quarto etiam sunt qui licet penitentiam agant usque ad vitam finire carere debent sacra comunione: sicut sunt uxoricide maxime si sunt notorii et manifesti: sicut patet. xxxij. q. ij. admonere si tamen intraret religionem posset ad communionem: sicut satis innuit in preall. c. admonere. Nam cum ibi de illi uxoricide consilium religionis ingressu et quelibet religio habeat precepta de comunione sumenda satis videtur indultum quod sicut et ceteri illius religionis possit communicare. Item si professa monialis contrahit matrimonium manifestum nunquam suscipere potest corpus christi nisi in ultimo fine vel nisi defunctus fuerit cui nupsit: sicut dicit glo. xxvij. q. j. de filia. Cuius ratio est quod presumit esse in mortali. Sed credo quod coniicere posset si separet ab adulterio et vera penitentiam ageret de commissis Regulariter autem tenendum est quod in fine vite omnibus vere penitentibus hoc sacramentum est dandum sicut dicit secundum glo. Extra de rap. c. sup eo. Item coll. eo. ti. c. quod in te. et. xxvj. q. vi. si quis. et l. di. penitentes. Quotum modo nullo obstinato et ipenitenti etiam in fine vite aliqua modo sacra comunio exhibenda est quod tanto sacramento omnino indignum est. Nam sicut. j. Cor. xi. scri. e. Quicumque manducauerit panem vel biberit calicem domini indigne reuerit corporis et sanguinis domini. s. h. glo. ac si christus occiderit puniet. Et qui tali hoc sacramentum ministrat mortaliter peccat cum det illi occasione eterne damnationis. Sed de hoc latius sabbato fuo in vl. c. scdi. ar. dicit. **Articulus secundus** quod ex peccati occasione tripliciter fit homo indignus sumere corpus christi.

Secunda necessitas est timor retrahendi et hoc contra male sumentes qui coniicant in mortali. propterea in persona discrete aie propterea subdit. nebor merito quod sicut. j. Cor. xi. ap. s. ait: qui

Je. v. i. cena dñi i. xl. Be. xij. fructib⁹ ligni vi.

em māducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. Trib⁹ etenim modis peccat⁹ indignū reddit sacra cōmunionē. primo qñ est in habitu. scđo qñ est in actu. tertio qñ est in pposito seu in affectu. Primo qđ peccatū est in habitu: vt puta qñ quis accedit nō cōtritus nec cōfessus de preterita culpa. Scđo qñ peccatū est in actu: vt qñ quis habeat preſentiam sacramēti ⁊ irreuerentē pertractat illud vt puta qđ ad illud accedit sine cōſcie diſcuſſione ſm Bonauē. Et de hoc plenius in ſabbato futuro articulo. iij. ⁊ maxime. ca. v. et. viij. Tertio qñ peccat⁹ est in pposito seu affectu: vt qñ quis habet in futuro volūtātē peccādī seu a peccato nō abſtinēdi. Qñ autē periculi ſit quodlibet predictōrū modōrū ſuſcipere corpus chriſti ſabbato futuro in fine ſcđi. ar. lat⁹ apparebit vbi ponunt. xij. male dictiones male ſumentū corpus chriſti.

Articulus tertius q̄ tripliciter periculofum ſit itez recidiuare poſt cōmunionem aſſumptam.

Tertius neceſſitas eſt vigoris ſtabilitatis ⁊ perſeuerantis ⁊ cōtra tantū ſacramētū a ſe male eijcientes. Pleriq̄ eteni poſt ſacrā cōmunionē redeunt ſubito ad vomitū pteritarū culparū ⁊ cōtumelioſe eijciunt a ſe dominū ieſu chriſtū. Propterea vigor ſtabilitas aſſumendus ē. Sed ne quis ex puſillanimitatis timore de recidiua inaniter timens ab hoc ſacramento ſe retrahat vel de ſeipſo cōfidens de ſua firmitate ac ſtabilitate pſumat: cōuenientē propheta ſubdit. Ego vero in te nō in me ſperabo: pſidēs qđ ad vomitū non reuertar. Tria eteni mala incurrit qui poſt ſumptaz cōmunionē a peccatis ſe non cuſtodit. primū eſt peruerſionis ſcđm p̄ditiōis. tertū cōfuſionis. Primum eſt malū peruerſionis qđ videlz ordinē honeſtatis peruertit: venturo enim reuerentiam prebet: pſenti iniuriā offert. Scđm malū ē p̄ditiōis. Talis enī ſimilitudinē gerit iude qđ poſtq̄ cuſ chriſto cenauit ipſum ſuis p̄didit inimicis. Un̄ de talib⁹ ſicut de iuda Jo. xij. ait: Qui manducat panē meum leuabit calcancum ſuū cōtra me. Tertū eſt malū cōfuſionis quia cōfundit chriſtum ad priora ſcđera redeuntē. Sed verū eſt p̄uuerbiuz qđ dici ſolet. Turpius eijcī qđ nō admittī hoſpes. Tales ſimiles ſunt populo iudeorum: qui vt dicit **Matth. xxj. et Jo. xij.** cū oliuarū ⁊ arborū ramis in hieruſalē dñm ſuſceperūt. Sed vix paucis elapſis dieb⁹ cum de hieru-

ſalem cōtumelioſe eijcientes in cruce crudeliter aſſixerunt. Qui igit recidiuā iterū cū diabolō carne ⁊ mundo pacē reſarcire temptatur: ſumāt ſimilitudinē de muliere cui inſeremptus eſſet maritus conſeruata m laceratā ⁊ ſanguinolentā camīſiā ei⁹ filio ſemel bis ⁊ tertio multozū ſuaſione volenti pacificari cū interfectozib⁹ patris ante oculos expandat filio dicens: Vide fili mi quā cauſam habes inire pacē cū his qui ſic atrociter patrē tuū interfecerunt. Quā camīſiā filius videns nuncet pluries de pace ſienda eſſet rogatus nūc qđ nihilomin⁹ acquieuit. Mater tua eſt eccleſia ſancta que camīſiā laceratā ⁊ ſanguinolentam chriſti patris tui nunc expandit ante oculos quando figurā crucifixi ante oculos cunctorū in eccleſiis ponit viſa iniuria ⁊ morte crudeli ei⁹ cuſ interfectozibus ſuis qui ſūt diabolus caro ⁊ mundus: nūc pax ſcđi cōtinue bellum a filio legitimo fiat. Ex predicto igitur patet qđ tam mirificū ſacramētū ex caritate ſuſcipiendū: cum puritate amplectendum ⁊ cum fidelitate cōſeruandū eſt: vt p̄ illud anima noſtra in preſenti vita in gratia pſeueret: et tandem per virtutē eius ſub accidentibus panis ſed reuelata facie gloriā domini cōtempletur. Qui in trinitate perfecta viuūt ⁊ regnat deus in ſecula ſeculoz amen.

Feria quinta in cena domini de. xij. fructib⁹ ligni vite ſanctiſſimi ſacramenti. Sermo. liij.

Bit tanq̄ lig⁹

e nū qđ plantat⁹ eſt ſecus decurſus aquarū quod fructū ſuū dabit i tpe ſuo. p̄. j. **Jā** appropinquat⁹ myſterijs ſacramēti. Appropinquat⁹ ei qđ deuotione ⁊ fide. Sumamus exemplum magni ⁊ illuſinati prophete qui ab hoc ſacramento longo tempore diſtans fidei adheſione propinqu⁹ erat. Unde illud in ſpiritu videns ac nobis cōmunicandum prenunciāns ait. **Erit tanq̄ lignū qđ plantatū ē ſecus decurſus aquarū qđ fructū ſuū dabit in tpe ſuo. In q̄ bus ſanctiſſimis v̄bis deſcribit ſacraſſimū ſacramētū ſub triplici myſterio cōtemplādū primo ſub myſterio ligni gratioſi ibi. **Erit** quā lignuz. ſecundo ſub myſterio ligni amoroſi ibi. **Qđ** plantatū eſt ſecus decurſus aquarū. tertio ſub myſterio ligni fructuoſi ibi. **Quod** fructum ſuū dabit in tempore ſuo. **Hec** autē tria que p̄. j. prenunciāt eſſe futura**

Johan, euangelista in principio vlti. ca. sue apo. nunc esse presentia manifestat. **Lū** dic **Ex** vtraq; pte fluis lignū vite afferēs fruct^o duodecim p menses singulos reddens fructum suū. **Quod** verbū potest in p̄senti materia esse aliud thema. **Primo** cōtemplandū est hoc sacratissimū sacramētū sub mysterio ligni gratiosi. p̄pterea p̄s. inquit. **Et** erit tāq; lignū. **Quod** tñ **Jo.** apertus manifestat cum illud nominat lignum vite. **Et** quidem hoc sacramētū lignū vite appellat quia in p̄senti vita gratiā prestat siue vitam gratie et i futuro gloriā vite siue vitā glorie donat: sicut infra latius apparebit. **Secūdo** cōtemplandū est sub mysterio ligni amorosi. **Et** de hoc p̄s subdit. **Quod** plantatus est secus decursus aquarū. **Quid** enim significat aque nisi mltitudinē electorū qui sunt vitis membra ch̄risti: sicut **Apoē. xvij. c.** scriptū est. **Aque** multe populi multi. **Harū** quidem decursus aq̄rum est labilis vita p̄sens que continue labitur sicut aque fluminis. **Secus** autē istas aquas plantatū est lignū vite. i. sanctissimū sacramētū: qz in p̄senti vita electis donat in cibum vt vere iubilatine ac regratiatiue dicere valemus illud **Deut. iij.** **Non** est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut adest nobis deus noster. **Sz** qd̄ p̄s. de mystico corpe ait: hoc **Jo.** de suo capite inq̄t. **Ex** vtraq; parte fluminis **Quid** per flumen nisi x̄ps cōuenienti^o designat: cū per ipsū. i. p̄merita eius a datore cunctorū bonorū deo tanq; ab originali aq̄rum fonte in electos in p̄senti omnis gratia: et in futuro omnis gloria deriuat et fluat. **Tertio** p̄pheta qui de vtriscq; ait. **Fluminis** impetus lenificat ciuitatē dei. **Ex** vtraq; autē parte huius fluminis ē vitis lignū vite: quia in hoc sacramento qd̄ est verus de^o x̄ps deitas et humanitas simul fideliter reperit. **Hanc** sicut dicit **Jo. j.** **Verbū** caro factum ē et habitauit in nobis. i. in hoc sacratissimo sacramento. **Tertio** p̄templandū ē hoc sacramētū sub mysterio ligni fructuosi. **Hic** p̄s. inquit. **Et** fructum suū dabit in tempore suo. i. in tempore gratie reuelate qd̄ est a x̄po vsq; in finē mundi. **Johannes** vero qbus et q̄stum fructificare debeat apertius manifestat. **Lū** ait: **Afferens** fructus duodecim p menses singulos reddens fructū suū. **Quodenarius** autē abundans p̄fectionis numer^o est. **Abensis** vero qui dicit a mene q̄ est defect^o defectus significat vitorū: vt in hoc mystice ostēdat q̄ q̄sto mens in sumptione huius sacramen

ti p̄fectissimi a peccatis et vitis longinquo^z et purior reperitur: tanto hoc sacramētus vberiores fructus sumentibus affert. **Sed** qui sint huiusmodi fructus duodecim p ordinem distinguam^o. **prim^o** dicit viuificatio. sc̄ds illuminatio. tertius refectio. **quart^o** fortificatio. **Addant** alij quattuor. **primus** dicitur purgatio. sc̄ds satisfactio. **tertius** defensio. **quartus** reuelatio. **vltimi** quattuor sup addant. **primus** dicit augmentatio. sc̄ds cōseruatio. **tertius** perseueratio. **quartus** glorificatio. **Et** in his sexta religiositas demonstratur que dicit fruct^o multiplicari.

Articul^o prim^o de quattuor primis fructib^o sacrameti. et primo q̄ vita est anime dñicū sacramentum. Capi. j.

Rim^o qd̄ fruct^o viuificatio dicit^o ē eo q̄ aie vitā prestat. **Et** hāc triplici rōne. **primo** rōne p̄tenti. **secūdo** rōne rep̄ntati. **tertio** rōne mo-

di sumēdi. **Primo** autē p̄fert aie vitā rōe p̄tenti. **Nā** in h̄ sacramento p̄tinet veraciter ipse x̄ps vñ quēadmodū ipse carnē n̄raz assumēs cōtulit mūdo ipsā gratie vitā: sicut **Jo. j. scrip. ē.** **Vra** et veritas p̄ iesū x̄pm facta ē: sic in homine sacramentali viues vitā gr̄e opaf sc̄dm q̄ ipse dñs **Jo. vj. c.** attestat d. **Qui** māducat me et ipse viuet p̄p̄ me. atq; **Jo. xij.** de se ait **Ego** sū via veritas et vita. **Propterea** qñq; v̄ irute hui^o sanctissimi sacramēti sit hō de ar. tri to p̄trit^o. **In** cui^o mysteriū **Ben. ij. c. scrip. ē.** **Q̄** lignū vite comestū vitā sumētib^o cōferat vt verificet qd̄ **Jo. vj. c. scrip. ē.** **Panis** enī **ve r^o** ē q̄ de celo descendit et dat vitā mūdo. **7. iterū** **Proū. iij. c. sc̄p. ē.** **Lignū** vite ē his q̄ app̄hēderit eā et q̄ tenuerit eā br̄is. **Et** merito q̄ dē vita p̄ cibū restaurat: vt sic p̄ cibū mōrtis r̄ r̄ū **Sap. iij.** **Mors** introiuit i orbē terrarū: sic p̄ cibū viuificū vita mūdo restituit: vt vnde mors oriebat inde vita resurgeret. **Et** q̄ in ligno vicebat in ligno q̄z vinceret **7. i. iū x̄pm dñm n̄rm.** **Hic** diligēt attēdat p̄terit^o q̄ p̄nticiose rennuūt h̄ vitale sumere sacramētū cū dñs dicat **Mat. iij.** **Nō** i solo pane viuit hō: qz sic corp^o indiget refectioe corpali sic aia spūali recreatioe op^o h̄z. **Et** addit. **Sz** de oī verbo qd̄ p̄cedit de ore dei: qd̄ qd̄ ē h̄ sc̄tissimū sacramētū. **Secūdo** qz p̄fert aie vitā rōe rep̄ntati. **Rep̄ntat.** n. i eo x̄pi passio. p̄ptea qd̄ x̄pi passio fecit i mūdo h̄ efficit sacramētū h̄ i hoie digne et hūiliter p̄parato. **Unde** sup illud **Johannis. ix.** **Continue** exiuit sanguis

Fe. v. i. cena dñi i. xl. Be. xij. fructib⁹ ligni vi.

z aqua **Chriſt.** ait: Quia hinc ſuſcipiunt prin-
cipium ſacra myſteria. Cū acceſſeris ad tre-
mendum calicē vel ad ipſuz bibēdū xp̄icola
ita accedas ſicut z ipſe dñs dicit **Matth. xv.**
vj. Hic eſt ſanguis meus qui pro vobis effū-
det in remiſſionē peccatorū. Tertio etiā con-
fert anime vitā rōne modi ſumendi. Sumit
enī per modū cibi z potus: p̄pterea omnem
effectum quē cib⁹ materialis z potus facit q̄-
tum ad vitam corporalē: quia videlicet ſuſtē-
tat: auget: reparat z delectat: idem efficit h̄
ſacramentū ſanctiſſimū q̄tum ad vitā ſpiri-
tualiter. Propterea ait **Ambroſius** in libro
de ſacramentis. Iſte panis eſt vite eterne q̄
anime noſtre ſubam fulſit. Et iterū ſup **Jo.**
Chryſ. inquit. Preſtat ſe nobis deſideranti-
bus z palpare z comedere z āplecti: vt veri-
ficet ſn̄ia ſaluatoris: qui **Jo. vj. c.** dicit. Caro
mea vere eſt cibus: z ſanguis meus vere eſt
potus.

De virtute ſacramenti oculi mentales illuminant. Ca. ij.

Secundus fruct⁹ illuminatio dicitur
eſt. Per deuotā em̄ ſumptionē hui⁹
ſanctiſſimi ſacramenti. atq; p̄ deuotam
auditionē miſſe. in qua **Chriſtus** ſp̄uali-
ter manducat mentales oculi illuminantur
In cui⁹ myſterio. j. Regū. xiiij. c. ſcriptū eſt.
q̄ cū **Jonathas** mel guſtaſſet illuminati ſūt
oculi eius in ſignū q̄ per deuotū guſtū hui⁹
ſacramenti mentales oculi illuſtrant vt veri-
ficet q̄ **Johan. j. c.** ſcriptū eſt. Gratia z veri-
tas. i. gratioſa veritas p̄ ieſum xp̄m facta eſt
ſc̄z in hm̄oi ſumptione. Hoc quidē eſt ſel pi-
ſcis quo **thobias** illumiabat **Thob. c. xj.** Et
merito quidē hoc ſacramentū in felle myſti-
ce demonſtrat cū in eo paſſionis amaritudo
rememorēt. Piſcis autem in quo extitit hoc
ſel eſt ipſe filius dei xp̄s qui in mari magno
z ſpacioſo amaritudinū z dolorū ab exordio
ſue conceptionis imorans vſq; ad litora pa-
terni ſinus p̄ acerbiffimā mortē iactat⁹ ē: cū
Luc. xxij. c. ait: Pater in manus tuas comē-
do ſpirituū meū. Et iterū p̄pheta in eius p̄ſo-
nā inquit. Veni in altitudinez maris z tem-
peſtas. ſc̄z duriffime paſſionis demerſit me.
hoc in ſup ē collyriuz q̄ mētales oculi expur-
gant: hinc dñs mēu in tenebris ambulanti
Apoē. ij. c. ait: Collyrio inūge oculos tuos
vt videas. Collyriū em̄ ad ſram̄vncio ē ex q̄
dā puluere z aqua confecta vt p̄ ſuā acrimo-
niām abſtergat albuginē oculoꝝ. Albugo
vtiq; mētalitū oculoꝝ vita ē ſenſualis q̄ viſū
humane mentis ad ſp̄ualia ptuenda oīo nō

extollit: ſ; obnubilat z obtundit. Quid per
hoc collyriū ex puluere z aqua cōfectū niſi
ſacramentū cōuenientius deſignat: q̄ ex aq̄
diuinitatis z puluere niſe hūanitati p̄ ver-
bum aſſumens humanā naturā ad illumina-
tionem gentium per acrimoniā paſſionis
olim cōfectum eſt. Nunc vero in cōſecratione
conficit atq; cōmemorationē eiusdē in ſacra
cōmunionē z deuota miſſe auditione mētis
oculi inungunt z expurgant vt virtus eius
gratie lumen in eccleſia quod die opeſt.

De ſuauiſſimo z dulcedine ſan- ctiſſimi ſacramenti. Cap. iij.

Ertius quoq; fruct⁹ reſectio ſeu de-
lectatio nuncupat. Delectat em̄ re-
ſicitur mens deuota in ſūptione hu-
ius melliflui ſacramenti. Circa q̄ aduertē-
dum eſt q̄ de⁹ miſericordiarū z de⁹ ton⁹ con-
ſolationis nō tm̄ inſtituit ſacramentū q̄ nō
in eſſe gratie generaret ſicut eſt baptiſmus
vel q̄ generatos i gratijs roboraret ſicut cō-
firmatio opat: verū etiā q̄ roboratos nutri-
ret z omni ſp̄uali delectatione repletet q̄ et
ſicit hoc ſc̄tiſſimū ſacramentū. Et hec tria q̄ oī-
bus q̄ ad fidē accedūt neceſſario conferunt.
p̄pterea ſacramenta neceſſitatis merito nū-
cupant. Igitur hoc ē ſacramentū q̄ z mens ſpi-
ritualiter delectet ſaginez z in pinguet a do-
mino miſericorditer largitū ē. Et licet in eo ſit
amaritudo p̄pter memoriam paſſionis: nō eſt
ibi ſūma dulcedo p̄pter experientiam cōſūman-
amoris quē xp̄s nobis oſtēdit moriē in acer-
biſſima cruce. Quid em̄ dulcius q̄ ſentire a
deo ſic inestimabiliter ſe amari vt filiū ſuum
vnigenitū daret p̄ noſtra redempcionē in ac-
cerbiſſimā mortē: Unde ſicut paſſio xp̄i viſa
mentes inflāmare amantū debuit z trāſfor-
mare in eis charitatē ac p̄tinue augere ſic z
hoc ſanctiſſimū ſacramentū ſi cū deuotione
ſumat. Ideo **Damaſcen⁹** comparat illud car-
boni quē **Iſa. vj. c.** vidit. Haec ſic carbo ſim-
plex lignū nō eſt ſed igni quidē vnitū: ſic hoc
myſticū ſacramentū nō ſimplex eſt panis ſ; di-
uinitati vnitū. p̄pterea p̄guſtata dulcedie
ei⁹ ſtupēs p̄pheta clamat. Magna multi-
tudo dulcedinis tue dñe quā abſcōdiſti. i. in
hoc ſacramento abſcondit⁹ tribuiſti timēti-
bus te. Hic ſiquidē panis eſt q̄ de celo deſcē-
dit: de q̄ p̄pheta ait: Panē angeloz mandu-
cauit hō. Et iterū **Sap. xvj.** Angeloz eſca nu-
truiſti populū tuū z paratū panē de celo p̄-
ſtituiſti eis ſine labore om̄e delectamētū in ſe
habentē z oīs ſaporis ſuauiatē. Ideo hoc ē
ſanctiſſimū māna q̄ vt ſcribit **Pro. xvi. p̄.**

pluit patribus in deserto omnem suauitatem in se habens. Ergo ut dicit **Ca. v. Comedite et bibite et inebriamini charissimi. quod et fieri precipit dominus per prophetam cum ait: Iusti epulentur et exultent in conspectu dei et delectentur in leticia.**

Quia fortitudine animae roboratur ex sumptione sacramenti. Ca. iiii

Clarus fructus fortificatio seu roboratio non nominatur. Roborat enim mentem et quaedam modo carnem hoc sanctissimum sacramentum. Mentem ut persistat in bono: carnes vero nec rucet in malum. Primo enim roborat mentem ut persistat atque crescat in bono. Nam per hoc quod ut persistat atque crescat in bono. Nam per hoc quod mens per gratiam coniungitur in sacra coniunctione christi spiritualis eius vita roboratur et confirmatur: sicut corpus roboratur per cibum: Unde propheta ait: Panis confirmat cor hominis. Hinc mystice **Act. 17. c. Paulus cum accepisset cibum confortatus est ut in mysteriis innuatur quod digne hoc suscipit sacramentum in conceptu virtutum proposito roboratur et augmentatur. Secundo quoque roboratur quaedam modo carnem. Iuxta inias saluatoris qui dicitur **Mat. 23. c. ait: Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. Quis enim melior thesaurus in corde hominis esse potest quam corpus domini nostri iesu christi humili deuotione susceptum. De hoc thesauro bonum homo tunc siquidem exterius profert bona cum robur gratiae per hoc sacramentum diffusum in mentem redundat in carnem. tantumque caro fortitudine roboratur ut nec aduersitate frangat nec prosperitate ad noxia plabatur. In cuius mysterium. **111. Reg. 19. c. scribitur. Et cum helyas sub umbra iuniperi obdormisset: angelus domini tetigit eum et dixit illi: Surge et comede. Respexit helyas et ecce ad caput suum subcinericium panis et vas aquae: comedit ergo et bibit. Et sequitur quod ambulauit in fortitudine cibi illius. **xl. diebus et xl. noctibus usque ad montes dei oribus. Quid per iuniperum cuius cinis per annum conseruat ignem nisi in hoc sacramento memoria et meditatio christi passi cuius humilis sensus super oia in corde perfruatur ignem diuine dilectionis. Habet quoque iuniperus multitudinem purgentium foliorum ut innuatur quod ab hora conceptionis in utero matris suae usque ad ultimam horam mortis filii dei infinitas in anima sustinuit punctiones et dolores et passiones. Sub hac quidem iuniperi per fidem anima dormit. Sed per feruorem deuotionis euigilat ad susceptionem tanti sacramenti fiducialiter ab angelo inuitata manducat succinericium panem. hoc mysticum sacramentum sub cinere accidentium occultatum. Bibit quoque aquam cum intellectu tanto munere illustratur: quia in hoc sacramento sicut ex precedenti********

bus patet non tantum per comestione affectus sed etiam per potationem intellectu reficit. His igitur non solum anima sed etiam ipsa humana caro tanta stabilitate fulcit quod illa prospera non seducit nec aduersa confringit: sed per vitam actiuam et contemplatiuam gradibus semper stabilitur usque ad ultimam finem perseuerat. Et sic ambulat in fortitudine istius cibi. **xl. diebus et xl. dimensus est ut in quaternario virtutum moralium actiua vita significet et in denario preceptorum contemplatiua mystice demonstretur quod per virtutem huius sacramenti perseuerantibus firmam perseuerantiam persistit.**

Articulus secundus de alijs quattuor fructibus sanctissimi sacramenti. Et primo quod illud peccata venialia et quoniam mortalia purgat. Cap. i.

Primum fructus purgatio dicitur potest: quia per hoc sacramentum peccata purgantur sicut patet in fine ipsius consecrationis et de consecratione. **di. ij. c. cum omne. et c. species. et c. an benedictione. ubi Ambrosius ait: Qui manducauerit hoc corpus fiet ei remissio peccatorum ubi glo. Joh. inquit. si venialium vel etiam mortalium. Ad horum tamen intelligentiam. Notandum quod duplex dicitur esse peccatum quod per hoc sacramentum abluatur ut dicitur predicta glosa. Primum est veniale. secundum est mortale. primo enim hoc sacramentum habet venialia remittere si duo considerentur. primo consideretur sacramentum. secundo si considerentur res sacramenti. Primo si considerentur sacramentum. Sumitur autem hoc sacramentum sub specie cibi nutriti. Nutrimetum autem cibi corpori necessarium est ad restaurandum id quod quotidie deperdit ex vi naturalis caloris. Spirituales autem in nobis quotidie aliud deperdit ex vi et calore concupiscentie naturalis per peccata venialia quae diminuunt charitatem. Si per hoc sacramentum quod est anima spirituale nutrimetum restauratur id quod deperdit anima per veniale peccatum in hoc quod per huiusmodi susceptionem peccata venialia dimittuntur et in suscipiente charitas augetur. Unde Ambrosius in libro de sacramentis. Iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidiane infirmitatis. Ad hoc de consecratione. **di. ij. c. vtrum. et c. iteratur. et c. si quotiens. Secundo autem si considerentur ipsa res sacramenti quae est charitas non solum quantum ad habitum sed etiam quantum ad actum quae exercitatur in hoc sacramento. Insuper et venialia dimittuntur et anima clarificatur atque purgatur. Non tamen oportet quod semper omnia venialia deleantur sed tamen secundum variam mensuram deuotionis. Contingere tamen potest quod tanta deuotione mens per sumptionem sacramenti in domino absorbat quod ab omnibus venialibus expurgatur ac per****

Fe. v. in cena dñi. de. xij. fructi. li. vite.

fecte cōfigurā solari claritatē dulcissimi iesu
 christi hunc tñ perfectionis effectū plurimū
 impedit vaga distractio mētis et accessus ad
 sacramentū cū proposito venialia cōmitten-
 di. Scdo hoc sacramentū vim habet contra
 mortales culpas. Circa qđ tñ distinguēduz ē
 qđ tripliciter hō in mortali suscipit corp^o xpi.
 primo cū nouit habere se culpaz. scdo cūz er-
 rans credit habere culpā. tertio cū ignorat
 habere culpam. **Primo** enim ptingit in mor-
 tali hoc suscipere sacramentū eum qui in se
 nouit habere culpā qz videt se nō penitere s̄
 peccato cōmissio qđ est mortale vel est in pro-
 posito aliō cōmittendi. **Et tūc** in qđ tali statu
 cōmunicat propter duo mortaliter peccat. p̄
 mo propter abusionē. scdo propter inobedi-
 entiatē. p̄mo qz abutit sacramēto. et maxime
 propter tria. **Primo** ex eo qđ est ibi sacramē-
 tum tñ. **Hoc** enim sacramentū pponit ibi in-
 cibum. **Libus** autē nō datur cōuenientē nisi
 viuētī: sicut nec etiā corporalis. **Scdo** ex eo
 qđ est ibi sacramentū et res sacramenti qđ est
 ipse christus sanct^o sanctorū. **Sanctū** etiā ef-
 se debz receptaculū tāti sancti. **Tertio** ex eo
 qđ est ibi res tñ qđ est mysticū corpus xpi: ex
 eo nempe qđ aliquis ad sacramentū accedit
 ad vnitatē corporis mystici se tendere mon-
 strat. **Et ideo** si peccatū in cōscientia seruat p̄
 qđ a mystico corpore separet fictionis culpā
 manifeste incurrit. **Et sic** his omnib⁹ tribus
 modis abutit sanctissimo sacramēto. **Scdo**
 autē peccat p̄ inobedientia: qz trāsgressor est
 apostolici et ecclesiastici p̄cepti. **Ap̄lus** em̄. i.
Cori. xj. c. ait: Quicūqz māducauerit panē
 vel biberit calicē dñi indigne re^o erit corpo-
 ris et sanguinis dñi. **Ad hoc** quoqz de conse-
 di. ij. c. qui scelerate. r. c. et sancta. r. c. sicut iu-
 das. **Qui** autē sacrilegij et periculi sit in mor-
 tali cōicare ostēdit propheta in ps̄. **Saluum**
 me fac rē. vbi infra dicit. **Fiat** mensa eoz⁹ co-
 ram ipsis in laqueuz et in retributiones et in
 scandalū rē. sicut in sabbato sequēti i fine. ij.
 articuli apparebit. **Scdo** cōtingit hoc sacramē-
 tum suscipere in mortali cū homo errās cre-
 dit habere culpā quā tñ nō habet: qz videlicet
 credit se esse in peccato mortali cū nō sit et ta-
 men cōtra cōscientiā accedit ad sacramentū
 et tunc cōicans peccat mortaliter: verbi gra-
 tia. **In mane** resurrectionis dñice hō suffici-
 enter confessus cō: onē expectans genufle-
 cit cum plerisqz de populo coraz dñi sacer-
 dote. **Interim** anteqz hostia ei cōsecrata por-
 rigat recolat alicui⁹ mortalis criminis nō cō-
 fessi. **Tunc** autē si suscipit sacramentū a cōsci-

entia stimulat: qz illud sumit nō plene cōfite-
 sul. tñ surgere et cōionē relinquere erubescit
Deniqz in hac pplexitate cōfixus p̄tra cōfi-
 entiam eucharistiā sumit: et p̄ cōsequētie pec-
 cat mortaliter qz cōtempoz est reuerētie des-
 bite sacramēto. **Quid** igit tūc agendū? **Re-**
 spondet scotus qđ in hoc et cōsimili casu de-
 bet talis cōteri et cordialiter penitere cū ppo-
 sito q̄citius fieri poterit p̄fitendi et sic sumat
 dñi sacramētū. **Et** hac prudenti discretionē
 homo euadit hanc pplexitatē. **Tertio** quoqz
 euenit hoc sacramentū suscipere cū mortali
 qđ homo ignorat habere culpā quā tñ habet.
Hui⁹ nihilomin⁹ ignorantie duplex causa ef-
 se potest. prima est negligentia. scda ē insuffi-
 cientia. **Prima** causa hui⁹ ignorantie negli-
 gentia pot^{est} esse: qz homo negligit audire do-
 ctrine verbū vñd possit illuminari de malis
 cōmissis et bonis omissis: vel negligit quere-
 re recta consilia et cōfessorē peritū atqz discre-
 tum qđ eū erudiat et examinet de peccatis: vel
 qz negligit examinare p̄sciaz suā: sed imp̄pa-
 rate intricatē ac quadā inani leuitate et per-
 niciosa tarditate elegit i fine qđ ragesime cō-
 siteri. p̄pter que omnia vel peccata p̄p̄ria nō
 cognoscit: vel corū ex negligentia sua nō re-
 colit et per cōsequēs nō plene cōfitec^{ur} ex cul-
 pa. **Et** qz fm scotū **Hec** est ignorantia crassa
 et affectata: talis suscipiens corpus xpi mor-
 taliter peccat. qz facit cōtra illud ap̄li. i. **Cori.**
xj. Probet autē seipsuz homo et sic de pane il-
 lo edat et de calice bibat. **Qui** em̄ manducat
 et bibit indigne iudiciū sibi māducat et bibit
 nō diiudicās corpus dñi. **Scdo** ignorat ho-
 mo habere se culpā ex insufficientia. **Hā** licet
 sufficienter examinauerit cōscientiā suā et qz
 fuerit discreta cōsilia et cōfessorē peritū atqz
 plene q̄tū valuit doluit de cōmissis: tñ qđ
 in eo remanet mortalis culpa cui⁹ oīno non
 recordat vel forte nō plene cōtrit^{us} est. **Et** ta-
 lis insufficientia excusabilis est: qz hō de cō-
 lege cert^{us} esse nō pot^{est} vtrū peniteat digne. **Iu-**
xta illud qđ **Eccl̄s. c. ix. scri. ē.** **Nemo** scit vtrū
 sit dign^{us} odio vel amore. **Propheta** etiā ait:
Delicta quis intelligit ab occultis meis mī-
 da me dñe et ab alienis. i. a culpis parce ser-
 uo tuo. **Accedens** igit ad sacrā cōmunionē
 cū mortali ex hōi insufficientia nō peccat
 imo cōsequit^{ur} duo vel tria bona. **primū** ē me-
 ritū. qz sic cōicando merec^{ur}. scdm est recorda-
 tio peccatorū: qz virtute hui⁹ sacramenti dig-
 ne hoc modo suscepti recolat qđ peccatorū
 suozū. **tertiū** est dimissio obliozū: videlicet qz
 si homo nō recolat prius obliozū: deus tamē

indulget. Propterea scdm tho. hoc sacramē-
tum ablutio scelerū nominatur. Vel quia su-
tura impedit. vtz qz virtute illius sacramēti de-
us illa que nō sunt in hoīs cōsciētia vel sunt
oblita dimittit. Alio qz modo opatur hoc sa-
cramētum remissionē mortalis culpe. s. pcep-
tum nō actu sed voto. vt puta cū quis ex cō-
scientia culpe ab hoc se abstinet sacro timore
z reuentia ductus: z tñ amore sacramēti su-
mere pcepit. ppter qd de congruo aliqñ
meret contritionē. Ad hec nota Aug. in ser-
mone de consecratione ecclesiaz. Predictis
Lócor. Richar. z Scor. i. iij. ix. di. Et in ple-
risqz etiā Thomas.

**Qz per hoc sacramētū remouēt
a peccatoribus condigne pene.**

Cap. ij.

Secundus aut fructus satisfactio no-
minat: qz hoc sacramētū pene cōdi-
gne p peccatis misericorditer remouēt. Cir-
ca qd tñ aduertēdū ē qz hoc sacramētū simul
est sacrificiū z sacramētū. Rationē quidez
sacrificij habet in qstū offerē. Rationē vero
sacramenti habet in qstū sumē. In qstuz em
in hoc sacramēto representat passio xpi qua
christus tradidit semetipsū p nobis oblationē
z hostiā deo in odore suauitatis. vt dicit ad
Ephē. v. habet rationē sacrificij. In qstū ve-
ro in hoc sacramēto tradit inuisibilē sub vi-
sibili specie occultatū: habz rationē sacramē-
ti. Primo em hoc sacramētū in qstū ē sacrifi-
ciū p oblationē habet pprie vim satisfactiuā
imo inter omnia sacrificia istud ē sūmum p
remissionē tam culpe qz pene. De excellētia
huius sacrificij de cōse. di. ij. c. nihil scriptū est
Nihil in sacrificijs maius esse pōt qz corpus
z sanguis cristi. Nec vlla oblatio hac potior
est sed hec omnes pcellit. Et merito quidē: qz
omnia sacrificia antiquoz vmbra fuerūt pñ
guratiuaqz isti. Atqz h sacrificiū est veritas
z omnia alia terminant z concludunt in eo
Aduertendū est tamē qz in hac satisfactioe
magis attendit affectus offerētis qz quāntitas
oblationis q est infinita. In cuius mysterij
Lu. xxi. de vidua q obrulit duo minuta: do-
minus ait: Quis ergo h oblatio ex sui qz-
tate sufficiat ad satisfaciēdū p omni pena:
est tñ satisfactoria illis p quibz offerē: vel eti-
am pro offerentibz fm qstū suē deuotio-
nis z nō pro tota debita pena. Scdo aut in-
qstū est sacramētū habet quidez ex vi sa-
cramenti directe effectū illū ad quē est insti-
tutum. Nō est vtiqz institutū ad satisfaciēdū

sed ad spiritualit nutritiōdū: augendū: in cri-
sto viuendū sicut z nutrimentū nutritio vnif
Sed qz hec vnitas habet fieri p charitatē ex
cuius seruoze aliquis cōsequit remissionē nō
solū culpe: sed etiā pene. Inde est qz ex cōse-
quenti p cōcomitantia quādā ad principa-
lem effectū homo consequit pene remissio-
nē. Nō quidē totius sed fm modū suē deuo-
tionis z seruoze. Aduerteuduz est quoqz qz
hoc sacramētū in qstū est sacrificiū p oblati-
onem: z in qstū est sacramētū p sumptio-
nem diuersimode est satisfactiuū. Nam in qz-
tum est sacramētū satisfactit z prodest ipsis
sumētibz. Tñ in canone misse scri. ē. Quot-
quot ex hac altaris pceptione vel picipatio-
ne sacrosanctū corpus z sanguinē filij sum-
serim omni bñdictione celesti z gratia replea-
mur. In qstū vero ē sacrificiū. i. p modū sacri-
ficij: pdest z satisfactit his p qbus offerit: tam
viuētibz qz defunctis. Tñ z in canone misse
scri. ē. Memēto dñe famuloruz famularūqz
tuaz p qbus tibi offerim hoc sacrificiū lau-
dis p se suisqz oibz zc. Et vtrūqz iesus. Mat.
xxv. exprimit d. Qui p vobis. s. sumētibz z
p multis alijs effundet in remissionē pecca-
torū. Quia vero sacerdos ē psona publica z
qsi os vniuersalis ecclesie: ppterea nō soluz
in qstū ē sacrificiū p multis oblatū: s. etiā in qz-
tū ē sacramētū a sacerdote sumptū dicit totū
corpus ecclesie vegetare. Et sic p eadē ē satisf-
factiuum.

**Qz per hoc sacramētū a cun-
ctis nostris aduersarijs defensa-
mur. Cap. iij**

Etius vtiqz fructus defensio nuncu-
pat: qz hoc sacramētū illud digne su-
mentes ab oibz inimicis z aduersa-
rijs ptegit z defendit. Tres quidē sūt aduer-
sarij nostri: q quouidie cōtra nos pugnare si-
cessant. s. diabolus: caro: z mundus. Et ab
oibz his deuote cōicantes defensat. Primo
quidē defensat a dñone. Nā in qstū ē signū
passionis christi p quā demones sūt deuicti
repellit oēm demonis pñtē atqz illi impug-
nationē effugat. Et sicut armatura dei pmu-
nit ab offensa fūta p diabolū inspirata Quā
ppter fortissime demones timēt mētē deuo-
ta sumptione huius sacramēti munitā. Tñ in
psona talis aie ppheta ait: Parasti in cōspe-
ctu meo mentes aduersus eos q tribulāt me
hic qdē est panis q iudicū. vi. c. a Bede-
nevis ē q destruxit madiā. i. demones infer-
nales terreqz pstravit. Cur enī demones ex-
pauescat q se sentit sociū z dñsore habere

Fe. v. in cena dñi. de. xij. fructi. li. vite.

deus. Hinc quoque Job. xxvij. c. confidenter postulat d. Pone me iuxta te et cuius vis manus pugnet contra me. Atque propheta intrepidus ait: Dominus illuminatio mea et salus mea que timebo. Dominus protector vite mee a quo trepidabo. Sequitur. Si consistant aduersum me castra. scilicet demonum non timebit cor meum. Si exurget aduersum me prelium. scilicet eorum. in hoc ego sperabo scilicet victoriam triumphalem. Secundo vero defensat a carne. Mitigat enim atque refrigerat fomitem atque concupiscentie estum: sicut aqua refrigerare solet calorem. Hinc patet. in persona eius qui deuote sumpsit hunc cibum inquit. Super aquas refectionis educauit me: animas meas conuertit. scilicet ad spiritualia bona que per carnem traherentur ad ista terrena. In huius quoque mysterium Exo. xvj. scribitur est quod descendente manna de celo descendebat pariter et ros. In signum quod cum manna sacramenti in animas descendere pariter descendat in carnem et ros gratie refrigerantis. Tertio quoque deservat a mundo. Nam hoc sacramentum roborat habitum gratie: ex quo tanquam ex medicina mors interior et exterior superatur et propulsatur: propterea patet ait: Nam et si ambulauero in medio umbræ mortis. id est tenebrosi mundi non timebo mala quoniam tu mecum es.

Que ex virtute huius sacramenti facilius est releuatio post ruinam **Ca. iij.**

Quare autem fructus releuatio dici potest. Releuat autem potius humana fragilitas post ruinam virtute sancte conuersionis. Habet enim ut ex precedentibus patet mentem roborare in proposito bono. Sicut si homo robustus et leuis cadat: resurgere potest facilius quam debilis et infirmus: sic spiritualiter post sanctam conuersionem si ex fragilitate non ex malignitate decidat mens humana. sancte conuersionis virtute adiuta resurget velotius. Plerique enim quodam inani pusillanimitate decepti: licet intendat post conuersionem abstinere a culpis: tamen quodam more nocturno delusi abstinere ab hoc vitali cibo dicentes in se vel in alijs per experientiam didicisse post sumptionem tanti sacramenti fuisse in culpa: asserentes piculo fore esse reciduationem post sacramentum assumptum quod fuerit per oz casus. At ut firmior stare videatur sententia assumunt verbum domini Jo. v. dicentis palrico. Ecce sanctorum factus es iam noli peccare: ne deterius aliquid tibi contingat. non intelligentes quod non ait ulterius iam non pecces sed iam noli peccare: docens necessarium omnino esse in confessione et sacramentum conuersionis propositum non peccandi. Demumque si vlt-

tra hoc propositum ex fragilitate superueniat casus ad resurrectionis remedium recurrendum est. Quod quidem per virtutem sancte conuersionis fiet his qui confidunt in virtute sua. **Th** Augustinus super Jo. ait: Securum accede panis est in venenum. hominibus enim homines dicere assolent. Quid mihi prodest confiteri aut comicare cum demum videam quod non potero continere: non intelligentes quod Prover. xxij. c. scribitur. Si perit in die cadit iustus et resurgit. Tales enim per rodem habent sepe cadere et nunquam resurgere cum in tanta differentia distet ut primum sit infirmitatis. secundum vero non qualiscumque malignitatis: sed illius que blasphemiam in spiritu sancto appellanda est. Primum quidem est peccatum fragilitatis. secundum vero diaboli peccatum fragilitatis. Primum voluit esse homines conditione fragilitatis. secundum vero demones inemendabiles. Quia humanum est peccare diabolicum veropere seuerare. Si enim due ornate mulieres per viam pergentes simul in lutum caderent et vestimenta sua turpiter inquinaret. Et vna de lutum surgente et domum per vestem abluenda redente in luto altera remaneret atque timore redituandi nunquam resurgere vellet: nonne pura res vltima insaniam laborare. Sic euenit huiusmodi inaniter timoratis. propterea de illis patet ait: Illic trepidauerunt timore ubi non erat timor. Debet enim homo de recidua timere et iuxta posse illam cauere non tamen semper ex hoc ruina permanere sed in diuina misericordia confidere et sperare sicut in persona veri fidelis in precedenti sermone propheta ait: Ab altitudine dei timebo ego vero in te sperabo. Altitudo dei est dies dominice resurrectionis quam horum conuersionem suscipere debent. Ecce iam debent reuerentie timor. Sed demum concludendo quiescit. Egovero in te sperabo. Iuxta quod alibi idem ait: Spera in domino et fac bonitatem. id est spera in dei misericordia cum proposito non peccandi suscipe bonitatem sanctissimi sacramenti.

Articulus tertius de vltimis quattuor fructibus sanctissimi sacramenti et primo quod per hoc sacramentum caritas ceteraque virtutes crescunt. **Ca. j.**

Primus igitur fructus augmentatio scilicet virtutum et meritorum notandus est. Cum enim hoc sacramentum requirat gratiam primam scilicet caritatem: ipsam proprie nequaquam donat sed multiplicat et dilatat. **Jo** eucharistia dicta est. quod secundum Dionysium. iij. de angelica hierarchia gratiam perficit iam collata. Et quod caritas est altitudo

virtutū forma. Ideo p augmentū caritatis virtutes ceterē in aīa augent vel q̄tū ad eīa sentia vel q̄tū ad p̄fectiozē modū essendi in suo subiecto: vel q̄tū ad actus p̄fectionē seu q̄tū ad oīa ista simul. **Uñ Innoē. de officio missē. iij. pte vlti. c. ait:** Per hui⁹ sacramenti virtutē vniuerse virtutes augent ⁊ oīm virtutū fruct⁹ exuberat. Augent autē in deuote cōicante tria. primū est deuotio ad deū. scōz dilectio ad primū. tertius vero delectatio in tra seipsum. Ideo hoc sacramētū tripliciter appellat. videlz oblatio: cōio vel synaxis: et viaticū. primuz respectu p̄teriti. scōm respectu p̄ntis. tertiu respectu futuri. Primo em̄ auget deuotio ad deum ideo oblatio seu sacrificiū noīat. Cū enī mens in hoc sacrificio recolit tante dilectionis illud q̄ p peccatoribus xp̄i cruce se obrulit. i. i morte tradidit semet ipsū: q̄s tam frigidus q̄ ad eī dilectionē nō intendat. vñ in p̄sona inflāmati affectus pp̄ sacrā oblationē p̄pheta ait: Impinguasti in oleo. s. feruētis deuotionis caput meū. i. mētem meā leticia spūali. Et calix me⁹. i. p amplexū trāsfōmationis inebriās q̄ p̄clarus ē qz nulla spurcicia mūdani amoris misceat in ea. **Et Jo. vj. c. dñs ait:** Qui māducat meaz carnē ⁊ bibit meū sanguinē in me manet et ego in illo. Scōo autē auget dilectio ad proximiū. p̄pterea cōio vel synaxis grece nūcupat qz in vnū cōueniūt mēbra capiti suo. **Iuxta illud p̄pheticū:** habitare fratres in vnuz. i. p sacrā cōionē. fm em̄ Damasco. cōmuniō dicta ē: qz cōicam⁹ p ipsam xp̄o ⁊ qz p̄cipam⁹ ei⁹ carnē ⁊ deitatē: ⁊ qz cōicam⁹ ad inuicēz p ipsā. **Uñ dicit cōio quasi cōis vnio.** Caritas em̄ vnitiua est q̄ maxime in hoc sacramento monstrat. In cui⁹ mysteriū exhibet in cibuz **Lerno** qñqz auget delectatio intra seipsum **Ido viaticū appellat:** qz p̄bet nobis viā p̄ueniendi ad celū. In sup viaticū dictū ē qz p̄ figuratiuū dictū ē diuine fruitionis q̄ erit in patria: ⁊ fornicatiuū debilitatis nostre dum sum⁹ in via vt illic puenire possim⁹. Ideo itinerantib⁹ ⁊ morientib⁹ exhibet: qz nobis in p̄senti vita p̄grinatib⁹ in cibū celestis p̄ncipiōis dat. **Hinc p̄pheta in p̄sona aiesic resecte iubilando ait:** Dñs regit me ⁊ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit: **Hic eodē respectu eucharistia. i. bona gratia nūcupat:** qz fm aplm. vj. c. ad Ro. Gratia dei ē vita eterna vel qz realiter cōtinet xp̄m qui ē plenus gratia ⁊ veritate q̄s in p̄nti p̄cipam⁹ **Et qz oīa hec absconse cōtinet in eo q̄ sunt sacratissima ⁊ secretissima idō anthonomathi**

ce etiā d̄f sacramētū. qz oīa p̄dicta mystice et spūaliter p̄figurat.

Qz virtute hui⁹ sacramēti bona in hoīe diuersimode cōseruatur. Capi. iij.

Secundus autē fruct⁹ cōseruatio nominat: qz cōseruat i hoīe spūalia dona. **Sicut enī alimētū corpale habet vitā corpis seruare: sic hoc sacramētū cuz sit aīe cib⁹ habet ipsaz in gratia solidare q̄ ipsi⁹ aīe vita ē. Proptea dat sub similitudine cibi ⁊ potus. Cū Jo. vj. c. dñs ait:** Nisi māducaueritis carnem filij hominis ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. In mysteriū hui⁹ obseruationis **Exod. xij.** sanguinem illius agni assandi ⁊ supliminare signabat ⁊ ex hoc fructū duplicē obrinebant. scilicet cōsternationē hostiū exteri⁹ ⁊ defensionē ac p̄suationē oīm interi⁹. Sic q̄ digne sūt sacrā cōionē virtute sanguinis hui⁹ agni ⁊ hostes cōsternunt dū supant temptationes. et oīa p̄suāt dū augent ⁊ roborant virtutes. sup̄liminare vero signat dū imago mētis ipsi deo assimilāt **Sz vtriqz postes in quo voluit hostiū tūc intingūt cū custodia angelica ⁊ diuina iniqua vita nostra defendit. Eligo rat dū virtute hui⁹ sanctissimi sacramēti. et deus ē nobis propici⁹ ⁊ angelus circa nos ē magis sollicit⁹: ⁊ sic spoliati egyptijs liberi a seruitute egredimur: crucis christi sequētes triumphū q̄ nobis diuidit mare rubrū ⁊ i terrā viuētū introducit.**

De p̄seuerantia in bono acq̄sita virtute sanctissimi sacramēti. Capitulum. iij.

Terti⁹ autē fruct⁹ p̄seueratio dici pōt. facit hoc sacramētū p̄seuerare i via dei vsqz ad finē vite. **Dei** quippe virtutes sine p̄seuerantia p̄ vitia pugnare pōsunt. sine p̄seuerantia autē vincere nequaqz. **Uñ dñs Math. x. c. ait:** Qui autē p̄seuerauerit vsqz in finē hic saluus erit. Cū em̄ hoc sacramētū sicut i p̄cedentib⁹ p̄z in itinē dei roboret ⁊ cōfirmet ex cōsequēti sequit q̄ per illud aīa p̄seueret. In cui⁹ mysteriū p̄dictū est de helya q̄ in fortitudine cibi illius puenit vsqz ad montē dei **Oreb.** **Oreb** em̄ similitudo interpretat ⁊ significat mortē in q̄ sp̄ritus seiunctus a carne solus relinquit sine ea vt innuant q̄ virtute sancte cōionis spūs in bono vsqz ad talē solitudinē p̄seuerat.

Qz virtute huius sanctissimi

Fe. v. in cena dñi. de. xij. fructi. li. vite.

sacramenti homo glorificatur.
Capi. iij.

Clarus enim fructus glorificatio di-
q cuius est. Causat enim aperitionem ia-
nue et consecutionem glorie paradisi.
Si enim consideret in hoc sacramento et id ex quo
habet effectum. scilicet ipse christus contentus: et pas-
sio eius in illo representata. et id per quod ha-
bet effectum. scilicet usus sacramenti et species eius
aptum ad omnia ista contemnit ei ut causaret adop-
tionem glorie. Nam ipse christus per suam sacra-
tissimam passionem aperuit nobis aditum pa-
radisi. Iuxta illud apostoli ad Hebræos. c. ix. Et ideo
noui testamenti mediator est ut morte inter-
cederet in redemptionem per uicium quod erat
sub priori testamento re promissionem accipi-
ant qui uocati sunt eterne hereditatis. Unde
in forma huius consecrationis sacramenti dicitur.
Hic est calix sanguinis mei noui et eter-
ni testamenti. Similis etiam refectio spiritualis cibi
et unitas significata per species panis et uini ha-
bet quidem in presenti per gratiam contemplatio-
nis in glorie gustu. Sed post mortem possibile
habet per gaudium in gloria consumatum. Unde Augustinus
super illud Iohannis. vi. c. Caro mea uere est cibus
sic ait: Cuius cibi et potus id appetant homines ut
non esuriant nec sitiant hoc ueraciter non pre-
stat nisi ille cibus et potus qui eos a quibus su-
mis immortalis et incorpales facit in societate
sanctorum ubi pax erit plena atque perfecta. Ibi
Iohannis. vi. c. dñs ait. Si quis manducauerit ex
hoc pane uiuet in eternum. Et iterum per scripturas ait: edet
scilicet hoc sacramentum pauperes. id est humiles et sa-
turabuntur et laudabunt dominum qui requi-
runt eum scilicet sepe concinendo. Tunc corda
eorum in seculum seculi. Inter quos uiuere
nos faciat ipsa beatorum consum-
mata uita dominus iesus christus. Qui cum
patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula
seculorum. Amen.

Feria sexta incipit tractatus de
passione dñi nostri iesu christi.
ubi litteralem historia persequitur
interferendo pulchra ac deuota
que legentis animam in concup-
tione adducunt. Ser. ly.

Afflictus sum

et humiliatus sum nimis ru-
gebam gemitu cordis mei.
ps. xxxvij. Tam efficax et tam
admirabile actante gratie est

mysterium sacratissime passionis quod si mens hu-
mana illud sentit et ueraciter experit concup-
tione cordialiter christo passio inflamat et trans-
format ita in eius dilectionem quod sicut sentit cibi
formam uoluisse mori pro suo amore: sic etiam para-
ta sit pro illo non solum omnem culpam horre-
re uentem omne supplicium mortis subire. Proinde
de apostolo quod uerbum potest esse aliud the-
ma in presenti materia. ad Phil. ij. c. horat nos
d. Hoc enim sentite in uobis quod et in christo iesu.
In quibus uerbis ad tria nos apostolus horat.
Primo ad actum cordialissimum. scilicet ad subie-
ctum convenientissimum. tertio ad obiectum amo-
rosissimum. Primo quidem horat nos ad actum
cordialissimum quod est sentire dicentem. hoc enim sentite
magna quidem opera est iter cogitare intelligere et se-
ntire de christo iesu. Paucorum tantum est hoc pro-
ferri et rimari et intelligere sed paucissimorum ideo
est id sentire et experimentaliter experiri. Id
enim tantummodo est mentis per ardentissimam cari-
tatem christo se totaliter conformare. Quod quidem
exemplo patere potest. Nam si uideres aliquem
cruciari uel suspendi qui tibi nullo modo con-
iunctus est: potes quidem eius penam cogitare
atque intelligere non tamen cordialiter sentire. Quis
vero tuo filio aut cuiusque tuo cordialiter dilecto
talibus iniuriis irrogatis: tunc quidem grauiter lesu-
ram in animo experiris eo quod per uiam sensu-
lis seu ardentis amoris sis illi inuiscat et ipse
tibi. Nec in super tantum inquit apostolus. Sustate aut
uideate seu odorate et sic de ceteris quibus se-
libus. Sed ait sentite: ut omnes quibus ani-
me sensus uero uerbo comprehendat et cordi-
nostro sensus dñice passionis imprimat et in-
figat. Secundo horat apostolus ad subiectum conueni-
entissimum ad talem sensum quod est intrinsecus
nostri. Iohannes subdit in uobis. Adhuc quidem
muneris est sentire in christo quod et in christo. Sed
quando uerus dei amor sic inebriat mentes
quod nihil sentit in se nisi christum et qui sunt christo
quod totaliter sit transformata in eum. hoc quidem
altioris est doni. Sicut per experientiam hoc in se
habuisse apostolus attestat cum ad Gal. ij. ait: ui-
uo ego iam non ego: uiuit uero in me christus.
Potest hoc etiam manifesto exemplo probari
nam si mente consideras dulcedinem mellis non quidem
dem in te sed in melle sentis dulcedinem eius.
Cum uero in ueritate comederis istud: gustus
etiam absente melle remanet dulcoratus. Sic
hinc in proposito nostro. propterea subdit quod et in
christo iesu. Adhuc si quidem est sentire christum in
sua humanitate. maius est sentire illum in sua
diuinitate. sed maximum et inestimabile est quod
tanta sit coniunctio dilecti et diligentis quod que-
cunque agunt circa dilectum a deo experientiam

ter sentit ipse amans: sicut si fierent circa euz
 nō contentus sentire psonaz tantū in verita
 te sube sue s̄ q̄cunq; illi s̄ s̄t vsq; ad minia i
 time expitur. Et s̄ h̄ apl̄s subdit. hoc quod
 z in xp̄o iesu. Sed q̄ z i xp̄o iesu q̄si sp̄u ebri
 us omnes in xp̄m iesuz transformare deside
 rans addidit inebriat̄: nomē iesu. Itaq; ad
 h̄ nafalis rō z experimētū sensibilenos hoz
 taf. Si em̄ p vitalē influxū capit̄ i h̄ūana mē
 bra q̄d capit̄ ē: mēbra sentire h̄nt vtpote si q̄
 cunq; indispotio in capite sit totum corpus
 apparet sentire lesurā. Multo magis q̄d ē in
 capite nostro christo debemus z nos sentire
 nisi forte simus ei⁹ palitica membra. Qualis
 enim capitis nostri gratia z influxus euz nō
 descendit ad talia membra: nō equidē senti
 unt que sunt in christo iesu domino nostro.
 In hoc igitur experire anima mea an sis vi
 uum in christo an paliticū membrū habens
 viui membri exteriorē apparentiā nō interio
 rem vitā z gratiā. Sed hoc tantū actale do
 num sentiendi in se q̄d z in xp̄o iesu. Nemo
 potest acquirere p seipsum nisi ei p gratiā di
 uinitus largiat̄: nec largiri dignat̄ deus nisi
 interueniente aliquo digno intercessore: euz
 fm apl̄m. ij. Cor. ij. Nō sum⁹ sufficientes a
 liquid cogitare a nobis q̄si ex nobis. Ad quē
 ergo cōfugimus hodie p tanta gratia ipe
 tranda. Cui⁹ precib⁹ impetrare poterim⁹ eā
 quē repire valebim⁹ intercessorē. Si enī ad
 virginez matrē que nobis solet omnes gra
 tias impetrare: velle hodie habere recur
 sur: reperiemus eā sic filio suo dilecto tā hor
 ribili ter cōculcato z crucifixo totis viscerib⁹
 omnib⁹ sensib⁹ z cunctis cogitationib⁹ com
 pati: z sic in eū totaliter transformari q̄ ad ni
 hil aliud sentiendū mentē suā: videret posse
 transferre. Quid enī rememoratio gratiarū
 suarū atq; nostraz petionū in eius memo
 ria aliud eēt nisi multiplicatio suoz doloruz
 Nā si dicerē aue. respondere vtiq; posset. s̄
 ne queso dixeris mihi Aue. i. sine ve que io
 cunditatis saluatio ē: quia ve dolorū z affli
 ctionū filij mei dilecti in cruce pendentis so
 la cōpatiendo subporto. Posuit me dñs de
 solatā tora die merore cōfectā Thre. j. Si di
 cerē ei maria: respondere valeret. Ne dicas
 mihi maria hoc est illuminata: cū lumie ocu
 lozum meorum ozbata sim z lumen oculoꝝ
 meoꝝ z ipsum nō est mecū: Nec dici possuz
 maria id est illuminatrix: cū locata sim in te
 nebris z in ymbra mortis. Si etiā adderē ei
 gratia plena. Et iterū responderet. Heu mi
 hi fili ade. Qualis mihi gratia an̄ oculos me

os videre filiū meum tot dolorib⁹ z cōfusio
 nibus plenū inter latrones pendentē. Si s̄
 derem dñs tecū: subito responderet. Quo
 modo filius meus dñs est qui tanq; malefa
 ctor z latro pendet in patibulo crucis. Nec
 ēt mecū illū dicere vales quē nec tāgere nec
 insuper ei valeo appropinquare. Thre. j. Id
 circo ego plorans z oculis meis deducēs la
 chrymas qz longe factus est a me consolator
 meus. Si dicerē benedicta tu in mulieribus
 merito responderet. Quō benedicta suz su
 per alias mulieres que ab omnib⁹ cū dilecto
 filio meo suz crudeliter maledicta z blasphe
 mata. Cū Thre. j. c. scriptū est. Omnes plecu
 tores eius apprehederūt eā inter angustias
 Dēs q̄ glorificabāt eā spreuerūt illā qz videt
 ignominia ei⁹. si s̄b inferrē. Et benedict⁹ fru
 ctus ventris tui. Nōne dicere posset. qua ra
 tione benedictū fructū ventris mei nomias
 qui cōtinue a gente impia iudeozuz est blas
 phemijs z impropertijs maledictus. Et in eo
 verificat̄ quod Deut. xxi. c. scrip. est. Male
 dictus omnis qui pendet in ligno. Si adde
 rem quoz iesus qui saluator interpretat̄: mi
 raret vtiq; dicens. Quomō filiū meū salua
 torē nomias: cū impia iudeozū turba ei im
 properando dicat. Alios saluos fecit seipsum
 nō potest saluū facere Ath. xxvij. Nec in
 super subdere possuz. Sancta maria ora p
 nobis peccatorib⁹ qz merito respōdere possz
 Quomodo p vob⁹ peccatorib⁹ orare debeo
 que cōpati filio meo dilecto in cruce pendentī
 nō sufficio: sed p dolore z lachrymis toto cor
 de deficio. Dimitte ergo me vt plangā pau
 lulū dolorē meū Job. x. Ad quē igit p auxi
 lio hui⁹ impetrande gratie recurrem⁹. quez
 habebim⁹ adiutorē. Quē obtinē poterim⁹
 ipetratorē ad quē mētes suplices dirigem⁹ ni
 si ad te lignū vite. ad te crucē sacra: ad te cru
 cem benedictā: ad te inq; in qua omnes sen
 sus dñi iesu christi z omnes thesauri sapiētie
 hūano generi dispensandi reclusi sunt. Tu
 scala iacob p quā angelice gratie ad nos de
 scendunt. Tu clavis dauid veri que claudis
 sensuz christi z nemo aperit: aperis z nemo
 claudit. Tu fons diceris gratiaz prop̄ con
 iūctionē corporis iesu christi z humectationē
 ei⁹ sanguinis preciosi. Tu ergo que pulchri
 tudinē de membris dñi suscepisti: aperi sen
 sus nostros: illumina corda nostra. p̄ijs sen
 sibus passionis christi reple viscera nostravt
 valeam⁹ vere sentire z spiritualiter operari
 que pro nobis sensit dominus noster iesus
 christus. Ad te igit pro hac gratia impetrā

Fe. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

da dirigimus preces nostras: effundimus corda nostra: humiliamus capita nostra suplici deuotione dicentes. **O** crux aue spes vnica hoc passionis tempore auge pijs iusticijs reis qz dona veniā Amen. Afflictus sum et humiliatus sum nimis rugebam a gemitu cordis mei. **I**terū vbi supra. In quibus sacratissimis verbis septima religiositas videlicet christi passionati deuotissima demōstratur. vbi propheta in persona xpi ad triplicē sensum attrahit corda nostra. **P**rimo ad sensum suorum dolorū ibi. Afflictus sum. scōdo ad sensum suorum vituperiorū seu cōfusionum ibi. Et humiliatus sum nimis. tertio ad sensum suorum merorū seu clamorū ibi. rugebam a gemitu cordis mei. **I**nterim tamē mani feste demonstrat qz pro peccatis nostris expiandis crucis patibulū et durissimā mortē pessus est. **U**nde ad purgandū luxuriā nostram: voluit pati dolores. **I**deo ait: afflictus sum. **E**t ad purgandum suū verbā: passus est confusiones ideo subdit. **E**t humiliatus sum nimis. **A**d purgandū auariciā sustinuit merores. ideo addit. et rugebam a gemitu cordis mei. **P**rimū contra cōcupiscentiā carnis. scōm contra superbiā vite. tertium vero cōtra concupiscentiā oculorum. **I**n quibus tribus fm̄ sententiā beati **Jo. i. Jo. ij.** Omnis mundana concupiscentia a peccatoribus frequentat. **U**t autē tota series dominice passionis debito et recto ordine capiatur et euangelica hystoria clarius et conuenientius contexat. totū tractatum passionis in tres partes principales distinguamus fm̄ triplicem supradictum pphetiū sensum. **S**cōdaz principalē partē pro tertia et vltima referuantes.

Prima pars principalis circa sacrm̄ dnice passionis q̄ i cōtēplationes duodecim ē distincta xpi dolores vsqz ad crucifixionē eius inclusiue cōplectens.

Primo autē principaliter in pphetico verbo cor nostrum inducit a christo ad sensum suorum imensozum dolorū quos passus est tempore passionis. **E**t de hoc propheta dicit in persona domini saluatoris. Afflictus sum. **H**anc quidem afflictionem atque christi dolores in duodecim

contemplationes per ordinē distinguamus agendo de passione illius vsqz ad eius crucifixionem inclusiue. **H**arum quidem cōtēplationum tres pertinebunt ad passum principium. tres ad passionis processum. tres ad passionis augmentum. et tres vltime ad passionis complementum.

Articulus primus prime partis principalis passionis christi de tribus contemplationibus q̄ pertinent ad principium ipsius passionis. **E**t primo christus p̄ dixit discipulis suis passionem suam et eos ad constantiam exhortatus est atqz contra futurū bellum vigilia et oratione p̄muniuit eos. **C**apitulum. i.

Prima contemplatio ptinens ad principium passionis: tria in se comprehendit. **P**rimus est passionis p̄nunciatio. scōm ad passionē exhortatio. tertium christi cōtristatio. **P**rimo ponit ab euangelistis passionis p̄nunciatio. scilicet facta a christo discipulis suis. **N**am sermone diuinarū instructionū p̄libato in cena surrexerūt omnes dicente domino. **S**urgite eamus hinc. **S**tabant em̄ apli attoniti ex verbis dñi dicitis qz in proximo tradendus esset. **P**roinde dominus verbum excitatiuum emisit dicens. **S**urgite eamus hinc. **N**on tamen dixit dominus. surgamus et eamus. non enim crederet dominus in animo consternat⁹ vnde ei surgere necesse foret. **S**ed erat suspensum ad magnificum opus. **S**urrexerunt ergo a loco cenaculi. **E**t sicut **A**bat. ait: hymno dicto. id ē. aliqua laude et gratiarū actione post cenam reddita deo. **E**x hoc enim loco apertius patet qz in principio et in fine comestionis: solitus erat christus laudes et gratias reddere deo patri. **Q**uod et docuit obseruare discipulos suos. **E**xierunt in montē oliueti. **T**ūc dixit illis iesus. **O**mnes vos scandalū patimini in me in ista nocte. **S**candalum autem

pati in christo. est cadere ab ei⁹ fide atq^{ue} sequela. Discipuli autem in illa nocte ceciderunt iⁿ christi sequela. Nam eo relicto fugerunt. Aliquo modo ceciderunt ab eius fide quia facti sunt in fide dubij vacillantes et consternati. Et subdit Scripturaz est enim Zachari. xij. Percutiam pastorem et dispergem^{us} oues gregis. Postq^{ue} autem surrexero precedam vos in galileam. In quo quidem sermone contra duo que dixerat: Alia duo subiunxit. Nam resurrectionem se dixit contra percussorem pastorem: atq^{ue} contra dispersionem ouium dei: dicit se processurum in galileam: sicut precedit pastor ad congregandas ac recuperandas oues dispersas. Respondens autem Petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunq^{ue} scandalizabo. Scdm autem Hierony. hoc non fuit dictum temeritate nec mendatium: sed extitit ardens fides erga christum. Aug⁹. tamen in lib. de ciuitate dei. c. xij. supponit q^{ue} ibi fuerit aliquid presumptionis. Tu illi iesus Amen dico tibi quia in hac nocte anteq^{uam} gallus cantet ter me negabis. Tu illi petri. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similit^{er} et omnes discipuli disperunt. Scdm subdit ad passionem exortatio. Nam his dictis egredit^{ur} iesus cum discipulis suis ad montem syon transgrediens torrens cedron: a cedris ibi plantatis sic denominat^{us}. Mystice t^{er} torrens subita et cito defluent^{em} tribulationem insinuat. Juxta propheti^{um} dictum. De torrens te in via bibet. propterea exaltabit caput. Defluxit siquidem torrens tribulationum et passionis cristi et ipse transiit per eum ad gloriam sempiternam. Quod et ad hebre. ij. c. testat apostolus dicens. Uide mus iesum propter passionem mortis gloria et honore coronat^{um}. Et venit iesus in villam que dicit^{ur} gethsemani in qua erat ortus in quem introiit ipse et discipuli eius. Et dixit discipulis suis. Sedete hic et orate ne intretis in temptationes. Gethsemani nempe vallis pinguedinis interpretatur: ut mystice comprehendam^{us} q^{ue} orationis locus qui proprie noscitur esse cor debet vallis esse per profundam humilitatem. ut scilicet pinguedine deuotionis repleat. Hoc et humilis propheta postulabat dicens. Sicut adipe et pingue-

uedine repleatur anima mea. Sed quia ex abundantia cordis os loquitur ideo subdit. Et labijs exultationis laudabit os meum. Tertio subditur christi contristatio. Et de hoc apertius subinfert. Et assumpto Petro et duobus filiis zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait eis. Tristis est anima mea usq^{ue} ad mortem. sustinete hic et vigilate mecum. Hec siquidem tristitia magnitudine preter tendebat amoris: ut intantum nos sciamus diligere ut tristetur pro nobis leticia. Nemo tristatur nisi de dampno dilecti. Equa nempe lance appenditur i anima bus hominum circa eandem rem: Amor cum adest: dolor cum abest. Sed terminus huic tristitie appositus: animum i consideratione suspendit cum dicit: usq^{ue} ad mortem. ut mortem eternam omnium unius mortis victoria superari credamus. Nam mors et mors duro consistere duello. quia in victoria mortis christi: mors omnium absorbita est. T^{er}ti^o apostolus. i. Cor. xv. c. Absorbta est mors in victoria. At seq^{ue}. vbi est mors victoria tua. Opium verbum. O scibile verbum. O amabilis vox. Tristis est anima usq^{ue} ad mortem. Hic modus loquendi magnitudinem tristitie significare potest eodem modo quo multum turbati dicere solent. Turbatus sum usq^{ue} ad mortem. i. tanta turbatione q^{ue} est mihi quasi mors. Sic Ione. c. iij. dicit Bene irascor ego usq^{ue} ad mortem. ut significare potest terminum durationis doloris ei⁹ ut sit sensus. me oportet tristani usq^{ue} ad terminum mortis. Puto autem q^{ue} hic vtrunq^{ue} significetur. Sed queso vnde tristatur atq^{ue} quo modo ille inuisibilis sol eclipsim tristitie patitur qui omnem animam coherentem sibi: diuinis facit coruscare splendoribus et leticijs ineffabilibus replet nisi quia aduocata ab ipso erat tristitia illa atq^{ue} iusta non importuna venit. Et ad sustentiam atq^{ue} vigilantiam christus suos electos inuitans ait. Sustinete hic et vigilate mecum: non q^{ue} quereret illos ires in suo esse presidio nec ad suam tutelam volebat esse intentos quos paulo ante predixerat in eo scandalum omnes esse passuros. Sed eos ad tollerantiam disponebat. Subdit etiam. Et vigilate mecum i oratione. Tum ut ostendat q^{ue} ora-

Fe. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

tionones nostre ad hoc vt efficaces fiant sue coniungi debent. **T**ū vt demonstraret q̄ passioni ei^o pro qua orabat cōpassionē et orationem cōiungere debemus. **T**ū vt doceat ipsos prelatos et sanctiores non dedignari suscipere orationis suffragiū ab inferioribus suis licet imperfecti cognoscerent.

De triplici christi oratione facta in orto et de eius graui ssima agonia. Capi. ij.

Secunda cōtemplatio etiā pertinet ad principii passionis triplicē christi orationē in se cōprehendit. **S**z p̄mittitur orationi prime: sicut testat **Luc.** q̄ progressus iesus pusillum videlicet q̄rū est iactus lapidis procidit in facie suā. **D**imittit igit̄ verus amator octo discipulos: dimittit et tres vt se totū ad ipsuz recolligat ab hominib^o corpe segregatus. tñ sub iniminata mēsurā .i. q̄tū ē iactus lapidis. **L**autū quidez fuit a spiriūsancto vt sic euangelista describeret eo q̄ propius et longius lapis proici potest. put̄ valitudo maior vel minor fuerit iacientis. **Q**uāntas et grauitas lapidis p̄fecti vt mystice innuatur q̄ nunq̄ tantū in vita christus ab aliquo elongatur q̄ cor lapideum hominis peccatoris ad ipsuz nō possit cū voluerit plene cōuertī. fieriq̄ p̄cipem illius profundissime orationis que te p̄ne subdidit voluntati vt pro nobis calices biberet passionis. **B**ene quoq̄ p̄cidit in facie suā. .i. genuflexit capite inclinato et in terraz vultu defixo. **N**am qualis erat cōscientia mentis i eandem transformabat et corpus: per omnia enī anima christi paterne voluntati subiecta erat. **E**uangelista vero mathe^o ait: **P**rocidit super terram. scilicet vt maledictio terminaretur ad e. **D**e qua **Gen.** ij. c. dictū ē. **P**uluis es et in puluere reuerteris: **N**am x̄ps natus de terra ad e. procidit sup terraz: **Q**uerbat illam ponere sup celum ad qd̄ possidendum creata erat. **P**rimo igit̄ orat. d. **P**ater mi si possibile est transeat a me calix iste. verū tamen non sicut ego volo sed sic tu vis. **O**rās igitur ait: **P**ater misericordiarū et deus totius cōsolationis. pater mi ab eterna videlicet deitate: pater mi et nullus alterius p̄ deitatis naturā: pater mi et oim̄ s̄z mei plusq̄ oim̄ **A**llocutio pia. **A**llocutio humilis. **A**llocutio amabilis inflexibilē possidēs omnino veritatem. **C**ed addidit d. **S**i possibile est. **Q**uid sibi vult hec talis apposita dubitativa conditio cū certus sit q̄ omnipotēti omnia quidez

possibilia sunt. teste propheta qui ait. **Q**uacūq̄ voluit dominus fecit in celo et in terra in mari et in omnib^o abyssis. et nihil vult qd̄ nō possit. nihilq̄ potest qd̄ nolit. vñ trāsfert possibile de potentia in voluntatē: vt si velit possit: nō possit si nolit. **T**amē euangelista **Lucas** vigilātozi verbo ait. **P**ater si vis trāsser calicem istum a me vt omnino potentia transeat in voluntatē: et velle atq̄ posse ueritatē non habeant in diuinis. **L**atid tamē amotio petebat et dicebat nolle bibere qd̄ anxio desiderio sitiebat. **E**t homo quidem dicebat nolle bibere: sed prout ratio superior obediebat veritati: prompto animo elurebat. propterea subdit: verū tamen nō sicut ego volo sed sicut tu vis. **N**ihil enī postulare debemus nisi qd̄ dare velle credimus bonorum omnium largitorē. **N**ā improba quippe est petitio que datoris supergredi dicitur voluntatē. **S**i qñ tamē aliquid humano sensu in oratione proferi nō p̄ssit ex animo neq̄ verbo sed x̄pi exemplo postq̄ ratio interpellatione se subdat supno iudici. d. verū tamen nō mea sed tua voluntas fiat. **N**ec tñ a mysterio vacat q̄ hanc orationem ineffabilem triplicat vt videlicet trinitas significatur in omnibus gestis eius. **N**az et patri oratio fundebatur quā ipse fili^o in assumpta humanitate fundebat. atq̄ spiritui remittebat cum dicebat. **N**ō mea pater sed tua voluntas fiat. **I**n lege vtq̄ scriptum est **Deutro.** xvij. in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. **P**roinde christus ex trib^o assumptis testibus et totidem actibus: esse verū asserit quod agebat. **S**aluator igitur prima vice oratione peracta non accipiens vt homo responsū vt homo verus pauēs et tedio se asustinere et orare et vigilare fuerat exhortat^o. **U**nde subditur. **E**t venit ad discipulos suos et inuenit eos dormientes. **P**ropterea dixit dominus **Petro** sic. **S**ymon dormis. qui scilicet vigilare corpore et animo promissisti. nō potuisti vna hora vigilare mecum. id est cum adiutorio meo. **E**tq̄ omnes tres exhortando subdit. **V**igilate et orate vt non intretis in temptationē. **N**ec fm̄ **Hies.** ait vt si temptamini: quia impossibile est humana manū non temptari: sed inquit. **N**e intretis in temptationem. .i. ne temptatio superet vos. ad premonuit. orationes vero nūc superaddidit quoniā per ipsaz et ex ipsa et in ipsa tota vult

et actio nostra inualefcit et crefcit atq; auer-
 tit temptationis introitū quous ipſi nō phi-
 bear actū: ſed vñ debuerint id timere oſtēdit
 ſubdens. Spiritus quidē promptus eſt: caro
 autē infirma. q. d. Spiritus quidē veſter im-
 ptus eſt. ſcilicet vigilare ac ſuſtinere mecum
 et me confiteri et nō negare ſicut paulo aſi di-
 xiſtis: ſed caro veſtra infirma eſt et tantum
 q; promptitudinē ſpiritū deprimit et recōdit
 hoc autē alijs verbis apuſ ad Gal. v. c. de-
 clarat d. Caro em̄ cōcupiſcit aduerſus ſpiri-
 tum et ſpiritū aduerſus carnē hec em̄ ſibi in-
 uicem aduerſant̄ vt nō quecunq; vultis illa
 faciatis. His dictis ſaluator agonista prom-
 ptiſſimus. ſcō abijt ad oranduz eundē ſer-
 monē dicens. Inuariabilis eſt oratio chriſti
 et formā nobis orationis oſtēdit ne mēs orā-
 tiſ labat̄ in multa. variatio enī petitionū in-
 ſtabilis animi indicū eſt. Et reſponſo nul-
 lo accepto referente ſcriptura p̄ modicū in-
 polat̄ orare. Reuerſus tñ ad piaz et vtilē acti-
 onem. Nā venit cōfortatur̄ diſcipulos ſuos
 quos in pugna debiles cognoſcebat. **O**por-
 tet ſiquidē quōs orationē intermittere p̄ vti-
 litatib⁹ proximozū. Maxime vbi ſpūalia bel-
 la inſurgūt ne ſciz inuiſibilis ab inuiſibilib⁹
 inimicis in ſpūalib⁹ caſtris deſ inopinatē cō-
 ſictus. Ecce intermittit orationē chriſtus nō
 tedio affectus orādi ſed remedio alijs prou-
 dendi. **E**ueniens ergo ad diſcipulos ſuos in-
 uenit eos iterū dormientes. Ecce q; caro in-
 firma cōtra ſpiritū inualefcit. Dormierūt qui
 in proximo vitam negaturi erant. **S**epe ete-
 nim malū futuroz p̄ſagium ē maloz ac ſe-
 pius peccatū peccati alteri⁹ initiū eſt. **D**ormi-
 tionis vero cauſaz euangelista conſcribit d.
Erant em̄ oculi eozū grauati. **H**yſtice enī
 oculi ſunt lucide ac feruide intelligētie men-
 tis. qui aut pondere ſenſualitatis aut hono-
 re iniquitatis grauant̄. **S**enſualitatis quidē
 grauamē ſentiebat **J**ob. vii. c. cū dicebat **F**a-
 ctus ſuz mihi metipſi grauis. **I**niquitatū qz
 onere grauabat̄ p̄pheta cum ait: **I**niquita-
 tes mee ſupergreſſe ſunt caput meuz et ſicut
 onus graue grauare ſunt ſuper me. **A**poſto-
 loz igitur oculi grauabantur quo mentis
 oculoꝝ ſegnities demonſtrabatur. **E**t igitur
 nozabant quid reſponderent ei. **A**lte quidē
 promittens et in promiſſione ſuccumbens
 legitima reſponſa non habet: maxime ſi faci-
 lis eſt promiſſio: aut ſi leue eſt quod exigitur
 ab amico. **P**romiſerāt apoſtoli chriſti i mor-
 te ſocietatem: ipſe vero facilem vigiliam eri-
 gebat. **H**ac ſi quidem vice ſaluator apoſtoliſ

nihil dixit ſed ipſis aspectis reſceſſit. **R**ediēs
 igitur ad orandum chriſtus ieſus orauit tertio
 eundem ſermonem dicens. **E**undez ſermo-
 nem dixit qui eundem imitandū animū poſ-
 ſidebat. non pro remouenda pertinacit̄ paſ-
 ſione ſed pro ſua conformi voluntati euz pa-
 tre pādenda. **I**n hac ſi quidem trina oratiōe
 factus eſt in agonia et prolixius orabat. **F**a-
 ctus eſt autem in agonia in ſenſu carnis et
 anime virtute alicuius decertabat longioris
 quoq; temporis ſpatio protelauit ſermones
Timor namq; et amor prolixius hominē quā
 q; facit orare. **T**anta deniq; fuit in chriſto o-
 rationis vehementia atq; tam horribilis in
 anima eius ſenſibilis imaginatio mortis ac
 mentis admirabilis agonia: **Q** ſicut **L**u-
 cas refert. **F**actus eſt ſudor eius ſicut gutte
 ſanguinis decurrentis in terras. **E**t licet pe-
 na non rationalis non poſſit reddi de tā ſtu-
 pendo doloris ſigno oſtenſo in ſudore ſang-
 uineo. **N**ihilominus dici poſteſt q; aliquantū
 diſpoſitiue timor et amor bellantes in cor-
 de ieſu quo ad ſuum ſenſitiuum in cauſa ex-
 titerunt: **D**um enim attenderet tā graue bel-
 lum ſuper ſe veriffime iminere: timore cōcuſ-
 ſit ſenſitiuum ſuum ex quo ſanguineus hu-
 mor fuit ad interiora reductus. **S**uper hūc
 autem timorem reijciendū fortiffimus et fer-
 uentiſſimus amor tanq; mire magnitudinis
 malle⁹ repercuiens et ipſum excludens om-
 nes poros ieſu chriſti et venam largiter relax-
 auit vt ſic d̄ toto corpore flueret ſanguineus
 ſudor decurrens in terram. **D**urum igitur
 et inuiſibile bellum in illa chriſti anima ge-
 rebatur quando velut ex percuffionibus p̄
 corporis poros eius ſanguis decurrebat in
 terram. **E**t quia anima eſt in qualibet parte
 corporis tota et eſt ipſius corporis vita. **I**d-
 circo ad oſtendendum imenſitatem doloris
 ſui debuit dolorem ſuum indicare in omni-
 bus membris ſuis. **I**mmenſus quoq; et fer-
 uentiſſimus amor in hoc etiam manifeſtat̄.
Sepe enim feruens ebullitio emittit ad ex-
 tra. **P**roinde q̄tum anima chriſti charitatis
 igne i intimis bulliēdo ferueret: ſcaturitio
 ſanguinis clari⁹ manifeſtat̄. **F**uit nihilomi-
 nus ſudor iſte partim rememoratiuus do-
 loꝝ omnium quos ab inſtanti conceptio-
 nis ſue dominus occultauit in corde ſuo. p̄-
 tim reſentatiuus illoꝝ quos in preſen-
 ti ſuſtinuit agonia. partim pronotiſticus et ſi-
 guratiuus tam illoꝝ quos in ſuo corpore
 incontinenti habebat: q; etiam in ſucceſſu
 temporis in corpore myſtico in quib⁹ et ipſe

Fe. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

tāq̄ caput tūc patibaf. **N**az stati sicut infra patebit feruid^o velut athleta bulliens amore et triumphans fortitudine: sciens omnia quēvētura erāt sup eū occurrit ip̄s et impleuit qđ dērat doloꝝ i carne sua. **Q**ūli ardoze fornar iesu succensa erat q̄ sic carnē suā totā in sudoze reliquebat. **M**ystice em̄ sanguis christi decurrēs in terrā signū erat profusionis anime eius p dilectionē ad humanā naturam vt vita sup mortē effunderet ipsaz vī delictet absorbendo: in sanguine quidē dicit esse vita. **T**erra nempe mortalis adā et ex ea cōtracta propago est sup quā tota vita cristi decurrit vt hoc mortale cōpositū absorbēat ab ea. **L**ouertere igit̄ aīa mea ad piā et deuotam considerationē filij dei iesu et velut p̄sentem in speculo euāgelij eū positus genibus inuere ozantē vehemētia mentis sudantes et guttulis sanguineis circūfusuz. **C**ōtemplare hunc iuuenē genuflexum nec deorsuz uertentē faciē nec erigentē ad celuz: de profundis sui cordis clamātē et irrecruatā omni no perficientē orationē. **N**ia quippe sup celos p̄cederat qđ sanguis ex corpe emanabat rigans sub oculis terrā nostrā arentē et infecundaz fructib^o sancte vite: sicut qui de celestib^o atq̄ superna virtute uenerat eam excolere vt fecunda nō solū ciuib^o celi: uerū etiā passū gratū redderet plasmatoꝝ. **D**ecurrit etiā i terrā sanguine^o christi sudor ac rigat̄ terra diuino cruoze vt terra nostri cordis pinguedine fecundet. **I**n cui^o mysteriū in uilla gethsemani que uilla pinguedinis interpretat̄: effundit in terrā hec pinguedo salutis.

Quomodo christus in agonia ab angelo confortatus est. **Cap. iij.**

Tria cōtemplatio p̄tinēs ad p̄ncipiū dñice passionis. tria etiā cōtinēt b dño iesu xp̄o. p̄mū ē vehemēs ei^o anxietas. scđz ardēs ei^o caritas. tertiu^o vigēs ei^o magnanimitas. **P**rimū ē vehemēs eius anxietas. **N**ā agonizante xp̄o apparuit ei angelus de celo cōfortās eū. i. ex parte ac iussione paterna. **A**duertendū est em̄ qđ ois apparitio angelozū de q̄ text^o sacer eloquif siue i sompnis siue in uigilijs p̄ speciē corpale fuisse facta credi debet. spēs em̄ corpis corporeis obijcit sensibus. **P**roinde cristo in forma hoīs cōstituto angelus in suscepta figura de celo missus sensib^o ei^o apparuit et uocē emisit corporeā: p̄ eandē subiectā figurā cōfortans eū uelut hoiez in agonib^o faulcentē vt hmōi apparitio et cōfortatio tota referat̄ ad formā

serui penit^o et nō dei. **Q**uid uero angel^o iste xp̄o dixerit p̄fortās eū. p̄ euāgelicā scripturā nō claret. sed absq̄ cōtradictione fidei relinquit̄ pie menti vt deuote credam^o hmōi angelū cōfortatōis uerba decētia protulisse: sic decebat dicere angelū a deo celitus missuz et suscipere hominem iesuz christuz cū demonijs et diabolid hominib^o certaturū qz vt homo nō vt dei filius hanc confortationē accipiebat. **S**cđo in hac cōtemplatione contempletur christi ardens caritas. **N**am totus amor feruens retractis aut quomodo dolibet absteris eius sudoribus admirandis: **V**enit iterum ad discipulos suos et inuenit eos dormientes p̄ tristitia. **I**n tali etem̄ casu tristitia reddit̄ cor accidiosuz et graue et peruigliatione prostratum nisi grandis feruor et rigor in sua arduitate retineat illud. **D**e hoc em̄ apostoli maxime tristabant: quia christ^o totiens et ita fortiter p̄dixerat se eis passuz et recessurū ab illis. vñ **Jo. xvi.** cū dixisset uado ad eū qui misit me: statim subiunxit. **E**t quia hec locutus sum uobis tristitia implebit̄ cor uestrū. **T**ristabant qz p̄dixerat eis. qđ omnes in nocte illa scandalizarent in eo. **T**ristabant quoq̄ et merito: quia succumbent defectibus et deficiebant in promissis: nec soliti erant talia tollerare. **I**ndulget saluator ifirme materie. **C**ōcedit absq̄ uicio sensualitati qđ sua importunitate deposcit. **P**ropterea inquit discipulis suis. **D**ormite iam et requiescite. **E**cce qđ discipuli cito dormiunt in qua maxime eorum infirmitas patet. **T**ertio in hac contemplatione ostenditur christi uigens magnanimitas. **U**nde saluator aliquid quantum quietem continuo intulit dicens. **S**ufficit scilicet qđ iam vsq̄ nūc dormistis. **N**atimq̄ subnectit causam dicens. **V**enit hora ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. **S**urgite eamus: ecce appropinquat qđ me tradet. **S**ed quia hora uenit vtiq̄ passionis et ostendende uirtutis et eterni propositi declarandi. **P**redixerat enim matri **Jo. ij.** **N**onduz uenit hora mea: p̄dixerat etiā cognatis suis. scilicet fratribus et alijs non discipulis **Johan. vij.** **T**empus meum nō dum aduenit. **T**empus autem uestrum ip̄e paratur: **P**resinitū quippe erat infallibiliter quo tempore traderet ligaret̄ pateret̄ et crucifigeretur. **T**radi non potuit nisi cum uoluit. **I**gari nisi euz permisit. **N**ec pati penas et mortem nisi cum consensit. **A**ccessit ille ad passionem et passionibus super se dominuz dedit. **P**ropterea intulit. **S**urgite eamus scilicet ad eos qui ueniunt me capere. **E**cce

appropinquat qui me tradet. quasi diceret. voluntarie accedam? Sumus enim illis virtutibus fortiores vsq; in pñtiarum hora nõ fuit. Nõ enim mori infans debebat dũ illũ q̄rebat herodes: nõ puer: nõ iuuenis q̄usq; spacio viuendi mũdo psonalẽ x̄itãtẽ inotesceret atq; vitã ne qdã delusio crederet. Nõ mori debebat in etate tenera ne interrogat̄ in respondendo etatẽ transcendere videret. qm̄ ab instanti cõceptionis sue omni tpe eandẽ sapienciã habuit. Aut subtrahendo fatuitas aut fantasia estimaret. Sed nihil fecit aut dixit tempore vernantis etatis: et quo moles corporis sumebat augmentuz. Nulla causa offensionis et mortis iudeis presto erat. Cũ pfectam etatẽ talia que postmodũ fecit facere nõ debebat. Perfectio em̄ doctrine opex et miraculoz eius nedum viri uibus plenũ sed etiam virum perfecte requirebãt etatis. Prio cõdẽdũ erat euangeliũ. p̄dicandũ etenim erat antea dei regnũ: exempla p̄roganda sequentib; et in ipso sũmo disciplinarũ dãda erat omnib; viuendi forma. Qui em̄ plenitudinẽ temporis expectauit incarnationis atq; natiuitatis: horã similiter expectauit passionis et mortis.

Articulus scõs prime principalis partis passionis christi de alijs tribus contemplationibus que pertinent ad processum passionis. et primo de impia eius p̄ditione. Capi. 1.

Prima cõtemplatio pertinet ad processum dominice passionis tria etiã de christo in se comprehendit. primũ est eius proditio. scõm ei; m̄asuetudo. tertium eius admiratio. Primo enim ostẽdit eius proditio. Inuidiose nempe ambulat dux inique cohortis atq; nephande. Cũ ad huc eo loquente christo cũ aplis. Nam reuersus erat cum tribus ad alios octo venit iudas scario tis vnus de duodecim et euz eo turba multatũ gladijs et fustibus: facibus et laternis missa a principibus sacerdotũ et ienioribus populi. Ecce dux impiceps. Ecce obstinata malicia. Ecce animus inquietus et impatiens feritas que nisi perficiat concepta mala nõ dormit. Receperat pecuniam quia christum iudeis vendiderat tanq; venale mancipium et vili exposuit precio coram iudeis hominum vitam. Ex quo tam duram et duram peruersã proposui obstinãtionẽ incurrit nec familaritate cõtubernij: nec humilitate obsequij

nec suauitate colloquij a cõcepta malicia potuerit reuocari. Cohortẽ acceperat vt christus circumdatus turba de ipsorz manib; omnino elabi nõ posset. Cũ gladijs et fustib; et armis veniunt et remoueret p̄cussionib; phibentes. Cũ facib; et laternis q; in vero lumine christo excecari erant. Veniunt quoq; nocte sicut eterna nocte dãpnãdi decepti nocte peccati. Vnde apparatũ iniquitatis q̄ nihil omittit expediens ad suam nefariam actionem. Considera p̄mptitudinẽ amoris christi. cor de manet impavidus: pericula non timet q̄uis caro assumpta subdita sit terrori. Nihil perhorrescit cum amor sequit effectum qui solũ genus humanũ a periculis eternis suis tormentis transitorioz disposuerat liberare vehemẽs em̄ amor cuncta pericula spernit: si p̄uidet nõ inani spe vota posse sortiri. Ad si erãt ministri detestabiles a p̄ncipib; sacerdotũ scribis et senioribus populi. Erat in auctoritate iniquitas: principes erant sacerdotum nõ sacerdotij qui iussa mala dederunt. Omne sacerdotiũ sanctũ sed nõ omnis sacerdos. Seniores aut et scribe in hac mala legatione cõuenerant: litterã solũ que occidit sequentes et ideo ipsi ad christum occidenduz se parauerũt crudeliter. Traditor vero et aries huius mali cõuentus quia nouerat q̄ criustus erat cum discipulis suis: ad maiorẽ sceleris certitudinẽ ne scilicet christo subterfugiente aliquẽ pro eo caperent discipuloz p̄ consuetudinẽ quã seruabãt discipuli in reuisione ad christum: signum dederat pacis his qui de capiẽdo christo crudelẽ legationẽ acceperant dicens. Quẽcunq; osculatus fuerit ipse est tenete eũ et ducite caute. Et euz venisset fingens se nõ venire cũ satellitibus illis confestim accedens osculatus est cum dicẽs. Ave rabbi. O horrẽda nequicia anime scelerate premitit salutationẽ ei quem in mortis dampnationem inducit. O improba iniquitas male mentis: vocas magistrum cuius doctrinã iã procaciter contempnis. O stupenda malignitas proditoris. Oscularis factũ os et virtutẽ ei; non sentis. Vere verificatur in te sententia Prigenis qui ait: Omnes proditores veritatis se fingunt amicos: et libenter osculi signo vtuntur. Non oblitus tamẽ dominus misericordie sue dulciter eum ad penitentiam vocans. ait illi. Amice ad quid venisti? Amicuz vocat eo q̄ ipse nõ desinat amicari. Sed addit ad quid venisti. quasi diceret. Oscularis et insidiaris. Iudas hõ pacis mee in quo speraui. osculo filij

Je. vi. p^o do. oliuarū i. xl. de passione dñi.

hominis tradis. **O** benignitas saluatoris vide q̄ dulciter corripit pditorē vt scelus et modū quo pficit ipse consideret. **O** proditio neq̄: osculū qd̄ recōciliatorū est signū pro discordia irrogat: et innocens sanguis fundit̄ sub osculo pacis. **S**cdo subdit̄ christi māsuetudo: vñd̄ cum Judas pro signo letifero ori christi osculū ipressisset cū ceteris se retraxit Illis vero stantibus velut attonitis a quada diuina virtute pcussis xps māsuetudine plenus procedēs ad eos dixit. **Quē** queritis? **O** cōsumata charitas que foras mittit timorem et mortis excludit horrozē. **O** bone iesu quid facies amicis te in veritate querētib⁹ qui inimicis ad mortē te querētib⁹ spōte te ipsum tradis. **Et** illi responderūt terribiliter insonantes ac dicentes. **I**esuz nazarenum. vt verificet̄ qd̄ scriptū est per prophetam. **A**peruerunt sup me os suū sicut leo rapiens et rugiens. **Quib⁹** ipse adiecit. **E**go sū deum se esse demonstrans sicut pri⁹ dixerat **Exo. iij.** **E**go sum qui sūz. **Q**ua responsiōe audita ceciderūt retroz sūz eo q̄ dedit pater ei vocē virtutis vt scilicet doceat ignaros. sū scitet mortuos: infirmitates morbosq̄ depellat: fuget demones: et male auos terreat inimicos. **Q**uid ergo faciet in iudiciaria potestate pro districtione varia meritoruz: qñ sic terruit cohortē iprobā cū adhuc eēt i numero morituroz. **L**eciderūt ergo retroz sū ac supinati fuerunt ad celū vt saltē recognoscant virtutē desup esse terrentē et de celo descendisse quē venerant ligaturi: perdiderūt potentiam sed nō se uiciā. **N**ec resumere potuisset nisi vox que abstulit reddidisset. **P**roin de interrogat eos itez dices. **Quē** queritis omnino se offerens ad iniustā capturā. **Q**ui similiter responderūt. **I**esuz nazarenū. **D**ixit eis iesus. dixi vobis qz ego sū. **S**i ergo me queritis sinite hos abire. **O** inuicte virtutis cōstantiam magnā que inter pressuras tribulationū suarū oblita de proximis gerit curā dicēs. **S**inite hos abire. **D**iscipulis ergo qdā modo relictis intactis excepto dūtaxat qui syndonē qua solum cingebat reliquit: q̄ captus profugit nudus: **I**n christū impias manus crudeli audacia iniecerunt et ligauerunt eum. **P**roh scelus velut iniquuz qui soluere venerat cōpeditos. **F**uerat enim ab eterno predestinatū vt ex iniustis vinculis christi iusta nostra vincula soluerentur. **C**hristus igitur dñs captus est in peccatis nostris vt dicitur **Thre. iij.** **S**ed dum hec impia mysteria agerentur. discipuli ad iesum dixerunt

Domine si percutim⁹ in gladio. Qui respo dit. **S**inite vsq̄ huc. quasi diceret. **I**ntermittite vos prohibere ledentes quousq̄ paratur iudicium vltionis: quia nunc expecta est patiendi non vlciscendi. **S**ed nec expectato responso domini saluatoris: petrus exemit gladium et percussit pontificis seruum et abscidit auriculam eius dextram. **E**rat autē nomen seruo malchus. **E**t autem dextra p̄ scidit̄ auricula: magnū nob̄ idicat sacramētum cum nō humana sed diuina prouidentia factum est. **N**am abscissio dextre auriculę serui: abscissionem prenunciat recte obedientie iudaice seruitutis: **A**d auriculam quippe refertur obedientia: sicut propheta ait. **I**n auditu auris obediuit mihi. **S**ed ad dextras obedientia pro celestib⁹ recta quā omnino p̄didit seruitus conditio iudeoz. **C**ui tandem in fine seculi christi virtute restituitur. **T**unc ait iesus petro. **M**itte gladium tuum in vaginam. **A**ut conuertere gladium tuuz in locū suum. **L**ocus eni proprius gladij est vagina non hominis caro nisi pro corporali aut spiritali morbo gladio opus sit. **E**t subdit dominus. **O**mnēs enim qui acceperint gladium peribunt: quia ad culpā iusta multatio annectitur. **S**ubdit quoq̄ domin⁹ dices. **C**alicem quē dedit mihi pater: non vis vrb̄bam illum. **D**edit pater filio calicem amarissime passionis quē ipse vsq̄ ad fundū exausit pro eo q̄ pater dedit cuius voluntati nihil statuit preferendū. **O**rauerat iam in oratorio talis calix amoueret et in exanditus abscerit decreto manente paterno vt ipse calicē biberet passionis. quasi diceret. **P**ater dedit mihi calicem nō alteri redimēdi quis bibet quē ego bibiturus sum. nō vis tu creatura quod vult ipse creator tuus. **S**ubinfert christus q̄ niam cōfoamitate paterne voluntatis et succubens patris cum ait: **A**n putas qz possuz rogare patrem meuz et ipse exhibebit mihi modo plusq̄ duodecim legiones angeloz. **S**i iam orauerat in oratorio nec exaudir⁹ erat. quo modo ergo dicit modo exhibebit mihi plusq̄ q̄ duodecim legiones angeloz? **D**icendū qz tunc pro sensualitate interpellabat ad patres. qua statim subdidit rationi rōnēq̄ paterne suppositi voluntati. **N**ūc vero dicit. **S**i certandū esset. **S**i hec paterna voluntas nō decreuisset si ptin⁹ ipse calicē si dedisset: si indigerē auxilio hominum terrenoz qui habē possū exercit⁹ angeloz. **S**tatimq̄ subiungit. **Q**uō ergo implebuntur scripture p̄pheta-

rui: qz sic oportet fieri. Hoc quidē intelligē-
 dū est qz oportet nō de absoluta necessitate:
 salte respectu psonę xpi ꝑ sequēcie. s. si vo-
 lo mundū redimere z paterne voluntati pa-
 rere. Oportet etiam sic fieri presupposita pre-
 destinatione diuina. Nam sicut me pati ab
 eterno disposuit: sic prophetari ante temp⁹
 fecit: vt potius passio sit causa prophetie q̄
 scriptura prophetica fuerit causa passionis.
 Hoc siquidē diuini iuris ordo poscebat vt
 tantū regis mysteria in mundo futura per p-
 phetas idoneos multis ante actis tꝑ b⁹ no-
 ta fierent. Itā igit̄ christ⁹ circūdatus mala co-
 ta fierent. Itā igit̄ christ⁹ circūdatus mala co-
 horre perfect⁹ in omnib⁹ inimicis iam resti-
 tuebat bona p malis. ppter ea subdiť. Et cū
 tetigisset auriculā eius sanauit illū. s. pontifi-
 cis seruū. O maledict⁹ sanctorū z p̄nax seueria
 ipiorū q̄ nec maiestati miraclo: nec pietati be-
 neficio a ꝑcepta malitia potuit reuocari hoc
 tamē in mysteriū factū est vt reparatio hūa-
 ni generis mali serui ex christi passionib⁹ ap-
 pareat puenire. Restituit̄ auris dextra vt i-
 telligētia vera z obedientia recta oriri apa-
 reat passionib⁹ iesu christi. Tertio qz subiun-
 gitur christi admiratio: ppter ea subdiť. Di-
 xit iesus ad eos qui venerant ad se principes
 sacerdotū z magistrat⁹ templi z seniores. Itā
 q̄ ad latronē exiitis cū gladijs z fustib⁹ com-
 prehendere me. q̄ndie apud vos sedebā do-
 cens in templo z nō me tenuistis. Captio nis
 siquidē xpi modus z tꝑs ipsius iniuriā plus
 depromit cū velut latro z nocturno tꝑe cap-
 tus sit q̄ dies in die q̄ndie palam fiebat. Sed
 q̄les in aio essent: tempus malefactionis ostē-
 dit. Quā Jo. iij. domin⁹ ait: Qui male agit
 odit lucē. Ecce igit̄ princeps z magistrat⁹ et
 seniores psonaliter p̄grediūt̄ ad nephas at
 q̄ furentes omnino furia cōtinere nō valent
 Nec christi cruciatib⁹ faciant nisi oculoꝝ p-
 sentia prestent. Et qui p male subditos pote-
 rant cruda p̄ficere vt magis saturent̄ ex iniu-
 rijs xpo illatis volūt psonaliter interesse. Et
 licet de tota captione essent merito increpan-
 di z hic q̄dāmodo increpent̄: tñ specialit̄ chri-
 stus arguit eos de modo quē tenuerūt: tum
 qz occulte venerunt tanq̄ ad latronē qui fu-
 gere vellet cū ipse se eis in pblico cōtinuo ex-
 hiberet. Tum qz venerunt cū armis cuz ipse
 sp̄staret int̄ eos simplicit̄ z inermis. Sz non
 ceperunt eū in templo docentē q̄ndie turba
 rum verentes tumultū. Tñ alioꝝ mysterio
 factū ē ne christ⁹ docēs capet̄ in templo in q̄
 nec etiā potuit lapidari. In quo libertas do-
 ctrine atqz verborū dei p̄figit̄: qz verbū dei
 nō est alligatum nec conclusum fuit aliqñ su-

nibus tyrannorum. Addit quoqz saluator
 noster. Sed hec est horavestra z potestas te-
 nebrarū. vt tenebrositas mentis: tenebrosi-
 tate temporis inotescat. Itā tenebrarū hora
 est in qua peccata patranť: potestas vero q̄
 p̄ficiunt. Subdit etiā. Hoc autē totū factum
 est vt implerent̄ scripture prophetarū. Di-
 cit autem prophetarū: vt innuat̄ q̄ non so-
 lum in vno sed in omnibus prophetis cōti-
 nent̄ mysteria dñice passionis.

**De christi captione et fuga di-
 scipulorum. Et quomodo chri-
 stus ad annam primo ductus co-
 raz eo examinatus: et addit nega-
 tio petri. Capi. ij.**

Secunda cōtemplatio pertinēs ad p-
 cessum dominice passionis tria etiā
 de christo in se cōprehendit. primū
 est christi cōprehensio. scđm eius examinatio
 tertium petri negatio. Primū est christi com-
 prehensio. Et de hoc subdiť. Cohors ergo z
 tribuni z ministri iudeorū cōprehenderūt ie-
 sum z ligauerunt eum. O sine gemitu quis
 audire possz qualiter in illa hora homicidas
 manus in regē glorie iniecerūt truculenti li-
 ctores. z innocētes man⁹ mitis iesu vinculis
 cōstringentes ipsuz agnū mansuetissimuz n̄
 obloquentē ad instar latronis suribunde cō-
 prehendant qui deitate omnia: z ligant euz
 qui venerat soluere omnes a vinculis pecca-
 torum: et a cōpedibus demonis infernalis
 extrahere cōpeditos. fm em̄ Bern. postq̄ ce-
 perūt z corpus bacculis pungebant z peuti-
 ebant exercentes in eo bestialitatē crudelita-
 tis sue. Quo viso omnes discipuli eo relicto
 fugerunt. herebant ad dominū iesuz christū
 q̄ colūpne celi tremiscere habuerūt. O mi-
 ra fragilitas cōditionis humane: tempe ꝑse-
 cutionis a suis discipulis relinquit̄ christus
 quos p̄docuerat et cautos fecerat qui om-
 nes sponderāt secum vsqz ad mortē in tri-
 bulationibus permanfuros. Fugerunt em̄
 velut volatilia int̄ q̄iacif̄ lapis improuise ꝑ-
 semitas aeris volitantia que in summitati-
 bus z ramusculis arborum se tollunt quas
 ante non p̄ciderunt. Sic z apostolic⁹ cho-
 rus fugiendo in incertitudine refugij vaga-
 batur. Adolescens quidam sequebat̄ eum a
 mictus syndone super nudo. Et tenuerunt
 eum. At ille relicta syndone nudus profugit
 ab eis. Nec verit⁹ est dilectus discipulus nu-
 ditatē: nec recordat⁹ amoris cui⁹ dulcedinez
 pauloan̄ hauserat. Inclinat⁹ sup dñicū ꝑccus

Fe. vi. p^o. do. oliuariū. xl. de passione domini

et quā gustare debuerat cū gustauit dñicus sacramentū. **S**ecō sequit̄ christi coram anna examinatio. **D**ucit̄ enim iesus a satellitibus mortis ad annaz primū. **H**ic interrogauit iesum de disciplinis et de doctrina eius. **I**nterrogat de discipulis quos credit ebetes qz sequūt̄. **I**nterrogat vt discat an nobiles vel gregarij sint. vt ex cōditōe discipulorum sciat in ingm. **N**ec nō in auctoritatez qua cōgregauerat intēdebat. cū iudicio suo ppter decretū pontificū et sacerdotū nemini liceret sub noua doctrina discipulos cōgregare. **P**roinde interrogat eū etiaz de cōtrina ad pnciosam inquisitionem annas se cōtulit acinuoluere vult doctozē nō subdocibilem fieri. **I**d qz agebat vt pciperet si adūsus moysaycā legē et traditiōes templarias doctrina xpi aliqd̄ iutulisset. **C**ū itaz saluator arguerit eos qz trāsgressi sint mādatū dei ppter traditiones suas. **E**cce doctrina xpi humilitat̄ de core fulget: que cū sit diuina sub hoīm iudicio ventilatur. **S**aluator aut̄ ad inquisita respondēs d. **E**go palam locut^o sum mundo. **O**cculta nēpe doctrina supstiniōe plerūqz pfunditur: et vitū vtiqz habet annexū si publicum timer. **N**ō aut̄ omnis occulta iusinuatio sancte doctrine cōdempnat̄ q. s. **S**ecura manet si duca in publicū: que palam fieri nō vitat ne dephendatur in macula: cuz sit ipa immaculata necessitas: et causarū varietas sepe cogūt vt lucerna qñqz paucis luceat in occulto que mallet lucem dare in manifesto. **P**roptinus ad sanā doctriam spectat vt nihil sub velamine habeat qd̄ publicū horreat: qd̄ deprehensum pudore aut infamia vreretur. **S**z illa que velaminib^o gaudet latibula et angulos semp querit que dephensa rubore effunditur arguta nō habet. vñ se iustis sentētis tueat est proin^o p̄scribenda et omnino abijcienda pmulgata et ab hīs qui deuotiōe et sanctitate pollere vident̄. **T**utius eū audirent̄ iniqui inhesitater et manifeste vera dicētes. qz boni clādestine dubia pferentes. **O**mnem quidē excludit errozē et animos audiētū absoluit a dubijs manifesta et exaiata doctrina. **Q**uo circa saluator ad inuicibile responsionis defensionē p sua doctriam se ptulit cū respondit: **E**go palā locut^o sum mundo. **E**t de disciplinis tacēs solū doctrinā approbauit ex manifesto cū nō disciplinis doctrina s̄ doctrina discipuli boni vel reprobi cēscant̄. **S**z qm̄ per sapiētes cōsueuerit approbari aut reprobari qñqz doctrina: locū in q̄ sapiētes iudeoz cōuincire solebant: subiūgit d. **E**go sp̄ docui in synagoga et in tēplo q̄ oēs iudei cō-

ueniūt et in occulto locut^o sū nihil. **C**ū enī multitudo sapiētū: sanitas sit orbis terraz. **E**t dicit̄ Sap. vi. c. **A**d iudeoz sapiā suā approbādā remittit xps doctrinā vt si sapiētes sūt et audicūt reprehēdāt si rephēdēdū q̄ppā inuenerint. **S**i sapiētes nō sunt sileant a propria ignorātia tā p̄strati. **S**i sapiētes sūt et amici dicant q̄ nouerūt non amicitie gratia s̄ veritatis gloria. **N**ā vere sapiētes sūt et amicitia nō sūt inimicitia aut amicitia omīno diffiniunt. **S**i sapiētes sunt et inimici ad validū testimoniū interpellō vt ppter sapiētā submittant inimicitia et gariant si p̄nt in manifestā doctrinā. **S**i vero nō possunt: aut taceāt aut si iusticiā sentiant iusticie laudibus efferrant. **N**am vbi nulli sunt sapiētes ibi capno est doctrine. **S**emper enim veret̄ doctozis nouit assistere sapiētes: et caute loquit̄ maxie si emuli astant nec deprehensus in aliquo cōfundant̄. **S**ed qm̄ pprius amor sepe hominem fallit. subiūgit dominus di. **Q**uid me interrogas? **I**nterroga eos qui audierūt quid locutus sum eis? **M**agnū testimoniū est qz vera sit et irreprehensibilis doctrina illa que ad iudiciū reuertit̄ emulozū: et in obscurabili claritate resplendet que ad examen proponit̄ reprobzū: atqz iustissima ex omni parte censet̄ que nullzū fornicat̄ expaueat. **E**t subdit dominus. **E**cce hi sciunt qd̄ dixerim ego. **O** benigna mansuetudo saluatoris velut ante iudicē stabāt et aduersus doctriam suam testes emulos allegabat. **S**criebat enī se dixisse infallibilem veritatē. **I**ncōfusibilis nempe veritas est et arguta peramplius fulget et tunc siquidē fortit̄ triumphat̄ scilicet cum aduersarios habet. **A**d posteros ergo hoc diruet̄ in exemplū vt doctrina si sit priuata s̄ cōmunis: nō occulta s̄ publica: nō opinabilis sed veritate firmata que nullis obtretratōib^o tremulet: q̄ nullos paueat de tractozes que suos vbilibet cōterat inimicos que magis aduersitatib^o qz tranquillitatib^o illuceat. **H**ec solū doctrina christi possedit que nec mirū si mansit intrepida corā anna emulos ad sui testimoniū querent̄ christo capite defendente cum corā imperatoribus et regibus mundi non cessit in christiferis mēbris in eis spiritu sancto loquente. **H**ec cum dixisset vnus assistens ministrozū dedit alampam iesu d. **S**ic respōdes pontifici: sed vide mansuetudinem patientis: cognosce sapientiam respondentis. **S**i male locutus sum testimonium perhibe de malo. **S**i aures bene quid me cedis? **O** benignitas et humilitas saluatoris iudiciū vult subire cū seruo q̄ om-

dñs est z iudex. Totū ponit se in iudicio xp̄s: omnia inimicorū examinationi remittit. Cor-
 pus mores z verba z si qua humana sunt ei⁹
 in iusticiā vult appendi. Aprobati aut̄ impro-
 bari testimonijs fatagit cū ministro. Nec tñ
 parat dñs maxillam aliā sicut alios docuerat
 obseruare. **Matth. v. c.** Sed altius xp̄us ex
 emplo suo: nunc nos trahit opus esse pfectū
 ostendens: cum ad bonū trahitur male agēs
 qñ charitas seruat in animo z suau. primus
 cōpungit verbo. Perfectū nempe in virtuti-
 bus est ei qui te pcutit inferre salutis verba:
 z cū odio te feriat: tu eum charitate constrin-
 gas vt quem pateris pcessores: possis tandē
 habere confortē. In id quippe tendebat sal-
 uator qui vult om̄em hoīem saluum fieri: et
 ad agnitōnē veritatis venire. In hoc quip-
 pe exēplo nos docet saluator noster q si mol-
 li responsione homo primi iram extinxerit:
 qñ vt dicit **Proverb. xv. c.** Respōsio mollis
 frangit iram: sermo durus excitat furore: si-
 mul duo simul cōgemina bona vt virtus pa-
 tientie suo munere fulgeat. z cōuersus proxi-
 mus dignā penitentiā agat. Et si vtriusq; bo-
 ni patiens foris premiū: quia sustinuit quia
 cōuertit z respiciens a malo penas dignas
 malis euasit. Tertio addit **Petri negatio** Se-
 quebat̄ etem Petrus christū nō tm̄ corpore
 qñtū mente: quē titubatio fidei plene cōplere
 rat z amor ad xp̄m a timore hoīm patiebatur
 iniuste conflictū. Hic a **Johe** in domū intro-
 ductus est p curialiuꝝ nōciam qua Petrus
 ip̄e carebat. Et hinc inde agutatis verbis chri-
 stum trina desperit negatione. Despicit nē-
 pe qd̄ tanta pccacitate negata. Et anathema-
 the ponit filium dei qui om̄es venerat recon-
 ciliare cum patre. Perualide siquidē agebat
 virga timoris qui se excōicabat si cognouit
 ser etiā christū: z iuramēto falso firmabat qñ
 cognouerat x̄itatem. Dixerat em̄ interrogā-
 ti xp̄o. **Matth. xvj.** Tu es christus fili⁹ dei vi-
 ui: quā cognitionē veritatis non ab hoīe aut
 ab angelo sed ab eterno p̄fe suscepit: q̄ quē-
 piam docēdo nō fallit. An forte occasiōes fu-
 erunt in Petro p̄ter timoris angustia z fidei
 detrimentū quod ancilla hostiaria introdu-
 xit. An forte quia frig⁹ erat z ad ignē se posu-
 erat iudeorū. Exterius frig⁹ interiorē frigiditatem
 insinuat z spūssancti ignem iudeorum
 exarserat ignis. Sallo interim dante vocem
 z inter vba christo miserate ab ip̄o respectus
 Petrus egredit̄ foras z fleuit amare. Hec at
 negatio Petri an tota in domo cayphe: an in
 vna cōcepta: z in altera cōsummata fm̄ diū-

lozum opinionē: quia nihil addit vel adimit
 fidei: alter horum credere nō sit p̄ntis deserti-
 onis. De beata x̄gie sane in p̄senti loco cre-
 dendū est q̄ discipulus ille quē diligebat ies⁹
 videns tam dire tractari dñm suū interim cu-
 currit ad virginē gloriosam nūciās que acci-
 derant circa filium suū. Forte nouerat eā esse
 in bethania in domo magdalene cū sorozib⁹
 suis. Quo audito pre diuersitate doloris cō-
 cussa sunt om̄ia viscera eius z implacabili fle-
 tu plorare cepit: z alie mulieres que cū ea erāt
 Secedēsq; ab alijs ante dñm i oratiōe lachry-
 marū irriguo se pstrauit om̄i qua potuit pie-
 tate paterne dilectioni recōmendans filiū su-
 um. Ac x̄o post multā morā cōsurgens cum
 magdalena z sorozib⁹ suis: cōcito gressu plo-
 rantibus cūcti hierlm̄ adit. Cūq; obuiaret
 custodibus ciuitatis: dicit ei. Quid ploras
 mulier? Quid queris? R̄ndit. Nūquid quez
 diligit anima mea vidistis. Et illi. Qualis est
 dilectus tuus? Pulcherrima mulieruz. Et
 illa: dilectus meus candidus z rubicundus
 electus ex milibus. Et illi. An forte filius tu⁹
 est ille qui hac nocte tanq; malefactor z latro
 ductus ad domū Anne pontificis ligatus et
 verberat⁹ z tam atrociter x̄berat⁹. Quo au-
 dito Maria fere cecidit in terrā p̄ dolore. S;̄
 amore videndi filiū suū vires resumēs ocuis
 puenit ad domū Anne: sed nō inuento ibi ie-
 su aliquo referente didicit fuisse transmissuz
 ad pontificem cayphā: sicut in sequēti capitu-
 lo p̄t̄. Plorādo ergo cum sorozib⁹ z deuotis-
 sima magdalena p viam puenierunt ad **Gay-
 phe** domū. Et introire querētes phibite sūt.
 Dure igit̄ extra domū ploras clamabat. Fili-
 mi iesu: iesu fili mi. Et iesu fili mi ostēde mi-
 hi faciem tuā. Sonet vox tua in aurib⁹ meis
 Quis vnq; exprimere posset q̄tus cruciatuz
 tunc renouatus ē in anima iesu christi: cuz in
 spiritu intellexit matrē propter eū tam atro-
 citer cruciari.

De christi examinatione atq; delusione facta coram pontifice caypha. Ca. iij.

t **T**ertia cōtemplatio p̄tinens ad p-
 cessum dñice passiōis: tria alia eti-
 am continet de ip̄o christo. Primū
 est iesu examinatio. secundum xp̄i
 cōdemnatio. tertium christi delusio. Primuz
 est christi examinatio. s. coram pontifice cay-
 pha: p̄pterea subditur: Et misit eum annas
 ad cayphā pontificem. vterq; p̄t̄ifer: ille ces-
 serat: iste regebat. Sc̄m̄ em̄. **hiero. z Chryz.**

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

tunc pontificatus emebant ab eis . ppter ea contra legem etiā singulis annis noui pontifices creabāt. Erat autē cayphas pontifex anni illius. A pontifice in pontificem illuditur: ergo christus sicut coram caypha fili^o dei ies^o. Aduersus quē cōuenerunt sacerdotes et scribe et populi seniores. Ecce sacerdotum sanctitas: vtrū in turpitudine scribarū scientia et errorem et in furorem trahitur natura senect^o cum hi omnes cōueniant cōtra vritatem et innocentiam subuerrere moliant. Omne autē cōsiliū eorū erat quō christū p aptam iusticiam siue apparentē potius occidere possent et non prout homicide erant in occulto in publico notarent. Cōgregatus igit cōuentus malignantiū: odio estuabāt in xpm. Et querebāt falsum testimoniū cōtra iesuz vt eū morti traderent. Nō tñ dicit euangelista falsum quasi nō amplius vellent inuenire verū testimoniū cōtra eum si fieri posset: sed vt ostēdat quā iniquissima intentione et cū iniquissimo pcesu cūcta cōtra dñm pbare parabant. Inquirebant testimonia vt zelo iusticie punire viderentur: ac p hoc iusticie velamē inuidiā et animi prauitatē palliare temptabant. Et cū multi procaci animo in fruito vultu. et impudica lingua testimoniū cōtra dñm loquerent: cōuenientia nō erant testimonia. s. sentētie pferende. Nouissime venerūt duo falsi testes dicētes: hic dixit: possum destruere templū dei et in triduo reedificare illud: vt verificaret quō ppheta ait. Insurrexerūt in me testes iniqui et mentita est iniquitas sibi. Falsi testes in pferendi rectitudine falsebant. Dixerat enim xps Job. ij. Soluite templū hoc: intelligens de corpore suo et in tribus dieb^o excitabo illud: quod potius sonat suscitationē corporis mortui q̄ reedificationē destructi templi. Testes falsi dicebant: possum destruere templū dei intelligentes de lapideo templo. et in triduo reedificare illud. Vide et diligēter aduerte quō vritas et innocentia p aduersarios sepe clarificat et tanto magis q̄to pl^o insaniunt cōtra eā. Nam summa laus ē xpi: q̄ et apparēter minime culpabile opus cōtra eū inuenire nō possunt eum accusare de verbo: quia ex h^o q̄ istū in medium posuerūt: licet sub aliqua falsitate q̄ vtiq̄ de se null^o ponderis erat: patz q̄ si contra eum alia habuissent licētius quidē illa in medio ptulissent. Sustinet patient dñs et saluator ad obiecta nō respondet. Propter ea subditur. Iesus autē tacebat: sed quid facerent si loqueret cum tacendo exagitet furiosos. Nam surgens princeps sacerdotum ait

illi. Nihil respōdes ad ea que isti testificant. Surgit nempe ex inquietudine mētis et leuiticia efficiebat seipso supior. Querebāt respōsionem nō ad credulitatem sed vt caprail verbis magis ex ipa subnecteret accusatio contra eum. Iesus autē nihil respondebat mysteriori nō timore: tanq̄ cognoscens eum qui loquebat in fraudē. Magna prudentia est tacere vbi ex omni pte calūnia pparat. Secūdo subditur christi cōdemnatio. s. coram pontifice caypha. Nūc tunc male iterū agitatur in corde: verbis exagitat xpm di. Adiuro te p vniū vt dicas nobis si tu es xps filius dei dicti. Adiuratio est inquisitio alicui^o sciende veritatis sub respectu supioris potestati: forte cayphas aliquorū relatione pceperat christum se dixisse filium dei: et hoc in iudicio repeti satagebat: vt eius cōdemnatio morti per legem aptior vel apparētor esset. Iesus autē sic adiuratus ne crederet deum vniū nō diligere vel nō timere ptermisso silentio disponebat dare respōsum. Sed ante respōsum paucis verbis fraudulentiā cayphe detexit vidēs. Si vobis dixerō nō creditis mibi. Si autē interrogauerō verū nō respondebitis mibi vt ex eadē dānata radice indicet pugnare verum dicenti nō credere. et verū in respōsionem querēti nō dicere. Proculdubio cayphā voluisset interrogare iesus vt interrogato istrueret et lucraret aiam eius: et omnīū circūstantium: nisi quia preuidebat illos ad falsitatem et mendacia plapsuros. Iterū quoq̄ fraudē illorum detegēs subdit: Neq̄ dimittetis. q. d. Sed eo armabimur hostiū quorū verū illud cescit clarius. Verūtū dico vobis amō videbitis filium hominis. s. in iudicio quē purus hoīem credētes nūc vsq̄ quāq̄ cōtempstis sedentē a dextris virtutis dei: vt vniū et equalem cū patre credatis filium cōregnantem et hoīem infallibiliter factū deū. Hoc Apōc. c. j. Job. ait. Videbit eum omnis oculus: et qui eū pupugerūt. i. i die iudicij videbūt mali et mali: ne filium dei quē boni amauerūt mali contempserūt: boni ad gloriā: mali autē ad terrorem et penam. Sedebit quiescens qui nūc in laboribus agit. Sedebit iudicans qui nūc in dicandus astat. Sedebit a dextris virtutis dei qui ad sinistram diaboli potestati morti ad iudicat. Dexterā em virtutis dei tota est cū patre omnipotēs: et equa potentia: et tota ē cum deo patre omnipotēs quā habere et offensusum se mundo pñunciar. Non tamen in nubibus pluuiialibus aut obscuris adueniet: s. virtute deificati et dei fieri corporis in nubib^o

lucidis velut in tribunalibus sedens: terre ad iudicandum in aere mox nubis efficit: ipse vicinus ac iudicabit in terris positos qui de celo celestis ad terras adueniens a terrenis iudicium praeiudicabit: ut sicut in ligno pendens in aere inclinato capite per omnes ut moreretur tradidit spiritum: sic in aere corpe a terra exaltatus iudicabit mundum sibi subditum vniuersum. Per experientiam patris quod christus ad calumpniam interrogatus est. Nam tunc omnes animo furioso dixerunt. Tu ergo es filius dei: irone ac derisorie christi sententiam repetentes. Quibus saluator: fida voce respondit. Vos dicite quia ego sum. Quo animo id dicatis vos notis. Quacumque tamen intentione id dicatis verum dicitis: quia ego sum. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dei. Blasphemauit ut accusationem christi redderet grauiorem: et quod dicebat verbis extolleret factis. Et corde adeo diuisus: diuisas adeo pagit actiones veras christi confessionem in falsitatem et blasphemiam suo sensu conuertens: et dicta testium plus attendens: cordis impetu: malo actu: tonanti voce astantes alloquitur dei. Blasphemauit. Velutque in christi mortem festinus adiecit. Quid adhuc egem? testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Sed ne capphas torus nocens solus in hoc iudicio blinquare videatur: atque ut ferat sententiam non quasi a semetipso sed quasi aliorum consilio et assensu sibi assistentes quid videatur inquit. Sed eo grauius crimen est quo multos socios querit. Responderunt omnes. Reus est mortis. O stupenda nequitia impiorum videre inter omnes magistratus et sapientes et senes populi iudeorum iusticiam conculcatam et iniusti mortem omnes pariter conuenire. At neminem conueniri: qui pro innocente confurgat: aut tempus defensionis deponat. O benignitas saluatoris. O mansueta dulcedo: et bonitas redemptoris. Quid enim erat videre innocentem iesum veluti mansuetum agnum solum inter tot improbos et impios constitutum: facie mansuetum: vultu benignum: mortem expectantem in voto et promittitudine mentis intrepide persistentem. Tertio subdit christi delusio. Nam antequam mortis pro iudeis ad iudicatum sentiret aculeum mortis prius suis penis saturari querentes. Expuerunt in faciem eius velut in faciem vilissimi et abiectissimi hominis cui ex animo verbis et scriptibus exprobrabant: ac si dictorum vilitate: spiritus vilitate damnarerent: ut verificaret quod Job xxx. c. in persona domini ait. Faciem meam conspuere non verentur. Et iterum per Esai. l. c. ait. Faciem

meam non auerti ab increpantibus et conspuentibus in me. Et velauerunt faciem eius in derisum: et colaphis eum ceciderunt: alij palmas in faciem eius dederunt. O vultus desiderabilis angelis: et genere que celum repletis leticia mundumque decore letificatis: quomodo tam crudeliter cese estis a manibus impiorum. O collum per quod effusa nobis doctrina salutis: quis ausus est te ledere colaphorum percussione. Sed ut omnis compleatur derisus in domibus iudeorum prophetia qua ille populus super ceteros iam effusus sit in christo capite deridetur cum percutientes eum dicebant. Prophetisa nobis christe: quis est qui te percussit: ut more diuinatores potius quam prophete diceret quis percussit eum. Sed hec derisio prophetie ad ipsos impios reuoluita est facti omnino populo in derisum et prophetis veracibus non credentes: ipsis omnino priuati et a prophetis mendacibus decepti in sua ignorantia excecati miserum in mundo experiuntur exilium. Et quia christum prophetarum omnium veritatem et lumen impie uelauerunt iusto dei iudicio super illorum corda velamen cecitatis et ignorantie manet usque ad huc expansum: et nisi ad christum fide et dilectione pertranseant in hac vita nulla ratione tollendum. Denique quibusdam illorum dormitum euntibus alij nequiores remanserunt christum usque ad mane vobis et multiplicibus iniurijs illudentes. Expectat interim exemplum mestissima mater iesu cum sororibus suis implacabili fletu plorans ac desiderans videre dilectum filium suum.

Articulus tertius prime partis passionis christi: de alijs tribus contemplationibus que ad dominice passionis pertinent incrementum: et primo quomodo christus adducitur ad Pilatum: et coram eo accusatur et examinatur. Ca. j.

Prima contemplatio pertinet ad incrementum diuine passionis continetur in se tria. Nam primo christus coram Pilato accusatur. secundo examinatur. tertio excusatur. Primo quidem christus accusatur a iudeis coram presidente Pilato. O horrenda impietas iudeorum que tantis iniurijs satuari non potuit: quoniam potius ferali rabie fremens impio iudici tanquam rabido cani animam iusti obglutendam exposuit. Porro mortem christi differre periculum autumantes: postquam in eorum consilio fuerat diffinitum iesum morti obnoxium subiacere. Nec habentes quomodo possent eum

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

sententie mortis tradere: potestate in rhomanum imperium iam translata: aut falso religionem monstrantes: ne ppter inuidiam viderentur inferre iudicium super eum. **M**ane autem facta in toto consilio iterato principes et omnes sacerdotes et populi seniores contra christum ut eum morti traderent victum adduxerunt eum: et tradiderunt pontio pilato presidi. s. ut seue mortis experientia puniretur. **L**ungo egredere pontificis domum: erexit se mestissima mater **M**aria ut videret filium suum. **Q**uē cum videret facie lividum sputis deturpatum: barba et capillis capitis depilatis: et omnino a priori pulchritudine alienatum: obuiatis a matris et filij oculis simul pre dolore fere cecidit sup terram. **A**d litterā circa veritatem textus est singulariter aduertendum qd cōmuniter textus **Joh.** xvij. c. ait Adducunt ergo iesum ad cayphā in pretorium: sed male stat textus scriptorū culpa. **N**ā fm grecos in quorū lingua **Johannes** euangelium scripsit: textus dicere debet. **A**dducunt ergo iesum a caypha in pretorium. id est. de domo cayphe ad domum **P**ilati vbi erat pretorium. **C**onsidera igitur o anima mea qd transiuit infomnis nox illa in christo apozia toto p totiens et deriso atq; pculso multotiens: et ira seua atq; odium cordiale aliquos iudeorum fecit ad irrogandum christo iniurias vigilare. **A**ttū insimul cōdicentes quid tradendo illū presidi accusando sibi obijcerent quod iuste moueret preses contra eū proferre sententiam mortis. **P**retorium enim erat fm traditionem antiquā ciuium rhomanorum locus iudicarie potestatis vbi eorum fiebat exactio seu vbi ptoz cum sapientibus: et cum populo conueniebant ad aliquid differendum. **S**ed pretorium **P**ilati sic hierosolimis dispositum erat: qd ex ipsius fenestris allocutio possit esse ad extra positum populū si necessitas esset. **P**ropterea subdit. **S**ed principes sacerdotum et omne iudeorum consilium pretoriū **P**ilati nō introierunt ne contaminarent sed manducarent pasca. s. quod illo tempore celebrabant. **S**emper em iudei vilioribus ceremonijs studiosius intendentes in malorum magnoz vortaginē ceciderunt. **D**amnamta cecitas et peruersa conditio iudeorum verebant cōtaminare pasca: si contra traditiones suas presidis intrarent pretorium. **S**ed nō verebantur ad mortē iniuste deducere iesum et innocentem dominū iesum christum. **S**ecura est ad pretorium filium suū plorādo

mesta mater cum **Johāne** et **M**agdalenā: atq; cum alijs sororibus suis et alijs mulieribus: que quadam naturali pietate inclinabantur ad eam. **M**otanter ad istam aduertendum est in hoc loco: qd **M**att. xxvij. c. iterposuit hic de suspendio iude: quomō iudeis pecuniam restituit: ac quō iudei noluerunt eam ponere in corbanā. id est. in gazophilatiū sive arcam vbi seruabant dona oblata: quia precium pro sanguine christi fundendo fuerat datum. **L**icet em ex sua impietate et cecitate damnationem illius precij forte nō iudicarent iniquam: tñ omne tale precij iudicabant indignū poni cum donis diuino cultui consecratis. **E**t ideo quandā fictam speciem pietatis in hoc seruare volentes: emerunt cum eo agrum figuli cuiusdam: vt esset cimiteriū pegrinorū. **L**iuēs em forte in paternis sepulcris tumulabantur. **E**t quia ager ille de sanguinis precio fuit emptus: ideo vocatus est acheldemach. id est. ager sanguinis vsq; in hodiernum diē. **Q**uod quidē referē ad diem quo euangeliista hoc scripsit. **Q**uerit tñ **A**ugustinus in questionibus noui et veteris testamēti quō occupatis principibus sacerdotum ad necem christi a mane vsq; ad horam non am: iudas eis reportauit precium ante **C**hristi resurrectionem: reiecitq; in templo: cum constet omnēs principes ante passionem christi non fuisse in templo: quippe cum in cruce posito insultarent ei: et subdit se nescire quo die vel tempore se suspenderit iudas. **E**t qd licet narret in hoc loco: non tamē sequitur ex hoc qd tunc fuerit factū. **H**ieronymus tñ et **O**rigenes supponunt: qd quādo iudas vidit christum morti ad iudicatum precij reddidit. dicens: peccauit: tradens sanguinem iustum. **E**t illi dice runt. **Q**uid ad nos. **T**u videris. **E**t proiecti argenteis in templo recessit et abiens laqueo se suspendit. **P**uto igitur qd **M**att. sicut hoc fuit enarrat ad exagerandum crimen sacerdotum: qui nec ad penitentiam iude operantiam mutauerunt: nec tamē ppter hoc operantiam principes tunc interesse in templo: quia postq; noluerunt a iuda precium acceptare: videtur qd iudas ad templū ierit vt saltē pecuniam relinqueret ibi quam secum retinere horrebat. **S**ed ad seriem historie reuertamur. **P**ilatus deniq; cum cognouisset iesum in suum pretorium intromissum ipse iudeis extra positus locutus est dicens. **Q**uā accusationem assertis aduersus hominem hunc? **J**udei vero fallam iusticiam simulantēs: et qd

non velut inuidi eum sue iurisdictioni tradi-
derant. Responderunt. Si non esset hic ma-
lefactor non tibi tradidissim⁹ eum. Ac si apri
us dicant. Non mouemur inuidia: nec odio
agitamur: nec sumus in suo facto precipites
Anteq̄ tradidissimus eum tibi discussimus
z vidimus malefacta illius. Nil aliud q̄ ma-
leficia sua tibi eum p te iudicandum tradere
nos compellit. Igitur aperte cognosce q̄ si h
malefactor nō esset: tibi a nobis traditus nō
fuisset. Pilatus vero qui leges nouerat rho-
manorum que non damnabant reum nisi d
particularibus z disserti criminibus iusta p-
batione conuictum perstitit inquirēs. Quis
littera taceat. Quid disserte aduersus christū
obijciant iudei z qui sibi eū tradiderant. Ne
tamen in hac iniustissima causa succūbere vi-
derentur sed a falsa cōmenta cōmittant: dicē-
tes. Hunc inuenimus subuertentem gentes
nostram prohibētem tributa dari cesari z di-
centem se regem esse. Ecce imponūt falsa in-
fallibili veritati ac de tribus grauissimis accu-
sant eum. Dicentes eum fuisse: primo cōtra
veritatem doctrine. secundo contra veritatem
iusticie. tertio contra veritatem vite. Primo
accusant eum fecisse contra veritatem doctri-
ne: p̄pterea dicūt. Hunc inuenimus subuer-
tentem gentem nostram. Secundo cōtra ve-
ritatem iusticie: p̄pterea addunt. Et prohibē-
tem tributa dari cesari. Tertia cōtra veritatē
vite: p̄pterea subdūt. Et dicentem se regem
iudeorum. Ex quo manifeste clarescit q̄ sub-
uersi a diabolo dicunt christū dñm subuertē-
tem. Non em̄ subuertebat gentem quam cō-
uertebat ad legem: quaz nō venit soluere sed
adimplere: sicut ip̄e Matth. v. ait. Nec tribu-
ta cesari dari phibebar: sed reddēda cesarea
cesari interrogantibus ip̄e dixerat Matth.
xxij. Et ad vitandum scandalum cum esset li-
ber per Petrum staterē regi ante persolue-
rat: sicut pater Matth. xvij. Ac cum esset rex
regum z dñs dominantū se regem nunq̄ as-
seruit. Potius aut fugit cuz turbas nosceret
esse venturas ad eū ex miraculo magno mo-
tas vt euz sibi regē p̄ficerēt. Joh. c. vj. Quia
secreta potestate de paucis panib⁹ tantā ho-
minum multitudinē satiauit. Has nempe ac-
cusationes iniquas auribus p̄cipit mesta m̄
z cognoscens voluntates filij sui tacet: nec eū
excusat aut defensat: sed fessa mente z corpo-
re plozat. Sed Pilatus iudeorum animosita-
tem manifeste cognoscēs z ex ante relatis in-
telligens inuidiam eorū eis fm eorum legem

tradidit iudicādū di. Accipite eum vos z fm
legem vestrum iudicate eum. Discant igitur
christiani rectores z principes seculares a p̄-
sede isto pagano nō prinere ad eos neq̄ spe-
ctare de christis post christū ampli⁹ iudicare.
Si iudei a Pilato p̄docti rediissent ad cor
z legem cum p̄phetis vigili mente legissent:
z fm illam iudicassent christum: p̄fecto decre-
uissent z cognouissent penitus eē deuz dei fi-
lium hominē verū z potius penitētia ducerē-
tur q̄ illum tradidissent vt hominem reum.
Sed quoniā p̄ Mosaycam legem morti eum
adiudicare non poterant sicut ipsi bene p̄no-
uerant se falso ad religionem conuertunt di-
centes. Nobis nō licet interficere quēq̄: ine-
uulsibiliter christi mortem gerebant in corde
qui interfectione clamabant. Nō em̄ eis dix-
erat Pilatus accipite z interficite. Sed dix-
erat accipite z iudicate. Dicebant autem ei in-
terficere nō licere aut honestate festi: aut trā-
lati dominij. S; hoc Pilatus eis restituebat
dicēs. Accipite eum vos. Magis autē hoc
augebant quadā sagacitate dolosa dicentes
eis penitus nō licere: vtputa q̄ a turbis z ce-
teris presentibus z futuris haberent immu-
nes si nō ab ipsis: sed a gentibus auctoritate
rhomanoz christus mortis sententia pu-
niretur. Secundo christus examinā. s. a Pi-
lato. Nam Pilatus his auditis illoz ipoz
tunitate deuictus ad christi examinationem
iure ordinario se conuertit. Et tribus accu-
sationibus sibi factis: vnam tm̄ veritus que
pertinere videbatur ad tempalem rhomano-
rum statum super illam dumtaxat examināt
eum. Introiuit ergo Pilatus in pretorium z
vocauit iesum z dixit ei. Tu es rex iudeoz
Lauebat em̄ sibi qui ex mādato rhomani im-
perij procurabat iudeam ne aliquis rex per
subdolam actionē insurgeret: quā ip̄e cauere
nō posset. Et ne rhomanum imperium illa p-
uincia priuaretur. Iacturam quoq̄ persone
proprie etiam verebatur. Prefixerat enim in
corde suo Pilatus se christuz regem propria
lingua confessum: aut morti tradere: aut ro-
mam mittere puniendum. Iesus autem pru-
denti cautēla respondit. Interrogatus inf-
rogans ac dicens. A temetipso hoc dicis: an
alij tibi dixerunt de me. Quasi dicat a temet-
ipso cogitasti me fore regem: cōmunis iudex
transiuit in prem: quo facto semp est suspecta
ventilatio rei. Si a temetipso cā sumpsit ini-
tium: iniustum est vt cogitatio presidium per
examinationem exquiratur. Si autem alij di-

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

rerunt de me: nō me interrogas. Nam ipi te
stificent qui accusauerunt. Accusanti nō reo
incūbit pbatio. **A**m defensio incūbit reo. **R**e
spondit pilatus. Nunquid ego iudeus sum.
Gens tua z pontifices tradiderunt te mihi.
Quid fecisti. s. si nō est verū q̄ dixeris te regē
Respondit iesus. Regnū meum nō est de h
mundo: quia nō terrenum sed celeste: nō cor
ruptibile aut mortale: nec transitorium sed si
ne fine mansurū. **S**icut **D**an. vii. c. scriptū ē.
Potestas eius potestas eterna que nō aufe
retur: z regnū eius quod nō corrumpet. **N**ā
z si christus fm iura humana erat rex mundi
quia etiam fm carnē erat nobilior homo mū
di: sicut colligi pōt infra sermōe. lxx. ar. j. z. c.
j. tñ mysteria literatē erat rex mundi. **P**rop
ea subdit. **S**i ex hoc mundo esset regnū meū
ministri vtiq; mei decertarent vt nō traderer
iudeis: vt iuxta eorum petitionem iudicer: at
q; affirmando subnectit. **N**ūc autem regnū
meū nō est hinc. **E**rgo regnū se habere dice
bat fm aliā formam preterq; mundo mōstra
ret. **P**ilatus vero his auditis adiecit. **E**rgo
rex es tu? **C**hrist^o aut addidit. **T**u dicis quia
rex sum ego. **N**ec paruipendit verba christi
pilatus: regnum sed non de hoc mundo se
habere dicentis imo magis pendit z admira
tus est: z velut quoddā numē audiuit predi
ctum verbum quod quidē ex sequentib^o cla
ret cum statim voluerit tradere libertati vi
gilanti quidē studio per quia: nō per q̄ scriptū
ex dictu iesu cum replicat ad **P**ilatum. **T**u
dicis: quia rex sum ego. **T**u dicis aut am
mirans aut credens: quia rex sum ego. **E**t
ego in hoc natus sum z ad hoc veni in mun
dum vt testimoniū phibeā veritati. **P**rocul
dubio testimonium veritatis est confusio fal
sitas. **M**axime christus phibuit testimoni
um illi veritati qua vita peragenda deducit
vt ad eternam vitam pueniatur. **H**inc christ^o
perhibuit testimonium in seipso: z moribus
illam seruans z docens verbo. **E**idem testifi
cans in miraculis z prodigijs multis: in pas
sionibus z morte sepultura et resurrectione
ascensione z pacifici missione: atq; veritatē ama
tores ad se pertinere omnino confestans dic.
Et omnis qui est ex veritate audit vocem me
am. id est. mihi credit obedit: z sequitur. **N**ā
nō displicuit pilato xitatis verbū quod etiaz
improbi amat. **H**oc em̄ habet veritas digni
tatis inter ceteras xitutes vt eam suis emu
lus diligat atq; laudibus efficit. **O**mnis em̄

qui male agit inimicus ē xitatis. **N**ā z si fal
lere vult nō venit ad lucem: **N**unc etiam im
pius dñs xitatis in seruo requirit. **F**allax q̄q;
homo filii: vxorem: familiā vniuersam que
rit habere veracem. **A**d hanc igif veritatem
pilar^o amore cōuersus illectusq; dulcedie vo
cis eius quid ipa sit xpm interrogans dicit.
Quid ē veritas: neq; vnq; talem pilatus au
dierat orationē z forte p modicum tangebaf
cor eius a libzta prolotione verborū eius q̄
circa interrogat. **Q**uid est veritas. **C**ui^o di
sertionem si audisset ab eo qui corā eo velut
homo reus astabat: forsitan ei superna clar
tas illuxisset: **C**ui si credidisset nō solum xpm
liberasset veritatis descendisset de sede sacul
de iudice iudicatus: de preside reus: de tyrā
no collega: aīo z corpe xpi pedes fuisset aples
rus z eū tanq; dei filii adorasset. **T**ertio ve
ro christ^o excusaf. s. a pilato. **N**am ad ei^o ani
mum liberandi xpm via subito pcurrirē ve
lut mutabundus in animo iam mente suspē
sus ad dilationē impatiens: presertim pro se
dando tumultu furētis populi nō expectato
xpi responso egredit ad iudeos. **N**ō odio ve
ritatis quā scire querebat effugiens: s. cōpet
diū meditat^o vt populū extra placaret z xpm
ocius liberaret. vñ sequif: z cum hoc dixisset
scz interrogando qd est veritas. **I**terum em̄
uit ad iudeos extra. s. tumultates. **I**terum em̄
ideo euāgelista subiungit qz paulo ante exie
rat vt audiret quā accusationem adducerent
cōtra xpm. **N**am iterū exiuit z ait ad princ
pes sacerdotum z scribas. **E**go nullam cām
inuenio in hoc homine: **Q**uide q̄ signant^o p
latus contra iudeos pro xpo publice testat^o
dicens. **E**go qui gentilis sum natione iugdu
nensi ciuisq; rhomanus: nō inuenio causam
mortis vel etiā pene istius quē meas tradidi
sti in manus: at vbi alicui^o inuidia z odio ve
latio facta est: quē vere culpa nulla cōramiat
cum deficiūt ad clamores z ad condenda ve
nuo mendacia se cōferunt delatores. **E**ū seq
tur. **A**t illi magis inualescebant voces dicen
tes. **C**ōmouit vniuersum populū docens p
vniuersam iudeā incipiēs a galilea vsq; huc.
Inualescebant quidē iudei malo conatu su
per pilati vocē q̄ xpi corā iudeis innocentiaz
allegabat: vt vox vni^o tumultatis ppli supera
ta clamorib^o atq; victa succūberet: ne patere
innocētie locus quo libertatē reportās a iu
dicio egrederef imunis. **B**onūq; z verū sub
inferebant sed volūtate nocēdi dicētes. **C**om

moit vniuersum populū. Comouit sanepo pulū p doctrinā meliusuā aquā z opib⁹ valē dabat. Comouit plm virtute miraculozū atqz signozū. Comouit plm fmōib⁹ veris ad gloriā sempiternā: ppterea sequit: docēs per vniuersam iudeā. Ecce act⁹ istius z irrephēn sibilis gestus ignorantem docere incedēs cū docuit p vniuersam iudeam incipiens a galilea vsqz in hierlm. Cepit quidē a galilea vt vsqz ad hierlm ascendēdo doceret. Nā doctria xp̄i facit hoies in supna confendere: cepit a galilea velut ab hominib⁹ min⁹ doctis vt pe detentim pueniret ad doctos hierosolymis constitutos.

Quomodo christus a pilato mittitur ad herodem: et ab eo iulius remittitur ad pilatū. Ca. ij

Secunda contemplatio ptinens ad incrementū dñice passionis: z etiā in se tria cōprehēdit. Primū est ad herodem missio. scdm est iudeozū accusatio. tertū ad pilatū remissio. Primum est ad herodē missio. s. facta a pilato. Nam platus audita noua obiectione criminū z galileam auribus suis sonuisse pcunctat si galileus erat iesus. Et rei veritate compata conabā eū a suo iudicio alienū z ad aliū iudicē tēptauit illum inferre pro eo q galileo suo iudicio nō substabat: potit tñ vt a iudicio xp̄i manus suas innocias refuaret: z vt herodē ab ipō discordē placaret sibi tradidit iudicandū ppterea euāgelista ait. Et vt cognouit. s. Pilatus q de herodis ptāte esset: remisit euz ad herodē qui z ipē hierosolymis erat in dieb⁹ illis. Aditū igit xp̄s ad herodem tanqz galileus atqz diuina puidētia factū est: vt Herodes illis dieb⁹ hierosolymis interesset ad cōplementū dñice passionis: ad testimoniū veritatis: ad cōfusiōē iudeozū: qz herodes nō inuenit quid puniret in xp̄o: sicut subsequēs scriptura testat. Herodes aut visu iesu gauisus ē valde. Erat em cupiens videre illum ex multo tempe: eo q audisset multa de illoz spe rabat aliqz signū videre ab eo fieri. Interrogabat aut illum multis sermonib⁹. Cui⁹ curi ostitatem z mētis vanitatem saluator cogno scens: neqz signū corā eo fecit: neqz ad sua infrogata rñdit. Nō em fastidiosis animis alta mysteria pandenda sunt: neqz prodigia factenda corā sectantibus vanitatē. Secūdo sbditur iudeozū accusatio. Multū em ad suam

innocentiam cōprobandā z iudeozū proter uiam cōdemnandā excusat xp̄m seua gentilitas: q in illo nulla iniquitas repit. Sed xp̄s coram herode tenente silentiū inclamitat infatiabilis crudelitas iudeozum. Unde sequitur. Erant aut pncipes sacerdotuz z scribe cōstanter accusantes eum. Exquo patz q a domo Pilati vsqz ad domum herodis pncipes sacerdotum z scribe christum nocendū animo fuerant psecuti: vt si clapsus aut emissus erat de manu pilati: ab herodis iudicio tergiuersari nō posset absqz suscepta sententia mortis. Accusabant aut eum accusationibus illis quib⁹ eum accusauerāt ante pilatū: z tanto grauiorib⁹ inqozibus qto coszē. ne herodes eum absolueret amplior timor auzgebatur. Nam quia a pilato dimissus erat si eum liberuz dimisisset herodes suffugerat a iudeis omē tribunal hierosolymis ante qd possent christum vltorius conuenire. Probrem aut exagitati a rabie christum occidendi manibus pprijs grandine lapidum occidissent. Aut velut appellantes ab his iudicibus tanqz morte plectendū compeditum sub fida custodia causarum delatione rhomam ad cesarem destinassent. Hec em erat iudeozū dānata constantia vt christus morti protin⁹ traderetur. Tertio subditur: ad Pilatum christi remissio. Quia autem etiam coram herode delatio iniqua defecit que nec herodē ad sententiam proferendam inflexit. Sed spreuit illum herodes cuz exercitu suo: quia. s. signū non fecerat: neqz protulerat ad interrogata responsum: quem estimauit fatuum aut mortis terrore pauentem: seu hominem ante presumptuosum in suis moribus atqz vita qui nunc veluti imperitus in causa defecisset. Et illi induitum veste alba et remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant adinui cem vt verificetur quod propheta ait. Assiterunt reges terre et pncipes cōuenerunt in vnum aduersus dominum z aduersus christum eius. Non est enim verozum regum illudere in iudicio constituto: sed cōdemnare conuictum reum aut absoluere innocentem. Sed ad exaggerationem passionis christi et contumeliarum eius: etiam reges terre infatuati sunt: in regem iniquum etiam assistentes sepe conueniunt. Et qualis rex talia sunt z latera eius. Hinc est q herodes christū illi sic cum exercitu suo. Illiusus z veste alba idu

Fe. vi. p^o dñicā in ramispal. in. xl. de pas. dñi

tus: reuertitur ad Pilatum. Alba quippe vestis insinuat innocentiam patientis ac fideles posteros p fide oneros: charitate: pextos: abluēdos i sanguie agni innocēter occisi. Quāt agitur christ^o inter ptesides atq; reges nulla causa condemnationis inuenta: innocentiam omni modā arguit saluatoris: que in posterum ad Tyberium cesarem etiam oretenus est delata: vt etiam ipse liberius senatui romano pponeret christum inter deos esse colendum. Quis dubitare queat q; virgo mater filium suum plorando sequitur: cuz ducitur ad Herodem atq; post illum reuertitur: cū remittitur ad Pilatum continue plorando in fletu cum Johanne et Magdalena et sororibus suis.

De quibusdam alijs vjs quibus Pilatus christum liberare conatus est: et quomodo indei accusationem christi grauari conati sunt. Ca. iij.

Ertia contemplatio ptinens ad incrementum passionis dñice. Tria quoq; in se comprehendit. Primus est christi accusatio. secundū est accusationis aggrauatio. tertium liberationis replicatio. Primū est christi excusatio. s. facta a Pilato: ppterea subdit. Pilatus autem cōuocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe exiit ad eos foras. Erat em̄ in cōclauis cum christo qm̄ innocentiam suam tuebatur. Intellexerat forte p Herodis apices aut p secretarios eius delatoribus insecis innocentiam christi: ppterea ait. Obtulisti mihi hunc hominem quasi auertentē populum vide quāta solertia verba liberationis christi enunciat: qui eū auertentē non dicit: sed qm̄ auertentē. Nō em̄ Pilatus hanc criminationem veram esse censebat. s. q; christus a bono aliquo aut a rectitudine auertisset. Ecce adduco eum foras: demonstratiue loquitur Pilatus et effectu pficit qd dicebat. Et subdit dicens. Nō inuenio cām in hoc hoīe: in his in quib^o eū accusatis. q. d. Et alijs incognitis vel non factis mihi eū iudicare nō licet. Et ad validationem assertionis sue inducit herodem dñi. sed neq; herodes. Ex quo xpi puritas amplius elucebat qm̄ duo disertissimi principes cām mortis in xpo vel modice pene pro commisso crimine indagatione subtili ptinus in-

uenire poterant. Sed cum pilat^o in sue assertionis robur et firmamentū assumit herodem ad ostendendū innocentiam christi: sic xba conuenit dicens. Nā remisit illum ad nos: et ecce nihil dignū morte actum est ei. q. d. Vos i p batione deficitis. Judicare ergo sine confessione nō pōt. Proinde corā vobis interrogo si in aliquo deliquit. Nam adhuc in eo nō inuenio cām mortis. Emendatū ergo dimittam. Hic verbis suis incipit exorbitare pilat^o cum emendare se dixerit innocentem. O fragilitas conditionis humane. O derelictio veritatis. O pilate vide quid dicas. Si innocētē quō emendabis: si emēdabis quō toties innocentem pclamasti: si emēdabis innocētē deuias protinus a iusticia. Spondebat iudeis sane in hoc verbo pilat^o: vt sic eū ad mortis sententiā nō artarent q; illuz argueret verbis increpationibus imprimeret: verberib^o cederet: manciparet exilio: ppulsaret eum de finibus iudeorū: sed nec excusaretur Pilatus: si perexigere vexasset innoxius. Cum xpo Pilatus tñ polliceret emendare iesum morte nō irrogata: exarsit velut ignis in spinis iudeorum synagoga maledicta. Et tunc vniuersa turba obrenibrata mente et infrunita voce exclamat. Crucifige crucifige eum: vt verificaretur quod ppheta in psona David ait. Verbum iniquū constituerunt aduersum me. Hic primo synagoga ceca et omnis iudeorum turba xpm̄ puenit morte puniri p crucem an̄ aut hāc tetrā et horrendā vocē quous expe terent xpi mortē nō tñ gen^o mortē edixerant. Nūc xpo mortituro mortē gen^o iclamāt: vt nec cōtenti penis: nisi turpissimā mortē dī formā iducāt. Tūc qdē crucifigi in ligno erat ibone fissimū gen^o mortē: vt dīficaret qd Sapiē. ij. sc̄p. ē. in psona eorū dicētū. Morte turpissima p dēnem^o eū. S; in hac exclamatiōe maledicta turba gemiavit et vocē. Pontifices etiam ministri clamabāt: Crucifige crucifige eū. Dicit eis pilat^o xba qd paulo an̄ pdixerat. Accipite eū vos et crucifigite: ego autē nō inuenio cām i eū. Nō libat xpm̄ pilat^o: s; i manib^o nitiū tradē emuloz. nesciēs q; nō fas ē liber fieri a crimie: si nō ledat si nō cū pōt innocētā tueat. Sed cūdo subdit accusatiōis xpi aggruatio. Porro iudeoz puitas: nisi xpm̄ dītra elumner nō qe scēs adiūgit. Nos legē hēm^o et fz legē dī mozi q; filiū dī se fec. Nūc iudei armati zelo furoris zelū legi inflectē sup xpm̄ vt igmiosa mortē incurrat. Si em̄ intētio referat ad xba: aut si x

ba referantur ad intentionem inveniuntur iudei et eorum mentis iniquitas. Non enim christus filium dei se fecit ex tempore qui ab eterno non factus: sed genitus est ex patre. Nec christus aliquando ut homo se asseruit filium dei: non in homo propterea factus erat filius dei: non in aliquo deitate mutata: sed in melius humanitate pro nobis assumpta. Cum ergo Pilatus audivisset hunc sermonem magis timuit. scilicet timore servili: forte timens dominum iudicium super se ex hoc futurum: quod innocentem impie condemnaret. Pilatus vero assolitus cultui deorum: forte mente tactus celicam veritatem e celo dilapsam aut aliquid in eo quod suum subterfugerat intellectum expavit suspicatus. Et ingressus in pretorium dixit ad iesum: unde es tu. Licet enim iam dixisset quod galileus erat: secutus est tamen consuetudinem iudicium: qui semper et diversimode interrogant reum ut in clara noticiam obiecti criminis veniant. Iesus autem responsum non dedit ei. Quod idem fecit: quoniam quibus curiosa esset interrogatio: altissima tamen erat proferentis mentem excedens. Nam humano more loquendi non potuisset christus satisfacere pilato nisi mentem eius convertisset ad fidem. Quam conversionem humana potentia tumens: et romanorum scientia imperita minime merebatur. Tunc Pilatus se contemni a christo considerans humano fastu repletus ait. Tu mihi non loqueris. Nescis quia potestatem habeo dimittere te: et potestatem habeo crucifigere te? Tunc christus silentium abiicit: quoniam tempore loquendi advenerat: et respondit humiliter imperatori: tradendo doctrinam ut eum reuocaret a fastu et ab errore quo tenebatur ipse delusus: unde respondit iesus. Non haberes potestatem aduersum me ullam nisi data fuisset tibi desuper. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet. scilicet tu: qui ad omnium utilitatem deo permittente me iudicas. Exinde querebat pilatus dimittere illum. scilicet quia dulcis christi responsio penetrabat animum eius. Cognito autem a iudeis quod Pilatus christum velut innocentem volebat tradere libertati. Clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesari. Ecce malignitas iudeorum: incutere conantur pilato ex superiore timore si christus absoluat a crimine vel a pena quasi non reueareatur superioris sui cesaris maiestatem. Ne iura suscepti honoris atque amicitie plene custodiat si christum inultum morte dimittat:

quasi christus se regem fecerit contra cesaris voluntatem. Sed erat usquequaque certissimum iudeos seruos esse cesaris non amicos: cui non amore sed violentia subdebant: nec christus se regem fecerat: sed turbam eum facere violentem regem effugerat. Et cum tam procaciter accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus populi nihil respondit. Tunc dixit illi Pilatus: Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia. pro peccatis et sceleribus accipiuntur hic testimonia: non pro verbis et probationibus testium productorum. Et non respondit ad illud verbum ita ut mirraretur per ses vehementer. Non respondit iesus accusationibus falsis. Augmentaretur enim ex responsione vitium falsitatis: cum ad veram responsionem in malo pertinax falsam probationem obijciat et verbis concertantibus verba trahantur: et responsionibus responsiones accrescant. Ad hoc est enim sapienti non pugnare verbis cum negantibus veritatem. Contendere quidem cum pertinacibus sciunt magis et multa falsa verbis certando inveniunt nec tacendo inveniunt confusi. Tertio addit liberationis christi replicatio. Nam nitens pilatus iesum omnino tradere cesari religiosam consuetudinem apposuit dicens. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pacem: quem vultis vobis de duobus dimittere? Habebat namque Pilatus quendam virum insignem. scilicet in malo vinctum in carcere nomine barrabam: qui propter seditionem missus fuerat in carcerem: qui sceleratior omnibus vinctis erat: quem Pilatus cum christo in optionem dedit ut boni et mali comparatione facta bono libertas et malo supplicium adderet. Quo audito principes sacerdotum et seniores populi ut se multitudine tuerent persuaserunt populo et concitauerunt turbam proinde clamauerunt dicentes. Tolle hunc et dimitte nobis barrabam. Quod seu crudelitas impiorum. Auctorem vite petunt ad mortem: et virum homicidam seditiosum latronem fuerat ad vitam agno: mortem vite: lucem tenebras tam stulte quam impie proferentes. Quis exprimeret quod tanto doloris gladio percussus est cor virginis matris cum clamores illos sensissimos et crudeles percipit: quibus filius suus innocens postulatur ad mortem: et impius peccator barrabas postulatur ad vitam. Iterum autem locutus est pilatus ad eos cupiens dimittere iesum dei. Quid igitur faciam de iesu qui dicitur christus? Illi autem clamabant. Crucifige crucifige eum. At ille ter-

Fe. vi. p^o dñicā in ramispal. in. xl. de pas. dñi

tio dicit ad illos. **Q**uid em̄ mali fecit? Nullaz causam mortis inuenio in eo. **C**orripā q̄ euz z dimittā: **A**t illi instabant vocibus magnis postulantes vt crucifigeretur z inualescebāt voces eorum. **T**unc Pilatus sciens q̄ p̄ inuidiam tradidissent eum: z videns q̄ nihil proficeret: sed magis tumultus fieret in populo volens satisfacere populo dimisit illis barrabam. **E**t accepta aqua indicans p̄ eum tanq̄ innocentē hominē iudicaret inuic^o lauit manus suas. **D**i. **I**nnocens sum a sanguine iusti hui^o. **E**t quādā aliam iusticiam ineffabilez quodāmodo intelligens: tunc Pilatus subdit: vos videritis. **R**espōdēs aut̄ vniuersus populus dixit. **S**anguis eius sup nos z sup filios nostros. **T**erribile quidē est iudiciū iudeorum: q̄ in eadē damnatione qua erāt ipi patres filios induxerūt vt fieret obligatio personalis nō tñ existentū sed etiam futurozū. **S**ed nescio quo demerito tam occulta sit ista obligatio subsecuta seu que fuerit ista tam secreta iusticia vt ad tm̄ scelus subeunde vindicte patres deo permittente potuerint nōduz natos filios obligare: vt nedū ad nascituros pximi tempis: sed vsq̄ in p̄sentiarū profluxerit damnatio ista: quia isti z illi meruerūt indurari: ac p̄ hoc vt exceperūt sententiam ita vt in vita ipsorzū nouim^o euenisse etiā obuentura fore que seruant̄ eterna. **T**ūc Pilat^o dimisso barraba z lotis manibus implacabile seuciā iudeozū intelligens adinuenit modū alium liberandi iesum vt. s. flagellari faceret z illudi vt saltem in eius xberib^o z opprobriū satiari annuerēt eū taliter liberari. **P**roinde flagellauit eum: z put̄ moris erat presidū romanozū ligatū ad quādā aule colūnā pzi^o exuentes cum vestimētis suis. **T**ūc verificatū ē illud **E**sa. i. **C**orpus meū dedi p̄cutientibus z genas meas vellētibus. **C**ōsidera igif o anima mea quid erat videre filiū dei toto corpore denudatum veluti mansuetissimū agnuz tam dira sustinere flagella vt a planta pedis vsq̄ ad verticē in toto corpore appareret horribilis z leprosus. **U**nde **E**sa. liij. in persona omnīū pphetarum ait. **M**os reputauim^o eū quasi leprosum z p̄cussim^o a deo z humiliatū. **D**efluxit ille sanguis p̄ciosissimus p̄ illa sacralatera innocentis z amātissimi iuuenis nullo prozusus: in eo repto reatu. **E**t tu p̄dite hominotius confusionis z contritionis causa existens quō nō inflexum foras erumpis. **Q**uo flagellato z a colūna soluto milites plectētes

coronam de spinis imposuerunt capiti eius. scz cum adhuc esset nudus z vestē coccineam siue purpuream circūdederunt ei. **E**t veniebant ad eum z salutabant eum dicētes. **A**ue rex iudeorum. **E**t p̄cutiebant arūdine caput eius z dabant ei alapas expuentes in faciem eius z ponentes genua adorabant eum. **E**t sic flagellatus ostēditur iudeis vt saltem compassionē cōmōri velint cum tradere libertari. **E**xiit ergo iesus portans spineam coronam z purpureū vestimentū in totius populi fo-lacium z derisum. **E**t dixit eis Pilatus. **E**cce homo. quasi dicere velit: **A**ccusatis nō filiū dei: sed miserabilis homo. **Q**uē cum conspiceret mesta mater spinis coronatum liuiduz z cruentatū: sputis deturpatū genis z tota facie ex ictibus alaparum tumefactum: z a sua speciositate torū alienatum: vultu z oculis inclinatis tanto dolore repleta est anima eius. q̄ quasi mortua cecidit sup terram. **Q**uāto dolore ac q̄ amaris lachrymis **B**agdalena plorabat dum conspiciebat magistrum suuz tantā crudelitate tractatum vt faciem illā qm̄ angeli conspiciere concupiscunt cerneret tanta deformitate variatam q̄ non remāserit in eo species neq̄ decor. **E**gredimini ergo syon. id ē. anime sanguine christi redempte: videre regē **S**alomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. s. **I**mpia synagoga **E**t tu hūani cordis supbia que opprobria abhorres: et ad honores aspiras attende q̄s est hic qui egreditur habens imaginē quasi regis: z nihilominus serui despectissimū confusione repletus. **I**esus rex tuus z de^o tuus: q̄ quasi vir leprosus z nouissimus virozū est: matus est: vt te ab eterna confusione eriperet: z a supbie peste sanaret. **T**e igif bis q̄ semel z ve iterum atq̄ iterum qui post tam preclaz humilitatis speculum supbia tolluntur in altum rursus ostentui habentes filium dei. ve z tibi vanitas tam virozū q̄ mulierum que caput ornas tanta multitudine vanitatum. **C**ur mens insensata non recordaris illius diuini capitis quod est etiam angelis tremebū dum. **A**spice illud pro tua vanitate purganda tanta confusione delectum z tam crudeli spinarum infixione quassatum: ac tanta spinaruz crudelitate densatū. **I**ta vt fm̄ **B**erū. vsq̄ ad cerebri teneritudinē cōfixum sit dum cōfigif spina. **Q**uod vtiq̄ sc̄m̄ ē arūdis crebra z crudeli percussioe q̄ sup coronā spineā

facta est. Spine quoque fuisse credunt iudici marini qui fortes sunt et acuti. Supra contextus historie textus: quibus omnibus contextibus eque sonet: non tamen lectores siue auditores moueat dum ordo non seruat se si seruat ordo sententie. Et vnusquisque hic alibi suo modo subordinet si a rei veritate non deuiet. Sed omnia ista conflata in vno penam christi exagerat et accrescunt malicie iudeorum.

Articulus quartus prime partis principalis passionis christi de tribus vltimis contemplationibus que pertinent ad complementum dominice passionis: et primo de apparitione demonis facta uxori Pilati ne christus condemnaretur ad mortem: et quanta importunitate iudei querebant necem christi: et de iniustissima condemnatione eius. Ca. 1.

Prima contemplatio pertinet ad complementum dominice passionis: Insuper continet in se tria. Primum est demonis dissuasio. secundum est iudeorum infestatio. tertium est christi sententia. Primum est demonis dissuasio. Decreuit enim Pilatus aut de consensu iudeorum christum libertati tradere: aut super eum proferre sententiam mortis. Egressus foras cultu corporis et exteriori apparatu vexillorum et armatorum ac ceterorum quibus romani prestantes in eos consueuerant proferre sententiam. Et iussit poni tribunal in loco quod dicitur licostratos hebraice aut gabata. Sedente autem illo pro tribunali misit ad eum uxor eius dicens: Nihil tibi et iusto illi. In hac siquidem muliere innocentia christi et malicia diaboli conueniunt. Et diabolus ex malicia suggerit pro innocentia. Uolebat enim antiquus hostis redemptionem humani generis impedire suspicando christum esse filium dei: quia patres in limbo iam senserat exultare. Addit igitur mulierem quia ut plurimum nouit esse peccatorem. Sciebat enim Pilatum ad illam plus debito amore ligari. Amor enim confestim exaudit quod amat ex postulat. Et primum virum pro femina in amore ligatus diabolus circūuenit. Uxor igitur Pilati horribiliter terrendo apparuit dicens

Quid apud tuum virum astat ut reus qui innocens est et iustus. Cuius damnatio ad mortem esse non potest sine horrenda vitio Pilati et per consequens etiam tui. Proinde tibi consulo: et viro tuo ut iudicium omnino suspendat: ne ille tecum terribilia et inopinata patiat mala. Expauit facta mulier nouitate uidentis similiter et audiendi: statim suggestioni more femineo credens accersitum quendam referendarium prestructum uisioni: statim dirigit ad Pilatum aut litteras scripsit. Et misit hec uerba saltem in sententia contineres. Nihil tibi et iusto illi. Infidelis iniquitas et ceca peruersitas iudeorum. Omnes propter quos innocentiam christi clamant. Clamat preces. Herodes actibus pandit: demon pro visu insinuat: mulier profert. Referendarius nuncius profert. Nihil tibi et iusto illi ut non solum innocentia sed iusticia christi preconium laudis in iudicio habeat. Plus enim est iustum esse quam innocentem fieri. Quasi dicere uelit. Nihil tibi quod solum ad malefactorum vindictam positus es et iusto illi qui non nocuit. Ac si apte suadendo dicat. Refrena iudicium. Sententiam omnino suspende: uide quid agas: ne efficiaris viro in iusto viro proferendo sententiam criminofus et non impune transibit. Et rationem subdit. Multa enim hodie passa sum pro visu propter eum id est. passa sum uidentem non sentiendo: non in presentia sed in terribilibus comminationibus de futuro pro visu quidem: quia sic monstratum est mihi. Apparuerat enim sibi bonorum omnium impeditor: forte in aliqua subiecta materia. Secundo subditur iudeorum infestatio. sed ut christus morti traderetur: propterea subinfertur. Erat autem paraceue hora quasi sexta. Et dixit Iudeis Pilatus demonstrans eis christum iterum. Ecce rex uester: suis uerbis uolens pretendere christi uilitatem et timorem auferat de cordibus iudeorum et ipsorum crudelitas mitigetur ut non sit in illorum cura utrum uiuat an moriatur: tam abiecta conditio uiri. Illi autem dicebant. Tolle tolle. Crucifige eum. O dulcis iesu: quis tam durus esset et impius, ut clamores illos horribiles: tolle: tolle: crucifige eum: sine gemitu clamore spiritus aure corporis ualet audire seu mente tractare. Impatiens feritas et seua crudelitas et cruenta impatientia iudeorum que non pateris Pilatum implere aut per amplius prorogare sermone: et quod iure non potest: satagis clamoribus superare. ais ei. Tolle tolle: crucifige eum: crudelem instantiam in pre-

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū in. xl. de passione dñi

sagium futurozū ostendis. Nam quales tūc
eratis similiter ⁊ futuri talis geminatio p̄ten
debat: eo q̄ christus tollēdus erat a vestra fi
de ⁊ dilectione: sic ⁊ tunc penitus ablat^o erat
Et dixit eis Pilatus. Regē vestrū crucifigā?
Rūderunt pontifices. Nō habem^o regē nisi
cesarem. Quē licet inuite ferrēt: compatiōe
tū christi tolerabilior erat cesar. Hoc tū dice
bant vt ad cesarem posset esse appellando re
curfus nisi xpm Pilatus lata sentētia interi
meret. Sed iusto iudicio factum ē: vt ipsi a ce
sare in posterū cessi sint qui detestātes christū
cesarem elegerūt. Tertio subdit christi sentē
tiatio. Nam tūc omni spe libertatis christi ad
empta: nec libentivoto valens Pilatus eripe
eum male molefact^o a veritate auditū auer
tens: a iusticia scā declinans vsq; ad hāc oraz
habita: pietate relicta in impietate versus: di
ctauit p̄ crucem mortis sententiā sup̄ christuz
⁊ sup̄ latrones quos merito ipsoz iniquitas
cū eo iussu affigi. Formā vero verborū tā se
ue late sentētie notarū gestozū christi scribe
re nō curauerūt. Idcirco sub certa forma nō
tradim^o eam. Sed nec istā incuriam inaduer
tentie imputem^o euāgelistaz scribentū: s̄ di
uine p̄uidētie gubernatricī omniū: que ni
hil p̄misit in euāgelio scribere imprinens: ni
hilq; dimisit expediens. Tūc adiudicauit pi
latus fieri petitionē eozū ⁊ tradidit eis illum
vt crucifigeretur. Tradidit. s. iudeis illuz ad
volūtatem: militibus x̄o ⁊ ministris ad sentē
tie inique executionē. Iniquitas consum
mata: q̄ homo deum: iniustus iustum: pecca
tor sc̄m: iudicandus iudicaturū deū iudicet
velut reum. Qua audita seua ⁊ iniusta sentē
tia beata x̄go dolenti corde lachrymabili ac
lamētabili voce dicere potuit ad Pilatū. Iheu
mibi Pilate quid fecisti. Quid est qd̄ te festi
nauit. Quis tui animi pietatē infecit. Quis
te a veritate diuertit. Quis te aduersus ino
centiam dilecti filij mei iesu tanq; aduersus
emulā excitauit. Quis te inimicū fecit filij mei
iesu pro quo vsq; in presens liberando tori
ens laborasti. Infelix anima vnde in te hec
mutatio facta est. An te male fecisse cognosc
q̄ p̄ filio meo liberādo certaueris. An te mi
ne terruerunt populi iudeozū. An cesarē ex
pauescis si dilecti filij mei innocentia nō con
fundis. Cle tibi infelix Pilate qui culmi rho
mano iniuriā facis: ⁊ in cesarem notam po
nis ⁊ maculam deincidiij in gloria tua. Con
fundis presidem sedentē: subuertis ordinez
iuris. Quicqd̄ est honoris atq; pudoris eua

cuas. Male agendi tuis similibus exempla
disponis: dilanias leges: om̄ibus te reddis
infamē: ⁊ eo de te deterior volabit infamia q̄
filij mei innocentia pluries proclamasti. Et te
in eo cām nullam mortis ⁊ pene inuenisse co
ram principib^o sacerdotū ⁊ plebe fuisse cōstā
ti audacia protestatus. Et eum nūc facto con
demnas: qui paulo ante x̄bo iuste a te defen
sus est. An oblit^o es verborū tuozū: aut te tā
leui stulta ⁊ subita mutatione confundis. O
anima neq; iure cōtra te armarent^o om̄ia cle
menta: qm̄ put in te agit confundis filij me
um seculi auctorem. Adrito tibi om̄es x̄u
tes singule aduersant^o: vitia om̄ia completū
tur. Ordo nature mozū atq; iusticie te repe
lit: eo q̄ innocentia filij mei p̄pter inimicia
laniasti. O impie ⁊ crudelis ⁊ dire tyranne.
Ad quid leges: ad quid iura: ad quid presi
dentia magistratus: ad quid cesaris celsitū
do: ad quid tribunal omniū regum. Si ap̄
tutores hominū plebeiozū ⁊ reipublice defen
sores tanta filij mei innocentia ⁊ puritas ⁊ vi
ta immaculata nō possunt tute consistere. Sed
tu anima quecuq; es peccatrix ⁊ neq; vide q̄
innocētissimus agnus: vt te a sententia iuste
damnationis eriperet iniusto p̄pter te iudi
cio elegit p̄demnari. Ecce que nō rapuit pro
te soluit: ⁊ tu impia ⁊ crudelis nec deuotionis
exoluis gratitudinez: nec cōpassionis repen
dis teneritatē: nec insup̄ ad hec p̄sideratiōis
apis intellectum.

Quomodo imposita cruce su
per humeros christi ad mortem
ducitur: ac quomodo debilitat^o
exhonoratur: et de compassione
mulierum ad eum. Ca. ij.

Secunda contemplatio pertinens
ad cōplementū dñice passionis in
super continet in se tria. Primum
est christi honoratio. secundū chri
sti debilitatio. tertium ad christū cōpassio. Pri
mum est honoratio: quia pondere crucis ho
noratus erat. Et de hoc subdit. **Abilites autē**
⁊ ministri comprehendentes eum. s. audita sen
tentia cum om̄i imanitate ac furore exuerunt
eum clamidem coccineam ⁊ induerunt eum
vestimentis suis: ⁊ infestantibus iudeis du
cunt illum vt crucifigerent. Sed aduertendū
in hac pte legentibus: q̄ ab eo loco quo x̄ps
ab herode reductus est ad pilatuz vsq; ad ex
peditionem sententie late: multa est x̄bozum
varietas ⁊ anticipatiua locutio ⁊ eiusdem re

petitio sepe facta. Quāobzē solitū narrandi ordinē nō vsq; quaq; seruauit cōnectans veram rei geste sententiā posteratōdes atq; anticipationes verborū prout euangeliste tradunt: vnus addens q̄ alter dimisit p̄ om̄nium inaptationē dimittens p̄spicatioibus ingenijs ordinari. Spoliat̄ igit̄ derisōis veste iesus christus crucifigend⁹: suis vero vestibus induitur: et cum his minā ad mortem cogita nunc anima mea in illa humana et in compassiua imo crudeli et furibūda expoliatiōe q̄tum ex verberib⁹ atq; sanguineis plagis eis adherentibus vestimētis renouatus fuerit illius sacri corporis cruciat⁹. Parata interim erat penalis machina ligni et om̄ia instrumenta penarū que vigilantī solertia subministrantibus iudeis milites acceperunt: et onerauerunt sanctū dorsum dñi iesu valido ligno crucis. Et deferebat onus graue mansuetus iesus tanq; animal subiugale. **O** filii hominis: **E**cce ligna: sed vbi est victima. **E**cce dñs humano generi prouidebit. **B**aiulat igitur crucem sibi filius dei iesus veluti isaac ligna ex quibus comburēdus erat nisi desuper aliter dñs decreuisset. **O** benignitas saluatoris que sic onerat̄ incedis et tuam ignominiam sup te portare dignatus es. **E**gress⁹ igit̄ a facie Pilati: **D**ucitur in sue augmentū cōfussionis p̄ solenniorē viam hierusalem in qua paucis ante diebus subiugali supsedēs tanto fuerat a turba honore susceptus: et acclamatus a populis et pueris hebreorum: q̄si eēt saluator mundi. **N**ūc vō veluti subiugale subiectum oneribus cū opprobrio eēt ducit̄ sociatus duorū numero damnatorū ac si p̄ncipalis latronū collega fuisset. **E**xultabāt imp̄ q̄ de iudicio victoriam reportassent. **F**lebāt quoq; qui mundū ab om̄i inhumanitate recesserant saltem tenētes cū xp̄o ipsi⁹ naturre in compassione consortiū. **M**ilites et ministri hui⁹ damnate snie suggerētib⁹ pontificibus sacerdotū ne oziret̄ in ciuitate seditio: neq; tumultus in ip̄o et christus eorum laberetur de manibus p̄pter mutabilē animum turbe cogebant eum gressib⁹ festinare. **D**uz igitur xp̄s baiulans sibi crucē sic ad supplicium traheretur: factus ē cōcurfus populorū p̄ ip̄m illudentium sibi. **A**lij similiter ip̄m lugebant: alij illudētes irridebēt: alij prouiciebāt lutum et immūdias sup caput eius. **S**equebatur eum p̄ poterat mestissima mater ei⁹ cum **J**ohāne et **M**agdalena et cū mulieribus que secute fuerant eum a galilea ministrātes ei: a quibus velut emortua virgo mater vtrū

q; sustentata tenebatur. **S**ecūdo subdit̄ christi debilitatio. **E**t vigilia eēt p̄terite nocti: nec nō ex laboribus p̄ totam illā hebdomadam iam assumptis atq; exptis: atq; ex multiplici de causa angustijs post totius corporis flagellata: addito sup his graui onere crucis: nō modicum debilitatus fm̄ corpus ipsa fortitudo debilius filius dei iesus. **P**reterea sicut legi in quadam historia fide digna: qm̄ in quodaz cōcursu viarū ip̄o iesu portante in humeris suis supplicium crud: dulcissima mater sua cui breuiorē vt eum cōspiceret captasset viam: et ex alteratione faciei eius anxietates cordis sui et duri oppressionē oneris aspexit: sincopizasse dicit̄ p̄ dolore in conspectu filij sui. **Q**uō conspiciens et ipse totus pietate plenus manifestis doloribus signis atq; pallozibus in facie postensis totus angustiat⁹ et cordialit̄ sauciatus sup lapidem ibi positum: quasi defectuose et dolorose resedit. **P**roinde malefici illi qui ducebant ad mortem eum sic deficere aduertentes: angariauerūt quēpiam simonem cyreneū venientē de villa patrem **A**lexandri et ruffi vt tolleret crucem eius. **I**n hui⁹ rei testimonium refert historia illa. q̄ postea edificata est ecclesia in honore virginis matris dei que dicta est sancta maria de pasmo: q̄q; ibi olim oñdebat lapis ille sacrat⁹ sup que xp̄us tunc resedisse narrat̄ que tñ sunt pie credenda q̄ temerarie asserenda. **H**ec tñ alleuatio xp̄i ex onere crucis nō pie et humane sed impie et crudeliter facta est ad mortis acceleratiōnem et ad contraria euitandum. **T**ertio ad dicitur ad christum compassio: sicut eēt euangelista testat̄. **S**equebatur eum turba multa populi et mulierū que plangebant et lamentabatur eum. **S**euelas multotiens habuit xp̄us hominū atq; mulierū: sed varia causa varioq; affectu. **S**ed nūc altior causa fecit adesse sequaces. **S**ed dūtaxat deterior phariseos atq; pontifices sacerdotū qui tñ finem optati excicij vt ineffabiliter aspicerēt sequebantur. **A**liqui vero tot signorū vltra om̄em humanam potentiam factorum conscij existentes: si quis in mortis articulo faceret pro seip̄o visere querebant: qui tot signa in alios fecerat qui etiam tres mortuos ab inferis suscitauit. **M**ira quippe consideratiōe tenebant̄ si volebat ipse ad tartarea loca descendere: a quib⁹ illos reuocauerat. **A**ut si aliqua insolita potentia de illorū manibus laberetur: aut si aliq; p̄ signa innotesceret: aut quali potentia: quali vultu: quali consistentia si moreretur in ipso actu moriendi p̄sisteret. **S**i hunc deus red

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

reret de sup. Si sibi aliquid noui aduenisset: qui tor noua in seculo opatus est qui nouaz vitam mūdo sic labefacto mōstrauit. Si quis piam pro ipō p surgeret. Si noua seditio aut tumultus pro ipō libertate oziret. Porro curiositas multos adduxerat in sequelā. Quasdam vero pietas humana mouebat ad hmōi spectaculū cōuenire. Maxime mulieres quarum quodā instinctu nature magis pius est sensus et pñior in lachrymas cum alioz myderint aut audierint passiones et seuas conspiciunt nouitates. Recnō virgo mater incognita: sed maria cognita mater mltos ad hāc sequelam moribus induxerat: vt viderēt mores eius in morte filij sui. Est porro mirandū virginē isolitā in publico deuitantē aspectū hominū confortia mulierū: silentio frenataz struibus fretam: viduatā viro: derelictā viri li confortio cū sibi yterinis sorozibus et alijs mulieribus crucifigendū filium sequi. Cum mos muliez nō sit velle videre filios trucidari. Multe aut mulieres mote pietate atqz cōpassione ferebant in illam: eo q filio vnico puabāt: qui q horrendus est velut reus morte turpissima damnat^o erat. Recnō et secreto tractu christus multitudinē attrahebat: vt viderent signa magnalia que tunc factur^o erat vt agnoscere charitas iniusta sentētia: vt au dircetur crucis septiformis doctrina: comprehendere in eo mētis constantia: mira patiētia: vt videret quō et cui compatiunt^r intensibilia elementa in quem tm rōnalis natura defecit. Mulieres aut plangebant et lamētabant^r cōpassione filij atqz matris: lamentabant^r q illo die contra iesum iniuste fuit lata sententia: q sic festine ducebat^r ad mortē donator vite: et sanitatis restitutor. Memores erant bonozū que sepe plurib^o fecerat: et nulli sis eius scientie mali: dulcedo sermonum eius nō erat abolita. Et pietas vultus ei^o in memoria sequentiū adhuc erat: talibus mulieres acte conspicuis plangebant humanit^o sup christū et seuam homis hui^o lamentabantur fuisse fortunā. Ad quas saluator conuersus agonista intrepidus vtilia semp docens cautelam adhibens p futuris quozū precogntoz erat: dixit. Filie hierlm nolite flere sup me qui sponte mortem subeo: qui leti. i. mortis: et vite iperū habeo: cui nihil deperit moriendo. Cui^o suscitatio facilis est: sed supervos ipsas flete. Nec tm intelligamus in ista christi allocutione illas dumtaxat mulieres intelligi: sed magis etiam viros quozum funestis

clamo:ibus mors christo irrogata cognoscit^r et quozū neglectu nō fuit iniusticia ppullata. Recnō odio christus agebat in eos vt illos ferire vellet. Magis aut id agebat vt tm crimē et horrendum penitudine cū lachrymis lauteretur: ne iueniret quos habebat vlcisci. Recnō quidē sententia deriuat ad quoscuqz peccatores alios deum quolibet offendentes: qui sup semetipos incōsolabilē dolorē debet iduere atqz maxillas et ora lachrymarū riuulis irrigare: vt nulla eis consolatio esset sup terram: donec indulgentie atqz remissio peccatorum astipulatio habere. Quod aut adiecit: et sup filios vestros: ad futurā ferebat penam. Ad confirmationem illius imprecationis quam sibi scexquisierant coram pilato dicentes. Sanguis eius sup nos et sup filios nostros. Si christi huius dicti iram tm inspiciam^o forte hoc ideo dicebat: quia hierusalem tradenda erat excidio principibus rhomanozū. Ratione aut retorquēde lamentationis et fle^o in se ipse saluator adiecit dicens. Quā ecce venient dies in quib^o dicent. Beate steriles et ventres que nō genuerūt: et ybera que nō lactauerunt. Tempe nempe tribulationū venientium felix est vnusquisqz compatiue loquendo qui nec filium nec filiā nec aliqē sibi propinquum habet: vt p eum dupliciter puniat^r cui^o si solitarii fuerit miseria solūm simpliciter erit. Hec de temporalibus malis intelligēda sunt que quidem referre conant^r: sicut obiectum est ad tempus quo hierusalem a romanis euerfa est. Hec aut de eternis malis futuro subiungit dicens. Tunc incipient dicere montibus: cadite super nos et collib^o operite nos. Apparēte nempe iudicio dei qd peccatoribus terribiliter iminebit: vellet vnusqz qz peccator tunc psidium: nedum ipō xpi verum etiam vnus cuiusqz vel minimi iustozū quos in hoc mūdo oderunt meruisse: vt per eozum merita tunc valerēt a facie terribilire dei tunc latere. Recnō ad iram etiam intelligi pōt. Nam tempe iudicij omnes peccatores potius vellent a montibus et collibus opiri: qz detrudi eternaliter in infernum. Pnt etiam p has mulieres xpm sequentes quas pie saluator alloquitur ab ipō tempe vsqz ad secula futura predicatorum intelligi: quibus typice suadet^r vt ipi seipsos flendo deplorent mitentes semina regni dei: et alios doceant flentem et lamentum super patris scelerib^o magis qz sup dñi passione: quā videlicet deplorassee sceleribus nō correptis: emissis lachry-

mis et singulis sup eis: fletus est infantium
et mulierum plangentium ad fabulas poetarum:
aut cum audiunt recitari epytaphia varie seu
strenue mortuorum: magis dixerim lamenta
somnia qui cum euigilauerint in risum visa
per somnia conuertunt. Et mirum recolo mihi
sepe vidisse audita dnica passione multos etiam
sceleratos in lachrymas prupisse: quas vt
elicerent ab oculis audientium concionado ad
populum stulte nescio an perite p pia vba
sepe temptauit. Quod et feci sicut solitum est
omnibus qui declamant maxime isto tempe
seu die quo ecclesia christum p sua officia
recolit crucifixum. Cumq; ad ppria remeasse
illos aspiceret: christi passionibus et lachrymis
atq; virtutibus vale dixisse cogno: ui: et de
pristina couersatione nihil mali fuisse ademptum.
Nec fleuisse facinorosa ppter que fuit passio
qua fleuerant tolerata. Quibus et ceteris
similibus gratius foret atq; salubrius q; passione
passionis cam defleuisse: ipsa siq; dem peccata
que precesserunt atq; futura sunt christum
pati sua voluntate fecerunt. Sup q; doloribus
et meroribus et necessarium est etiam si sup
passione no tñ impie sed pie hominum
anima letaret. Hunc igitur fletum p pdicatores
suaderi debere et mulierum typo spūs sanctus
p Hiere. ix. c. asseruit dicens: Audite igitur
mulieres verbum dei et assumant aures
verba oris mei: et docete filias vestras
lamentum et vnaquaq; primam suam
planctum quia ascendit mors p fenestras:
mors quidem peccatum est quod per
fenestras varias malorum appetitionum
quas apit malivoluntas atq; pueria
p quinque corporis sensus incautos
ingreditur. Lur rei causa iubet fieri
fletum atq; lamentum: vñ et signum
de seipso eis proponit q; terribilis
ira dei sup pctores iminebit di. Quia
si in viridi ligno hoc faciunt: in arido
quid fiet? Si nempe christus qui viride
lignum erat cui? nunq; verbum defluxit.
scz oculosum et tales tñ sustinuit
passiones: quid flagitiosi peccatores
christum tam impie persequentes: qui
quasi aridum lignum sunt eternis ignibus
aptissimum pro suis flagitijs sustinebunt?
Non dico: tñ dico q; aliqui etiam p
fletum dnice passionis non compugantur
et conuertant etiam durissimi peccatores:
pzinum nihilominus et pdicatoribus
et omnibus peccatoribus comuni? et magis
necessarium est.

Quomodo christus amaro potatur: crucifigitur: et a terra in cruce lenatur. Ca. iij.

Eritia et vltima contemplatio perti-
nens ad complementum dnice pas-
sionis: tria contemplan-
da in se comprehendit. Primo enim contem-
plemur q; amare christus potatur. secundo q; dire
cruci affigitur. tertio q; mire a terra eleuatur
Primo in q; contemplemur q; amare xpus po-
tatur. Sed ante pmittitur ad redundantiam
iniuriarum pficiendam: q; cum duceretur ie-
sus ad occidendum societatem latronum ei
adhibuerunt: ppterea euangelista subdit: Pu-
cebant et alij duo neq; cum eo vt interficeret
Impia crudelitas et opprobriosa conditio
malignorum vt socios neq; habeat: qui nun-
q; fecit nisi pbatum iusticie et amoris. Et vene-
runt in eum qui dicitur caluarie loc? hebray
ce aut golgota. In hoc quidem loco fm Hiero-
nymum imolatus est aries pro Isaac. Gen. xx
ij. c. Significauit enim aries ille christi humani-
tatem: atq; isaac xpi diuinitatem. Dimissa er-
go diuinitate que ipassibilis est: solum humani-
tas in dicto loco exstitit imolata. Deposita igitur
cruce de dorso simonis vt affigeret in illa
christus: et passionis ad irroganda morte aspe-
ram instrumentis vndiq; presto factis: anteq;
satellites manus ad cruciendum apponeret
dederunt ei vinum mirrhatum bibere cum velle mi-
xtum. **I**mplacabilis feritas iudeorum: que
linguam illam mellisquam que docuerat dul-
cia verba vite: in recompensationem imo po-
tius in vindictam amarissimis saporibus cru-
cifixi: vt claresceret luculenter: q; iudei interi-
us repleti erant odio amarissimo contra xpm:
vt verificaret quod longe ante David ppheta
in psona christi predixerat. Et dederunt in-
escam meam fel et in siti mea potauerunt me
acetum: Sed de hoc etiam infra patebit. c. v. sequen-
tis principalis ptis. Hec tñ in mysterio facta
sunt vt intelligat q; electa vinea synagoga iu-
deorum in omne amaritudinis genus couer-
sa est cum ppinauerit christo corporis mortem om-
neq; legis et originalis iusticie preuaricatio-
nem: quia nihil deo amarius p displicentiam
q; ei? derelictio: eiusq; procar offensio presen-
tat. **C**hristus autem cum gustasset noluit bibere. **S**eua
crudelitas iudeorum. Qualia pocula ap-
ponis homini fatigato. Qualem refectionem
porrigis homini in carne iam leso. Quales af-
fectus passionis ostendis homini de hoc mun-
do in proximo migraturo. Cum autem bibe-
re nolisset post gustum: decernente centuri-
one: sacerdotum principibus sollicitantibus at-
q; infestantibus pcessum est ad ipsissimam actio-
nem videlicet ad crucifigendum omnium redē

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

ptorem. Sed inter cetera euangelica scripta que admiratione animū meum pulsant hoc potissimum est: q̄ tñi z tanti homis crucifixio nis mysteriū dñitarat cum serie p̄termissa solum edicitur factum. Nō tñ absq̄ occulto mysterio ille mod^o ab oñibus euangelistis extitit p̄termissus: de quo tutius q̄ ipsis nemini crediderim^o. Quod quidē arbitror factuz eē. Aut quia vulgata noticia qua sic damnati exilio tradebant tempauit manū ne insererent in scripturis crucifixionis modū: aut ne videant euangeliste succūbere verbis: seu quia spūs sanctus sic breuiter scribi voluit: vt pia consideratio nō expressa p̄ atramentum pia meditatione ad meritum fidelium remaneret. Secūdo contemlemur q̄ dire xp̄us crucifigitur: imaginare deuota anima q̄ impie satellites illi crudeles coram omni multitudine inhumaniter ac furibunde nudum expoliauerunt eū: sicut de vtero m̄ris egres sus est: vt z nuditas eēt ad opprobrium z faciliore redderet ad tormentū. Quid erat tūc videre: z quid etiam nostris cōsiderationib^o p̄ber: q̄ ad mortem subeundam expoliat filius dei iesus vt nobis pateat totus nihil operiens: nisi quod creatura suo captu non recipit: vt sicut nudus corpore duz patitur reuelatur: sic ip̄m verū deum omni amoto velamine intuitiue in eterna gloria cōtemlemur. Et vt insup ostendat q̄ ad claram z nudam visionem dei nemo aliter pōt puenire nisi merito passionis eius. Sic deniq̄ crudeliter dñudatus capif ille mansuetissim^o agnus: atq̄ supinus ducif sup crucē: magi x̄o in animo ad homies charitate descensus: vt etiaz crucifigores sui non excluderent a charitate fontali. Etenim orauit pro eis: ip̄e vero in nullo renitens ad onmia tractabilem se p̄bebat: cū tanta mansuetudine: cū tanta pietate: ac cū tanta deuotione faciei sue q̄ nō solum moueri ad pietatem impij psequētes. Feruentiam eorum corda naturali quadā compassiōe debuerunt in tali aspectu conscindi. Quozū vicem postea duricies lapidosa compleuit. Illo igitur sacratissimo corpe iam extento: p̄sto sunt clauī z mallei desup feriētes in manu valida affigētium. Qui vt atrocius z expedit^o hanc impietatem p̄ficerent vt in alicui^o piam meditationē venit tripharie sunt diuisi. vnus dexteraz manū: alter sinistrā: tertius pedes suppositos pualide distentos ictibus crebris z validis resonantibus sup clauozū capita cōfixerunt. Siue primo vnā: deinde aliā manū demū pedes confixos esse credam^o: p̄mebat

z configebat imisericorditer illa caro sanctissima: atq̄ corpus illud in illa hoza erat in sua seua passione ab oñibus derelictū. Q̄ dicitur re ille sonitus malleozū resonabat in auribus: magis x̄o in cordibus diligentium christum: maxime in corde dulcissime m̄ris eius. Tam dire z crudeliter tractauerūt sanctissimū illud corpus in modū pellis trahentes cū cruci affigerent: vt in p̄sona christi p̄pheta dicit. Foderunt manus meas z pedes meos. merauerūt omnia ossa mea. Tertio cōtemplemur q̄ mire christus a terra eleuat. Deinde ip̄m lignū deo totaliter insignitum impij satellites erexerunt in altum viribus plurimum: z solitis instrumētis nouo dolore xp̄m dñm cruciantes: dum pondus corpis manuum atq̄ pedum carnem z neruos diuelleret z diuersimode laceraret. Anima mea dilecta respice nunc in faciē christi tui: z vide quō effluxit omnis pulchritudo de vultu illi^o. q̄ erat speciosus forma p̄ filijs hominū: nūc apparet om̄ino in de corp^o: vide quō nō ei spes neq̄ decor: quia decorē vultus illius verborum mutauit liuor: ac sputozū sedauit turpitudine z cruoz. Aspice illos fontes manuum ac pedum dñi tui sacrū sanguinem emanantes z inundantes: vide aptas cataractas celi: vt inundet diluuiū gr̄e z nostrarū maliciā z superbiam submergendam. Ecce anima mea dilecta triumphale vexillum in altum erectū contra aereas potestates cum quo possis de omnibus tuis aduersarijs triumphare. Contemplare anima mea q̄ tibi tricoloratū ostendit: cum sit ibi candor virginēe carnis z nigredo luuida flagellozū: z rubor p̄ciosi sanguinis: vt tu ipsa simili formeris effigie. s. innocētia candida: penitētia nigra: z charitate ignea rubicūda.

Secūda pars principalis circa sacramentum dominice passionis: de septem verbis christi in cruce pendētis: et de ceteris que interim concurrerunt et successerunt: et habet articulos tres.

Secūdo principaliter in p̄posito p̄phetie verbo inducimur a christo ad sensum suozū merozū atq̄ clamorum cum subiungit. Rugiebat a gemitu cordis mei. Unde merito de ip̄so Esa. xxi. c. ait: Clamaui t vt leo sup speculā dñi. Ego sup stans. s. in cruce iugiter p̄ diem. Insup ranq̄ leo rugire dī: q̄ ip̄e leo de tribu iuda Apoc.

v. Circa autē hanc scōam ptem principalē tres admirandas cōtemplationes sōdam. **P**rio cōtemplamur ch̄isti amorem. **S**ecūdo mūdi horrore. **T**ertio deuororū dolorem.

**Articulus primus secunde p-
tis principalis dominice passio-
nis de septē amorosissimis ver-
bis et ardentissimis verbis que
christus in cruce dixit.**

Primo em̄ cōtemplamur xp̄i amo-
rem. s. dum pēdebat in cruce: **A**r-
debat nempe iesus igne nostre di-
lectionis: et nudus sicut ebri⁹ cra-
pulus a vino tractabat salubria verba vite
s̄m q̄ ip̄e p̄dixerat **M**atth. xij. c. Bonus hō
de bono thesauro cordis sui profert bona.
Quis nāq; dici pōt cōuenientius bonus hō
q̄ ip̄e xp̄us. **L**ū etiam **L**uc. xvij. c. scriptū sit.
Nemo bonus nisi solus deus. **I**p̄e nempe d̄
bono thesauro cordis sui q̄ est amor licet sem-
per ptulerit bona: optima tñ effudit cum ex
amore n̄fo pēdebat in cruce. **I**bi em̄ osten-
dit cor suum esse fornacē ardētissime charita-
tis ad inflammandū et incendēdū plenissime
et efficacissime vniuersum: vnde tunc ptulit et
ardentissima verba quasi septē inflāmatos et
inflāmantes amores. **P**rim⁹ enī inflāmans
amor fuit mire remissionis. **S**ecund⁹ mire de-
uotionis. **T**ertius mire confederationis. **Q**uart⁹
mire derelictionis. **Q**uint⁹ mire attractionis.
Sextus mire consumationis. **S**eptim⁹ mire re-
ductionis.

Quod charitate pepercit christ⁹
crucifixoribus suis: et ad quos
sua remissio dilatata est. **C**a. i.

Primus et em̄ christi amor inflā-
mans in cruce fuit mire remissio-
nis. **Q**uod quidē aptissime claret
dū amorosus iesus mīme charita-
tis oblitus: nec ad rependendam p malo ḡ-
tiam tardus: nō obumbrat⁹ cōfusionib⁹: nec
absortus doloribus: etiam dū crucifigitur p
suis crucifixoribus ex amore imenso p̄ez ex-
orare dignatus est dī. **P**ater dimitte illis: q̄a
nesciunt quid faciunt. **C**ōsidera anima mea
q̄ sup̄fluens fuit amor dulcis dñi dei n̄ri su-
per impios hostes suos: qñ nō solum pleno
corde fuit indultor: s̄ etiā efficacissim⁹ interces-
sor et p̄ssimus excusator. **E**ñ nec allocut⁹ est
iudicē qui p̄ce nō flectit: sed paterno nōie suo
blādēs genitori sibi q̄si p̄clusit nihil tāto filio

denegandū. **N**ec isup ait examia pater: vide
pater. **C**ōsidera pater. **S**ed dimitte inq̄t p̄f
q. d. **E**t si iusticia punitionē requirat ex acti-
bus suis: misericōdia tñ remittat gemitib⁹ meis.
Ad quos etiā referat oratio et petitio sua cuz
dicit. **D**imitte illis: licet indeterminate loqua-
tur: tñ ad tria hoīm genera dici pōt q̄ dilata-
uit dilectionis mentē. **P**rimo ad ip̄os crucifi-
gentes. **S**ecundo ad iudeos ignorātes. **T**ertio
ad quoslibet pctōres. **P**rimo em̄ direxit dile-
ctionis et orationis intentionē ad ipsos cruci-
figentes. **E**t vt erga eos paternā iusticiā ad
misericōdiam flectat: ignorantiā illorū alle-
gat dicēs. **Q**uia nesciunt quid faciunt. **S**ci-
unt vtq; q̄ crucifigunt: ignorāt quem crucifi-
gunt. **R**omani em̄ erant aut de gentib⁹ in-
circūcis ministri et milites pilati: qui s̄ ad lit-
teram exercebāt nutriti sub cultu p̄fidie que
dicebat seruitus idolorū: nec assueti fuerant
vaticinijs p̄phetarū vt cōiecturari possent ali-
quādo dei filium in carne venturū: vnde om-
nino nesciebant quē crucifigebāt. **Q**uozem
misericōditer subuenit eis pietas saluatoris
Om̄is em̄ culpa facilius veniā p̄meretur: q̄
ab ignorantia q̄ que a malicia exordiū sumit
Nesciebant em̄ quid facerent: cū fidē credu-
lam adhiberent diffamationibus iudeozum
et eis gestientes placere animosius christū pe-
nis crudelissimis afficiebant. **P**roinde xp̄us
in penis agitated a malis: repletus dolore: s̄
coactus amore p̄ eis interpellat ad patrem.
Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciūt
q. d. **I**udei licet s̄ p̄p̄rijs māib⁹: tñ odio et ma-
licia. **I**sti x̄o officio et obediētia crucifigunt.
Secūdo pōt ex xp̄i magna pietate compen-
di: q̄ etiam ip̄i iudei ad hanc intercessionē p̄
cōsequēda indulgentia ptinerent. **I**lli dum-
taxat qui xp̄m omnino ignorauerūt. **S**i vero
scientes in istam orationē venissent frustra
saluator dimissionis cām inuexisset: quia ne-
sciunt quid faciunt. **E**st siquidē: quia semper
redditio cause. **Q**uō ergo sciētes q̄ fiebant et
faciebāt aut p̄sentiebāt in necē filij dei ad istā
orōnē potuissent ptinere: tñ qz tñ de ignorā-
tia p̄ redditione cause p̄ponat. **Q**uō etiam
gentiles seu iudei ignorātes potuissent exclu-
di cum p̄ pctōribus exoraret: et vellet oēs ho-
mines saluos fieri. **T**ertio dici pōt q̄ ad quos-
libet pctōres dirigebat intentionē: q̄ q̄tracūq;
q̄ malicia offendere videant: tñ q̄truoꝝ igno-
rantias habēt. **I**gnorāt em̄ q̄stā iudicis ma-
iestatem offendāt: q̄stā p̄ris benignitatē cōtē-
pnant: q̄stā turpitudinem anime sue infligūt
Ac q̄stū tormentū eterni cruciat⁹ incurrunt.

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

Ita igit xpo crudeliter in cruce pendēte sibi f
pena simili sed in dispari causa crucifixerunt
cū eo alios duos latrones vñ a dextris z ali
um a sinistris: vt xps puerfa intentione agē
tium esset in medio damnatorū qñ silib^o sce
leribus inuolutus. Fuit in mysteriū nibilo
minus ante pdicta Esa. liij. c. hec infesta socie
tas. Et cū sceleratis deputatus est vt nihil in
christo credat aut ex xpo aliquid fortiuu p
uenisse. In his igit manifeste clarescit quāta
p nobis voluit pati: in cui^o passione z morte
tot z tanta insimul cōcurrerūt que augmen
tum dederūt illi^o confusioni. Nam voluit pa
ti in ciuitate metropolitana in qua añ sex di
es fuerat gloriose receptus. In festo solenni
azimozū qñ de vniuerso populo israel cōue
nire debebat hora meridiana: qñ plures con
currere poterant ad videndū. Erectus in al
tam crucē in caluario monte vt ab offub^o me
lius videret. In loco punitiōis malefactorū.
in medio latronum: totaliter nudus ad spe
ctaculum opprobrij erectus. Denudationem
aut exprimit Amb. di. Ductor nre salutis sic
nudus positus fuit in patibulo crucis: sic nu
dus exiit de vtero vginis. Scdm aut quos
dam mater videns sic vituperose nudatū ve
lum capitis sui sumens ad xpi pudibunda p
iecit: quodqz ad solamen virginis illis pud
bundis locis miraculose adhefit: quod si ve
rum fuerit ignozat. Inter fideles aut pingi
tur crucifixus in illis locis velatus potius p
aspicientiū honestare: qz p illi^o actus astruen
da veritate. Cum em̄ tunc xps esset diri iudi
cij p nobis impis sup filium dei: nō mihi ap
paret tunc aliquod miraculū factum qd eius
dolorem vel dedecus breuiaret seu aliqd ad
iutorium patiēti dei filio ministraret. Sz ma
gis ipe iesus fm suam diuinitatē opansz fm
charitatem amplectans: elegit om̄ia facere at
qz pmittere que possent eius dedecus auge
re z ampliare dolorem. Post hec aut de man
dato Pilati nō intelligentes altitudinem rei
geste p triūphalem titulum iesum a reliquis
distinguerunt. Tenor tituli talis erat. Ies^o na
zarenus rex iudeozum. Que verba in qdaz
assidua scripta erant z apposita humano stu
dio sup caput eius amote paulisp: non qz ca
put ipa contingeret. Hic titulus elemento tri
plicis lingue scriptus erat. s. hebrayce: grece:
z latine: de quo titulo supra sermōe. xlix. lati
us dictum est. In his tribus linguis fm The
ophilum ideo scriptus est: quia ille erant pñ
cipales lingue vt apte insinuaretur qz ipe erat

rex. Theologie qñ ad hebreos i qd^o erat dei
scientia. pñ ad grecos in quibus erat
pbica eloquētia. Et practice qñ ad rhoma
nos z latinos in quib^o erat bellandi z regēdi
potentia. In his trib^o linguis ap̄s suas scri
psit epl̄as: vñ ad hebreos. xij. ad grecos: zc
vñam solū ad rhomanos. Adagio tñ p̄fati
gio futurorū est actū vt in his tribus linguis ie
sus rex fuit appellatus. Nā z xpm statim mā
do edirum: sequit titulus. Romē: rē: famāqz
x̄tutē: vbi est qui nat^o est rex iudeozū. Mat.
ij. Ip̄m quoqz miracula facientē cū hieroso
lymam sup subiugalia introiret: regem vult
cum turba p̄ferre ac rex israel a p̄fō. p̄clamat
Tunc quoqz moriens rex scribit iudeozum:
vt ex hoc manifeste clarescat qz iesus hō vñ
deo: nascens viuens: z moriens credatur rex
omniū seculorū: nihilqz sibi p̄p̄rea que pas
sus est fuisse de regia maiestate sublatū. Mat.
z Joh. Apo. xix. c. alia cōtēplatiōe cōspicit
cum ait. Et habebat in vestimēto r̄ femore ei^o
scriptum. Rex regum z dñs dñantiū. Hunc
ergo titulū multi legerūt iudeozū tam hora q̄
suppositus erat: qz deinceps: qñ p̄p̄ciuita
tem erat crucifixionis locus ad quem facilis
erat egressus z regressus in ciuitates. Mur
muratiōe iam in populo deuoluta: principes
iudeozū adire Pilatū rogatiōib^o deprecantes:
z argutis sermonibus suadentes: vt aut de
leret titulum: aut supadderet quia ipe dicit:
rex sum iudeozū. Sed magna fuit Pilati nō
ex se: sed ex deo constantia: vt nec deleret: qd
iudeozū p̄auiditas siue missa falsitate questuit.
vnde admiratione magna suspēdimur qz p̄
latus nō denegauit iudeis xpi mortē: z tamē
nunc tituli denegat abolitionē siue additio
nem di. Qd scripsit scripsit. Qd quidē diuino
mysterio factū ē: qz hūc titulū abolere nō po
tuit quis sententiā mortis exp̄p̄factus aut
male suasus emiserit: qm̄ die tertia resurrexit
sicut nec ascōlonita poterat delere hunc titu
lū: vbi est qui natus est rex iudeozū. Mat.
ij. vt mystice innuat qz postqz Pilati decretū
nō potuerūt mutare iudei: quō mutare potu
erunt qz iesus nō sit filius dei. Si sic hoim de
creta firmant: que deus eternus statuit quō
mutabunt. Adagna nēpe iniquitas est: quā
do nocentes ex om̄i pte iudicare velint peni
tus innocētes. Criminosi quoqz est velle liq
tatem regulis z floribus ornare iusticie: qz d
linquere impetu voluntatis. Intelligendū tñ
ē p̄ historie veritate. qz dū xps cruci affigebat
nulla de suspētiōe ad pilatū facta ē. Intēde

bāt em̄ oēs crudeli mysterio ⁊ vacabāt deris-
 onib⁹ ipic p pietate pēdēt. A sexta aut̄ hora
 qm̄ xp̄s crucif⁹ ē facte sūt tenebre vsq; ad ho-
 ram nonam: vt timētes fere om̄es absconde-
 rent ne lux p̄stabat s̄ferēs ad lecturā. A no-
 na hō cōfugatis tenebris lux adēct. Hec con-
 cecatio facta ē. Decoratis aut̄ patibulis cor-
 poribus damnatorū ⁊ titulo posito sup̄ xp̄m
 pilati milites se ad vestimenta dolētis ⁊ pau-
 peris diuidenda tanq; data eis in p̄dā puer-
 unt. Et illius pallium scindūt in quattuor p-
 tes: ⁊ accipientes tunicā qua s̄b pallio utebat̄
 quā om̄ino inconsutilē ⁊ integram ⁊ in nullo
 diuisam ⁊ om̄i diuisioni cognoscētes ineptā
 velut rem pulcrā in toto ⁊ cōpetentib⁹ aptam
 turpem vero in partibus scissis aptis vsib⁹ non
 tradendā: illā penitus nō diuidere decreuit
 eam taliter disponētes vt ei⁹ esset cui fors de
 super ei missa cōcederet: vsi Job. ait. q; mili-
 tes dixerūt adinuicē. Nō scindam⁹ eam s̄ fors
 namur de illa cui⁹ sit. Nam sicut Proū. xviii
 c. salomon ait. Cōtradictiōes cōprimūt fors ⁊
 inter potentes quoq; diiudicat: Qd ⁊ factus
 est vt scriptura impleret que ait. Partiti sunt
 vestimēta mea sibi sup̄ vestē meā misit forē
 Et his manifeste clarescit qd xp̄i redijt ad
 alpha illius: vt qualiter paup̄ nar⁹ sit: ⁊ paup̄
 mortu⁹ eff nudus habēdi: ⁊ voluntate ingres-
 sus est: sic ⁊ progressus: sic quoq; egressus ē:
 hec tñ in mysterio contingebant. Nam vestis
 filij dei assumpta humanitas ē. Quattuor p-
 tes facte sūt quattuor militib⁹ distribute. Et
 em̄ ad quattuor mūdi pres xp̄i hūanitas p̄ fidē
 distributa est ⁊ om̄ibus ipsis dumtaxat q̄ mi-
 litauerunt in milicia noui regī. Tegebāt chri-
 stum vestimēta eius: sed expoliatus ē vt no-
 bia om̄ino eius mysteria patefiant: ⁊ amor q̄
 ab eterno eluceat clarius diuisa sunt: vt nū
 q; velamentū vltra cōueniat. Nā neq; vteri-
 us coopiēdus est xp̄s s̄ p̄mpli⁹ in gloria re-
 uelandus. Intelligim⁹ iam em̄ ex fide om̄ia
 opa ⁊ mysteria ei⁹ mores atq; doctrinā ⁊ cor-
 patefactus in aere expirauit. Tunica aut̄ in-
 consutilis que diuidi nō potuit: nostre fidei
 arguit vnitatē: vnitatis aut̄ om̄ino indiuisibilis
 est. Sic ⁊ vnitatis nostre fidei scindi neq; pot
 nempe homo a fide rescindi: sed fides potest
 nullo modo p̄scindi: sicut de hoc plenius su-
 pra sermōe. iij. ⁊ ar. i. p̄ totū dictū ē. Signifi-
 cat em̄ charitatem que nā p̄tinus ē atq; vna
 cat em̄ ab ea multi p̄grediant̄ effect⁹: nec per
 q̄uis ab ea pot̄ veluti solis radij qui numero
 hoc diuidi pot̄ veluti solis radij qui numero
 sitate ab ip̄o resurgunt: fuerit tñ in origine vni-
 tatem. Nō em̄ sol diuidit̄ etiā si radij diuidāt

ynum quidem est corpus luminis etiā si mul-
 tiplicent̄ radij lucis: vtraq; em̄ vestis ē defu-
 per contexta per totum. Hanc texturam me-
 rito appellauerunt martyriū ⁊ ecclesie passio-
 nes ⁊ cuncta opera que fidei ⁊ charitatis con-
 struunt pulchritudinem ⁊ astruunt firmitatē
 Illud debatur ab om̄ibus christo in cruce pen-
 denti ⁊ fere p̄mis vilitas sibi obijciebatur in
 faciem. Nam ⁊ pretereuntes blasphemabāt
 in eum mouētes capita sua. Et dicētes: vach
 qui destruis templum dei ⁊ in triduo reedifi-
 cas illud. Salua te metipsum si filius dei es
 descende de cruce. Hec mirum si pretereun-
 tes blasphemabant: quia non subsistunt vt
 agnoscant inuisibilem veritatem. Pretereun-
 tes quidem erant iudei: nec in scripturis sub-
 sisterunt vt in eis christum reperire possent.
 Remiserat eos domin⁹ ad scripturas: vt i ip-
 sis subsistendo non pretereundo scrutarent̄
 qm̄ ip̄e testimoniū phibebant de ip̄o. S; mo-
 uebant capita sua velut frenetici quibus ob-
 nubilatum est iudiciū rōnis. Arguendo im-
 properabant vach qui destruis templum dei
 ⁊ in triduo reedificas illud. Si hoc poteras
 quare te metipsum saluare non potes? Filij ho-
 minum te posuerunt in cruce: ⁊ si tu filius di-
 es ostende te sup̄ homines descende de cru-
 ce. Non curabat impropria christ⁹. Hec mo-
 uebatur animus eius: vt occultam potentia
 vellet demonstrare derisus: nec hominū vio-
 lentia crucifixus erat. Propterea nec sugge-
 stione deridentium hominum defigebat: nec
 de cruce etiam descendebat impatiētia vict⁹.
 Similiter et principes sacerdotum illuden-
 tes cum scribis et senioribus dicebant. Ali-
 os saluos fecit seipsum non potest saluum fa-
 cere. Si rex israel est: descendat nunc de cru-
 ce ⁊ credimus ei: vt verificaretur quod pro-
 pheta in persona domini ait. Omnes viden-
 tes me deriserunt me: iocuti sunt labijs ⁊ mo-
 uerunt caput. Et iterum. Audiui vituperati-
 onem multorum commorantium in circū
 Impia vilitas et crudelis iniquitas. Illu-
 dere homini in proximo morturo. Petunt
 de cruce descensum in argumentum poten-
 tie et virtutis: atq; falso spondent crudelita-
 tem si de cruce descenderet: qui tamen ei cre-
 dere noluerunt cum mortuus ⁊ sepultus q̄
 mortuus resurrexit. Quod altioris virtutis
 fuit: Vide quanta crudelitate seuiunt contra
 christum: quando non suffecerat eis tanta ex-
 ercuisse ludibria contra eum per totas noctē
 vsq; ad istā horā: s̄ tanq; effrontes reiecto oi-

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

hūano pudore mansuetissimo agno insultare et in cruce morienti non cessant. Quid pensandum est q̄ fecerūt ei ministri principum et sacerdotum qñ hi seniores in quibus debuit maturitas apparere ex interno odio et furore in tot crudelēs insanias exteri^o pruperunt: q̄ in tanta festiuitate dierum sanctorū nō erubescerent populū contra om̄em cōsuetudinem ad locum opprobriōsi supplicij exiuerūt morienti iusto: tā crudeliter insultātes. Quid em̄ credendum est q̄ ei fecerunt de nocte qñ illuz in suis domibus habuerūt. Postq̄ nūc in publico corā populo tot illusionibus imp̄perijs et contumelijs iam penitus morienti iuriantur.

Quāta liberalitate christ^o latroni largitus est paradysum: et de admirandis virtutib^o et priuilegijs ipsius latronis. Ca. ij.

Secundus christi inflāmans amor in cruce fuit mire deuotionis. Tēpore nempe abundantie gratiarum. i. quo suus sanguis effundebatur in cruce: voluit iesus xps suā ostendere largitatē: et largissimam charitatem in muneribus suis: vnde ad cōuersum latronez iesus alta promisside. Luc. xxij. c. rñdit dicēs. Amen dico tibi: quia hodie mecū eris in paradiso. Circa hunc aut̄ latrone tria ad p̄sens considerem^o. Primo p̄miū. secundo meritū. tertio priuilegium. Primo em̄ considerem^o p̄miū eius quod ei a christo in predicto verbo largiflua charitate promissum ē. Libet utiq̄ hui^o p̄missionis causa admirandē de quo libet verbo p̄quirere sensum et tam ample ḡtie et amoris iuestigare dulcores. Septē dulcores seu dulcedies huic latroni xps ampla miscōia dispensauit. Prima dicit iuramenti veritas. secūdo annunciata pietas. tertia electiua charitas. quarta tempis breuitas. quinta diuina societas. sexta eterna stabilitas. septima glorioza iocunditas. Prima ē iuramenti x̄itas: quia dicit. Amen: quod est iuramentum: sicut p̄pheta ait. Iurauit dñs et nō penitebit eū. Secūda ē annunciata pietas: quia s̄dit dico. Os aut̄ dñi locutū est q̄ nō mentief tertia est electiua charitas: quia addit tibi .i. qui olim fuisti in tot scelerib^o implicatus: nūc vero ex gr̄a ad me cōuersus. Quarta ē temporis breuitas: quia subiūgit hodie. i. sine diutina mora vt magis florida gratia eluceat. Quinta diuina societas: cū dicit mecū. Et q̄ adheret deo vn^o spūs est cū eo. Sexta eterna

stabilitas: adiungit em̄: eris firmē in eternū. Septima ē glorioza seu p̄sumata iocunditas: quā exp̄mit cū dicit. in paradiso. i. in dei beata fruitione. Qd̄ in eodē die sicut in sequenti tertia pte et. ij. c. et. c. vlti. p̄z impletū ē. Aduer em̄ Alexan. de hal. sup. Lucā notant. Aduertendū ē: q̄ eadē tempe atq̄ hora q̄ Adā iuste de padiso eijcit: latroni misericordit ap̄it: p̄uenit em̄ xps hora nona moriendo latronez secutus est latro quasi vespe crurifragio celebrato. Secūdo considerem^o hui^o latronis meritum. i. vnde tñ ei promissum ē p̄miū. Hāz si diligēter considerent x̄itates taz theologicę q̄ morales que sunt mēri hui^o latroni infusē facilliter ducit anima ad stuporē in eo clarissime recognoscēs amplissimā miscōiaz dei ad p̄ctores. Primo em̄ considera ei^o admirabilem fidē. Cū christo em̄ nunq̄ fuit cōuersar^o: nec forte em̄ ante nouerat eū: nō fuerat secur^o doctrinā eius: nec etiā vitā: s̄ pietatis opibus exercēs: iuste patiebat exitiū mortis. Huius mira nimirū fides qui christū ab om̄ib^o d̄relictum: ab om̄ib^o publice cōdemnatū: afflictū infirmū opprobriū hoīm et cōtumelijs saturatum: et iam mori vicinū: et ip̄e vicin^o mori a nemine doctus: a nullo p̄monitus: dei filiū et verū hoīem credit: et vbi qui ei^o doctrinā audierant miracula viderāt: et paulo an̄ in cubus de manibus eius sanctissimis corp^o illi^o sum̄pserant: fugiendo negabant: iste solus fide iusto cente: x̄gine ip̄m dei filiū indubitata fide iusto suo credebat. Secūdo quoq̄ considera ei^o firmissimā spem. i. ab illo sperare salutē quā in corpore pp̄rio videbat om̄i salute puarū. Tertio considera ei^o feruētissimā imo ardētissimā eius charitatē: ad eū quē videt i ip̄a die p̄cedo sue suc mori paradysum sibi p̄ferre tot scelerib^o irretito: vñ totū qd̄ habuit ip̄i iesu i amoris p̄fecti sacrificiū imolauit manib^o ei^o et pedib^o crucifix^o nō valuit sibi fure nisi tñ cū duob^o mēbris. Primo corde. secūdo lingua. Primo em̄ sibi cor in thimiamā p̄fecti odoris ardētī charitate sacrauit. Secūdo x̄o linguā sibi obtulit dñi cādo qd̄ dñs Abat. xij. c. ait. Bon^o hō de bono thesauro cordis sui. p̄fert bona. Proinde q̄ttuor amores ardētissimos lingua sua de corde exp̄ssit. Prim^o fuit amor p̄fessionis. sc̄b̄s cōpassiōis. terti^o correcciōis. q̄rt^o x̄o p̄fectiōis. In q̄bus quidē amorib^o apte mōstrauit q̄ in q̄ttuor dimēsiōib^o crud^o x̄po p̄ amore p̄ crucifix^o erat i cruce. Prim^o at fuit amor p̄fessionis q̄ fuit sue crud^o p̄fundū dñi sua pp̄ria ac ton^o humani generis scelera p̄fessus asserens nos penalibus angustijs digne p̄lecti cum ait: Et

nos quidem iuste. s. patimur. Nam digna factis recipim⁹. In magnis quidem cognitionibus ferebat qui se iuste digneq; pati p̄fitebatur. Magna est pars venie apud deū hoc cognoscere similiter et fateri. Secū⁹ fuit amor cōpassionis qui extitit latitudo crucis sue: dū angustias iesu ch̄risti gratuitas asserēs ex sola charitate ch̄risti procedere allegat eius innocentiam di. Hic x̄o quid mali gessit? Illuminata quidem intelligentia recognouit innocentiam ch̄risti quem iudex publice ad mortem condemnauerat. Difficile quidem est dicere aut credere aliquem sine culpa quem iudex ordinarius ad aliquā penam damnat ut reum seu cum assertiōe testium aut declamationibus populorū. Nam si nō testibus: attū clamoribus totius populi damnatus est x̄ps. Et quē totus populus postulauerat validissimis vocibus crucifigi: latro iste dicit: hic x̄o quid mali gessit? vnde hic latro agnouit q̄ nihil mali fecit cum quo non fuerat conuersat⁹. Quia via hec sibi irrepsit noticia q̄ ch̄rist⁹ nihil mali fecerat: nō utiq; aliūde accepit q̄ ab eo quē assererat moriens innocentem. Tertio quoq; fuit amor correctionis qui extitit longitudo crucis sue: dum blasphemantē latronem impiū charitatiua reprehensione cōpensuit di. Neq; tu times deū qui in eadē damnatione es. Vide feruorē hui⁹ latronis ligno corpe pendens: corporalium penarū oblitus corā iudice intermedio pendente sodalem arguere: et etiam instruere nō vere dicēs. Neq; tu times deum qui in eadem damnatione es. Neq; tu times deum quē vnitū carni deū esse nō credis. Nō times deus qui oppugnas hostem innocentem cui blasphemias irrogas. Nō times deus mortū vicinus cui omnis spes est adempta viuendi qui verbis malis: mala p̄ficiis: cui ligno affixus opere iam complere nō possis. Nō times deum qui in eadē damnatione mecū qui timeo deū es? Aut in eadē damnatione penarum corpalium cui deo es qui corpe assumpto inter nos pendēs p̄pria patitur voluntate. Nos quidem iuste patimur. Ad cōsiderationes male vite acte: remittebat iste socium ut reuocaret ad memoriā mala q̄ fecerat ut dignā malefactis assereret penam quā ligno afflicti ferebant. In memoria nempe p̄ actorū scelerum omnem penam asserit in decentem et iniuste ferri dicit omne tormentū: ac irrefragabiliter vera iusticia dicit: ut pena culpam inueniat. Hauerat latro iste ordinem diuine iusticie que malū aliquod inultū esse nō patitur: ad quā iam afficiebat amore

quibus corpore torqueret. Et licet abhorreret sensus exterior: interior vero iusticiam quas confitebatur amabatet quasi oblitus penarum ex iusticie zelo x̄bis punientem iusticias attollebat. Propriū vero est ratioe vtentium p̄ amplius et hominū electorum diligere atq; laudare iusticiam etiam si ex illius decreto asperrime torqueat. Nam ipse naturalis iusticie ordo interius lucens mētibus hominum dicitur crimina sine pena nō esse que inuisibilibus semp est p̄sto quibus interdū visibiliē differatur. Quart⁹ autē fuit amor p̄fectionis q̄ extitit altitudo crucis sue. Nam toto mentis affectu ac benigno lingue affatu cum inexplecibili cordis humilitione et cōtritione: necnō cum tanta mentis deuotione: et q̄tum p̄miste acerbitas ipsa supplicij cum conuersione benigna faciei et humili ad dñm iesum stupēde p̄fectionis et breuitatis orationem effudit dicens. Domine memento mei dum ueneris in regnum tuum. In quo omnis cōsummata p̄fectio mirabiliter continet si deuota mēs nouerit explicare. Sed ut aliquasiter patens fiat. Primo considera in q̄sta fide iste latro fundat: qui in moriente credit vitā eternam. Secundo vide q̄sta spe firma ad eterna erigitur qui ab illo qui ab omni mūdo egc̄it: sperat regnum celeste. Tertio pondera in q̄sta excessiua charitate loquat: qui sola dilecti iesu memoria contentus est. Iterū quo ad virtutes cardinales. Primo considera quali fulcisp̄udentia: qui nulla postulat caduca. Secundo quali fortitudine roboratur: qui sic subito super omnia sua scelera superfer. Tertio quali temperantia contentat qui sola saluatoris voluntate p̄mij mēsuram reliquit. Quarto quali fulcitur iusticia: qui sic omnib⁹ debita sua dispensat fm exigentiam rōnis: ut sibi p̄prie confusionis contumeliā in confessiōe redderet. primo trāsgredienti charitatiuā correctōnem impenderet. Et ideo saluatori plenā sue mortis cōpassionem et totalē sue volūtatimo lationem p̄ transformantē charitatē offerret. Propterea nec mirū si sic hūc latronē cūsus et in tanta p̄fectiōe leuatū: saluator tanta suauitate repleuit: et sic copiose ditauit qm̄ r̄ndit ei di. Amen dico tibi: hodie mecū eris in paradiso. Tertio quoq; considerem⁹ hui⁹ latronis priuilegiū. Singularissima em̄ p̄uilegia ḡre in latrone isto fluxerūt q̄ ad q̄nq; reducip̄nt. Primū em̄ p̄uilegiū fuit assimilatiōis. secūdū associatiōis. tertū defensōis. q̄rtū penitiōis. quintū figuratiōis. Primū inq̄ p̄uilegium fuit assimilationis. Solus etenim

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

latro iste inter christi mēbra comparatur : pas-
sus est supplicium crucis simul cum ipso : in quo
decorat effigiata similitudine saluatoris : quia
crucifixus crucifixum associat. **N**ec hoc priui-
legium conuenit alteri cuiquam. **N**ec tñ obstat
quod per suis sceleribus crucifixus fuit : quia post
plena conuersionem fuit legitimū membrum
christi : et ex tunc pena sua configurata fuit sili-
tudini mortis eius. **S**ecundū em̄ fuit priuilegiū
associationis : quia solus ipse matrem xpi asso-
ciauit lamentatione dolorosa : morientis filij
dei factus eius socius in fide atque dolore. **N**ul-
la em̄ alia creatura presentis uite matrē associa-
uit in pdicti. **L**icet em̄ **J**ohes et **M**agdalena
amare desierent morientem iesum : nō tñ de-
fuerunt eum ut deum pro redemptione hu-
mani generis morientem : unde et eorum la-
menta multum fuerūt in formitate insipida.
Solius autē huius latronis cū maternis fuisse
accepta lamenta : quia vere deum credidit de
sup̄ infusa fide quē euz incredibili dolore ho-
minem ante oculos suos morientē uidit. **T**er-
tium autē fuit priuilegium defensionis. **N**am
christo condemnato a iudeis ipsius tanquā reo :
latro iste eius innocentia pdicauit publice : et
ipsum saluatorem suum morientē tanquā eter-
num deum armis quibus poterat tanquā su-
collateralis miles strennue defensauit. **U**n-
de pot̄ probabiliter credi : quod nō solum scelestem
inreparauit latronem : et sibi christi innocentiam
allegauit et propriū scelus iniicit : sed etiam pro
teruos iudeos ac malignos p̄ncipes post taz
duras contumelias saluatori illatas nō satu-
ratos de supplicijs eius qui sic impie exierāt
insultare morienti **J**esu aspera increpatione
confudit. **N**ec est incōueniens ad credendū
quod cum ipse sup̄iixit morienti iesu : et uidet ma-
ternos gestus erga filiū dolorū amaritudines
exprimētes quod aliqua compassibilia verba fili-
alis dulcedinis plena : illi quā suam verā ma-
trem veraciter cognoscebat exp̄sserit. **Q**ui ei
iam se redemptū nouit a christo non dubita-
uit se filiū virginis matris eius. **Q**uartū ve-
ro fuit priuilegium petitionis. **N**am iste latro
solus postulauit salutē : quoniam saluator mundi eaz
per omnibus faciebat : unde et habundanter eā
recipe debuit sicut et fecit. **Q**uintū quoque fuit
priuilegium figurationis. **N**am ipse figuraz
tenuit et quasi vicē omnium electorum. **E**t cum
ipse repletus fuerit spūscō tanquā electus ad ista
priuilegia acquirenda et multa alia que non
sufficio explicare : utique credendū ē quod spūscūs i
habitans eū agitauit eū ad oīa faciēda quod dece-
bat ipm̄ facere tanta imutatione a xpo sub il-

lo innouatum. **A**rbitror autē quod electi gratia
dei que tñ refulsit in eo ut eēt figura omnium
redemptiois : istū latronem tam plene cōpa-
tendo iesu : quod in pdicando sanctitate illi : quod
in associando lamentantē m̄rem : quod in argue-
ndo iudeorū p̄teruā et impiā cecitatem : quod in p-
uocando omnes assistentes ad tanti piaculi
siadūssionē et sensum fecit strennuissime opa-
ri. **N**ec obstat si dicas quod euāgeliste de cruci-
fisso nihil dicunt. **N**am si bene ponderant quod nob̄
relinquūt in scriptis poterat mēs diligens et
deuota enuciare nō dicta. **S**cribunt em̄ ipm̄
a deo electum cum exorasse christum : et ab eo
postulasse regnū : atque a xpo liberalissime ad-
mirandū recepisse promissum. **E**x quibus lucu-
lenter apparet ipm̄ a christo redemptum ac p-
spiritūscm̄ iustificatum. **S**olet em̄ spūscūs
quoniam ad aliquem statum eligit aliquā creaturaz
cūcta sibi tribuere que decet illum statum ha-
bere. **P**ensa igit̄ mō si christū generalē redē-
ptorem latroni taliter postulanti decebat me-
diocriter dare et nō magis : sicut habebat me-
ditum corporale latus ad faciem eius referare
sui cordis archanū thesaurum ad illustrandū
mentem illius electi militis et fidelis sodalis.
Decuit nempe : quod sicut tunc sine mensura : se-
ipsum toti exponebat orbi : sic inestimabiliter
se infunderet illi menti. **T**unc em̄ quoniam multum
amoris amorosi iesu in torculari crucis exp̄-
mebat : cum pressione doloris quo totus or-
bis erat inebriandus non debuit quod in pu-
ciato p̄pinari latroni : sed tota opatio mentis
sue in torculari cordis iesu quasi sine mensu-
ra demergi : unde nō puto istū latronē nisi in-
ter sublimos dei p̄ncipes collocandum. **A**d-
uertendum est etiam quod quicquid de aliquo electo
scriptura sacra facit mentionem aliqua : po-
nendum illum in aliquo sublimo statu licet ni-
hil aliud dicat : relinquit sensatis mētibus ce-
tera alia circa illum excogitanda : que illuz la-
tronem decuit opari : et tunc p̄cipe poteris il-
lum circa prefata fecisse mira : et quod nō potuit i
corpore adimpleuit in mēte. **P**ropterea ei pa-
mediocriter est pensandum quod christus nec
radisum spondendo singulariter ait. **A**fectū
eris : per hoc manifeste declarans quod tūc rex cru-
cifixus habebat in cruce istum sicut collateralē
militem secum strennue compugnanti :
unde in illo mecū associatio et similitudo chri-
sti regnantis correspondens associationi et si-
militudinis christi morientis antonomasti-
ce denotatur. **S**ed admirantur forte plu-
rimi quod hi duo latrones tam dispari fide : et
non dispari vita a diuino iudicio extiterunt

iudicati. Secretum quippe iudicium dei est quod unus a christi voce fuit approbatus: alter vero christo tacente fuerit reprobatus. **Christus** namque equaliter respiciebat hos ambos: conpenales suos: medius inter eos pendebat affixus patibulo crucis: nec precipiebat personam alterius. **Quid** est igitur quod christo uero irrogauit blasphemiam: alter vero pro illo suscepit moriendo tutelam: unus cognouit iusticiam et ipsam laudauit: alter vero impune uiuere postulat. **Erat** ne forte ad istos in christo aliqua inequalitas: hoc credere dico nephas. **Quid** ergo dicat audacter quod sentio: quod nec conuerso sufficit meritum suum. **Nullus** nisi ex gratia conuerti potest: nullusque damnatur nisi ex demeritis suis: hoc diuina iusticia exigente. **Quid** ergo de meritum illius qui non credidit. **Quid** de meritum atque unde illi qui credidit. **Meritum** conuersione legimus: quid in occulto habent ignoramus. **Demeritum** utriusque conspiciamus: quia latrones erant utriusque homines: utriusque male uite an verificat sententia illa apostoli: ad **Rom. c. ix.** **Quem** deus uult indurat: et cui uult miseretur. **Sed** in tortuositate incidimus questio nem: cum deus acceptor personarum non sit: et cum ambo essent peccatores christus eque corporeo visu aspicientes iuxta eum pendentes: quorum in conuersione ipsi alter non preualerat: quia uenter ueniens illam habuerat: unde unus eorum meruit conuerti: alter de eorum meruit indurari. **Quo** merito uero misericordiam accepit: alter deo in iusta damnatione remansit. **Sed** aliter quidem hec cum sit questio nodosa: non soluit nisi dei misericordiam et iusticiam inspiciamus et liberas hominum uoluntates consideremus. **Nam** deus ex sua misericordia donat peccata conuersis: et ex iusticia eterna supplicia ministrat auersis. **Non** ergo ista conuersione aut auersio celebrata est ex presentia christi corporali quam habebant equaliter: non ex visu quo ipsum intuebatur uterque. **Non** ex uerbis eius amplius directis in alterum: sed ex libera uoluntate qua ille credere uoluit: ille deo incredulus permansit. **Quoniam** sicut illum dei misericordia expectabat: sic non credentem merito reliquit diuina iusticia reprobatum. **Ad** ampliore quoque huius mysterij sensum etiam dici potest: quod totum humanum genus latrociniis paterne fornicationis infectum: infernalibus supplicijs debuit iusticia suadente affligi. **In** hoc generis medio saluator affixus mera gratia quasi dextrum latronem iustificando conuertit. **Reprobos** autem quasi latronem sinistrum exigente ius-

sticia dereliquit: ut latro dexter inueniat in misericordia crucifixi domini unde gratias agat. **Sinister** uero in sua obstinata malicia non reperiat quid ei diuina iusticia impendat. **Pro**pterea mysterio sacro conueniens est: quod uterque latro fuit utriusque blasphemus conuicians saluatori. **Quia** saluator mundi sicut nullum reperit liberum: sic pro liberandis omnibus uenit licet liberationis fructus ad solos transferatur electos. **Quod** tamen non fuit ex defectu liberantis precij seu redemptoris christi: sed ex ceca malicia obstinata animi reproborum quorum figuram tenuit iste latro sinister: qui nec mansuetudinem dulcis iesu inspecta: nec ex miraculorum aspecta quibus fuit tota mundi machina immutata: nec a benigna christi susceptione facta de socio suo conuerso: nec ex charitativa correctione consocij sui se in maleficio confidentis consortem et sibi iesum predicantis infontem uoluit quolibet reuocari. **Cui** igitur iste nisi proprie malicie suam damnationem ascribet. **Et** cui alter ille latro dexter suam salutem poterit deputare: nisi gratie illius qui in latere suo pedebat: qui ipsum ad se diligendum: confitendum: predicandum: et defendendum gratuita miseratione conuertit. **Respira** igitur anima in spe uenie anima quecumque peccatrix: si tamen uestigia dei tui sequi non horreas qui in omnibus pressuris suis: nec semel os suum aperuit. **Non** autem querele aut excusationis: aut maledictionis sermonem aduersus maledictos illos canes uel leuiter diceret: quoniam potius noue benedictionis uerbum quale a seculo non est auditum super inimicos suos pro eis patrem orando ex abundantia pietatis effudit.

De compassione christi ad matrem: et matris ad christum: et quomodo in passione christi omnes filij gratie: filij uirginis fati sunt: et de tenebris que tunc facte fuerunt in uniuerso orbe. **Capitulum** tertium.

Uertius uero christi inflammans amor in cruce fuit mire confederationis. **Triplex** namque amorosa confederatio tunc extitit mystice demonstrata. **Prima** fuit compassio nis maternalis. **secunda** filiationis spiritualis.

Fe. vi. p^o dñicā oliuarnm . in .xl. de pas. dñi

tertia admiratiōis generalis. Prima fuit cō-
passionis maternalis. **Uñ** Joh. subdit. Sta-
bat aut iuxta crucē iesu mater eius ⁊ soror ma-
tris eius maria cleophe ⁊ maria magdalene.
Parū dixisti o euangelista pfectis aurib^o ali-
quid maius dicere potuisti. Stabat tu in q̄s
iuxta crucem iesu mater cum in ipsa cruce pē-
deret vel ei plus vtiq̄ debes q̄ reliquis de q̄
bus dicis ⁊ maria cleophe ⁊ maria magdale-
ne omnino illa plus ad crucē appropinquabat
q̄ quicūq̄ alij: quia non solum iuxta crucem
verū etiam in cruce pendebat: de se em̄ in se-
nihil remanserat. Tota cōmigrauerat in di-
lectum: ⁊ dum ille corpus: ista spiritū immo-
labat. Sed quia pte stabat virgo **Maria** iux-
tā crucem vtiq̄ ad sinistrā xp̄i fm̄ **Alexan.** d̄ hāc
scz vt p peccatoribus filiū exoraret qui a sini-
stris dñi sunt. Aliter nō verificaret qd̄ in per-
sona christi pendētis in cruce ppheta ait. **Cō-**
siderabam ad dexterā ⁊ videbam ⁊ non erat
qui cognosceret me. **Secūda** fuit considera-
tio filiatōis spūalis. **Et** de hac subdit. **Et** cum
vidisset iesus matrē ⁊ discipulum stantē quē
diligebat: oculis ⁊ vultu annuens de iohan-
ne dicit matri sue. **Mulier:** ecce filius tu^o. **De**
inde dicit discipulo: ecce mater tua. **Pulsantē**
admiratiōe omnium legentium siue audientium
mentes. s. quo motu. quo sensu. qua ratioe.
qua possibilitate. qua vera auctoritate ista di-
cunt q̄ discipulus transeat in filium vginis:
⁊ virgo habeat purū hoīem filiū quē nō ge-
nuit: sic nec q̄ sit filius ex virgine qui de corru-
ptis parentibus natus erat ex semine. **Im-**
possibilia quidē vidētur hec: sed nihil impos-
sibile apud deum. **Pietate** quidem ⁊ oratiōe
opus est ad ingrediendum tale mysterium.
Mulier em̄ beata vgo vocata christo: q̄ nū-
q̄ appellauit ex vocibus matrē. **Mulier** ⁊ nō
mulier: sed sup angelos ⁊ homines ⁊ mulie-
res supercedens mulier. **Accepit** a filio quē
cum eterno patre vnicū possidebat filium p̄-
ter ventrē: quē ante in carnē habebat sp̄a ne-
potem. **Sed** in quo filiationis genere **Johā-**
nes factus est filius: aut ei^o mater facta est v-
go: nō hoc natura fauet: nō conceptus: non
partus sequit: nō ingressus in vterum: vt de-
nuo nasceretur: non adoptio pro hereditate
in tempalib^o cōsequenda: nec ex imitatione:
aut ex prolata doctrina. **Nec** ista differenda
erant virgo xp̄i: nec facta est locutio vt sit q̄si
sed sic a christo legimus dictū. **Mulier:** ecce fi-
lius tuus: vt exclusa omnium supfluitate vbo-
rum secretum mysterij penetremus. **Phy-
si-**

ce igitur intelligimus in **Johanne** omnes ani-
mas electorum: quorum p dilectionem beata v-
go facta est mater. **Filius** em̄ in greco nomē
amoris ē. **Om̄is** enim christi amator i amor
re virginis transit: vt merito filius. id ē. amor
virginis nuncupet: magisq̄ vginem habeat
matrem: q̄ illam que illum ex peccato dam-
narum mundo suscepto semine generauit.
Ad hūc hic maternitas ⁊ filiatio ex auctorita-
te verborum christi in cruce pendētis: pro-
pterea natura transit in grām ⁊ grā nobilitat
profecto naturā. **Nō** q̄ vna in alteram. **Ab**
ha mulier eua corruptiōe nature. **Bona** mu-
lier maria mater gr̄e: mater miscōie. **Da** m̄
gracie p matre nature: manet tñ mater natu-
ra: manet etiam mater ex grā. **Erat** em̄ iohā-
ni mater maria salome in ordine succedētis
nature: est etiam sibi mater beata vgo in or-
dine gratie. **Est** mater **Eua** cunctorum p tra-
ducem nature: est ⁊ virgo maria mater om-
nium amantiū christū p infusionē inuisibilis
gracie. **Nō** desinit esse **Johes** filius factus est vir-
ginis. **Nec** potest nō esse filius virginis: q̄ su-
it ante filius corrupte matris. **Nam** prius est
quod carnale: deinde quod spūale est: aut cō-
potest: proin^o vnus ⁊ idem homo est p natu-
ram: christianus vgo p gratiam. **Et** p vna bo-
minis filius: p alteram filius dei appellatur.
Voluit igit christus in cruce pendens ante-
q̄ moreret p om̄ia prestendere charitatem
⁊ q̄tum dignitatis humane nature contulerat:
vt firma spes esset remeationis ad patrē.
vnde si dedit potestatem filios dei fieri his q̄
credunt in nomine eius: quod nō p naturā
sed penitus p gratiā fit: cur nō dedisset nobis
vt filij essemus matris eius quod fit p grām
que infinite potentie est. nō p naturam que ē
potentie limitate. **Plus** etenim est q̄ simus fra-
tres eius ex patre q̄ q̄ simus ex matre: plus
ex eterno deo q̄ ex tempali parēte. **Nō** dedi-
gnatur christus humanū hominū genus p-
pter naturā conditam que bona fuit: non p-
pter naturā corruptam: que vitio se turpauit
nō ex criminibus quibus inuoluit: q̄n si veli-
mus ipse velit nos ex vtroq̄ parēte tā ex eter-
no: q̄ ex ea que fuit ex tempe: suos p gratiā
esse germanos: vt vna cū ipso nobis sempit-
na sit hereditas. **Mira** nature mutatio nō tñ
transmutatio. **Mira** generatio filiorum: sed
in his mirabilius est: q̄ gratia non extinguit
naturam: ⁊ natura non cōfundit in suā grām

Quisq; iura seruans in hoie: nature scz in q̄
 natus est: z ḡre in qua renatus est. Igit̄ de li
 bidine natus in filiationē posse ingredi hone
 statis nullaten⁹ dubitemus. Ac p̄ hoc imuta
 bili edicto innuit̄ q̄ postq̄ translatio facta est
 de natura in gratiam: z addita est ḡre mater
 nitas ad filium naturalem: q̄ sub fomentis
 z crudumētis viuere obligamur sc̄de matri p̄
 ma nō abolita: sed submissa. Quia nemo cuz
 inuenit gratiam desinit eē homo sed retinēs
 quod p̄ naturā accepit: qualitate menti z cor
 poris supra hoie p̄ gr̄am viuuit: qui tñ hō fu
 erat p̄ naturam. Diuino igit̄ iure plus debe
 mus gratie q̄ nature: z plus illā venerari at
 q̄ diligere in nobis: q̄ id quod natura fecit i
 nobis. Nam illum verū finem boni quē om
 nis anima rōnalis siue rōnis quodā natura
 li instinctu plus amat q̄uis multi vario erro
 re delusi illum fugiāt appetentes. Nō prima
 natura mater: sed gratie mater sc̄da p̄sequit̄
 vel cōsequit̄. p̄pterea ex natura mater cū de
 p̄teram atq; sinistra regni p̄ filijs perisset non
 accepit. **Matth. xx. c.** Quia nō nature sed ḡ
 tie supra hereditas danda ē. **Jobrem** ex il
 la hora accepit illam discipulus in suam. **Ex**
 illa hora. s. qua x̄ps p̄ m̄re reddidit m̄re: aut
 m̄ri nature addidit matrē ḡre discipulus ma
 trem. **Virginē** in suam aīo reuertit z aīo inclina
 to suscepit. **Ex** his igit̄ manifeste apparere p̄t
 fidelis anima z insatiabilis amor dulcis iesu
 qui om̄i modo om̄ino tuā op̄at salutē tuis cō
 patiens lapsib⁹ in recōmendatione materna
 tibi medicinā puidit: z apud iusticiam suam
 efficacem tibi cōstituit aduocatā. **Ille** x̄o qui
 p̄mo meruit hui⁹ medicine sanitate potiri di
 scipulus ille quē diligebat iesus: qui sicut in
 ceteris: sic z maxime fuit in ista recōmenda
 tione dilectus. **Nō** mediocriter ditatus fuit
 ampliatione virtutib⁹ z meritis ac supplicati
 onib⁹ hui⁹ sacratissime m̄ris. **Nec** quisq; hu
 mane pietatis amore p̄ cōpassione virginis
 moueatur q̄ p̄ filio dei accipet filium zebedei
Et q̄ p̄ morienti x̄po p̄ successionem tenendus
 esset ioh̄es: qm̄ x̄ps nec se filium virginis de
 negauit: z indubitata resurrectionis proxi
 me fidē alma virgo tenebat. **Propterea** talis
 filiatio nō erat opozitua. **Nec** ita x̄go absorbe
 batur doloribus: vt talia que augebant my
 steria ignoraret: x̄ps x̄o nō p̄ eo q̄ moriebat̄
 hoc agebat sensualiter: vel humane sed vt ve
 re x̄tus z gratia demū eterna felicitas adde
 retur. **Tertia** confederatio est admirationis
 generalis: p̄pterea subdit̄ a **Mat. xxi. ca. q̄** a
 sexta hora tenebre facte sunt sup̄ vniuersam

terram vsq; ad horam nonam vt verificaret̄
 quod **Amos. viij. c.** scriptū est. **In** die illo oc
 cidet sol in meridie z obtenebrescere faciā ter
 ram. **Stupendū** quidem miraculum fuit h̄ p̄
 vniuersum orbem ilico z vno momento ob
 scuratus est sol. **Nāz** sicut accensa lucerna in
 domo subito p̄ radios nō obstantos totū do
 mum illuminat: ea vero celeritate qua extin
 guitur in om̄i parte domus tenebre diffun
 duntur. **Sic** cum lumē visibilis mūdi radi⁹
 solis subito fuit extinctus: imo ip̄e sol in suo
 corpe obscuratus: totus sensibilis mundus
 in om̄i pte sui obtenebratus est: vt inter mun
 di sapientes z studentes in moribus syderū
 notaret̄ esse miraculū p̄ter solitū nature cur
 sum z consuetum eclipsationis modum: que
 nunq; in sole agit̄ nisi cum inter solem z ter
 ram in toto vel in pte luna interponit̄: z tūc
 luna librabat̄ in inferiori emisperio sup̄ terrā
 deorsum: sol x̄o in supiori emisperio sup̄ terrā
 in altioribus sue spere p̄tibus ferebat̄. **Insup**
Dionysius in epla ad **Policarpū** dicit se tpe
 passionis christi fuisse in egypto: z diligenter
 notasse multa miracula in tali solis eclipsatio
 ne. **Ecce** q̄ aer obscuritate vestit̄ in testimoni
 um sceleris: quia innocens moritur. **Eclipsa**
 tur contra naturā sol: quia cōtra naturā pati
 tur verus sol: z auctori vite morienti nobilis
 lux cōdoluīt. **Et** quodam in die vindicte date
 sunt tenebre ignorantibus mundo qm̄ mūd⁹ dei
 filium nō cognouit. **In** mysteriū quoq; volu
 it deus circūcidere oculos hominū cum tene
 bris dempsis ne visus in obiecta forinsecaya
 garet̄: sed vt ingredereť ad cor ad considera
 tionem eorū que contra dei filiū agebantur.
Diemq; vertit in noctem vt intēti⁹ fieret cō
 sideratio z cōtemplatio archanozū tam i his
 qui p̄pe: q̄ his qui longe filij dei passioi astā
 bant. **Qd** quidē in atheniēsis in posteruz
 patuit: qm̄ ex illis tenebris annotato tpe quo
 facte sunt magna lux fidei in eorū cordib⁹ in
 luxit. **Obstupuerunt** quidē solē contra natu
 re ordinem eclipsari vt nō pars solis ex inter
 positione lune que totum tota etiam obest fa
 cta eclipsare nō posset: sed totus diuina poten
 tia sit cōuersus in tenebras: qui tūc vltra ca
 pere nō valentes: pro ignoto deo aram fieri
 decreuerunt: sicq; future memorie caracteri
 bus mandauerunt. **Ad** illam aut̄ ciuitatez p̄
 dicatoz gentium veniens cuz ariopagitis fa
 cto congressu vt scribitur **Act. xvij. c.** **Diony**
sium conuertit ad fidem: causam principalez
 differens quare p̄ om̄em terrarum orbem il
 lo die tenebre sunt diffuse. **Nec** non quem il
 E

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

li deum ignotum dicebant vt notum eis diffi-
nuit et p̄dicauit. **Q**uā autē de tenebris dñi q̄ fa-
cte sunt sup̄ vniuersam terrā. s. a duob^o euan-
gelistis: ab alio q̄ tenebre facte sunt et sol ob-
scuratus. Sed vnū ex altero secutū est: qz ex
obscuritate solis que cepit sexta hora tenebre
sequerent^r vsqz in horam nonā in qua xp̄us
voluit expirare añqz tenebre pellerent^r. Post
expirationem vero ilico cetera signa sunt se-
cuta. **N**ec etiā a mysterio vacat q̄ ab hora se-
xta vsqz ad horam nonā. i. p̄ tres horas tene-
bre facte sunt: vt innuat apte q̄ tres sunt ex-
pulle virtutes vel potius in hominib^o eclip-
sate in quibus anima peccatis mortua reui-
uiscat: vt est fides. spes. et charitas fructuosa
Et tres in aīa hoīm sunt ebetate potentie: vt
p̄pter hoīm scelus hmōi cōmitteret^r scelus vt
in carne moreret^r dei fili^o.

Quomodo christus triplici-
ter propter nostram dilectionez
a patre extitit derelictus in cruce
Ca. iij.

Quartus autē christi inflāmās amor
in cruce fuit mire derelictiōis. **E**t
de hoc subdit: **E**t circa horā nonā
scz inceptam nōdum tñ finitam ex-
clamauit iesus voce magna dicens: **E**ly he-
ly lamazabathani: hoc est de^o meus de^o me^o
vt quid dereliquisti me. **E**xclamauit autē iesus
ad patrē: vt homo in doloribus constitutus
mortiqz p̄pinquus voce magna clamauit vt
eum audirent in cruce pendentem et de p̄rio
morientem: quē suauiter vbiqz docentem cō-
tempserunt. **S**imulqz hoc clamore admonet
nos diligēter pensare q̄ de nō diligim^o deuz
si p̄ loco et tempe nō exponimus nos ad que
cunqz difficilia p̄ amato: atqz cōgeminans sb-
dit: **D**e^o meus creatione: de^o meus vn̄ ione
vt quid dereliquisti me? **T**ripliciter enim fuit
christus p̄pter amorē nostrū derelictus a pa-
tre. **P**rimo p̄ cōdemnationem. secundo p̄ p̄-
uationē. tertio p̄ onerationem. **P**rimo enim
p̄ cōdemnationē. **N**am vt dicit^r Job. iij. **S**ic
deus dilexit mundū vt filium suum vnigeni-
tum daret. s. p̄ condemnationē ad mortē pro
salute nostra. **P**ropterea sentiens aīa xp̄i sup̄
se recipe diram sententiā p̄ omnibus pctōrib^o
pondus dolorū omnīū p̄fecte cōtemplans q̄
si ad p̄rem querula admiratione p̄clamat di-
cens: vt quid dereliquisti me? quasi dicere ve-
lit. **S**i p̄pter amorē humani generis passiōi-
bus et cōtumelijs mortis opprobriose a te tra-
ditus sum vt quasi illius beate vn̄ionis et iū-

olabilis cōmunionis quo in dei supposito ista
dolorata natura inserta est tu pater zelo iu-
sticie videaris oblitus. **S**ecundo autem de-
relictus est christus a patre p̄ p̄uacionem. s.
sp̄ualium cōsolationū. **N**am cum in ceteris
dei electis pro suo honore certantibus et pati-
entibus influxus diuini dulcoris: quasi totā
supportauerit et tempauerit vehementiam il-
lati doloris: solus ipse iesus q̄tum ad hoc est
p̄ter ceteros in passionibus derelictus: ita vt
nulla gaudij et dulcoris redūdantia fieret ab
habitu et ab actu sue glorie in naturā que pa-
tiebat^r: sic q̄ mitigaret passionis acerbiratem.
Et hoc vt tñ imense pateret^r q̄tum illa natu-
ra passibilis pati poterat: om̄i ab eo refrige-
rio sepato. **E**t hoc quidem attestat^r v̄tuali p̄-
fectioni oīm habitū mentis xp̄i. **N**am quāto
fortius patit^r v̄tus nullo alio exp̄metato dul-
core nisi ipsiusmet amate rectitudinis: tanto
est sublimior actus qui ab ipsa procebit. **R**a-
tio hui^o est: quia culmen virtutis patientie p̄n-
cipalius et essentialius cōsistit in v̄tuali fortit-
tudine et sui habitus et illius actus qui magis
specificus est q̄ in alijs sibi annexis: vñs qui
plus habet de illo: plus habz simpliciter d̄ cul-
mine patientie de. **E**t idē iudiciū est de qua-
cūqz virtute. **A**ctus autē p̄ncipalissimus ip̄s^o
patientie ē nullo offensiuo: nulla molestia: nul-
la ratione impatientie vitio locū daret: et tūc
viriū et robustus amor seruandi patientiaz
et fugiendi om̄em ip̄sius impatientie deordina-
tionem est p̄ncipalissimus actus eius. **C**on-
stat autē q̄ q̄sto difficilior et penaliōr est tēpra-
tio que infertur: tanto difficilior est nō crede-
re ei. **U**nde ceteris paribus mai^o est gradem
molestiā q̄ modicā sufferre. **E**t iterum magi-
or est equalē molestiam sustinere ex solo robo-
re habit^o virtuosi et conatiū voluntatis habi-
tuate p̄ eum: q̄ facere hoc cum aliquib^o ad-
iutorijs assistentib^o habitui et voluntati. **H**ūc
autē sūme patientie statū etiam aliquibus sin-
gulariter electis: qñqz dñs imp̄tū est: sic
fecit patientissimo Job. **I**n quo vt plen^o p̄-
baretur robur v̄tutis eius videt^r deus cessas-
se a talibus imissionib^o sp̄ualium consolatio-
num atqz dulcorum. **P**ropterea non imme-
rito Jac. v. p̄ponit^r Job vna cū christi more
in ip̄sius patientie singulare exemplū. **I**dē
videtur accidisse in paulo. ij. Corinth. ij. cū ait
Quā supra modum grauati sumus supra v̄-
tutem vt tederet nos etiam viuere. **E**t hoc ē
penuria de qua ad Phil. iij. c. idem aposto-
lus ait. **S**cio abundare et penurias pati. **H**oc
etiam statu beata virgo ad litteram et mystice

probata est. Quod quidem manifeste ostendit cum Luc. ij. c. in reinuentione filij ait. Ego et pater tuus dolentes querebamus te. De quo statu etiam Joseph principem esse ostendit. Tertio quidem derelictus est Christus ab eterno patre per operationem: quia ipse solus onus sue passionis portauit: eo quod ipse solus pugnavit ex propria gratia ab omni adiutorio liber: cui gratia sua tanquam radici meriti debebat conueniri. **Ubi** Esa. lxiiij. ipse dominus ait. Torcular calcavi solus: et de gentibus non est vir mecum. Nam tota dolorum suorum fiebat supportatio in seipso. quia nulla creatura plene poterat ei compatiri: sed ipse patientis et copatientis tenuit in se actus atque dolores. **Ubi** ad modum magni et spaciosi maris: intra cuius abyssalem ambitum ipsius mutationes et fluctus semetipsum illidunt: sic dolores anime christi mirabiliter in se refluxibus et reciprocationibus quasi infinitorum respectum capacitate: inmensurabilis mentis illius semetipsum illidendo continue perstringebant. Unde in persona illius propheta ait. **Ueni** in altitudinem maris. s. amaritudinum et dolorum: et tempestas demersit me. Nullus autem sanctus sic potuit derelinqui: quia nullus unquam habuit gratiam nec habere poterit in eternum nisi gratie christi insertam: imo nulla gratia aliquid est: nisi id quod ipse christus in seipso dignatus est facere. Et ideo nullus relinquitur in passione neque in aliquo virtutis actu quin sit Christus qui patitur et agit in illo. **Quod** autem dicitur deus meus deus meus ut quid me dereliquisti. **Resonat** ps. xxj. in quo propheta loquitur in persona christi pendentes in cruce dicit. **Deus** meus respice in me: quare me dereliquisti: longe a salute mea verba derelictorum meorum. **Secundum** enim Hieronymum. Christus cecinit hunc in passione psalmum atque sequentes usque ad versum illum. **In** manus tuas commendo spiritum meum. **Quod** autem **Matth.** xxvij. subdit. **Quidam** illic stantes et audientes dicebant: helya vocat iste. **Sine** vi deamus an veniat helyas liberans eum. **De** ignorantia cruci assistentium et non intelligentium Christi lingua puenit qui nomine helya suum patrem inuocabat. **Sepe** etenim fit ut defectu male intelligentium unum per altero interpretetur.

De triplici admiranda siti domini iesu christi pendentes in cruce. Ca. v.

Quintus homo christi infamans amor in cruce fuit attractionis in admirabili siti ostensus: propterea subdit **Sciens** autem iesus quoniam omnia consum-

mata sunt: ut consumaretur scriptura dixit. **Sitio** fere omnia que in christo erant completa tormenta et mysteria passionis: hoc tamen restabat predictante scriptura: quod prime moriturus sitiens portaretur aceto. **Sitio:** propterea inquit. **Tripl**ici enim siti sitiebat propter amorem nostrum amorosus iesus. **Prima** fuit corporalis. **secunda** spiritalis. **tertia** vero mortalis. **Prima** enim sitis extitit corporalis. **Ad** hanc enim christus sitiuit tanquam sanguine et humore corporis exhausto. **Est** nihilominus aduertendum quod ex **Matth.** et **Marco** ad hanc bis legitur christo fuisse portatum semel non pendente antequam congeretur in cruce. **Et** iterum circa horam nonam cum **Sancti** Johanne **Sitio** proclamauit. **In** prima enim datum est ei vinum mirrhatum cum felle mixtum. **Et** cum gustasset noluit bibere. **In** secunda vero exprimitur acetum tamen. **Nam** **Sancti** Johes cum christus dixisset sitio. **Subdit:** **Vas** ergo positum erat aceto plenum. **Et** statim **Matth.** addit. **Et** continuo currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto et imposuit arundini et dabat ei bibere. **Et** statim **Johes** subdit. **Cum** ergo accepisset iesus acetum dixit: consummatum est ut ex istis duabus portationibus verificaretur quod de hoc propheta ait. **Et** dederunt in escam meam fel. s. ante suam crucifixionem. **Et** in siti mea id est quasi sitio proclamauit: potauerunt me aceto. **Quod** autem vas aceto plenum paratum erat: magis ex malicia ad passionis augmentum quam fortuito casu factum esse credendum est. **Ipsa** quoque spongia arundini supposita mystice manifestat quod les erant qui in eius passionem conuenerant. **Cauernosa** est enim spongia et ex omni se cum immittit bibit illa liquores ut intus et extra appositis illa liquoribus madefiat. **Sic** enim erat data conditio iudeorum: ut intus et extra contra christum amaritudinis pleni essent et cauernosi ad suscipiendum inuisibilem regulum et aduersus christum malignitatis omne commentum. **In** arundine vero qua non solum oblatus est a christo amarus potus verum etiam percussus eius caput: cum vacua sit et ab ariditate sic dicta iudeorum et torquentium christum omnium bonorum vacuitas et a virtute ariditas demonstrat. **Acetum** vero quod fuit natura vinum sed alteratione in amaritudine est conuersum. **Natura** ostendit iudeorum et crucifigentium iesum qui essent natura bona a deo creati: ex horridis affectionibus odijs et inuidijs atque ex corruptis moribus contra christum in amaritudine crudelissimam sunt conuersi. **Quod** putas verbum filij querentis potus precidit precordia virginis mentis que in tanta anxietate videns filium suum mori et lugubrit

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

voce potum expetere: cepit se nō hñe vel modius simplicis aque vñ posset eius mitigare ardorem: deuote em̄ pensate q̄ conuersa ad pplm diceret eis. **O** ffes z filij mei dilecti compatimini z mei: filio meo dilecto obsecro facite mihi hanc cōsolationē: date aliq̄tuluz potum filio meo anteq̄ moriā: z parco vob de om̄i iniuria mihi illata. **S**c̄da aut̄ sitis spūalis fuit. **P**er primā aut̄ sitim iam dictā intro uehimur in altiora secreta z admiramur mysteriū charitatis christi dñi x̄p̄i corp̄i: cōpetēs tam mire a se spūaliter cōmendauit exp̄mens p̄ corp̄is vocem uehemēs in aīa sua desiderium salutis n̄re. **T**riplex em̄ desiderium quasi tres materias sitis erga nos habebat amorosus iesus. **P**rimū n̄re redēptionis. sc̄dm̄ n̄re reformationis. tertium n̄re glorificationis. **P**rimum inq̄ desiderium erga nos habuit x̄p̄s. s. n̄re redemptiois. **N**ec tñ ex accidenti: q̄ de^o erat ei affuit hec sitis: sed quod erat eternum atq̄ secretuz in trinitate beata: hūanatus filius demonstrauit in carne tpe videlicet passionis qñ n̄re redemptiois mysteria celebrata sunt. **N**ec decebat tale desiderium alio i tempore apiri: nisi eo tempe quo redemptionis nostre p̄ciū p̄ mortē z sanguinē soluebat: q̄z q̄ figuris z enigmatibus sepe in veteri testamento sit ostensuz: p̄phetisq̄ multipliciter sit reuelatū. **S**c̄dm̄ x̄o desiderium habuit x̄pus sc̄z nostre reformationis: videlicet vt deformatē imagines animarū reformarent ad imaginem dei: ad quā tpe creationis formate extiterant. **P**ropriū quidē est z bona et bene instituentis magistri nō nisi restaurare si deperit aliquid ex euentu. **E**t sollicitorum nunciorum est feruenter cōmissis insistere quousq̄ iniuncta p̄ficiant. **A**ccepat in mandatis a p̄e filius eternus in tempe nuncius et magister vt reuocaret errata: restauraret dep̄dita: z eximis atq̄ dep̄ssis replerent sup̄ne nationes. **T**ertium quoq̄ desiderium habuit x̄p̄s. s. nostre glorificationis: sic em̄ qd̄ desiderose bibit: deliciose recipit z subito trañcit ad intima cordis. **S**ic z x̄p̄s in ardore amorose sitis om̄es electos suos deliciose bibit z sibi incorporat: z ad sui corp̄is intima vocās ad archana glorie delectabiliter introducit: vñ desc̄ip̄o **J**oh. x̄ij. c. p̄dixerat d. **E**go si exaltat^o fuero a terra om̄ia trahā ad meipsum ait: si exaltat^o fuero in cruce tanq̄ bellator sup̄ regalem z militare equū ascendēs: ac deinde tanq̄ triumphator vires omnium hostium suorum quasi sub sue crucis pedibus tenens: dicit om̄ia trahā ad meipsum. i. om̄es electos ex om̄i p̄te orbis z ex

om̄i genere hominū trahā ad gloriā sempiternam: quia vbi ego sum illic z minister meus erit. **D**icit aut̄ om̄ia maxime p̄pter tria. **P**rimo vt innuant: q̄ reprobi quasi p̄ nihilo reputant: z quasi p̄ tanto sunt extra om̄ia creatura. **S**ecundo vt in electorum vniuersitate doceat esse quādā integrā totalitatē vniuersi p̄ quā om̄ia dici potest. **T**ertio vt fm̄ cōem loquendi morē: quo qñ triumphantes om̄ia que sunt in regno iam capto put volum^o las sumimus dicimus nos om̄ia trahere ad nos. **A**dmirāda est igit̄ ista sitis dñi n̄ri. **E**t mirus equidem est q̄ fons sitit imo q̄ eius aquaruz redundantia sitit. **E**t qui omnium sitim venerat tollere: panē q̄ ab alijs venerat auferre. **I**nuitauerat ip̄e mulierē de samaritanā vt ab eo expeteret aque ciphum ne in eternum sitiret: et nunq̄ panē sitim. **Q**uid est hoc nisi quia caput nostrū p̄ nobis ad p̄em sitio alte p̄clamat. **P**ro nobis om̄ib^o loquar se sitire cōtestans: velut caput p̄ mēbris z desiderium quod genus humanū habere debet glie sempiternae x̄p̄s exp̄ssit pendens in cruce. **P**roinde sitim exprimens sitim a nobis poscit: vt sit nos sitit: nos sitiamus ad eum quē admodū p̄s. p̄docuit di. **S**ituiuit anima mea ad vnum fontem viuū qñ veniā z apparebo añ faciem dñi. **T**ertia x̄o sitis x̄pi in cruce fuit mortalis: quia in cruce mori ardētissime affectabat. **O** amor om̄iavincens quō sup̄asti in bono iesu om̄em mētis z corp̄is cruciatum. **N**am licet diuinitas ad solū tricenarium annozū numerum vel circa terminauerit mentis iesu cruciatuz: ad solū triū horarum restringit spatium: non tñ fuit charitas x̄pi horum aratione contenta nisi inq̄tū fuit diuine voluntati cōformis: s. simpliciter z totaliter z libere q̄stum ex se fuit si diuine voluntati placuisset ab eo tantum p̄odus exigere: sed obtulit p̄ toto eterno: vñ dilatauit vitā suam p̄ desiderium quoddam infinitum viuere ad sustinendū infinitas mortes p̄fecte se offerēdo ad om̄es rationes de quibus infra dicemus in principali tertia parte hui^o sermonis. **E**t si voluntas reputat^o pro facto in quocūq̄ p̄ctōre: gr̄a informato qñ. s. factas abest p̄ q̄to z quasi infinitissimo sacrificio reputata z accepta fuit a p̄e talis amorosa voluntas in ip̄o homine deo x̄e: igit̄ reconciliationis sacrificiū z nostre redemptiois p̄cium infinitum pl^o beatissime trinitati placabile fuit q̄ totius mundi culpe ei potuerit displicere. **E**xp̄giscē ergo o anima mea morte x̄pi redempta: z regratiare charitati cordis

Iesu: nō solum p̄ triū horarū cruciatu sic actū fuit in patibulo crucis: s̄ p̄ toto amoroso affectu sue mētis quo factus est sacerdos et p̄tifer in eternū fm̄ ordinē melchisedech: neq; in itū neq; finē habēs. i. nō habēs terminuz in sue longitudine et latitudine charitatis.

De triplici perfecta consummatione: que tempore passionis xpi pro nostra salute completa est.
Capitulū. vi.

Extus inflāmans amor xpi p̄dēns in cruce fuit mire cōsummationis. Nam finis p̄cepti est charitas et potissime charitatis crucis. **U**n̄ Job. xv. dñs ait. Maiorē charitatē ac dilectionem nemo habet q̄ vt animā suā ponat q̄s p̄ amicis suis. Propterea subdit. Cum accepisset iesus acetū dixit. Consummatū ē. Triplex em̄ est consummatio amorosa qua p̄p̄ nos cōsummat et p̄ficiat om̄is p̄fectio n̄e salutis. Prima est cōsummatio corporalis. secunda est cōsumatio spūalis. tertia est cōsummatio legalis. Prima est cōsummatio corporalis que facta est in incarnatione dei filij. Nam cōsummata sunt om̄ia que p̄dixerunt aut p̄nūciauerunt p̄phete xpm̄ venturū ad nos: nasciturū p̄ nobis: cōuersaturū nobiscum: et p̄ acturū docturū: diciturū: passurūq; tāta pro nobis. Cōsummata sunt em̄ in ei⁹ corpe tempore passionis om̄es angustie: om̄es illusiones: om̄es derisiones: om̄es despectōes: om̄es p̄grinationes: om̄es lassitudines: om̄es fames: om̄es sitis: oēs vigilie: oēs pene: oēs lachryme: om̄ia flagella: om̄ia sputa: om̄ia suspiria: om̄ia desideria. Et si considerantur om̄ia xpi mēbra: om̄ia consummationes sui corporis manifestant. Nam passus est in pedibus nō solum confixione clauorū: sed etiam multa fatigatione itineris in sue vite discursu p̄dicando cū multo labore. In tibijs sup̄portando corp⁹ in laborib⁹ suis. In genib⁹ p̄cidendo ac genuflectēdo. In crurib⁹ corp⁹ sustinēdo. In om̄ibus iuncturis sepe multo labore lassatus: vt pote tener et delicat⁹ tā duris laboribus subdit⁹: vigilando et orādo: p̄dicando: clamando: sup̄ dura stramēta iacendo: imo sepe in terrā p̄noctādo. in deserto. xl diebus. et lx. noctib⁹ lectum nec domū habuit ad quietem. Et sepe cū discipulis paupibus et despectis fuit in multis locis viliter et auſtere receptus: imo aliqū relectus. **U**n̄ Luc. ix. c. ait: q̄ samaritanē nō receperūt eum: q̄ factus eius erat cunctis in hierlm̄. S; et genera-

tionis mēbra que in nobis sunt pudoris: in circūfissione dure fuerunt vulnerata. **M**embra aut̄ intestina deservientia nutrimēto afflicta fuerūt sepe indurata fame. **M**embra xv vitalia ac respiratia sicut cor et pectoris cōcauum et silia extiterūt afflicta in multorū suspiriorum et gemitū assumptione p̄ salute n̄ra. **S**capule et costae corporis lateraq; dorsum et vniuersaliter om̄ia mēbra dure in flagellatione fuerunt afflicta: in qua superficies sue delicate carnis ac tenere fuit dolorose dilacerata et sanguine rubricata. **B**rachia fuerunt dure ac strictē ligata: et q̄tū credo hincinde an̄ et post cōtumeliose reorta: tam in orto q̄ in domo caphe: anne: pilati: atq; herodis: a quib⁹ om̄ibus locis ligat⁹ p̄cessit. **H**umeri fuerūt afflicti dura crucis portatione: et tūc credo collū fuisse afflictu camo in eo apposito: p̄ quem ad maiorē cōtumeliā traheret. **A**ures fuerūt replete op̄probrijs et clamorib⁹. **N**ares fuerūt afflicte fetore horribili sputorū abominabilium iudeorū. **S** et facies sputis abominabilibus deturpata fuit. **N**ec incōueniēs etiā cogitare: q̄ sputa illa imūda impulerint supra sacra labia ei⁹. **S**ene et facies ei⁹ tota afflictorum tumefacte fuerūt tam alapis q̄ p̄cussionibus duris. **O**culi fuerunt velatiōe confusi: sicut multiplici reliquati ac multiplici afflicti dum illas diabolicas facies hostiū suorum aspiciat inspirātes in eū iracūdie igne. **V**ertex capitis dure fuit afflictu spinis et percussionib⁹. **D**emū cū quilibet mēbrū xpi accepit passiois suppliciu. **L**ingua q̄q; nō fuit immunis in amaro gustu: abominabilis potus: tam felico an̄ crucifixionē q̄ nūc in potu acetū: vt sic in amaritudine om̄ia eius consummata sint membra. **U**n̄ merito clamat. **C**ōsummatū ē. **C**ōsummatū ē igit̄ xpi vita fm̄ bñplacitū sui p̄ris. **I**mpletum est paternum impiū. **P**erfectū est deniq; finale obsequiū. **C**ōsummatū igit̄ vt **Gen. iij. c. p̄m⁹** recitat p̄phetarū creator diuz de⁹ opa sua sexta die: et die septima deuit ab om̄i ope quod patrarat. **S**ic et xpus in cruce sexta die opa sua recreationis p̄fecit et requeuit sabbato in sepulcro. **P**erfecit noe archā in centū annis quā in vno cubito cōsummatū vt in ea saluaretur hūanū gen⁹ ibi dūtārat octo aialib⁹ ibi humani generis rebuatis. **C**ōsummatū xpus in cruce salutē ton⁹ hūani generis si merito iusticie fuisset accepta in p̄cedētib⁹ cūctis: sicut et suscepta in sequētib⁹ singul. **Q**uā salutem in cruce velut noe in arca: in crucē et passionē asperā p̄ n̄ra salute et vnitāte fidei cōsummatū et cōsummatiōi cōsummatio apposita ē in

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

cruce. Secūda est cōsummatio spūalis: duo nempe spūalia in cruce cōsummata sunt. Prīo nequitia. scđo iusticia. Prīmo em̄ cōsummata ē nequitia. Nam in om̄i peccādi genere hoīm malicia forfecit. Et nihil ē mali qđ p̄terierit delinquēdo: vt p̄ter om̄ia illa sensualia et spiritalia mala que innumeris modis agūtur etiā vsq; ad dei negationē et colendo idola et simulacra celesti militie atq; sydere exhibuit cultū qui soli deo debitus est. Sed post om̄ia hec vt p̄dixerat p̄pheta. Consumet nequitia peccōrū. Nūc hec nequitia cōsummata est: quoniam nulla maior neq̄tia q̄ dei filiū interficere: et zelum legis inflectere sup eum. Sed quod crediderunt penitus nequiuēunt. Nam et si mortuus est semel ex carne: viuit tñ in etnuz ex dei virtute. Cōsummata est tñ nequitia peccōrū. Nō em̄ humana seu malozū nequitia posset plabi in peiora. Secūdo cōsummata est iusticia que quidem ex dei bonitate ibi cōsummata est vbi nequitia cōsumationē accepit. Nam xp̄o patiente atq; moriēte sicut p̄summata ē nequitia: nō p̄ terminū peccatoz sed p̄ excessuz malozū operū. Ita p̄ christū cōsummata ē iusticia in ope redemptionis hūane p̄ passionem mortis atq; penarū. Nam sicut peccā cū cōsummatū fuerit generat mortē vt dicit Jac. i. ca. Sic mors xp̄i cū cōsummata fuit destruxit peccatum ip̄m eternā generans vitā: vt eodē tēpore atq; mysterio sit p̄ excessum et nequitia p̄ hoies: et iusticia p̄ dei filiū cōsummata. Ip̄e em̄ semen p̄m fecit n̄am iusticiam cuz iniuste ad mortem cōdemnatus ē. Tertia x̄o ē cōsummatio legalis. Nā in xp̄i passiōe et morte cōsummate sunt om̄es sc̄pture. om̄es figure. om̄es p̄phetie. In sup cōsummata sunt om̄ia p̄cepta. om̄ia p̄missa. om̄ia sacrificia. Cōsummatum est etiā testamentū nouū. Sed vt hec cōsummatio de xp̄o de qua nūc loquit magis mētib; fidelium inclarescat: alius intendam^{us} ad p̄phetias. Recurrētes veteres: ad q̄s cū scriberet ap̄ls. viij. c. ad heb. q̄q; p̄ modicū alit̄ in p̄phetia: aliter in ap̄lo l̄ra sonare videat̄: sensus tñ potius q̄ l̄ra capiēd^{us} ē. Inqt̄ recitans xxxj. c. Hierē. Ecce dies venit dicit dñs et cōsummabo sup domū isrl̄: et sup domū in iuda testamentū nouū. Nouū quidē testamētū a veteri multa distinctione atq; differētia discretum est. s. datōe. tpe. loco. cā. effectu. sacrificijs. ceremonijs. sacris. obfuitōib;. traditiōnib;. p̄missiōib;. ordie. dignitate. intelligentia virtute. mysterio executiōe et fine. Ad p̄ceptū xp̄i incarnatione pactū. xp̄i natiuitate: vita doctrina. p̄missiōe. testimonijs. miraculis. sa-

cramētis et passiōe penarū et mortis cōsummatū ē. Nam vt ip̄e idē in. ix. c. subdit. Vbi em̄ testm̄ ē. necesse ē mors intercedat testatoris. Testamentū em̄ in mortuis cōsummatū ē. Alioq̄n nō dum valet dū viuit qđ testat^{ur} ē. Quob̄e xp̄us moriens clamat qđ testamētū nouū cōsummatum seu confirmatū ē. s. sua morte intercedente. Nam in veteri lege dispositio et firmatio testamenti erat in sanguine et indulgētia et remissio peccōrū sic sc̄ptura Leuit. manifestat et ap̄ls asserit. ix. c. ad heb. Sic et noui testamenti confirmatio a xp̄o facta est in sanguine sancto suo: melius clamante p̄ nobis q̄ sanguis abel aut vitulozū aut hircozū: aut quoz rucūq; aialū veteris testamēti. Proinde quā nō in plib; oblationibus placituz erat deo nec expiabant̄ peccata in virtute vt purgatio digna esset ad regnū: vna oblatione sup̄p̄si ip̄e xp̄s oīa cōsummatū vt ibidē. x. c. ap̄ls testatur dicens. Vna em̄ oblatione cōsummatū in eternū sanctificatos. Cōsuetudo quidē reguz et p̄cerū mūdi est imp̄ssione signi siue obfuitōis ap̄positi facere fidē sc̄ptis in q̄b; suis obfuitōrib; atq; commilitōnibus dona seu p̄emia largiunt̄. Et ap̄positione illa cōsummata fer̄ merita seu ignata largitio. Itaq; xp̄s testamentū nouū vite agendū hereditatisq; sup̄p̄sione crucis passiōe signauit et firmavit in illo cōtenta ap̄positione mortis se permittit affigi. Has igit̄ tres cōsummatōes ip̄e dauid sp̄ p̄pheticō longe an̄ se vidisse testat̄ di. Oīs cōsummatōis vidē finē. Q̄stra longa sūia breuis x̄bi. in qđ q̄cqd ē a deo decreitū: quicqd est p̄rib; re p̄missum: q̄cqd in sc̄pture occurrit sc̄ptū: quicqd ē vtile et sup̄bundās ad salutē n̄re p̄ciū: q̄cqd pōt cogitari ad exp̄mendū amoris excessum: q̄cqd pōt fieri ad gloriosuz obtinendū triūphum: in breui x̄bo sic mirificē cōsummatum.

Que per tria christ^{us} in cruce pendens omnes electos reduxit in deum. Ca. viij.

Eptim^{us} autē inflāmās amor christi pendētis in cruce fuit mire reductionis. s. oīm in deū: qz p̄ crucem xp̄i amorose fuit leuatū signū i nationes ad cōgregandū pfugos isrl̄. Nā xp̄s mortu^{us} ē vt filios dei qđ erāt disp̄si cōgregaret in vnū: sic Job. xj. c. ait. Et qz h̄ ē oīm vltim^{us} finis vt sit xp̄s oīa in oīb; ip̄e iesus clamans voce magna dixit. Pater in manus tuas cōmendo sp̄m meū. In q̄b; sacratissimis x̄bis oñdit euāgelista tria qđ in xp̄o moriēte consi-

derare debemus quib⁹ omnes electos p amo-
rem reduxit in deū. **P**rimo cōsiderem⁹ vigo-
rem .scdo amorē .tertio dolorē. **P**rimo consi-
derem⁹ xp̄i vigorē qui qdē p̄z p clamorē quē
moriēs in cruce emisit. **I**n quo pualide potē-
tiam x̄tūi sue oñdit in statu in quo ceteri mo-
rientes vix p̄t emittere modicū statū: **U**nde
quasi triūphali tuba certaminis victoriā ma-
nifestans oñdit q̄ dolens vincebat: patiens
supabat: derelictus debellabat: et moriēs tri-
umphabat cōtra aereas ptātes. **E**cce q̄ infir-
mitas dei x̄tūe atq̄ firmitatē diaboli vsq̄q̄
q̄ subuertit. **P**ropterea apls .i. **L**oz .i. ausus
est dicere. **Q**d infirmū ē dei: forti⁹ ē hoībus
Sed ego audacter addam: qd infirmū est dei
fortius de monib⁹. **N**ā et demōes infernales
ad vigorē tanti clamoris nō solum territi: sed
etiam totaliter diuicti atq̄ pstrati. **S**cdo con-
sideremus xp̄i amorē quē nobis x̄ps moriēs
do pstravit. **A**it em̄. **P**ater in man⁹ tuas cō-
mendo sp̄m meū. **I**n hoc em̄ oīm electorum
suorū sp̄m cāliter et exēplariter ac sacramēta-
liter cōmendauit et reddidit deo p̄ri. **I**n ani-
ma em̄ xp̄i p oīa deitati certa noticia scripte
erāt oēs aīe suo sanguine redimende: q̄s vt
aiam suā ad etnā gloriā diligebat. **P**ro q̄bus
in lachrymis et clamore valido exaudit⁹ ē pro
reuerētia sua. **H**as siqdē p̄ri aiām suā recom-
mēdans in ip̄a oēs p̄ri suo altissimo recōmē-
dabat atq̄ oēs saluādas aīas: velut suā vnā
aiām fecit: de qua p̄ri dixit. **C**ōmēdo sp̄ritū
meū: facit em̄ verissima charitas qd ē alteri⁹
eē suū. **P**roinde supeminēs charitas xp̄i om-
nem saluandā aiām: suā aiām faciebat. **R**eoz
quidē pia fide h̄ caput p corpe exorasse. **L**a-
put x̄o et corp⁹ psonā faciūt vnā cui⁹ ē anima
vna: h̄ igit̄ sensu x̄ps orat velut corp⁹ ecclie:
cū ip̄o capite x̄po eēt aīa vna: vt amoris eius
vehemētia vnionis charitatē et fidei sacro my-
stice dicat x̄ps p̄ri de sp̄ritib⁹ oīib⁹ sibi ad-
herētib⁹ in x̄tate q̄si de sp̄i vno. **C**ōmēdo
sp̄m meū. **Q**uia fm aplm .i. **L**oz .vi. **Q**ui ad-
heret deo vn⁹ sp̄s ē cū: eo velut cedula que
dā rōnalis et viua oēs p̄destinatos sc̄ptos ha-
bens aīa xp̄i fuit cōmēdata p̄ri: vt nō p cōti-
tinēte fuerit oīo facta: qz iā salu⁹ erat. **C**ōmp-
henzor em̄ sūat a cōceptiōis instātū: h̄ p con-
tētis emittebat vt passionis sue et mortis me-
ritū obtinerēt: vt q̄s aīa xp̄i preteritos p̄ntes
atq̄ futuros dilexerat saluarent. **Q**uasi fue-
rit x̄ps ham⁹ piscationis eterne et tanq̄ lage-
na latissime charitatē in mari p̄ntis seculi a di-
uinitate iactata: que nūc ad litus pat̄ni pecto-

ris reducit cū oīni multitudine electoz: vna
qz secū oīnes itra pat̄na viscera collocauit dū
expiaret in mortez. **I**neffabili p̄fundebatur
amore aīa xp̄i eo q̄ iussa pat̄na cōpleuerat fa-
ctus obediēs vsq̄ ad mortez: qz liberauerat
vna morte sua innumeras aīas mortuas in
pctis: de illa tartarea ptāte sub qua teneban-
tur inuire ceterisq̄ claudebat adit⁹ ne introi-
rent si ex fide venirēt in meritū passōis. **T**er-
tio quoqz cōsiderem⁹ xp̄i oīni n̄ri dolorē: qz i-
clinato capite emisit sp̄m. **I**nclinauit caput ma-
gnū mysteriū innuēs p̄teritis et futurū. **E**re-
cta em̄ ceruice cōmissuz ē: vn̄ mulctat⁹ ē: atqz
sup̄ba mēte agit vnde cōtēpt⁹ ē. **P**roind⁹ mo-
rit⁹ x̄sauiice capite inclinato: qz multuz defixit
ad ima sic valesaciēs impio mūdo. **C**aput qz
inclinauit in morte in expiationē erectionis
ad vetita simulqz suast obediētiā reuerētiā
docuit: hūilitatē in opibus vsq̄qz monstra-
uit cū oīni pacto mysterio inclinato capite ex-
pirauit. **O** aīa mea p̄cioso xp̄i sanguine d̄spō-
sata: respice in faciē xp̄i tui: et vide p̄ciosissimū
forma p̄ filijs hoīm: nō habentē sp̄m neqz d̄-
cozem: quia vultus ille desiderabilis angelis
sue speciositans rubore et virginali decoze to-
tus decoloratus caligātibus oculis morte pal-
lescit. **Q**uis digne stupere queat illam te-
nebrōsam eclipsim luminū oculoꝝ gratiosiss-
simozū b̄ndicti iesu. **O** organū diuinitatis et
psalteriū veri dauid: et vox dulcissima dei pa-
tris q̄ tibi interposuit silentiū durissime mor-
tis: et iam aurib⁹ corpis nō liceat ampli⁹ audi-
re cōcentū tue dulcissime melodie. **O** pectus
sacratissimū dulcis iesu paterne sapiētie con-
tentiuū armariū gratiarū: q̄ influas in faciē
creature spiraculum vite: quis te priuauit re-
spiratione vitali? **O** sacratissime man⁹: q̄ ve-
stro saluifico tactu sanabatis ifirmos: nec de-
dignabamini pie leprosos cōtingere. **Q**uis
vos tam crudeliter crucifixit? **O** pedes recti
sanctorū gressuū qui v̄re charitatis icessu vir-
tutū oīm posteris vestigia reliquistis: q̄s ve-
strum tā crudeliter turbauit incessum? **Q**uis
q̄ mūdū priuauit exēplo: et vos affixit crude-
li patibulo. **O** caro amātissimi iuuenis: a spi-
rituscō de castissimis visceribus x̄ginis m̄ris
artificiose cōcepta: quō diuulsaz dilacerata li-
uida et sanguine cruentata affixa nūc manes
in patibulo crucis? **T**e tibi impia synagoga
que oīni fera crudelior vitam deuozasti boni
iesu: qui tibi pater et sponsus et amantissim⁹ fi-
lius a paterna charitate de regalibus sedib⁹
missus est. **P**lange et tu dolorosa hierusalem

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

que olim ciuitas sancta: nūc vero ciuitas homicidij imo patricidij qñ poti^o deicidij horrendo vocabulo nūcuparis. Assume lamentum sup tuā crudelitatem. Erue te vestimentis iocunditatis tue. induere cinere z cilicio. Nō cessent ocli tui effluere fontes lachrymarum: quia in te saluator tuus occisus ē. Et tu dñe sancte pater de sanctuario tuo: z de excelso celoz habitaculo respice hanc sacrosanctā hostiā quā tibi offert pontifex noster p pctis nris z esto placabilis sup nequitia populi tui. **Considera** z tu homo redempte: quis: qual: z q̄tus est hic q̄ p te mortu^o ē: z vere oim lapidum duriciē supabis si ad tantū rememorationē piaculi nec terrore cōcuteris: nec cōpassione afficeris: nec cōpunctione scinderi: nec pietate molliris.

Articulus secundus secunde partis principalis de admirandis mysterijs que supuenerunt tpe passionis.

Secundo cōtemplemur mūdi horrorem. Horruit quidē tota machina mūdiālis tā imane scel^o ab impijs pperatum contra oim conditorē atq; modis mysticis atq; aptis lamentū sumpsit sup scelere pperato. In signū igi^o hui^o lamentationis velum templi scissum est in duas ptes a sūmo vsq; deorsum. Et terra mota est: z petre scisse sunt: z monumēta apta sunt. Nam em̄ sole obscurato manētī: statim christo mortuo signa plurima subsecuta sunt: vt p̄fidi hoies signoz attestacione credere cogerent qui xpo ex sua p̄dicatione credere noluerunt. Propterea nō imerito tot^o hic insensibilis mūdos sic colore suo p̄uatus ē: vt creatori suo compati videat z in eius morte lugubre: z funereū assumere vestimentū. Et sicut Hiero. ait. Omnis creatura compantē christo moriēti. Sol obscurat tra mouet: petre scindunt: velum templi diuidit: sepulcra aperiuntur. Solus miser homo non cōpantē p q̄ solo xps patit. Equidē primū post xpi mortē euāgeliste signū asserunt templaris veli p mediū scissionē: vt clari^o elucescat q̄ iam reuelat mysterijs ymbrijsq; fugatis oim patrū enigmata z oracula pphetarū. Terre mor^o etiā non imerito factus ē: cum terre factor moreretur in terra. Tremuit terra moriente xpo vt sentiret in vniūso fraz orbe iniusticia mort eius. Tremuit ferre si valēs qd̄ plebs iudaica sustinebat. Tremuit velut pauens ad tam insolē-

tas z impias passiones: vt oim fidelij mētes credant z cōtremiscāt: qm̄ p iusti iusticia: p impijs pi^o: p pctōrib^o scūs: p hoib^o in carne passus ē de^o. Scissio x̄o saxozū siue perrarū rerū insensibiliū acclamatio fuit: qz auctor vire cōdemnat iniuste: cūq; hoies in tali iniusticia p̄ditate tacebant petre p scissuras quasi p apta labia clamabant: z suo mō puocabant dura corda hoim vt scinderent z recogitarent eum qui talē p pctōrib^o sustinuit passionem. Monumēta siquidē multozū apta sunt longe a remotis z de pximo defunctorū: z apparebant iam illa cadauera resoluta cōsumpta in pulpis discōpaginata in ossib^o: z forte plura scatenia ymibus. Et patebant oculis inuentū omni remoto desup lapide sepulchris illis dūtaxat: quozū cadauera erant integre atq; in aia cū dño surrectura. Sicq; steterunt ab illa mortis hora qua tremefaciēs terremoto insonuit vsq; in horā qua dñs ab inferis rediens reassumpto corpe: in corpe resurrexit. Qui qdē cū dño surrexerit. Nec em̄ itelligēdū ē cū xpo mortuo ilico surrexisset: z post resurrectionē intrasse hierlm̄ vt apparerent multis: qz tūc xps nō eēt p̄mogenit^o mortuorum z p̄mitie dormientū: s̄ p̄tinuo xpo mortuo fact^o ē terremoto: saxa sunt scissa: z aperta sunt monumēta: z post resurrectionē eius vsq; qz vulgata ciuitatē intrauerūt z multis apparuerūt. Dño autē putas m̄na viscera de nouo cōquassata fuisse cōpassiōis affectu ad filiū morientē qm̄ sic vidit p imanitate flagitiū sup ipm̄ flere luminaria celi: trā sentiebat tremere sub pedib^o suis: saxa durissima p̄naram p̄scindi: ac mortuozū tumulos apiri. Ex quo nō imerito cōcludere poterat q̄ hū decebat illū cordialiter flere: qnē elemēta insensibilia deplorant. In hac igi^o sc̄da p̄eplatione mūdani erroris: tria etiā cōsiderari oportet. Primo multozū admirationē. sc̄do multozū obdurationē. tertio multozū ablutioē. Primi admirati sunt fm̄ naturam. sc̄bi obdurati sunt fm̄ culpā. tertij ablutati sunt fm̄ grām.

De stupenda admiratione qua habuerunt qdā ex visis signis. Capitulum. j.

Primo qdē p̄siderem^o multozū admirationē. Et de h^o Pat. subiūgit di. Centurio z q̄ cū eō erāt custodientes: viso terremoto z his q̄ fiebant timueūt valde di. Clere fili^o dei erat iste. Ali^o euāgelista ait: Clidēs autē ceturio qd̄ factum fuerat glorificauit deū vicēs. Clere hic

hō iust' erat. **A**rtabat em̄ ex multis centurio
 vt diceret dei filiū: quē vt hoīem cruci custo-
 diebat affixum. **N**ā solem cōtra naturā vide-
 rat obscuratū. **I**udiuit xpm̄ qd̄ qdē natura
 negat hoīm cōtinuo morienti cū emisit spiri-
 tum alta voce clamasse. **S**ēserat insolito mo-
 tu p̄remuisse terrā. **A**mpli' in stuporē addu-
 xerat patientia morientis ⁊ firmitas memorie
 in his que loquebat: cū indulgentiā postula-
 uit p̄ his q̄ eū torquebāt ⁊ latroni padisum
 pmisit: ⁊ m̄rem nō morte p̄teritus discipu-
 lo cōmendauit: p̄pterea aliquid fidei expres-
 sit: sed in maiori pte defecit cū sub p̄terito tpe
 ait. **V**ere fili' dei erat iste. **Q**uasi credidisset
 dei filiationem solutā esse p̄ mortē: p̄fectū qd̄
 exp̄misset in fide: si dixisset: vere fili' dei ē iste.
Si aut̄ addat̄ x̄bū alterius euangeliste dicēt
Vere hic hō iust' erat. **S**imiliter ⁊ complices
 centurionis tremefacti ⁊ admirantes dixerūt
 ⁊ mernerūt p̄cipies fieri orationis xpi oran-
 tis p̄ crucifixorib' suis. **E**t om̄is turba iudeo-
 rum ⁊ qui simul aderāt ad spectaculū istud ⁊
 videbant que fiebāt p̄cutiētes pectora sua re-
 uertebant. **A** seclō ⁊ vsq̄ in seculū nō fuit ta-
 le spectaculū q̄ tam' taliter moreret. **S**pecta-
 culum magnū in quod desup pater: de terris
 mater: angeli: demōes: mortui: viui: patriar-
 che: p̄p̄be: amici ⁊ emuli varia intentiōe spe-
 ctabant. **P**ercutiebāt sua pectora tremefacti
 iudei verētes maiora picula. nō tamē xpo fi-
 de vniti vt postulātes indulgentiā picula eui-
 tarent. **N**ō enim erat illa p̄cussio emendatio.
 sed solidatio scelerū cōmissorū. **R**euertebant
 siquidē ad suū domiciliū nō ad deū. **D**euota
 x̄o familia xpi q̄q̄ fragilis serui n̄ recedebāt.
Crucifixo assistebant excepta fide carēs: ⁊ ani-
 mō timore ac dolore afflicta. **D**iuidebat in si-
 tu vt aliqua ps de ppe que adhebat arden-
 tius: aliqua de longe p̄spectās astaret. **P**ro-
 p̄pterea subdit. **S**trabant aut̄ noti ei' a longe.
Erant em̄ ibi mulieres multe que secute erāt
 iesum a galilea ministrātes ei. **I**nter q̄s erat
Maria magdalena ⁊ **M**aria iacobi minoris
 ⁊ ioseph mater ⁊ salome mat̄ filiorū zebedei:
 ⁊ alie multe q̄ cū eo ascenderāt hierosolymaz
Mulieres erāt sequētes m̄ḡm cui tāq̄ pau-
 peri ⁊ nihil habēti vite necessaria q̄b' egere
 voluit de p̄p̄ijs facultatib' ministrabāt. **R**ec-
 nō ⁊ x̄ginē m̄rem venerabant: quā videbāt
 sup om̄es feminas x̄tutū oīm claritate pollē-
 tem: hec siquidē sequēdi filiū alijs mulierib'
 p̄stabat audaciam. **E**cce p̄ceres ⁊ magnates
 dñm mundi tanq̄ turpiter mortuū lamentā-
 tes. **E**cce principes conuenientes ad funus.

Ecce assistentes reges tanto dominio mori-
 enti.

De obduratione multorū im-
 piorum ex visis signis: ac de cau-
 tela qua sue temporali saluti pro-
 uidebant sub pallio zeli et obser-
 uatione legis. **C**a. ij.

Ecūdo cōsiderem' multorū obdu-
 rationē. **M**ulti nempe ex visis tā
 admirādis signis: nec sunt corde
 compūcti: nec admiratiōe cōmōti
 sed magis in sua p̄tinacia obdurati: ad obu-
 anduz hūanis piculis insistebāt. **T**ū nōndū
 q̄ xpo iā mortuo supiuebāt latrones: aut si
 talib' exactis penis: aut qz sic seue vt xps affi-
 xi nō fuerāt. **M**agis aut̄ est mandū: qm̄ xps
 volūtariē nō coactus: moriens morte: om̄es
 in mysteriū voluit p̄uenire. **I**udei ḡ sicut **J**o-
 hānes ait: qm̄ pasceue erat vt nō remanerēt
 in cruce corpa sabbato: erat em̄ magn' dies
 sabbati: rogauerūt pilatū vt frangerent eorū
 crura ⁊ tollerent. **P**essima sup̄sticio iudeo-
 rum q̄ opinabant̄ cōtaminari die sabbati si
 starent in patibulo corpa damnatorū: sed cō-
 taminationē sue mētis minime videbāt qui
 xpm̄ ad mortē dire crucis iniustissime odem-
 nauerāt. **A**llegabāt aut̄ p̄sidi reuerentiā sab-
 bati: s̄ hoc maliciose agebant: ne p̄pter signa
 facta morienti xpo: sabbati quiete tumult' in
 populo nasceret ex viso in cruce corpe turba
 facile mobilis moueret: atqz precauebant ad
 corpus illud fieri reuerentiam: p̄pter terren-
 tia signa. **T**imebant etiā quia intuebant̄ vul-
 tus hoīm ⁊ mulierū signorū nouitate muta-
 tos: verebant̄ ne xpo pendēte in cruce signa
 p̄fluere ampliora. **C**ū iā pilat' petita cōces-
 sisset: anteqz eorū petitiō executioni crudeli
 militū mysterio mādaret. **J**oseph ab arima-
 thia accessit p̄sonaliter ad pilatum ⁊ petijt cor-
 pus iesu. **A**diratus aut̄ pilatus q̄ iam mortu-
 us esset: nec petenti et referenti comodās di-
 gnam fidem verū esse didicit ab accersito cen-
 turione. **E**xinde **P**ilatus **J**oseph cōcessit cor-
 pus iesu vt ip̄e illū tolleret: ⁊ q̄ vellet reueren-
 tia sepeliret. **T**enerūt ergo milites a iudeis
 petiti a p̄sidi x̄o missi ⁊ latronū crura fregert
Quod cū pia mater vidisset tremēs etiā: ne
 confringerent filij eius crura: confestim sur-
 gens ante milites humiliter genuflexit p̄ijs
 supplicationibus ip̄os rogans ne frangerent
 filij sui crura: cū manifeste iam exanimis ap-
 pareret.

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in . xl. de pas. dñi

De ablutione ex apertione lateris christi secuta vnde formata est ecclesia. Ca. iij.

Ertio cōsiderem^o multorū ablutionē q̄ de latere xp̄i mortui facta ē. **N**ā despiciēs Longin^o p̄ssimas p̄ces m̄ris apuit latus xp̄i: z d̄ hoc **J**ob. subdit. Ad iesum autē cū venissent z viderunt eū iā mortuū nō fregerūt ei^o crura. **S**ed vn^o militū lancea lat^o ei^o apuit z cōtinuo exiuit sanguis z aqua. **A**moz qui oīa liquas: quō p̄ redemptione n̄ra reliquisti dilectores n̄m. **N**ā v̄yndicē inundaret amoris diluuium: sup nos rupti sunt abyssi magne. s. penetralia cordis iesu q̄b^o ad intima p̄grediēs dira lancea nō pepcit. **T**anto nanq; dolore nouiter pcussa ē virgo mater mestissima cum vidit latus filij sui dira lancea apiri: q̄ q̄si mortua cecidit in brachia diligētū eā. **C**ruis fracta iaz pacto: ilico mortui sunt latrones: z iuxta iudeorū petitionē de patibulo eorum corpora sunt ablata atq; incuriose humata s̄m abiectionem p̄ criminib^o morientū. **F**uisset absq; dubio ablatum corp^o iesu z vilit̄ abiectionem: nisi **P**ilatus fuisset ioseph petitione p̄uentus. **Q**uā autē xp̄o crura fracta nō sunt: diuina p̄uidencia factū ē: cui^o figura p̄cessit in agno: de quo **Exo. xij.** p̄dictū ē. **O**s nō cōm̄nuentis ex eo. **N**ō q̄ figura sic fieri cogit: sed quia sic futurū erat: in figura p̄cessit. **I**n p̄sagiū mystici corporis saluatoris cui^o ossa. i. p̄fecti atq; constantes viri nullis tribulationib^o vel aduersitatib^o in aīo seu in morib^o cōfringuntur s̄ ad oīa parati vsq; ad mortē sp̄ insuperabiles p̄māse: qz q̄q; corpe victi: tñ in aīaz moribus nunc fracti. **A**ptio autē lateris facta lancea militis rememorat p̄teritū qd̄ dñi factū fuit z fluxit h̄ insinuauit futurū: z futurū deuenit in p̄s z factū est p̄teritū z velut in fieri expectabat futurū. **D**e latere siquidē adam formata ē eua. **E**t hoc in apertione lateris christi rememorat p̄teritū significans h̄ qd̄ erat futurū. **E**t futurū qñ tūc asseruit p̄s factū: qñ ex sanguine atq; aqua redempta ē formata est z lauata ecclesia: quia sanguis exiuit z aqua. **S**anguis in redemptionē sed etiā in ablutionem aqua defluxit: vñ formata ē ecclesia ex latē xp̄i vt eterne vnicā atq; dilectā a xp̄o se discat: et vt recognoscat q̄ displicuit culpa p̄ qua sanguis diuin^o ex hoīe deo viuoz mortuo ita defluxit. **N**ō em̄ pua q̄ritate cōstitim^o si p̄ nob̄ sanguis diuin^o effundit. **A**qua em̄ ad lram: nō cum sanguine indistincta defluxit. **N**ecq;

em̄ potuisset ab inspiētib^o cōp̄hendi si mixta cum sanguine defluxisset. **E**t forte totus sanguis defluxit cū illo om̄ino corpe in signū torius amoris effusi: postq; humor aqueus egressus ē. **Q**uidē est alto mysterio factus vt prius egredere ex eodē corpe redimēs p̄cium: deinde aqua in qua multitudo p̄p̄oz redempta significat. **S**unt em̄ aque m̄ltē populi multi. **T**ñ qui ad christianā fidē p̄tinent vnus fidelis populus sunt vt nō sint aque: s̄ aqua que manauit ex latere christi. **S**icut .i. **C**orinth. x. ap̄s ait. **U**nus panis z vnū corpus multi sumus. **O**m̄es qui de vno pane de vno calice p̄cipamus. **E**t iterū ad **Eph. iij. c.** inquit: **U**n^o deus vna fides vnus baptisma. **R**otanter tñ aduertendū est: q̄ latus christi aptum dicit nō vulneratū: **Q**m̄ p̄p̄ie vulneris p̄terq; in viuoz corpe fieri nequit. **N**ō em̄ vulneratio put rerum experientia sonat z em̄ vulneratio put rerum experientia sonat z mos vsitat^o alloquit^o sup insensibilia cadit: p̄ cussionem scissionē seu ap̄tionem z his similia ip̄a sunt apta recipe. **A**it em̄ euangelista **J**ohes. **U**nus militum lancea lat^o eius aperuit: vt apto latere cognoscamus dilectiones cordis sui vsq; ad mortē: z ad illū ineffabiles amorē eius ingrediamur quo ille ad nos p̄cessit. **A**ccedam^o ergo ad cor eius: cor altum: cor secretum: cor om̄ia cogitans: cor om̄ia sciens: cor diligens imo amore ardens: z aptaz portā intelligam^o saltē in amoris vehemētia. **C**ordiformes ingrediamur ad secretū ab etero absconditum nunc xp̄o in morte reuelaturū qm̄ aptio lateris eterni templi ap̄tionem monstrat vbi em̄ existentū cōsumata est felicitas eterna.

Articulus tertius secūde partīs principalis: de his qui concurrerunt ad deponēdum de cruce et sepeliendū iesum.

Ertio cōtemplemur deuotoz dolorē. **A**duesperascēte iā hora: stabat mestissima m̄r cū illa familiola pua in tra sedēs afflicta z lassa: nesciens si dilect^o fili^o ei^o de cruce deponi deberet: **A**ut quozū auxilio id p̄fici posset. **I**n tribus siquidē fuerūt tūc afflicta corda eozū q̄ diligebant iesum. **P**rimo in p̄paratiōe. scōi de positione. tertio in sepelitione.

Quō ioseph et nicodem^o parauerūt istrumēta et alia vt deponerēt et sepelirēt iesum. Ca. i.

Primo quidē afflicti fuerūt deuoti
 ti iesu in pparatione. s. ad deponē
 dum ⁊ sepeliendū eū. Int quos cō
 passiuā solertia Ioseph ⁊ Nicode
 mus se diligētissime obrulerūt. Cū igit eēt se
 ro Ioseph pilati licētia iam obtenta de sepul
 tura dñi disponere saragebat. Hic nō cōsen
 serat xpo nec animo consilio iudeorū: q̄q̄ n̄
 restitisset in faciē mente territus: ⁊ velut tor
 rentem magnū irremediabili impetu defluē
 tem cognoscens animū iudeorū cui decreuit
 cedere: magis q̄ verbis sterilitate repugnare
 nō em̄ adhuc feruor amoris ⁊ fidei xpi iesu
 eius interna pfuderat. Timebat em̄ eē syna
 goga fieri: magis etiā mortē. Sed euge sibi si
 ppter xpm̄ eū crudeli morte preisset quē ad
 modum innocentia tacēs ⁊ iohēs p̄loquens
 ⁊ p̄currēs. Magna de eo lucas euāgelista cō
 memorat dī. Et ecce vir noie Ioseph qui lerat
 decurio vir bon⁹ ⁊ iustus. Hic nō cōsenserat
 cōsilioz acerbis eorum ab arimathia ciuitate
 iude q̄ expectabat ⁊ ipse regnū dei. Officium
 quidē suum recte mysteriō cōcordabat. Erat
 em̄ sup hoies decē curā habēs i fuitio reipu
 blice: vt quasi decē p̄cepta seruās: iust⁹ ⁊ bo
 nus eēt: ⁊ fide p̄uersus ad xpm̄ expectaret re
 gnum dei qd̄ vere credentib⁹ p̄miserat ipse
 xps. Huic quoq̄ adiunct⁹ ē Nicodem⁹: q̄ eti
 am occult⁹ erat discipulus iesu. Nam in prin
 cipio p̄dicationis iesu ad ipm̄ nocte venerat.
 Adhū quidē de ip̄o occulto discipliatu cum
 cōfessionē corā hoib⁹ xps exegerit. Et Rho.
 r. c. ap̄ls ait. Corde em̄ credit ad iusticiā: ore
 aut cōfessio fit ad salutē: vñ si veri discipuli: q̄
 modo occultiz. Si aut occulti quō veri? S; nē
 pe in his ostēdit xps suā p̄uidentia ad futu
 ra ⁊ p̄terita sup his q̄ adhuc amore xpi nō fer
 uent: futurū vtiq̄ erat: vt aliqui sepe p̄secuti
 onis ad horā se occultarēt eē fideles in subsi
 dium pl̄morū. Et qui p̄currerit martyrū ge
 sta: hoc qd̄ dicim⁹ nō ignorat. Nā ⁊ charitas
 xa sufficit ad salutē ⁊ si nō ita seruens sit atq̄
 p̄fecta q̄ penit⁹ om̄em timorē excludat. Multos
 em̄ legim⁹ se occultasse ad tps: aliorū vti
 litatibus se seruātes s; oportūitate aduenien
 te tormēta aspa subijisse p̄ xpo. Multos quo
 q̄ legim⁹ corde pauido fugiētes: inuētos tñ
 lenissime p̄ xpo mortis excepisse sniaz. Hoc si
 quidē in his dieb⁹ occultū discipulis mystice
 significari aurumam⁹. Cōueniētib⁹ igit siml
 his duob⁹ xpi discipulis ad sepeliendū iesuz
 mercat⁹ est ioseph syndonē ad inuoluenduz
 corp⁹ xpi: ⁊ libras fere centū mirrhe: ⁊ aloes
 ad yngendū derulit Nicodem⁹.

**De nono dolore quem habu
 erunt deuoti iesu cum ipm̄ depo
 suerunt de cruce. Ca. ij.**

Secundo xpo afflicti fuerūt deuoti ip
 sius iesu in depositione. s. corpori
 ei⁹ de cruce. Uenerūt ḡ ioseph et
 Nicodem⁹ ad locū vbi erat crucifi
 xus iesus deferētes instrumēta cū qb⁹ clauis
 euulsis possent deponere eū. Quos vt m̄ vi
 dit volētes deponere illum q̄si de morte re
 surgens reuixit paululū sp̄s eius: ⁊ illis p̄
 ut poterat auxiliū cū ceteri ministrabat. Ere
 ctis diuersis, scalis vn⁹ de manib⁹ clauos ex
 trahēbat: ali⁹ ne caderet corp⁹ exanime susti
 nebat. Stabat etiā mater iesu in altū brachia
 leuās: ⁊ man⁹ xpi ⁊ caput depēdētia recipie
 bat sup pect⁹ suū. Quē cū attingere parū va
 luit: iam nō sinebat eū: sed in eius amplexuz
 ⁊ oscula ruens de suo dilecto licet extincto si
 lio satari nō poterat: dūq̄ de cruce in terraz
 corp⁹ depositū fuit: p̄ incōtinētia doloris ⁊ i
 mēstate amoris irruit mēsta mater sup faciē
 eius ⁊ faciē suā faciei xpi cōiūxit: ⁊ oscula de
 uota impmēs q̄si mortua stetit ⁊ trāsire ex h
 mūdo visa ē. Quis ⁊ qualis plangē⁹ videre
 scloz om̄ regē veluti forrefactorē de cruce de
 positū reuolui manib⁹ modice familie assistē
 tis: tractari manib⁹ matris ad seipam reuer
 se ⁊ corde cū ip̄o p̄crucifixe. Stabat ad caput
 extincti xpo Maria que vehementer plāge
 bar ⁊ faciem eius rigans per diuersa suspiria
 torquebatur. intuebatur fr̄ontē ⁊ genas o
 culos simul ⁊ nasum osq̄ illius osculabatur fre
 quentius: ipsiusq̄ lachryme in tanta vbertate
 fluebant vt carnē cū spiritu totā in lachry
 mas resolui putares. Que plangēdi causa
 quo hic iure copia lachrymarū: q̄ vnica vni
 mater in hanc calamitatem deuenerit vt co
 gressū illum tam turpiter mortuū tangere: sic
 aspicere sine crimine vulneratū plagatū vn
 diq̄: liuidū vtiq̄. p̄fossū valide. Cui dū cru
 cifigeret astitit: eleuari eū in cruce p̄spexit et
 p̄cepit auribus blasphemias emulorum: dū
 alte clamaret audiuit: dum stituit non valuit
 vt mater patienti filio dulcem porrigere po
 tum: dū etiam moreret inclinare caput aspe
 xit: ⁊ cor ei⁹ doloris gladi⁹ pertransiuit. Hūc
 aut ad doloris augmentum: tenet ipm̄ in suo
 materno ⁊ virginali gremio reclinatum ⁊ of
 ficiosa p̄ funere cogit inuoluere mortuuz ex
 aliena ope sibi p̄stitis linteis: que natū infan
 tem inuoluit vilius pannis: et ad amaritudi
 nis cumulum contra morē matruz ipsam

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in . xl. de pas. dñi

cogit ponere in alieno sepulcro quē puerus
vagiētē in paupe p̄sep̄io reclinauit. **P**loza-
bat inplacabiliter etiā magdalena ad pedes
iesu quos sepi^o osculās: et lachrymis iterū ri-
gans et lauans amplexabā. **Q**uis exprime-
re posset sui cordis dolorē. **Q**uis exprimē va-
leret sui cordis amorē. **D**ilectus etiā ille disci-
pulus et alie mulieres famuloie xp̄i non cessa-
bant a flexu iuuantes inuoluere corpus chri-
sti iesu et ad sepulcrū illud deferre.

**De amarissima sepelitione ie-
su: et cum quanto dolore et fletu
mater et ceteri deuoti eius reli-
querunt sepulcrum et hierusalem
ad domum iohānis reuersi sunt
Capitulum. iij.**

Ertio dō afflicti fuerūt deuoti Je-
su in ei^o sepelitione. **D**ū igitur Jo-
seph et Nicodem^o dñm uellent po-
nere in sepulcro: postulabat mestis-
sima mater sepeliri cū illo. **A**mplexabā filiū
suum inexplicabili amoris dulcedine de oscu-
lans illum et dicēs. **M**iseremini mei misere-
mini mei salte vos amici mei. **I**llū adhuc pau-
lulum relinquitē mibi: ut faciez ei^o subtrac-
to velamine ualeam cōtemplari et uidentē aliq̄
tulū consolari. **P**onit tandē dñs in sepul-
cro ac reuoluit lapis sup illud: lapidē sepul-
cri āplectit et deosculat ac madefacit irriguo
lachrymarū mestissima mater: ac genuflectit
et filiū adorans osu corde et qua potuit uoce
filiū bñdixit. **Q**uis enarrare ualere mag-
dalene gemit^o et singult^o ac cordis dolorē
cū extinctum cernebat et in sepulcro ponebat
quē diligebat aīa sua. **L**ūq̄ in his diut^o mo-
raret mestissima mater vsq̄ ad cōpletōrij ho-
ram accessit iohannes cui eā commēdauerat
xps: lugēs et ip̄e multū. **N**ō em̄ poterat con-
tinere leuauit eā lugentē. **M**ā cruciata gemi-
tibus: fatigata dolorib^o: afflictā ploratib^o: pe-
dibus stare nequibat. **A**n̄ de aīa mea q̄tum-
dure iaculationis aspect^o matern^o cōruit^o pre-
bet: q̄si a sepulcro filij dolorosa auulsa pallēs
facie aspera sanguine: cū anelosis suspirijs et
gemitib^o interruptis: et fletib^o lachrymosis
tebat se sepius mesta m̄s: dū tardo gressu re-
diret hierlm: et locū in quo extinctū filiū reliq̄-
rat p̄spiciēs gemit^o renouabat. **I**nterim cuz
porte ciuitatis appropinquarēt: forte pcuran-
tibus sorozib^o m̄s dei: portata sunt uestimē-
ta et capiti uela noua: et uestē uiduitatē q̄ illā in-
duerūt: et caput ei^o uelauit. **L**ūq̄ hora iā tar-

da igredere hierlm: ploratib^o cuncti: femine
mlte sentientes plorat^o accurretes pietate mo-
te sup tā afflicte m̄s dolore: ad lucrū cōuer-
tebant amarū. **E**t illarū quedā sequētes illas
cum ea plorabāt. **T**ā pie plorabat: et tā amare
dolebat b̄tā uirgo: q̄ uix poterat cōtinere la-
chrymas quiq̄ uidebat uel sentiebat eam: sic
bat lucr^o q̄q̄ trāsibat: plorabat ip̄a: plorabant
et ambulātes cū ea: plorabant multe uenien-
tes ei obuiam. **S**ic tandē deducit a ploratib^o
quosq̄ uētū ē ad iohis domū: in q̄ q̄sq̄ cū filio
suo residere solebat. **Q**uā cū ingressa cēt re-
memorās loca dom^o in qb^o cū ea fuerat con-
uersat^o fili^o su^o: renouabat plorat^o et ululat^o
lachrymabiliter dicēs. **H**ec me dolentē ubi est
nūc fili^o me^o: ubi ē honor me^o: ubi ē lumē ocu-
lorū meorū: ubi corona capitis mei: ubi est u-
gaudiū cordis mei: ubi es uita mea: ubi es af-
fectus me^o: ubi solatiū meū: ubi spes anime
mee: **F**ili mi iesu: iesu fili mi. **O** fili mi iesu
fili mi iesu. **O** amor me^o iesu. **O** spes mea iesu
Hec erat qui eā consolari posset ex omnib^o ca-
ris eius.

**Tertia pars principalis cir-
ca dominice passionis sacramē-
tum: de rationibus quare domi-
nus uoluit in cruce mori: que in
tres articulos distincta est.**

Ertio p̄ncipalit̄ in p̄posito p̄p̄be
x̄bo inducimur a x̄po ad sensum
suorū uitupiorū et confusōnū: q̄z di-
xit humiliat^o sum nimis. i. excessi
in hūiliatōe. **D**e q̄ excessu **L**uc. ix. c. sc̄p. ē. q̄
moyses et helyas uisi erāt in maiestate: et dice-
bant excessum ei^o quē cōpletur^o erat i hierlm
De h̄ q̄q̄ ad **Phil.** ij. c. ap̄ls ait. **C**hr̄st^o fact^o ē
p̄ nob̄ obediēs vsq̄ ad mortē: mortē aut̄ cru-
cis. **L**uc. q̄q̄. xxij. sc̄p. ē. **O**portuit pati x̄pm
et ita intrare in gloriā suā. **E**t q̄libz^o x̄bū p̄di-
ctū p̄t esse thema p̄ dieb^o p̄cedētib^o hūc diē:
aut p̄ festo sanctissime cruci. **A**n̄ oīa tñ ponē-
dū ē ad intelligentiā dicēdorū: q̄ fm **A**lexan.
de hal. in. iij. triplex ē d̄ra int̄ pati n̄m: et pati
x̄pi. **P**rimo q̄z in nobis ē n̄citas ad patiedū
i x̄po aut̄ solūmō dispositio absq̄ vlla n̄citate.
Secdo q̄z nos patimur uel im^o nolim^o. ipse
aut̄ p̄tate habuit sue passiōis ut dictū ē. **T**er-
tio q̄z nos passibilitatē hēm^o p̄ cām. s. ex p̄tō
Ipe aut̄ passibilitatē habuit nō p̄ cām uel n̄-
cessitatem aliquā: sed sola uolūtate assumptā
Si igit̄ uis oīm que fecit christus et que pas-
sus est uerā scire necessitatem: scito omnia ex

necessitate fuisse quia ipse voluit. Unde Esa. liij. Oblatus est quia ipse voluit: voluntatem vero eius nulla precessit necessitas: quasi non fuerunt nisi quia voluit: si non voluisset non fuissent. Hec Alexan. Ex his igitur manifeste apparet quod sola dilectio christi et patris eterni ad nos coegit eum tot et tanta pati: sicut Iob. iij. c. scriptum est. Sic deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret. scilicet ad acerbissimam mortem crudeliter. His igitur iam permixtis aduertendum est: quod oportuit christum pati confusionem et supplicium crucis ex triplici respectu. Primo respectu dei. secundo respectu mali. tertio respectu nostri.

Articulus primus tertie partem principalis in quo continetur quod oportuit pati christum respectu cuiuslibet persone sanctissime trinitatis.

Primo quidem oportuit pati christum respectu dei. id est respectu totius trinitatis. Primo quidem respectu patris. secundo respectu filii. tertio autem respectu spiritus sancti.

Quod propter tria respectu patris oportuit christum pati. Ca. i.

Primo enim oportuit pati christum respectu patris: et hoc maxime propter tria. Primo propter patris honorationem. secundo propter placationem. tertio propter patris ordinationem. Primo inquit oportuit pati propter patris honorationem. Que liber enim mortalis culpa deus infinita propter infinitum deum quem in fide offendit et inhonorat. Considera igitur nunc quod quantum deus filium christum diligebat patrem: tantum tenebat diligere illius gloriam et honorem: et horrere suam inhonoratorem offensionem et confusionem. Quod autem illi honorem amabat: et inhonoratorem horrebat: tanto plus satisfacere tenebat pro iniuriis et inhonoratibus sibi factis. Nullum autem modum sufficientem iustior et puenientior erat ad satisfaciendum inhonoratorem et offensionem patris: quantum summa confusio et supplicium mortis christi filii eius: quod in quantum homo dolere: humiliari: increari. et satisfacere poterat pro humana generatione offenso patri: et in quantum filius dei erat: meritum poterat in tantum multiplicare et dilatare quod infinite satisfacere poterat pro infinita patris offensione: rata erat caritas illius anime ex personali unione quam habebat cum deo. Secundo oportuit pati christum propter patris placationem: quod enim christus fuit rex pacificus: et pater mediator inoffensus propter et humanam

naturam offendente: tamen necesse fuit laborare pro pace inter eos necratio reformanda: quod iter illos dilexit pacem: et inimicitiam ac separationem odiuit: et quantum difficile erat has duas extremitates in simul convenire ut essent simul dives et pauper in unum. Dives pater in iusticia: et pauper generum humanum ex culpa. Tunc ad Epistolam. ij. dicit apostolus ad quosdam in persona totum humani generis. Vos qui aliquando eratis longe. scilicet pro culpe inimicitiam: facti estis prope. scilicet pro pace vera et unitatem in sanguine christi. Ipse est pater nostra qui fecit utraq; unum. Et subdit pro cruce inficiens inimicitias in semetipso. Quamvis utique labore necesse habent brachia fortissimi pugilis volentis celorum sublimitatem inclinare ad ima: et trepidatione levare ad alta: ita quod in medio spatium in pacis osculo conveniunt: Magis autem incompabiliter laborare necesse fuit filium dei christum: ut rigorem flecteret paterne iusticie et levaret pondus nostre gravissime culpe. Tertio oportuit pati christum propter patris ordinationem: quod enim sic in precedentibus deum oportebat pati christum propter patris honorem: et propter patris placationem: Iohannes pueniens fuit deus huius ordinare et predicere pro prophetas. Ac propter patris necessarium erat huius iam ordinatum et pre-nunciatum impleri. Tunc dominus dicit. Mat. xxvj. c. inquit. Quis ergo implebunt scripturas: quod sic oportet fieri. Et Mat. viij. c. Quis oportet filius hominis pati multa. Item secundum Alexan. de hac. in. iij. Ordinauit eternus pater naturam redemptionem fieri pro morte filii sui: quod si pater eternus hominem non liberasset: esset ei pueniens secundum iusticiam: si autem alio modo liberasset: esset ei pueniens secundum misericordiam: sed quod pro passionem filii sui liberaret et conveniens secundum iusticiam misericordiam et sapiam. Secundum iusticiam quidem pueniens fuit: deus enim iusticia est quod nunquam peccatum ipse dimittat. Peccatum enim non ordinat nisi in penam secundum finem Aug. in lib. de natura boni. Peccantes in supplicijs ordinant: sed peccatum aut ordinat iusticia dei stricta ut ordinat eternam: aut deus iusticia cum misericordia ut puniat temporaliter: et sic passio de iusticia est: quod non poterat reatum solui per homines puer. unde Ansel. Huiusmodi ei si potat reddere debet: deus si debebat si potat. Oportuit ergo quod solueret huiusmodi deus: huiusmodi quod deberet deus quod posset: secundum misericordiam etiam pueniens fuit: Nam deus non coegit liberum arbitrium hominum crucifigendum christum: ut crucifigeret eum si neceria ad redemptionem donavit: unde si copulisset ne possent ei interpretare mortem iam habuissent coactam vitam. Ex quo patet quod ex prope metu christo inultum mortem deus autem ex malo ipse eorum ex misericordia bonum nostre redemptionis produxit debito ordine servato: secundum sapiam quam pueniens fuit: quod in huius apparuit magna sapientia dei: quod ex malis pene

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum. in. xl. de pas. dñi

elicit tot mirabilia bona. ppter hec oia: **Luc. xxi. c. ait dñs. Et quidē filius hois fm q̄ dñs finitū est vadit: verum tñ ve homini illi per quē traderetur. Et Matth. xvi. aduersanti petro passioni sue inquit. Nō sapiis que dei sūt quasi dicat: sic a patre meo ordinatū est: hui⁹ inie ē Alex de hal. vbi s.**

Qz propter tria respectu sui oportuit pati xpm. Ca. ij.

Secundo aut oportuit pati xpm respectu sui: maxime ppter tria sapientie mysteria que filio appropriat

Primo ppter mysteriū corresponsionis: hoc est vt responderet medela humano morbo: vt vñ mors oriebat: inde vita resurgeret: et qui in ligno vincebat: in ligno quoq; vinceret p xpm dñm nrm. **Hinc Aug⁹ in sermone de passione dñi ait. Quicqd adam in ligno pdidit: in cruce inuenit. Secūdo** oportuit pati christum ppter mysteriū significationis. **Conuenienter em. spūs sustentat a cruce q̄ cruce sup humeros suos ipse portauit. Qd z si insensatis infidelibus z paganis videat ludibrium vanitatis: fidelib⁹ tñ apparet altus mysterium dicitatis z charitatis. Et maxime pter tria. Nam xps portauit cruce. Primo sic imponit regale sceptrū. scdo victor triūphū. tertio sicut illuminator candelabruz. Primo em portauit christus cruce sicut gloriosus imperator regale sceptrū. **Hinc Esa. ix. c. ait. Factus est pncipatus ei⁹ sup humerū ei⁹. Et iterum ps. inquit. Quia dñs regnauit a ligno. Aug⁹. quoq; exponēs illud ad Gal. vi. Adhibi aut absit gloriari nisi in cruce dñi nri Iesu xpi: scripsit di. Cruce in ea vt gloriemur dñs suo gestans humero: p virga regni nobis cōmendauit. Quod est grande ludibrium impijs: z vbi mundi phus erubuit: ibi apostolus thesaurū repit. Quod illi visum est stulticia: apostolo factū ē sapiētia z gloria. Secūdo portauit xps cruce sicut victor triūphū scz in victorie signū. **Unde ad Col. ij. c. apostolus ait. Expolians principat⁹ z ptates traduxit illas palam triumphans. Tertio** portauit xps cruce sicut illustrator candelabzū sup quo ponenda erat lucerna: **De qua ipsemet saluator Joh. viij. c. testatus est di. Ego sum lux mundi. Ascendit dñs cruce sic doctor cathedram vel pulpitu p̄dicator. s. vt viā ac doctrinam doceat veritatis. Hinc Bern. ait. In altum ascendit vt ab omib⁹ videret. Lamoriz lacrymas addidit: vt homo compateretur. Ecce q̄ crux facta in passione dñi cathedra sa******

piētie. **De hoc. j. Corinth. j. c. ap̄ls ait. Nos p̄dicamus vobis xpm crucifixum: iudeis qui dem scandalū: gentibus aut stulticiam: ipse aut vocatis iudeis atq; grecis xpm dei sapiētiā z dei virtutē. Et iterum in eodē. c. ait. Terribum est crucis peuntibus quidē stulticia est his aut qui salui fiunt. i. nobis dei dñi: quia scz p virtutem eius omnes thesauri sapientie dei humilibus z deuotis illius manifestantur. **Propterea Esa. xxi. ca. ad apiendum fidelibus sapientiam crucis eā pmisit dñs dicens. Dabo clauē dauid sup humerū eius: hec scz dem clauis alta mysteria reuelantur p eus q̄ habet clauem dauid: qui apit scz illa mysteria p hanc cruce z nemo claudit: claudit z nemo apit. **Apo. iij. Hec siquidē ē sapia quam ad Eph. iij. c. ap̄ls p cruce cōprehendere optabat cum dicebat: vt possitis cōprehendere re cū omibus sanctis que sit latitudo longitudo sublimitas z pfundū: hoc est vt comprehendamus: q̄ ille qui passus est erat dei fili⁹ q̄ habet latā dilectionē se extendentē vsq; ad p̄secutores et inimicos. **Habet longitudinē. i. longam dñationē: quia est alpha z o principum z finis omnis rei. **Habet altā dñationem: quia in nomine eius flectit omne genu celestium angelozum: terrestrium hominum z inferozum demoniozum. **Et habet profundam cognitionē: quia fm ap̄lm Col. ij. c. In eo sūt omnes thesuri sapientie z scientie dei absconditi. **Tertio oportuit pati christū in cruce ppter mysteriū clarificationis. s. nominis eius. **Licet em filius dei iesus p cōiecturā seu p certam noticiam aut solum quo ad nois ei⁹ vocem ab aliquibus cognoscere ante passionē saluator mundi: z habet nomen quod est sup omne nomen: tñ fm Bonauē. in. iij. di. xliij. sup istam absq; dubio p passionē z cruce meruit sui nois clarificationē. **Clarificatio autē nois eius in hoc cōsistit: q̄ cōmuniter homines nouerūt illum qui humana natura esse filium dei apparuit z iesum christū. **Quodlibet aut istorum nomen est nomen sup omne nomē. **Nā fili⁹ dei noiat psonā i vna nāsa xps z iesus noiat psonā i duab⁹ nāsis: xps ei nominat psonā i hūana nāsa relatā ad diuinā: qz dñs vnc⁹ iel⁹ at noiat psonā i nāsa diuina relatā ad hūanā: qz iterptat saluator: h⁹ inie est Alex. d. hal. i. ij. Bonauē. at addit. **Et iō i nomine iesu xpi dz oē genu curuari sic i noie filij di: fm at h tria noia filij di triplex ē clarificatio nois ei⁹. **Prā ē clarificatio certificationis. scba diffusiois. tñ exp̄ssiois. **Clarificat at nom filij di. **Prō q̄stū ad certificationē: z h sp̄ic noticiā******************************

nominis filij dei. Secundo quod ad diffusio-
 nem: et hec respicit noticiam nominis christi. Ter-
 tio quod ad rationis noticiam expressio-
 nem: et hec respicit noticiam nominis iesu: hec sententia est
 Bonauenturae. ubi supra. Alexan. quod addit etiam
 ubi supra: quod nomen iesu idem est quod saluator. Sal-
 uator enim tripliciter dicitur. Primo ex potentia
 saluandi. secundo ex habitu saluandi. tertio ab actu
 saluandi. Primo enim iesus dicitur a potentia sal-
 uandi: et secundum hoc conuenit ei nomen ab eterno
 et dicitur impositum ab eterno. Secundo autem dicitur
 ab habitu saluandi: et sic ex tempore ab angelo im-
 positum est. Luc. i. et hoc conuenit principio con-
 ceptionis. Tertio autem dicitur iesus ab actu sal-
 uandi: et secundum hoc impositum est a Ioseph. Mat.
 i. Quia ei ab angelo dictum est: uocabis nomen
 eius iesum: ipse enim saluum faciet populum suum
 a peccatis eorum. Quod dictum est ei ratione passio-
 nis future. Et hoc modo dicitur meruisse per pas-
 sionem homini nomen iesus clarificationem. Sicut
 Phil. ii. c. apostolus ait. Christus factus est pro nobis
 obediens usque ad mortem: mortem autem crucis.
 Propter quod deus exaltauit illum: et dona-
 uit illi nomen quod est super omne nomen. etc.
 usque per primum. Hec sentit Alexan. de hal. Sed ob-
 stant iudei dicentes: Quid clarificatum est in no-
 bis: et cognitus est iesus. i. saluator mundi: cum
 nec reperiamus illum messiam: quem tadium po-
 pulus dei expectauit debere nominari iesum
 Sed secundum Esa. c. ix. aliter dicebat multipliciter
 nominari. Unum ait. Paruum enim datus est nobis
 filius natus est nobis. Et factus est principa-
 tus eius super humerum eius: et uocabitur nomen
 eius admirabilis consiliarius: deus fortis: pa-
 ter futuri seculi: princeps pacis. Ecce quod ista om-
 nia sex nomina minime commemorat iesus.
 Si enim notatus fuisset iuxta uaticinium Esa.
 tenebamur ei credere et utique credidissemus.
 Ad hec respondet Alexan. de hal. exponens illud
 super Lucam. Et uocatum est nomen eius iesus: ait secundum
 Bern. quod illud nomen iesus in his omnibus reperit
 sic expressum et quodammodo effusum est. Hec omni-
 no aut uocari posset: aut esset saluator mundi
 si horum quippiam defuisset. Ideo exponit quod
 libet di. Primo quod est admirabilis in uoluntate
 nostrarum mutatione seu in nostre salutis incho-
 atione. Unum Bern. xxxij. ad Iacob angelus ait
 Cur queris nomen meum quod est mirabile. Secundo
 enim est consiliarius in penitentie electione et ui-
 te ordinatione: propterea dicitur Eccli. vi. c. Con-
 siliarius sit tibi unus de mille: alioquin addu-
 cet consiliarius in stultum finem. Job. xij. c. Ter-
 tio est deus in peccatorum remissione sine qua
 non est salus. Quis enim potest remittere peccata nisi

si solus deus. Luc. c. v. Quarto uocatur fortis
 in temptationis expugnatione. Nam si hostes
 preualuerunt non est salus. Hic est fortis qui alligato
 forti tanquam fortior arma tollit et uasa diripit.
 Luc. xj. Quinto dicitur pater futuri seculi in im-
 mortalitatis collatione: qua generamur ad ui-
 tam immortalis: sicut per parentes carnales gene-
 rati sumus ad uitam corruptibilem. Et hoc est
 quod Mat. vi. dominus ait. Pater tuus qui uidet
 in abscondito reddet tibi. scilicet mercedem eternam.
 Sexto nominatur princeps pacis in misericordia cum
 patre reconciliatione: quia deus erat in christo mun-
 dum sibi reconcilians. ij. Corinth. v. In his
 omnibus nominibus natura saluatoris reperitur. scilicet iesus.

**Propter tria etiam oportuit
 pati christum respectu spiritus sancti. Ca. iij**

Tertio quoque oportuit pati christum
 respectu spiritus sancti. Et maxime pro-
 pter tria. Primo propter charitatis
 ostensionem. secundo propter charitatis
 diffusionem. tertio propter charitatis repetitio-
 nem. Primo inquit propter charitatis ostensio-
 nem. Propterea Bern. in sermone de passione
 domini ait: Propter nimiam charitatem qua dilexit
 nos deus: nec pater filio: nec filius ipse sibi peccit.
 Abiorem charitas est cum quis ponat animam suam pro
 amicis. Illa uero maxima fuit que etiam pro inimici
 animam ponere non desperit. Cum autem adhuc ini-
 micus essemus reconciliati sumus de omni san-
 guine eius: sic Jo. iij. c. scriptum est. Sic deus dilexit
 mundum ut filium suum unigenitum daret: ut hinc di-
 stat humana tepiditas quantum eternum premit teneamur
 amare que pro nostra dilectione tradidit in mor-
 tem filium suum. Idem quoque Bern. super eam. ait. In
 passione domini tria specialiter conuenit intueri.
 Opus. modum. causam. Nam in opere quod est pati-
 entia: in modo humilitas: in causa charitas commendantur.
 Patientia singularis: humilitas admirabilis.
 sed charitas inextimabilis. Et iterum in eodem
 loco inquit. Durum iduratum et obduratum filij ad-
 am que si emollit tanta benignitas: tanta fama: tanta in-
 gens ardor amoris: que pro nobis sarcinulata preciosas
 merces expedit. Secundo oportuit pati christum propter
 charitatis effusionem. Dilatatur quodammodo amor sal-
 uatoris domini nostri iesu christi in aia ardentissime crudeliter
 uniuersum mundum merito diffusum est ut qui sancta sit crux
 sufflatorium spiritus sancti: ex duobus lignis confectum: i. quod
 b. ferreus clauis confecta est pellis inoccerrissimi agni
 ut undique per uniuersum erufflet incendium diuini amoris
 nec exufflare desistat etiam ad profundam infernorum ad
 altissima paradisi. Nam cum in terra fuit crux christi defixa
 significat manifeste quod deus amoris eius descendit ad
 inferos ad inferni partem ereas refrigerandas. Cum autem in
 altum eleuata fuit apte demonstrat quod deus eius

Fe. vi. p^o dñicā oliuarum . in .xl. de pas. dñi

aperuit ianuā paradisi: sicut in fine articuli ter-
tij hui^o tertie ptis apparebit. **Cornua** vero ad
omnes quattuor mundi plagas extensa desi-
gnat p^o crucem christū p^o totum vniuersum: or-
bem effudisse amoris ardore. **Quod** etiam
Job. xx. c. mystice designauit: quā post resur-
rectionem ostēdit discipulis suis manus et
latus insufflauit. **Et dixit eis. Accipite spiri-**
tum sanctū: verificans quod Lucas. xij. c. pre-
dixerat di. Ignem veni mittere in terras. Et
quid volo nisi vt ardeat? In hui^o quoq; my-
sterium Apoc. viij. scriptū est: q̄ accepit ange-
lus thuribulū aureum: et impleuit illū d̄ igne
altaris et misit in terram. Quid p^o angelus ni-
si angelus magni consilij xps. Quid etiam p^o
thuribulum aureum: nisi cor cōuenienti^o de-
signatur. Altare quoq; quattuor cornib^o in
se distinctum dñicam crucē quattuor cornua
in se habentem manifeste demonstrat. In q̄
quidem iuxta dñi p̄ceptum Leuit. vj. Semp
inardet ignis cum sit vitis fornax ardentis a-
moris dei. De altari igit angelus ignē acci-
pit et thuribulum implet atq; in terrā mittit:
cum christus p^o plenū meritū sue crud̄ corda
fideliū incendio diuino amoris inflāmat atq;
accendit. Tertio quoq; oportuit pati christus
ppter charitatē repetitionē: hoc est vt viso q̄
tanta charitate dilexerit cor humanum intrin-
q; p^o eis amore voluerit in cruce mori. Repe-
tat vere et integre ab eodem amari: ne inen-
sata et dura ingratitude deprimatur et con-
demnet. Hinc Hugo de sacramētis lib. ij. ait
Qui creauit te: ille redemit te: ne amorē tuū
diuideres: ptem creatori: ptem tribuens re-
demproxi. Unde et ip̄e mod^o expātionis xpi
in cruce nō solum ostēdit christum continue
p̄paratum ad omnia d̄iffundenda: in electos
suos in charitate largiflua: verū etiā ad om-
nia attrahenda ad se x̄tute mirifica: et ad om-
nia amplexanda remissione plenaria: nec nō
et ad omnia transformanda dilectione recipro-
ca. Quod eleganter exprimit cancellarius phi-
lipus in quadam prosula sua valde notabili
et deuota. Ubi in p̄sona christi crucifixi ad in-
gratum peccatorem sic ait. Homo vide quid
p te patior. Non est dolor sicut quo crucior:
Ad te clamo qui p te morior. Uide penas q̄
bus afficio: vide clauos quib^o cōfodio: cuz
sit dolor tantus exterior. Hinc Job. j. canoni-
sua. et. iij. c. ait. In h̄ cognouim^o charitatē di-
qm̄ illa p nobis aiā suā posuit. Repēden-
da est ergo ei dilectio dulcis: sicut Bern. d̄ di-
ligendo deo hortat di. Dignus est plane dili-
gi qui nos redemit. Prefertim si aduertatur

quis: quos et q̄tū amauerit. **Et iterū alibi ait**
Sup omnia te mihi reddit amabile bone iesu
calix quem bibisti: opus nostre redemptionis.

Articulus secundus tertie p-
tis principalis q̄ oportuit pati
christum respectu triplicis ma-
li.

Secundo oportuit pati xpm respec-
tu mali. Et maxime cōtra triplex
malum nobis contrariū. Primo
contra diabolum. Secundo contra
peccatum. tertio contra infernum.

Propter tria oportuit pati chri-
stum respectu demonis. Ca. j.

Primo quidem oportuit pati xpm
contra diabolum. Et maxime ppter
tres causas. Primo vt deciperet ei^o
maliciā. secundo vt confunderet

eius supbiam. tertio vt minueret eius poten-
tiam. Primum contra eius intelligentiam.
secundū contra eius voluntatem. tertū con-
tra eius facultatem et potestatem. Primo vt
deciperet eius maliciā. Fuit em̄ crux piscant
christi baculus vel arundo deitatis quasi ha-
mus: sed care extitit esca. Solet em̄ pro pisci-
bus capiendis in hamo p esca vermis appo-
ni: ppter ea christus p pphetaz de se ait: Ego
solum vermis et nō homo: presumens igit dia-
bolus de astutia sua: ascendit sup brachium
crucis: vt attente pscrutaret si repire possit in
christo culpā fm̄ glo. Thob. vj. c. Dūq; esca
humanitatis deglutire molit^o est: diuinitatis
homo extitit comprehensus. Unde Job .xl.
de dño ait. In oculis suis quasi hamo capti
et leuiathā. Et iterum in eodem. An extrabe-
re poteris leuiathā hamo: Hinc Gregorius
in omelia. Diabolus in xga crucis transglu-
tiens carnē humanitatis: transfixus ē hamo
diuinitatis. Secundo aut oportuit pati xpm
vt confunderet diaboli supbiam. Cū Eccl.
ix. c. mystice scriptum est. Ciuitas pua et pau-
ci in ea viri: venit contra eam rex magnus et
vallauit eam: extruxitq; munitiones p gyrū
et pfecta est obsidio. Inuentus in ea vir pau-
per et sapiens liberauit eam per sapientiā su-
am et null^o deinceps recordatus est hois illi^o
pauperis. Mystice autem ecclesia sancta est
de qua ppheta inquit. Gloriosa est dicta sunt de
te ciuitas dei. Que vtiq; pua est per humili-
tatem: quia in ea solus deus inhabitat: sicut
Esa. yli. c. ait in p̄sona eius: ad que respiciā

nisi ad paupulum. Et pauci in ea viri. s. repi-
untur compatione malozū. Naz sic Matth.
xxij. c. ait. Multi sunt vocati pauci & electi.
Rex autē magn⁹ qui contra eā venit diabol⁹
est: quia sic Job penult. c. scptū est. Ecce rex
magn⁹ sup omēs filios supbie. Qui etiam
magn⁹. s. p. supbiā nuncupat. Talis autē rex
cōtra ciuitatem venit p suggestionē. vallat of-
ferendo multipliciter delectationes. Extruit
munitiones: pcurando peccati occasiones.
Et pfecte obsidet cū multiplicat mandatorū
trāgressiones. De his Luc. xix. c. dominus
ait. Circūdabunt te inimici tui vallo: & circun-
dabunt te & coangustabūt te vndiq; & ad ter-
ram psterment te: & filios tuos qui in te sunt.
Et nō relinquent in te lapidē sup lapidē. Vir
autē paup⁹ & sapiens xp̄s est: qui vir a virtutis
roboze. Unde Hierē. xxxj. Mulier circūda-
bit virū. Et paup⁹ ē: quia in cruce nud⁹ mortu-
us est. Unde ij. Corinth. viij. apostolus ait.
Cū esset diues ppter nos egenus factus est.
Sapiēs quoq; est: vñ. j. Corinth. j. Christū di-
cimus dei virtutē & dei sapientiā. Iste a querē-
tibus iuenit: sicut ip̄e Matth. vij. c. ait. Nos
autē pdicamus xp̄m crucifixum iudeis quidē
scandalū: grecis autē stulticiā. Ips̄is autē voca-
tis iudeis atq; grecis xp̄m dei virtutē & dei sa-
pientiam: quia quod stultū est dei sapientiā
hominibus. Nam Job. xxvj. dicit. prudētia
eius pcussit supbum. Et nullus recordat⁹ est
hominis paupis illius. s. compatiendo. Unde
Amos. vj. c. Nihil cōpatimini sup contritiōe
ioseph. Ipsc̄ Thren. iij. ad hanc memoriā
ip̄e dñs nos exhortat di. Recordare paup̄ta-
tis & transgressionis mee & absynthij & fellis.
Tertio oportuit pati xp̄m vt minueret dia-
boli potentia: que quidē p passionem ei⁹ vti-
q; diminuta est. Et hoc triplici rōne. Primo
rōne alligationis. sc̄do rōne absolutiōis. ter-
tio rōne defensionis. Primo em̄ p passioez
xp̄i potentia diaboli diminuta est rōne alliga-
tionis: quia. s. p. xp̄i passioē alligat⁹ est dia-
bolus in abyssō. Unde Apoē. xx. c. ait. Vidi
angelū descendētē de celo habentē clauem
abyssi & cathenā magnā in manu sua: & apre-
hendit draconē serpentē antiquū qui est dia-
bolus & sathanas. & ligauit eū p annos mille
& misit eum in abyssum & clausit: & signauit su-
per illum vt nō amplius seducat gentes do-
nec cōsumerenē mille anni. In qbus sacratis-
simis verbis Job. tria mysteria reuelantur.
Primū. s. passiois. secūdū ligationis. tertiu
signationis. Primū quod hic reuelatum est

Johāni mysteriū passionis. Et de hoc dicit.
Vidi. s. p. reuelationē: angelum magni consi-
lij. s. xp̄m descendētē de celo. i. de altitudine
sua: nō solū vsq; ad incarnationē sed etiaz vs-
q; ad humilimā passioē: sicut ad Phil. ij. ca.
apls ait. humiliavit semetip̄m fact⁹ obediēs
vsq; ad mortem mortē autē crucis. Habentes
clauem abyssi. i. prātem claudendi abyssum.
Abyssus em̄ dī ab a q̄ est sine & bysso quasi si-
ne bysso & candore. Et designat sp̄s iferna-
les qui priuati sunt luminib⁹ gratie et glorie
dei. Cū Job. xxvij. dicit. Abyssus nō est in
me. s. lumen gratie seu glorie sed omis tene-
brositas malicie culpe & pene. Hanc quidem
abyssum clausit xp̄s qñ p passionem suam ar-
tauit & limitauit maliciā suā ne egrederetur
ad actum. Et cathenā magnā. i. prātem dia-
bolum cingendi pena. Per clauem ḡ & cathe-
nā xp̄i ptās significat. p clauē. s. in q̄tū in eo
clausit exitum nocumēto. p cathenā x̄o in q̄-
tum stringit eum supplicio. In manu sua. id
est. opatione passionis sue in libito volun-
tatis sue. Secūdū autē quod reuelat Johāni
est mysteriū ligationis. Et ob hoc subdit. Et
apprehendit. s. xp̄s draconē. s. infernalem: q̄
sic dictus est ppter eius violentā potentiam.
Est em̄ draco serpens: qui violentia opprime-
re solet. Hanc prātem xp̄s virtute sue passiois
apprehendit. i. tenuit. s. ne q̄tum vellet i actū
pdiret atq; seuiret. Serpentē. s. p. insidiantē
maliciā. Unde de eo Gen. iij. dictū est. Ser-
pens erat callidior cunctis aiantibus terre.
Antiquū p consuetam & inueteratā nequitia
qui ē diabol⁹. s. p. deficientem superbiā. In-
terat em̄ deorsum defluens. Et sathanas p
aduersantē duriciā. Sathanas em̄ aduer-
sarius interpretat. Et ligauit eum. i. prātez ei⁹
cohibuit ne q̄tū solebat ante ei⁹ passioē ele-
ctis nocere posset. Unde Greg⁹. sup hūc lo-
cum: potentia diuine dispensationis astrin-
gitur: ne q̄tū nocere vellet effrenet. Per mil-
le annos. i. p totum tempus a tempe passio-
nis vsq; ad tpa antixpi fm glo. Et misit eum
in abyssum de qua supra dictum est. Et clau-
sit: hoc est prātem nocendi iusto limitauit. Et
de hoc Job. xxxvij. Quis clausit hostijs ma-
re. i. diabolium qui est amar⁹ et quiet⁹ veluti
mare. q. d. Nō nisi xp̄s qu i meritis crud pas-
sionis sue coercuit prātem eius. Tertium qd
reuelat Johāni est mysterium significatio-
nis. Et de hoc subdit. Et signauit sup illum.
id ē. signaculo sancte crucis sic clausum sigil-
lauit: quia virtute crucis fideles eum repellūt

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

vt nō amplius seducat. s. p temptationes gētes. i. electos in diuersis gentibus. Donec cōsument mille anni. i. donec compleat vniuersum temp^o a passione xpi vsq; ad tpa anti xpi sicut dictū est. Sed nōne etiā temp^o isto multos seducat: Dicendū qz nunc seducit. s. eos qui abutunt v' nō vtunt armis sibi a christo datis vel que sibi darent si vellent: de quib^o armis statim subdem^o. Secūdo etiā p passionem xpi potentia diaboli diminuta est ratione absolutiois. Cum em̄ diabol^o nō habeat ptātem in humano genere nisi rōne peccati: iam alligata est potestas ei^o: quia in illis qui baptisant^{ur} absolut^{us} ē reat^o originalis z acualis culpe. Cū apls ad Heb. ij. c. ait. *Porte-
bat pati xpm iesum p mortē destruere eum q̄
habebat moztis impiū. i. diabolū: vt sic libe-
raret illos p mortem qui p totam vitam erāt
obnoxij fuituti. Ihinc etiam Chrys. exponēs
illud Matth. xxvij. Si filius dei es descende
de cruce. At: imo quia filius dei est: nō descē-
dit de cruce: quia ad hoc venit vt crucifigere-
tur. Et sic genus humanū a morte liberaret.*
*Tertio quoq; p passionē xpi potentia diabo-
li diminuta est: Rōne munitionis z defensio-
nis. Scdm em̄ Alexan. de hal. in. iij. habem^o
nempe. Primo post passionē xpi plusq; ante
multiplicia arma quib^o terreni demones in-
fernales. Inter que singulare munimē ē cō-
tra omnia demonia: z cōtra eozū opa inuoca-
tio nois iesu xpi: sicut ipse Matth. vlti. c. ait.
In noie meo demonia eijcient. zc. Et iteruz
pphera inqt. Sanctū z terribile nomen eius
Sanctū angelis bonis. terribile angelis mal^{is}
Et iterū Esa. xxx. A voce dñi pauebit assur:
virga percussus assur. Assur em̄ negatio inter-
ptat^{ur}. Et significat diabolū qui circūiens q̄rēs
quē deuozet odio vacat vel ocio. Ihica a voce
dñi iesu fideliter inuocati: terribiliter pauet
tanq; virga percussus esset. Scdo habemus si-
gnum sanctissime crucis: ad cui^o aspectū etiā
omnes maligni spūs expauescūt. In baptisati-
o em̄ xpianis character passionis ē signū cru-
cis ex sacramento baptismatis: quo potestas
diaboli cohercet. Apoē. viij. dñ quattuor an-
gelis. i. quattuor pncipaliozibus demonib^o
dictū ē. Nolite nocere terre z mari neq; arbo-
ribus q̄adusq; signem^o seruos dei nri i fron-
tibus eozum. Tertio habemus angelos dei
qui efficacius nos tuent^{ur} q̄ ante xpi passionē
eo q̄ post incarnationē filij dei generalit^{er} am-
plius reuerent^{ur} naturā hūanā. In cuius si-
gnum angelus iohāni volēti se adorare: ait
Apoē. xix. vide ne feceris. Lōseru^o em̄ tu^o sū*

z fratru tuozū habētū testimoniū iesu. s. salu-
tis. Quarto habemus ecclesiastica sacra z fi-
dem oim pdictozū. Propterea ad Ep̄. vi. c.
apls hortat nos di. In oib^o sumētes scuti sū
dei in q̄ possitis oia tela neq;simi ignea exin-
guere. Quinto habem^o alia plura arma sic
scripturā sacra: documēta sanctorū: reliquias
sanctas z multa alia: quib^o nūc si volumus
nos possum^o defendere. Sed dices: nōne po-
testatē habet diabolus etiā nūc vexādi corpa
liter eos qui xpiani sunt sicut quotidie expe-
rimur in multis: Ad qd̄ dicendū sū Alexan.
de halis vbi supra. *Diabol^o etiā post chri-
sti passionē etiā habet ptātē vexādi corpa: s.
nō quozūcūq; nec qualitercūq;. Ptātē enim
habet vexādi corpa excōicatorū ab ecclesia p-
scisorū: sicut scribit. j. Corin. v. d fornicato-
re quē excōicauit apls di. Iudicauit hmoi ho-
minē tradere sathane in iteritū carnis: vt spi-
ritus saluus fiat. Eozū xō fidelū corpa q̄ ab
ecclesia nō sunt pscisi ptātē vexādi non ha-
bet nisi quaten^o a deo pmittit^{ur}: vel ad homi-
num correctionē vel ad sanctorū exercitatio-
nē atq; coronā: sū q̄ de beato Anthonio re-
perit^{ur} qui postq; fuit a diabolo flagellat^{us}: dñ
quereret a dño apparēte sibi: vbi cras dñe cū
me demones flagellabant: a dño audiuit p-
sens erā: sed victoriā expectabas. Cū passio-
nem vero ptātē habebat demon vexādi cor-
poraliter omēs pter illos q̄ solo speciali pziui-
legio a dño tuebant^{ur} sū q̄ de sanctissimo iob
scptū ē. Job. c. j. vbi diabol^o de Job ad dñm
ait. Rōne tu vallasti eū z domū ei^o vniuersaz
q; substantiā ei^o p circūituz. Nō tū sp̄ vtebat^{ur}
diabol^o antiquit^{er} sibi tradita ptātē puniēdi p
penam: vt maiorē h̄ret ptātes seducendi p
culpam.: sicut nūc in excōicatoris z infidelibus
idē fuit. Adanifestissimū quoq; signū ē: q̄ p
passionē xpi potētia diaboli minorata sit: est
adoratio vni^o dei: z digna abominatio atq;
exclusio z abolitio idolatrie p vniuersum or-
bem facta p^o passionē xpi. Que tū idolatria
ab initio legis vsq; ad xpm deleri nunq; po-
tuit etiā in iplo iudeozū vbi regnabat diuin^o
cultus. Et vbi aī passionē xpi ab infidelibus
p vniuersum mundū diabol^o in multitudine
idolorū spzeto vno z sūmo deo q̄ si veneraba-
tur vt deus post christi passionē spzeto diabo-
lo in idolis suis intifi dilatat^{ur} z magnificatus
ē cult^o vni^o dei: tūq; accessit mūd^o ad vnitatē
dei credendā intelligendā atq; collendam: vt
etiā in trib^o psonis sūme vnus z sū me sim-
plex eē credat^{ur}. Et a sapiētib^o intelligat^{ur} qd̄
nunq; tm̄ fieri potuit i veteri testamēto.*

Oportuit pati christus propter peccata nostra. Ca. ij.

Secundo oportuit pati christum propter peccatum tam originale quam actuale: ut morte nostra moriendo destrueret et vitam resurgendo repararet: quod et fecit cum in ara crucis imolatus est: sicut propheta ait. Ibi confregit potentias arcum scutum gladium et bellum. Ibi enim in cruce christus confregit potentias. scilicet diaboli. Iste nempe potentie peccata sunt: que sic ab effectu dicuntur: quia per illa potentie peccata tenebat humanum genus. De siquidem potentie principaliter in quatuor distinguuntur. Prima est potentia delectationis. scilicet consensus. tertia opera. quarta vero consuetudinis. Prima diaboli potentia delectationis est: que per arcum significatur. Nam sicut arcus subito ex improviso ferit: sic subita delectatio ex insperato mentem transfigit. Secunda est potentia consensus: et hec per scutum intelligi potest. Sicut enim voluntas bona scutum contra diabolum nominatur: iuxta illud. Scutum circumdabit te veritas eius. vel Scuto bono voluntatis tue coronasti nos. Ita voluntas mala que consensus importat: scutum est diaboli contra deum ne possit sagittis inspirationis aut gladio verbi dei faciliter vulnerari. Juxta illud Sapientia. i. In animam malivolam non introibit sapientia: quia. scilicet resistit ei voluntas mala tamquam clipeus: de quo clipeo dicitur Numeri. ij. Clipeus fortium eius equus ignitus. id est voluntas mala atque malus consensus fortium eius. id est qui preedit ex demonibus qui sunt fortes contra humanum genus est equus ignitus. quasi dicat. Est sicut clipeus bestialiter per superbiam elevans caput mentis. Sed est ignitus igne. propter amoris contra voluntatem dei. Tertia demonis potentia est impium opus per gladium denotatum. Gladio nempe mali operis se et plerumque alios peccatorum interimere solet. Propterea Ezechiel. xxi. c. c. scilicet. e. Rophea soler. Propterea Ezechiel. xxi. c. c. scilicet. e. Rophea bis accuta. scilicet contra se et contra primum: vis iniqtas. Quarta vero potentia diaboli est male consuetudinis quo quotidie deus impugnat: et hoc denotatur in bello. Nam fortis armatura diaboli contra deum et contra omnia bona eius sit mala consuetudo offendit Job. xli. di. Corpore eius quasi scuta fulsilia compactum squamis sese prementibus vna vni coniungit: et ne spiraculum quidem incidit per eas vna alteri adheret et tenentes se nequaquam sepabunt. quasi dicere velit. Corpore eius. id est tota multitudo malorum hominum que per malam consuetudinem pugnat deum et diabolum defensant: sicut quasi scuta fulsilia per malorum voluntatum habituacionem. compactum squamis per malorum operum frequen-

tationem. sese prementibus per violentam coactionem. vna vni coniungit per peccatorum continuationem: et ne spiraculum quidem incidit per eas propter metales executionem: vna alteri adheret per obduratam obstinationem. et tenentes se per obstinatam desperationem nequaquam sepabunt per eternam damnationem. In quibus verbis notari possunt septem gradus quibus humanum genus: et quibus impius per malam consuetudinem descendit ad supplicia sempiterna. Has ergo quattuor quasi enumeravimus potentias diaboli: christus in cruce merito sue passionis confregit quemadmodum originale peccatum. Unde apostolus Col. ij. c. ait. quod christus nos communiificavit cum illo donans nobis omnia delicta. delens quod adversus nos erat cyrographum decreti quod erat contrarium nobis: et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. Cyrographum secundum papiam est manus inscriptio. id est cautio que fit inter creditorem et ei qui mutuat ut depositus non possit negari. Secundum enim glo. decretum est sententia cunctis hominibus adversa. quod dicitur. ij. ca. Ade in persona generis humani dictum est: Morte morieris. Cyrographum dicitur ade quod quasi cautionem contra nos tenebat diabolus. Sed illud cyrographum christus tulit cum nobis per crucem delicta condonavit. Ex hoc igitur patet secundum Alex. de hal. vbi supra. quod decretum dicitur inia dei respectu necessitatis mortis siue exclusionis a vita celesti. Cyrographum vero erat reatum peccati ade in totum humanum genus. Unde et ergo secundum Alex. de hal. quod cyrographum dicat culpam: decretum autem dicat penam que sequitur. Culpam enim deleuit christus per passionem et crucem. Cyrographum cum purgavit originalem culpam: et deleuit decretum cum amovit eternam penam.

Oportuit pati christum ut sanctos patres in limbo existentes a potestate diaboli liberaret. Capitulum tertium.

Tertio oportuit pati christum contra infernum: ut. scilicet sanctos patres liberaret de limbo et diabolica potestate: sicut per Ioseph. xii. c. ipse dominus ait. Ero mors tua o mors: morsus tuus ero inferne. Quod quidem implevit quoniam per mortem suam antequam presens deus potestate diaboli liberavit: et tunc quidem infernum momordit: quia preem abstulit: preem reliquit: sed mortem quantum ad electos omnino destruxit. Oportuit tamen christum sanctos illos presens per passionem suam ab inferis liberare. Nam secundum Alex. de hal. vbi supra. scilicet in sanctis illis per circumfessionem deleret culpa originalis per charitatem culpa actualis et quantum

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

ad maculā z q̄tū ad diuinā offensam z q̄tūz ad reatum gehenne: nō tñ q̄: ū ad reatuz carētie viſionis diuine. rōne cui^o habebat p̄tatem diabolus detinēdi eos in lyngo: d̄ quo misericordit a x̄po merito ſue paſſionis liberati ſunt: ſic Zach. ix. c. ad ip̄m dñm ait. Tu q̄ q̄ in ſanguine teſtamēti tui eduxiſti vincitoſ de lacu. Et itez Luc. xj. c. myſtice dñs ait. Cū fortis armatus cuſtodit atriu ſuū in pace ſūt om̄ia que poſſidet. Si aut̄ fortior illo veniēs vicerit eū vniuerſa arma ei^o affert in q̄b^o conſidebat z ſpolia ei^o diſtribuet. Hoc aut̄ p̄ vellum crucis a x̄po impletū ē: q̄ exiis fortis p̄ paſſionē ſupans z vincens diabolū fortem: abſtulit ei^o arma. i. reatū originalis culpe et clauiſionē celeſtis ianue in quib^o cōſidebat. ſ. poſſe eternaliter retinere in lyngo etiam ſanctos p̄ſes ne viderēt gloriā dei. Et ſpolia ei^o diſtribuet. i. ſcōs p̄ſes ſm̄ illorū varia merita in celo ſine gloria collocauit. Et merito q̄dea hūc modū ſuauit x̄ps. Nā p̄m^o hō ſic in ſtate ra liberi arbitrii poſit^o erat: vt poſſet ad vitā aſcendere ſempiternā ſi veller: ſ p̄perato peccato ſic alterū ſtate brachiū p̄ peti on^o de p̄ſum eſt. vt eēt in imo inferni z alterū in ſummo celi. Nō aut̄ aſcēderet brachiū in imo de p̄ſum: niſi alterū deſcenderet in ſūmo leuatū. Deſcendit aut̄ ad infernū dñs: vt captiuum hoīem leuaret ad celū. Propterea duo q̄dē meruit x̄ps p̄ paſſionē. P̄mo ſatiffactōez Secūdo ianue celeſtis ap̄tionē: ideo in deſcēſu ſuo ad inferos hec duo executioni mādauit. Nā p̄mo p̄ ſatiffactionē ſoluta ſunt vincula illius captiuitatis inferni. Secūdo vero p̄ ianue celeſtis ap̄tionem facta eſt viſio glorie paradisi: z illuſtratio ip̄a ſiue ip̄ſi^o carceri etiā ſm̄ lucē exteriorē. In h̄ ḡ deſcēſu liberauit x̄ps om̄es illos qui meriti paſſionis ei^o capaces erant: inſ q̄s etiā fuerūt oēs illi q̄ nō p̄pter reatū p̄ſone: ſ p̄pter reatū tñ nature detinebant. Dānati x̄o hui^o meriti minime capaces erāt: nec iſup puuli q̄ erāt in lyngo: qz de corpe x̄pi nō erāt p̄ fidē neqz p̄ fidei ſac̄m: p̄pterea merito nō fuerūt liberaui. Deniqz x̄pi aīa p̄ ip̄m triduū mori cū ſcis p̄ſib^o in lyngo ſtetit: cū quo fuit latro ille ſac̄riſſim^o cui dōmin^o in cruce pendēs tāta miſcōdia cōdeſcendit vt illi dicere dignaret. Amen dico tibi hō die mecū eris in paradiso: quo q̄dē paradisi noīe dei fruitio denorat. quia paſſione pacta tam ip̄e q̄ alij qui in lyngo erāt: p̄ eſſentiam cōtemplati ſunt.

Articulus tertius tertie ptis

principalis q̄ oportuit x̄pm pati propter tria reſpectu noſtri.

Ertio oportuit pati x̄pm reſpectu noſtri: z maxime p̄pter tria. P̄mo p̄pter n̄ſaz iuſtificationē. ſcō p̄pter n̄ſaz iuſtificationē. ſcō p̄pter n̄ſaz iuſtificationē. ſcō p̄pter n̄ſaz iuſtificationē.

Q oportuit pati x̄pm propter noſtram redemptionē: vbi conſiderandā ſunt tria. Ca. j.

Primo em̄ oportuit pati x̄pm propter n̄ſam redemptionē. de q̄ redēptione conſiderem^o. P̄mo ei^o neceſſitatē. ſcō ei^o penalitatem. ter-

tio eius largitatē. P̄mo cōſiderem^o n̄ſe redēptionis necitatē. Erant em̄ iuſtiſſimo dō inſinitis debitis obligati: nec ſatiffacere pote ramus niſi p̄ nobis ſm̄ dei morerē: p̄pter ea neceſſariū fuit illū mori p̄ n̄ſa redēptionē. **E**ſt nihilomin^o aduertendū ſm̄ Alex. de hal in. iij. q̄ aliter ē i nobis necitas patiendū mori: z aliter fuit in x̄po. In nobis aut̄ ē ſm̄ cām materialē formale z efficientē. In dōmi no aut̄ i eſu x̄po fuit ſolū necitas ad patiendū ſm̄ cām finalē. ſm̄ illud ap̄li Gal. iij. **E**bi ve nit plenitudo t̄pis miſit de^o filiū ſuū facuz ex muliere: factū ſub lege vt eos q̄ ſub lege erāt redimeret vt adoptionē filiorū recipem^o. **E**z iſta redēptio nō poterat fieri niſi p̄ ſatiffactionem. **N**ec ſatiffactio niſi p̄ paſſionē: iō ſi neceſſitate cauſe finalis fuit necitas patiendū in x̄po: ſm̄ q̄ ad Ihebre. ix. c. ſup illud: morte incedente in redēptionē earū p̄uaricationū que fuerant ſub p̄iori teſtamēto: glo. mors erat necitia in redēptionē. **E**t ſc̄dit. **E**z in v̄nqz fuit peccatū n̄m: vt ſaluari non poſſem^o niſi vnigenit^o dei p̄ nobis debitorib^o morerē. **N**ō fuit igit in x̄po necitas ad moriendū ſm̄ neceſſitatē cauſe efficiētis: qz nulla cā poterat eū cogere ad moriendū cā in q̄ crea ta. **N**ec neceſſitas ſm̄ rōnē cauſe materialis: qz nulla ē cā p̄tracta ex vitio p̄pagationis in x̄po: z illa ē necitas hūane p̄ditionis. **N**ec neceſſitas ſm̄ rōnē cauſe formalis: qz illa nō p̄t p̄hiberi: nec volūtaria ē: qz dicit Job. dama ſcen^o. paſſiones ei ſi ſm̄ legē ſiebat in x̄po: nō tñ coacte ſ volūtarie. **H**ec Alex. vbi ſ. **H**inc p̄phera de hac hūani generis neceſſitate in p̄ ſona illi^o h̄ac redēptionē a dño poſtulabat di cēs. **R**edime me dñe z miſere mei: qz vnic^o z paup ſum ego: vnic^o nō h̄is amicos: z paup nō h̄is p̄ciū a me ip̄o. **S**cō cōſiderem^o redē ptionis n̄ſe penalitatem ſm̄ Anſel. ſm̄ q̄ dicit

est de necessitate redemptionis passus est xps
 Incl. heb. ij. c. ap. ait. Decebat enim eum p. pas-
 sione consummare. glo. nisi xps pateret: homo non
 redimeret: et non redemptus p. iret. Tñ fm Alex.
 de hal. in. iij. distinguendum est int. liberatiōez
 et redemptionē. Redimere enim ē rem suaz iu-
 sto p. cio recuperare. Et nisi eēt passio: non esset
 p. iustū p. ciū recuperatū qd erat amissum. Tñ si
 alio mō liberasset qd p. passionē: liberatio nō
 redemptio esset. Tñ in q. glo. vbi s. Hebre. ij.
 Nisi xpus moreret homo non redimeret. Posito
 q. homo debeat redimi. i. iusto p. cio liberari
 vel recuperari. De. enim de terra creauit hoīem
 fm suā imaginē: et iterū p. uertit eū in ipm. i. i
 ipm imaginē qd factū p. grām redēptionis.
 Hec Alex. Ad hoc aut. Bern. sup. can. fmone
 xxvii. in q. T. Uide quid de do tuo sentias. vi
 de q. tu de eo p. sumas: vide qd. brachy. vi.
 carie charitatis ad amand. et amplectēd. sit:
 q. te tanti estimauit: imo q. tanti te fecit: de la-
 tere enim suo te reformauit qm. p. te in cruce ob-
 dormiuit: et ob hoc sompnū mortis excepit.
 p. pter te a deo p. re exiuit: et m. em. synagogaz
 reliquit: vt adherēs ei vn. spūs cū eo fieres.
 Sed q. ri. p. t. si xps passus fuisset a demone:
 si passus nō fuisset ab hoīe: Dicēdū fm Alex.
 vbi s. q. ex libertate liberi arbitrii hoīs fuit q.
 ab hoīe pateret: q. si hoīes noluisent. ipz nō
 occidissent: Tñ Mat. xxi. Forte verebunt si
 lum meū. Ad exponēs Hiero. ait. Forte tā-
 git liberū arbitriū eozū vt nō intenderent ei
 mortē si nō vellent: poterat q. ab hoīb. nō oc-
 cidī: quē si nō occidissent: nō tñ a demōe pas-
 sus esset. Et tñ eēt redēptio siue liberatio ho-
 minis subsecuta. Nā tūc ad redemptionē si-
 ue ad liberationē sola voluntas ei. sufficeret
 patiendī. Tñ Rho. iij. c. sup. illud. Si autem
 merces nō imputat fm grām s. fm debitum
 Dicit glo. Si qui habet voluntatē et facultatē
 nō sufficit bona voluntas. Si aut. q. habet vo-
 luntatē et facultatē: sufficit voluntas. Eo-
 dem modo dicendū ē de xpo. Et hoc mani-
 feste apparet xitas illa quas tractabim. infra
 fmone. vj. ar. iij. z. c. i. q. q. z. angeli in eozū glo-
 rificatione nō egebant redēptione p. sangui-
 nē xpi: q. nō peccauerāt: tñ pro eozū reconci-
 liatione et glorificatione ardētissima charitate
 voluit xps mori: licet ope pro eis nō existerit
 mortu. Tertio cōsiderem. redēptiōis n. se sa-
 tisfactionis largitatē. Circa quā fm Alexan.
 vbi s. pensanda sunt tria. Primo q. tu soluat
 scō a q. to soluat. tertio cū q. to soluat. Prio
 em. pensandū ē q. tu soluat. Si em. vita xpi q.
 viuebat in carne p. deitati aiām vnitā cōside-

ret: maius est vita xpi rōne aie deitati vnites
 q. debitū toti. mundi in infinitū. Tñ Ansel. in
 libro. cur deus homo. Putas ne tñ bonum
 tā amabile q. tu fuit vita xpi posse sufficere ad
 solidū qd. debet. p. peccatis toti. mundi. imo
 plus habet in infinitū. Bern. etiā dicit. Una
 gutta sanguinis eius fuit sufficiens p. cium
 nostre redemptionis. Stupendū est igit. q. i.
 precia bilis tam large p. p. cio tam vilissime cre-
 ature se dedit. Secūdo pensandū ē a q. to sol-
 uatur: cū satisfactio fuerit facta p. morte xpi.
 quia ab ipō filio dei qui est ver. deus et inue-
 nitur sup. omēm estimationē pene satisfactus
 fuisse. Tñ Rhoma. viij. c. ap. ait. Qui filio
 suo vnigenito nō peccat: s. p. nobis omib. tra-
 didit illum: quō etiā cū illo nō nobis oīa do-
 nauit. i. cōdonauit et remisit. Aug. quoz. ait
 Christ. fuit sacerdos p. quē recōciliati sum.?
 fuit sacrificiū: p. qd. recōciliati sum.?
 fuit de. cui recōciliati sum. Tertio pensandum ē ex q. to
 soluat. i. ex q. ta charitate subierit mortē. Et
 quia charitas fuit immēsa: iuenit satisfactio
 quā p. nobis fecit sup. omēm estimationē ex-
 cessisse modū. Prop. ea. j. Loz. vj. c. ait ap. s.
 Empti em. estis p. cio magno glo. et por. de. in
 corpe v. ro. Et iterū. j. Petri. j. sc. p. c. Non cor-
 ruptibilibus auro vel argēto redēpti estis de
 v. ra vana cōuersatione p. ne traditiōis: s. p. c.
 ciofo sanguine quasi agni incōtaminati: et sic
 imaculati iesu xpi. Si em. redemisset nos so-
 le aut luna adhuc ei ad grāf teneremur. Nāc
 aut. tanta charitate nos amauit: q. nos aīa et
 corpe et vita redemit: vt nil horū sibi subtra-
 here intēdam. Tanta nempe charitate dile-
 xit nos sūma sapia dei xps: vt dū p. nob. mo-
 rit: sūma ei. charitas: sūma inspiētia dici pos-
 sit: Ubi queso repiret ho. taz demēs: qui pro
 formica q. momordisset eum: p. illa vtiq. redi-
 menda in formicā cōverti veller: cū tñ vtraq.
 creatura eēt. S. p. redēptiōe n. ra qd. mag. vi-
 det stultū: creator in mortē se tradidit. p. sua
 vilissima creatura.

**Q. oportuit pati christus pro
 pter nostrā iustificationē. Ca. ij**

**Secundo quidē oportuit pati xpm
 ppter n. ram iustificationem. Tñ
 Apoc. j. Lauit nos a pctis n. ris in
 sanguine suo: Et Hebre. ix. San-
 guis xpi q. p. spm. scm. semetipm. obrulit imacu-
 latum deo emūdabit p. scientiā n. ram ab opi-
 bus mortuis: ad seruiendū deo viuenti. Ad-
 uertendum tñ est fm Alexan. in. iij. q. passio
 christi se habet ad remissionem peccati pluri**

Fe. vi. p^o dñicā oliuarū i. xl. de passione dñi

bus modis. Duplex ē em̄ passio xp̄i. Prima in rei natura. secūda in aīa. Primū em̄ fm̄ q̄ ē in rei natura opaf ad deletionē peccati dupliciter. Primo p̄ modū meriti. secūdo p̄ modū satisfactionis. In pctō etiā sunt. Primū est macula. secūdu est reatus. Macula q̄dē deformitas est vel dissimilitudo ad deum. Reatus autē obligatio ad penā. Primo ē q̄ passio xp̄i meritoria deletionis macule ipsi^o culpe: quia meruit nobis gr̄am: et omne illud q̄ delent pctā. **Uñ Rhoma. viij. c. apls ait.** Si pprio filio suo nō pepcit: quō etiā cū illo non nobis om̄ia donauit. Secūdo autē passio chusti est satisfactoria ipsi^o reat^o pene fm̄ q̄ **Isa. liij. c. scriptū ē.** Vere languores n̄ros ip̄e tulit et dolores n̄ros ip̄e portauit. **Itē Ansel. ij. c.** Cur deus hō post p̄allegatā sententiā: puta ne tñ bonū rē. statim subiungit: vides q̄ quō h̄ vi- ta vincat om̄ia pctā si p̄ illis def. **Ex his patz q̄ passio xp̄i in ip̄a natura rei delet culpaz: vt cā meritoria gr̄e ad delendū maculā. Et vt cā satisfactoria ad delendū reatū et penā. Secūdo autē passio considerat fm̄ eē qd̄ hz in aīa et fm̄ hoc etiā valet ad deletionē pcti quattuor modis. Primo p̄ dilectionē. secūdo p̄ fidē. tertio p̄ cōpassionē. q̄rto p̄ imitationē. Isti q̄r tuor modis passio xp̄i cōiungit anime et hz eē in illa. Passio igit xp̄i in dilectione et fide valet ad deletionem macule. Passio x̄o xp̄i i cōpassione et imitatione valet ad deletionē reatus et pene. Primo igit passio chusti duobus modis valet ad deletionē pcti: sicut dicit magister in. **ij. s̄niaz: xvij. di.** Prim^o mod^o est ex pte charitatis excitātis. secūdo^o ex pte fidei efficiētis. Prim^o autē mod^o ex pte charitatis excitātis est: quia p̄ cōpassionē xp̄i excitat i nobis amor dei fm̄ q̄. **v. c. ad Rhō. apostol^o ait.** Cōmendat autē deus charitatē suam in nob: qm̄ cū essem^o peccatores: xp̄s p̄ nobis mortuus est. **Et ex hoc accendimur ad amādum eum charitatis amore que opit multitudinez pctōrū. Secūdo autē mod^o ex pte fidei efficiētis ē. quia passio xp̄i p̄ fidē formatā que cū amore dei valet ad deletionē macule peccati vt causa effectiua coniūcta: et hoc in adultis i fide ppria: vel cum sacro fidei vt baptisat ad deletionē macule: et hoc in fide aliena. s. eccleie. **Unde apls ad Rhō. iij. c. ait.** Iusticia dei p̄ fidem ē iesu xp̄i que p̄posuit ppriatorē p̄ fidem in sanguinē. i. p̄ fidē passionis. **Ex q̄ relinquit q̄ ex fide passionis est iustificatio siue emūdatio pctōrū. Secūdo x̄o passio xp̄i p̄ cōpassionē et imitationē valet ad deletionē reatus pene. Primo em̄ cōpassio interior ē cau-******

sa remissionis pene. **Unde. ij. Timoth. ij. Si** compatimur et cōregnabim^o. **Ad hoc em̄ xp̄s crucifixus cōtinue in eccleia p̄sitat vt ad cōpassionē eius im̄samemur. Cōtinue est etias ante mentis oculos s̄ponēda dulcis passio iesu xp̄i: iuxta consilium qd̄ **Deut. xxvij. ca.** datū ē: vbi d̄f. **Erat vita tua. s. dulcis iesus: q̄ si pendens ante te. s. in cruce ad cordialit cōpatiendum. Secūdo x̄o imitatio in actu exteriori est cā satisfactoria vel satisfactoria debite pene. p̄pterea ad eius cōpassionē hortatur beatus Petrus. s. Petri. ij. c. di. **Chastus passus est p̄ nobis vobis relinquēs exēpluz vt sequamini vestigia ei^o. Scdm̄ em̄ **Aug. in libro. lxxxij. q.** Ad p̄fectam virtutē p̄tinet p̄ loco et tempe: nō solū mortē nō timere: s̄ nec phorrescere genus mortl. **Ad hāc igit p̄fecti onem xp̄s vt nos suo hortaret exemplo i cruce voluit mori. Hinc et. xvij. c. Hebre. apls ait.** exhortando nos **Aspiciētes auctorez fidei et cōsummatorez iesum p̄ patientiā curram^o ad p̄positum nobis certamē: q̄ p̄posito sibi gaudio sustinuit crucē cōfusione cōtēpta. Adūte igit hūana tepiditas q̄tū piculi sit xp̄i passionem nō imitari: cum ob hoc om̄ia pctā originem sumant. **Uñ **Aug^o.** de vera religione ait. Om̄e pctm̄ ē ex eo q̄ appetim^o p̄ xp̄s contempsit: et quia refugimus que ip̄e sustinuit. **Appetiuit autē xp̄s paup̄tatem vilitatē et subiectionē: hoies vero eligunt diuitias delicias et honores. Sed dices quare nō elegit xp̄s p̄ nostra redemptionē viam p̄speritatis in q̄ plures h̄ret imitatores q̄ viā aduersitatis: p̄p̄ritatis dico nō culpabilis: **Dicendum q̄ hois redemptio fieri debuit p̄ satisfactoriā et cōpassionē: p̄ pctō Satisfactoria autē p̄ pctis debet esse penalis et afflictiva: p̄pterea qd̄ debuit esse redēptō nostra nō p̄ incessum p̄ viā p̄speritatis s̄ p̄ penalis aduersitatis: p̄pterea si elegisset viā p̄speritatis: diuine misericōdie minime cōueniret: quia tūc nō esset recessus a culpa. **Ip̄e autē elegit talem in qua est recessus a pctō. Cū his om̄ib^o concoz. **Alex. vbi supra.******************

Q̄ oportuit pati xp̄m propter nostram glorificationē. Ca. iij.

Tertio quidē oportuit xp̄m pati p̄pter n̄ram glorificationē. Ip̄e autē p̄ meritū sue passionis nos perducit ad gloriā diuine cōtemplatiōis hic p̄ speculum in enigmate: in beata autē patria facie ad faciem: sicut. **i. Job. iij. c. sc̄p. est. Cū apparuerit nobis: similes ei erim^o: qm̄ vix debimus eum sicuti est. **Hinc **Apoē. v. c. my******

itice **Joh.** in psona oim saluandorum ait ad
 xpm. Dignus es dñe apire libru z soluere se-
 prem signacula eius: qm̄ occisus es: z rede-
 misti nos deo in sanguine tuo ex oim tribuz
 lingua z populo z natione. In quibus sacra-
 tissimis verbis triplex ratio demonstratur q̄
 hūano generi celestis gratia reuelata sit. Pri-
 mo ratiōe dignitatis. secūdo rōne mortalita-
 tis. tertio rōne virtuositatis: Primo aut̄ rati-
 one dignitatis que fuit in solo xpo. Sol̄ em̄
 christus dñs: dignus est apire libru z signis
 diuine z signacula septē dotiū beatorum de-
 tegere: qui dñs est p̄ datam sibi a deo patre ī
 celo z ī terra ptātem: sicut **Matth.** vlti. dñs
 est. Quia em̄ natura est deus: eandē cuz p̄e
 habet naturā: vt que p̄ deitatem a deo p̄e ac-
 cepit: nobis p̄ humanitatem apparens possit
 cōmunicare. Unde. **i. Joh.** i. vnigenit̄ q̄ est
 in sinu patris ip̄e enarravit. Ex hoc em̄ qd̄ hic
 dicit̄ apparet falsitas illius erroris quo qdaz
 min̄ eruditi in d̄a theologia dialectice nego-
 ciantes asserere voluerunt: neminē ante iu-
 diciū puenire posse ad facialem visionē dī
 Si em̄ liber sapiētie dei z visionis diuine in q̄
 om̄ia legunt̄ merito passionis xpi: vt h̄ appa-
 ret nobis aptus est: qd̄ cause esse pōt: quare
 diuine visionis effect̄ vltim̄ differat cū cau-
 sa iam sit completa que ē meritū passiois xpi
 In huī em̄ mysteriū christo in cruce mortu-
 o: velum templi scissum est: vt dicit̄ **Luc.** xxij
 z latus xpi ap̄tū est. vt **Joh.** xix. c. ait. Et exi-
 uit sanguis z aqua. Et in sanguine redēpti a
 diaboli fuitute. z aqua baptismatis vt lachry-
 marū penitētia abluti a pprijs sordib̄ intre-
 mus ad videndū interiora xpi q̄ sunt ipsius
 deitas: p̄ hostiū quod est sancta humanitas
 sua. Et reuelato velamento p̄palata sanctorū
 via abluti corpus aqua munda introeamus
 ad contemplanda sancta sanctorum in san-
 guine xpi qui nunciauit nobis nouam viam
 z viuētē p̄ velamen. i. p̄ carnē suam: vt dicit̄
 ap̄s **Hebre.** x. c. Secūdo aut̄ humano gene-
 ri reuelata ē glōria rōne mortalitatis: quia p̄
 ea nobis reuelanda xps mortū ē. Si ḡ ex p̄
 fen̄sa: qz purgati z mūdati nō sum̄ q̄tuz in
 nobis a culpa impedimentū nō fuit ex parte
 dei z christi postq̄ nos p̄ mortem suam rede-
 mit̄ vtqz impedimentū nō erit: qm̄ reueletur
 nobis glōria paradisi. Et hoc est quod **Joh.**
 subdit: qm̄ occisus es z redemisti nos deo in
 sanguine tuo. Equitas em̄ diuine iusticie re-
 quisit: vt homo sine morte liberari nō pos-
 set qui prius debuisset subij̄se mortem q̄ de-
 um offendisse per culpam mortalem. Nō ta-
 men mors cuiuscūqz hominis sufficiebat ad

nostram redemptionem: quia om̄es peccato-
 res erant: z peccatoris mors non meritoria:
 sed debita iudicatur. **Opportuit ergo** hoīem
 esse qui pro hominibus moreretur: innocen-
 tem esse qui pro nocentibus subiret mortem
Propterea innocens christus congruissime
 agno assimilā. **Nec** īsup mors cuiuscūqz
 innocēns sufficit sibi p̄si nedum alijs suffice-
 re posset: licet em̄ forte si quis innocens esse
 vāleret: mors eius sufficeret ad lucranduz si-
 bi a deo. īmortalem vitam: alijs tamē eius
 mors nō sufficeret ad salutem. **Nihil** em̄ que
 cūqz creatura equale habet quos leso hono-
 rei dei per primi hominis preuaricationez re-
 pendere posset. **Opportuit ergo** hominem īt-
 nocentē esse qui posset pro homine mori z de-
 um esse qui equalem placationez poneret ire
 dei. **Si** em̄ mediator dei z hominū hō xpus
 iesus deus est vt equale sit meritum premio
 quod meretur. **Hoc** est vt homo p̄ hominib̄
 moreretur: vt sic redimeret eos in san-
 guine suo: redimeret in q̄ a culpa ad gratiaz
 vt qui fuerunt inimici dei p̄ culpaz: reconcili-
 entur deo per dilectionem consummatam et
 veram. **Tertio** autem reuelata est nobis glo-
 ria paradisi ratione virtuositatis. i. cooperā-
 tum per bonam vitam ad meritum passiois
 filij dei. **Licet** enim hec redemptio omnium
 esset per sufficientiam etiam si milia milium
 mundorum forent qui essent hominibus ple-
 ni: non tamen per efficientiam nisi illorum q̄
 cooperantur per opera virtuosa. **Unde** **Jo.**
xj. c. scriptum est. q̄ iesus morturus erat pro
 gente: z non tantū pro gente sed vt filios dei
 qui erant dispersi congregaret in vñū. **Non**
 enim pro sola gente iudeorum mortuus est
 christus: nec pro omnibus gentibus liberan-
 dis moriebatur: sed vt ex oim tribu z lingua
 z populo et natione filios dei in vnitāte fidei
 et agnitione filij dei congregaret. **Ad** litterā
 autem intelligendum est q̄ tribus dicitur ex
 tribus filijs noe ex quibus post diluuiū om-
 ne genus humanum in terra disseminatum
 est: sicut patet **Gen.** xxi. c. **Populi** autem in
 vna lingua diuersi sunt. **In** vno quoqz p̄lo
 diuise sunt nationes. i. in diuisis patrijs nati.
Uñ **Act.** ij. Erāt in hierlm̄ habitātes viri re-
 ligiosi ex oim natiōe: que sub celo est. **Igit̄** sb̄
 diuersis tribubus sunt. xij. lingue. **Ex** q̄ col-
 ligitur q̄ nullum genus: nullus sexus: nulla
 conditio hominum excluda est a gratia z me-
 rito passiois christi. **Unde** **Act.** x. beatus pe-
 trus dicit. **Non** est personarum acceptor de-
 us: sed in omni gente que timet deum: et

Sab. p^o pal. de preparatiōe ad suscipi. sacra

opaf iusticiam accept^o est illi. **S**iliter quoq; intellige iuxta mysticū intellectū in his q̄tuor vocabulis quadruplicem corruptionē a qua x̄ps hūanū genus charitate sua redemit. **P**rima est nature. sc̄da est sermonis. tertia ē operis. q̄rta ē originis. **P**rima em̄ corruptio est nature quaz. i. in natura opaf pct̄i z culpa. **N**atura nempe rōnalis in trib^o consistit. i. in ratione. volūtate. z facultate. **D**o igit̄ christ^o ex om̄i tribu redemit: q̄ ex hac triplici corruptione nature. i. rōnis. volūtatis. z facultat̄ suos misericordit̄ liberavit. **S**ecunda est corruptio sermonis: que p̄ linguaz significatur. **T**erna est corruptio opis: que p̄ ppl̄m denotatur: p̄ls aīe eius opa sunt. **Q**uarta ē corruptio originis que intelligit̄ p̄ nationē. **C**hristus ergo ex om̄i tribu lingua p̄lo z natione redemit: qui ex om̄i corruptione nature verbi operū z originis suos p̄ sanctissimā passionē z mortē liberare dignatus est. **U**l̄ apl̄s **Ro.** v. c. ait. **J**udiciū quidē ex vno in cōdemnationem: gr̄a aut̄ ex multis delictis in iustificationem. **S**i em̄ vni^o delicto mors regnavit. **P**er vñū multo magis abundantia gr̄e z donatio nis z iusticie accipiētes in vita regnabunt per vñū iesum x̄pm. **I**git̄ sic p̄ vni^o delictū in omnes hoies in cōdemnationē: sic p̄ vni^o iusticiam in om̄es hoies in iustificationē vite. **I**git̄ ex his om̄ib^o patet q̄ x̄ps mortu^o est p̄ gl̄orificationē nr̄am. **H**inc **Aug^o** ait. **P**er redēptoris nr̄i mortē de tenebris ad lucē: de morte ad vitam. de corruptione ad icorruptionē de exilio ad patriā: de luctu ad gaudium. de terris ad celeste regnū: vocati sumus: hec ille **P**assionē igit̄ dñi atq; crucē diligere z imitari debet oim̄ mortalium vita: quam finiuit p̄ crucem ip̄e dñs immortalis: p̄ nobis fact^o mortalis nō vt maneret mortalis: sed vt mortalis vita fieret immortalis. **Q**uōd efficere ipsa charitas docet: suadet d̄itas: necitas om̄ino compellit rependēda gratitudo trahit: vt aduertamus q̄re dignitatis extitit hō q̄ dō iūmicari potuit talibus inimicis nō soluendis nisi p̄ acerbissimam dñi passionē. **Q**uōd dō displicuerit peccatū ac q̄ magni ponderis extiterit: vt p̄ illo dei filiū necesse esset puenire ad crucē. **Q**ue dignatio: q̄ hūilitas: q̄ charitas ineffabilis: vt voluntarie dei fili^o p̄ nobis in carne patere crucē: p̄ quā q̄ si p̄ scalā salut̄ oēs possem^o cōscendere ad gl̄oriā sempiternaz. **Q**uā nobis misericordit̄ largire dignet̄ ip̄e dei fili^o iesus p̄ nr̄a gl̄oria crucifix^o. **A**ui cū p̄re z sp̄sco sit ois honor z gl̄ia: gr̄arū actio: dec^o z impium.

Per infinita secula seculorū Amen.
Explicit tractat^o de sacratissima passiōe domini nostri iesu x̄pi Amen.

Sabbato sancto quō quilibz se p̄parare debet ad suscipiendū sacratissimum sacm̄. **Ser. lvj.**

Scam dedit

timentibus se. ps. xj. **N**ō sine labore p̄ xp̄iana religione z aiarū salute: ad hūc vltimū. xl. diē p̄duxit nos misericōdia saluatori. **H**ec enim sine optato atq; sp̄ato

fructu laborauim^o vsq; nūc. **S**entio nepe ad suscipiendū dñi sacm̄ se multitudines ppl̄i p̄parare: s̄ vt fructuosius p̄ficere possint: consistere p̄pheticū verbū q̄ de dño d̄r. **E**scā dedit timentibus se. **I**n q̄bus sanctissimis x̄bis p̄pha oñdit. circa sumptionē huius sanctissimi sacri tria esse attentissime consideranda. **P**rimum est cibus suauissimus ad gustandū ibi escam. sc̄dm̄ actus amozosissim^o ad donandum ibi: dedit. tertiu^o loc^o cōuenientissim^o ad p̄parandum ibi: timentib^o se. **E**x p̄mo affectio inflāmat. **E**x sc̄do intelligentia illustrat. **E**x tertio memoria illustratur. **P**rimum vt consideremus quid detur. secundum examine mus cur detur. tertium vt cogitemus a quo detur: vt per hec tria anima dignum fiat habitaculum saluatoris. **E**t in his octaua religio sitas z vltima demonstratur que dicit̄ cordis preparatio. quia in eo oñdit qualiter ad tantū sacramentū quasi ad vltimū finem debeat p̄scientia p̄parari.

Articulus primus de septem conditionibus manna p̄figurantibus hoc sacratissimum sacramentum.

Primū qdē qd̄ ponderari d̄z circa hāc sacri cōionē ē ip̄e cib^o suauissimus ad gustandū: qz p̄pha vocat̄ escā. **H**ec em̄ ē esca p̄figurata p̄ illud mysticū māna qd̄ pluit dñs p̄rib^o i deserto: sic **Exo.** xvj. c. sc̄p. ē. **Q**uōd at̄ p̄p̄ figurat h̄ sanctissimū sacm̄ ex septē clariscere p̄t. **P**rimo generationis modus. secundo descensio nis locus. tertio relectiois temp^o. quarto mensurationis termin^o. q̄nto p̄parationis ritus. sexto reseruatiōis ausus. septimo sapo rationis gustus.

Quod circa hoc sacramentum solum requiritur fides. *Ca. i.*

Primo considerari debet eius generationis modus: quod nocte de celo inuisibiliter descendebat. Quid enim designat in nocte nisi fidei nostre status. Sicut enim in regno celorum nulla est obscuritas tenebrosa: et in inferno nulla luciditas apparet: Sic in presenti peregrinatione non est lux clara deificae visionis sicut in celo: nec obscuritas tenebrositas eterne damnationis sicut in inferno: sed nocturna lux fidei stellari et lunari: non quidem solari lumine illustrata: quod luminibus videmus et cognoscimus per fidem huius sanctissimi sacramentum: sicut de hoc ecclesia attestat. Ad firmandum cor sincerum sola fides sufficit.

Quod eucharistie sacramentum non nisi ecclesie catholice concedatur. *Capitulum. ii.*

Secundo debet considerari descensionis locus: quod videlicet in deserto circa castra solum filiorum israel apparebat eis: quod defecit cum intraverunt in terram promissionis: Sic et hoc sacramentum non nisi in ecclesia et in eius fide sacratim consecratur: atque in deserto primiti vite tantum frequenter. Cum autem ad repromissam viventium terram ventum fuerit: iam non amplius hoc sacramentum conferretur: sed gloriosus iesus in consummato felicitatis loco conspicitur ineffabiliter exaltatus.

Quod sacramentum sub accidentibus occultatum tantum modo in presentivita donatur. *Ca. iii.*

Tertio considerari debet recollectionis tempus. Sex enim diebus poterat repiri. Sexta feria precepit ex parte domini moyses per sabbatum colligi. Sabbatum autem egressi de populo ut colligerent non inveniunt: Sic et istud vivificum sacramentum non nisi ex diebus primiti vite nos reficere habet: sed sabbatum semper in quiete iuvenietur rex noster iesus christus non mysticis sacris velat: sed manifestus et decore regio gloriosus.

Quod non minor christus continetur in hostia pura quam in magna nec plus in pluribus quam in una. *Ca. iiij.*

Quarto considerari debet mensurationis terminus: quod per singula capita mensuram gomorum ex parte domini colligi instituerat moyses: nec quod plures collegit plures habuit: nec quod minus minus inveniunt. Sic illud benedictum sa-

cramentum nequam continet minorem iesum in minori hostia quam in maiori: nec plures in pluribus quam in una. Contra quosdam simplices: quod si a sacerdote pro populi multitudinem ad sacramentum accedere: tunc pinguis divisus hostijs in partes partes eis hostia integra non ministrat: conturbant indignam non credentes integrum christum suscepisse.

Quod ferventi devotione credendum est hoc sacramentum non autem curiositate inani. *Ca. v.*

Quinto considerari debet preparationis ritus: quod illud manna igne optime sustinebat. Cum igitur calevisset sol liquefiebat et contabescebat: Sic istud benedictum

sacramentum perfecte sustinet ignem devoti et ferventis amoris: atque rationes ab amoris fornace procedentes perfecte concludunt huius sacri irrefragabilem veritatem. Sed sol curiositatis humane et fantastice rationis quod procedit per experientia pagane philosophie ad perscrutationem sacri per pericula liquecere cum facit atque semetipsum deludit: ut sibi sacramentum evanescere videatur. Propterea mere dispensavit sapientia dei: quod sub accidentibus esset velatus hoc sacramentum et maxime propter tria. Primo propter fidelitatem: et hoc quod ad bonos ut bene habeant videri mereant per fidem. Nam sicut. i. ar. ii. et. iii. dicitur: quod credit articulis factis: fidei credit: et ex hoc mereatur homo. Credere autem rationi humane est credere homini quod quidem non habet meritum: vnde Gregorius ait. Fides non habet meritum cui humane ratio prebet experientiam. Secundo propter indignitatem: et hoc quod ad malos. In hoc enim misericorditer dispensat benignitas saluatoris: ut non condescendat curiositati et vanitati cordium inflatorum dum peccatis presumptuose multum investigare sola ratione nature mysteria incomprehensibilia sacri. Si enim nudum christi corpus conspiceretur: ex ipso aspectu iteriter: sicut mystice permissum est. i. Regl. vi. in bethsamit: quod percussit et inempti sunt eo quod arca domini quod hoc sacramentum figurabat temerarie conspexissent quod non licebat: sicut patet. Mathe. iiij. c. Tertio propter ibecillitatem: et hoc quo ad omnes. Nam claritatem corporis iesu nullus possit sustinere aspectus: quod figuratum existit. Exo. xxxij. per claritatem vultus moysi. Nam propter radiositate videbatur facies eius cornuta: ita quod filij israel claritatem vultus eius non poterant sustinere: sed operiebatur faciem suam quam loquebatur ad eos.

Quod periculi sit ex cupiditate celebrare. *Ca. vi.*

Sexto considerari debet reservationis usus. Nam precipiens moyses ait. Nullus relinquat ex eo in mane: qui non audierit sed dimiserunt quidam ex eis versus

Sab. p^o pal. de preparatiōe ad suscipi. sacra

mane et scaterere cepit vermibus et coputruuit: sic et hoc sacramentum reseruatū ad temporalium questum. scateret vermibus diabolice simonie

De vario saporationis gustu huius sacratissimi sacramenti. Capitulum. vij.

Seruo quoque considerari debet saporationis gustus: quia unicuique sapiebat iuxta sui desiderii appetitum. Sic et hoc sanctissimum sacramentum sumētibus diuersimode sapit: quia in eis format desiderium charitatis. Nam iuxta prophetam sententia: iesus in hoc sacro latens est qui dat escam omni carni. id est omni menti fideli in carne peregrinanti. non utique cibum huius mundi. Propterea Esa. ly. ca. omnes ad hunc cibum hortatur dicens. Comedite bonum. id est corpus christi quod anthonomastice dicitur bonum: et crassitudine delectabitur anima vestra.

Articulus secundus quanta charitate dominus nobis seipsum dedit et de septem generibus hominum qui tanti charitati diuersimode aduersantur.

Secundum quidem quod ponderari debet circa sumptionem est actus christi. scilicet christus amorosissimus ad donandum sibi dedit. scilicet semetipsum in cibum ut nos in semetipsum per amorem totaliter transformaret. Nam sicut cibans et ab inuicem uniuert: sic eum digne suscipiens per amorem in ipsum totaliter et efficit deiformis. Propterea Ioh. vj. ca. ait. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo: ut emphatice et inexplicabiliter sui ad nos exprimeret uniuertionem. Ioh. xv. ca. alloquitur patrem dei. Tu in me et ego in eis. assimilans modum qui in nobis est modo qui pater in ipso est: atque dilectionem sui ad nos assimilans dilectioni dei dei. Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Contra tamen hanc inexplicabilem dilectionem plerumque in sumendo hoc sacramentum diuersimode ei aduersantur et multipliciter opponuntur secundum varias conscientias deformatas. Possumus autem distinguere circa sumptionem huius sacri septem conscientias deformatas. Prima dicitur scrupulosa. secunda timorosa. tertia indiscreta. quarta grossa. quinta caeca: sexta temeraria. septima iuerecunda.

Quod non debet abstinere a sacro quod habet conscientiam fantastice scrupulosam. Cap. i.

Primi in sumendo hoc sacramentum habent conscientiam scrupulosam sicut sunt irrationaliter fantastici: et de leui timent delectationem ne fuit mortalis culpa: et hi concitando cum tali conscientia minime peccant secundum Petrum. Ratio est: quia talis conscientia tanquam vana et errorosa dicitur abijci. Tamen de talibus scriptum est. Illic trepidauerunt timore ubi non erat timor. Tamen enim demonis temptatio dicitur timor nocturnus: de quo propheta ait. Non timebimus a timore nocturno. De nocte siquidem timet homo errare plusquam in die: quia sepe rupes et arbores hostes creduntur: et folij castus fantasma putat. Sic tali conscientia sepe euenire solet: vnde in persona huius scrupulosi propheta ait. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi id est qui in seculo mortaliter peccat: et anxius est super me spiritus meus: in me turbatum est cor meum. scilicet ex timore inani.

De his qui male concitant cum esse dubitant in mortali. Cap. ij.

Secundi in concitando habent timorosas conscientias. Circa quod regulariter tenendum est quod quicumque homo timet esse in mortali culpa sumit sanctissimum sacramentum mortaliter peccat: quia discrimini se exponit: ut puta cum quis rationabiliter verum delectationem carnalem fuisse mortalem: quia scilicet mortose delectat est atque mortalem consensum timet: concitando mortale committit crimine secundum Petrum. Talis quoque timor nocturnus etiam dici potest. Nam sepe euenire solet quod de nocte sicut recta itinera videtur deuia: sic deuia videntur recta. Rupes quoque et arbores sicut quicumque de nocte creduntur hostes: sic e converso hostes arbores et rupes reputantur et sic in talibus euenire solet a contrario sensu propheta: illic non trepidauerunt ubi facit erat timor

Quod liceat sine confessione sumere dominicum sacramentum. Cap. iij.

Tertij habent conscientiam indiscretam: ut puta cum quis accedit ad sacramentum cōionem de mortali peccat: si sine confessione. Circa quod aduertendum est quod aut illis habet copia confessorum idoneorum et ad peccandum sufficiens tempus et liberam loquelam: et tunc peccat sine confessione concitando: quia ad hoc sacramentum quod requirit reconciliatio etiam secundum ecclesie iudicium. vnde Ihu go dicitur. v. c. i. li. d. prate ligandis soluendi. c. xxi. Si absque sacerdotum absolutioe crios ad cōionem corporis christi accedat: per certo iudicium sibi manducat et bibit. Aut si eum multum ante peniteat et sive hement doleat et igemiscat: et tunc illis copia confessionis et supradicta non habet: et tunc distinguendum est quia aut imminet aliqua necessitas celebrandi

vel cōicandi: vt puta quia timet scandaluz p-
sone sue: aut populi nisi cōicet vel incepit my-
sterium sacramēti vel amisit loquelam: et tūc
peccat cū pposito cōfiteđi qñ poterit. Et fm
Sco. in. iij. dist. ix. Similiter de alio cōicatu-
ro qui nō celebrat vtputa qā cōsuetudo est in
aliqua religione vel ecclia vt omnes non sa-
cerdotes cōicēt in simili casu: tūc si nō hz ido-
neum cōfessorē pōt tūc nō p̄fessus cōicare. Et
addit ibi rōnem. Idem quoq; dicendum est
de eo qui constitut⁹ est cum alio populo an sa-
cerdotem confessione generali iam facta iam
q; dicto: dñe nō sum dignus. et. dum et porri-
gi debet sanctissimū sacramentū recolit alie⁹
nō cōfessi peccati: tūc cōicare debet. et demum
sine mora de illo cōfiteri: sed de hoc pleni⁹ di-
cū est supra sermone. liij. ar. ij. c. j. Aut nō i-
minet necessitas: et tūc peccat fm Scotū Ri-
char. et petrum.

**De quibusdam qui ex consci-
entia grossa sumunt corpus chri-
sti et mortaliter peccāt. Ca. iij.**

Parti habent cōsciam grossam. s.
cum homo habet sufficienter cer-
titudinē q; sit in pctō mortali: quia
morose delectat⁹ ē: et tñ nō timet s̄
secure cōicari: talis inq; mortaliter peccat: qā
discrimini se exponit: q; et timere debet et con-
fiteri: et etiā a tēptatōe nocturna sic et p̄ceden-
tes delusus est: quia nō timet vbi timere de-
bet.

**De his qui ex negligentia p-
quirendo conscientiam suam cō-
municāt in mortali. Ca. v.**

Quinti habent conscientiam cecam
Sunt nempe pleriq; qui sum in
mortali culpa nec aduertunt: pro-
pterea de hoc nullā cōsciam hñt et
sic peccant. Ubi aduertendū est q; triplex est
cōscie examinatio. s. excellēs. sufficiens. et de-
ficiēs. Nā aut talis volēdo cōicare p̄parauit
discussit sufficiēter cōsciam suā diligentissime
illā examinādo et cōfiteđo: aut talia fecit negli-
gent. In primo casu: q; fuit ibi examinatio ex-
cellens nō peccat s̄ meret: et remissionē susci-
pit pctōrū ppter deuorā sacri sumptionē: aut
virtute sacri oblita pctā ad memoriā reducunt
et meret. In secōdo casu q; ibi discussio fuit et ex-
aminatio sufficiens: etiā nō peccat mortalit: q; fec-
it qd suū ē et de duob⁹ p̄dicū vnū meret. In
tertio casu q; fuit ibi examinatio deficiēs fm
Rich. de media villa: mortalit⁹ peccat. Idem

Sco. i. iij. di. ix. Sz obijcit q; Eccl. iij. c. sc̄p.
ē. Nemo scit vtrū dignus sit odio vel amore.
Et p̄s. iterū ait. Delicta quis intelligit. Et q; se-
quitur q; nemo scit vtrū sit in pctō mortali vel
non: vñ si mortaliter accedit: discrimini se cō-
mittit. Ad qd dicendū q; non req̄rit ad disci-
minis piculū p̄cauendū cōscie certitudo: s̄ p-
babilis cōiectura que cōsistit maxime in h̄ q;
hō sufficienter saltem examinet cōscientiā su-
am. Lur⁹ examinationis sufficiētis fm Ber.
quattuor p̄nt apparere signa. Primū cum hō
de offensis p̄teritis dolet. secūdū cū hō absti-
nendi se a pctō ppositū habet. tertiu cum q; s̄
ad bñ opandū se p̄mptū inuenit. quartū cum
quis verbū dei deuote audit. Et hoc fm Ri-
char. et petrū.

**De temeraria conscientia eo-
rum: qui scienter cōmunicant in
mortalit⁹ et de duodecim maledi-
ctionibus quas tales incurrunt
Capitulu. vj.**

Sexti habēt p̄sciam prauā seu teme-
rariā. s. cū quis sumit sacm h̄ cum
p̄scientiā mortalis culpe: et illis moz-
talissime peccat ppter indignitatē
que ē in ipō: et p̄ compassionē tam ad sacm ex-
terius qd ē sc̄m q; ad rē cōtentā interi⁹ qd est
sc̄s scōz q; ad rem significatā tm̄ q; sc̄itas
cōtra que apls. j. Loz. xj. c. ait. Qui mandu-
cat et bibit indigne iudiciū sibi māducat et bis-
bit nō d̄judicans corp⁹ dñi. Nulli⁹ etenim ho-
minis opus placet deo nisi placeat ip̄e prius
Qu piculi sit suscipe dñicū sacm cū cōscientiā
mortal⁹ culpe offidit p̄s. Ps. lxxvij. q; incipit.
Saluū me fac de⁹: vbi dicit. Siat mēsa eorum
corā ip̄is in laqueū et i retributōes et in scāda-
lū. Obscurent⁹ oculi eorū ne videāt et dorsus
eorū sp̄ incurua. Effunde sup eos irā tuā et fit
roz ire tue cōprehēdat eos. Siat habitatio eo-
rum deserta: et in tabernaculis eorū nō sit q; i
habitet. Om̄i que tu percussisti p̄secuti sunt: et
sup dolore vulnerum meorū addiderūt. Ap-
pone iniquitatē sup iniquitatē eorū: et nō in-
trent in iusticiā tuā. Deleant⁹ de libro viuētū
et cum iustis non scribantur. In quibus ver-
bis duodecim maledictiones offidit p̄pheta
multiplicare sup male sumētes dñicum sacra-
mentum. Nam primo peccatis illaqueat. se-
cundo retributionem grauat. tertio p̄ximuz
scandalizat. q̄rto mētē excecāt. q̄nto munda-
nis icuruat. sexto dei mīaz irritat. septio bi iu-
sticiā p̄turbat. octauo vitam abbreviat. nono

Sab. p^o pal. de preparatiōe ad suscipi. sacra

gratuitis priuat: decimo iniquitatē multipli-
cat. vndecimo mētē indurat. duodecimo dā-
natum quoq; in fine demonstrat. Prō p^octis
illaqueat: vñ dicit. **Fiat mēsa eorū coram ip̄s**
in laqueum. i. fiet dñica mēsa tanq̄ laqueus
peccatorū: quo in gula p̄ quā transit corp^o xp̄i
a diabolo illaqueat. i. Corinth. xj. Qui enim
manducat et bibit. rē. Secūdo retributionez
grauat. Nam sicut ip̄i deuorant xp̄m: ita dia-
bolus in qualibet indigna cōiōne p̄ gradum
grauioris damnationis deuorat et deglurit
illos. In hui^o mysterium. i. Corinth. xj. ap̄ls
ait. Ideo int̄ vos mlti infirm̄z imbecilles: q̄d
etiam ad l̄fam verū est. Tertio primū scan-
dalizat: ideo addit. Et in scandalum oim alio-
rum ppter malā vitam cōicantiū: et quia mul-
ta scandala supueniunt illis: cōtra tales ap̄ls
ad Rho. xiiij. inq̄t. Iudicate magis ne pona-
tis offendiculū fratri vel scandalū. Quarto
mentē excecatur: de quo addit. Obscurent̄ ocu-
li eorū ne videant: ppter mētis cecitatem nō
possunt intelligere maliciā suam. Rō. viij. d̄
Sapient. ij. c. Excecavit eos malicia. Q̄ in se-
lix qua temeritate audes illis labijs osculari
filium virginis: quibus oscular^o es labia me-
reticis. Quinto mūdānis incuruat: ideo s̄b-
dit. Et dorsum eorū semp incurua. Excecato
vtiq; intellectu. statim sequit̄ ad terrena incur-
uatio in affectu. In talis p̄sona p̄s. ait. Mi-
ser factus sum et curuatus sum vsq; in finem
Sexto misericordiam dei irritat p̄ quo loqui
tur ad dñm di. Effunde. i. effundes sup eos
iram tuā. i. sicut fundit̄ feruens aqua sup de-
pilandos porcos. Ps̄. Effunde irā tuam in
gentes que te nō nouerūt. rē. Septimo iusti-
ciam dei cōturbat: ideo dicit. Et furor ire tue
cōprehendat eos. q. d. Sicut ip̄i in digne cō-
prehenderūt te. Sic tu ppter furorem iusti-
cie cōphende eos. Nam quasi lamentabiliter
corpus dñicum clamat cū a talib^o sumit̄:
Heu mihi quia os peccatoris et os dolosi sup
me aptum ē. Sed sepe euenit q̄d p̄s. ait. Ad-
huc esce eorū erant in ore ipsorū et ira dei ascē-
dit sup eos. Octauo vitam abbreviat: de q̄ s̄b-
dit. Fiat habitatio eorū deserta. i. p̄ mortem et
pestilentiam. i. Corinth. xj. Ideo int̄ vos mul-
ti infirmi et imbecilles et dormiunt multi: et lo-
quūt de male cōmunicātibz ad l̄fam. Nono
gratuitis priuat: vñ subdit. Et in tabernacu-
lis eorū nō sit qui inhabitet. i. palatij seu ha-
bitaculis villarum: ita q̄ in eis nō remaneat
quisq;. Et subdit predictorū et sequentium ra-
tionem di. Qm̄ quē tu deus percussisti persecuti

sunt. Deus filium suum ppter nostrū amo-
rem percussit in passione et in morte: sic ip̄e testa-
tur **Esa. liij. di. Propter scelus populi mei per-**
cussisti eū. Sed male cōmunicātes hūc persecuti
tur Juda deteriores effecti. Nā sicut ille tra-
didit illum persecutoribus iudeis: sic isti illum
tradunt infernalibus diabolis: quia ponit̄
illum in loco qui ē sub p̄tate diaboli cōstitut^o.
Propterea Aug^o. dicit. Magis peccant qui
tradunt xp̄m peccatoribus mēbris: q̄ si tra-
diderunt eum crucifixorib^o iudeis. Ad me-
rito subinferit. Et sup dolorē vulnerū meorū
addiderunt. De hoc Amb. inquit. Qui indi-
gne xp̄m sumit: idem est ac si interficiat. Con-
tra quos Heb. vj. Rursum in semetipsis filij
dei crucifigētes et ostentui habētes. Q̄ si ali-
quis panem in lutū proijceret q̄ imp̄puta-
rerur. Nā etiam si talis temerarius fructum
panis recipet in terra: statim quasi laudabiliter
recolligeret illū atq; imponderet in loco ho-
nesto. Nec tñ verē in latrinam spurcissimaz
conscientie sue ponere dignissimū sacramen-
tum. Decimo iniquitatem multiplicat: iō s̄b-
dit. Appone. i. pmittas aponi iniquitatē sup
iniquitatem: vt. i. iterū atq; iterum i mortali-
bus cōmunicando et iniquitates multiplicā-
do sup iniquitates crescant. Undecimo men-
tem indurat: ppter ea subiferit. Et nō intrēt i
iusticiam tuā. licet intrent p̄ iusticiā suā. Iu-
sticia em̄ dei est vitas via quā intrat hō p̄ spi-
ritualia bona. Et hi intrāt p̄ iusticiā suam cur-
formant sibi conscientiā fm̄ bñplacitum suū
sub spei pallio p̄sumentes de dei misericōdia. Cō-
tra quos ap̄ls ad Rho. x. c. Ignorātes iusti-
ciam dei et suam statuere volentes: iusticie di-
nō sunt subiecti. Duodecimo damnatum in
fine demonstrat. Et de hoc subdit. Peleat̄ur
de libro viuentiū. i. p̄ aptissima signa pessime
cōuersationis et horribilis finis appareāt de li-
bro vite deleti. Loquit̄ illo tropo quo res d̄-
fieri q̄n exterius innotescit. et cum iustis non
scribant. i. nec per tua signa scripti esse mon-
strantur.

Quibus denegandum sit san-
ctissimum sacramentum. Ca. viij

Optimi habent conscientiam im-
puam seu inuerecundam. Hi
sunt qui fm̄ Berfi. nec deum ti-
ment: nec homines reuerentur.
Effrontes et inuerecundi: infames et scelerati
comparentes coraz deo maiestatis cum mul-
torum scandalo hoc tremendum suscipiunt
sacramentum. Sed quid debet facere sacer-

dos in tali casu? Rñdendū est fm Rich. l. iij. di. ix. q. qñ ante sacerdotē compareret peccator postulans corpus xpi: aut illius mortalis culpa est manifesta aut occulta. Primo em̄ si est manifesta tñc p̄byter grauiter peccaret si sibi ministraret dñicū sacm̄: qz coadiutor z p̄cipator esset sceleris sui. Unde Abat. vij. dominus p̄cepit di. Nolite sc̄m dare canib⁹. Haby em̄ cōtra eū legitimā excusationē quā sibi publice obijcere pōt. Sumo tñc hic manifestum nō p̄ eo qd̄ p̄bati pōt p̄ duos vel tres testes. quod magis meret̄ dici manifestabile q̄ manifestum. Sed sumo manifestum p̄ notorio iuris vel facti. i. cum est notoriū p̄ sententiam vel cōfessionē factā a iure: aut euidentiā rei. que tergiuerfatione aliqua celari nō pōt: extra de coha. cle. z muli. c. vlt. Uñ si sacerdos prochianū suuz sciret fore in culpa: quā legitime cōtra eum p̄bare posset p̄ duos vel tres aut aliter notoriū foret: non pōt nec debet ei denegare eucharistiā si publice petit: qz ante criminis p̄banonē iam sibi penā inferret: qd̄ fieri nequaquā debet. xj. q. iij. c. eozū q. Secundo aut̄ si sit culpa occulta: tñc aut petit in occulto: aut petit in publico. Primo em̄ si petit in occulto: tñc si sacerdos sibi daret culpabilē eēt quia contra eū legitimā excusationē hz quas sibi occulte obijcere pōt. Et pōt atqz monere debet ne publice petat: sicut habet̄ de cōsecratione di. ij. non p̄hibeat. Secundo si publice petat: tñc debet sacerdos illi dare: quia contra eum nō habet legitimā excusationē quas ei in publico obijcere possit: extra de offi. iu. ordi. si sacerdos: h̄ fm Rich. in. iij. Sed fm Henricū de gandauo: hoc intelligo verū qñ qui petit ē p̄bytero subditus: sec⁹ si sit extraneus: quia cōtra tales legitime excipere pōt qd̄ ei dare nō debet: de cōse. di. ij. c. trib⁹: vbi p̄cipitur q̄ extraneo nō det̄ eucharistiā de cuius conscientia nō cōstat.

Articulus tertius quomodo quilibet se preparare dehz ad sumendum hoc sacramentū vbi septem p̄paratores ponunt.

Erūū quoqz qd̄ ponderari debet circa sumptionē hui⁹ sacri ē locus cōuenientissim⁹ ad p̄parandū: qd̄ dicit. Timētibus eum. Timentes em̄ deū tñc hoc sacro a deo misericordit̄ flunt digni. Ad hoc aut̄ q̄ homo disponit se digne ex p̄e sua ad sumptionē hui⁹ sacri: necesse est p̄parare cor suum quasi alterum sepulcrum.

Et circa hoc ordinate distinguere possum⁹ septem p̄parationes debitas vt verificet̄ qd̄ de hoc Zach. iij. ait. Oculi septez sup lapidē vnū. Nam z cor lapideū eēt necesse est: sed nō ex obstinata puerfitate: sed ex sancti p̄positi firmitate: z sup hūc lapidē oculi septē eēt debent quia septēplici z luminosa atqz discreta p̄paratione muninendū est. Nam sicut p̄pha ait: P̄parationes cordis eozū audiuit aur̄ tua. Audiuit. i. audiet aur̄ tua. o clementissime deus. Ita aut̄ prima p̄paratio dicit̄ exauiatio cōscientie. secūda extirpatio om̄is immūdicie. tertia excussio om̄is negligentie. quarta exclusio om̄is irreuerētie. quinta p̄mediatio discreta. sexta oratio deuota. septima deuotio feruida.

In sumptione hui⁹ sacramenti q̄ta discussione conscientia examināda est. Ca. j.

Prima p̄paratio est examinatio cōscientie: debet em̄ homo examinare conscientia suā z nullū ibi angulum relinquere indiscussum: quia vere sicut Job. xij. c. dñs ait. Nūc iudiciū est mundi. i. microcosmi. Et merito quidem: q̄a sicut p̄pheta ait: Honor regis. i. xpi iudiciuz diligit: videlicet in sumptione corpis eius. Discutienda est em̄ conscientia quasi hō ex h̄ mūdo sit transiturus ad patrē. In cui⁹ mysterium Ero. xij. c. dictū est p̄lo iudeozū ad agni comestionē. Renes vestros accingetis calciamenta habebitis in pedib⁹: tenētes baculos in manibus: que quidem sunt tria necēria est. q̄ homo examinando iudicet semetipm̄: vt q̄ a dño iudicet. Si te iudicas: nō iudicari a domino. Si non iudicas: iudicaris a domino. Uno vero z sancto iudicio contentus est deus. Nam sicut dicit̄ Naum. j. Nō adijciētra: z nō iudicabit deus bis in ipm̄. Propter ea ad nosmetip̄os iudicandum. Dzee. ij. ca. hortat̄ dicēs. Iudicate m̄sem vestrā. scz ne iudicetur a deo. Recole que supius dixi in. ij. ar. z. v. c. s. q̄ si ex negligentia p̄quiredi et examinandi conscientiam suam obliuiscit̄ alic⁹ mortalis culpe sue: sumendo hoc sacramentum mortaliter peccat: qz nō seruat p̄ceptum apostoli. qui. j. Corinth. v. ait. Probet autēz seipm̄ homo: z sic de pane illo edat z de calice bibat. Et quasi tubicinando dei iudicium annunciat dicens. Qui enim manducat z bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit.

Sabbato p^o palma. de preparatōe ad sacra.

Quia puritate mentali et corporali hoc sacramentum sumendū sit. **Ca. ij.**

Secunda preparatio est extirpatio omnis imundicie. s. tam mentalis q̄ corporalis. **Uñ. j. Loz. v. c. ap̄ls ait.** Expurgate vetus fermentū vt sitis noua cōsp̄sio sicut estis azimi. Et ad **heb. x. iterū ait.** Accedam^o. s. ad istud sacm̄ cū x̄o corde in plenitudine fidei asp̄s corda et cōsciētias et abluti corpus aqua mūda. **Leuit. quoz. vij. c. in mysteriū scriptū est.** Ania polluta que ederit de carnibus hostie pacificozū que oblata est dño pibit de populis suis: et q̄ tēgerit imūdicia hoīs vel iumēti siue om̄is rei que polluere pōt: et comederit de hm̄oi carnis interibit de populis suis. **Que aut̄ mūdicia circa matrimonij actum requirat̄ sumētibz hoc sacm̄. supra fm̄de. xvij. c. vlti. latius dicitū est.**

Quia in sumptione huius sacramenti omnis negligentia abijci debet. **Ca. iij.**

Tertia preparatio est excussio omnis negligentie. Omnis nempe negligentia abijcienda est a mente: que in dñm susceptura est. **S**i expectares in domo tua cuiusdā magni dñi aduentum: q̄ta solertia. q̄ta mūdicia. q̄taq̄ diligentia disponēs domū tuā: q̄to magis p̄parandum est cōsciētie hospitiū regi celozū et dño angelozū. **Hinc ad te loquit̄ Esa. liij. c. dicens.** Excute de puluere. s. negligentis vite: con surge. s. p̄ vigilantiā mentis et corpis: sede hierusalem. s. p̄ tranquillitatē cordis. **I**mpossibile est em̄ puenire ad p̄fectionem cuiuscunq̄ q̄ gr̄e vel virtutis aut cuiuscunq̄ deuotiōis vel gustus dulcedinis dei: nisi multa estimatio eius p̄cedat. **R**es em̄ neglecta et p̄cipua nō multū curat̄ h̄re. **Q**uid em̄ est negligentia: nisi quedā neglecte rei p̄cipua cōtemptus. **C**ōtemptoribus aut̄ nunq̄ dignat̄ largiri deus sp̄ualia et substantialia dona cū negligentis ab eis quodāmodo se elonget. **Q**uia p̄pter cōsulo om̄ibus qui cōicare crastina die intendunt: q̄ futura nocte vestiti dormiant: atq̄ euntes hoc sero bona hora dormitū: futuro mane occasione habeant vigilādi et surgendi ante diem necnō et dño mentem p̄parare deuoram.

Quarta reuerentia sumi debz sanctissimum corpus x̄pi et d̄ no

ua indulgentia data sociatib^o ipsum dū portat infirmis. **Ca. iij.**

Quarta p̄paratio est exclusio om̄nis irreuerētie. **Q**uia aut̄ reuerentia etiā corporali debeat mens deuota occurrere saluatori: ip̄a rō manifestat. **I**nsup **Eccl. xxxij. c. sc̄p. ē.** Pro reuerentia accedet tibi gr̄a bona: i. eucharistia q̄ bona gratia interpretat̄. **q. d. Si p̄ reuerentiam digne p̄paras obuiā x̄po: ip̄e quoq̄ gratiam multiplicando occurrens tibi honozabit.** **U**ñ aut̄ cum debita reuerentia suscipiat̄ tam altissimum sacm̄: talis cras ordo obseruet̄ si fieri pōt. **P**rimo viri et quicunq̄ paterfamilias cum om̄ibus maribus domus sue: qui iā cōfessi digne fuerint p̄parati: ad suaz parochia sūmo mane accedant atq̄ integre et deuote p̄us audita missa honestis indumentis vestiti om̄ino discalciati et capite discoopto: genuflexo coram rege regum et dño dñozū: se deuote p̄parēt suscipe hoc sanctissimū sacramentum. **D**emū velato capite habituq̄ honesto et audita iā missa accedant mulieres cum filiabus ceterisq̄ puellis et famulab^o suis que obigne fuerint p̄parate. **H**anc reuerentiam suadet ap̄ls. **xij. c. ad heb. di. I**teq̄ regnum imortale suscipientes habem^o gr̄am p̄ quā seruamus placentes deo cum metu et reuerentia. **N**ec quoq̄ sine vtilitate fiet si pueri et puellae qui ad etatē: de qua in quarta feria p̄cedenti dicitur ē nō puenerūt: a q̄nquēnio et s̄. ad h̄ p̄spicienda atq̄ cōtemplanda ducant̄: vt in puellari iam discant: qd̄ tpe suo libeat imitari. **S**ed quia ait dñs. **j. Regl. ij. Qui honozauerit me glorificabo eum: qui aut̄ cōtemptum me erūt ignobiles.** **I**do vt ad honozandum hoc sanctissimum sacm̄ om̄es animent̄ fideles: nup̄ p̄ sanctissimū papā martinū quintū Anno. **xij. pontificat^o sui.** **E**t ab incarnatione dñi. **Ab. cccc. xxx.** sancitū est: et p̄ bullam q̄ incipit **Ineffabile sacramētū.** **S**ic hic ad literā subinferi. **S**ingulis vere penitētib^o et confessis quoz quotiēs in ipsius sacri festo ieiunauerit: vel loco illius aliud pium iuxta eozū cōsilia cōfessorū opus fecerit. **L.** **E**t q̄ p̄missis cōfessis in q̄b^o ista celebrari cōtingerit officiis interferuerit. **N**ecnō ep̄s et alijs p̄lat̄ superioribus q̄ dicit officijs libēter intereēt: s̄ q̄min^o eis i ip̄s ecclesijs intereēt nō possint p̄ p̄uadis suarū dignitatū turib^o et alias tūc legitime impeditis p̄ matutinalis. **cc.** **R**eliquarū x̄o horarū v̄s delictet p̄me tertie sexte none et cōpletorū festi **lxxx.** **R**ursus aut̄ i quibuslibet octauarū die

bus: p singulis matutinarū missarū z vesperozum similiter. c. Necnō reliquarū horarū officiorū z hmoi. xl. Illis qui pcessionib⁹ in q bus ipm viuificū sacm in dicto festo iuxta p fatarum ritum ecclesiarū defert cōtinuo secuti fuerint: ac quibuslibet in festoz octauarū die bus p pace z tranquillitate eccle missas deuote celebrantibus p singulis ipsarum. nec nō alijs in eodem festo eucharistie sacm deuote sumētib⁹ etiam. c. singulis anis. Profecto eis qui dum corp⁹ dñicum cōicandis d fertur infirmis: illud cū incenso luminari pcedendo vel sequēdo venerant: silitur. c. Et q illud p̄s deuote secuti fuerint: etiam quinquaginta dies de omni potētis dei misericordia ac beatorū apostolorū Petri z Pauli auctoritate confisi de iniunctis penitentijs misericorditer relaxam⁹.

Quanta discretionē debet qlibet cōicare. Ca. v.

Quinta pparatio est pmeditatio discretā z circūspecta. Oportet enim sumentē hunc cibum ab alijs scire discernere p fidem. Nam qui incōsiderate accedit ad hoc sacm teste aplo. j. Corinth. v. Iudiciū sibi māducat z bibit non diudicans corpus dñi. Ille nempe nō diudicat corp⁹ xp̄i: qui ad hunc diuinū panē tanq̄ ad aliū corporale cibum incōsiderate accedit Nam cū capacitas nra ad suscipiendum christum efficaciter sit a spiritu: nō a carne: sit in mente nō in ventre: sed mens nō p̄t christū attingere nisi p cognitionē z dilectionē. i. per fidem z charitatē: ita q̄ fides illuminat ad cognitionem z charitas accēdit ad dilectionem Ideo ad hoc q̄ aliq̄s digne accedat: oportet q̄ spūaliter comedat: z sic p cognitionē fidei mastice: z p deuotionem amoris suscipiat et deglutat: p quā nō in se xp̄m transformet: s̄ ip̄e potius traiciat in mysticū corp⁹ ei⁹. Ad h̄ Amb. ait. Lib⁹ iste nō vadit i vētrē s̄ i mētē Propterea sicut qui indiscrete corpales cibū in sinum suum proijceret nō in ventrem: potius se inficeret q̄ ei proficeret: sic qui non spūaliter sed tm̄ sacramentaliter suscipit hunc cibum: nō se reficit sed inficit. Et q̄ manifeste apparet q̄ q̄ incōsiderate ad hoc sacm accedit: iudiciū sibi manducat z bibit: quia nō diudicat corp⁹ dñi. Hoc sentit Bonauen. in breuiliquo suo.

De oratione cum qua ad hoc sacm qlibet se preparare debet. Capitulum sextum.

Sexta pparatio est oratio deuota. Cū oratio sit eleuatio mētis in deum. Quā mēs deuote orat z obuiā pergit xp̄o ad se venturo vt de cum propheta dicere possit. Et ego ad te domine clamaui: z mane oratio mea pueniet te. Et vere dignum z iustum est: vt postq̄ creator omnium saluator tuus ad te de celo tanta benignitate descendit: vt tu ei p mentis eleuationē q̄tum tua valitudo pmittit obuiā pgas: qd̄ quidem efficere potes in deuota tua oratione: z cum mentē ab extrinsec⁹ reuocas: z eam ne egeat in seipam coartas. hinc dñs Mat. vi. ait Tu autē cū oraueris intra in cubiculum tuuz z clauso ostio ora p̄rem tuū. s. ad te venturū Quod vbi exponens Bern. ait. Ingressus in cubiculum est cordis reuocatio: clausio hostij est cordis retentio. Propt̄ em̄ h̄ duo mēs facile eleuat.

Q̄ feruida deuotiōe suscipiē dū sit hoc dñicū sacm. Ca. viij.

Prima pparatio est deuotio feruida que ex ofone oriri h̄z. Est em̄ deuotio fm̄ q̄sdā teneritudo cordis: qua q̄s de facili in lachrymas resoluit. Vel fm̄ alios Deuotio est feruor bone voluntatis quā cohibere nō valens. certū indicij manifestat. Deuotio nēpe holocausti dicit esse medulla sine qua oia holocausta arida sunt z sicca. Nulluz vtiq̄ opus est in q̄ tm̄ sit necessaria mētis deuotio sicut in sacra cōione. Nam sicut in p̄cedēti caplo ptz: necesse est hoc sacm nō solū sacramentalit̄ sed etiā spiritaliter manducare. Talis autē manducatio minime p̄t fieri nisi p fidē z charitatē. S̄ sic ex fide discretio: ita ex charitate deuotio ortū habet p intermediū z adiutorij oratiōis feruentis. Ex hoc em̄ intelligit manifeste q̄ sicut qui indiscrete: ita qui deuote ad h̄ sacm accedit: iudiciū sibi manducat z bibit nō diudicans corp⁹ dñi. i. nō deuotius sumens sanctissimum sacm q̄ aliū cibū. hoc sentit Bonauen. vbi supra. Deniq̄ cū cras fueris constitut⁹ an̄ dñi sacerdotē: z corā h̄ diuinissimo cibo: mētalib⁹ oculis eleuatis corde deuoto: humiliq̄ tui recognitiōe: ardenti dei dilectione: atq̄ feruenti deuotione dic saporosissime illud vbi. Dñe nō sum dign⁹ vt intres sub te ctum meū: sed tm̄ dic d. z sa. a. mea. In p̄senti p gr̄am z in futuro p gloriā. Ad quā nos pducatur saluator mūdi iesus: qui cum patre et spiritu sancto viuit z regnat in secula seculorum Amen.

Unica resurrectionis in mane de christi resur.

Unica in resurrectione in mane de resurrectione capitis nostri iesu christi. Sermo. lvij.

Urrexit non

ē hic **Mar. xvj.** Et in euāgelio hodierno. Ad optatum et desiderabile finem religionis christiane hoc ē ad resurrectionis gloriam cōtemplandā iā xpo

duce pducti sumus. De qua decē cōtemplationes in p̄senti tractatu p ordinē distinguam? Prima erit de resurrectione capitis nostri Iesu xpi. scda de resurrectione et p̄tuitate mystici corporis dñi iesu xpi. tertia de vniūfali dominio et regno iesu xpi filij dei. q̄rta de gr̄a et gloria spiritū beatorū. q̄nta de admirabili q̄nta et gloria x̄gnis m̄ris dei. sexta de gloria substantiali seu essentiali aīarū sanctarū. septima de gloria consubstantiali corporū beatorū. octaua de gloria accidentali que est in beatis. nona de exercitijs beatorū. decima de sacramento regi celorū.

De resurrectione capitis nostri iesu christi.

Urrexit nō est hic. Iterū vbi sup̄ sicut **Aug.** in quodā sermone de paschate ait. Surrexit christus exultet vniuersus mū dus. Par etenim est: vt sic om̄is creatura luctuago doluit ploratu in morte creatoris sui: et que funere noctis obscura p̄secuta est exequias morientis in cruce. Ita triūphalem ab inferis reditum leta suscipiat resurgens: quia sicut propheta ait. Hec est dies quā fecit dñs exultemus et letemur in ea. Ad istā igit̄ cōtēplationē que ē de resurrectione capitis n̄ri iesu xpi oculos eleuantes: toto corde credere obligamur angelico verbo tan̄ q̄ vniū de fidei articulis nunciantis ac dicētis. Surrexit non est hic. De q̄ resurrectione tria cōtemplemur ad p̄sens. Primo resurrectionis xpi necessitatē. secūdo resurrectionis sp̄alitatē. tertio resurrectionis xpi iocunditatē.

Articulus primus q̄ triplici respectu fuit necessaria resurrectio christi.

Primo cōtemplemur resurrectionis xpi necessitatē. Scdm̄ ei **Alex. b. bal. in. iij. suo.** tripliciter fuit neces-

saria. Primo viatoribus. scdo cōp̄rehensorib⁹ seu beatis. tertio addi p̄t q̄ fuit q̄dāmō necessaria pro damnatis.

Quod christi resurrectio viatoribus necessaria fuit et maxie propter tria. **Ca. j.**

Primo resurrectio xpi fuit necessaria viatorib⁹. Et maxime p̄t tria. Primo p̄t iustificationē. secūdo p̄t recōdilationē. tertio p̄t multiplicationē seu ampliationē: hoc est p̄t gr̄am acq̄rendā reformandā et multiplicandā. Primo aut̄ fuit necessaria p̄t iustificationem nostrā. Et iterū. v. c. ait. Nos saluati sum⁹ ab ira p̄ ip̄m. Saluatio em̄ ē termin⁹ a q̄ scz a pena: saluari x̄o in vita ē im̄n⁹ ad que scz ad vitā. **Uñ glo. ibidē** ait. vt iuste viuam⁹ q̄ aliter viuere nō poteram⁹. Si ḡ aiām solis descendētē ad inferos x̄pus mortu⁹ saluat nos ab ira: ḡ ad saluandū in vita q̄ sit viuus ḡ exigit tan̄q̄ necēria resurrectio ei⁹. Secūdo surrexit p̄t recōdilationē. s. si casu iā iustificati iterū ceciderim⁹ in pct̄m. **Hinc. ix. ca. heb. ap̄ls. ait.** Et apparet vultui dei p̄ nobis. Propter ea q̄dā dicit q̄ ip̄e q̄dāmō cā meritoria ē vt omnipotēs pat̄ misereat n̄ri. Tertio etiā surrexit p̄t multiplicationē seu ampliationē dispositiōis ad suscipiendū gr̄am. et h̄ ē ex p̄t suscipiētis gr̄az ip̄am. **Hinc hūana natura** ordinat̄ ad x̄pm. Et postq̄ etiā assumpta ē a sanctis angelis: magna ei reuerentia exhibet. **In cui⁹ mysteriū Apoē. ix. Cū em̄ ei loquentē iohes vellet adorare. Dicit angelus ei. Uide ne feceris cōsu⁹ em̄ tu⁹ sum⁹ frat̄rū tuorū habentū testimoniū iesu.** Propterea adūten dū est q̄ ip̄a natura hūana copiosiorē gratiam suscipere p̄t q̄ an possit. **Uñ in carnis assumptione h̄mōi dispositiōē accepit. In passione x̄o maiorē dispositiōē suscepit. Et in resurrectione etiā ampliorē recepit.** **Hinc ē q̄ i natura hūana dispositiō generalis amplior ē ad gr̄am ex natura ip̄i⁹ sp̄i fm̄ q̄ iij. c. ad Rho. ap̄ls. ait.** Surrexit p̄t iustificationem n̄ram. **Adortu⁹ ē p̄t delicta n̄ra. Qd̄ q̄dē p̄t p̄t fidē et dilectionē ē de m̄. Intelligendus ē ḡ q̄ resurrectio iustificat: sicut et passio. Sed passio iustificat in adultū solū p̄t fidē et amorem: h̄ ē vt credita et dilecta. et exigit h̄ vt habeat iustificationis effect⁹. Uñ sufficiens cā iustificationis ē passio: h̄ efficiēs nō nisi credat̄ etiā de passus. Ad q̄d q̄dē resurrectio maxi-**

me opat. **U**si sup illis pphe. **Q**ue utilitas in sanguine meo. glo. ait. s. si statim no resurgo corruptus fuerit corp^o meū: nemini annuncio: nullū lucrabor: et ita pibit p^o fessio. i. testimoniu deitatis. **E**t ideo Act. ij. **Q**ue deū suscitauit solut^o dolorib^o inferni. glo. assertio est resurrectionis hui^o. **E**t sic ex p^odictis apparet q^o necēria fuit resurrectio viatorib^o.

Que resurrectio christi propter tria comprehensoribus necessaria fuit. **Ca. ij.**

Ecūdo resurrectio xpi necēria fuit cōprehensorib^o seu b^oris. **E**t maxie vt trib^o gloria crescat. **P**rio beati angelis. scdo beati aiab^o. tertio beatis corpib^o. **P**rimo inq^o vt crescat glia maior angelis etiā in p^onti: q^o ex glorificata hūanitate xpi in eis duplex delectatio repit. **U**na i cōtemplatione deitatis. **A**lia in p^oteplatione hūanitatis in quā desiderāt angeli p^ospicere: vt dicit. i. **P**et. j. c. **S**cdo vt crescat maior glia aiab^o b^oris isup in p^onti: sic p^odictū ē. **T**ertio vt crescat maior gloria beati corpib^o. **M**ā ad resurrectionē corporū resurrectio sua cā erit resurrectionis future: et h^o i futuro. **U**si ps. **A**d vesper demorabit^o flet^o et ad matutinū leticia vbi glo. ait. **D**ñs mane resurrexit idē nobis pmittens p^o suā resurrectionē q^o ē efficiēs causa resurrectionis n^oe et aie et corpis. **A**mbo em delectabunt^o in glia iesu xpi: sic **J**oh. x. c. ait. **E**go sū hostiū: p^o me si quis introierit saluabitur. s. in glia sempit^ona: et ingrediet. s. ad fructum gloria q^o erit in aiav^o glia mea cū deitate p^oducta: et egrediet. s. ad p^oteplandū hūanitatē meā: et pascua inueniet. i. delectatiōes imensas repiet in vtrifq^o. **E**x p^odictis g^o euident^o apparet q^o xpi resurrectio p^ophētorib^o necēria fuit

Que pro dānatis fuit necessaria resurrectio xpi: et maxie propter tria. **Ca. iij.**

Ecūdo resurrectio xpi fuit et necēria p^o dānatis. **E**t maxie vt in inferno ex iusticia dei trib^o maior afflictio crescat. **P**rio demonib^o. scdo spiritib^o. tertio corpib^o. **P**rimo vt crescat maior afflictio demonib^o q^o incarnatiōis exordio xpm i carnandū viderūt: et illi inuiderūt fm **B**erū. **E**t iuidia diaboli mors introiuit in orbē fraz vt d^o **S**apiesi. ij. **Q**uo putas g^o cruciatu liuis alyf^oq^o incōprehensibilib^o penis illos torq^ori: qñ illū sentiūt exaltatū ad dexterā dei p^oris ei^oq^o in celo et in terra traditū p^oatez: sic **A**pat.

ulti. ipe dñs ait. **D**ata ē mihi omnis ptās in celo et in tra. i. in toto vniūso. s. q^o p^o glia remunerē cōprehēsores: p^o g^oam gubnē viatores p^o iusticia crutiē miseros offensores: vñ dmonib^o cruciatu ab eo p^o **E**sa. lxiij. c. ipe ait. **C**alcavi eos in furore meo: et cōculcaui eos in ira mea. **S**cdo aut^o resurrexit dñs n^o iesus xpus vt crescat maior afflictio aiab^o dānatis q^o vidēt q^o xps p^o liberatiōe earū mortu^o et resurrexit que ipe tā vilit^o p^oteplest. vñ **A**poē. xiiij. de talib^o **J**oh. ait. **C**ruciabunt^o igne et sulphure. s. p^o p^octis p^oris irascibil^o et p^ocupiscibilis. ecce pena sensus in cōspectu angelorū scōz et in cōspectu agni. s. in glia suscitati: et dānati se^o p^ociunt puatos sempit^ona vita. i. p^oicipatiōe glie xpi et soluz^o angelorū. **E**cce pena dāni: q^o gūi orē fm **H**iero. q^o pena sensus. **T**ertio x^o resurrexit vt crescat maior afflictio corpib^o dānatorū q^o qdē post vltimū iudiciū futurū ē. vñ **A**poē. c. j. **V**idebit eū ois ocul^o: et q^o eū p^opuget. i. q^o criminalit^o eū offēderit. **E**t. c. xiiij iterū de dānato hoie ait. **B**ibet de vino ire dī **Q**uid vinū nisi tormēta interna et spūalia de notant^o. **S**ic em cū bibit vinū nō soluz in ore recipit: s^o etiā ab itra p^o totū corp^o diffunditur sic qdē spūalis pena in mēte dānatis hois iaz recepta: nō solū mēte ipam p^o totū penetrat: s^o etiā in corp^o ipm redundat. **E**t iter **J**oh. xi. c. ait. **V**idebūt oculi ei^o interfectionē suā. i. sepa^otiōne a glia vita q^o ē in xpo iesu. **E**t de furore oipotēt^o bibet. **E**cce pena mētal^o et corpalis sensus q^o dānatis etnalit^o punient^o. **E**t sic p^otz q^o xpi resurrectio etiā ifernalib^o ex iusticia necessaria comprobā.

Articul^o secundus de tpe qd in xpi resurrectione cōcurrit.

Ecūdo cōteplemur resurrectionis xpi t^opalitatē. **C**irca quā fm **A**lexā. de hal. triplex cōsiderem^o tps. **P**rimo tps festinatū. scdo tps expectatū. t^o tps determinatum.

Que nō fuit cōueniēs xpm expectare resurrectionē suā vsq^o ad mūdi finē: et maxie propter tria **Capitulum primum.**

Primo p^osiderem^o resurrectionis xpi tēpus festinatū. **N**ō em cōueniēs fuit resurrectionē suā vsq^o ad resurrectionē generalē oim corporū retardare. **E**t h^o p^orio nec q^ontū ad ipm. scdo nec q^ontū ad nos **P**rimo em q^ontū ad ipm nō debuit xps retardare eā et maxie p^o p^o duo. **P**rio p^o p^o diffinitu

Unica resurrectionis in mane de christi resur.

dinē. scōo p̄p̄ dignitatē. P̄rio p̄p̄ diffinitū-
dinē: q̄ nō ē s̄iis p̄ditio sua p̄ditioi n̄e. **Maz**
sua ē a principio celesti: sicut ap̄ls. j. **Coynth.**
xv. ait. **Secundus** homo de celo celestis: glo-
sa. quia non de humano ritu: sed nutu diu-
no est conceptus et natus. **Mostra** vero con-
ditio de principio terre est: vnde ibidem glo.
ait. **Qualis** terrenus: tales et terreni. **Secundo**
p̄pter dignitatem. **Quia** em̄ christus primus
est et maxime in dignitate. **Ideo** dignum est
vt prius resurgat in glorie sublimitate. **Pro-**
pterea **Apoē. j. c.** Princeps regum terre me-
rito nuncupat. **Secundo** nō fuit cōueniēs q̄-
tum ad nos q̄ differretur tātū resurrectio ei⁹
imo necessariū erat nobis et maxime propter
tria. sc̄yvt generaret in nobis. primo fidem.
secundo spem: et tertio charitatem. **Primo** vt
generaret et faceret in nobis fidem resurrecti-
onis sue: quia nisi resurgeret quasi null⁹ de-
inceps ipsum crederet esse deum. **Secundo**
vt generaret in nobis spem resurrectionis no-
stre. **Propterea** **Apoē. j. c.** dictus est christus
primogenitus mortuorum quia sicut **Adaz**
primogenitus mortuorum: merito dictus ē
eo q̄ prius in hoc seculo vixit vt moreret ipse
et filios de se gigneret mortuos: sic merito
christus dicitur primogenitus viuorum et mortu-
orum: q̄m prius in hoc seculo a morte resur-
gens vixit vt ipse in eternum viueret ac filios
in eternum victuros nō solū meritis et gratia
generaret. **Clerū** etiam nobis futurā spem et
resurrectione p̄staret. **Maxim⁹** quoq̄ in ser-
mone de pascale ait. **Est** in x̄po homine susci-
tato vniuscūq̄ nostrū caro et sanguis et portio
Ubi ergo portio mea regnat regnare me cre-
do: vbi dicitur sanguis meus dicitur me sentio:
vbi glorificat caro mea me gloriosum esse co-
gnosco. **Et** iterū **Breg⁹. xiiij. moral. sup** illud
Job. Scio q̄ redemptor meus viuit: sic inquit
Redemptor noster suscepit mortem: ne mo-
ri timeremus: ostendit resurrectionē vt nos
posse resurgere confidamus. **Tertio** vt in no-
bis generaret charitatē. **Mo** em̄ possem⁹ ita
allici ad amorem glorie sempiternae: nisi daretur
nobis forma et exemplar resurrectionis
nostre: vnde. j. **Coynth. xv.** Primicie christi.
Ecce dignitas in christo p̄ quam oportet re-
surgere. **Hinc** glo. ibidē ait. **Primus** temper
maximus dignitate: q̄ prior resurrexit vt fidē
faceret: et formā credentibus daret.

Quod propter tria cōueniens fu-
it christum resurrectionem suam
per triduum expectare. **Ca. ij.**

P **Secundo** consideremus resurrecti-
onis x̄pi tempus expectatū: quia
nō statim resurrexit post mortem
sed p̄ triduum expectauit. **Ubi** sup
illud. j. **Coynth. xv.** resurrexit tertia die: glo.
probata vera morte: et hoc tertia die vt osten-
dat ea potestate nos posse suscitare. **Si** enim
statim resurrexisset nō vere mortuus crederetur.
Lum ergo deberet resurgere ita vt verā
mortē p̄baret: differri debuit resurrectio ei⁹
vsq̄ ad tertiam diem. **Et** maxime p̄pter tria.
Primo p̄pter significationem. **secundo** pro-
pter probationem. **tertio** p̄pter ostensionem.
Primo inq̄ p̄pter significationem: vñ super
illud **Luē. i.** oportebat pati christum et resur-
gere a mortuis tertia die. **glosa** ait. **A** merito
vna die et duabus noctibus in sepulcro iacuit.
quia lucē. i. gratiam sue mortis que tñ erat
in carne tenebris nostre duple mortis que in
carne et anima erant opposuit: et hoc ad signi-
ficandum q̄ lux sue mortis duplā mortē no-
stram curat. **Secundo** p̄pter p̄bationem q̄
sicut in ore duorum vel trium testium stat omne ver-
bum: vt dicit **Matth. xvij.** sic in tribus die-
bus stat omne factus: vñ hec est lectio l̄ralis. s.
vt p̄baret verā mortem fm̄ glo. p̄dictā. **Ter-**
tio p̄pter ostensionē. s. sue magnifice p̄stā. **Mā**
si nō statim resurrexisset nō videretur habere
p̄tatem reassumendi animā sic et ponendi
sicut ipse **Job. x. c.** testatus est dicens. **P̄tatem**
habeo ponendi animā meā et potestatem habe-
re iterum sumendi eam. **Et** hoc est qd̄ sup
illud. j. **Coynth. xv.** Resurrexit tertia die. glo.
ait. **Probata** vā morte. et sic patuit supra.

De die et hora in quibus do-
minus resurrexit. Ca. iij.

T **ertio** consideremus resurrectionis
tps determinatū. s. qua die et hora
dñs resurrexit. **Circa** hoc cōsidere
mus primo de die. scōo de hora.
Primo inq̄ consideremus de die. **Circa** qd̄ ad
uertendū ē: q̄ x̄ps in sepulcro quieuit tribus
diebus et trib⁹ noctibus: s̄ ē p̄ tres dies natura-
les feria sexta cū p̄cedenti nocte vna extitit of-
es: et p̄ synecdochē ista die stetit ibi. **Itē** fuit
ibi p̄ totū sabbati diē cū p̄cedenti nocte: et sic p̄
totū diē naturalē h̄z synecdochē. **Itē** nox p̄ce-
cedens de cā resurrectionis est: et sic p̄ diē natu-
ralē p̄ synecdochē ibi stetit: et ita p̄ tres natu-
rales dies fuit in sepultura: tñ tñ fuit ibi per
vnū artificialem diem et p̄ duas integras no-
ctes. **Hinc** sup illud ad **Rho. vj. b.** scientes qd̄
vetus noster homo crucifixus est vt destruat

corpus peccati. glo. inquit. *Quisuit christus* i sepulcro vna die et duabus noctibus: quod non stram duplam sua simpla consumpsit. Secundo etiam consideremus de hora. Sane quia de resurrectionis hora in euangelij textu minime expressa veritas declarat. Ideo sacri doctores varie opinantur. Quidam enim dicunt quod resurrexit in lauroza: quidam vero quod in media nocte. Primo enim sunt qui dicunt quod resurrexit in auroza. Et huius sententia est Augustinus super illud. i. Malach. iij. Elegit Ispas ptholomeus etc. ubi glo. Ab hora mortis christi usque ad diluculum resurrectionis constant hora. xl. si ipsa nona conuenienter. Cum ergo dixerit ibi quod resurrexit in diluculo videtur quod non surrexit ante lucem. Secundo etiam per hac opinionem multum facit: quod ecclesia sancta laudes cantat in auroza in memoriam resurrectionis dominice: et ad gloriam resurrectionis. Secundo vero sunt alij qui dicunt christum resurrexisse in media nocte: atque his plerimum fauet. Primi id quod habet traditio antiquorum videlicet quod apostoli in vigiliis pasche christi animum populum usque ad noctis medium retinentes: et illa sexta hora resurrectionis dominice laudes cum populo iubilantes post ad propria populum dimittebant. Secundo quoque cum hoc concors. figura sampsonis Iudic. xvj. ubi dicit quod dormiuit sampson usque ad medium noctis scilicet in gaza. Et inde consurgens apprehendit ambas porte fores cum postibus suis: et sera non solum exiit: sed et portas tulit: quia redemptor non solum de inferno liber exiit: sed et de inferni clastro portas destruxit. Tertio etiam multum facit ad hoc totum officium quod in missa resurrectionis sabbato decantatur. Nam missa que nunc cantatur in meridie: in media nocte resurrectionis dominice cantabatur. Sed nunc in mysterium tempus abbreviantes et occurrentes gaudio resurgentis spiritus sancti ditante aspectu corporali contemplantur quod de ista sanctissima nocte fuerat antea prophetatum. Nox siquidem dies illuminabitur et nox illuminatio mea in delictis meis: vnde in cerei benedictione huius sacre noctis mysterium commendatur: cum hec nox est pluries iteratur. Dicitur etiam in collecta. Deus qui hanc sacratissimam noctem gloria resurrectionis dominice illustrati. etc. Quarto quoque israelitis figura pasche iudeorum et exitus de egypto videtur huic sententiae consentire: eo quod media nocte e ducti sunt de egypto: vnde ait dominus moysi Exo. xij. c. Media nocte egrediebatur egyptum: et morietur omne primogenitum in terra egyptiorum. etc. Unde quoque non opinione concordans Alex. dicitur habet.

in. iij. ait. quod predicta non sunt contraria. Nam quod dicitur ante lucem surrexit: respicit illud quod Job. xx. c. iquit. Una autem sabbati maria Magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum. Sic quoque intelligitur illud Luc. xxij. dicitur. Valde diluculo. i. antequam dies esset clara. Et sic apparet quod dominus resurrexit ac inter media noctem et claram diem: et hoc modo utraque opinio ostendit esse vera.

Articulus tertius de omnibus apparitionibus christi postquam a mortuis resurrexit quibus letificat in se credentes.

Tertio contempletur resurrectionis christi iocunditatem. Triplex enim fuit in resurrectione christi iocunditas: qua letificati sunt omnes in eis credentes. Prima fuit cordialis. secunda generalis. tertia maternalis.

De apparitionibus primis quae facte fuerunt tribus marijs et petro. Ca. i.

Prima enim de resurrectione christi iocunditas: fuit iocunditas cordialis que maxime facta est in tribus apparitionibus primis. Prima facta est marie Magdalene. secunda tribus marijs. tertia vero petro de quibus per ordinem videamus. Et primo de illa que facta est marie Magdalene: vnde per concordiam sacri textus euangeliorum: notandum est: quod sicut Mar. xvj. c. et in euangelio hodierno ait. Maria magdalene et maria Jacobi et Salome emerunt aromata ut venientes vngerent iesum. Hauerunt enim hee sancte mulieres tunc crudeliter tractatum fuisse corpus iesu: quod totum habebat plenum memoria crudelissime mortis eius et imaginatione corporis sui sacri: vnde nihil videbant attendere vel sperare: nisi mortuum eius corpus cum deuotione posse inungere et tractare. Subdit quoque Marcus. Et valde mane. i. cum adhuc tenebre essent: sicut Job. xx. c. ait. Una sabbatorum. i. dominica die: veniunt ad monumentum orto iam sole: quia videlicet hora quae morte sunt ad veniendum adhuc tenebrosa erat sed orto iam sole peruenerunt ad monumentum. Vel secundum Augustinum. de consensu euangeliorum dicitur: orto iam sole. id est. de proximo venienti in has partes: ut sumatur solis ortus per ortu claritatis diurne precurrentis super emis perium nostrum. Et dicebant ad inuicem.

Unica resurrectionis de ipsius christi resur.

Quis reuoluet nobis lapidem ab hostio monumenti? Et respicientes. s. cum iazyenissent viderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Sed quia sciebant contra iesu iudeorum maliciam ebullire videntes reuolutum lapidem crediderunt corpus eius a iudeis sublatum: et forte in aliquo loco vili collocatum: vnde Maria que christus iesu mar dentissime diligebat antequam aliquid diligentius scrutaretur: ipsum sublatum pro certo supponens ardentioribus amatoribus ex discipulis videlicet Petro et Johanne quasi mente capta doloribus et desiderijs videndi dominum plena nunciare cucurrit dicens. Tulerunt dominum de monumento: et nescimus vbi posuerunt eum: sicut Job. xx. c. narrat. Subditque Johannes precurrens citius Petro ad sepulcrum inclinavit caput viditque lintheamina posita: nec tamen intrauit. Petrus vero postea veniens intrauit in illud: viditque postea lintheamina et sudarium capitis stans ad preteritum. Deinde Johannes intrauit et vidit et credidit quod dixerat prius maria. s. dominum esse sublatum de monumento sciebat scrutans: quia oportebat eum a mortuis resurgere. Post haec discipuli contristati ad propria redierunt. Postquam autem ad sepulcrum rediit Magdalenae: haec sancte mulieres simul intrauerunt. Dicitur autem monumentum illud saxeam vas in quo iacuit: christus quandoque vero totus iste locus in quo ista residebat tumba. Erat autem locus ille clausus aliqua maceria vel pariete vbi erat ortus: sic innuit Job. Et Augustinus etiam illud sentit. Propterea quoadocumque legitur quod intrauerunt in monumentum aut exierunt ab illo: pro solo aditu vel exitu illius loci vltimi intelligi habet. Ergitur sicut in hodierno euangelio Mar. s. dicit et Matth. vltimo. Introeuntes sicut predictum est in monumentum. id est. in tumba vbi erat sepulcrum: vt viderent iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt. Qui dicit illis. Iesum queritis nazarenum crucifixum: surrexit non est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro: quia precedet vos in galileam: ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Quo audito exeuntes mulieres de monumento quasi recedere disponebant: sed amore iesu

su attracte: iterum sepulcrum introeuntes: sicut Luc. in principio. xxiiij. c. ait. Considerunt duos angelos stantes qui dixerunt eis. Quid queritis viuentes cum mortuis? Non est hic sed surrexit. Quo audito due cōsternate mente abire ceperunt: sed Maria seruentis amans stabat ad monumentum foris plorans: sicut Job. xx. c. ait. Plorabat enim et lachryme eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris suis. Regabat ora lachrymis et maxillas. O maria quid speras: quid consilij aut quid cordis erat tibi: vt sola remaneres ad monumentum. Tota enim amore iesu ardebat: nihil de ipso in hac videbat: vbi enim quaereret nesciebat. Propterea in dolore cordis fundebat lachrymas: vbi certa erat percussio corpus domini iacuisse. Dolor renouat erat quia quem prius doluerat defunctum: nunc dolebat ablatum: et iste dolor maior erat: quia nullam consolationem habebat: praefuit causa doloris quia viuum perdidit. Sed de his aliquantulum consolationem habebat: quia mortuum se retinere credebat. Tunc autem super isto dolore consolari non poterat: quia vel corpus defuncti non inueniebat. Et amor feruens impatiens est et quiescere nescit: ac semper de nouo sperat se reperire quod cupit. Ideo dum staret inclinavit et prospexit in monumentum. Secundum enim Grego. Amantissimi semel aspexisse non sufficit: quia vis amoris intantum multiplicat affectum inquisitionis. Et sicut Augustinus. Iterum prospexit dolens: nec suis nec aliorum oculis facile putabat esse credendum. Et cum vidit duos angelos in albis sedentes vnum ad caput: et vnum ad pedes: vbi positum fuerat corpus iesu dicit ei. Mulier quid ploras? O maria multa consolationem inuenisti: et forte tibi melius contigit quam sperasti. Nam tu querebas vnum: et duos inuenisti. Querebas mortuum: et illos reperisti viuos: qui de te curam habere videntur et volunt dolorem tuum linire. Ille vero quem queris: dolorem tuum videtur negligere: lachrymas tuas non videtur respicere vel curare: vocas illum et non audit: queris illum et non inuenis: pulsas et non aperit: sequaris illum et fugit. Heu quid est hoc: heu quanta magna mutatio: heu quomodo mutata est res in contrarium. Iste iesus recessit a te. Et quomodo

do forte nō diligit te. Olim te diligebat: oliz te a phariseo defensabat: et a sorore tua dulciter excusabat: olim te laudabat quando pedes suos unguento ungebatur: lachrymis rigabatur: et capillis tergebatur: dolorem tuū mulcebat: peccata tua dimittebat: olim querebat te cum abesses: vocabat te cum non adesses: mandabat tibi per sororem tuam ut ad se veniret. **M**agister bone cum vidisti eam plorantem lachrymatus es. **P**enitens pro dilectione eius: quia dilexit te multum: fratrem tuum Lazarum suscitasti et plancium dilectiōis tue in gaudium convertisti. **D**ulcissime magister: quid post hec in te peccavit discipula tua: Aut in quo postea offendit dulcedinē cordis tui: quia sic recedis ab ea. **N**os post hec nullum aliud de ea peccatum audiuimus: nisi quia valde mane ad monumentum ante omnes ferens unguenta quibus ungeret corpus tuum. **E**t cum te non inuenerit in monumento cucurrit et discipulis tuis nuntiavit: et illi venerunt videre et abierunt. **H**ec autem stat et plorat: si hoc peccatum est negare non possum: antequam ipsa hoc faciat. **S**i autem amor est et desiderium quod de te habet: quare sic recedis ab ea et abscondis te tu qui dicis: **E**go diligentes me diligo: et qui mane vigilat ad me: inueniet me. **E**rgo mulier ista que diligit te et mane vigilat ad te: cur non inuenit te? **S**ed et tu **M**aria audi consilium meum. **S**ufficiat tibi consolatio angelorum: **M**ane cum illis interroga eos si forte sciant quid factum sit de illo quem queris et quem ploras. **E**go certe credo: quod ipsi ad hoc venerunt: ut ipsi testimonium perhibeant: et crederent: ut ipse quem ploras miserit eos pro se et pro te: ut annuncient resurrectionem suam et consolerentur deplorationem tuam. **D**icunt enim mulier quid ploras? **Q**ue est causa tanti doloris: non abscondas a nobis lachrymas tuas. **A**peri nobis animū tuum et indicabimus desiderium tuum. **D**ixit eis velut familiaribus sue mentis ac scientibus vota plancus quia tulerunt dominum meum: ipsum solum quero: ipse solus potest me consolari: sed nescio vbi posuerunt eum. **C**ircūspicio si videam illum et non video. **V**ellem inuenire locum vbi positus est: et non inuenio. **H**eu me miseram: quid agam: quo ibo: quo abiit dis-

lectus meus: quæsi cum in monumento: et non inueni: vocavi eum et non respondit mihi. **H**eu me. vbi querā illū. vbi illū inueniā. **E**xurgam certe et circūibo omnia loca que poterō. **N**on dabo somnum oculis meis donec inueniam quem diligit anima mea. **E**ffundite lachrymas oculi mei: plorate: et nolite deficere: ambulante pedes mei discurrete: et nolite te quiescere. **H**eu heu heu mihi quo abiit gaudium meum: vbi later amor meus. **S**ed quid faciam ut illum inueniam: quo me vertam: ad quem ibo: a quo consilium petam: quem percunctabor: quis mei miserebitur: quis me consolabitur. quis indicabit mihi quem diligit anima mea: vbi positus sit amor meus. vbi cubet. vbi quiescat. **Q**ueso nunciate illi. quod amore læguo dolore deficio. nec est dolor sicut dolor meus. **R**euertē dilecte mi. **R**euertere dilecte natozum meorum. **R**euertere consolatio mea: redde mihi leticiam salutaris presentie tue. **O**stende mihi faciem tuam. **S**onet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis et facies tua decora. **L**ū igitur **M**aria sic doleret sic fleret conuersa retrosum fin **L**ibysostomum. **A**ngeli videntes iesum adesse propter reuerentiam eius stupentes et faciem in assumptis corpibus immutantes: in signum honoris surrexerunt. **Q**uod videns **M**aria conuertit se retrosum ut videret quem angeli venerabantur. **E**t tūc sic conuersa vidit iesum stantem. et nesciebat quia iesus est. **E**t dixit ei iesus. **M**ulier quid ploras? quem queris. **I**psa paulo ante oculis suis cum magnam tamen dolore anime sue viderat te spem suam suspendi in ligno. et tu nunc dicis. quid ploras? **I**psa in die tertia viderat manus tuas quibus sepe benedicta fuerat: et pedes tuos quos deuote osculata fuerat. et quos lachrymis rigauerat clavis affigi et configi. **E**t nunc tu dicis. quid ploras? **H**unc insup corpus tuum sublatum existimat: ad quod unguendū se quodammodo solaret veniebat. **E**t tu dicis quid ploras. quem queris. **T**u ipse scis qui te solum querit. te solum diligit. preter te omnia contempnit. tu dicis. quem queris? **T**u quod amore iesu hanc miserē meū secreto tractu magno tuo more traxeras ad amorē. **T**u inuisa cathena suavis dilectiōis ligata

Dñica resurre. de ipsius christi resurrectio.

cum purgasti peccata sua. Tu imbiberas h
amore cor eius: tu signis: tu verbis: tu inspi-
ratione interna commoueras mentem eius:
tu suscepisti lachrymas eius. Nec horruisti
oscula labiorum eius. Tu enim osculo omnis cor-
ruptibilis amore illam dimisisti: vt a te p om-
nia iret in pace. Et interrogas: quid queris?
Tu lachrymas ipsa uidente fudisti ad germa-
nicum funus. Tu interpellatus iudex: eius
aduocatus potius esse uoluisti ne impediret
dulcis contemplatio eius. Cum illam sedere
cognosceres ad tuos diuinos pedes pro te
laborante sorore: tu te sibi dedisti gaudium fe-
dere sempiterno. Tu eam signis ac signatis
tibi sancto amore per omnia colligasti. Hunc
vero primam solitis repleta mesticijs et imbu-
ta tu queris. Mulier quid ploras? Tu quidem
in ea plantasti fidem qua te querit: tu in ea fir-
masti spem p qua in te confidit: tu protin^o ra-
dicasti charitatem in animo ei^o qua te diligit.
Tu rigas illam vt incrementum suscipiat in-
uisibilibus aquis. Charitas a te ipso diffusa i
te ipsum refusa ad monumentum ligatam te-
ner: et illam interrogas: quid ploras? Tu cau-
sa questus: tu causa ploratus: tu inquietas il-
lam: tu angis illam: auertis tu illam: in pace
uiuere non sinis. Quid ergo bone iesu inter-
rogas diligenter atq; dilectas. Quid ploras
Quo queris dulci magister amor anime sue
Ad quid queso prouocas spiritum eius: to-
ta manet in te: tota sperat in te: desperat o se.
Ita querit te: vt nihil querat: nihil cogitet p-
ter te. quia non est in se: sed propter te e extra
se. Cur ergo dicis? Quid ploras: quid que-
ris. An putas quia dicat te ploro: te quero:
nisi tu prius dixeris et inspiraueris in corde
suo. Ego sum quem queris: quem ploras. An
putas: quia ipsa cognoscat te qd diu uolueris
celare te. Et illa estimans quia ortholanus e.
Dixit ad eum. Dne si tu sustulisti eum dicito
mibi: vbi posuisti eum et ego eum tollam. O
dolor miserabilis. O amor mirabilis: muli-
er ista doloris nube obtecta non videbat soles
qui mane surgens radiabat per fenestras ei^o
qui p aures cordis sui iam intrabat in animam
suam. Sed qm amore languebat: isto lague-
re sic oculi sui calligabant: vt non viderent qd
videbat: videbat enim iesum: sed nesciebat qd
iesus est. O maria si queris iesum: quare non
cognoscis iesum. Ecce iesus venit ad te: quem
queris: querit a te: et tu existimas eum ortho-
lanum. Est enim iesus: est etiam ortholanus.
Ipe enim seminat omne bonum semen in orto

anime tue: et repullulantes infidelitatem nunc
aduenit extirpare. Quid hoc quod dicit: si tu
sustulisti eum: de q intelligit eum qd intelligit eum: qd
quia nomen illius quem queris non pandis
Si ortholanus tuus est notus: si tua deside-
ria nouit. Nescit enim quis nam sit quem tan-
ta diligentia queris. Quare eum interrogas
ac si plente ipso illum in monumento clausis-
ses: quem eum. Quid iste si ortholanus e de
isto quem queris: nouit hic nempe affectus
cum desiderio querentis: agit vt quod que-
rit credat omnes noscere: sicut in canticis. c. i.
Sponsa ait. Indicate mihi quem diligit anima
mea. Sed o maria optime nescia loqueris quia
non patrem: non fratrem: non filium: non am-
icum terrenum non loqueris: sed leus qui est
et qui venturus est vt dum sic profers sine ag
nominatione sciatur. Sed quid e mulier quod
dicis: et ego eum tollam. Ioseph enim timu-
it et non fuit ausus tollere corpus eius de cru-
ce nisi a pilato peteret. Tu autem noctem non
prestolaris: nec uereris: sed audacter promit-
tis dicens: et ego eum tollam. O maria si for-
te corpus iesu est positum in atrio principis
sacerdotum: vbi princeps angelorum calefa-
ciebat se ad ignem: quid factura esses. Et ego
eum tollam. Sed si in platea foret coram mul-
titudine iudeorum quid tunc ageres. Qd si est
in domo pilati et coram militum turba. quid in-
ter factura esses. Et ego eum tollam. O admi-
rabilis mulieris audacia. O mulier: non mu-
lier nullum locum excipit: nihil anteponit. Si-
ne timore dicit: absolute pmittit. Dicit mihi
vbi posuisti eum. Et ego eum tollam. O mu-
lier magna est constantia tua. magna est fi-
des tua. Sed quomodo mulier: qua ualitur-
dine. quibus viribus. quo ingenio corp^o ras
graue posses portare sola cum vna fueris de
portatoribus ad sepulcrum. Nunquid tecum
tuas socias te habere credis. Recesserunt.
Ego eum tollam. Amor impossibile ad possi-
bile reducit quod nequit efficere posse cre-
dit. Tu ergo bone iesu. Noli vltra producere
re desiderium eius: quia iam triduo sustinet
te: nec te habere unde faciet esurire anime sue
nisi tu te manifestando porrigas panem cor-
dis tui. Non enim diu poterit retinere vitam
corporis sui nisi tu cito manifestes ei vitam ani-
me sue. Dixit ei iesus. Maria. Hec siquidem
vox exprimens nomen eius penetrauit animam
eius. solitam vtute in verbo sensit. sola solam
solite intellexit. ac per hoc solitam vocem agno-
scit. vbi q audiuit maria. Sic enim consueuerat

vocare eam magister eius. pensavit in ipso
 nomine dulcedinem dei: et per eam cognovit eam
 a quo vocabatur esse magistrum suum. Tunc re-
 uerit spiritus eius et reuersus est sensus eius: tunc re-
 cepit et fidei vestigiis statim conuersa dixit Raboni: quod
 dicit magister. **Quo** conuersa utique ad loquen-
 tem: quod cum primo conuersa esset retrosum et illud
 vidisset ut ortholanum sua interrogatōe com-
 pleta reconuertit oculos suos ad sepulcrum
 aut vndique gyrauit sperans ex aliqua parte
 apparere dilectum. **Hic** vero audita voce quesiti
 subito se conuertit ad eum vocans illum magi-
 strum: cuius dulcedinem senserat in doctrina
 mutatio dextere excellit. **Pietas** saluatoris
 misericordia redemptoris: conuersus est do-
 lor magnus in gaudium maximum: mutate sunt la-
 chryme doloris in lachrymas amoris: sed ar-
 bitrabatur maria se non indigere verbo: quod inue-
 nerat verbum: et longe vultus arbitrabatur tangere
 verbum quod audire quolibet verba. **Lucurrit** ad pe-
 des eius ut amplexaretur et oscularetur pedes eius
Amor fortis et impatiens. **Non** enim sufficit vi-
 dere iesum: et cum iesu loqui: nisi etiam tangeret iesum
Sciebat enim quod de illo exibat et sanabat om-
 nes. **Dixit** ei iesus. **Noli** me tangere: non dum
 enim ascendi ad patrem meum. **Scilicet** tuum iudicium
 infidele ac si aperte dicat. **Tibi** non ascendi
 quod si ea de infidelitate redarguens quod non credi-
 dissest perfecte eum se patri: vel forte hoc ait ut eam
 humiliaret ne nimis presumeret: quod ipsum resu-
 scitatum prima omnino conspexisset: distulitque ei com-
 dere tactum donec secunda vice alijs appareret.
Dulcissime dicit. **Magister** quod bonus es his qui
 recto sunt corde. **Beati** qui in simplicitate
 cordis querunt te: et quod felices qui sperant in te.
Verum utique est et indubitatum est verum quod tu dili-
 gis omnes diligentes te: et nunquam deseris spe-
 rantes in te. **Ecce** enim hec dilectrix tua simpli-
 citer querebat te: et veraciter inuenit te: spera-
 bat in te: et non est derelicta a te: sed per te consecuta est
 per te quod expectaret a te. **Et** addit dominus marie di-
 cens. **Vade** ad fratres meos et dic eis. **Ascen-**
do ad patrem meum et patrem vestrum: deum meum
 et deum vestrum statimque disparuit. **Ecce** igitur ista
 constituit magdalena inter hostes. **Prima** nuncia
 glorie resurgentis christi proprio suo ore ipsam pri-
 mam sue resurrectionis euangelistam facit: effi-
 citur preconissa ut nunciet his quod per vniuersum or-
 bem hanc resurrectionem proclamaturi erant. **Et**
 merito reformationis humane fuit hic conue-
 niens ordo: ut mulier quod fuerat peccatrix prima:
 cognosceret et nunciaret gloriam resurgentis que
 transgressionis foueamus prima fodit. **Hinc** Gregorius
 ait. **Ibi** ostendit culpa generis humani vestigi-

cessit. **Quia** enim in paradiso mulier precipitavit vi-
 ro mortem: ad sepulcrum nunciat viris vitam: et
 vitam sue viuificationis narrat quod mortem mor-
 tiferi serpentis narravit. **Secunda** apparitio fa-
 cta est tribus marijs simul. **Cum** enim iam disparuisset
 iesus ab oculis magdalene: iam illa stabilita in
 fide a qua diminuta extiterat egreditur ortum: illi-
 co reliquit sepulcrum. **Nec** ultra se ut aspiceret in-
 clinauit. **Nec** amplius si adhuc essent vel recess-
 sissent requisit angelicos testes de resurre-
 ctione credula: de quodam iocunda: de inuento com-
 solata: ut iussa domini et magistri proficeret animo et corpo-
 re festinabat. **Cum**que festina atque festina redi-
 ret socias suas in itinere inter sepulcrum et hie-
 rusalem conseruatas animo: lento gradietes ve-
 stigio inuenit: quod etiam sociali discretionem dete-
 to pede atque inposita sessione dum ista cum ma-
 ria fiebant. **Nescientes** credimus expectasse. **Ad**
 quod cum puenisset maria leto animo iocundum
 festinoque affatu enarrauit resuscitatum iesum
 et eum tanquam ortholanum vidisse et audisse: tamen eum
 tangere non potuisse. **Cum**que versus hierusalem fe-
 stino gressu pariter irent: sicut **Bartholomaeus** vultus
 ait. **Ecce** iesus occurrit eis dicens. **Auete**. **Il-**
le autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et ado-
 rauerunt eum. **Se** enim nunc tangi permittit: qui
 se prius tangi magdalena negauit. **Bestia** etiam
 christi nunc negata: nunc concessa: nunc prohibita
 nunc permissa: magnam nobis astruunt rationalem
 mysterij veritatem ut vnum et idem quod vno tem-
 pore denegat: alio tempore concedit et permittit
 ut se defectum in quodam: indignitate in que-
 rente: ineptitudine: in modo: importunitate
 in tempore: indecentia in re dum negat importun-
 re credamus. **Cum** vero concedit his carnis-
 se: atque ornari contrarijs firmiter autumemus
Nec tamen pro tanto diuinum mutatur con-
 silium si opera varientur. **Flouit** enim prouiden-
 tia dei sine dolo nostris utilitatibus consulens
 qualiter et quid nobiscum diuersimode sit age-
 dum. **Et** nunc proclive mulieres tangunt et
 osculantur dominicos pedes: et ad solita resti-
 titur magdalena atque recognoscunt suscita-
 tum quem viderant crucifixum: et in tecta pe-
 trina reclusum. **Tunc** ait illis iesus. **Nolite** ti-
 mere. **Ite** nunciate fratribus meis ut eant
 in galileam ibi me videbunt. **Vocat** autem
 eos fratres amantissimus princeps: tum ut
 ostendat se vere resurrexisse in carne gene-
 ris nostri de primo parente tracta: **Cum** ut ad
 sui amorem magis eos accendat et ad fiducia
 societatis sue ac visionis sue corroboret et con-
 firmet. **Tum** ut filios eterni patris: et christi se-
 nouerit heredes et coheredes. **Et** igitur hanc alini-

Unica resurre. de ipsius christi resurrectio.

regis benignitas: q̄ relictos i bello pauidos suos formidolosos & fugitiuos socios cū eua sit nominat f̄res. Et nouitate celestē ei in suo corpe oñdere repromittit. Dulcis excelsi suauitas: qui eū negātes ingruēte bello: tempe tenebrarū fratnū ad eos se dicit tenuisse amorem. Insolita clementia p̄ncipis q̄ post p̄surā caumagz bellozū post victoriā de ligno: de mūdo de tartarea lege repositā sub eterno p̄se cōtinuo appellat fratres. Et sic Jo. xx. c. d̄r. Venit maria Magdalena .i. cum alijs marijs annūcians discipulis: qz vidi dñm h̄ dixit mihi. Tertia aparitio facta ē Petro: sic Luc. vltimo refert. Nō em̄ deerat p̄is apl̄s sollicitudo querēdi: si repire possent vllaten⁹ resurgentem. Ad q̄d q̄dē seruentissim⁹ erat Petri: vñ eo ab alijs segregato nescio i quo loco quē sacra scriptura tacet apparuit ei dominus atqz cor ei⁹ cōfortauit in fide: deditqz finem infidelitati ac lachrymis ei⁹: q̄ regressus ad ceteros cum gaudio sibi apparuisse dominum nūciavit: q̄d q̄dē vt auditum ē aliq̄bus desideria sancta: aliq̄ib⁹ spes. aliq̄b⁹ cōturbatio q̄st singularitate aparēdi causantibus aliq̄b⁹ p̄fascētib⁹ crescebat auditas vt possēt videre eum. Quarto gaudio atqz fiducia repletus fuerit petri: q̄s exp̄mere posset: Scdm̄ ei Chrys. Primo int̄ viros apparuit petro. quia caput erat oim. sc̄do ne p̄p̄ negationē factaz desperaret. tertio p̄p̄ exēplū misericōdie dei ad pctōzes reducēdos ad eū.

De alijs. xij. aparitiōib⁹ xp̄i q̄ scripte sunt a diuersis. Ca. ij.

S Ecūda resurrectio xp̄i iocūditas ē generalis. i. q̄ facta ē in. xij. aparitiōibus post p̄dictas. Primo apparuit duob⁹ discipulis eūtib⁹ in emaus: qm̄ Luc. xxiiij. c. pleni⁹ narrat & breuiter in vlti. ca. Mat. Secūdo apparuit plurib⁹ in hierusalē Thoma absente & clausis ianuis stetit iesus i medio: & dixit: pax vobis: sic Jo. xx. c. & Luc. xxiiij. narrat. Om̄es aut̄ q̄ncqz p̄dicte aparitiones in ipso die resurrectiōis fuerūt. Tertio post dies octo apparuit: & stetit iesus i medio discipulozū p̄sente Thoma: cui palpādas p̄buit vulnerū cicatrices: sic Jo. xx. c. narrat Quarto x̄o apparuit ad mare tyberiadis: sic Jo. xxi. c. ait. d̄ qua dicit: hoc iā tertio manifestat⁹ est iesus discipulis suis cū resurrexisset a mortuis. Nō tñ intelligendū est simpliciter q̄ fuit tertia: s̄ qz fuit facta i tertio die de illis dieb⁹ in q̄b⁹ xp̄s apparuit eis. Quinto quoqz apparuit in monte thabor. xi. discipulis suis

vbi p̄us cōstituerat illis. Et hec fuit solennis aparitio: de qua etiā añ mortē & post resurrectiōē tā p̄ se q̄ p̄ angelos sepi⁹ mētio facta fuit: & singulariter adorasse dicunt. Mat. vlti. Licet etiā nō sit dubium q̄ q̄ncūqz apparebat eis cū multa reuerentia adorabāt: h̄ tñ singulariter enūerat: vt p̄ h̄ aparitiōis excellentia demonstret. Sexto etiā apparuit in die ascensōis: de q̄ aparitione Mat. xvi. c. ait. Recūbētib⁹. xi. discipulis apparuit illis iesus quia fm̄ Aug. Jam nō erant amodo euz illo in terra cōiuiaturi. Septimo aut̄ apparuit illa die in mōte oliueti: q̄ viderūt eū ascendēre in celum: quā Mat. & Luc. in fine euāgeliozū suozū breuiter tangūt: s̄ in p̄ncipio libri Actū plenius narrat: licz aut̄ ab euāgelistis nō ponant nisi p̄dicte decē aparitiōes: tñ alie fuisse credunt. Tñ Jo. in vlti. c. euāgelij sui ait. Multa quidē & alia signa fecit iesus in cōspectu discipulozū suozū que nō sunt scripta in libro hoc. Paul⁹ quoqz. i. Corinth. xv. tres etiam sup̄addit vt sua p. xiiij. cōputet: sic & xiiij. anno post dñicā passionē apl̄s gentiū fact⁹ ē. Dicit em̄ ibidē q̄ visus ē plusqz q̄ngenti s̄rib⁹ simul. Deinde visus est iacobo minoz & h̄ tñ facta in die resurrectiōis intelligit. De hoc Hiero. refert q̄ dolore mortis iesu sauciat⁹ se nunq̄ comedere vouerat nisi xp̄m a mortuis resurrexisse videret. Hinc ergo apparuit dñs & dixit his q̄ cū eo erant. Donite mensam: de inde accipiēs panē dedit eis di. Comede frater dilecte mi: quia fili⁹ hois surrexit a mortuis. Additqz apl̄s vbi supra. Nouissime autē oim̄ tāqz abornuovisus ē t̄ mihi. Etiā p̄r ad di visio illa quā Jo. Apoc. ij. refert se cū visisse in star lucētis solis. Scribit etiā in euāgelio Nichodemi q̄ ioseph qui sepelieraat sanctissimuz corpus christi: p̄ hoc captus fuerat a iudeis: & in q̄dā cubiculo diligēt sigillato reclusus: quem post sabbatum interficere ordinabant. Illi ergo flenti apparuit dñs iesus christus extergensqz faciem eius osculatus ē eum: demūqz saluis sigillis in domo propria collocauit. Ex q̄ manifeste apparet q̄ hec aparitio in die resurrectiōis fuerit facta. Ex p̄dictis igif̄ patet: q̄. xv. aparitiōes facte sunt postqz xp̄s resurrexit.

De corporali seu mentali aparitione quibus christus cōsolatus est matrem suam postqz a mortuis resurrexit. Ca. iij.

Tertio quoque resurrectionis christi iocunditas
 dicitur maternalis. Quia enim de sacre
 matris consolatione pro resurrectione
 nihil euangelica testatur historia.
 Non propterea credendum est quod benignissimus iesus
 fons consolationis et gratie: qui ceteros
 tantum studuit consolari: oblitus sit matris: quam
 sola nouerat mortis sue amaritudinem plenissime
 degustasse. Placuit tamen reuerentie dei de
 hoc per euangelicos apices nihil referari: et ma-
 xime propter tria. Primo propter firmitatem. secun-
 do propter infidelitatem. tertio propter sublimi-
 tatem. Primo propter firmitatem: tanta enim fir-
 mitate certissima constabat uirgini matri de res-
 surrectione filii sui: ut nec per minimum dubitati-
 onis motum circa hoc fuerit impulsata: quod
 quidem facile fuit credere ex hoc quod per singula-
 rissimam gratiam electa fuerit uirginis christi dei
 esset et regina angelorum ac domina uniuersorum.
 Propterea ipso silentio scripturarum melius hoc
 ostendit debere teneri ut omnino indubitabi-
 le quod fiet quacumque scriptura. Propterea si lucu-
 lenter apparet scriptura posuit talia fundamen-
 ta quod mens illuminata et alta maiora concludit
 quod possit lingua seu littera explicari. Posuit enim
 modum sue altissime conceptionis ut puta an-
 gelo nunciante et spiritu sancto obumbrante: descri-
 bitque illam ut dolorosam matrem dei morien-
 tis atque eam iuxta crucis stipitem collocatam.
 Quod si verum est: imo verissimum est quod. ij
 Corinthi b. j. apostolus ait. Sicut socii passionum estis
 sic et consolationum eritis. Adversura tu quantum
 virgo mater fuerit resurrectioni filii sociata.
 Propterea certissime tenendum est quod dulcissi-
 mus filius eius primo et ante omnes resurrectionis
 sue gloriose leticia consolatus est eam. Quod
 et sancta romana ecclesia videtur sentire quod in rho-
 mana resurrectionis die: ad sanctam mariam ma-
 iorem ordinat stationem. Si autem argueret velis
 quod corporaliter non apparuit ei eo quod hoc non
 testantur euangeliste: non pie concluderetur et erit ne-
 cesse: quod in resurrectionis leticia in mundo non
 quod eum viderit: quia sicut nec primo nec ultimo
 nec medio materno conspectui apparuisse
 se referunt. Secundo autem factum est propter infide-
 litatem. Quia enim spiritu sancto cura erat per
 scripturam euangelicam illas apparitiones descri-
 bere que criminalibus hominibus possent
 de resurrectione christi fide dignum testimoni-
 um prohibere: et maternus affectus in eorum ocu-
 lis minueret veritatem. Ideo nulla scripta est
 apparitio ex testimonio. Non erat tamen in rei ve-
 ritate in omni creatura atque creanda natura post
 iesum tantum testimonium veritatis quantum in ip-

sa lingua materna ut sibi credere debeat mater
 humana deuota. Per textum igitur euangeli-
 cum solummodo debuit referari per quem modum
 doctores primi fidei nostre de resurrectione
 christi fuerunt certificati: ita ut per hoc compre-
 hendere valeremus qui facti sunt resurrecti-
 onis christi idonei testes quibus fides esset ab
 omnibus indubitabiliter exhibenda. De ap-
 paritione autem matris et consimilibus nihil re-
 peritur in euangelis: quod a spiritu sancto credenda et in-
 uestiganda vel tamen modo relicta sunt qui a suo
 lumine illustrantur. Tertio quoque factum est hoc
 propter sublimitatem. Post resurrectionem enim
 christi nihil de matre et etiam ante pauca per eu-
 gelia referantur: quia apparitiones christi exhibe-
 bite matri et familiaria inter eos colloquia at-
 que amoris sublimia signa intrinsece debuerunt esse
 supintellectualissima et inuisibilia atque ineffabi-
 lissima quod non potuerunt ab inferioribus dici vel
 scribi nisi cum tanta diminutione sua quod eas di-
 cere esset nobis excessum illarum denigrare.
 Si quis tamen pie deferre vellet textui euangelis
 sacri et dicere quod corporali aspectui primo appa-
 ruit ad bagdalene. Posset utriusque sensui deuote
 ac fideliter conuenire si distinguamur dupli-
 cem visionem. Primam corporalem. secundam spiri-
 tualem. Prima est debilis et infirma et sepe mul-
 te illusioni et deceptioni et vanitati subiecta.
 Secunda autem est stabilis certa et clara que de-
 leui nisi purgatis mentibus exhibetur. Esto
 igitur quod visionem primam per quodam privilegio
 speciali amorosus iesus peccatoribus voluit
 impertiri: non dubium esse debet quod certissimo me-
 ritu intuitu beata uirgo resurrectionem christi
 et certe cognouit et iocundissimis amplexibus
 anime sue strinxit. Quarto etiam dici po-
 test quod spiritu sancto dictante nihil in sacro te-
 xtu de corporali apparitione sibi facta referuntur
 ut per hoc ostendatur et commendetur eius
 indefectibilis virtus: quia per hoc monstra-
 tur quod non indigebat talibus apparitionibus
 roborari et confirmari. Posset quoque medi-
 tari deuote: quod sicut ipsa fuit summe passa at-
 que christo compassa: sic mox christi passione fi-
 nita mens eius spirituali contemplatione vul-
 nerum filii cavernis inclusa et intra ipsius se-
 pulcri angustias consepulta vite ut sic liceat
 loqui dulcis iesu anima sua: fugebatur. Cum
 quod per spiritum sanctum illustrata resurrecti-
 onis horam sentiret instare. Aduentientem ani-
 mam filii sui ut in propria gloria sumeret cor-
 pus suum: sic deuote allocuta est eam. Quid
 dilecte fili aduenisti factururus. Si vis me totam
 in tuam gloriam absorbere: reddo depositum

Dñica resurre. infra diē de hūane resur. nece.

qđ sola custodio. **S**i autē in passibili carne uiuentem me tuo vis dolore atq; passiōe priuare: z has tui corporis apturas in quib; sol uiuo: tua vis medicina sanare nō annuo. **A**ut qđ me in tuam assume gloriā aut mihi dimitte tui doloris memoriā z sapore. **A**ui amozosus iesus deuota consolatione rñdit. **M**at mea dulcissima. **N**ō pōt pusillus grex istorū filiorum tuoz tua nūc societate priuari. **D**ēs em̄ deficient nisi fidei tue fulcimento firmentur. **E**t nimis utiq; durū eēt simul me pastore et pfe: z temgā z mfe priuare. **A**ult; ē plus mihi p eos acquirēdus qui de viscerū tuozū charitate pcedent. **P**atierter igit fer dulcissima mater qđ te ad tps cū eis relinquā z corp; meū in gloriā maiestatis assumā. **N**ec tñ credas dulcissima mater mea qđ thesaurū passionis mee uelim de tua anima remouere qđ cūcunq; gloriofus resurgā. **I**n ipā em̄ corporis mei gloria apparebūt ipā victorie signa: apertaq; reliquā vulnera i carne qđ tūcūq; sanata: p que dulcissima m̄ ad cordis mei thalamuz habebis introitum: vt. s. ad me intrans z ad filios tuos exiēs inde possis asportare qđ meis z tuis filiis possis dispensare. **E**xurge ergo gloria mea quia cōsummata ē resurrectio mea. **T**unc pijsima mater tota transportata in gloriā filij resurgentis: ipm dulcissime alloquentem audiuit. **R**esurrexi z adhuc sum tecuz alla. **P**osuiti sup me manū tuā alla: **A**mirabilis facta est scientia tua ex me alla. **E**t d; b; paterno honore mille milies alla. **I**n qđ filius subito introducit in conspectu matris mētis in gloriā maiestatis. **Q**uā nobis concedat ipse gloriā iefus: qui cum patre z spū sancto uiuit z regnat in secula seculozū **A**mē

Dominica resurrectionis infra diem de hūana necessaria resurrectione et perpetuitate futura. **S**ermo. lviij.

Ichistus re

surrexit z nos resurgem;. **i.** Corinth. xv. Sufficenter iam pbato supius resurrectionem capitis nostri christi necessariā extitisse. **N**ūc

demonstrari oportet necessariam fore resurrectionem etiā mēbrorum eius. **A**gnū utiq; incōueniens eēt qđ caput nostrū esset i celoz corpus siue membra eius remanerent in terra. **P**ropterea de resurrectione nostra in

verbo p allegato apostolus loquens ait. **S**ip quia: christus resurrexit z nos qui sum; mebra resurgem; utiq;. **R**esurrectionem itaq; nostram z ppetuitatem humane nature necessariam esse per rationem tripliciter ostendi potest. **P**rimo ex parte dei. secūdo ex parte nostri. tertio ex parte vniuersi.

Articulus primus qđ quattuor sunt ex pte dei que ostendunt necessariam esse resurrectionem et perpetuitatem humane nature.

Primo quidē ostendi potest necessariam esse resurrectionem ex pte dei. **Q**uattuor quidem illam necessariam ostendunt. **P**rimo diuina prouidentia. secūdo diuina iusticia. tertio diuina honorificentia. quarto diuina misericordia.

Quod ex parte prouidentie dei necessaria est resurrectionem esse futurā. **C**a. j.

Primo autē resurrectionem corporum necessariā esse ostendit diuina prouidentia. **A**manifestissime enim claret qđ nō sine admiranda dispositione sue sapientie: dedit deus homini multiplicia pcepta: leges diuersas. pmissōes magnas: exhortationes multas: cōminationes plurimas: innumerabilia dona: crebras admonitiones: increpationes innumeras z flagella grauia: per hec strictissime exigens ab homine omnimodam perfectionem iusticie z veritatis. **E**t quid diuina hec clamant nisi qđ aliquid ineffabile de homine agere intendit deus z qđ eum ad quedam ineffabilia ordinauit. **H**anc autem rationem tangit **J**ob vij. cum ad dñm ait. **Q**uid ē homo quia magnificas eum: aut quid apponis erga euz cor tuum. q. d. **A**liquid magni intēdis de eo: uisitās eum diluculo. s. p inspirationes: z subito probas illum. s. si te audierit: vsq; qđ nō parcis mihi nec dimittis me ut glutinam saluam meam. s. tantū me obseruas atq; molestas. **P**eccauit: **Q**uid faciam tibi o custos hominū id ē. o tu qui tantum obseruas homines in uis suis. **E**t iterum. xij. c. ait. **P**osuiti i neruo pedes meos et obseruasti omnes semitas meas z uestigia pedum meozum considerasti. **E**t sequit. **E**t dignū ducis sup huiusce modi aperire oculos tuos et adducere eum

tecū in iudiciū. q. d. hec nō ageres: nisi iuten-
deres hōiem totum eternaliter premiari. Et
ad hoc etiā Damascen⁹ in. iij. lib. Si igit^r re-
surrectio nō ē: neq; puidētia ē. Tūc casu om-
nia ferunt pariter et agunt. Videm⁹ em̄ plu-
rimos iustos esuriētes et iniuriā patientes.
peccatores autē et iniustos in diuitiis et in om-
ni se voluptate habētes: sed quis vnq; huius
iusti iudiciū vel sapientis puidētie op⁹ bene
sentiens suspicabit. Erit igit^r resurrectio. Iu-
stus em̄ deus et his qui confidunt in eo mer-
cedis ē retributor.

Q ex pte diuine iusticie neces-
saria est resurrectio nra. Ca. ij.

Secundo ostendit illam esse neces-
sariam diuina iusticia. Inustum
quidem esset cōtempores dei atq;
transgressores suarū sanctarū
legum: pferre aut equare amātib; et timen-
tib; eum et seruātib; leges ei⁹. Preterea ne
quaq; dici posset in eo fore pfectam iusticiam
si nihil penit⁹ daret amicis et cultorib; suis a
quibus exigit tot et tanta seruare et custodire
Sed ecōtra qd iniusti eēt: cū forent in ei⁹ con-
sumato obseq; et amoze: si oia eis auferret et
illos ad nihilum redigeret et a se reiceret et ex-
cluderet atq; in eternū sua societate priuaret
Rursus quidē irrōnabiliter exigere a iustis
q; p iusticia et obseruantia eius atq; p illi⁹ de-
fensione. acerbā subirēt mortē: qn poti⁹ stulte
agerent si id aliquāter acceptarent: qz p hoc
magis ad totalē et eternalē defensionē iusti-
cie appropinquaret quod manifeste apparet.
Nam post mortē omnis iusticia esset anihila-
ta atq; omnis potentia redeundi ad eā in eter-
num esset illis ablata. Sed qz tante demētie
est q; hec in deo posse contingere credat. Hic
ppha ait. quoad usq; iusticia cōuertat in iu-
diciū. s. stabo sine resurrectione et iuxta illā
p fidem stabunt omnes qui recto sunt corde
Et ite xp̄s. lxx. sc̄p. ē. Reddet vniciq; fm opa
sua. Constat nempe q; hoc nō facit deus in p-
senti vita: in alia ergo vnusquisq; remunerā-
tus est. Sed quia nec aīa sola sine corpe nec
corpus sine anima peccauerūt vel meruerūt
ideo necesse est de bono vel de malo simul re-
munerari: sicut de milite patet: quia non ip̄e
tantum: sed et dextrarius in quo pugnavit: a
rege stipendia habet: quia bene nutrit et cu-
stoditur: et econtrario de offenditib; regem
Hinc etiam apostol⁹. ij. Corinth. v. ait. Om-

nes em̄ nos manifestari oportet ante tribu-
nal christi: vt recipiat vnusquisq; propria cor-
poris prout gessit siue bonum siue malum.

Que necessarium est nos resur-
gere pro gloria summi dei. Cap-
tulum tertium.

Tertio ostendit illam esse necessari-
am diuina honorificētia et magni-
ficētia. Manifeste em̄ apparet q;
nec suam potentia: nec suā sapien-
tiam nec suam laudem. insup nec suā reue-
rentiam magnificaret et exaltaret: opifex sū-
mus deus anihilādo rationalem creaturam
vel faciendo talem q; nō posset eternaliter p-
durare ad eum glorificandum exaltandum
et laudādū. Hec quidē tangit Job. xiiij. c. di.
Locabis me. s. per resurrectionem et ego re-
spondebo tibi. s. resurgendo ad gloriam tuā
Operi manū tuarū. id ē. homini: porriges
dexterā. i. dabis ad laudem tuam gloria sem-
piternam. Aliter em̄. que nam gloria esset
potētie dei si homo non ordinatus esset ad
vite eternitatem. cum verum simpliciter esset
quod idem Job. xiiij. c. ait ad dñm di. Cōtra
folium quod vento rapit ostendis potētia
tuā et stipulam siccam psequer. s. si me ad ni-
hilum redigis. Et iterum verum esset quod
etiam Job. x. c. ait. Manus tue fecerunt me
et plasmauerunt me totum in circuitu: et sic re-
pente precipitas me et anihilas me. Ampli⁹
ad summi dei magnificētia est dispensare
vniciq; quod recipere potest. Sed hūanus
corpus per vnionem ad animam capax ē be-
atitudinis sempiternae: sicut per extra mani-
feste patet in auro et lapidibus preciosis: que
in se habent proprietates celestes. Sed si hoc
suscipit p̄ciosus lapis quāto magis hoc reci-
pere potest humanum corpus: quod quidem
ceteris corporibus inferioribus est sublimi⁹
Nec insuper sapientis artificis honorificētia
esset: si construendo domum: partes eius se-
paratas edificaret. Sic nec pertineret ad ho-
norem sapientie dei si animam locaret in ce-
lo et eius corpus relinqueret in sepulcro. Ad
gloriam quoq; regis est q; milites eius eodē
precioso panno induti sunt. Hinc. ij. Corin-
theo. v. c. apostolus ait. Nos qui sumus in
hoc tabernaculo ingemiscimus grauati eo q;
nolumus expoliari sed superuestiri vt absol-
beat quod est mortale a vita.

Unica resurre. infra die de humane resur. nece.

Quod ex parte clementie dei demonstratur resurrectionem nostram de necessitate esse futuram. **Ca. iij.**

Quarto quoque ostendit resurrectionem esse necessariam diuina clementia et misericordia et imensa bonitas eius. Ad enim illius bonitas appareret nisi summe diligeret suos amicos atque summe misericors esset in eos. Nec hoc insupervide retur: nisi in eis sempiterna bona: imo seipsum eternaliter preparasset. Hoc utique tangit Job. **1. c. Vitam et misericordiam. i. p. misericordiam eternam vitam tribuisti. i. tribues mihi. Et visitatio tua. scilicet glorificas me custodivit. i. custodiet in eternum spiritum meum. Et iterum. xiiij. c. ait. Signasti quasi in sacculo delicta mea. s. ut condigna iusticia me punires: sed curasti. i. curabis iniquitatem meam. s. p. gratiam me ad gloriam perducendo. Propterea si corpus nostrum non resurgeret: non appareret perfecta charitas et veritas apud eum: quod qui duce sapientia sua iuste vixerunt: inuenirent se deceptos. Illi vero qui male: sapienter egisse comprobarent. Et sic verificaret quod Malach. **ij.** scriptum est. Manus est qui seruit deo. Hinc. **1. Corinth. xv. c. ap. s. ait. Sic in hac vita tamen in prosperitate sumus: miserabiliores sumus omnibus hominibus imo et multis animalibus: vnde vox desperatum futuram resurrectionem esse est ista que Sapient. **ij.** dicit. Ex nihilo nati sumus: et post hoc erimus tantum quod non fuerimus.****

Articulus secundus in quo nostram resurrectionem cum perpetuitate vite esse necessariam ex parte nostri quadrupliciter demonstrat.

Secundo potest probari necessariam esse resurrectionem et perpetuitatem humane vite respectu nostri. Et hoc quattuor modis probant. Primo anime dignitas. secundo anime puritas. tertio naturale desiderium eternorum. quarto sensus et gustus diuinorum.

Quod dignitas anime nostre futuram resurrectionem ostendit.

Capitulum. i.

Primo probat futuram resurrectionem anime dignitas. Naturalis nempe altitudo anime rationalis ac totius humane nature: maxime quo ad duo comprehendit potest. Primo quo ad lumen intellectus et rationis causata. secundo quo ad robur libertatis. Est enim dignitas spiritualis et

intellectualis lucis: quod statim se ingerit ut transcendens omnem corporalem virtutem imo omnem que non est intellectiva seu intellectuali transcendere conuincatur. Et ex hoc manifeste clarescit quod statim se ingerit ut res corruptibilis et immortalis. Secundo apparet dignitas anime quo ad robur libertatis quanto amplius relucet quam in primo in potestate dominatiua seu in libertate volendi et imperandi. Nam si ista corruptibilis aut generabilis esset: constat quod necessario foret subijcibilis virtuti et actioni et generantium et corrumpentium suarum causarum: et quando generaret finem totum suum esse et posse eis necessarium subiecta esset. Et idem etiam esset quando corrumpere tur. Ordo quoque quem ordinem capax est non solum totius vniuersi sed etiam ipsius magnifici et gloriosi dei: in eo quod potest ferri in ipsum tantum in obiectum aptissime clamant animam nostram non tamen transcendens ambitus et ordinis esse. sed etiam ostendit eam ordinatam fore ad ipsam dignissimam et eternam: quod ex hoc manifeste apparet: quia eternitatem dei obrinet pro obiecto. Si autem anima immortalis forma cum qua ordinem et inclinationem vere sit formam esse sine materia sua et precipue in eternum manifeste clarescit: quod contra naturalem ordinem esset si ieternum sine suo corpore perduraret. Preterea omnis materia in eo quod capax est alicuius forme vnde quod capax est diuersarum proprietatum et statuum illius forme. Sed anima rationalis mereri potest et demereri puniri: potest quoque esse munda et sancta: atque vitiosa infecta et deprauata: et humanum corpus istorum statuum aliquo modo est capax: et in quantum talis anime corpus erit ordinatum vel ordinabile ad prima sempiterna vel ad eternas penas. Hec autem tangit Job **xiiij. c. di. Roborasti. i. roborabis eum paululum. s. p. veram resurrectionem ut in perpetuum transiret. i. eternaliter permaneret. s. i. gloria sempiterna. Et hec dicit quo ad beatitudinem vel quo ad beatum. Et de damnando iterum subdit. Immutabis faciem eius. s. p. horrendam corporis resurrectionem: et emittes eum. s. in exteriores tenebras: vbi erit fletus et stridor dentium.**

Quod ex naturali inclinatione anime ad corpus necessariam esse resurrectionem demonstrat. Ca. ij.

Secundo probat resurrectionem futuram anime puritas. Habet enim anima dependentias quasdam atque potentias in compatitione ad corpus: que nisi in corpore minime perficiunt. Virtudo quodque est perfecta

plena et consummata. Ex quo manifeste apparet quod aut anima nunquam erit beata aut necesse est per resurrectionem cum corpore reuniri. Preterea ad animam perpetue ligationis cum corpore habet desiderium naturale. Sed sicut dicitur in libro de anima. Natura nihil facit frustra. Nullusque appetitus cassus in anima creatus est. Ex quo manifeste apparet quod potest et debet ad perpetuam ligationem cum corpore pervenire. Hoc quidem nequaquam fieri potest in hac vita: ergo necesse est in altero seculo hoc adimpleri. Amplius manifeste etiam patet quod anima est perfectio corporis: sed perfectio ad perfectibile ordinatur: et perfectibile ad perfectionem dependet: ergo perfecta beatitudo in vno sine appetitu perfecto affigeret eam nisi speraret se profecto securam.

Quod necessariam esse resurrectionem ostendit futuram anime naturale desiderium de eternis. Capitulum tertium.

tertio probat illam desiderium eternorum Naturale siquidem desiderium insertum repimus in nobis: ut vigilando et dormiendo et laborando et vacando atque in omnibus operibus nostris ut semper concupiscamus vitam cognitionem delectationem et pacem: omnesque nostri appetitus et actus ad hunc dinoscimur dirigere finem. Et quid habet in nobis aliud clamant: nisi quod homines naturalissime appetunt felicitatem eternam ubi est eterna vita: cognitio clara. delectatio infinita seu tranquillitas que exuperat omnem sensum: sed si hoc nunquam homo consequi posset nec unquam consequeretur: tunc quidem iste superfluo et impossibili fundatus esset ad summam felicitatem et tunc ad vitam veram esset quod Ecclesiasticus. iii. c. inquit. Laudavi magis mortuos quam viuentes et feliciores utroque iudicavi qui necdum nati sunt. Quia igitur tale celestis felicitatis desiderium a natura nobis insertum est. Ideo ita vehementer abhorret homo anihilationem et miseriam eternam temporalem. Predictum desiderium ostendit esse in nobis Job. xiiij. c. d. Requiescat. scilicet anima glorificata in celo donec optata veniat. scilicet felicitas sempiterna cum corpore glorioso: et sicut mercenarius dies eius: quia sicut mercenarius laborat ut quicquid requiem consequatur. Sic homo in presenti vita laborat ut tandem anima et corpore in celesti gloria eternaliter requiescat. et hoc etiam ostendit Job. ubi cum se proptare mortem plusquam miserabilem vitam elegit.

Quod divini sensus et gustus indicant resurrectionem nature humane esse futuram. Cap. iij.

Quarto quoque probant resurrectionem futuram sensus et gustus divinatorum quos in tanta altitudine multitudinis et certitudine experimur iter que est certitudo fidei atque spei: quam quidem roborat et accendit ardentissima charitas et influxus spiritus sancti. Hinc apostolus. v. c. ad Romanos. ait. Spes non confundit et charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Et ad Romanos. viij. c. ait. Quicumque spiritus dei agunt hi filii dei sunt. Et sequitur. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei: si autem filii et heredes: heredes quidem dei: coheredes autem christi. Et iterum in eodem. c. Ipse spiritus sanctus postulat. scilicet hos influxus pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Hec tangit Job. xliij. c. di. Omnibus diebus quibus nunc milito. scilicet pegrinus: expecto. scilicet sensu fidei et spei et charitatis: donec veniat immutatio mea. scilicet pro gloria sempiterna. Item Job. xij. Deridet enim iusti simplicitas. scilicet quia hic filii dei sensu et spe expectat alteram vitam: lapas contempta apud cogitationes divitum parata ad tempus statutum. In lampade enim est splendor et luciditas vitis: et calor ignis: ut in ea denotetur anima iusti que pro fidei splendorem: spei vigore et charitatis calore parata est ad tempus statutum future resurrectionis. Tale lampadem inquam contempnunt cogitationes divitum. Et iterum in persona huius iusti. vij. c. inquit. Abilitia est vita hominis super terram. scilicet qui pugnat pro adipiscenda corona: sciens quia ut apostolus. ij. Timotheus. ij. c. ait. Non coronabitur. scilicet in gloria sempiterna nisi qui legitime certaverit: et sicut dies mercenarius. scilicet expectantis post laborem premium dies eius. Sicut cervus desiderat umbram: et sicut mercenarius postulat finem operis sui ut requiescat et premietur: sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi mihi. Absens dicitur a me quod est defectus menses enim vacuos habuit: quia usque tunc ab expectata gloria absens fuit. Et propter hoc noctes laboriosas. id est tempora presentia expectationis laboribus plena sibi enumerat. scilicet ex desiderio eternorum: propterea quoque inflamatus eodem sensu etiam inquit. Quomodo desiderat cervus ad fontes aquarum. Ita desiderat anima mea ad te deum. scilicet pro gloria sempiterna. Sitiuit anima mea ad deum fontem vivum quem veniam et apparebo scilicet gloriosus ante faciem dei.

Unica resurrectionis de huma. resur. necessi.

Articulus tertius: qd omnes creature quadrupliciter monstrant resurrectionem et humane nature perpetuitatem esse futuram.

Tertio etiam probari potest esse necessariam resurrectionem et perpetuitatem humane vite ex parte vniuersi. Quatuor enim clamant et ostendunt hanc futuram esse. Primo diuersa substantia. secundo diuersa nobilitas. tertio diuersa creatura. quarto diuersa experientia.

Substantie diuersitas resurrectionem futuram esse demonstrat. Ca. i.

Primo ostendit hoc diuersa substantia. Nam est substantia quedam pure corporalis scilicet ista corporalia: ut puta elementa planete celi. Et quedam est omnino incorporea: sicut sunt angeli dei. Et rectus ordo requirit ut sit substantia quedam composita. scilicet partim corporalis et partim spiritualis et hinc homo. Corporalis ex parte corporis: spiritualis ex parte anime: verum quartum membrum etiam non potuit. scilicet quod aliqua creatura esset nec corporalis nec spiritualis. Non autem deficiet vniuersa creatura spiritualis videlicet angelica cum etiam secundum Platonem sit duratione eterna. Nec etiam pure corporalis creatura: cum secundum philosophum corpora celestia sint perpetua et eterna: ergo non deficiet me vel mea ex vtriusque composita: sed quia hoc in presenti non est in futura resurrectione expectari debet.

Quod diuersa creaturarum nobilitas ostendit resurrectionem esse futuram. Ca. ii.

Secundo ostendit hec diuersa nobilitas. Omnis enim substantia viuens nobilior est non viuente secundum Augustinum et Aristotelem. Sed corpus hominis viuere sentit: corpus autem celi nullatenus viuere: ergo celesti corpore nobilior est corpus humanum: et si corpus in mundo fortius totus homo: ergo si non deficiet corpus celi ab vniuerso: multo minus neque homo. Preterea nobilior est natura composita quam ea que est pure corporalis cum intellectualem vitam addat ad illam: ergo plus ad perfectionem mundi facit ista quam illa: quare si non deficiet ista modo est finis omnium: et etiam certum est: quod humanum corpus omnium corporum finis est: et ipsorum etiam motuum tam superiorum quam inferiorum ac finis horum

que sunt ad finem: necessitate imponit vel imponunt et nobilior eis existit: ergo si corpus celi quod ad hunc finem est remanebit finis hinc de esse non poterit: homo ergo in sua specie remanebit. Ex quibus sequitur resurrectionem esse futuram.

Quod omnis natura rerum que est in homine demonstrat futuram esse resurrectionem. Ca. iii.

Tertio ostendit futuram resurrectionem diuersa seu vniuersa creatura: quia omnis creatura habet esse nobilissimum in humana conditione. Nam sicut super illud Mar. ultimo. predicare euangelium omni creature. Gregorius ait. Omnis creature nomine significatur homo. Sunt namque lapides sed non viuunt. Arbuta autem sunt et viuunt sed non sentiunt: bruta quoque animalia sunt: viuunt sentiunt sed non discernunt. Angeli enim sunt viuunt sentiunt et discernunt. Omnis autem creature aliquid habet hominis. habet namque commune cum lapidibus: viuere cum arboribus: sentire cum animalibus: intelligere cum angelis. Si ergo commune habet aliquid cum omni creatura homo: iuxta aliquid omnis creature homo: omni ergo creature predicat euangelium cum soli homini predicat: sed si homo non resurgetur ad fruitionem glorie sempiternae si preciparet omnis creatura diuinam bonitatem nec suo modo fruere: ea: posito ergo homine in fruitione diuina in homine omnis creatura illa deitate fruat cum in illo sit statum ordinatissimum vniuersi atque in omni creatura significet.

Quod omnis natura rerum resurrectionem esse futuram continue prefiguratur. Ca. iiii.

Quarto ostendit resurrectionem futuram diuersa experientia. Contemplare diuersas naturas reorum et vbi cumque reperies resurrectionis imaginem figurari. Considera primo naturas que tamen habent esse. scilicet natura que ultra esse habet etiam viuere tertio natura que habet ultra predicata sentire. Primo considera natura que tamen habet esse. Nonne de pulueribus per artificium fit ordinatissimum vitrum? Sed si artifex habet potestatem magis artificis fabricator de pulueribus nostris corpora gloriosa et lucidissima reformabit. Hinc ad Job. ix. c. aplos ait. An non habet potestatem figuram lutum ex eadem massa facere: aliud quidem vas in honorem. alius vero in contumeliam. Respice sole atque luminaria celi que successu vario per occasum et ortum quasi moriuntur atque resurgunt. Hinc Eccles. i. c. ait. Quis sol et

occidit et ad locum suum reuertitur: ibique renascens
 gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem lu-
 strans vniuersa: et sic successiue resurrectio i-
 dicatur: quia moritur: moritur dies. Itaque sic dicitur
 Job. vii. Si dormiero dicam quod resurgam.
 Contemplant ergo naturam que cum esse habet
 etiam viuere: et videas imaginem resurrectionis
 in terrenis herbis: vere adueniente iterum reuiu-
 iscent: amputateque resurgunt. Arbores que
 hyeme casu fructuum et foliorum quasi quada-
 m indicant subire mortem: sed adueniente esta-
 te resurrectionem premonstrant. Item si percinditur
 arbor et morte quasi subire cogatur: tamen ad tem-
 pus pullulare non cessat et resurrectionem virtu-
 te qua potest annunciare conatur. **Ubi Job. xiiij. c.**
ait. Lignum habet spem si percisum fuerit rursum
viuescit et rami eius pullulant: si senuerit in ter-
ra radix eius et in puluere emortuum fuerit trun-
cus illius ad odorem aque germinabit et faci-
et coma quasi cum primo plantatum est. Et in hoc
exemplo nos docet Job augmentari quasi per
locum a minori resurrectionis gloriam esse futu-
ram. Et de grano frumenti iterum Job. xxi. do-
minus ait. Nisi granum frumenti cadens in ter-
ra mortuum fuerit ipsum solum manet: si autem mor-
tuum fuerit multum fructum affert. scilicet per resurre-
ctionem: quia viuificatur in spica. Hinc et apostolus
1. Corinth. xv. in persona primo quorundam infidelium
ait. Quomodo resurgent mortui: quali autem
corpe uentur: quibus respondet dicitur. insipientes. Quod
tu feminas non viuificatur nisi prius moriatur
et quod feminas non corpus quia futurum est: se-
minas sed nondum granum ut puta tritici aut ali-
cuius ceterorum: deus autem dat illi corpus sicut
vult. Tertio considera naturam que habet cum
esse viuere et sentire et videbis aquilam renouari
deposita senectute. Aues etiam abiectis vere-
ribus pennis annuatim vestiunt nouas. Ser-
pentes quoque pelle veterem exuentes annuatim
resumunt aliam. Insup et leona filios mortuos
pariens super eos post tres dies fortissime ru-
giens illos ad vitam reducit: pellicanus quoque
auis dum a serpente filios reperit interemptos
super eos sanguinem suum fundit: et sic eos ad pri-
stinam vitam reddit. Respice arabie auem que cum
unica sit in mundo quingentis que et ultraviuat an-
nis: dum se viderit senuisse collectis aroma-
tum virgulis rogum. id est compositionem lignorum in-
stituit: et conuersa ad radium solis alarum plausu
voluntarium incendium sibi nutrit: sicque iterum
de cineribus suis resurgit secundum papiam. Ex omnibus
supradictis manifeste clarescit. quod omnia ad
spem nostre future resurrectionis inuitant: et de

us cum sua prudentia: cum sua iusticia: cum sua
 honorificentia et cum sua misericordia attrahit ip-
 sa nostra natura cum aie dignitate: cum ani-
 me pronitate: cum desiderio eternorum: et cum
 gustu diuinorum nos instruit et diuersa substan-
 tia: diuersa natura: diuersa creatura et diuer-
 sa experientia nos compellit ita ut inexcusabi-
 lis sis o homo si non toto corde: toto ore: et to-
 to ope contendis ad illam tanquam plegitimum
 membrum feliciter peruenire. Ad quam nos perdu-
 cat glorificatus iesus christus dominus noster. qui cum
 patre et spiritu sancto uiuit et regnat in secula
 seculorum Amen.

Feria secunda post resurrecti-
onem de vniuersali regno et do-
minio iesu christi. Ser. lix.

Gloria et ho-

noze coronasti eum domi-
 ne: et constituisti eum sup
 opa manuum tuarum. Omnia
 subiecisti sub pedibus eius.
 ps. viij. A posterioribus ce-
 pim. scilicet ab ipso ultimo re-

surrectionis sine ut clariores intelligentia atque
 feruentiori deuotione ad ipsum omnium princi-
 pium qui in fine tanta magnalia est daturus anti-
 mus inardescat: et saluatoris nostri amor sp-
 gradato ordine suscipiat incrementum. Pro-
 pterea iam ad eternam contemplationem de glo-
 ria paradisi dirigamus sermonem que est de
 vniuersali regno et dominio amorosi et ma-
 gnifici domini nostri iesu christi: de quo in verbo per
 allegato propheta ait. Gloria et honore corona-
 sti eum domine: et constituisti eum super opa manuum
 tuarum: omnia subiecisti sub pedibus eius.
In quibus sacratissimis verbis triplex christi pre-
minentissimi officium insinuat. Nam describit
primo generalis creator. secundo generalis re-
demptor. tertio generalis glorificator. Primo
enim ostensus est ordinator. scilicet ab effectu. Nam ipse
deus vniuersa creauit ut conuenienti ordine
produceret: nam illa humana quam supercellens
dono bonitatis sue intendebat sibi unire vni-
one persone. Quod et ipse creator ordo patenter
ostendit si iuxta apostolum ad Romanos. i. inuisibilia dei a
creaturis mundi per ea que facta sunt intelle-
cta conspiciuntur. Nam si contemplando transcenderis
hec quattuor elementa superius reperies et perfectio-
res eis planetas. Insup eminentiores atque per-
fectiores ipsis planetis tres resident celi. Quibus
autem corporibus digniores sunt anime: que
ad dei imaginem et similitudinem sunt crea-

Fe. ij. p^o resur. dñi de vniuersali regno iesu

te. Hiabunt autē excellentiores ac nobiliores
āgeli iudicant. Nobiliores etiā nature sūt ar
changeli et p̄tates q̄ principatus et virtutes
q̄ potestates et dominationes q̄ virtutes et
throni q̄ dñationes et cherubin q̄ throni et
seraphin q̄ cherubin. Et in gloria virgo ma
ria excedit omnes seraphin. Et iesus x̄ps sup
omnes eminet in imensum: teste ap̄lo qui ad
Ep̄h. j. c. ait. q̄ x̄ps cōstitutus est ad dexteraz
dei patris in celestibus sup omnes principatū
et p̄tatem et virtutē et dñationem et omne nomen
quod nominatur non solum in hoc seculo s̄
etiā in futuro. Et omnia subiecit sub pedib^o
eius et ip̄m dedit caput sup omnem ecclesiam q̄
ē corp^o ip̄suis. Et sic ex ordine creatorū quasi
scalari et gradato patet q̄ta sit excellentia Je
su christi. Sed de talib^o gradib^o diffusius di
cūm est supra sermone. l. ar. j. c. ij. z. iij. Se
cundo autē in creatione cunctorū x̄ps osten
sus est mediator. Nam ideo de^o vniuersa cre
auit vt ipsa natura assumpta siue ip̄e deus et
iesus benedictus haberet decentē comitatus
create nature: sicut supra dixit ap̄ls. Et iterū
ad Ep̄h. ij. c. ait. Ip̄so sūmo angulari lapide
x̄po iesu: in quo omnis edificatio p̄structa cre
scit in templum sanctum in dño: in quo et vos
coedificamini in habitaculū dei in spiritu sc̄o.
Tertio x̄o in creatione cunctorū x̄ps osten
sus est dispensator. s. cunctorū honorū. Nam ideo de
us cuncta creauit vt in omnem creaturā ratio
nalem x̄ps diffunderet et dispensaret ineffa
biles gratias suas: sicut et ip̄e p̄ omnib^o susce
pit gr̄as a sibi vnita p̄sona dei. Vñ Joh. j. c.
testat di. De plenitudine eius nos oēs acce
pimus gratiam p̄ gr̄a. Nec solum vt gratias
dispensaret: sed etiā vt omnem creaturā ratio
nalem in seip̄o et p̄ seip̄m gustare faceret in
estimabilem gloriā vnionis fm q̄ ip̄e p̄pheta
ait. Sicut unguentū videlicet glorie in capite
sc̄z in x̄po q̄ descendit. s. p̄ influxū diuini gu
stus. i. viriles mentes barbā aaron. Q̄ de
scendit in orā vestimenti eius. id est. vltimū
gloriosum.

**Creauit dñs vniuersa spēali
ter ad sui gloriā et honorem.**

Capitulum tertium.

Tertia vero ratio quare de^o vniuer
sa creauit est propter sui glorifica
tionē. s. vt ipsa natura assumpta sup
plendo defectū omnium creatorum
qui deū q̄tū ē dign^o glorificare nō p̄t op̄ari
ones diuinas excellēter perciperet: fidelissime de
seruiret: et dignitatē honore condigno gloriā

ficaret: vñ merito sequeretur q̄ ipsa natura assū
pta haberet rōnalem naturā in angel^o et hoī
bus que ip̄m deū et hoīem simpliciter hono
raret sibi seruiret et ab ip̄o gratiam atq̄ glo
riam acceptaret: vt tandē ex omnib^o bonis et
malis resultaret honoz et gloria oīm condito
ri p̄ x̄pm dñm n̄m p̄ infinita seculū. Amen.

**Articulus secundus in quo
ostēditur christus mediator vni
uersalis inter deū et rationalem
naturam ad angelos et homines
in deo gratificādos.**

Secūdu autē eminentissimū officium
christi a p̄pheta ostensū est: quia
dicit esse generalis redemptor. Et
de hoc subdit. Et constituisti eum
sup opa manū tuarū. Vñ est cōstitutū eus
id ē. eternaliter statuisti eum sup opa manū
tuarū. i. sup omnes creaturas: sic Col. j. ca. di
ctus est primogenit^o omnis creature. Ad hanc
autē cōstitutus ē sup rōnalem naturā que p̄
eminet omnib^o alijs creaturis vt. s. eā p̄ gloriā
suo creatori. Quod quidē efficit in angelis p̄
reconciliatōem: et in hoīb^o p̄ redemptionem: s̄
cut de vtroq̄ Apo. xij. mysteriū Johi mon
stratū est. Vñ ait. Spiritū ē tēplū dei in celo: et
vīsa ē archa testamenti ei^o in tēplo ei^o: et facta
sunt fulgura et voces et terremotus et grando
magna. In q̄b^o sacratissimis verbis tres re
uelationes de x̄po et de ei^o fide atq̄ redempti
onemōstrate sunt. Nam in creationis prin
cipio in p̄ma fuit angelis reuelat^o. In secun
do in archa mystice demōstrat^o. In tertia ab
omnib^o angelis glorificat^o.

**Q̄ in angelorū creatione chri
stum eē reconciliatorem inter eos
et deus: fuit angelis reuelatum.
Capitulum primū.**

In hac em̄ prima visione iohanni
facta fuit dñs iesus angelis reue
latus. Et de hoc in ea tres cōtem
plemur vīitates. Prima ē angeli
ce dispositionis. sc̄da est angelice reuelatiōis
tertia ē angelice exhortatiōis. Prima autē est
angelice dispositiōis: et de hac Joh. ait. Spiritū
ē tēplū dei in celo. Tēplū em̄ dei duplex est.
vñ in terra: aliud x̄o in celo. Quid ē tēplū
dei in terra nisi sapiēs dispositiō hūane creatu
re in mūdo in q̄ de^o ab vniūf statib^o maxime
in p̄tēplatiōe digne colit^o et amat^o. Hinc Joh.
Apo. xj. c. dicit ē. Surgez metire tēplū: Et. i.

Corinth. iij. apłs ait. Templuz dei sanctū est qđ estis vos. Sic etiā templū dei in celo nil si gnificare cōuenienti⁹ pōt qđ sapientissimā di spositionem angelice nature ad deū cōtem = plandum: colendū atq; etiā amandū. Et de hoc templo ppheta ait. Dñs in templo san = cto suo: dñs in celo sedes eius. Secūda siqui dem xitas est angelice reuelationis. qđ Joh. ait qđ pđictū templū in celo aptū est. Tūc si qđ dem tēplū illud aptū est in celo: quō angelic⁹ ordo ad pceptionem reuelationis diuine fu = it spūali lumine illustrat⁹. Qđ em̄ añ reuela = tionem mētis oculis ē abscōsum: p reuelati = onis lucē clare manifestatur. Propterea ad Eph. j. c. optat apłs his ad quos scribit spūm sapientie et reuelationis in agnitione dei et il luminatos oculos cordis. Aptio nāq; ista an gelis dei facta reuelatio fuit incarnationis filij dei: et illuminatio fidei ei⁹ angelicis spirib⁹ de monstrata. Per reuelationem em̄ eis pposu it ipse de⁹ xpm̄ vniuersalē mediatorē inter ser rōnalē creaturā cū fas nō sit dicere ples me diatores esse: nec rationalē creaturā ad deuz accedere posse sine ipso mediatore. Tertia au tem xitas est angelice exhortationis. Hec nē pe exhortatio ex pcedenti illustratione secuta ē qua fideliter pceperūt dignū esse subijci fi lio dei et vero homini xpo: sic in sequenti s̄mōe ar. ij. et c. iij. et in sc̄ba materia gaudij lati⁹ di = cendum est.

Qđ fides venturi christi in an gelozū creatione fuit in angelis in archa mystice demonstrata.

Capitulū secūdū.

In secūda autē visione h̄ reuelata Johi facta fuit xps̄ i archa angelis mystice demonstrat⁹. Et de h̄ Jo. subdit: Et visa est archa testamen = ti eius in templo ei⁹. Quid em̄ testamenti ar cha cōuenienti⁹ significare pōt qđ nostri redē = ptoris pfectam fidem? Archa em̄ dicit⁹ ab ar = cendo. Fides nempe pprie ē illa que mentez arcēdo ad diuina sustollit. Sp̄a em̄ sensuz no = strum relinquere artat: et sensui diuine sapiē tie que in recōciliatiōe rōnalis nature dispo = suit adherere cōpellit: iuxta illud Apl. ij. Co rinth. x. In captiuitatē redigentes om̄em in tellectū in obsequiū xpi. Hāc archā post āge = lozū ruinā de celo in quos pmit⁹ visus iussit dñs Exod. xxv. inter hoies fabricari. Hec at archa auro ex om̄i pte circūtecta erat. In ista etem̄ erat vna aurea habēs celicū manna: et xga aaron qđ eodē tpe fronderat floruerat

fecerat fructū. Erāt quoq; ibi tabule testamē ti: sic ad Heb. ix. c. apłs scribit. Per hec om̄ia cōuicere possum⁹ fidē eē verā testamenti ar = cham. Erat autē ista archa inrus et extra circū = tecta auro: quia xpi dñi nri fides diuina sapi entia plena ē foris historijs: et intus in myste rijs: de ligno quoq; incorruptibili facta erat quia xpi fides incorruptibilis ē et firmit dura tura in p̄nti seculo vsq; ad mūdi finē. Tria si quidē cōcludunt in xpi fide qđ mystice signifi cant in trib⁹ que cōtinent in archa. Primum ē psona xpi. secūdū ē psona xginis m̄ris. ter = tium est vtrūq; testamentū. Primo em̄ in xpi fide cōcludit⁹ psona xpi qđ tū ad vtrāq; naturā scz diuinitatis et humanitatis. Et hec ē aurea vna hūanitatis habēs sapidissimū māna di uinitatis. Māna siq; dē qđ desupz inuisibiliter veniebat xbum a p̄e genitū et temporaliter in carnatū mystice designabat: qđ xbum caro sc̄m ē et habitauit in nobis. Joh. j. Secūdo in xpi fide cōcluditur persona virginis maris: et h̄ significabat in virga aaron que absq; huma no ope fronduit floruit et fructum fecit. Sic et gloriōsa virgo maria: nō minus non semine aaron qđ de semine iuda originē trahens nō amittens xginitatis florē in obumbratione spūsancti quasi frondiū vmbra nucem illam amigdalā pduxit: in qua testa humanitat. nucleum diuinitatis absconditū continebat. Qđ si eundē dei et xginis florem et nucem no minare placuerit dicem⁹ siquidez qđ erat flos qđ tū ad honestatem bone actionis. Insuper vero qđ tū ad dulcedinem cōtemplationis. Hinc Esa. xj. c. ait. Egrediet⁹ virga de radice iesse. Ecce xgo de semine sancti Dauid et flos de radice ei⁹ ascēdet. Ecce fili⁹ de xgine nat⁹. Tertio in fide xpi cōcludit⁹ testamentū vetus et nouū: vetus quod est timoris: quo timere debemus creatorem nostrū: et nouum quod est amoris quo astringimur eundē dñm no = strum redemptorē amare. Solida em̄ christi fides ita hec duo testamenta in se pcludit qđ firmiter credere p̄cipit quicquid continet in eis. Et hec significantur p duas tabulas te = stamenti. Hec igitur archa tunc in templo ce lesti visa est quādo angelozum bene disposi = ta multitudine in mundi creatione fides hec p̄mū diuinitus reuelata fuit.

Qđ tā in glorificatione angelo rum bonozū qđ in damnatione malozum christus glorificatus est. Ca. iij.

Fe. ij. p^o resur. dñi de vniuersali regno iesu

In tertia visione facta Jobi ostenditur xps rex ab omnibus glorificatus p iusticiam tam in dānanōe malozū angelozū q̄ in glorificatione bonozū. Nam in malis angelis glorificatus est p iusticiam: in bonis aut p misericordiam. Et de hoc Jobes scribit. Et facta sūt fulgura. Fulgur em̄ cū de celo descendens ⁊ de nube egrediens habeat repentinum splēdo rem ardorē atq; vigorē: quid cōuenienti^o significare pōt q̄ reuelationē fidei xpi pcedentem de celo diuine nature: que nubem illā caliginosam ⁊ inaccessibleē lucē egrediens: spiritus illos angelicos ad illam intelligendam subito illustrauit ad obediendum irradiandum inflammandum ⁊ humiliandum s̄ imperio voluntatis dei: atq; obcecandum: congelandum: ⁊ debellandū spūs diuine voluntati contrariantes: vt verificetur etiam in angelis simeonis verbū qui de christo Lu. ij. c. ait. Positus est hic in ruinā ⁊ in resurrectionem multozū: ⁊ in signū cui cōtradicef. Hec siquidem sunt fulgura illa de quib^o Job. xxx. viij. c. dñs ait. q̄ missa ibunt ⁊ reuertētia dicent. Ecce assum^o. Adeo em̄ illuminationes iste in mentes celestes spirituzū misse iuerunt cum tali fidei xpi lumine angeli illustrati sūt. Tūc insup reuerse sunt dicētes. Ecce assum^o cū effectus illos ad quos in bonos ⁊ in malos a deo misse fuerunt p opis euentiā nūciauerunt. His igit luminib^o statim post primam creatiōis morulam angeli illustrati s̄m quosdā in tres ptes diuisi sunt. Nam diuine voluntati quidā fuerunt consentientes: quidā de illa dubitantes: quidā aut ei rebellātes. Et de his p ordinem Johannes subdit. Et voces ⁊ terremotus ⁊ grando magna scz facte sunt. Primo em̄ fuerūt quidā diuine voluntati consentientes. Cū em̄ p pdictas illuminationes cernerēt quidā angeli voluntatem diuinā in assumptione humane nature iusticie ⁊ misericōdie plenā illi assentientes meruerunt picipare merita xpi venturi: p cuius merita assumpti sunt statim ad fruitionē glorie sempiternae intelligētes quidē q̄ naturam ⁊ gratiā atq; gloriā adepti sunt p dñm nostrum iesum xpm: de quib^o oib^o inenarrabili gaudio exultantes totū celum spūalibus vocib^o ⁊ iubilis repleuerūt. Propterea de talib^o Jobannes ait. Et voces. s. facte sunt a multitudine angelozū bonozū iubilantiū q̄ a deo p merita iesu xpi tot ⁊ tanta magnalia susceperunt. Et de hmoi vocib^o ppha ait. Vox exultationis ⁊ salutis in tabernaculis iustozū. id

est. in mētibus angelozū sanctorū qui ex adceptione glorie sancti vtiq; facti sunt. Secundo x̄o fuerūt angeli qdā de diuina voluntate dubitantes. s. an deberēt eligere adherere voluntati diuine qm̄ deus inspirabat: vel voluntati pprie quā sathanas suggererat: sicut Job. xij. c. sc̄p̄ ē. Ex ore ei^o lampades pcedūt quasi tede ignis accēse. In prima q̄ dubitacione p̄senti cū iā ruinā primi angeli ⁊ ei^o sc̄p̄m pceperunt: p timorem purgati diuinae mortis ⁊ voluntatis p fidem in deum cōuersi sunt. Quod quidē exp̄sse Job. xij. nōtū ē vbi dicit: cū sublatus fuerit timebūt angeli ⁊ territi purgabunt. Et ob h̄ Jobes s̄dit. Et terremotus. s. factus est. Quid enim indicat terremotus nisi illas angelicas mētes sursum atq; deorsum moras: Sursum enī sunt eleuate a voluntate diuina: deorsum p̄sse a voluntate ppria: sursum adiute a diuina gra. deorsum p̄sse a sathane culpa. Tandē sicut dicitur est voluntati diuine firmiter adhererunt ⁊ q̄ euerunt. Sic enim ad lram in terreremotu aduenire solet. Eleuat terra atq; descendit sub toto motu: tandēq; quiescat. Ihinc de talib^o angelis ppha ait. Terra. i. angeli aliquomō sapientes terrena tremuit. s. sicut dictū est ⁊ q̄ uuit. s. in voluntate diuina q̄ ē cōsumata q̄es. Cū exurgeret in iudicio de^o. i. cū cerneret deus iudicare sathanam ⁊ eius sequaces ad tharea regna. Tertio aut fuerunt quidā angeli voluntati diuine rebellātes ⁊ cōtrariantes. Hi sunt qui supbia tumētes supne pmissiōni nō tantū obedire spreuerunt: verūcū in ppria p̄tinacia indurati diuine sapientie p quā disposuit naturalē naturā glorificare toto conamine resistētes de celo ad inferos corruerunt. Et de talib^o Job. subdit. Et grādo magna. s. facta est. Quid enim quilibet illozū ruentiū spirituzū p odiū dei ab amore ei^o refrigeratus: nisi vnus lapis grandinis erat: vñ i figura Josue. x. c. scriptum est: q̄ cum amor rei fugiebant filios israel ⁊ essent in descensu bethon: d celo misit dñs sup eos lapides magnos vsq; in azoro. Quid enim p amorreos amari interpretatos cōuenienti^o significari potest q̄ apostatici illi spūs auersi a dilectione dei. Hi nēpe filios israel. i. sanctos angelos tunc fuerunt: qm̄ p voluntariam descensioē ab eis diuisi sunt: vñ ⁊ in descensu bethon q̄ domus ire vel domus mōtium interpretatur magni lapides a deo mittunt cum ipi q̄ domus montium p supbiam: ⁊ domus ire per vltionem cōdignam facti iuste a deo p diuine iusticie odium refrigescerēt: ⁊ p obstinatā vo-

luntatem contra pietatem obdurescere permissi sūt. Quod bene vsq; in azoto que clausa pefuto vel decipula dicitur: diuina siquidem exigente iusticia p apostasie spiritum decepti ad hoc puenire meruerunt vt auersis voluntatibus obstinati in auersione sua impie firmarent: et sic sibi diuini decreti sera quasi mus sub decipula capti cōuersi sunt ne ampli⁹ ad creatorem cum totaliter auersi sunt conuerti possent. Hec ē illa tertia pars stellarum: de q̄ Apōc. xij. scriptū est q̄ dracho cauda sua trahabat tertiā ptem stellarum et misit eas in terram. Prima autē pars stellarū fuit ea ps angelorum que diuine voluntati statim adhesit. Secūda x̄o fuit illa que de voluntate diuina dubitauit. Tertia autē fuit illa que diuine voluntati rebellauit. Et de hoc subdit. Et misit eos in terram. In celo nempe erant cū creatorem suum contemplando aspiciēbāt. In terram autē missi sunt: cum ad solam miserā creature terrene considerandam lapsi sunt. Tunc vero in abyssum mitteretur cum post iudicium etiam creature consideratio ab eis auferē vt diuina vltione nil cogitare valeant nisi peccata que in se et in alijs cōmiserunt et penas que iusto dei iudicio peccatis ip̄is debentur. Unde Apōc. xix. ad demōes in figura auium dictum est. Venite et cōgregamini ad cenā magnā dei: vt manducetis carnes regum et carnes tribunorū. et c. His tribus visionibus ostensis iohanni consensu mirabili corresponsdet Job. xxxvij. c. in p̄sona dñi di. Quis demisit lapidem angularem ei⁹ scz terre cum me laudarent simul astra matutina et iubilarent omēs filij dei? Quis conclusit ostijs mare quando erumpebant quasi vultus pcedens cum ponerem nubem vestimentum eius? Quem hic per angularem terre figura illa conuenientius notare potest q̄ benedictum filium dei iesum christū qui s̄ terrena materia corp⁹ sumpsit. Sic enī ip̄emet Abat. xxi. c. de seipso ad phariseos ait. Nūc q̄ legistis in scripturis lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. Hunc autē lapidem deus dimisit cum laudarent illum astra matutina: q̄ christum in assumptione carnis mittendum ab initio creature rationalis inter angelos reuelauit. Vel nunquid lapis angularis solum pro eo dicitur: quia iudeos et gentiles tantū et non magis angelos et homines in vnam cōmunitatez cui ip̄e est caput copulauit. Quomodo igitur vnus esset rex angelorum et hominum si p̄ vtriusq; illam eternam beatitudinem nō

meruisset. Quod et ipse apostolus Col. i. c. testatur dicens. In ipso .s. christo complacuit omnem plenitudinem inhabitare: et per euz reconciliari: omnia in ip̄m pacificās p sanguinem crucis eius siue que in terris: siue que in celis sunt. Sed de hoc plenius in sequenti sermone. ar. ij. et. iij. per totum. Huic autem incarnationi quidam angelorum fauebant qui scz in christi fide merito dilectionis ei⁹ ad eternam beatitudinem intrauerunt. Et hi astra matutina quasi mane per claritatē glorie orientia iuste denominantur. Tales autem iubilantes eterna exultatione mentis de incarnatione filij dei ipsum deum de sua sapientis dispensatione in sua gratifica saluatione supradictis vocibus laudabant. Ceteri x̄o supbientes angeli luciferi circūuentione attracti nature inferiori subijci contempnebāt: et ob hoc incarnationis christi nequiter inuidebāt propterea multitudo eorum denotatur per mare: eo q̄ a dulcedie dei aūsi in seip̄s amarissimi facti sunt. Unde etiam cum de vultu diuine prouidentie per creationem procederent et a diuina luce elatione propria se auertendo alienarent nube adeo vestiti: sunt cecitate videlicet mentis per superbiam obscurati. Hos siquidem deus demum hostis cōclusit cum eorum maliciam certis sue dispensationis limitibus coartauit ne tantū seuire possint in hoies q̄tū vellent.

Articulus tertius quāta gloria et honore fulget in celo dominus noster iesus christus.

Tertium eminentissimum officium christi a propheta ostensum est: quia dicitur generalis glorificator. Propterea dicit gloriāz honore coronasti eum domine. Differt autem gloria ab honore: quia proprie gloria est in se ad alios. Honor vero est in se ab alijs. Ex gloria enim christi quam cōmunicat beatis prouenit ei honor qui sibi exhibetur ab illis beatis vnde illi fabricatur corona glorioza et honorata. Propterea s̄m prophetam dominū nostrum iesum christum tripliciter contempe-mur. Primo honoratū. secundo glorificatuz tertio coronatū.

De honore quo honoraf domin⁹ noster iesus christus inq̄tum homo. Ca. j.

Feria. ij. post resurre. dñi de gloria beatorū

Primo contemlemur dñm iesum xpm in q̄tū est homo in celo honoratū: quia propheta dicit honore. Scdm em̄ Alex. de halis. Honor est prestatio p̄minentie in aliqua exhibitioe illi qui honorat. Hec aut̄ exhibitio est amor q̄ xpo homini exhibet ab om̄ib⁹ gloriosis. Tātus ē em̄ amor iste xpo exhibitus. isto modo: q̄ si ad vnā p̄tē statueret om̄is amor quo se iuicem diligunt om̄es creature beate iter eos etiam cōputando virginis gloriose dilectionem actiuam ⁊ passiuam. i. quam ipsa spirat in om̄es beatos ⁊ om̄es beati in eam: ex parte altera statueret amor q̄ minim⁹ bt̄us diligit christū in q̄tū est hō: plus excederet amor illius minimi sancti om̄em p̄dictū scōrū amorē q̄ circūferētia cristallini celi excedat minimū centrū suū. hoc aut̄ manifeste ostēdūt quattuor rōnes que in sequēti caplo subiungunt. Si igit̄ minor paradisi sanctus tm̄ diligit xpm: necessario sequitur q̄ q̄to sc̄is i gloria maior est: tanto magis diligit eum. Considera igit̄ q̄tus est amor oim̄ beatorū ad hominem xpm: quia hic est p̄ncipalis honor q̄ ab eis xpo hōi exhibet.

De gloria iesu christi et de q̄tuor rōnibus quare tam mirabiliter honorat in q̄tū hō. Ca. ij.

Secūdo cōtemlemur xpm in q̄tū ē etiā hō in celo glorificatū: q̄ propheta dicit gloria. S; sic p̄dictū ē. gloria est in se ad alios. Quattuor em̄ in se ⁊ p̄ alijs beatīs h; ⁊ habuit xps que nunc in celo reddūt gloriosum atq; glorificatum: ⁊ p̄ p̄s a bt̄is oib⁹ honorificat: ⁊ hōnōre p̄dicte dilectōis. Quorū p̄mū ē donatio scdm̄ passio. sc̄tū bitudo. q̄rtū dilectio. Ex q̄b⁹ formant̄ q̄tuor rōnes q̄re etiā minim⁹ gloriosus sicut in p̄cedenti caplo p; tm̄ diligit iesum xpm: diligit em̄ eū primo rōne donationis. Nā etiā minim⁹ beatus apte cognoscit q̄ om̄es alijs beati simul iuncti. p̄ sua salute: nō tm̄ posuerunt nec ponere possent q̄tū p̄ illo posuit sol⁹ xps qui animā suā tradidit p̄ illi⁹ redemptione. Secūdo ratione passiois: Nā p̄fatus minim⁹ beatus clare intelligit: q̄ om̄es alie creature nō portauerūt nec portare possent tm̄ dolorē ⁊ penā p̄ sua redemptioe: q̄tū solūmodo portauit xpus: q̄ q̄dē dolor et pena tante magnitudinis extitit q̄ apud humanam ⁊ angelicā intelligentiā infinite merito cōputant̄. Tertio ratione beatitudinis: q̄

talīs beatus intelligit: q̄ dñs iesus xps in q̄tum homo plus excedit in beatitudine om̄nes beatos simul iunctos: q̄ circūferētia cristallini celi minimū centrū suū: vñ q̄to amplius videt beatū tanto amplius diligit eū. Quarto rōne dilectionis. Tota em̄ dilectio q̄ om̄is natura angelica ⁊ humana in celo diligit aliquā creaturā respectu illi⁹ qua xps in q̄tum homo diligit minimū gloriosum ē minor q̄ centrum ad p̄dictam circūferentiam celi considerato ipso fonte vñ talis amor originez habet: quia est dñs iesus xps. Hac igit̄ etiā mirabiliter dilectione diligens iesus quemlibet gloriosum: quia intelligit eū beatū fm̄ capacitatem om̄e suū gaudiū in se duplicat. p̄p̄t̄ cū Ex hoc igit̄ modo atq; ex hac dilectione pro quolibet scō inexplicabiliter multiplicat xps gloriosum gaudium suum: videns igit̄ minimus gloriosus tm̄ diligi se a christo q̄ ē causa tantam gloriam ⁊ gaudiū in eo multiplicare int̄m inardescit in illi⁹ dilectionem: q̄ quotiens illum intelligit q̄ se amplius gloriosum: tanto plus de gloria eius q̄ de propria gloria iocundatur. Ex p̄dictis ergo pater: q̄ donatio: passio: ⁊ beatitudo ⁊ dilectio christi exhibite erga sanctos gloria christi sunt. Amor vero omnium beatorum ad christum est illorum honor ad deū: ⁊ de his duobus ps. ait. Gloria ⁊ honore que duo pertinent ad gloriam accidentalē regni dei: sicut sermone. lxxij. ar. iij. ⁊. c. patet.

Quātū in regno celorum dominus iesus christus diligatur i quātū deus. Ca. iij.

Tertio cōtemlemur xpm dei filiū in celo coronatū. Et de hoc p̄p̄ba subdit. Coronasti eū dñe. Corona enim tū. p̄pter signū glorie: tum q̄ debet filio regis: tum p̄pter circūlū in q̄ p̄ficiatur merito deitatis filij dei infinitatē designat. q̄ p̄sonalē vnionē xps dei fili⁹ coronat: q̄ eternus pater: eternus filius: eternus spirit⁹ sanctus. Immēsus pater: imēsus fili⁹: imēsus spūsc̄s. Et tm̄ nō tres et̄ni s; vn⁹ etern⁹. Sic nō tres imēsi s; vn⁹ imēsi. Tū alia ē p̄sona p̄ris alia filij alia spūsc̄i. S; p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsc̄i vna ē diuinitas eōlis glia coet̄na maiestas. Et hic deus trin⁹ ⁊ vnus in p̄m̄iū dat̄ aie gloriose: quod quidem gloria substantialis nuncupat: sic i sermōe. lxxij. ar. iij. p̄ rotū pleni⁹ apparebit. Tāta ē em̄ dilectō cuiuslib⁹ bz b̄ri ad ipsum deū trinū ⁊ vnū: q̄ si ex p̄t̄vna statueret

amor iesu xpi in q̄stū hō ē z amor agnitiōis glo-
riose. In sup z amor omniū beatorū quē om-
nes supradicti inuicē inter se spirāt: z ex alte-
ra pte statueret amor quē minor spūs spirat
in deū: minor vtiq; eēt amor omniū p̄dictorū
respectu amoris quē minor spūs in ipm deū
q̄ centrū respectu circūferētie empyrei celi.
Cui⁹ ratio est quia talis dilectio dei vn⁹ d̄ tri-
bus principalib⁹ actibus substārialis glorie
cōputatur: sicut infra sermōe. lxxij. ar. ij. z. c.
ij. manifeste dicet. z sermone. lxx. c. vltio po-
nent. xxv. rōnes quare beati tm̄ diligunt ip-
sum deū. Sed si tanta erit dilectio dei in mi-
nimo sancto: q̄to putas maior erit in sup io-
ribus beatis: imo q̄ta erit in omib⁹ siml̄ glo-
riosa? Age ergo fidelis xpi fuitoz: dilige nūc
feruentius dñm nrm̄ iesum xpm̄ ex toto cor-
de tuo: ex tota aia tua: z ex omni mente tua: z
ex omib⁹ viribus tuis: sciens qz charitas nū
q̄ excidit: sed in p̄senti incipit: z suscipit incre-
mentū p̄ grām z in futuro cōsumat p̄ gloriā
Quā nobis concedat ipse amorosus iesus q̄
cum p̄re z spūscō viuūt z regnat in secula secu-
lorum Amen.

**Seria tertia post resurrectionē
dñicā de gloria spiritūū beatorū
in regno dei. Ser. lx.**

Gloriam regni

tui dicet: z potentiā tuā loq̄n-
tur vt notā faciāt filijs homi-
nū potentiā tuam. ps. cxxij
Decet gloriosum regem ha-
bere regnū z familiā sue glo-
rie competentē: q̄to magis

rex regū z dñs dñianū iesus xpus cui obedi-
unt vniuersa: z glorioso regno celozū fulgere
debet admirabili famulatu. Maxime igitur
qz ad ei⁹ gloriā z honorē: sic in p̄cedēti sermōe
p̄actū ē creauit tā admirabilē multitudinez
angelozū. Placet ipam naturā angelicā attē-
tius cōreplari: eo q̄ sic in p̄cedēti sermōe p̄z in
h̄ q̄rta p̄replatio exp̄mat d̄ gloriā paradisi. Cir-
ca quā aduertēdū est: q̄ de⁹ angelos creans
oēs creauit bonos. Nō tm̄ sūmos nec etiā in-
simos: sed medios in sūmū bonū z cōmuta-
bile qd̄ ē ipa creatura: ita q̄ si cōuerterent ad
amandū qd̄ erat supra se ascenderēt ad statū
glie. Si d̄p̄terent ad bonū cōmutabile qd̄
erat infra se hoc ipō ruerēt in malū culpe. Et
deinde in malū pene: quia dedec⁹ culpe non
pōt eē sine decore iusticie. Propt̄ea notāduz
est s̄m̄ Sco. in. ij. di. v. z. q. j. q̄ in p̄ncipio an-

gelozū tres morule concurrerūt. Prima fuit
creationis. secūda gratificationis. tertia glo-
rificationis. In prima condita fuit omniū an-
gelozū natura. In secunda boni susceperūt
grām z mali culpam. In tertia d̄o bonis da-
ta est gloria: malis autē sempiterna pena. Pri-
mam tangit p̄pheta cū ait. Gloriz regni tui
dicent. secūda cū dicit. Et potentiā tuā loquē-
tur. tertiā cum subdit: vt notā faciāt filijs ho-
minū potentiā tuā.

Articulus primus de prima morula in qua angelici spūs sūt creati.

Prima morula fuit creatiōis quan-
do. s. Gen. j. c. dñs ait. Fiat lux: et
facta est lux. i. angelica natura fm̄
se. In hac autē creatione tria consi-
derem⁹ que eis de⁹ creādo dedit. Primo con-
sideremus eozū pulchritudinē. secūdo eozū
multitudinem. tertio eozū distinctionē.

De pulchritudine angelozum ī qua ab initio creati sunt. Ca. j.

Primo in q̄s considerem⁹ eozū pul-
chritudinem. Nā pulchrior creat⁹
ē minim⁹ angel⁹ paradisi q̄ quibz aia
hui⁹ mūdi: sic dñs abar. xj. c. ait. Inf̄ natos
mulierū nō surrexit maior ioh̄e baptista. s. in
pulchritudine naturali: z q̄ minor ē in regno
celozū maior ē illo. s. in pulchritudine illa. Ter-
tū vtiq; ē q̄ de angelici spiritib⁹ dñs locut⁹ ē:
qz cū h̄ dixit nulla aia in celū ascēdebat. cū ip-
se dñs iesus xps p̄m⁹ fuerit q̄ celū ascēdit. Jo-
hānes em̄ Apoc. j. c. testat dicēs: q̄ ipse ē p̄mo
genit⁹ mortuozū z p̄nceps reguz tre. i. regni
celozū qd̄ tra viuētū dictū ē. Si q̄s autē pleni-
us videre desiderat: q̄ta etiā sit minimi ange-
li pulchritudo recurrit ad ea q̄ supra sermone
lj. c. ij. z. ij. de pulchritudine anime dicta sūt.

De multitudine angelozum ī qua ī principio creati sūt. Ca. ij.

Secundo cōsiderem⁹ angelozū mul-
titudinē. s. in qua in principio sūt
creati. Scdm̄ em̄ Alex. de hal. i. ij
q. ix. Angeli sūt ministri p̄s̄ di-
uine in his creatis mūdi: sic habet p̄ Aug. su-
per Gen. li. ix. Vñ ab eo iussa p̄ angelozū obedi-
entiā ministrant. Preuenit em̄ iussio dei nō
solū ad hoies: nec soluz ad aues: aut pecora.
verū etiā ad ea que sub aquis latent: sicut ad
cerū qui deglutiuit Jonam. Jone. ij. z ad yer-
miculum. Nam etiam hinc x̄miculū diuinit⁹
iussuzt radicē cucurbite seu hedere roderet.

Feria. iij. post resurre. dñi de gloria beatorū

sub cui⁹ vmbaculo requiescebat Jonas. **Jo**ne in fine. Si em̄ homini diuinū donauit de us sic eum instituens vt carnē peccati portās possit nō solum pecora z iumenta suis vsib⁹ subdere nec solum domesticas oues vtrum etiā libere volūtates z seuas feras cape z mā- suctas facere z eis impare potentia nō corpo ris sed rōnis: cum appetitus z dolores captā paulatimq; illectando: laxando. p̄mendoq; moderans agrestem exiuit cōsuetudinē: q̄- tomagl hoc angeli efficere possunt q̄ iussa ei⁹ quē sempiternē intuerē incōmutabili x̄tute p̄specta mouentes p̄ tps z tpa sibi subiecta: p̄ tempus z locū agilitate mirabili z iussa q̄bus moueāt z appetit carnalis in digentia p̄t ef- ficere z om̄i aīe viuere: vt quocūq; venire opus est venire nesciēs adducat. Et sic p̄tz q̄ neces saria est multitudo maxima angelorū fm̄ cō- gruentiam: nō q̄ mediantib⁹ paucis nō pos- sit deus istas creaturas dispensare atq; mini strare: sed decet magis p̄ ministros ml̄tos h̄ fieri. Et si hoc accidit terreno regi qui h̄z ter- renum regnū in quo habet ml̄tos ministros q̄to magis apud celestē regem ad quē omni um gubernatio dīnoscit p̄tinere. Et nihilo minus si iste creature nō essent: deceret mul- titudinem angelorū esse assistentes potestati summe tanq; obedire paratā atq; iussa p̄fice- re. Thomas quoq; in prima pte. cxvj. q. ar. i in solutione articuli tertij. ait. Doctores san- cti diuersis rebus corporeis diuersas substā- tias spūales dicunt esse p̄positas. **Uñ Aug⁹** in lib. lxxxij. q. ait. q̄ vna queq; res visibilis in hoc mundo h̄z angelicā p̄tatem sibi p̄posi- tam. **Damascenus** aut̄ dicit. q̄ diabolus erat ex his angelicis virtutibus que ordini terre- stri p̄erant. **Item Origenes** sup̄ illō **Numē.** xxij. c. Cum vidisset asina angeluz inquit: qd̄ opus est mundo angelis qui p̄sint sup̄ bestias z aīaliū natiuitati virgultorū plantationū z ceterarū rerum incremētis. **Nō tñ** ponendū est p̄pter hoc q̄ fm̄ suā naturā vn⁹ ange- lus magis habeat ad p̄sidentū aīalibus q̄ plantis: quia ql̄bet angel⁹ etiā minim⁹ altio- rem x̄tute h̄z z v̄lorē. q̄ aliq̄d corpaliū ge- nus: s̄ hoc est ex ordine diuine sapie q̄ diuersi reb⁹ diūsos rectores p̄posuit z ordinauit. **Hūc** ad adūrendū ē fm̄ sn̄iam **Iugonis** de sancto victore sup̄. xiiij. c. d̄ angelica hierarchia que sola diuina sciētia que om̄ia nouit scit nume- rum sup̄narū x̄tutū z sola discer nit eas z ple- ne cognoscit: vñ fm̄ quosdam solus numer⁹ angelorum sup̄at athomos in aere volitātes **Si** igit̄ tantus ē numer⁹ angelorū q̄tus erit

aliorū spiritū: cum fm̄ quosdā p̄ quolibz an- gelo sint decē archangeli: p̄ quolibet archan- gelo sint decem p̄ncipatus: p̄ quolibet p̄nci- patu sint decem p̄tates. z sic de alijs. **Huius** opinionis rō ē fm̄ aplm̄. j. c. ad **Rho.** **Inuisi-** bilia dei a creatura mundi p̄ ea que facta sūt intellecta conspiciunt̄. Sed fm̄ naturales aq̄ in decuplo maior ē terra: z aer ē maior in de- cuplo q̄ aqua: z ignis in decuplo maior ē q̄ aer. z sic de singulis corpaliibus vsq; ad celuz empyreum. **Ex** his visibilibus p̄ apostolicaz regulam trahi p̄t q̄ in decuplo sunt p̄tes ar- changeli q̄ angeli z p̄ncipatus q̄ archange- li: z sic de reliquis cōsiderandum.

Quomodo angeli ab inuices specificice distinguunt̄. **Ca. iij.**

Ertio considerem⁹ angelorum di- stinctionem vel discretionē quō. s. specificice distinguunt̄. **Secōm** em̄ **Bonauesi.** in. iij. di. iij. q. **Notā** dum est q̄ circa hoc quorū dā fuit opinio du- plex. **Quidā** em̄ dixerunt: q̄ in angelis est di- scretio personalis sed nunq; pure: imo q̄ in eis tot species quot̄ idiuidua rep̄iūt̄. **Simi-** liter dicunt esse in luminaribus mundi. **Sz** licet hoc habeat aliquā pbabilitatem in cor- poralibus nō tamen videt̄ ratiōabile in spiri- tibus vt nullus conueniat cum alio in specia- li natura. **Sicut** em̄ innotescit per scripturas multi angeli ad idem officium ordinantur z cōmunem videntur habere operationem iux- ta illud **Dani.** viij. **Ab**ilia milium ministra- bunt ei. **Constat** em̄ q̄ non tot habeat myste- ria d̄ra specie quot̄ angelos enumerat **Dani-** el: ergo nec ministri omnes differebāt specie ergo omnes vel aliqui differebant numero solo. **Qd̄** si dicatur q̄ tot mysteria habet̄ obij- citur de secunda parte auctoritatis. **Et** deci- es centena milia assistebant ei. **Constat** enim q̄ tanta diuersitas nō poterat cadere nisi fm̄ numerū cū haberent vnum statum scz assiste- re. **Nobis** autē nec p̄ scripturam nec p̄ dicta sanctorum nec per officia tanta diuersitas in- notescit: ideo non videtur nisi presumptio s̄ dicere maxime cū hoc non appareat in p̄m- ptu aliqua ratione cogens. **Alia** autem posi- tio sobria z catholica reputatur. s. q̄ in ange- lis tantūmodo. id ē. q̄tum ad numerū nō q̄- tū ad specie: z s̄ aut in oib⁹ aut in aliq̄b⁹. scz eiusdē ordis vel hierarchie saltem ita q̄ qui- libet ordo vel saltem ql̄bz hierarchia ab alia specificice distinguat̄. i. q̄ tñ differat vnus or-

do ab alijs vna hierarchia ab alia: sicut dif-
fert equus a boue: et assinus a porco: et sic de
alijs. Et hoc quia e ad paradisi decorez: et ad
gloria magni dei rationale reputatur. Epy-
loga ergo nunc si tata est distinctio inter eos
vt salte vna hierarchia ab alia specificice distin-
guatur. Et tant^o est numerus spirituum: sic
pdictu est. Igit^r fm apli regulam qsta erit pul-
chritudo cui⁹ s. bet archangeli et potestates
decuplo q archangeli: et potestates in decu-
plo q principatus: et sic de alijs vsq ad sera-
phin vel potius beatoru spirituu. Et imagi-
nare q potius de tanta pulchritudine stupe-
dum e q plene intellect^o capiendus sit. Ista
igit^r tria. s. angelorum pulchritudo multitu do
et distinctio omnia sunt ad gloriam regni dei
qua gloriam omnes beati spiritus p facti cui-
deniam semp dicunt. Hinc bene ppheta su-
perius dixit. Gloriam regni tui dicet.

**Articulus secundus de secun-
da morula in qua angeli boni fu-
erunt in celo gratificati et mali i
culpa deprauati**

Secunda aut morula angelorum fu-
it gratificationis: qua. s. p merituz
christi ageli boni fuerunt in gratia
confirmati: et p xpi iusticiam mali i
malicia obstinati. Et de his Joh. Apo. xij. c.
ait. Factum e plium magnu in celo. Micha-
el et alij angeli eius pliabant cum drachone
dracho pugnabat et angeli eius et no pualue-
runt: neq locus inuentus e amplius eorum in
celo. Et proiectus est dracho ille magnus ser-
pens antiquus qui vocabat^r diabolus et sa-
thanas qui seduxit vniuersum orbem et pro-
iectus est in terra et angeli ei⁹ cu illo missi sunt
Et audiui vocē magnā in celo dicentē. Nūc
facta e salus et vltus deo nostro et regnu dei
nostri et ptas christi eius: quia peccatus est ac-
cusator fratru nostroru qui accusabat aū con-
spectum dei nostri die ac nocte. In qbus sa-
cratissimis verbis mystice demonstrat q ma-
gnum thesauru ab angelis iustis estimata e
gra saluatoris: vbi p ista acquirenda. Primo
facta est pugna. scdo habita est victoria. tercio
ostensa e leticia.

**De pugna facta inter angelos
pro xpi gra acqrenda. Ca. j.**

Primo em p xpi grana acquirēda
ab angelis bonis facta est pugna
Et de hoc Joh. ait. Factum est p-
lium magnum in celo. Circa h aut

aduertendum est q aliquibus incōueniēs r-
putat^r hoc preliu ad lram de angelis intellige-
re: cu in sacra fides confiteat^r malignis spirite-
bus sup beatos spiritus repugnare ne. s. noi-
ceant qtu possunt. Quod et ipsa sacra scptu-
ra in plibus locis clarius confitetur quoru vn^o
ps. vbi dicit. Angelis suis mandauit de te vt
custodiant te in omib⁹ vijs tuis. Et post. Su-
per aspidem et basiliscu ambulabis: p quos si-
ne dubio maligni spirit⁹ denorant. Dan. q qz
x. c. Abulta dicunt de plijs angeloru bonoz
cōtra malos. Ex quib⁹ hoc vnu est q angel⁹
ibi dicit. Et nunc reuertar vt plier aduersum
principē psaru. Et si beati ageli in curriculo
pntis tempis bella gerūt p salute nostra: nū-
quid a principio ante suā in gratia cōfirmati-
onem minus necesse habuerūt cōtra aduer-
sarios illi⁹ multitudinis plari p salute ppria
Nō em sequit^r victoria nisi cum pcesserit pu-
gna. De hoc iteru prelio ad lram rationabili-
ter intellecto. Iohānes pmo describit initi-
um. scdo pcessum. tercio vero terminum.
Primo aut p hui⁹ plij initio Joh. ait. Factuz
est pliu magnu in celo. Hoc aut plium tripli-
citer digestum e iuxta tria que in spūali natu-
ra repiunt que sunt. Ratio. volūtas et facul-
tas. Per rationē nempe electi et reprobi an-
geli cōtraria sentiebant. Per voluntatem ad
contraria afficiebant. Per facultatem xō ad
contraria nitebantur. Nam electi angeli sub-
limiter sentiebant de deo et gratia eius ad g-
tiam et gloriam eius afficiebantur: et pro facul-
tate sibi data pro illis nitebantur. Angeli ve-
ro superbientes contempnētes gratiaz et glo-
riam dei sublimiter sentiebāt de bonitate na-
ture sue: et ad propriam gloriam afficieban-
tur et toto nixu in contrarium electis spiriti-
bus ferebantur. Primo igitur quātū ad con-
trarios conatus: hic angelorum conflictus
prelium dictum est. Prelium enim a premen-
do hostem denominatur. Secundo autez qz
tum ad affectionum contrarietatem hoc pre-
lium dictum est magnum. Quia enim ma-
gnis affectionibus electi et reprobi angeli in
contrarium ferebantur: mali in creaturā: bo-
ni in creatorem: mali in naturā: boni in gra-
tiam. Magnū etiā plium dici potest: quia in
celo inchoatum ante generale iudicium in p-
senti mūdo nō poterit cōsumari. Omnes em
repugnātie et prietates i hūana natura ex re-
pugnātia angelice creature originē habēt. et
Tertio vero quātū ad sensu cōtrarietate h
plium in celo digestū e dī. Celū em spūalem
naturā sicut in terra corpale manifeste desig-

Feria. iij. post resurre. dñi de gloria beatorū

sicut Gen. j. c. scriptū est. In principio creauit deus celū et terrā. i. spūalem et corpalem naturam. Quia ergo in spūali natura de spūalibus contraria sentiebant in celo. p̄specto sibi spūaliter repugnabant. Ecce q̄ p̄ acquirēda gratia bellum in celo sumpsit iniriū. Secundo Job. hui⁹ belli describit p̄cessum cum subdit. Michael et angeli eius p̄liabantur cū drachone. Sicut enī primus inter ruentes angelos compas drachoni p̄pter astuciam et circūuentiam maliciā: quia primus circūuenit angelos dei in celo: sic et primus angelorum bonorū Michael nuncupat p̄pter sapientie diuine admirationem sublimē. Michael nēpe quis ut deus nuncupat: p̄ quod nomen merito significat in eo admiratiua cōtemplatio sapie dei. Per quā utiq; deū om̄i creature incomphensibilē intellexit. Merito igit̄ ceterorum angelorum dicit̄ princeps quibus in hac cōtemplatione clarior habebat. Unde et **Psalm. x. c.** Unus de principibus primis notatus est: et hoc quia ceteris om̄ibus prior fuit. Angeli aut̄ eius sunt qui in eodē sensu voluntate et actione conueniebant. Hi omnes contra drachonem et angelos eius p̄liantur cum se diuine sapientie qua disposuit sibi mūdum per christū recōciliare humiliter subijcētes: sensu voluntate et actione huius diuine voluntatis contra superbientes spiritus coopatores. Unde mystice Gen. xxvij. c. sc̄p̄ est q̄ Jacob vidit in somnis scalam stantem sup̄ terram et cacumen eius tangebatur celum et angelos dei ascendentes et descendentes per eam: et om̄m inixum scale. Quid aut̄ aliud p̄ scalam cui⁹ multi sunt grad⁹ nisi mysteriū reconciliationis creature ad creatorē multū diuine sapientie gradib⁹ distinctū conuenientius designat. Hoc aut̄ in terra stare et cacumē eius celum cōtingere describit̄ eo q̄ terrena celestibus et humana diuinis p̄ hanc sapiam coniungunt. Huic aut̄ scale deus conuenienter innitit: nō solum quia sic mundum recōciliare disposuit: verū etiā quia ab eterno sic dispositū temporaliter exhibere voluit quando verbum caro factum est et habitauit in nobis. Per hanc siquidē scalam angeli dei ascēdūt cum mysteriis hui⁹ sapientie diuinā voluntatem attendunt. Per hanc quoq; descendūt cum ad ministrandum diuine voluntati in sapientia nostre reconciliationis ad nos missi pueniunt. Sed quia malicia sathane et sequatium eius obstinata reluctabatur contra domini voluntatem. Ideo Johānes subdit. Et

dracho pugnabat et angeli eius. Dracho enī in multis speris reuertit in seipm. S; h̄ apostaticorum spirituum princeps circulos confectionis sue quibus claritate intellectus sui bene conditas creaturas et creatorē earū multipliciter considerant amore reciproco in gloriam suam reduxit: et ob hoc sublimitates nature sue clare considerās et cognoscens de illa tam immoderate gloriabatur: q̄ inferiori nature quam creator per gratiam exaltare disposuit subijci dedignaret. Sicut de eo dominus Job. xli. c. di. Sub ipso erunt radij solis et sternent sibi aurum quasi lutum. Sapientia nempe creatoris vel creationis lune: sapientia vero reconciliationis soli comparari p̄t. Sicut nempe lux solis in immensum excedit lucem lune: sic sine comparatione melior est diuine sapientie lux qua deus disposuit sibi creaturā reconciliare illius luce sapientie qua cunctas creaturas fm̄ naturalē ordinem iam creauit. Unde licet hec sapientia in carnationis christi primo angelo cum ceteris alijs reuelata esset: creationis tamen sapientiam in qua ipse ceteris clarior erat et p̄gloriarī volebat amplius q̄ reconciliatiōis gratie sapientiam reputabat. Et p̄pter hoc radij huiusmodi solis videlicet diuine sapientie contempnendo supeditabat: et aurum sapientie dei: q̄ ipse deus de terra humanitatis christi cōflauit quasi lutum de quo assumpta est contempnendo obiecit. Et idcirco gratia reconciliationis de fortitudine nature sue p̄sumens mox in electis angelis oppugnare incepit tripliciter. Primo sensu indicauit naturam gratie p̄ferendam. Secundo affectu quo ad propriam gloriam afficiebatur. Tertio conatu quo. s. electorum angelorum obedientiam subuertere nitēbatur: sicut in precedenti sermone art. ij. et iij. c. patet. Lauda nempe illa que trahēbat tertiam partem stellarum: etiam creaturas stellas traxisset: nisi creator illas manu sue gratie tenuisset. Num enim tāta esset malicia isernalis drachonis q̄ sue circūuentiue allectioni cōsentientes corrūperet veneno malicie sue: nō q̄ bonitas dei tā modica eē debeat ut ceteros p̄ grām suā ad obedientiam nō alliceret: et obediētes sibi cōfirmaret ob h̄ pbabilitate ut videt̄ de⁹ dicit̄ eū principium viarū suarū. Job. xl. miscōie. s. ad saluatos mō q̄ dictū ē: iusticie x̄o q̄tū ad dāna: et hic angeli drachonis notatur suggestiōnib⁹ cōsentientes q̄ Job. xli. Lapides sicut tede ignis accēse lumine siquidē sue sapie. quā

ex natura habebat: inferiores sub se irradiabat et eos ad affectiōes sibi similes accēdebat donec efficerent conatuū suozū imitatores. Tertio q̄z subdit **Jo.** huius prelii terminum. Nesciebat siquidē serpens antiquus donec experimēto p̄baret q̄ in omnib⁹ validiorē grā q̄ natura. Per naturā dat creature esse q̄b ita est in se. per grām vero datur creature eē q̄b habet in deo. Unde cōueniēter subditur **Et** nō p̄ualuerūt sc̄z grē resistere per naturā. Natura em̄ limitate et finite virtutis est. gratia vero quodāmodo infinite. Natura siquidem a deo esse suum p̄ creatiōem cōicat. per gratiā vero esse diuinū participat ipsa natura. Nihil ergo grē p̄ualere potest sicut etiā nec dō. vñ **Job.** viiij. ca. **De** cui⁹ ire nemo resistere potest. **Et** **Job.** xli. ca. de se dñs ait. **Quis** resistere potest xltui meo. **Et** iō merito q̄ grām impugnabāt locū grē amiserūt. p̄pterea seq̄tur **Neq̄** locus corū ampli⁹ inuētus est in celo. Cum em̄ celū spūalem naturā sicut supra dictū est p̄cipue increatā naturā que deus est significare potest. que quidē nō solū celū sed celū celozū dicit a p̄p̄ha. vñ in ps̄ ait **Celū** celū dñs. **Cū** igitur p̄ grām vñ dictuz est natura diuina participat: cōueniēter gratia p̄ celū significat. Natura vero p̄ terrā que nihil est sine grā indicari habet. **Reprobi** igitur angeli cū adhuc gratie capaces essent tūc quasi in celo erāt. **Cū** vero grām impugnātes a gratia repulsi sunt: tūc locū celestē amiserūt. **Uñ** et dñs **Lu.** x. ca. ait **Uidebā** sathanā sicut fulgur de celo cadentē. **Fulgur** em̄ casu suo extinguitur sic et sathanas a possibilitate obtinēde grē cecidit et a spe recuperationis eius extinctus fuit.

De victoria habita per angelos bonos p̄ pugnas pro christi grā acq̄reda. Capi. ij.

Secundo autē ab angelis bonis post pugnā de gratiā xp̄i habita est victoria et pars apostaticoz spiritū de celo picata est. **Et** de hoc **Jo.** subdit. **Et** proietus est draco et vbi **Job.** describit sathane primo auersionē. Secōdo cōuersionē. Tertio sequatiū eius participationē. Primo em̄ describit sathane auersionē. Septē em̄ nomia illi sup̄bienti angelo **Jo.** attribuit in quibus septē denotātur auersionis grad⁹ p̄ quos cōsumata a deo auersio tam in angelo q̄ in homine indicatur. **Prim⁹** auersionis grad⁹ est plus diligere creaturā q̄ creatorē. **Secōds** est abusus creature dilecte. **Terti⁹** in criminib⁹ delectari. **Quart⁹** est studiū siue astucia ma-

leagendi. **Quit⁹** est obliuio dei. **Septim⁹** est obduratio in peccatis. **Septim⁹** est p̄ditio aliorum. **Prim⁹** auersionis grad⁹ est plus diligere creaturā q̄ creatorē. **Delectari** em̄ in creatura nō est peccatū sed debito ordine. verum tamē quedam occasio peccādi est. s. cum ista delectatio nō ordinat ad creatorē. **Sic** et iste qui ceteris nobilior erat inordinate afficiebatur ad semetiūm ac per hoc cepit seipm plus diligere q̄ oim conditorē. **Propterea** draco nominatur. qui sicut p̄dictū est suis circulis relectitur in seipm. vñ in hoc denotet p̄p̄ius amor quo se plus q̄ dñm diligebat. **Secūds** est abusus creature dilecte. sic et ille nobili sua natura abusus est: de seipō non de deo sategs gloriari: cū tñ nō esset a seipō sed ab ipso deo in q̄ quidē gliari necesse est sicut. **i.** **Cor.** viij. c. ap̄lus ait. **Qui** gloriat in dño glorief. **Et** ob hoc igit p̄pter singularit atē illā quaz habere voluit p̄re alijs creaturis: singularis vtiq̄ demonstrat in hoc p̄noie iste. **Tertius** grad⁹ ē in criminib⁹ delectari vel gliari intm̄ q̄ eo ampli⁹ sup̄at q̄ ampli⁹ peccat. **Et** in hoc siquidē sathanas lapsus est. **Nā** prius sup̄biuit de natura que etiā opus diuinū erat. et inde ad hoc deuenit vt tandem superbiret de culpa que erat vtiq̄ opus suum. **Et** hoc notat in hoc nomie magn⁹. **Supbi** nempe in oculis p̄p̄iis magni sunt. **Quartus** gradus est studium seu astucia male agendi: quā habuit ille qui omnium malozū inuentor fuit. **Et** ob hoc ille serpens denominatur qui ceteris animantib⁹ callidior ē sicut **Gen.** iij. c. scriptū ē. **Quintus** gradus est obliuio dei que maxime per longitudinē temporis obrepere solet. **Propter** ea hic et antiquus dicit in q̄ quicquid de euo defuit. **Supleuit** malicie magnitudo et multitudo. **Hinc** in dampnationē serpentis **Gen.** iij. ca. dicitū est. **Super** pectus tuū gradieris eo. s. q̄ p̄ reminiscētiā diuinarū miserationū nunq̄ egredie dus esset. **Septim⁹** gradus in predictis obduratio seu pertinacia nuncupat: quia frangi quodem potest: ad penitentia tñ flecti nō potest propterea hic angelus diabolus nuncupat. **Diabolus** ergo clausus ergastulo nuncupat q̄b merito cōuenit obduratoni sue que qui dez tanta non est vt sentiat penas suas. tanta est tñ vt propter penas a peccato exire nō valeat. **Unde** **Job.** xli. c. scriptū est. **Cor** eius indurabit quasi lapis et stringet quasi malleatoris incus que tanto amplius induratur q̄to malleo plus ferit. **Septimus** gradus ē perditio alioruz cum sc̄z sua p̄ pria perditioe nō cōtentat sed auctore se cōstituit aliene **Et**

Fe. iij. p^o resurre. de gloria beatorū et casu

ex hoc sathanas noiatur qz videlz ille angel^o
omnis boni iadūfarius est: cupiēs a deo auer
tere omēs sicut z ipe auersus ē. Et hoc signi
ficatur cū subdit. Qui seducit vniūsum or
bcm id est voluntatē habet ex se a deo omēz
auertere creaturā: licet nō habeat facultatez
nisi in q̄tum deus prave volūtatē sue iustissi
me cōcedit effectum sicut Job. xxij. ca. patet
Tibi manifeste mōstratur q̄ tm̄ in ipm̄ potu
it q̄tumz de^o pmissit: valuit em̄ bona illi^o aufer
re salutē corpis euacuare: corpale nihilomi
nus vitā quā sibi reseruauit deus p̄ tot affli
ctiones nō potuit auferre. Aliter q̄z vniuer
sum orbē seducit qui potestate amissa quam
inter celestes spūs habuit p̄nceps omnium
maloz scz culpe z pene que in p̄nti mūdo ha
bundāt effect^o fuit. Unde z p̄nceps hui^o mū
di a dño dicitur est cum Jo. xij. ait Nūc prin
ceps hui^o mūdi eiciet foras. Ante em̄ passi
onē xp̄i peccatū dñabat in mūdo a q̄ omino
null^o exiit lib̄ exceptis xp̄o z sanctissima ei^o
mfe. Sed post passionē ei^o innuberrables a
iugo peccati liberati sūt qui scz in ei^o credide
runt aduentum. Propterea post passionē
xp̄i quodāmodo elect^o est ne mūdo penit^o dñā
retur p̄ culpā. licet durante cursu vite p̄ntis
om̄ibus etiā ip̄i xp̄o dñetur p̄ penā. Hoc autē
dominū in sc̄do xp̄i aduētū omino amittet:
cū xp̄s regnū tradiderit deo patri. z oim̄ ma
lorū inuētor in profundū inferni piciet sicut
z aī de celo picitus est in voraginē hui^o mū
di. Sc̄do describit Jo. sathane cōuersionem
scz ad malū. Et de hac subdit. Et proiect^o est
in terrā. Post q̄z em̄ sathanas p̄ culpaz a deo
auerfus est vel fuit. licz naturā suauerit: a cō
ditiōibus tñ spūalis nature lapsus est sicut
ad eum Ezch. xxvij. ca. in figura principis
tyri dicit. Amblasti p̄fect^o in vīs tuis a die
cōditiōnis tue donec inuenta est iniquitas i
te. Per iniquitatē corruit de celo in terrā cū
sibi iam nō celestiuū sed solū naturaliuū rerum
scientia relicta est. Spirituales qui ipe cōditi
ones sicut predictū est exiit. z aiales motus
miserabili mutatione recepit Propter quod
Job. xl. a dño behemoth. i. alter appellatus
est. Fracundie enim inuidie: cōcupiscencie:
tristitie z similes alios motus animales in
currat iusto iudicio dei. vnde etiā duplici ani
mali a domino compaf. elephanti qui maior
est in terra: z ceto qui maior in mari reper
tur. Circa em̄ prospera per cōcupiscētiā agit
vt videlicet per eam fallat. Circa vero aduer
sa multipliciter vexat vt p̄ tristitiaz frangat.
Tertio subdit Jo. sequaciū eius participati
onem: quia nec solus ille proiectus est sed si

cut Jo. subdit: z angeli eius cū ipso missi sūt
Cum enīz essent angelice nature: p̄o verita
te tres habebant dignitates. Nā primo erāt
p̄spicaces mente. sc̄do erant virtuosi volūta
te. tertio erāt efficaces facultate. Cū vō i strā
profecti sunt: natura spūalis passionib^o ani
malibus subiecta est. Nā prima corū volū
tationes z cautelas detrusa fuit. sc̄da autēz
virtuositas in maliciā mutata est. tertia vero
efficacia temptationib^o z negocijs humane
p̄ditionis applicata est sicut p̄ totam scriptu
ram manifeste apparet.

De leticia et exultatione pro christi gratia per victoriam acq̄ sita. Capitulum. iij.

Erno autē post victorias dei gratia
ostendit a Jobe in sanctis angelis.
et hoc exultatio z leticia: subdit pro
pheta. Et audiui vocē magnam in celo. Hec
autem vox spūalis nō corporalis est. Hec
mor cōgratulationis interioris nō vocis ex
terioris. quia scilicet beati angeli maxime de
tribus gaudēt. que tres materie gaudij dici
possūt. Prima de gloria dei. sc̄da de merito
christi. tertia de salute proximi. i. nostri. vñ
nō solum de proprio bono qd̄ tunc cōsecuti
sunt gaudebant z gratias deo agebant. vñ
etiaz de humani sanguinis christi merito et
suo mysterio obtinenda. Et ideo merito talis
vox dicta ē magna qz maḡ exultationis cor
fuit materia. Prima autē materia gaudij est
de gloria dei et proximi. Unde subdit. Nūc
facta ē salus z virtus z regnū dei nostri z po
testas christi eius. Salus enīz dicitur q̄tum
ad liberationem a malo. virtus quātum ad
exercitationem in bono. regnum vero q̄tum
ad libertatez qua libere z sine vlla cōradicti
one obedit deo. Vñ Apoc. i. c. fecit nos re
gnum z sacerdotes deo et patri suo. Et sub
dit: dei nostri. i. cognita sunt ista esse soluz a
deo nostro. Hic em̄ ille supbiens angelus ex
natura habere volebat. gratiam vero p̄ quā
deus rationali creature gloriā obtulit contē
nebat: z q̄tum potuit electam illam multitu
dinem angelozum qui se oblate gratie gra
tos reddebant impediēbat. quod quidēz fu
it p̄telium inter angelos supradictum. Non
enim verisimile est clectos angelos sine pro
batione tantū premium. suscepisse: cum nec
homines qui inferiores nature sunt sine ap
probatione acceptari valeant. Iuste igit cō
temptoz gratie qui suam naturam nobilem
existimabat sibi sufficere iā projectio: clamāt

angeli: Salus et virtus et regnum deo nostro: recognoscentes non aliunde esse salutem quam per gratiam dei a quo gratis susceperunt naturam. Hinc Apoca. vii. ca. exultando dicit. Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno etc. Secunda materia gaudij est de merito seu gratia christi. Predictae namque salutis cuius deus est auctor: agnus dei est mediator. **Ubi Jo. subdit. Et patris christi eius.** Sicut enim christus secundum diuinitatem dominum habet et potestate vniuersalis premij: sic secundum humanitatem potestate habet vniuersalis meriti. Nec enim angelica nec humana natura aliquod pondus equalitatis iusticie habere possunt. aut illud premium infinitum quod est deus: nisi fulciant merito iesu christi. Illud enim sicut rationem meriti habet ratione assumptae humanitatis: sic rationem infiniti habet ratione coniunctae diuinitatis: ut per haec secundum iusticie equitatem infinito premio respondeat infinitum meritum. et finito merito soluat infinitum premium. Et haec siquidem est potestas christi eius. Huius igitur meriti potestati premium inter angelos reuelati sicut in precedentibus dicitur est: angeli intraverunt ad gloriam diuine fruitionis. et inuidentes angeli proiecti sunt ad chaos eterne damnationis. Et tunc enim preualere cepit hominis christi meritum per fidem que in ipso erat. cui secundum formam voluntatis dei electi angeli se humiliter subiecerunt. Hoc autem non immerito ex dicta misericordie diuine sapientia processit ut sicut inferiores creaturas per superiores ad sui cognitionem veram humiliat. Nonne sicut deus humiliat creaturam humanam ut se inanimatis creaturis subiciat ad salutem in sacramentorum perceptione et in ceteris necessitatibus suis non tantum in spiritualibus sed etiam in corporalibus: sicut ad Ro. vii. c. apostolus ait. Vanitati creatura subiecta est non volens sed propria voluntate: sed propter eum. scilicet deum qui subiecit eam in spe. **Opportuit enim sublimes angelos per creaturam inferiorem que humanitas est: merito erudiri ad humiliandum se sub potenti manu dei.** **Et si quis obijciat: quomodo meritum christi tunc angelis valebat. cum non meruerat christus? Dicat et ipse mihi: quomodo illis hominibus iam valere poterat qui ante aduentum suum crediderunt in eum: quod ecclesia sancta vere et fideliter valuisse testatur. Et ex hoc intelliget quomodo angelis eius meritum iam valebat.** Humanitas enim christi qui mereri habebat debebat esse vnita infinito deo cui non tantum omnia loca sed etiam omnia tempora pre-

sentia sunt. Propterea virtute infinite potentie dei tale futurum meritum christi ad omnia tempora dilatatum est. et in hoc maxime apparet mirabilis potestas christi eius. Tertia vero materia gaudij est de salute proximi. id est nostri. Per fidem enim et dilectionem christi angeli electi meruerunt salutem quam deinceps in mysterijs suis hominibus sibi obedientibus procurant. Unde ad Hebr. i. c. apostolus ait: Omnes administratorij spiritus sunt in mysterium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Et de hoc Jo. subdit. Et proiectus est accusator fratrum nostrorum. **Abstratur quidam quomodo angelus huiusmodi accusator actu fuerit ceterorum? Sed aduertant diligenter quod sicut dominus iesus christus mediator erat totius creature rationalis ad deum eo quod gratia eius toti rationali creature sufficeret ad salutem: licet aliqui mediatoris gratiam impugnantibus gratia eius facerent se imunes sic et ille superbiens angelus totius rationalis creature accusator erat cuius demeritum toti rationali creature ad damnationem sufficiebat: nisi christi meritum pro daret sibi a deo patre interuenisset: Sicut ad eum pater in ps. ait: Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre. Accusator igitur fratrum erat qui omnibus filiis indifferenter auersionem suggererebat. Unde de eo Job. xl. in figura dominus ait: Absorbere fluuium et non mirabitur et habet spem quod iustuat iordanis in os eius. Unde ista sit versucia huius accusatoris qui multitudini angelorum se incorporauit. Quid enim angeli defluentes nisi fluuius erat qui a beatitudine eterna in corpus dampnati draconis inflebant. Maior tamen sine comparatione illius astucia erat quam multitudo requireret quam seducebat. propterea dicit. Et non mirabitur. Quid enim miraret se angelos circumuenisse dampnatos cum presumeret quod ad assencendum sibi et electos angelos inclinaret. **Habz inquit fiduciam quod influat iordanis in os eius iordanis nempe qui riuus iudicij dicitur est electorum angelorum multitudinem denotat qui in iudicio recte rationis stabant. Hos siquidem in os suum behemoth sperabat influere cum eos suggestioni sue confidebat consensum adhibere. Alter etiam ceteros accusabat qui naturali ratione prefulgens multa que nimis clare illi in suis mysterijs agnoscebant: ille clarius intelligebat. Unde eos quasi accusabiles coram deo exhibuit quos a sua perfectione deficientes elatus mente contemp-****

Fe. iij. p^o resurre. de gloria beatorū et casu

fit. Deus vero qui defectum nō imputat nature sed culpe. humiliatis sub manu potentis sua: hoc vberius adimpleuit per gratiā quā minus habuerāt per naturā. Unde Ezech. xvij. c. dominus ait. Et scient omnia ligna regionis quod ego dominus. humiliavi lignū sublimē et exaltaui lignum humile. Lignū sublimē et humiliatum: primus iste angelus est quod de sublimitate sua spiritaliter supbiuit: et ob hoc cum dominus ab ea proiecit. Ideo Joh. ait. Quia proiectus est accusator fratrum nostrorum. Lignum humile christus est qui humiliter inter homines uersatus: in fine factus est obediens usque ad mortē crucis. et ob hoc deus exaltauit eum. Per hec autē omnia ligna regionis celestis. scilicet et terrestis. i. angeli atque homines nō solū scientia sed etiā experimēto sciunt quod nō superbia sed humilitate ad diuinā celsitudinem perueniūt. Humilibus cum christo iam exaltatis in gloria Superbis cum superbo humiliatis in pena. verum si scire velimus qui sunt hi fratres quos iste accusat. Sciendū quod tam angeli quam homines fratres dicunt. Filij quidem vnius patris. scilicet dei. quorum primos accusabat sathanas in celis. scōs adhuc modo nō cessat accusare in terris: vtrisque impeditorez obiciens se salutis. Quis sequitur: qui accusabat illos ante conspectū dei die ac nocte. Die quidem accusabat angelos quos in claritate angelice vite constitutos accusabiles facere intendebat. Nocte vero accusabat homines quos in presentis vite tenebris deo accusabiles reddere conatur. Non est enim qui faciat bonum nō est usque ad vniuersū: sicut ps. ait. Vel per diem contemplationis claritas. per noctē vero accusationis intelligat obscuritas. Die igitur ac nocte ecclesiam sanctā accusat qui eam tam in contemplatiua quam in actiua vita peruertere studet. Si etiā diem bonorum claritatē et noctē dixerimus peccatorum obscuritatē: et tūc die ac nocte accusat qui ecclesiam sanctā vel manifestis culpis vel falsa iusticia per vanam gloriam corruptam obsidere non cessat. Et aliter dicere possumus quod per diem prosperitas: per noctes vero aduersitas designat. Vel dies sunt precepta affirmatiua. et nox precepta negatiua in quibus coram deo omnis conatur accusabiles presentare. In his autē omnibus deus in cuius conspectu hoc certamē agitur ecclesie sue ex electis angelis et hominibus constituit: in se et in merito passionis filij sui veraciter confidenti semper per gratiam suam assistit et contra tempra menta iugiter eas defendit. Sicut propheta ei promittit dicens. Scuto circumdabit te

veritas eius non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die a negotio perambulante in tenebris ab incurso et demonto meridiano. Cadent a latere tuo mille et decē milia a dextris tuis ad te autē non appropinquabit. In quibus verbis omnes describunt se prationes quas ab initio seculi usque in finem in quolibet tempore persona et statu: ecclesia christi passa et passura est. A quibus semper protegit auxilio dei. De quibus omnibus a libi dictum est. In omnibus tribus iam dictis scilicet in angelorum pugna. in illorum victoria atque in eorum leticia: semper admirandam christi potentiam loquuntur per euidentiā facti. Unde merito propheta subdit. Et potentiam tuam loquentur.

Articulus tertius de tertia morula in qua scilicet glorificati sunt angeli boni.

Eritia autē morula in angelis bonis fuit glorificationis in qua post gratiam per triumphalē victoriā acquirunt tam in merito iesu christi condignā gloriam adepti sunt. Et de hoc Jo. vii supra subdit. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinē agni et propter verbum testimonij sui et nō dilexerunt animas suas usque ad mortem. propterea letamini celi et qui habitatis in eis. In quibus sacratissimis verbis ostenditur quod statim in confirmatione eorum tria premia perfectissime consecuti sunt videlicet. primo tranquillitatem. scōo veritatem. tertio suauitatem: primum in patre scōm in filio. tertium in spiritu sancto. Tranquillitatem per christum reconciliatorem: veritatem per christum doctorem: suauitatem per christum dilectorem seu amatorem. primum in memoria scōm in intelligentia. tertium in voluntate. primum ex merito spei. scōm ex merito fidei tertium ex merito dilectionis.

De premio angelorum sanctorum quod est consummata tranquillitas post victoriā in sanguine christi. Capi. ij.

Primum ergo premium quod consecuti sunt angeli in glorificatione sua est tranquillitas memorie in eterno patre et hoc ex spe habita in reconciliatore christo. Et de hoc Jo. subdit. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni. id est propter spem quā habuerunt in passione christi. Sed hic dubium insurgere potest. quomodo hoc angelis conuenire possit qui nō peccauerunt et per hoc egerent reconciliatore. et specialiter

vt per sanguinem christi reconciliarent deo. Ad quod dicendum quod licet redemptor et reconciliator vnus sit christus tamen redemptor eo dicitur quod pro peccatis suorum patri suo satisfecit. Reconciliator vero dicitur quod pro gratia premeruit eis. Homines ergo in se credentes qui peccauerunt et egent gloria dei: christus redemptor fuit: quia pro peccatis eorum plenissime satisfecit. Reconciliator vero pro angelis dicitur: quia gratia premeruit eis. Nam angelis qui non peccauerunt vtiq; redemptor minime fuit nisi forte redemptio large accipiat. Eisdem enim christi meritis sunt homines peccatores a peccatis dimissi: et angeli sancti ne peccarent preseruati. Egebant tamen angeli electi reconciliatore seu mediatore qui eis a deo gratiam mereretur. Perfectissimum autem meritum requirit difficilima operari et pati pro amore illius apud quem mereri intendit. Et ob hoc oportuit christum mori ad complementum caritatis sue ad patrem et ad fratres suos eiusdem seculi glorie participes. Hanc autem mortem christus pro angelis solum affectione: pro hominibus vero affectione et executione compleuit. Notanter etiam aduertendum est quod non dixit beatus Iohannes quod angeli redempti sunt in sanguine agni: quia hoc non solum hominibus: sed et ipsi vicerunt eum. scilicet diabolum: quia hoc toti ecclesie commune est. Tam enim beati angeli quam etiam electi homines diabolum vicerunt non propriis quidem viribus sed merito iesu christi quod complementum est in effusione sanguinis eius. Propterea subdit in sanguine agni. Et his igitur patet quod in angelis finis victorie habite propter sanguinem agni nihil aliud est quam tranquillitas illa quam habent in deo in quo est pax et tranquillitas consummata exuperans omnem sensum.

De secundo premio angelorum beatorum quod est vera cognitio vespertina et matutina. Cap. ij.

Secundum vero premium in eorum glorificatione ab angelis consecutum est veritas intelligentie in summa veritate et hoc ex merito fidei habite in nostro reconciliatore christo. Nam licet iam clari essent quantum ad cognitionem vespertinam per quam cognouerunt creaturas in se: signari tamen et tenebro si erant adhuc antequam ad beatam visionem intrarent et matutina luce fruere in verbo. Ad quam lucem cum ingressi sunt: ita perspicaces sunt effecti: vt non tantum cognoscerent res in proprio esse sed etiam in ipsa arte: ac per hoc non tantum cognitionem vespertinam haberent: verum etiam matutinam vel etiam diuinam propter ip-

sus lucis plenitudinem et omnimodam puritatem respectu cuius omnis creatura tenebra merito dici potest. Vnde eodem verbo dei quod nos in assumpto corpore in tempore eruditi sumus ipsi ante tempus per reuelationes instruebantur precognoscentes ad meritum ad quod iam in verbo dei clare intuerentur ad premium. Et hoc beatus Iohannes notat in eo quod singulariter dicit. Et propter verbum testimonium eius. Testimonium enim christi quod nobis innotuit multis verbis ipsis vno diuino inspirationis verbo propositum fuit sicut etiam patet in precedenti sermone articulo ij. per totum.

De tertio premio angelorum sanctorum quod est consummata suauitas et dilectio dei. Cap. iij.

Tertium vero premium quod sancti angeli consecuti sunt in vltima morula. i. glorificatione sua fuit suauitas voluntatis in dulcedine spiritus sancti: et hoc propter meritum dilectionis quam habuerunt ad deum et ad ipsum mediatorem christum. Licet enim beati angeli mori minime possent cum immortalis creati essent quod non habebat natura: adimpleuit tamen in eis fortitudo dilectionis. Nam dicit Cant. viij. c. Fortis vt mors dilectio. Tanta enim vis dilectionis mentibus eorum inerat vt pro eius gloria et honore libenter mori voluissent si eis possibile extitisset. Dilectio que in hominibus facit de necessitate virtutem: in angelis fecit de virtute quandam necessitatem. Non bene notat Iohannes cum subdit. Et non dilexerunt animas suas vsque ad mortem. i. sic dilexerunt deum: vt licet mortales non essent necessarium tamen sibi existimarent proprie vite non pacere pro diuine dilectionis feruore. Ex omnibus iam predictis Iohannes quasi omnes creaturas ad gaudium et exultationem inuitans concludendo subiungit. propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Sicut enim celum singulariter superum denotat spirituale naturam sicut predictum est: sic celi diuersitatem spiritualis nature. i. scilicet nouem species angelorum sicut in primo precedenti articulo. et. iij. c. patet importare videtur. Quod si in illa natura nobis occulta diuersitate aliam ignoramus: saltem ex scriptura Esa. xj. hanc diuersitatem intelligamus. quod scilicet est spiritus sapientie et intellectus: spiritus consilij et fortitudinis: spiritus scientie et pietatis: et spiritus timoris domini. habitantes vero in eis ipse angelice persone sunt que secundum mensuram gratie dei clariores vel minus clari in hac natura effecti sunt. Iuxta quod gratia perficit in eis naturas: de quibus Dan. vij. c. scriptum est. Milia milium ministrabant ei. Illi vero superbi-

Fe. iiii. p^o resurre. dñi de virgine benedicta

tes angeli tūc in celis profecto erant cū in puritate nature a deo cōditi essent. In eis tamē nō habitabant quia a gratia dei repulsi cōditiones spūalis nature nō seruauerūt. Electi vero angeli in gratia cōfirmati habitationē in celis tūc susceperunt cū naturā in eis grā z gratiam gloria exaltauit. Iuxta qđ dominus **M**ath. xviij. c. discipulis suis ait: **D**ico em̄ vobis qđ angeli eorū in celis semp vidēt faciem patris mei qui in celis est. In tribus igitur p̄m̄is supradictis. s. in tranquillitate veritate z suauitate omnes electi spūs iuxta p̄phetie sniam. **M**orā facient filijs hominuz potentia dei dū semp nobis spirant intellectum lumine diuine veritatis p̄ fidei cognitionē. In affectu dulcorē diuine suauitatis p̄ verā dilectionē **E**t in cōscientia pacem diuine maiestatis per bonā operationē. Nam iuxta sententiā apostoli ad **H**eb. j. c. **O**mnes sunt administratorij spiritus in misterium missi p̄pter eos qui hereditatē capiunt salutis: vt icz omnes auxiliū prestent ad reinuentionē centesime ouis z decime dragme. id ē humani generis: hoc est omniū predestinatorū. Inter quos nos connumerare dignē misericordia saluatoris. Quiscū patre z spiritu sancto viuit z regnat rex gloriofus in secula seculorum. Amen.

Feria quarta post resurrectionē de sup̄ admirabili grā z gloria matris dei. Ser. lxj.

Stetit regina

a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate p̄s. xliij. Ad honorē virginis matris dei. In hac qñ

ta contemplatione de gloria paradisi in sermone principio exordij sumamus a verbis deuotissimi filij eius gloriofi **B**erni. in principio cuiusdā sermonis de assumptione qđ ait: **H**oc totū decurrat in celū z aureo sermo totū reluceat venustatē. **V**olūtaria oris mei bñ placita faciat sibi genitrix dei dñia mūdi regina celi. **I**psa sensū acuat: dirigat stilū z linguā paupis venustiori spergat eloq̄o. **Q**đ z ipsa mihi hodie impartiri dignē vt de magnificentijs ei⁹ balbuciedo depromā iuxta prophetica x̄ba. **Q**ue dicūt. **A**stitit regina a dextris tuis in vesti. zc. In qđ⁹ sacratissimis verbis tres cōtēplationes de virgine matre per ordinē distinguam⁹. primo em̄ cōtēplemur eā gratijs coronatā ibi. astitit regina. scđo in gloria exaltatā ibi: a dextris tuis i vestitu de

aurato. tertio ab oib⁹ honoratā ibi. circūdata varietate. **E**as quidē tres p̄templandōes sic **J**o. euāgelista in visione eas habuit in nouo testamento. **V**ñ **A**poē. xij. c. ait. **S**ignū magnū apparuit in celo. **M**ulier amicta sole et luna sub pedib⁹ eius z in capite eius corona stellarū duodecim.

Articulus primus de duodecim gratijs z excellētis btē virginis quib⁹ quasi. xij. stellis tā qđ regina in p̄nti mundo coronata fuit.

Primo cōtēplemur beatā virginē gratijs coronatā. qz p̄s. vocat eā reginā d. **A**stitit regina a dextris tuis. **E**t euangelista **J**o. dicit eā habere in capite coronā stellarū. xij. **C**ōtēplemur qđ eaz reginā corona stellarū. xij. coronatā. **T**anta est em̄ gratia virginis matris qđ q̄to gratie eius z virtutes ac dignitates fidelibus z deuons se offerūt digniores suauiores et puriores: tanto purius et suauius atqđ diuinius afficiunt eos: et tanto in eis sumam puritatē dei atqđ suauitatē z diuinitatē dulcius z plenius assaporant. **P**ropterea distinguam⁹. xij. mirabiles gratias: que xij. eius corone stellas signant quas etiaz in p̄nti vita peregrina habuit. prima est nobilitas. scđa ē preseruatō. tertia meritū. quarta potestas. **A**ddant alie quattuor. prima ē superexcellētia. scđa ē dñatio. tertia ē regnum. quarta dispēsatio. **S**upaddant alij quattuor. prima cōsumatio. scđa ornar⁹. tertia retributio. quarta incomprehensibilitas.

Que beata virgo nobilior femina mundi fuit scđm carnē. **C**apitulum. j.

Prima stella nobilitas nuncupat. **S**icut em̄ beata virgo nobilior indiuiduum seu nobilior creatura omnibus indiuiduis seu creaturis que in hūana natura fuerūt aut p̄nt aut poruerunt generari. **E**quidē **M**ath. c. j. in fine ponens tres quaterdenas generationis abraā vsqđ ad xp̄s describit eā fuisse natā d. xiiij. p̄narchis. d. xiiij. regib⁹. z de. xl. ducib⁹ fm̄ qđ distinguūt z enumerant quidā. **L**ucas quoqđ. c. j. describens nobilitatem originis sue exordies ab adam z eua vltimo vsqđ ad xp̄m deū generationes suā p̄traxit. **H**abem⁹ nāqđ qđ dñs iesus x̄ps qđ sine matre fuit in celis z sine patre in terris.

totā a virgine humanitatē recepit: et dignitates q̄ ad humanitatē sequunt: sc̄z cognatiōis vt dicere filius dauid: et cōsanguinitatis vt dicere habere fratres ex nobili parentela: totū hoc a sua benedicta matre suscepit. Quē etiā esset vltim⁹ dux vltim⁹ rex et vltim⁹ p̄farcha totius populi israel. In hoc habuit nisi a virgine gloriosa: vt ex hoc manifeste clarescat q̄ omnis nobilitas corporis cōcessa humano generi in adā a dño principaliter data est vt descenderet p̄ multas generationes et p̄ virginē matrē terminaret i christū. Hinc tantā mundiciā p̄cipiebat deus in lege sua tantū in humanis corporib⁹ sed etiā in vasib⁹ in domibus: in castris et in cunctis que erāt in populo dei. vt. i. populus per xpm illā nobilitatē et mundiciā cōseruare deberet. Cum autē venit christus exhausta maniteste apparet omnis munditia et nobilitas iudeorum q̄ non crediderunt in eum. Ita q̄ ubi gens iudaica nobilissima et mundissima fuerit ante xpm nunc vilissima et abiectissima apparet vltra omnes nationes. Hoc etiā manifesta apparentia monstrat: q̄ post christū nō habuerunt aliquē patriarchā vel regē vel ducem sicut ipsi mer publice attestant: vt verificet qd̄ ipse de se Apoc. ij. c. ait. Hec dicit prim⁹ et nouissim⁹. Primus sc̄z quē de⁹ in suo populo principaliter intēdebat. Et nouissim⁹ sc̄z patriarcha rex et dux in populo isto. Quia igit omnes p̄claritates: ingenuitates: prefecturas: dignitates et nobilitates que possunt esse in aliquo indiuiduo humano fm̄ originē sanguinis describūt euangeliste in hac puella: oportet nos eorū testimonio cā preferre omnibus principib⁹ et principissis regibus et reginis: impatorib⁹ et imperatricib⁹ et omib⁹ potestatib⁹ tribub⁹ et linguis totius vniuersi

Q̄ totus mūdus post primo rū nostrorū parentū culpā amore tante virginis preseruatus ē Capitulum. ij.

Secunda stella dicit preseruatio: maria namq̄ sola p̄ multa milia annorū aq̄ nasceret. Primoq̄ p̄cipaliter adā et eua et totā eius posteritatē p̄suauit i esse. Constat nempe q̄ ex propria transgressionē adā et eua nō solū mortis sed et annihilationis exterminū meruerūt et diuinayltio q̄ p̄sonarū acceptionē ignorat sicut nec culpā angelicā sic nec etiā humanā dimississ̄ impunē. S̄z p̄pter precipuā reuerentiā et singularissimā dilectionē quā habebat ad virginē p̄seruauit: q̄ eā ab eterno sup̄ oēs creaturas

deo nostro viuendas que creande erāt sup̄ excessiue dilexit. p̄pterea p̄seruari sūt p̄hibeplausi: nec vt merebant in nihilū sunt redacti. Rō hui⁹ est: q̄ hec b̄ndicta puella in lūbif erat ade fm̄ seminalē rōnē. Et sic nos fuim⁹ potētia p̄ducēde puella in primis p̄ntib⁹ impressa erat donec educeret in actuz. De ipsa nāq̄ nasci debebat dei fili⁹ iesus xps qui fm̄ corpulentā substantiā in adā existens erat solū. Et de nulla alia educendus indulget misericors de⁹ primis parentib⁹: nec eos annibi lauit: q̄ sic nō fuiss̄ exorta b̄ta virgo: nec p̄ consequēs xps siue de⁹ carnē vestisset hūanā. Ergo p̄pt̄ istā nobilē creaturā de⁹ saluauit parentes primos de prima eorum transgressionē Genes. ij. Noe diluuiū inundate Gen. viij. Abraā de sede regi chadoloamoz Gen. xij. Isaac d̄ hismaele Gen. xxi. Jacob de esau Gen. xxvij. Iudiacū populū de egypto et de impia pharaonis manu Exo. xxi. et de mari rubro Exo. xiiij. de vitulo i deserto Exo. xxxij. de manib⁹ diuersorū regū tyrannorū. i. nabuchodonosoz Dan. ij. de captiuitate babilonie Esa. xxxij. et assyriorū. iij. Regl. xvij. De golia dauid et de saule. i. Regl. xvij. c. Et vt breui sermone cūcta cōprehendam omnes liberationes et indulgētias factas in veteri testamēto nō ambigo deū fecisse solū p̄pter hui⁹ benedictē puellē reuerentiā et amorē quib⁹ eaz deus in suā predestinationē p̄honorandā cunctis operib⁹ suis ab eterno p̄ordinauit.

Q̄ meritū beate virginis i cōceptione filij dei merita omniū purarū creaturarū excedit. Ca. iij

Etia stella meritū nuncupat. Plus em̄ meruit gloriosa virgo in vno suo p̄sensu scilicet cōceptionis filij dei: q̄ omnes creature siue angeli siue hoies in cūctis suis actib⁹ motibus et cogitationib⁹. Et quidē omnes q̄ meruerūt: nihil amplius mereri nisi fm̄ diuersos status et gradus gloriā felicitatis eterne. Hec autē virgo in illo glorioso consensu meruit extinctionē fomitis p̄matū orbis: dñiuz mūdi sup̄ oēs creaturas scepiuz regni: pleitudinē oim̄ ḡfaz oim̄ virtū oim̄ donorū: oim̄ b̄tudinū: oim̄ fructū spūs: oim̄ scientiarū et maxime altissime theologie interpretationis sermonū: spūs p̄phetie discretionis spiritū: opationis virtutuz gratie suauitatū. Meruit fecunditatē in virginitate. Paternitatē filij dei q̄ sit stella maris: porta celi et sup̄ omnia q̄ diuine misericordie sit regina et regina misericordie nomine

Fe. iiii. p^o resurre. dñi de virgine benedicta

tur quod multipliciter probari potest. **Pri-**mo enim plus ei conuenit hoc nomē q̄ si dica-
tur imperatrix. **Nā** imperatrix est nomē ma-
gni timoris atq; rigoris. **Regina** autē plus
est nomē prouidentie et equitatis. **Propte-**
rea nō credo in tota scriptura sacra deū exp̄s-
se nomīari imperatorē sed regē: hoc nempe
nomē est maiestatis. **Secūdo** etiam dicit magi
proprie regina misericordie q̄ dñā domina-
rum, vel regina reginarum: vel dea deorum
hec enim omnia important dignitatē vel ex-
cellentia respectu maiorū vel minorū. **Si** em̄
diceret dea dearū nō uideret esse dea vel re-
gina peccatorū vel demonū. **Similiter** pro-
prie nō diceret regina pacis et dilectōis: qm̄
non est hoc vniuersale omnibus sui regni.
Tertio etiā dicit melius regina misericordie
q̄ potentie vel sapiētie. **In** sapientia em̄ in-
tellegit potentia sed nō cōuertit. **In** miseri-
cordia x̄o intelligit et sapia et potētia et nō ecō-
uerso. **Nā** misericordia claudit illa tria in se
propterea regina misericordie est regina po-
tentie et sapientie et nō ecōuerso. **Quarto** eti-
am pprie nō potest dici regina glorie seu re-
gina gratie aut regia iusticie. **Nā** gloria gra-
tia et iusticia per se tantū dicūt collationē bo-
ni et ablationē mali. **Per** se em̄ plus cōprehē-
dit et in amplius se extendit regnū miseri-
cordie q̄ glorie gratie uel iusticie. **Sed** ab ampli-
ori et maiori potentia dignitas et denomina-
tio maior ē. **Est** ergo beata uirgo maria a sū-
ma dignitate et regia misericordie dici debet.
Quinto ad idē. gloria em̄ tantū ē in celo nō
in terra: nō in inferno: nō in purgatorio sed
misericordia in quolibet horū est: ergo maxi-
mum est regnū misericordie: merito q̄ regi-
na misericordie est dicta. **Sexto** insup regia
misericordie dici debet. **Nā** quicquid est su-
perius superiore superi^o est inferiore. sed mi-
sericordia est sup omnia opa dei et regnū mi-
sericordie sup misericordia: ergo regina mi-
sericordie determinat potētia sup oīa: sed il-
la cōuenit uirgini purissime: ergo proprie ē
regina misericordie. **Septimo** etiā sup patri-
monium et proprietatē filij sui est regina sed
hec est misericordia. **Propriū** etenim dei ē mi-
sereri sp̄ et parcere: ergo beata x̄go pprie mi-
sericordie est regina. **Octauo** etiā p̄bati pōt
Esa. em̄. xvij. dicit dñs. **Ego** autē p̄siderabo
in loco meo glo. q̄ locus est misericordia: s̄
pprius locus regis ē regnū: ergo miseri-
cordia est regnū regis et regine. **Sz** proprie dici-
tur rex et regina eius qd̄ est ipsius regnuz si-
cut rex vel regina francie dicit cui^o est regnū
francie. **pp**terea beatissima uirgo pprie dicit re-

gina misericordie cui^o misericordia regnū ē
Quātā uirgo potuit facere de
deo qd̄ de se nō potuit facere eti-
am ipse deus. **Capitulum. iiii.**

Quarta stella est potestas. **Plus** enim
q̄ potuit facere beata x̄go d̄ deo q̄ de
d̄ seip̄o. **Quedā** em̄ s̄ria et p̄dictoria
int̄ deū et uirginē erant que dum accessit ad
uirginē cōcordata sunt: puta. **Primo** impos-
sibile erat deū nō generare: impossibile erat
uirginē generare. **Itē** sc̄do impossibile erat
deum generare nisi deū: impossibile erat uir-
ginē generare deum. **Amplius** tertio impos-
sibile erat deū cum alia persona generare: im-
possibile erat uirginē sine persona generare
Accessit ergo deus ad uirginē et necesse fuit
uirginē generare et nō alii q̄ deū. et nō de a-
lio q̄ de deo. **Sz** deus non potuit generare
nisi deū de se: et tamē uirgo deū fecit homiez
deus nō potuit generare nisi infinitū imor-
taliter eternū insensibile: impalpabile: inuisi-
bile sub forma dei. **Sed** uirgo fecit eum fi-
nitum: mortalem: mendicū: temporalē: pal-
pabilem: sensibile: uisibilem sub forma serui
supposituz sub natura creata. **Q** ineffabilis
hūilitas. **Q** incogitabilis uirt^o uirginis ma-
tris. **Q** incōprehensibilis altitudo mysterioz
dei: vna mlier hebreæ fecit iuasionē i domo
regis eterni: vna puella nescio quib^o blandi-
cū: nescio quib^o cautelis: nescio quib^o uolē-
tū seduxit: decepta et vt ita dicā vulnerauit
et rapuit diuinū cor et diuinā sapiētia circū-
uenit. **Propterea** cū q̄ris dñs de beata uirgi-
ne d. **Laf. iiii.** vulnerasti cor meū soror mea
sponsa mea vulnerasti cor meū. vbi glo. p̄ a-
more tuo carnē assūpsi et vulnerib^o p̄mis i cru-
ce vulnerasti cor meū. **Nā** p̄mogenita filij
tui fuit: plusq; p̄ ea redimēda in mūdū uenit
q̄ p̄ omī alia creatura. **Ex** uirginis igit car-
nē de^o flens dico sūmā altitudinē uestiuit hu-
militate: sūmā deliciā uestiuit penatitate: sū-
mā opulētiā uestiuit paupertate et sūmā lucēve-
stiuit tenebris: sūmū honorē uestiuit op̄ro-
brijs: sūmū amabile uestiuit flagellis. **Reue-**
ra deo patri p̄ omne modū impossibile esset
de se aliqd̄ tale facere. **Propterea** in h̄ stat uir-
ginis p̄rogatiua: qz cū hec de^o nō possit uul-
li alteri creature cessit. **Q** aut sic generant
totū p̄ salute geueris humani. p̄curatū ē: vñ
sicut illud qd̄ pater dedit maius ē omnibus
vt scribit alibi sic qd̄ mater dedit mai^o ē omī-
bus. **Quid** igit agendū est nisi cū Gregorio
exclamandū et dicendum. **Q** mira circa nos
vtriusq; parentis iesu christi pietatis digna

tio. **P** ineffimabilis dei et virginis dilectio caritatis qui ut seruū redimeret cōmunē filiorū tradiderunt ppter nimiam charitatem qua deus et virgo nos miseros peccatores dilexerunt. **H**ec sunt quattuor prime stelle. **A**ddant alie quattuor.

Q solus eternus pater et virgo beata potuerūt filium habere deum. **Capitulum. j.**

Prima est supercellētia. **P**ersona namq; virginis tante supercellētie est q̄ nec in psonis increatis nec i personis creatis ut angelis et hominibus inuenit hec incogitabilis dignitas scz q̄ habeat deū filiū nisi in vna persona diuina: que est patris et in vna persona humana que est matris. **S**ane privilegiū hoc isti soli persone ita concessū est q̄ sicut impossibile est psonē filiū vel psonē spiritus sancti generare deū pro eo q̄ in eis nō est natura cuz primitate fecunditatis nec intellectus cū actu dicat aliquid verbū siue cum fecunditate et potētia ad producendū imaginē sicut in patre est. **U**nde sicut impossibile est patri pducere aliud verbū pro eo q̄ hoc verbū genitū sit pfectissimū et totā potētiā generandi exhaustit in patre. **I**ta impossibile est mlierē aliq̄ generare deū nisi per nouā potētiā alicui collatā a deo. **Q**uod certū est nunq; futurū esse. **P**otentia em̄ cōcipiendi et pariendi deū q̄ nature humane copulata fuit s̄z q̄ dicim⁹ christū fuisse in lymbis patrū s̄m corpulētaz substantiā descendit ab adam vsq; ad virginem. **E**t fuit impossibile ad actū in aliquem mulierem deduci nisi in mariaz virginem q̄ potētia ita per natiuitatem christi exhausta est de natura humana q̄ quicunq; diceret aliquā personam diuinā esse humanam in aliquo s̄m corpulentam substantiam essz ut impūssimus hereticus puniendus.

Q tot serui erunt creature beate marie virgini quot seruiūt beate trinitati. **Ca. ij.**

Scūda stella est dominatio siue solumus dicere famulatus. **T**ot enim creature seruiunt gloriose virgini marie quot seruiunt trinitati. **O**mnes nempe creature quēcunq; gradum teneant in creatis siue spirituales ut angeli: siue corporales ut corpora celestia vel elemēta et omnia que sunt in celo et in terra siue dampnati siue beati que omnia sunt diuino imperio subiugata: gloriose virgini sūt subiecta. **I**lle em̄ qui

filius dei est et virginis benedictę volens ut sic dicam paterno principatui quodāmodo principatum equipare maternū ipse qui deus erat matri famulabat in terra. vñ **L**uc. ij. c. scriptū est de virgine et gloriose **J**oseph. **E**t erat subditus illis. ppter ea hec est vera **D**iuino impio omnia famulant et virgini. **E**t iterū hec est vera: imperio virginis omnia famulant et deus.

Q hereditario iure successit beate virgini regnū totius mundi. **Capitulum. ij.**

Tertia stella est regnum. **R**ege enim successionis et hereditario iure totū vniuersi debet beate virgini primatus et regnum. **Q**uis autē benedicta virgo fuerit nobilioz persona que fuerit vel futura sit in orbe terrarū: tantę perfectionis q̄ etiam si non fuisset mater dei nō minus debuisse esse domina mundi. tamē s̄m leges q̄ bus regitur mundus iure hereditario omnem hui⁹ mundi meruit principatū et regnū qz filius ei⁹ in primo instanti sue cōceptōis monarchiā totius promeruit et obtinuit vniuersi: sicut propheta testat̄. **D**omini est terra et plenitudo eius orbis terrarū et vniuersi qui habitant in eo. **E**t iure ergo conceptionis filij dei virgini incubebat totū illud pcurare et administrare quod extunc filio datum est vsq; ad legitimaz etatem filij sui sicut ipse diligens nutritrix s̄m q̄ volunt iura. nec tamen est mirū si tam generosa regina administrandi orbem curā omiserit. primo qz femina. scdo quia puella. tertio qz virgo verecunda. quarta qz paupercula. quinto quia cure filij dei et sui erat totaliter dedicata. sexto qz non credebatur m̄ filij dei nec recipiebatur ut orbis domina: sicut nec filius qui vitam totius orbis et mores ordinabat. tamen non est ut deus agnitus: nec ut orbis rex et heres receptus: sicut **J**oh. j. c. scriptum est. **A**bundus per ipsum factus est: et mundus eum nō cognouit. **I**n propria venit et sui eū non receperunt. **S**ciens igit̄ mater in filio latētis diuinitatis virtutē curam administrandi rempublicam dereliquit licet vbi poterat pro posse exequeretur: sicut patet **J**oh. ij. q̄ in reipublice solatium et supplementum vnum in nuptijs postulauit. **A**c dolens que rebat filium ne mundus perdidisset dominum suum: quinimo cum filius eius vnigenitus moreretur in cruce cū nullum habuisset fr̄s q̄ de iure succederet ei: m̄ oim s̄z iura successit: ac p̄ principatū omnium acquisit

Fe. iij. p^o resurrectionem de beata virgine

Successione autē hanc nusq̄ legimus reuocatum sed diuino munere operante et gratia virginis impetrāte cernim^o expressius elucidare quā die cum eam dñam et reginā omnium predicamus. De monarchia autē et vniuersi nunq̄ christus testatus ē eo q̄ sine matris p̄ iudicio nequaquā poterat fieri. Insuper nouerat q̄ pōt mater irritare filij testamentū si in sui p̄iudiciū sit cōfectū. Et his omnibus apertissime claret q̄ mater iesu christi maria hereditario iure omnium que sunt infra deū habet regale dñium et inclitū obtinet principatum.

Q nulla gratia ad nos descendit nisi p̄ manus bte virginis dispenset. **Ca. iij.**

Clarissima stella ē dispensatio. **A** tempore enim a q̄ virgo mater cōcepit in utero uerbum dei: quādam ut sic dicā iurisdictionē seu auctoritatē obtinuit in omni spiritu facti p̄fessione tp̄alitate q̄ nulla creatura aliquā a deo obtinuit gratiā vel virtutē nisi fm̄ ipsi^o matris dispensationē. **H**inc **B**ertholomaeus deuotissimus ait: Nulla gratia uenit de celo ad terrā nisi transeat p̄ manus marie. **H**inc **H**ieronymus de eius assumptione in sermone inquit. **I**n xp̄o fuit plenitudo gratie sicut in capite influente. **I**n maria uero sicut in collo transfundente. **U**bi **L**anti. viij. c. de uirgine ad xp̄m salomon ait: Collū tuum sicut turris eburnea. **M**am sicut per collū vitales spūs a capite descendūt in corpus. sic per uirginē a capite xp̄i vitales gratie in eius corpus mysticū transfundūt. **U**bi iste est ordo diuinarū gratiarū influxus ut prius a deo defluant in xp̄i animā benedictā. deinde in animā uirginis matris: inde in seraphim et in alios sanctos ordines angelorū: demū in ecclesiā militantē. **C**ū em̄ tota natura diuina totū esse et posse scire et uelle diuinū intra uirginis uterum exāterit clausū: nō timeo dicere q̄ omniū gratiarū effluxus quādā iurisdictionē habuerit hec x̄go de cui^o utero q̄si de quādā diuinitate oceano riuū et flumina emanabāt omni gratia. **R**euera maternitas dei hāc in mūdo natali iure obtinuit dignitatē ut regina misericordie sic p̄dictū ē merito nūcuparetur: et h̄ p̄p̄ filij magnificentiā q̄ ē rex regū et dñs dñantū. **R**epio nāq̄ in rege nro iesu duas dignissimas dignitates: uidelz q̄ sit etn^o de^o genit^o ab eterno: et eternū deū p̄ducatur eo q̄ spūm sanctū spiraret et ipse clausus in x̄ginis utero in eternitate a deo p̄fe de^o generabatur etern^o et in eadē eternitate ipse puer i x̄tute matris deū spirabat et p̄ducebat eternū. **P**rimā filij dignitatē scz

q̄ sit generat^o a deo tā infinito mō uirgo benedicta participauit q̄ icl^o n̄ dicat magis uer^o filij dei q̄ filij uirginis nec maior nec minor nec dignior ē dei filius in throno paterno sedēs uestitus claritate q̄ habuit anteq̄ mundus fieret q̄ p̄anis paupib^o iuoluit^o et intra fenestram in p̄sepio inclinatus uel reclinat^o. **E**t q̄ talis ē mater filij dei qui p̄ducit spūm sanctū. **P**ro omnia dona uirtutes ipsius spūm sancti quibus uult quā uult quō uult et q̄tum uult per manus ipsius administrant. **I**am duos q̄ ternarios stellarū tetigim^o: nūc ad tertium traſeamus. **S**upaddant alie quattuor.

Q beata uirgo cōsumatio et p̄fectio ē totius create creature. **Capitulum. j.**

Prima autē stella est cōsumatio. **O**mnes enim naturas et mūdi p̄fectiones ultima sua p̄fectione uirgo sacra cōpleuit. **D**eus quidē licet in mūdi creatione nihil p̄duxit imp̄fectū sed omnia perfecta sicut eorū exigebat natura: tū uirgine p̄fectiois cōsumatio usq̄ ad partū uirginis dilatata ē et soli x̄gini referuata. **O**ia nāq̄ entia unius nobilissimū appetebāt: uicētia unū nobilissimū uiuēs: sentientia unū nobilissimū cōceptū: natiuitates unū nobilissimū nascibile. **R**ationalia singularissimū rōale: spūalia excellentissimū spūale. **E**t breuiter om̄s creature appetebant unum quoddā optimū purū creatum. **H**is sic existentib^o imp̄fectis p̄uoluit est mundo de una femina sup̄ omnibus benedicta: q̄ unico suo partu omnibus generibus rerū sūmam et ultimā p̄fectionē adduxit. **A**duerte diligenter aia q̄ hec benedicta puella tantā p̄fectionē attulit uniuerso q̄ uirgine p̄fectionis nō est capax: nec de^o potest ordinaria potestate ipsius p̄ficere uirgine p̄fectione: imo si tempore pater uel spiritus sanct^o de seia nasceret nihil accresceret orbi: q̄ quicquid nobilitatis: quicquid diuinitatis et quicquid eternitatis ē totū in orbe diffusū ē et p̄ductū p̄ uirginē in illo eterno supposito quō generauit beatissima uirgo. **N**ec uirgini magnū ē q̄ p̄fectionib^o adduxit orbis ultimā p̄fectionem cum et ipsi uniuersitatis auctori nōnullas p̄fectiones adduxerit: puta eterno principio inceptiois exordij: eternitati diuine tp̄alē p̄fectionē in eternitate in se ip̄sā cōstituit corporeā speciei eterne pulchritudinē nouā. p̄ quō oib^o scriptū ē: ois p̄summandis uidi finē q̄. s. c. b̄ta uirgo maria. **Q** tota ecclesia militās ex b̄ta uirgine ornat et decorat. **Ca. ij.**

Eccūda stella est ornat⁹. de carne em̄ virginis benedicta et in parte corporis eius excisa: cōstitit p̄ficiē et terminat totū decus et pondus sacramentorū ecclesie dei. Tertū est em̄ q̄ oīs institutio sacramentorū et oīa alia sacramēta tanq̄ in vltimū finē et ad illud sacramētū omniū sacramentorū excellentissimū quod est eucharistia ordinat: q̄ quidem conficit et p̄secrat dū panis in corpus ch̄risti cōuertit. Quis em̄ p̄ cōcomitantiaz in ch̄risti corpore sit diuina substantia et anima sola: tñ substantia panis trās substantiaz in solā substantiā carnis: nō in diuinitatez neq̄ in animā: ideo hoc sacramētū est finis omniū sacramentorū. Et vt expressius magnificē illam dignissimā et beatissimāz carnez de virgine gloriosa decisam. Dico q̄ tanta infinitate nobilitatis eam dignificauit altissimus: q̄ cū esset veri hominis caro duz viuebat iesus formam hominis possere p̄dere: dei autē nequaq̄: nō enim erat verū dicere de corpore exatum ch̄risti hoc corpus est hō: et verū erat dicere hoc corpus est deus.

Quarta virgo beata retribuat dño p̄ omnibus q̄ ipse retribuit nobis. **Ca. iij.**

Tertia stella ē retributio. sola em̄ b̄dicta virgo maria plus fecit deo vel tñ vt sic dicam q̄tum fecerit de⁹ toti generi humano. Credo em̄ certe q̄ mihi indulgebit de⁹ si nunc p̄ virgine loquar. **L**ongregemus in vnū que deus homini fecit. et consideremus q̄ maria virgo dño satisfecit. **P**rimo namq̄ formauit hominē de limo terre: sed maria formauit eū de purissimis sanguinibus suis et de purissima carne sua que p̄ualet omnib⁹ reb⁹ mundi. **S**ecūdo de⁹ impressit in hominē decore imaginis sue: s̄ gloriosa maria impressit in eū imaginem suam. Nam sicut ipsa erat pulchrior omniū feminarum: sic iesus ē pulchrior et preciosior forma p̄re filijs hominū. **T**ertio deus fecit hominē sine passione: famis: sitis: caumatis: frigoris et consimiliū: sed sedula mater iesu et p̄re cunctis hominibus pia omnib⁹ passionibus eius occurrebat. s̄ fami: siti: nuditati: frigori: calori: sicut status pauperrim⁹ exigebat et h̄ cū maxima patientia sua. **Q**uarto vestiuit deus hominē pellicea veste sed virgo benedicta vestiuit eū in p̄sep̄io suis paup̄culis p̄nis et p̄cessu r̄pis tunicā incōsulē ei fecit q̄ p̄ualuit oib⁹ vestib⁹ mūdi. **Q**uinto docuit de⁹ hoiez sapiāz s̄ sapiētissima et prudētissima d̄go maria docuit x̄pm puerilia noxia fugē

et seq̄ eā. **S**exto nutriuit de⁹ hoiez de fructib⁹ paradisi s̄ b̄issima d̄go nutriuit x̄pm de suo intricatissimo lacte vberē d̄ celo pleno cui⁹ minima stilla p̄ualet oib⁹ fructib⁹ paradisi te restris ac toti⁹ mūdi. **R**eddēdo ergo singula singulis. s̄ q̄ fecit de⁹ hōi et q̄ fecit deo beata virgo videbis q̄ plus fecit mariā deo hōi q̄ hōi de us vt sic p̄ solatio dicere liceat q̄ p̄pter brām virginē quā tñ ipse fecit de⁹ q̄dāmō plus obligeat nobis q̄ nosipsi.

Quīta incōprehēbiles sint p̄fectiōes virginis gl̄iose. **Ca. iij.**

Quarta et vltima stella ē incōprehēbilitas. Sicut diuine p̄fectiones oī intellectui incōphēbiles sūt: sic p̄fectiones gratiaz q̄s virgo suscepit in cōceptione filij dei soli intellectui diuino et x̄po et sibi cōprehēbiles extiterūt. Et q̄dē q̄ de⁹ generaret deū nulla req̄rebat i deo dispositio cū ei ex natura cōueniret vt p̄viā nature intellect⁹ p̄duceret verbū p̄ oīa sibi cōle: imo ipossibile est q̄ non generet deū p̄pter suaz secunditatē. **S**z q̄ seia p̄cipet et pareret deū ē et fuit miraculū miraculoz. **P**oportuit em̄ vt sic dicā: femiaz eleuari ad q̄ndā eq̄litate diuinā p̄ q̄dā q̄si infinitate p̄fectionū et gratiarū quā eq̄litate creatura nūq̄ expta ē. **E**ū vt credo ad illā abyssuz in p̄scrutabile oīm carismatuz sp̄s sancti descēderūt in hora cōceptionis q̄ i beatā virginē descēderūt in hora diuine cōceptionis intellect⁹ hūan⁹ vel angelic⁹ nūq̄ potuerūt attingere: q̄s declarās angel⁹ gabriel Luc. i. cū ab eo q̄reret beata virgo et diceret. **Q**uō fiet istud q̄m̄ vix n̄ cognosco: r̄spondit angel⁹. **S**p̄s sanct⁹ supueniet in te et v̄t altissimi obumbrabit tibi. q. d. **Q**uod a me queris ignoro sed eterne sapiētie doctor qui sibi solū hoc altissimū mysteriū referuauit te p̄ illuminatissimā exp̄ientia edocebit.

Articulus sc̄ds de exaltatiōe beate virginis in gloria

Secundo cōtemplemur beatā virginem in gloria exaltatā. Et de h̄ subdit p̄s. **A**dextris tuis in vestitu deaurato. **A**dextris siq̄dē dei assistit b̄ta virgo cū in potiorib⁹ bonis et̄nis vltra oēs beatos post filiū suū exaltata ē: et hoc quidez in vestitu deaurato. i. cū corpore iā glorificato ex cuius splendore post filiū suū tota luceat ciuitas b̄torū. Et de hoc etiā **Jo.** subdit: Signū magnū apparuit i celo mulier amicta sole. **Q**uōd verbus p̄t esse thema in presenti articulo cū quis vult soluz loqui de

Fe. iiii. p^o resurrectionem de beata virgine

gloria virginis quā habet in regno dei. In q̄
qdē verbo triplex mysteriū declarat. p̄mū si
gnificatōis ibi signū magnū. sc̄o apparitōis
ibi apparuit in celo. tertio glorificationis: ibi
mulier amicta sole Apoc. xij. c.

Que beata virgo est illud admi
rabile signū quo nobis reuelat
gratia et gloria atq; intelligētia
Capitulum. i.

Primum est mysterium significationis
p̄ Et de hoc Jo. ait: Signū magnum
apparuit. Dicit em̄ virgo gloriosa si
gnū magnū tripliciter. primo. i. magne gra
tie. sc̄o glorie. tertio magne intelligētie. Pri
mo em̄ fuit beata virgo signū magne gratie
in incarnatione filij dei demonstrata et date
Signū enim aperit et claudit quod signatur
ē. Sic et beata virgo in immaculato utero suo
ex dono gratie magne et infinite clausit et a
peruit filium dei pro nobis. q̄ sc̄o verbū ca
ro factum est et habitauit in nobis vel in ea.
Uñ Ezech. xxxij. c. dñs ait. Solē nube tegā
id est christū in virgine abscondam. Et Esa.
vij. iterum dicit. Dabit dñs ipse signū vobis
Ecce virgo cōcipiet et pariet filij et vocabitur
nomen emanuel qd̄ interpretat nobiscū de
us. Ecce q̄ beata virgo magne gratie signū
ē dū celum vel deū per carnis assumptionē
fecit esse nobiscū ex gratia sua. Propterea ga
briel angelus Lu. j. c. ad eam inquit. Inueni
sti em̄ gratiam apud deū: q̄ ipsa sola et non
alia creatura per eūā perditā nobis gratiaz
reinuenit. Uñ Aug^o. in sermone de natiui
tate. Auxtrix peccati eua Auxtrix meriti ma
ria. Eua occidendo obfuit. Maria viuifica
do pfuit. Percussit illa. Sanauit ista. Sc̄o
est virgo signū magne glorie tam vtiq; mag
ne q̄ sicut infra patebit vltra q̄ dici possit: su
perat et lenificat omnes angelicos ciues. Uñ
Ecclesiasti. xliij. Luna signū diei festi. A lit
tera est in principio lunaris mensis: luna af
pectibus hominū occultat et tamē a sole illu
minatissima et ei cōiunctissima est. Tunc etiā
ad litterā apud iudeos erat festū neomenie
Sed et gloriosa virgo maria in assumptio
ne sua oculis hominū absconsa et a tota trini
tate dei formata atq; filio suo in gloriosa fide
cōiuncta: festū superne ac magne glorie ma
gno gaudio et leticia cōsecrauit. Unde Pro
uer. xj. c. scriptū. Mulier gratiosa. id est bea
ta virgo inuenit gloriā. sc̄o nouā in paradiso
sicut infra patebit. Et merito quidē inuenit
gloriā nouā in celo que amissam ḡfaz inuenit
in terra. Tertio vero gloriosa x̄go signū est

magne intelligētie. Signū em̄ ducit in signa
ti cognitōes Sic x̄go maria supra om̄es aliā
creaturas ducit in sapiētiam et intelligēciam
filij sui et dei. Hinc Esaia. lxxix. ca. de ipsa
dñs ait. Exaltabo ad populū meū signū me
um. i. per signū vtiq; meū quod est gloriosa
virgo: atq; intelligentiā dabo de me ipso et de
filio meo dicit dñs. Propterea et dicitur poza
celi: quia per eam alta et sacra celi et scriptura
rum a sacrorū mysteria referantur.

**De triplici celo in quo glorio
sa virgo mōstrata est ad imitati
onis exemplum et glorie ei^o de
uotionē. Caplm. ij.**

Secundum mysterium quod subdit
s Joannes est apparitionis. Uñ ait:
Apparuit in celo. In triplici enim ce
lo apparuit hoc virginale ad celeste signum.
primo in celo ecclesie. sc̄o in celo glorie. ter
tio in celo anime. Primo enī apparuit in ce
lo glorie. s. militantis: de q̄ celo Apoca. xxi.
Celum nouū et terra noua. In hoc celo ap
paruit beata virgo vt omnib^o bene viuendi
preberet exemplum. Unde Ambrosius lib.
de virginitate de virgine ait sic: Et de cete
ris virtutibus eius faceam virgo erat nō so
lum corpore sed etiam mente: corde humilis
verbis gratus: animo prudens: loquēdi pe
ritior: legendi studiosior: nō in certo diuina
rum sed in prece pauperum spem reponens
intenta operi: verecunda sermone: arbitri
mentis non hominē sed deum querere: nul
luz ledere: omnibus bene velle: maioribus
assurgere: equalibus nō inuidere: iactantiā
fugere: rationem sequi: virtutē amare. Uñ
ista fastidiuit humiles: quando risit debiles
q̄ vitauit in opē: nihil in oculis toruum: ni
hil in verbis procar: nihil in actu verecundū
nō gestus fractior: nō incessus solutor: non
vox petulātor vt ipsa species corporis simu
lacrum fuerit mētis et figura probitatis. Te
lem euangelista monstrauit. Talem spiri
tussanctus elegit. Quid etiam in singulis
moroz que digna fuit vt ex ea filius dei nasce
retur? Deniq; in verbo eiusdem Ambrosij
ibidem concludaz. Talis fuit maria vt eius
solius vita omnium sit disciplina. Ecce q̄ be
ata virgo exemplum omnium virtutum est
toti ecclesie militanti. Sc̄o autem hoc virgi
nale signū apparuit in celo glorie cū. s. i. aia et
corpe i celū assūpta ē ex q̄ tota celesti curia de
corat Uñ beatus Berni. in qdā sermone ait
sic. Marie presentia totus illustrat orbis a
deo vt ipsa iam celestis patria clariū rutiler

virginee lampadis illustrata fulgore. Hinc Eccl. xliij. c. Species celi in visione glorie. s. virginis matris dei. Tertio insuper hoc virginalis signum apparuit et quotidie apparet in celo anime: de quo celo propheta ait: Celum celi domino. Celum enim cum a celo dicitur dictum sit: animam designare potest que nobis celata manet. Hoc autem celum: celum celi merito dicitur est eo quod pro celo creata sit. Hoc igitur virginis signum apparet in celo anime. scilicet quoniam quilibet iustus seu peccator: deuotionis virginis non est oblitus. Secundum hoc mari seculi periculis pleni: deuotionis oculos ad mariam que dicitur stella maris instanter leuant. Unde Bernardus in quadam sermone ait: Si criminum immanitate turbatus es: si conscientie feditate confusus: si iudicii horrore perterritus: si baratro desperationis incipias absorberi: mariam cogita: mariam inuoca: non recedat a corde: non recedat ab ore. Nam ipsa cogitans non erras. ipsa rogans: non desperas. ipsam sequens non deuias. ipsa tenere non corruis: ipsa protegente non metuis: ipsa duce non fatigaris: ipsa propicia peruenis. Hec ille. Et sic in temetipso experiri poteris quod merito dictum sit nomen virginis marie maris stella. Oportet enim uniuersos christicolos inter fluctus huius seculi nauigantes attendere hanc maris stellam que supremo cardini. ad est deo proxima est et respectu exempli eius cursum vite dirigere. Quod qui fecerit: non iactabit vane glorie ventis: nec frangeat scopulis aduersorum: nec absorbet scylla voragine voluptatum sed prospere veniet ad portum quietis eterne. Hec Bernardus.

De triplici sole quo et anima et corpus gloriose virginis solari lumine amicta totum irradiat paradysum.

Et in mysterium quod subditur a Iobbe glorificationis dictum est. de quo subiungitur: mulier amicta sole. Triplici enim sole dicitur amicta beata virgo. primo sole amoris. secundo sole splendoris. tertio sole fulgoris. Primum enim pertinere merebitur ad voluntatem eius que dei amore feruet. secundum vero ad intellectum eius que dei lumine splendet. tertium autem ad corpus eius quod totum paradysum ultra omnes beatos fulgoribus replet. Primum enim dicitur amicta sole. scilicet candidissimi et ignitissimi amoris. quod scilicet super omnes beatos diligit deum et filium suum iesum christum deum nostrum. Unde beatus Bernardus. Hoc enim amoris igne labia prophete purgantur

isto quoque seraphim accendunt: longe vero aliter hec virgo meruit non velut summatim tangi sed operiri: magis autem circumfundi et tanquam ipso igne concludi et. Sane candidissimus atque calidissimus huiusmodi mulieris amictus cuius omnia tantum irradiata noscunt. ut nihil in ea non dico tenebrosus vel saltem minus lucidum sed nec tepidum liceat suspicari per Bernardum. Secundo autem dicitur beata virgo esse amicta sole splendoris scilicet quo ad lucem glorie quam in anima habet. Unde idem Bernardus. Denique ipsa est mulier amicta sole. id est indura ineffabili claritate. amicta inquam lumine sicut vestimento de quo ait apostolus Induimini vestimentum dominum iesum christum. Nam gloria ipsius dei super omnem creaturam ornata fuit. Tertio etiam beata virgo dicitur amicta sole fulgoris scilicet quo ad lucem quam habet etiam in corpore ex redundantia glorie que sibi a deo in anima datur De qua Bernardus ait: Quod familiaris ei facta es. O domina quod proxima imo quod intima vel vicina. vestisti cum substantia carnis et ille te gloria sue maiestatis: vestisti nube sole et ipsa sole vestiris. scilicet tam in corpore quam in anima. Quod tam enim differt gloria virginis a gloria aliorum beatorum quantum sol a ceteris luminariibus celi: et quodammodo sicut cetera luminaria irradiant a sole sic tota celestis curia a gloria virgine letificatur et decoratur. Unde Bernardus in sermone de assumptione ait: Itaque gloriose virgo dum celos ascendit: etiam supernorum gaudia civium copiosius augmentis cumulauit. Nam si paruuli necdum nati Iobbe animalique facta est ut maria locuta est: que non fuit illa exultatio celestium cum eius audire vocem et videre faciem eius quam beata presentia frui meruerunt. Et iterum Augustinus in quodam sermone de natiuitate virginis ait. Ipsius celus quod penetrasti necdum circumcisa que in eo sunt contenta: noua et ineffabili gloria decorasti prioremque eius gloriam ultra quam dici potest: tua presentia magnificasti. noua illic ac precellentium tuarum virtutum dignitate irradias immensaque gratiarum tuarum luce plustras. Quod autem in paradiso sit gloria virginis benedice septem excellentie seu dignitates quibus gloriosa prefulget manifeste ostendunt. prima dicitur maiestas. secunda caritas. tertia conformitas. quarta tranquillitas. quinta capacitas. sexta unitas. septima largitas nominatur.

Quod quod beata virgo est mater dei merebitur super omnes beatos in gloria exaltari. Caplm. iij.

Fe. iiii. p^o resurrectionem de beata virgine

Prima enim dignitas seu excellentia virginis gloriose que ei^o gloriā magnam ostendit: maternitas dicta est maxima nempe excellentia est q^o virgo beata sit mater dei q^o sit dñā creaturarū dei. hoc em̄ dependet ab illo sic ram^a sua radice. ergo certitudinaliter tenendū est q^o ipsa ē super omnes ordines angelorum tanq^o se implens et cōtinens vnum integrū ac totalem statum cui fm rectam rationē altera psona congrue nō potest addi: quia ipse status ex sui ratione ppter dignitatem incōmutabilem exigit vnitatē. Sicut enim nullatenus decet plures esse christos: nec deū plures homines esse: Sic nullo modo decet dei filium nisi vnā solā matrem naturalē habere. Itē ratio naturalis ex gratuita lege dicit q^o mater regis omnium est in sede regia sup omnes ordines ministroz et militū. Unde quia est electa in matrē: est electa ad dignitatē trāscēdētē omnē dignitatē mistoz et famuloz: q^o rō materni amoris ei^o qui fert in deū vt in suū filiū realem a nullo alio affectu cuiuscūq^o que nō est realiter mater dei pter q^o ab ipa vnq^o participari potest. Nā vt dicit hebre. i Sicut fili^o dei sedet a dextris maiestatis i excelsis tāto melior angelis effectus q^oto differentius pte illis nomē hereditauit q^o nomē est vt sit vere deus p gratiā vniōis: sic et mater domini nostri iesu gloriose maria tanto melior est angelis effecta q^oto pte omnibus creaturis hereditauit vt optineret dignissime matris nomē. Vñ propheta ait. Eleuata est magnificentia tua sup celos deus. Magnificentia em̄ dei dicta est virgo maria. Nā sicut in prima cōditione magnificatus est deus: q^o de nihilo tam sublime vniuersū et tāz sublimes angelos condidit: sic quoq^o in reparatione non minus magnificatus est: q^o de humana natura infecta per dita et dampnata: christus hominem propagauit et de muliebri sexu in ordine rōnaliū scōm cōmunes cursum infimo: et matrem sibi et toti celesti curie dedit. In quo quidem apparet q^o magnus et excelsus dominus humilia respicit. iō respexit humilitatē ancille sue Luce. ij. vt ex hoc magnificent eū oēs generationes angelice et humane: q^o sicut magnificentia diuine virtutis et impietas in boie xpo resplendet sic viscerosa et tenera materna magnificentia pietatis ex christi matre resplendet. Et h^o quidem intantum q^o sicut christus spiritualiter est genitus et cōceptus in corde vniuscuiusq^o beati et iusti: sic exemplo naturalis matris filij dei pñs in ipsam vt in verum filius

inardescant. hec autē matris magnificentia amplius magnificat deum q^o omnis alia creatura simul sumpta. vñ merito eleuata dicit super celos. id est super angelos vniuersos

In q^ota gloria super cūctos beatos sit gloriosa virgo in paradiso ex sua dilectione. Ca. v.

Secunda excellētia virginis que magnam eius gloriā ostendit: caritas nuncupatur. Omnes nempe ordines et status glorie principaliter distinguitur fm superiores et inferiores rationes diuini amoris. Non enim in cōmuni ratione caritatis distingui possunt cum omnes participent illam. nec per aliquā rationē que nō sit ratione diuini amoris potest vnus super alterū in maiori propinquitate seu intimitate ad deū superlocari. Maternis igitur amor incōparabiliter transcendere debet omnes alias rationes amoris diuini pter illam q^o est in anima christi que scilicet fertur realiter in deum tanq^o in propriam personam.

Q^o in paradiso gloria matris dei est conformis glorie christi q^olamor omnium beatorum. Capitulum. vi.

Quarta autē excellētia virginis magnitudinem glorie eius ostendens conformitas nominatur. Nam anima christi et christus in q^oto homo transcendit omnem ordinē pure creature seu create nature. Gradus autē matris conformis est christo cuius humanatio intantum transcendit omnem ordinē prime conditionis q^o est omnino extra et supra integritatem ordinis vniuersi. Propterea non potuit ab vniuerso capi. sed dignitas mñitatis dei sic operi incarnationis cōnexa est q^o omnino aliter si potuit dari. Vñ ecclesia ad virginē ait. Q^o quem celi capere non poterant tuo gremio contulisti. Unde beata virgo Eccl. xxiiij. de se ait. Cirum celi circuiui sola. Igitur huius maternitatis atq^o materne dignitatis ordo est super totalem integritatē primi ordinis vniuersi et per cōsequēs sup totalē dignitatē et integritatē āgeloz ordinū atq^o hierarchiaz vñ Berū. in q^odā ser. ait: Venter capator celis: diffusior tris: latior elemētis q^o illū cōtinere valuit quē totus mundus cōprehēdere nō potuit. et q^o trib^o digitis molēs terre appendit.

Q^o amoroſus et approbatus

aspectus filij dei ad matrem eaz
super omnes beatos exaltavit.

Capitulum. vii.

Clara excellentia magnitudinē vir-
ginis glorie demonstrans est tran-
quillitas. **T**ranquillitas christi est si-
lialis aspectus ad matrē singularissimus et
amorosissimus ac transcendētissim⁹ esse de-
bet ita q̄ totā celestem curiā simul sumptam
preter matrē: nō debent aspicere sub tali re-
uerentia. nec sub ordine talis aspectus seu
amoris. **Q**uo autem dei aspectus altius fer-
tur in aliquem beatorū: tanto fortius et alti⁹
per beatitudinē se imprimat illi: ac tanto alti⁹
conspicit ac sufficit et acceptat ab eo. **I**gitur
inexplicabile est sub q̄tra altitudine latitudi-
e et glorie intimitate dei fili⁹ se ingerit sue ma-
tri. **E**t cōsimiliter sub q̄tra altitudine latitudi-
ne et intimitate suscipit ab eadem. **T**alis au-
tem dei ad eos fixio glorie et huiusmodi aspe-
ctibus beatorū eorum si quidem glorie sedes
est. **U**n̄ antedictus aspectus dei ad matrem
sua regia est sedes et eius in illo fixio est eius
regalis et glorioza corona. **U**n̄ **H**iero. in ser-
mone de assumptione. **N**ec in mundo locus
dignior fuit virginalis vteri: templo in quo
dei filium suscepit: nec in celis sublimior re-
gali solio: quo mariā marie fili⁹ sublimavit.

Quod beata virgo facit in gloria
beatorum gradum super omnē
aliū excellentem. **Capitulum. viii.**

Clara excellentia virginis capacitas
dicta est. **S**cōz enī **D**yonī. in regno
celorum omnia inferiorū dona in su-
perioribus in tanta excellentia sunt: q̄ quasi
nulla est comparatio: nisi sicut est circūferen-
tia ad suum centrū. **C**um ergo beata virgo
supra omnem ordinem sit intantum q̄ per se
faciat ordinēz incōmunicabilem sicut predi-
ctū eū. **S**equit̄ q̄ sup omnes inferiores ordi-
nes tam angelorum q̄ hominū simul sum-
ptorū ipsa improporzionaliter est plata. et q̄-
quid est in gloria in omniū glorificata natu-
ra tam angelica q̄ humana: multo preexcel-
lentius est in virgine matre dei. **N**ec dubiuz
si h̄ reddat aliorū beatorū multitudo nume-
rosa et magna: qz hoc nihil facit ad rē maiori-
tatis glorie essentialis seu substantialis. **N**az
in spiritualib⁹ idē mai⁹ q̄ melius reputatur
Unde plus de substantiali gloria est in vni-
co seraphin q̄ sit in omnibus inferioribus:
si per impossibile fm numerum multiplica-
rentur in infinitum. **S**upaddē dū quoqz est

q̄ nullus inter puras creaturas ordo in celis
intantum superat ordinem immediate sibi cōiū-
ctum: q̄tuz gloria matris dei superat omne
quod inferius est. **A**d hanc intelligentiā ma-
nuducē p̄sidero ordinēz dū ecclesiasticorū
Nā quicquid possunt ordines inferiores: po-
test etiam sacerdotalis gradus et incōparabi-
liter plus: sicut episcopus super sacerdotes
papa super episcopos. **I**dem patet in corpo-
ralibus vniuersi idem quoqz intelligi valet.
Nam omnia superiora continent etiam infe-
riora et inextimabiliter plus: sic et in gradib⁹
glorie infinita sapientia dei plenissime ordi-
uit. **N**am fm **A**postolū ad **R**o. j. Inuisibilia
dei a creatura mundi per ea que facta sunt i-
tellecta conspiciunt̄. id est conspecta intelli-
guntur.

Quod beata virgo plus in infini-
tuz deo et eius filio vniat̄ q̄ om-
nes alie pure creature. **Capitulum. ix.**

Clara autē excellentia vnitas nomi-
natur. **Q**uo enim beati magis vni-
untur cum deo tanto glorioziores fi-
unt in eo. **O**mnes enim creature simul iun-
cte non tantum vniunt̄ deo q̄tuz sola bea-
ta virgo. **A**d cuius intelligentiam norandū
est q̄ sex sunt ascensus seu gradus vnionis
in deum quibus creature in eum gradatim
ascendūt. **P**rimus est vnio creationis. scōs
est cognitionis. tertius est dilectionis. quar-
tus glorificationis. quintus est maternalis
conceptionis. **S**extus personalis vnionis.
Primus autē vnionis ascensus est creatiōis
id ē p̄ticipationē cēndi p̄ quā enclia iungū-
tur deo vt cause efficienti et exemplari atqz fi-
nali. **S**cōs est vnio cognitionis. s. p̄ vim in-
telligēdi p̄ quē intellectū alia vniunt̄ deo vt
obiecto intelligibili p̄ gr̄az fidei q̄ vniunt̄ deo
vt supnaturali credibili vt credo et credēdo
Tertius ē vnio dilectionis. s. p̄ donū gratificātū
amori p̄ quā vniunt̄ deo tanq̄ amico et ama-
to. **Q**uart⁹ ē vnio glorificationis. s. p̄ visionēz
et fruitionē glie sempitēne p̄ quā aia vniunt̄ deo
vt obiecto bñfico et facialit̄ viso. **Q**uint⁹ ē m̄-
rialis cōceptionis p̄ quā beata virgo facta ē
mater dei ita vt vna atqz eadez esset caro vir-
ginis et caro christi non cōsiderata in christo
diuinitate eius. **S**extus autem est persona-
lis vnionis rē. **I**n quolibet autem istorūz q̄-
bus excedit alterum in infinitum: quia infe-
rior in sua specie infiniēz multiplicat̄: supe-
riori equipari non valet. **Q**d sic patere pōt
Primū em̄ p̄z qz esse ī infinitū excedit oē cē-
qz talia infiniēz si equalent m̄mo p̄cto cēndi

Fe. iiii. p^o resurrectionem de beata virgine

Secūm etiā patet qz infinita nō intellectualia vni intellectui vel intellectuali equalere non possunt. Tertū etiā similiter patet qz oēs intellectus infidelis et inimici dei nō equiuālet vni fideli et amico dei. vñd̄ **Prōu. xvj. c.** **A**bde lior est vnus timens deum q̄ mille filij impij. **Q**uidem veruz est nisi pro q̄to quidaz ex eis in dei p̄destinatione pro tpe futuro habetur vt dei fideles atqz amici. **Q**uartū etiā patet quicqd dari potest circa visionē dei: n̄ equaleret vni beato. qz omnia simul sumpta nō facerēt vnū beatū: q̄uis pro q̄to maior grad^o glie spe et meritoze et per modū seminarij in dono glorie cōphendatur et quodāmo tale donū dici valeat quo ad quid excedere inferioris glie gradū. **Q**uintū quoqz patet. **N**ā illa vno siue ascensus qui est p̄ originalē seu m̄nalem cōceptionē trāscendit om̄s inferiores in infinitū prout in hoc ascensu includit maxim^o amor sibi corūdens vt plenarie cōsumatus. **Q**uia sicut cōis amoris grad^o cōsumatur in glia: sic matern^o amor dei consumatur in maria. **S**extū et vltimū insup̄ p̄z **N**ā ascensus per p̄sonalem vnionem tāte transcendēcie est q̄ reliqui citra ip̄m infiniētes multiplicati ei equalere nō possent. **E**t loquor p̄ ut i p̄sonali vnioe includitur b̄nfica reflexio m̄tis p̄sonaliter deo vnite. **A**cce q̄ hic ascēsus vnionis in deū. s. q̄ ad maternales p̄ceptionem: in infinitū excedit om̄es alios p̄cedentes. **E**t quo manifeste apparet q̄ q̄tum in p̄senti seculo talis vnio excessit alias vniones in gloria vel gr̄a nunc: tunc in paradiso excedit in gloria.

Quia largitate gr̄e et glie b̄tā virgo a deo dotata sit **Caplm. x**

Eptima excellentia virginis glorio-
Sissi me eius magnitudinē monstrās largitas dici potest. **D**uplex em̄ largitas beate x̄gini a dō donata ē **U**na gratie **A**ltera glie. **P**rimo em̄ de largitate gr̄e in sermone de assumptioe **H**ier. ait de x̄gine **G**ratia plena. quia ceteris quidē per p̄tes prestaf marie vero rota se simul infūd̄it gr̄e plenitudo: sicut in capite influēte q̄ fuit in x̄po quaz q̄ aliter et aliter. **E**t addit **N**ā in x̄po fuit plenitudo gr̄e sicut in capite influēte. **I**n maria vero sicut in collo trāsfundēte: sicut super^o articulo. j. et viij. ca. lati^o dictū est **U**bi **B**erū ait **N**ulla gr̄a venit de celo ad terrā nisi transeat p̄ man^o marie et. **E**t quo patet q̄ excepto x̄po tanta gr̄a virginis a d̄no data est q̄tā vni pure creature dari possibile esset. **S**cdo aut̄ data est illi largitas glie. **N**am in paradiso diuine glie p̄cipatio ceteris quidē modo p̄

ptes datur. **S**ed scdm̄ **B**erū. beata x̄go maria diuine sapientie p̄fundissima vltra q̄ cre di valeat penetrauit abyssum: vt q̄tum siml sine p̄sonali vnione creature cōdicio patitur illi luci inaccessibili videat immersa.

Articulus tert^o de triplici honore quo honorata fuit et est beata virgo.

Tertio cōtemplemur beatā virginē ab om̄ib^o honoratā cū de ista p̄p̄ha subdat: circūdata varietate scz. assistit beata x̄go a dexteris dei. **T**riplici em̄ varietate circūdata assistit. **P**rimo. s. eminēciāz **S**cdo differentiarū. **T**ertio gr̄arum. **P**rimā habuit anteq̄ ascēderet i celū. **S**cdo in celo **T**ertā nobis dispensat de celo. **E**t quib^o oibus in summo glorificat et honoratur. **E**t de his merito **I**o. dicit. **E**t luna sub pedib^o eius scilicet beate x̄ginis

Que beata virgo dū vixit omnia temporalia intellectualia et effectiua superauit **Caplm. j.**

Rima aut̄ varietas qua beata virgo circūdata assistit a dexteris dei: est eminēciarū. **T**res em̄ sunt eminēcie p̄ntis vite quibus honorata fuit beata virgo **P**rima t̄paliū. scda intellectualium. tertia affectualū. **H**ec significat in luna que tres habet naturas. **P**rimo est mutabilis. **E**cce tenetalia. secundo est lucida. **E**cce intellectualia **T**ertio frigida. ecce affectualia. que omnia quasi luna sub pedibus beate virginis prostrata fuerūt. **P**rima eminēcia est t̄paliū: valde em̄ eminēcia reputantur ista t̄palia bonatū sunt mutabilia et defectibilia sic luna. **H**ec aut̄ habuit b̄tā virgo sub pedib^o suis qz suis affectibus p̄ cōtemptuz om̄ia subiugauit ne scilicet aliquō eius dilectioem ad filiū variaret **A**mor em̄ cōmutabilis boni semp̄ aliquō derogat amori boni quod incōmutabile est **P**ropterea lib. x. cōfessionū **A**ugu^o ad deū ait. **D**ne min^o te amat q̄ tecū aliqd̄ amat q̄ nō p̄pter te amat. **S**cda vero eminēcia est intellectualiū. **N**ā om̄iū sciēciāz et creaturarum actiua et passiua b̄tā virgo in cōpatione ad sup̄eminētem x̄pi sciēciam p̄uipendit. **E**cce luna subpedib^o eius. **H**oc etiā p̄cipabat ap̄lus qui **P**hil. iij. c. de se dicebat. **Q**ue mihi lucra fuerūt hec arbitrar^o suz p̄pter x̄pm detrimēta. **C**erūtamē estimo om̄ia detrimētum esse propter eminētem sciēciam **I**hesu x̄pi domini mei. **T**ertia aut̄ eminēcia est affectualū. **T**anta em̄ fuit dilectio qua b̄tā x̄go etiaz in vita p̄nti dilexit x̄pm q̄ om̄s amores

presentis vite preteriti: presentes atq; futuri respectu huius sunt quasi luna sub pedibus eius. **U**n **E**ccl. xxiiij. ca. beata virgo merito de se ait: Ego mater pulchre dilectionis quasi diceret. Quia sum mater dei: habeo dilectione tanta pulchritudine eminentem ab omni alia quantum eminet sol a luna.

Quia accidentalis gloria et gaudia crescunt in beatis omnibus ex virgine gloriosa. **Ca. ij.**

Secunda autem varietas que circūdat et assistit beata virgo a dextris dei est differentiarum que reperiuntur in gloria beatorum: sicut dicitur **Joh. xiiij. c. ait.** In domo patris mei mansiones multe sunt. Et iterum **Cor. xv. c.** Stella a stella differt in claritate. i. beatus ab alio beato in beatitudine. i. quantitate glorie differt. Est nihilominus aduertendum secundum **Richar. et Bonauē. in. iij. di. xliij.** Quia in beatitudine duo consideranda sunt. Primo beatitudinis obiectum. scilicet increatum bonum quod existens vni et idem participat ab omnibus. Secundo consideranda est ipsa dispositio beatorum per quam illud bonum dare videntur et perfecte diligendo participant. Ex parte ergo obiecti participati nullus alio beatorum est sed omnes in gloria sunt equales: quia idem est obiectum quod participant omnes. Sed ex parte dispositionis beatorum vnus alio beatorum est in quantum scilicet vnus alio clarius deum videt et perfectius amat. Qui enim equaliter habentes virtutem nature habent unequaliter habitum glorie vel equaliter actum unequaliter sunt beati propter unequaliter ex parte beatorum dispositionem. **U**n **glo. sup. illud Joh. xiiij.** In domo patris mei mansiones multe sunt: dicit diuersa prima meritorum. His igitur premissis notandum quod in mensa dilectionis beatorum quam inter se mutuo habent: multiplicat inter eos quasi in infinitum numerum gaudiorum secundum perfectionem diligentium et dilectorum ex quo crescunt stupendo modo differentie accidentalis glorie inter illos. Tres enim differentie sunt inter beatos. Quidam inter se in gloria sunt equales. Quidam vero maiores. Quidam autem minores. Et tunc secundum **Aug. super Jo.** Inter eos non erit iudicia aliqua disparis claritatis quam regnabit in omnibus vnitas caritatis. Et **Bregio. in moralibus.** Tanta vis in illa pace nos faciat ut quod in se quisque non accepit. hoc se accepisse in alio exultet vna cuius erit beatitudo letificatio quam vnus non vna sit omnibus sublimitas vite. Et ab omnibus his sic concordibus honorabitur virgo beata. Primo enim sunt quidam qui in se

in gloria sunt equales et hi duplicant predictam accidentalē gloriā inter se pro quolibet ex amore. Ratio huius est quod inequali mensura se diligunt et se diligere cognoscunt. Ex quo quilibet beatus de quolibet sibi in gloria coequali tantum gaudet quantum de semetipso extensius tamen non intensius. Et idem de consimilibus in presenti capitulo intelligendum est secundum **Richar. Secundo** autem quidam in gloria sunt maiores: et hi duplicant sibi gloriā accidentalem: pro quolibet etiam am qui in gloria est eis minor et hoc non quod se videant diligere quantum diligunt: sed quod de gloria illorum quantum licet minorum tamen gaudeant quantum de sua propria: cum quecumque secundum suam capacitatem intelligunt gloriosius. **U**n **Petrus** plus gaudet de bono lini quam ipse linus. tamen secundum **Bonavē. in. iij. di. xliij. in fine.** ex hoc non sequitur quod tantum gaudeat quantum si haberet illud bonum quod si haberet illud haberet maiorem caritatem et potestatem intensius gaudendi etc. Tertio vero quidam in gloria sunt minores: et hi toties duplicant gratiam suam accidentalem quoties gloriosiores se esse cognoscunt eos qui propter amorem eorum duplicant gloriā suā. **N**unc autem minores sancti conspiciunt aliquem sanctum de ceteris in gloria se maiorem: quedam de ceteris: alique de milibus: alium de ceteris miles. **A**lter mille milites. Et huiusmodi sancti martyres maiores quam si in nita milia sunt vni minores quoties intelligunt eum gloriosorem se esse beatorum toties duplicat gaudium suum cum cognoscant se tantum diligere a quolibet suo maiori quam in quolibet eorum propter eos gloria duplicat. **N**unc igitur ad propositum statuamus ex vna parte integraliter totum amorem quem adinuicem habent sancti atque ex altera parte amorem quo minor beatus diligit dignitatem gloriosam. Et credo quod talis amor minimi gloriosi excedat omnem alium beatorum simul sumptorum tam angelicum quam humanum non inspiratum in beatam virginem aut in christum hominem seu in ipsum deum. Et licet de hoc plures possent rationes dari tamen causa breuitatis quatuor subiungam. Est autem hoc primo ratione conceptionis. Talis enim minimus beatus clare cognoscit quod beata virgo cuius sit mater dei pro posse vel posuerit pro sua salute quam posuerit vel ponere possit tota rationalis natura simul supra considerata excellentia dilectissimi filii sui qui fuit instrumentum sue redemptionis saluationis et glorificationis: considerat etiam virginis meritis et suffragiis et exemplis. Secundo ratione compassionis. Talis nempe aperte intelligit quod tota rationalis natura non sustinuit nec sustinere posset tantum dolorem et penam pro sua redemptione quantum sola sustinuit mater

Fe. iiii. p^o resurre. dñi de virgine benedicta

dei considerata dilectione qua filiū suū ama-
uit. Tantis enī fuit dolor virginis in morte
xpi q̄ si in omnes creaturas q̄ pati possunt di-
uideret omnes subito interiret. Hic tñ dolor
virtute illius spūs q̄ supuenit i eā i virginis
aula claudebat q̄ nulle sensitiue parti corpis
ne añ debitū tempus subito morrereť pmit-
tebatur effundi. Tertio ratione glorificatio-
nis. Tanta est autez gloria virginis matris
dei sicut ex precedentib⁹ patet q̄ tantū exce-
dit in gloria naturam angelicā z humanā si-
mul iunctam: q̄tum circūferentia firmamē-
ti excedit in magnitudine suū centrū cum in-
telligat in filio suo se quasi alterū se diuinita-
te vestitum. Quarto rōne dilectionis. Tan-
tus etenī est amor beate virginis ad quēlibz
minimū gloriosū q̄ omnis amor q̄ in regno
celoz natura angelica z hūana diligit aliqūē
iam beatū: ē sicut predicat q̄ si centrū ad circū-
ferentiā firmamenti vel min⁹ respectu amo-
ris quo ipsa virgo gloriosa minimū beatum
amat considerato fontali principio vñ talis
amor originē habet. Propter hūc autē amo-
rez virginis gaudiū duplicat dū eū iuxta ca-
pacitatē suam cernit pleno z quieto deside-
rio gloriosū. Et sic per hunc amorē z p hunc
modum p quolibet sancto virginiis gaudiū
in celo multiplicat. Elidens autē minim⁹ san-
ctus setantū diligit a virgine gloriosa q̄ pp̄
eū tanta gloria in ea crescit intantū inflāmat
i ei⁹ amorē ac intm̄ lenificat de gloria ei⁹ q̄ q̄
tūc eū intelligit se i glia supae: toties d̄ glia ei⁹
plusq̄ de ppria iocundat. Si igit minor sā-
ct⁹ q̄ ē i regno celoz tñ a beata v̄gie dilect⁹
z tāto amore sicut predictū ē diligit eā: necesse-
sario sequit⁹ q̄ oēs sancti q̄ eo maiores sunt i
gloria ampli⁹ diligant ab ea: atq̄ amplius p
amorē inardescant in eā. Ex q̄ accidentalis
gloria fm̄ predictū modū in ea pp̄ter illos et
in oibus eis pp̄ter eā multiplicat. Quis igit
tur exprimere possz infinitatē gaudij z amo-
ris quib⁹ actiue z passiue gloriosa virgo ma-
ria hac triplici differētia accidētali gloria va-
ria circūdat z honorat. Oēs tamen bestres
differētie beatorz possūt dici luna sub pedi-
bus eius collacata: q̄ si indicare velit q̄ tātuz
differt ei⁹ accidētalis gloria a gloria omniuz
predictozū q̄tū sol a pprietatib⁹ lune.

**De sapientia beate virginis
z quō inuitata fuit ad celus z q̄
maximi scelerati ei⁹ meritis mi-
sericordiā assequunt⁹. Ca. iij.**

Tertia autez varietas qua circūdata
assistit gloriosa virgo a dextris dei

est gratiaz: que scz in nobis in hoc seculo pe-
reginis dispensant p eā vñ maxime hono-
rat. Dictū est enī sup ar. i. c. viij. q̄ nulla gra-
de celo nisi ea dispēfante ad nos descendit.
hoc enī singulare officiū diuinit⁹ ab eterno
adepta est: sicut Prover. viij. c. ipsa testat⁹ di-
cent. Ab eterno ordinata sum. s. dispēfatrie
gratiarum celestiu. Hinc quoq̄ **Ca. iij. ca.**
ad hoc officium eam inuitans sponsus ait:
**Veni de libano sponsa mea: veni de libano
veni: coronaberis de capite amana: de ver-
tice sanir z hermō: de cubilib⁹ leonū: de mō-
tibus pardoz. In q̄bus sanctissimis verbis
tripliciter virginē mariā cōtemplare. primo
cādidatā. scdo inuitatā. tertio coronatā. Pri-
mo in q̄ cōtemplare virginē candidatā. Li-
ban⁹ enī candidatio interpretat⁹. Triplici enīz
candore refulsit beata virgo. primo candore
diuinalis sapie. scdo candore virginalis i-
nocentie. tertio candore puerfationis hone-
stissime. Primo enī refulsit candore diuina-
lis sapientie cū ipsa fuerit candor lucis eter-
ne z speculū sine macula z speciosior sole. Tā-
to enī lumine illustrata fuit beata virgo cum
etiā esset in ventre matris q̄ nō tñ plena fu-
it lumine rationis sed etiā altissime cōtēpla-
tionis. In quo quidē lumie pfecte hec quat-
tuor intellexit. primo naturā creatā irrōnalez
scdo naturā creatā rōnalez. tertio naturā crea-
tam spūalē. quarto naturā increatā diuina-
lem. Que distinctio cognitionē creationis et
ois creature in se cōprehendit qz in lumine
creatoz cognouit oēs alias creaturas: sicut
pp̄beta ait: In lumine tuo videbim⁹ lumen.
Ad tātam enī cōtemplationē sublimata ē vt
perfectius etiā in ventre matris ptemplare
tur deum q̄ vñq̄ fuit contemplatus aliquis
in perfecta etate: magisq̄ ptemplatione dei
excessit dormiendo q̄ aliquis alius vigilan-
do: sicut ipa **Ca. xv. c. d. Ego dormio z cor-
meū vigilat. Ecce candor sapientie diuinalis
Scdo refulsit candore virginalis innocētie
vñ oīs cordis eius conceptus quasi naza-
rei fuerunt candidiores niue: nitidiores la-
cte: rubicundiores eboze: antiq̄ saphyro pul-
chriores: sicut **Thre. iij. Tertio refulsit can-
dore cōuersationis honestissime z omni virtu-
te cōpositē. Vñ biero. in sermone de assum-
ptione. Si diligenter attendas nihil est vir-
tutis: nihil splendoris: nihil gratie z nihil cā-
doris quod non resplendat in virgine glori-
osa. Sed de hoc plenius. s. ar. ij. c. ij. in pri-
cipio Scdo cōtemplare virginē inuitatam
Trib⁹ enī vicibus dicit ei veni quasi triplici-
ter inuiteť. Primo relinquere mundū. scdo******

ascendere celū. tertio intrare in deū. **Primo** in q̄ cōtemplare quō inuitat relinquere mū-
dum. Propterea dicit ei: veni sez de loco mi-
serie huius mūdi. **Hinc** *Lan.* ij. c. ait. ad eaz
sponsus. Surge propra amica mea ⁊ veni
id est. relinque mundanas miseras et cor-
ruptiones. **Et** sequit. *Lolumba* mea in fora-
minib⁹ petre in cauerna macerie. *Corpus* et
enim christi petre perforate ⁊ macerie depul-
se merito cōparat: qz tempore passionis ple-
num fuit foraminib⁹ sensuuz ⁊ penalitatib⁹
passionum: propterea vocat virginem colū-
bam in foraminibus petre. **In** cauerna ma-
cerie que q̄diu vixit dilatato fruitu ⁊ spatio-
solutu p foramia passionū corpis iesu chri-
sti: ⁊ per cauernā vulneris lateralis semp in
eius doloribus genuit et cōtinue latitauit.
Sed nūc ad resurrectionis gaudiū inuitat.
Secūdo inuitat ascendere celū scilicet progre-
diendo per choros hierarchiaz celestiu. **Itā**
inuitat eam iesus vt per mediū angelozū trā-
siens illozū vallata societate omniuz bea-
tozū spiritūū superet dignitatē. **Uñ** *Lan.*
ij. c. ait: Surge propra amica mea: colūba
mea: formosa mea ⁊ veni. **Itā** enī hyems trā-
sūt imber abijt ⁊ recessit flores apparuerunt
in terra nostra. **Hi** siquidē flores angelici spi-
ritus sunt qui in terra apparuerunt ad vir-
ginē. de huius vite ergastulo educendā. **Hi**
enim ascenderunt cū virgine ascendente de
super riuos aquarū. **Et** sicut dies verni cir-
cūdabant eam flores rosarū ⁊ lilia conualliu
Tertio aut inuitatur intrare in deū. i. suscipe-
re ab eo gloriā sempiternā quasi dicit ei: ve-
ni dilectissima spōsa mater: ⁊ filia ingredi
in ortum delitiarū ⁊ inaccessibile secretū ⁊ ad
delectationē diuinarum personarū in medio
trinitatis beatissime introducta. **Uñ** *Lan.*
v. c. ait sponsus ad eā. Veni in ortū meū spō-
sa mea soror mea: mellei mirrhā meā cuz a-
romantibus meis. **Comede** fauū meū cū mel-
le meo. **Hic** est ortus assueri beati dei qui re-
gia manu constitus erat. **Hester. j. ca.** **In** hoc
horto factum cōuiuuium grande pro nuptijs
⁊ cōiunctione hester quā adamauit rex de⁹
super omnes mulieres. id est super omnes
creaturas: ⁊ posuit dyadema regni super ca-
put suum ⁊ voluit eam esse reginā **Hester. ij.**
c. **Itud** est dyadema speciei ⁊ corona glorie
qua virgo super āgelos coronat vt itra tri-
nitatis gloriā ipsa sola amplius sit euecta ac
plus beatissime trinitatis diligat gloriā: capi-
sentiat ⁊ fruatur q̄ omnis alia creatura si-
mul sumpta de gloria post filium participat

viuueri. **Quarto** cōtemplare virginem co-
ronatā quia subditur coronaberis ⁊c. **Qui-**
q̄ enī singularissimas gratias impetrat mi-
sericordissima mater super impios peccato-
res vt cōuertatur ad deum qui dici possunt
quinq; lapides preciosi. **Hanc** coronam
virginis adornantes vt aperte clarescat q̄
gloria sua tantum habet in alios redundare
q̄ post filium suum ipsa sit singularis ratio
peccatozū. **Hanc** propter virginis immē-
sam dilectionem tam ipse christus q̄ tota eti-
am beatissima trinitas sceleratissimis pecca-
tozibus frequenter indulget. **Primus** igitur
lapis dicit amana. **Amana** enī mons silicie
est ⁊ inimicus ei vel coangustians eū seu cō-
primens eum aut angustiator eius interpre-
tatur. **Designat** enim homies partiales tyrā-
nos ⁊ crudeles homicidas ⁊ parentū o p̄res-
sores: viduarū ⁊ pupilloz deuozatores. **Itā**
in capite huius montis designatur sūmitas
in sceleribus supradictis. **Secūdo** lapis sanir
dicitur est. **Uñ** subdit d̄ vertice sanir. **Sanir**
enī mons est in iudea in quo leones latitare
dicunt atq; fetoz interpretat ⁊ significat car-
nales homines. **In** vertice huius mōtis de-
signat etiam sūmitas in predictis. **Tertio** la-
pis hermon nominat⁹ est. propterea addit.
Et hermon. **Hic** ē etiam mons iudee in quo
similiter cōmorantur leones ⁊ interpretatur
anathematizatio ⁊ designat p phanos ⁊ ex-
cōmunicatos sacrilegos. **In** vertice q̄q; her-
mon indicat etiam sūmitas in predictis cul-
pis. **Quartus** lapis cubilia leonū denoia-
tur. **Uñ** subdit: de cubilibus leonū. **Hi** sūt ra-
pores superbi: predones: fures: ⁊ pirate. **Hi**
in cubilibus malarū conscientiarum suarū
sine cōtritione quiescunt. **Quintus** lapis mō-
tes pardozū dicitur est ido addit. **Et** de mō-
tibus pardozū. **Hi** sunt homines menda-
ces duplices simlatores hypocrite facti falsa-
rij ⁊ proditores crudeles ⁊ malis artib⁹ ple-
ni designati i paradjs propter crudelitatem ⁊
varietatē. **Abagnitudo** autē nocumenti in
montibus designatur. **De** his omnibus co-
ronatur beata virgo: quia vel ei⁹ meritis cō-
uertuntur vel eius meritis a suis vitijs de-
uincuntur. **Hac** igitur gratiarum varietate
adornantur in regno celozū glorioza virgo
predictas gratias nobis dispensando q̄ tu-
mus quasi luna sub pedibus eius. **Q** igitur
femina ab omnibus ⁊ super omnia benedi-
cta. **Tu** nobilitas ⁊ p̄seruatio generis huma-
ni. **Tu** merita latitudo ⁊ cōsumata potestas
omniū creatorum. **Tu** vnica mater dei.

Fe. v. p. resur. dñi de substāiali gloria bea.

Tu domina vniuersi: regina mundi. Tu di-
penatrix omnium gratiarum. Tu consum-
matio vniuersi et ecclesie sancte decor. Tu no-
stra satisfactio digna coraz largitore cuncto-
rum bonozū. Tu omnū virtutū donozū et
gratiaz incōprehensibilis magnitudo. Tu
preelectum et dignissimū vasculū a primo ar-
tifice fabricatus essentie dei capax. Tu tem-
plum dei. Tu ortus deliciarū. Tu exempluz
oim bonozum: consolatio deuozozū et totū
us salutis radix et ornamentū. Tu porta ce-
li: lencia paradisi. et vltra q̄ dici possit gloria
sūmi dei. Vere balbuciedo has laudes et ex-
cellentias tuas enunciam⁹ sed tuā imensam
dulcedinem suppliciter exoramus: tua sup-
ple benignitate isufficiētias nostras vt te di-
gne laudare possimus per infinita secula se-
culozum. Amen.

**Feria. v. post resurrectionem
de substāiali seu essentiali glo-
ria animarum sanctaz. Ser. lxiij**

Gloriabuntur.

S in te omnes qui diligunt no-
men tuū ps. v. Cū de glo-
ria christi et matris eius atq̄
omniū angelozum. Itaq̄ ad

sextam contemplationē glorie paradisi que
est de substāiali seu essentiali gloria anima-
rum sanctarum mentis oculos eleuemus.
Circa quā aduertendum est q̄ in tribus con-
sistit gloria sanctorū: scilicet in gloria substā-
tiali: in gloria cōsubstātiali: et in gloria acci-
dentali. Prima est gloria substātialis et in
hac consistit oim gloria anime. Secūda est sub-
substātialis et in hac cōsistit tota gloria cor-
poris. Tertia est accidentalis: et hec consistit
maxime in tribus aureolis que nō sunt om-
nium saluandozum. Consistit etiam in leti-
cia actiua et passiua omnium sensuum beato-
rum. Prima autē dicit gloria substātialis
seu essentialis et quicq̄ aurea nuncupat: sicut
dicit i sermone. lxiij. arti. j. et ca. j. Et de hac
etiam loquit propheta in verbo preallegato
d. Gloriantur in te omnes qui diligunt no-
men tuum. In quibus verbis tria mysteria
de anima per ordinem describunt. In pri-
mo stat⁹ eius nature ibi: omnis. In secūdo sta-
tus eius gratie ibi: qui diligunt nomē tuuz
In tertio status eius glorie ibi: gloriabun-
tur in te.

**Articulus prim⁹ de statu in
quo scdm naturā aīa creata est.**

Primo mysteriū vertit circa nature
p animarū statū omniū beatoz. Ibo
dicit ois: qz omnes tangit. Quilibz
em̄ aīa ad imaginē dei formata tres potētias
as habet: videlicet intellectū memoriā et volū-
tatē q̄ sunt. Primo quidē intellect⁹ et hic crea-
tus est ad imaginē filij. Secūdo memoria et hec
creata est ad imaginē patris. Tertio volūtas et
hec creata est ad imaginē spūs sancti: de qb⁹ po-
tentijs simul ps ait. Signatū est sup nos lu-
men. Ecce intellect⁹ ad similitudinē filij. Quil-
tus tui dñe. Ecce memoria ad similitudinē
patris. Itaq̄ sicut a patre generat filius: ita a me-
moria intellect⁹. Dediti leticiā in corde meo
Ecce volūtas ad similitudinē spūs sancti: cui
exhibet leticia cordis. Hec tres potētie na-
turalis tāq̄ fundamēta omib⁹ bonis spūali-
bus taz gr̄e q̄ glie substernūtur. Ex his igit
patet q̄ de⁹ fecit aīam capacez sui nec ab alio
q̄ ab ipso impleri potest. Nec eius capacitas
terminari seu quietari valet nisi in ipso trino
et vno.

**Arti. ij. de gr̄a q̄ dat aīe per
triplicē habitū theologiaz vir-
tutū a deo infusum.**

In secūdo mysterio status gratie q̄ aīe
i dat a ps exprimitur. cum subiungit
Qui diligūt nomē tuū. Ad cur⁹ itel-
ligentiā ē aduertēdū qz tres sunt habit⁹ diui-
naz seu theologicaruz virtutū. s. fidei spei et
caritati. Ibi siquidē gratis ad informationēz
trū potētiarū pdictaz a dño infundunt eis
de quoqz ipse potētie dirigunt. Et sicut cū
aqua et arena et calce mixtis in muro lapides
cōiungunt: sic fide spe et caritate cuz deo aīa
p gratiā copulat. Hoc nepe mō edificat cele-
stī hierim: sicut ppheta ait: Hierim q̄ edifica-
tur vt ciuitas cui⁹ pncipatio ei⁹ in ipsuz. Hec
pncipatio ē fides spes et caritas q̄ iam faciūt
nos pncipare deū p gratiā: s. demū i celo ple-
ne possidebim⁹ p gliaz. Hec hos igit virtutū
habit⁹: ab his trib⁹ virib⁹ tres act⁹ eliciunt.
Prim⁹ est credere assentiendo sūme veritati
ppter se et sup omnia. Secūdo ē sperare in iten-
do sūme imēsitati seu largitati ppter se et sup
oīa. Tertio est diligere cōplectēdo sūmā bo-
nitate ppter se et sup oīa. Ex his p̄z qz p has
tres virtutes tota aīa reddit deo grata. Pri-
mo gratificat intelligētia seu rōnalis p fidez
Uñ. Math. ix. c. dixit dñs ius mulieri su: xū
sanguis patētī. Cōfide filia fides tua te sal-
uā fecit. Et ad Ephe. ij. Gr̄a cū saluati estis
p fidē. De talib⁹ erat Ap̄tus q. ij. Ibi. i. de
se dicebat. Scio em̄ cui credidi et cert⁹ sū qz

potens est depositū meū seruare in illū diez
Secūdo gratificat memoria seu irascibilis per
 spem. **U**ndē **J**ob. xij. **E**t iam si occiderit me
 sperabo in eum. **E**cce spes cōtra oīa aduer-
 sa. **E**t **S**ap. iij. **S**pes illorū immortalitate ple-
 na est. i. gratia dei. **P**ropterea in psona talis
 gratificati p̄s. ait: **M**ibi autē adherē deo bo-
 nus: est ponere in dño deo sp̄e meā. **T**ertio
 gratificat voluntas seu cōcupiscibilis p̄ cari-
 tatez. **H**inc. xij. c. ad **R**oma. ap̄tus ait: **P**le-
 nitudo legis est dilectio. **E**t itēz **P**rouer. x.
Uniuersa delicta operit caritas. **E**t idēz. j.
Pet. iij. **C**aritas operit multitudinē pecca-
 torū. **U**ñ propheta merito ait: **D**iligā te dñe
 fortitudo mea. **H**i sūt igit̄ q̄ iuxta verbū p̄s.
 diligunt nomē dñi. **I**n quib⁹ verbis pp̄he-
 ta ostendit per has virtutes totaz animā gra-
 tificatā. **P**rimo gratificatū intellectū seu rō-
 nem p̄ fidem cū dicit nomē. **Q**uid enī p̄ no-
 men nisi noticia fidei demonstrat. **N**omen
 enī a noramie ta ablato p̄ sincopā dicitū ē z si
 gnicat noticiā verā. **H**inc **A**th. vj. in ora-
 tione dñica postulam⁹. **S**anctificē nomē tu-
 um. i. per fidem sancta intelligat noticiā tua
 seu notificeris tu sanctus. **S**ecūdo ostēdit gra-
 tificatā memoriā seu irascibile per sp̄ez cū di-
 cit tuū. i. q̄ nomē facit p̄ sp̄e: sp̄m humanuz
 etiā tuuz qz in eo regnas quasi in regno tuo
Hoc autē fieri q̄tidie postulam⁹ cū dicim⁹ ad-
 ueniat regnū tuū. **A**poc. quoz. j. c. tales gra-
 tificati dicūt ad xpm. **F**ecisti nos deo nostro
 regnū. **T**ertio ostendit gratificatā volunta-
 tem seu cōcupiscibile p̄ caritatē cū dicit. **Q**ui
 diligūt. **H**anc siquidē voluntatē gratificatā
 habebat qui dicebat. **D**iligam te dñe fortitu-
 do mea. **Q**uōd verbū exponens **L**assido. ait
Diligere est quasi de omnib⁹ eligere. **I**lle er-
 go deū diligit qui semp̄ eū omnib⁹ antepo-
 nit. **E**t tales merito gratificatā obtinet volun-
 tatem.

Articul⁹ tertio qd sit proprie substantialis glia q̄ dat anima- bus beatis.

In tertio mysterio a p̄s. stat⁹ glorie
 anime demonstrat cū subddit. **G**lori-
 abunt in te. s. deo. **E**t merito quidē
 cum a nullo minus deo possint rationales
 spiritus p̄miari. **I**nde i premiū dat eis dei
 formitas glorie p̄ quā deo efficiant p̄formel
Hinc ad dñm propheta ait: **G**loria virtutes
 eorū. s. tu es solus z nō alius. **I**ungunt enī
 tres status iam dicit in gloria sempiterna h̄
 modo. **N**ā tria sunt obiecta ad que tres act⁹
 egredientes a tribus potētis anime p̄pter
 tres virtutes theologicas. primū obiectū est

increata veritas. sc̄m increata maiestas. ter-
 tiū increata bonitas. **I**ncrata veritas ē ob-
 iectū fidei. **I**ncrata maiestas ē obiectū spei
Incrata bonitas est obiectum caritatis.
Respiciunt autē hec tria obiecta statū z me-
 ritū viatorū: s̄ demū p̄ hec natura cuz gloria
 copulat in statu beatorū. **U**ñ his trib⁹ meri-
 tis in animabus beatis tria premia correspō-
 dent que dicunt tres anime dotes. prima ē
 visio clara. sc̄da tentio seu possessio sempiter-
 na. t̄tia ē dilectio p̄fecta. **V**isio ē cōgnō ifalli-
 bil⁹ veritat. **L**ētio seu possessio ē certitudo in-
 amissibil⁹ dignitat. **D**ilectio ē dilectatio ifalli-
 bilis dignitatis z bonitatis vt sic anima tota
 vniat tota dotes: in trib⁹ aie virib⁹ deo trino
 et vno tota cōfiguret tota illi vniat: tota illu-
 minef: tota quietet ac eternaliter delectet cū
 in statu omnium bonoz aggregatione p̄fecto
 eternaliter viuēs brā dicat z gloriosa. **D**icitur
 autē hi tres glorie actus anime dotes q̄ si
 diuitie anime desponsate: qz fm hos aia deo
 vniat tanq̄ sponsa sponso: et in his dicit et
 replet nō solū modo vigozat. **H**ec a quibus-
 dam substantialis gloria taliter diffinit. **G**lori-
 a substantialis est p̄fecta intelligētia admi-
 rabilis excellentie dei cognite in sua natura
 ac gloriosus amoris actus in deū cōtinue in-
 spiratus que homini in eternū cōicant. **I**n q̄
 diffinitione tota substantialis gloria demon-
 stratur. **N**ā exprimit primo cognitio in falli-
 bilis veritatis: qz dicit q̄ substantialis gloria
 est perfecta intelligentia admirabilis excel-
 lentie dei cognite in sua natura. **S**ecūdo expri-
 mit possessio in amissibilis dignitatis qz con-
 cludit q̄ hoi ietnū cōicant. **T**ertio expmit in-
 fallibilis bonitatis: qz subdit gloriosus amo-
 ris actus in deū cōtinue inspiratus. **E**x quo
 patet q̄ gloria substantialis est omne id sine q̄
 aia nō potest esse beata. **S**ed predicta h̄mōi
 sūt sic maieste apparz. **Q**ñqz in hec substantial
 gloria attribuit visioni. **U**nde sup illud p̄s.
Ostendā illi salutare meū. **A**it glo. q̄ visio ē
 tota merces. **E**t est verbū **A**ugustini. j. de tri-
 nitate. c. penul. **E**t **J**ob. xij. c. **O**stende no-
 bis patrē z sufficit nobis. **E**t **J**o. xvij. **H**ec ē
 vita esnavt cognoscant te solū deū. **S**edz enī
Bonauen. in. iij. tres actus predicti sunt
 omnino coninneti atqz conneri. **U**nde qui
 p̄fecte videt: p̄fecte amat z habet. **E**t ideo in
 sanctorū verbis p̄ cōnexionez q̄ ē oim attri-
 buit verū. **M**agis autē visioni appropriat:
 qz in visione distinguit status patrie a statu
 vie: nō sic autē in dilectione qz vtr obiqz dile-
 ctio. sed in patria est visio nō in via: qz in via
 est crudelitas de nō viso. **H**ec **B**onauen. in

Fe. v. p^o resur. dñi de substā. gloria bea.

liij. di. xlix. ar. j. q. v. Insup notandū est fm
Richar. in. iij. q. p^o proprie loquēdo in donib^o
anime beatitudinis essentia nō consistit: sed
in actib^o earundē ad quos ordinant: sicut ha
bitus ordinat ad actum.

**De deivisione ⁊ de triplici vi
sione eius ac de tribus postero
ribus suis. Ca. j.**

Primū premiū siue dos anime est vi
sio clara. per quā propter meritū si
dei intellectus perficit ⁊ beatificat in
cognitione infallibilis veritatis. i. filij dei q^o
Jo. xiiij. c. ait: Ego sum via veritatis ⁊ vita.
Hec autē visio ponit presentia rei in se. Sed
autē Richar. de media villa. Dos visionis ē
quidā habitus luminosus in intellectu quo
illuminat ad clare deū videndū sicut ē. Et
hec erit visio qua beati videbūt deum. Hinc
j. Cor. xij. Ap^ol^o ait: Videmus nunc p^o spe
culum in enigmate: tunc autē facie ad faciem
Quia autē difficile valde est intelligere qd sit
videre deū in paradiso facie ad faciem. Ibo
fm Alexā. de halis in. j. q. ij. Triplex dei fa
cies ⁊ tria eius posteriora distingui possunt.
Nam primo est facies corporalis. scda spiri
tualis. tertia celestialis. Prima est facies est
corporalis. i. presentia p^o carnē. Hanc autem
postulabat propheta dicens. Ostende faciē
tuam ⁊ salui erimus. Et in figura Exo. xxx
ij. c. moy^o dñs ait: Facies mea precedet te.
Hui^o autē faciei posteriora dicūt figure legis
q^o figurabāt incarnationes filij dei. vñ ⁊ illi q^o
erant in veteri lege videbant eū quasi a po
steriori p^o figurā futurorū. Sed nos videmus
eum quasi in facie qz nos credim^o ⁊ accipim^o
eum vt in carne presentē. Et sic intelligit illd
ap^ol^o. ij. Cor. iij. Nos autē reuelata facie gliaz
dñi speculātes in eandē imaginē trāformā
mur a claritate in claritatē tanq^o ad domini
spiritū. Ubi postq^o locut^o est de velamine fi
guraz hoc adiunxit ap^ol^o vbi sup^o. Scda ve
ro facies dei ē spūalis ⁊ hec est plentia dei p^o
gratia in gratificantē. Ideo hanc gratiā qui
dā sic diffiniunt. Gratia est lux quedā ⁊ ema
natio intuit^o vultus diuine approbationis q^o
respicit tantū suos ⁊ nō alienos. Et de hac fa
cie p^opha ait: A facie dñi: mora ē tra a facie di
iacob. Hec igit^o cognitio di p^o facie ē cognitio
eius p^o plentia gratie seu p^o cōtemplationē. Et
fm hoc accipit illud iacob Gen. xxxij. Vidi
dominū facie ad faciez ⁊ salua facta ē anima
mea. Huius autē faciei posteriora sunt ratio
nes naturales: qz a posteriori est cognitio d^o
ipso deo cū nō accipiat presentia eius in affe
cut sicut fit i cognitione per gratiā: nihilomi

nus accipit quasi a posteriori veritatē aliqua
de deo fm intellectū. Tertia vero facies dicta
est celestialis. i. presentia dei p^o gloriā in pro
pria forma. Vñ Job. xxxij. c. ad quēlibet be
atum futurū dicitū est: Videbis faciē eius in
tubilo. Et qd supra ap^ol^o ait: Tunc autē facie
ad facie. Posteriora autē huius faciei sūt om
nis creata natura. Nam est cognitio dei in
sua forma: ⁊ est cognitio ei^o in suo effectu. Co
gnoscere autē ipsuz in sua forma sicut est est
cognoscere in sua facie: cognoscere autē ipm
in suo effectu est ipm cognoscere a postero
ri. Hinc Exo. xxxij. capitu. ad Moy^o sen ait
dominus. Non poteris videre faciem me
am. Non enim videbit me homo ⁊ viuēt. Et
sequit. Videbis autē posteriora mea. Faciez
autē meam videre nō poteris. Q^o si moy^o sel
i presenti vita facie eius videre nō potuerit.
Nos pusilli ⁊ ceci quō illud audebim^o atten
tare? Delectat tñ deū videre sed si facie eius
contemplari nō possum^o saltē posteria eius
cōplet speculari vt pulchritudine posteriorū
illecti ⁊ attracti. Studeamus in pñti vita ta
liter operari q^o mereamur introduci tandem
in altera vita ad illam gloriozaz faciem prem
plandaz quā videre est gloria cōsumata. Q^o
eius posteriora cōprehendi possint sui adiu
torū ac modus ex triū cōsideratione. primo
ex cōsideratione creaturaz corpaliū. scdo ex
cōsideratione creaturaz rōnaliū. tertio ex cō
sideratione creaturaz spūaliū. scz cōsidera
re angeloz pulchritudinē: multitudinē ⁊ di
stinctionē: sicut. sermo. xlix. est pleni^o demō
stratū. Per has itaq^o tres cōsideratōes mē
humana lumie fidei gradatim ascendēs ad
cōtemplandū posteriora dei satis facile po
terit puenire. Quo cū stupenti poti^o q^o intel
ligenti aie ex diuino munere datū fuerit elc
uari ⁊ tantā pulchritudinē nouerit in corpo
ralibus creaturis: tanq^o maiorē in creaturis
rōnalib^o: tā etiā incōpabiliē. p^ominentiorē
iu creaturis spiritualibus: nihil aliud super
est nisi clamare ⁊ dicere cū propheta. Domi
ne dominus noster q^o admirabile est nomē
tuū in vniuersa terra. Qm̄ eleuata est mag
nificētia tua sup celos. id est magnifica intel
ligentia sapientie tue infinite supat oēs ali
as omniū creaturaz. Et nihilomin^o aduer
tendum q^o tribus modis cognoscit^o aliquid
primo q^o ē. scdo sicut est. tertio quid est. Pri
mo autē cognoscit^o aliquid q^o est: ⁊ sic cogno
scit^o deus in presenti vita nō tantū a bonis:
sed etiā ab ipsis malis. Scdo vero cognoscit^o
tur aliquid sicut est ⁊ hoc mō deus in patriā
cognoscit^o a bonis. Vñ. j. Jo. iij. Similes ei
erimus qñ videbimus eū sicut est. id est suā

bonitate: maiestate: benignitate etc. Tertio aut modo cognoscit quid est et hoc modo deus non poterit videri a bonis nec a malis nec in via: nec in patria: quia finitum nunquam infinitum comprehendit. Multis autem modis videbitur deus. primo in se. secundo in nobis. tertio nos in deo. quarto deum in creaturis: et creaturas in deo quia omnia reducuntur ad dei triplicem visionem. Prima dicitur meridiana. secunda matutina. tertia vespertina. Primo enim cognoscere deum in sua essentia dicitur visio meridiana. Secundo autem cognoscere creaturas in verbo dicitur visio matutina. Tertio vero cognoscere in se creaturas hoc est in suo proprio genere vespertina visio appellatur.

Quia magna erit ad deum dilectio et fructio et rationes. Ca. ij.

Ecum dum autem premium seu secunda dos anime gloriose. Dicamus ad prius quod est dilectio perfecta et consummata ubi preceptum de diuina dilectione sine aliquo defectu impletur: sicut propheta testatur d. Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Tale autem premium per quod propter meritum caritatis voluntas perficitur et glorificatur in dilectione infatigabilis bonitatis. Tamen Richar. ubi supra vocat hanc dilectionem fructu. Et dicit quod dos fructuionis est summo bono clara visio perfecto amore inherere propter seipsum. Vel aliter dici potest secundum eum quod est perfectus caritatis habitus quo anima fructus deo. Aduertendum est tamen secundum quosdam quod licet deus sit principale obiectum glorie beatorum: nihilominus reliqua ut illi coniuncta et correlata ad substantialem gloriam pertinere videntur. De substantiali enim perfectione caritatis est diligere semetipsum et omnes virtutes sibi conexas et suam mentem esse velle deo et ipsi caritati unitas et reuerso et amare humanitatem filii dei in quantum est eius: et omnes beatos in quantum sunt amici dei ac deo amosissimum pleni et in vno corpore collegii a deo et in deo constituti et colligati. Hec in quantum sunt deo relata sic sunt naturalia glorie substantialis obiecta quod et substantialia sunt et formales rationes obiecti. i. dei: in his habentur et participat a mente beata. Cum predictis concordat Richar. in. iij. di. xlix. Insup est notandum secundum Richar. ubi supra quod beatitudo anime principalis est in actu voluntatis quam in actu intellectus quod ostendi potest triplici ratione. primo ratione principalitatis. secundo ratione nobilitatis. tertio vero ratione caritatis. Primo ratione principalitatis. Nam per eandem per quam res mouetur ad terminum in termino quiescit: ergo per illam virtutem per quam res principaliter mouetur ad terminum per illam principaliter in termino quiescit. Quis autem

homo moueatur ad vltimum finem per intellectum et voluntatem: principaliter tamen mouetur in ipsum per voluntatem quam per intellectum. Propterea Augustinus xi. de ci. dei. xvij. c. Aduertit attribuit amorem. Sicut corpus pondere: sic animus amore fertur quocumque fertur. Secundo ratione nobilitatis principaliter enim consistit beatitudo in nobilitatis potentie actu quam in actu minus nobili: sed voluntas intellectu nobilior est eo quod in suo actu non potest cogi: nec circa ea que sunt ad finem necessitari. Magis etiam potest transformare animam voluntas quam intellectus et suum obiectum respicit sub ratione nobiliori. Tertio ratione caritatis. Sicut enim inter habitus vite caritas est principale donum secundum Augustinum. xv. di. di. xvij. c. Ita inter habitus patrie caritatis donum obtinet principatum: sed in patria nobilior habitus habet nobilioris actum: ergo perfecte deum diligere que est actus caritatis proprie nobilissimus aie actus est. Cum ergo in nobilissimo actu principalissima beatitudo consistat et diligere sit actus voluntatis: tunc principaliter consistit in actu voluntatis quam intellectus. Unde Augustinus. xij. de ci. dei. Tota virtus ubi videre quod amas et summa felicitas amare quod videas. Ibi beata visio in suo fonte bibit ubi veritatis visio clarissime aperit. Quia autem beati diligant deum satis patet ex his que dicta sunt super sermone. lix. c. vlti. quas considerare satis deuotum est.

Quia beati securi erunt deum eternaliter contemplari et illo frui. Capitulum. iij.

Tertia vero dos aie est tentio seu possessio et securitas sempiterna per quam propter meritum spei memoria perficitur et beatificatur in possessione et securitate iammissibilis dignitatis. Secundum tamen Richar. ubi supra proprie loquendo tentio non est dos a duobus supradictis distincta. Nam tenere secundum Papiam est tenere vel possidere. Intellectus autem dare videndo deum sicut supradictum est: habet eum sub ratione summi veri. Voluntas etiam perfecte fruendo illo viso: habet eum sub ratione summi boni. Unde tenere summi verum realiter idem est cum clara visione: tenere etiam summi bonum realiter idem est cum perfecta summi boni fructuione. Tertia autem dos ab his duabus distincta proprie loquendo est perfectus habitus qui intelligentia et voluntas sunt perfecte secure de retentionis predictae perpetuatione. Sine enim assuratione predicta non potest intelligi anima perfecte deo coniuncta. Securitas ergo non est idem quod tentio: sed securitas summa est vna de tribus principalibus donis anime. Includit enim in beatitudinis essentia secundum finiam Augustini. xij. de trinitate. c. vij. ubi ait:

Fe. vi. p^o resur. dñi de cōsubstā. gloria bea.

Impossibile est aliquē esse beatū: nisi sit securus de sua beatitudinis perpetuatione. Nec est tamen intelligēdū q̄ talis assecuratio tantum exclusio sit: imo est quidā actus in intellectu et voluntate respectu dei: sub ratōne quo est ens sūme arduū quo excludit omnis timor. Et licet in ista eterna felicitate beati sint eternaliter permāsurū: tū fm Aug. li. de moribus. Tāta est pulchritudo iusticie: tanta ē iocunditas lucis eterne: hoc est incōmutabilis veritas et sapientie vt etiā si nō liceret amplius in ea manere q̄ vni^o diei hora: ppter hoc solū innumerabiles anni hui^o vite pleni delitijs et circūfluentia bonorū tpaliū recte et merito ptempneret. Et igit̄ et diligēt attende anima mea quid erit in ista beata vita deus facie ad facie eternalit̄ cōtemplari: eternaliter frui: et de eorū iamissibilitate eternaliter securari. Si em̄ p creaturas corporales rationales et spirituales tam stupēdū est videre posteriora dei: sicut in. j. c. hui^o. iij. arti. dictū est. Sic etiā tanta est dilectio in dilectōne actiua et passiua mutuo habita in creata natura. s. oīuz corporaliū rōnaliū et spiritualiū sup̄dicta quoq̄ cognitio atq̄ delectatio sempiterna securitate possident: nō tū ex his aīa esset beata: q̄ talis beatitudo finita in duobus primis priorib^o esset. Sed cū hec tria scz visio: fructio: et secunda ac sempiterna possessio habent in deo: reddunt animā cōpletissime gloriosam. Hanc gloriā sempiternam ex illo tuo largissimo munere clemētissime de^o largire nobis infatigabiliter querere: infallibiliter inuenire: ac perhenniter possidere vt possim^o te infallibilē veritatē facie ad facie cōtemplari: te infallibilē bonitatem sempiterna fructione amare: et iamissibilē dignitatē possidere secure deus qui es via in excelsis. veritas in pmissis et vita in p̄mio sempiterno. Tu inq̄ qui es trinus et vnus bñdicit̄ et gloriosus in secula seculorū Amen.

Feria sexta post resurrectionē de gloria cōsubstāiali corporū beatorū. Ser. lxiiij.

Gloria hec est

omnib^o sancti eius. ps. cxlix
Admiranda quidē est semp
i omnib^o operib^o suis sapiē
tia dei: qui hoīez ad imagi
nem et similitudinē suā creans corpus a se stu
pendo glutino alligauit naturali: ac mutuo
appetitu inuicē copulauit: ad gubernationē
subiecit et in statu meriti collocauit: et hoc vt

spiritus cōdescenderet et intēderet corpū gubernādo: et sic ppter exercitiū mereret. Nec em̄ naturalis panis appetitus q̄ aīa sit vere ac plene beata nisi ei corpus restituat ad qd̄ resumendū habet naturalē inclinationē incertam. Nec etiā sustinet regiminis ordo q̄ beato spiritui corpus restituat nisi p omnia sit ei subiectū atq̄ cōforme q̄tū valet corpus spiritui cōformari. Sit autē ei cōforme cuz sc̄ba gloria que cōsubstāialis ē dicta sibi a deo misericordit̄ dispensat. Et fm Richar. i. iij. di. xlix. ar. v. q. ij. gloria cōsubstāialis dicta est q̄ dat̄ corpori iā beato. Cōsubstāialis tamen dicta est respectu anime: sed respectu ipsius corporis substāialis dici potest. Nā sicut in p̄cedenti sermone patet: anime substāialis gloria dicta est. Omne illud sine quo nō pōt vere esse beata: sic et corporis substāialis gloria dici potest omne illud sine q̄ beatū esse nō pōt. Denominat̄ autē cōsubstāialis ab aīa tanq̄ a nobiliori hoīs parte: licz respectu corporis substāialis denominetur. De hac igit̄ cōsubstāiali gloria septima cōtemplatio de gloria paradisi versat̄. De qua quidē tria mysteria cōtemplemur. primū de beatorū corporū dotatione. sc̄dm de beatorū corporū perfectione. tertium de beatorū corporū cōicatione. Et hoc triplici mysterio intelligi pōt ps. p̄sumptū verbū quod dixit. Gloria hec est omnibus sanctis eius.

Articulus primus de quattuor dōtibus corporum.

Primū mysteriū est de beatorū corporū dotatione. Erūt autē in corporib^o dotes. Nā sicut dispositiones anime beate per quas deo pfecte cōiungit̄ et ei pfecte obediens est dicunt̄ dotes sicut in p̄cedenti sermone ar. iij. et c. j. patet: sic dispositiones corporū beatorū p quas aīabus suis pfectius cōiungent̄ et eis pfecte obediēt dotes merito nuncupantur fm Richar. in. iij. Circa igit̄ corporū beatorū dotes ad p̄s distinguam^o quattuor cōsiderationes. prima sit de quo sancti in corpe p̄miabunt̄. sc̄ba vñ p̄miabunt̄. tertia q̄re p̄miabunt̄. quarta q̄tum p̄miabuntur.

De qualitate dōtum que beatoris corporibus tribuent̄. Ca. j.

Prima cōsideratio est de quo sancti in corpe p̄miabunt̄. Circa qd̄ aduertendū est q̄ q̄ttuor sūt generales dotes corporū beatorū. prima dicit̄ claritas. sc̄ba subtilitas. tertia impassibilitas. quarta agilitas. Et in his q̄ttuor includunt̄ cetera eorū corpora

lia bona. De his igit quattuor simul Sapi. iij. ca. scriptum est. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in ariditate discurrent. Primo enim in fulgore claritas designat. scilicet impassibilitas designat in igne quod elementum maxime est actiuum. tertio in subtilitate scintille subtilitas indicat. quarto vero in discursu potest agilitas designari. Secundum autem Alex. de halis in. iij. ad has quattuor dotes glorie reuelandas Iesus in dote claritatis voluit apparere: quoniam Mat. xviij. In monte thabor transfiguratus est. Nam ipsa claritas est principalis dotes ad quam cetera consequuntur. Ad ipsam enim consequitur subtilitas vnde lux per naturam habet subtilitatem ad corpora penetrandum et maxime que transparentia sunt. Sicut patet in lapide cristallino qui penetrat a luce. Ad ipsam quoque consequitur agilitas ipsa vnde motus vel mutatio eius quasi subita est. In super ad ipsam consequitur impassibilitas. vnde nullum ab alijs patitur inquinamentum. Quia igit claritas omnes alias ponit proprietates que sunt corporum bonorum et nullas alias potest ponit omnes alias: ideo convenienter per claritatem sit ostensio glorificationis corporis nostri. Et hinc est quod Mat. thei. xiiij. Dominus glorie corporis nostri ostendere volens non multiplicat verba sed eas integre totaliter et perfecte per claritatem demonstrat cum ait: Fulgebunt iusti sicut sol in regno patrum eorum. Hec ille. Nam sicut aperte patet in sole sunt omnes quattuor predictae qualitates. Secundum vero Bonauent. in. iij. di. xlix. De quattuor dotes ordinantur secundum quattuor elementa ex quibus corpus nostrum compositum est. Nam quia elementa sunt imperfecta: ideo corpus nostrum quadrupliciter habet ab eis defectibilitatem. Primo autem ab aqua que est elementum humidum et passibile habet passibilitatem et corruptionem. Quia humidum aqueus corpus corrumpit. Secundum habet a terra obscuritatem quod est elementum opacum. Tertio habet ab igne animalitatem: quod calor continue consumit id continue indiget hominem alimonia ciborum. Quarto ab aere habet infirmitatem. Aer enim facile immutatur et cedit cuiuslibet impellenti. Quoniam igit isti quattuor defectus debent per opposita bona remoueri ad hoc quod corpus perfectum sit perfectione completa. Ideo quattuor sunt dotes. primo enim contra corruptionem aque datur impassibilitas. scilicet contra obscuritatem terre datur claritas. tertio contra animalitatem ignis datur subtilitas. quarto contra infirmitatem aeris datur virtus seu penetrabilitas dispensat. Talis autem suppositio dotes concordat auctoritati et rationi. Primo concordat auctori. Vnde apostolus. i. Cor. xv. Seminatur corpus in corruptione: resurget in incorruptione. Ecce impassibilitas contra corruptionem

aque. Seminatur in ignobilitate surget in gloria. Ecce claritas contra obscuritatem terre. Seminatur in infirmitate: resurget in virtute. Ecce penetrabilitas contra animalitatem ignis. Seminatur aiale: surget spirituale. Ecce agilitas contra infirmitatem aeris. Vnde apostolus. sumit dotes per compactionem ad istos quattuor defectus quos remouent dotes simul. Similiter Augustinus. xxij. de ciui. dei inquit. Ab erit a corporibus nostris omnis deformitas: omnis tarditas: omnis infirmitas: omnis corruptio per impassibilitatem. Secundum concordat hec positio dotes ratione. Dotes enim corporis dicuntur non omnes qualitates: sed qualitates nobiles et principales de nouo supadditas ipsi nature. Et quod de nouo supaddite sunt ideo debent accipi secundum defectus et secundum causas principales que sunt quattuor elementa. Ideo patet quod ista via inter omnes alias vias congruissima est. Descendam igit iam ad predictas quattuor dotes particulariter explicandas. Primo autem dotes claritas nominatur. Erunt enim corpora sanctorum clara tanquam sol sicut predictum est. Quod quidem iuxta doctorum sententiam intelligendum est non de claritate solis sicut nunc lucet sed secundum quod post diem iudicii lucidus erit. Nam teste Esa. xxx. c. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septupliciter sicut lux septem dierum. Et nihilominus aduertendum secundum Richar. i. iij. di. xlix. quod non sunt eiusdem speciei lux elementaris et lux corporis gloriosi. Lux elementaris quasi quedam mutatio illius est: sicut interior lux spiritualis anime non est eiusdem speciei cum luce spirituali superne glorie sed est quedam mutatio eius. Secundum enim quosdam beata corpora erunt simul luminosa et peruia secundum aliam et altam rationem. Peruia propter subtilitatem. Luminosa vero propter claritatem aut fulgorem. Peruia quidem ad modum vitri. Luminosa vero ad modum auri vel argenti. Sed secundum Bonauent. in. iij. di. xlix. Hec positio conueniens non videtur quia si peruia essent non terminarent visum nec haberent distinctionem in partibus et sic oculi non possent discerni a naso. Et iterum magnitudo luminis non patitur corpus esse transparentes sicut patet in sole in quo est aggregatio luminis et similiter in candela. Nec obstat secundum eum quod Gregorius ait exponens illud Job. xxvij. Non adequabitur aurum vel vitrum: vbi dicit. Vbi quippe vni cuiusque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondet sed patebit animus: patebit corporalibus oculis ipsa corporis armonia sicque vnusquisque conspicibilis alteri sic nunc esse non potest conspicibilis sibi. Nam ex hoc non sequitur quod corpora beata peruia sint quia non

Fe. vi. p^o resur. dñi de cōsubstā. gloria bea.

magis videtur mens per corpus peruium
q̄ per corpus solidum. Sed vult dicere q̄ ita
cogitationes z affectiones habebuntur int^o
in corde vt extra etiam si sint patentes. Hoc
etiam sentit Scotus. Et addit. Non video q̄
gloriosum corpus possit peruium dici nisi p
pter poros: non propter aliquā perspicuita
tem ita q̄ solida caro beati fiat tanq̄ cristall^o
tamen in corpore eius erunt pori z minores
q̄ modo. Sic tunc oculus beati propter li
piditatem poterit videre per illos sicut si eēt
transparens: sicut dicitur lux videri per pa
rietē vel videbit interiora cordis oculos me
tis. Hec ille. Insuper armonia de qua loqui
tur Greg^o. ibi fm Bonauē. Natura est delectare
visum non corporalem sed spirituales
Et hunc delectare potest etiā si corpus mini
me peruium eēt. Scdm enī Scotum. in. iij.
di. xlix. Corpus gloriosum erit luciduz z co
loratum. Nam in se quilibet experitur q̄ ma
gis sibi delectabilis est ille color q̄ ille. Si em̄
corpus beatum luminosum sit atq̄ coloratū
sicut noctiluca tunc vtriusq̄ est susceptiuum
Noctiluca enim de die videtur per colores z
non de nocte: siue quia refulgens est color s̄
claritate lucis non que est dispositio vel qua
litas elementaris sed distincta qualitas. Vñ
quando de nocte videtur noctiluca est ibi
resplendentia lucis non coloris. Si ergo pos
sibile sit corpus beati habere lucem cum tali
colore tunc erit claritas non tantuz sicut sol
imo plus de claritate erit in eis. Unde. fm
Aucennā. vi. naturaliu. Ista tria distincta
sunt: lux: color: z lumen. Color enim terminat
visum z nunq̄ nisi in corpe terminato. Lux
est in sole z lumen in medio vt in perspicuo
istā claritas sufficeret videri: quia magis de
lectatur sensus visus hoīs in colore pulchro
humani corporis q̄ in corpore luminoso Vñ
amplius naturaliter delectat inuidendo fa
ciem humanā optime coloratam q̄ solē. Ta
lis autem modus claritatis q̄ futurus sit in
beatis satis est mihi planus: quia in eis erit
color fm vltimam perfectionē complexionis
cum refulgentia cōueniente cōplexionibus
suis. Si autē corpus beati sit capax lucis et
non tantū coloris placet mihi q̄ ponat ibi.
Talem autē perfectam claritatē fm vltimaz
perfectionem cōplexionis cum refulgentia
nominet dotem claritatis. Si quis autē ob
stet q̄ fm dictū Gregorij superi^o allegatum
corpus beatum peruium erit et coloratum

sicut coloratum vitrum z cum hoc corpus il
lud erit lucidum. Dico q̄ mirabile videtur.
Nam fm auicē. vi. naturaliu. Lumen lux et
z color habent diuersa receptiua z min^o po
test aliquid esse receptiuum lucis z luminis
q̄ lucis z coloris: quia susceptiuum lucis est
opacum et densum. susceptiuum autem lu
minis est peruium. Unde densior pars or
bis lucida est vt stella: nec potest per eam vi
deri q̄ post eam est: imo eclypfat illud vel ali
am stellam. Alie autem partes orbis lumino
se sunt ac perspicue. Et ideo si corpora beato
rum sūt lucida non videtur q̄ peruia esse de
beant: neq̄ q̄ p̄ ista videri possit aliquid cor
pus. Susceptiuum autem coloris est densū
quia color nō est in perspicuo terminato. In
de magis videtur possibile q̄ corpus beati
lucidum sit z coloratum q̄ sit lucidum z lu
minosum. Et tūc dici potest q̄ color z lux fm
se non repugnant nec ex parte suscepti: nec
ex parte agentis. Et ideo simul ab agēti cre
ato possunt induci. Sed partes corporis: p
spicue non sunt receptiue lucis sed luminis
tantum z ideo colorata: z que habent lucem
non possunt esse perspicua: sed si sunt perspi
cua z cū b̄ habent lucem non nisi sicut nocti
luca. Hec Scotus. Est etiam aduertendum
fm Richardum. vbi supra q̄ claritas in cor
pore glorioso est ex merito voluntatis. Pro
pterea occultatio seu manifestatio eius sub
detur imperio voluntatis. Unde Aug^o. xix.
de ciuita. dei. z. xxvij. ca. inquit. Imperabit
deus animo: z animus corpori tanq̄ obedi
enti. Vñ in potestate corporis gloriosi erit
claritatem suam manifestare vel occultare.
huius autem ratio est: quia si visibile vide
tur fm q̄ agit in visum ex hoc q̄ agit vel non
agit in aliquid extrinsecum non fit aliā mu
tatio in eo. Unde sine mutatione alicuius p
rietatis que sit de perfectione corporis glo
riosi ptingere p̄t q̄ videat vñ videat seu i va
ria specie videat. Quidē ad perfectiones
glorie pertinere videtur sicut de christo re
suscitato manifeste apparet. Nam Jo. xx. ma
gdalene hortulanus z Lu. xxij. duobus vi
scipulis euntibus in emaus peregrinus ap
paruit non quia corpus suum taliter varia
ret: sed quia per mysterium voluit apparere
sic. Demūq̄ ab vtriusq̄ disparuit quia volū
tarie sic mystice dispensauit. Scda vero dos
beatorum corporū subtilitas dicta est. Scda
autem Richarduz. vbi supra. Subtile dicit
a penetrādi virtute fm q̄ accipi potest ex ver

bis philosophi in .ij. de generatione. Res enim triplici de causa penetratiua est. primo propter paruitatem. secundo propter raritatem. tertio propter virtutem. Primo in quibus propter quantitatis paruitatem maxime secundum latum et profundum. Unde actus quibus parua penetratiua est. Secundo propter raritatem seu materie paucitatem et sic aer penetratiuus est valde. Tertio propter virtuositatem. id est propter virtutis actiue magnitudinem: et sic vinum penetratiuum est multo magis quam aqua simplex quantum sit simplex: quapropter aqua bibita cum modico vino magis refrigerat sanum quam si per se biberetur sola: quia vinum facit eam ad loca corporis efficacius penetrare ad quam per se penetrare non posset. Secundum primam causam penetrandi non attenditur subtilitas corporum beatorum quia in debita quantitate resurget: nec etiam secundum causam penetrandi secundam: quia tota materia que necessaria est ad eorum essentiam in eis resurget. Unde quidam errauerunt dicentes quod corpora beatorum erunt tenuiora vel rariores aere siue vento. Unde Grego. xliij. moralium versus finem ait: Non sicut euticius constantinopolitane vrbis episcopus scripsit: corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impassibile ventis aeris subtilius: sed hoc stare non potest quia dominus post resurrectionem cum corpore palpabili resurrexit. Unde Ru. xliij. c. ait: Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habent sicut me videtis habere. Materia autem carnis et ossis predicta non patitur raritatem. Sed secundum tertiam causam attenditur subtilitas corporum beatorum. Per virtutem enim beatitudinis anime tanta magnitudo virtutis actiue erit in corporibus earumdem quod per eum multo efficacius poterunt penetrare quam ignis vel aer. Unde Anselmus magnitudinem sue virtutis actiue considerans in libro de similitudinibus. c. lv. de quolibet beato sic ait: quod tamen erit fortis quod si velit etiam terram commouere possit. Hec tamen fortitudo potest erit ad decorum ad profectum quam ad aliquem actum exercendum. Hinc etiam Grego. vbi supra ait: In illa resurrectionis gloria est corpus nostrum subtile per effectum spiritualis potentie sed palpabile nature. Denique de hac subtilitate apostolus ait. i. Cor. xv. d. Seminatur corpus animale: resurget corpus spirituale. id est spiritui ac spirituali voluntati subiectum.

Hec est tamen intelligendum quod corpus beatum taliter spirituale resurgat quod in spiritu conuertatur: sicut secundum Augustinum. quidam heretici putauerunt. Et quod hoc esse non possit potest probari duplici ratione. Primo quod si apertius sic intelligeret corpora spiritualia notare: pari etiam ratione nominaret corpora animalia que in animam sunt conuersa quod patet manifeste esse falsum. Secundo quod si hoc possibile esset corpore iam conuerso iam non resurgeret homo qui quidem ex anima et corpore constat. Utrum autem tale corpus gloriosum cum alio stare possit diuersi varia opinati sunt. Quidam enim dicunt quod sicut duo corpora non glorificata simul esse non possunt in eodem loco sic etiam nec glorificata. Alioquin inconueniens sequeretur. scilicet quod in vno glorificato corpore potentia esset intrandi atque aggrediendi corporis alterius presens in alio quoque esset in potentia resistendi. Est tamen sententia antiquorum quod corpus glorificatum potest esse simul in eodem loco cum corpore glorioso: quod tamen nec fides nec auctoritas habet et demonstratiua ratio contradicit. Aliquid tamen apparente per se videtur habere. Nam sicut in corporibus non gloriosis ipsa grossities prestat impedimentum ne duo corpora possint esse simul in eodem loco: quia vnum alteri resistantiam facit. Ita grossities ista per subtilitatem glorie amouetur ne non gloriosum possit resistere glorioso. Et sic corpora gloriosa alia corpora penetrabunt non ista diuidendo: sed subintrando manente distinctione et dimensione corporum virtuosum. Richar. vbi supra sentit quod penetratio ianuarum atque celestium sperarum a corpore christi facta non fuit per dotes subtilitatis sed per diuinam potentiam immediate tamen. Unde secundum eum quia ex decreto diuine sapientie adierit diuina potentia infallibiliter cum quod beato. Ad hoc ut faciat corpus eius esse simul cum non glorioso sicut ipsi beato beneplacitum est: ideo magis dicitur corpus glorificatum posse esse simul cum non glorioso siue cum glorioso quod non deceret diuinam virtutem facere corpus gloriosum cum glorioso sicut cum non glorioso: quod deceret quod in eis locorum ordo seruetur. Propterea nunquam necessitas adierit nec congruitas ut vnum per aliud transeat: quod nunquam vnum vltiori se opponet tamen. Tertia autem dos impassibilitas notatur. Quis enim impassibilitas significet negatiuo modo: tamen res per eam significata non est priuatio sed habitus. Est enim qualitas in corpore ex redundantia beati-

Je. vi. p^o resur. dñi. de cōsubstantiali glo. bea.

tudinis anime create corpus prohibens ab omni passione sue pfectioni contraria. Hec sentit Richar. in. iij. di. xlix. Talis autē impassibilitas resultabit ex virtute aie suū corpus potēter cōtinēris. Ita q̄ a nullo extiori agente imutare valebit. Et q̄uis sanctorum corpora ex cōtrarijs cōposita sint talis tñ cōtrarietas ad omnimodā equalitatē z cōcordiam reducef. De tali dote. j. Cor. xv. apostolus ait: **S**potet enī corruptibile hoc induere incorruptionē: z mortale hoc induere immortalitatē. Et iterū Apoc. xxi. c. Jo. inq̄t. Et mors vltra nō erit neq̄ luct^o neq̄ clamor neq̄ dolor erit vltra: q̄ postea abierūt. Itē Aug^o. ad Tholosoz ait: **T**am potentes fecit dominus animā vt ex ei^o plena felicitate redundet in corpus sanitas ppetua. Tres cū impassibilitates q̄tum ad presens spectat distingui possunt. prima primozū parentuz in terrestri paradiso. scōa sanctorū qui sunt in celo. tertio pueroz qui sūt in limbo. Prima autē fuit primozū parentum in terrestri paradiso tpe innocentie. Erāt enim corpora ade et eue impassibilia: q̄ poterant non pati: q̄ ne paterent lesionē ab aliquibus poterant perseuerari. Partim p propriaz rationē per quā poterant nociua vitare. Partim etiam per diuinam prouidentā que sic eos tuebatur vt nihil eis occurreret ex iprouiso a quo lederēt. Scōa impassibilitas est sanctoruz q̄ sunt in celo: z hoc est aliquomodo non posse pati. Tertia autē impassibilitas est puerozum qui in limbo sunt. Nam secūdū opinionem eorum qui tenent q̄tales non cruciantur pena sensus: erit nihil omnino pati et hoc si ex potētia resistendi extrinsice lesioni quā non habebunt: sed ex ordinatione misericordie dei que non pmittet eis aliquid adhiberi per q̄d habent aliquo mō ledi. Et hoc patet q̄ si post resurrectionē locarēt in igne lederēt ab eo nisi diuinitus tuerent. Secus autē de corporibus beatozū que si ponerēt etiam in inferno nō sentirent aliquā lesionē. Quarta vero dos corporum agilitas dicta est: quia erunt agilia. Unde Esa. xl. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinē: assument pennas vt aquile: current z non laborabunt: ambulabunt z nō deficient. Scdm enim Richar. in. iij. di. xlix. Ad motus agilitatis tria cōcurrunt. primo fortitudo virtutis motiue. scōo habilitas mobilis ad motū tertio istozum duozū pfecta iunctio: que scilicet requirit inter mobile z motozē. Primū erit in beatis per gloriā anime iam beate.

Scdm erit in corpore per quandam qualitatem qua habile erit moueri fm voluntatem anime sue in nullo penitus ei resistens: que quidē qualitas dos agilitatis merito nuncupatur. Tertio erunt illa duo cōiuncta simul. Per ista em̄ duo perfecta coniunctio erit inter corpus z animam que requirit inter mobile z motozem: sicut per impassibilitatē perfecte vnietur anime vt forme danti complementum primi esse. Unde anima ita velociter poterit corpus suū mouere: sicut sine corpore potest mouere seipsam. Quod satis innuit Augustinus. xxij. de ciuita. dei. ca. xxx. di. **U**bi volet spiritus ibi protinus erit z corpus. Nec tamen per hoc intendit dicere q̄ in instanti ipsum moueat: quia nec seipsam sine corpore posset mouere de loco ad locū in instanti. Et iterum Augustin^o in questionibus de resurrectione ait: **C**orpus gloriozū vtraq̄ interualla pari celeritate contingerit sicut radius solis. Et hoc dicit quia inceptibiliter quasi mouebit propter temporis breuitatem fm quosdam.

Unde quattuor dotes corporum beatorum habebunt originem. **C**api. ij.

Secunda consideratio circa beatorum corporum dotes est vnde facti in corpore premiabunt: hoc est vnde habebit originem gloria beatorum corporū. Scdm enim Bonauen. in. iij. di. xlix. est loqui de donibus corporū beatorum vel q̄tum ad dispositionē vel q̄tum ad consumationem. Primo q̄tum ad dispositionem sic dico: q̄ dicunt dispositiones que sunt qualitates absolute ipsius corporis que dant: ibi a deo in reformatione illius. Scōo q̄tum ad consumationē sic dico: q̄ sunt a gloria anime siue ab anima gloriosa. Unde sicut in presenti anima i corpus influit z per illam influentiam corpus est coloratus: corpus durabilius: corpus est virtuosius: corpus est agilius q̄ cum anima separat ab eo. Sic dico i proposito suo modo q̄ anima gloriosa in corpus suum influens omnes istas dotes ad quas dispositiones habebat p sui informationē perficit z consumat. Unde credo q̄ si corpus separaretur q̄ z si esset claruz non tantum vt nunc. Ex his igitur patet q̄ preerigitur q̄ a deo reformetur humile. scilicet corpus z per istam influentiaz anime ista humilitas consumeat. h. ille. De resurrectione ad Phil. iij. ap̄ls ait: **S**aluatozē expectam^o

dominū nostrū iesum christum qui reforma-
bit corpus humilitatis nostre pfiguratū cor-
pori claritatis sue. De influentia aie in corp^o
suū Diony. ad Dyoscor. scribit. Beatitudo
nō est corporū sed ab animab^o redundat in
corpora. Que aut sit influentia harū dotū z
quō anima influit in corpus suū ponit Bo-
nauē. in breuiloquio dicēs. Primo em̄ quia
spiritus illustratus et glorificatus erit in visi-
one lucis eterne. Ideo claritatē suo corpori
ministrabit. Secōdo qz dilectione dei spiritus
erit summe spūalis effectus: ideo correspon-
dentē subtilitatē z spūalitātē corpori suo im-
prietur. Tertio vero quia tentione z possessi-
one impassibilitatis dei spūs humanus om̄i-
no impassibilis factus erit ideo corpori suo taz
intra qz extra omnimodā ipassibilitātē pre-
stabit. Quarto quia ex his tribus iam dictis
spiritus promptissim^o erit ad tendendū ad
deuz. ideo in suo corpe gloriozo sūmam agi-
litatem cōicabit. Et sic p has quattuor dotes
fiet corpus spiritui totaliter cōformatuz atqz
subiectū. Necnō z ratione earū fiet idoneuz
sequi ipsuz z locari in regione q̄ est regio be-
atorum: quia in his pprietatib^o seu dotibus
corpa nostra celo empyreo simulant vt sic ani-
ma confirmet deo: corpus aie: celuz corpori
firmamentū celi empyreo celo: z planete fir-
mamento z elementa planetis: ac p hoc a sū-
mo capite deo z dño nostro iesu christo vsqz
ad orā vestimēti eius plenitudo dulcedinis
sue redundet: z q̄tū decet vel est possibile de-
riuent: iuxta ppheticū dictū. Sicut ynquē-
tū in capite qd̄ descendit i barbā barbā aarō
quod descendit i orā vestimenti ei^o: sicut ros
hermon qui descendit in mōtem syon: atqz
p hoc quasi p hierarchicos gradus anima in
presenti vita gradatim p considerationē re-
ducatur ad suū pncipiū deū in quo beata et-
naliter requiescet.

Qz ppter meritū quattuor vir-
tutū cardinaliū beatis corpori-
bus quattuor dotes tribuentur
Capitulum. iij.

Tertia cōsideratio ē q̄re sancti in cor-
pore pmiabunt. Circa quā notādūz
ē q̄ licet he q̄tuoꝝ dotes corpis redū-
dent ex sbali gloria aiaz z principalit^{er} denf. p-
pter meritū theologiarū virtū: nihilomin^o
qz iusti fuerūt in q̄tuoꝝ virtutib^o cardinali-
bus exercitati: id q̄tuoꝝ p̄dictas dotes me-
rito cōsequent^{ur}. Cardinales aut virtutes he
q̄tuoꝝ nuncupant^{ur}. s. temporantia: prudētia
fortitudo: z iusticia. Primo quidem virtus

temperantie hominē perfecte manifestat lu-
minosum in presenti vita in abundantia il-
lum refrenando z in p̄speris humiliādo. Iux-
ta quod dñs ad hanc virtutē inducēs Ma-
thei. v. c. ait: Sic luceat lux vestra corā homi-
nibus vt videant opera vestra bona: z glozi-
ficent patrem vestz qui in celis est. Propter
autem hanc splendentē virtutē habitam in
presenti: corpus in futuro exornabit quodā
modo sūma luce que claritas nominat^{ur}. Se-
cundo autem prudentie virtus multā subti-
litate in homine operat^{ur}. Nam primo om̄i-
bus tribus temporib^o mentem illius subtili-
ando extendit atqz dilatat vt de preterito do-
leat: de p̄senti ordinet: z de futuro disponat.
iuxta diuine voluntat^{is} normā sūm qz dñs Ma-
thei. x. ait: Estote prudentes sicut serpentes
z simplices sicut columbe. Secōdo mentē sub-
tili liberalitate disponit oīa t̄palia prudenter
dispēsando trāsitoria p eternis iuxta christi
cōsiliū Mat. vi. Thesaurizate vobis thesau-
ros in celo zc. Tertio subtiliter corpus regit
sibi sola necessaria ministrādo. iuxta xpi moni-
tionē q̄ Luc. xxi. c. ait: Attēdite aut vobis ne
granent corda v̄sa crapula et ebrietate z cur-
ris huius vite. Quarto subtilit^{er} cogitationes
mentales disponit p b̄ficiis iam acceptis ti-
mendo diuinā iusticiā: z sperando in diuina
misericordia iuxta verbū pphete q̄ ait: De-
clina a malo. s. p̄p̄ dei timorē z fac bonū. scz
ppter diuinā sp̄. Un talis prudentia in tali
b^o subtilit^{er} exercitata corpi suo p̄petuā subti-
litate acq̄rit. Tertio aut virtus fortitudinis
voluntate z opere se exercet propter diuinū
amorem sustinere labores: sicut apostolis di-
ctum est. Estote fortes in bello z pugnate cū
antiquo serpente z accipietis regnū eternū
Propterea digne merēt acquirere corpori
fortitudinē immortalē que impassibilitas no-
minat^{ur}. Quarto aut iusticia in homine exer-
citata vnicuiqz tribuit sua. primo sūmo crea-
tori reddit dilectionē obediendo gliaz z ho-
norē: sicut Math. xxij. c. scriptū est. Diliges
dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aia
tua et ex tota mēte tua. i. sup̄ oēs res t̄pales
sup̄ corp^o z sup̄ aiaz: qz q̄ h̄ mō diligit oīa p̄-
dicta seruat zc. Secōdo reddit ipsi hoi odii et
despectionē: sic Jo. xij. ca. ait dñs. Qui odit
aiaz suā in h̄ mūdo in vitā eternā custodit eā
Tertio primo sicut sibi ipsi dilectionē: iuxta
p̄ceptū dñi Luc. x. Diliges primū tuū sicut
teipsū. Quarto cuiuslibet alti creature reddit
delectatōez ac dilectōz p̄p̄ deū: sic p̄pha ait
Delectasti me dñe i facta tua. z sic talis est p̄-
fecte iustus. De hac iusticia Prouer. xv. ca.

Fe. vi. p^o resur. dñi. de cōsubstāiali glo. bea.

dictus est. In abundantia iusticia viri^o maxima est. Propterea cuius talis iustus nihil sibi retineat cōtra rectū. iudicium. rationis nihil indebite potest euz grauare ideo sūma agilitate remunerat.

Quod in quolibet corpore glorioso quadruplici ratione varie erūt beatitudinis dotes. **Capitulum. iij.**

Quarta consideratio est q̄tū sancti in corpore premiabuntur. Omnes quippe quattuor dotes corporū beatorū perfectiores in vno q̄ in altero erunt licet in presenti seculo difficile sit intelligi saltē de tribus: de impassibilitate: subtilitate: et agilitate. **U**bi si aliquod corpus beatū amplius q̄ aliud ponderaret necessario sequeretur q̄ vtrūq̄ q̄ alicui^o ponderis esset et sic de impassibilitate dicēdū ē. **A**lit de claritate aliter salū manifeste apparet. **N**am et si vnus corpus altero lucidius est: nō sequitur q̄ in vtroq̄ illorū sit obscuritas quedā. **I**ntelligendū est tamē s̄z **B**onauc. q̄ p̄nt rationes aliquę assignari q̄ re in beatis possint dotes non esse equales. **N**am si quis obster d. q̄ magis et minus dicitur per admixtionē cōtrarij maiorē vel minorem q̄ ibi t̄m sūmum est vbi nihil admixtū de cōtrario reperit. **S**ed oēs dotes in omnibus beatis nihil habent admixtū de contrario quo videtur q̄ in omnib^o equaliter esse debent. **A**d quod dicendū q̄ quidā recipiūt magis et minus p̄ contrarij impmixtionē: vt puta q̄ vtrūq̄ cōtrariozū est aliqua natura vt albū et nigrū. **Q**uidā recipiunt magis et minus per accessum: vt ad complementum sicut sunt ista quozū opposita sunt priuationes vt bonū et lucidū. **D**ico ergo q̄ dotes gloriosi corporis recipiunt magis et minus per accessuz ad terminū: nō per admixtionē cōtrarij. **R**ursusq̄ notandū est q̄ in recipientibus magis et minus q̄dā sūt que dicunt priuationē simul et positionez sicut in passione q̄d d. virtutē ad nō patiendū. **E**t dicit priuationē positionis: similiter subtile et agile. **E**t dico q̄ntum ad priuationem quia totum et vniuersaliter priuat: ideo recipit magis et minus. **S**ed q̄tū ad positionez q̄d est in sūmo recipit magis et minus. **E**t hoc modo patet quōd in beatis dotes nō p̄nt non esse equales. **R**atio autē quare magis in vno q̄ in altero he dotes p̄fectiores erunt pōt q̄drupliciter assignari. p̄mo ratione meriti. sc̄do ratione premiij. tertio ratione diuine ordinationis. q̄rto rōe naturalis dispositionis. **P**rimo qui-

dem erunt p̄fectiores in vno q̄ altero ratiōe meriti. **Q**uia cū h̄mōi dotes sunt premia q̄ dant ex meritis et merita differentia erunt: ideo p̄mia esse differentia necesse ē. **U**bi et Jo. xiiij. c. dñs ait: **I**n domo patris mei mansiones multe sunt. **N**ā s̄m **B**rego. in. iij. dyalogoz. **E**t vna est beatitudo quā illic p̄cipiunt et dispar retributionis qualitas quā per opera diuersa cōsequunt. **S**c̄do erūt perfectiores in vno q̄ in altero rōe premiij: q̄ corporis dotes sicut ex precedentib^o patet habebunt originē ex influentia aie gloriose in deo. **S**z q̄ tales influentie in bonis dispare erunt. **I**deo necesse erit perfectiores esse dotes in vno q̄ in altero. **U**bi p̄fectior anima s̄m voluntatē suā habebit corpus lucidius: subtilius: impassibilis: et agilius. **E**rit nihilomin^o sc̄doz voluntas beata rationi cōiuncta. **N**ec apparet q̄ nō debet sed voluntas anime melioris rationabiliter volet istas dotes perfecti^o s̄m **R**ichard. i. iij. **N**ec etiā de claritate. i. **C**or. xv. c. apostol^o manifeste dicit. **S**tella a stella differet in claritate. **P**er stellas intelligens ad litteram corpora fulgida beatorū. **T**ertio erit diuersitas inter dotes coequaliū beatorum ratione diuine ordinationis. **M**ulti quippe erūt sancti in gloria coęles inter quos erūt qui cuius solo baptismo absq̄ alijs meritis ex hac vita decesserunt. **N**ec t̄m ex hoc sequitur q̄ inter eos diuersitas glorie nō sit futura licet substantialis gloria inter illos nō sit diuersa p̄ se s̄ ex circūstantijs omnino nobis in p̄nti uita occultis nisi inotescerēt ex reuelatione diuina. **Q**uarto s̄m **S**cotuz in. iij. **E**rit differentia etiam inter beatos coequalium dotes ratione naturalis dispositionis seu cōplexionis sicut etiā circa finē huius sermonis patebit. **P**ropter has igitur quattuor rationes perfectiores etiam erunt corporis sensus in vno q̄ in altero atq̄ impares diuersi cum s̄m perfectionem et varietatem corporū beatorum etiam hoc ipsi humani habeant perfici et diuersimode variari.

Articulus secundus de multiplici et varia p̄fectiōe corporum beatorum.

Secundū q̄dē mysteriū cōtēplanduz ē de corporib^o beatorū p̄fectione. **E**t circa hoc mysteriū etiā q̄tuor cōsiderationes ponāt. p̄ma de beatorū etatib^o. sc̄ba de eoz rū sensib^o. tertia de eoz deformitatibus. q̄rto de eoz supfluitatibus.

Qua etate omnes beati erūt in paradiso. **Ca. j.**

Prima consideratio est de eorum etatibus. Etas enim ut ponit Richar. in iij. sumit pro statu corporis et virtutis: qui ex annis relinquit in humano corpore quomodo accipiendi etate dicimur quod ad factus fuit in etate virili. Et sic dico quod omnes beati in eadem etate erunt in gloria sempiterna: quia omnes resurgent in statu corporis et naturalis virtutis quam habituri erant si tantum vixissent: vel habuerunt qui tantum vixerunt hoc est in tempore ad quod terminat proficiendi motus qui circiter ob lege communi est illud tempus quo christus mortuus est. Unde Augustinus. xxij. de ciui. dei. c. xv. ait: Quod commemorat apostolus de mensura etatis plenitudinis christi: sic accipiamus dictum ut nec intra nec infra iuuenilem formam resurgant corpora mortuorum in optimo statu corporis ad quem christum peruenisse cognouimus. Propter enim perfectionem nature decet ut resurgant in optimo statu corporis quem habuerunt vel si tantum vixissent erant naturaliter habituri. Ille autem statum est in termino motus proficiendi. Ex quo patet quod paruuli atque decrepiti ad predictam omnes reduentur etatem.

Quo perfecti erunt quinque glorioli sensus corporis. Ca. ij.

Secunda consideratio est de beatorum sensibus gloriois. Quilibet enim sensus erit in sua perfectione. Sed aduertendum est quod sicut ex precedentibus patere potest anima per gloriam substantialem glorificabitur in omnibus sensibus spiritualibus. Videbit enim deus per claram et facile cognitionem: gustabit deum per dilectionem: tanget deum per adhesionem: odorabit deum per transfigurationem: audiet deum per sue voluntatis impletionem. Ex his igitur sensibus in anima gloriatis redundabit gloria in sensibus corporis gloriois. Et quanto magis erit anima gloriata a deo in sensibus suis: tanto magis in corporis maior gloria redundabit. Propterea de singulis corporis sensibus videamur. Primo quidem de visu. Erunt enim visus tante perfectionis: quod ab extrinseco non poterit corrumpi vel impediri. Nam sine obstaculo videbit cuncta corporalia. unde. xij. nobilitari bus decoratus erit. Primo quidem videbit omnia intra sicut extra et cordis et corporis armonias: atque interiorum membrorum dispositionem. Unde Commentator super angelicam hierarchiam inquit. Postquam christus reformauerit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue in illa immortalitate sanctorum corpora sibi inuice et erunt fulgentia et transfulgentia. Sed hoc intelligendum est sicut dictum est supra in. j. c. arti. precedens. vbi dicitur

ba Gregorius declarant. secundo videbit oculus subtrus sicut supra. tertio videbit de longe sicut de prope. quarto videbit minima sicut magna: Nam videbit atomum in oriente si ipse in occidentem maneret. quinto videbit retro sicut ante non se vertendo. sexto videbit superiora oculos non leuando. septimo videbit inferiora oculos non inclinando. octauo videbit diuersa obiecta et quasi infinitos radios tanquam unum vel quasi unitos. nono videbit quodlibet obiectum et quodlibet omnium predictorum quasi infinitorum radioz altero separati. decimo videbit in nocte sicut in die. undecimo videbit oculis clausis sicut apertis. duodecimo videbit absque illo labore et infatigabiliter omnia supradicta. Ratio autem doctorum est quia corporalis visus subditus est voluntati ut dictum est. Unde Esa. lx. Videbis et afflues et miraberis et dilataberis cor tuum. Secundo auditus perficietur. Nam nullum obstaculum illum poterit impedire vel conturbare. In tribus maxime perfectus erit. Primo namque audiet simul omnes voces et sonos et omnes cantus tonitruorum celestis regni sine reuerberatione aeris. Secundo discernet in cantibus et sonis et vocibus unum ab altero ita distincte quod nullus sonus aut vox ab altero poterit impediri. Tertio quidem audiet sine obstaculo omnes cantus sonos et voces ita de longe sicut de prope que omnia nobis nunc sunt impossibilia. Tertio autem odoratus tanta perfectione decorabitur quod etiam in se res contineat virtutes. Primo quidem odorabit in simul omnes odores tanquam si solummodo esset unus odor. Secundo autem odorabit distincte unumquemque odorem ita ut nullus odor ab alio impediat. tertio odorabit de longinquo sicut de propinquo que omnia nunc a nobis seruari non possunt. Aduertendum est tamen quod nulla corruptibilis creatura obiectum delectabile potest gloriois sensibus beatorum nec in visu nec in auditu nec in odoratu neque in alio sensu. Quarto gustus et tactus in presenti vita quodammodo consimiles dici possunt. Nam gustus particularis est tactus quodammodo est in omnibus subiectis quinque sensuum et in partibus sensitivis. Tactus est gustus et sensus vniuersalis. Potest etiam dici quod gustus non est in patria in aliquo actu quod defuit nutritiue: sicut in quantum est appetitum saporem. Redundabit quidem dulcedo aie gloriose in sensum gustum: et sicut quidam creabit in lingua et gustu beatorum quidam suauissima humiditate atque illi sapore quod correspondeat perfectioni illi scripti cuius seculi erit lingua et cum tali sapore palatum et lingua imperpetuum incorruptibiliter seruabunt. Richar. tamen vbi supra sentit quod ta-

Fe. vi. p^o resur. dñi. de cōsubstantiali glo. bea.

lis hūilitas in palato aut gustu aut fiet a dō
p creatiōez z creabit in ea ex vi beatitudinis
aie. Quito dō tact^o p̄ficiet atq; inexp̄sibili d̄
lectandōe iocūdabit. **Q**z nēpe aia quietissima
suauitatē adhibebit. **H**inc q̄ppe est q̄ corpori
suo iūcta hanc iocūdissimā adhibētā illi im-
ptiet. **S**z qz aia glōsa est: hinc est q̄ glōz suā
tori corpori suo cōcabit p̄ exp̄iētā tāti altissimi
z glōssimi sēsus q̄ in p̄nti vita nō p̄t bñ intel-
ligi aut credi nisi forte ab his que p̄ p̄uilegiū
singulare excessine in toto corpe aliquā diui-
nalē dulcedinē exp̄imētālī exp̄i sūt. **T**alē au-
tem p̄fectio sensuū p̄dictōz sic ex p̄cedētibz
patz p̄cedet qz volūtas subiecta deo corpi et
sensib^o ad libitū impabit sic qz parebit corp^o
cū sēsib^o suis aie sicut anima deo.

Q de formatatē in corporib^o beatis reformabunt. **Ca. iij.**

Tertia cōsideratio est de bñōz de for-
mitatib^o. **O**m̄is em̄ corpis deformatas
scdm q̄ accipi potest ex sentētia.
**Augusti. xxij. de ciuitate dei ca. xix. ad q̄tu-
or reduci p̄t. Primo p̄t esse deformatas in co-
loze. scdo in figura. tertio i diminutiōe. q̄rto
in supabudātia. Sz qz electi conformes esse
debēt p̄mogenito dei dño n̄ro iesu christo i
quo omnino nulla d̄formatas fuit: ideo neces-
se erit: qz in beatis primo si fuerit deformatas
in colozē sicut cōtingit in indianis vel in qui-
buscūq; alijs turpī colozatis reformabit ad
plenitudinē colozis formosi. Scdo si fuit de-
formatas in figura qz deformatas erat in vultu
vel erat gibbosus seu claud^o z sic de similib^o
reformabit ad formosaz figurā. vñ z cicatri-
ces que mō vidētur ad indecētā erūt in mar-
tyrib^o ad decorē. propterea **Aug^o. inquit de-
cebit in illo nouo sclo vt indicia glōsoz mar-
tyrū in vna immortalī carne cernātur: q̄uis
om̄ia q̄ tūc apparebūt vitia nō erūt deputan-
da s̄ d̄tutis insignia: sicut. j. Cor. xv. ca. Apoc.
ait qz resurgēt in d̄tute. Ipe quoq; d̄ns cicat-
trices retinebit quas in iudicio demonstrabit
d. illud **Zacha. xij. His plagis plagat^o sum
in domo eoz q̄ me diligebāt. Tertio si fuit d̄-
formatas in diminutiōe quia fuit magn^o vel
parū seu defecit in mēbris ad quātitatē z in
tegritatē debitā reducētur: qz scdm aplm. j.
Cor. xv. mortui resurgēt incorrupti. i. inte-
gri z p̄fecti. Quarto si deformatas fuit in a-
būdātia sicut in gigante vñ in alio nimis ma-
gno: aut habuit hō supflua mēbra z p̄similia
om̄is tales ad debitā formā reformabūt. **E**t
sic corpa bñōz sine om̄i deformatate resurgēt
qz om̄is deformatas ad aliq̄ vitū nature p̄-******

tinēt. **S**ed scdm **Aug^o. vbi supra. corpa scōz
resurgēt sine vilo vito fuata integritate na-
ture. Cōcordat cū sup̄dictis **Bon. in centilo
quio z Rich. in. iij. zc.****

Q in corpib^o beatis cōserua- bunt vngues capilli z intestina **Capitulum. iij.**

Quartā cōsideratio est de beatoz sup-
fluitatib^o. **C**irca hoc aut̄ fm̄ **Rich. in
iij. di. xliij. Morandū est qz in hūano
corpe quedā sunt de p̄ncipali intētiōe nature
quedā aut̄ sunt de secūdaria ipsi^o nature intē-
tiōe vt ea q̄ sunt ad p̄dictōz cōsuātōem atq;
decorē sic in arborib^o folia esse cōtingit. vñ
Phus in scdo de aia dicit qz foliū corticis ē co-
opimentū: cortex aut̄ fruct^o: sic i hūano cor-
pore sūt capilli z vngues. **P**ili aut̄ barbe fm̄
**Aug^o. xx. de ciui. dei. ca. iij. non sunt p̄ mu-
nimēto. s̄ p̄ virili ornāmēto. Et quia in hōie
nō tantū resurgēt id q̄ est de p̄ncipali nature
p̄fectione z prima nature intentione sed etiā
q̄ est de scdaria ipsius nature intētiōe. **I**o
vngues pili barbe z capilli in homine beato
resurgēt z erunt in paradiso. **Uñ **Mat. x. Ele-
stri aut̄ z capilli capitis om̄s numerati sunt.
Et **Luc. xxi. Capillus de capite vestro nō pi-
bit. Aduertendū est tñ qz vngues z capilli ca-
pitis z barbe resurgēt i vna q̄titate que ma-
gis est ad ornāmētū corporis z decorē. **Uñ
nō est intelligendū qz resurgat q̄quid p̄ ton-
suram vel rasuraz de sup̄dictis amōū est.
Nā sicut **Augustin^o in encheridion. l. j. c. ait
z magister recitat in. iij. xliij. di. capitulo. ij
Intellectoz aliqd̄ ibi n̄ erit. **H**ec tñ intelligē-
dū ē qz resurgat p̄pter eoz q̄ sūt de p̄ma intē-
tione nature cōseruatōe: qz incorruptibilia
corpa resurrectura sūt s̄ p̄pter ornātū z de-
corē necnō p̄pter scdarias p̄fectiōem nature
Ite scdm **Bonanen. vbi sup̄ Intestina sūt
de nature plenitudine. vñ **Aug^o. in lib. xxij.
de ci. dei ait: qz in glā sempiterna i interio-
bus viscerib^o q̄ nullū dec^o mō vidētur habe-
re ita pulchritudo rōis delectabit vt eniz for-
me apparētī q̄ oculis placet s̄ merita iudicij
preferatur.******************

Articulus tertius qz quilibet beatus omnibus alijs beatis p̄ emanationem quadrupliciter p̄- cipat gloriā suā.

Tertium mysterium contemplan-
dum est de beatorum corpoz par-
ticipatiōe z cōmunicatiōe. **O**m̄
nia quidā corpa bñōz ita de lōge

sicut de prope p[ro]torum celorum regnū glori-
osis corporibus sensib[il]i[us] p[ro]portionabiliter
in obiectum cōstituta sine sine p[ro]seuerabunt:
ita vt quilibet beat[us] om[n]ibus et cuiuslibet sit ob-
iectum et om[n]is habeat in obiectum. Quattu-
or quidem singulares delectationes partici-
pabit et cōmunicabit quilibet beatus omni-
bus gloriosis per sui corporis instrumentū
primo in odoze. scdo in voce. tertia in splen-
dore. quarta in pulchritudine et colore.

Quilibet beatus cōmuni-
cabit oibus alijs gloriosis sin-
gualrem odorem et in quibus p[ro]-
odoratum delectabunt. **Ca. i.**

Primo quidē participabit quilibet
beatus tam de longe q̄ de prope
omnib[us] gloriosis singularē delectationē
in odoze. Nam quodlibet
beatum corpus p[ro] totū paradisu[m] spirabit p[ar]-
ticularē fragrantia[m] singularis odoris in sua
ultima perfectione. Hanc delectationē de oib[us]
sanctis: sancti oēs participabūt sine his
tribus. Primo sine cerebri resolutione. Scdo
tra modo odoratus sentiri nō pōt nisi fiat in
cerebro resolutio quedā. Secundo sine terre-
stri fumositate et euaporatione. Odoz etenim
rei per quandam applicationē putrescit po-
mum: quia fit attractio odoris. Omnia autē
defectibilia ista que sunt in isto mundo non
erunt in paradiso. In tribus omnes beati
per odoratū maxime delectabunt. Primo i
odoro corporis christi. Cū Cantl. i. In odo-
rem curremus vnguentorū. Secundo i odo-
re virginis gloriose: propterea Cantl. iij. de
virgine ascendēte cum anima et corpore oēs
beati dicunt. Que est ista que ascēdit per de-
fertū sicut virgula fumi ex aromatibus mir-
rhe et thuris et vniuersi pulueris pigmenta-
rij: Tertio in odoze oīuz beatorū sicut predi-
ctum est. Cū Apoc. v. Habentes singuli cy-
tharas et phyalas aureas plenas odorame-
torum. Lythare sunt corpora sanctorū: sicut
patet in sermone. lxx. ar. ij. in principio pri-
mi. c. Phiale sunt quedā vasa lucida et lata:
et designant animas beatorū que deum vi-
dent et ample amant. Et hec plena sunt odo-
ramentorum.

Quox gloriosi cātus et melo-
die cuiuslibet gliosi in auribus
oīm beatorū singulariter resona-
bit et in quibus oibus alijs ar-
monijs sc̄i delectabunt. **Ca. ij.**

Secundo participabit taz delonge q̄
de prope singularē delectationē in
voce. Nam quilibet beatus cātabit i
ppria corporali et singulari voce: que ab om-
nibus p[ar]ticulariter discernet. In tribus au-
dibilibus specialit[er] delectabunt omnes cele-
stes ciues. Primo in laudib[us] et cātibus oīuz
beatorū. vnde Apoc. xix. Joannes has lau-
des spiritualit[er] audiuit: et d[icit] illis ait: Post hec
audiui vocem quasi tubarū multarū in celo
dicentiū alla. Laus gloria et virtus deo no-
stro. Laus quidē ratione bonitatis que attri-
buit spiritui sancto: virtus. i. honor ratione
potentie que attribuit patri. Gloria vero ra-
tione sapientie que attribuit filio deo nostro
scilicet cantari debet. Scdo in consonantijs
orbium firmamenti. id est septem planetarū
Cū Job. xxxviii. Cōcentū celi quis dormi-
re facit: Tertio delectabunt in armonia q̄-
tuor elementorum. Unde Sapi. vlti. In se-
enim elementa dum cōuertuntur sicut in or-
gano qualitates mutant et omnia sonum su-
um custodiunt ideo de tempore post resur-
rectionem.

Quilibet beatus particula-
ri suo splendore atq[ue] colore totā
celestē patriā illustrabit. **Ca. iij.**

Tertio participabit tam de longe q̄
de prope singularē delectationē in
splendore et candore. Nam quodli-
bet beatus corpus suo singulari et particula-
ri radio et colore totū paradisu[m] irradiabit
refulgens amplius q̄ in presentivita capere
possit intellectus humanus. Est tamen intel-
ligendū s̄m Richar. in. iij. di. xlix. q̄ differt
predicte lucēs corporum beatorum a luce
corporis christi et inter se s̄m magis et minus
q̄d notat ap[osto]lus. i. Cor. xv. Alia erit claritas
solis. Alia claritas lune. Alia claritas stella-
rū. Stella autē a stella differt in claritate sic et
resurrectio mortuorū. Sic et dicit magister
s̄m ar. di. xlix. Erit claritas corporū differēs
s̄m differētia glorie aiarū. Q̄d q̄dē rōnabile
est. Nā ex claritate beatitudinis anime i cor-
pus claritas redūdabit sicut iā dictū est. Pro-
pterea s̄m p[ro]p[or]tionez qua beatitudo ani-
me christi excedit cuiuslibet anime alteri[us] be-
atitudinem: sic et lux corporis christi lucez fu-
turaz in quocunq[ue] sancto superat et excedit
Unde in p[re]dicto apostoli verbo claritas cor-
poris christi claritati solari assimilatur: iux-
ta illud Malach. iij. Vobis timentibus no-
men meum orietur sol iusticie. id est christus
Claritas autem beatorum aliorum respectu

Sabbato p^o resur. dñi. de accñta. gloria bea.

christi stellaz lumini comparari potest. Claritas vero virginis gloriose s^m quosdā comparatur lune. Comparari etiā potest ipsi lune claritas puerorū qui post baptismū moriūtur anteq̄ pueniant ad annos discretionis. Nam sicut luna a seipsa nō habet lumen sed ab ipso sole: sic et isti gloriā minime habent ex proprijs meritis s^ex merito christi. Baptismus enim in quo ipsi abluti sunt ex xp̄i passione efficacīā habet.

Quilibet gloriosus totā celestā curiā sua p̄ticulari pulchritudine delectabiliter decorabit.
Capitulum. iij.

Claro participabit tā de longe q̄ de prope singularē delectationez in colore et pulchritudine. Nam quodlibet beatum corpus dotatū erit et ornatū colore formositate et pulchritudine singulari. qz s^m Scotū quilibet habebit colozē pulchrum s^m gradū complexionis sue et s^m merita sua. Erunt igit̄ corpora beatorum nō tantū lucida sed etiā colorata colore et pulchra pulchritudine singulari. **Uñ Aug^o. xxij. de ciuitate dei. c. ix.** Omnis pulchritudo est partū conuentia cuz quadam coloris suauitate. Sed corpora glorioza pulcherrima erūt: ergo habebunt suauitatē coloris. Huius etiā sententie est **Bonauē. in. xl. di. lxxxix.** vbi exemplum ponit de ense qui nō tantū habet splendorem sed etiam habet colozē. Item de carbone qui per sui naturā alicuius coloris est et adueniente igne efficitur luminosus. Sic beati habent corpora colorata propter naturā quattuor elementorū et eorum qualitātū ex quibus humana corpora consistunt sed luminosa sunt ratione luminis superadditi. Et iterū **Scotus** vbi supra inquit q̄ corpora beatorum erunt clara. Claritas tamen hec ē refulgentia quedā: et addit super lucem et colozem manifestationē sui magnificationem. Pro q̄to d. perfecte manifestationē sui eodem modo quo dicitur clara lux vel clara veritas et clara corpora beatorum quia habebunt perfectam manifestationem coloris sui: eo q̄ habebunt colozem sui perfecte manifestissimū scilicet per totū paradisum. Nam quilibz habebit colozem pulcherrimū sue complexionis. Nec omnes habebunt eundem colozē nec s^m eundem gradum qui habent similes colozem: eo q̄ cōmensurationes celozum sequuntur cōmixonēs primarum qualitātū

Et sic s^m diuersas complexionēs habebunt varietates colorum. Quēadmodū et modo magis delectatur vnus in vno colozē q̄ in alio: quia conueniens est sue complexioni. Nec insuper omnes erunt eque clari etiā hītes similem complexionem: Sed s^m merita sua: iuxta illud apostoli. **i. Corinth. xv.** Stella a stella differt in claritate. Nec **Scotus**. Ri char. vero vbi supra addit etiam q̄ non omnes corporis partes in quolibet sancto erūt equaliter clare et colorate: sed s^m proportionem illam quaz magis requirit corporis pulchritudo. Omnia autem supradicta resultant in pulchritudinem admirandas. **Fe**stinemus ergo ingredi in illam hanc gloriā sempiternā. Ubi est certa securitas: iocunda formositas: formosa societas et eterna felicitas. Ad quā misericorditer nos perducat ipse rex glorie dominus iesus christus cum patre et spiritu sancto viuit et regnat in cula seculorum Amen.

Sabbato post resurrectionez de accidentali gloria que est i beatis. Ser. lxiiij.

Ece q̄ bonū

et q̄ iocunduz habitare fratres in vnum p̄s. cxxxij. **I**ā ad tertium beatorum premium descendamus quod accidentalis gloria nuncupatur. Est enim gloria accidentalis q̄ bonum creatum habz p̄ obiecto: que ideo sic denominatur quia tale premium non est de ratione beatitudinis anime nostre: eo q̄ sine illo vere potest esse beata. **Unde Augustinus libro. v. confessionū** Inter principium et medium de bonis creatis ad deum loquens inquit. Beatus autē qui te scit: etiam si illa nesciat. Qui vero te et illa nouit non propter illa beator sed propter ipsum beatus est. Quod autem sit bonū illud quod habet accidentalis gloria pro obiecto: **Picendum** q̄ nihil aliud est q̄ gaudiū quod ex amore proprio et cōmuni et actuo et passiuo inter sanctos habito generat. Et in hac gloria consistit octaua contemplatio de gloria paradisi. Hoc igitur gaudium contemplatur **Propheta** quasi inuētiue atq̄ admiratiue ait: **Ece q̄ bonū et q̄ iocundum habitare fratres in vnum.** In quibus verbis triplex mysteriū de accidentali gloria declarat. primum ē gloriose singularitātū ibi: ecce q̄ bonū

scdm est gloriose iocunditatis ibi. et q̄ iocundum. tertium est gloriose societatis ibi: habitare fratres in vnum.

Articulus primus de quadruplici premio beatorum.

Rimū mysteriū est gloriose singularitatis: quasi videret propheta in spū eleuat' accidentale gloriā beatorum et de gloriose singularitate innumerabiliū beatorum admirans ait: Ecce q̄ bonū. Quattuor quidē sūt premia quib' beati in patria presentant. primū dicit aurea. secundū aureola. tertium palma. quartū fructus.

Quia propter tria gloria substantiālis aurea noīat. Capitulum. 1.

Rimū premiū dicit aurea et hoc est substantiale premiū beatorum. i. merces incorruptibilis in eterna veritate bonitate et maiestate. Compā autē talis merces auree corone propter tria. primo propter meritū scdo propter donū. tertio propter premiū. Primo propter meritū: quia sicut corona ē aurea: sic tale premiū nō respondet generi operis sed radici caritatis et alijs virtutibus gratia caritatis. Nā si filialis caritas amittit illud premium nulli daf: et hec caritas in auro incorruptibili denotaf. Scdo propter donū quia sicut debet corona filio regis: sic per hoc premiū sublimant iusti ad hereditatē eterni regis: quia quilibet beatus regni celestis gloriosus erit: sicut permittit dñs **Matth. xv. d. Venite benedicti patris mei possidete regnū paratū vobis a cōstitutione mūdi. Et Apoc. c. j. de dño scriptū est. Primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Et Sapient. v. Accipiet. s. sancti regnū decoris: et dyadema speciei de manu dei que sunt gloriose cognitio oīum creatorū in lumine dei. ps. In lumine tuo videbimus lumen. Tertio propter premium: quia sicut in corona q̄tū in se est nō ē reperire principium neq; finē: sic in premio quod sancti cōsequunt' qui est deus: nō reperitur principium neq; finis. Insuper quia sicut corona que est circularis ad eundē punctū a q̄ incipit terminaf. Ita per ipsū premiū essentialē creatura rōnabilis primo principio cōiungit a quo in esse per creationē exiit. Et quia ē bonū increatū de quo p̄cipit ista merces: ideo varie nominaf. Et nūc methaphorice dei aurea: nunc premiū substantiale: nunc premium essentialē.**

Quia propter tres virtutes aureole beatis daf. Ca. ij.

Secundū premiū aureola noīatur de qua tria cōsideremus. Primo quid est aureola. Aureola siquidē ē gaudium de operibus a se factis rōnem habentis victorie excellenti. Per hoc em̄ apparet exteriorius in corpe quidā decor qui p̄dictū interi' gaudium exteri' declarabit s̄m **Richar. Exq̄ patet q̄ aureola est gaudium de bonis creatis nō quibuscunq; sed p̄uilegijs p̄uilegio victorie excellentis. Dicit autē aureola respectu auree vocabulo diminutiuo ad designandū q̄ est multominus premiū q̄ aurea. figurata fuit aureola **Exo. xxv. vbi d̄ de tabula q̄ ponebat' sup archā: Facies illi labij aureum p̄ circuitū: et p̄ labio coronā interi' afilem altam quattuor digitis: super illam alteram coronam aureolam in quo significatum fuit q̄ aureola est aliquid accidentale super additum auree. Hec Richar. vbi supra. Scdo cōsideremus quib' aureola datur. s̄m enim **Bonavē. Aureola gloria in corruptionis s̄m actum perfectissimum trium virū anime. Tres quippe naturales potentie. scilicet rationalis: irascibilis et concupiscibilis in actus perfectissimos egrediunt' respectu fragilis carnis tribus virtutibus in formare scilicet prudētia fortitudine et temperantia. Primo quidam rationalis per prudentiam operatur actum difficilimum quē tangit et exercet in carne que aggrauat animā: et hoc est in fide et moribus alios edocere: quod quōdam officium est doctorum et predicatorum verorum. Et talibus aureola preparaf que est gloria de incorruptione doctrine ad alterum mente et verbo prolata. De qua. **i. Thim. xx. Que est enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie? Nōne vos ante deū? Hec tamen intelligendum est s̄m doctores q̄ aureola debeat' prelatis quibus ex officio cōpetit predicare et docere. sed quibuscunq; q̄ exercent licite actum istum. Nā nisi prelatus quibus competit predicare actu predicent aureolam mime consequunt': quia aureola non d̄betur habitū sed actui pugne. Juxta illud apostoli. **ij. Thim. ij. Non coronabitur nisi q̄ legitime certauerit. Scdo irascibilis per fortitudinem operatur actum difficilimum quē in carnem transfigit et exercet mediante carne: sicut est sustinere mortē pro iusticia et p̄ veritate. Juxta illud **Matth. xv. Beati qui persecutiones patiuntur propter iusticiam: quoniam ipsorum est regnum celorum. Et Jo. xv. Nemo maior ē rē. Et h̄ faciūt martyres rōe cui' debet' eis aureola martyriū. et nihilomin' aditendū q̄ tale martyriū ad h̄ vt************

Sabbato p^o resur. dñi. de accñta. gloria bea.

aureolaz consequat debet habere tria. p^omo penā acerbā. scdo causam iustaz. tertio volū tatem promptā. **P**rimo quidē debet habere penā acerbā: sed inter omnes illatas exteriuf passiones mors obtinet pncipatus. p^opterea dolor tactus omnib^o alijs doloribus p^omi nentior est. et ideo in hoc gloriosior est trium phus. **S**cdo debet habere causam iustā que est ipse christus cū martyre faciat causa non autē pena. **T**ertio debet habere voluntatez promptam. **N**ā martyrio nō debet premiū fm hoc q^o ab exteriori infligit. sed fm q^o vo luntarie sustinet qz minime quidē meremur nisi per ea que intra nos sunt et nō p ea que sūt extra nos sic nec vtiqz demeremur. **I**nsu per q^oto id quod quilibet volūtarie sustinet volūtati difficilior ē tanto voluntas que p^o pter christū patit in xpo firmior demonstrat et ideo excellēt^o premiū ei debet. **N**ec tamē intelligēdū q^o cicatricū decoz que in mar tyz corporibus apparebūt debeant aureola dici qz quidā martyres cicatrices nō habebūt vt puta qui sunt submersi vel famis inedia aut carceris squalore pempti et isti in aureolā cō sequunt. **T**ertio cōcupiscibilis p tempantiā exercet suū perfectissimū et difficilissimū actū qui est semp seruare carnē suā imaculatā qd et virgines operant. **P**ropterea et aureolam virginū cōsequunt. **A**llis tamē virginib^o et aureola preparat q^o in virginitate perpetuo p^oseuerandi p^opositū habuerūt: licet hoc p^o positū fuerit interruptū itegritate nihilomi nus remanente dū modo in fine vite inuent atur ad primū p^opositū rediisse: qz virgi nitas mētis vtiqz reparari potest: carnis nū q^o fm **H**iero. **S**i qua aut sit virgo carne nec p^opositū habuit perpetuo virginitatē serua re aureolā nō meret. **N**ō est dubiū qn sit ha bitura speciale gaudiū supsubstantialē de in corruptione carnis: sicut etiā innocentes plu rimum gaudebūt q^o imunes a peccato fuerit q^ouis nō habuerūt oportunitatez peccandi. **S**ed quid de illa q^o violenter oppressa amisit virginitatē carnis nō mentis? **D**icendū fm **R**ichar. q^o talis aureolā nō amittit. **P**ropte rea beata **L**ucia ait: **S**i me inuitā violari fe ceris: mihi castitas duplicabit ad coronam. **Q**uod quidē nō est intelligēdū de aureola du plicata: s^o qz duplex premiū oportabit. vnū pro virginitate seruata: et aliud p iniuria pas sa. **H**is concordat **A**ug^o. li. ij. de ciuitate dei c. xix. dicens de violenter oppressis. **Q**uis sa na mente purauerit se perdere pudicitiaz: si forte vi apprehēsa et oppressa carne sua exerce atur et expleat libido nō sua. **S**i enim h^o mo

do pudicitia pariter pfecto pudicitia virtul animi nō erit. **E**t infra quo p^oposito animi permanente p quod etiam corpus sanctificari meruit. **N**ec ipsi corpori aufert sanctificatiō violentia libidinis aliene quā seruat p^oseuerantia cōtinentie sue. **E**t infra etiā subdit: nō amittit corporis sanctitatez manente anime sanctitate et corpe oppresso: sicut amittit cor poris sanctitas violata anime sanctitate vel animi etiam corpore intacto. **S**icut enim in tēgriatē mentis deus restaurare potest me diante mentis corrupte pnia q^ouis facere nō possit quin fuerit corrupta q^ouis carnis inte gritas ad aliud qd est de essentia aureole nō possit necessaria reputari. **T**ertio considere mus quare aureola dat. **U**bi notandū est q^o danē predictis hec tres aureole p^opter tria si gna. primo in signū triumphationis. scdo in deuotionis. tertio in signum cōformationis. **P**rimo quidē danē in signū triumphationis quisti tres hostes in pugna triumphauit pro strauit. scz mūdū carnē et demonia. **M**ar tyres em vicerunt mūdū. **V**irgines vicerūt carnem. **P**redicatores vincunt diabolum nō solum de se sed etiā de cordibus aliorum expellunt. **I**n horū mysteriū tres habebant aureolas in veteri testamento sicut legit **E**o ob. xxv. et xxxvij. **A**ltare incense archa fede ris: et mēsa p^opositionis. **P**rima designat au reolam martyru qui corpa sua sub altari pas sionis imolauerūt. **S**cda virginū qz sicut ar cha federis fuit intus et extra auro decorata. **T**er tia predicatorū quia sicut mensa p^opositio nis ministrat doctrine veritatis panes. **S**e cundo in signum donationis. qz em hi tria maxima domino obtulerunt. **I**deo his tri bus aureolis p^omianē. **P**rimo em martyres obtulerunt domino sustinentiā mortis acer bā penā. **S**cdo virgines obtulerunt carnes propriā purā et incorruptā. **T**ertio p^odicato res obtulerunt fidei et morū doctrinā veraz. **T**ertio in signū cōformationis: cōforma bunt autē capiti suo christo qui fuit martyr et virgo et doctor. **P**rimo quidē fuit martyr fm q^o a mūdo sustinuit passionē. propterea **Jo**. xvij. c. ait: **A**d hoc veni in mūdū vt te stimoniū phibeā veritati: qz testimoniū non tm verbo sed mortē sustinendo phibuit. **E**t iterū in eodē. c. ait: **C**onfide ego vici mūdū id ē impias tyrannicas. **S**cdo fuit virgo fm q^o puritatē seruauit vincendo cōcupiscētiā carnis nō in se qz eas nunq^o potuit habere: sed in alijs sicut aliquis vincit princepez vin cendo rebur exercit^o sui. **T**ertio fuit doctor

fm q̄ veritatē mūdo māifestavit: et p̄ eas dia-
bolicas fraudulētias supavit i se et in mēbris
suis. Propterea Jo. xij. c. ait: Punc p̄nceps
hūc mūdi eijciēs foras. Et hi oēs quia p̄ cō-
fornitatē securi sunt christū per gr̄am in pre-
senti seculo: iō p̄ adeptiōnē aureole nunc se-
quunt̄ illū per gloriā in celesti regno. Unde
Apoē. xiiij. scriptū est. Hi sūnt q̄ cū mulierib⁹
nō sunt coinquāti: virgines enī sūt: hi sequū-
tur agnū quocūq̄ ierit. et hoc dicit q̄rum ad
virgines: hi empti sunt ex oibus p̄mitie deo
et agno: hoc dicit quo ad martyres: et in ore
ipsoꝝ nō est inuētum mendaciū. Sine ma-
cula enī sūt ante thronū dei: et hoc dicit quo
ad p̄dicatores. Primo quo ad virgines q̄ ha-
buerūt triplicē virginitatē sicut christ⁹. s. cor-
poralē mentalē et virtualē. i. p̄pter deū. De
his. i. Loz. vij. ap̄ls ait: Mulier⁹ in nupta et
virgo cogitat que dei sunt vt sit casta corpe
et spiritu. Primo habuerūt virginitatē cor-
poralē. p̄pterea Jo. ait: Hi sūt q̄ cū mulierib⁹
nō sunt coinquāti. s. corpe sed incorru-
pti p̄seuerauerūt. Scō habuerūt virginita-
tem mentalē que dignior ē q̄ corporalē: et de
hac subiūgit: virgines enī sunt. s. mēte. Quid
eteni p̄dest apud deū virginitas corpis nisi
assit virginitas cordis? De tali corde corru-
ptio de uirginabit iuēculaz. Spado intelligit̄ q̄
ad coitum ineptus ē: vnde et solo corpe mun-
dum significare potest q̄ iuēculā. i. aiaz su-
am p̄cupiam ex malis p̄cupiscētis p̄deun-
tē corrumpit et sic amittit virginitas mentis
Tertio habuerūt virginitatē virtualē: Quia
nec duo p̄dicta habuerūt p̄pter gloriā mun-
di sed vera hūilitate ad gloriā. Hierony. Si-
cut enī virginitas est imunitas a pollutione
hoīum: sic hūilitas a pollutione demonū. Sic
enī demones miscēt aīabus et eas corrum-
punt p̄ supbiā: sic hoīes corpebus et illa corru-
punt p̄ luxuriā. Unde igit̄ hec virginitas vir-
tualis p̄ncipalit̄ est q̄ta deo. Et hāc cuq̄ alijs
duabus habuit christ⁹ et veri virgines imita-
tores christi eius. Et de his subdit: Hi sequū-
tur agnū quocūq̄ ierit. Nam sicut agno per
veram virginitatē p̄formes fuerūt i terris: sic
p̄ veram p̄fornitatē sequunt̄ illū in celis. Se-
cundo q̄ ad martyres subdit: Hi empti sunt
ex oib⁹ p̄mitie deo et agno. Per mortē enī
a nepharijs hoībus violentē illatā a vita ista
que inter hoīes agitur empti. i. adempti sūt
vt p̄mitie sanctorū ad gloriā dei et christi esse
mereant vel empti sunt. s. ad gloriā p̄re ceter-
is hoībus p̄ciosum sanguinē iesu christi:

vt non solū p̄fornent vite christi per similitu-
dinem moꝝ sed etiaz mortē eius p̄ tolerantia
passionū et tormentoꝝ. De his quidem erat
ap̄ls qui Phil. iij. op̄rat se habere iusticiam
que ex fide ē iesu christi ad cognoscendū illū
et virtutē resurrectionis eius et p̄figurari mor-
tē eius p̄ societate passiōis ipsius. Tertio q̄
ad p̄dicatores subdit: Et in ore ipsoꝝ nō est
inuētum mendaciū: licet enī corruptiōe na-
ture oīs homo sit mendax. Primo tamē gr̄e
dei hi sunt qui vita nō mentiunt̄ a vera ius-
ticia in credēdo: nec vbo mentiri p̄nt verita-
tem christi negādo vel falsam doctrinā p̄-
dicando. Unde et ap̄trario ap̄ls Rho. j. de
q̄busdam ait: q̄ veritatē dei in iusticia deti-
nent. Sed hi veritatem dei vbo et exēplo do-
cent. Juxta illud q̄d ap̄ls ait. j. Loz. ix. c. Ca-
stigo corpus meū et i seruitutē redigo: ne for-
te cum alijs p̄dicauerim ipse reprobus efficiar
Unde et beatus Johānes q̄si rationem red-
dens quare nō mentiunt̄ in doctrina qz. s.
nō corrupti in vita dicit: Sine enī macula
sunt ante thronū dei. i. in throno iudicij aspe-
ctu examināt semetipsoꝝ vt vel maculā nō
habeat vel p̄tractā moꝝ per penitentiā pur-
gent: et sic imaculati coram iudice p̄seuerent.

Quid sit et cui debetur pal- ma. Capitulum. iij.

¶ Tertium premiū b̄toꝝ multoꝝ dicit̄
palma. Qd̄ quidem nec radici. i.
charitati nec operi debet sed volū-
tati. Tale premiū habuit beatus Martinus
quia martyriū desiderauit: licet opus mar-
tyrij nō fuerit subsecutū. Propterea de ip-
so ecclesia cantat. Quem si gladi⁹ p̄secutoris
nō abstulit: tamē palmā martyrij nō ami-
sit. Et de b̄to Francisco legiē: q̄ tribus vitis-
bus mare trāsiuit p̄ martyrio p̄sequēdo: sed
qz illū dñs reseruauit martyrio duri amoris
atqz illū intēdebat decorare suis stigmanib⁹
sacris in memoriā sue sacratissime passionis
iō inf̄ fideles vitā finire. mirabilis dispēsauit:
et tñ palmā martyrij illi ex singlari gr̄a reser-
uauit. Propterea de ipso cantat ecclesia. O
martyr desiderio francisce q̄to studio com-
patiens hunc sequeris rē.

De triplici varietate fructuū beatoꝝ et quib⁹ beatis dentur.

Capitulum. iij.

¶ Quartū premiū b̄z fruct⁹. Et b̄ fm
Bonauē. diuificat fm p̄mitie di-
uersitatē qd̄ triplex ē. i. p̄iugal: vi-

Sabbato p^o resurrec. dñi de accidē. glo. bea.

dualis et yginat. Et de his loquitur dñs Mat. xiiij. q^d qdam semina ceciderunt in terrā bonā et dederunt fructū aliud centesimū aliud. lx. aliud. xxx. Prima ē p^otinētia yugal^{is} abstinens ab oī coitu illicito: huic corrūdz fruct^o. xxx. i q^d est denari^o q^d etna designat et ternari^o. s. tri um bonoz yugū videlz plus fidei et sacram^{ti}: que qdem ad denariū refer^t. i. ad gloriā sempiternā. Secūda ē p^otinētia vidua abstinens in carne corrupta ab oī coitu respectu t^opis et p^one a posteriori t^om: cui corrūdet fructus. lx. in q^d est denari^o etna significas et senarius opoz in q^b p^opter denariū eternorum debent se vidue exercē s^m aplm .i. Timoth. v. Quoz p^omū est reddere vicem parentib^o. scdm instare o^ronib^o et obsecrationib^o. tertiū est filios educare. q^ortū est paup^{es} hospitio recipere. q^ontū est sc^os pedes lauare. sextū tribulationē sustinentib^o subministrare. Terna ē p^otinētia yginat^{is} abstinēs in carne corrupta respectu cuiuslibz t^opis et p^one: cui fruct^o centesim^o corrūdet q^d p^ostat ex denario in se ducto. Iste cōpetit virginib^o que in terra manēres āgelicā et blectatūib^o spūalib^o plenā ducūt vitā: et tū interi^o s^obiuacāt p^opter etnū bonū: q^d est denariū inducē. Insup addendum ē q^d cuz yginat^{is} sit in carne corruptibi li p^opetuo icorruptiōis meditatio yginat^{is} tria dicit. Primū ab oī coitu illicito. scdm ē abstinere ab oī licito. tertiū ē integritas mēi et coz poris. Q^ortū ad p^omū dicit habitū: et huic debetur aurea: Q^ortū ad sc^os dicit virtutis statū et huic corrūdet fruct^o centesim^o. Q^ortum ad tertiū dicit decorē: et huic corrūdet aureola. Fruct^o autē in yginib^o determinat ante se aureolā. Aureola dō p^osupponit aureā: volūtati autē p^otinēdi p^opter deū debet aurea. S^z cum addit i carne incorrupta supaddit ei aureola: q^d sic p^otinētia in suo summo. Ulteri^o tū addit cur^o libet t^opis et p^one fruct^o cōpetit ei.

Articulus. ij. de triplici iocūditate oīum beatorū qua vndiqz letabuntur.

S cūdū mysteriū accidētal glorie brōz est gloriose iocūditatē. s. quaz hnt scī in patria. Et d^o hac p^os. subdit: Et q^d iocūditū. Iocūditatē nēpe habebūt scī de oīb^o creaturū nō solū de creatore. Hic Cap. v. c. sc^op. est. Accipiet. s. scī regnū decoris et diadema sp^oi de māu dei. Diadema s^z qdem sp^oi siue regnū decoris nihil aliud est q^d iocūde videre plenitudinē dei vni^o et trini hūanitatē christi rōnabiliū et irrōnabiliū sen-

sibiliū et insensibiliū. Hinc Aug^o. vi. musice ait: Plenitudo nihil aliud ē q^d equalitas numerosa: vnde vbi non ē nūs non est plenitudo: sicut patet in eo q^d tū vnū oculū habet. Similit^{er} vbi est nūs sine eq^olitate non plenitudo: sicut patet i eo q^d habet vnū paruū et vnū magnū. Triplicē autē iocūditatē habebūt sancti p^oncipalit^{er}: primā extra se. scdm intra se. tertiā infra se.

De triplici gaudio quod habebunt sancti supra se. Cap. i.

Primā in q^d iocūditatem scī habebunt sup^{er} se: sicut Esa. xxxv. testat di. Leticia sempiterna sup^{er} capita eoz gaudium et exultationē obtinebūt. Triplici nanq^{ue} leticia iocūdabunt scī in patria sup^{er} se: q^d videbunt sup^{er} se gloriofam christi aiām. Secūdo videbūt glorioz christi coz^o et faciē. Tertio q^d videbūt glorioz eius vnionē. Primo nanq^{ue} letabunt: q^d videbūt christi aiām gloriofam seu sp^om. Uñ. j. De. j. In quē desiderāt angelī p^ospicere p^opter admirandā plenitudinē eius. Q^{ue} et q^ota erit leticia aiām videre animam redēptorū sui. Secūdo videbūt christi coz^o glorioz et faciē. Q^ota erit leticia brōrum cum regem celoz in decore suo videbunt: sicut Esa. xxxij. c. testat di. Regē celoz in corde suo videbūt. Iō glorioz christi faciē videre expectās p^os. dicebat: Adimpleb me leticia cū vultu tuo. Ait enī adimplebis q^d non tū crim^o pleni nec solūmō impleti. Nā pleni erūt beati de gloria p^omoz: impleti p^opta gloria: sed adimpleti vidēdo faciem iesu christi. Iō in q^ota: Adimpleb me leticia cum vultu tuo: nec dicit in vultu tuo sed cuz vultu. Angelos enī impleuit in vultu: s^z homines in vultu p^opter p^oformitatē hoīs ad christum. Uñ Jo. xvi. c. dñs disci. s. ait: Ierū vi debo vos et vos me: et gaudebit coz v^om: et gaudiū v^om nemo tollet a vob. Tertio letabunt q^d christi vnionē gloriofam q^d enīare posset gaudiū q^d habebūt scī cū videbūt faciem suū s^m carnē verū deū esse: quem videre sperans Job. xix. c. exultans ait: In carne mea videbo deum saluatore meuz. Hinc etiam Jo. x. c. dñs ait: Ego suz ostiū: per me si quis introierit saluabit^{ur} et ingrediet^{ur} et egrediet^{ur} et pascua inueniet. Quos exponens Aug^o. ait: Propterea deus factus ē homo: vt totum hoīez in se glificaret vt siue ingrediat^{ur} siue egrediat^{ur} pascua inueniat in suo pastore christo. i. siue ingrediat^{ur} ad p^otempla-

tionē dinitatē siue ad p̄tēplationē hūanitatē
vtrorūq; et ex vtroq; inexplicabilē leticiam et
gaudiū exp̄iet. Tria igit̄ p̄dicta sūt ista bona
de qb̄ p̄s. ait: Credo vidē bo. dñi in ter. vi.

**De triplici rōne p̄ quā sancti
gaudēt intra se. Cap. ij.**

Secundā iocūditatē habebūt san-
cti intra se et h̄ triplici rōne. P̄mo
rōne dispositiōis. sc̄do rōne actio-
nis. tertio rōne dilatiōis. P̄mo nāq; gau-
debūt intra se rōne dispositiōis. Quilibz be-
atus intelliget i se q̄ndā quasi inatā et insep-
abilē dispositiōnē q̄ possit corp̄ et aīaz i glōria
eternalit̄ possidē. Uñ p̄p̄ha i p̄sona cuiuslibz
glōriosi ait: hec req̄es mea i secu. se. h̄ ha. q̄.
ele. eā. Sc̄do gaudebūt rōne actiōis. Quilibz
bet nāq; bt̄us diligit semetipsuz q̄tū seipsuz
intelligit fructuosum. s. q̄ ad aīaz et q̄ ad cor-
pus. Uñ **Mat. vij.** Bona arbor fru. bo. fa.
Et Esa. ij. dicite iusto qm̄ bñ: qm̄ fructū ad-
inventionū suaz comedet. **Et Sap. ij.** Bo-
noz laboz glōriosus ē fructus: quē. s. ipse ex-
perimentalit̄ gustat. Tertio gaudebūt rōne
dilatiōis. Sancti nāq; dilatāt intelligētiā su-
am p̄ glōrias cognitiōnē ad totā p̄peruita-
tem t̄pis: in q̄ sine fine debēt glōriā possidē:
in q̄ quidē cognitiōne q̄s exp̄mē posset q̄ta
gaudebūt ac dilatabunt̄ cordis iocūditate.
Uñ ad quēlibz eoz **Esa. lx. c.** ait: Tūc videb̄
et afflues et mirabilis et dilatabilis cor tuū.

**De tribus gaudebunt sancti
extra se. Capitulum. ij.**

Tertā iocūditatē habebūt sc̄ti ex se
De tribus enim maxie letabunt̄. P̄mo
de liberatiōe bt̄oz. sc̄do de afflictio-
ne dānatoz. tertio de inclusiōe pct̄oz. P̄mo
letabunt̄ de liberatiōe bt̄oz. Propterea
in p̄sona sc̄toz p̄p̄ha ait: Nā nra s̄. pas. ere.
est de la. venā. la. p̄tri. est et nos li. su. In hu-
ius mysteriū. ij. **Nachab. j.** in p̄sona bt̄oz di-
ctum ē. De magnis piculis liberati magnifi-
ce gr̄as agim̄. s. deo. Sc̄do letabunt̄ de affli-
ctione dānatoz. Tāta nēpe erit vnto volūta-
tis bt̄oz ad volūtatē dei: q̄ nō poterūt aliud
velle q̄ ipse velit. Propterea simul cum ipso
p̄gtulabunt̄ pulchritudini iusticie ei: s̄m q̄
de ipso **Proū. j. sc̄p.** est. Ego q̄ i interitu ve-
stro ridebo. Et de iustis bt̄is d̄r: Letabit̄ iu-
stus cū viderit vindictā. s. cuiuslibz dānati.
Et iterū p̄s. ait: Super eū ridebūt et dicēt: Ec-
ce hō q̄ nō posuit deū adiutorē suū: s̄ spera-
uit i multitudie diuitiarū suarū et p̄ualuit in
vanitate sua s̄ nūc p̄m̄ur in iusticia aliena.
Tertio letabunt̄ de inclusiōe pct̄oz. Nā pec-

cata q̄ maxie hoib̄ nocuerūt post diē iudicij
in inferno sicut in loco p̄p̄rio claudent̄.

**Articul. ij. q̄ p̄pter tria gau-
debūt sancti d̄ fraterna societate**

Tertū mysteriū circa accidētalem
glōriā bt̄oz est glōriose societatis.
De h̄ p̄p̄ha subdit: habitare fr̄es
in vnū. s. summū bonū q̄ est de-
Societas q̄ bt̄oz p̄gregata in vnuz p̄p̄ tria
inenarrabili leticia gaudebit. P̄mo p̄pter
charitatē. sc̄do p̄pter nūositatē. tertio p̄pter va-
rietatem.

**Quisimul gaudebūt ex mutua
charitate sancti. Ca. j.**

Primo gaudebūt insimul p̄pter cha-
ritatem. Quilibz eni bt̄us diligit
quēcūq; beatū: plus vel min⁹ s̄m
glōriosam p̄fectionē actiūaz passiūaz que erit
in sc̄to. Propterea p̄s. ait: Unaz petij a dño
sc̄z vitā eternā: et tū nō determinat quā vnam
petijt vt innuat q̄ illud ē oē bonū. Et subdit
hanc req̄rā. i. iterū atq; iterū querā vt inha-
bitem i domo dñi oib̄ dieb̄ vite mee: vt me-
reā volūtatē dñi. s. tā in se q̄ in suis bt̄is et vi-
sūre templū ei: et totā celestē hierusalē. i. oēs
bt̄os. Et sicut idē alibi ait q̄ tūc dñs reuela-
bit p̄dēsa. i. ymbzacula mysterioz q̄ in p̄sen-
ti dicta sunt de glōria p̄adyssi māifesta fiet et i
templo ei: oēs dicēt glōriam. i. amor. amor.
amor. in q̄ maxie p̄sistit glōria p̄adyssi.

**Quilibet bt̄us multipliciter
delectabit̄ in quolibet glōrioso.
Capitulum. ij.**

Secundo gaudebūt insimul sc̄ti p̄pter
nūositatē. Sc̄ti nāq; dilatant̄ sp̄ua-
lem atq; glōriosum aspectū seu in-
tuitū suū ad infinitū numerū bt̄oz in qb̄ su-
am accidētalem glōriā debēt multiplicare et in-
effabilis delectant̄ sicut ex p̄cedēti sermōe et
vltimo articulo clarescere potuit.

**Epylogus de tota supradicta
glōria. Capitulum. ij.**

Tertio gaudebūt insimul sc̄ti p̄pter
varietatem. Nam gaudebūt eq̄-
les de glōria eq̄liū: miores de glo-
ria miorz: maiores de glōria maiorz: sicut dis-
fuse dictū est. s. sermo. lxi. art. ij. et. c. ij. Hec
igit̄ triplex glōria subalis: p̄subalis: et accidē-
talis est in qb̄ claudit̄ et p̄sumat̄ integritas et
plenitudo oium bonoz spectantiū ad glōrie
cōplētū. Qualia aut̄ et q̄ta sint illa nō ver-
ba mea s̄ glōriosi Anshelmi ponant̄: ait eni

Dñica in octa. resurrec. que erūt exercitia bea.

in fine. **E**xcitare nūc asa mea et erige totū intellectū et cogita q̄tū potes. **S**i enī singla p̄dicta delectabilia sūt: cogita et q̄le et infinituz sit bonū illud qd̄ p̄tinet iocūditatē. **D**electabilia sūt cogita et q̄le et q̄tū sit bonū illud qd̄ p̄tinet iocūditatē oīuz bonoz: nō q̄le i creat̄ reb⁹ sum⁹ expti s̄ tāto differēti⁹ q̄to creator a creatura. **S**i enī bona ē vita creata q̄tū est bona creatrix. **S**i iocūda ē salus p̄fecta: q̄tū sit iocūda salus q̄ facit oēm salutē. **S**i amabilis ē p̄scia et sapia i cognitōe rex p̄ditarū q̄ amabilis ē sapia q̄ oīa p̄didit ex nihilo. **D**einde si multe et magne sūt delectatiōes in rebus delectabilib⁹: q̄lis et q̄ta ē delectatiō i illo q̄ fecit illa delectabilia: q̄ s̄ bono fruet̄ qd̄ illi erit et qd̄ illi nō erit. **C**erte q̄cqd̄ volet erit et noler̄ eē nō erit. **I**lli q̄ppe erūt bona corpis et aīe q̄lia nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec cor cogitavit. **C**ur p̄ multa vagari o homo q̄rēdo bona aīe et corpis tui. **A**ma vnuz bonū in q̄ sūt oīa: et sufficit. **D**esidera vnū sūmū bonū qd̄ est oē bonū et satis ē. **Q**uid enī desideras caro mea vbi ē q̄cqd̄ amas: q̄cqd̄ desideras? **S**i delectat pulchritudo: fulgebūt iusti sicut sol. **S**i velocitas aut fortitudo aut libertas corpis tui: vt vbi nihil obsistere possit erūt similes angel: qz semiat̄ corp⁹ aīale et resurget corp⁹ spūale: p̄tate vtiqz si natura. **S**i longa et salubris vita vbi est sana eternitas quia iusti imperpetuū viuunt et salus iustorū a dño. **S**i satietas satiabūt̄ cū apparuerit gloria dei. **S**i ebrietas inebriabūt̄ ab v̄b̄tate dom⁹ dei. **S**i melodia ibi angeloz chozi p̄cūnt sine fine deū laudātes. **S**i q̄libz non imūda s̄ mūda voluptas de torrēte voluptatis tue potab̄ eos. **S**i sapia ipse de⁹ sapia se ostēdet eis. **S**i amicitia diligēt̄ deū plusqz se ipsos: qz illi illū et ille se et illos p̄ seipsum. **S**i p̄cordia oibus illis erit vna voluntas: quia nulla erit eis nisi dei volūtas. **S**i p̄tās oīpotentes erūt sue volūtat̄ sicut deus sue. **I**ta sicut poterit deus qd̄ volet p̄ seipsum: ita poterunt illi p̄ illum qd̄ volent: quia sicut illi nō aliud volent q̄ q̄ ille: sic ipse volet q̄cquid illi volent: et qd̄ ipse volet non esse si honor et diuitie deus suos seruos bonos et fideles sup̄ multa p̄stituerit: imo filij dei et dñj vocabunt̄ et erunt et vbi erit ibi erunt et illi heredes q̄dez dei: coheredes autē christi. **S**i vera securitas certe ita cerni erunt vt nunqz et nullaten⁹ ista vel potius illud bonū defuturū putent: sicut certi erunt se non sua sponte illud amissuros nec delectarēt̄ deuz se delectorib⁹ suis inuiti ablaturū. **N**ec deo potenti⁹ inuitos deum et illos paratuz: gaudiū d̄o quale erit aut q̄tū vbi tale ac t̄m bonū cor humanū indigēs cor

expertū erūnos imo exitum erumnis q̄tuz gauderes si his abūdares. **I**ntegra intima tua si capere possunt gaudiū suū de tāta beatitudine sua: sed certe si quis alius quez oīno sicut teipsum diligēs eandem beatitudinē haberet duplicaret̄ gaudiū tuū: quia nō minus gauderes pro eo q̄ pro teipso. **S**i vero duo vel plures idipsum haberēt: tantūdem pro singulis q̄tū pro teipso gauderes si singulos sicut teipsum amares. **E**rgo in illa p̄fecta etate vniuersaliū angeloz et hoīuz beatorum vbi nullus min⁹ q̄ seipsum diligit nec aliter gaudebit quisqz pro singulis q̄ pro seipso. **S**i ergo cor hoīs de tanto suo bono vix capiet suū gaudiū: quō capax erit tot et tantorum gaudiorū? **E**t vtiqz quia q̄to quis diligit aliquem: tanto de eius bono gaudet: sicut in ipsa p̄fecta felicitate vnusqzsqz pl⁹ amabit sine compatione deum q̄ se et alios secuz ita gaudebit plus absqz estimatiōe de felicitate dei q̄ de sua et oīum aliorū secum: sed si deum diligeret toto corde: tota mente: tota anima: nō sufficiat dignitari dilectiōis. **P**rofecto sic gaudebūt toto corde: tota mente: tota anima vt totum cor tota mēs tota anima non sufficiat plenitudini gaudiū. **N**ondum ergo dñe cognoui aut dixi q̄tum gaudebūt illi beati: t̄m vtiqz t̄m gaudebūt q̄tū amabūt t̄m amabūt q̄tum cognoscēt q̄tū cognoscēt et q̄tū amabūt te. **C**erte nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascendit in hac vita q̄tum te cognoscant et amabūt in illa vita. **P**ro deus vt cognoscā te: amē te: vt gaudeam de te: et si non possum ad plenū in hac vita non p̄ficiam indies vsqz dum veniat illud ad plenū p̄ficiat: hic in me tui noticia et dei fiat plena. **R**escat amor tuus et ibi sit plenus vt hic gaudiū meū sit in spe magnuz et ibi sit in te plenū debeo per filium tuū iubes imo p̄sulis petere et p̄mittis accipere vt gaudiū nostrum plenū sit deus verax: **P**eto dñe qd̄ per admirabilē p̄siliarium nostrū cōsulis accipias: qd̄ p̄mittis per veritatem tuum gaudiū meuz plenū sit. **A**bediterur int̄rim mens mea: loquatur inde lingua mea: amet illud cor meuz: sermononeqz os meuz esuriat illud anima mea: desideret tota s̄b̄st̄tia mea donec intrem in gaudiū dñi mei: qui est trinus et vnus deus benedictus et b̄ndictibilis in secula seculoz Amen.

Dñica in octava resurrectionis de mane que erunt exercitia beatorum. Sermo. lxx.

Exultabunt san-

c ci in gloria: letabunt in cubilibus suis: exultationes dei in gutture eorum ps. cxlix. Jam contem-
plemus quod facturi sint et in quibus exercitio se occupabit illa gloriosa societas beatorum: et ne in hac nona contemplatione de gratia paradysii vagemur incerti. Propheta hic manifestat dicens: Exultabunt sancti in gloria: id est in cubilibus suis. In quibus sacratissimis verbis ostendit prophetia tria mystica exercitia in quibus gloriosi semper occupabunt. Primum est tripudiarum seu exultare siue choriari. ibi. Exultabunt sancti in gloria. secundum est sonare. ibi. letabunt in cubilibus suis. tertium est cantare. ibi. exultationes dei in gutture eorum. Que tria exercitia Apoc. xv. ponunt. ubi dicitur: Vidi tanquam mare vitreum mixtum igne eos qui vicerunt bestiam et imaginem eius: et numerum nominis eius stantes supra mare vitreum. Et hoc tripudium est: habentes cytharas dicentes: hic est sonus: Et cantantes canticum moysi serui dei et canticum agni dicentes: magna et mirabilia sunt opera tua domine deus omnipotens: iuste et vere sunt vires tue rex seculorum. Et hic est cantus.

Articulus primus quod sancti in gloria tripudiarunt et exultauerunt.

p Primum mysticum exercitium beatorum erit exultare seu tripudiarum siue choriari: quod exultabunt sancti in gloria. Exultare autem nihil aliud est quam gaudium quod est in mente extra per manifesta signa corporis demonstrare. Tria autem maxime necessaria sunt ad tripudium seu chororum. Primum est conueniens locus. secundum conueniens ceterum conueniens persona.

De quadruplici natura loci in quo beati in gloria exultabunt.**Capitulum. j.**

p Primum quidem necessarium est ad tripudium seu chororum conueniens locus. Quattuor conditiones debet habere locus ut tripudium conueniens sit et aptum seu ut mansio sit. Primo ampla. secundum spatiosa. tertio luminosa. quarto firma seu duratua que omnia habet mansio beatorum et ciuitas summi. Primo quod dem est ampla. Sicut enim inquit apostolus ad Romanos. j. c. Inuisibilia enim dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Si quis enim per hec visibilia considerare cupit locum inuisi-

bilis paradysii dei. consideret magnitudinem terre: quod maior in decuplo est aqua: aer decies est maior quam aqua. Ignis decies est maior quam aer. Sphera lune in decuplo super ignem. Mercurius in decuplo in sphaera sua super lunam. Venus tantumdem super mercurium. Sol tantumdem super venerem. Mars tantumdem superat solem. Jupiter tantumdem superat martem. Saturnus tantumdem superat iouem. Celum syderium tantumdem superat saturnum. Celum crystallinum tantumdem superat saturnum. Et celum empyreum tantumdem superat stellatum. Nunc autem considera magnitudinem loci et latitudinem paradysii. Propterea Baruch. iij. c. admirantur ait: O israel quod magna est domus dei et ingens locus possessionis eius: magnus et non habet summationem. Tante namque magnitudinis est quod a nullo circumdatur nisi a solo deo. Unde Ecci. xxiij. c. ait sapientia dei: Syrium celi circumui sola quod verificari non potest de aliquo alio celo: quod nullum eorum a solo deo circumdatur sed ab vno omnia continent: habet enim integritatem perfectam. Unde igitur quod ampla sit habitatio beatorum: sed de hoc. s. sermo. xli. ar. j. c. latius dictum est. Secundo autem est spatiosa. Quia autem sit pulchritudo celestis hierusalem quis exprimeret? Cum enim creauerit vniuersum quasi palatium seu domicilium suum secundum quod conueniebat magnificentie sapientie et clementie sue: et dilecti filij sui ac sponse et femine sue hunc mundum et terram omnibus inferioribus constituit quasi stabulum per animalibus suis. id est per hominibus ut ibi humiliati sub manu potentis dei in fine exultarent ad cubiculum summi regis. Propterea ps. ait: Animalia tua. id est humanum genus habitaculum in ea. scilicet terra pastus: in dulcedine tua pauperum deus. id est paradysum quem solum eis qui affectu terrenorum priuati sunt dominus preparauit. Unde Mat. v. c. ipse ait: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Si igitur tanta pulchritudine fulget stabulum dei. scilicet figura huius mundi quod transiit: quanta pulchritudine fulgere debet thalamus summi regis qui permanet in eternum. Considera pulchritudinem mundi et ascende per gradus prenumeratos usque ad empyreum celum: et secundum quemlibet gradum elementorum et planetarum atque celorum imaginare secundum doctores pulchriores et nobiliores naturam in decuplo et miraberis pulchritudinem paradysii: ita ut si nobilis est terra in decuplo nobiliores est aqua: et plus aqua in decuplo nobiliores est aer: et sic de singulis usque ad empyreum celum. Unde Ecci. xliij. c. Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est species celi in visione glorie. Et iterum ps.

Bñica in octa. resurrec. que erūt exercitiā bea.

inquit: **Q** dilecta tabnacula tua dñe virtutum: p̄cu. ⁊ deficit am. mea in atria dñi: sed d̄ hoc sermōe. xij. dictum est. **T**ertio est lumio sa. **T**anti utiq; splendoris empyreū celum ē: q; si oēs firmamēt stelle haberent lucē: nihil esset i cōpariōe luciditatē illi: q; sic in sermōne de anima p̄dictū est: habet splendorē ⁊ q̄ si dotes gloriofi corpis. **A**ddat q; non tm̄ ibi erit lux brōz corpz atq; x̄gis m̄ris dei: s̄ etiam fulgidissimū corpus ⁊ anima dñi n̄i iesu ch̄risti. **U**nde **A**poē. xj. c. scriptum est. **L**uuitas illa non eget sole neq; luna vt luceat in ea. **N**am claritas dei illuminabit eam: ⁊ lucerna eius est agnus. **P**ropterea anima sapientia dei plena **S**ap. vij. c. ait: **S**up salutem et pulchritudinē dilexi eaz: ⁊ p̄posui p̄ luce habere illam. **Q**uarto autem firma atq; duratura q; eterna. **U**nde p̄s. ait: **R**egnū tuū regnum oīum seculoz: ⁊ dñatio tua in oī generationē ⁊ generationē. **E**t **D**an. vij. **P**ras eius p̄ras eterna que nō aufereb̄: ⁊ regnū eius q̄b non corrumpet. **P**ropterea p̄s. ait: **U**nā petij a dño: hāc req; vt inha. i do. dñi om. die. vi. mee. **E**t huius desiderij alibi rationē assignat: q; gloriofa dicta sunt de te ciuitas dei. **N**ec mirū si p̄pter hec q̄tuor sup̄dicta tale regnū precio a dño vēdāf charo. **S**olet etiā a iustis venditorib; que chara sunt charē vēdī. **N**ec etiam quisq; amicus dei potuit illd̄ emere absq; precio magno. **N**am ⁊ petr; illd̄ emit sup̄plicio crucis. **P**aulus amputatione capitis. **B**arholome; decoratione pellis. **L**aurentius craticule sup̄plicij: ⁊ sic de alijs p̄similib; multis: sicut narrat ap̄tus. xj. c. ad **H**eb. et **A**cl. xiiij. **P**er multas tribulationes oportet nos introire in regnū celoz: imo vt fortius dicam: **N**on potuit sufficē precij cuiuscūq; euentis nisi filius dei p̄ sup̄plicij crucis precium integrasset: quia sicut paulus viij. ad **R**ho. testatur. **N**on sunt p̄digne passionēs huius t̄pis ad futuram gloriā que reuelabit in nobis. **H**ec quattuor esse in loco beator; a iohanne in p̄allegata figura mystice exprimunt. **P**rimo enī latitudinē exprimit dicens: **U**idi tanq; mare. **M**are siquidē latum est ⁊ latitudinē exprimit paradysi. **S**ec̄do durabilitatē in vitro mōstrat: q; vidit tanq; mare vitreum: sed duo reliq; .s. pulchritudo atq; luciditas insinuant cum addit: mixtum igne: quia ignis est pulcher ⁊ luminosus esse dinoscitur.

Q p̄pter quattuor causas sancti in gloria exultabūt.

Capitulum. ij.

S **E**cundo q̄dem necessariuz est ad tripudium seu choz pueniēs causa. **Q**uattuor cause sunt que maxime pueniūt tripudio seu chozo. **P**rima est iocūditas. sc̄da trāsq̄uillitas. tertia satietas. q̄rta ebrietas q̄ oīa stricissime ⁊ p̄fectissime p̄sumabunt in beatis. **P**rimo erit ibi iocūditas. .s. ex visione summi dei ⁊ anime ⁊ corporis iesu ch̄risti. **P**ropterea **J**ob. xvj. discipulus ait: **I**terum videbo vos ⁊ gaudebit cor vestrum: ⁊ gaudiū vestrū nemo tollet a vob̄. **E**t eternm. p̄pheta ait: **L**eticia sempiterna sup capita eoz ⁊ gaudiū ⁊ exultationē obtinebūt. **E**t iterū alibi dicit: **E**t aīa mea cognosceret n̄imis. **S**ec̄do ibi erit tranquillitas videlicet ex possessione dei. **U**nde **A**poē. xiiij. **A**modo iam dicit sp̄s vt requiescat a laborib; suis. vt quilib; dicere possit illud **E**ccl. ij. **A**hodiūcum laboraui ⁊ inueni mihi multam requiē. **E**t iterū p̄s. ait: **I**n pace in idip. dor. ⁊ re. **E**t **E**sa. xxij. **S**edebit populus me; in pulchritudine pacis. **T**ertio erit ibi satietas ex fructione siue ex diuina dilectiōe. **U**nde **L**u. xx. c. saluator ait: **E**cce dispono vobis sicut disposuit mihi pater vt edat; ⁊ bibat; super mensam meā. **N**on est tm̄ hec mensa materialis sed sp̄ualis: in qua tot sūt fercula q̄ rerum oīum relucēt in diuina sapia rōnes. **D**e hac mensa **P**rou. ix. c. scrip. est. **S**apientia edificauit sibi domū. .s. q̄n̄ assumpsit hūanam carnem: excidit columnas septem. .s. q̄n̄ roborauit ecclesiā per spiritū sepulchri: posuit mensam q̄n̄ rationes eternas oīum i regno suo anime regnāti prepat ⁊ posuit p̄templandas. **H**ec est mēsa sup quā in gloria satietatur: sicut de se p̄pheta ait: **S**atiabor cum apparuerit gloria tua. **Q**uarto erit ebrietas sc̄z ex imensa delectatiōe. **P**ropterea p̄s. ait: **I**nebriabunt ab yb̄tate dom; tue: ⁊ torrente voluptat; tue potab̄ eos. **H**ec q̄tuor futura esse in br̄is a iohāne in mysterio demōstrantur. **N**ā primo iocūditas visōis in lucido vitri. sc̄do tranquillitas posse s̄sōis in p̄manētia vitri. tertio satietas fructiōis in latitudine maris. q̄rto ebrietas delectatiōis seu dilectiōis ibi mixto igne significat.

Q quattuor habebūt sc̄ti que ad bñ exultandū necessaria sunt

Capitulum. iij.

Tertio ē necessariū ad tripudium seu choz pueniēs p̄sona. **Q**uattuor p̄ditiōes circa tripudiādi artes

necessarie sunt persone ad iocundū tripudiū ex
ercendū. Prima est corporis formositas. scda cor-
poris fortitudo seu vigorositas. tertia ē cor-
poris leuitas. q̄rta ē corporis ornat⁹: que oīa
p̄fecte sunt in b̄tis. Primo ē in eis formosi-
tas. **Uñ. Mat. xxij. c. dñs ait d̄ b̄tis. qz erūt**
sicut angeli dei. Scdo in eis est vigorositas.
Uñ. i. Coz. xv. Semiat in corruptiōe resur-
get in incorruptiōe. Tertio ē in eis leuitas:
Ideo ad **Rho. viij. c. ap̄ls ait: Ipsa creatu-**
ra liberabit a corruptiōis seruitute in libertatē
filioz dei. Quarto ē in eis ornat⁹. Unde ad
Phil. iij. ap̄ls ait: Saluatozē expectam⁹ do-
minū n̄m iesum christū q̄ reformabit corp⁹
hūilitatis n̄re p̄figuratū corpi claritatis sue.
hec q̄tuoz ostēdit iohānes sc̄tos i gloria ha-
bituros. Et de h̄ subdit: Et eos q̄ vicerūt be-
stia z imaginē ei⁹ z numez nois ei⁹ sup̄ ma-
re vitreū. Dēs quippe impuḡtiones diaboli
mūdi z carnis ad tria potissime reducunt. s.
ad violētias blādicias z malicias. Et q̄libet
istoz triū inimicoz n̄oz h̄is trib⁹ aīas iusto-
rum expuḡre nō cessant. Sz p̄ dei gr̄am z p̄
merita iesu christi oēs b̄ti de his oib⁹ semper
gloriosit̄ triumphauerūt. Nā qz expuḡuerunt
inimicoz suoz potētias: vicerūt bestia violē-
tam p̄ credulitatē eoz. Quia aut̄ triumphau-
rūt de eoz blādicijs vicerūt imaginē ei⁹ que
pulchritudinē p̄figurat: qz debellauit eo-
rum malicias: viceit numez nois ei⁹. In nu-
mero aut̄ noticia denotat p̄pter que omnia
stant sup̄ mare q̄si inobilit̄ in substāiali con-
substāiali z accidētali gloria p̄seuerat: vnde
ad tripudiū apti reddunt.

**Articulus. ij. Q̄ omēs sancti
erūt in gloria maxie p̄pter quat-
tuoz p̄fectissimi cytharedi.**

Ecūdū mysticū exercitiū b̄toz erit
sonare. Et de h̄ ps̄. in q̄r: **Letabūt
in cubilib⁹ suis. Cubiculū quidem
aīe q̄dāmō corp⁹ est. Letabunt̄ ḡ
sancti in cubilib⁹ suis cū in pp̄ijs corpibus
d̄ adepta gl̄ia exultabūt z gloriā quā p̄sequū-
tur a deo pp̄ijs corpib⁹ cōicabūt. Ex q̄ ipsi
spūs b̄toz erūt pulsatores: z corpora eoz in-
strumēta illoz atqz eoz pulsatio sue gl̄ie cōi-
catio erit. Et d̄ h̄ etiā **Jo. ait: Habētes cytha-
ras dei. Cythare q̄dē dei q̄d aliud indicat q̄s
corpa b̄toz: Quoz q̄dā sunt abstinentijs z pe-
nitētijs castigata sicut in p̄fessorib⁹. Quedā
sunt etiā diuisis penis attrita: sicut patz i mar-
tyrib⁹. Ex duob⁹ enī cythara ordinat̄. s. ex li-
gno qd̄ ex interiori p̄te vacuū ē: z ex chordis****

que de viscerib⁹ aīaliū sūt. Harū cytharaz
cytharedi sicut dictū est sunt ipsi spūs b̄toz
q̄ varios exultatiōis sonos in subditis sibi
corpib⁹ efficiūt. Uñ q̄rta in corpib⁹ pp̄t deuz
afflictis ad t̄pus fuerat: durioz amaritudo
supplicioz: tāta in eis i eternū redūdabit dul-
cedo p̄mioz z gaudioz. **Uñ. iij. Regl. x. c.**
In mysteriū sc̄p. est q̄ rex salomon de lignis
thynijs q̄ attulit regina saba fecit yras z cy-
tharas cātozib⁹ dom⁹ dei. Quid p̄ reginā sa-
ba nisi ecclesia sc̄tā designat̄ que q̄tidie stari
exercitū z pugnat̄ p̄ diabolū z maliciā eius.
hec aut̄ affert salomoni. i. regi pacifico chri-
sto ligna thyna h̄ est sc̄toz corpa diuisis labo-
rib⁹ z penis attrita. Thyna siq̄dē hūilia v̄l re-
spōdentia interpretant̄. Uñ p̄ illa sc̄toz corpa
merito designant̄ cum pp̄t christum vsqz ad
puluerē hūilia p̄seuerēt atqz tāte subiectiōis
ignomine r̄idet eis gloria retributiōis et̄ne.
Uñ z christ⁹ de his lignis cātozib⁹ dom⁹ dñi
cytharas fecit cū gloriā spiritūū fecit in eozū
corpa redūdare vt corpoz gloria r̄ideat fo-
ris b̄itudini quā spūs intus h̄is z gaudiū
spūs in corpa de sua felicitate r̄idet que ad-
modū ex gaudio mētis vult̄ alacritatē ostē-
dit: sicut z cytharedo son⁹ chordaz p̄ tactū
eius in cythara cōphēdit̄ reboare. Quat-
tuoz siq̄dē circa artē sonādi sunt que req̄run-
tur ad b̄ti sonandū. Primū est manus leui-
tas. sc̄m ē man⁹ infatigabilitas. Et h̄ duo
p̄ma prinēt ad sonātes. tertiū est instrumētū
bonū. q̄rtū est instr̄m b̄ti temperatū: z perti-
nent hec ad instr̄a que oīa sunt p̄fectissime in
b̄tis. Primo q̄dē ipsi spūs b̄toz q̄ sunt sona-
tores corpoz pp̄ioz h̄it leuissimas manus
nō t̄m ex p̄pa sui natura: verū etiā qz p̄mpul-
sivi sunt ad tendēdū in deū vt nō soluz ex h̄
fiat̄ q̄dāmō leuiorez in se verū etiā sicut sup̄
dictū est sub rectis opib⁹ h̄ac leuitatē p̄ dotē
agilitatē impartiant̄. Scdo ipsi spūs ad sonā-
dū h̄it infatigabiles man⁹ cū adhereāt in-
fatigabili deo. Et ex h̄ nō t̄m ipsi spūs in fatiga-
biles sūt: verū etiā infatigabilitatē z impassi-
bilitatē cōicāt corpib⁹ suis. Uñ de his duo-
bus simul **Esa. xl. scriptū est. Mutabūt forti-
tudinē assumēt pēnas vt aq̄le: volabūt z nō
deficiēt. Tertio habebūt tales spūs optima
instr̄a. i. corpa sua b̄ta z glorificata. Quarto
h̄it instr̄a sua b̄ti temperata: qz est corpora
eoz in gloria p̄summata ita qz nulla intempe-
rie poterūt variari.**

**Articulus. iij. de triplici can-
tu et diuersis laudib⁹ oīus b̄toz**

Dñica in octa. resurrec. que erūt exercitiā bea.

t **E**rtiū exercitiū mysticū brōz erit cantare et deū laudare. **E**t de h ps subdit: **E**xultationes dei in guttore eoz. **S**cđm glo. sup h xba ait: q in patria erit sonus: qz ibi erit laus vocalis et imurabit auditū n̄ facta aliq̄ mutatiōe naturali et materiali in auditu nec in medio et generabit in ipso medio absq̄ materiali passibilitate vel in aere in loco formatiōis vocis referuato q̄ ibi incorruptibilē p̄mācbit. **U**el fm opi **R**ich. i. iij. di. lxxix. dici pōt: q partes empyrei celi diuidi p̄nt a se inuicē et iterū reuniri: sicut p̄cipim⁹ in p̄tib⁹ aeris fieri. **P**o test etiā fm sui p̄tes moueri tremoris motu et pati illa passiōe q̄ necessaria est ad vocis formationē et inspirationē. **C**ū enī hic motus sit vocalis dicūt qdā q̄ erit in brīs. vnde ita se habebit illud corpus ad corpa brōz sicut aer ad corpa corruptibilia: et celū aqueū in se habebit ad eos aliquō sicut ad nos se habet terra: q̄ ad h q̄ habebūt pedes suos sup p̄nexitatē alius q̄uis q̄ncūq̄ placebit eis ita se sine difficultate eleuare poterūt vt illud nō tāgant. **E**t cū illud corp⁹ incorruptibilis sit nature sicut ē in celo stellato est soliditas et firmitas create non sunt p̄ q̄tuor s̄rias q̄litates que sunt caliditas frigiditas hūiditas et siccitas sicut q̄litas p̄ quā celū empyreū ē penetrabile et p̄dicto mō possibile nō est aliqua de q̄litanib⁹ antedictis. **N**ec p̄ aliquā illarum quōlibz creatā. **D**icit ḡ p̄pha: **E**xultationes dei. i. de magnificētia dei in guttore eozum. **T**riplex tm̄ est brōz cant⁹ in glōso regno. **P**rim⁹ ē general. scđs ē vocal. tertius ē mentalis siue intellectualis.

De tenore et biscātu vocal cantus sanctorū. Cap. j.

p **R**imus autē cant⁹ erit general: qz ab oib⁹ saluatis generalit̄ fiet. **E**t de h brīs iohes subdit: **E**t cantantes canticū moysi serui dei et canticum agni. **I**n q̄ oñdit q̄ in brōz cātu erit tenor et biscantus. **P**rim⁹ erit tenor: liberatiōis. scđs erit biscantus glificatiōis. **P**rim⁹ qz erūt libati ab oi malo. scđs quia erūt p̄firmati i omi bono. **P**rim⁹ erit cant⁹ liberatiōis ab oi malo: et h est tenor. **L**audabūt qdē summū opificē: qz liberauit eos de insidijs diaboli et malicijs p̄cū: de laqueis seculi atq̄ de penis inferni. **E**t de h cātu subdit: **E**t cātates canticū moysi serui dei vt mystice demōstret q̄ sicut p̄ manū moysi educr⁹ est de egypto p̄ls dei: sic p̄ meritū christi educr⁹ est p̄ls brōz de tenebris

huius vite et de piculis aduersarioz suoz vt merito cantare possit p̄ls iam brīs qd̄ cātatur p̄ls dei a p̄lo egyptiaco et pharaonico liberat⁹: et dicat illud **A**poc. xv. **C**antem⁹ dñs gloriose enī honozificat⁹ est equū et ascēsores p̄iecit in mare. **E**t iterū in eoz p̄sona p̄s. cātatur di. **B**ndict⁹ deus q̄ nō dedit nos in captiōnē dentib⁹ eoz. **A**ia n̄ra sicut passer erepta est de laqueo venantiū. **L**aque⁹ p̄tri. ē et nos libe. su. **A**diutoriū no. i no. do. q̄ se. ce. et ter. **S**cđs erit cant⁹ glificatiōis. i. in oi bono. **E**t hic biscant⁹ qz p̄siderabūt gloriā sempiternā quā p̄ meritū agni adepti erūt: tam in aia videndo possidēdo et diligēdo deū: q̄ in corpe lucido impassibili subtili et agili: q̄ etiā in visionē et p̄fornio corpis christi glōsi et brē x̄gnis marie et oium brōz. **E**t de h iohes subdit **E**t canticū agni. i. cātābūt agno dei iesu christo oēm p̄secutā gloriā appropriātes.

De vocali laude brōz et q̄ de quattuor maxime gloriāficabunt deum. Capitulum. ij.

s **E**cū dus autē cant⁹ erit vocalis: qz exultādo cātābūt de gloriā magnificētie magni dei: et de excessu salutis sue. **A**d hñ canēdū circa ipsam artē q̄tuor requirunt. **P**rimo vox bona. scđm vox pulchra. tertiu vox alta. q̄rtū vox infima. q̄ oia i brīs p̄fecta erūt. **C**orpali igit̄ voce glificabūt laudabūt et magnificabūt deum. **P**ropterea dicēt magna et mirabilia sūt opa tua dñe d̄s ōps. **I**uste et vere sunt vie tue rex seculozum vbi oñdit q̄ magnificabūt deū de q̄tuor magnificētijs suis. **P**rimo de potētia. **J**ō dicēt: **A**hāḡ sunt opa tua dñe d̄s ōps. **N**ihil vtiq̄ mai⁹ q̄rtū ad potētiā q̄ triumphare de illo cuius p̄tatiū nihil compabile ē in terra qui vtiq̄ diabolus ē: de q̄ **J**ob. xl. **N**ō est p̄tās sup terram que comparet ei. **A**hāḡ etiā sunt in libertatiōe potēti ab oib⁹ alijs adūsarijs suis. **A**hāḡ etiā sunt qz vtiq̄ p̄s. testat. **O**ia quecunq̄ vo. do. se. dñs in celo et in terra in mari et in oib⁹ abyssis. **S**cđo magnificabūt cum de sapia: q̄ oia que vult dispēsat: vñ dicet et mirabilia: nihil vtiq̄ mirabili⁹ etiaz est q̄ de opib⁹ diaboli et mistroz sic mirabilē dispēsa re vt licet plurime sc̄tis sint tñ p̄ eos x̄rit̄ q̄ quid p̄ se facē arbitrant. **P**ropterea de tali mirabili dispēsatōe **E**c̄ci. v. c. ait: **E**xcelso ex celsior al⁹ ē. i. diabolus potētiā et sc̄iam q̄libet mistro suo. **E**t super hos q̄z eminētiōres sunt alij. i. angeli glōsiosi q̄ hñ dispēfant de eoz opib⁹ malis. **Q**rtū vō ad vniūsale dñiū

ipſius dei q̄ oīa p̄ oīpotentiā regit ⁊ mirabili-
ter p̄ sapiam̄ disp̄ſat como de ſubinfer̄. Et
in ſup̄ vniūſe terre rex impat̄ ſeruenti. i. crea-
ture ſue que ſibi ad volūtatē ſeruit vcl ipſe
iuxta volūtatē ſuā de illa disp̄ſat. Tertio
magnificabūt de iuſticia que oēm ineq̄litatē
et iniuſticiā ab eis tollit. **Uñ** ſubditur: Juſte
ſunt vic tue rex dñe ſeculoꝝ. Quarto mag-
nificabūt deū de miā. **Uñ** ſubdit: et vere ſūt
ſc̄z p̄ miām q̄ i ſe ſperatib⁹ ſemp̄ aſſiſtit. **Uñ**
etiam p̄s ait: Rectus ē dñs deus vere ⁊ non
eſt iniq̄tas in eo. **Hec** q̄dē quattuor magnifi-
centie dei maxie apparebūt in ope redēptio-
nis hūane. Primo enī qd̄ ſapientī⁹ q̄ hūane
redemptiois viam inuenire que impaſſibilis
erat ex parte creature que nō ſuffecit ad re-
dimendū. Impaſſibilis etiaz erat ex parte dei
qui inhabilis erat ad moriēdū. Que etiā ſa-
pientia maior q̄ duo maxime diſtantia i vni-
us p̄ſone ſimplicitate ſine compoſitiōe copu-
lare. Secdo qd̄ potenti⁹ q̄ mortale ⁊ imorta-
le vñū facē: ſicut p̄s ait ſimul in vñū diues et
paup̄. ſ. p̄ diuinā ſapiam̄ copulati ſunt. Ter-
tio que iuſticia amor atq̄ rigor q̄ ne iuſti-
cia multa eſſet filiū ſuū vni genitū daret.
Quarto que miā leuior q̄ vt ſeruis ſuis par-
ceret filiū pp̄riū ſupplicio cruciaret. **O** mē-
ſitas miſericordie dei.

**De intellectuali cātu btōꝝ et
viginti quinqz rōnib⁹ quare ab
oībus beatis diligēter laudatur ⁊
glorificatur deus. Cap. iij.**

Tertio dō btōꝝ cant⁹ erit mētal⁹ ſeu
intellectualis. Voces aut̄ hui⁹ can-
tus non voces corpales ſed admi-
ratiōes mētales ſunt que reſultāt
in btōꝝ mētes ex rōnib⁹ q̄s comp̄hēdūt q̄re
ab eis diligēdus eſt deus. **Nā** q̄cqd̄ boni ac-
ceperūt: accipiēt ⁊ accepturi erūt: reſoluēt i
ipſum p̄mū p̄ncipiū deū. **Poſſunt** aut̄ ad p̄-
ſens. xxv. admiratiue rōnes aſſi q̄re a be-
atis diligēdus erit de⁹. **Que**. xxv. btōꝝ lau-
des ſunt cantus noiari p̄nt q̄s explicare nō pi-
get in p̄ſona illoꝝ btōꝝ q̄b⁹ p̄ueniūt huiusce-
modi rōnes. **In** q̄b⁹ manifeſte clareſcit q̄tū
ab eſno nos dilexit deus ⁊ diligit in eternū.
Haſ igiſ rōnes oēs b̄ti altiffimis clamoribus
intellect⁹ corā cūctor⁹ op̄ſice rep̄ntāt: q̄ruz q̄-
dam reſpiciūt p̄teritū: qd̄a p̄ſis: qd̄a etiā ſu-
turū. **Primo** enī qliber dō altiffimo dicit. **Tu**
es dñe benign⁹ creator me⁹ ad tuā imaginē
et ſimilitudinē me creādo. **Secdo** tu pi⁹ p̄cu-

rator me⁹ me p̄tinue nutriēdo. **Tertio** tu ſo-
licit⁹ custos me⁹ ſemp̄ me p̄ſeruādo. **Quar-**
to tu zelans p̄dicator me⁹ me diligētiffime in-
ſtruendo. **Quinto** opator me⁹ fidelis in me
ſaluatiōē exercēdo. **Sexto** tu ver⁹ illūiator
me⁹ me ſp̄ualit̄ irradiādo. **Septio** tu cordial-
inamozator me⁹ de te inamozādo. **Octauo**
tu dulciſſim⁹ amor me⁹: me in te totalit̄ tranſ-
formādo. **Nono** tu redēptor me⁹ temetipſuz
p̄ me p̄ciū dādo. **Decimo** tu ſolus gl̄ficator
me⁹ ſicut exp̄ior me in te b̄ificādo. **Undeci-**
mo cum tu in tāta altitudie p̄manēs in meaz
infirmatē deſcendē voluisti vt me in tantaz
altitudinē ſublimares. **Duodecimo** cū habi-
tares in hāc inaccessibilē lucē aſſumpſiſti me
am obſcuritatē vt me hac luce veſtires. **Ter-**
tiodecimo cū in tam admirabili angeloꝝ cō-
ſortio morarer̄ in meā ſolitudinē deſcēdiſti
dñe de⁹ me⁹ vt me infra tale p̄ſortū colloca-
res. **Quartodecimo** cū intra tot admirandas
diuitias morareris paup̄tatē meā ſuſcipe di-
gnat⁹ es: vt his admirādis diuitijs me dita-
res. **Quindecimo** cū eſſes tu dñe in tot ad-
mirādis honozib⁹ honozat⁹ p̄fuſionē meam
aſſumē voluisti: vt me tecū in tāta gloria ho-
nozares. **Sedecimo** cū infra tot deſiderabi-
les delicias letareris dulciſſime dñe: p̄ me in
digno penas meas aſſumē dignus es: vt ad
hāc impaſſibilitatē aſcendē poſſem. **Decimo**
ſeptimo cū eſſes iudex vt me p̄dēnares: feci-
ſti te aduocatū meū vt me liberares. **Decimo**
octauo cū eſſem inimic⁹ tu⁹ mortalis fact⁹ es
frat̄ me⁹ corpalis vt fierē frat̄ tuus ceſtialis.
Decimonono cū eēs dñs ⁊ dñiator me⁹: fa-
ctus es hūiliffim⁹ ſeru⁹ me⁹ vt ad t̄m dñium
ſublimarer. **Viceſimo** cū eſſes creator meus
et de⁹ me⁹ feciſti te filiū meū vt fierē de tali fi-
lio p̄r. **Viceſimo p̄mo** tu gl̄ioſus ⁊ inſinit⁹ et
amozofus ⁊ b̄ndict⁹ p̄p̄t amorē meū aſſumē
do naturā meā qd̄āmodo p̄ carcē aſſumpſi-
ſti: volēs hūanitatē meā viliffimā cū admi-
randa dinitate tua vnire. **Viceſimo ſecundo**
tu dñe oīum btōꝝ glorie padysus in natura
mea tuū carcerē ⁊ incarceratū incarcerando
vt ex x̄gine naſcēs me reddēs certū q̄ hō fa-
ctus es vere de⁹. **Viceſimo tertio** tu micors
et miſerator d̄s derelinq̄ns mūdū aſcēdiſti i
celū credo vt me gl̄ficares ⁊ in ſacro altaris
gl̄ioſus atq̄ cūctis alijs ſacris potentialit̄ ac-
miraculoſe mecū benigniffime remanſiſti vt
p̄ illa ad et̄nā gloriā p̄uenirē. **De** ſi qd̄ rōnes
vltime que imediate ſubdunt p̄p̄t q̄s ab oī-
bus b̄tis diligēdus ē d̄s q̄ſi in ſummo ſūt ex-
cellētiffime in oīb⁹ glorioſis. **Prima** ē q̄ ad-

Dñica in octa. resurrec. de pug. et sacco. para.

miranda magnificentia dei tante dulcedis e q
dignat ex debito diligi ab oib⁹ creatur⁹ q⁹tu
cuiuslibet virtus creature se pot⁹ extēdere ad
amandū. **S**cd⁹ xpo est q⁹ quelibet creatura in
telligit ampli⁹ diligi a sūmo deo q⁹ sit omnis
amor a creatur⁹ z int⁹ oēs creaturas mutuo
inspirat⁹. **I**git⁹ beata regio padyfi. **B**ea
ta regio deliciarū ad quā suspiro de valle la
chrymarū. **U**bi e⁹ psūmata sapia sine ignora
tia: vbi impleta e⁹ memoria sine obliuioe: vbi
irradiat⁹ est intellect⁹ sine errore: vbi ratio si
ne obscuritate fulgebit. **V**ita vitalis dilec
ta z amabil⁹ z semp⁹ memoria: vbi felix etni
tas: eterna bñtudo: z btā sine fine visio vere
beati q⁹ habitabūt ibi z laudabūt dñm in se
cula seculoz. Amen.

Dñica in octava resurrectionis infra diem de pugna z sacco manno padyfi siue celestis hierusalem. Sermo. lxxvj.

Edebit domi

S nus rex i etnū dñs x⁹utē ipso suo dabit: dñs bñdicet populo suo i pace p⁹. xxviij. **I**n sacris eni scriptur⁹ legim⁹ dilectissimi frēs: q⁹ p⁹ peccatū ade z illi⁹ diluuij vastationē solennem: electa sit iustoz pluralitas infinita cū quibus dñs facie ad facie locutus est. **T**rāssert enim enoch: elegit noe: vocat abraā: ysaac diligit: iacob deū facie ad facie p⁹replant: ioseph vocat saluator mūdi. **N**ec tñ dei ad illos vel illoz ad hoies sit aliq⁹ mētio manifesta de regni celesti ppetua māsioe. **M**oyse assumit in dūce populi iudeoz: iudeū pstituit pharaoni facit dñs in egypto magnalia mirabilia in terra cham: terribilia i mari rubro. **A**scendit moyses in mōtē sina ingredit caliginem in q⁹ dñs erat: dat in ipso mōte mltiplex auctoritas pceptoz. **N**ō ille cū deo q⁹st ad hominē hō fuerit moysi manifesta q⁹ de cōi occulto agebat gloriosumq⁹ adonay q⁹ fuit in oib⁹ obuelatū reuelatū est ei. **S**z in his oib⁹ regni celoz memoria nō audif nec etiā noiat⁹. **A**scendit aaron summ⁹ sacerdos potentis xge gestari⁹ z vinct⁹ z delibut⁹ sacroz celestiu vinctioe. **S**uccedit ioseph z ois illa iudicij multitudo: nec est vl⁹ illa tenuis clara mentio supni regni. **I**nuenit dñs dauid seruum suū virū fm cor suū. **S**alomonē eius filium sapia cumulat singulari: oēmoz illū ppheta:

lem choz cui spūscū ordinat⁹ infundit mltitudinē g⁹arū. **N**ihil tñ apte de celesti regni gloria pphat. **C**laudit helias celū ante tribus z mētib⁹ sex. **E**t mortuus helise⁹ mortuum restituit vite. **E**t tñ ab his nec vlla clara scintilla bñe māsiois elucet. **Q**uid plura a pncipio mūdi vsq⁹ ad christū vniūsitatē colligēctioz mysterioz: nec in sermōe vel ope illi⁹ sanctuarij apte poter⁹ repire dulcedinē. **V**eni ergo ad dñi pcursozē z tubā christi altissimo nam z audi vocē psolatiōis voce leticie mine ac flāma celestis regni replet⁹ in seruore spūs valido clamore annūciās regnū dei ait: **P**ntiaz agite appropinq⁹bit ei regnū celoz. **V**ox eni turturis audita est in terra nra tps putatiōis aduenit. **N**ec tñ vox ista totius iocūditat⁹: **A**it eni pntiam agētib⁹ ppinquuz esse regnū celoz. **Q**uid inde. **C**h⁹ eni in illō patet ingressus vñ apit⁹ vbi ianua padyfi. **Q**uis eni nobis apire pot⁹ vtiq⁹ q⁹ habet clauem dauid q⁹ aperit z nemo claudit: claudit et nemo apit. **V**eni ergo ad christū dic anima mea: **S**onet vox tua in aurib⁹ meis: vox eni tua dulcis z facies tua decora. **A**udi vocem exultatiōis: vocē mire iocūditat⁹: voces iubili cordial. **N**ō ante celauerat de⁹: tacuerat angelus: latuerat p⁹archas: pphete nō dixerāt: pcursoz chasti trāsserat. **S**z **B**at. xj c. **A**peries os suū rex celoz z dñs angelozū ait: **A** dieb⁹ iohānis baptiste vsq⁹ nūc regnū celoz vim patit⁹ z violētū rapuerit illud. **N**ō pot⁹ etiā in pnti materia esse thema. **I**ncxplicabilis iocūditas z incogitabilis suauitas et insatiabilis aviditas regnū vim patit⁹ z violentia rapi. **Q**uō pnt⁹ h fieri. **R**egnū tam altum tam magnū tam incōprehensibile bonuz vim pati violentia rapi. **N**ō de⁹ qd e⁹ h: q⁹ ar⁹ mis: qd e⁹ h de⁹. **A**udi patient⁹ aīa mea z intelliges q⁹ sicut ait ppheta in xbo p⁹allegato. **S**edebit dñs rex in eternū: dñs x⁹utū populo suo dabit: dñs bñdicet populo suo in pace. **I**n q⁹ sacratissimis verbis vltima p⁹replatio de padyso manifestat que est de pugna z sacco manno padyfi. **D**e h⁹ igit⁹ sacco manno triplex mysteriū distinguam⁹. **N**ā hui⁹ exercitus rapiētū celū ostendit. **P**rimo rassigna vel mōstra. scdo bellū vel pugna. tertio d⁹ padyso victoria. **P**rimū mysteriū est de rassigna vel mōstra quā tāgit ppha di. **S**edebit dñs rex in eternū. s. ad respiciendū p approbationē electos milites suos sicut vtiq⁹ alibi a ppheta dictū est. **O**culi dñi sup iustos: et aures eius in preces eoz. **S**cdm mysterium

est de bello vel pugna: et de h' ppha subdit: dñs virtutē populo suo dabit et non ē inane qdem: qz aliter pugna cum vi: toria exercere non possent milites isti christi aplo teste: qui ij. Cor. iij. ait: Non sufficētes sumus aliqd cogitare a nobis quasi ex nob: sed sufficētia nra a deo est: ps. etiam inquit: dñi est salus. Tertiu mysteriu est de paradysi victoria: de qua ps. subiūgit: dñs bñdicet populo suo in pace. s. post victoriā acq̄sitam. Ad hoc siqdē dat dñs virtutē in bello vt milites sui ptin-gant ad triūphalem pacē: Unde ps. cuilibet militi christi ait: Inquire pacem et psequē eā

Articulus primus de resigna vel monstra toti exercitus eter- ni regis.

a Primum in ysteriu ptemplanduz mentis oculos sustollam: et hui' exercitus electoz inspiciam' mon- stram seu resignaz. Ad quam intuendā se- debit dñs rex in eternū sicut ppheta ait: Cir- ca igif hoc p̄mū mysteriu de monstra seu ra- signa septē ptemplatiōes subordinem' s; qz septem descriptiōes de illo p ordinē subiun- gunt. Prima est descriptio electoz. sc̄ba se- cretarioz. tertia capitaneoz. q̄rta militū. q̄n- ta armoz. sexta equoz. septia multitudinis.

Omnis electoz turba noie sc̄tissime trinitatis seu iesu in mē- tali fronte signati sunt. Cap. i.

p Rimo ptemplanda est descriptio electoz. Hos eni describit p̄ncipa- lis cancellari' regis eterni Apoca. riiij. vbi scriptum est. Vidi et ecce agnus stabat supra montē sion: et cū eo cen- tum q̄dragintaq̄ttuoz milia hñtes nomē ei' et nomē p̄ris eius scriptū in frontib' eorum. Quid nanqz p agnū istum nisi ille de q̄ Jo. c. i. baptista inquit: Ecce agn' dei ecce q̄ tollit peccata mūdi. Sion speculatio interptat' sup̄ montem sublimis visiois stat agnus dei iesus non solū qz oēs p̄m̄ct in natura et ḡ- nia: sed etiam in approbatiua cognitiōe oīuz electoz. Juxta qz ipse Jo. x. inquit: Ego co- gnosco oues meas. Unde et de eis Jo. sub- dit: Et cum eo centum q̄dragintaq̄ttuoz mi- lia signati. O beata gens cuius dñs de' eius vel eoz populus quē elegit dñs in heredita- tem sibi. Per hanc eni ois electoz nūs desig- tur. Nam q̄dragenari' nūs x̄tutū exercitiū indicat vel disciplinā. Centenari' oblectatio

nem virtutis que per disciplinā attingitur et millenari' scientiam seu sapienciā que perficit ipsam virtutem sicut alibi per nos laus dictum est in libro de charitate seu de seraphin sermone. lxxij. ar. iij. et. c. x. Hunc nē- pe omnes electi nomē ipsius iesu et nomē pa- tris eius in frontib' suis scriptū. Nā p̄ dat. intelligē filium respectu cuius est pater. Hi ḡ nomen patris scriptum in frontib'. id est. in mentibus habent. Propterea nomē filij ig- norare non potest ipsa veritate attestante q̄. Mat. x. ait: Qui me recipit: recipit eum qui me misit. Sed quia scriptura ista qua nomē patris et filij in mentib' fidelium scriptum est facta creditur digito dei viui qui almus spi- ritus nūcupat. Ideo omnes isti electi nomē trinitatis in mentib' suis habere noscunt. In intellectu nempe per fidem formatā ha- bent nomē filij. In memoria per spem robo- ratam nomen patris. In voluntate x̄o per charitatem inamoratū lumē. Ecce nomen fi- lij vult' tui dñc. Ecce nomen patris dedisti leticiam in corde meo. Ecce nomē sp̄s sancti. Hec autem oia breuius comphendunt in h' noie iesus fm quosdaz. Nā in. i. mio elemē- to denotat' filius dei et exinanitio deitatis. Ju- xta illud ad Rhoma. c. ix. verbum abbrevia- tum fecit dñs super terras. In. h. que est ha- spratiōis nota: demonstratur sp̄s sanct' qui est inspiratio sanctitatis. In. s. x̄o si fiat recta quia altitudo eius est supius inclinata desi- nat' pater et eius inclinatio maiestatis. Si at- sit littera. s. i seipsa reflexa quia ex toto se hu- miliat et inclinat etiam ipsam paternā maies- tates inclinatas designat. Addatur demuz eius titulus supra p̄transuersuz in modum crucis vt semper in hoc noie relucent redem- ptio nostre captiuitatis fm qz Mat. ij. c. an- gelus ad ioseph ait: Vocabis nomen eius ie- sum: ipse eni saluū faciet populum suū a pec- catis eorum.

De secretarijs et alijs princi- palioribus amicis eterni regis Capitulum. ij.

s Secundo autem ptemplamur de- scriptionem secretarioz et interio- rum eterni regis. Sedet ergo do- minus in eternū rex regum et dñs dñantuz eligens turbam ipsam iustozum cuius thro- nus in seculum seculi. Ipsi eni circūstant q̄- tuoz cācellar ij p̄ncipales videlz marc' et lucas mat. he' atqz iohs. Proptea Apoc. iij. sc̄p. c.

Bñica in octa. resurrec. de pugna paradysi.

q̄ in circūitu sedis erant q̄ttuor aialia plena ocul' aī z retro: Et aial p̄mū sife leoni: z sc̄bz aial simile vitulo: z tertū aial hñs faciem ho minis: z quartū animal simile aquile volāti. Ad sunt etiā his cancellarijs q̄ttuor p̄ncipales sc̄ptores z plurimi subscriptores. Hieronym' adest marchō q̄si leonina iusticia vni' **S**criptū est enī **Prōu. xvij. Just' .s. hiero-** nym' q̄si leo p̄fides. **Ambrosi' adest luce q̄si** cornupeta bos in fortitudie spūs z virtut' cōtra fidei subūsores: huic p̄sentire videt quia euāgelīū luce discretiōis virgula luculēssime declarat. **Gregori' totus in morali sensu** hūan' mattheo satis p̄formis est. **Augustin'** p̄tēplatiōe altitudo **Johānē** vt aqla imitat. **Principalior** xō etni regis p̄co iohes baptista est q̄ **Mat. iij. de seipso inq̄t: Ego vox** clamantis ī deserto pate viā dñi. **Hic aut'** ex ore alissimi voce p̄conia clamat p̄ oēs adūfarias ptātes **Apoē. vij. c. d. Nolite nocē** terre z mari neq̄ arborib' q̄adusq̄ signem' seruos dei in frontib' eoz. **Duodecim sūt p̄cones** exercitus vniūsi. **s. apli sancti: dicente dño vlt. c. Mat. Eūtes** in mūdū vniūsum p̄dicare euāgelīū oī creature. **Duo sunt** vexilliferi p̄ncipales portātes vexilla regl. **Prim' ē** apostolus paulus q̄ gestat p̄ vniūsum mūdū p̄ncipale vexillū regl' q̄b est nomē iesu dño attestante q̄ **Act. ix. c. ait: Uas electiōis** mibi est iste: vt portet nomē meū corā gētib' z filiis israel. **Sc̄ds vexillifer gloriosus frācisc' ē** qui gloriosum vexillū triūphalissime crucis ī cor pore suo portat. **De q̄ Apoē. vij. sc̄p. ē. Vidi** alterū angelū ascēdētē ab ortu solis hñtez s̄gnū dei viuit: q̄b z ipse ardēs frācisc' ad **Gal. vlt. apta** facie p̄fite' d. **Ego stigmata dñi iesu** in corpore meo porto.

De principalib' capitaneis exercitus electoz. Capitulū. iij.

Erto xō triūphemur descriptiōne capitaneoz. **Sūt p̄terea p̄stituta** a regū rege. **xij. capitanei** sup totum exercitū puḡtoz. **Prim' d̄r** iudas. **sc̄ds ruben. tertio** gaad. **q̄rt' aser. q̄ntus** neptalim. **sc̄xt' manasses. septim' symeō. octau' leni. non' ysachar. decim' zabalun. vndecim' ioseph. duodecim' beniamin.** **Istoz** q̄libz. **xij. milia** electos pugiles sub ptāte sua hz: q̄rū q̄libz fulgorosum nomē iesu tanq̄ s̄gnū diuidēs inf electos z reprobos in frōte portat. **Solet** nepe inf exercit' adūfantes s̄gnū amicitie z inimicitie poni. **Hñtes** enī nomē iesu veri sunt milites dei: teste angelo q̄

Apoē. xix. ad Jo. inq̄t: Conseru' tu' sum et frat' tuoz hñtū testioniū iesu. **Et itez apls j. Coz. xij. ait: Nemo p̄r** dicē dñs iesus. **s. cor** de ore z ope nisi in spūsctō. **Omēs capitanei** cunctusq̄ exercit' a p̄ncipali secretario iohāne p̄scripti sunt ad soldū siue ad stipēdiū magni regl. **Sicut ipse Apoē. vij. testat** di. **Prō** ex tribu iuda. **xij. milia** signati. **sc̄bo** ex tribu ruben. **xij. mi. siḡti. tertio** ex tribu gaad. **xij. mi. siḡ. q̄rto** ex tribu neptalim. **xij. mi. siḡ. q̄nto** ex tribu aser. **xij. mi. siḡ. sexto** ex tribu manasses. **xij. mi. siḡ. septio** ex tribu symeon. **xij. mi. siḡ. octauo** ex tribu leui. **xij. mi. siḡti. nono** ex tribu ysachar. **xij. mi. siḡ. decimo** ex tribu zabalun. **xij. mi. siḡ. vndecio** ex tribu ioseph. **xij. mi. siḡ. duodeciū** ex tribu beniamin. **xij. milia** signati. **O dilecti** chasti milites. **O sc̄ta** societas electoz. **O laudabil' p̄ls** quē dñs exercitū bñdixit. **O vere** laudabilis quē decorat volūtas bona: cogitatu mūdā: desideria sancta: p̄scia recta: p̄scia pura: fides nō ficta: charitas feruida z iō vita imaculata. **In h' s̄qdē** p̄io complacet sibi d̄s q̄ bñplacitū est dño in p̄lo suo.

Quo ordine milites hui' exercitus adhereāt capitaneis suis Capitulum. iij.

q̄ **Clarto** insup p̄tēplemur descriptiōne militū eterni regl' z q̄to ordine adhereāt capitaneis suis. **Quili-** bet enī capitane' sepatim hz militiā suā cum qua comparet corā rege sedēte in solio maiestatis sue. **Primo** nanq̄ comparet iudas capitane' vastatoz z depopulantiū adūfarios regis. **Judas** enī p̄fessio interpretat. **Per p̄fessionē** nanq̄ oia pctā cunctaq̄ scelera destrunt atq̄ exterminant. **Sequunt'** aut' hūc capitaneū cūcte aie penitētes: licet p̄ eas multa scelera p̄petrata sint: sicut fornicatores: homicide: incēdiarij partiales: meretrices: fures: vsurarij. **Itē** veniūt cū eo raptos fallos testes mēdaces symoniaci falsarij excōicati sacrilegi heretici p̄ditores sodomite blasphemii ceteriq̄ p̄similes ad deū p̄ssi. **Capitaneō** aut' hoz p̄cipit rex. **c. xvij. Josue. Trāsis** ad montes z succides tibi atq̄ purgab ad habitandū spacia: z poteris vltra p̄cedere cū subuerteris cananeū quē dicis ferreos hñe curus z esse fortissimū. **Sc̄do** sequit' ruben cōparens corā rege. **Hic ē** capitane' vtentiū balistis z arcub'. **Interptat'** enī filius visonis. **Cum** isto procedunt omnes viri docti in canonib' z legib' ī medicinaz q̄libz alij ī q̄cūq̄

alia scia eruditi: s̄ electiores milites sui sunt
sacris litteris illustrati q̄ in se z in alijs dei of-
fensas cauent. Quilibet eorum cum ps̄. vi-
di p̄cuaricantes z tabescebam quia eloq̄a
tua non custodierūt. Tertio sequitur gaad
saccamānoꝝ capitane⁹ ē: interpretat̄ enī accin-
ctus latrūculus. Accincti q̄dē latrūculi sunt
q̄libet coniugati: maxie q̄ in se seruāt scrissimā
castitatē scip̄os p̄pter x̄pm castrātes. De q̄-
bus dñs **Mat. xix.** Sūt eunuchi q̄ se castra-
uerūt p̄p̄ regnū celoꝝ. s̄. p̄ violētis acq̄redū
et furandū. Quarto cōparet asser q̄ capita-
neus ē sacerdotū oīum curatoꝝ: interpretat̄
enī bt̄us vel diuitias hñs qz sacerdos vere
beati sunt cū diuitias verbi dei atqz sacramē-
toꝝ z maxie corpis z sanguis iesu x̄pi sibi et
ceteris hñt disp̄sare. Quinto supuenit ne-
ptalim quē sequunt̄ oēs religiosi medicātes
Interpretat̄ enī dilatatio mea. Hi enī in se dila-
tant nō solū ad p̄cepta s̄ etiā ad p̄similia ob-
seruāda. Insup cultū dilatāt in aīarū salutez
Propterea. ii. **Cor. vi.** dicūt: Cor n̄m dilata-
tū est. Sexto aduenit manasses quē sequūt̄
oēs mōchi z moniales ordinū q̄rucūqz. Int̄-
pretat̄ enī obliuio: qz talib⁹ dictū est. Obli-
uiscere p̄lm tuū z domū p̄ris tui. Septio sy-
meon se p̄stat cū oib⁹ filijs dilectis z bonis:
q̄ iussis parentū obtemperāt. Interpretat̄ enī
auditio vel obia. Nā quilibet patrū eoz dice-
p̄ illud ps̄. In auditu auris obediuit mihi.
Octauo loco succedit leui capitane⁹ oīuz pō-
rificū z p̄latoꝝ. Interpretat̄ enī assumpt⁹. As-
sumunt̄ q̄dem ad dei vicariatū z regimē ani-
marū. **Uñ Gen. xlix.** Symeon z leui fr̄es va-
sa iniquitatis bellātia. Symeon audiēs merore
interpretat̄ z significat̄ subditos q̄ semp audi-
unt merore alicui⁹ ip̄alis iniquitatis aut in se
aut in suis. Symeon ḡ z leui. i. subditi z pla-
ti fr̄es. s̄. sunt in x̄po. S̄z addit vasa iniquitatis
bellātia: qz inter subditos z p̄latos nisi chari-
tas z hūilitas eos coniūgat z pacificos eos faci-
at semp inuicē hñt. Nono comparet ysachar
ductor exercit⁹ mercatoꝝ artificū z rusticoꝝ
Interpretat̄ enī vir mercedis vel memorans
dñm: qz memores eē debēt dñi ne iniquā su-
scipiāt mercedē. Et tūc merito audiet labo-
res manū tuarū: qz māducab bt̄us es z bñ
tibi erit. Decimo zabulon venit capitane⁹ im-
peratoꝝ regū ducū comitū marchionū dño
rū baronoꝝ oīuz nobiliū z rectoꝝ atqz iusto-
rum stipendiarioꝝ. Interpretat̄ enī habitacu-
lū fortitudis. Hi sunt q̄ in celo dei p̄ opa di-
cunt faciētes p̄uaricatioēs odiui. Undecio
ioseph p̄cedētib⁹ se coniūgit capitane⁹ merca-

toꝝ. Interpretat̄ enī ampliāt⁹ vel augmētum
Mercator enī cū plus querit dilatari z am-
pliari in sp̄ualib⁹ q̄ in ip̄alibus bonis rapit
viciū celū. Talis enī dño dicit: via n̄ra. cu. cō-
di. cor meū. Duodecimo p̄cedit vltim⁹ benia-
min capitane⁹ x̄ginū p̄uentiū z viduarum
De q̄b⁹ Sap. iij. O q̄ pulchra ē casta gene-
ratio cum claritate.

De sp̄ualib⁹ ac militarib⁹ ar- mis militū iesu christi. Cap. v.

Quinto etiā p̄templemur de scriptio-
nē armoz militū dei. Oēs enī hu-
ius exercit⁹ capitanei atqz milites
eoz in toto corpe suo armati sunt
sicut fuit bt̄us **Heo: gi⁹** glorioſus miles. Cō-
templemur ḡ hoz militū sp̄ualia arma a ca-
pite initiū assumētes: z descendam⁹ vsqz ad
pedes. Primo enī habēt sup caput galeā cuz
noie iesu. Hic est filialis dei timor atqz caput
mentis a pctōꝝ icub⁹ muniēt: de q̄ ps̄. in q̄t
Initiū sapie timor dñi. Ecce galea capitis et
defensioē ab icub⁹ pctōꝝ. **Uñ Eccl. i. c. ait:**
Timor dñi expellit pctm̄. Hanc galeā assu-
mere hortat̄ paulus ad **Ep̄. vi. c. d.** Galeaz
salutis assume. i. timorē iesu q̄ salus interp̄-
tat̄ suscipite. Hic h̄z viseria cuz riuulis vel fo-
raminib⁹ paruis que est veri intelligētia cuz
illuminatiōib⁹ multis. **Uñ cum pri⁹ p̄pha de**
galea p̄missis: Initiū sapie timor dñi statū de
viseria illi⁹ subiūxit dicēs: Intellect⁹ bo n⁹
oib⁹ faciētib⁹ eū. Est etiā chusta p̄narū diū-
foꝝ coloꝝ ipsi galee supinfra: q̄ est inētio in
deū erecta: multis respectib⁹ in mēte discolo-
rata. Quicq̄ agāt hoies inētio iudicat oēs
Uñ Mat. v. c. Si oculus tuus. i. inētio tua
simplex fuerit: totū corpus tuū luciduz erit.
Supra ē choam⁹. Solz enī argente⁹ z spino-
sus esse hec est sollicita sui circūspectio z timo-
rosa. **Uñ Eccl. vij.** Qui timet deuz nihil ne-
gligit. Curgitabulū etiā hñt in q̄libet galea
q̄dē māuetudo est ad p̄ximū. Solet nē-
pe māuetudo inclinare caput z flectē colluz
volūtati aliene. Sicut se in christū posuit x̄ps
Mat. xj. cū dicit: Discite a me qz mitis suz et
hūilis corde. Est enī māuetudo ornāmētuz
x̄tutū. Propterea de tali aīa māueta z colū-
bina **Ps̄. ait:** P̄ne colūbe deargērate z po-
steriora dorū eius in pallore auri. Armati eti-
am hñt corp⁹: habent enī loriceā s̄ iusticiam
x̄tutem vniūsalē. Hāc lorica p̄cipiebat dñs
induere ap̄los **Mat. v.** cū dicebat. Nisi abū-
dauerit iusticia v̄sa pl⁹ q̄ scri. z p̄hiseoꝝ: nō
intra. i. re. ce. De hac lorica. **vj. ad Ep̄. ap̄ls**

Bnica in octa. resurrec. de pugna paradysi.

ait: **I**nduti loriceam iusticie: habet quoque thoroaces: que quod est super excessiva fiducia in domino iesu christo in eius promissis et verbis in omni dubio et periculo cor ineffabiliter assecuras: ita ut quasi si omnia castra demonum: et omnis synagoga peccantium et tota caterua mundanorum sapientium et principum ipsum obsiderent: omnes habet per summo volatili: simpliciter confidentia ad deum. **I**tem **J**ob xvij. c. postulat di. **P**one me iuxta te: et cuiusvis manus pugnet contra me. **A**dductusque in quantum dominus mihi adiutor non timebo quod faciat mihi homo. **Q**uilibet enim habet calibetum quod est ardens et super excessivus amor christi nihil aliud cogitare loqui aut sperare aut sentire nolens nec valens nisi in deum trinum et unum et iesum et christum humanatum et crucifixum et mortuum. **H**inc semper ebullit ad christi honorem et laudem et alias christo incorporandas et christum in eis. **H**ic semper sollicitus quod in omnibus possit placere dilecto et quod mimas eius offensas omnino valeat evitare. **H**ic semper querit ubi est dilectus meus: nunciate dilecto meo quod amore langueo: et per dilecto circumit omnia velut ebrius et sicut stultus semper tamen dilectum quem querit habet dulciter amplexatur et sibi inseparabiliter herens cum paulo ait ad **R**omo. viij. **Q**uis nos separabit a charitate christi. **T**ribulatio: an angustia: an persecutio: an fames: an nuditas: an piculum: an gladius? **E**t sequitur: **C**ertus sum enim: **Q**uia neque mors: neque vita: neque angeli: neque principatus: neque virtutes: neque instantia: neque futura: neque fortitudo: neque profundum: neque creatura alia poterit nos separare a charitate dei que est in christo iesu domino nostro. **H**abet insuper ocreas ferreas tangentes crura: que sunt duplicata virtus que habeat spiritum sustentare. **P**rima est patientia inuincibilis. **S**ecunda est constantia magnanimis de quibus **P**rou. xvj. **A**belior est vir patientes viro forti. **H**ec est virtus prima. **E**t quod dominus a quo suo expugnatore verbum: **H**ec est secunda. **C**alcaria habent aurea tanquam viri milites christi regni eterni quod sunt timor inferni et desiderium paradysi. **P**ropterea de ambobus **E**ccl. ix. c. **N**emo scit vix dignus sit odio vel amore. **B**rachialia eorum etiam sunt declinare a malo et facere bonum. **H**abet insuper chyrothecas. id est manuum thecas. id est generatos quod sunt discreta practica in declinando malum et faciendum bonum. **I**n sinistra quod est quilibet tenet scutum triplici textura confectum. **P**rima est continuus sensus divine premitte ut ipsum vndique obubratur. **D**e quo per **S**apientiam ait: **P**rouidebam dominum in prospectu meo semper. **S**ecunda causa est iustissima et gloriosissima: per quam pugnat. id est pugnat per celo rapiendo et deprendendo **A**ct. xiiij. **P**er multas tribulationes oportet

nos introire in regnum dei. **T**ertia est desuper oriens totum scutum. id est nomen iesu. id est iesus in medio solis cum xij. radijs solaribus quasi principationibus et cum multis puulis veluti fulguratibus in mysterium supersplendissime trinitatis: et in signum nostre per ipsum iesum christum gratifice illuminationis et saluationis. **D**e quo per **S**apientiam ait: **S**cuto circum te veri. et: non timere a timore noc. **A** sagittas. volas. in die a nego. pambu. in tene. ab incur. et demo. meri. **C**adent a late. tu o mil. et de. mi. a dex. tuis ad te autem non appropin. **L**ancea vero solidata et longam in manu dextera gestat quod desinat famosam exemplaritate attingere in longum: non solum in perseuerantia sed in diffusa bonitatis fama. **H**ec est que acerrime deuerberat pectora emulorum. **H**abent aplos. iij. **L**ox. viij. ait: **P**rouidemus enim bona non solum coram deo: sed etiam coram omnibus hominibus. **E**cce lancea longa. **S**ed hanc lanceam in dextera portat manum quod exemplum bonum non bene refulget in veritate nisi in plenitudine bonorum operum sancta intentione factorum iuxta domini preceptum **M**att. v. c. **S**ic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera bona: et glorificent patrem vestrum qui in celis est. **E**ntis eorum umbraculorum purgatis et vndique scindens atque solatus: hic est fulgens sed recedit in vagina est dei verbum ad mores pertractabilis atque efficacis penetrans atque illuminans: sed in vagina memorie recedit et continue oportuno necessitatibus preparatus. **D**e eo aplos. vj. ad **E**p. ait: **E**t gladius spiritus quod est verbum dei. **H**abent etiam sicca seu pugione. id est dagam lateri adherentem: quod est feruor et singularis efficacia verbi dei. **D**e quo aplos ad **H**eb. c. xiiij. inquit: **V**erbum est sermo dei efficacis et penetrabilior omni gladio ancipiti. **H**abent etiam omnes militare vestre. id est sagum vel signum quod quasi super arma portat hyacinthini coloris volitare hinc inde eo quod libere ante et retro deprecetur. **I**n quo quilibet parte ante depictum est nomen iesu in medio fulgurantem sol et retro nomen christi in similitudine sole. **S**icut scriptum est. **I**n sole posuit tabernaculum suum. **E**t iterum **Z**ach. vj. **Q**uiens nomen eius? **H**ec militaris vestis quasi bipartita est. **G**audiu de redemptione et spes de glorificatione. **G**audiu quod est de redemptione et spes de glorificatione. **H**audiu quod est de redemptione et spes de glorificatione. **H**audiu quod est de redemptione et spes de glorificatione. **I**n terpretatur enim vincit quod christi sanguine vincit redemptionem et loti sumus. **U**bi **A**poc. i. **L**auit nos a peccatis nostris in sanguine suo. **E**t est spes de glorificatione quasi anterior per quam est nomen iesu quod interpretatur salus: quia ait aplos petr. **A**ct. iij. **N**on est in alio nomine salus in qua salure electi sperant. **S**ed hec vestis ideo celestis coloris est: quod et redemptione et glorificatione de summis celis ex vino munere venit: sicut **J**aco. i. scriptum est. **O**mnia

ne datū optimū: hec est redēptio: et oē donū pfectum: hec est glificatio defursum est. In sole est nomē iesu: qz nomē iesu. i. noticia iesu illuminat oēm hoīem venientē in hūc mūdum. Et p similit christi nomē: qz ipse d se Jo. viij. c. ait: Ego sum lux mūdi: qui sequit me nō ambulat in tenebris sed habebit lumē vite. f. glorie sempiternē.

De equis militie christi: et de spūali ornatu eoz. Cap. vj.

Sexto qz pteplemur descriptionez equoz hui' militie admirāde. Nā quilibet miles hui' exercitus eqtat sup cādīdissimū equū. Miles enī cuiuslibet equi rōnalis spūs est. Equus autē albus ē innocens corp' subditū rōni: qd ipsi qz rōni p pphetā ait: Ut iumentū factus sum apud te: et ego semp tecū. Retinacula et habena cuiuslibet eq sunt prudētia et simplicitas quas in manib' aplos retinere picipiebat dñs cum dicebat. **Mat. c. x. Estote pzi. sicut fer.** Hec enī retinacula a retinēdo dicta sunt. nam retinēt imperū eq ne ruat: qz sunt grossiora et simplices sicut colūbe: hec habena q subtilior est: his enī duobus regunt et dirigunt iustoz spūum corpoz eq. Sella cuiuslibet est vera p̄sideratio sui: que sella duas habet pres anteriorē et posteriorē. Anteriorē p̄sideratio nobilitat aīe ad imaginē et similitudinē dei formate: Sicut **Gen. i. c. sc̄p. ē creavit de' hoīem ad imaginē et similitudinē suā.** Posteriorē pars selle ē p̄sideratio miserie et vilitatē hūane: exēplo illi' q Job xvij. dicebat: **Putredini dixi p̄ me' es: et m̄ meaz soroz mea x̄mib'.** Hec duo faciūt spūm sup corpus firmū residere et dñari. Hinc qz selle ornamenta posteriora et anteriora q dicunt postella et antella. Postella enī est confessio p̄teritoz commissoz. **Uñ in ps̄. Cogitatio hoīs p̄stebit tibi.** Et antella x̄o ē memoria mortis et secretoz iudicioz dei. **De q̄ Eccl. vj. c. ait: Demozare nouissima tua et in et. non pec.** Lingula x̄o q sub corpe equū cingit est exaiatio p̄cie sue. **Uñ sc̄p. est Osee. ij. Iudicate m̄ez v̄az. f. p̄ciam v̄am.** Duos etiā scapcos quelibz sella hz: **Deri hūilitas ē in p̄ speris.** Sicut **Eccl. iij. scriptū est. Q̄ro magnus es: hūilia te in oib': et corā deo inuenies grām.** Sinister ē magnimitas in adūsis exēplo apli q de se in q̄. i. **Coz. iij. Tribulationē patimur et sustinem'. f. magnimit et indefesse.** Ferra q̄tuoz pedū cui' libz eq exp̄imenta feruida et forma sunt q̄tuoz affectio-

nū quib' et dolet et gaudet et sperat et timet s̄z deum non fm mūdānum affectuz. **Uñ d̄ tali iusto atqz de affectioib' ei' Jo. Apoc. x. c. ait: Pedes eius tanqz colūna firma: rectitudo intētiōis ad deū in igne ascēdisti atqz feruenti feruēs dei affectio denotaf. Talis autē cū p̄pha ait: viā mādatorz tuoz cucurri: cuz dilatasti cor meū. f. in feruētī tua affectione.**

De innumerabili multitudie populoz et peditū regis eterni.

Capitulum. vij.

Sextimo pteplemur descriptionez multitudis p̄loz et peditū hui' exercitus. Post p̄cedētes milites sequit innumerabilis multitudo p̄miscui sexus. **Dēs enī se p̄stāt ante thronū hui' et̄ni regi.** Propterea magn' cācellari' x̄pi **Job. vij. c. Apoc. subdit. Post h̄ vidit turbam magnāz quā dinūerare nemo poterat ex oib' gētib' et tribub' et p̄lis et linguis stātes aī thronū in p̄spectu agni amicti stolis albis et palme i manib' eoz.** Et clamaueit voce mag' dicētes **Salus deo n̄ro iesus q̄ interpretaf salus q̄ sedet sup thronū et agno.** Eques enī multitudo ante descripta p̄ ad p̄teplatiōes qz ad actiōes. Nā in quilibet statu aliq̄ dīno lumie illustrati repiunt. Hec autē turba mag' p̄ p̄tinet ad actiōes: qz actiua vita magis vel magnis triblatiōib' plena ē. Propterea marthe a domino **Lu. x. dictū est: Martha martha sollicita es et turbat' erga plurima.** Hec autē turba p̄ eo innumerabilis dicta ē: qz nemi nota nisi illi q̄ nūerat multitudinē stellarū et oib' eis nomina vocat. Hi sūt ex oib' gētib' etiā barbaris ad x̄pm p̄sis: et tribub' gētiū et p̄lis tribuū et linguis p̄loz. In gētib' diūse sūt tribus: in trib' diūsi p̄li: in p̄lis diūse sūt lingue. Et de oibus istis elicit dñs electos suos stātes aī thronū q̄tū ad reuerentiā dīne mate stāt. In p̄spectu agni q̄tū ad obsequiū general' redēptiois n̄ri iesu x̄pi. Amicti stol' alb' q̄ ad puritatē cādore: et palme i māibus eoz q̄ ad triūphalē honorē. Palme enī victozibus dant: oēs hi clamabāt voce mag'. i. feruido desiderio dicētes: **Sal' deo n̄ro q̄ sedet sup thronū et agno: qz oēs hi suā salutē attribunt sūme puidētie dei et infinito merito innocentissimi agni x̄pi q̄ si sb̄ alio sensu affectualē clamēt. Viuat. viuat. viuat rex et̄n' et dñs iesus christus in secula seculoz Amen.**

Articulus. ij. de p̄lio dato ad celestē hierusalē p̄ milites christi

Bñica in octa. resurrec. de pugna paradysi.

Consumato iam pmo mysterio de christi resigna vel mostra. Itaq ad secundū mysteriū. s. de eoz pug mētis oculos erigam. De qru victoria sperandū est: qz sicut pp̄ha ait: Dñs virtutem p̄suo suo dabit. Circa qd̄ mysteriū tria nouit p̄tēplemur. P̄rio ciuitat̄ p̄scrutati onē. 2. militū p̄parationē. 3. pugne executionē.

Qut milites christi ad preliū aiarent eis ciuitatis supne dispositio reuelat. **Cap. j.**

Primo p̄tēplemur ciuitat̄ p̄scrutati onē seu explorati onē: qz ciuitas ista sancta que expugnāda est q̄ admirāda sit debet militib⁹ reuelari vt ad pugnā z victoriā fortius animent. Propterea aq̄linus p̄templat euāgelista ioh̄s scrutator z explorator huius ciuitatis mittit ab eterno rege quā cum p̄templare fundamēta in montib⁹ suis: z montes in circūitu eius: reuersus regni p̄siliarij ac militib⁹ ait: **V**idi ciuitatē sanctam hierusalē nouā descēdentē de celo. Et subiūgit: **E**t habebat murū altū z magnum habentē portas. xij. Et in portis āgulos ab oriēte porte tres: z ab aq̄lone porte tres: z ab austro porte tres: z ab occidente porte tres. **Q**uia tamē sicut pp̄ha ait: **O**ia dei opa p̄fici untur in fide: z sine formata fide hec mime p̄fici p̄nt. Ideo in his verbis regi p̄siliarij ac militie eius a ioh̄ne p̄ ordinē de hac ciuitate triplex mystica visio reuelat. In p̄ma qd̄ reuelat eis fidei p̄miū. in sc̄da fidei meritum in tertia vident fidei transitū. In p̄ma qd̄m visio reuelat eis fidei p̄miū qd̄ ē gloria sempiterna que finis est cūctoꝝ operū que fiunt p̄ formata fidē. Et de p̄mo Jo. ait: **V**idi ciuitatem sanctā hieru. no. descē. de ce. a deo paratam sicut sponsam ornata viro suo. In q̄bus breuib⁹ verbis cōprehēdit totā futurāz gloriā beatoꝝ quo ad septē eoz p̄ncipales dotes. Quarū sicut in p̄cedentib⁹ patet: tres p̄me p̄tinent ad aiām: z quatuor seq̄ntes corpori cōsident. Prima que ad aiām p̄tinet est dilectio plena. Et de hac dicit: **V**idi ciuitatem. Ciuitas est q̄si ciuiū vnitas dicta que maxime p̄ dilectionē fieri habz: qz ibi in deo mira est vnitas beatoꝝ oium tanq̄m ciuiū illius admirabilis ciuitatis. Secūda est possessio certa: z de hac dicit sanctā. **S**anctus enīz idem est q̄ firm⁹: qz beati oēs firmi z inseparabiliter adherēt summo deo. Tertia visio aperta z clara p̄ hierusalē denotata que interpretatur visio pacis: qz ibi beati oēs semp̄ deuz re-

gem pacificum p̄templant. **A**ddant aliē q̄tuor dotes q̄bus p̄miabunt p̄mia beatoꝝ. Prima est impassibilitas. Et de hac subiūgit nouā: qz p̄ remononē vetuste corruptio nis z passibilitat̄ beatoꝝ corpora noua impassibilia fient. Secūda ē agilitas q̄p descendētem de celo clare manifestat. Tertia ē subtilitas: de q̄ subiūgit: a deo paratā. Sicut enim res grossitudinē hñs parari d̄z q̄n subtilit̄: sic z corp⁹ beatoꝝ a deo parabit cū illud faciet tā subtile q̄ q̄si sp̄uale reddet. Quarta est claritas: de q̄ māifeste subiūgit: sicut sp̄sam ornata viro suo. **N**ā sicut ornāmētū for mos⁹ reddit corp⁹: sic z claritas b̄toꝝ corpora decorabit. In sc̄da aut̄ visio reuelatur huic militie fidei meritū z oē meritū electoꝝ p̄fici et q̄tificat in fidei merito iesu christi. Et de h̄ fidei merito Jo. ait: **E**t habebat murū magnū z altū. Ad litterā aut̄ p̄ magnū intelligit latū z longū seu totū circūitū ei⁹. **Q**uid ē aliud p̄ hūc murū q̄ meritū christi p̄uenient⁹ designat? **P**er h̄ enī illā ciuitatē sc̄dāz vndiq̄z circūcingit: p̄tegit z defendit. De quo muro **E**sa. xxvi. c. ait: **U**rb̄s fortitudis n̄re sion saluator n̄r ponet in ea murus z antemurale. **H**ic aut̄ mur⁹ magn⁹ z alt⁹ merito noīat: qz meritū xp̄i magnū est p̄p̄ incōprehēibilitatem diuitat̄ q̄ meritū xp̄i dilatātū ē. Et altus p̄p̄ altitudinē hūanitāt̄ q̄ tale meritū acq̄sitū est. **U**ñ **H**iere. xxij. c. ait: **F**ortissime magne potēs dñs exercitūū nomē tibi. **M**agnus p̄silio z incōprehēibilis cogitatu. Et in h̄ tā mag⁹ z alto merito oīa istoz merita z in tāta magnitudie crelcut z dilatant z infinito p̄mio eterne glorie compēsant. In tertia v̄o visio reuelat Jo. his militib⁹ xp̄i fidei trāsītū. i. vñ est ingressus z trāsīt⁹ ad gloriā sempiternā p̄ futurā pugnā. Et de h̄ subdit hñtem portas. xij. z in portis angulos. **P**er. xij. enīz portas. xij. articuli fidei designant. **N**ā sicut p̄ portas ingredimur ciuitatez terrenā: sic p̄ articulos fidei ciuitatē ingredimur sempiternā. **H**az v̄o portaz. xij. anguli sunt in quib⁹ articulo firmitas hūilis z occulta. In scripturis enī sacris sepe sumit̄ angul⁹ p̄ fortitudinē. **N**ā in angulis domoz in q̄b⁹ parietes iungunt̄ dom⁹ fortior p̄sistit. **U**ñ z xp̄s lapsi angularis dicit̄ ē. Et q̄ in caput angli factus ē **J**ob quoq̄. c. j. dictum est q̄ ventus concussit quattuor angulos domus vt dirueret eā. **E**cce q̄ firmitas fidei in angul⁹ denotat̄: qz in p̄sitis vite decursu tāta sp̄ erit firmitas fidei christi q̄ nunq̄m deficiet fides articuloꝝ: sicut **L**u. xxij. c. ait: **E**go rogauī p̄ te petre vt non

desi. si. t. Adhac at fidei firmitate hortat apo-
 stolus petrus. j. Pe. v. cu ait: Adusari vñ dia.
 tanq̄ leo ru. cir. que. que deuo. cui resi. for.
 in si. Qui aut ingressuri sunt. xij. portas mai-
 festat iohs cu subdit: Ab oriente porte tres:
 ab aq̄lone porte tres: ab austro porte tres: et
 ab occasu porte tres. Per orientē. n. iusti q̄ fue-
 rūt ab origie mōi intelligūt. Per aq̄lonē sig-
 nificant illi q̄ a bono frigidū ad calozē fidei
 sunt p̄si. Per austrū aut antiqs iudeos iu-
 stos i saluatoris fide calētes puenient intelli-
 gere possum. Per occasum vō illi q̄ in fine
 seculi p̄tēnt. Ab oriente et ab aq̄lone: ab au-
 stro et ab occasu porte tres eē in ciuitate con-
 grue designēt: qz q̄cūq; ex gētib⁹ ante dictis
 intrāt in ciuitatē ante dictā p̄ fidē sc̄tissime tri-
 nitatē in q̄tuor mūdi partib⁹ in. xij. articul⁹ p̄di-
 catā ingrediunt. Hinc ap̄ls. xi. c. ad heb. de
 hac fide intelligēs ait: Sine fide impossibile
 est placē deo. Pōt etiā nō incōuenient alit dici
 Primo. s. q̄ tres porte sunt ab oriente ad ape-
 riendū intelligētā n̄fam de trib⁹. Secundo de
 creatiōe. sc̄do de redēptiōe. tertio de regenera-
 tiōe p̄ sacrālē grām incarnati xp̄i. Hec enī
 tria in oriente nouo regiunt. Secundo enī sunt
 tres porte ab aq̄lone ad aperiendū aq̄lonarē
 algore p̄ obscuritatē atq; p̄cellā tēptationū
 hostiliū et certaminū q̄rūctiōs q̄ principaliter
 sunt a trib⁹. Primo sunt a carne. sc̄do a mū-
 do. tertio a diabolo seu a p̄cupia carnis: a cō-
 cupia oculorū et a supbia vite seu ab errore fa-
 uore et terrore. Primo enī error seductorius
 impugnat varietatē et intelligētā ei⁹. Secundo
 aut fauor adulatori et mūdān⁹ allicit et inficit
 volūtātē. Tertio vō terrore cōminari⁹ et mali-
 gnus pusillanimitatē et fugā inducit et p̄stan-
 tiā frāgit. Vñ pp̄rie p̄mū est p̄ronalē. sc̄dm
 p̄cupiscibilē. tertiu vō p̄irascibilē. Tertio
 q̄ sunt tres porte a meridie. s. ad aperiendū
 tria de christo. Primo ad ardētissimā chari-
 tatē. sc̄do ei⁹ incōprehensibilē claritatē. tertio
 ei⁹ iocūdissimā felicitatē. Hec enī tria meri-
 dionalia sunt q̄ sp̄sa sp̄so cant. j. instant pe-
 tit cū ait: Indica mihi vbi pascas vbi cubes i
 meridie. Quarto q̄ sunt tres porte ab occa-
 su etiā ad aperiendū tria. Primo n̄fe p̄nitatē
 miserabilē fragilitatē. sc̄do n̄farū culparum
 horribilē deformitatē. tertio penarū iudicia-
 liū sibi debitarū et cōcitarū terribilē et intole-
 rabilē infinitatē seu eternitatē. Hec q̄dē vere
 tria occidētia sunt. He igit sunt porte ciui-
 tatis q̄ expugnāda et sacco mādanda est.

**Ordo et preparatio ad pugnas
 celestis hierusalem. Ca. ij**
 s. Secūdo p̄teplemur militū p̄paratio-

nem ad pugnam. Post enim nota facta est
 regi ac toti militie eius dispositio ciuitatis
 festine: ac festine omnes preparant ad pu-
 gnā precipiēte rege vt verius ciuitatē totius
 exercit⁹ dirigat. Difficilima tñ gressu ipsa ci-
 uitas ē: nec q̄dē adiri p̄t nisi duab⁹ vijs sicut
 pp̄ha ait: Uniuerse vie dñi iustia et veritas:
 vtraq; tñ admodū arda: qz arda ē via q̄ ducit
 ad vitā: et pauci sūt q̄ inueniāt eā: sicut Mat.
 vj. d̄: Differūt tñ: qz via veritatē ardua est.
 via aut mie plana s̄ p̄lixā: illa aut fortū h̄ in
 firmoz. Ita recipit paupes debiles cecos
 claudos: vulgusq; p̄miscui ser⁹ videt q̄ faci-
 unt amicos de māmona iniquitā: qz bñi mise-
 ricordes: qm̄ miam p̄scq̄nt. Mat. v. c. Per
 hāc igit mie viā tota munitio hui⁹ exercit⁹ et
 oia fulcimenta et victualia necnō cariagiū ei⁹
 et cūcta illi necessaria dirigunt. Alia aut ter-
 ribilis ē vt castrorū acies ordiata. Lat. vj. So-
 lū est enī viroz fortū et eoz q̄ p̄nt ad bella p̄-
 cedere viā veritatē eligētē vt pote virilū vim
 facturi. Ambe tñ vie ei⁹ vie pulchre. Adoue-
 tur exercit⁹ et vnusq; iux p̄pas vires et ani-
 mi nobilitatē aggredit iter ciuitatē magne.
 Ambeq; sumunt vie ad ascensum animantē
 oēs: mouent castraz viā veritatē eligit rex et
 nus ipso attestāte Jo. xij. Ego sum via ve-
 et vi. Per hāc dirigit gressus suos qz opor-
 tuit xp̄m pati et sic intrare i gloriā suā. Lu. xxiij.
 Ipsum sequunt oēs aiosi viri et milites
 ei⁹ electi. Reliq̄ vō multitudo p̄ mie viā diri-
 git iter suū. Tyrones igit validi in comitatu
 eterni regi p̄ valie iachymarū cuz alacritate
 de x̄tute in x̄tute ascēdūt donec tandē app̄-
 hēdētēs x̄tice mōi pueniūt vsq; ad ciuitatē
 munitā. S; qz vt d̄z. Proū. xxiiij. Cū disposi-
 tiōe inicit bellū. Castrametant oēs de exer-
 citu simul: collectaq; oī multitudie exercitus
 inchoat ciuitatē obsidionē: tendunt papilio-
 nes p̄iectiōis dīne: firmant vexilla exēploz
 sc̄toz et oēs acies eq̄tantū et peditatū p̄ or-
 dine distinguūt. Ad orientē adūsus p̄mā por-
 tam ordinat iudas: adūsus sc̄daz ruben: ad-
 uersus tertā gaad et oēs cū exercitu suo. Ad
 aq̄lonē adūsus p̄mā portā statuit aser: p̄ sc̄dā
 neptali: p̄ tertā manasses et q̄libz cū exercitu
 suo. Ad austrū vō symeon opponitur prime
 porte: leui secūde: ysachar tertie. Et q̄libz ha-
 ber secū suū exercituz. Ad occasum zabulon
 opponit prime porte. ioseph secūde. bēiami-
 terne. oēsq; milites eoz cū eis. Et sic viri bel-
 li distinguunt oēs exercit⁹ militū multitudo
 oīsq; multitudo bellānū vndiq; circūdāgit vrbē
 De modo expugnandi et sac-
 comanandi supnam hierusalem

Dñica in octa. resurrec. de pugna paradysi.

Capitulum. iij.

Tertio contēplemur huius mirāde pugne executionē. In primo igitur ciuitatis ingressu pugatores ciuium pstantiū emollire nituntur. Propterea primo approximāt ad urbē ipsi scutati lectiōib⁹ sup⁹ norum: nec non et clypeati collatiōib⁹ celestiu thesauroz: statimq; inherēt eis ancilliferi: q; per sui contemptū dum se opunt infirmitate culpaz celestib⁹ gratijs appropinquāt. Sec⁹ istos balistarij subsequunt ipsi videlicet orātes ac genuflexiōib⁹ balistas corpoz suoz tendētes: et q; brachijs in crucis modū extensis: demū manib⁹ iūctis et eleuatis in celestes ciues sagittas ofonū efficaciu emittētes. Sedēt ipsi sagittarij parati ad bellū: interim aerē ignitis replēt sagittis desiderioz scōzū. Sūtq; et q; ardentes sagittas emittūt ab imo ardentis cordis cuulsas. Alij inuisibilia speculationū celestiu multiplicare non cessant. Constituūt p inde subito ante ianuas urbis bestie multiplices cum falsis meditationū celestiu secretoz. Inde iaciūt ad ciuitatē menia et in ipsam etiā ciuitatē fundibularij in oculozum fundis laudes lachrymarū. His enī deuota lachryma lapis est q; de funda oculi in ciuitatē celestē eiecta. Fundibularij q; iacere non cessant lapides gemitū inarrabiliū. Spicularij etiā in defesse multiplicāt plāctū et pectorū tunctionū. Nec dubiū in tāto teloz et tā acri certamie actanta violētia pugtoz qn celestes ille angeloz phalāges suscipiant crebra miserationuz vulnera intm vt passim sauciata sit angeloz caterua. ac multo magis xgo maria: vtpote medullit⁹ affecti videlz pietati p fozzard cordialit⁹ pforata. ita vt clamare cogat vulnerata charitate ego suz. S; sicut ab his validis pugtozib⁹ vulnerantur illi celestes ciues: sic et ipsi vulnerāt ipsos urbis expugatores. Corde siq; p cussi sūt illi q; ipse igne amoris acule⁹ mētē medullit⁹ penetrat affectū et trāsuerberat intm vt desideriu sui est⁹ cohibē vel dissimilare oīno non possint. Tales deniq; vulnerati desiderio ardent feruēt affectu estuāt: anhelant: p funde ingemiscūt et lōga suspiria trahunt. Hec tibi vulneratarū aīarū certa sūt sig⁹ gemit⁹ et suspiria et vult⁹ pallēs atq; tabescēs. Interea pstitunt bōbarde cordialiu ardoz atq; clamoz ex feruore spūs emissoz: q; violēto impulsu pcutiūt atq; pfringūt muros et alta menia ciuitatē. Cōstructa aut etiā maganoz vel magtoz. i. mētaliū actionū in ciuitatē muros et menia feriūt in gēre saxoz moles et lapides lapidib⁹ illudunt. Et ex crebra saxoz collisio

ne secreta celi mysteria reuelāt. Applicant in terra ad murū machine operū pfectoz: et fortib⁹ pugtozib⁹ in ppositū aggrediūt cōis ppuatores urbis. Interea inspata velocitate subito murl applicant scale celestiu spectatio nū: p q; veloci ascēsu milites scādūt se p visibilia et inuisibilia rapiētes: astricti q; feruoribus importunis audaci conatu subito scan dūt muros p strepūt milites clāgētū et laudantiū buccinarū clamozesq; feruoz vociferant exercit⁹ ac dicēt: sacco, sacco, sacco totam ciuitatē in admirationē et stuporē adducūt. His deniq; i hūc modū certant et machinis et ppuatib⁹ alijsq; mirabilib⁹ armis et modis fortissime dimicant vulnerāt et vulnerantur inde reportātes vulnera pietati. Isti igitur violētis atq; violētib⁹ ictib⁹ frangunt et aperunt celesti hierusalē muri. Hāc pspiciunt q; int⁹ sūt vel sūt: nec ista sufficiūt s; vallo humilitatis q; ciuitati circūstat repleto sensu vtilitatis p fractisq; vallis corpaliū rerū admodum directa rōcinatiōe validis argumētoz scitibus muroz sublimitas tāde hinc inde dissoluit: meniaq; urbis vario machinamētoz impulsu vndiq; lacerant. Et tā illa p fonda altitudo dinoz mystētoz penetrat: fractoz muro ibi spisso i figurā et structo enigmatib⁹ factitūc irruūt vndiq; fortes alta voce clamātes viuat iesus: viuat iesus: viuat fili⁹ dei dñs iesus xps. Et pscrutātes scrutiniū irrūpūt audaciores et plateā ciuitatē intrātes penetrālia dñi palatij ingrediūt. Int q; fuerūt paul⁹ et frācile: ibiq; audiūt archana vba q; nō licet hōi loq; ij. Loz. xij. Diuidūt ceteri p plateas et vicos secretioza ediū penetrātes: nibilq; indiscussum domib⁹ relinqntes intrāt audaciores ad regē ita vt lamētabiliter dicat: q; irruto muro et apta ianua irruerunt sup me Job. xxx. Ingrediūt tū in eīna gazophylacia celestiu thesauroz: in q; abscondita later altitudo diuitiaz sapie et scie dei. Rapit q; q; pōt: ab alio rapit sermo sapie: ab alio sermo scie: ab alio fides: ab alio grā sanitatum: ab alio opatio. xrtū: ab alio pphia: ab alio discreto spūum: ab alio genera linguaz: ab alio interpretatio sermonū. j. Loz. xi. Ali⁹ rapit abstractiōes: ali⁹ extasim: ali⁹ rapit: ali⁹ reuelatiōes: ali⁹ visōes. Ab isto rapit thesaur⁹ sapie: ab illo thesaur⁹ intellect⁹: ab alio thesaur⁹ p silij: ab alio thesaur⁹ fortitudinis: ab alio thesaur⁹ pietati: ab alio thesaur⁹ timozis. In hunc igitur modū gaze iste charismatū spiritaliū varia forte a diuisis diripiunt vt cōstet iuxta infallibilis veritatis verbum: q; regnū celoꝝ vim patit et violenti rapiūt illud.

Articulus. iij. d. victoriosa ac triumphali pace acquisita p milites christi: et de benedictione quam reportant ad propria redeuntes.

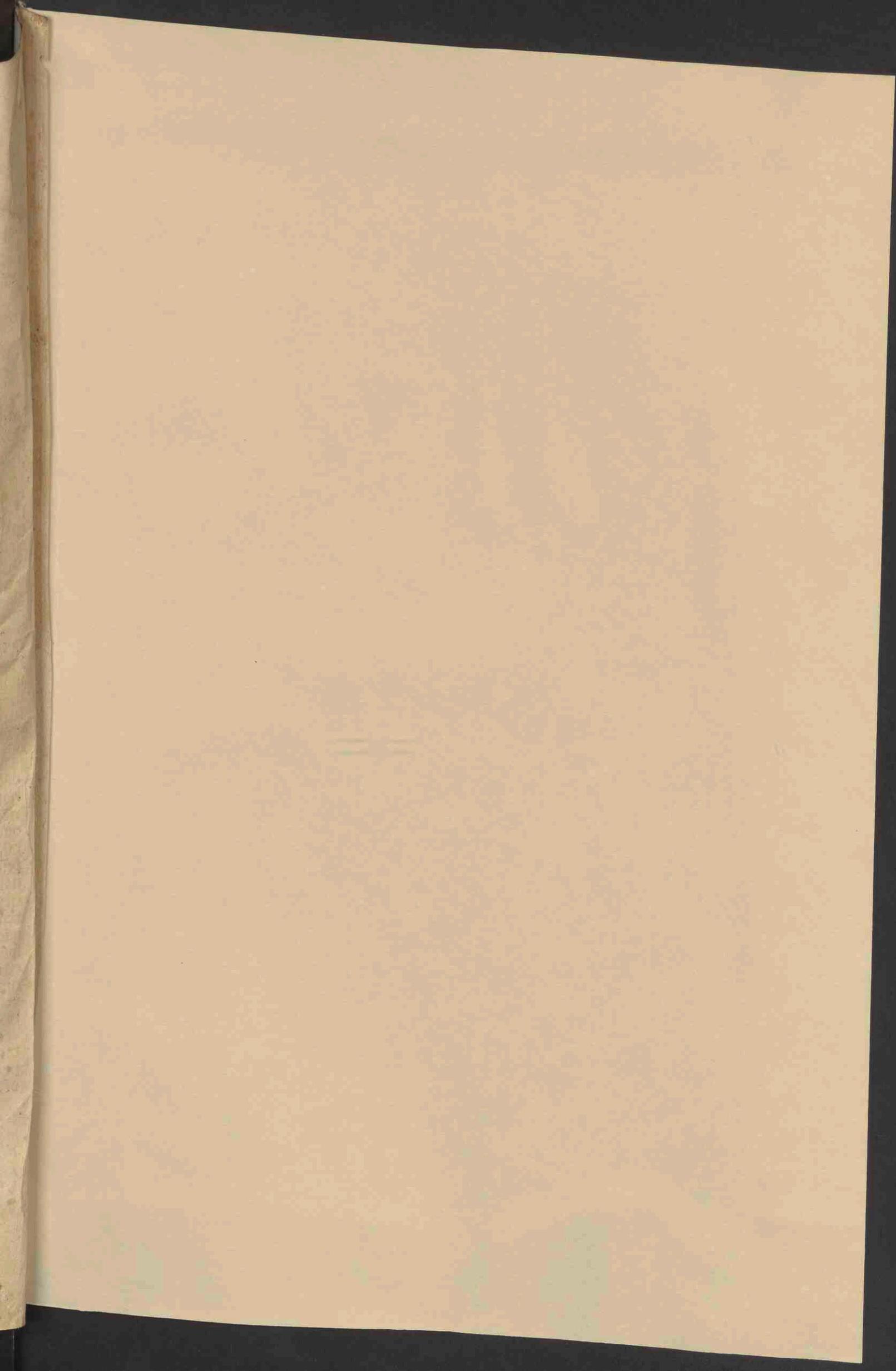
Deobus autez mysterijs circa saccomanū paradyssi que fuerūt sīg et pugna visis. Jam ad tertiu p tractandū descēdam qd est de paradyssi victoria: de qua ppheta ait seu subiungit: dñs benedicet populo suo in pace. Saccomānato atqz celesti thesauro a virtutum pdonibus omnes onusti spolijs cuz alacritate victores per viam aliam reuertunt in regionē suam. Qui enī per semitā virtutū ascenderūt p viam tramitē reuertunt: vt sint vniūse vie eorum mīa et veritas. Qui enī ascenderūt opus fuit fortitudinis: qz aut descenderūt opus ē pietatis. Iuxta illd apli. ij. Ro. v. Siue enī mente credim⁹ deo: siue sobriū sum⁹ nob: charitas enī christi viget. Amor dī rapit eos sursum. Amor pximi trahit eos deorsuz. Et redeunt itaqz gaudentes sicut exultant victores capta pda quādo diuidūt spolia. Sicut beniamin lupus rapax mane rapit pda: vsperere diuidit escas: vnde non potentib⁹ ad bella pcedere spolia diuidantur. Et fm dauid decretū. j. Regl. xxx. Equa sit portio eūrtium ad preliū per vitam ptemplatiuā: et ad sarcinas pgregatis rex eternus dñs benedicet populo suo in pace. Ad hoc siqdem dñs dat prius virtutē vt oīa fortiter agēdo ptingat ad paces. Poterat enī sine eoz industria dñs militib⁹ suis plenā pacē p̄stare. Sz glorios⁹ reputat suos p triumphalē victoriā et gloriā ad pacē securitatē pducē. Est enī pax ista que fit a spū et a deo: s̄ impetrāda ē p orones hūilē et deuotā: qz nec spūs p vim eaz obtinē p̄r: nec d̄s eā sine volūtario spūs p̄sensu facē nolet. Et igit in vtraqz pax ista firmē necesse est spūi dīne volūtati se oīno hūilē subiugare. Deum nihilomin⁹ necesse est ei⁹ infirmitati micorditē p̄descēdē et vtilitati p̄sulē: nunq̄ dō spūs totū p̄r exoluē qd d̄z. Cui tñ sat̄ est: si h̄ exhibet qd p̄r. s. hūilē volūtati sue p̄sensuz: sicut Apoc. iij. c. dñs ait: Ego sto ad ostiū. scz volūtatis et pulso. s. p. illūationē: si q̄s audierit vocē meā et aperuerit mibi intrabo ad eū et cenabo cū eo et ipse mecū. Sz q̄ nāz ē h̄ b̄ndictio q̄ dat̄ a rege nisi quā dñs dare suo populo p̄suerit: Propterea licētias rex eternus oēs de suo exercitu et ad ppria eos remittēs

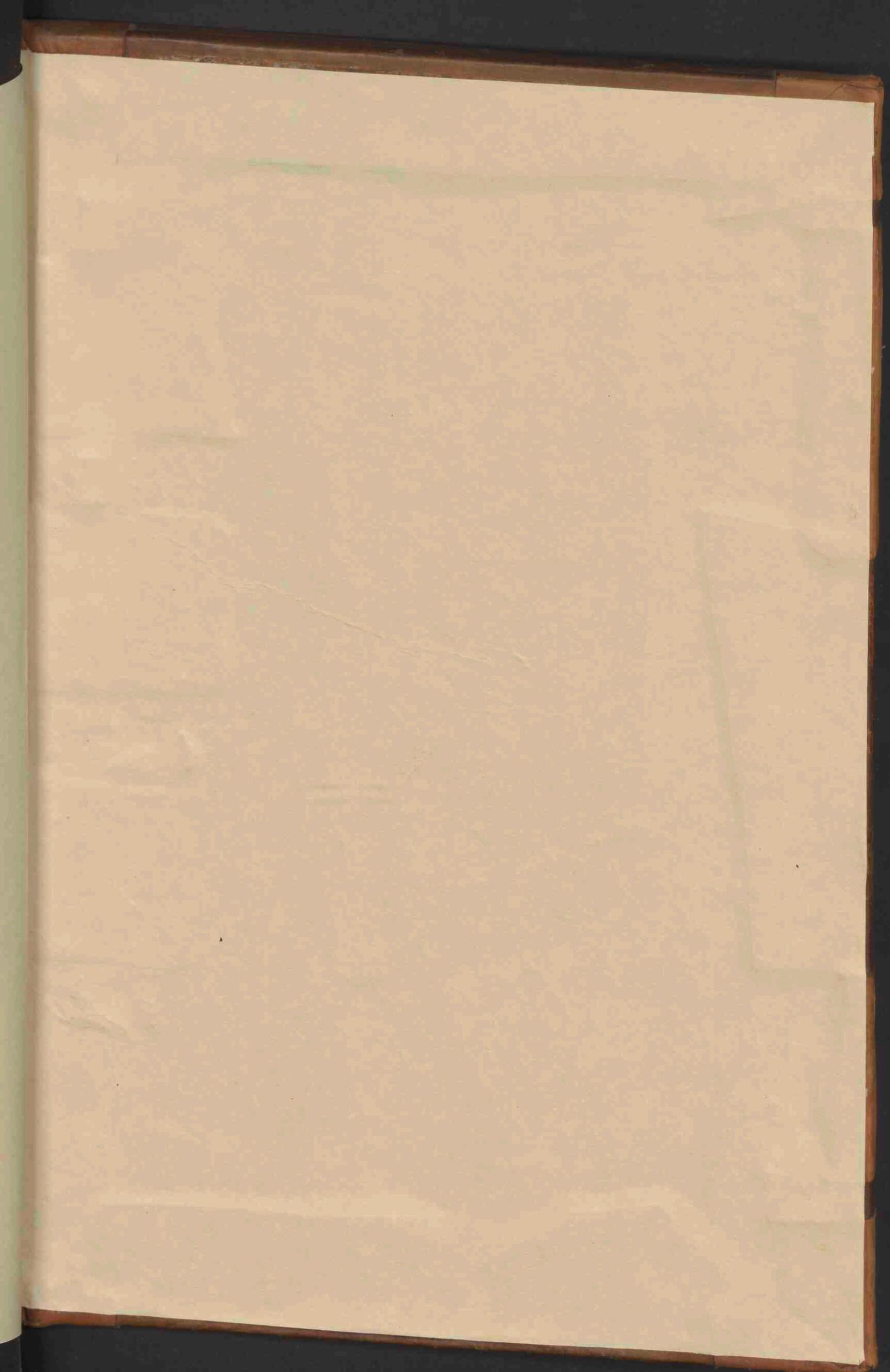
b̄ndicit eis dicēs: Reuertimī ad ppria b̄ndicti p̄ris mei: crescite et multiplicamī et replete terram. B̄nd. j. Bonafane b̄ndictio multūqz ex petēda q̄ fit vt bona volūtas semp efficiat se ipsa maior. Et virtū nūs de die in diē copiosior fiat sicut sperabat q̄ ait: Multiplicab in aīa mea virtū. s. per quā viuentiū terra repleat. Reūsus pinde de h̄ bello b̄tus frācisc⁹ manib⁹ ac pedib⁹ ac latere vulnerat⁹ cū descendisset in sacru montē aluerne. Et videt eū frēs totalit̄ vulneratū infrogauerūt eū centes: Quid sunt plage iste i medio manū tuarū? Et r̄ndit eis: Plagat⁹ sum i medio eorū qui diligebāt me Zach. xij. c. Sz vt reueritatē filiū mei ferios⁹ aḡscat̄ eā vulgari refererabo vobis. Recurre ad legēdā de imp̄sside sacroz stigmatū: qm̄ eoz que dicit h̄ se velle referare noriciā h̄e nō potuit. Ciuitatis aut̄ supne cōmilitones ac triumphatores victoriosissimos cū b̄ndictōis fruct⁹ reportatione iesus x̄ps dei fili⁹ b̄ndict⁹ p incrementa virtutū ciues illi⁹ p̄stituēdo p̄petuos mīa sua q̄ fm paulū diues ē nos efficiat. Cui sit honor laus et p̄bēnis gloria cū p̄re et spūsc̄to: p infinita secula seculoz Amen.

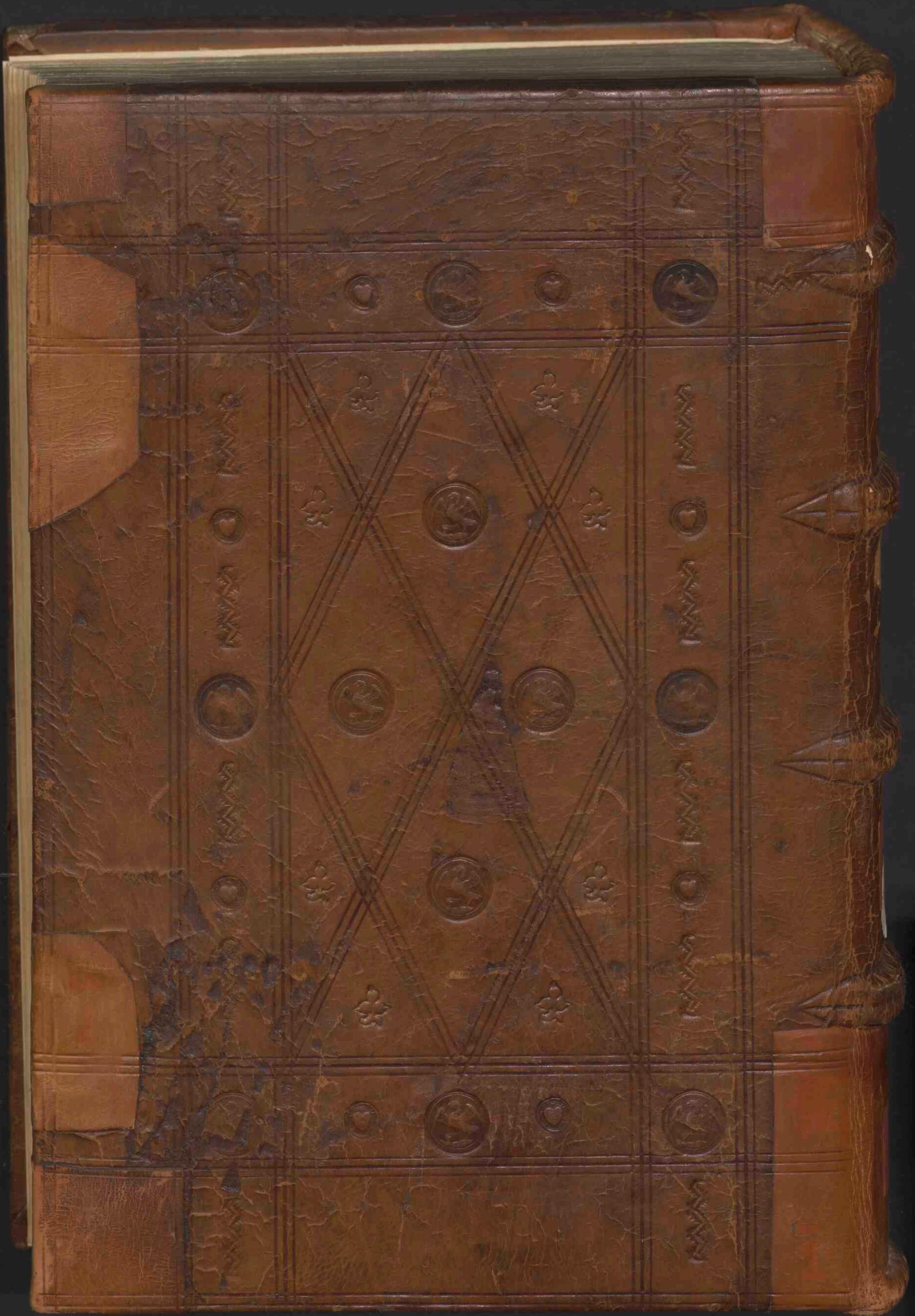
Operis conclusio.

Iongi euasit h̄ op⁹ q̄z volebā q̄z putabā: sed legentib⁹ atqz p̄dicatibus q̄b⁹ nō erit in q̄tuz: mīe erit longū. Quib⁹ dō lōgiores viderēt eē sermones assumat eoz q̄scūqz in p̄dicatiōe magis placuerit p̄tes. Cū q̄libz articulo cur̄ cūqz sermōis cōit̄ ad legēdū et p̄dicandū formatā et ordinatā materiā p̄stet. Immētas igit gr̄as iaz agam⁹ ipsi ineffabili mīe et dulcedini saluatoris n̄ri iesu: q̄ decursis tāl pelagi feliciter p̄duxit ad portū. Orātes ac supplicē postulatēs: vt si aliqb⁹ in loci alit̄ locuti sum⁹ q̄z ipse velit micordit̄ veniā largiat̄. Si dō ē q̄ pie corrigē velit dum viuo i hac labili vita: corde ore: et ope: correctionē hūilē suscipe par⁹ sum. Si aut̄ dñi iesu vocatio velox me subtraxerit ex hac luce. Sctā rhōmana ac vniūsal̄ ecclesia cui vniūsale magisteriū datū est: si qm̄ et in h̄ ope aut in q̄cūqz alio p̄ me facto seu fīdo p̄spererit eē indigna: dignē obsecro emēdare. Afferens insup pleno corde q̄ q̄cqd i his q̄ p̄nti libro sc̄psim⁹ sensim⁹ ve min⁹ b̄n nob̄ verissime imputam⁹. Si qd aut̄ digne illi⁹ dō no sentim⁹ q̄ nec loco p̄cludit̄ nec tpe variat̄ imensus etern⁹ b̄ndict⁹ b̄ndictibil̄ ac b̄ndicendus. Per infinita secula seculoz Amen.

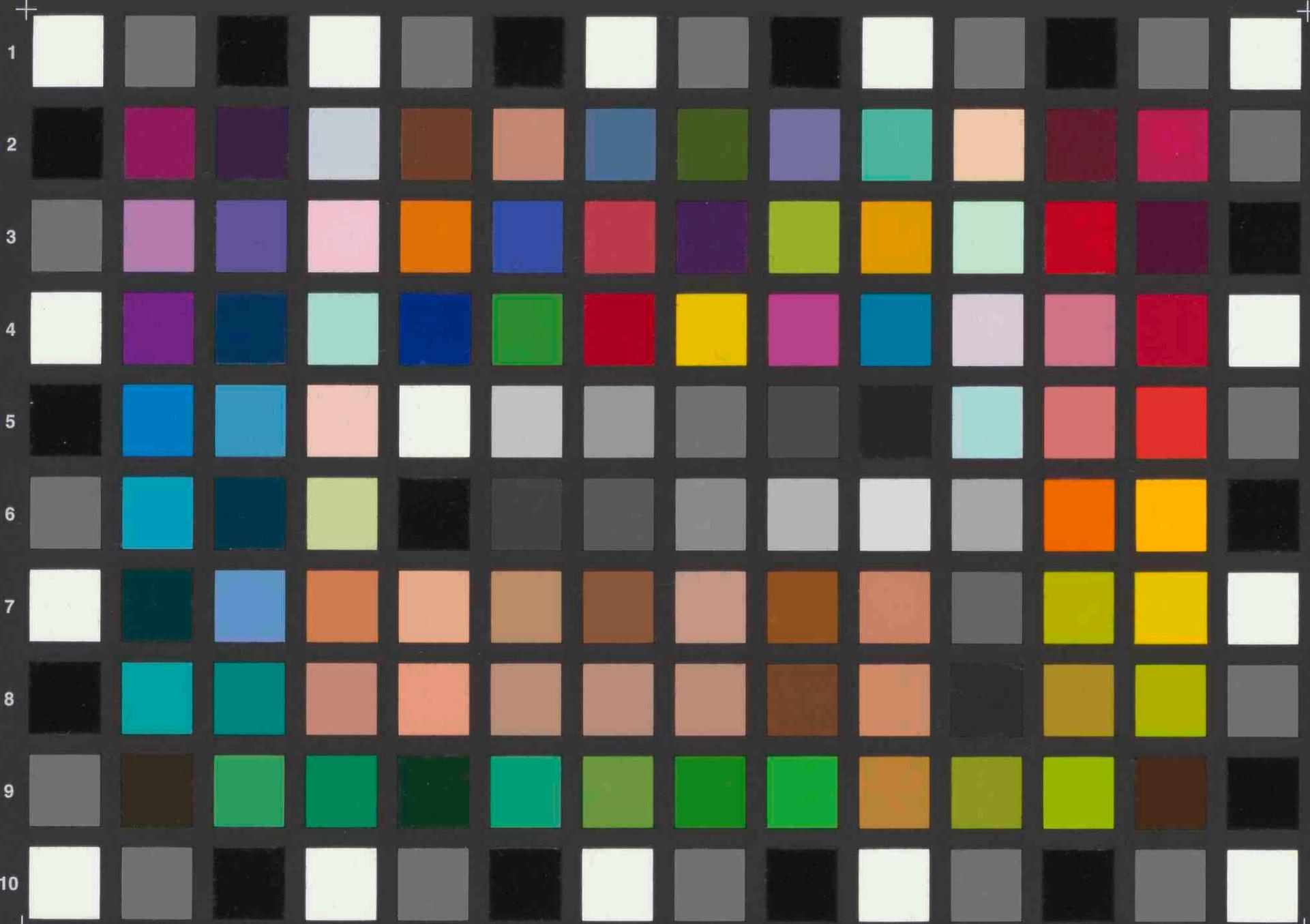
976937

Cm

A B C D E F G H I J K L M N